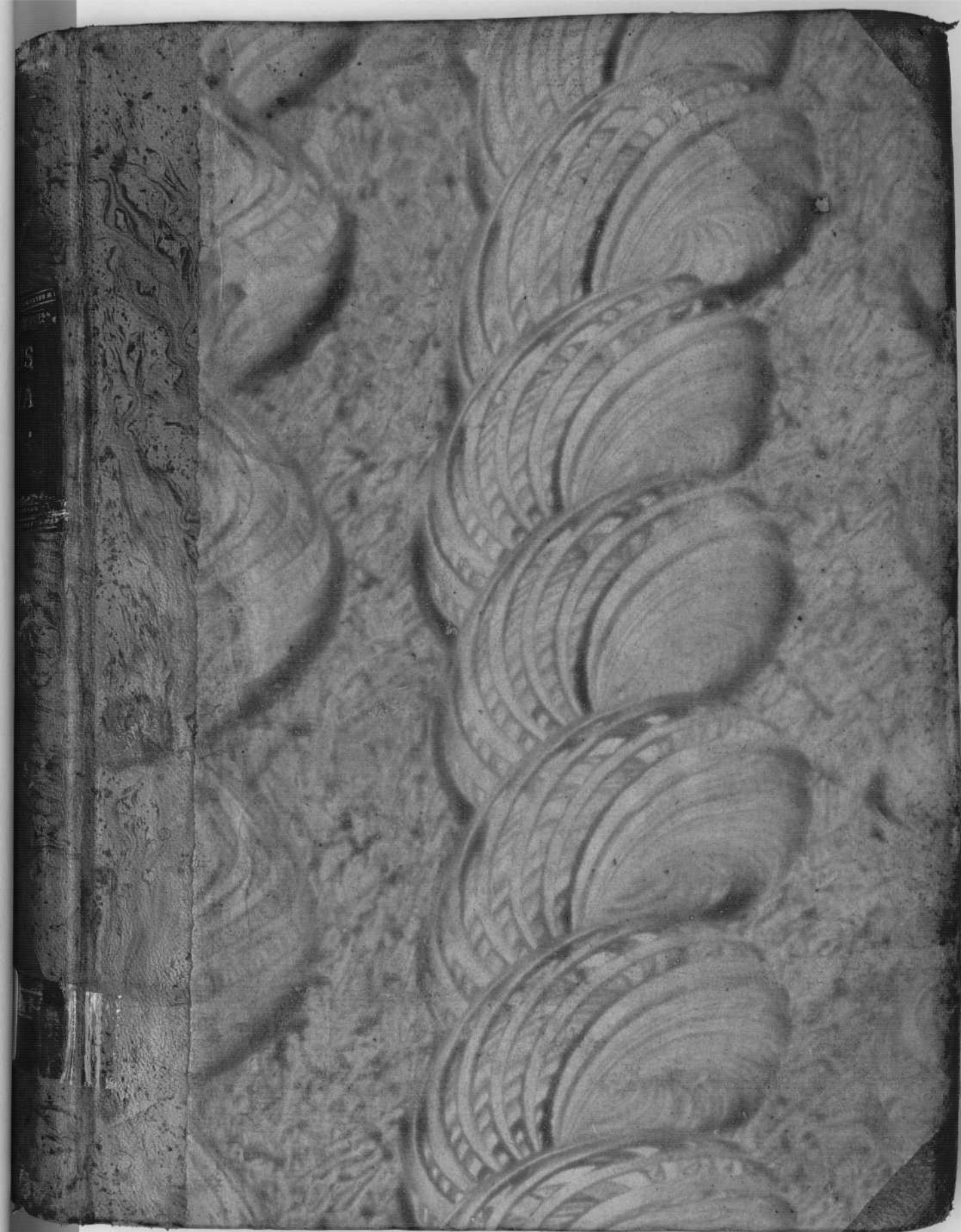

R-6883

TRACTATUS DE

MATERIA MEDICA

SIVE DE

MEDICAMENTORUM SIMPLICIUM

Historia, virtute, delectu, & usu;

AUCTORE

STEPHANO FRANCISCO GEOFFROY

Doctore Medico Parisiensi &c. &c.

EDITIO NOVISSIMA LOCUPLETIOR, ALIISQUE EMENDATIONIBUS,

Supplemento PARTIS SECUNDÆ SECTIONIS SECUNDÆ Anonymi Professoris nunc
primum aucta, ex Gallica in Linguam Latinam eleganter redacta.

TOMI SECUNDI PARS PRIMA.

DE VEGETABILIBUS INDIGENIS.

VENETIIS, MDCCXCI.

Apud Josephum Orlandelli

NOMINE

J. FRANCISCI EX NICOLAO PEZZANA,

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

Nº 379
R. 497

T R A C T A T U S

D E

M A T T E R I A M E D I C A

S I M P L I C I A

M E D I C A M E N T O R U M S I M P L I C I U M

Historia, virtutes, delectu, & usus;

A U C T O R E

S T E P H A N O F R A N C I S C O G E O R G I O

Doctore Medico Parisiensis &c. &c.

EDITIO NOVISSIMA LOCUPLETIOR, ALIISQUE EMINENTIOR,

Secundum Partis Secundae Sectionis Secundae Anonymi Professoris nunc
primum auctoris, ex Gallica in Linguam Latinam elegantiter redacta

T O M I S E C U N D I P A R S P R I M A

D E V E G E T A B I L I B U S I N D I G E N I S

V E N I T I S , M D C C X C I

Apud Josephum Orlanbelli

N O M I N E

F R A N C I S C I E X N I C O L A O P E Z Z A N A

S U P E R I O R U M P E R M I S S U , A C P R I V I L E G I O

MATERIÆ MEDICÆ

PARS SECUNDA

D E

VEGETABILIBUS INDIGENIS.

SECTIO SECUNDA

DE PLANTIS INDIGENIS,

Quæ in Usum Medicum veniunt.

Indigenæ Plantæ, seu quæ nostro sub cælo nascuntur, vel hominum saluti, tum restituendæ, tum conservandæ, aliquid conferunt; vel Medicinæ prorsus inutiles sunt; aut saltem earum vires salutares hactenus ignotæ fuerunt. Has silentio prætermittimus; de illis vero hic agemus.

In earum historia, & virtutibus recensendis alphabeticum servabimus ordinem, quo facilius unusquisque plantas, quarum historiam inquirer, reperire possit. Officinalia vulgatioreque nomina ceteris denominationibus ex Auctoribus desumptis, præponemus utpote magis cognita. Deinde nomen genericum ex Institutionibus rei herbariæ depromptum, ceteraque synonyma a Clarioribus Botanicis scriptoribus assignata, recensebimus. Denominationi plantæ, descriptionem subjungemus, analysim ac virtutes, & utendi rationem, eodem ordine, quem in exoticorum medicamentorum expositione secuti sumus.

At vero stirpium harum cum illis, quæ sub eadem denominatione, a veteribus recensitæ fuerunt, comparisonem inutilem censemus, disquirendo nempe, utrum eadem sint, necne. Quandoquidem plantæ ipsis cognitæ, & usitatæ nobis desunt, & difficile est ex parum accuratis earum descriptionibus decernere, utrum eadem sint plantæ quæ apud nos nascuntur, an diversæ? Præterquamquod plurimas plantas veteribus notas, & in Græciæ solo natas, ab iisdem speciebus nostro sub cælo nascentibus, viribus multum differere, veritati sit maxime consentaneum. Eandem ob causam de viribus ab antiquis,

tum Græcis, tum Arabibus, illis stirpibus attributis, parum solliciti erimus; sed tantum assiduo, & quotidiano usu comprobatas apud nos virtutes, tum salutiferas, tum noxias, quam poterimus diligentissime, peruestigabimus.

A B R O T A N U M.

A Brotanum vel Abrotonum. Duæ sunt plantæ hujus nominis in officinis usitæ, Abrotaum mas, & Abrotonum scœmina.

Abrotonum mas *Officinarum*. Abrotonum mas angustifolium majus, *C. B. P.* 136. *Institut. Rei Herbar.* 459. Abrotonum vulgare, *J. B.* 3. 192. Abrotonum mas *Dodon. Pemptad.* 21. vulgo, *Aurone male*. Ex radice lignosa, fibris aliquot donata, crebris frutescit sarmentis, tres, quatuorve cubitos altis, duris, fragilibus, medulla alba plenâ, subrubentibus, striatis, ramosis: folia per alas nascuntur multa, tenuiter dissecta, fœniculaceis paulo majora, inferiora quidem multifida, superiora uno tantum aut altero segmento divisa, canescentia, odore vehementi, sapore amaro acri: flores secundum ramulos conferti, sublatei, floribus Absynthii similes sunt; flosculosi nempe, sed exigui, compositi ex plurimis flosculis minutissimis, tubulosis, in summitate quinquesariam divisus, quorum singuli singulo insident femini, & omnes squamoso florescalyce comprehenduntur. Floribus succedunt semina exigua, oblongiuscula, nuda, pappo carentia, Absynthii similia, sed minora. Ab Absynthio differt sola facie externa, & optime ad ejusdem genus reduci posset. Ratione culturæ, & loci, necnon pro anni tempore multo amarior videtur. In montosis Italiæ & Galliæ provinciis, sponte nascitur. Hic in hortis colitur, ubi avulsis ramulis, alii ex radicibus de novo progerminant. In usum medicum folia, & comæ floridæ veniunt.

Analyti chymica, ex hujus plantæ foliorum ac summitatum recentium & succulentarum lbv. per retortam distillatis, prodierunt, primo phlegmatis limpidi plantæ odore, & sapore imbuti ℥xij. humoris odorati, acidi, & sale alcali aliquantisper turgidi ℥liij. ℥vi. ℥vj. gr. xij. humoris rufescentis, odoris empyreumatici, tum acidi, tum urinosi, & volatili sale imprægnati ℥ij. ℥i. gr. v. olei tum fluidioris, & essentialis, tum crassioris, & empyreumatici ℥ij. ℥ij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. ℥ij. quæ igne reverberii tamdiu calcinata, donec nullam amplius flammam ederet, reliquit cinerum ex fusco leucophæorum ℥i. ℥vij. gr. xxxvj. ex quibus lixivio, salis alcali fixi ℥i. ℥i. extractæ fuerunt. Partium deperditio in distillatione fuit ℥ij. ℥liij. gr. lv. in calcinatione ℥iij. ℥ij. gr. xxxvj. Ex hac analysi concludendum est, Abrotonum mas ex multo oleo essentiali amaro aromatico, & sale ammoniacali constare.

Rarius Abrotono intrinsecus utimur, quod Etmullero mirandum, & dolendum videtur. Revera ejus odor vehemens ac sapor aromaticus, acris, amarus, innuunt, partibus volatilibus tenuibus salino oleosis donari, quibus fermentativus sanguinis motus augetur, crassiores humores dividuntur, solidarum partium tonus imminutus restituitur, debilior augetur, quamobrem medici vim calefaciendi, incidendi, aperiendi ipsi tribuerunt. Actuosius iisdem particulis putredini resistit, vermes necat, non solum oleo suo essentiali amaro vermibus infuso, sed etiam propter tenues & actuosas ejus particulas, quæ nimis glutinosum ventriculi, & intestinorum mucum, in quo vermes nidulantur, dividunt ac resolvunt. Eadem ratione status discutit, urinas & menses movet, renum, & uteri obstructions referando. Illud tamen ventriculo insensum esse nonnulli existimant, quod de omnibus agrotantibus pronuntiari nequit, sed tantum de illis, quorum ventriculi temperies calidior est, seu quorum ventriculus in inflammationem pronus est, præ nimio sanguinis, & spirituum ad hanc partem affluxus. In quamplurimis autem ventriculus ab his acribus, & aromaticis medicamentis læditur. Neque adeo fors nostra lugenda est, ob parvum Abrotani usum, dum frequentior est usus Absynthii quod iisdem viribus donatur, & quidem valentioribus: quapropter a nonnullis ut Absynthii succedaneum tantummodo proponitur.

Abrotani tamen coma pulverata ad ℥i. cum tantillo Nitri, a S. Pauli in Quadrupartito Botanico, iis quibus, ob calculum, urina supprimitur, proponitur & velut specificum commendatur: sed Nitro potissimum hæc virtus fortasse debetur, aut saltem ab illo plurimum

rimum augetur. Nonnulli decoctum ejus, pro lotionem capitis, contra capillorum defectum aut defluvium laudant. Basim constituit unguenti Bucelii Wratislaviensis, secreti & experti contra capillorum defectum, cujus hæc est descriptio ab Etmullero prolata.

℥. Folior. Abrotan. maris & Capillor. vener. ana m. j. Favi mellis, Ladani ana ℥i. Myrtillor. ℥i. Semin. Fœnugræc. Lini ana ℥iij. Olei Amygdalar. dulc. vini albi generosi ana ℥iij. Facta infusione per 24. horas, bulliant ad humiditatis consumptionem: postea fiat colatura cum expressione. Cum hoc unguento, crescente Luna, inunctio fieri debet.

Oleum essentielle Abrotani, maris, ex herba florida & exsiccata, cum magna aquæ copia distillatur. Eo membra paralytica illinuntur. Commendatur quoque ad pilorum generationem promovendam, præsertim si cum Ladano & adipe Urino, misceatur.

℥. Olei Abrotani mar. stillariti ℥ss. Ladani ℥vj. Axungia Urli ℥ij. Misce, fiat unguentum.

Abrotanum mas usurpatur in unguento Martiato.

Abrotanum Fœmina, Santolina, Chamæcyparissus *Officinarum*, Crespolina, *Quorundam*. Santolina foliis teretibus, *Inst. R. H.* 460. Abrotanum fœmina foliis teretibus *C. B. P.* 136. Chamæcyparissus *J. B.* 3. 136. Polium Theophrasti & Dioscoridis & Arabum, Vermiculatæ, folio, *Column. P.* 1. 4. Abrotanum fœmina, *Lobel. Icon.* 768. vulgo, *petit Cyprès & Garderobe*.

Ex radice crassa, dura, lignosa, & subinde in brachia fissa, virgulta cubito altiora emittit, lignosa, gracilia, tenera lanugine incana & in plures ramos divisa, quos ambiunt tenuia folia, longitudine circiter unciali, minutim denticulata, aut potius tuberculis exiguis onusta, ita ut quatuor fere tubercula in eadem phalange agminatim circumposita conspiciantur, incana omnino, odore medicamentoso & cum quadam suavitate gravi, sapore partim acri, partim amaro aromatico. Singulis ramulis singuli insident flores lutei, perfecti, flosculosi, compositi nempe ex plurimis flosculis tubulosis in summitate quinquifidis, foliis intermediis imbricatis, & calyce communi squammoso quasi hemisphærico comprehensis: singulorum flosculorum calyx seu embryo abit in semen oblongiusculum striatum, fuscum, pappis nequaquam instructum. Majores sunt hujus plantæ flores quam Abrotani maris & Absynthii, quibus ab illis plantis distingui potest, sicut & tota plantæ facie. Sponte luxuriat in campestribus Italiæ locis & vinetis. In Gallo Provincia quoque a Garidello observata fuit. Hic in hortis colitur. Folia, summitates floridæ, & femina in usum medicum veniunt.

Analyti chimica, foliorum & summitatum Santolinæ recentium ℥v. præbuerunt phlegmatis limpidi odorem plantæ saporemque referentis ℥xj. ℥ij. humoris limpidi adhuc odorati & acidi ℥ij. ℥xj. gr. xxxvj. humoris rufescentis acidi & subfalsi, qui tum acidi, tum alcali urinosi salis notas præbuit, ℥ix. ℥vj. gr. xxx. salis volatilis urinosi concreti, gran. xl. olei adiposæ crassitudinis ℥iij. ℥ij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥viij. ℥vj. quæ igne reverberii calcinata cinerum leucophæorum ℥ij. ℥iij. gr. xij. reliquit, ex quibus salis fixi mere alcalini ℥i. gran. viij. lixivio extracta sunt. Partium deperditio in distillatione fuit ℥ij. ℥i. gran. xxxviij. in calcinatione ℥vj. ℥ij. gran. lx. Per hanc analysim patet, Santolinam constare ex sale ammoniacali, & oleo crasso copioso.

Santolinæ eadem quæ Abrotano mari, tribuuntur virtutes. Attamen paulo plus salis volatilis urinosi, majorem olei crassioris quantitatem, minorem vero olei tenuioris seu essentialis suppeditat: unde ad hystericos affectus compescendos, hæc præstare videretur.

Rarioris est usus apud nos in Medicina. Ad ventris lumbricos interimendos, in primis commendatur ejus semen, solum vel saccharo obductum: infantibus comedendum porrigitur, vel herbæ decoctum in lacte aut in aqua conveniente propinatur. Andreas Matthioli Santolinæ folia sicca & in pulverem trita, dari perquam utiliter ex aqua Matricariæ, semi-drachmæ pondere, asserit, ad sistenda alba fœminarum profluvia, si continuis decem diebus sumantur a jejunis, & deinde interpolatis diebus. Costeus quidam

Aquifextiensis Medicus, teste Garidello, Santolinæ foliorum pulveratorum drachmam unam felici cum successu in pleuritide, & peripneumonia exhibere solebat.

Ejus folia inter laneas vestes sparguntur, ad tineas ab illis arcendas.

Usurpatur cum Abrotano mare, in unguento Martiato.

ABSINTHIUM.

Absinthii species duæ in officinis usitatæ sunt, scilicet, Absinthium latifolium, seu majus, & Absinthium tenuifolium, seu minus.

Absinthium latifolium, Absinthium vulgare, Absinthium majus, *Officinarium*. Absinthium Penticum, seu Romanum officinarum, seu Dioscoridis *C. B. P.* 138. *Inst. R. H.* 457. Absinthium vulgare majus *J. B.* 3. 168. Absinthium latifolium. *Dodon. Pempt.* 23. vulgo, *Absinte*, *Alvine ordinaire*, *grande Absinte*.

Radice est crassiuscula, lignosa & fibrosa, saporis aromatici grati absque amarore, caulibus cubitalibus & bicubitalibus, striatis, firmis, lignosis, medullosis, canescentibus, ramosis & furculosis, in quibus folia plurima alternatim oriuntur, pediculis oblongis, canaliculatis innixa, profunde dissecta, iterum atque iterum incisa, candicantia, mollia, intense amara & odoris aromatici vehementis: flores longa serie in summis ramulis nascuntur, pediculis brevibus, tenuibus, & ex quorundam foliorum alis egres- sis hærentes ac penduli, globosi, exigui, completi, & flosculosi, seu compositi ex plurimis flosculis tubulosis, brevioribus, in summitate, quinquefariam divisus, luteis, e communi calyce squammulato prodeuntibus, singulis singulo insidentibus embryoni, qui deinde abit in semen nudum, non papposum. A ceteris Absinthii speciebus differt foliis, & laciniis amplioribus, & insigni odore cum amarore conjuncto. Colitur in hortis. Ejus folia, & summitates in primis usurpantur.

Analysi chymica, ex foliorum Absinthii latifolii nondum floridi ℥v. prodierunt phlegmatis limpidi, plantæ odore & sapore imbuti, quod neque alcali, neque acidi notas præbuit ℥x. ℥vj. gr. xlviii. cum oleo essentiali permixto: deinde humoris limpidi, odorati, qui debilis acidi & alcali valentioris notas præbuit, ℥ij. ℥xij. ℥vj. gr. lx. tandem humoris mere alcali, & sale volatili imprægnati, ℥j. ℥v. gr. xlviii. salis volatilis urinosi concreti ℥v. olei, tum tenuis, tum crassi ℥j. ℥ij. Massa nigra in retorta superstes, pendebat ℥vj. ℥ij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥iiij. ex quibus lixivio, salis fixi mere alcali ℥j. extracta fuit. Partium jactura in distillatione fuit ℥xiiij. ℥ij. gr. lx. in calcinatione vero ℥ij. ℥vj.

Ex Absinthii, latifolii foliorum, & summitatum floribus, & seminibus onustarum ℥v. prodierunt phlegmatis limpidi odore plantæ saporeque perfusi quod primum subacidi, deinde intense acidi, ac tandem acidi, & alcali urinosi notas præbuit, ℥ij. ℥xj. ℥vj. gr. lx. cum non mediocri olei essentialis portione: humoris rufescentis empyreumatici, alcalini, & sale urinoso turgidi ℥ij. ℥j. gr. xij. salis volatilis concreti gr. xxiiij. olei tum essentialis, & tenuioris tum foetidi & ipsioris consistentiæ ℥ij. ℥vj. gran. xviii. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vij. ℥vij. gran. xij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥ij. gran. xxvj. ex quibus, lixivio salis fixi mere alcali ℥. ℥iiij. gran. xlij. prodierunt: jactura in distillatione fuit ℥v. ℥ij. gran. xviii. calcinatione in fumum, & flammam abierunt ℥v. ℥ij. gran. xlviii.

His ambabus foliorum, & summitatum Absinthii majoris analysibus inter se comparatis, liquet, folia majori partium tenuium, & volatilium copia turgere quam flores, & semina; cum triplo major sit partium deperditio in foliorum distillatione, quam in summitatum analysi. Cum unaquæque foliorum libra salis volatilis drachmam unam præbeat, summitates vero vix grana quinque pro singulis libris: eadem folia multo minus acidi salis, & olei exhibere. Unde concludere possumus, folia sale ammoniacali, & oleo copioso ac tenui donari; in summitatibus autem salem tartareum cum ammoniacali conjunctum reperiri; at verisimile est omnem Absinthii energiam pendere potissimum ab ejus oleo essentiali, amaro, & aromatico, quod licet in foliis, & sum-
mita-

mitatibus, natura idem semper videatur, in foliis tamen ob intimum salium volatilium consortium tenuius fit, magis expansum ac magis volatile.

Absynthium vulgare quasi polychrestum medicamentum prædicatur: calefacit & exsiccatur, ut ajunt, seu potius tenuibus, & ætiosis suis particulis salino oleosis quæ massam sanguineam subeunt, fermentativum sanguinis motum auget, partium quoque fibras sollicitat ad motum & ad oscillationem; sic calor in corpore accenditur: restituta vel aucta fibrarum oscillatione, succi inter partium fibras hærentes, & otiosi, si crassiores sint, attenuantur; si tenaces inciduntur, & canales solitos repelluntur, vel per transpirationem foras expelluntur: sic quoque viscerum functiones debilitatæ restituntur, obstructions referantur; hinc stomachicum dicitur, hepaticum, splenicum, uterinum, anticachecticum insigne, febrifugum, vulnerarium detergens, bilis succedaneum, & anthelminticum: ventriculum debiliorem roborat ac firmat, ciborumque appetentiam excitat, tum fibras ventriculi laxiores constringendo ac firmando, tum etiam mucaginem spissam ejusdem parietibus inhærentem dissolvendo: eisdem rationibus diarrhæas sistit, superpugationes compescit, & colicos dolores flatulentos sedat. Viscerum obstructions resolvit quæ pendent, vel a fibrarum laxitate, vel ab humorum spissitudine. Sic ictero, hydropi, chlorosi, cachexiis & febribus medetur. Vermes interimit, tum amaritie summa vermibus infesta, tum mucilaginofos humores, in quibus eorum ovula retinentur, foveantur, excluduntur, resolvendo.

Verum cavendum ab illis affectibus, qui a fibrarum rigiditate, crispatura, erethismo, vel convulsiva aut inflammatoria tensione oriuntur, quos Absynthium non modo non sedat, quin imo auget, & nonnunquam insanabiles reddit. Sic in ciborum concoctione læsa præ nimio ventriculi ardore adeo intendit, & auget, ut renes in consensum per nervos trahantur, & ardorem contrahant, quem breviter sequuntur urinarum color intensus, & rutilans, cum crasso, & rubro sedimento, earundem immutatio, suppressio, hydrops; si vero renes ob laxiorem texturam illæsi servantur, ceterorum viscerum fibræ paulatim convelluntur, rigescunt, & tabes sensim adducitur. Hinc fit ut maxima pars helluonum, ad prostratum appetitum sollicitandum, aut ciborum nimia copia ingestorum coctionem perficiendam, quotidie vinum Absynthites, aut tincturas stomachicas & spirituosas ingurgitantium, plerumque ante obitum lente veluti liquefiat, tabefacta vero ante annos moriatur, observante Simone Pauli. Sic etiam muliebris evacuationibus mensuris, a sanguine nimis æstuoso, vel ab uteri ardore aut inflammatione suppressis, Absynthium agrotantem in viscerum inflammationem, & febrem ardentem inducit. Idem de ceteris visceribus præservidis & ad inflammationem pronis dici potest.

Præterea Absynthium sicut amara pleraque, nervis est infensum, ut intelligere est ex animalibus plurimis, tum quadrupedibus, tum volatilibus, tum insectis, quæ ab amaris devoratis, spasms afficiuntur, & convulsa sæpe moriuntur, quod ex Wepferi observationibus satis liquet. Insuper multi ab experientia edocti tradunt, usum Absynthii caput gravare, oculis noxium esse, & appetitum venereum extinguere. Caute igitur in morbis, quorum anceps est & dubia causa, Absynthium & amara medicamenta acris & aromatica sunt usurpanda, ne pro remedio, venenum exhibeatur.

Comæ floridæ & folia exsiccata & pulverata exhiberi possunt a ℥i. ad ℥i. rarius tamen usurpantur. Ex his cum saccharo condita parantur. Flores conditi obstructions valentius referant, folia vero magis adstringunt, inquit Cl. Hoffmannus. Exhibetur a ℥i. ad ℥℥. succus ex foliis expressus, deinde parva coctione purgatus, ab ℥℥. ad ℥ij. nonnunquam propinatur, rarissime tamen ob intensum amarorem. A quibusdam vis cholagoga illi tribuitur, de qua tamen non plane constat.

Infusum cum aqua, vino, vel cerevisia præparatur, & ad ℥ij. vel ℥vi. propinatur. Aquosum Absynthii infusum a multis, cerevisiæ aut vino Absynthiti antepositur, quia caput minus gravat.

Fit vinum Absynthites extemporaneum, macerando nempe per noctem, comas Absynthii siccatas, in vino. Est autem vinum Absynthites quod ex herba sicca infusa para-

tur, palato gratus, aut potius minus ingratus, quam quod ex herba recenti. Hoc enim herbaceum & terreum quid respicit. Paratur quoque vindemiarum tempore, vinum Absynthites fermentatum, Absynthii exsiccati & minutim concisi fasciculum, in dolium conijciendo & musti ꝑ. aut circiter affundendo & fermentando simul. Vinum Absynthites quocumque modo paratum sit, exhibetur ad ℥iij. iv. vel vj. mane jejuno ventriculo, vel etiam ante, aut post pastum. Ex Absynthio præparari solent in officinis tinctura, seu, ut vocant, essentia Absynthii, aqua distillata, oleum essentiale, extractum & sal fixus.

Tinctura Absynthii fit ex foliis aut summitatibus, cum spiritu vini in amphora vitrea, rite maceratis, donec spiritus intense amarus evadat. Si folia fuerint recentia, tinctura viridis erit; si exsiccata, rufa vel fusca: sumitur ad ℥ss. vel ℥i. pro dosi. Quidam hanc tincturam parant cum spiritu ardente ex ipso Absynthio fermentato extracto, & adhuc præstantiorem tincturam esse existimant.

Aqua Absynthii distillata sic conficitur.

℥l. Foliorum virentium Absynthii nondum floridi, ℔xv. Incidantur & contundantur. Indantur vesicæ aheneæ & affundantur decocti fortis ejusdem plantæ ℔x. aut q. s. digerantur vase clauso per quatrimum; deinde apposito capitello cum refrigeratorio, & adjuncto recipiente, fiat distillatio, ut artis est. Aqua spirituosâ & magis odorata servetur ad usum. Dosis ab ℥i. ad ℥vj.

Spiritus Absynthii urinosus flavescens, a nonnullis plurimum laudatus, sic extrahitur. Absynthium viride cum floribus & seminibus minutim concisum, congeritur in vasculum rite obturatum, ut sponte incalcescat, & nonnihil putrescat. Incipiente putrefactione, antequam scæat, igne aperto, per retortam terream amplam, distillatur, & sic copiosissimus liquor urinosus obtinetur, per alambicem, igne arenæ, rectificandus. Predit spiritus urinosus, volatilis, & valde amarus. In scorbuticis affectionibus utiliter exhibetur. Sed idem spiritus salino oleosus & quidem præstantior, ex spiritu volatili urinoso quocumque, & oleo Absynthii essentiali simul mixtis & circulatis, ut ajunt, obtineri potest.

Oleum essentiale ex herba florida, seminibus jam turgida & exsiccata extrahitur, distillando nempe plantæ partem unam, cum aquâ limpida partibus viginti, ex alambice aheneo, igne forti. Aqua & oleum in recipiens vas promiscue profluunt. Oleum supernatans ab aqua rite separatur. Intus sumptum, iisdem viribus donatur ac Absynthium. Externe gossypio exceptum, & umbilico admotum, intestinorum vermes necat. Dosis a gutt. ij. ad x. Ex eo paratur oleo saccharum Absynthites quod facilius aquosis menstruis admiscetur, quam oleum.

Extractum Absynthii fit ex succo folior. Absynthii expresso, & ad mellaginem aut ad extracti consistentiam, evaporato. Extractum magis adstringit quam Absynthium, aut ceteræ ejus præparationes. Exhibetur a ℥i. ad ℥ss. aut ℥i.

Sal fixus Absynthii fit ex lixivio cinerum plantæ combustæ, quod rite percolatum, evaporatur ad siccitatem usque. Sic remanet sal rufescens, qui, si non satis purgatus videatur, igne reverberii calcinatur, aqua solvitur; solutio autem percolatur & exhalatur, ita ut sal candidus & purus remaneat. Quidam salem hunc non summe purgatum experunt, sed qualis extrahitur ex cineribus Absynthii in vase clauso calcinati: tunc enim sal ille neque candidus, sed rufescens, neque mere alcalinus, sed falsus adhuc remanet, & multo sulphure imprægnatus, ac proinde plantæ virtutibus adhuc imbutus. Sed tunc aut plantam ipsam pulveratam, aut ejus succum, aut extractum, aut salem essentialem, anteponenda censerem.

Sali Absynthii fixo virtus febrifuga tribuitur, & in primis adversus tertianam, a Siro. Paulli commendatur. Dosis a ℥i. a ℥ss. Observandum est salem illum admodum acrem esse, ac proinde non majori copia exhibendum, nec nisi multo liquore dilutum, ne acrimonia sua gulam, & ventriculum lædat. Ad obstructions removendas utiliter exhibetur. Ustatissimus est apud Medicos Londinenses, & a Riverio, Sidenhamioque commendatur ad vomitum compescendum, in febribus biliosis, iliaca passione, aliisque affectibus.

24. Summitatum Absynthii siccatur. pug. j. Infunde in aquæ fervidæ ℥vj. Macerentur paululum. Infusum cum tantillulo Sacchari, calens hauriatur, ad appetitum excitandum, concoctionem adjuvandam, ventriculū & viscera roboranda, menstruas purgationes mulieres promovendas, &c.
24. Absynthii exsiccati & pulverati ℥ss. Croci Martis sub rore majali præparati ℥ij. Gummi Ammoniac. ℥i. Croci ℥j. Syrup. de Absynthio vel Menthæ q. s. Misce, fiat opiata. Dosis ℥ss. bis in die, servatis servandis, ad menses suppressos, cachexiam, isterum, hydropem, obstructions, & quoscunque, id genus, morbos, qui a sanguinis lentore & crassitudine, aut a fibrarum tono nimis laxo pendunt.
24. Tincturæ Absynthii ℥ij. Spir. carminativ. Sylvii ℥ss. Syrup. Menthæ ℥j. Fiat mixtura Cochlear unum exhibeatur in colicis & flatulentis affectionibus, ciborum inappetentia, aut difficili concoctione, ventriculi imbecillitate & frigidityte, alvi profluvio, &c.
24. Vini Absynthitis ℥xij. Pulpæ Colocyntidos minutim concisæ ℥ss. Macerentur per xxxiij. horas. Fiat colatura. Fit vinum catarthicum quod phlegma crassum & viscidum, ventriculi & intestinorum parietibus inhærens, dissolvit & vacuat, & mesenterii obstructions resolvit. Exhibeantur ℥iij. singulis diebus mane, jejuno ventriculo.
24. Salis Absynthii ℥j. succi Limon. ℥j. Aq. Menthæ ℥j. Fiat mixtura, bis, terve, die iteranda. Vel:
24. Sal. Absynth. ℥j. Aq. Puleg. vel Menth. crisp. ℥vj. Fiat mixtura, cujus cochlear unum in singulis jussulis permiscendum est contra vomitionem.
24. Salis Absynth. & Nitri purificati, ana q. l. Solve in aq. Cichor. q. s. Solutio percolata ad siccitatem evaporetur. Exhibetur adversus tertianam ad ℥ss. aut ℥j. in vino, cerevisia, aut alio liquore idoneo, cum tantillo Sacchari edulcorato, paulo ante paroxysmum, & sudorem provocare solet.
- Externe adhibitum, ventriculū & intestina roborat, vermes necat, putredini resistit, tumores resolvit, dolores & inflammationes incipientes discutit. In cataplasmatibus resolvendis recipitur, & in vino aromatico, seu defensivo contra putredinem.
24. Foliorum Absynth. virentium partes duas. Axungia Porcinæ, p. unam. Contundantur simul, & fiat cataplasma collo calide admovendum in angina.
24. Folior. Absynth. & Parietar. part. æqual. Contundantur, & calide parti dolenti applicentur sub forma cataplasmatidis, aut decocto earumdem herbarum pars affecta foveatur ad dolores externos sedandos, incipientes inflammationes compescendas, & contusiones resolvendas.
24. Folior. Absynth. & Senecionis, ana M. ij. Flor. Chamæmeli & Melilot. ana M. j. Rad. Ireos & Bryon minutim incisarum, ana ℥ij. Coquantur ex arte in aq. com. q. s. ad putrilaginem. Contundantur in mortar. marmor. & per cribrum pultis trahantur. Cui affund. vini albi ℔ij. Pulver. Absynthii, Cumini, ana ℥j. Quatuor Farinar. solventium ℥iij. Olei in Chamæmeli ℥iij. Coquantur lento igne ad debitam spissitudinem, & fiat cataplasma resolvens.
24. Folior. & summitatum Absynth. majoris, radic. Cucumeris sylvest. ana q. s. Dequantur in aq. partibus ij. & olei part. iij. Hydrolæo mediocriter calente pars dolens foveatur. Radices & Absynthium confusa in modum linimenti capiti apponantur, ad hemicraniam curandam.
24. Folior. Absynthii majoris, Abrotani, Tanaceti, summitatum Sabinæ ana M. j. Radic. Aristoloch. rotund. ℥j. Helleborastri M. s. Pulpæ Colocyntid. Aloes ana ℥j. Fiat decoctum in aquæ ℔ij. ad ℔ij. Coletur pro fotu abdominis regioni calide admovendo, ad verminosos affectus.
24. Olei essentialis Absynthii, gutt. viij. Aloes pulverat. ℥ij. Fellis bovin. quantum sufficit. Misce, fiat emplastrum quod super alutam ductum umbilico applicetur. Contra vermes.

In officinis servantur Oleum Absynthii per infusionem paratum, Syrupus de Absynthio, tum simplex, tum compositus. Præterea Absynthium usurpatur in Pulvere contra rabiem Palmarii, Syrupo cachectico, & Syrupo lienterico, *Churas*, Confectione Hammech, Pilulis sine quibus, aggregativis, de Rhabarbaro, pro morbo colico, *Churas*, Stomachicis *Ejusdem*, Unguento martiato, Unguento mundificativo de Apio, Emplastro de Meliloto, Balsamo tranquillante Franciscanor. Regior. & Aqua vulneraria.

Absynthium Tenuifolium seu minus seu Ponticum *Officinar.* Absynthium Ponticum, tenuifolium, incanum, C. B. P. 128. *Inst. R. H.* 457. Absynthium Ponticum, vulgare, folio inferius albo. J. B. 3. 175. Absynthium tenuifolium *Dodonei Pemprad.* 24. vulgo, *Petite Absynthe*, *Absynthe*, *Pontique*.

Numerosas spargit radices parvas, crebris fibris intertextas, lignosas & sapore aromatico præditas: caules vero ex eadem radice plures erigit cubitales & sesquicubitales, teretes, glabros, virescentes, aut ex virore rubescentes, purpurascentescive, frequentibus adnatis ab initio ad summum usque ramosos, folia non minus tenuiter incisa quam Abrotani, sed brevioribus, concinnioribusque segmentis, brevi & incana lanugine pubescunt, potissimum inferna parte, odore suavi, sapore subamaro. Flores in latifolio Absynthio, sed minores & oblongi, vehementiorem spirant odorem quam folia. Colitur in hortis, ubi, repente sub terris radice, mirum in modum multiplicatur.

Analysi Chymica, Absynthii tenuifolii foliorum & summitatum nondum floridarum lbv. exhibuerunt phlegmatis limpidi, odorati & sapidi obscure subacidi lbj. ℥x ℥iij. gr. xxxvj. cum aliqua olei essentialis portione: humoris limpidi, adhuc odorati & sapidi, manifeste acidi & austeri, cum olei essentialis tantillulo, ℥xv. ℥i. gr. lxxij. humoris rufescentis turbidi, sale volatili urinoso imprægnati ℥vj. gr. xxxvj. olei tum tenuioris & essentialis, tum adiposi ℥iij. ℥i. gr. xv. salis volatilis urinosi, concreti gr. xix. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥viij. ℥i. gr. xxx. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij. ℥iij. gr. xv. ex quibus lixivio, salis fixi mere alcali ℥i. gr. xvj. prodierunt. Partium jactura in distillatione fuit lbj. ℥i. gr. xvij. In calcinatione ℥v. ℥v. gr. xv.

Hæc analysi in Absynthio tenuifolio, maximam partium tenuium, tum salinarum, tum sulphurearum copiam nobis commonstrat, tam ratione jacturæ in distillatione, quam ratione olei essentialis & salis volatilis: quod quidem plantæ odore & sapore vehementi confirmatur. Verum ejus oleum essentielle minus amarum est, quam in Absynthio latifolio.

Absynthio minori seu tenuifolio eadem tribuuntur virtutes, quæ in majori dignoscuntur. Minus tamen amarum est & magis aromaticum: unde palato quidem magis gratum, sed tamen idcirco minus efficax censemus. Ejus Conditum a Matthiolo ad aquam intercutim commendatur tamquam expertum remedium, si ejus Conditi ℥ss. quotidie assumatur tribus horis ante cibum: quod de hydropo qui a nimia fibrarum flacciditate & laxitate pendet, aut a sanguinis vel feri crassitudine & tenacitate, intelligendum.

Eadem ex hoc Absynthio fieri possunt præparationes quæ ex majore fieri solent, sed in officinis minus usitatæ sunt.

A C A N T H U S.

A Canthus sive Branca ursina *Officinarum.* Acanthus sativus vel mollis *Vergillii C.* B. P. 383. *Inst. R. H.* 176. Carduus Acanthus sive Branca ursina J. B. 3. 75. Acanthus sativus *Dod. Pempr.* 719. Pæderota, Melamphillum, Marmoraria quorundam, vulgo *Acanthe* ou *Branche Ursine*.

Radicibus est crassis, carnosus, hac illac diffusis, foris nigricantibus, intus candidis, & capillitio stipatis. Folia humilifera cubitum æquant, & quandoque superant longitudine, spithamam amplitudine, mollia, obscure virentia, glabra, nitida, sinuosa, & quodammodo crispa. Caulis ad duos cubitus erigitur rectus, firmus, longa serie donatus
fio.

florum eleganter thyrſi modo diſpoſitorum: ſinguli autem perfecti ſunt, monopetali, anomali, carnei quodammodo coloris: anteriùs trifariam dividuntur, & riſtum imitantur, qui labio ſuperiori caret, inferius vero amplum & convexum obtinet; poſterius in annulum deſcunt, ſtaminibusque donantur labii ſuperioris locum occupantibus, apiceſque ſcoparum æmulos ſuſtinentibus; calycibus folioſis coercentur, viridibus, per extremum lacinatis, nonnihil ſpinofis, & veluti nucamenta quadam oblonga referentibus. E calyce ſurgit piſtillum poſſicæ floris parti ſeu annulo ad inſtar clavi infixum, quod abit in fructum glandiformem, calyce obvolutum, ſepto intermedio in loculamenta duo diſtinctum, in quibus ſingulis ſemen unicum continetur ſubruſum, compreſſum, duriuſculum, duas treſve lineas latum. Tota planta ſucco turgēt glutinoſo & mucilagiñoſo. In Italia & Sicilia copioſe naſcitur. Hic in hortis colitur. Multiplicatur autem facile germinibus a matre avulſis, & pinguiori terræ commiſſis.

Diſtinguendum autem eſt inter Brancam urſinam Italorum, quæ eſt noſter Acanthus, & Brancam urſinam Germanorum, quæ eſt Sphondilium vulgare.

Analyſi chymica, ex folior. Acanthi recentium lbv. prodierunt phlegmatis limpidi, odoris & ſaporis expertis, ſale ſaſſo aliquantiſper & obſcure imbuti, quod nempe ſalis Saturni ſolutionem turbidam efficit, ℥ix. ℥iij. gr. xxxvj. humoris obſcure ſubacidi, deinde manifeſte acidi, tum etiam aliquantiſper alcalini, lbij. ℥iij. gr. xxiiij. humoris ruſeſcentis empyreumatici, tum leviter acidi, tum alcali urinoſi, & multo ſale volatili imprægnati ℥i. ℥iij. olei tum fluidi, tum ſpiſſioris ℥vj. gr. xxxvj. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥iij. ℥i. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ſubalbidorum ℥i. ℥iij. gran. xij. ex quibus lixivio, fuerunt extracta ſalis fixi mere alcali ℥iij. gran. lx. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij. ℥i. gran. xlviij. in calcinatione ℥i. ℥iij. gran. lx.

Ex hac analyſi & lentore glutinoſi hujus plantæ ſucci, concludere licet, eam conſtare ex ſale Ammoniacali copioſo & mediocri olei portione; multo phlegmate dilutis.

Acanthus inter emollientes numeratur herbas quæ ſunt Malva, Mercurialis, Parietaria, Beta, & Acanthus. Folia tantum uſurpari ſolent, in clyſteribus, fomentis & cataplaſmatis emollientibus, & paregoricis, ſeu dolorem ſedantibus. Dolorem lenit & alvum emollit.

℥i. Folior. Acanth. Malv. Parietar. Mercurial. Betæ, Viol. Atrip. & Senecionis ana M. j. Coquantur in aq. commun. q. ſ. In colaturæ lbj. diſſolve Mellis Nenuphar. ℥iij. Cryſtall. mineral. ℥i. Fiat enema emolliens.

℥i. Rad. Althææ, Nenuphar. & bulbor. Lilior. albor. ana ℥i. Folior. Acanthi, Malv. Parietar. ana M. j. Flor. Chamæmeli & Meliloti P. iij. Coq. in aq. q. ſ. deinde colentur. Liquor ſervetur pro ſotu emolliente inſtituendo calide cum linteis quadruplicatis, vel pannis laneis molliuſculis dicto liquore imbutis, leviter expreſſis & mutatis quoties refrixerint.

℥i. Rad. Alth. mundatar. & minutim incifar. ℥iij. Coquantur in aq. comm. quant. ſuffic. donec inſigniter molleſcat. Deinde adde folior. Branc. urſin. Malvæ, Parietar. Violar. & Mercurial. ana M. j. Caricar. pingu. n. xij. Coquantur omnia ad putrilaginem uſque. Contundantur in mortar. marmor. & per cribrum ſetac. trajiciantur. Pulpa ſecreta cum farinæ Lini & Fenugræci ana ℥i. Olei Lilior. ℥iij. Coquantur lento igne ſæpius agitando ad debitam ſpiſſitudinem. Et fiat cataplaſmæ emolliens.

Dodonæus reſert Acanthi radices prodeſſe tabidis ſanguinem ſpuentibus, tum ex alto delapſis, ab iſtu aut conatu aliquo ſupra vires læſis, non minus quam Symphiti majoris radices, quas ſubſtantia, lento ſucco, & qualitatibus proxime reſerunt. Rariſſime tamen in uſum medicum veniunt, quoniam Symphiti radices antepennuntur.

Acanthi folia Veteres ob figuræ venuſtatem, & elegantiam epiphylliis, ſeu columnarum

rum capitulis insculpere solebant. Vestibus etiam pretiosis figuram Acanthi foliorum circumtuebant: unde Virgilius.

Et circumtextum croceo velamen Acantho.

ACETOSA seu OXALIS.

Ex pluribus Acetosæ speciebus duæ potissimum in usum Medicum, & culinarum veniunt, scilicet Acetosæ vulgaris vel pratensis folio longo, & acetosæ rotundifolia.

Acetosæ vulgaris, Acetosæ pratensis, Oxalis pratensis *Officinarum*. Acetosæ pratensis, C. B. P. 114. *Inf.* R. H. 502. Oxalis vulgaris folio longo J. B. 2. 989. Oxalis, *Dod. Pempt.* 648. *Oseille-longue ou Vinette.*

Radice est fibrosa, longa, sublutea, amara, & stiptica: foliis alternis palmam superantibus acutis, qua pediculo adherent falcatis, & auritis, atrovirentibus, acidis, & succulentis. Caulis striatus, cubitalis & ramosus flores sustinet apetalos, plurimis scilicet constante staminibus cum apicibus luteis surgentibus ex calice hexaphyllo. Joannes Rajus observat in hac plantæ specie, nonnullas flores steriles seu incompletos dumtaxat proferre, alias completos. Floribus sterilibus nullum succedit semen: floribus completis seu perfectis pistillum abijt in semen triquetrum, spadiceum ac nitidum, obvolutum capsula foliacea triangulari, quæ conficitur ex tribus calycis foliis, ceteris tribus marcescentibus. Occurrit vulgo in pratis, & sylvis agri Parisiensis, & in hortis colitur ad usum culinarum.

In usum Medicum veniunt folia, radix, semen, quæ seorsim consideranda sunt. Analysis chymica, recentium, & succulentorum Acetosæ pratensis foliorum ℥v. per balneum vaporosum distillatæ, præbuerunt humoris limpidi, herbam virentem sapore, & odore referentis, acidi primum obscuri, deinde manifesti, ac tandem intensi ℥iij. ℥j. ℥v. deinde massa exsiccata, per retortam distillata fudit humoris rufescentis empyreumatici, tum acidi, tum alcali urinosi ℥ij. ℥vii. gr. xiiij. cum salis volatilis urinosi granis aliquot: olei spissioris, & adiposæ consistentiæ ℥j. ℥j. gr. lviiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. ℥vj. gr. xxxvj. quæ per decem horas calcinata reliquit cinerum albicanium ℥j. ℥ij. ex quibus lixivio, salis mere alcali fixi ℥ij. gr. xxiiij. extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥vj. ℥iij. gr. xxxvj. in calcinatione ℥ij. ℥iij. gr. xxxvj.

Præterea succus Acetosæ saporis est acidi manifesti, & chartam subcœruleam, purpuream efficit. Sal essentialis Acetosæ in carbones injectus eodem fere modo ac Nitrum fulminando deflagrat. Si vero cum sale Tartari permisceatur, odorem urinosum exhalat, haud dissimili ratione ac sal Ammoniacus. Adeo ut Acetosæ videatur constare sale essentiali Ammoniacali, simili sali qui exurgeret ex acido Nitri spiritu, & sale urinoso, olei portione mediocri, & pauca terra, multo phlegmate dilutis.

Ex recentium Acetosæ pratensis radicum ℥v. balneo vaporoso distillatis, prodierunt phlegmatis insipidi, saporis herbidi subacidi ℥iij. ℥j. jam exsiccatae radices per retortam distillatæ, præbuerunt humoris empyreumatici rufescentis, tum acidi, tum alcali urinosi ℥vij. ℥ij. gr. liiij. olei spissioris consistentiæ ℥iij. ℥ij. gr. xviiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥xij. ℥ij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥iij. ℥j. gr. xlviij. ex quibus salis fixi subsalsi ℥ij. gr. vi. fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥viiij. in calcinatione ℥ix. gr. xxiiij.

Succus radicum cœruleam chartam, purpuream efficit: sed color ille purpureus paulo post evanescit, maculam fuscam relinquendo ob magnam copiam olei conjuncti, quod paulatim super partes ab acido evolutas diffunditur.

Radices majorem olei, & terræ quantitatem continent quam folia, triplum fere: quibus sal essentialis Ammoniacalis, Nitrosus, qualis in foliis deprehenditur, involvitur. Hinc sapor stipticus, & amarus radicum; hinc etiam vis aperiendi aut obstructiones viscerum referandi qua donantur. Econtra in foliis in quibus acidum magis

explicitum est, & evolutum, vis refrigerandi seu sanguinis, & bilis motum fermentativum compescendi deprehenditur.

Ex seminum Acetosæ recentium ꝑv. prodierunt humoris fere inodori, & inspidi, qui tamen salis alcali notas præbuit ꝑvi. ꝑv. humoris nonnihil turbidi, manifeste acidi, & aliquantisper urinosi ꝑv. ꝑv. humoris rufescentis empyreumatici, tum acidi, tum urinosi, & sale volatili imprægnati ꝑvi. ꝑv. gr. xlviii. olei ꝑix. ꝑi. Massa nigra in retorta superstes pendebat ꝑvi. ꝑvi. gr. xxxvj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ꝑiii. ꝑvii. gran. lx. ex quibus lixivio, extracta fuerunt salis salis fixi, & quasi talcosi, ꝑi. gr. xvj. Jactura partium in distillatione fuit ꝑvi. ꝑi. ꝑv. gr. lx. in calcinatione ꝑvi. ꝑi. ꝑvi. gr. xlviii.

Semina Acetosæ pratensis multo plus salis volatilil, tum acidi, tum urinosi continent, quam folia vel radices. Hæc autem principia non solum in aqueis liquoribus continentur, sed etiam partim avolant in distillatione, (jactura enim partium in seminum analysi longe major est,) partim cum oleosis partibus concresecunt, & irretiuntur in capite mortuo vel carbone, cujus massa carbonariam foliorum, & radicum massam longe superat. Olei quantitas non solum triplo major est olei quantitate in radicibus reposita, sed eam multo magis superat: quandoquidem major pars massæ nigræ in retorta residuæ ex oleo producitur, ut ex hujus massæ deflagratione satis liquet. Hinc seminis virtus a foliis, & radicibus prorsus diversa est. Constat nempe ex oleo copioso cum salis Ammoniacalis portione non mediocri, a qua cardiaca ejus virtus pendet. Ab oleosis quoque partibus semen obtinet vim humores acres demulcendi, tenuiores inspissandi, æstuantes compescendi, partium fibras molliendi, & flexiliores efficiendi.

Acetosa, & Oxalis rotundifolia seu hortensis *Officinar.* Acetosa rotundifolia hortensis C. B. P. 144. *Inst. R. H.* 503. Oxalis folio rotundiore repens J. B. 2. 990. Acetosa rotundifolia. *Dod. Pempt.* 649. *Oseille ronde.*

Ex radice tenui, repente, saporis adstringentis, caules cubito longiores emittit, tenues, repentes: foliis vero subinde ludit modo rotundis fere, modo alarum appendicibus donatis, alias sagittæ instar mucronatis, pinnatisque, colore glauco aut pallido, pinguisculis, delicato acore præditis. Flores & semina Acetosæ vulgaris non dissimilia sunt. In hortis ad culinarium usum seritur.

Analysi Chymica, ex Acetosæ rotundi foliæ floridæ ꝑv. prodierunt humoris limpidi herbam viridem odore & sapore referentis, tum acidi, tum aliquantisper salis aut urinosi, ꝑvi. ꝑviii. ꝑv. gr. iiii. humoris limpidi, intense acidi, austeri, tum etiam urinosi, ꝑvi. ꝑxiii. ꝑiii. gr. xxxvj. humoris rufescentis, empyreumatici acidi, austeri & sale volatili urinoso imprægnati, ꝑi. ꝑi. gran. xxiii. olei spissioris & adiposæ consistentiæ, ꝑi. ꝑi. gran. lx. Massa nigra in retorta residua pendebat ꝑii. gran. xxiii. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum, ꝑvi. gran. lii. ex quibus salis fixi mere alcali ꝑiii. gr. xij. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ꝑi. gr. lvi. in calcinatione, ꝑi. ꝑv. gr. xlii.

Acetosa rotundifolia paulo plus phlegmatis continebat, quam pratensis, minus terræ, plus salis fixi. Ceterum, sicut Acetosa pratensis, sale Ammoniacali nitroso & oleo phlegmate multo dilutis componitur.

Utriusque Acetosæ folia gratissimum embamma seu intinctum nec spernendum præbent: gratiores enim eas reddunt, & cibi appetentiam augent acidulo suo sapore.

Intus sumpta refrigerant, id est, motum sanguinis fermentativum & intestinum, fluiditatemque minuunt, expansionem coercent, sicque caloris sensum præsertim in visceribus temperant, æstuantem choleram reprimunt, tenuiorem inspissant, acriorem emendant, sitim sedant, appetitum excitant, & putredini resistunt: Unde in biliosis febribus, tum simplicibus, tum pestilentibus, usitatissima sunt & utilissima. Injunctis & apozematibus temperatis alterantibus & aperientibus incoquantur. Succus expressus & defæcatus solus vel sorbitionibus immixtus propinatur: & ex eo cum Saccharo cocto syrupus conficitur. Conditum quoque ex foliis præparatur, & aqua distillatur, quæ quidem succo

succo vel decocto multo languidior, minorumque virium. In febribus intermittentibus biliosis, tertiana & duplici tertiana, succus Acetosæ felici cum successu exhibetur, præsertim verno tempore, ad ℥vj. vel ℥viij. ineunte paroxismo, præmissis præmittendis. Iteratur donec æger sanatus fuerit. Cavendum tamen ne pulmo quamdam patiatur læsionem; tunc enim ab hoc remedio abstinendum foret, ne ab acido prava hujus visceris dispositio augeatur. Medicina in scorbutico specifica existimatur. Clariss. vir, & in praxi medica exercitissimus Doctor Morinus, dum viveret Nosocomii Parisiensis Medicus ordinarius, scorbuticos quamplurimos sanavit, eorum alimenta foliis Acetosæ coctis immiscendo. Thomas Bartholinus *Actis Hafniensibus* 1761. *Observat. 9.* refert, „Groenlandos populos scorbutico misere vexari, sanari vero miscendo Cochleariam & Acetosam simul in jusculis suis avenaceis vel hordeaceis. Has duas plantas copiose simul crescere in hac regione, quasi seorsim fumi non debeant, ne separatæ noceant, quippe una sale volatili oleoso, altera acido turgescit, ex quarum mixtura media qualitas exurgit: modum autem eas assumendi hunc esse usitatum, ut carnem recentem cum avenacea vel hordeacea prisana excoquant, ejusque decoctum his herbis scorbuticis condiant, & hujus alimenti medicamentosi usu ita laxari alvum ac si medicamentum catharticum haussissent. “ Hæc scorbutum curandi methodus a Thoma Sydenham probatur qui Cochleariæ, ceterarumque plantarum scorbuticarum acrium succos, nonnisi Aurantium vel Citriorum Malorum succo temperatos præscribit.

Radix non acida est, sed amara & adstringens, Obstructiones aperit, urinas ciet, quapropter in decoctis aperientibus usurpatur. Siccata & decocta rubello colore eleganti aquas tingit.

Semen inter cardiaca medicamenta numeratur: præterea vis adstringendi in alvi profluviis, & in dysenteria ipsi tribuitur: quæ quidem virtus adstrictoria, non tam ab ejus stypticitate pender, quam ab oleosis ejus partibus, quæ humorum acrimoniam demulcent.

24. Rad. Cichor. Bugloss. folior. Cichor. Bugloss. Borraginis, Lactuc. Portulac. & Acetos. rotund. ana M. ꝑ. Hordei integr. P. j. Fiat decoctum cum pullo Gallinaceo aut frustulo colli carnis vitulinæ. Fiat jusculum refrigerans, mane sumendum.

24. Seris lactis optime depurati ℔ij. in quo leviter incoque folior. Acetosæ M. j. ꝑ. Fiat colatura, cui adde Syrup. Violat. ℥ij. Dividatur in duas doses mane, jejuno ventriculo, sumendas.

24. Hordei integr. pugill. ij. Rad. Acetosæ & Gramin. ana ℥j. Coquantur in aq. fluviatil. ℔iij. ad ℔ij. Decoctum servetur pro potu diuretico & aperiente.

24. Folior. & rad. Cichor. sylv. Tarraxac. Fragar. Borrag. & Bugloss. ana M. j. Rad. Acetosæ, Gramin. ana ℥ij. Foliorum Agrimon. M. j. Coquantur, ut artis est, in aq. comm. ℔ix. in vase terreo vel ferreo. Fiat Apozema, vulgo *Bouillon rouge*.

24. Amygdalarum dulc. excorticatarum ℥ss. Semin. Acetos. Melon. & Card. bened. ana ℥ij. Contund. in mortar. marmor. sensim affund. aquar. Scabiosæ. Ulmar. & Scorfonner. ana ℥iij. Fiat emulso, pro duabus dosibus, cuique adde Syrup. flaved. Citri, vel Syrup. Caryophyllor. hortens. ℥ss. Capiat. vespere & mane in febribus malignis & variolis, in quibus caloris æstus temperandus, acrimonia humorum demulcenda, & diaphoresis juvanda.

Acetosæ folia contusa aut cocta & externe admota potenter resolvunt; maturant & suppurationem promovent, tenuibus nempe & volatilibus suis particulis, tum acidis, tum urinosis, quæ in tumorem penetrant, humorem commovent & attenuant. Si vero humor ille hujus sit indolis, ut totus facile attenuari possit, resolvitur & per cutis poros dissipatur, aut vasa debita remeat. Si vero crassior sit quam ut resolvi possit, assiduo motu agitatæ ejus moleculæ fermentescunt, rarescunt, & in pus convertantur: tumor humoris rarefcentia attollitur, ac tandem rumpitur.

Riverius observationem proponit de ganglio in genu resolutio, sine suppuratione, cataplasmate præparato ex foliis Acetosæ sub cinere coctis, & cineribus permixtis, supra tumorem admoto.

2. Foliorum Acetosæ q. l. foliis Brassicæ vel charta madida involutor. Sub cineribus coquantur; cocta cum fermento misceantur, & fiat cataplasma tumori applicandum ad suppurationem promovendam.

2. Oxalid. folia. Coque cum Axungia veteri, & fiat cataplasma, quod phlegmonem brevi ad suppurationem perducit.

2. Oxalid. & Arnogloss. p. æq. Coq. in Oxymelite. Contund. postea & trajiciantur, addendo cuique libræ Theriac. veter. ʒß. Fiat cataplasma in carbunculo & malignis inflammatis pustulis.

Acetosæ Conditum usurpatur in Opiata Salomonis.

Semen in Confectione de Hyacinthis, & Pulvere Diamargariti frigidi, Charas, Sympo Elleborato Quercetani, Diascordio Fracasioris.

A D I A N T U M.

ADIANTI species septem in officinis distinguuntur, scilicet, 1. Adiantum verum seu Capillus Veneris. 2. Adiantum Americanum. 3. Adiantum nigrum. 4. Adiantum album Filicis folio. 5. Adiantum album foliis Rutæ. 6. Adiantum rubrum. 7. Adiantum aureum. Quæ quidem herbæ *Capillares* quoque nunc dicuntur, licet sub titulo Capillarium in antiquis Pharmacopœis, quatuor tantum ex his comprehendantur, scilicet, Adiantum verum, Adiantum nigrum, Adiantum album folio Rutæ, Adiantum rubrum, quibus quinta adscribitur planta, *Ceterac* dicta. De *Ceterac* suo loco: nunc de Adianti speciebus.

ADIANTUM verum. Capillus Veneris verus. Capillus Veneris Montpelienfis *Officinarum*. Adiantum foliis Coriandri, C. B. P. 355. *Inst. R. H.* 543. Adiantum sive Capillus Veneris J. B. 3. 751. vulgo *Capillaire de Montpellier*.

E radice tenui, transverse imposita, carnosa & fibrosa, oriuntur pediculi palmam superantes, exiles, nigri, nitidi, splendentes, ramosi, folia sustinentes alterna, quatuor aut quinque lineas lata, nonnihil breviora, viridia, cristata, radiatim quasi striata, glabra, profundis quibusdam incisuris Coriandri foliorum inferiorum rite ferme dissecta, tactu mollia, aliquantisper odorata, & sapore nonnihil adstringente, subamaricante, non ingrato. Floribus carere videtur: sed mense Septembri crenulæ producuntur & duplicantur, sibi invicem adhærentes. His in sinubus seu foliorum complicationibus fructus continentur, seu capsulæ membranacæ sphericæ admodum exiles, annulo vi elastica donato munitæ, accurate a Cl. Tournefortio observatæ & in Elementis Botanicis descriptæ. Annulli contractione capsulæ aperiuntur, & his semina minutissima pulvisculi instar contineri microscopii ope deprehenduntur. Nonnulli tamen floribus nomine eas prominentias insignire volunt, dum adhuc virides sunt, & antequam pulvisculum feminalem fundant. Alii quoque contendunt capsulas illas non fructus esse sed flores seu apices florides, illumque pulverem inibi contentum non semen esse, sed pulvisculum floridum, qualis in florum apicibus contineri solet. Res tempore dilucidabitur. Prior tamen sententia nobis magis verisimilis videtur. Nascitur in puteorum marginibus & rupibus aspergine mendentibus Galliæ Narbonensis. Quavis enim tempestate etiam hyeme viret. Vulgus Narbonense. Quavis anni tempestate etiam hyeme viret. Vulgus Narbonense pro certo salubritatis aquarum signo habet Adianti circa puteos & fontes proventum.

Olim omnes herbæ Capillares in Officinis nostris usitatissimæ erant, nunc autem hic rarissime reperiuntur. Aliud Adianti genus ex America asseritur quod ob odoris fragrantiam & saporis gratiam huic antepositur.

ADIANTUM Americanum, Adiantum Canadense, *Officinarum*: Adiantum Americanum *Cornuti* 7. *Inst. R. H.* 543. Adiantum fruticosum Brasilianum C. B. P. 355. *Prodrom.* 150. vulgo, *Capillaire de Canada*.

Ex Radice pusilla, capillamentis nigris, fibrata, cauliculi ad spithamam & nonnunquam ad unum, alterumve cubitum assurgunt, atro-purpurei, nitentes, ramosi & latissime in orbem expansi; quibus utrinque adhærent duodecim & nonnunquam viginti folia

Adian-

Adianto vero proxima, parva, oblonga sed obtusa, incisuris superne tantum divisa, inferne integra & costa qua petiolo insident obducta, odore grato præsertim dum aqua calida madent, sapore parum acerbo, non injucundo. Flores nulli conspicui sunt. Fructus more Adianti veri averfa folii parte profert. In Brasilia, Virginia, Canada & aliis Americæ provinciis frequens nascitur.

ADIANTUM nigrum, *Officinarium*: Filicula quæ Adiantum nigrum *Officinarium*, pinnulis obtusioribus *Inst. R. H. 542.* Adiantum foliis longioribus pulverulentis, pediculo nigro, *C. B. P. 355.* Adiantum nigrum *J. B. 3.* Dryopteris nigra *Dod. Pempt. 466.* vulgo *Capillaire comm.*

Radix est transversa & fibris capillaribus nigris minuta saporis acerbi cum quadam dulcedine; ex qua pediculi prodeunt spithamei, firmi, nigri, nitidi, ramosi, cum foliis ad Filicem marem accedentibus, sed longe brevioribus, in segmenta crenata, mucronata & oblonga divisis. Floribus caret. Lineolis vero pulverulentis averfa foliorum parte de Filicum more distinguitur, quæ fructus continent seu capsulas rotundas, pulvere seminali aureo turgidas. In opacis ad radices arborum & fruticum & in aggeribus umbrosis, antiquisque muris passim in agro Parisiensi nascitur. Supradictis Capillaribus deficientibus in earum locum sequens nonnunquam substituitur.

ADIANTUM album Filicis folio, *Officinarium*: Filicula fontana major, sive Adiantum album folio Filicis *C. B. P. 358. Inst. R. H. 542.* Adiantum album Filicis folio, *J. C. 3. 711.* Dryopteris candida, *Dod. Pempt. 465.* vulgo, *Capillaire blanc.*

Radice est transversa, satis crassa, coloris herbacei, fibris nigricantibus onusta, saporis subdulcis cum majore adstrictione: pediculis spithameis tenuibus, fragilibus, virecentibus, nigricantibusve inferna parte: ramulis modo binis oppositis, modo alternatim adnatis ad duodecim aut quatuordecim paria, extremo scapo in folium abeunte, longissimis, duas tresve uncias æquantibus foliis alternatim adnatis, oblongis, altius incisis, adeo ut e pluribus composita videantur; mollibus, teneris, facile marcescentibus, averfa parte punctis primo virentibus, tandem ferrugineis, quæ capsulas seminales continent, aspersi; sapore citra evidentem adstrictionem dulci, & pene fatuo, cum viscido lentore. Nascitur in locis umbrosis, maris antiquis, rivulorum, & fontium marginibus.

Adiantum album foliis Rutæ, Ruta muraria, Salvia vitæ *Officinær.* Ruta muraria *C. B. P. 356. Inst. R. H. 541. J. B. 3. 753. Dod. Pempt. 470.* Adiantum album. *Tab. Icon. 796.* Salvia vitæ, *Adversar. Lobel. Icon. 811.* Paronichia. *Matthioli: Saxifraga seu Empetrum, Fuchsi: Filicula petrea Rutæ facie, Moriss. Oxon.*

Radice est capillacea, tenui, nigricante, & subadstringente, e qua erumpunt petioli multi, duas vel tres uncias longi, tennes, juxta radicem nigricantes aut atro-rubentes, reliqua parte virentes, nonnihil in summo divaricati, folia sustinentes Rutæ hortensis similia, sed longe tenuiora, duas, tresve lineas longa, paulo angustiora, angulosa & in ambitu crenata, gustu acerba subadstringentia, cum aliqua dulcedine, superne virentia, averfa parte rufescente, aspersa pulvisculo qui nihil aliud est quam acervulus capsularum sphericarum Adianti similium. Nascitur in rupibus & parietibus agri Parisiensis.

Adiantum rubrum, Trichomanes, Polytichum *Officinarium*: Trichomanes, sive Polytichum *Officinarium*, *C. B. P. 156. Inst. R. H. 539. J. B. 754.* Trichomanes *Dod. Pempt. 471.* Adiantum rubrum *Loniceni: vulgo Polivric.*

E Radice capillacea, fibrosa, & nigricante pediculos promit semipalmares aut palmares, atro-rubenes, nitidos, teretes, rigidiunculos, fragiles in quibus per conjugationes utrinque vel alternatim orientur folia subrotunda, obtusa, viridia, glabra, in quorum averfa parte saeculi eminent squammosi, pleni plurium capsularum membranacearum, globosarum ferme, annulo elastica vi donato munitarum, sicut in Capilli Veneris fructibus, quæ annuli contractione rumpuntur, seminaque pulverulenta emittant tenuissima, & fusca. In umbrosis aggeribus, antiquis muris, humentibusque saxorum fissuris agri Parisiensis provenit.

Supra recensitarum Adianti specierum principia non adeo dissimilia sunt: quapropter dua-

duarum tantum specierum analysim exponemus, ex quibus de ceteris judicare licebit.

Analysi chymica, ex Adianti nigri foliorum lbv. prodierunt phlegmatis limpidi fere inodori & insipidi, obscure acidi ℥x. ℥v. gr. xviii. humoris rufescentis, nonnihil empyreumatici, primo subacidi, deinde intense acidi lbij. ℥ij. gr. lj. humoris rufi sale volatili urinoso imprægnati ℥iij. ℥iij. gr. xlvij. olei spissioris, & adiposæ consistentiæ ℥ij. ℥iij. gr. lvi. Massa residua in retorta superstes pendebat ℥ix. ℥iij. gran. xviii. Quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥i. gran. x. ex quibus salis fixi mere alcali ℥vij. gr. xxxvij. extracta fuerunt. Jactura partium in distillatione fuit ℥iij. ℥vj. gran. xv. in calcinatione ℥vij. ℥ij. gran. viij.

Ex Polytrichi folior. lbv. prodierunt phlegmatis limpidi, insipidi & inodori lbj. ℥vj. gr. xlij. humoris primo acidi, deinde austeri, limpidi, postea rufescentis aliquantisper empyreumatici & intense acidi lbij. ℥vij. gr. xij. humoris rufi empyreumatici tum acidi, tum urinosi & sale volatili imprægnati ℥iij. ℥ij. gran. xl. olei spissioris ℥ij. ℥vj. gran. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vj. ℥vij. gr. lx. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ℥i. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ℥ij. gr. lvj. extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ix. ℥vij. gran. xlvij. in calcinatione ℥v. ℥vj. gran. xxiiij.

Itaque his in plantis multum acidi continetur, sed non mediocri terræ portione implicatum, unde sal exsurgit falsus, sali coralliorum haud dissimilis. Insuper inest aliquantulum salis ammoniacalis: ambo oleo copioso involvuntur, & multa aqua diluuntur. Unde compositum exsurgit mucaginosum, salino-terreum & ammoniacale. Sapor eorum subadstringens a sale terreo; subdulcis autem a sulphure quo sales involvuntur. Ab iisdem principiis virtutes pendet quæ illis plantis tribuuntur, scilicet; humores acres blando suo sulphure demulcendi, sale ammoniacali crassiore incidendi, tenaces resolvendi, sale autem stiptico partes firmandi, roborandi, ac proinde viscerum obstructions referendi.

Plantæ Capillares stomachi eruditates leniunt, singultus ac diarrhæas inde pendentes curant, pituitam viscidam in pectore stagnantem ad expectorationem præparant: tussi contumaci, asthmati, difficili respirationi, peripneumonix ac pleuritidi medentur. In visceribus humores inspissatos inhærentes & obstructions procreantes, abstergunt: icterum sanant, hepatis & mesenterii glandulas obstructas referant: præcipue lieni amicæ & hujus visceris ægrotantis quasi specifica medicina creduntur. In mensibus non bene fluentibus & in affectionibus renum suas habent laudes. Uno verbo blanda qua donantur adstrictione partium fibras roborando, functiones vegetiores fiunt, humorum circuitus acceleratur, commotio eorumdem succorum ac fluiditas augetur, excretiones promoveantur.

Earum infusum vel decoctum propinatur. Vel seorsim vel promiscue usurpantur. Singularium Capillarium manipulus unus sumitur & levi ebullitione coquitur in libris quatuor aquæ, cum Liquiritiæ frustulo.

Adiantum Monspelienſe a Petro Formio Doctore Medico Monspelienſi in *Libello de Adianto*, quem Gallice conscriptum prælo commisit, anno 1644. tanquam Panacæa & medicamentum universale ad omnium fere corporis partium sanitatem tuendam & morbos debellandos, vel solum sufficiens commendatur. Sed encomiastarum more, in ejus laudes nimis effertur. Ejus virtutes longe remissiores & debiliores esse usus & experientia demonstraverunt.

Inter varias formulas medicamentorum ex eo parandorum, ptisanam, seu Adianti infusum miris laudibus extollit, quo se complures parvulos & infantes exsiccatos & fere consumptos febre lenta ab obstructionibus mesenterii orta, pristinx sanitati restituisse affirmat. Sic parari jubet.

℥. Summatum aut foliorum Adianti adhuc virentium & recens collectorum tres circiter manipulos; infundantur supra cineres calidos per spatium unius noctis, in duabus tribusve sextariis aquæ fontanæ optimæ: tandemque, si placet, *Geoffroy. Tom. II.*

leviter ebulliant. Colatura vasi vitrea immixta pro potu ordinario inserviet vel sola, vel cum tantillo vini.

Ex Adianto Americano infusum in Theæ modum paratur, palato gratum, in tussi & pectoris affectionibus, cum tantillo sacchari.

Ruta muraria viribus cum Adianto vero convenit. In tussi, asthma, pleuritide, ictero, obstructionibusque lienis prodest. Quin & ad renum vesicæque dolores valet, urinam & arenulas expellit. Matthiolus præstare eam perhibet ad enterocoles puerorum, continuis quadraginta diebus pulvere exhibitio. In scorbuto & cachexia optima est. Ettmullerus refert, Belgicos milites quosdam extreme scorbuto laborantes ex assumpta impura aqua, nullo alio medicamento curari potuisse, quam adhibito hujus plantæ decocto.

Polytricho eadem tribuuntur facultates. Tragus asserit illud vel solum, vel cum Ruta muraria, vino aut hydromelite decoctum, & per aliquot dies ex ordine potum, obstructiones jecinoris solvere, morbum regium expellere, pulmonis vitia purgare, spirandi difficultati prodesse, duros lienis tumores emollire, urinam ciere, arenulas expellere, & mulierum menses suppressos promovere.

Omnes Adianti species usurpantur in jusculis, decoctis, & apozematis aperientibus.

℥. Capilli Vener. Adianti nigri, Polytrici, Rutæ murariæ & Ceter. ana M. j. Flor. Tusilaginis, pugill. ij. Rad. Althææ ℥j. Coq. cum aq. limp. ℔ij. ad ℔ij. fiat apozema expectorans.

℥. Herbar. quinque Capill. ana M. j. Cum frustulo carnis vitulinæ, fiat jusculum aperiens.

Plantæ Capillares sterilitatem inducere a quibusdam immerito accurantur. Ipsis vis cathartica ab Arabibus tribuitur, sed & acerbus nostrarum plantarum sapor, & experientia contrarium demonstrant.

Extrinsècus admotæ quædam capillorum defluvia curare, cutis nempe poros constringendo, achoras, strumas, & abscessus sanare dicuntur, incidendo, resolvendo, abstergendo, & confringendo.

Ex Adianto Monspelienfi vel Americano præparatur Syrupus Capillorum Veneris simplex. Idem quoque Syrupus ex Canada affertur, cum saccharo Acerino confectus, ut jam diximus.

Quinque Capillares usurpantur in Syrupo Capillor. Veneris composito *Renodei*.

Capillus Veneris usurpatur in Syrupo de Althæa, Injubino, de Tusilagine composito seu antiasthmatico *Charas*; de Cichor. composito, antinephritico, Chalybeato aperiente Cathartico *ejusdem*, & Electuar. lenitivo.

Adiantum vulgare in Syrupo de Althæa & de Cichor. comp.

Polytrichum in Syrupo de Cichor. comp.

Adiantum aureum, Polytrichum aureum, *Officinatum*: Muscus capillaceus major, pediculo, & capitulo crassioribus *Inst. R. H.* 550. Polytrichum aureum majus, *C. B. P.* 356. Polytrichum Apulei majus quibusdam, *J. B.* 760. Adiantum aureum *Tabern. Icon.* 797. vulgo *Perce-mouffe*.

Radice est tenui, longa, fibrata, ex qua cauliculi assurgunt quatuor vel sex uncias longi, ab imo ad medium usque, foliis tenuibus angustioribus, longiusculis, & flavescensibus onusti; a medio ad summum nudi, & leves, quorum summitati innascitur capitulum oblongum, hians, & nutabundum, quod pulvisculum continet, more plurimarum musci specierum, qui a plurimis Botanicis pro semine habetur. In agri Parisiensis sylvis nascitur.

Hæc planta apud nos rarissimi est usus. Apud Germanos, observante S. Paulli, inter quinque Capillares herbas Officinales sub Polytrichi nomine numeratur, cum Adianto vero, Ruta muraria, Trichomane, & Ceterac. cum aliis Capillaribus interdum permiscetur aut iisdem substituitur pro tollendo pertinaci muco pulmonibus aut ceteris visceribus impacto. Cl. Tournefortius in agri Parisiensis plantarum historia eam ut diaphoreticam,

ticam, & adversus pleuritidem præstantissimam commendat. Ejus decoctum vel aqua spirituosâ distillata usurpatur.

4. *Adiantum aureum*, M. j. Coquatur in aq. comm. ℥j. Exhibeatur per cyathos, tertâ quaque hora propinandos in asthma, pleuritide, & pectoris affectionibus.

Sic autem spiritus præparatur. Planta contusa, & aqua limpida irrorata per tres dies maceratur in vase clauso, donec incalescat: macerata distillatur. Aqua distillata novâ contusâ affunditur, iterum maceratur, & distillatur, quod quinquies iteratur: tandem post sex distillationes spiritus obtinetur subtilis, & sudorificus, qui ad ℥ij. vel ℥iij. propinatur in pleuritide, ad sudorem proliciendum.

A G E R A T U M.

Ageratum *Officinarium* & *Eupatorium Mesuæ*, quorundam: *Parmica lutea* suaveolens, *Inst. R. H.* 497. *Ageratum foliis ferratis*, C. B. P. 224. *Ageratum plerisque*, herba *Julia* quibusdam, *J. B.* 342. *Balsamita minor*, *Dodonæi* 295. *Eupatorium Mesuæ*, *Tragi* 515. *Menta corymbifera minor*, *Cordi*: *Ageratum* sive *Costus* hortorum minor, *Parkins*.

Ex radice lignosa, minimi digiti crassitudine, varie implexa, & fibrosa, plurima exsurgunt virgulta, cubitalia, & altiora, tenuia, rotunda, ramosa, colore alias rubante, alias ex viridi pallecente, foliis numerosissimis, unciam unam aut alteram longis, angustis, profunde ferratis & odoratis, ab imo ad summum stipata. In summis ramulis corymbi emicant compositi ex floribus radiatis, quorum discus ex plurimis flosculis luteis, corona vero ex semisflosculis ejusdem coloris componitur, embryonibus insidentibus, & calice squammoso comprehensis: embryones autem deinde abeunt in semina exigua, oblonga & pallide lutea. In Gallia Narbonensi circa Monspelium & alibi nascitur. Hic colitur in hortis. Planta cum foliis & floribus, necnon semina in usum medicum veniunt.

Analysi chymica, *Agerati folior.* & summitatum floridarum ℥v. præbuerunt phlegmatis limpidi odorati obscure acidi ℥ij. ℥viij. ℥iij. gr. xlv. cum olei essentialis aliquantulo; humoris intense acidi, austeri & sub finem obscure alcali urinosi ℥ij. ℥v. ℥iij. gr. lvij. humoris rufescentis empyreumatici, tum acidi intensi, tum alcali urinosi & sale volatili imprægnati ℥ij. ℥vij. gr. iv. olei empyreumatici adiposæ crassitudinis ℥iij. ℥vi. gr. xxij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vj. ℥j. gr. xliij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥j. gr. xxj. ex quibus lixivio, salis fixi mere alcali ℥vij. gr. xvij. extracta sunt. Partium deperditio in distillatione fuit ℥v. gr. xvij. in calcinatione ℥iij. gr. xxj. Per hæc analysim patet *Ageratum* constare ex sale ammoniacali & oleo, tum tenui, tum crasso conjunctis. Saporis est aromatici, amari, cum quadam adstrictione. Adstrictionis moderatæ ratione, ventriculum, hepar, & viscera aliquantisper firmat & roborat: ratione tenuium partium, humores attenuat, resolvit, abstergit, atque putredini resistit.

A Schrodero, Hofmanno, & Simone Paulli inter herbas hepaticas recensetur. Illud Ettmullerus ad emendam sanguinis crasim vitiatam in morbis chronicis a viscerum obstructionibus oriundam, utilissimum prædicat. Ex eo infusa vel decocta parantur, necnon etiam epithemata & fatus ad viscerum induratum tumores resolvendos. Ad intestinorum vermes necandos præstantissimum censetur. Simon Paulli oleo ex eo distillato felici cum successu utebatur in verminantibus puerulis; quod & guttas aliquot illis propinabatur, & gossypio exceptum umbilico eorum applicabatur. Ejusdem semen, semini contra vermes subrogari posse asserit, illudque usurpat in pulveris contra lumbricos ipsi familiaris compositione, & quo ad vermes cucurbitinos in quodam lanione enecandos felicissime usus fuerat.

4. C. C. Philof. pp. Rad. Filicis, ana ℥ij. Corallin. Sem. Santon. Sem. *Agerati*, Tanaceti ana ℥j. Myrrh. select. Lig. Aloes, Flor. Sulphur. ana ℥℥. Sal Nitri

purific. ℥ii. Misce. Fiat l. a. pulvis, cujus ℥i. vel ℥iſs. ex aqua Graminis vel Portulacæ, mane, jejuno ventriculo, sumitur.

Agerato vis alvum subducendi tribuitur, de qua tamen omnes non conveniunt.

Externe admota folia & summitates tumores resolvunt, splenis duritiem emolliunt, vel etiam infessu uteri tumores sanant. Ex Agerati, & Ophioglossi foliis contusis & in oleo Olivarum bulliendo coctis, cum Ceræ, Resinæ & Terebinthinæ tantillo, Gerardus Chirurgus Anglus, Unguentum parat præstantissimum ad vulnera & ulcera sananda.

Usurpatur in Syrupo & in Trochiscis de Eupatorio *Mesue* dictis.

A G N U S.

Agnus, Agnus Castus & Vitex, *Officinarum*. Vitex foliis angustioribus, Cannabis modo dispositis, C. B. P. 475. *Inst. R. H.* 603. Agnus folio non serrato. J. B. 1. 205. Vitex *Dod. Pempt.* 774. Salix amerina, *Mutib.* Elæagnon Theophrasti, *Adversar. Lobel. Icon.* 138. Agnus Castus in Officinis inepte dicitur. Castus enim nihil aliud est quam expositio vocis græcæ ἀγρός.

Arbuscula est frequentibus brachiata ramis, lentis, flexilibus, frangi contumacibus. Frondes adverso ortu pediculis unciam unam aut alteram longis hærent digitati, Lupini vel Cannabis modo, in quinque fere lacinias seu folia particularia, oblonga, utrinque acuminata, mollia subdivisi, medio horum majore & longiore, coloris subtus cinerei, superius fusci propemodum. Flores odorati verticillatim spicato ordine virgularum fasci-gia circumdant, colore aut purpurei toti, aut purpurei albo intermixto, completi monopetali, irregulares, in sex septemve lacinias inæqualiter divisi quasi bilabiati, posterioris tubulati. Ex singulo calyce etiam multifido surgit pistillum posticæ floris parti, ad instar clavi, infixum, quod deinde abit in fructum fere sphericum, instar Piperis, saporis acris, in quatuor loculamenta divisum, totidemque seminibus sætum minutissimis & oblongis. In fluminum ripis asperis, torrentium alveis ac locis paludosis Italiæ meridionalium regionum sponte nascitur. Hic in hortis colitur. Folia, seu summitates in usum medicum veniunt, sicut & fructus seu grana rotunda, pipere minora, colore cinericeo nigricante, saporis acris, subadstringentis, exsiccantis.

Analyti chymica ex Agni fructuum recentium ℔ij. prodierunt phlegmatis limpidi odorati & saporis aromatici, tum acidi, tum alcali urinosi ℥iiij. humoris rufi, odoris & saporis empyreumatici, acidi intensi & alcali urinosi ℥vi. ℥ij. gr. xvij. olei ℥iiij. gr. liij. cujus quarta pars circiter adiposæ crassitudinis erat. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ix. ℥viij. quæ per horas viginti igne reverberii in crucibulo calcinata reliquit cinerum spadiceorum ℥i. ℥iiij. ex quibus lixivio, salis fixi mere alcali ℥ij. gr. xij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥viij. ℥vi. in calcinatione ℥viij. ℥iiij. Per hanc analysim liquet, Agni semina partibus tenuibus & volatilibus copiosis donari, quandoquidem dum distillantur, totius fere quarta pars in auras avolat, quam quidem non solæ alcalinæ urinose particule, sed etiam acidæ & oleosæ tenues constituunt. Deinde multum olei continent, quod totius dimidium superat; acidi salis portionem non mediocre & aliquantulum ammoniacalis salis, paucillum vero terræ. Sapor & odor partium tenuium abundantiam testantur.

De antiveneris Agni virtutibus ab omni ævo prædicatis plurimæ inter Medicos agitantur controversiæ, Alii eum ad impetus venereos reprimendos & castitatem tuendam utilissimum esse narrant; siue edatur, siue bibatur, siue substernatur, seminis acrimoniam & inde natam in partibus genitalibus tentiginem demulcere, nocturnasque veneris per somnum imaginationes profligare, asserunt. Alii econtra cum S. Paulli, nonnullos reperiri scribunt, qui in venerem Viticis usu excitantur. Hoc itaque incerto sub præsidio male tutam esse virtutem quis non censebit? Ab omnibus tamen ad hystericos affectus & uterinos furores compescendos in mulieribus, necnon etiam ad hypochondriacorum virorum spasmodicos insultus se.

sedandos, commendatur, modo illæ affectiones pendeant ab humore viscido, crasso, in visceribus hærente, qui mora sua acrior factus, nervosas partium membranas titillabit. Ille enim humor ab hoc remedio dividetur & demulcebatur. Alioquin si solidæ partes jam inflammationem contraxerint, tunc ab illius usu major fiet inflammatio & morbus ingravescet. Semen pulveratum usurpatur a ℥ss. ad ℥j. vel Emulsio ex eo sic præparatur.

℥j. Seminis Viticis ℥ijj. Contunde in aq. Nenuphar. ℥vj. Fiat emulsio.

Idem semen a Vedelio in gonorrhæa commendatur. Foliorum & summitatum infusum vel decoctum menstrua mulierum profluvia promovet & viscerum obstructions tollit, ulcera interna detergit & sanat, potissimum in virga; unde in gonorrhæa utile censetur.

Externe folia & summitates tumores resolvunt, splenem induratum emolliunt. Suffitus ex eorum decocto ad uteri tumores a nonnullis præscribitur.

A G R I M O N I A.

Agrimonia & Eupatorium *Officinarum*: Agrimonia *Officinarum*, *Inst. R. H.* 301. Agrimonia seu Eupatorium, *J. B.* 2. 398. Eupatorium verum sive Agrimonia, *C. B. P.* 321. Agrimonia sive Eupatorium, *Dond. Pempt.* 28. Eupatorium Græcorum, Agrimonia *Officinarum*, *Lobel. Icon.* 692. Eupatorium vulgare, *Tragi.* 514. vulgo, *Agrimonia*.

Radice est nigricante, crassa, fibrosa, saporis adstringentis, caule bicubitali, hirsuto, ramoso, frondibus palmo longioribus, alternatim nascentibus, compositis ex quatuor fere foliis conjugatis & obscure virentibus, venosis, villosis, hirsutis, oblongis, crenatis, cum intermediis minoribus conjugationibus, & extremo impari claudente, sapore sobacti, cum quadam adstrictione. Flores longissima serie summos ramulos occupant, suaveolentes, rosacei, lutei, e petalis quinque in orbem positis constantes; calice echinato & quinquepartito, qui mutatur in fructum subrotundum, echinatum, in superiore parte inferiore vero glabrum, tres lineas longum, unicapulam, raro bicapsularem, cum semine uno vel altero oblongo. Occurrit in satorum & pasuorum marginibus agri Parisiensis. Folia in usum veniunt.

Analyti chymica, foliorum Agrimonie recentium ℔v. præbuerunt phlegmatis limpidi primum occulte acidi, deinde manifeste acidi, ac tandem austeri, ℔ij. ℥ij. ℥ijj. gr. xxxij. humoris rufescentis empyreumatici, intense acidi & austeri ℥vj. ℥v. gr. lx. humoris subfusci, sale volatili urinoso turgidi, ℥j. ℥ij. olei mellæ crassitudinis ℥j. ℥v. ℥j. ℥v. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. ℥v. gr. xxxvj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum rufescentium, ℥j. ℥vj. gran. xx. ex quibus salis fixi mere alcali ℥vij. gr. xxxvj. extracta fuerunt. Partium deperditio in distillatione fuit, ℥ij. gr. lx. in calcinatione ℥ij. ℥vij. gr. xvj. Ex hac analysi, & sapore quem folia referunt austero subsalso, cum acrimonia quadam, & ex quodam tenui rubore quo eorum succus chartam cœruleam leviter tingit; concludere licet, hujus plantæ virtutes referendas esse ad salem Tartaro vitriolato, vel sali Coralliorum similem, cum paucio sale ammoniacali conjuncto, utroque multo sulphure crasso involuto.

Agrimonia adstrictione sua viscerum tonum laxiorem restituit & firmat; sale essentiali incidente & digerente obstructions resolvit, humores fluidiores efficit: quapropter hepaticas inter plantas recensetur. In cachexiis, hydropes, ictero, mensium suppressione & in febribus chronicis a viscerum obstructionibus, feliciter usurpatur. Insuper vulneraria dicitur, blande enim abstergit, leviter exsiccatur & adstringit, ac dolores demulcet. Speciatim in vulneribus & ulceribus renum, & inde oriundo mictu cruento ab Ettmullero commendatur. Foliorum Agrimonie siccatorum pulvis ad ℥j. in vehiculo idoneo exhibitus, a Riverio in urinae incontinentia proponitur. Ejus decoctum vino factum ab Ettmullero commendatur, cujus ℥ijj. quarta quaque hora hauriat æger. Wedelius ejusdem decoctum aqua paratum in mictu cruento & in gonorrhæa præ-

præscribit. In apozematibus, iusculis, & potionibus aperientibus & vulnerariis usurpatur ad M. j. pro singulis liquoris libris, vel ejus succus repurgatus, ad ℥iij. vel iiij. Utiliter quoque in decoctis adversus luem veneream paratis permiscetur, teste Simone Paulli qui refert, quemdam in luis venereæ curatione celebrem, eam pro secreto specifico habuisse. A Dolore adversus maniam utilissima prædicatur, sed Garidellus se hoc remedium sæpius & frustra tentavisse asserit.

℥. Rad. Gramin. Rusc. & Asparagi ana ℥j. Foliorum Agrimonie & Cichor. sylvestr. ana M. ij. Summitatum Lupuli, M. j. Pull. in aq. comm. ℔iij. ad ℔iij. Fiat decoctum aperiens.

℥. Rad. Eryngii & Cichor. sylvestr. ana ℥ij. Folior. Agrimon. Scolopendrii, Adianti, Buglossi & Chæresfol. ana M. j. Summ. Absynth. & florum Calendulæ ana, P. ij. Fiat decoctum cum q. s. aq. fluviatil. pro sex dosibus; in qualibet diluæ Syrupi de 5. Rad. aperientib. ℥j. & Salis Martis River. gr. j. Debitis intervallis exhibeantur ad obstructions resolvendas.

℥. Succi Agrimon. repurgati ℥iij. Tinctur. Martis ℥j. M. cum iusculo vitulino in cachexia.

℥. Folior. Agrimon. M. ij. Flor. Hyperici Pug. ij. Coquantur in aq. comm. ad ℥xv. In colatura diluæ Syrup. Heder. terrestr. ℥ss. pro tribus dosibus in mictu cruento.

Externe usurpatur in fomentis, aqua vel vino cocta, vel contusa sub forma cataplasmatum, pro vulneribus atque ulceribus partium externarum recentibus & antiquis mundificandis, sordibus detergendis & carne promovenda & pro sedandis inflammationibus. In gargarismatibus quoque ad anginam & ad faucium, & oris ulcera detergenda, & dolorem leniendum.

℥. Foliorum Agrimon. Hyssop. ana M. j. Hordei integr. Pug. j. Ficuum ping. n. ij. Fiat decoct. In colatur. ℔j. dissolve Mellis rosacei ℥ij. Fiat gargarisma detergens & resolvens in angina.

Agrimonia in aceto vel vino cocta calide cataplasmatum forma scroto applicata testium inflammationem sedari, Simon Paulli post Joannem Tiengium Medicum Amstelodamensem, testatur, quod Cl. Garidellus, in *Plantarum Aquisextiensium historia* experimentis comprobavisse scribit.

Agrimonie flores Sambuci Hildanus. confociat. Idem S. Paulli commendat decoctum Agrimonie & radicum Helenii ad perniones exulceratos, quo mane & vesperi pedes abluantur. Folia contusa ad ani proidentiam utiliter usurpantur. Eadem quoque nonnulli tophis venereis admovent, ad nocturnos artuum dolores mitigandos. Narrant viatores defatigatos ab iisdem foliis allevari, si ex iis pedilavium sibi parent.

Tragus Agrimoniam ad membra luxata post reductionem utilissimam asserit. Herba recens vel exsiccata cum surfure triticeo, in vappa decoquitur, quoad instar pulmenti spissescant, quod calidum imponitur.

Ex tota planta aqua distillatur longe imbecillioris virtutis, quam succus, vel decoctum. Prodest exulcerationibus oris aliisque ulceribus, si ex illa colluantur. Eandem assidue potam, efficacissimam contra calculum, Petrus Bembum expertum fuisse, referunt. Quin etiam Petrus Forestus de quodam scribit, cui lapis in vesica erat, cum crebro herbam hanc cum ovis comedisset, lapidem per frusta cum lotio tandem expulsum fuisse. O! utinam tali lithontripica virtute donetur.

Usurpatur in Decocto aperiente rubro *D. De Lorme*, in Syrupo hydragogo, Syrupo aperiente cachectico, & Syrupo Martiali aperiente cathartico, *Charas*: in Pilulis Polychrestis, seu aggregativis, Unguento mundificativo de Apio, Ung. martiato, & in Aqua vulneraria.

A L C E A.

A LCEA vulgaris, *Officinarum* : Alcea vulgaris major, C. B. P. *Inst. R. H.* 97. Alcea vulgaris, J. B. 2. 953. *Dod. Pempt.* 656. Alcea, *Tab. Icon.* 771. vulgo, *Alcée* ou *Mauve sauvage*.

Ex radice lignosa, proluxa, albida, plures emittit caules cubitales aut sesquicubitales, teretes, medullosos, raris sed tamen longiusculis pilis hirsutos. Folia quæ e radice exeunt & caulium inferiora cingunt, subrotunda, per margines incisa pediculis longis insident: quæ in caulibus sunt alternatim sita, quo cacumini propiora, eo brevioribus pediculis fulta, altius incisa in quinque ut plurimum lacinias insigniores, atrovirentia, hirsuta, præcipue averfa parte. Flores ex foliorum alis singulis, in caulibus & ramorum summitatibus conferti, pediculis quadrantalibus, hirsutis, sustinentur, floribus Malvæ similes purpurascente, carneove colore, nonnunquam etiam albo: quibus succedunt semina hirsuta, per maturitatem nigra, Malvaceis similia. Ab Althæa & Malva foliorum incisuris discrepat. In agro Parisiensi sponte nascitur.

Radices & folia in usum veniunt, raro tamen nec nisi Malvæ aut Althææ defectu.

Ejus succus minus lentus & mucosus est quam Malvæ. Eadem ipsi tribuuntur virtutes, sed debiliores. Ejus decoctum in alvi torminibus & epidemicis dysenteris plurimum laudatur. In fomentis & cataplasmatis emollientibus & resolventibus usurpatur.

A L C H I M I L L A.

A LCHIMILLA seu PES LEONIS, *Officinarum* : Alchimilla vulgaris, C. B. P. 319. *Clus. Gistor.* 108. *Inst. R. H.* 508. Pes Leonis sive Alchimilla, J. B. 2. L. 17. 598. Alchimilla, *Dod. Pempt.* 140. Leontodium, *Brunsfelsit* : Stellaria Matthioli, *Lugd.* 1281. Stella herba Italica, *Gesner, Hort* : vulgo, *Pied de Lion*.

Ex radice minimum digitum crassa, transversa, fibrosa, nigricante, & adstringente, pediculi exoriuntur longi, sesquipalmes, hirsuti plurimi, quorum singuli folium sustinent unicum, ad Malvam accedens, sed magis durum & crispum, in octo; vel novem angulos obtusos divisum, & veluti complicatum, cum totidem nervis a pediculo ad extremos angulos prodeuntibus, concinne in ambitu crenatum. Ex foliorum medio assurgunt caules aliquot tenues, teretes, hirsuti, ramosi, dodrantes, foliis minoribus onusti, in quorum summo flores dense glomerantur apetalis seu plurimis staminibus constantes, cum apicibus flavescentibus, calyce monotomo, infundibuliformi, herbacei coloris aut pallidi, in quatuor partes acutas diviso, inter quas totidem minores interpositæ sunt, & pistillo quod abit deinde in semen unum aut alterum exiguum, flavesceus, splendescens, subrotundum, in capsula, quæ calyx floris fuit, reconditum. Delectatur locis herbosis in Alpibus & Pyrenæis, & Gallo provinciæ montibus. Folia ut usum medicum colliguntur.

Analysi chymica, Alchimillæ foliorum recentium ℥v. per Balneum vaporosum distillata præbuerunt phlegmatis limpidi, herbaceo sapore, primum obscure acidi, deinde manifeste acidi ℥ij. ℥x. humoris manifeste acidi & sub finem aliquantisper austri ℥i. ℥j. ℥iiij. gr. xvij. Folia in alambice residua & exsiccata pendebant ℥ij. ℥j. ℥vij. gr. xxxvi. quæ per retortam distillata exhibuerunt humoris rufescentis, tum intense acidi, tum alcali urinosi ℥ij. ℥ij. gr. xvij. olei instar syrupi crassi, ℥i. ℥vi. gr. vi. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥viii. ℥vj. quæ per quindecim horas igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥iiij. gr. xxxviij. ex quibus lixivio, salis fixi salis ℥ij. gr. lix. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit, ℥vj. ℥v. gr. xxx. scilicet in distillatione per Balneum vaporosum ℥ij.

℥iij gr. xvij in distillatione per retortam ℥iij. ℥i. gr. xij. in calcinatione ℥iij. ℥v. gr. xxxiij.

Hæc analysis multum terræ in hac planta demonstrat, acidi multum & non medicrem olei quantitatem; unde compositum exurgere videtur ex sale salii Coralliorum simili, sulphure crasso involuto.

Inter plantas, quæ vulnerariæ dicuntur, recensetur. Equidem hic observandum est, Medicos vulnerarias eas dicere plantas, quæ vulneribus & ulceribus, tum internis, tum externis medentur: cum autem vulnera nonnunquam hæmorrhagiam conjunctam habeant, cum vetustiora in ulcus degenerent, cum circa vulnera inflammationes quandoque superveniant, aut humorum extra vasa stagnantium collectiones, vel etiam obstructions ex humoribus in ipsis vasibus inspissatis quæ omnia vulnerum sanationi plurimum obstant, idcirco, prout plantæ hæc vel illa removeere valeant impedimenta, distinguuntur in diversas classes, quæ ad tres potissimum reduci possunt: scilicet adstringentes, quæ vasorum extrema corrugando, aut spissiore efficiendo sanguinem, hæmorrhagias sistunt, & solutarum partium unionem citius promovent: abstergentes quæ mucosam & acrem colluviem vulnerum labiis adhærentem dissolvunt: & resolventes, quæ vulnerum inflammationem compescunt, tumores resolvunt, humorum acrimoniam demulcendo & crispas fibras laxando.

Alchimilla inter vulnerarias adstringentes numeratur. Adstringendi & glutinandi virtute donatur. Sanguinem tenuem inspissat. Interne succus ad ℥iij. aut decoctum ad ℥vj. ad vulnera & ulcera interna consolidanda, menses nimis profluentes & albos mulierum fluores coercendos, dysenteriam sanandam feliciter usurpantur; in hæmorrhoe, ulcere pulmonum, mictu cruento, diabete, plurimum conferunt; herniis quoque ejus pulvis ad ℥i. vel ejus ex vino decoctum medentur.

Externe ab iisdem liquoribus vulnera & ulcera felici cum successu lavantur.

Usurpatur in potionibus & decoctis vulnerariis, clysmatibus dysentericis & unguentis vulnerariis.

℞. Alchimill. Pervinc. bellidis major. & minor. Millefolii, Pyrol. Bugul. Sanicul. ana ℥i. Vini generosi ℔j. Digerantur simul in vase idoneo, per horas sex. Deinde affunde aq. ferventis ℔iij. Macerentur adhuc simul per aliquot horas, vas identitem agitando. Deinde fiat colatura. Dosis ad ℥vj. Singulis dosibus adde Syrupi de Hedera terrestri ℥j. Mane & sero iteretur in casu ab alto, abscessibus internis.

℞. Succor. Alchimillæ & Plantag. ana ℥iij. Coralli rubr. pp. Antihectici Poterii ana ℔j. Syrupi de Symphyto ℥j. Fiat potio cochleatim sumenda in hæmorrhoe.

℞. Folior Alchimill. & Pervinc. exsiccat. & pulveratorum ana ℥i. Rad. Consolidæ major. pulverat. ℥ij. Corall. rubr. Boli Armeni & Terræ sigillatæ pp. ana ℔j. Confer. Rosar. ℥ß. Syrupi Granator. q. f. M. F. Opiata. Dosis ℥ij. mane & sero, vel etiam sæpius in sputo cruento, & hæmorrhagiis uterinis.

Nonnullæ, referente Friderico Hofmanno, quibus libata virginitas, solerter norunt decocto Alchimillæ in forma infusus, sibi reparare dolosam *ερωχασιαν*, & illibatum mentiri virginitatis florem. Eadem ejus decocto mammas laxas & flaccidas nimis, linteo decocto ejus intincto & imposito firmas ac turgidas efficere tentant.

A L K E K E N G I.

ALKEKENG I, HALICACARUM & SOLANUM vesicarium, *Officinarum*: Alkekengi *Officinarum*, *Inst. R. H.* 151. Solanum vesicarium, *C. B. P.* 166. Solanum Halicacabum vulgare, *J. B.* 3. 609. Solanum vesicarium, *Dod. Pempr.* 454. Saxifraga rubra & 4. *Brnnsfelsis*: Vesicaria, *Cordi*: vulgo, *Alkekenge*, *Coqueret*, ou *Coquerello*. Radicibus geniculatis, tenues fibras spargentibus, repit in vinetis, caulesque profert cubitales, subrubentes, subhirsutos, & ramosos. ad quorum nodos folia oriuntur bi-

tur bina simul ab eadem caulis parte, pediculis longis appensa, Solani hortensis foliis similia, sed ampliora, per margines non crenata. Ex foliorum alis singulis, singuli ex-eunt flores pediculis semiuncialibus aut uncialibus, tenuibus, hirsuti, fulti, monopetali, rotati, pelviformes, quinquifidi, albidi, cum apicibus concoloribus & calyce campaniformi, qui ampliatur in folliculum membranaceum, primum herbaceum, deinde phaniceum, pentagonum, in quo continetur fructus Cerasi forma, magnitudine & colore, mollis, carnosus, saporis primo subacidi, deinde intense amari, feminibus compressis, orbiculatis & flavescentibus turgidis. In agro Parisiensi sponte nascitur. Fructus solus in usum venit.

Analyti chymica, ex Cerasorum Alkekengi maturorum & recens collectorum lbv. per retortam distillatis, prodierunt phlegmatis limpidi fere inodori & insipidi, quod tamen falsi obscuri & postea acidi oculi notas præbuit, lbj. ℥vj. ℥i. gr. xij. humoris manifeste acidi & nonnihil austeri lbj. ℥ix. ℥ij. humoris rufi, empyreumatici, saporis acidi, cum quadam acrimonia, ℥vj. olei ad syrupi consistentiam accedentis ℥ij. gr. ii. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vij. gr. lx. quæ per 12. horas calcinata igne reverberii reliquit cinerum nigricantium ℥j. ℥v. gr. xxiiij. ex quibus lixivio, salis fixi, mere alcali ℥j. gr. xxxvj. extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit, ℥vij. ℥j. gr. lx. in calcinatione ℥v. ℥iiij. gr. xxxvj.

Itaque nullum salern volatilem concretionem, nullumque urinosum spiritum ille fructus exhibuit, multum vero salis alcali fixi & salis acidi, cum olei acris mediocri portione, unde compositum exsurgit Oxysali diaphoretico Angeli Salæ non prorsus dissimile.

Alkekengi cerasa seu fructus usitatissimi sunt ad urinam promovendam, ejus acrimoniam demulcendam & saburram a renibus & vesica deturbandam, forasque protrudendam. Ad Regium quoque morbum commendantur. Sumi possunt crudi ires, quatuor, sexve & amplius, aut saccharo conditi, vel vino infusi, vel in sero lactis, aliove liquore conveniente decocti, vel exsiccati & in pulverem redacti & in quovis liquore commixti. Eorum decoctum cum radice Liquiritiæ in dysuria laudatur. Arnaldus Villanovus & Cæsalpinus hydropicis & urinæ suppressione laborantibus, vini haustum, in quo fructus aliquot contusi fuerunt, potandum suadent. Quinque vel sex fructus contunduntur in emulsionibus, & ægrotanti, dum in balneo sedet, propinantur, ad urinæ suppressionem & in dolore nephritico. Isdem in affectibus, eorum succus expressus & coctione defœcatus ad ℥j. præscribitur, aut ad extracti spissitudinem extractus, ad ℥ß. Ex eodem succo recens expresso & multo simul fermentatis, vinum diureticum & ad arenulas expellendas præparatur, ad ℥iiij. mane jejuno ventriculo, propinandum.

℥. Semin. quatuor frigidior. major. ana ℥j. Contund. sensim affundendo aq. Parietar. ℥vj. sub finem adde & contere baccar. Halicacabi n. v. Fiat expressio, in qua dissolve Syrup. de 5. Rad. aper. ℥j. Fiat emulsio in urinæ suppressione, propinanda.

℥. Rad. Petrosel. & Asparag. ana ℥ij. Virgæ aureæ, M. ij. Nitri purificati ℥ij. Bull. in aq. comm. ℥xxiv. ad xvij. Fiat colatura, in qua contundantur fructus Alkekengi n. xx. Milleped. vivor. n. cc. Affunde vini albi generosi ℥xviij. Hauriat æger, partitis vicibus, tertia quaque hora, ad urinam promovendam, arenulas propellendas & saburram ex renibus & vesica efficaciter abluendam, præmissis præmittendis.

℥. Oculor. Cancror. ℥j. Pulver. Milleped. gr. xij. Extracti Alkekeng. ℥ß. M. F. Bolus in dolore nephritico.

Civis quidam Augustanus, narrante J. Rajo, morbo articulari gravissime laborans, ita ut sæpe per integrum semestris decumberet, cœpit cujusdam suasi, singulis Inna mutationibus, in ipso illarum puncto, octo fructus Alkekengi comedere, vel contusos e vino bibere: ita expelli sibi per urinam materiam mire scædam, totumque se ab hoc morbo liberum affirmabat.

Suffitus seu fumus, referente eodem post Ettmullerum, ex contuso Halicacabi fructu

Et cum cera mixto, & in laminam ferream ignitam injecto, ore excipitur, quo cætervatim vermes e dentibus cum spūto copioso rejecti & crudelissimi dolores sopiti observati fuerunt.

Usurpantur in Trochiscis de Alkehengi dictis *Ph. universal. Lemery.* in syrup. de Cichor. composito & in syrupo antinephritico *Ph. Reg. Charas.*

A L L I A R I A.

ALLIARIA, *Officinarum*: Hesperis Allium redolens, *Moriss. Hist. 252. Inst. R. H. 222.* Alliaria, *Matthiol. 843 J. B. 2. 883.* vulgo, *Alliaire.*

Ex radícula tenui, lignosa, alba, Allium redolente, caules promit cubitales & sesquicubitales, tennes, subhirsutos, teretes, striatos, solidos. Folia primum rotunda Hederae terrestres modo, sed longe majora, mox nonnullum acumen assequuntur, per ambitum crenata, pallide viridia, glabra, pediculis longis nixa, sapore & odore Allii mitiore, ad intervalla longiora, in caulibus alternos aut nullo ordine sita. In summitate caulibus & ramulorum flores multi, cruciformes, quatuor scilicet petalis constantes, albi, nascuntur: quorum ex calyce surgit pistillum quod deinde abit in fructum seu siliquam membranaceam, teretem, septo intermedio, cui valvæ imbricatæ utrinque adhærescunt, in duo loculamenta divisum, seminibusque fetum oblongis, teretiusculis, nigris, incerti numeri quæ veluti nidulantur in scrobiculis septi intermedii. Tota planta contrita Allium redolet. In dumetis & fossarum aggeribus agri Parisiensis nascitur. Omnes plantæ partes usitatæ sunt.

Analysi chymica, ex Alliarie folior. recentiorum *Hv.* prodierunt phlegmatis limpidi, Allium sapore & odore aliquantisper referentis, subacidi *Hj. 3xij. 3ij.* humoris rufescentis primum acidi, austeri, deinde empyreumatici, tum intense acidi, tum alcali urinosi *Hj. 3x 3ij.* gr. lxx. humoris fusci, sale volatili urinoso copioso imprægnati *3j. 3ij.* salis volatilis urinosi, concreti, gr. xxxvj. olei adiposæ crassitie *3j. gr. lx.* Massa nigra in retorta superflua pendebat *3ij. 3ij.* quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum *3ij. 3j.* gran. vi. ex quibus salis fixi mere alcali *3vj.* gran. l. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit *3ij. 3j.* gr. l. in calcinatione *3ij. 3j.* gr. lxvj.

Alliaria intense amara est, Allium redolet & chartam cæruleam subrubram efficit; unde & ex analysi concludere possumus sale donari ammoniaci simili, multo sulphure intricato. Planta recens urinam ciere dicitur; sicca veneno adversari, si in vino coquatur. Decoctum ejus asthmaticis plurimum confert. Nonnulli folia in enematis incoquant ad colicos, flatulentos & nephriticos dolores. Semen tritum, naribusque attractum sterutamenta excitat. Idem contritum & emplastri modo vulvæ admodum mulieres uteri strangulatu oppressas liberat & excitat.

Externe putredini resistit. Fabricius Hildanus Veris tempore, sub finem scilicet Aprilis vel ineunte Majo, Alliarium colligere solebat, & postquam per diem unum in umbra paululum exsiccata fuerat, minutim incidebat, in mortario contundebat, succumque in prælo exprimebat, quem in ampullis vitreis, superinfuso paululum olei, annum integrum, imo ad tres usque annos reservabat. In ulceribus putridis & fordidis, uti in gangrenis, eo utebatur feliciter, & tamquam præstantissimum remedium prædicavit.

A L L I U M.

ALLII species duæ in Officinis, seu potius in culinis usitatæ sunt; scilicet Allium vulgare & Allioprasum seu Ophioscorodum.

ALLIUM vulgare, *Officinarum*: Allium sativum, *C. B. P. 73. Inst. R. H. 383.* Allium vulgare & sativum, *J. B. 2. 554. Allium Dod. Pempt. 682.* vulgo, *Ail.*

Huic pro radice bulbosus est tenuissimis membranulis ex albedo dilute admodum purpurascens velatus, ex pluribus coherentibus nucleis separatim circumvestitis, coagmentatus,

tus, sapore peracri, odore gravissimo; a quo inferius tenues fibræ seu capillamenta dimittuntur. Foliis viret oblongis, non fistulosis, ut in cepis, sed gramineis, inter quæ scapus procerus, enodis, concavus, glaber, assurgit & fastigio capitulum sustinet acuminatum, candida membrana velatum, quæ per maturitatem disrupta flores apparent glomeratim congesti, liliacei, ex petalis sex albidis compositi. Floris uniuscujusque medietullum pistillum occupat, quod deinde abit in fructum subrotundum, Pisi magnitudine, colore foris purpurascens, sed pulpa interiore candida, sapore & odore bulbi nucleis similem, in tria loculamenta divisum, feminibusque fetum subrotundis, nigricantibus. Hic feritur in hortis. Bulbosa radix in usum venit.

ALLIOPRASUM, SCORODAPASUM & OPHIOSCORIDUM, Officinarum: Allium sativum alterum sive Allioprasum caulis summo circumvoluto, C. B. P. 73. *Inst. R. H.* 383. Scorodoprasum secundum, *Clus. Hist.* 191. Allii genus, Ophioscordon dictum quibusdam, *J. B.* 2. 559. vulgo, *Rocambeles*.

Ex bulbo multis nucleis constante, fibrisque numerosis, exalbidis, capillato sessili parte, tunicis cepaceis binis vel ternis, ex albo purpurascens circumvestito, caulis assurgit singularis, minimi digiti crassitudine, sesquicubitalis aut bicubitalis, foliis ut plurimum quinque porraceis, carinatis, donatus, quæ postquam caulem aliquousque involverunt, ab eo abcedentia & reflexa terram spectant, medio inter Porrum & Allium odore. Suprema vero caulis pars nuda, viridis, levis, in gyrum unum aut alterum spirarum serpentinarum more intorquetur, donec tandem caput erigar vagina involutum albicante, corniculata, extra volumina protensa, longa & rostrata, quæ dehiscens, bulbuli apparent congesti, initio purpurascens, postea exalbidi, & inter eos flores Allii floribus haud dissimiles. Tota planta gravem Allii odorem spirat. In hortis ad culinarium usum cohitur.

Analysi chymica, ex bulborum Allii a pelliculis mundatorum lib. prodierunt phlegmatis limpidi Allii odorem & saporem apprimè referentis, primum salis & subacidi, deinde subfalsi & intense acidi libi. 3v. 3ij. gr. vii. humoris limpidi, intense acidi, ac tandem austeri libi. 3v. 3ij. gr. xxij. humoris limpidi rufescentis tum subacidi, tum alcali urinosi & sale volatili urinoso imprægnati, 3iij. 3ij. gr. lxvj. salis volatilis urinosi concreti gran. xij. olei crassioris ad extracti spissitudinem 3ij. 3iij. gr. xlij. Massa nigra in retorta residua pendebat 3xij. 3j. quæ per novem horas igne reverberii calcinata reliquit cinerem 3i. 3j. gr. vi. ex quibus salis fixi salis 3iij. gr. viij. lixivio extracta sunt. Pattum jactura in distillatione fuit 3ij. gr. lxvj. in calcinatione 3xj. 3vij. gran. lxvj.

Allium itaque constat ex sale ammoniacali cum oleo tum tenui, tum crasso, acri, copioso, sed summæ expansionis capace, conjuncto.

Allium tenuibus ætiosis & acris partibus donatur, quod non solum odore vehementer, sapore acri & nonnihil caustico & analysi chymica comprobatur, sed etiam variis experimentis demonstratur. Si enim emplastra ex Allio contuso plantis pedum applicentur, oris habitus Allium spirabit. Allium gallinis & altilibus cum esca objectum saporem & odorem suum in eorum carne & ovis prodit. Christoph. Bennetus. M. Lond. in *Theatro Tabidorum exercitat.* 29. asserit foniculos ægrorum membris vel incisos vel inustos, in rarioris texturæ hominibus, Allii intus sumpti, post tertiam aut quartam a commestione horam, odorem reddere. Costæus observat, Allium non tantum vesicas excitare, sed etiam cutim corrodere.

Allium apud quasdam nationes solitum & palato gratum est alimentorum condimentum, licet plurimis execrandum & intolerabile videatur. Sebizius enim, *De Alimentorum facultatibus*, scribit, Allium alimentum præbere paucissimum, idque pravum & acre: fugiendumque esse cholericiis & sanguineis. Iis vero qui debiliores sunt stomacho ciborum appetentiam excitat, concoctionem juvat. Milites, Nautæ, & rustici crudas aquas aut corruptas, vel alimenta prave aut difficilis coctionis, Allio corrigere tentant.

Alexipharmacum præstantissimum a nonnullis habetur, in morbis contagiosis & adversus venena frigida intus sumpta. Quidam Allium ferentes se ab omni contagio immunes fore.

ore existimant: alii ægros putridis febribus infestos invadere coacti bulborum particulam unam aut alteram in ore detinent ad contagium præcavendum. A Galeno Theriaca rusticorum dicitur. Platerus *Traſtatu de Febribus*, Allium commendat peste laborantibus, in hydromelite decoctum & ad ℥ij. circiter exhibitum, ad sudores & urinas promociendas. Hungari, inquit Joann. Bockelius de Peste, pestis tempore non habent certius remedium quam Allium. Aliæ plures ipsi tribuuntur virtutes, scilicet humorum putredini resistendi, urinas & arenulas propellendi, colicos dolores flatulentos sedandi, lumbricos enecandi. Ad hos affectus a vulgo sæpiissime vel in lacte vel in junculo decoctum hauritur, vel clysteris modo in intestina injicitur, aut umbilico contusum epithematis modo admoveatur. Illud idem Galenus, Schenckius, Zacutus & Borellus ad ventris tormina & flatus discutiendos sæpius comprobatum remedium esse asserunt: tunc aliquot haustus aquæ calentis in qua Allii bulbus minutim sectus maceratus fuit, ægrotantibus utiliter propinantur. Forestus in suis observationibus testatur hydropicorum aquas nonnunquam evacuisse, & adversus scorbutum a Laurembergio commendatur. Asthmati conducit & expectorationem promoveri in thoracis affectionibus catharrois: Dr. Boovles Medicus apud Anglos celeberrimus pro arcano habuit in asthma, Allium conditum sic paratum,

24. Allii bulbor. q. l. Denudatis pelliculis, coque in aq. limp. q. s. in vase clauso ad teneritudinem. Exempti bulbi linteo siccantur, & in olla vitreata reconduntur. Tum

25. Decocti supradicti & aceti acerrimi tantumdem & cum Sacchari albi q. s. fiat Syrupus qui bulbis superaffundatur vase probe obturato: servantur ad usum. Dosis, unus duo vel tres bulbi mane deglutiantur, cum syrupi cochleari uno vel altero, ad asthma humorale.

Allium ipsum dosi admodum exigua sumendum est. Infusum unius bulbuli in vini albi ℥vj. vel ℥viij. percolatum propinatur. In lactis vero ℥ij. bulbuli duo vel tres contriti decoquuntur.

Verum ejus frequentior usus molestus est & noxius. Cum enim aliquantisper causticum sit, ventriculum & viscera inflamat, æstumque in humoribus accendit. Hinc flatus parere nonnulli asserunt, sitim excitare observant, capitis dolorem inferre, oculis & sensuum organis nocere. Isbrandus de Diemerbroek, *T. de Peste*, plurimorum Medicorum auctoritate & propria experientia fretus, Allium in morbis pestilentibus non tantum non utile esse, sed noxiam pronuntiat. Fallopius, *C. 101. De Morbo Gallico*, p. 847. notant Allii & Ceparum usum illis, qui lue venerea laborant valde nocivum esse. Quin, & hæmorrhoidibus laborantes lædere, Pisanelius, *De Esculentor. & Potulentor. facultatibus*, auctor est. Allii succus potus hominem non modo turbat, sed etiam interficit, annotante Spigelio, *Isagoge lib. 2. cap. 16.* Crantzius *Histon. Saxon. lib. 3. cap. 3.* narrat, Arnulphi Imperatoris vitam terminatam fuisse vermiculis in ejus carne ex nimia Allii comestione genitis. Itaque cum vel prævum vel nullum omnino corporis alimentum gignat, illud cum Simone Paulli potius ex culinis eliminemus, quam ut condimenti saltem loco cuique integra valetudine fruenti commendemus.

Externe Allium in mortario cum oleo Olivarum contusum, & in unguentum redactum, tumores frigidos potenter resolvit: puerorum umbilico inunctum vermes interimit: idem cum adipe suillo tritum, & plantis pedum admotum, multum conducit ad pulmonum canales aperiendos, & ab infarctu liberandos in asthma, annotante J. Ratio. Ejus succus cum Melle & Butyro permixtus porriginem (*la teigne*) & psoram sanat. Idem succus ad ambusta plurimum valet. Ad arthriticos dolores sedandos Allii & Sedi majoris partes æquales contundantur in pulvem & parti dolenti applicentur. Allii bulbus detracto cortice in frustula oblonga scissus & in aurem intrusus dentium dolorem compescit: ejus succus cum pauxillo Theriaces mixtus & in aurem insillatus idem efficit. Tertianæ febris hoc remedio sæpe profligata fuit.

26. Allii contusi ℥j. Fuliginis splendentis ℥j. Piperis longi ℥j. Croci, Camphoræ ana ℥ss. Misce. Fiant Epicarpia ante paroxysmum applicanda.

Obser-

Observandum autem est omnia remedia ex Allio tum externa, tum interna, minime convenire, ubi datur catarrhus tenuis, acris, sputum cruentum, constitutio calida, sanguinis aut præcordiorum æstusio.

A L N U S.

ALnus, *Officinarum*: Alnus rotundifolia glutinosa, viridis, G. B. P. 428. J. R. H. 587. Alnus vulgaris, J. B. 1. 151. Alnus, *Dod. Pempt.* 839. vulgo, *Aulne*.

Arbor est alta ac procera, caudice recto, mediocris crassitudinis, cortice scabro, fragili, nigricante, ligno subrubente, molli, levi, tractabili, ramis valde fragilibus medullosis, cortice testis externe subcinereo, intus subluteo, amaro cum adstrictione, & ingrato: foliis latis, Avellanæ vulgaris, rotundioribus, nervosis, crenatis, viridibus, splendens, tactu glutinosus: in ramulorum fastigiis juli seu flores amentacei dependent multi, primo virentes, deinde rubentes, unciam circiter longi & fragiles antequam se explicaverint, evoluti enim duas uncias superant. Componuntur ex floribus plurimis, glomeratis, axi affixis, quorum singuli plurimis staminibus e calyce quadripartito surgentibus, constant. Steriles sunt; aliis enim in locis fructus nascuntur: comuli sunt magnitudine parvæ Avellanæ, primo virentes, ubi maturescunt rubentes, & mox hiantes, ex imbricata squammarum compage congesti, e quibus oriuntur filamenta quædam prominula, purpurea, bifida, embryonibus infidentia. Embryones autem abeunt in semina exigua, compressa, inæqualia, rubentia, medulla pauca alba repleta, sapore manifeste destituta. Juli & coni sapore adstringente donantur cum aliqua amaritudine. Nascitur in humidioribus, & uliginosis locis agri Parisiensis. Cortex & folia in usum sed raro veniunt.

Sale essentiali tum acido stiptico, tum Ammoniacali oleo & terra involuto donantur. Viribus ad Quercus corticem & folia proxime accedunt. Ex Alni cortice cum ferro detrito & rubiginoso pes aliquot dies aqua macerato, color efficitur niger atramenti similis, quo nonnulli ad tingendum utuntur. Idem pro atramento scriptorio conficiendo Gallæ vices supplere potest.

Cortex, juli, & fructus adstrictione donantur: eorumque decoctum ad oris & tonsillarum inflammationes ac humores conducit: eoque sub nomine, in gargarismatis repercutientibus & resolutivis usurpatur. Cortex contusus incipientibus inflammationibus utiliter imponitur.

Alni folia viridia externe admota tumores discutiant & inflammationes extinguunt. Veteribus vulneribus sæpius imposita ad sanitatem perducere feruntur. Alpium incolæ paralyticos curant, foliis Alni sudorem proliciendo, eo potissimum qui paralytim a causa externa contraxerunt, nempe vel in locis humidis habitando, vel super terram dormiendo. Saccos foliis Alni repletos Solis radiis exponunt vel in furnum calentem immittunt, donec incalescant: eosdem deinde ægrotantibus substernunt, & superimponunt, sicque derelinquunt donec sudor copiosus diffluat. Quod pluries reiteratur, donec æger sanatus sit. Eodem remedio rheumatici & ischiadici dolores curantur: Iis qui lue venerea afficiuntur ad dolores venereos restringendos prorsus inutile est, annotante Tournefortio.

Unicuique notum est Alni lignum, quod extra aquas non diu incorruptum durat, sub ipsis aquis ac in aquosis fere ad æternitatem immortale non putrescere & ædificiorum fundamenta ac immania structurarum pondera sustinere.

A L S I N E.

Alsine vulgaris, Morsus Gallinæ, *Officinarum*: Alsine media, G. B. P. 250. *Inst.* R. H. 242. Alsine vulgaris sive Morsus Gallinæ, J. B. 3. 362. Alsine minor, *Dod. Pempt.* 29. Hippiæ minor, *Cordi*: Morsus Gallinæ 1. genus, *Tragi*, 385. vulgo, *Morgeline*, & a nonnullis, *Mouron*.

Ex radiculis capillaribus & fibratis, cauliculos plures, humi stratos, repentes, tenellos, hirsutos, subrubentes, geniculatos, ramosos emittit, ad quorum nodos folia bina ex adverso nascuntur subrotunda, acuminata, tres, quatuorve lineas longa, duas, tresve lata, pediculis innixa, subhirsuta, virentia. Flores ramulorum extrema occupant, rosacei, plurimis scilicet petalis bifidis constantes, candidis, striatis & calyce quinquefolio villosis, ex quo surgit pistillum, quod abit in fructum membranaceum, unicapularem, conicum, apice dehiscens, seminibusque solum minutissimis, subnatis, placentulæ quasi racematim affixis. In uliginosis locis ad sepes, & vias, itemque in vineis, & hortis, inter olera passim provenit in agro Parisiensi. Usus est herbæ.

Analyti chymica, Albescentes floridæ lbv. per balneum vaporosum distillatæ præbuerunt phlegmatis saporis, & odoris herbacei subtilis lbij. ℥v. ℥vij. Planta residua exsiccata pendebat ℥vij. ℥vj. gr. xxxvj. quæ per retortam distillatæ præbuit humoris rufescentis ℥ij. ℥v. gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti grana aliquot; olei syrupi ad instar crassi ℥i. ℥iij. gr. lj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. ℥vi. quæ per decem horas igne reverberii in crucibulo calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥ij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥i. lixivio extracta fuit. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ℥i. gr. lvij. in calcinatione ℥i. ℥vj.

Folia sapore herbido subfalso donantur. Eorum succus chartam cœruleam subrubram efficit: unde liquet plantam sale Ammoniocali Nitroso donari cum oleo, & terra permixtis, & multo phlegmate dilutis.

Huic plantæ vis resolvendi, discutiendi, & præterea refrigerandi tribuitur. Ejus decoctum oculorum inflammationes sedat. Eadem ipsi, quæ Portulacæ virtutes a Trago tribuuntur. Ad cruentam expuitionem planta minutim secta, & cum ovis permixta, & cocta comeditur. Plurimi eam nutrire asserunt atque restaurare eos, quorum vires morbo diuturno fractæ, phthisim, & marasimum minitantur. Emmanuel Konig M. Basileensis, in epilepsia puerorum, illam intus sumptam commendat, & externe eorum abdomini admotam in butyro frixam, ad eorum tormina sedanda. Herba contusa hæmorrhoidum dolores sedat cataplasmatim modo apposita, lac quoque grumofum mammis admodum resolvit. Ejus succus defœcarus ad ℥i. in iusculo; foliorum in umbra exsiccatorum pulveris ad ℥i. aut eorundem manipulus unus in aquæ lbj. decoctus solent præscribi. Ejus succus vel decoctum vulnera, & ulcera detergit, & sanat. Simon Pauli ejus decoctum adversus scabiem commendat, si addito momento cineris Fagi vel salis manus, & pedes laventur.

Passeribus Canariis cibum temperatum præbet.

A L T H E A.

Althæa, Ibisus, Bismalva, Malvaviscus, *Officinarum*; Althæa Dioscoridis, & Plinii, C. B. P. 315. Inv. R. H. 97. Althæa sive Bismalva, J. B. 2. 954. Althæa Ibisus, Dod. Pempt. 655. vulgo, *Guimauve*.

Radicibus est albis, numerosis, digitum crassis, ab uno capite pendentibus, fibrosis; mucagine lenta turgidis. Caules cubitales sunt aut bicubitales, tenues, teretes, villosi, foliis alternis donati, e rotundo acuminatis, canescentibus, molli lanugine pubescentibus, tres uncias circiter longis, sinuosis, serratis, longo pediculo insidentibus, Flores in foliorum alis nascuntur, ex albedo nonnihil rubentes, monopetali, in quinque segmenta ad centrum usque divisi, in quo stylus adest pyramidalis, tubulosus, flaminibus onustus, in cavitate sua excipiens pistillum quod abit in fructum orbicularem, compressum, e pluribus capsulis, annuli in modum dispositis, circa placentam mediam conflatum. Capsulæ membranaceæ sunt, tenues, reniformes & semen continent ejusdem formæ. In agro Parisiensi nihil Althææ vulgaris in paludosis & secus rivulos. Usu sunt radices, folia, flores, semina. Sed radices magis usitatæ.

Analyti chymica, ex foliorum & summitatum Althææ recentium lbv. per retortam distillatis, prodierunt phlegmatis liquidi fere inodori & insipidi, obscure acidi, ℥x. ℥iij.

gr.

gr. xlvij. humoris limpidi primo manifeste acidi, deinde austeri, tandem empyreumatici lbj. ℥vj. ℥v. gr. liv. humoris empyreumatici, rufi, sale volatili urinoso imprægnati, ℥ij. ℥ij. gr. xlij. salis volatilis urinosi, concreti, gr. lx. olei crassi ac mellei ℥j. ℥vj. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superflus pendebat ℥vj. ℥ij. gr. xlvij. quæ in crucibulo igne reverberii calcinata, reliquit cinerum ℥ij. ℥i. gr. viij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥j. ℥j. gr. viij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. in calcinatione ℥ij. ℥ij. gr. xl.

Ex lbv. recentium Althææ radicum, quarum medulla lignosa, funis instar, adempta fuerat, prodierunt phlegmatis limpidi, inodori, insipidi & obscure falsi lbj. ℥x. gr. lxiiij. humoris subacidi, subsalsi & austeri lbj. ℥vij. gr. xij. humoris empyreumatici, rufescentis, tum acidi, tum alcali, urinosi & austeri ℥ij. ℥ij. gr. xvij. olei adiposæ spissitudinis & aqua gravioris ℥j. ℥v. gr. xvij. Massa nigra in retorta superflus pendebat ℥v. ℥vj. gr. lxiiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥ij. gr. xx. ex quibus salis fixi mere alcali ℥vij. gr. xlij. lixivio extracta fuere. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. gr. xl. in calcinatione ℥ij. ℥ij. gr. lxiiij.

Folia Althææ succo turgent insipido, glutinoso, qui cœruleæ chartæ colorem nullo modo mutat. Idem mucosus succus in radicibus luxuriat, quo tamen, licet gustu insipido, charta cœrulea subrubro colore perfunditur. Folia & radices perparum urinosi liquoris, analysi chymica, fundunt, plus vero præbent salis alcali fixi, mediocrem acidi liquoris portionem, multo copiosiore falsi & austeri quantitatem. Unde concludimus, mucosum hujus plantæ succum & ex terra tenui ac subtili, sale terræ foliatæ tartari simili, oleo copioso intime permixtis, & multo phlegmate dilutis componi. Folia salis volatilis aliquantulum suppeditant, unde nonnihil salis Ammoniacalis continere censemus; radices vero minus urinosi liquoris & paulo plus salis acidi manifesti continent, quandoquidem cœruleum chartæ cœruleæ colorem in rubrum mutant.

Ab illa mucagine lenta & subdulci qua Althæa turget, pendent potissimum illius virtutes, emolliendi nempe, laxandi, discutiendi: dolores leniendi, tumores maturandi, humorum acrimoniam mitigandi & corrigendi. Folia ob aliquam salis Ammoniacalis portionem paulo magis quam radices resolvunt.

Ad quatuor præcipue Althæa utilis esse perhibetur.

1. Ad affectiones renum & vesicæ ab urinæ acrimonia, a calculo aut ab arenulis oriundas, urinæ sales mucosis suis partibus involvendo, abrasum urinarum viarum mucum quodammodo restituendo, & arenularum descensum exitumque faciliorem efficiendo.

Decoctum foliorum & præsertim radicem epotum aut in apozematis, emulsionibus & aliis potionibus ejuscemodi propinatur. In decoctis diureticis quoque utiliter præscribitur ad diureticorum vim & acrimoniam contemperandam.

2. Ad affectus pulmonum, tenuiorem pituitam inspissandam, acrem & salsam demulcendam, asperam arteriam corrugatam illiniendam, exsiccata emolliendam, expectorationem promovendam, in rancedine, tussi, catarrhis, asthma, phthisi, pleuritide. Tuncque radicem decoctum, syrupus, pastilli seu rotuli & linctus ex ejus mucagine feliciter usurpantur, & nonnunquam cum medicamentis incidentibus & attenuantibus, velut Iride Florentina, floribus Sulphuris, floribus Benzoini & aliis utiliter adhibetur.

3. Ad intestinorum erosiones & dysenterias ejusdem decoctum epotum aut in clysteribus injectum prodest non quidem adstringendo, sed succorum acrimiam & erodentium acrimoniam retundendo & intestinorum membranas mucosae spoliatae illiniendo: necnon etiam in alvi profluvii cum adstringentibus, Tormentillæ, ex. gratia, Bistortæ, aut similium radicibus, ad dolores mitigandos apposite quidem Althæa consociatur.

4. Denique ad tumores duros emolliendos & maturandos, dolores sedandos, cataplasmata ex feminibus, foliis, & radicibus præparata; lotiones quoque & fatus ex eorum decoctis utiliter adhibentur, aut cum medicamentis solventibus ad eorum vim retundendam, ubi inflammatio metuenda est, permiscuntur.

Folia paulo plus resolvunt quam radices, ratione salis Ammoniacalis quem continent.

Radices Althææ acrimonia præditas esse arguit Georgius Segerus qui in *Ephem. German. an. 9. & 10. Observ.* 100. ex applicatione hujus radiceis contusæ & in aqua simpliciter decoctæ, plurimas pustulas rubicundas & dolorificas membrum adeo exasperavisse, ut undique plane exulceratum apparuerit, observat. Verum perperam radiceis acrimoniæ pustularum eruptio tribuitur, quæ effectus est humoris acris & caustici e profundo ad summam cutim eVecti, tempore nempe cataplasmati quo humor resolutus fuit & ad perspirationem dispositus. Quinimo S. Pauli observat radiceis Althææ mucilaginem aqua Rosarum extractam illitam, eos mitigare dolores, qui arte a sinapismis & vesicatoriis excitantur, si nimis molesti sint.

Dum Althææ radices in ptisanis & apozematibus præscribuntur; observandum est, ne majori copia in his injiciantur, nec diutius coquantur, alioquin mucosum & glutinosum nimis fit decoctum, palato ingratum & stomacho grave. Iisdem sub finem coctionis adjiciuntur ad ℥j. pro decocti libris duabus, folia ad M. j. & flores ac semina ad ℥j. aut ℥ij. pro unaquaque libra.

℥j. Rad. Althææ & Nymphææ ana ℥ij. Coquantur in aquæ comm. ℔iiij. Fiat colatura, in qua dilue Nitri purificati ℥ij. Fiat decoctum per cyathos propinandum in dolore nephritico, ardore, & suppressione urinæ.

℥j. Glycyrrhizæ rasæ & contusæ ℥ij. Rad. Althææ ℥j. Folior. Malvæ M. ij. Passular. exacinar. ℥vj. Coquantur in aq. fluviatil. q. s. Fiat apozema pectorale.

℥j. Rad. Althææ ℥iiij. Folior. Althææ, Malvæ, florum Chamæmeli, Meliloti ana M. j. Ficuum ping. n. iiij. Fiat cataplasma s. a.

℥j. Radicum Althææ, bulbor. Lilior. ana ℥iiij. Folior. Althææ, Malvæ, Violar. Senec. & Branc. urfin. ana M. ij. Flor. Chamæmeli & Meliloti ana M. j. Semin. Lini & Fœnugræc. ana ℥j. Radices & folia minutim incisa floribus & seminibus permixta, duobus æqualibus & aptæ amplitudinis sacculis excepta in aq. comm. q. s. vel ℔x. ad putrilaginem usque decoquantur; sacculique manibus leviter expressi, parti inflammata ac dolenti alternatim tepide admoveantur, per horam unam aut alteram, illisque remotis oleo Liliorum vel unguento de Althæa pars affecta illinatur.

Ex Althææ radicibus præparantur Mucilago, Syrupus de Althæa simplex, Syrupus de Iibisco compositus, Tabellæ seu Pastilli, & Unguentum.

Mucilago ex radicibus coctis per setaceum extrahitur, ex qua Conditum & Pastilli cum Saccharo conficiunt, in catarrhis, raucedine & in aliis gutturis affectionibus summæ utilitatis. Externe papillarum scissuræ hac mucagine illitæ consolidantur, partes ambustæ sanantur.

Syrupus de Althæa simplex fit ex Althææ radicum & florum infuso cum æquali Sacchari portione ad syrupi consistentiam coctis. In supradictis affectionibus convenit, & apozematibus, potionibus & aliis hujuscemodi, admisceri solet. Alius syrupus magis compositus in Officinis servatur, cujus descriptio in *Pharmacop. Regia Charas* exarata, ceteris præstantior nobis videtur, tum ad expectorationem promovendam, tum ad ciendas urinas & earum acrimoniam retundendam. Ejus dosis ad ℥j.

Tabellæ sunt quoque simplices vel compositæ, in tussi quacumque frequenter usitatæ, in pectoris affectionibus & præsertim ad pituitæ acrimoniam temperandam. Simples ex pulpa radice in aqua decoctæ & emollitæ extracta & cum Saccharo cocta conficiuntur. Compositarum compositionem in *Pharmacopœa Regia Charas*, videre licet.

Unguentum de Althæa in *Pharmacopœa Regia Charas* descriptum, in quo Terebenthina, semen Fœnugræci, Scillæ laminæ & Galbanum cum Althææ radicibus conso-ciantur, longe magis resolvit, quam simplex radiceis pulpa. Usurpatur ad dolores rheumaticos & ischiadicos sedandos, ad punctorios lateris dolores resolvendos. Tunc etiam spiritus vini Camphoratus huic utiliter admiscetur. In suppressione urinæ, illud unguentum cum oleo Scorpionum mixtum & regioni pubis illitum, tamquam præstantissimum remedium a nonnullis prædicatur.

℥j. Camphoræ ℥ss. Dissolve in Spiritu vini ℥j. Solutioni adde Olei Lumbricor. ter.

terrestr. Ꝟß. Unguenti Althææ Ꝟß. Croci pulver. ꝑi. Fiat linimentum quo dolens latus inungatur in pleuritide.

Præter has præparationes, radices Althææ usurpantur in Unguento Martiato, Emplastro pro fracturis, Charas, de Mucaginibus, de Meliloto.

Semina usurpantur in Syrupo de Ibisco Fernellii, de Hysso, Mesue. Jujubino, de Prassio, Trochiscis Gordonii, Lohoc sano, & Syrupo antinephritico, Charas.

A M Y G D A L U S.

A Mygdali species duæ sunt, quarum fructus in pharmaceuticarum Officinarum sicut & mensarum usum veniunt, scilicet Amygdalus sativa & Amygdalus amara.

Amygdalus sativa, Amygdalus dulcis, *Officinarum*: Amygdalus sativa fructu majori, C. B. P. 441. *Inst. R. H.* 627. Amygdalus dulcis, J. B. 1. 174. Amygdalus, *Tabern. Icon.* 996. Nux Græca; *Cordi*: vulgo, *Amandier doux*.

Radicebus est validis & multifidis, trunco scabro, materie dura & rufescente, foliis Persicæ angustis, acuminatis, crenatis. Flores rosacei e quinque petalis in orbem positus conflantur, candicantibus vel leviter purpurascentibus, calyce montomo, quinquifido, cum pistillo abeunte in fructum, unciam circiter longum, compressum, pulvinato callo obductum: cujus os perdurum est, acuminatum, & continet nucleum oblongum, album, carnosum, oleosum, & grati saporis, cuticula tenui, rufa, veluti pulvisculo resinoso respersa, circumvestitum. Hic colitur in hortis: sed in regionibus calidis, præsertim in Galia Narbonensi, feritur in patentissimis, aridis, & arenosis campis. Fructus mensis apponitur & in Officinis pharmaceuticis ad medicamentarium usum reservatur: Amygdala & Amygdalum dicitur.

Aliæ duæ species sunt, quarum fructus ad mensas apponuntur, scilicet Amygdalus sativa fructu minori, C. B. P. 441. & *Inst. R. H.* 627. & Amygdalus dulcis, putamine molliore, C. B. P. 442. *Inst. R. H.* 627. Hæc a præcedente differt putamine, quod fragile est, & Violæ odorem quodammodo refert: illa vero tantummodo magnitudine.

Analyti chymica, ex Amygdalarum virentium, adhuc immaturarum, quarum nucleus nondum induruit Ꝟv. per retortam distillatis, prodierunt primo phlegmatis limpidi fere inodori, saporis aliquantisper herbacei, subacidi, Ꝟxv. Ꝟv. gr. xxxvj. humoris limpidi, manifeste acidi, ac tandem austeri, Ꝟij. Ꝟviij. Ꝟvi. humoris sale alcali urinoso imprægnati Ꝟvi. gr. salis volatilil urinofis, concreti, gr. xxx. olei Ꝟvij. Massa nigra in retorta superstes pendebat Ꝟij. Ꝟv. gr. xxxvj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum Ꝟvi. gr. xlviij. ex quibus salis fixi mere alcali Ꝟij. gr. lxviij. lixivio extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit Ꝟij. gr. liij. in calcinatione Ꝟij. Ꝟvi. gr. lx.

Ex Amygdalarum dulcium bene maturarum Ꝟv. per retortam distillatis, prodierunt phlegmatis limpidi, saporis & odoris expertis, obscure falsi & obscure acidi Ꝟv. Ꝟij. gr. ix. humoris limpidi, odoris aliquantisper ingrati & saporis subacidi, obscure austeri, Ꝟvi. gr. xvij. humoris primum limpidi, rufescentis deinde fusci, sale volatili urinoso imprægnati Ꝟv. Ꝟij. gr. xvij. olei fluidi Ꝟij. Ꝟix. Ꝟij. gr. xxxix. Massa nigra in retorta superstes pendebat Ꝟij. Ꝟvi. gr. lxij. quæ igne reverberii per 12. horas calcinata reliquit cinerum Ꝟij. Ꝟi. gr. lxvi. ex quibus salis fixi alcali Ꝟij. gr. xxj. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit Ꝟij. Ꝟv. gr. lxix. in calcinatione Ꝟij. Ꝟv. gr. lxix.

Oleum per retortam multoties distillatum plurimum humoris aquei acris, tum acidi, tum alcali urinofis, dissicit, aliquantulum capitis mortui nigri in retortæ fundo relinquendo, ita ut totum oleum per iteratas distillationes converti videatur in terram nigram, aquam, & aliquam salis tum acidi, tum alcali urinofis portionem admodum exiguum.

Maturæ igitur Amygdalæ oleo copioso constare videntur, multo phlegmate, mediocri falsi acidi, & exigua salis ammoniacalis portione, cum pauca terra subtili. Econ-

tra Amygdalæ immaturæ perparum admodum olei præbent, multum phlegmatis acidî, ita ut oleum nihil aliud esse videatur, quam sal acidus & aqua cum inflammabili principio seu igne elementari certo quodam modo conjunctis & mixtis, ut jam alibi demonstravimus.

Ex Amygdalis contusis oleum limpidum exprimitur & quidem magna copia. Si cum aqua paulatim contundantur in liquorem lacteum convertuntur, sapore dulcem & gratum particulis oleosis & aqueis, mediantibus salibus, intime conjunctis. Lacteus ille liquor veluti lac per tempus aliquantisper acefcit, ab acidis affinis nonnihil grumescit, ita ut quædam pars caseosa coagulata separari possit, necnon etiam assidua agitatione nonnihil butyrosæ substantiæ fundit, ac proinde lac tenue merito dici potest.

Amygdalæ diu asservatæ oleosæ fiunt & rancidæ, exhalata nimirum humiditate qua oleum adeo divisum erat ut sensibus percipi non possent. At verò per tempus exhalatis aqueis particulis, olei partes salibus onustæ coadunantur & palatum ac nares graviter feriunt.

Amygdalæ dulces recentes corpus nutriunt, non abunde tamen, quicquid econtra nonnulli affirmant; & alimentum crassum suppeditant. Quorundam ventriculum gravant, quorum succus digestivus debiliior est. Attendendum quoque Amygdalas edendo ut probe dentibus comminuantur, antequam deglutiantur. Si enim sub dentibus non accurate commolantur, adeo densa & compacta est earum substantia ut particulas deglutitas integras rejectas videas. Ad varios, lautosque mensarum usus adhibentur. Saccharo incrustatæ bellaria præbent, varique ex illis scitamenta dulciarii parant, quæ inter gulæ potius irritamenta, quam vitæ præsidia annumerantur. Ægrotantibus tamen quandoque exhibentur ad humores aciores leniendos, & tenuiores inspissandos, unde tabidis & macilentis escam præbent non insalubrem.

Eligi debent recentes, non rancidæ, extus fulvæ, planæ, non rugosæ, intus albissimæ, sapore dulces & gratæ. Nam vetustate, ut jam diximus, aquea humiditas absumitur & evaporatur, adeoque evadunt extus rugosæ, intus flavescences oleosæ & acres. Nec illud videtur prætermittendum, semper & in omni usu detrahendam esse pelliculam flavam carni candidæ immediate adhaerentem. Fusco enim pulvisculo resinoso & acri contegitur, quo comedentium fauces sæpius irritantur & tussis excitatur.

Exhibetur autem sub emulsionum nomine lac seu cremor Amygdalinus qui sic præparatur.

Sumuntur Amygdalæ dulces recentes. Aquæ calenti immerguntur donec pellicula fuerit emollita, quæ detrahitur. Postea in mortario marmoreo probe contunduntur, sensim affundendo decocti Hordei, Serii Lactis, vel liquoris alicujus convenientis ℥i. vel ℥ij. pro singulis Amygdalarum drachmis; & colatura fit cum expressione, cui Sacchari tantillum vel Syrupi alicujus q. s. adjicitur ad gratiam huic Cremori majorem conciliandam. Urinas promoveri dicitur sicut cetera diuretica quæ improprie frigida dicuntur, quæ quidem serum expellunt per accidens tantum, ut ajunt, vel massam sanguineam inspissando & ejus feri infusionem provocando, vel renum inflammationem sedando, unde illæ partes ad pristina sua munera aptiores fiunt. Eandem ob causam vis anodyna ipsis tribuitur. Emulsionem ex hoc cremore ægrotantibus offeruntur in febribus ardentibus, vigiliis nimis, urinæ ardore, renum & vesicæ inflammatione, doloribus quibuscumque, diarrhæis, dysenteris, hæmorrhagiis. Phthisicis & emaciatis cremor ille utiliter præscribitur, præsertim si sudores colliquativi imminant. Lactis enim vices quodammodo adimplet, acris feri sanguinis spicula retundendo & involvendo, partimque segregationem impediendo: nec iisdem noxis obnoxius est, non enim adeo facile acefcit, nec tot sulphureis particulis donatur, quæ ab humorum æstu accenduntur. Non solum ut medicamentum illis ægrotis proponitur, sed etiam ut alimentum conveniens. Oryza enim vel Hordeum perlatum in hoc Amygdalino cremore decocta idoneum præbent alimentum quod æstuantem humores facile domare potis est, & ab iisdem vehementer æstuantibus in effervescentiam compelli nequit.

Nonnulli moti auctoritate Avicennæ dicentis, Amygdalas ob suam unctuositatem movere

vere cholera, sibi persuadent non totum esse cremoris Amygdalini usum febricitantibus & iis qui stomachum biliosum habent, facile inflammari; caput gravare, nec vulnerato capite ægrotantibus utendum esse. Verum licet unctuositas illa, levissima quidem in Amygdalis negari nequeat, terrestribus particulis irretitur; quapropter nihil quicquam nocuentorum jam dictorum experientia quotidiana omnium fere Medicorum commonstravit: quinimo ex Amygdalino lacte aut emulsionibus ægrotantes fere omnes in febribus acutis & colicis morbis maximum solatium atque levamen accipere, quotidie exploramus.

Ex Amygdalis dulcibus oleum dulce recenter expressum frequenter usurpatur, tum ad humorum acrimoniam demulcendam, tum ad crispatas aut induratas partium fibras emolliendas & laxandas, in inflammationibus, urinæ ardore & suppressione, colicis doloribus ac nephriticis, tussi molesta, ad expectorationem promovendam, urinas pellendas, alvum subducendum, dolores compescendos, ita ut a plurimis Panacea merito habeatur. Est sane medicamentum *europeris*, ad multa efficax, blandum & gratum: sed recenter expressum esse oportet. Exhibeatur ad ℥j. ℥iij vel ℥viij. & pro necessitate reiteratur tertia vel quarta quaque hora. Pulmoni & pectori utilissimum est. Recens expressum syrupo alicui bechico ut Althææ, Capillor. Vener. Papaver. Rhæad. Hyssopi aut Hederæ terrestris affusum, una agitare, miscere, adeoque bibendum præbere, parva quidem quantitate una vice, solent, & sæpius repetere illius usum, vas denuo agitantes: nam oleum a syrupo facile recedit eique supernatat.

Ad infantium tormina cochleatim propinatur cum syrupo Capillor. Vener. de Althæa vel de Cichorio composito cum Rheo. Ad eorundem tussim vehementiorem, cum syrupo Papaveris Rhæados vel Diacodio. Puerperis aliquot unciz ad dolores post partum demulcendos in jusculo vel solæ exhibentur. Similiter pleuritidis initio post venæ sectionem, aliquot illius unciz per intervalla sumptæ, incipientem pleuræ inflammationem mire discutere valent. In nephriticis affectionibus idem oleum cum aqua vel decocto Parietariz, syrupo de Limonibus, de Ibisco aut alio, utiliter propinatur: & hæc portio oleosa reiteratur, prout res postulat.

Hoc assatim bibitum in colicis affectionibus quibuscumque, in alvi siccitate & constrictione, plurimum valet, & est præterea singulare convulsionum remedium. Clysteribus permiscetur utiliter ad ℥iij. vel ℥viij. in colicis doloribus, alvinis obstructionibus, dolore nephritico, renesimo, dysenteria.

Externe inunctum sæpius & calide tonsillarum tumores resolvit, pleuræ inflammationem & partium dolores lenit, durities emollit, cutis asperitatem tollit, quapropter inter cosmetica medicamenta usurpatur.

24. Amygdalar. dulc. a pellicula mundatar. paria vi. Contundantur in mortario marmoreo, sensim affundendo Decoct. Hord. vel Aquar. Portulacæ aut Lactucæ q. s. Fiat Emulsio pro duabus dosibus. Unicuique adde Syrup. de Nymphæa ℥j. ad sitim extinguendam & æstum temperandum, in febribus, ceterisque calidis affectionibus pulmonum, pleuritide, peripneumonia, quarta quaque hora.

24. Amygdalar. dulcium excorticatarum ℥ss. Seminum quatuor frigidorum majorum ana ℥j. Semin. Althææ ℥ij. Contunde, ut artis est, & affunde Decocti Hordei & Liquiritiæ ℥ij. Fiat Emulsio in qua dissolve salis Prunellæ ℥j. Syrup. de Althæa ℥ij. Sumatur per vices in renum ardoribus, gonorrhæa ad humoris & urinæ acrimoniam demulcendam.

24. Amygdalar. dulc. excorticatar. ℥ij. Semin. Melon. & Card. bened. ana ℥j. Aquar. Scabiolæ & Scorfonner. ana ℥vj. Adde Diaphoretic. miner. gr. xxx. Syrup. Caryophyllor. hortens. ℥ij. Fiat emulsio s. a. pro duabus dosibus in variolis & morbillis.

24. Amygdalar. dulcium & quatuor frigidor. major. semin. ana ℥j. Contunde, ut artis est, cum aq. Nymphææ, Lactucæ & Portulacæ ana ℥ij. Fiat colatura cum expressione. Adde Syrup. Nenupharis & Diacod. ana ℥ss. Fiat emulsio pro una dosi ad somnum conciliandum.

24. Aquæ vel Decocti Parietar. ℥iij. Syrup. de Althæa vel Limon. ℥j. Olei Amygdalar. dulcium recens & sine igne expressi ℥j. Fiat potio uno haustu sumenda, & sæpius iteranda in dolore nephritico, urinæ ardore & suppressione, præmissis præmittendis.
24. Mann. Calabr. ℥ij. Solve in decocti carnis vitulinæ ℥vij. Solutioni transcolatæ adde Olei Amygdal. dulc. ℥j. Sumat æger in colicis doloribus, ad alvum blande subducendam.
24. Confect. universal. Mann. Calabr. ana ℥j. Dissolvantur & bull. leviter in Aq. Plantag. ℥vj. Colaturæ adde Olei Amygdalar. dulc. ℥j. Fiat potio purgans, in dysenteria & alvi profluviis.
24. Syrup. de Cichor. comp. cum Rheo & Olei Amygdalar. dulc. recens expressi ana ℥j. Misceantur & cochleatim infantulis exhibeantur ad tormina ventris sedanda, ventriculi & intestinorum saburram eliminandam.
24. Olei Amygdalar. dulcium ℥j. Spermat. Ceti ℥ij. Dissolvantur & misceantur. Fiat linimentum ad maculas & asperitates cutis.

Amygdalæ dulces usurpantur in Electuario Diaphanico, Trochiscis Gordonii, *Ph. Reg. Charas.*

Amygdalas dulces tenellas & virentes, antequam officula induruerint, mensis secundis inferunt, & integras una cum tegumentis essant præsertim Saccharo conditas: suntque revera subacido sapore palato acceptæ, sed prævum præbent alimentum.

AMYGDALUS amara, *Officinarum*: Amygdalus amara, C. B. P. 441. J. B. I. 174. *Inst. R. H.* 627. Ab Amygdalo sativa dulci non differt nisi fructuum amaro; de ceteris conveniunt.

Analysi chymica, ex Amygdalarum amararum ℥v. prodierunt phlegmatis fere insipidi & inodori, obscure salis & obscure acidi ℥v. humoris ingrati, subacidi, obscure austri ℥vij. gr. xij. humoris limpidi, rufescentis, empyreumatici, tum subacidi, tum sale volatili urinoso imprægnati ℥ix. ℥ij. olei rufescentis ℥ij. ℥vj. ℥j. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥ij. ℥ij. gr. xxxvj. quæ per 12. horas igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥ij. gr. xxvij. ex quibus salis fixi alcali ℥j. gr. xij. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥vij. ℥ij. gr. xxij. in calcinatione ℥xv. ℥vij. gr. ix.

Licet olea empyreumatica, tum ex amaris, tum ex dulcibus Amygdalis distillata, empyreuma redoluerint, gustu tamen acrius est amararum, quam dulcium oleum. Deinde oleum expressum ex Amygdalis amaris odorem tantillo penetrantioris spirare videtur, quam quod ex dulcibus expressum est. Horumce oleorum acrimonia & subtilis odor a volatilibus pendent salibus, qui paulo majori copia in amaris, quam in dulcibus deprehenduntur. Amaror autem a particulis crassioribus oritur, salinis potissimum; quandoquidem amarus in expresso oleo sapor minime distinguitur, licet expressum magna intensam servet amaritatem. Et amaræ illæ particule fortasse a sale cathartico amaro non multum dissimiles sunt, oleo crassiori & terræ subtili implicitæ.

Amygdalis amaris vis incidendi, abstergendi, aperiendi, urinas promovendi ac vermes enecandi tribuitur. Rarius tamen propter amarorem ad usum internum usurpantur. Earumdem oleum expressum urinas ciere, alvum laxare, expuitionem promovere & blande status discutere dicitur, si ejus dimidia vel integra uncia cum jusculo hauriatur.

Extus hoc oleum commendatur ad inflammationes sedandas, tumores resolvendos, dolores mitigandos, & oleo Amygdalarum dulcium potentius resolvit. Tonsillarum inflammationem resolvit, si collum eo inungatur. Aurium sordes induratas emollit & resolvit: idcirco efficax ad surditatem & aurium tinnitum vulgo habetur, si gossypium hoc oleo madidum auri indatur: sed perperam si ab alia causa surditas oriatur, siquidem Fridericus Hoffmannus observat surditatem aut gravem auditum sæpissime ejus usu augmentum fuisse, eo quod tympani membranam nimium laxaverit. Idem auctor in tympanitide sequens oleum commendat.

24. Amygdalar. amar. ℥ij. Semin. Cymin. Absynth. ana ℥ss. Contunde in mortario & misce. Postea in lagena stannea, per quatuor horas, in aheno aqua ferventissima pleno coque, deinde fortiter exprime. Prodit oleum viride. Dos. ℥ij. vel ℥ss. mane & vespere in jusculo: & sæpius etiam venter hoc oleo inungatur.

Præte-

Præterea oleum Amygdalar. amarar. faciei maculas a sole oriundas tollit: cum oleo ovorum mixtum & inunctum variolarum foveolas præcavere potis est.

Ad manuum nitorem, levoremque conservandum usurpari solet magma ab olei expressione relictum & exsiccatum, quo aqua diluto manus lavari, fricareque solent, & quovis Sapone præstantius est.

Observandum est Amygdalis amaris aves, vulpeculas, catellos & animalia quamplurima, homine excepto, convulsionibus sæpe deleteriis affici; quod quidem magis exquisito fibrillarum nervosarum gulæ & ventriculi horumque animalium sensui tribuendum est, quo fit ut ab his amaris particulis gravius lædantur quam in homine, facilius crispentur, vehementius constringantur, convellantur.

Amygdalas amaras quinas vel senas ante pastum comestas ebrietatem arcere vulgaris est opinio. Novimus tamen, inquit J. Bauhinus, qui remedium illud adversus ebrietatem in usu habentes, nihilo secius a Baccho obruuntur.

Amygdalæ amaræ usurpantur in Electuario de Baccis Lauri, & Trochiscis de Caparibus.

A N A C A M P S E R O S.

ANACAMPSEROS, Telephium vulgare, Fabaria, Faba crassa, Faba inversa, Crassula major, *Officinarum*: Anacamperos, vulgo Faba crassa, J. B. 3. 681. *Inf. R. H.* 264. Telephium vulgare, C. B. P. 287. Telephium alterum sive Crassula, *Dodon. Pempt.* 130. Fabaria, *Matthiol.*: Scrophularia media vel 3. *Brunfelsii*: Acetabulum alterum, *Cordi*: vulgo, *Orpini*. *Reprise*, *Grassette*, *Joubarbe des vignes*.

Radice est tuberculis carnosus, candidis, strumosa; caulibus rectis, teretibus, solidis, in ramulos aliquot divisus, palmum unum aut alterum altis, quibus perquam crebra adnascuntur folia surrecta, carnosa, crassa, succulenta, Portulacæ foliis longiora, colore glauco, rubedine aliqua subinde perfuso, crenata ut plurimum, licet interdum integra sint. Flores in summis caulibus & ramulis insident in umbellas digesti, rosacei, pentapetali, rubentes & non raro albicantes, cum pluribus staminibus. Ex floribus calyce surgit pistillum quod ab initio frustum ex quinque veluti capsulis vaginarum æmulis in capitulum quoddam collectis, compositum, seminibusque foetum perexiguis. Flore & fructu cum Sedo convenit, sicut & foliis crassiusculis, succulentis: ab eo tamen distinguitur, quod a prima statim germinatione excaulescat, cum folia Sedi in globulos oculi bovilli æmulos congerantur. In sylvis umbrosis & humidis maxime & ad sepes nascitur. Usu sunt radices & folia.

Analyti chymica, ex plantæ floridæ ꝑ. per retortam distillatis prodierunt phlegmatis limpidi, aliquantisper odorati, obscure salis & obscure acidi ꝑ. 3. 3vij. gr. xxiiij. humoris primum limpidi, subacidi, deinde rufescentis, manifeste acidi, ac tandem fusci, intense acidi & austeri, empyreumatici, ꝑ. 3. 3xij. 3iiij. gr. vj. humoris fusci, obscuri, empyreumatici, intense acidi, austeri & sale volatili urinoso imprægnati ꝑ. 3. 3i. gr. lxij. olei crassitudinis adiposæ 3vj. Massa nigra in retorta residua pendebat 3iiij. 3ij. gr. xij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ꝑ. 3. 3i. gr. lxvj. ex quibus salis fixi 3i. gr. xliij. mere alcali extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit 3ij. 3i. gr. xxxix. in calcinatione 3ij. 3vij. gr. xvij.

Anacamperotis succus aliquantisper glutinosus est, & chartam cœruleam rubro colore inficit; salem acidum austerum continet sali aluminoso haud dissimilem, cum aliquantisper salis Nitrosi Ammoniacalis, & sulphuris portione mediocri commixtum. Hoc mucoso & subacido succo saniei ulcerum erodentis acrimoniam retundit, spicula salina, acrida, involvendo & irretiendo.

Ex Anacamperotis radicum recentium ꝑ. per retortam distillatis, prodierunt phlegmatis limpidi, saporis & odoris aliquantisper aromatici, non ingrati, subacidi ꝑ. 3. 3xiiij. 3vij. humoris primum limpidi, saporis aromatici, manifeste acidi, deinde fusci, empyreumatici, intense acidi & austeri ꝑ. 3. 3iiij. gr. lx. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ꝑ. 3. 3i. olei 3i. 3iiij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superflua pendebat 3vj. 3vj. gr. xxiiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ꝑ. 3. 3iiij. gr.

xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ℥ij. gr. xxviij. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ℥ij. gr. xxxiij. in calcinatione ℥v. ℥i. gr. lx.

Per hanc analyfim liquet has radices sale tum ammoniacali, tum aluminoso constare & oleo copioso tum tenui & aromatico, tum crasso. Radices plus olei & quidem tenuis & aromatici continent quam folia, & majorem salis ammoniacalis portionem: unde magis resolvunt quam folia. Hæc vero major acidi nitrosi salis portione donantur, quæ refrigerant magis & abstergunt.

Internus Anacamperotis usus fere nullus est aut saltem rarissimus. Foliorum succus in potu usurpatus a nonnullis in hæmoptisi, ulceribus internis & hæmorrhoidum affectionibus laudatur. In clysteribus eorum decoctum ad consolidanda intestinorum ulcera in dysenteria cum reliquis vulnerariis utiliter usurpatur: detergit enim & adstringit.

Externe in recentibus vulneribus sanguinem sistit, ulcera detergit, & ad cicatricem perducit, tumorum suppurationem promovet, dolores mitigat, præsertim hæmorrhoidales, tum planta contusa & in cataplasmatibus formam redacta, tum ejusdem succus expressus. Nonnulli ad inflammationes sedandas totam plantam in mortario plumbeo contundunt & cum oleo Rosarum terunt. A Friderico Hoffmanno ejus succus in ulceribus uteri, & ejus excoriationibus plurimum commendatur.

Radices contusæ & cum infuso butyro coctæ vel tritæ in unguenti consistentiam in hæmorrhoidum inflammationibus plurimum valent. Imo eadem radices recentes tot quot hæmorrhoidalia in ano tubercula protuberant, loco amuleti de collo filo usque ad Os sacrum suspensæ a Vedelio & Ettmullero multum prædicantur: marcescentibus enim radicibus, si illis credere fas est, tubercula tabescunt & evanescent.

Silentio præmitto Sympathicam herniæ inguinalis curandæ virtutem, quæ ipsis tribuitur, utpote admodum incertam.

Aqua ex tota planta distillatur, quæ per aliquot dies continuo bibita ad vulnera & ulcera interna laudatur.

Anacamperos usurpatur in Aqua vulneraria.

Alia est Anacamperotis species, cujus radix in usum nonnunquam venit: dicitur

Rhodia Radix, *Offic.* Anacamperos radice Rosam spirante, major, *Inst. R. H.* 264. Rhodia radix, *C. B. P.* 286. *J. B.* 3. 683. *Dodon. Pempt.* 347. A Telephio vulgari parum differt, nisi radicis odore sapoteque Rosarum consimili. Radix sola in usu est. Cephalica & adstringens habetur. In adstringentibus decoctis quandoque usurpatur. Externe in capitis doloribus ex applicatione contractis contusa & cum aqua Rosarum vel Verbenæ decocta fronti admoventur & circumligatur.

A N A G A L L I S.

A Nagallidis species duæ in Officinis usitatæ sunt, quarum una mas dicitur, altera foemina, quæ nonnisi floris colore inter se discrepant.

Anagallis mas, *Offic.* Anagallis phœniceo flore, *C. B. P.* 252. *Inst. R. H.* 142. Anagallis phœnicea, mas *J. B.* 3. 369. Anagallis mas, *Dod. Pempt.* 32. vulgo, *Mou-ron a fleurs rouges.*

Radice alba, simplici, fibrata donatur, cauliculis infirmis & humifusis palmaribus, quadratis, levibus, quos folia bina opposita, nonnunquam terna fingunt Alfinæ mediæ paria, absque pediculis, inferna superficiei punctis ex rubro nigricantibus guttata. Flores ex alis foliorum singulatim exeunt, pediculis tenuibus oblongis nixi, monopetali, in quinque segmenta acuta totidem folia imitantia ad unguem fere divisi, phœnicei, cum staminibus purpureis, apiculis luteis & calyce quinquifido, ex quo surgit pistillum mediæ floris parti ad instar clavi infixum, quod abit in fructum seu testam fere globosam, pro plantulæ modo grandem, per maturitatem in duas partes, quarum altera alteri incumbit transversa dehiscens & seminibus sætam exiguis, ut plurimum angulosis, rugosis, subfuscis, placentæ affixis.

Anagallis foemina, *Off.* Anagallis cœruleo flore, *C. B. P.* 252. Anagallis cœrulea foemina,

mina, J. B. 3. 369. *Anagallis foemina*, Dod. *Pempt.* 32. vulgo, *Mouron a fleurs bleues*. Solo floris colore a precedente diversa est. Nonnunquam flore albo floret. In campis & hortis agri Parisiensis utraque frequens nascitur. Usus est foliorum cum floribus.

Instituta *Anagallidis* maris analysi chymica, totius plantae floridæ lbv. per B. V. distillatæ præbuerunt phlegmatis limpidi odoris & saporis herbacei lbj. ℥xiii. humoris manifeste acidi lbj. ℥xiv. ℥ij. quod in alambice supererat pendebat lbj. ℥ij. ℥vi. ex quo retortam distillato prodierunt humoris fusci tum intense acidi, tum manifeste alcali urinosis ℥iiij. ℥ij. gr. xxxvj. cum salis alcali urinosis concreti granis aliquot: olei syrupi ad instar crassi ℥i. ℥ij. gr. xxxiv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥viij. ℥i. quæ per horas quatuor in crucibulo igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥iiij. ℥vij. ex quibus salis fixi salis ℥ij. gr. xxi. lixivio fuerunt extracta. Partium iactura in prima distillatione vaporosa fuit tantummodo ℥vij. in altera per retortam ℥v. gr. xij. in calcinatione vero ℥iiij. ℥ij.

Totius plantæ sapor herbaceus est, subsalsus, austerus. Ejus succus chartam cœruleam rubro colore tingit: unde concludere possumus essentiali hujus plantæ salem ad terram foliatam Tartari proxime accedere cum aliqua salis Ammoniacalis portione & oleo copioso permixtum.

Anagallis utraque *Cephalicas* inter plantas recensetur. Sudoriferæ sunt & vulnerariæ. *Anagallis* flore phœniceo potissimum in usu est. In mania, phrenitide febres ardentes comitante, in epilepticis, convulsivis & hypochondriacis affectibus, necnon adversus infantium tormina utiliter usurpatur. Succus vel decoctum præscribitur. In mania succus vel decoctum ad ℥iiij. ter die propinatur. *Anagallidem* adversus pestem mire conducere *Tragus* asserit ita usum patam ut postquam ex illa in vino decocta mediocrem haustum ægri acceperint, in lecto se componant bene contexti & sudabunt. Idem decoctum mulieres menses movet. Ad ophthalmum, pulmonum tabem, sputum fœtidum & purulentum *Joannes Rajus* distillatam *Anagallidis* maris aquam cum pari vaccini lactis quantitate permixtam & Sacchari optimi q. s. edulcoratam, quotidie mane & vespere ad ℥vi. epotam tamquam medicamentum multoties expertum commendat.

Anagallidis succus aut decoctum ex aqua vel vino ulcera mundificat & sanat, medeturque serpentum & viperarum ictibus & canis rabidi morsui. si & bibatur aut si ex eodem vulnera colluantur, & herba contusa imponatur, dolores mitiget.

Usurpatur in Unguento mundificativo de Apio.

A N E T H U M.

A Nethum, *Offic.* Anethum hortense, C. B. P. 174. *Inst. R. H.* 317. Anethum, J. B. 3. 2. 6. Dod. *Pempt.* 293. vulgo, *Anet*. Radice est gracili, singulari, alba, fibrata, caule sesquicubitali, ramoso, firmo, foliis fœniculi sed minoribus, glaucis, odore gravi. Flores in summis ramulis oriuntur in umbellam congesti, rosacei, & quinque petalis luteis conflati, quorum calyx mutatur in duo semina ex flavo palleſcentia, ovata, compressa, lineam longa, tribus striis distincta & limbo foliaceo cincta.

In hortis seritur, & semel satum sæpe quotannis ex deciduo semine reviviscit.

Gravis utcumque est Anethi halitus, sed tamen jucundus ac suavis.

Semen in primis usitatum est, deinde summitates & folia.

Analysi chymica, ex Anethi summitatum floridarum lbv. prodierunt phlegmatis limpidi, odorati, manifeste acidi lbj. ℥i. ℥iiij. gr. xxiiij. humoris limpidi, adhuc odorati, intense acidi lbj. ℥vij. ℥vi. gr. xv. humoris rufescentis tum acidi, tum salis ℥v. ℥v. gr. xvij. humoris fusci, urinosis, & multo sale volatili urinoso fœti ℥v. ℥i. gr. xxxvj. olei tum essentialis fluidi & flavescentis, tum fusci spissioris ad instar axungie ℥ij. ℥ij. gr. xij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ℥iiij. gr. xij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥iiij. gr. liij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥ij. gr. lx. lixivio sunt extracta. Partium iactura in distillatione fuit ℥xj. ℥vij. gr. lj. in calcinatione ℥ij. ℥vij. gr. xxx. unde liquet hanc plantam sale ammoniacali & oleo tum tenui, tum crasso copioso turgere.

Anethum ratione ejus olei & ammoniacalis salis inter carminantia recensetur medicamenta, seu quæ viscidos ac lentos humores incidunt ac dividunt. Revera flatus & abdominis aut ventriculi distensiones quæ lentorum ac tenacium humorum effervescentiam comitantur, sale ammoniacali & oleoso mire dissipat. Idcirco in colicis doloribus & flatulentis intestinorum affectionibus, quæ a causa, ut ajunt, frigida, seu partium atonia aut humorum lentore pendent, usurpatur & prodest: ciborum concoctionem juvat: singultui, vomituique medetur, modo ab humoribus tenacibus & acerbis ventriculi parietibus inhaerentibus, ejusque membranas moleste vellicantibus ortum duxerint: urinas & menses provocat, resolvendo nempe obstructions renum aut uteri: lac nutricibus auger, chylum tenuiorem ac fluidiorem efficiendo, adeo ut intricata mammarum vasa facilius permeare queat. Vis anodyna a nonnullis ipsi tribuitur: somnum vero conciliare valet & dolores pacare, non diversa ratione ab ea, qua Crocus, Nux moscata, & alia aromata oleosa hujusmodi consopire valent. Semen ad ℥j. usurpatur.

Extrinfecus summitates, folia & semina in cataplasmatibus & fomentis resolventibus usitata sunt ad tumores resolvendos vel maturandos. In enematibus carminantibus semen & flores usurpantur, flores enim quatuor carminantibus floribus annumerantur, scilicet floribus Chamæmeli, Meliloti & Matricariæ. Semina recentia contusa & puerorum temporibus apposita placidum somnum accersunt.

Ex Anetho in Officinis præparata asservantur, Aqua distillata, Oleum essentiale, & oleum per infusionem paratum.

Aqua odora ex tota planta distillatur iisdem virtutibus instructa, sed longe debilioribus. Præstantiores vero Oleum essentiale obtinet, carminans & anticolicum eximum. Ad guttas ij. vel iiij. intus sumitur. Illi proxime accedit Oleum Anethi per infusionem præparatum, quo in colicis doloribus abdomen, in cephalalgia caput & tempora illiniuntur.

℥j. Decoct. folior. & seminum Anethi ℥vj. Theriacis veteris ℥j. Olei essential. Anethi guttas iiij. Syr. Menth. crispæ ℥j. Fiat Julap. in colico dolore.

℥j. Rad. Althææ ℥ij. Summitatum Chamæmel. & Melilot. ana Pug. ij. Semin. Carvi & Aneth. ana ℥j. Coq. in aq. fontan. ad ℔j. cum Mell. Anthos. ℥ij. Fiat enema in colico dolore.

℥j. Olei essentialis Anethi gutt. iiij. Olei Amygdalar. dulcium recenter express. ℥ß. Misce. Fiat haustus ab Otthon. Heurnio in singultu contumaci commendatus.

Summitates Anethi usurpantur in Oleo vulpino. Oleum per infusionem in Emplastro de Ranis cum Mercurio, Empl. Diachilo gummato, & Empl. de Mucaginibus.

A N I S U M.

A Nisum vulgare, Off. Cuminum dulce *Quorundam*: Apiam Anisum dictum. *Inst. R.* H. 305. Anisum herbariis, C. B. P. 159. Anisum, J. B. 3. 2. 92. vulgo, *Anis*.

Radice est exili, annua, fibrata, alba; foliis inferioribus subrotundis, læte virentibus, nanciam superantibus, trifariam divisis, crenatis & glabris: superiora vero multifida sunt; canlis ramosus, striatus, cavius, flores sustinet in umbella dispositos, exiguis, resacosis, e quinque petalis bifidis, candidis, constantes, cum calyce abeunte in fructum oblongum, turbinatum, ex duobus seminibus exiguis, gibbis, & striatis constatum, colore ex viridi cineraceo, odore ac sapore dulci, gratissimo, cum jucunda quadam acrimonia. Sentitur copiose in Gallia apud Turones.

Anisi semen præcipue in usum est: herba raro in usum venit: radix tamquam inutilis.

Analyti chymica, ex totius Anisi plantæ recentis ℔v. dempta radice, per balneum vaporarium prodierunt phlegmatis limpidi odori ℔j. ℥ij. absque ullo manifesti acidi indicio: humoris limpidi, acidi, occulti primo, deinde manifesti ac tandem intensi ℔ij. ℥iiij. cum olei essentialis tantillo. Herba in alambice residua, exsiccata, per retortam distillata præbuit humoris tum acidi, tum alcali, urinoso sale fæti ℥i. ℥iiij. gr. lx. olei tum tenuioris & essentialis, tum spissi ad instar axungie ℥v. gr. xxxiiij. Massa nigra in re-

in retorta superstes pendebat ℥ij. ℥vj. gr. xxxvj. quæ igne reverberii per sex horas calcinata reliquit cinerum nigrorum ℥j. ℥j. gr. lx. ex quibus salis fixi meri alcali ℥vij. gr. xxxvj. fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit lbj. ℥v. ℥ij. gr. xiiij. in calcinatione vero ℥j. ℥ij. gr. xlvij.

Semen multo plus olei essentialis continet quam ceteræ hujus plantæ partes, illudque fundit majori vel minori quantitate prout recens est & bene maturum aut vetus & exsuccum. Duplici modo extrahitur. Vel semen contusum aqua per viginti quatuor horas maceratur ac tandem igne vegeto distillatur. Aqua odorata extrahitur cui oleum limpium Anisi supernatat rite separandum. Vel Anisi semen contusum seraceo imponitur. Seraceum linteo obtectum aquæ bullientis vaporis expositum detinetur donec semen maceat. Madidum & calens adhuc semen linteo involvitur, prælo subjicitur, & fortiter exprimitur. Sic oleum subviride odoratum, palato gratum ac dulce diffluit a ℥vj. ad ℥ix. & amplius ex singulis Anisi libris. Illud oleum frigore facile concrefcit ob copiosum salem acidum, tamen tamen & cum oleosis partibus intime admixtum, atque conjunctum. Sapor Anisi dulcis oritur ab eorundem acidorum salium subtilitate & accurata cum oleosis particulis mixtura: qualis in Saccharo, Melle & sale Saturni deprehenditur.

Anisi semen inter quatuor semina calida majora primum locum obtinet. Sunt autem semina Anisi, Fœniculi, Cumini & Carvi: minora vero sunt semina Ammeos, Amomi, Dauci & Apii. Hæc autem semina a Pharmacopœis carminativa, hoc est status disquietientia vocitantur.

Veteres Medici in ventriculo frigido, & humido semen Anisi tamquam stomachicum eximium commendarunt. Hinc in difficili ciborum concoctione, quæ a ventriculi cruditatibus, aut ajunt, oriuntur, ut in colico dolore, singultu, dolore capitis, vigiliis, diarrhæis, Dyspnœis & aliis hujuscemodi feliciter usurpatur. Lactis coagulationem in nutrimentum mammis præcavet. In lacte ebullitum & propinatum uberem lactis copiam nutribus suppeditat: aliis suavem somnum conciliare solet. In infantium torminibus & doloribus colicis a pituita crassa ac viscida plurimum conducit, humores viscidos ac tenaces dividendo & solvendo, ut de Anetho diximus, cui longe præstat. Eorundem convulsivos motus a prava ciborum concoctione oriundos sedat, unde ab Helmontio solamen intestinorum audit. Heurnius semine Anisi pulverato & ad ℥j. cum pulve propinato infantes tam valide purgari asserit, quam ætate provectiores Rhubarbaro. In raucedine, tussi, asthma, difficili respiratione atque pectoris doloribus pectoriis, flatulentis, qui ab humore crudo seu tenaci ac viscido nascuntur, feliciter usurpatur, & a quibusdam anima pulmonum dicitur. Urinas & menses promovet. Præterea cum purgantibus medicinis sæpius confociatur ad earum vim temperandam, & tormina quæ ab illis excitantur præcavenda.

Pulvis a ℥j. ad ℥j. intus sumitur solus vel cum Saccharo permixtus: vel ejus infusum in vino, aqua vitæ aut aqua simplici propinatur. Semen integrum Saccharo involutum sæpe etiam deglutitur. Ejus oleum tum expressum, tum distillatum in usu sunt, sicut & spiritus. Oleum expressum iisdem virtutibus ac semen donatur, sed valentioribus præsertim distillatum; a gutt. ij. ad x. vel xx. præscribuntur. Commendantur potissimum in respiratione difficili, asthma, tussi sicca: & ex oleo Anisi expresso paratur balsamum sulphuris Anisarum, non contemnendum his in affectionibus præsidium. Attamen de oleo Anisi Joannes Junckerus scribit in suo *Conspectu Medicinæ Theoretico-practicæ*, illud in pectoris affectionibus nisi summa cum circumspectione adhibendum esse, ne phthisicis & hecticis febrilibus symptomatibus viam sternat. Heurnius observat, pulverem seu decoctum Anisi in colicis doloribus longe præferenda esse ejus oleo.

Tanta est autem olei Anisi subtilitas, ut si brevi post exhibitionem lac emulgeatur, odor ejus in eo adhuc deprehendatur. Forestus illud contra sanguinis suffusiones, & contusiones in primis nervosarum partium externe admotum, singulare, & experitissimum remedium pronuntiat. Eodem adversus infantium tormina umbilicus inungitur.

Spiritus Anisi vel ex Aniso in aqua macerato, & fermentato præparatur, vel folia hujus seminis in aqua vitæ maceratione, cujus spiritus postea distillatur. Ejusdem cum semine viribus poller.

24. Semin. Anisi, Fœnicul. dulc. ana ℥j. Nuc. mosch. ℥ss. Cinnamom. ℥j. Caryophyllor. & Piper. long. ana ℥ss. Sacchar. alb. ℥iij. M. F. pulvis, cujus in haustu vini post pastum ad ciborum concoctionem perficiendam exhibeatur.

Semen Anisi usurpatur in Syrupo de Arthemisia; anti-asthmatico, *Charas*, pulvere Diarrhodon, & Lætificante, in Theriaca, Mithridatio, Electuar. Catholico, Lenitivo, Confect. Hamech, Electuar. de Psyllio, Trochiscis de Rhabbarbo, Pilulis aureis, & Polychrestis.

Oleum vero in pilulis aliquibus purgantibus excipitur, tum ad resinosas purgantium medicamentorum particulas dissolvendas, & expandendas, tum ad ventriculum roborandum & ventris tormina sedanda.

A Dulciariis semen Anisi voluptatis gratia Saccharo obducitur, quo palato jucundius fiat. Sic sædum oris halitum tollit, ventriculum roborat, flatus discentit, & ciborum concoctionem juvat. Idipsum multis adhuc condimentis, & potulentis adjicitur ad majorem gratiam illis conciliandam.

Aliud est semen, Anisum Sinense dictum, ab Aniso nostro prorsus diversum, de quo in *Tractatu de Exoticis* egimus. Solo odore conveniunt.

A N O N I S.

A Nonis sive Ononis, & Resta-bovis, Off. Anonis spinosa flore purpureo C. B. P. 399. *Inst. R. H.* 408. Anonis sive Resta-bovis vulgaris purpurea J. B. 395. Anon. *Dod. Pempt.* 743. Antella, *Adversar. Lobel:* Ononis, *Cordi:* Remora aratri, *Quorundam:* vulgo, *Arretebauf.* *Bugrande ou Bugrane.*

Radicibus est pedem superantibus, hac illac repentibus, fractu contumacibus, foris fuscis, intus albis, sapore ingrato. Caules humi sparguntur patuli, densi, tenues, lenti, rubescentes, hirsuti, spinosi, in quibus folia alternatim nascuntur terna, ex oblongo rotunda, leviter crenata, hirsuta, obscure virentia, tactu glutinosa, sapore leguminoso, odore fœtido. Flores in summo quasi spicatum nascuntur papilionacei, dilute purpurascens vel carnei coloris, raro albi, cum pistillo abeunte in siliquam tres pene lineas longam, unicapularem, bivalvem, compressam & semen unicum continentem renis forma. In agro Parisiensi sponte nascitur. Tota planta, sed præsertim radix, & radices cortex in usum veniunt.

Analyti chymica, ex Anonide multum olei, acidi salis, & terræ, salis fixi mediocris quantitas, spiritus urinosi exigua eliciuntur. Hæc autem principia a succo quodam glutinoso, qui ab igne destruitur, involvuntur. Præterea Anonidis succus chartam cœruleam subrubro colore tingit: folia leguminoso sapore sunt fœtida, & glutinosa, unde Cl. Tournefort concludit, hanc plantam constare ex sale Tartaro vitriolato fere simili, phlegmate, multa terra, multoque sulphure involuto. Ab his autem principiis, quæ unanimi consensu ab omnibus Medicis ipsi tribuuntur, vis aperiendi, & urinas abunde provocandi pendet.

Radix Anonidis vulgo recensetur inter quinque minores aperientes radices, quæ sunt Anonidis, Capparis, Eryngii, Graminis, & Rubiæ radices; dum Apii, Asparagi, Fœniculi, Petroselinii, & Ruscii radices quinque majores aperientes dicuntur. Reipsa Anonidis inspissatos humores potenter resolvit, contumacibus hepatis obstructionibus & ictero apprimè conducit: nephritidi atque urinæ suppressionibus medetur: mucum spissum renibus aut vesicæ inhærentem resolvit, & foras amandat, atque simul arenulas, & calculos nonnunquam pellit. Hujusce radice cortex a Simone Paulli velut præstantissimum remedium tam in vesicæ, quam in renum calculo habetur. A Matthiolo quoque commendatur ad ramicem carnosum resolvendam. In sarcocole Ettmullero euporiston, & poly-

polychreston existimatur. Verum enimvero Alexander Pfisterus Scaphusianus Medicus in *Dissertatione de Hydrosarcocele*, §. 1. refert se sæpius, & in diversis subjectis eam præscripsisse, experientia autem didicisse; 1. Illam non in omnibus diureticam existere. 2. In pluribus anorexiā, & cardialgiā inducere. 3. Sarcocēlem veram nequaquam ex ejus usu continuato imminui; unde verissima esse quæ Olaus Borrichius scripsit, propria intellexit experientia. Is autem in *Actis Hafniensibus anni 1671. & 1672. Observ. 97.* arguit eos, qui non satis providi rei æstimatores confirmatam sarcocēlem vel medicamentis discussisse se putant, vel discuti posse evulgant, quod nimium occalleat massa illa, & mille plexibus nervosis iisque solidis contrahat invictā duritiem. Crediderit Matthiolus in *Dioscoridem*, inquit Borrichius, crediderit Scultetus in *Armamentario Chirurgico*, sese sarcocēlem pulvere Ononidis percurasse, nihil tamen mihi sit verisimilius quam fuisse hydrocēlem duriori cortice circumdatam atque ideo sarcocēlem mentientem. Atque ut id credam, persuadent cum similia passim exempla apud Forestum, Sennertum, & alios, doctentia, artifices sæpe aqua profundius in testiculorum sinubus latente deceptos, pro carnosissimis æstimasse herniis, quæ fuerint aquosæ: tum docet illud idem radix Ononidis, quæ cum inter nobilissima diuretica sit, aquas haud dubie in sinu testium intimo occultatas, paulatim eduxit, atque ita concidentibus sensim in se involucris durioribus, sarcocēlem æstimata fuit sustulisse.

Radix Anonidis vel ejus tantummodo cortex pulveratus intus sumitur ad ℥i. vel decoctum semiunciæ radicis propinatur. In decoctis, ptisanis, & jusculis aperientibus usurpari solet.

℥i. Cortic. radic. Anonid. pulver. ℥i. Propinetur aliquamdiu ex decocti radic. ℥vi. singulis diebus mane, jejuno ventriculo ad arenulas expellendas, & nephritidem præcavendam.

℥i. Decoct. rad. Ononid. ℥vi. Syrup. de ʒ. radicib. aper. ℥i. Sp. Tartar. ℥ss. Sal. volatil. Succin. gr. x. Fiat julep. propinandum in urinæ suppressione, & dolore nephritico.

℥i. Radic. Anonid. Eryngii, Cappar. ana ℥i. Coquantur cum frusto carnis vitulin. in aq. q. s. pro duobus jusculis, quibus dissolve Tartar. martial. solubil. ℥i. mane & sero pro hepatis obstructionibus.

℥i. Rad. Ononid. Brusci & Asparag. ana ℥i. Cortic. Sambuc. & radic. Cappar. ana ℥ss. Folior. Pimpinell. & Parietar. ana M. j. Semin. Sefeli & Lithospermi ana ℥iij. Flor. Genistæ & Leucoji ana pug. ij. Coq. in aq. comm. lbij. ad lbjss. Fiat apozema pro tribus dos. Cuique add. Nitri purg. vel Tartar. Chalyb. solub. ℥ss. in viscerum obstructionibus.

Radicis decoctum optime detergit extrinsecus usurpatum. Ex eo cum pauxillo aceti gargarisma præparatur utile in gingivarum laxitate, exulceratione, putredine, item in dentium dolore a Scorbuto.

Essentiam Ononidis Ettmullerus in affectibus calculosis insigniter commendat. Sic præparatur.

℥i. Plantam integram cum radice & floribus recenter avulsam, & minutim incisam. Affunde spiritum vini ad quatuor digitor. transversos. supereminentiam: in loco calido per octo dies noctesque digerantur. Postea distillantur, ut artis est. In hunc distillatum liquorem infunde recentem herbam cum radice & floribus, quibus adde ejusdem plantæ calcinatæ saleis fixum: iterumque digerantur per totidem dies & noctes. Tum fiat colatura cum forti expressione. Colatura per aliquot dies in loco remoto reposita servetur, ac tandem limpidus liquor a fecibus separetur & servetur ad usus. Dosis ab ℥ss. ad ℥ij.

Aqua distillata ex Anonide tum ad urinæ suppressionem, tum ad hernias curandas a nonnullis commendatur: sed levioris est armaturæ præsidium.

Anonidis radix usurpatur in Syrupo antinephritico Charas, in Aqua diuretica & antinephritica, *Ejusdem*.

A P A R I N E.

A Parine, Asperugo, Aspergula, Spargula, Asperula, Aspera Lappago, Philantropos & Omphalocarpos, *Off. Aparine vulgaris*, C. B. P. 314. *Inst. R. H.* 114. *Aparine*, J. B. 3. 713. *Dod. Pempr.* 353. *Raii Histor.* 484. vulgo, *Grateron*, *Rieble*.

Radice est tenui, fibrosa; tenuibus & quadrangularibus viticulis asperis, geniculatis, obliquiosis, scandentibus, tres quatuorve cubitos longis, ramosis: foliis quinis, senis, vel septenis Rubiæ modo ad singula genicula orbiculatim dispositis, stellæ ritu decussatis, angustis, asperis, in spinulam desinentibus. Flores prope summos ramulos e geniculis exeunt in pediculis oblongis, tenuibus, perpusilli, candidi, monopetali, campaniformes, patentes, quadririfariam divisi, cum calyce quadrifido, qui deinde abit in fructum siccum, durum & quasi cartilagineum, cortice tenui nigricante obductum, ex gemellis globulis constantem, semine fortis umbilicato. Ad sepes, interdum etiam inter segetes agri Parisiensis sponte nascitur. Herba in usum venit.

Analysi chymica, hujus plantæ recentis ℥v. per B. V. distillata præbuerunt phlegmatis limpidi, primo obscure acidi, deinde subacidi, ac tandem salis ℥iij. ℥iij. ℥iij. Ex herba exsiccata residua per retortam distillata prodierunt humoris fuscæ empyreumatici, subfalsi, subausteri & obscure acidi ℥j. ℥ii. gr. xviii. humoris alcali urinosi, sale volatili urinoso imprægnati ℥vj. gr. xviii. olei crassioris & fere adiposi ℥j. ℥iij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. ℥v. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum albicantium ℥j. ℥v. gr. xxx. ex quibus salis fixi mere alcali ℥v. lixivio fuerunt extractæ. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ℥iij. in calcinatione ℥j. ℥viij. gr. xliij.

Hac analysi, Aparine constare videtur sale essentiali salis ammoniacali simili oleo crasso implicito.

Aparine incidit & aperit: obstructions resolvit, urinas promovet & nonnunquam sudores. Ejus succus a Theodoro Turquet de Mayerne plurimi æstimatur ad aquas hydropicorum per vias urinarias expellendas: ad ℥ij. propinatur. Ejus decoctum in vino albo vel ejusdem aqua distillata arenulas, renumque calculos pellit, narrante J. Rajo. Idem auctor affirmat, pulverem ex Aparine & Liene vitulino in clybano exsiccatis lienis tumores & hypocondriacos flatus discutere. Simon Pauli refert ejus aquam distillatam apud Hafnienses adversus molestos tum pectoris, tum hypocondriorum dolores, usitatam esse & plurimum commendatam. A nonnullis pleuritide propinatur.

℥j. Aparines recenter collectæ M. j. Coquatur in aq. comm. ℥ij. ad 4. partis diminutionem. Colatura in tres doses dividatur, debitis intervallis propinandas, in urinæ suppressione.

Externe herba cum axungia trita & firmis imposita eas discutere dicitur: & ejusdem aqua distillata ad eundem morbum propinatur.

A P I U M.

A Pium vulgare, Apium palustre, Paludapium & Eleoselinum, *Off. Apium palustre* & Apium, *Off. C. B. P.* 154. Apium vulgare, J. B. 3. 2. 100. Eleoselinum, *Dod. Pempr.* 695. vulgo, *Ache*.

Ex radice crassa, albicante, recta, profunde in terram descendente, in plura interdum capita divisa, fibrata, sapore acri subamaro, ingrato, odore gravi, aromatico, frondes exeunt multæ, pediculis dodrantalibus, rubentibus, striatis, concavis, duabus, tribusve pinnarum paribus & impari in extremo compositæ: sunt autem pinnule illæ latæ, circa margines dentatæ, in tres insigniores lacinias divisæ, late virentes, glabræ, nitidæ, succulentæ, odore, dum digitis conteruntur, gravi, sapore acri, ingrato. Caules ab eadem radice multi exsurgunt crassi, profunde striati, concavi, bicubitales & altiores, nodosi, longis internodiis, frondibus cincti iis quæ ad radicem similibus. Flores tam in caulium auxiliis, tum in extremis ramulis nascuntur in umbellam congesti, exigu

qui, rosacei, e quinque petalis candidis conflati, calyci insidentibus qui deinde abit in fructum ex duobus perexiguis feminibus compositum, una parte depressis, altera gibbis, striatis, cinereis, acris, subamaricantibus, aromaticis. In humentibus & paludosis locis nasci gaudet: transfertur vero & ad hortos. Radix, herba, & semen in usum veniunt.

Radix inter quinque radices aperientes recensetur. Semen feminibus calidis minoribus annumeratur.

Analysi chymica, ex totius plantæ floridæ lbv. dempta radice, prodierunt humores limpidi, odori, acris obscure acidi lbj. ℥xij. gr. xlj. humoris primo limpidi, deinde rufescentis, odori, absque acrimonia, intense acidi & tandem austeri lbij. ℥v. ℥iiij. gr. liij. humoris rufi, sale volatili copioso imprægnati ℥iiij. ℥i. gr. xl. olei tum tenuis, tum crassi ℥i. ℥vij. gr. xij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ℥v. gr. lxx. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥iiij. ℥ij. gr. xxvij. ex quibus salis fixi salis ℥i. ℥v. gr. lv. extracta fuerunt. Partium iactura in distillatione fuit ℥ij. ℥v. gr. ix. in calcinatione vero ℥ii. ℥iiij. gr. xxxi.

Per hanc analysim liquet, hanc plantam sale essentiali donari tum ammoniacali, tum sali Coralliorum simili, oleo acris, subtili, copioso, implicito.

Apium crassos humores attenuat, viscerum obstructions resolvit, urinas ciet, sudores promovet, febres arcet, & vulnera sanat. Succus foliorum desecatus in febris intermittentibus ineunte paroxysmo ad ℥vj. propinatur. Egrotans debite contextus abundante sudore perfunditur & sanatur. Ad febrem quartanam & aliam quamcumque ab obstructionibus oriendam bolus sequens plurimum confert.

℥. Extracti folior. Apii palustr. ℥i. Cortic. Peruvian. tenuissime triti ℥ij. Syrup. de Absynth. q. s. M. F. bolus s. a. Sumat æger paulo ante paroxysmum.

Radix, folia, & semina in ptisanis, apozematibus & jusculis aperientibus præscribuntur.

℥. Radic. Apii, Foenicul. Brusci & Asparagi ana ℥i. Cortic. Fraxin. & Tamarisc. ana ℥ss. Folior. Ap. & Agrimon. ana M. j. Semin. Apii dulcis & Cuscutæ ana ℥iiss Flor. Genist. Borræg. & Bugloss. ana P. j. Coquantur in s. q. aq. comm. ad lbjss. Fiat apozema pro tribus dosibus, cui adde Syrup. de s. rad. vel de Pom. simplic. ℥jss.

Apium lac nutriticum minuit, & concretum resolvit.

℥. Folior. Paludapii & Menthæ ana M. ij. Coquantur in aq. comm. s. q. cum axungia suillæ tantillo, ad putrilaginem. Pulpa per setaceum exprimatur, cui immisce semin. Aq. pulver. q. s. Fiat cataplasma mammis lacte turgidis applicandum.

Ex Apii summitatibus floridis cum Saccharo conditum præparatur in asthma, orthopnoea, flatulentis doloribus, urinæ & mensium suppressione commendatum. Ad ℥ss. præscribi solet.

Joannes Bauhinus post Hollerium, internum Apii usum epilepticis suspectum censet: Eundem Robertus Boyle oculis infensum esse asserit *Tract. de Specific. & Simpl. remed.*

Externe Apii succus scorbutica oris ulcera & alia quæcumque detergit. Canceris etiam exulceratis confert; nam tamen hos curare nequeat, putredini tamen resistit, auctore J. Bauhino, & fœtorem eorum reprimat.

Apii radix usurpatur in Syrup. de Cichor. cum Rheo dupl. Syrup. aperiente cachectico *Ph. Reg. Charas*, Syrup. anti-asthmatico *Ejusdem*, de Hyslopo *Mesue*, de s. rad. aper. Folia in ung. mundificativo de Apio dicto. Succus in Electuar. de Pŷllio, Emplastro de Betonica. Semen in pulvere lithonriptico *Renodæi*, Benedictæ laxativa, Philanio Romano, & Pilulis aureis.

Illud Apii genus translatum diligenti cultura mitius, minusque ingratum evadit; unde apud nos folia ejus teneriora sub fimo dealbata, una cum superna radicis parte abscessa, cum oleo, aceto & pipere estantur & in deliciis habentur. Ejus usus Italici debetur a quibus Seleri vel Celeri vocatur. A Botanicis dicitur, Apium dul-

dulce Celeri Itatorum, *H. Reg. Paris.* Selinum five Apium dulce *Parkinson.* Licet autem *Parkinsonus* illud ut novam speciem ab Apio palustri diversam proponat, attamen *J. Rajus* asserit eandem prorsus esse, sola cultura diversam & mitiorem factam: quandoquidem observavit illud Apium dulce seu Celeri Itatorum in Angliæ hortis satum & cultum, tandem post aliquot annos in vulgare Paludapium degenerare, scilicet ob aeris frigiditatem.

A Q U I F O L I U M.

Aquifolium & Agrifolium, *Off.* Aquifolium five Agrifolium vulgo, *J. B.* 114. *Inst. R. H.* 600. Agrifolium, *Dod. Pempt.* 738. Ilex aculeata baccifera, folio sinuato, *C. B. P.* 425. vulgo, *Houx.*

Frutex est quandoque, cultura præcipue, in arborem excrescens & perpetua fronde virens. Caudex & rami lenti, flexiles, leves, cortice duplici conteguntur; exteriore in ramis viridi, in trunco ut plurimum cinereo; interiore pallido, odore cum avelluntur ingrato, foetente. Materies ligni dura & solida, albicans & interius nigricans, quæ præ pondere in aqua subfidit, Buxi aut Guajaci instar. Folia pulchre virent, lævia, glabra, laurinis fere similia, sed minora, in ambitu sinuata, angulosa & longis ac rigidis aculeis horrida, quos tamen, senescente arbore, pauciores vel nullos habent. Flores parvi, conferti, brevibus pediculis appensi, monopetali, rotati, in quatuor laciniis divisi, cum rotis staminibus & calyce quadrifido, ex quo surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, quod deinde abit in fructum mollem seu baccam parvam, rotundam, umbilicatam, rubram, gustu subdulcem, ingratam, officulis foetam albidis, quaternis, triquetris, oblongis, hinc gibbis, inde vero planis. In agri Parisiensis sylvis occurrit. In hortis colitur, præsertim in regionibus septentrionalibus, ad opera topiaria, quibus præ aliis commodus & opportunus est, cum sit frigoris patientissimus & perennitientium foliorum virore aspectui gratus, nec tonsuram respuat. Radix, cortex, baccæ in usum veniunt, sed raro.

Analysi chymica, baccarum maturarum & recentium lbv. præbuerunt humoris limpidi fere inodori & insipidi, primo obscure acidi, deinde intensi lbj. ℥ix. ℥vj. gr. xij. humoris limpidi primo intense acidi, & intense austeri lbj. ℥xviij. gr. xij. humoris rufescentis tum acidi, tum alcali urinosi ℥viij. ℥vj. olei ℥viij. gr. lxij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥viij. ℥vj. quæ per duodecim horas igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ℥j. gr. xlviij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥iiij. gr. xvij. fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥xiiij. ℥j. gr. lix. in calcinatione ℥vj. ℥viij. gr. xxiiij. unde concludi potest, salem essentialem tartaro similem his in baccis contineri.

Radicis & corticis decoctum emollit & resolvit. Eo soventur utiliter articuli, qui prius luxati duritiem contraxerunt, teste *Matthiolo.*

Zithogalum factum ex cerevisia, & lacte in quo decocti sunt hujus foliorum aculei, mire conducit ad dolorem colicum & intestinorum tormina, cujus rei observationem *J. Rajus* refert de quadam matrona, quæ post alia medicamenta frustra tentata, a muliercula quadam vaga & circumforanea hocce remedio sanata fuit.

Baccæ ad colicos dolores utiles sunt. Crassos siquidem, pituitososque humores per album educunt decem aut duodecim numero sumptæ, auctore *Dodonæo.*

Viscum aucuparium ex Aquifolii cortice in Anglia sic præparatur.

Deliberatis Junio aut Julio mensibus quotquot videtur aut opus fuerit arboribus, cortices detracti in aqua fontana per septem aut octo horas continuas decoquuntur, donec tenerrimi evadant. Cocti in acervum humi cum silice s. s. s. componentur, aquæ prius curiose separata & per duas tresve septimanas fermentantur & computrescunt, donec in mucilaginem abeant. Exempli deinde in mortario tandiu tunduntur, donec fingi, formarique possunt instar massæ farinaceæ. Massa in aquam profluentem submersa manibus versatur & diligenter subigitur. Aqua brevi sordes omnes eluit, visco residuo puro & de-

defecato. In fictili aliquo vase per quatuor adhuc aut quinque dies despumando relinquatur, donec se purgaverit & perfecerit; deinde in novum vas translatum reservatur ad usum. Non ex corticibus hujus arboris tantum viscum aucuparium paratur, sed etiam e fructu Visci & Sebesten.

Viscum autem aucuparium ex hujus cortice factum intus sumptum non minus nocivum, quam ex arboreo visco Dodonæus pronuntiat: tenacissimum siquidem est: iteratim omnia conglutinat: excrementorum exitus contrahit & claudit, atque hoc modo perniciem homini affert, non qualitate aliqua deleteria, sed glutinosa sua substantia. Externe admotum resolvit, emollit, maturat.

A Q U I L E G I A.

Aquilegia, Aquileja, & Aquilina, *Offic.* Aquilegia sylvestris, C. B. P. 144. *Inst. R. H.* 428. Aquilegia flore simplici, J. B. 3. 484. Aquilegia, *Dodon.* 181. Aquilina, *Matthiol. & Adversar. Lobel.* vulgo, *Ancolie, Gants de Notre-Dame.*

Radice est pollicem crassa, candida, alte in terram descendente ramosa & fibrosa, sapore subdulci, & in multos annos vivace: foliis ternis Chelidonii majoris similibus, paulo tamen rotundioribus, per ambitum incis, inferius glaucis, superne obscurius virentibus, cum quadam cærulei tinctura, ex pediculis longis, rigidis, hirsutis: caule vero cubitali tenui rubente, & leviter hirsuto: cujus alæ singulos proferunt flores cæruleos vel phæniceos polypetalos, anomalos, ex plurimis nempe petalis dissimilibus constantes: horum enim quinque plana sunt, cetera vero cucullata utraque simul alterno ordine posita. E floribus meditullio surgit pistillum staminibus stipatum, quod deinde abit in fructum, in quo velut in capitulum colliguntur vaginæ quaternæ vel quinæ, surrectæ, membranaceæ, univalves, suprema parte hiantes, inferiora versus conniventes, seminibus sætæ parvis, Milli magnitudine, ovatis, nigris, lubricis, splendentibus, sub testa tenui nucleolum oleosum continentibus. Color florum cultura diversus sit, siquidem in hortis excoltæ hujus generis plantæ colore cæruleo, rubro, candido, carneo, herbaceo versicolore, infinitam pariunt varietatem. In agri Parisiensis sylvis sponte nascitur, in hortis quoque colitur. Herba, radix, flos, & semen in primis usui medico inserviunt.

Semen multum olei & salis ammoniacalis continet.

Tota planta aperit menses suppressos & urinas ciet, ac sudores provocat. Radix pulverata ad ℥i. Trago affirmante, cum vini haustu sumpta, colicos dolores sedat. Eadem in vino infusa, additis Becabungæ, Cochleariæ, & Nasturtii aquaticis foliis, egregium componit antiscorbuticum, quo sanatus fuit miles asciticus & scorbuticus, ut Ettmullerus refert. Camerarius narrat, hujus radiceis frustulum apud Hispanos contra calculum quotidie mane intus sumi. Joannes Rajus Aquilegiæ foliorum decoctum apud Anglos usitatum esse scribit contra calidos faucium & asperæ arteriæ affectus: & a quibusdam in scorbuto ad oris ulcera colluenda, & detergenda peculiariter commendatur. Flores cærulei elegantem, & ab Ettmullero plurimum laudatam in morbillis tincturam præbent, cum aqua calente macerati, cum olei vitrioli guttis aliquot ad ruborem tantummodo conciliandum: haustum mane, & vespere propinatur.

In scorbuto ad oris ulcera detergenda, firmandos dentes, gingivasque roborandas veluti præstantissimum remedium a Tournesortio proponitur eorumdem florum tinctura, cum spiritu vini parata, & cum tinctura Laccæ, & Mastiches tinctura, anaticis partibus, mixta. Semen in ictero eximium censetur remedium. Hujus seminis pulverati ℥i. quotidie mane in haustu vini albi sumitur. Vel ejusdem contusi ℥ij. per noctem in vini albi tinctura macerantur. Colatura mane, jejuno ventriculo, propinatur. Tragus & Matthiolus idem semen pulveratum ad ℥i. cum Croci tantillo in haustu vini sumptum commendant, modo æger in lecto se componat, ut copiose sudet. Ex eo quoque cum aqua stillatitia vel decocto florum Aquilegiæ paratur emulsio, cui eboris sine igne præparati q. s. permiscetur adversus eandem morbum. In morbis mali moris, nonnulli emulsionem ex seminibus Aquilegiæ & Ficum vel Passularum decocto plurimi faciunt. S. Paulli

tellatur semen pulveratum ℥ss. vel ℥i. pondere in emulso, Fumariz, Card. benedict. aut C. C. distillata aqua, propinatum, veluti ab orco revocasse tenuioris sortis puerulos morbillis ac variolis laborantes. Ab eodem & ab Hoffmanno idem semen in partu difficili maxime commendatur.

24. Semin. Aquileg. sylvestr. gr. xxv. Rasur. Ebor. tenuissime pulver. ℥ss. & pulver. Lumbric. terrestr. ℥ss. M. F. pulvis a Langio commendatus in ictero.

24. Semin. Aquileg. ℥ss. Croci ℥i. Fiat pulvis. Detur in vino.

24. Semin. Aquileg. ℥ss. Pulver. Lumbr. terrestr. ℥i. Croci ℥ss. M. F. pulvis mane sumendus.

24. Semin. Aquileg. ℥ss. Contunde in aq. Aquileg. vel Chelidon. major. ℔j. Eboris philosophice pp. ℥ss. Fiat emulso f. a. cum syrupi de 5. radicibus aper. ℥i. In duos haustus dividatur, mane & sero ictericis propinandus.

24. Semin. Aquileg. ℥vi. Croci pulver. ℥i. Tartar. vitriolati ℥ss. Conserv. Cynorrhodon. q. s. Fiat opiata in septem partes æquales distribuenda. Sumantur mane, jejunio ventriculo, per septem dies continuos, decocti aperientis haustum super bibendo.

Hoc remedium a Timæo, & Ettmullero commendatum ac sæpius expertum raro spem meam fefellit præmissis præmittendis.

24. Pulver. felior. Aquileg. Salvia, Menth. crisp. Nuc. Mosch. Rutæ & Myrrhæ ana ℥ss. Alumin. usti ℥i. Mellis purissim. ℥vi. Mel leni igne despumetur. Despumato & calenti pulveres inspergantur. Fiat linimentum quo gingivæ putridæ inungantur. A Sennerto hoc linimentum tamquam efficax & longo usu compertum proponitur. Lib. 2. Prax. Med. part. I. cap. 16.

ARGENTINA.

Argentina, Potentilla, & Anserina, *Offic.* Pentaphylloides argenteum alatum, seu Potentilla, *Inst. R. H.* 298. Potentilla seu Argentina, *J. B.* 2. 398. Argentina, *Dod. Pempt.* 600. Potentilla Matthioli, *C. B. P.* 311. Pentaphylloides Argentina dictum, *Raii Hist.* 617. Argentina, *Volk. Tragi* 480, vulgo, *Argentine*.

E radice nigricante, nunc simplici, nunc fibrosa adstringente, mire repit in locis humidis fecus vias & fluviorum ripas, & viticulis Fragariæ modo se propagat. Folia conjugata sunt Agrimoniz similia, majoribus hinc inde pinnulis obtusis circa margines profunde dentatis, cum plurimis intermediis minusculis, constantia, superiore parte herbaceo colore virentia, inferiore vero argentea, & molli lanugine obducta. Ex alis foliorum quæ appendicibus suis viticulos amplectuntur, exeunt flores singulares, pediculis longis hirsutis fulti, e quinque petalis aureis conflati, cum calyce monotomo in quinque partes acutas diviso, inter quas totidem minores alternatim occurrunt, cum plurimis in medio staminibus & apicibus concoloribus. Pistillum mutatur in capitulum sphericum trium linearum diametri, in quo semina congeruntur plura, subrotunda, minora, sublatea, papaverinis similia. Radix, herba, semen ex usu sunt.

Analysi chymica, ex herbæ recentis ℔v. per B. V. distillatis, prodierunt phlegmatis limpidi, mere insipidi & inodori ℥x. humoris limpidi primo obscure acidi, deinde acidi manifesti, ac tandem intensi ℔ij. ℥v. ℥v. In alambice residuum ℥xiii. ℥vi. pondere æquabat; quod per retortam distillatam præbuit humoris rufescentis tum acidi austeri, tum alcali urinosi ℥i. ℥v. gr. vi. humoris rufi empyreumatici urinosi & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥i. ℥viij. gr. xvij. salis volatilis urinosi concreti ℥i. gr. xvij. olei spissi butyri ad instar ℥iij. ℥iij. gr. liij. Massa nigra in retorta superflus pendebat ℥v. ℥vi. quæ per tredecim horas igne reverberii calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥i. ℥v. ex quibus lixivio, salis fixi alcali ℥vi. extractæ fuerunt. Partium jactura in distillatione per alambicem fuit ℥xij. ℥v. in distillatione per retortam ℥ij. ℥v. gr. xlix. in calcinatione ℥iij. ℥i.

Tota planta sapore herbaceo, subsalfo, stiptico donatur, & ejus succus chartam cœ-

ruleam rubro colore inficit: unde liquet hanc plantam sale ammoniacali & aliquantisper aluminoso seu vitriolico confari, cum oleo crasso conjuncto.

Univerſa hæc planta refrigerare, adſtriſtoria & exſiccatoria virtute pollere, repellere, & roborare dicitur. Inter herbas vulnerarias adſtringentes recenſetur. Revera hæmorrhagias quæcumque coercet. In ſputo cruento, in fluxu uterino, & hæmorrhoidali utiliter præſcribitur, diarrhæam, & cruentos alvi fluxus compeſcit. Ejus ſuccus ad ℥iij. vel ℥vj. decoctum vel inſuſum in vino vel aqua propinatur, necnon etiam in decoctis, aut juſculis adſtringentibus & vulnerariis præſcribitur. Tabernæmontanus eam ad album fluorem uterinum commendat & ex foliis exſiccatis, raſura eboris, Coralliis, pulverem parat ejuſdem aqua ſtillatitia propinandum. Tournefortius valde prædicat juſcula ex Argentina, & Aſtaci ſtuviaſilibus parata ad hunc fluxum cohibendum. Vulnera conglutinat & ulcera ſanat, ea præſertim, quæ pudenda invaſere, & oris partes erodunt, ſi ejus decocto colluantur.

Ejus ſemen contuſum & ad ℥ß. in ejus aquæ diſtillatæ ℥iij. hæmorrhagias ſiſtit. Ettmullerus Argentina ut ſpecificum in ictero remedium commendat. Eadem Timæo a Guldenklee in ſecretis fuit contra nephritidem & calculum renum. Sunt, inquit Ettmullerus, qui pro arcano habent ſequentem potionem contra calculum.

24. Argentina viridis M. iij. Secalis viridis M. ij. Succum exprimunt & addunt vinum rubrum ad pondus omnium. Mixturam percolant pro una doſi in aurora primi diei Maji menſis ſumendum: & aſſerunt, ſi tribus annis continuis primo die Maji hoc repetatur, quod per totam vitam quis ſit futurus immunis a calculo.

Vis febrifuga Argentina tribuitur. Idem Ettmullerus obſervat Argentina ſuccum vel decoctum frequentius hauſtum nimium calorem in paroxyſinis febrilibus compeſcere, ſed non ſemper adeo tuto propinari, quia paroxyſmus exinde nonnunquam magis prolongatur. Unde potius herba contuſa & cum ſale & aceto ſubacta a nonnullis carpiſ admoveatur, aut plantis pedum ſupponitur in febrilibus paroxyſinis, quos ſæpe mitigat, imo quandoque abigit, teſte Simone Paulli. Sunt etiam, obſervante eodem, qui ad delirium compeſcendum eam contuſam, & ſale conſperſam plantis pedum applicant. Quod quidem ſanguinem acidis ſuis ſalibus vitriolicis inſpiſſando, ejuſque circuitiorem nimis citam retardando perſicit.

Adverſus dyſenteriam Caſtor Durantes jubet, ut dyſentericorum calceis indatur: atque hac arte Simon Paulli eam non ſolum dyſenteriam, ſed omne genus fluxionum inſimi ventris, ut nimios menſes, imo narium hæmorrhagiam ſiſtere exiſtimat.

Ejus decoctum in gargarismo nimis laxam columellam reſtituit, addito aluminis momento. In aceto cocta commotos dentes firmat & laxas cohibet gingivas.

Ejus aqua diſtillata in Officinis pharmaceuticis ſervatur, ad lentigines, panos & maculas faciei, ſuſcumque colorem ſole contractum delendum commendata.

Ejus radices nonnulli apud Anglos, hyberno tempore eſitant: ſunt enim ſapore ſuaſi, nec minus ſrato quam Paſtinacæ. J. Rajus obſervavit etiam porcos radices hæſce roſtro eſſoſas libenter vorare.

A R M E N I A C A M A L U S.

A Armeniaca malus, Off. Armeniaca fructu majori nucleo amaro, J. R. H. 623. Mala Armeniaca majora, C. B. P. 442. Armeniaca mala majora, Camer. Epiſtom. 146. J. B. 1. vulgo, *Abricotier*.

Arbor eſt moderatæ magnitudinis, Pyro videlicet minor, Perſica major, cortice nigriore, caudice craſſiore, firmo, ramis magis patulis brachiata. Folia ejus ſubrotunda, acuminata veluti nigra Populi, ut minora & ad Betulæ magis accedentia, marginibus ferrata, quaterna, quinave ſimul emergunt. Flores ante foliorum exortum primo vere proſert pentapetalos roſaceos, quinque ſcilicet petalis albicantibus in orbem poſitis conſtantes, cum calyce quinquifido, ex quo ſurgit piſtillum quod deinde abit in

Geoffroy Tom. II.

D

fru.

fructum carnosum, succulentum, firmum, fere globosum, utriusque plerumque compressum, secundum longitudinem sulcatum, intus, forisque luteum, aliquo rubore interdum perfusum, sapore dulcem & palato gratum, officulo foetum ligneo, duro, compresso patenter, non ut in Persica sulcato, sed levi, nucleum includente seu Amygdalam candidam amaricantem, non in jucundam, nonnunquam dulcem, pellicula flavescente obductam. In hortis & viridariis colitur: sobolescit insitione & inoculatione. Fructus ejus ob odoris gratiam & saporis dulcedinem plurimum arident, & lautiores mentas tam cruda quam Saccharo condita nobilitant.

Analysi chymica, ex ejus fructuum immaturorum & tenellorum ℥v. prodierunt humoris limpidi, odoris, & saporis herbacei haud ingrati, subacidi ℥ij. ℥vij. humoris limpidi, intense acidi & austeri ℥ij. ℥v. gr. xxxvj. humoris rufi empyreumatici, tum acidi, tum alcali volatilii & sale volatilii urinoso imprægnati ℥j. gr. xxxvj. olei fluidi ℥vij. gr. liij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥vi. gr. xxiiij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥ij. gr. iij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ℥iiij. gr. xvij. in calcinatione ℥ij. ℥j. gr. xlvij.

Caro fructuum maturorum, officulis rejectis, ad ℥v. per retortam distillata præbuit humoris fructum odore & sapore leviter referentis, obscure acidi ℥xij. ℥j. gr. xxxvj. qui aliquamdiu asservatus acorem manifestum contraxit: humoris limpidi primo subacidi, deinde manifeste acidi, austeri admodum, & nucleorum contusorum odorem referentis ℥iiij. ℥ix. ℥vi. gr. xxx. humoris rufi empyreumatici sale volatilii urinoso imprægnati ℥j. ℥j. gr. xxiiij. olei crassi & spissi ad instar extracti ℥ij. gr. xij. Massa nigra in retorta superstes & densa admodum pendebat ℥ij. ℥vi. gr. xxx. quæ per 20. horas calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥vij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ℥iiij. extractæ fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ℥vi. gr. xij. in calcinatione ℥ij. ℥vi. gr. lxxj.

Analysos horum fructuum comparata non adeo diversas ex quibus componuntur substantias exhibet. Magnam salis acidi & olei strictæ conjunctorum copiam continent, ita ut olei portio tantum mediocrius sub oleosa specie per retortæ rostrum transeat, major vero pars in capite mortuo fixa remaneat.

Fructus Mala Armenia vel Armeniaca dicuntur; a quibusdam Chrysomala, ab aliis Præcocia, Præcoqua & Bericocia, unde vox Gallica *Abricor*, nuncupantur. Optima censentur quæ magna, quæ bene colorata, quæ matura, quæ gustu grata, & quorum caro ab officulis facile separatur.

Medici plerique, Galeni auctoritate freti, illa bonitate superare Persica dicunt, quod neque in ventriculo, ut ea, corrumpantur, neque facile acefcant, scilicet ob sicciorum pulpæ consistentiam: esse quoque Persicis suaviora, hocque nomine ventriculo gratiora: omnibus enim quæ suavia sunt hoc inesse, ut stomacho sint grata atque accepta.

Alimentum hæc mala, sicut alii fructus fugaces dant exiguum. Convenientiora sunt calidis, siccisque naturis quæ sunt bilis feraces, quales sunt juvenes: in pituitosis quæ frigida sunt atque humida & quibus stomachus debilis est, facile corrumpuntur.

Immoderatus ingesta ventriculum instant, cito corrumpuntur, febresque accendunt ut ceteri horei fructus, mucosum scilicet chymum efficiendo, ventriculi & intestinorum parietibus adhærentem, facile acefcentem & ventriculi functiones lædentem, unde oriuntur febres quæ tamen facile solvuntur, & statim initio ventriculus & intestina emeticis & catharticis medicinis ab hac saburra tempestive liberantur.

Armeniaca cum Saccharo condita & asservata sive liquida, sive sicca, sive matura, sive immatura, inter præstantissima dulcioria seu bellaria a matronis nostris habentur. Nucleus eorum, quia amarus, necat vermes. Elici ex illis lacteus succus non secus ac ex Amygdalis & emulsio parari potest, quæ in febribus salutaris, incidendo nempe viscidos humores, existimatur. Oleum ex illis expressum valere tradunt inunctum ad inflammationem.

flammatas hæmorrhoidas & ad aurium dolores. Idem potum ꝑv. pondere cum vini Malvatici ꝑj. calculos pellere & colicos dolores levare Matthiolus refert.

Plura Armeniacorum sunt genera, cum sapore, tum magnitudine differentia. Sed his in regionibus hoc genus vulgatus est.

ARTEMISIA.

Artemisia vulgaris, Off. Artemisia vulgaris, major, caule & flore purpurascens, C. B. P. 137. Inst. R. H. 460. Artemisia vulgaris, J. B. 3. 184. Artemisia rubra, Tabern. Icon. 7. Artemisia mater herbarum, Lobel. Icon. 754. vulgo, *Armoise*, *herbe de la S. Jean*.

Radice est tepente, digitum crassa, fibrosa, dulci, aromatica: caulibus bicubitalibus & altioribus, digiti crassitudine, teretibus, striatis, brevi lanugine hirsutis, firmis ac rigidis, ut plurimum purpurascens, medullosis, ramosis, cum foliis crebris alternatim positis, Absynthii fere divitura, ad costam usque incisus, superne obscure virentibus, subtus incanis, qua nota ab Absynthio facile distinguitur. Flores mense nascuntur in summis ramulis, longa serie quasi spicatum dispositi, minimi & flosculosi, plurimis scilicet flosculis constantes quinquifidis, purpurascens, embryoni insidentibus & calyce squammoso comprehensis. Inter flosculos vero occurrunt & embryones nudi in capitamentum bifidum desinentes, qui perinde ad flosculorum embryones abeunt in semen Absynthii æmulum. Flores Absynthitis crebriores sunt, minores nec deorsum nutantes, odore aromatico haud ingrato perfusi, minus, quam Absynthii vehementi. Secus fossas & rivulos agri Parisiensis nascitur. In hac planta caulis & flores interdum albescent. Herba integra utilis est.

Analysi chymica, ex hujus plantæ recentæ ꝑv. prodierunt humoris limpidi, primo saporis herbacei & obscure acidi, deinde manifeste acidi & aliquantisper austeri ꝑiij. ꝑv. gr. xxx. humoris tum acidi, tum salis subausteri, rufescentis & aliquantisper empyreumatici ꝑiij. ꝑvij. gr. vi. humoris fusci empyreumatici, alcali, urinosi & sale volatili urinoso foeti ꝑj. ꝑv. olei adiposæ spissitudinis ꝑij. ꝑvj. gr. iij. salis volatilis urinosi concreti gr. xlii. Massa nigra in retorta superstes pendebat ꝑv. ꝑiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ꝑij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ꝑij. gr. xxxvj. lixivio extracta fuerunt. Jactura partium in distillatione fuit ꝑiij. gr. lxij. in calcinatione ꝑiij. ꝑij. gr. xxxvj. Ex hac analysi manifestum est, Artemisiam sale essentiali donari ammoniacali, multo sulphure crasso & multa terra conjunctis. Quod etiam probatur ex falso ejus sapore, & rubro quem chartæ cæruleæ conciliat colore.

Artemisia uterina est & antihysterica vel etiam antispasmodica. Menfes, foetum & secundinas pellit, uteri sordes abstergit, adeoque usus creberrimis est mulierculis, quæ eam adhibent non solum interne in decoctis, jusculis & potionibus; sed etiam externe in balneis & lotionibus. Ex ea sacculi parantur qui tepentes in suffocationibus hystericis, partu difficili & mensium aut lochiorum suppressione ventri admoventur.

Ꝓ. Foliorum & summitatum floridar. Artemis. M. j. Macerentur in aq. bullientis ꝑss. Vas operiatur, & post horæ quadrantem aqua effundatur & forbillando propinetur.

Ꝓ. Folior. & radic. Artemis. M. ij. Cinerum rubr. ꝑj. Coquantur cum aq. comm. vel Artemis. distillatæ ꝑiij. ad ꝑij. Colatura per cyathos propinetur adversus dolores post partum & lochior. suppressionem. Adde tantillum aq. Cinnamomi, si adit virium prostratio.

Ꝓ. Folior. Artemis. & Matricar. ana M. j. Infund. per noctem in vini albi ꝑss. Colaturæ adde tincturæ Martis ꝑij. Aq. Cinnamom. ꝑj. Propinetur in mensum & lochior. suppressione.

Ꝓ. Folior. Artemis. & Matricar. ana M. j. Cog. leviter in aq. comm. ad ꝑvj. In
D 2 cola-

colatura dilue syrup. de Artemisia. ℥j. Adde sp. vol. C. C. succinati gutt. xx. Fiat julapium cochleatum sumendum in hysterica passione.

24. Summitat. Artemis. pulverat. ℥ss. Succini pp. ℥ss. Castor. gr. iiii. Extracti Aloes gr. xv. cum f. q. conserv. flor. Calendulæ. Fiat bolus in passione hysterica & mens. suppressione.

25. Folior. Artemisiz, Matricar. Mercurial. & utriusque Malvæ ana M. ij. Flor. Chamæmeli & Melilot. ana M. j. Semin. Lini & Sefeli ana ℥j. Incisa & contusa sacculis includantur, & in aq. comm. q. s. coquantur. Sacculi calentes regionibus umbilicali admoveantur ad menses movendos & dolorem post partum sedandum. Ex iisdem herbis infusus præparetur pro partu difficili.

Herbæ siccata pulvis ℥iij. pondere in vino potus optimum est doloris ischiadici remedium, auctore Parkinsono, qui & herbam recentem aut ejus succum haustum in convenienti aliquo liquore præstantissimum esse remedium asserit illis, qui nimium Opilumpserunt.

De præstantia hujus plantæ contra lassitudinem multa proferuntur, quæ ut superstitione dicta habentur a nonnullis. Plinius de ea sic loquitur. Artemisiam & Elelisphacum (plantam nunc ignotam) alligatas qui habeat viator, negatur lassitudinem sentire. Post eum Botanici plurimi dicunt hanc plantam ad lassitudinem ex itinere maximum esse præsidium, quæ, ejus decocto si laventur aut foveantur pedes, omnis tollitur. Joann. Bodeus a Stapel, in notis ad Theophrasti Historiam plantarum, non dubitat emphatice proferre hujus decoctum hominum ex itinere lassorum pedes adeo recreare, ut nihil in rerum natura reperiat quod ei sit conferendum; quod, licet C. Hoffmannus rideat, tamen S. Paulli haud a vero profus alienum putat. Scribit enim se sancte testari posse, se iis ægris, in quibus nervosum genus male habere sibi visum esset, flatulento spasmo obnoxiiis, aut qui de doloribus aut lassitudinibus membrorum, præsertim post chronicos & quandoque etiam post acutos malignos morbos, conquesti sunt, felicissimo saepe eventu præscripsisse balneum maximam partem ex Artemisia, deinde Salviæ, Agrimoniz, Chamæmeli & polentæ trita decocto repletum, ut in eum se immergerent vel in eo confiderent. Quod quidem tribuit tenuibus partibus quibus Artemisia instruitur, quæ vim habent attenuandi, resolvendi, discutiendi. Illud autem probat non solum auctoritate ejusdem Hoffmanni qui hanc partium subtilitatem in ea agnoscit; sed etiam quotidiana cohorum experientia, qui duram asnerum carnem, teneoriore efficere solent, eam Artemisiz foliis infarciendo, antequam coquantur. Addit insuper observationem cujusdam vetulæ, quæ, cum utraque genua tumor insignis œdematosus obsedisset, linteis duplicatis super Artemisia fumigatis eum ex voto abegit: qua hæc partium Artemisiz tenuitas confirmatur: non ergo adeo ridicula est aut spernenda defatigatos artus sublevandi facultas, quæ hujus plantæ decocto tribuitur.

Sunt qui carbones sacro Joannis Baptistæ die sub hujus radice effossos ad epilepsiam commendant. Eos autem tum in pulvere exhibent, tum de collo suspendunt pro amuleto. Equidem rejecto quidquid superstitionis est in hac praxi tamquam futili ac vano, non virtutis, profus expertes sunt illi sic dicti carbones. Non enim carbones sunt, sed radices Artemisiz annosæ demortuæ & ita exsiccatae ac semiputrefactione nigricantes factæ, ac principiis aut ætiosis particulis non omnino destitutæ, ut Schroderus, & Deekers in notis ad Barbette praxim asserunt, & ut putat Fernelius, qui eas adversus epilepsiam proponit, & odorata expostulat. Eadem a Francisco Joele in Praxi cap. de Epilepsia laudantur, viro alias minus supersticioso. Ettmullerus quoque, qui, quæ de his carbonibus proferuntur, anile figmentum diu putaverat, refert novisse mulierculam quæ hosce carbones propriis infantibus epilepticis cum fructu, cuspis cultelli quantum capit, propinavit. Dosis illorum carbonum pulveratorum est ad ℥j. in aqua conveniente exhibita. Similes carbones interdum sub Absynthio, Plantagine, & aliis plantis reperiri solent.

In Officinis Pharmaceuticis pro usu medico ex Artemisia præparata servantur, aqua distillata ex planta florida, Syrupus de Artemisia dictus, Conditum, extractum, & Sal fixus, in quibuscumque uterinis affectu onibus commendata.

Usurpatur Artemisia in Syrupo de Artemisia *Pharmacop. Regie Charas*, Pulvere *Palmarii* contra rabiem, Unguento martiato, Emplastro diabotano *Franc. Blondel. Penicher. Coll. Pharmac.* Aqua vulneraria *Ejusdem* & aq. hysterica *Pb. Reg. Charas*.

A R U M.

Arum & Aron *Offic. vulgo, Pied de veau*. Inter diversas Aris species duæ præsertim in Officinis occurrunt usitatiores, quæ indiscriminatim usurpantur, scilicet Arum vulgare non maculatum, & Arum vulgare maculatum maculis nigris vel candidis.

Arum vulgare non maculatum, *Off. Arum vulgare non maculatum, C. B. P. 295. Inst. R. H. 158. Arum Tab. Icon. 746.*

Radice est tuberosa, carnosa, pollicem crassa, subrotunda, sed difformi, candida, succo lacteo turgida, fibris quibusdam slipata: foliis dodrantem longis, quasi triangulis, & sagittæ formam referentibus, nitidis, venenosis. Caulis ad cubitum pene assurgit teres, striatus, florem sustinens membranaceum, monopetalum, anomalum, auris asininae, vel leporinae forma, vaginæ in modum convolutum, ex albido virescentem, in quo latet pistillum pallide flavescentem, ad cujus exortum, flore marcescente, oriuntur acini seu baccae fere globosæ, dense in capitulum oblongum congestæ, purpureæ, molles, succi plenæ, semen unum aut alterum, exiguum, duriusculum, subrotundum, continentes. Totâ planta acerrimi est saporis, & linguam deurentis.

Arum maculatum vulgare seu *Off. Arum maculatum vulgare, maculis candidis vel nigris, C. B. P. 295. Inst. R. H. 118. J. B. 2. 783. Dodon. Pempt. 328.* Hæc species a priori non discrepat, nisi maculis candidis vel nigris, quibus folia sunt respersa. Nascuntur in sylvis, locisque umbrosis, secus vias & in sepibus agri Parisiensis. Radix in usum venit, rarius folia.

Analysi chymica ex radicibus recentibus *℞v.* prodierunt humoris limpidi saporis & odoris herbacei subacris, cum sale alcali occulto, & obscure austeri *℞x. ℥i. gr. vj.* humoris primo limpidi, deinde rufescentis, subacidi, odoris empyreumatici, tandem fusci, obscuri, saporis tum acidi, tum acris *℞iij. gr. lxxvj.* humoris rufi tum acidi, tum alcali & sale volatili urinoso imprægnati *℞ij. gr. xxvj.* olei spissioris & ad instar extracti *℞ij. ℥viij. gr. xij.* Massa nigra in tertia superflua pendebat *℞vj. ℥viij. gr. xxxvj.* quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum *℞viij. gr. lx.* ex quibus salis fixi mere alcali *℞ij. gr. lx.* extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit *℞v. ℞iij. gr. lx.* in calcinatione *℞v. ℞vj. gr. xlviij.*

Ari radix insigni pollet acrimonia, ita ut semel gustata verno tempore dum succo maxime turget, per diem integrum vellicationem in linguam relinquat. Succus foliorum igne blando paululum inspissatus ab olei tartari affusione spiritum urinosum dimittit. Chartam cœruleam rubro colore tingit. Insuper glutinosa est & veluti farinacea. Ex quibus conjici potest Ari radicem sale essentiali donari simili sali Ammoniaco spiritu Nitri saturato, cum oleo crasso & succo viscido & mucaginoso intermixto. Insignis illius acrimonia a spiritu seu oleo quodam subtili & acerrimo quale in Cochlearia, Hel-leboro, Croco deprehenditur pendere videtur, quod sola radicis exsiccatione avolat. Nam radix recens acrior est quam exsiccata, quæ extrinsecus fere insipida est, dum in medio conservat acredinem haud mediocrem.

Radix in primis in usu est tam recens quam exsiccata. Ratione particularum tenuium & volatilium mucum viscidum & spissum ventriculi, & intestinorum parietibus adherentem potenter incidit, attenuat, atque resolvit: & ea de causa egregium fit stomachicum, appetitum prostratum mire restaurat & acuit: febres intermittentes sæpe solvit, tenaces, lentosque succos in primis alimentorum viis aut in mesenterii glandulis morantes solvendo. In asthma humoralis, tussi a pulmonum infarctu, plurimum laudatur; pulmonum enim bronchia a pituita viscida liberat; in ictero, chlorosi, cachexiis, & chro-

& chronicis morbis apprimè conducit, viscerum obstructions referando. In affectionibus melancholicis, hypochondriacis, hysteris, & scorbuticis quæ pendent a succorum lentore, feliciter usurpatur. Non item illis affectionibus quæ ab humorum acredine, & fibrarum spafmo, crispatura, & eretismo oriuntur.

Radix siue secca, siue recens a ℥ss. ad ℥j. & ℥iiij. intus exhibetur, & in opiatís mesentericis, & aperientibus usurpatur. Recens radix decocta, & melle excepta medetur pectoris morbis omnibus pituitosis, expectorat enim validissime crassas, lentasque excretionés, adeoque asthmaticis maxime juvat ℥ij. pondere sumpta.

Nonnulli vim catharticam illi tribuunt: Mesuæus eam velut catharticum præstantissimum commendat in morbis chronicis, & contumacibus, præsertim eum Cæpa aut Pulsularum decocto temperatam. In eadem sententia fuisse videtur Antonius Constantinus Medicus Aquifextiensis, & Pharmacopœæ Gallo-provincialis auctor, qui cachecticos ægros hoc Electuario purgare solebat.

℥j. Radic. Atonis lotar. & mundatar. ℥iiij. Contunde in mortar. marmor. & per setaceum pulpa trajiciatur; cui adde Menthæ pulver. ℥ij. Folior. Absynth. ℥jss. Fiat Opiata quæ egregie purgat ad ℥ss. vel ℥j. in cachexia.

℥j. Rad. Ari pulver. ℥ss. Cinnamomi ℥j. Sacchari albi ℥j. Misce. Fiat pulvis ex vino vel hydromelite sumendus in asthma, tussi, mensium & lochiorum suppressione.

℥j. Radic. Ari, Irid. Florentin. Antihectic. Poterii, flor. Sulppur. ana q. pl. Cum melle vel syrup. de Erysimo fiat Electuar. de quo ℥ij. æger bis die sumat, in asthma & pectoris affectibus pituitosis.

℥j. Ari pulver. & Gumm. ammon. ana ℥j. Tartar. vitriolati, & Cremor. Tartar. ana ℥ss. Sennæ pulver. ℥vj. Rhei & Diaphoret. mineral. ana. ℥iiij. Agaric. Trochiscor. Alhandal. ℥ij. Diagrydii ℥j. Conserv. Calendulæ ℥ij. Syrup. Rosar. pallidar. q. s. Fiat Opiata dosi ℥ij. quotidie vel alternis diebus per mensem sumenda, in mesenterii, & viscerum obstructionibus.

℥j. Rad. Ari pulver. ℥ij. Acori vulgar. Pimpinellæ, Saxifragæ ana ℥j. Oculor. Cancror. ℥ss. Cinnamomi ℥iiij. Salis Absynth. & Juniper. ana ℥j. Sacchar. rosati ℥jss. M. F. pulvis cachecticus, cujus dosi ℥jss.

℥j. Rad. Ari pulver. ℥jss. Croci martis aper. ℥ss. Myrrh. & Gumm. ammon. ana ℥j. flor. sal. Ammon. martial. ℥ss. Conserv. flor. Calendul. vel Genistæ ℥ss. Syrup. de Absynth. q. s. M. F. Electuar. anticachecticum & multoties probatum. Dosis ℥j. bis in die.

℥j. Cortic. Peruvian. ℥ss. Rad. Ari pulver. & Croci mart. aper. ana ℥ij. Syrup. de Absynth. q. s. M. F. Electuar. Dos. ℥j. quarta quaque hora in febre quartana febribus contumacibus, & cachecticis affectionibus.

Pulpa radicis recentis, & contusæ a Trago dicitur præstantissimum remedium ac minime fallax adversus venenum & pestem, siue sola, siue cum Theriaca tantumdem. A quodam Philagrío, narrante Mesuæo, ex hac radice recenti contusa, placentalæ cum frumentacæ farinæ aequali portione simul mixtis conficiebantur in clybano coctæ comedendæ adversus hæmorrhoidales affectiones. Laurembergius ad hernias sanandas solam radicem pulveratam ad ℥j. exhibebat. Dolaus *Lib. 1. Cap. 3. Section. 16.* radices Ari cum floribus sulphuris commixtus tamquam summum remedium in phthisi commendat.

Quidam summam Ari acrimoniam mitigare tentarunt, sed cavendum ne vis ejus atque præstantia simul cum acredine extinguantur. Ettmullerus improbat macerationem in aceto a nonnullis propositam, qua salia alcalia volatilia acido aceti retunduntur, & in tertium silem neutrum abeunt ab utroque prorsus diversum. Alii fœculam parant ex radicem recentium contularum succo expresso, quem residere sinunt, donec limus seu fœces quadam tenues subsederint: tunc liquore per inclinationem effuso, limum exciscant in tenuissimum pollinem fœculam dictum. Sed hæc fœcula esumbe remedium est, & omni virtute fere destitutum. Hinc radix exsiccata, & pulverata sine alia præparatione anteponenda est.

Ari folia, notante Ettmullero, adversus scorbutum usurpantur, vel cum infuso vino, vel in aceto una cum radice macerata, vel alio quocumque modo preparatur.

Radix & ipsa planta recens & viridis in aceto coctæ & mitiores facit, vim diureticam obtinent, remediumque suppeditant egregium, contra casum ab alto, sanguinem grummosum factum solvendo; qua de causa ab Helmontio dicitur remedium magnum in casu magno. *Tr. Dispensator. modernor.* 840.

Externo usu folia arthritidis dolore sublevant, si contusa & cum stercore vaccino mixta dolenti parti calide admoveantur. Ulcera brevi mundificant & sanant. Ad anthracem & bubonem pestilentialem imposita plurimum laudantur a Trago. Radix etiam carcinomati exulcerato prodest, & ex ea fit pulvis a Sennerto, Hartmanno, & aliis commendatus.

℞. Radic. Ari ℥ij. Arsenic. correct. ℥j. Fuliginis splendulæ ℥iij. M. F. pulvis inspergendus.

Matronæ nonnullæ ex Ari radicibus stillatitias aquas ad faciem præparant, quas ad faciem erugandam, illustrandamque magnis laudibus effertur. Fœcula quoque ad eisdem adhibetur usus, siquidem cuti splendorem, nitoremque conciliare dicunt. Apud Pictones rusticæ mulierculæ massam quandam præparare solent ex caulibus, & radicibus plantæ floridæ minutim sectis, & aqua per tres hebdomadas maceratis, aquam quotidie renovo: tandem aqua effusa, massam conterunt, exsiccant, qua lintamina saponis loco mundantur. Eundem usum J. Rajus in quibusdam Angliæ locis haud ignotum esse refert.

Ari radix usurpatur in Pulvere cachectico *Quercetani*.

A S A R U M.

A Sarum, Asara Baccara, & Baccarus: Nardus rustica, *Off. Asarum, Dod. Pempt.* 358. & *Inst. R. H.* 501. *J. B.* 3. 548. *C. B. P.* 197. vulgo, *Cabaret, Oreille d'homme, Oreillette, Rondelle, Girard vouffin, Nard sauvage*.

Humillima est, & perpetuo virens planta, radice tenui, repente angulosa, nodosa, fibrosa, spadicea, vel cinerea, acri, amaricante, nauseabunda, aromatica, Valerianam hortensem redolente: foliis rotundis, auritis, rigidis, nitidis, obscure virentibus, longis pediculis innixis. Flores prope radicem inter folia reconditi, tenui, & brevi pediculo insident, staminei, purpurei, & vix conspicui, si calycem excipias, qui crassior est, & in tria segmenta divisus, acuta, & atro-purpureascentia. Hujus autem posterior pars, quæ hexagona est, abit in fructum in capsulas sex divisum, in quibus semina continentur subrotunda, exigua, acinis uvarum quoad formam externam similia, fusca tunica involuta, quæ medullam albam continent acriusculam. Delectatur sylvis, & frequens occurrit circa Parisios in septo sancti Mauri. Radices, & folia in Officinis usitata sunt.

Analyti chymica, ex radicum & folior. recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi aliquantisper odorati, subamari, obscure acidi ℔ij. ℥v. ℥j. humoris primo limpidi, manifeste acidi, deinde rufescentis, intense acidi ac tandem subausteri ℔j. ℥xij. ℥v. gr. xij. humoris fusci, tum acidi, tum alcali urinosi ℥iij. gr. xxij. olei spissioris ad instar extracti ℥ij. gr. xv. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vj. gr. xij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. gr. xlviij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥vij. gr. lxxvj. Primum jactura in distillatione fuit ℥iij. ℥j. gr. ix. in calcinatione ℥iij. ℥vij. gr. xxxvj.

Folia & radices Asari amara sunt & acia, chartam cœruleam rubro colore tingunt. Ex his liquet, Asarum succo donari simili spiritui vitrioli dulcificato & spiritui oleoso volatili, aromatico, acri, simul conjunctis.

Asarum remedium est polychrestum, vomitorium nempe & per inferiora valide purgans, diureticum, sudoriferum, aptissima morborum diuturnorum medicina & menses simulans.

Radices & folia vomitum & secessum violenter provocant. Radix pulverata a ℥ss. ad ℥j. exhibetur: in infuso a ℥j. ad ℥iij. Pulvis autem variat ratione præparationis: si enim minutissime pulveretur, eo efficacius vomitum & urinam pellit, sicut & menses. Si vero minus accurate conteratur, per inferiora solummodo purgat, sine insigni ventriculi subversione. Decoctum autem præparatur vel in vino vel in aqua. Si decoquatur in aqua simplici, a qua sulphurea ejus pars solvi nequit, vis ametica & cathartica perit, & rite administratum fit egregium alterans medicamentum, diaphoreticum & diureticum, in morbis chronicis & febribus intermittentibus summæ utilitatis. Quod quidem primum ab Helmontio & post eum a Zvvelfero. & a Cl. Tournefortio observatum fuit.

Præter facultatem emeticam & catharticam Asarum insigni donatur virtute obstructions referandi, visceraque roborandi, unde illud emetico-catharticum in febribus intermittentibus, ictero, hydropo, diarrhæa & dysenteria, in affectionibus melancholicis, ischyadico dolore & arthritide utiliter exhibetur: urinas ciet & menses pellit, unde metreticulæ plus satis frequentant decoctum ejus, cum sentiunt se gravidas: & eandem ob causam prægnantes ab eo abstinere debent.

Folia, observante Vedelio, radicibus violentius purgant. Exhibentur n. 5. 6. 7. 8. vel 9. vino aut hydromelite macerata vel cocta & expressa.

24. Pulver. rad. Asari ℥ss. vel ℥j. Capiat æger ex hydromel. aut Oximel. vel ex conservâ flor. Aurantior.

24. Rad. Asari ℥iij. Infunde per noctem in vini albi ℥vj. Colaturam æger capiat mane.

24. Folior. virid. Asar. n. 7. vel 8. Contusis affunde vini albi ℥vj. Macerentur frigide per horam. Fiat colatura cum expressione pro haustu ad vomitum provocandum.

24. Rad. Asar. ℥j. Macerentur per noctem supra cineres calidos in aq. commun. ℔ij. Fiat colatura mane, jejuno ventriculo propinanda & in viscera obstructio-nibus.

Ex radicibus & foliis Asari cum spiritu vini extractum in Officinis præparatur emeticum a ℥ss. ad ℥j.

Rarius Asarum purgantis nomine in usum venit, ex quo vomitoria stibii præparationes invaluerunt.

Pulvis foliorum erihinum est præstantissimum de quo J. Colbatch Medicus Anglus in suo Tentamine Physico-Medico, *De alcalibus & acidis quatenus habent respectum ad morborum curationem*, mentionem facit, tamquam novissime detecto a quodam D. Pitt, Pharmacopœo Worcestriensi. Narrat autem tria, quatuor, aut quinque grana pulveris foliorum exsiccatorum adversus cephalalgiam, cubitum euntibus Tabaci more exhibita, efficere ut non turbata agri quiete mane sequenti per nasi glandulas materia serosa non parva quantitas exoneretur, quod verum esse sæpius comperi: imo hunc pituitosum fluxum per tres dies continuos perseverasse observavi, cum summo agri levamine.

Idem pulvis surditati nonnunquam medetur, annotante eodem auctore, modo in aure granum unum aut alterum insuffletur. Hujus novi erihini efficaciam expertus sum in oris & linguæ paralyti, quæ unica dosi hujus remedii & largo inde suborto pituitæ fluxu sanata fuit. Quapropter hoc erihinum seu capitipurgium medicamentum contra capitis affectus diuturnos & contumaces, ex viscida tenacique materia oriundos, gravativos dolores, paralytim, morbosque soporosos utiliter præscribi posse censeo.

Ceterum Asarum a signatura quæ autem refert, a quibusdam ad aurium morbos commendatur, referente Ettmullero. Folia vel sola vel cum aliis specificis remediis mixta coquant & decoctum auribus instillant, aut in suffitu auribus admovent. Alii lixivio in quo decoctum fuit Asarum, caput lavant, & specificum dicunt ad cathar-rhos quoscunque, speciatim si auditum assigant, & hinc auditum & memoriam firmare credunt.

Radix usurpatur in Syrupu hydragogo Ph. Reg. Charas.

Radices, folia & fructus contrita & carpis admota, ineunte paroxismo, febres intermittentes nonnunquam profligant.

ASCLEPIAS.

Asclepias, Vincetoxicum, & Hirundinaria, *Offic.* Asclepias albo flore, *C. B. P.* 303. *Inst. R. H.* 94. Asclepias five Vincetoxicum multis, floribus albicantibus, *J. B.* 2. 138. Vincetoxicum, *Dod. Pempt.* 407. Hirundinaria flore albo, *Parkinson: Cist.* Cissophylon, *Hederalis, Ruel.* 728. vulgo *Domphe venin.*

Radice est numerosis stipata fibris, pluribus ex uno capite prodeuntibus, crassiusculis, longis, albis, sapore acri subamaro, ingrato, nauseoso, odore graviusculo: caulibus lentis, cubitalibus & altioribus, hirsutis, geniculatis: foliis binis ex adverso nascentibus, nonnihil per extremos margines & nervos hirsutis, forma hederaceorum, longioribus, rugosioribus, brevibus pediculis innixis. Ex foliorum alis pediculi prodeunt divisi in plures alios, qui flores sustinent albicantes, monopetalos, campaniformes, patentes, & quinquifidos, cum quinque apicibus concoloribus, rotulæ modo dispositis, calyce in totidem partes diviso, & pistillo posticæ floris parti ad instar clavi infixio. Flori supponitur capitulum etiam quinquifidum. Pistillum abit in fructum ex duobus vaginis constantem membranaceis, sesquiciam & amplius longis a basi ad apicem dehiscens, multo semine foetis rufo, latiusculo, compresso, pappis seu cristata lanugine instructo, ac placente squammatim affixo. Ab Apocyno & Periploca Asclepias differt, quod limpidus sit illius succus, non vero lacteus ut in illis. In nemore vici Bononiæ dicti apud Parisios sponte nascitur. Usus est radicem & foliorum.

Analyti chymica, ex plantæ floridæ recentis demptis radicibus ℥vj. per B. V. distillatis, prodierunt humoris limpidi, saporis herbacei, primo obscure acidi, deinde manifeste acidi ℔ij. ℥xij. gr. xxxvj. Massa exsiccata residua, per retortam distillata, præbuit humoris rufescentis, subausteri, deinde salis ℔ij. ℥ij. gr. lvij. humoris rufi tum acidi, tum salis ℥ij. gr. xxxvj. humoris rufescentis, alcali, urinosi, & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥v. gr. xxxvj. olei spissi & butyrosi ℥ij. ℥ij. gr. liij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥j. ℥vj. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ℥vj. gr. xxxvj. fuerunt extracta. Partium jactura in distillationibus fuit ℥liij. ℥j. gr. lxxix. in calcinatione ℥v. ℥i. gr. xxxvj.

Ex radicem recentem avulsarum ℔vj. per B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis aliquantisper aromatici, acris, linguam pungentis, primo obscure acidi, deinde manifeste acidi, & subausteri ℔ij. ℥xij. ℥ij. gr. xxliij. Massa superstes per retortam distillata præbuit humoris primo rufescentis manifeste acidi & salis, deinde fusci, intense acidi, tandem salis & alcali urinosi volatilis ℥vij. ℥ij. gr. xxvij. humoris fusci, empyreumatici, alcali urinosi ℥vij. gr. xlv. olei butyri ad instar spissi ℥ij. ℥ij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥xliij. ℥v. gr. xxxvj. quæ igne reverberii per 24. horas calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥vij. ℥vij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi salis ℥j. gr. ij. extracta fuerunt. Partium jactura in distillationibus fuit ℥ix. ℥j. gr. xlvij. in calcinatione ℥vj. ℥vj.

Asclepiadis radices amaræ sunt, subacres, aromaticæ, & chartam cœruleam rubro colore tingunt, folia vero debilius tingunt & subsalsa sunt. Unde concludimus, sicut ex analysi, hujus plantæ radices donari sale essentiali salso tum vitriolico, tum ammoniacali, acido plusquam saturatis, & multa terra, multoque oleo tum tenui, tum crasso bituminoso involutis: folia vero plus ammoniacalis salis continere.

Radix alexipharmaca est & sudorifera: in peste & aliis morbis mali moris plurimum commendatur. Menses & urinas provocat. Pulverata ad ℥j. exhibetur. In infuso vel decocto ab ℥ss. ad ℥j. Nonnullis, dum recens est, nauseam vel vomitum levem excitat. In variolis, morbillis & febribus malignis, ejus decoctum a Cl. Tournefortio Scorfortæ decocto antepōnitur ad diaphoresum aut sudorem promovendum. Decoctum ejus in aq. comm.

aq. comm. ℥ij. præscribitur pro potu ordinario. Ad strumas sanandas, & ad menses suppressos revocandos utile est idem decoctum sæpius usurpatum.

24. Radicum Vincetoxici ℥j. Infunde in aq. bullientis ℔j. Infusum percoletur. Dividatur in tres cyathos, cum syr. de Arthemisia aut aperiente cachectico *Pb. R. Chbaras*, propinandos quaque hora, in suppressione mensium.

Ejusdem decoctum cum vino a Paracelso laudatur in hydropse. Radix pondere semilibræ per noctem in vino macerata & deinde usque ad tertias decocta mane, jejuno stomacho, calida pota, sudore interim provocato, mirifice expellit aquam intercutem, adeo ut illa per pedum plantas erumpat: estque hoc singulare experimentum a Trago relatum.

Externe tam folia, quam radices & semina usurpantur in mammarum ulceribus, aliisque fordidis ac malignis mundificandis: ad morsus viperarum & insectorum venenatorum ictus. Folia contusa mammarum tumores resolvunt & discutiunt.

Ex foliis & radicibus præparatur extractum ad eadem usurpatum a ℥ss. ad ℥ij.

Radix usurpatur in aceto Theriacali *Pharm. Reg. Chbaras* & in electuario Orvietano *Frederici Hoffmanni*.

A S P A R A G U S.

Duplex est Asparagus in Officinis usitatus, sativus & sylvestris.

Asparagus, sativus *Offic. Asparagus sativa C. B. P. 489. Inst. R. H. 300.* Asparagus hortenensis & pratensis *J. B. 3. 725.* Asparagus sylvestris *Mathiol. 478. vulgo, Asperge.*

E radicibus numerosis, ab uno veluti capite pendentibus, teretibus, carnosiss, candidantibus, subdulcibus, glutinosis, primo vere cauliculos emittit teneros, longos, teretes, virides, glabros, sine foliis, ab uno cespite plures, esculentos, & grati saporis, qui paulatim ad duorum cubitorum altitudinem assurgunt, & in numerosos, tenues, firmos dividuntur ramos & virgas, circa quas folia nascuntur frequentia, viridia, capillacea, mollia, uncialia. Flores rosacei sunt, hexapetali, pallide virentes, cum pistillo in fructum seu baccam mollem abeunte, Pisi magnitudine, fere globosum, purpurascentem, mollem, subdulcem, cum seminibus duobus vel tribus umbilicatis, nigris, duris, corneæ soliditatis. In hortis & arvis colitur, in primis ad culinarium usum. Ejus enim recens enati turiones seu Asparagi proprie dicti diversimode cocti mensis apponuntur & palato mirifice placent, Radix & semen in Officinis Pharmaceuticis usitata sunt.

Analyti chymica, ex radicibus tenerarum & recentium ℔v. per. B. V. distillatis, prodierunt humoris limpidi saporis herbacei, obscure salis ℔ij. ℥ij. ℥vj. gr. xxvij. humoris limpidi, subacidi ℥xj. ℥ij. gr. xlv. Residuum per retortam distillatum præbuit humoris rufescentis, subacidi, subacris & austeri ℥iiij. gr. xv. humoris alcali, urinosi, volatilis empyreumatici ℥j. ℥v. gran. xx. olei spissi ℥j. ℥j. gr. liij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. ℥j. gr. xvij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum fuscorum, nigricantium ℥j. ℥ij. gr. xv. ex quibus salis fixi alcali ℥ij. gran. liv. extracta fuerunt. Partium jactura in distillationibus fuit ℥iv. ℥vj. gr. xxxvj. in calcinatione ℥ij. ℥vij. gr. iij.

Illæ radices subdulci & glutinoso sapore donantur cum quadam austeritate, chartam coruleam colore rubro levissimo quidem insciunt; unde Tournefortius censet eas sale essentiali donari tartareo vitriolato simili, multo phlegmate diluto, oleo crasso, copioso & mediocri terræ portione implicito. Aliquid tamen nitrosi huic tartaro vitriolato conjungitur, quod quidem in turionibus majori copia deprehenditur.

Turionum viridum summitates ad ℔v. per retortam distillatæ præbuerunt humoris aliquantis turbidi & lactescentis, odoris, & saporis herbacei, Asparagos referentis ℥xij. ℥ij. gr. xlvij. humoris limpidi, primo obscure acidi, deinde manifeste acidi ℔ij. ℥ix. ℥iiij. humoris rufi empyreumatici, alcali urinosi ℥j. gr. xxliij. salis volatilis urinosi, concreti gr. lx. olei adiposæ crassitudinis ℥ij. gr. xxiv. Massa nigra in retorta residua pendebat.

debat ℥ij. ℥iiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥vj. gran. xlviij. ex quibus salis fixi alcali ℥iij. gr. xxiiij. lixivio extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. gr. lx. in calcinatione ℥i. ℥v. gr. xxiiij. Ex hac analysi liquet Asparagorum turiones salem ammoniacalem nitrosum continere copiosum, & magis explicitum quam in radicibus, a quo vis diuretica pendere videtur.

Asparagi turiones seu germina recentia ciborum appetitum excitant, sed nutrimenti parum præbent. Urinam provocant, & mirum foetorem ei communicant. Sunt qui eos tamquam præservativum in calculo, & lithontripticum commendant; sed ab Helmontio, & Ettmullero arguuntur, qui ab eorum usu lithiasin induci asserunt. In quibusdam venerem stimulant acris suis salibus, nerveas partium & urinæ secretioni & generationi dicatarum membranas proritando. A nonnullis vis alvum emolliendi illis tribuitur, quæ ab aliis denegatur; adeo incerta est.

Radix Asparagi inter quinque radices aperientes majores numeratur cum Apio, Fœniculo, Petroselinio, & Rusco. Diuretica censetur, sed hac virtute turionibus inferior mihi viderar. In ptisanis, apozematibus, & jusculis aperientibus, præscribitur cum aliis radicibus aperientibus ab ℥ss. ad ℥j. pro decocti ℥bj.

Eadem vis diuretica feminibus tribuitur, sed in usum rarissime veniunt.

Radicibus usurpantur in Syrupo de quinque radicibus aperientibus, Syr. de Althæa, antinephritico *Pb. Reg.* Syrup. de Cichor. comp. Semina vero in pulvere lithontriptico *Renaudei*, & *Benedicta laxativa*.

Asparagus, sylvestris *Offic.* Asparagus sylvestris tenuissimo folio *C. B. P.* 490. *Inst. R. H.* 300. Asparagus sylvestris *Marthiol.* 478. A sativo non differt, nisi partium exilitate, ita ut nonnulli eos inter se discrepare existimarent sola cultura, quæ speciosiora & ampliora omnia reddit. Attamen *Cl. Tournefortius* observavit Asparagum sylvestrem diu in horto Regio excultum nullam mutationem subisse nec cultura ampliorem factum fuisse. Unde concludit eum non sativi varietatem esse, sed speciem diversam.

Isdem donatur virtutibus, imo valentioribus; ita ut, pro usu medico, sativo a plurimis anteponatur.

A S P E R U L A.

A Sperula, Aspergula, Asperula odorata, Hepatica stellata, Stellaria, Matrisylva *Off.* Aparinæ latifolia humilior montana *Inst. R. H.* 114. Asperula sive Rubecola, montana, odora *C. B. P.* 334. Rubiis accedens. Asperula quibusdam, sive Hepatica stellaris *J. B.* 3. 718. Asperula odorata flore albo *Dodon. Pempt.* 355. Hepatica stellata *Tabern. Icon.* 816. Stellaria *Brunsfels:* Matrisylva *Trag.* 496. vulgo *Petie Muguet*.

Radice est tenui, geniculata, fibrata, repente cauliculis tenuibus, quadratis, geniculatis, palmaribus & dodrantalibus: foliis ad singula genicula senis vel septenis verticillatim dispositis, aliquantulum scabris, foliis Aparines latioribus, pallidius virentibus. Flores in ramulis summorum caulium nascuntur, monopetali, campaniformes, patentes, quadrifariam divisi, candidi, suaviter olentes, cum calyce, qui abit in fructum siccum, cortice tenui & aspero obductum, ex gemellis globulis constantem. Tota planta gratum, suavemque spirat odorem. In agro Parisiensi sponte nascitur. Tota planta in usum venit.

Analysî chymica, totius plantæ floridæ, dempta radice ℥v. præbuerunt humoris limpidi, obscure-acidi, saporis herbacei, amaricantis ℥j. ℥ij. ℥iij. humoris primo rufescentis, subacidi, amaricantis, acris, linguam pungentis, & Perficorum nucleorum saporem referentis, deinde fusci, empyreumatici, acidi manifesti, amari & aliquantisper austeri ℥ij. ℥ij. gr. xij. humoris empyreumatici, fusci, alcali, urinosi, & sale volatili imprægnati ℥i. ℥vij. gr. xlviij. olei instar syrupi crassi ℥ij. ℥iiij. gr. xxiiij. Massa nigra in re-torta residua pendebat ℥vij. ℥ij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥iiij. ℥i. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ℥v. gr. liij. lixivio fuerunt extra-

extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ℥vj. gr. lx. in calcinatione ℥iij. gr. xxxvj. Per hanc analysim liquet Asperulam sale essentiali donari tartari vitriolato simili, multo oleo acri tum tenui, tum crasso consociato. Tota planta gratum suavemque spirat odorem, saporem habet subsalsum, & aliquantisper austerum.

Ratione tenuium suarum particularum humores crassos ac tenaces incidit, attenuat, discutit: & levi qua donatur adstrictione viscerum fibras nimis laxas firmat & roborat. Eapropter in levioribus & incipientibus hepatis, lienis, mesenterii obstructionibus, in istero plurimum valet, necnon etiam in epilepsia, & paralyti commendatur. Vulnerariis quoque plantis annumeratur, nec immerito: blando enim suo sulphure humorum acrimonia demulcetur, & adstringentibus suis particulis solidæ partes leviter constringuntur. Externe herba confusa cataplasmatibus modo hepatis tumori imponitur. Ejus decocto cutis scabie fedata lavatur.

Ex floribus conditum præparatur adversus epilepsiam proficuum, & ex illis tinctura cum spiritu vini extrahitur adversus paralytim commendata.

A T R I P L E X.

A Triplicis plures sunt species, quarum tres potissimum in Officinis usitatae sunt, de quibus hic agemus, scilicet Atriplex alba, Atriplex rubra, & Atriplex foetida.

Atriplex alba *Off.* Atriplex hortensis alba, sive pallide virens *C. B. P.* 119. & *Inst. R. H.* 505. Atriplex alba hortensis *J. B.* 2. 970. Atriplex sativa alba *Lob. Icon.* 253. vulgo, *Arvoche, Belle-dame, Bonne-dame, Fallerre.*

Radice est recta, palmari, fibrosa, annua: caule procero & erecto, imo terete, supremo anguloso, ramoso: foliis Bliti minoribus, levioribus, molioribusque, triangulis, ad pediculum quasi alatis nonnihil in ambitu sinuatis, & tenui quadam farina respersis, colore ex viridi in luteum languente, gustu fatuo. Flores in summo caule & ramulis copiosi nascuntur, apicali, plurimis scilicet staminibus & apiculis constantes luteis vel herbidis, ex calyce pentaphyllo surgentibus, cum pistillo quod abit in semen unicum, orbiculatum, compressum, spadiceum, saporis, dum recens est, nidorosi, ipso calyce seu capsula folliculacea obvolutum.

Atriplex rubra *Off.* Atriplex hortensis rubra *C. B. P.* 119. & *Inst. R. H.* 505. Atriplex rubra hortensis *J. B.* 2. 970. Atriplex sativa altera, folio & flore purpureo livens *Lobel. Icon.* 253.

Hæc species cum præcedente omnibus suis partibus, totaque facie externa convenit, præter colorem sanguineum seu purpureum obsoletum, quo penitus tingitur, & imbuatur.

Atriplex utraque in hortis olitoriis, ubi feritur, annua est. Semel vero sata ex semine deciduo se quotannis renovat. Herba cocta estur, ut oleus, nunc tamen rarissime caulinas ingreditur. Folia & semina in usum Medicum veniunt.

Analysi chymica, ex foliorum Atriplicis albae ℥v. prodierunt humoris primo limpidi, deinde subtrubidi, flavescentis, odoris & saporis subsalsi, lixiviosi, qui falsi & alcali falsi notas præbuit ℥ij. ℥vj. ℥vij. gr. lj. humoris flavescentis tum falsi & alcali urinosis, tum acidi ℥ij. ℥j. gr. lix. humoris fusci, sale volatili urinoso imprægnati ℥vj. falsi volatilis urinosi, concreti gr. xliij. olei ℥vj. gr. xvij. Massa nigra in retorta residua, pendebat ℥iij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥ij. gr. xxxviij. ex quibus lixivio falsi mere alcali fixi ℥j. ℥ij. gr. xvij. Partium deperditio in distillatione fuit ℥j. ℥v. gr. iij. in calcinatione ℥ij. ℥ij. gr. xliij.

Atriplex itaque sale essentiali donatur salso ammoniacali, nitroso qualis exurgeret ex mixtura spiritus nitri & falsi volatilis urinosi, cum olei portione non mediocri conjunctis, multo phlegmate dilutis & pauca terra.

Atriplex utraque alba & rubra exiguum admodum nutrimentum vescentibus præbent, stomacho nocent, nisi aromatibus aut sale, & aceto condiantur. Jusculis quæ alvi cientes causa parantur non parum utiles sunt. Natura sua refrigerant & humectant. Herbis

his emollientibus annumerantur. Alvum emolliunt, blande laxant, fœces induratas fluxiles faciunt, simulque status discutunt. Egrege præsertim conveniunt hypocondriacis, quorum viscera æstuant & alvus constricta est nimis. Ebullientes in primis viis humores acres & biliosos temperant, indeque natos ardores & inflammationes mitigant. In clysterum decoctis recentes præscribuntur ad Mj. aut Mij. in primis emollientibus & anodynis, alvum duram provocantibus & modorate laxantibus. In cataplasmatibus etiam pro inflammationibus sistendis, doloribus mitigandis, partium tensionibus laxandis & emolliendis tumoribus duris imponuntur, atque podagricis doloribus leniendis. Cum foliis Vitæ, herba Anethi & Chameemeli ingreditur pediluvia, pro somno conciliando, in febribus ardentibus & deliriis.

Atriplicis albæ semina recentia tum alvum abunde subducunt, non sine molestia, tum crebros vomitus provocant teste Matthiolo. Serapio narrat Rhasim vidisse hominem quemdam, qui ex Atriplicis semine Zij. pondere sumpto, crebris tum vomitibus, tum alvi defectionibus vexatus fuit, adeo ut ad extremam virium imbecillitatem devenerit. A quibusdam in iëtero commendantur, ab aliis in rachitide. Usurpantur in pulvere de Gut-tera dicto, a Riverio adversum infantium epilepsiam præscripto.

Atriplex fœtida, Vulvaria *Off.* Chenopodium fœtidum *Inst. R. H.* 506. Atriplex fœtida C. B. P. 119. J. B. 2. 974. Vulvaria *Tabern. Icon.* 428. Atriplex pusilla, olida hircina, Vulvaria vocata, Garum olens *Lob.* Gurosmum *Dod. Pempt.* 616.

Ex radice gracili, fibrata, cauliculos promit repentes, ut plurimum ramosos, dodranta-les aut longiores, quos vestiunt foliola subrotunda, in obtusum acumen desinentia, colore formaque Atriplicis, sed minora multo, farinaceo pulvisculo asperso candicantia, odore viroso Garum putridum referentia, præsertim si digitos inter conterantur. Flores summis ramulis acervatim inhærent, exigui, apetalii, plurimis scilicet staminibus constan-tes ex calyce quinquifariam diviso surgentibus, cum pistillo, quod abit deinde in semen unicum minutum, splendens, nigricans, orbiculatum, & planum, in capsula veluti stelliformis, quæ floris calyx fuit, reconditum. Locis incultis & juxta semitas nasci gaudet. In agro Parisiensi reperitur.

Analysi chymica, ex Atriplicis fœtidæ floridæ lbv. prodierunt humoris primo limpi-di, deinde flavescentis, odoris & saporis falsi, lixiviosi, qui alcali urinosi notas præbuit, lbij. Zvij. gran. xxxvj. humoris primo flavescentis, deinde rufescentis, falsi, tum alcali urinosi tum subacidi lbj. Ziij. Zvj. gran. xxxvj. humoris fuscii empyreumatici, sale vo-latili urinoso imprægnati Zi. Ziij. gr. xxiiij. salis volatilii urinosi concreti Ziij. gr. xij. olei adiposi, Zi. Ziij. gr. xxxiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat Ziij. Zvij. gr. xxxvj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum Zi. Zvij. gran. xlvij. ex quibus lixivio, salis fixi mere alcali Zi. Zvij. gran. xxx. Partium jactura in distillatione fuit Zi. Ziij. gr. xxxix. in calcinatione Zi. Zvij. gr. lx.

Tota planta odorem fœtidum ammoniacalem urinosum refert, & constat sale essentiali ammoniacali, fere explicito, & oleo crasso copioso permixto.

Hæc planta antihysterica censetur. Odore paroxysmos hystericos fugat. Potus insusi foliorum extractorum calide sumptus passioni hystericae mire prodest. Ex foliis recentibus contusis, cum saccharo conditum præparatur hystericis utilissimum. Eorum tinctura cum aqua vitæ parata a Cl. Tournefortio ad eosdem affectus commendatur. In paroxysmis hystericis ejus decoctum pro clystere utile censetur.

A V E N A.

AVenæ species duæ usitatæ sunt, Avena alba, & nigra.

Avena alba *Off.* Avena vulgaris seu alba C. B. P. 23. *Inst. R. H.* 514. Avena alba J. B. 2. 432. Avana, *Dodon. Pemptados* 511. vulgo, *Avoine*.

Ex radicibus tenuibus, copiosis, culmi aliquot ex gramineis vaginis prorumpentes as-surgunt, geniculis quatuor aut quinque in eodem culmo distincti, cum foliis gramineis. In cacumine panicula se explicat sparsa, cum floribus apetalis, per fasciculos pendulos dispositi.

dispositis. Singuli autem flores plurimis flaminibus constant candicantibus, ex calyce surgentibus. Pistillum autem deinde abit in semen oblongum, tenue, acutum, subalbicans, farinaceum, & superiori parte exiguis capillis hirsutum, gluma quæ calyx floris fuit, crassa, & dura obvolutum. In omnibus regionibus tam calidis, quam frigidis feritur. Semen in usu est.

Avena nigra *Off.* Avena nigra *C. B. P.* 23. *Inst. R. H.* 514. *J. B.* 2. 432. Avena sylvestrior, nigra tenuiorque *Cesalpin.* 177.

Alba aspectu magis agrestis est, stipula crassiore, & folio nigriore. Granum huic strigosius, longius, & pilosius est quam præcedenti, gluma pilosa, & nigra testum.

Analyti chymica, ex Avenæ vulgaris optime purgatæ lbv. prodierunt humoris limpidi, Avenam coctam odore, & sapore referentis, subacidi, & occulte salis ℥x. ℥v. gr. lvij. humoris rufescentis, empyreumatici, intense acidi, austeri, acris, linguam aliquantisper pungentis, cum aliquibus alcali indiciis lbj. ℥ij. ℥iiij. humoris fuscæ, alcali urinosis, & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ℥v. gr. xxxiiij. olei spissioris, Syrupi ad instar ℥vij. ℥ij. Massa nigra in retorta residua pendebat lbj. ℥vij. ℥ij. gr. xxxiiij. quæ igne reverberii per duodecim horas calcinata, cinerum reliquit pinguium adhuc, & viscidorum ℥ij. ℥ij. gr. xx. ex quibus lixivio, salis fixi alcali ℥j. gr. xj. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit lbj. ℥j. ℥iiij. gran. xx. in calcinatione lbj. ℥v. gran. xiiij.

Avena itaque constat sale ammoniacali multo oleo involuto; unde compositum exurgit mucaginofum. Insuper Avena, cerealium more, aqua macerata fermentescit, & in liquorem vinosum posteaque in acetosum convertitur.

Avena in usu frequentissimo est, tum in cibo, tum in Medicina. Seritur quidem pro equorum pabulo, aliorumque animalium. Ex ea tamen optimæ, & variæ pulres atque sorbitiones præparantur. Non alia fere juscula apud Anglos in usu sunt, quam Avenata, tam apud nobiles, quam plebejos, quæ sane tam ægrotis, quam sanis saluberrima sunt. Facile coquuntur, & optimum alimentum corpori subministrant.

In annonæ caritate, inquit Rajus, tenuioris conditionis homines, hisce jusculis præcipue victitant, & tamen meliore valetudine fruuntur, quam qui delicatissimis, variæque arte confectis cibis utuntur. Bene nutriunt, floridumque satis colorem infantibus efficiunt.

In montosis septentrionalibus Angliæ, inque Cambria, ex Avena decorticata, & molita panes, & placentas varii generis conficiunt. Nec alio pane utuntur rustici, & tamen optima valetudine fruuntur, & maxime longævi sunt, narrante J. Rajo: & sane minime dubium est, quin panes illi saluberrimi sint, quamvis non assuetis ob amarorem minus grati.

Est & edulium quoddam, quod ex ea decorticata leviter tusa, pinfitaque, apud inferioris Normanniæ, & Armoricarum Regionum populos conficitur, Grualdum, *Gruau* vulgo nuncupatum. Vel solum ex aqua, vel lacte, vel carniū jure leviter coquitur: & decoctum in sorbitione seu jusculo acceptum bechicum est, confertque tussientibus. Humorū acrimoniam demulcet, æstum temperat, effervescentiam coerct, æstuantisque sales per urinarum vias præcipitat, & expellit. Ex eo quoque pulcicula seu cremor paratur, cui adjicitur lac vaccinum, aut succus Amygdalarum dulcium, itemque saccharum, qua ratione fit palato gratissimum. Omnes fere apud Anglos Medici in morbis acutis non aliis fere sorbitionibus ægrotos alunt, quam avenatis. Revera blanda mucagine humoris acrimoniam demulcent, æstum temperant, effervescentiam coercent, tenuibus suis particulis crassos ac tenaces succos dividunt, æstuantisque sales per urinarum vias præcipitant, & expellunt, necnon etiam sudores quandoque provocant, & insensibilem transpirationem restitunt: unde in catharris, raucedine, tussi, exulceratione, & asperitate faucium, aphthis ab acri lymphâ oriundis, pleuritide, peripneumonia, erysipelatosis affectionibus utiles sunt, & in febribus acutis jusculis carniū anteponeudæ, quandoquidem humores, & sanguinem massam ad effervescentiam minus inducunt.

Cerevisiam quoque ex Avena non secus quam ex aliis frugibus Angli & Lithuanii conficiunt, quæ hordeaceæ bonitate non multum cedit, aliquo etiam respectu ei præfertur.

Walli ex amylo Avenæ in aqua ad gelatinæ crassitiem decocto ferculum parant, quod in magno, non in Wallia tantum, sed per totam Angliam pretio est. Gelatinam hanc amyloam, avenaceam, calidam, in taleolas dissectam cum lacte, vel cum cerevisia, aut vino albo Saccharo edulcorato mixtam comedunt.

Avena cum pugillis aliquot salis in sartagine torrefacta, sacco tenuioris telæ inclusa, calensque abdomini applicata, in colico dolore levamen affert, & eo felicius si grana Juniperi, & Cumini semen illi admisceantur.

Farina Avenæ extrinsecus ad cataplasmata non minus utilis est quam Hordei: exsiccat enim, & mediocriter digerit. Cum butyro cocta in scabie capitis exsiccanda commendatur.

Illis qui calculo renum laborant, Simon Paulli commendat balneum ex Polenta trita, Lupulo, & Avenæ stramine, quod insigniter mitigat dolores nephriticos.

AURANTIA MALUS.

Inter varias Aurantiarum arborum species, duæ sunt potissimum, quarum fructus apud nos in usu sunt, scilicet malus Aurantia fructu acri, & malus Aurantia fructu dulci.

Malus Aurantia, fructu acri *Off. Aurantium acri medulla vulgare, Ferrarii Hesperid. 377. Inst. R. H. 620* Malus Aurantia major *C. B. P. 436. Aurantia Malus J. B. 1. 97. Oranger a fruit aigre, vulgo Bigarades.*

Elegantissima hæc arbor parum procera; radice est crassa, lignosa, ramosa, alte, & late diffusa, intus lutea: trunci materie dura, spissa, intus candida, odorata, cortice glabro ex viridi subalbicante circumvestita; ramis numerosis, nitide virentibus, & complures in ramulos flexiles, & spinis nonnullis refertos divisus: foliis Lauro latifoliæ proximis, perpetuo virentibus, crassis, levibus, latis, & utrinque in acumen desinentibus, cum pediculo foliato seu corculi aspectu, & infinitis, Hyperici instar, cellulis oleariis minutissimis translucentibus refertis, velut totidem foraminulis perviis. Flores odorati, quasi fasciculatim conferti, rosacei sunt, quinque scilicet petalis, candidis, in orbem positis, constantes: ex floribus calyce surgit pistillum viride, foliolis in albicantia desinentibus staminibus, cum apicibus luteis stipatum, quod deinde abit in fructum fere globosum, cortice carnofo, lineas duas, tres, quatuorve crasso, intus albido, extus aureo vel croceo, dum maturus est, ante maturitatem, viridi, amaro, acri, linguam pungente, facile ab interiori medulla separabili, in octona loculamenta facile ab invicem separabilia divisum, succi acidi, & pulpæ vesicularis plena, nucleisque vel seminibus sæta oblongis, ex luteo candicandibus, callosis, cum medulla amara.

Malus Aurantia dulci medulla *Off. Aurantium dulci medulla vulgare Ferrarii Hesperidum 377. Inst. R. H. 620. Malus Aurantia Dod. Pempt. 792. Oranger a fruit doux, Orange douce.*

Hujus inter, & prioris arboris folia, & flores nullum observatur discrimen. Soli fructus inter se differunt, tum cortice, tum medulla. In acribus ille subtristi colore flavet, granosa plerumque scabritie rugat, peracri amaritudine mordet, odore peracuto ferit: hæc autem, medulla nempe, dilutioris est palloris, & asperioris acrimoniæ. Differt autem Aurantium dulce corticis tenuitate, levore sapius mollissimo, colore ardentem croceo, amaritie remissiori, & odore diluto: medullæ quoque subflavo sive sulphureo aspectu, insulsa nonnunquam, nonnunquam vinosâ dulcedine, laxiore frequenter orbe, succoque uberiore. Utraque hic in hortis summa cura colitur. In insulis Stœcadibus (*Hyeris*) & in Gallo-Provinciæ maritimis oris, adeo familiaris est Aurantia Malus, ut semper virentium lucorum amœnitate, & Pomorum sætura parenni neutiquam iniquilina videatur. Folia, flores, & fructus seu fructum cortex, medulla, semen in usu sunt.

Fructus

Fructus in officinis varia obtinet nomina. Malum dicitur Aurantium, Arantium, Aureum, Anarantium, Nerantium, Chryfigenum, & Citrangulum.

Analyſi chymica, unaquæque libra petalorum florum Aurantium a piſtillis, & calycibus ſeparatorum per B. M. blando igne diſtillatorum, præbuit humoris aquoſi, limpidi, odorati, fragrantis, ſubamaricantis, & ſub finem obſcure acidi ℥iij. circiter, cum aliquot olei eſſentialis guttulis.

Eorundem petalorum exſiccatorum ℔v. per retortam diſtillatæ præbuerunt humoris ruſcentis turbidi, primo odoris, & ſaporis non ingrati ſtorem adhuc referentis, acidi, pungentis, deinde intenſe acidi, & empyreumatici ℔j. ℥v. ℥i. gr. l. humoris turbidi albicantis cum acidi, tum alcali, & ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ix. ℥ij. gr. xliij. ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xxvj. olei tum eſſentialis, tum craſſioris ℥vii. ℥i. gr. xxvij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℔j. ℥x. ℥vij. gr. xl. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum albicantium ℥v. ℥v. gr. xl. ex quibus ſalis fixi mere alcali ℥iij. ℥ij. gr. xij. lixivio extracta fuerunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xiiij. ℥ij. gr. xxx. in calcinatione ℔j. ℥v. ℥ij.

Per hanc analyſim liquet flores Aurantios ſalem eſſentialem continere ammoniacalem; aliquantiſper auſterum, cum multo oleo aromatico, tum tenui, tum craſſo, conſociatum.

Ex corticum malorum Aurantium acidorum, recentium, per vaporarium diſtillatorum ℔v. prodierunt humoris limpidi odorati acidi, primo occulti, deinde manifeſti ℔iij. ℥vii. cum olei eſſentialis ℥ix. Maſſa ſicca in alambice reſidua pendebat ℥xxij. ℥ij. quæ igne reverberii diſtillata fudit humoris intenſe acidi ℥v. ℥ij. & peculiaris indolis; quippe qui vitrioli Hungarici ſolutionem rubro colore inſicit, modo unicæ vitriolicæ ſolutionis parti, hujusce liquoris partes 15. vel 16. affundantur: humoris tum acidi, tum alcali volatilis urinoſi ℥i. gr. xxxvj. olei fluidi tum eſſentialis, tum craſſioris ℥ij. ℥vij. gr. lxj. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥vij. Quæ igne reverberii per 14. horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥i. ℥iij. gr. xij. ex quibus ſalis fixi mere alcali ℥iij. gr. xvij. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione per vaporarium fuit ℥i. ℥vj. in diſtillatione per retortam ℥v. ℥vij. gr. xlvij. in calcinatione ℥v. ℥iij. gr. lx.

Itaque cortex Aurantium multum olei continet eſſentialis, & craſſi cum ſale eſſentiali tartareo, & auſtero commixtum.

Succus malorum Aurantium acidorum per vaporarium diſtillatus ad ℔iij. fundit humoris limpidi, fere inſipidi, acidi, primo occulti, deinde manifeſti ℔ij. ℥vii. Maſſa reſidua ſpiſſa, & fere arida pendebat ℥iij. ℥vj. quæ per retortam igne reverberii diſtillata præbuit humoris tum alcali urinoſi, tum acidi ℥i. ℥ij. humoris alcali urinoſi ℥iij. gr. liij. olei ſpiſſi ad inſtar ſyrupi ℥ij. gr. xxxj. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥i. ℥ij. gr. xxxvj. quæ in crucibulo per ſex horas calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥ij. gr. lxix. ex quibus ſalis fixi mere alcali ℥i. lixivio extracta fuit.

Succus ille licet guſtu acidus, mediocri tamen acidi ſalis quantitate donatur, & cujus portio non exigua in ſalem alcali urinoſum igne convertitur. Sal ille acidus rarus eſt admodum & cum tenuiſſimo ſulphure intermixtus. Ea ſane de cauſa ſuccus ille recenter expreſſus & per aliquod tempus in loco frigido aſſervatus in tenuem gelatinam ſeu mucaginem concreſcit.

Succus malorum Aurantium dulcium exigua admodum ſalis acidi portione donatur, & parum ſalis alcali præbuit.

Flores malorum Aurantium odoris gratia apud nos hodie in præcipuo honore ſunt, cum in odoramentis, tum in condimentis. Hic odor fere ſolus ſuper Roſas, Ambarum & Moſchum prævaluit. Ex his floribus diſtillatur aqua fragantiſſima quæ non ſolum odoris præſtantia ceteras præcellit, ſed ad medicamenta etiam optime facit. Aqua Naphæ a nonnullis nuncupatur. Cephalica eſt, ſtomachica, hyſterica & alexipharmaca. Ventrículum roborat & ſtatus diſcutit blando ſuo amarore haud ingrato. Paroxiſmos hyſtericos & ſpaſmodicos hypocondriacorum motus ſedat, & menſes promover ad cochlear unum

unum aut alterum epota sola vel cum alio quocumque liquore idoneo. Ad febres pestilentiales & mali moris a Matthiolo commendatur tamquam alexiteria & sudorifica, si sex unciarum pondere potanda exhibeatur. In potionibus & julapiis cephalicis, cardiacis, stomachicis & hystericis ad ℥i. aut ℥ij. præscribitur.

Ex iisdem floribus condita varia tum solida, tum molliora, & tabellæ conficiuntur, quæ palato gratissima mensis secundis apponuntur, aut medicamentis admiscuntur ad eorum saporem ingratum corrigendum, aut ad ventriculum roborandum.

Ex foliis viridibus mali Aurantiæ aqua stillatitia quoque paratur a nonnullis magis laudata ad easdem affectiones, utpote amara magis, licet minus odora.

Cortex malorum Aurantium acidorum utpote magis amarus, non solum ad intinctus reservatur, sed etiam in usum medicum præ dulcium cortice venit. Ventriculum roborat, ciborum concoctionem juvat, humores crassos ac tenaces dividit, attenuat, flatu discutit, colicos dolores sedat, menses movet & lochia, & vermes necat. In ischuria & dysuria laudatur a nonnullis ut præsidium specificum. Pulvis a ℥i. ad ℥ij. exhibetur.

Idem cortex ad immodicos mulierum menses sistendos a Ludovico Septalio commendatur. In aq. comm. ℥vij. trium acrium Aurantium subviridium adhuc & nondum perfecte maturorum cortices in phyllas seu pelliculas confectos incoquit, donec sint ejusdem aquæ partes duæ consumptæ: tum decoctum percolatur, cujus ℥vij. aut ix. mane potui dantur. Huic decocto, si valentius desideretur, Pilosellæ manipulum postremo excoquendum adjicit, & in eo candens ferrum sæpius extinguit.

Oleum essenziale dictum ex hoc cortice distillatum vel leviter expressum ad guttas ij. vel iij. cum Saccharo sub elæosacchari forma exhibetur iisdem in affectionibus.

Tinctura quoque ex hisce corticibus tum siccis, tum recentibus, cum spiritu vini tartarizato extrahitur ad eadem commendata. A ℥ß ad ℥ij. exhibetur.

Usurpatur cortex in tinctura amara stomachica *Londinensium*, & in Aqua Theriacali *Charas*.

Cortices tum dulcium, tum acidorum, Saccharo conditi, inter delicatissima bellaria mensis secundis inferuntur.

Pulpa interior Aurantium dulcium comeditur sola vel cum Saccharo; sitim extinguit, refrigerat, appetitum prostratum suscitatur: sed exiguum admodum vel nullum alimentum præbet nisi prævum. Itaque cavendum ab illius ingurgitatione, diarrhæas enim, & dysenterias excitat. Acidorum pulpa deterior est, pulmones irritat & tussim inducit. Succus Aurantium acidorum e medulla expressus, aqua dilutus & Saccharo temperatus potum *Orangeat* vel *Orangeade* vulgo dictum, sanis gratissimum in diebus æstivis ad sitim extinguendam, & temperandum sanguinis æstum suppeditat, biliosis naturis, febricitantibus, & scorbuticis utilissimum. In potionibus antiscorbuticis, & febrisugis ad ℥i. aut ℥ij. præscribitur. Idem succus urinas, & menses promovet, quapropter in mensium suppressione succus unius mali Aurantii acidi in haustu vini albi expressus cum Croci pulverati gran. xij. a mulierculis haud inutiliter usurpari solet.

Malum Aurantium dulce integrum cum cortice, & medulla comestum ante febris intermittens accessionem tertianæ præsertim per sæpe paroxysmum avertit, & febrem ipsam nonnunquam profligat. Idem ad scorbutum sanandum efficacissimum est: cum ceteris antiscorbuticis medicamentis optime confociari solet: imo Aurantia, & Citrea mala sola plurimum valent, siquidem scorbutici nonnulli solo esu crudorum diuturno per-sanati sunt.

Semina amara sunt; vermes necant, putredini resistunt, quare inter alexipharmaca a quibusdam recensentur.

B A R D A N A.

Bardana, Personata, Lappa major, *Off.* Lappa major, Arcium Dioscoridis C. B. P. 198. *Inst. R. H.* 450. Personata sive Lappa major aut Bardana J. B. 3. 570. Personata, Lappa major, Bardana *Lobel. Icon.* 388. Personata *Fuchsi*: vulgo, *Bardane*, *Glouteron*.

Radicem habet crassam, simplicem, pedem longam, rectam, foris nigricantem, intus albam, & fibris stipatam, saporis subdulcis, & subausteri. Folia ampla sunt, pedem longa, & majora, qua pediculo adherent utrimque aurita, in summo mucronata, hirsuta, obscure virentia, subtus incana. Caulis bicubitalis, crassus, hirsutus, flores capitatos sustinet summis ramulis innascentes, & flosculosos, plurimis scilicet flosculis constantes purpureis, profundius quinquefariam dissectis, embryoni insidentibus, & calyci capitato, qui e pluitibus squammis conflat in hamum definitentibus, introrsum incurvatis. Embryo autem abit deinde in semen oblongum, compressum, striatum, nigricans, pappis brevibus aut potius villis instructum, saporis subamari, subacris. Occurrit in pratis, & viis agri Parisiensis. Radices, folia, & semina usitata sunt.

Analysi chymica, ex *℔v.* recentium hujus plantæ radicum prodierunt humoris limpidi, saporis herbacei, obscure acidi *℔ij.* *℥x.* humoris primo limpidi, intense acidi, sub finem rufescentis austeri *℔ij.* *℥iiij.* *℥j.* gr. *vj.* humoris rufi tum acidi subfalsi, tum alcali urinosi *℥j.* *℥viij.* olei *℥viij.* gr. *xxiiij.* Massa nigra in retorta residua pendebat *℥iiij.* *℥viij.* gr. *xlviij.* quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum *℥j.* *℥iiij.* ex quibus lixivio salis fixi mere alcali *℥v.* gr. *lx.* extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit *℥xj.* *℥iiij.* gr. *lxvj.* in calcinatione *℥ij.* *℥iiij.* gr. *xlviij.*

Radices Bardanz sapore donantur subdulci cum quadam levi austeritate in recessu. Eorum succus chartam cæruleam subrubro colore aliquantisper inficit. Unde liquet sale essentiali donari tartareo, styptico, cum mediocri olei portione conjuncto.

Ex foliorum recentium Bardanz per retortam distillatorum *℔v.* prodierunt humoris limpidi, saporis herbacei, primo insipidi, deinde obscure acidi *℔ij.* *℥xiiij.* *℥vi.* gr. *liij.* humoris primo limpidi subacidi, deinde rufescentis, acidi, falsi, sub finem rufi, empyreumatici, subausteri, & aliquantisper alcali urinosi *℔ij.* *℥ix.* *℥j.* gr. *xlij.* humoris rufi, alcali urinoso volatili imprægnati *℥j.* gr. *xlij.* salis volatilis concreti *℥j.* olei spissi extracti ad instar *℥j.* *℥v.* Massa nigra in retorta residua pendebat *℥iiij.* *℥vi.* gr. *xxiiij.* quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum *℥j.* *℥viij.* gr. *xlij.* ex quibus salis fixi mere alcali *℥viij.* gr. *xl.* extracta sunt lixivio. Partium jactura in distillatione fuit *℥j.* *℥ij.* gr. *xlviij.* in calcinatione *℥j.* *℥viij.* gr. *xlij.*

Folia Bardanz amara sunt: eorum succus chartam cæruleam non mutat. Exsiccata, & combusta leviter fulgura ad instar Nitri emittunt. Unde conjicere licet salem ammoniacalem nitrosum continere, multo oleo crasso involutum. Seminum recentium Bardanz per retortam distillatorum *℔v.* præbuerunt humoris limpidi, fere insipidi, & inodori, obscure acidi *℥vi.* gr. *xxiiij.* humoris intense acidi, austeri *℥viij.* *℥viij.* gran. *xxxvj.* humoris rufi, empyreumatici, tum acidi, tum alcali urinosi volatilis *℥xiiij.* olei fluidi *℔ij.* *℥v.* gr. *xxxvj.* Massa nigra in retorta superstes pendebat *℔ij.* *℥viij.* *℥viij.* quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum albicantium *℥iiij.* *℥iiij.* gr. *xxxvj.* ex quibus salis fixi falsi cum particulis talcosis nonnullis *℥ij.* gran. *xiiij.* lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit *℥xj.* *℥iiij.* gr. *xlviij.* in calcinatione *℔ij.* *℥iiij.* *℥iiij.* gran. *xxxvj.*

Semina Bardanz amara sunt, & acria. Multo oleo donantur cum sale tartareo ammoniacali conjuncto.

Radix Bardanz diuretica habetur, sudorifera, pectoralis, uterina, vulneraria, & febrifuga. Ejus decoctum in morbis malignis, & variolis Scorfonnez decocto a nonnullis nec immerito antepositur: & a Simone Paulli in morbis venereis decocto Salsæ perillæ,

zillæ, & ceterorum lignorum exoticorum præstantius censetur, saltem pro emaciatissimis, & rarioris texturæ ægris. Henricus tertius Galliarum Rex a Petro Pena, decocto radicis Lappæ, ab hac lue sanatus fuit, narrante Samuele Formio apud Riverium obs. 41. Cæsalpinus eam radicem intus sumptam cruentis, & purulentis expuitionibus utilem esse asserit. Pro pleuriticis commendatur, illis præsertim quorum pleuritis in empyema aut phthisim degenerat. Arthriticis succurrit. Quidam Vasselius, narrante Foresto ab arthritide liberatus fuit radicis decocto, quo uberrimum urinæ, lactis ad instar albæ, profluvium provocatum fuit. Radices pulveratæ ad ℥j. in decocto ad ℥j. pro unaquaque aquæ libra vel etiam Saccharo conditæ ad ℥ij. usque comedendæ præscribuntur: sicque urinas potenter movent, & calculos, & arenulas expellunt, referentibus Pena, & Lobelio.

Folia, & flores iisdem virtutibus donantur. Eorum succus expressus, & desecatus ad ℥ij. utiliter propinatur iisdem in affectionibus. Caules antequam flores perficiantur, de-raso cortice, crudi, coctique ex oleo, & aceto non insuaves sunt, & urinam potenter cient. Foliorum, & caulium decoctum pleuriticis assatim propinatur, sumptis prius decem vel duodecim ovorum germinibus: & hocce remedio sudor copiosus diffuit. Adversus quartanam idem decoctum plurimum laudatur.

Semen Bardanæ diureticum est valentissimum. Ad ℥j. ex vino albo vel alio liquore idoneo sumitur: vel ex eo emulsiō cum Bardanæ decocto vel aqua stillatitia conficitur. Idem semen pulveratum, & quotidie mane sumptum ab Apulejo adversus ischiadicum dolorem præscribitur.

℥j. Pulver. rad. Bardan. ℥j. Dilue in aq. vel decoct. Bardan. ℥v. Fiat potus sudoriferus in pleuritide.

℥j. Rad. Bardan. ℥ij. Coq. in aq. comm. q. f. Fiat ptisana, cui adde crystall. mineral. ℥ss. pro singulis libris.

℥j. Radic. Bardanæ taleolatum dissectar. ℥ij. Rasur. C. C. ℥j. Bulliant in aq. ℥liij. ad quartæ partis diminutionem. Adde malum citreum taleolatum sectum ad gratiam conciliandam. Fiat ptisana in febribus malignis, & variolis.

In decocti folior. & caul. Bardan. ℥ij. dissolve syrup. de s. Rad. aper. ℥ij. Fiat apozema diureticum per vices propinandum.

℥j. Semin. Bardan. pulverator ℥j. Vini albi ℥liij. Macerentur per sex horas; sumat æger ad urinam promovendam.

℥j. Semin. Bardan. ℥ij. Cum decocti Gramin. & radic. Petroselin. q. f. fiat f. a. emulsiō diuretica.

℥j. Semin. Bardan. & Card. benedict. ana ℥ij. Contund. in aq. Meliss. ℥vj. Fiat emulsiō sudorifera f. a. cum syrup. Caryophyllor. hortens. aut alterius idonei ℥j. edulcoranda.

Extrinfecus Bardanæ folia ulcera mundificant, membris luxatis, & ambustis conferunt. Ex illis contusis vel sub cinerem aut cum lacte coctis fit cataplasma ad arthriticos dolores demulcendos, parti afflicte admoendum, & sexta quaque hora renovandum. Dolores arthriticos tam fixos quam vagos cum insigni tumore conjunctos sedat, teste Ettmullero. Sanguinem grumofum ex contusionibus mire dissolvit, & discutit. Pulpa vel rasura radicum recentium super linteum extensa, & calide parti afflicte admota ecchy-mosum sive suggillationem sanat.

Ex foliis aqua distillata in officinis præparatur, & extractum quæ ad eadem valent. Folia usurpantur in Ung. Populeo Nicol. Salernitan.

B E C C A B U N G A.

Beccabunge species duæ occurrunt in officinis quæ a Casparo Bauhino inter Agallides recensentur, & a Morisone & Tournefortio inter Veronicas. Altera major, minor altera dicitur.

Beccabunga major Offic. Veronica aquatica major, folio subrotundo, Moris. Hort. Oxon.

Oxon part. 2. 323. Inst. R. H. 145. Anagallis aquatica, major folio subrotundo C. B. P. 252. Berula seu Anagallis aquatica Tabern. Icon. 719. Anagallis aquatica folio rotundiore, major J. B. 3. 791. Anagallis sive Beccabunga major, Parkins. Radicibus est fibrosis, albis, repentibus, caulibus supinis, rotundis, fungosis, rubentibus, ramosis, in quibus folia bina ad nodos oriuntur subrotunda, unciam superantia, glabra, nitida, crassa, crenata, atrovirentia. Ex eorum alis pediculi prodeunt palmares aut sesquipalmares cum floribus spicatim positis, monopetalis, rotatis, cæruleis, quadripartitis, in umbilico perforatis, apicibus dilute cæruleis, ternis, & pistillo abeunte in fructum membranaceum quodammodo cordatum, compressum, tres lineas longum, in duo locula-menta divisum, in quibus semina plura, exigua, compressa continentur.

Beccabunga minor, Off. Veronica aquatica minor, folio subrotundo Inst. R. H. 145. Anagallis aquatica minor, folio subrotundo C. B. P. 252. Anagallis aquatica, flore cæruleo, folio rotundiore minor J. B. 3. 790. Anagallis aquatica, sive Beccabunga Germanorum, Adversarior. Lobel. Dodon. Pempt.

Hæc species priori similis est; ab ea tantum differt quod caulibus, foliis & floribus minor sit. Ambæ in agro Parisiensi sponte nascuntur juxta rivulorum margines.

Analysi chymica, ex Beccabungæ floridæ lbj. ꝑj. ꝑij. gr. xlvij. humoris limpidi fere insipidi & inodori, obscure acidi lbj. ꝑj. ꝑij. gr. xlvij. humoris primo limpidi, manifeste acidi, deinde rufescentis, intense acidi, austeri lbij. ꝑv. ꝑj. gr. liij. humoris fusci empyreumatici tum acidi, tum alcali urinosi ꝑj. ꝑv. olei ꝑj. ꝑij. gr. xxiiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ꝑij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ꝑj. ꝑij. gr. vi. ex quibus lixivio, salis fixi salis ꝑv. gr. xliij. Partium jactura in distillatione fuit ꝑij. ꝑj. gr. xx. in calcinatione ꝑij. ꝑij. gr. lxxv.

Totius plantæ sapor nullus manifestus. Sale essentiali donari mihi videtur falso vitriolico blando & temperato, salis mirabilis Glauberi haud absumili, multo phlegmate dilu- ti & non mediocri olei portione involuti.

Anagallidi aquaticæ ab Hieronymo Trago, Casparo Bauhino & aliis, vis calida, uri- nam ciens, calculos frangens, menses promovens & mortuos fœtus propellens tribuitur, cum tamen Beccabungam menses, fluidosque & tenues humores sistendi & incrassandi virtute præditam Theodorus Corbejus in sua Pharmacia Francofurti edita 1656. affir- met, experientia id testante. Reipsa herba est temperatæ naturæ quæ etiam in cibo & in medicina ad scorbutum adhibetur, acetariisque adjungi commode potest, sicut Na- sturtium aquaticum: imo calidis & siccis naturis magis convenit. Reliquis acrioribus plantis antiscorbuticis antepositur, in eo scorbuto qui a causâ calida oriri dicitur, nempe a summa salium fere causticorum acrimonia, qui summa sanguinis dissolutione, maculis lividis erysipelatosis, febre & calore præter naturam comitatur. Tunc sola exhibe- tur, vel cum Acetosa, Oxytriphyllo, Lapatis, succo Limonum & Aurantiorum conso- ciatur: vel etiam sæpe cum Cochlearia, Nasturtio & aliis acris plantis antiscorbuticis admiscetur ad earum acrimoniam contemperandam.

Succus defœcatus ad ꝑij. vel solus vel cum sero lactis permixtus præscribitur. Her- ba in jusculis & apozematibus alterantibus aperientibus & antiscorbuticis a M. j. ad iiij. usurpatur. Extractum ad ꝑj. Conditum ex herba florida cum saccharo præparatur, quod per tres menses continuos ad ꝑj. quotidie mane, jejuno ventriculo sumptum im- petigines & cutis vitia sanat.

24. Folior. Beccabungæ, Nasturtii aquatic. Oxytriphylly & Acetosæ rotund. ana M. ij. Carnis vitulinæ lbj. Fiat juseulum in balneo mariæ & in vase probe obturato.

Extrinfecus Beccabungæ folia contusa vel in aqua cocta hæmorrhoidibus cæcis & condylomatibus cataplasmatibus forma adnota mira præstant, teste Simone Paulli. Testatur quoque Jacobus Fabricius in notis Crollianis sola Beccabunga cocta in cerevisia & bis quotidie apposita satis magnum ulcus universam fere tibiam occupans & ad os fere profundum scilicet in scorbutico quodam sanatum fuisse. Simon Paulli eandem hujus plantæ vulnerariam virtutem confirmat praxi Rusticorum Megalopolitanorum, (*Mechel- burg*)

bourg) qui certo experimento vulnera consolidare norunt Beccabunga recenti cum modico salis & telæ aranearum permixto. Ex eadem quoque fots aut balneum vaporarium præparantur quæ paralyfi scorbuticæ plurimum conferunt, & quibus delentur marculæ, quibus scorbuticorum crura & brachia varie pingi conspiciuntur. Nonnunquam etiam contingit, observante Ettmullero, ut post partum difficile intumescant puerperis inguina, & ad gangrenam inclinent, ubi itidem Beccabunga cum floribus Chamæmeli vel contusa in forma cataplasmatris, vel decocta cum fomentis genitalibus applicata egregie discutit ac resolvit.

Ejus aqua distillata in Officinis asservatur, sed debilioris admodum virtutis est.

B E L L A D O N A.

Belladona, Solanum furiosum, Solanum maniacum, Solanum lethale, *Off. Belladona*
Clus. Hist. R. H. 77. Solanum melanocerafos C. B. P. 166. Solanum maniacum
multis, sive Belladona J. B. 3. 611. Solanum lethale Parkinson, Raii Histor. pl. 679. So-
lanum somniferum Adversar. Lobel. 102.

Radice est crassa, longa, succosa, albicante, in plures ramos divisa: caulibus bicubitalibus & altioribus, rotundis, pollicem crassis, ramosis, hirsutis, e subrubro nigricantibus, foliis Solani hortensis forma, sed duplo triplove majoribus, mollibus, nonnihil lanuginosis. Ex foliorum alis flores nascuntur monopetali campaniformes, quinquifidi, striati, subhirsuti, obscuriore purpura nigricantes cum flaminibus quinis & totidem apicibus albidis. Ex eorum calyce quinquifariam diviso in hirsuto surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, quod deinde abit in fructum veluti globosum, mollem, acino uvæ fere similem, splendide nigricantem, vinoso succo prægnantem, calyci indudentem, septo intermedio in duo loculamenta divisum & seminibus numerosis minutis ovatis foetum placentæ affixis. Circa sylvas, juxta parietes & sepimenta agrorum, aliisque perinde parum cultis ac desertis locis reperitur. Umbrosa amat. In agro Parisiensi circa Cantiliacum (*Chantilly*) sponte nascitur. In hortis nonnunquam feritur. Folia & baccæ ad usum externum solummodo adhibentur.

Analyti chymica, ex herbæ floridæ & jam fructiferæ lbv. per vaporarium distillatis, prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei cum acrimonia levi qui nullam aut acidi aut alcali notam præbuit lbj. ℥xij. humoris limpidi obscure acidi lbj. ℥x. gr. liij. Ex massa sicca in alambice residua per retortam distillata prodierunt humoris tum acidi, tum alcali urinosi ℥ij. ℥v. gr. xij. olei spissi ad instar syrupi ℥ij. ℥v. gr. x. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ℥j. gr. xvij. quæ in crucibulo per 12. horas calcinata reliquit cinerum fulcorum ℥ij. ℥j. gr. lxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ℥j. gr. xlix. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥xij. ℥ij. gr. l. in calcinatione ℥ij. ℥vij. gr. xxiiij.

Per hanc analysim patet Belladonam mediocri salis essentialis tartarei quantitate donari & multo oleo acri & narcotico admixto.

Ex fructuum maturorum lbv. per B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi odoris non ingrati, saporis herbacei subacris, qui nulla acidi aut alcali signa præbuit lbj. ℥iiij. humoris limpidi r. obscure acidi, deinde manifesti lbij. Massa in retorta residua per retortam distillata sudit humoris rufescentis tum acidi, tum alcali urinosi ℥vj. ℥vij. olei spissi ad instar syrupi ℥iiij. gr. xxxij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ℥vj. quæ per 18. horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum pallide flavescientium ℥vj. gr. xxx. ex quibus salis fixi mere alcali ℥ij. extractæ fuerunt.

Belladonæ fructus plus olei crassi continet quam herba & majorem acidi salis quantitatem, minus vero salis urinosi & perparum terræ.

Belladona somnifera est & maligna. Baccæ comestæ in summum vitæ discrimen hominem inducunt, & plerumque mortem tenellis adferunt, quod multis experimentis & exemplis constat. De quibusdam adolescentulis Anglis in adversariis Lobelii fit mentio, qui cum per imprudentiam peregre sribundi baccas illas inestassent, lymphatici & somni

femiseptulti interierunt. Bodæus a Stapel. refert 586. *Hist. plantar.* adolescentulos duos Lugduni Batavorum in horto medico ex imprudentia baccas duas tresve devorasse, & altero quidem die alterum obiisse, altero admodum periculose laborante, qui evasit. Simon Paulli in *quadr. Bot.* narrat quasdam filiolas quinquennes & septennes harum baccarum esu ad orci fauces perductas fuisse, e quibus illas, una excepta, ipse remediis alexipharmacis eripuit. Accidit Romæ, referente Hochstetero *Decad. observ. 7.* quosdam de famulatio ejusdem Cardinalis infudisse in vino Malvatico Belladonam per noctem ut hujus herbæ effectus discerent. Infusum hoc propinaverunt fratri cuidam mendicanti. Primo breve delirium, cachinni, gesticulationes variæ, dein infania vera, postea stupor mentis, qualis est ebriorum vigilantium. Medicus qui hujus morbi causam subolscebat, aceti cyatho propinato, a dementia quam Belladona causaverat, eum liberavit. Acetum enim aut succus Limonum pro hujus veneni antidotis habentur.

Plura aliaque exempla referunt auctores: nobis hæc memorasse sufficit. Quamvis aut baccarum esus periculosus & lethalis supra dictus fuerit, nihilominus tamen Gesnerus *L. 1. Epistolar. pag. 34.* refert quod succus harum baccarum expressus & ad syrupi consistentiam cum paucis saccharo redactus, sit conveniens & efficax medicamentum ut cochlearis parvi mensura somnum inferat, quascumque fluxiones sistat, dolores tollat & dysenterias curet: quod etiam confirmari videtur *Ephemeridum Germanicarum observatione 64. Decad. 2. anni 3.* de quodam Pastore, qui in Chersoneso Cymbrica adversus dysenteriam, morbum eo loci contumacissimum & contagiosissimum, summo cum fructu & successu decumbentibus propinavit vinum cui infusa sunt bæccæ Solani: non solum, inquit auctor, enormem fluxum sistunt, & dolorem demulcent: sed etiam malignitatem in sudorem resolvunt. Verum ab hoc remedio satius est abstinere, a quo plus non raro periculi imminet ægrotantibus quam ab ipso morbo.

Folia recentia contusa & exterius admota dolores demulcent & potenter resolvunt, ad erysipelas, sacros ignes & alios calidos affectus commendantur. Hæmorrhoidum inflammationem compescunt. Mammis imposita earum durities & humores etiam cancriferos emolliunt & discutiunt, narrante Joanne Raio.

Vel sola recentia contusa tantummodo, vel in aqua aut axungia porcina cocta sub cataplasmatismis forma applicantur: vel etiam eorum succo solo aut cum spiritu vini admixto partes affectæ foventur.

A Matthiolo folia contusa & oculis admota ad oculorum palpebrarumque phlegmonas leniendas proponuntur. Sed non adeo tutum & innoxium esse illius usum ad oculos constat ex hac Raii observatione. Nobilis Domina ulcusculo cuidam paulo infra oculum, quod cancriferos esse suspicabatur, folii Belladonæ recentis particulam imposuit: quæ noctis unius spatio uveam oculi tunicam adeo relaxavit, ut omnem explicandi sese & pupillam contrahendi facultatem ei adimeret: siquidem pupilla clarissimo lumini obversa vehementer dilatata persistit, socio & pari suo plus quadruplo amplior: donec amoto folio uvea musculosam vim suam & tonum paulatim recuperaret. Atque hoc ne quis casui imputer, tribus distinctis vicibus in seipsa nobilis matrona experta est. Non ergo incaute remedia illa stupefacientia etiam externe adhibenda sunt.

Aqua e tota planta distillata pota, duorum aut ad summum trium cochlearium mensura, internas viscerum inflammationes extinguit, referente Matthiolo, sed a copiosiore potu abstinendum est.

Ex Belladonæ succo vel aqua stillatitia Italæ mulieres fucum conficiunt quo faciem oblinunt, ut ex rubicunda pallidam efficiant, unde Belladona planta dicta fuit.

Usurpatur herba in Balsamo Tranquillante *P. Tranquilli Franciscani Regii.*

B E L L I S.

DUæ plantæ genere diversæ Bellidis nomine censentur in officinis, major scilicet, & minor.

Bellis Major, *Leucanthemum vulgare*, *Bupthalmum majus*, *Oculus bovis*, *Off. Leucanthemum vulgare* *Inst. R. H. 492.* Bellis sylvestris, caule folioso, major *C. B. P. 261.* Bellis major *Dod. Pempt. 265. J. B. 3. 114.* *Oculus bovis* *Brunfelsii.* *Consolida media vulnerariorum* *Adversarior. Lobel. 253.* *Bupthalmum majus* *Loniceri.* *Bellium majus* *Tabern. Icon. 351.* vulgo *Grande Marguerite. Grande Paquette. Grande de Bœuf.*

Radice est fibrosa, reptante, acri: caulibus bicubitalibus, pentagonis, rectis, villosis, ramosis, in quibus folia alternatim nascuntur pinguia, duas uncias longa, semiunciam lata, & crenata. Flores ad sunt inodori, radiati, ampli, quorum scilicet discus ex plurimis flosculis tubulosis, aureis, in quinque segmenta divisus, cum stylo in medio uniuscujusque; corona vero ex semiflosculis candidis componitur, embryonibus insidentibus, & calyce semisphærico squamoso & nigricante comprehensis. Embryones autem deinde abeunt in femina exilia, oblonga, striata, non pappescentia. Folia, & flores in usu sunt.

Analyti chymica, ex Bellidis majoris lbv. prodierunt humoris limpidi fere inodori, & insipidi, obscure acidi lbj. 3v. gr. xlv. humoris i. limpidi, sub finem rufescentis, acidi manifesti, & subausteri lbij. 3xij. 3v. humoris rufi empyreumatici tum acidi tum alcali, & sale volatili urinoso imprægnati 3ij. 3j. olei spissi ad instar extracti 3ij. gr. xxliij. Massa nigra in retorta residua pendebat $\text{3v. 3ij. gr. xxxvj.}$ quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum $\text{3j. 3vj. gr. lxvj.}$ ex quibus salis alcali fixi 3v. gr. xx. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit 3vj. gr. xxxvj. in calcinatione $\text{3ij. 3ij. gr. xliij.}$

Folia saporis sunt herbacei, subsalsi, chartam cœruleam levissimo rubore tingit. Sale essentiali donari videtur. Tartaro vitriolato vel sali Coralliorum simili cum multo oleo conjuncto.

Bellis Minor *Off. Bellis sylvestris minor C. B. P. 261. Off. Inst. R. H. 491.* Bellis minor sylvestris spontanea *J. B. 3. 111.* Bellis minor *Tabern. Icon. 328.* Solidago consolidæ species *Brunfelsii.* *Symphytum minimum* *Quorumdam.* *Primula veris* *Casalpini. 493.* *Consolida minor Herbariorum:* vulgo *Paquette ou petite Marguerite.*

Radicibus est multis, tenuibus: foliis numerosis, humi sparsis, pinguiculis, hirsutis, longis, versus radicem angustis, sensim latefcentibus rotundatisque, levissime serratis; nullo caule, sed pediculis frequentibus inter folia exortis, palmaribus, & altioribus, tennibus, teretibus, hirsutis: quorum singulis flos insidet unus, radiatus, cujus scilicet discus ex plurimis flosculis luteis; corona vero ex semiflosculis lacteis aut ex albo sanguineis componitur; embryonibus insidentibus, & calyce simplici, & multifido comprehensis. Embryones autem deinde abeunt in femina exigua nuda Thalamo pyramidato affinia. Folia, flores, & radices in usu sunt. Utraque Bellis in pratis, & pascuis agri Parisiensis passim nascitur.

Analyti chymica, ex Bellidis minoris floridæ lbv. prodierunt humoris limpidi, odoris, & saporis expertis, obscure tamen acidi $\text{lbj. 3v. 3ij. gr. lx.}$ humoris primo limpidi, manifeste acidi, deinde rufescentis, empyreumatici, austeri $\text{lbij. 3xv. 3v. gr. xxliij.}$ humoris fusci, sale volatili urinoso imprægnati $\text{3j. 3ij. gr. xlvij.}$ olei spissi ad instar extracti 3j. igne reverberii calcinata reliquit cinerum $\text{3ij. 3vij. gr. xxx.}$ ex quibus lixivio salis fixi alcali 3ij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit 3ij. gr. xlvij. in calcinatione 3ij. gr. vj.

Hujus plantæ folia acria sunt, succo viscoso turgida, & chartam cœruleam tingant colore rubro. Sale essentiali donantur ammoniacali tartareo aut Corallino simili; multo oleo acri involuto.

Bellides vulnerariæ sunt, emolliunt, attenuant, & detergunt. Earum succus expressus, & defœcatus ad ℥iij. propinatur. Coquantur folia, & flores in aqua communi vel in jusclo carniæ ad M. j. vel contusa in vino macerantur, & expressum hauritur. Ex Bellide majore collectæ priusquam flores erumpant, habetur decoctum acris saporis, Piperis modo subtilis, & penetrantis, diureticum, & vulnerarium insigne. In purulenta exputione plurimum commendatur. Alii untur infuso folior. & florum in aqua calcis vivæ, cujus ℥iij. quotidie mane propinant. J. Rajus herbam integram in Zythogalo decoctam, & potam adversus asthma, phthisim, & orthopnoeam tamquam singulare remedium proponit.

Externæ unguentum ex Bellidis majoris floribus, & axungia suilla adversus porriginem (*la Teigne*) a Cæsalpino laudatur.

Maximam Bellidis minoris probari efficaciam in curatione vulnerum Jacobus Cornutus in *Histor. plantar. Canad.* asserit, nec præstantius ullum ab herbariis præsidium dicatum esse. Ejus folium impositum labia unit, & cicatrice obducit: succus inditus aut linamentis exceptus inflammationi quæ supervenire solet, valide obssistit, ad omnes cervicis dolores, tumoresque quacumque in parte illinitur. Strumas discutit: podagras lenit: in serventium intestinorum cruciatibus utiliter injicitur, ulceratis bibendus datur. Ejus succus aut decoctum, auctore Ettmullero, multum prodest in quocumque sanguine grumoso dissolvendo, & discutiendo, sive ex casu, sive ex vulnere, sive ex contusione. Hinc etiam inter antipleuritica ad sanguinem fere coagulatum resolvendum ab Helmontio commendatur. Mindererus in *Medic. Melis. p. 77.* iis, tamquam singulare specifiæ, qui post nimiam incalcescentiam corporis, subito frigidum potum ingurgitant, proponit. Ettmullerus refert experimentum Michaelis in coquo, qui per diem incaluit, & sitibundus arripuit haustum frigidum, unde asthmate aliisque symptomatibus correptus fere suffocandus videbatur: hunc succo ex tenellis foliis floridis recenter expresso, & in vino propinato per sudorem curavit, ut sequenti die optime se habuerit. Ad hepatis inflammationem, & adversus hydropem a nonnullis commendatur. Observationes enim discutit tennibus suis partibus, sanguineam molem spissiore dissolvit, attenuat, & fibrarum tonum restituit. Emanuel König Medicus Basileensis in *suo Regno Vegetabili* refert vulnus thoracis cum læsione pulmonum usu continuato decocti Bellidis minoris cum oculis caneror. sanatum fuisse, & idem decoctum in diathesi pulmonum inflammatoria plurimum valere asserit. Weperus, referente eodem, phthisicis desperatis auxilium fecit illis Bellidis minoris, Nasturtii & Nummulariæ succi recens expressi cochlearia duo vel tria cum pauxillo mellis rosati vel cum jusclo carniæ propinando. Horum usu duos prope desperatos præter expectationem convaluisse testatur: quod etiam Simonis Paulli testimonio, & experientia confirmatur. Schroderus refert mulierculis Germanicis usitatum esse herbam cum floribus ad alvum laxandum infantibus exhibere. Et Garidellus in *Histor. Plantar. Aquifex.* observat hujus herbæ succum alvum ciere. Quapropter monet hunc succum pleuriticis non incaute propinandum esse, præsertim dum humoris purulenti excretio per expectorationem fieri incipit, ne naturæ molimen laxante medicamento irritum fiat & morbi crisis interrumpatur. Herbarum decoctum alvum non movere idem observat.

Ruellius asserit Bellidis minoris folia trita cum Artemisia strumas efficacissime resolvere. Ejus flores & Geranii Roberciani folia hemicranie plurimum conducunt, auctore D. J. Comel Medico Parisensi peritissimo Acad. Reg. scientiar. Socio.

Aqua distillata paratur in Officinis ad eosdem affectus utilis, sed decocto vel succo debilior. In potionibus vulnerariis præscribitur ad ℥ij. ad ℥iijve. Extractum quoque conficitur ad eadem commendatum: ad pondus ℥j. exhibetur.

Bellis utraque usurpatur in aqua vulneraria Lemerii.

B E R B E R I S.

Berberis & Oxyacantha, Off. Berberis Dumetorum C. B. P. 454. Infl. R. H. 614. Berberis vulgo quæ Oxyacantha putata J. B. 2. 52. Spina acida five Oxyacantha Dod. Peupr. 750. Crespinus Matthioli. Amirbaris Avicenne. Uva ursi, Spina Sancta, Spina Christi, Spina acuta Quorumdam: vulgo Epine vinette.

Fructus est procerus radicibus flavescentibus, multifidis, fibrosis & repentibus: stolonibus tres cubitos altis, ramosis, spinis minacibus armatis, intus luteis: folia parva sunt, oblonga, ex angusto principio latescens subrotunda, in ambitu crenata, mollioribus aculeis cincta, dilute virentia, glabra, gustu acida. Flores odore gravi in uvam nascuntur conglobati, rosacei, petalis scilicet fenis, luteis, in orbem positis constantes, cum totidem staminibus concoloribus & pistillo viridante abeunte ut fructum cylindraceum mollem quatuor lineas longum, rubrum, succi acidi plenum, nucleum unum aut alterum oblongum continentem. In agro Parisiensi sponte nascitur. Transfertur & ad hortos, ad quorum sepimenta utilis est. Radix, fructus & semina in usu sunt.

Analyti chymica, ex succi acidi fructuum Berberis expressi lbv. prodierunt humoris limpidi fere inodori, saporis aliquantisper vinosi & acidi lbj. ℥xij. ℥vij. gr. xxix. humoris 1. saporis & odoris ejusdem, sed minus grati, acidi & subaustri, deinde rufescentis, empyreumatici, acidi austri lbj. ℥xij. gr. lj. humoris rufi, subacris, acidi & aliquantisper alcali urinosi ℥j. ℥j. olei fluidi ℥j. Massa nigra in retorta superflua pendebat ℥ij. ℥v. gr. xlviij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥j. ℥ij. gr. xlvij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥ij. gr. vj. lixivio extracta sunt. Paratum jactura in distillatione fuit ℥j. ℥j. gr. xvj. in calcinatione ℥j. ℥j.

Fructuum succus saporis est acidi austri: chartam coruleam colore intenso rubro inficit. Radix amara est & styptica & chartæ ceruleæ colorem vix mutat. Sale igitur donatur essentiali tartareo aluminoso haud dissimili.

Berberis fructus refrigerant & adstringunt: humorum effervescentiam ab acri & fervida bile excitatam compescunt, biliolos alvi fluxus sedant, ventriculum & intestina roborant, appetitum languentem recreant, dysenterias compescunt, hæmorrhagiis ab humorum acrimonia vel nimia sanguinis dissolutione oriundis conducunt.

Maturi comeduntur recentes, soli vel Saccharo conditi. Exsiccati in ptisanis vel decoctis adstringentibus usurpantur: exsiccati enim magis adstringunt. Eorum succus expressus & desecatus ad ℥j. propinatur: & ex eo syrupus, gelatina, sapa, in Officinis præparantur quæ in julapiis refrigerantibus usurpantur, tum ad sitim extinguendam in febribus ardentibus, tum ad humorum malignitatem debellandam. Vis enim cardiaca & alexipharmaca ipsis tribuitur.

Ægyptii, narrante P. Alpino de Medic. Ægyptior. hosce fructus in febribus malignis & pestilentialibus felici cum successu & simplici interveniente apparatu usurpare solent. Horum siquidem libram in vase magno aqua pleno vel duodecim etiam aquæ libras continente mittunt, cum nonnullis seminibus Fœniculi vel frusto panis, atque per noctem vel diem sic macerare volunt, deincepsque de frigida hac expressione per colum transfusa cum Saccharo multo rosaceo vel simplici, vel syrupo ex acido Citri, large ægratis propinant, qua potione calorem febrilem sitimque extinguunt, vires resciant, atque etiam putredini prævalide obsistunt. Præstantissimum auxilium ad alvi fluxiones apud eam gentem sua adstrictione habetur, eoque potu ipse P. Alpinus, pestifera ibi febre correptus, cum immoderata diarrhæa biliosa, felici cum successu Ægyptiorum Medicorum consilio usus est. Simon Paulli Prosp. Alpini exemplum imitatus ab acri febre & enormi diarrhæa quibus hic Lutetiæ Parisiorum olim afflictus fuit, solius syrupi Berberis usu limpidissima fontana diluti fuit liberatus: atque post dein ex his fructibus parata medicamenta plurimi fecit.

Idem S. Paulli observat *Ægyptios Medicos* non sine causa remiscere infuso ejus tantillum seminis *Fœniculi*, nempe ad frigidiorē ejus temperiem corrigendam, ne officiat ventriculo. *Gasp. Hoffmannus* eandem cautelam circa illius usum commendat his verbis: Tu vero, inquit, ante omnia vide ne ventriculus sit frigidior. Siquidem acida minus conveniunt illis quorum ventriculus cibos tardius concoquit, tum ob caloris aut potius spirituum defectum in hujus visceris succo, tum ob ejusdem succi tenacitatem quam acida semper augent.

S. Paulli *Quadr. Bot.* hujus fructus salem essentialē plurimi facit cujus conficiendi ratio hæc est.

℥. Succī Berberis ℔ij. succi Limon. ℥ij. Digerantur per biduum in balneo arenæ: fiat colatura ad dimidias blando calore balnei mariæ exhalanda, tunc per aliquot dies in locum subterraneum aut cellam reponatur. Crystalli tartarei circa vasis fundum & latera concresecunt. Succus per inclinationem effundatur ad dimidias, iterum evaporetur & reponatur ut in crystillos concresecat; quod toties repetatur, donec nullæ amplius crystalli concresecant. Crystalli blando calore exsiccatæ servantur ad usum.

Sal ille essentialis instar cremoris Tartari pulveratus iusculis ptisanæ, decoctis & julepis adversus febres immixtus, non solum illis acore suo ori & ventriculo pergratum saporem conciliat, sed etiam corruptioni humorum & febrili æstui insigniter resistit.

In ichuria, dysuria & inflammationibus internis Nitrum in succo Berberis solutum exsiccatum & in crystillos coactum Cl. Tournefortius ut præstantissimum remedium proponit.

Succus vel decoctum Berberis faucium & tonsillarum inflammationem compescunt, gingivis laxis & putrescentibus scorbuticorum medentur, si os eluatur & fauces gargarizentur.

℥. Confection. Alkermes os. od. ℥i. Syrup. Berberis ℥ij. aq. Cinnamom. ℥ss. aquar. Meliss. & Oxytriphill. ana ℥iij. M. F. portio cochlearim sumenda in febrib. malignis.

℥. Aq. Plantag. ℥vj. succi Berber. ℥i. Mellis Rosati ℥ss. salis Prunel. ℥i. M. F. gargarisma in faucium inflammatione.

℥. Rosar. rubrar. siccatar. & Balaustror. ana ℥iij. affunde aq. Plantag. ℔ij. Macerentur in B. ciner. per aliquot horas; in Colatura dilue syrup. Berber. ℥ij. Sumat æger ℥iij. tertia quaque hora in hæmoptoe aut diarrhæa.

Acini sex femina potenter siccant & adstringunt: quare in quocumque alvi fluxu & albo mulierum fluore a nonnullis ad ℥i. pulverati præscribantur in liquore convenienti.

Cortex interior flavus tam ramorum quam radicum in convenienti liquore decoctus vel in vino albo aut Hispanico maceratus & potus in icterio a Joan. Râjo commendatur. Clusius vinum album tenue in quo cortex ille per trium horarum spatium maceratus fuerit potum mirifice purgare scribit. Eiusdem corticis pulverem in aceto maceratum Camerarius in aphthis puerorum laudat.

Eo cortice Tinctorii artifices lixivii macerato ad flavum colorem pannis conciliandum utuntur.

Berberis fructus usurpatur in syrupo myrtino *Charas*; succus in syrupo Corallior. & in syrupo dysenterico *Medicor. Parisiensium collectaneor. pharmaceuticor. Lud. Penicher.*

Acini usurpantur in pulvere Diarrhodon *Abb. Nicolai præpos.* in Diaprano simpl. *Nicol. Alexandrin.* & in Electuar. de Psyllio *Mesuei.*

B E R U L A.

Berula & Sium, *Off.* Sium sive Apium palustre foliis oblongis, C. B. P. 154. & *Inf.* R. H. 308. Sium umbelliferum, J. B. 3. 172. Sium, *Dod. Pempt.* 589. Crescione vulgo, *Cesalpin.* 300. Sium, sive Laver Dioscoridis Olusatris folio, sive *Patrinia aquatica*, *Lobel. Icon.* 208. vulgo, *Berle Ache d'eau.*

Ex radicibus geniculatis, repentibus, albis, fibrosis, caules promit cubitales & altiores, teretes, striatos, inanes, rectos, ramosos, & frondes longos pediculo striato, glabro, intus cavo, innixos, ex pluribus singularibus foliis per conjugationes costæ innascentibus & uno impari claudente constantes, pinguibus, glabris, & per circumferentiam ferræ modo incis. Flores umbellatim dispositi caulium extrema occupant Rosacei, & quinque petalis albis constantes in orbem positæ & calyci insidentibus. Is autem abit in fructum subrotundum ex duobus seminibus parvis odoratis, acris, hinc gibbis & striatis, inde vero planis compositum. Hæc agri Parisiensis incola planta delectatur in rivulis & fossis. Planta integra in usum venit.

Analyti chymica, ex Berulæ recens collectæ lbv. prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei, primò aliquantisper obscure alcali, deinde obscure acidi ℥xj. ℥v. gran. vi. humoris primò limpidi, odoris herbacei, subacidi, tandem fuci, empyreumatici, subausteri, tum acidi, tum alcali ℥liij. ℥xj. ℥vij. gr. ix. humoris fusci alcali & sale volatili urinoso imprægnati ℥iij. gr. xxxvi. salis volatilis urinosi concreti gr. lviii. olei spissi ad instar extracti ℥v. gr. l. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ij. ℥i. gr. xij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥i. ℥i. gr. lx. ex quibus salis alcali fixi ℥vi. gr. lxij. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ℥i. gr. xxiiij. in calcinatione ℥vi. gr. xxiiij.

Folia sapore subacri donantur. Itaque cum hæc planta parum acidi contineat, plus vero salis salis & urinosi; sale essentiali donari videtur ammoniaco simili cum olei portione mediocri conjuncto.

Berula inter plantas antiscorbuticas, & aperientes recensetur. Obstructiones referat, menses & urinæ movet. Quapropter in scorbuto, cachexia, chlorosi, hydropæ, & febribus intermittentibus convenit, & arenulas expellit. In acetariis comeditur, vel injusculis aut apozematibus aperientibus præscribitur. Succus etiam defœcatus ad ℥iij. quatuorve exhibetur.

Extus admota abdominis tumores resolvit.

B E T A.

Betæ, triplex genus in olitoriis hortis tum ad usum culinarium, tum ad usum medicum excolitur: scilicet Beta alba, Beta rubra vulgaris, & Beta rubra radice Rapæ.

Beta, Beta alba, Beta candida, Sicla & Cicla, Off. Beta alba vel pallescens quæ Cicla Officinarum, C. B. P. 118. Inst. R. H. 502. Beta candida, J. B. 2. 961. Dod. Pempt. 620. Trag. 706. vulgo, *Bette ou Poiree*.

Radice est terete, lignosa, minimum digitum crassa, longa, candida, foliis magnis, latis, levibus, crassis, succulentis, quandoque dilute, alias saturatius virentibus, sapore nitroso, cum costa spissa, lata: caulibus bicubitalibus, gracilibus, striatis, in ramulos effusis: in quibus longa serie ex foliorum alis nascuntur flores exigui, staminei seu constantes ex pluribus staminibus cum apicibus luteis, ex quinque-folio surgentibus calyce, subviridi, qui deinde abit in fructum fere globosum, asperum, verrucosum, in quo veluti nidulantur semina duo vel tria, exigua, oblonga, angulosa, seu inæqualiter rotunda, rubentia.

Beta rubra vulgaris, Beta nigra, Off. Beta rubra vulgaris, C. B. P. Inst. R. H. 502. Beta rubra, J. B. 2. 961. Dodon. Pempt. 620. vulgo, *Bette ou Poiree rouge*.

Radice est alba: foliis brevioribus quam præcedens, plurimum rubentibus minuse, interdum atro-rubentibus. Hoc foliorum colore a priori distinguitur.

Beta rubra radice Rapæ, Beta Romana, Beta Erythrorifosa, Beta-rapa, Off. Beta rubra radice Rapæ, C. B. P. Inst. R. H. 502. Beta radice rubra crassa, J. B. 2. 961. Beta rubra Romana, Dod. Pempt. 620. Rapum rubrum sativum, Fuchsi: vulgo, *Bette rave*.

Caule est altiore quam Beta vulgaris rubra: radice uncias duas tresve crassa, ventricosa,

cola, intus forisque sanguineo saturo colore infecta. Betæ omnes in hortis inter olera colantur. Alba ad usum medicum sæpius usurpatur: ejus folia & pediculi seu costæ inter cibos magis recipiuntur: rubræ vero Romanæ radices in primis expetuntur.

Analyti chymica, ex foliorum & costarum Betæ lbv. prodierunt humoris limpidi odoris & saporis herbacei, obscure acidi lbj. ℥vij. ℥iij. gr. xxxvj. humoris limpidi, primo ejusdem odoris & saporis cum acido manifesto, tandem intense acidi & austeri lbij. ℥iij. ℥i. gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti ℥j. gr. x. olei spissi ad instar extracti ℥vij. Massa nigra in retorta superflua pendebat ℥ii. ℥vj. gr. lxxvj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum nigricantium & in massam fusorum ℥i. ℥ij. gr. xlij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥vj. gr. xij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in calcinatione fuit ℥j. ℥iij. gr. xxiiij. in distillatione vero incrementum fuit ℥j. gr. xxvj.

Beta sale essentiali donatur ammoniacali nitroso cum terra adstringente & oleo permixto & multo phlegmate diluto. Betæ enim folia exsiccata & in prunas injecta ad instar nitri comburendo fulgurant.

Beta alba lautioribus mensis hodie non est ingrata, quamquam Betas Martialis Poeta fatuas fabrorumque prandia carmine suo appellavit. Inter herbas emollientes numeratur cum Acantho, Althæa, Malva, Viola, Atriplice, Mercuriali & Parietaria: succus sale nitroso ammoniacali imbutus absterforia & quodammodo acri qualitate donatur: quapropter alvum ad excretionem stimulat assumpta, atque interdum ventriculum mordet, præsertim si cui natura exquisitoris sit sensus; proinde & stomacho frequens aut nimis ejus ulus noxius est. Nonnulli adstrictionem quamdam in Betæ corpore seu crassamento observasse credunt, qua ratione ventrem stipare & indurare asserunt, dum succus absterforia & laxante virtute donatur, unde tritum adagium:

Sicla parum nutrit, ventrem constipat & urget.

Quamobrem ad alvum subducendam cum jure in quo decoquitur sumendam esse præscribunt, & absque jure estatim minus aut nullatenus alvum laxare arbitrantur. Verum ipsa nulla adstrictio in Beta deprehenditur.

Nutritimentum ex Beta exiguum, sicut ex ceteris oleribus corpori accedit. Nostræ culinæ varia ex ea ciborum genera concinnant. Ejus folia ob fatuum saporem cum Acetosæ foliis sæpe consociantur. Costæ latiores & candidæ coctæ in pretio sunt.

Succus Betæ tum foliorum tum radices naribus exceptus sternutamenta proritat, humores pituitosos magna copia elicit, adeoque cephalalgiam, hemicraniam, catharos, coryzam compefcit & profligat: & in inveteratis distillationibus in oculos quæ subinde ophthalmiam causantur illis, a Simone Pauli commendatur: hunc succum cum aqua Majoranæ diluere solebat, quod medicamentum a nonnullis pro secreto habetur. At Olaus Borrichius in *Actis Hæffniensibus ann. 1673. Observ. 63.* Betæ succum esse periculosum & valde noxium errhinum scribit: quod confirmat experientia cujusdam virginis jam aubilis, quæ ludibanda & ullo absque incommodo liberalem hujus mixturæ portionem naribus sanis exceperat; sed paulo post inter cruciatus intensissimos caput ejus totum ita intumuit, ut duplo majus naturali appareret, & de vertigine, anxietate, agrypnia, doloribusque gravissimis per plures dies conquereretur: tandem ab his malis, curante eodem Olao Borrichio, præmissis universalibus, errhino contrario ex solo lacte recenti & tepido paulatim liberata fuit.

Foliorum decoctum intus sumptum lenit, emollit, & alvum blande laxat, quare folia in apozematibus & jusculis refrigerantibus, laxantibus, atque etiam aperientibus usurpantur, obstructions enim lienis & hepatis aperiunt.

℥l. Folior. Betæ, Lactuc. Portulac. Chærefol. Oxytriphyll. ana M. j. Coq. cum pullo gallinaceo aut frustulo carnis colli vitulini. Fiat jusculum.

℥l. Radic. Gramin. Acetos. Fragar. ana ℥j. Folior. Bet. Lactuc. Portulac. Cichor. Borr. Bugloss. Pimpinell. ana M. j. Coquantur in aq. comm. q. s. ad lbij. Fiat apozema pro sex dosibus. Cuique adde syrup. Violar. ℥j.

In decoctis pro clysteribus emollientibus & abstergentibus folia Betæ usurpantur.

℥. Folior. Betæ, Atropic. Malv. Altheæ ana M. j. Semin. Lin. pug. j. Coq. in f. q. aq. fluviatil. In colaturâ ℔j. dilue mellis violati ℥ij. Olei Lilior. ℥j. Fiat enema emolliens.

℥. Decoct. folior. Betæ, Cichor. Lactuc. Portulac. ℔j. qua dilue salis Prunell. ℥j. Mellis Nenuphar. ℥ij. Fiat Clyster. emolliens & refrigerans.

℥. Succ. radicum Betæ ℥j. aq. Majoran. ℥ij. Mellis anthosati ℥ß. Misce. Fiat er-
rhinum naribus attrahendum in coryza.

Externe folia vel integra vel sub cinerem cocta cuti a medicamento caustico aut com-
burente admoventur: & humorum excretionem per cutis glandulas blanda irritatione
promoveunt.

Betæ rubræ radice Rapæ radix rarissime in usum medicum venit, frequenter in usum
culinarum expetitur.

Analyti chymica, ex radicem Betæ Romanæ recentium ℔v. prodierunt humoris odo-
re & sapore radicem crudam referentis, obscure salis & alcali urinosi ℥xj. ℥j. gr. xxx.
humoris limpidi ejusdem odoris & saporis, obscure acidi ℔j. ℥j. ℥ij. humoris primo
limpidi, deinde rufescentis, intense acidi ℔i. ℥x. ℥ij. gr. xvij. humoris rufi, empy-
reumatici, acris, tum intense acidi, tum alcali urinosi & sale volatili urinoso copioso
imprægnati ℥ij. ℥j. gr. xlvij. salis volatilil urinosi gr. xxxvj. olei fluidi ad instar syru-
pi ℥j. gr. lx. Massa nigra residua pendebat ℥ij. ℥vij. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit
cinerum ℥vij. gran. lxxvj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥ij. gran. liij. extracta
sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ℥vj. gran. lx. in calcinatione ℥ij. ℥vij.
gran. xliij.

Betæ Romanæ radix sale essentiali donatur ammoniacali cum olei & terræ portione
mediocri conjuncto.

Betæ Romanæ radix alvum minus movet, imo nonnullius adstrictionis particeps cen-
setur, parum nutrit & in ventriculo difficile coquitur. In clybano vel sub cineribus
cocta, tum calida, tum frigida comeditur. Hiberno tempore in acetariis præcipue est
æstimationis. In assulas vel circulos transversum secta a coquis ad margines patinarum
& fercula exornanda adhiberi solet.

B E T O N I C A.

Betonica, Off. Betonica purpurea, C. B. P. 235. & Infl. R. H. 203. Betonica
vulgaris, purpurea, J. B. 3. 303. Betonica, Dod. Pempt. 40. vulgo, *Betoine*.

Radice est pollice crassa, transversa, fibrosa, capillata, gustu amara: caulibus cubi-
talibus, quadrangulis, nodosis: foliis aliis ad caulum nodos binis ex adverso nascenti-
bus, aliis humi sparsis, inconditis, pediculis palmaribus circiter donatis, oblongis, vil-
losis, rugosis, obscure virentibus, ad basim auritis, in ambitu crenis acuminatis, inci-
sis, & sapore aromatico præditis. Flores in spicas dense oriuntur verticillatim disposi-
ti, monopetali, labiati, purpurascens, labio superiori sulcato & ad posteriora veluti
reclinato, inferiori vero trilobato, cum staminibus flori concoloribus e medio exortis.
Ex calyce monotomio in quinque partes inciso surgit pistillum posticæ floris parti ad
instar clavi infixum & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in to-
tidem semina subrotunda & fusca in capsula, quæ floris calyce fuit recondita. In agri
Parisiensis dumetis & sylvis sponte nascitur. Folia & flores creberrimi sunt usus.

Analyti chymica, foliorum Betonicæ ℔v. præbuerunt humoris limpidi, odorem folio-
rum referentis, subacidi ℥x. ℥v. humoris primo limpidi acidi, deinde rufescentis, odo-
ris acefcentis, intense acidi, austeri ℔ij. ℥vij. ℥ij. gr. xlvij. humoris rufi, empyreu-
matici, tum acidi austeri, tum alcalini urinosi & sale volatili urinoso imprægnati ℥j. ℥vj.
olei ℥j. ℥ij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. ℥ij. gr. xvij. quæ calcinata reli-
quit cinerum ℥ij. ℥v. gr. xxx. ex quibus salis fixi mere alcali lixivio extracta sunt ℥ij.
gr. xlvij. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ℥v. gr. vi. in calcinatione ℥ij. ℥v. gr. xlvij.

Folia sapore herbaceo subfalso donantur, & odore aromatico: chartæ cœruleæ colorem non mutant. Sale essentiali donantur composito ex sale tartareo & ammoniacali conjunctis cum multo oleo & pauca terra. Flores chartam cœruleam rubro colore leviter tingunt, & analysi chymica multo plus olei præbent.

Samuel Fischer Medicus Sheffieldensis apud Rajum observat expressos plantarum omnium succos quos expertus est, postquam aliquamdiu steterint & focibus subsidentibus glari evaserint, aliqua ruboris tinctura perfusus apparere, alios diluiores, saturatiore alios: at Betonicæ succum omnium dilutissimum esse & minime coloratum.

Betonica discutit, attenuat, aperit & abstergit. In primis cephalica est, hepatica, splenetica, thoracica, uterina, diuretica, antiarthritica & vulneraria. In capitis affectionibus præcipue commendatur. Nonnulli vim anodynam & fere inebriantem in ea observaverunt. Simon Paulli in *Quadrupartito Botanico*, refert quasdam edentulas anus occupatas in eruenda & eradicanda Betonica, eaque transplantanda in distantiore areolam sole sub ardente cernuas & conquiniscentes, a nimia Betonicæ fragrantia temulentas factas fuisse, & miros, ridiculosque corporis gestus egisse. Bartholinus in *Historia Anatomicarum observationum*, *Observ. 97. Centur. 3.* recenset quod cum hortulani operarii hero suo evellere voluissent Betonicam pro usu medico, omnes velut temulenti & ebrii titubarent. Quæ quidem vis oritur a Betonicæ recentis & vegetæ subtili sulphureo spiritu cerebrum & nervos feriente.

In Officiis frequentissime ex Betonicæ floribus conditum; ex foliorum succo syrupus & extractum; ex herba ipsa aqua distillata, infusa, decocta & epithemata præparantur. Foliorum vel recentium vel exsiccatorum manipulus unus in aqua bulliente maceratur. Theæ ad instar, aut in Ibj. decoquitur. Flores a nonnullis ad hunc usum anteponuntur. Syrupus vel conditum ab ℥ss. ad ℥i. foliorum succus ad ℥iij. vel extractum ad ℥ss. præscribuntur & iisdem virtutibus instruuntur. In hemicrania, vertigine, membrorum stupore & paralyti hæc omnia usurpantur. Expectorationem promovent & ulcera interna detergunt & ad cicatricem perducunt.

Fabricius Hildanus *Centur. 3. Observ. 32.* observavit, multos arthriticos curatos fuisse quotidiano usu florum foliorumque Betonicæ in juseulis, acetariis, potu & balneis: sed exquisitam observabant victus rationem, corpus per intervalla expurgabant, & fonticulos aliquot gestabant.

Doctor Bovvie Medicus Anglus apud Rajum, infusum e foliis Betonicæ, Scorodoniæ & Chamæpithyos exsiccatis paratum & calide potum ad ℥vj. bis, terve die, & per longum tempus continuatum proponit velut medicamentum admirandæ efficacæ in podagra, cephalalgia, & nervorum affectionibus.

Poterius historiam cujusdam calculo laborantis refert, qui Betonica cum Herniaria in carnum juscule cocta sanatus fuit. Bibit quotidie hoc jusculum ad tres vel quatuor menses, & vespers ℥ss. oculorum Cancrorum cum succo Limonum sumpsit, ac tandem convaluit.

Betonicæ folia exsiccata & pulverata sternutatorium præbent potissimum & in morbis capitis præstantissimum. Cerebrum enim purgat irritando fibras nerveas quarum extremitates in interiori narium tunica expanduntur. Hac irritatione nervi & cerebri membrana commota humores viscosos in glandulis cerebri aut in sinibus altius impactos fortiter excutunt, qui per vasa sanguinea ad glandulas narium, faucium & vicinas partes delati, sub aqua, mucis, pituitæque viscidæ specie e naribus per sternutationem eiciuntur. Aptè igitur Betonicæ pulvis præscribitur contra capitis affectus diuturnos & contumaces ex tenaci materia oriundos, uti gravativos dolores, paralysem præsertim linguæ & faucium, morbos soporosos, necnon rheumaticos oculorum affectus sine multo dolore & rubore.

Sternutatoriis autem abstinendum est ubi inflammatio imminet vel adest, in cerebri defluxionibus cum febre, oculorum inflammatoriis affectionibus, ulceribus narium, aut quando malum est inveteratum, in obnoxiiis vertigini, hæmorrhagiæ, & in gravidis. Nonnulli foliorum Betonicæ exsiccatorum & concisorum vel scoram vel cum Tabaco mixto-

mixtorum & tubis infarctorum fumum ore haurire & reddere solent in capitis affectionibus.

Externe folia contusa sola vel vino calido macerata capiti admoventur tum ad dolores capitis gravativos sedandos, tum ad vulnera sananda.

℥℥. Folior. Betonice. M. j. Liquiritiæ rat. & contus. ℥ss. Coquantur in aq. comm. ℔ij. Colatura per cyathos propinetur. In capitis affectionibus.

℥℥. Folior. exsiccat. Betonice & Majoran. ana q. v. M. F. pulvis sternutatorius ad usum.

℥℥. Folior. Beton. Salviæ, Majoran. & rad. Irid. Florentin. ana ℥ss. folior. Nicotianæ ℥i. Fiat pulvis sternutatorius.

℥℥. Foliorum recentium Beton. Maioran. Salviæ ana M. ss. Contund. sensim affundendo vini albi & aq. Betonice ana ℥iiij. Liqueor percoletur cum expressione & fiat erhinum, de quo tepido, prono capite & aqua ore pleno & naribus attrahatur aliquantisper, ter quaterve mane, jejuno ventriculo, ad purgandum cerebrum a crassis & viscidis humoribus.

Radicum facultates in hac planta a foliorum & florum viribus longe dispares sunt: multum ori, stomachoque ingratae nauseam, ructus, vomitumque provocant. Rarissime in usum veniunt.

Betonica usurpatur in pulvere contra rabiem *Palmarii*, Syrupo de *Artemisia Charas*, de *Ibisco Pharmacop. Parisiensis*, Emplastro de *Betonica*, de *Gratia Dei*, Unguento mundificativo de *Apio*, & Ung. martiato, Aqua vulneraria *Lemery Chymie*. Ex planta florida aqua distillata servatur in Officinis, & ex foliorum succo syrupus conficitur.

B E T U L A.

Betula, Off. Betula, C. B. P. 426. & *Inst. R. H.* 588. J. B. 1. 148. *Dod. Pempt.* 839. Populo albæ similis in Alpibus, *Casalpin.* 121. vulgo, *Beuleau*.

Arbor est satis procera, sæpe etiam fruticans. Ramos spargit tenues, flexiles, magnæ ex parte deorsum pendentes. Multiplici libro vestitur. Cortex ejus exterior caudicem conveliens crassus, scaber, albidus at rimosus; qui vero huic subest interior tenuis admodum, levis atque instar membranæ pellucidus: crassiorum ramulorum cortices inalbicant quoque, sed minimorum non ita qui spadiceo resplendent. Ligni materia alba est similiter ac ramulorum, qui adeo lenti & flexibiles, ut ex illis circuli ad dolia magnæ constringenda probatissimi parentur. Viminum seu furculorum gracilium usus ad scopas & ad fascium vincula frequens est. Folia quæ primo exeunt plicata & crispa prorumpunt late virentia, singula singulis iisque tenuibus dependentia pediculis, subrotunda, acuminata, Populi nigre haud absimilia, sed minora, minus levia, in ambitu serrata, subpinguia, odorata, sapore amaro. Fructus huic arbori a *Matthiolo* & *Camerario* denegatur, a *Trago* & *Dodonæo* cum nucamento confunditur. De eo J. *Rajus* dubitanter loquitur. *Clariss. Tournesortius* & fructum & florem distinguit in *Inst. R. H.* & accuratissime descripsit in *Agri Parisiensis plantarum Historia*. Julos mense Aprili profert seu flores amentaceos & quasi vermiculares, sesquiunciam longos, lineas duas crassos, ex plurimis foliolis rubescentibus, subrotundis, cuspidatis, duas lineas longis, axi seu capillamento affixis & squammatim dispositis constantes: squamulæ paulatim dehiscunt, promuntque congeriem quatuor vel quinque apicum sub foliolis delitescentium, gracilium, flavescentium vel purpurascenscentium, lineam longorum, bivalvium, seu in duas partes hiantium, & pulvisculum tenuissimum subluteum expansionis tempore fundentium. Hos inter apices quædam occurrunt foliola intermixta. Eodem tempore fructus iisdem ramis separatim adnascuntur, primo vermiculis similes, semiunciam longi, lineam crassi, ex squamulis virentibus compositi acuminatis cum acumine reflexo axi cuidam affixis. Singulis sub squammis seminum embryones cum quatuor vel quinque plumulis tenuissimis purpurascenscentibus delitescunt. Maturitatem adepti cylindracei sunt, pollicares, tres, qua-

quatuorve lineas crassi, utraque parte extrema rotundati, ex squammulis conflati fuscis, duas lineas & amplius longis, trifidisque. Squammulae semina tegunt minuta, fusca, compressa, lineam longa, fere ovata, cum duabus alis membranaceis utrimque dispositis, semine latoribus & pallidioribus. Autumno maturescunt, & adhuc hyeme & vere sequente in arbore nondum decidui reperiuntur. Ratione fructus hæc arbor inter coniferas a nonnullis recensetur, a quibus distinguitur folio deciduo ad Populneum accedente. In nemore Bononiaco agri Parisiensis sponte crescit. Folia, cortex & lacryma in usum veniunt.

Hieronymus Tragus existimat veteres, antequam papyri usus esset inventus, libro Betulae, hoc est, cortici candido opera sua inscribere solitos fuisse. Revera non inepti sunt huic usui exteriores illi candidi & membranacei cortices, qui veluti cuticulæ quædam in mediocri magnitudinis arboribus, crassiorem corticem amplectuntur, cujusmodi quatuor aut etiam quinque diversas nonnunquam separasse J. Rayus testatur. Unde suspicatur novam quotannis huic arbori cuticulam accedere, vel ex humore, qui paulatim per corticem transsudat concretam, vel ex annua a cortice decedente tunica spoliis Serpentis in modum excrecente. Quicquid sit; J. Bauhinus Trago assentiri nequit Betulae librum fuisse papyrum veterum.

Hujus arboris cortices bituminosi sunt, & Alpini ex illis contortis nocturnas faces parant, quæ optime flagrant & incenduntur.

Sub finem hyemulis Betula succo turgida lacrymare incipit. Si vero in trunco aut ramis vulneretur, dulcem, & potulentum humorem adeo copiose effundit ut ramulus aliquis unico die facile ploret libras 8. vel 10. liquoris. Hunc siti pressi pastores in sylvis sæpenumero potare solent.

Helmontius observat quod si vulneretur cortex Betulae prope terram in trunco, liquor qui ex vulnere manat, sit totus aqueus ac pene insipidus; si autem ramus crassitudinis trium digitorum ad medium usque perforetur, sicut liquorem sapidiorem, subacidulum, non ingratum, quod quidem notatu dignum videtur.

Analysi chymica, ex foliorum Betulae recentium ℥v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, coriarii odorem referentis, subamari, occulte falsi & subacidi ℔j. ℥vij. gran. xlvij. humoris primo rufescentis, deinde rufi, ejusdem odoris, manifeste acidi, deinde intense acidi austri, empyreumatici ℔j. ℥xiiij. ℥ij. gran. xlvij. humoris rufi, austri, sale volatili urinoso mediocriter imprægnati ℥ij. ℥vij. gran. xxxvj. olei adiposi ℥ij. ℥vij. gran. lx. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. ℥vij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ℥vij. gr. xxx. ex quibus lixivio, salis fixi mere alcali ℥j. gran. xiiij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. ℥vj. gran. xxiiij. in calcinatione ℥viiij. ℥vij. gr. xlij.

Ex ramulorum recentium ℥v. prodierunt humoris limpidi fere inodori, & insipidi, obscure acidi ℥viiij. ℥vij. gran. xij. humoris rufescentis manifeste acidi pungentis, subaustri ℔j. ℥xij. ℥ij. gr. xviii. humoris fusci, empyreumatici intense acidi, subfalsi & subaustri ℥ix. ℥ij. gr. xlij. olei ℥ij. ℥ij. gr. xij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥xv. ℥ij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum læucophæorum ℥v. gran. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali & caustici gran. lix. lixivio extracta sunt. Partium deperditio in distillatione fuit ℥xiiij. ℥ij. gran. lx. in calcinatione ℥xiiij. ℥v. gr. xxxiiij.

Betulae folia sale essentiali tartareo, nitroso & aliquantisper ammoniacali cum multo oleo bituminoso permixto donantur. Lignum minorem olei quantitatem continere videtur & minus terræ. Chymici observant optimos ex Betula parari carbones, ad fundenda metalla peridoneos; sane ratione bituminis copiosi quod in illis continetur.

Folia aperiendi, resolvendi & potenter abstergendi facultate sunt prædita. Cocta cum aqua & imposita pro epithemate adversus hydropem & scabiem a S. Paulli & Friderico Hoffmanno commendantur. Cortex & ramuli teneri ad eadem valent. S. Paulli narrat se balneo ex tenellorum ramulorum & corticis decocto parato honestissimam matronam scabie pruriginosa universali, quam ex contagio contraxerat, laborantem sanavisse. Cor-

ex aerem halitibus malignis & pestilentialibus inquinatum suffitu corrigere dicitur, præsertim ad inferiorem caudicem natus. Horum suffimentorum duo adfunt specimina a Medicis Wratislaviensibus propofita, ad puras necnon etiam infectas ædes pestis tempore fumigandas.

1. Baccar. Juniper. M. iij. Rutæ virentis, Absinth. radic. Helen. corticis Betulæ inferius circa caudicem nati ana M. ij. Folior. Quercus ꝑj. Myrrhæ rubr. ꝑliij. Exsiccentur & fiat l. a. pulvis pro fumo purarum ædium a contagio præservandarum.

2. Baccar. Juniper. M. iij. Rutæ virentis, Absinth. radic. Helenii, corticis Betulæ ex caudice inferiori detracti, cornu Hirci rasi, non castrati, Sabinæ, pilor. Hirci, ana M. ij. Folior. Quercus, Myrrhæ ana ꝑj. Fiat pulvis pro domibus contagio infectis.

Humoris verno tempore ex Betula profluentis vim & efficaciam in calculo renum & vesicæ, in stranguria & urina cruenta Tragus, Helmontius & alii non immerito celebrant. Hic humor colligitur vel ex cortice ejus terebra perforato, cui filum laneum vel xylinum inferitur, vel ex ramorum extremis præscissis antequam folia erumpant: simulatque enim hæc apparent, liquor, qui exstillat, nullius est usus, inquit Helmontius. Ante germinationis tempus collectus saporem habet suavem, acidulam, quasi Terebinthinaceum, & facile acefcit. Servatur autem optime vasis & lagenis probe clausis, superaffundendo tantisper olei Olivarum ad aeris contactum arcendum: vel etiam leni committitur fermentationi, quam liquor ille, nulli ad instar facile concipit, donec in liquorem convertatur potulentum & quasi vinosum: sic enim gratum saporem retinet & per totum annum servari potest. Cyathus unus aut alter hujus humoris Betulini hauritur matutino tempore, jejunio ventriculo. Nonnulli eum ad ꝑij. tresve propinant in phthisi incipiente aut ad calculi præservationem. Diuresim promover, sicque calculos renum & vesicæ propellit, eorum generationem impedit, & ipsam paroxysmum nephriticum sedat; quapropter a nonnullis Betula vocatur lignum nephriticum Europæum, & succedaneum habetur pro ligno nephritico ex Indiis allato. Ut major ipsi concilietur vis diuretica, cuilibet haustui potest admisceri aliquid vini cui primo vel radix aut semen Raphani, semen Lithospermi, vel baccæ Alkekengi infusæ sint. Podagricis confert humorem podagræ causam per urinæ vias eliminans. Dysuriis & stranguriis quibus senes obnoxii sunt medetur. In scorbuto Cerevisiæ recentem coctæ & liquori Betulæ æquali proportionem simul mixtis immittunt nodulem ex antiscorbuticis, sumuntque pro potu ordinario. In istericis, cachecticis, item melancholia hypocondriaca egregii est usus. Hepatis, lienis, mesenterii obstructions nitrofo sale suo referat & curat crassos succos resolvendo. Ettmullerus illum mense Martio per aliquot dies haustum ad massam sanguineam tenuiorem, & puriorem efficiendam apprime convenire asserit. In scabie quoque commendatur, tum externe, tum interne adhibitus. Idem tamen Ettmullerus observat, hunc succum sanguineam molem adeo purgare ut etiam usu suo quosdam scabiosos reddiderit, dum scilicet heterogenea salia ex massa sanguinea secreta & intra cutim defixa, pathemata illa scabiosa prodixerunt: sed brevi ab illius usu continuato perfecte sanantur. Gualther. Needham Medicus apud Anglos celebris hoc succo partim mero, partim cum melle permixto phthisim scorbuticam, referente J. Rajo, non semel curavit. Quidam hunc succum distillant, & creber ejus potus cum aqua Sambuci in hydropse laudatur. Aqua præcipue commendatur ad vulnus abstersionem & curationem. Simon Paulli hunc succum jonthis seu varis faciei certo experimento mederi affirmat: si interdum, & præsertim mane & vesperi facies eo lavetur, atque non detrita succescat.

BISTORTA.

Bistortæ duæ sunt species in Officinis usitatæ, una radice minus intorta, altera radice magis intorta, quarum radices promiscue venales prostant in seplasiariorum officinis, & iidem virtutibus donantur.

Geoffroy Tom. II.

F

Bi-

Bistorta vulgaris radice minus intorta, *Off. Bistorta major*, radice minus intorta, *C.B.P. 592. Inst. R. H. 511.* *Bistorta major*, rugosioribus foliis, *J. B. 3. 538.* *Bistorta*, *Dod. Pempt. 333.* *Colubrina*, & *Dracunculus major*, *Brunsfelsii*: *Serpentaria foemina*, & *Colubrina*, *Fuchsi*: *Bulaparthum* seu *Bistorta*: vulgo *Bistorte*.

Ex radice crassa, oblonga, geniculata, articulum digiti complicatum referente, nonnunquam retorta, multis fibris capillata, foris fusca vel ex spadiceo nigricante, interiore vero pulpa non intense rubente, gustu austeriusculo adstringente, folia in longiusculis pediculis promit oblonga, lata, & acuminata, *Lapathi* similia, verum minora, venosa, superne, quidem atro-virentia, inferne vero glauca; inter quæ medii exeunt caules pede altiores, tenues, glabri, rotundi, geniculati, minoribus aliquot foliis circumvestiti: in quorum fastigio spica florum nascitur apetalorum, qui scilicet ex plurimis flaminibus constant, cum apicibus coloris carnei, & ex calice quinquifido, & concolori surgentibus: pistillum abit in semen triangularem rufum & fere nigricans, splendens: in capsula, quæ calyx floris fuit, reconditur. In hortis colitur. Sponte crescit in regionibus calidis super altiora montium juga, in locis humentibus. Radix in usum venit.

Bistorta radice magis intorta, *Off. Bistorta major*, radice magis intorta, *C.B.P. 592. Inst. R. H. 511.* *Bistorta media*, folio minus rugoso, *J. B. 3. 538.* *Serpentaria mas*, seu *Bistorta*, *Fuchsi*.

Analyſi chymica, ex radicum *Bistortæ* recentium ℥v. prodierunt humoris limpidi, subacidi, aliquantisper odorati, aromatici, cum olei essentiali guttis aliquot ℥ij. ℥ij. ℥i. gr. xliij. humoris primo limpidi, aromatici, deinde rufescentis, manifeste acidi ac subausteri ℥xij. ℥vij. gran. lx. humoris fusci, empyreumatici, manifeste acidi, subfalsi ℥vij. ℥vij. olei spissi ad instar extracti ℥i. ℥ij. gr. xl. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥xiiij. gr. xxiiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥vi. gr. xlvij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥ij. gr. xl. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥vij. ℥ij. gr. xlvij. in calcinatione ℥xj. ℥i. gr. xlvij.

Hæc radix continet salem essentialem aluminosum seu acidum terra & oleo, cum tenui, tum crasso ac bituminoso copioso involutum.

Virtute balsamica, vulneraria & adstringente donatur, Usurpari solet adversus omnes affectus in quibus adstrictione opus est, ut urinæ incontinentiam, gonorrhæam, menses nimios, sanguinem e vulneribus manantem, sanguinis sputum, vomitiones biliosas, dysenteriam, aliasque alvi fluxiones.

Recessetur quoque inter alexipharmaca & sudorifera; quapropter ad febres malignas, variolas, pestem, & dysenteriam malignam usurpatur, & sæpius cum *Tormentilla* consociatur. Verumtamen diaphoreticam, & sudoriferam virtutem illi sicut & *Tormentillæ* *S. Paulli* denegat; vim exsiccantem solum & refrigerantem aut incrassantem concedendo. Reipsa si in peste & in malignis febribus *Bistorta* præstantissima sit, sane quia sanguinis æstum compescit, nimiamque dissolutionem non coerct, tum sale suo luminoso, tum etiam bituminoso suo sulphure, quibus acres massæ sanguinæ sales retunduntur, irretiuntur. Radix recens vel siccata usurpantur in ptisanis, & apozematibus adstringentibus ab ℥ss. ad ℥i. in aq. comm. ℥ij. ad ℥ij. Pulvis exhibetur a ℥ss. ad ℥i. cum conserva *Rosar. rubrarum* mixtus vel liquore idoneo dilatus, ejus insolum in vino ab ℥ij. ad ℥ij. propinatur. Pulveris *Bistortæ* ℥ss. cum pari *Succini* portione ex ovis foribilibus aliquot continuis usurpata abortum prohibet, auctore *J. Rajo*. *Etmullerus* in hæmorrhagia ex febre maligna hunc pulverem ad ℥i. feliciter exhibuit. *Sylvius* decoctum ejus ad fluxus sanguinis uterinos nimios post partum, qui contingunt ex retentione particularum secundinæ stimulantium ad excretionem, sicque sanguinis fluxum inducentium, præscribit permixtum cum uterinis & leniter expellentibus. Sic enim apprimè conducit secundinæ reliquiis expellendis & hæmorrhagiæ sedandæ. Eiusdem radicis decoctum adversus mulierum fluorem album commendatur.

4. Rad. *Bistortæ* minutim concisa ℥i. *Glycyrrhizæ* rasæ & contusæ ℥i. Rasuræ *C. C.* ℥ss. Radic. *Graminis* *M. j.* Coquantur in aq. comm. ℥ij. ad ℥ij. Fiat colatura pro potu solito in alvi fluxu variolis superveniente.

24. Rad.

24. Rad. Bistort. pulver. ʒʒ. Conserv. Rosar. rubr. ʒi. Syr. Berberis q. f. M. F. bolus adstringens in dysenteria, & alvi fluxu.
24. Rad. Bistort. ʒij. Coquantur in aq. comm. ʒxvj. ad ʒx. Adde fol. Majoran. & Pulegii ana M. j. Vini albi ʒxij. Digerantur in vase clauso. Infusum refrigeratum transcoletur. Colatura dilue syr. de Artemisia ʒij. Adde aq. Cinnamomi ʒʒ. Dosis ʒij. bis terve die, in hæmorrhagia uterina ex secundinæ portione retenta. Vel
24. Rad. Bistortæ pulv. ʒij. Corall. rubr. pp. Cinnamomi acuti pulver. & Boracis ana ʒi. Croci pulver. ʒʒ. M. F. pulvis pro duabus dosibus cum syrupi Kermisiani q. f. sumendus.

Bistortæ radix usurpatur in Aceto theriacali *Charas*, in pulvere dysenterico *Ejusdem*, & in Electuario *Diascordio Fracastor*.

B O L E T U S.

Boletus esculentus vulgaris: Boletus esculentus, *Inst. R. H.* 561. Fungus porosus, *C. B. P.* 370. Fungus rugosus vel cavernosus, sive Merulus niger, & albus, *J. B.* 3. 836. Primi generis Fungorum esculentorum 3. species, *Clusii Hist.* 363. Fungus spongiosus, *Dalechamp. Lugd.* Fungi terreni præcoces, Spongiolæ nonnullis, *Dodon. Pempt.* 481. Fungi favaginosi, sive Fungi rugosi favis mellis similes. *Lobel. Bolgs* vulgo, *Morilles*.

Plantæ genus est ejus flores, & fructus adhuc ignoti sunt. Nuclei Juglandis magnitudinem sæpe æquat, nonnunquam superat, substantia carnosus, totus circumquaque scrobiculis pervius ut favos apum imitetur, ex albo nonnihil rubescens, fulvus, aut niger interiori parte cavus, albus, & velut farinaceo quodam levore aspersus. Pediculus vero, qui Fungi corpus sustinet, totus albus, cavus, & infima parte tenuibus radiculis filamentosis instructus est.

Clusius quatuor hujus Boleti species observavit, quæ magnitudine, figura & colore differunt. Verno tempore reperitur in sylvis Vitæ sanæ, vernaculo idiomate, *Vincennes*, in sylvis Castellæ regii sancti Germani dicti, & in valle pagi *Montmorency* dicti. Ad usum culinarium tantummodo colligitur.

Analyti Chymica, ex Boletor. esculentor. recentium ʒv. per retortam distillatis prædierunt humoris limpidi Boletorum odorem, saporemque referentis, primo subacidi, deinde acidi manifesti ac tandem intensi ʒij. ʒviij. ʒi. gr. lx. humoris limpidi, intense acidi ʒbi. ʒxiiij. ʒij. gr. xxxvj. humoris primo rufescentis, limpidi, acidi, & subsalsi, deinde rufi sale volatili urinoso copioso imprægnati ʒi. ʒvi. gran. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti gran. xlvij. olei fluidi ʒi. ʒij. gr. xxx. Massa nigra in retorta residua pendebat ʒiiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ʒi. ʒv. ex quibus salis fixi salis ʒiiij. gran. xliij. lixivio extracta sunt. Partium deperditio in distillatione fuit ʒij. gr. vj. in calcinatione ʒij. ʒij. Itaque Boleti salem essentialem continent tartaro similem, cum sale ammoniacali conjunctum, cum oleo copioso permixtum, & multo phlegmate dilutum.

Boletus tum recens, tum exsiccatus ob gustum suavissimum in deliciis habetur variis modis præparatus, & hominum palatum variis condimentis oblectatur. Appetitum excitat, sanguinis motum augeat, vires instaurat, sed parum nutrit: usu nimio sanguinem accendit: quapropter biliosis, & calidis naturis noxius censetur.

Boletus olim exitio Claudii Imperatoris nobilitatus fuit. Optimus, inquit Plinius, cibus Boletus est: sed immenso exemplo in crimen adductus veneno Claudio Principi per hanc occasionem dato a conjuge Agrippina. Certum est non vitio Boleti extinctum Claudium, sed vi medicamenti quo imbutum fuisse omnes tradunt. Hinc medicatum Boletum dixerunt.

BONUSHENRICUS.

Bonus-Henricus, & Tota-bona, *Off.* Chenopodium folio triangulo, *Inst. R. H.* 506. Lapathum unctuosum folio triangulo, *C. B. P.* 115. Bonus-Henricus, *J. B.* 2. 965. Tota-Bona, *Dod. Pempt.* 651. Rumex unctuosus, *Tragi* 319. Spinacia sylvestris, *Matthiol. Mercurialis, Anglor.* vulgo Bon-Henry.

E radice crassa, sublutea, fibris aliquot donata, acri & amara plures emittit caules striatos, concavos partim erectos, partim supinos, brevi lanugine hirsutos, pedales aut cubitales: folia triangula, Atriplicis aut Ari similia, & interdum paria, superne glabra, inferne farina tenui respersa, longis pediculis nixa, caulibus alternatim adnata, sapore nonnihil nitroso. Flores in summis caulibus nascuntur conferti in thyrsis, exigui, apetali, plurimis scilicet staminibus constantes luteis, ex calyce multifido surgentibus. Eorum pistillum abit in semen parvum, orbiculatum, planum, ad renis figuram accedens, per maturitatem nigrum, in capsula veluti stelliformi, quæ floribus calyx fuit, reconditum. Herba integra in usum venit. In incultis locis ac ruderalis, secus vias, veteres muros & agrorum sepimenta frequenter reperitur, aut etiam in oleraceis excolitur.

Analyti Chymica, ex totius plantæ cum semine, & radice lbv. per retortam distillatis, prodierunt humoris limpidi, odoris, & saporis herbacei, occulte acidi ℥xv. ℥i. gr. xij. humoris limpidi, odoris, saporisque manifeste ac tandem intense acidi lbij. ℥xiiij. ℥iij. gr. xxxvj. humoris rufescentis, empyreumatici, intense acidi, subasali, subausteri ℥i. ℥iij. gr. xxx. humoris rufi, empyreumatici sale volatili copioso imprægnati ℥i. ℥v. gr. lx. olei crassi ad instar syrupi ℥i. ℥iij. gran. xxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥viij. ℥iij. quæ calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥iij. ℥vij. gr. lx. ex quibus salis fixi mere alcali ℥i. ℥i. gran. xlv. lixivio extracta sunt. Partium deperditio in distillatione fuit ℥vj. ℥i. gran. xlv. in calcinatione ℥iij. ℥iij. gran. xij. Itaque hæc planta continet salem essentialem nitroso-ammoniacalem oleo copioso permixtum & multo phlegmate dilutum, & ex hac mixtura compositum lentum & aliquantisper mucaginolum.

Hujus plantæ turiones, germina novella, florum thyrsi dum adhuc teneri sunt, & folia in aqua aut carniū jure decocta & cum butyro & sale condita comeduntur: sed parum nutrimenti præbent. Alvum emolliunt & laxant.

Ejusdem folia concisa aut contusa externe admota vulnera recentia uniunt, ulcera sordida & vetustiora expurgant & detergunt, & vermes, si qui in eis enati fuerint, interimunt, tumores digerunt atque resolvunt, doloresque sedant. Simon Paulli, in *Quadrupartito Botanico* non sine felici successu totam plantam cataplasmati forma ad mitigandos podagricos dolores semel atque iterum apud plebejos observavit: nec quidquam periculi timendum esse affirmat, cum non repellat, sed discutiat, & digerat; imo insuper anodyna est: quæ qualitates raro in uno simplici conveniunt.

24. Folior. Boni-Henrici recentium M. iij. Flor. Sambuc. & Chamæmeli siccor. ana M. ij. Contund. grosse: coquantur in f. q. aq. Sambuc. ad putrilaginem. Tum adde gumm. Carann. ℥ß. Camphor. ℥ß. Fiat lege artis cataplasma ad podagram parti dolenti applicandum, præmissis prætermittendis.

BORRAGO.

Borrage, *Off.* Borrage floribus cœruleis, *J. B.* 3. 574. *Inst. R. H.* 123. Buglossum latifolium, Borrage flore cœruleo, *C. B. P.* 256. Buglossum sive Borrage, *Matthiol.* 1186. Borrage, *Dod. Pempt.* 627. Corago quorundam: vulgo, *Bourrache*.

Radice est alba, digitum crassa, fibrata, mansu viscida: foliis latis, subrotundis, e viridi nigricantibus, alperis, rugosis & plicatis, per terram sparsis, eminentibus pullis, tenuissimis aculeis: caule hispido, terete, inani, cubitali ramoso. Flores ejus in cæminibus famulorum nascuntur eleganter cœrulei, raro carnei aut albi, pediculis uncialibus.

libus & sesquiuncialibus insidentes, purpurascensibus, & deorsum incurvatis. Monopetali sunt, corati, in quinque segmenta acuminata divisi, cum umbone acuto in medio & quinque apicibus nigricantibus fastigio cœnentibus pyramidis in modum coagmentato, & segmento oblongo purpurascens, cuique apici seu cincinnulo extrorsum apposito calyce quinquifido, acuminato, viridi, hirsuto sustinentur, ex quo surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum & quatuor veluti stipatum embryonibus qui deinde abeunt in totidem semina nuda, viperini capitis æmula, basi lata, mucrone acuto rugosa, per maturitatem nigricantia, quæ in calyce ipso longe ampliata maturescunt. Tota planta succo donatur viscido & satui saporis. In hortis colitur. Radices, folia, & flores in usum veniunt.

Analyti chymica, ex totius Borraginis recentis cum radicibus ℥v. per retortam distillatis prodierunt humoris primo limpidi, deinde albicantis, odoris & saporis lixiviosi, subtili ℥ij. ℥ix. ℥vj. gr. xlii. humoris primo limpidi, deinde rufescentis ejusdem odoris & saporis, sed debilioris, qui primo subtili, deinde subacidi notas præbuit ℥ij. gr. lxx. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥v. gr. xxxv. olei spissi ad instar extracti ℥v. gr. iij. salis volatilis urinosi concreti gr. xj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ij. ℥ij. gran. lx. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥i. ℥ij. gr. lj. ex quibus salis alcali fixi ℥v. gran. xxiv. lixivio sunt extracta. Partium jacketura in distillatione fuit ℥ij. ℥ij. gran. lxxvj. in calcinatione ℥i. gr. ix.

Borrage exsiccata & super prunas projecta comburendo plurimas edit fulgurationes nitri ad instar, & revera salem essentialem continet nitroso ammoniacalem, qualis ex mixtura spiritus nitri & spiritus urinæ exurgeret. Quemadmodum autem sal ille medius nunquam concreveret in salinam formam, ita pariter nitrosum acidum in Borragine contentum non concrevit cum urinoso sale in salem essentialem, aut potius in nitrum, nificæ aut sale alcali fixo imprægnatur, quæ cum sale acido nitroso avide confocantur, & urinosum salem deiciunt. Radicum succus Heliotropii tincturam efficit rubram: dilutior est tinctura ex florum succo. Nulla vero a foliorum succo hujus tincturæ fiat mutatio, unde conjicere licet acidum in radicibus magis evolutum esse, minus in floribus, aut in foliis sulphure & terra magis implicitum esse.

Borrage, licet temperata censeatur, inter cardiaca medicamenta numerari solet. Vis corroborandi, lipopolychiam removendi, lætitiæ melancholicis excitandi, & sanguinem defœcandi omnibus ejus partibus vulgo tribuitur. Vulgari tamen sententiæ C. Hoffmannus adversatur, qui Borraginis partes aut præparata in affectibus cordis biliosis, ad corroborandum in febribus pestilentibus, in ictu serpentum aliisque venenis frustra adhiberi se novisse affirmat. Sed in hac sententiarum diversitate non possumus quin multum concedamus salii nitroso ammoniacali, quo hæc planta donatur, utpote digestivo potentissimo. Humores enim lentos, tenaces, & crassos dissolvit, dividit & attenuat, sanguinem fluidiorem efficit, obstructions tollit, secretiones, & excretiones restituit, urinas promovet, vel sudores excitat, expectorationem provocat. Quapropter in calida, ut vocant, viscèrum intemperie a succis crassis, stagnantibus, acronibus factis, & phlogosum minantibus hæc planta utiliter præscribitur: in pleuritide, peripneumonia, morbi que inflammatorii incipientibus, in affectionibus ex atra bile oriundis, melancholicis nempe, hypocondriacis, & hysteriis, in cordis palpitatione, in cachexia, & mensium suppressione a fucorum crassitie, aut ab irritatione membranarum, ubi calidiora medicamenta vitanda sunt, ægrotantes ab illius usu diuturno non parum levaminis recipiunt.

Radices, folia & flores usurpantur in decoctis, & jusculis alterantibus. Succus ex foliis contulis extractus & defœcatus propinatur ab ℥ij. ad ℥iij. vel ℥vj. nonnunquam permiscetur cum succis Buglossi, Chæresoli & Cichorii sylvestris, & edulcoratur cum syrupis pectoralibus vel laxantibus pro libitu.

Succi harum plantarum, aliarumque per residentiam spontaneam solam defœcantur, vel per levem ebullitionem, despumationem, & colaturam. Reipsa per solam residentiam purgati majoris sunt energię; verum illis quorum ventriculus imbecillior est, nocent, ventriculum enim gravant. Ideo levi decoctione indigent. Nec adeo effeciti

sunt illi succi ut nonnullis videtur. Alius plantarum succos obtinendi modus a Th. Fulero in sua *Pharmacopœa extemporanea* proponitur, non contemnendus.

24. Borragin. q. 1. Concisa & leviter contusa ponatur in olla fictili vitreata cum operculo debite obturato, quæ clibano calido post panes extractos indita stet per sex horas. Dein massa in colum effusa, liquor clarus diffuens servetur ad usum.

Quandoquidem per hyemem plantarum succi facile obtineri nequeunt vere, vel æstate, dum herbæ vigent, earum succos extrahere & rite reconditos ad usum medicum asservare expedit. Cum autem facile corrumpantur, triplicem illorum conservandorum modum idem Fuller proponit: 1. Scilicet affuso oleo olivarum, mediante quo a mucore & acore per tempus præservantur: 2. Post aliqualem phlegmatis exhalationem & despumationem ad quartæ partis consumptionem coquuntur. Deinde pro unaquaque succorum libra spiritus vini ℥ij. vel iij. adjiciuntur. 3. Per residentiam spontaneam depurati succi immittuntur vasis halitu sulphureo conditis. Nimirum tæda sulphurea incensa in vase suspendatur, ita nebula alba totam lagenam implebit: hoc tamdiu fiat donec a fumo sulphuris extingatur: deinde lagena succo repleta claudatur. Ita per longum tempus succi incorrupti commodè conservari possunt. Verum ab acido sulphuris fumo nonnihil immutari possunt, ad quod attendendum est.

Flores Borriginis inter flores cordiales recensentur, nempe Borriginis, Buglossi, & Violarum, quibus nonnulli Rosas addunt. Recentes in acetariis comeduntur: vino injecti animum exhilarare dicuntur. Ex his conditum in Officinis, & syrupus præparantur. Exsiccati quoque servantur. Verum observandum est, hos flores, quando exsicantur, exiguæ admodum virtutis esse, & tunc ad medelam ægrotantium parum conferre.

Ex integra planta aqua distillatur, & extractum conficitur.

Borrigo, & Buglossum sæpius consociantur, & iidem fere virtutibus donantur.

24. Succor. defœcor. Borrigin. Bugloss. ℔j. Dilne syrup. Violar. Tussilag. aut Caryophyll. hortens. Distribuat in quatuor doses quarta quoque hora interjectis iusculis propinandas, in pleuritide, peripneumonia, & febribus inflammatoriis. Sæpe etiam succi Chærefolii, & Cichor. sylvestris adjiciuntur ad diuresim promovendam, & viscerum obstructions potentius referandas.

24. Radic. Borrigin. & Cichor. ana ℥j. Folior. Borrig. Bugloss. Lactuc. & Agrim. ana M. j. salis prunellæ vel polychrestæ ℥i. Decoquantur cum pullo gallinaceo, aut frustulo colli carnis vitulinæ. Fiant iuscula duo mane & sero sumenda, ad sanguinis æstum compescendum, viscerum obstructions referandas; in cachexia, chlorosi, aut hydropæ incipiente.

Borrigo usurpatur in illo apozemate satis noto quod vocatur iusculum *D. De Lorine*, cujus descriptionem alibi dedimus. Ejus succus usurpatur in Electuar. de Psyllo correcto *Charas*, & in syrupo de pomis composito *Ejusdem*, Syrupo Mercurialis seu *De longa vita dicti*, de Erylimo *Lobelli*.

B O T R Y S.

DUÆ plantæ hujus generis in usum medicum veniunt, scilicet Botrys ambrosioides vulgaris & Botrys ambrosioides Americana.

Botrys ambrosioides vulgaris: *Off.* Chenopodium ambrosioides, folio sinuato *Inst. R. H.* 306. & *Raii Hist.* 196. Botrys ambrosioides: vulgaris, *C. B. P.* 138. Botrys: *Dod. Pempt.* 34. Atriplex odora seu suaveolens: *Moriss. Hist.* Botrys plerisque Botaniciis: *J. B.* 3. 2. 298. vulgo: *Piment*.

Radice est parva, alba, recta descendente, paucis fibrillis donata: caule dodrantali, aut pedali, terete, rigido, erecto, hirsuto, crebris foliis alternatim positus vestito, ab imo statim ramoso: foliis quæriorum æmula divisura utrinque laciniatis, ac profundius incisis, venis majoribus rubri insignitis, pediculis longis insidentibus, cum primo emergunt,

gunt, rubris, postea pallecentibus. Flosculi ad tactum glutinosi in summis caulibus, & ramulis numerosissimi, longa serie velut in spicas laxas digesti sunt. Ex uniuscujusque autem folioli sinu duo exeunt surculi, & velut racemuli flosculis, & feminibus onusti. Hi surculi divisionibus suis *Διχτομοις* observant, & in unoquoque divaricationum angulo flosculus sedet nullo pediculo, itemque in ipsis foliorum aliis inter pediculos surculorum modo dictorum. Flosculi apertali sunt, plurimis scilicet staminibus constantes, ex calyce herbaceo multifido surgentibus. Singulis singula succedunt semina Sinapeos similia, sed minora multo in capsula, quæ calyx floris fuit, inclusa.

Tota planta odorata est cum quadam graveolentia non insuavi, saporis subacris, aromatici, & resinoso quodam lentore prædita, quo colligentium manus inficit.

Sponte nascitur in Gallo-provincias circa profluente aquas, & fontes, in aridis, arenosisque locis. Facile nostris in hortis adolescit. Herba integra usitata est.

Analysi chymica, ex hujus plantæ floridæ dempta radice ℥vj. per retortam distillatis, prædierunt humoris limpidi, odoris, & saporis aromatici, subamaricantis, acris, obscuræ salis, & obscure acidi ℥ij. ℥j. gr. xxxvj. humoris primo subacidi, deinde manifeste acidi, tandem subausteri ℥ij. ℥iiij. humoris rufescentis, limpidi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. gr. xxxvj. olei spissi ad instar extracti ℥j. ℥j. gr. xij. Massa nigra in retorta superites pendebat ℥iiij. gr. vi. quæ igne reverberi calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij. gran. lx. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥vij. gr. xxx. extracta fuere. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. gr. liij. in calcinatione ℥j. ℥vij. gr. xvij.

Hæc planta sale essentiali ammoniacali cum oleo tum tenui, tum crasso conjuncto donatur.

A recentioribus ad pectoris affectus pituitosos magnopere commendatur, præsertim in tussi, & asthma humido, & orthopnoea. Infusum in vino aut hydromelite, aut in aqua bulliente instar Theæ mane, & vespri ad ℥vj. propinatur, vel herbæ siccæ pulvis cum melle vel syrupo idoneo ad ℥j. exhibetur. Sic pulmonum infarctum referat, mucum spissum incidit, attenuat, & expectorationem promovet. Putulenta exspuentibus mirifice auxiliatur, attestante Mattholo. Pulmonum ulcera detergit, & vomicas sanat. Camerarius in *Horto suo* scribit in Misnia herbam mandi, & cum paucis vino deglutiri, vel etiam fieri ex ea cum melle electuarium ad pulmonis vitia præstantissimum.

Puerperarum flatulentos dolores colicos, & abdominis inflationem sedat. Præterea expertam Ettmullerus asserit in inflammatione hypochondriorum infantum, in qua succus cum pulve permixtus perhibetur.

Externe ad motum herba ipsa recens facit quoque ad uteri dolores, & ad puerorum flatulentam abdominis distensionem, si in calenti tegula, vino generoso irrorata calefiat, & ventri imponatur. Eadem quoque una cum Matricaria, & Chamæmeli floribus puerperarum a partu cruciatibus auxiliatur, & est præsentaneum auxilium, ubi simul omnia concisa in oleo Liliorum in patella parumper coquantur, & deinde ovis gallinaceis excipiantur, simul misceantur, coquanturque quoad placentæ formam referant, & calida ventri superponantur.

Aqua ejus distillata servatur in Officinis, & epota ad dolores post partum leniendos, & hypochondriorum infantum inflationem sedandam perutilis censetur.

24. Botryos M. j. Infund. in aq. cal. ℥ij. Colaturæ addé mell. Narbonens. quantum sufficit. Sumat æger infusum calens instar Theæ in orthopnoea, tussi & asthma humido.

24. Botryos exsicc. & pulver. q. f. Adde Mel. despumati q. f. Fiat Electuar. Dosis ℥j. ter quaterve die adversus vomicas pulmonum.

24. Herbæ Botryos recentis M. vj. Capillor. Vener. Passular. Corinthiacar. ℥ss. Glycyrrhiz. rasæ ℥iiij. Incisa & contusa infund. in aq. Botryos q. f. Coquantur. Fiat coctura, cui addé succi Botryos ℥iiij. Succi Hederæ terrestr. ℥j. Sacchari albi quantum sufficit. Coq. Fiat syrupus f. a. Sumat æger ℥j. mane & vespri cum

cyathis infusi Botryos in phthisi incipiente, ulcere pulmonum, & purulenta expectatione.

Nonnulli inter vestes Botryum reponunt ad tineas abigendas & ad odoris suavitatem communicandam.

Botrys ambrosioides Americana, *Off. Chenopodium ambrosioides Mexicanum: Insit. R. H. 506.* Botrys ambrosioides Mexicana: *C. B. P. 138. & App. 156.* Epazotl seu Atriplex odorata Mexicana, *Hernandez 159.*

Radice est oblonga, fusca, capillaribus fibris cincta, intus candida: caule pedali, etiam altiore, eoque subrubente quandoque, rotundo, striato, pilis levissimis, & rarissimis aspersis: foliis pallide virentibus, Atriplicis sylvestris vulgaris forma similibus, oblongis, sinuatis, & absque ordine caulem ambientibus. Ad singulorum exortum ramuli, ut in Atriplice emergunt, pluribus velut capitulis alternatim dispositis onusti, quibus singulis foliolum exiguum subijcitur, quibusque apertis flosculi exigui luteoli, ut in Botry vulgari, conspiciuntur, hisque semen minutum, copiosum succedit. Tota planta odorem gravem sed non ingratum spirat, & saporem aromaticum ad Cuminum accedentem refert.

Analysi chymica, ex foliorum, & summitatum recentium Botryos Americanæ lib. prodierunt per B. V. humoris limpidi, odorati, saporem resinofum, & subamarum referentis primo obscure acidi, ac tandem subacidi libij. ℥iiij. ℥i. gr. lj. cum olei essentialis flavescentis gr. lxix. deinde per retortam humoris subsalsi, subacidi, & urinosi ℥ii. ℥iiij. gr. xviii. humoris rufescentis, obscure acidi, manifeste alcali, urinosi, & sale volatili urinoso copiosa imprægnati ℥iiij. gr. x. salis volatili urinosi concreti ℥i. gran. iiii. olei adiposi ℥iiij. gr. x. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vj. ℥i. gr. lvij. quæ calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij. ℥vj. gr. ix. ex quibus salis fixi mere alcali ℥vij. gr. lxvj. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. ℥i. gr. lxix. in calinatione ℥iiij. ℥iiij. gr. xlviii.

Per hanc analysim manifestum est, Botrym Americanam continere salem ammoniacalem multo oleo tum tenui, tum crasso conjunctum. Multo plus salis volatilis urinosi, & olei in ea deprehenditur quam in vulgari Botry.

Hæc planta sudores, urinas, & menses potenter movet, flatus discutit, & ventriculum roborat. Francisc. Hernandez herbam crudam coctamve adjectam condimentis corroborare scribit, pectori asthmaticis, & obstructis conferre, gratamque alimoniam præbere; radicem decoctum dysenterias coercere, dissipare inflammationes, & noxia venenis animalia pellere.

B R A S S I C A.

BRassica, seu Caulis species non paucæ observantur in hortis excoltæ, vel colore, vel forma differentes. Quadam enim sessili folio patulæ sunt; aliæ contracto capitatæ; nigrae nonnullæ, vel rubrae: pleraque albidæ, vel etiam saturato colore virentes jam ex levi folio istæ, illæ vero crispo aut laciniato. Est etiam, quæ ex florido Cauliflora dicitur, sicut ex tumente caule Caulo-rapa. Quarum varietatum præcipuæ, & magis usitatæ sunt, Brassica capitata alba, Brassica capitata rubra, Brassica rubra vulgaris, Brassica alba vulgaris, Brassica alba crispa, Brassica cauliflora.

Brassica capitata alba: *Olitorum, C. B. P. 111. J. B. 2. 826. Insit. R. H. 219.* Brassica capitata albidæ: *Dodon. Pempt. 623. vulgo: Chou pomme blanc.*

Ex alba, & fibrata radice caulem producit humilem, crassum, albicantem, crasso cortice tectum, medulla parum acri, & subdulci. Folia quæ primum erumpunt lata habet, & ampla, nullis insignibus laciniis sinuata, longis, crassis pediculis hærentia, costis nervisque albicantibus crassis intertexta, colore cæcio aut cinereo cærulescente, quorum inferiora evulsa, aut sponte decidua stipitem relinquunt densa vestigiorum serie rugosum & inæqualem: superna vero, quæ remanent, lata quoque & subrotunda, & ex viridi albicantia, aut cæcia, mutuo incubitu in caput maximum nonnunquam ultra libras

quæ-

Hæ omnes Brassicæ species in hortis coluntur ad culinarium usum potius quam ad Medicum. In Officinis Pharmaceuticis præsertim usitata sunt folia Brassicarum rubrarum.

Analyti chymica, Brassicæ capitatæ folior. lbv. per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, odore & sapore caules coctos referentis, obscure salis ℥xj. ℥v. humoris limpidi ejusdem odoris & saporis, primo obscure acidi, & deinde manifesti, nonnihil salis lbij. ℥viij. gr. xxxv. humoris primo limpidi, deinde subtrubidi, odoris & saporis ejusdem, sed ingrati, quasi porracei, intense acidi, subsalis & subausteri lbj. ℥vj. ℥i. gr. xxxvj. humoris fusci, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ℥ij. gr. xxxv. salis volatilis urinosi concreti gr. xx. olei adiposi, ℥iij. gr. xxij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. gr. vi. quæ calcinata reliquit cinerum ℥v. gr. xl. ex quibus salis fixi mere alcali ℥ij. gr. lxxvj. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ℥ij. gr. lxxij. in calcinatione ℥iij. gr. xxxij.

Per hanc analysim liquet, Brassicam capitatam sale essentiali donari tartareo, nitroso, ammoniacali, cum olei portione mediocri conjuncto.

Ex Brassicæ cauli-floræ summitatum recentum lbv. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore plantam referentis, fere inspidi, obscure salis & obscure acidi ℥xij. ℥ij. gr. xxxvj. humoris limpidi ejusdem odoris, saporisque, obscure alcali lbij. ℥v. gr. xxxij. humoris primo limpidi ejusdem odoris, subsalis, alcali, urinosi, deinde rufescentis, ac tandem rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥v. ℥iij. gr. xlviij. salis volatilis urinosi concreti ℥iij. olei spissi ad instar extracti ℥j. ℥iij. gr. vi. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. ℥vj. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ℥vj. gr. xxiiij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥iij. gr. lxxvj. lixivio extracta sunt. Depeditio partium in distillatione fuit ℥ij. ℥iij. gr. lxxij. in calcinatione ℥ij. gr. ℥ij. Ex hac analysi concludendum saltem essentialem Brassicæ cauli-floræ esse ammoniacalem.

Brassicæ decoctum ex aqua summe foetet & Brassica in terram putrefacta tetrum spirat odorem. Ille fetor oritur ex sulphure crasso & admodum compacto, per salia volatilia in putrefactione aliquantisper evecto.

Brassica omnis apud olitores & coquos magis familiaris est, quam apud Pharmacopæos. A quibusdam veterum pro Medicina universali plane habita est. Narrant Romanos per sexcentos annos sola Brassica ad omnes morbos usos fuisse. Etiam medicina magni Catonis audit, qui ejusdem beneficio familiam suam a lue pestilenti immunem servavisse dicitur. Hodie quamplurimi tum ex magnatibus, tum ex plebeis eam inter edulia avidè appetunt. Rustici fere omnes ea vesci solent. Verumtamen ex omnium fere Medicorum sententia difficilis est concoctionis, parum nutrit, & succum crassum, ac melancholicum gignit, quod facile quivis in seipso colligere potest ex ructibus foetidis ingratisque, quos excitat. Ventrem inflat, halitibus caput replet, mentis operationes hebetiores reddit, somniumque turbulentum efficit. Quapropter eam relinquendam censemus illis, qui valent stomacho, aliisque hominibus qui multis durisque laboribus exercentur. Alba gustu censeatur præstantior rubra, præsertim folia illius interiora quæ tenera, suavissima, delicatissima, concoctaque facilius cauli-floræ. Rubra vero ad usum medicum reservatur, quæ speciali dote pectori convenire dicitur.

Medici contrarias distinguunt in Brassica virtutes scilicet alvum solvendi, & adstringendi. Succus qui nitrosus est ammoniacalis, alvum mover; ipsum corpus seu substantia terrena adstringens est. Hinc illud Scholæ Salernitanæ:

Jus Caulis solvit, cujus substantia stringit.

Præterea vis detergens & vulneraria in ea deprehenditur. S. Paulli vidit verrucas illitas, succo Brassicæ spatio 14. dierum evanuisse in ancilla quadam, cui manus obstitæ erant verrucis, quas sinebat sponte exsiccari sua citra detorsionem ullam. Camerarius refert folia ejus in ulceribus & lepra vino incocta, admodum utiliter adhiberi. Tragus tantæ Brassicæ efficaciam ait, ut urina eorum qui hoc olere vescuntur, fistulis, cancro, serpigini, & similibus vitiiis mederi queat. S. Paulli potum vulnerarium ad consolidanda vulnera ex Brassicæ rubræ, Saniiculæ, Verbenæ ana. M. j. Nucis mosch. Zingiber.

ana.

ana ℥ss. in ℔vj. Cerevisiæ maceratis describit & vulneratis pro potu ordinario propinandum proponit. G. Hieronymus Velschius refert ex Ottone Heurnio quemdam scorbutico adeo misere laborantem, ut maculis toto pectore & cruribus diffusis, membrisque rigentibus vix incedere posset, sanatum potu quotidiano ex vini ℔iij. quibus Brassicæ rubræ concisæ M. iij. cum Zingiberis ℥ss. Cinnamomi ℥ij. immacerata fuerant. Grube *De Arcanis Medicinæ*, testatur quemdam hydrope & scorbutico laborantem ope solius Brassicæ vino cum suis corrigen- tibus infusæ feliciter fuisse restitutum.

Rubra acrimoniâ humorum in pectore potissimum summopere mitigat, rûssim egregie sedat, & incipientia ulcera detergit. Eo nomine in decoctis & jusculis pectoralibus præscribitur. Concionatoribus quibusdam & cantoribus in usu est pro raucedine nimiam loquelam insequente emendanda, ac voce conservanda, decoctum ejus cum passulis frequenter haurire.

℥j. Pulmonem unum vitulinum minutim sectum, Brassicæ rubræ frustulatim sectæ ℔j. Napor. n. xij. Orizis mundatæ cochlear unum. Coquantur in aq. comm. ℔vj. ad ℔iij. pro quatuor jusculis adversus rûssim vehementem, & spirandi difficultatem.

℥j. Succ. defæcati caulium rubror. ℔j. Croci minutim concisi ℥ij. Mellis despumati & Sacchari albi ana ℔ss. Coquantur ad syrup. consistentiam. Fiat colatura. Syrupus rite coctus servetur ad usum.

Hartmannus ad lateris dolorem folia Brassicæ butyro illita pulvere Cumini aspersa dolentique parti imposita proponit. Puerperarum mammis ad lactis abundantiam aut coagulationem præcavendam, mammarum quoque abscessibus, ad præcavendam inflammationem, & ad ulceris consolidationem promovendam utiliter imponuntur.

Brassica rubra usurpatur in Unguento mundificativo de Apio. Ex ejus succo syrupus Caulium rubrorum in Officinis paratus servari solet.

B R U N E L L A.

Brunella, Prunella, Consolida minor, & Symphytum minus, *Off.* Brunella major, folio non dissecto, *C. B. P.* 260. *Inst. R. H.* 182. Prunella flore minore, vulgari *J. B.* 3. 428. Brunella, *Dod. Pempt.* 136. Consolida minor, *Martbich. Camerar. Epitom.* 703. Symphytum petraeum, *Lobel. Icon.* 474. vulgo, *Brunelle*.

Radice est transversa, fibrata, parva: caulibus spithamam superantibus, quadrangulis, hirsutis, ramosis: foliis subrotundis, obscure virentibus, sinuatis, pediculis, longiusculis hærentibus. Flores quasi spicatum & verticillatim in densis capitulis oriuntur monopectali, labiati, purpurei, labio superiori galeato, inferiori vero trilobato. Calyx monotomos quatuor semina subrotunda continet e pistillo nata. Delectatur locis herbidis & Soli expositis agri Parisiensis. Herba integra in usum venit.

Analysi chymica, folior. Brunellæ recentium ℔v. per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, primo odore & sapore plantam referentis, deinde saporis & odoris expertis, obscure acidi libij. ℥iij. humoris primo limpidi, deinde rufescentis, inodori, manifeste acidi, deinde fusci, empyreumatici, intense acidi, subausteri, ac tandem aliquantisper & obscure urinosi ℔ij. ℥iij. ℥ij. humoris fusci, turbidi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥vij. salis volatilis urinosi, concreti gr. viij. olei spissi ad instar extracti ℥iij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ℥vi. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥i. ex quibus salis fixi mere alcali ℥v. gr. lx. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥vj. ℥i. gr. lxxij. in calcinatione ℥ij. ℥v. gr. xxxvj.

Brunellæ succus chartam cœruleam rubro inficit colore, saporem refert herbaceum, sîpticum, mucaginosum, cum exiguo amarore. Salem essentialem continet aluminosum cum Ammoniaci portione exigua & mediocri sulphuris crassi, bituminosi, portione conjunctum.

Brunella inter plantas vulnerarias astringentes recensetur, nec infimum locum tenet.

Ufus

Uſus præcipuus in vulneribus, in primis pulmonum, in ſputo & mixta cruento, uteri, niſ hæmorrhagiis, & dysenteria. In decoctis, juſculis & potionibus vulnerariis ejus decoctum ad ℥vj. ſuccus ad ℥ij. vel ℥iij. præſcribitur. Uſurpatur quoque decoctum in enematibus vulnerariis & adſtringentibus adverſus cruenta ventris profluvia, necnon in profundiora vulnera injicitur. Ab animali venenato demorſis J. Bauhinus ejus ſuccum propinat.

In faucium & tonſillarum inflammationibus, in aphthis & ulceribus oris & palati, decoctum ejus in ore detentum ſpecificæ convenit & ingreditur gargarifmata anginoſa.

℥j. Brunellæ M. j. Coqu. in aq. comm. ℔j. ad medias: ſub finem coctionis adde mellis roſati ℥j. Salis Prunell. ℥j. Fiat colatura, cui adde phlegmatis vitriol. ℥j. Fiat gargarifma.

℥j. Folior. recent. Brunell. & Veronicæ ana M. j. Vini rubr. ℔j. Macerentur in vaſe clauſo in balneo Mariæ per ſex horas. Fiat colatura cum expreſſione ℥iij. ter die in miſtu cruento ſumat æger.

℥j. Succor. defecator. Brunell. Bugulæ, Saniculæ ℥iij. Syrup. Heder. terreſt. ℥ß. Fiat potio in ſputo cruento, & hæmorrhagiis ſæpius pro urgentia mali reiteranda.

Ruſtici plantam recentem contuſam vulneribus imponunt ad ſanguinem ſiſtendum, & agglutinandum vulnus. In putridis ulceribus ſedis, & pudendorum commendatur. Caſalpinus plantam contuſam in cataplaſmate furunculis ad eorum ſuppurationem excitandam admovebat. Idem in vehementi cephalalgia, ſucco Brunellæ cum oleo Olivarum, & aceto commixto tempora colluebat.

Brunellæ aqua diſtillata ſervatur in Officinis.

Brunella uſurpatur in baſſamo polychreſto *Baudeſoni*, in Emplaſtro pro fracturis *Nic. Prepoſiti*, in Emplaſtro ad herniam *Ejuſdem*, & in Aq. vulneraria.

B R Y O N I A.

BRYONIÆ ſub nomine duæ plantæ genere diverſæ in Officinis uſitatae ſunt; Bryonia alba, & Bryonia nigra. Bryonia alba adhuc duplex, baccis rubris ſcilicet atque baccis nigris.

BRYONIA, & Bryonia alba, Vitis alba, Uva ſerpentina, Uva anguina, *Offic.* Bryonia aſpera ſive alba, baccis rubris, *C. B. P.* 297. & *Inſt. R. H.* 102. Vitis alba ſive Bryonia, *J. B.* 2. 143. Bryonia alba, *Dod. Pempt.* 400. Tamarum vulgo, vel Ceraſiola, *Ceſalp.* 206. vulgo, *Coleuvree*, *Bryone*, ou *Vigne Blanche*.

Radice nitiſur brachium ſuperante, & ſemur humanum, cum annosa eſt, æquante, carnoſa, in cräſſiores fibras diviſa, cum exſiccatur fungoſa, circulis ac radiis diſtincta, ſaporis acris, amaricantis, ingrati, & odoris, dum recens eſt, viroſi: caules longiſſimos fundit tennes, ſcandentes, ſtriatos, ſubhiſutos, capreolis donatos, in quibus folia alternatim naſcuntur anguloſa, ad Viris formam quodammodo accedentia, ſed longe minora, & ſubſpera. Ex foliorum alis flores aliquot ſimul juncti exeunt, monopetali, campaniformes, patentes, in quinque partes ſubrotundas diviſi, ex albedo viſcentes, & vasis diſtinctas, quos ita complecti ſolet calyx ut ab iis ſejungi nequeat. Ex floribus alii ſteriles ſunt, majores, & nulli embryoni adhæſcentes, alii ſecundi, minores, inſidentes embryoni qui abit in baccam ſphæricam, Piſi magnitudine, primum viridem, deinde rubram, mollem, ſucci naſeoſi plenam, ſeminibus ſetam ſubrotundis, mucagine quadam obductis. Naſcitur paſſim in ſepibus, & ſylvis, præſertim in temperatis, & frigidiorebus regionibus. Agri Pariſienſis eſt incolæ. Radix potiſſimum in uſum venit.

Bryonia alba baccis nigris, *C. B. P.* 297. *Inſt. R. H.* 101. Bryonia nigra, *Dod. Pempt.* 399. Hæc a priori diſfert radicem, & baccarum colore. Hujus radix interius buxæo colore paſlet, illius ex albedo ſublutei coloris eſt: hujus baccæ nigricant, illius rubent. Hæc priore minus uſitata eſt.

Analyſi chymica, radicis Bryoniæ recens ſiv. per B. V. diſtillatæ præbuerunt humoris limpidi, inſipidi, obſcure ſaſſi ℔j. ℥xiiij. humoris limpidi, ſaporis herbacei, obſcure

sture acidi ℥iij. ℥vj. gr. xvij. Massa residua per retortam distillata præbuit humoris rufescentis primo manifeste acidi, deinde austeri ℥ij. ℥vj. gr. xxxvj. humoris fuscij, empyreumatici, alcali urinosi ℥ij. gr. xxxij. salis volatilis urinosi concreti ℥ij. olei fluidi ℥ij. gr. xxxij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vj. ℥vij. gr. lxij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥i. ℥vij. ex quibus lixivio, salis alcali fixi ℥i ℥ij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ℥vj. gr. xxxj. in calcinatione ℥v. gr. lxij.

Radici succus chartam cœruleam rubro colore inficit, amarus est, & odoris nauseabundi. Itaque patet, eam continere salem essentialem, tartareum, ammoniacalem, cum oleo acri & fœtido conjunctum.

Bryoniæ radix recens serum lentum, crassum & glutinosum potenter dissolvit, quicumque in parte sit condensatum, illudque evacuat per secesum & nonnunquam per vomitum. Siccata vero debilior est, & per inferiora solummodo purgat. Feliciter usurpatur in hydropse, passione hysterica, asthma, epilepsia, vertigine, paralyti, arthritide, & morbis chronicis. In primis in asthma humoralis, in hydropse pectoris & uteri, & in hysterica suffocatione ab obstructionibus hujus visceris specifica audit. At vero cum potens sit & acre catharticum, ejus vehementia temperari solet a cremore Tartari, Sale vegetabili, Aceto tum simplici, tum stillaritis, aut aliquo pulvere aromatico & stomatico. Radix siccata & pulverata exhibetur a ℥j. ad ℥i. succus a ℥i. ad ℥ss. in jusculo. Radix ex lacte vel vino cocta ad ℥ij. vel ℥vj. Ex succo radici paratur syrupus ad eosdem morbos efficax si propineur ad ℥j.

Refert Arnaldus a Villa-nova epilepticum curatum fuisse trium septimanarum spatio, purgando se quotidie cum succo Bryoniæ desecato, addito paucis Saccharo. Thomas Sydenham mania curationem hoc cathartico inniti asserit, si, debitis venæ sectionibus, tum ex brachiis, tum ex jugularibus venis præmissis, æger hujus radici pulveratæ ℥i. cum lacte, vel infusum ℥ss. in vino, tertia vel quarta quaque die sumat, donec convalescerit. Ad passionem hysterica vel succus vel decoctum in vino præstat ex Matthiolo, si bis vel ter in hebdomada usurpetur.

Aqua vel succus radici Bryoniæ singularis a quibusdam adversus hydropem commendatur, qui sic præparatur. Primo vere radix Bryoniæ circa caput ex transverso refectatur: pars vero reliqua terræ coherens excavatur: tum superior pars resecta tamquam operculum ipsi imponitur. Cavitatem postero die reperitur repleta succo quodam fere lacteo, qui exhibetur ad cochlear unum, duo vel tria quotidie mane jejuno ventriculo, elemententer purgat per inferiora, aquas hydropicorum subducit, viscerumque obstructiones tollit.

Fœcula Bryoniæ præparata servatur in Officinis; quæ nihil aliud est quam farinacea pars radici quæ dum succus depuratur in pelvis fundo subsidet, & effuso paulatim succo exsiccat. Sed exiguæ admodum est virtutis.

Extractum majoris est energię & præparatur radicem recentem minutim concisam decoquendo in vino ad medias, decoctum exprimendo, & colaturam ad extracti consistentiam inspissando. A ℥ss. ad ℥j. exhibetur.

℥i. Radic. Bryon. pulv. ℥ss. Cremor. Tart. ℥j. Fiat bolus cum s. q. conserv. Rosar.

℥i. Radic. Bryon. alb. pulv. ℥i. Lactis vaccin. ℥iij. Hauiat æger. Vel

℥i. Rad. Bryon. recentis ℥ss. Vini albi ℥iij. Macerentur per noctem. In colatura dissolve syrup. Violar. ℥i. M. Fiat potio in mania.

℥i. Radic. Bryon. recent. ℥ij. Coque ex aq. ad ℥vj. In colatura dissolve Mann. Calabr. ℥i. Sal. vegetabil. ℥i. Fiat potio.

Externe adnota radix potentissime resolvit. Ad hydropem, lateris dolorem, ischiadicum dolorem, & scrophulas commendatur. Radix recens contusa, & renum regioni applicata sola vel cum stercore vaccino, urinas promovet, & hydropem sanat, auctore J. Rajo. Tachenius refert dolorem ischiadicum radice recente tusa, cum oleo Lini mixta, & tepide applicata, mirum in modum pacari.

Zacutus cum juramento affirmat scrophulas tum apertas, quam non apertas hoc unguento sanari.

24. Rad. Bryon. alb. succosæ lbß. In taleolas minutim sectam frige in sartagine, quousque contabescat. Cola. Adde Terebenthin. Abietis lbß. Ceræ ʒv. Fiat unguentum. De hoc unguento supra strumas appones mane, & vesperi. Vel enim strumas resolvit, vel ad suppurationem deducit, tandemque sanat ulcera.

Turiones, & Baccæ alvum vehementer commovent, & ventriculum gravant. Rarius in usum veniunt.

Circulatores, & Agyrtæ nonnulli ex hujus radice mira quædam monstra effingunt, quæ cum aliquot dies siccæ arenæ mandaverint, pro Mandragoris postea distrahunt, & vendunt.

Radix Bryoniæ usurpatur in syrupo aperiente cachectico *Charas*, in unguentis *Agrippe* & *Aregon*. *Nicolai Salernitani*.

BRYONIA nigra vulgaris seu racemosa, Vitis nigra, Tamnus, Sigillum Beatæ Mariæ, *Offic.* Tamnus racemosa flore minore, luteo-palescente, *Inst. R. H.* 103. Bryonia levis sive nigra racemosa *C. B. P.* 297. Vitis nigra quibusdam, sive Tamnus Plinii, folio Cyclaminis, *J. B.* 2. 147. Vitis Sylvestris, *Dodon.* 401. vulgo, *Sceau de Notre Dame* ou *Racine vierge*.

Radice est magna, crassa, longa, tuberosa, foris nigra, intus alba, succe glutinoso, & lento turgida, sapore acri non ingrato: cauliculis viticulosis, tenuibus, longis, scandentibus, lignosis, obscure subrubentibus, absque capreolis: foliis alternis, mollibus, late virentibus, splendentibus, Smilacis levis haud abssimilibus, multis nervis sinuatis præditis, saporis viscidis. Flores ex foliorum alis oriuntur racematim coherentes, exigui, monopetali, campaniformes, patentes, in sex partes divisi, ex luteo virentes, quorum alii steriles sunt, nulli embryoni adhærescentes, alii sæcundi insidentes embryoni, qui deinde abit in baccam ovatam, rubentem, aut ex rubore fulcam, calyptra membranacea instructam, seminibusque sætam subrotundis. In agro Parisiensi frequens nascitur. Radix in usu est.

ALIA est Bryoniæ nigre species quæ Bryonia nigra baccifera dicitur: Tamnus baccifera flore majore albo, *Inst. R. H.* 103. Bryonia levis sive nigra baccifera, *C. B. P.* 297. *J. B.* 2. 149. A vulgari Bryonia nigra racemosa potissimum in his differt, quod vulgaris florem minorem habeat, & racemosa sit: hæc vero flore sit majore, & albo, atque baccas ferat Cerasis fere similes, & singulatim in singulis pedicellis e caule prodeuntes.

Analysi chymica, lbv. radicis Bryoniæ nigre vulgaris recentis per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, fere inodori, & inspidi, obscure acidi ʒxij. humoris primo limpidi subacidi, obscure austeri, deinde rufescentis, empyreumatici, intense austeri lbij. ʒiiij. ʒij. gr. xlvij. humoris fusci, empyreumatici, intense acidi, cum quadam acrimonia, nec non obscure alcali, urinosi, & austeri ʒij. ʒvij. gr. xxxvj. humoris fusci, mediocri salis volatilis urinosi portione imprægnati ʒi. olei ʒi. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ʒvj. ʒv. quæ calcinata reliquit cinerum ʒiiij. ex quibus salis fixi alcali ʒij. gr. xiiij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ʒiiij. ʒvij. gr. xxiiij. in calcinatione ʒiiij. ʒv.

Hæc radix salem continet essentialiæ aluminoso similem cum ammoniacali, & oleo tenui ac raro conjunctum. Licet enim parum olei extractum videatur: atramen duæ posteriores humoris distillati portiones iterata distillatione rectificatæ olei fere ʒiiij. reliquerunt.

De internis hujus plantæ viribus inter Botanicos non convenit. Compertum est, inquit Lobelius, vel mulierculis vehementius urinam renunquere sabulum, mensumque saburram impellere potu. Quidam contendunt ejus radicem aquosa detrahare ac hydropicis utilem esse. Verum C. Hoffmannus de vi purgatrice valde dubitat: & J. Rajus refert Mart. Lister celeberrimum apud Anglos Medicum, tum radicem ipsam in substantia, ut vocant, tum ejus extractum larga dosi sæpius exhibuisse, nunquam tamen observasse eam vel per vomitum, vel per secessum, vel alio quovis modo sensibili operari.

Externe hæc radix vulneraria est, & potenter resolvit. Vulgaris est usus in saggillationibus.

tionibus hanc radicem rasam, & contusam sub forma cataplasmatibus contusæ parti imponere: & livorem cito discutit. J. Rajus pulverem radicum cum aceto, & ftercore vacino ad formam cataplasmatibus redactum podagricos dolores lenire asserit.

Usurpatur in pulvere ad puerorum enterocolem *Pauderoni*, & in Empl. Diabotano D. Blondel, *Collectaneor. Pharmaceuticor.*

BUGLOSSUM.

BUGLOSSUM, & Buglossa, *Offic.* Buglossum angustifolium majus flore cœruleo, C. B. P. 256. *Inst. R. H.* 134. Buglossum vulgare majus J. B. 3. 578. Buglossa Italica, *Tragi* 232. Buglossa vulgaris, *Dodon Pempt.* 628. Cirsium Italicum, *Fuchs*: *Lycopsis Anguill*: vulgo, *Euglofe*.

Ex radice oblonga, terete, digitali crassitudine, pluribus annis restante, foris rubente aut nigricante, intus candida, lentoque succo prædita, caules plures exserit sesquicubitales aut cubitales, teretes, pilis rigidulis asperos, summa parte ramosos: quibus absque pediculis adnascuntur folia crebra, angusta, oblonga, ex viridi glauca, non ut Borraginis rugosa, in acutum mucronem desinentia, consimilibus pilis utrimque hirsuta, ad margines æqualia. Flores in fastigiis caulium & ramorum, e calyce quinque oblongis, angustis, acutis, pilosis segmentis composito, exeunt monopetali, infundibuliformes, in quinque segmenta obtusa seu orbiculata e cœruleo purpurascentia, divisi, cum umbone medio obtuso, villosa, quinque staminibus composito. Pistillum oblongum ex imo calycis fundo nascitur pollicæ floris parti ad instar clavi infixum, & quatuor veluti stipatum embryonibus, qui deinde abeunt in totidem semina viperini capitis æmula, in acutum mucronem ad latus spectantem fastigiata, per maturitatem pulla, rugosa, quæ in calyce ipso longe ampliata maturescunt. Summitates caulium & calyces florum purpurascunt. Sarculi floriferi, antequam flores expandantur, reflectuntur, seu contorquentur caudæ scorpii in modum. In agro Parisiensi sponte nascitur, & in hortis ad usum medicum colitur. Tota enim planta usitata est.

Analysi chymica, ex folior. Buglossi recentium lbv. prodierunt humoris limpidi, saporis & odoris herbacei, obscure alcali lbj. ℥xij. gr. lxxvj. humoris limpidi, tum obscure acidi, tum obscure alcali lbj. ℥x. gr. xl. humoris limpidi subsalsi, tum obscure acidi, tum obscure alcali ℥iij. ℥ij. gr. xxxvj. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥vij. salis volatilis urinosi concreti gr. lx. olei spissi ad instar extracti ℥vij. gr. lxxij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥i. ℥vij. gr. lxxvj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥vj. gr. xliij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ℥iij. gr. xxij. in calcinatione ℥i. gr. vj.

Buglossi radicum succus glutinosus est, & chartam cœruleam rubram efficit. Non adeo lentus est florum & foliorum succus, & longe debiliorem rubedinem conciliat. Præterea folia exsiccata & prunis imposita accenduntur, & leves emittunt fulgurationes, quales ex sale nitri in prunas projecto exurgere solent. Ex quibus concludere licet, salem huic plantæ inesse essentialem, nitrosam, ammoniacalem, quadam mucagine involutum, & multo phlegmate dilutum. Sed acidum in radicibus magis est evolutum, minus vero in floribus & in foliis.

Buglossum easdem obtinet virtutes, quas Borrago: cum illa sæpe consociatur aut illi substituitur. Borragine minus succosum videtur. Ratione salis nitrosi tenuis & volatili qui in illo deprehenditur, sanguinis astum & effervescentiam biliosam temperat & coarctet: ejus lentorem sale ammoniacali blando resolvit: sicque sanguineum laticem resolvendo, fermentativum ejus motum compefcendo, ejusdem circuituonem expeditiorem efficit, secretiones excretionisque imminutas aut interruptas restituit. Ea ratione utiliter exhibetur in affectionibus melancholicis & hypochondriacis, in febribus inflammatoriis, pleuritide, peripneumonia, & aliis.

Flores sunt e numero florum cordialium, quorum pugillus unus aut alter in liquoris idonei cyatho uno infusus instar Theæ præscribitur, aut eorum conserva a ℥ij. ad ℥ss. Folia

Folia & radices in decoctis bechiis, in jusculis alterantibus & refrigerantibus usurpantur. Buglossi succus sicut & Borruginis expressus & defœcatus ad ℥iij. vel ℥vj. pro dosi sumitur in pleuritide: & tertia vel quarta hora iteratur, ut diximus articulo de Borragine. Sæpe sudorem movet, sanguinem spissum & fere coagulatum resolvendo.

Extractum Buglossi in officinis præparatur, & aqua distillata quæ inter aquas cordiales temperatas recensetur.

Succus Buglossi usurpatur in syrupo Mercuriali, de longa vita dicto, syrupo de Fumaria Mesue, syrup. de Pomis composito Charas, Electuar. de Psyllio Ejusdem, Pilulis angelicis Collectaneor. Pharmaceutic. Flores adhibentur in syrupo Elæborato Quercetani: Conserva florum in opiata Salomonis & in Electuario de Citro solutivo.

B U G U L A.

Bugula, Consolida media, & Symphytum medium, Off. Bugula, Dodon. Pemptad. 135. I. R. H. 209. Consolida media pratensis cœrulea, C. B. P. 260. Consolida media, quibusdam Bugula, J. B. 3. 430. Prunella Germanis, Tragi 311. Herba Laurentiana, Cast. Dur. Arithetica Pandectar. Anguill. Chamæcissus quorundam, Lugd. 109. Symphytum medium Lonicer: Sylvatina vulgaris cœrulea, Hort. Oxon. Morisson: vulgo, Bugle ou petite Consoude.

Radice est tenui, fibrosa, albida, styptica: foliis duabus uncis longis, subrotundis, mollibus, sinuatis, leviter incis, nitidis, obscure virentibus, & in apricis & saxosis nonnunquam inferiore parte purpurascens, sapore primo occurfu subdulci, mox amarescente & adstringente: duplici caulium genere, aliis tenuibus, teretiusculis, humi repentibus quibus se propagat, aliis erectis, palmam superantibus, quadrangulis, non ex omni parte hirsutis, sed duobus oppositis tantum lateribus, idque alternatim ad singula internodia, in quibus folia bina ex adverso nascuntur inferioribus minora. Flores in foliorum alis verticillatim oriuntur monopetali, unilabiati, cœrulei, in tres divisi partes, quarum media bifida est, labii superioris locum occupantibus denticulis, cum pistillo & apicibus cœruleis: calyci insident sessili, brevi, hirsuto, cyaneo, monotomo, quinquepartito: ex quo surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina subrotunda, in capsula quæ calyx floris fuit recondita. Delectatur pratis & locis umbrosis. Herba integra in usum venit.

Analyti chymica plurimum præbet spiritus urinosi, phlegmatis acidi & olei, medietatem vero salis volatilis & terræ quantitatem; unde exsurgit sal essentialis aluminosus ammoniacalis cum oleo spisso bituminoso & aliquantisper aromatico consociatus.

Vulneraria est adstringens tam intrinsecus quam extrinsecus adhibita. Commendatur in hæmorrhagiis quibuscumque, cruenta exspuitione, dysenteria, fluore albo mulierum. In infusis, apozematibus, jusculis & potionibus vulnerariis, folia ad M. j. flores ad P. j. aut ij. præscribuntur vel sola, vel cum Sanicula, Brunella, aut aliis herbis vulnerariis permixta. Succus foliorum expressus & defœcatus ad ℥iij. vel ℥vj. ad eadem valet. Insuper sanguinis concretionibus ubicumque sint dissolvere & circulationi denuo reddere dicitur. Qua ratione propinatur ab alto devolutis, item cæcis, ruptis contractisque, & iis qui externa, intestinave vulnera acceperunt. Idem succus externe adhibitus vulnera ulceraque sanat. Utiliter quoque adhibetur in collutionibus ad aphthas, oris & gingivarum ulcera, sicut & pudendorum utriusque sexus.

Quidam huic plantæ vim diureticam & aperientem tribuent. Camerarius & Dodonæus eam in hepatis obstructionibus, ictero, urinæ suppressione utilem esse asserunt. Poterius decoctum Bugulæ in jusculo vervecis factum maxime in phthisi, commendat & internis ulceribus. Hepati quoque conferre mirifice asserit: & observat eam parum & clementer ventrem laxare, contra naturam Consolidarum inter quas reponitur.

℥. Folior. Bugulæ, Saniculæ, Alchimillæ, Vincæ Pervincæ, Pyrolæ, Veronicæ ana P. j. seu ℥ss. Affunde vini rubri generosi ℥ss. Infundantur per sex horas in vase clauso:

elauso: deinde superaffunde aq. comm. ferventis ℥iij. Macerentur adhuc simul per aliquot horas, & colentur. Dosis erit ℥ss. mane & sero propinanda, in cruenta expectatione, casu ab alto, &c.

24. Radicum Aristoloch. rotundæ & Gentianæ ana ℥iij. Radicis Rubiæ tinctur. ℥ss. Minutim incidantur, & bulliant per horæ quadrantem in aq. commun. ℥liij. Tum adde foliorum Bugulæ, Saniculæ, Brunellæ, Alchimill. ana ℥ss. flor. Centaur. minor. & Hyperici ana P. j. Bulliant leviter, & colatura servetur ad usum. Dosis ℥vj. cum syrupo de Hedera terrestris ℥ss. Est potio vulneraria insignis ad vulnera, ulcera, & casum ab alto.

Aqua distillata Bugulæ servatur in Officinis, iisdem fere virtutibus instructa ac planta ipsa, sed debilioribus. Extractum quoque conficitur in Officinis non contemnendum.

Parkinsonus unguentum e foliis Bugulæ, Scabiosæ & Saniculæ tuis, in axungia bullitis ad siccitatem usque, deinde expressis, ad omnis generis ulcera, contusiones, & vulnera sananda plurimum valere scribit.

Bugula usurpatur in aq. vulneraria Lemerii; Balsamo polychresto Baudaroni, & mundificativo de Apio Charas.

BURSA PASTORIS.

Bursa Pastoris, Off. Capsella, Sanguinaria, & Crispula, *Quorundam*: Bursa pastoris major, folio sinuato C. B. P. 108. *Inst. R. H.* 216. Bursa pastoria J. B. 2. 936. Pastoria Bursa *Dodon. Pemptad.* 103. Bursa pastoris major, capsula cordata, foliis laciniatis, *Morisson. Oxon*: Thlaspi fatuum, Bursa pastoris dictum *Raii Hist.* 838. vulgo, *Tabouret, Bourssette, Bourse ou Malette a Berger.*

Radice est alba, recta, fibrosa, exili, sapore subdulci & nauseoso: caule cubitali singulari vel multiplici, in ramulis alternatim positos diviso: foliis inferioribus modo integris, plerumque tamen profunde utrimque laciniatis, & Dentis leonis pene modo dissectis, ex angusto principio sensim dilatatis, asperis; quæ vero caulem amplectuntur, minora sunt, lata basi, cum auricula utrimque producta, nec omnino laciniata. Flores longa serie in summis ramulis oriuntur parvi, cruciformes, seu e quatuor petalis subrotundis, albidis constantes, cum staminibus aliquot apices luteos gestantibus, calyce quadrifolio & pistillo abeunte in fructum compressum & quasi cordatum, aut latiusculam bifidam crumenulam referentem, tres lineas longum, septo intermedio cui valvæ utrimque adhærescunt, in duo loculamenta divisum, in quibus continentur semina minutissima per maturitatem fulva aut subrufa. In agro Parisiensi secus vias, locis incultis & desertis ac in rudibus passim provenit. Herba integra in usu est.

Analysi chimica, hujus plantæ floridæ ℥v. præbuerunt humoris primo flavescens, deinde limpidi, odoris & saporis quasi sulphurei & alcalini ℥liij. ℥viiij. ℥ij. gr. xxxviij. humoris primo limpidi, obscure salis & urinosi, ac tandem rufescentis, intense alcali, urinosi & obscure acidi ℥xij. ℥vj. gr. xij. humoris rufescentis sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ℥liij. gr. xlvij. salis volatilis urinosi concreti ℥ij. gr. lxxvj. olei ℥j. ℥vij. gr. xlviiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. ℥ij. gr. lx. quæ calcinata reliquit cinerum ℥liij. ℥j. gr. vj. ex quibus salis fixi mere alcali ℥vj. gr. liij. lixivio extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ℥v. gr. xxvj. in calcinatione ℥ij. ℥j. gr. liij.

Herba integra saporem herbaceum, subsalsum, nonnihil adstringentem, aliquantisper glutinosum refert. Succus foliorum chartam cœruleam rubro tingit colore. Parum tamen acidi analysi chymica exhibet, plurimum vero alcali tum volatilis, tum fixi, non parum terræ & olei quibus alcalini sales involvuntur. Salem igitur ammoniacalem continet cum aluminosi portione & ceteris principiis implicitum.

Inter plantas vulnerarias, adstringentes & refrigerantes recensetur. Hinc in hæmorrhagiis quibuscumque utiliter adhibetur, necnon etiam in diarrhæis, dysenteris,

alvi profluviis & gonorrhœa. In aqua vel vino rubro cocta vel infusa ad M. j. vel succus defæcatus ad ℥iij. vel ℥vj. vel folior. siccator. & pulverator. ℥j. præscribuntur & in julsulis, apozematibus, & clysteribus recipiuntur.

In mictu cruento specifica habetur. Theodorus Turquet Mayerne refert quemdam in paroxifmis nephriticis, & etiam extra paroxifmos urinas cruentas fundere sæpius folitum, pluribus frustra tentatis, intra decem dies curatum fuisse fequenti methodo.

24. Folior. virid. Bursæ pastoris, Plantagin. Cent. nod. & summ. Hyperici ana q. l. Concifis affundatur in vesica stannea lactis vaccini recenter mulcti q. s. Fiat distillatio & aqua reservetur ad usum.

24. Hujus aquæ ℥vj. syrup. Althææ vel Symphyti ℥j. M. Capiat æger ter in die, videl. mane, hora quinta pomeridiana, & hora somni, per duodecim vel quindecim dies.

In gonorrhœa succus vel decoctum ejus ad ℥ij. cum granis tribus vel quatuor Camphoræ epotum confert præmissis præmittendis.

Ipsi quoque febrifuga virtus tribuitur. Succum vel decoctum bis die febricitantibus propanant in febribus intermittentibus.

Externe in usu est contra quasvis hæmorrhagias: in primis planta contusa & naribus indita, vel in nucha, vel sub axillis utrisque applicata, vel in ea manu detenta ex quo latere nares sanguinem fundunt, narium hæmorrhagias sistit. Quidam succum expressum naribus attrahunt, aut turundam succo intinctam naribus applicant. Eandem in cataplasmatibus formam redactam cum aceti tantillo vel cum foliis Plantaginis contusam, regioni pubis contra nimium mensium fluxum cum successu sæpius adhibui.

Herba contusa vulneribus recentibus pro sistendo sanguine, & ad inflammationem præcavendam utiliter apponitur, vel pulverata iis inspergitur, vel ejus succo vulnera eluuntur. Cum aceto contusa, & imposita tumores calidos, inflammationes, & erysipelata sedat, & a nonnullis cum Sempervivo consociatur. Abdomini imposita etiam dysentericæ confert. Item cum aceto, & sale adhibetur a mulierculis carpis manuum pro febribus intermittentibus, imminente paroxifmo, vel sola, vel cum Plantagine contusa ac tantillo Croci, & Camphoræ in cataplasmatibus formam redacta. Tota planta a quibusdam in ictero commendatur calceis indita, & nudis pedibus admota. Decoctum in galæ affectionibus purulentis pro gargarismo inservit.

24. Folior. Bursæ pastoris, & Plantaginis ana M. ij. Aceto irrorata contundantur, & in sartagine decoquantur ad consistentiam cataplasmatibus regioni pubis calide applicandi, in uterinis hæmorrhagiis. Expertum.

24. Folior. Bursæ pastoris, Erysimi, Plantaginis, & Millefolii ana q. s. Contusa instar pulvis plantis pedum applicentur ineunte paroxifmo in febribus intermittentibus cum cephalalgia. Ab Emmanuele Konig commendatum.

B U X U S.

BUxus, & Buxum, Off. Buxus arborefcens C. B. P. 471. *Inst. R. H.* 578. Buxus J. B. 2. 496. *Dodon. P.* 782. vulgo *Bovis* vel *Buis*.

Radices est magna ex parte nodosa tuberosaque: caudicibus subinde humani cruris, raro femoris crassitudine, non alte assurgentibus, densis ramis, cortice scabro albicante, materie densa, dura, ponderosa valde æquali, flava, nulla intus medulla: foliis creberrimis, semper virentibus, lævibus, splendentibus, oblongo-rotundis, crassis, rigidis, & interdum concavis, odoris & saporis ingrati amaricantis. Flores ex foliorum alis secundum ramulos racematum nascuntur distincti a fructibus qui in aliis ejusdem plantæ locis oriuntur, ut primus observavit Clariss. Tournefortius. Apetali sunt seu plurimis staminibus constantes e fundo plerumque tetragono calycis foliati flavescentis surgentibus. Steriles sunt: fructus enim altis in partibus nascuntur, ollæ inversæ quodammodo similes, virides, in tres partes apice dehiscentes, in tria divisi loculamenta, quibus singulis bina plerum-

plerumque continentur semina oblonga, lucida, spadicea, in capsula vi elastica munita recondita. In agro Parisiensi sponte nata reperitur in via, quæ ducit ad Pagum *Marconssy*, & circa vicum *Chevreuse*. Necnon etiam in hortis colitur.

Analysi chymica, ex *Barchusen Acroamarib.* ex folior. Buxi viridium lbv. prodierunt humoris primo limpidi, odoris ingrati, obscure acidi, ac tandem flavescentis, empyreumatici, subausteri, & alcali urinosi ℥iij. ℥vij. gr. xlvij. olei spissi ℥vij. ℥vij. gr. xliij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥x. gr. lx. quæ igne aperto cremata reliquit cinerum albidorum ℥ij. gr. viij. ex quibus salis fixi salis ℥j. gr. lxxvij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥vj. gr. lxxij. in calcinatione ℥vij. gran. liij.

Hæc folia amara sunt, foetida, & chartam cœruleam debili rubore tingunt: salem essentialem tartareo-vitriolicum continere videntur cum multo oleo crasso, & narcotico conjunctum.

Ex ligno Buxi multum spiritus acidi, & olei foetidi crassi extrahitur, parum vero spiritus urinosi. Quidam, ut Amatus, erronee Buxum cum Guaiaco eandem esse arbo-rem putaverunt. Amatus, Prævotius, & alii in lue venerea idem præstare decoctum ligni ejus cum decocto Guajaci asserunt. Lobelius virgulta ejus, lignum, & folia decocta Guajaci modo sudores elicere scribit, & hoc decocto famulam pauperculam a lue venerea vindicatam fuisse. Sunt quoque nonnulli, qui in decoctis sudoriferis, & antivene-reis Buxum pro Guajaco, pro ligno Sassafras Juniperinum, radices Bardanæ, & Caryo-phyllatæ pro China, & Sarsaparilla substituunt. Sed quid opus est nova, & incerta me-dicamenta in locum certiorum & longo usu comprobatorum medicaminum sufficere?

Fernelius folia Buxi inter purgantia medicamenta recenset: Verum tanta est purgan- tium medicamentorum, & quidem præstantiorum multitudo, ut a nemine hodie præ- scribantur.

Quidam ajunt, Buxei ligni scobem adstringere, & exsiccare: unde decoctum in aqua, alvi profluvia sanare tradunt, & cum vino rubro prodesse in doloribus dentium a frigidis fluxionibus?

Oleum nigrum, & empyreumaticum ex Buxeo ligno arte chymica distillatur eodem modo quem exposuimus articulo de *Guajaco*. Huic oleo vis narcotica, & antispasmodi- ca tribuitur. In epilepsia, & in hysteriis atque spasmodicis affectionibus magnopere commendatur. Mira de hoc oleo prædicat Quercetanus in *Tetrade cap. 16. p. 211. & 215*: illudque tantæ virtutis esse asserit, ut omnis generis dolores edomare, corruptiones, & putrefactiones corrigere, vermes enecare, & expellere, malignosque vapores ex quibus sympathicæ epilepsiæ nascuntur, quæ facile tandem in idiopathicas transeunt, arcere, & absumere valeat. Ab eodem Quercetano, & aliis habetur pro oleo Hera- clino genuino Rulandi, sed perperam, contra affirmante Friderico Hoffmanno, qui oleum esse ex visco Coryliano distillatum pronunciat. Usurpatur ad dolorem dentium compescendum, & eorum cariem emendandam, guttulam in cavum carioli dentis in- stillando.

Cum autem fere intolerabilis sit ejus foetor, rectificatur iteratis distillationibus, & cohobationibus cum aqua simplici, cum calce viva aut cum sale communi, vel etiam cum vini spiritu. Sic multum de suo foetore empyreumatico deponit. Hoc oleum recti- ficatum intus sumptum anodynum est, & diaphoreticum; a gutt. x. ad xx. præscribitur. Illud impetigines sanat. Cum oleo Hyperici permixtum ad rheumaticos dolores, sub forma linimenti commendatur.

Buxum lignum ad opera quævis conveniens est, & summe expetitur.

Alia est Buxi species minor, quæ *Buxus* foliis rotundioribus *C. B. P. 471. J. R. H. 579. Chamæpyxos Tabern. Icon. 1050.* vulgo, *Bouis a Partere*, quæ ad hortorum areo- las, & pulvillos limitandos magni usus est. A priori nonnisi magnitudine discrepat.

C A L A M I N T H A.

Calaminthæ species tres quatuorve occurrunt in Officinis: Calamintha nempe vulgaris, Calamintha Pulegii odore, Calamintha magno flore, & Calamintha arvensis.

Calamintha vulgaris Off. Calamintha vulgaris vel Officinarum Germaniæ, C. B. P. 228. & Inst. R. H. 194. Calamintha flore magno vulgaris J. B. 3. P. 2. 228. Calamintha montana Dod. P. 98. Nepeta montana Cordi: vulgo, Calament.

Radice est fibrata: caulibus palmaribus, & altioribus, quadrangulis, ramosi, in quibus folia bina nascuntur ex adverso posita unciam aut sesquiunciam longa, subrotunda, obtuse acuminata, leviter ferrata, pilosa, saporis acris, odoris grati. A medio ad summum usque ramorum ex alis foliorum pediculi duo in plures minores divisi flores sufficient monopetalos labiati, quorum labium superius surrectum est, subrotundum, bifidum, inferius vero tripartitum; semiunciales, & longiores, purpurascens, odore jucundo præditi. E calyce hirsuto, striato, surgit pistillum posticæ floris parti infixum, & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina subrotunda, lævia, nigricantia, in capsula quæ calyx floris fuit recondita. Frequens occurrit in Sylvis Regii Castellæ Sangermaniaci. Herba integra usu est.

Calamintha Pulegii odore. Off. Calamintha Pulegii odore, sive Nepeta, C. B. P. 228. & I. R. H. 194. Calamintha flore minore, odore Pulegii, J. B. 3. P. 2. 229. Pulegium sylvestre sive Calamintha altera Dod. Pempt. 98. Nepeta agrellis Cordi.

Priori haud absumilis est, at foliis, & floribus minoribus, & sapore ac odore Pulegii ab illa discrepat. In calidioribus Galliæ Narbonensis regionibus sponte nascitur.

Calamintha magno flore, Off. Calamintha magno flore C. B. P. 229. & I. R. H. 194. Calamintha montana, flore magno ex calyce longo, J. B. 3. P. 2. 229. Calamintha montana præstantior Lobel. Icon. 512.

Gignitur in herbis Alpium, & Pyrenæorum collibus, prioribus minor si caulis spectetur: sed foliis ac floribus longe amplioribus, & suavius olentibus.

Calamintha arvensis, Off. Mentha arvensis verticillata hirsuta J. B. 3. P. 2. 219. & I. R. H. 189. Calamintha arvensis verticillata C. B. P. 229. Calamintha arvensis I. Tab. Icon. 352. Polycnemon Lobel. Lugd. 332. Nepeta agrellis Tragi 16. Pulegium agreste Serap. Eidem 17. vulgo, Pouliot-Thim quorundam.

Calaminthæ vulgaris similis est foliorum figura & odore: ab ea vero florum figura discrepat quæ ad Menthæ genus reducit. Flores enim ejus verticillati nascuntur monopetalis labiati, quorum labium superius fornicatum est, inferius vero tripartitum: sic tamen ambo secantur ut flos quadripartitus primo aspectu videatur. In agro Parisiensi sponte nascitur.

Calaminthæ species sale essentiali ammoniacali donantur cum oleo aromatico copioso conjuncto,

Viscidos humores potenter incidunt: appetitum excitant, ciborum concoctionem juvant, flatus discutiunt, menses, & urinas movent, ulcera renum detergunt, lochia, & secundinam expellunt, expectorationem promouent, asthmatis conferunt, & pulmonibus exulceratis auxiliantur, ex infuso Thææ modo assumptæ.

Externe discutiunt, attenuant, & resolvunt, præscribuntur vel in balneo vel in fomentis. Herbarum aqua vel vino macerata abdomini in affectibus intestinorum flatulentis, vel regioni pubis ab ciendis menses, & sistendos mulierum dolores post partum, vel capiti in vertigine aut veterino admoventur. Earum decocto partes paralyti tentatè utiliter foveantur.

Oleum essentielle distillatur utile ad flatus discutiendos, & colicos dolores sedandos, Menses quoque ab uteri infarctu suppressos promouet. Aqua distillata fragrans in officini servatur, & syrupus ex earum succo præparatur.

Usurpatur indecocto cephalico Charas, Lohoch sano Ejusdem, syrup. de Artemisia, de Stœchade, de Prassio, & Theriaca Andromachi.

CALCITRAPA.

Calcitrapa & Carduus stellatus, *Off.* Carduus stellatus sive Calcitrapa *J. B.* 3. 89. *Inst. R. H.* 440. Carduus stellatus foliis Papaveris erratici *C. B. P.* 387. Spina-tella *Tab. Icon.* 701. Hippophæstum *Column. Phytobasan.* 107. vulgo *Charddon étoille* ou *Chausse-trappe*.

Radicibus est albidis, longis, mollibus, succosis, intus nervosis, digitum crassis: caulibus sesquicubitalibus, angulosis, & ramosis, in quibus folia nascuntur villosa in profundas lacinias Papaveris rhœoads more divisa. Extremis in ramulis capitula florida nascuntur composita ex floribus sterculeosis, purpurascens, embryoni insidentibus, & calyce squammato aculeatoque, cujus squammæ in unciales, & sesquiunciales, rigidas, mordaces, recta foras minantes spinas desinunt, ut radiatam stellam imitari videantur. Embryones deinde abeunt in semina lubrica, parva, oblonga, pappis instructa. In agro Parisiensi frequens occurrit. Radices, folia, & semina in usum veniunt.

Analysi chymica, Calcitrapæ ꝑ̄v. præbuerunt humoris limpidi, absque odore, & insigni sapore, obscure salis ꝑ̄j. ꝑ̄vj. ꝑ̄v. humoris limpidi primo obscure acidi, deinde manifesti, postea rufescentis, leviter empyreumatici, austeri ꝑ̄ij. ꝑ̄ij. humoris fusci sale volatili urinoso copioso imprægnati ꝑ̄j. gr. xxij. salis volatilis urinosi concreti gr. xx. olei spissi, extracti ad instar, ꝑ̄j. ꝑ̄ij. Massa nigra in retorta residua pendebat ꝑ̄ij. ꝑ̄vj. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ꝑ̄ij. gr. lx. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ꝑ̄ij. gr. xl. extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ꝑ̄ij. ꝑ̄ij. gr. lxij. in calcinatione ꝑ̄j. ꝑ̄v. gr. xlvij.

Calcitrapæ folia insigni amarore donantur & chartam cœruleam levi tingunt rubore: Radix vero sapore dulcis magis intensum ruborem ipsi conciliat. Unde liquet, salerni essentialem continere ammoniacalem, tartareum cum sulphure crasso conjunctum. Ammoniacalis copiosior est in radicibus. Tartareus vero uberior in foliis.

Calcitrapa diuretica est, vulneraria & febrifuga. Succus foliorum expressus ineunte paroxysmo ad febres intermittentes sedandas propinatur ad ꝑ̄ij. vel ꝑ̄vj. Extractum ad ꝑ̄ij. vel pulvis foliorum & florum exsiccatum ad ꝑ̄j. ad eadem valere dicitur. Ejusdem succus externe vulnera consolidat.

Tota planta in decoctis & jusculis diureticis & aperientibus utiliter præscribitur. Semen contusum ad ꝑ̄j. vino per noctem maceratum & mane jejuno ventriculo potum urinas pellit, & urinarias vias a muco viscido liberat. Sed caute his utendum est, ne mictum cruentum afferant.

Cortex radicum mense Septembri effossarum exsiccatum & pulveratum insigne præbet remedium ad dolores nephriticos præcavendos summopere commendatum. Hæc est illius remedii præparandi & exhibendi ratio.

ꝑ̄. Cortic. radic. Calcitrapæ ꝑ̄j. Infunde per noctem in vini albi ꝑ̄v. Infusum capiat mane jejuno ventriculo, die 28. mensis lunaris. Postridie potus sequens mane propinandus est.

ꝑ̄. Foliorum Parietar. M. j. ligni Sassafras, Semin. Anisi ana ꝑ̄j. Cinnamomi ꝑ̄ss. Bull. leviter in aq. comm. ꝑ̄vij. Infunde per noctem. Summo mane ad ignem admoveantur ut incallescant. Fiat colatura cum expressione, qua dissolve Sacchari candidi ꝑ̄ij. Fiat potio calidissime propinanda, nullumque exhibeatur alimentum nisi tribus post elapsis horis. Hoc remedium veluti specificum a D. De Lamoignon de Barville in Gallia Narbonensi summo Præfecto publici juris factum fuit, ejusque iussu typis mandatum.

CALENDULA.

Calendulæ vel Calthæ duæ species in officinis usitatæ sunt, hortensis scilicet & sylvestris.

Calendula hortensis, Caltha vulgaris. Off. Caltha vulgaris flore pallido C. B. P. 275. Inst. R. H. 498. Caltha flore simplici J. B. 3. 101. Calendula Dod. Pempt. 254. Chrysanthemum & Caltha Poetarum, *Label. Icon.* 552. vulgo, *Soney*.

Radice est furculosa, in fibras multas crassiores oblongas divisa: caulibus tenuibus, teretibus, aut nonnihil angulosis, hirsutis & tactu nonnihil viscidis, in crebros ramos divisis: foliis sine pediculis, canlem amplexis, ad basim angustioribus, summitate latioribus & subrotundis, pinguibus, hirsutis, ineanis, dilute virentibus, gustu herbaceo, mox calidiusculo, odore gravi. Flores in summis ramulis nascuntur cum gravitate quadam aliquantulum odorati, coloris aurei, radiati, quorum discus ex plurimis flosculis tubulosis, in summitate quinquefariam divisis; corona vero ex semiflosculis in summo crenatis componitur, embryonibus insidentibus, & calyce multifido, hirsuto, comprehensis. Embryones autem deinde abeunt in capsulas incurvas & marginatas, semine fœtas oblongo. In hortis colitur. Flores & folia usitata sunt.

Calendula sylvestris Off. Caltha arvensis C. B. P. 276. & Inst. R. H. 499. Caltha minima, J. B. 3. 103. Calendula arvensis, *Tabern. Icon.* 335. vulgo, *Soney de vigne* ou *Soney sauvage*. A priori magnitudine tantum differt. In agro Parisiensi sponte nascitur.

Analyti chimica, ex Calendula multum extrahitur olei & humoris acidi, parum vero salis volatilis & spiritus urinosi.

Flores Calendulæ annotante Riverio *observ.* 30. a Pacheco communicata, odorem sanguinis menstrui bene valentis exhalant. Calendulæ arvensis folia, observante Cl. Tournefortio, amara sunt, fœtida & chartam cœruleam levissimo rubore tingunt. Exsiccata dum comburuntur, fulgurationes nonnullas nitrosas edant. Unde liquet has plantas faltem essentialiorem continere nitroso-ammoniacaalem multa terra & sulphure copioso permixtum.

Utrique Calendulæ eadem virtutes tribuuntur. Sylvestris ut valentior a nonnullis anteponitur. Aperiendi & resolvendi vim obtinent. Obstructiones hepatis, lienis & uteri resolvunt. Ictero medentur, menses cient, partum promovent. Humores crassos ac viscidos attenuant; necnon inter alexipharmaca recensentur. Succus totius plantæ ab ℞j. ad ℞iiij. propinatur. Infusum florum & foliorum contusorum in vino albo ab ℞iiij. ad ℞vj. extractum a ℞j. ad ℞ij. conditum a ℞ij. ad ℞j. præseribuntur. In scrophulis flores & folia cruda vel cocta comesta, & decoctum pro potu solito commendantur. Decoctum florum Calendulæ in Zythogalo ad variolas expellendas, teste J. Rajo, apud Anglos usitatissimum est. Pestilentia, eodem narrante, floribus Calendulæ cum oleo & aceto comestis præcavetur, eademque sanatur sudoribus provocatis per succum florum Calendulæ calide potum. Acetum Calendulatum tamquam prophylacticum in peste a plurimis laudatur, si mane jejunio ventriculo os primum abluatur, & cochlear hujus aceti unum aut alterum potetur.

℞. Succi florum Calendulæ ℞ij. Pulver. lumbricor. terrestrium ℞j. Salis ammoniaci gr. xij. Fiat haustus in ictero.

℞. Extracti Calendulæ ℞j. Aloes gr. xij. Boracis pulver. ℞j. Olei Cinnamom. gutt. j. Syrup. de Absynth. q. s. Fiat bolus in remora mensium.

Aqua ex floribus distillatur quæ oculis instillata eorum rubori & inflammationi medetur.

Folia contusa & tumoribus admota eos resolvunt / callosis ulceribus, verrucis & clavis pedum utiliter applicantur.

Florum extractum & conditum in opiatissimis aperientibus usurpantur.

Flos perinde atque ipsa herba secundas educit mirifice, teste Trago, si aridus suffitibus admotus fuerit.

C A M P H O R A T A.

Camphorata Off. Camphorata hirsuta, C. B. P. 486. & *Commentariorum Regiæ Scientiar. Academi. Parisiensis anni 1705.* 238. Camphorata Monspelienſium J. B. P. 2. 379. Camphorata Monspelienſ. an Chamæpeuce ſive humilis Picea Plinii, *Adverſarior. Lobel.* 174. Selago Plinii ſive Camphorata *Lugd.* 1207. vulgo, *Camphee.*

E radice lignoſa, longa, pollicari, cauliculos plures emittit lignoſos, craſſiſculos, cubitales, ramoſos, ſubhirsutos, albicantes, cum nodulis alternatim poſitis, ex quorum ſingulis confertiſſima prodeunt foliola trientem unciz non excedentia, tenuia, piloſa, mediocriter rigida, odore aromatico dum inter digitos teruntur, ad Camphoram accedente, ſapore aliquantulum acri. Flores profert apetalos ſeu quatuor conſtantes ſtaminibus, cum apicibus roſeis ex calyce monophyllo herbaceo, modo trifido, modo quinqueſido ſurgentibus, & piſtillo quod deinde abit in ſemen exiguum, nigrum, oblongum, ſubrotundum, in capſula quæ calyx floris fuit reconditum. In Gallia Narbonenſi & in Gallo-provincia ſponte naſcitur. Planta integra in uſum venit.

Lobelius inter Botanicos fere ſolus de hujus plantæ virtutibus mentionem fecit. Vulnerariam & adſtringentem virtutem illi tribuit. Vir Doctiſſimus Claudis Burlet, Doctor Medicus Pariſienſis & quondam primarius Hiſpaniarum Regis Medicus in *Commentariis Academicis anni 1703.* eam aliis dotibus inſtructam oſtendit. Urinas ciet, ſudores aut blandam diaphoreſim excitat & menſes provocat. Recentos viſcerum obſtructiones tollit & in morbis chronicis proſicit. Aſthmati humido prædeſt. Apud Monspelienſes adverſus hydropem uſitatiffima eſt. At vero non omni hydropi conſert, obſervante Cl. Burlet. Illis tantum conducit in quibus nulla ſitis, nullus ardor deprehenditur; in hydropiſi inveterata fere ſemper inutilis eſt. Hujus plantæ uſus diuturnus eſſe debet, & identidem catharſi opus eſt. In decoctis ad ℥j. in aquæ ℔ij. coquenda vel in vino maceranda præſertitur: necnon etiam ejus inſuſum inſtar Theæ propinatur. Multum autem calefacit, quapropter ea caute utendum eſt.

C A N N A B I S.

Cannabis nomine duæ ſunt plantæ non genere ſed ſpecie tantummodo diverſæ, fructiſera ſcilicet & florigera, ex eodem ſemine natæ.

Cannabis fructiſera, Offic. Cannabis ſativa, C. B. P. 320. In R. H. 535. Cannabis mas, J. B. 3. P. 2. 447. Cannabis ſecunda, *Dodon.* P. 535. vulgo, *Chanvre.*

Cannabis florigera, Offic. Cannabis erratica C. B. P. 320. Inſt. R. H. 353. Cannabis ſœmina, J. B. 3. 2. 447. Cannabis ſterilis, *Dod.* P. 535.

Radice eſt ſimplici, alba, lignoſa, fibrata: caule quadrato, hirsuto, ad tactum aſpero, intus concavo, ſingulari, quinque aut ſex pedes alto, cortice in fila ductili: frondes contrariis inter ſe pediculis bini, in quatuor, quinque vel plura ſegmenta ad pediculum uſque dividuntur, anguſta, oblonga, acuminata, ſerrata, venoſa, atro-virentia, aſpera, odore gravi caput tentante. Flores & fructus non in eadem planta naſcuntur, ſed in ſtirpibus diverſis. Florigera dicitur ſpecies quæ flores gerit, ab aliis ſterilis ſeu ſœmina improprie nuncupatur: altera vero fructiſera quæ ſecunda ſeu mas ab aliis. Flores in florigera ſtirpe ex aliis foliorum exeunt in quatuor ſurculis ſeu racemulis decuſſaris apetalis, quinque ſtaminibus & apicibus ſubluteis calyci quinque foliolis exterius purpuraſcentibus, intus albicantibus compoſito inſidentibus conſtantes, & ſteriles ſunt. Fructus in fructiſera ſtirpe copioſi naſcuntur nullo præeunte flore ſecundum caules conſerti: piſtillis conſtanti capſula membranacea ex luteo virente involutis, quæ abeunt in ſemen ſubrotundum, nonnihil compreſſum, glabrum, ſub teſta tenui, ex cinereo ſpadiſea, lucida, albidam, teneram, dulcem & oleoſam medullam, odoris dum recens eſt gravis, caput ſerientis, contineas, & capſula ſeu pellicula univalvi, in apicem deſiciente, incluſum. Ex ejuſdem plantæ ſeminibus utraq; ſpecies naſcitur. In omnibus

RECEIVED
 BY THE
 LIBRARY

fere regionibus in agris feritur, ob culmorum filamenta valida & tenacia ad funes & lineamenta texenda idonea. Folia & semen in usum medicum veniunt.

Analysi chymica, ex foliorum & summitatum recentium lbv. prodierunt humoris limpidi plantæ odorem aliquantisper referentis, saporis subacris, obscure salis lbj. ℥iij. gr. xviii. humoris limpidi, obscure salis, obscure acidi, deinde rufescentis, empyreumatici, obscure acidi lbj. ℥iij. gr. xlij. humoris fusci, sale volatili urinoso copioso imprægnari ℥iij. ℥j. olei spissi syrupi ad instar ℥iij. ℥j. Massa nigra in retorta superflua pendebat ℥xj. ℥iij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥iij. ℥vj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥iij. gr. xlv. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. ℥iij. gr. xij. in calcinatione ℥vj. ℥v.

Hæc planta sale essentiali ammonicali videtur instructa cum multo oleo crasso & narcotico conjuncto.

Nulla fere planta hominibus magis necessaria occurrit propter fila, funes, linreamina & papyrus quæ cunctis populis suppeditat. Cannabis utriusque fascies lacunis & scrobibus aqua plenis immerguntur, ubi macerantur eluunturque multum & diu, deinde siccantur in sole & tunduntur: ac demum cortices flaminei tundendo idonei fiunt, ut pestine separentur a lignosis culmorum partibus fungosaque substantia ad filum posita inde parandum. Sed aqua in qua intabuit tantopere viru nocet, ut epeta præsentissimo sit sitientibus exitio, cui antidotis præstantissimis & tempestive etiam datis occurri vix possit. Itaque vi inebriante & stupefaciente Cannabis folia donata videntur. Siquidem ex illis aut saltem ex Cannabis specie in nonnullis Indiæ orientalis locis nata & nostrate paulo minore. Kæmpferus in *Amanitat. Exotic.* refert parari potum inebriantem apud illos populos usitatum, terendo nempe Cannabina folia in aqua fervida, & aquam cum pulvere permixtam ac turbidam statim hauriendo.

Semen Cannabinum a nonnullis inter ceteros cibos quotidie decoquitur non aliter quam hordeum. At caput vaporibus replet, & immodice si estur, delirium facit ut Coriandrum, referent Rajo.

Idem lacte decoctum tussi opitulari dicitur. Franciscus Sylvius a solo Cannabis femine in lacte ad crepaturam cocto, & colato atque bis terve die ad ℥v. vel ℥vj. sumpto plures curavit ictericos. Idem præstat emulsio ex eodem femine parata, si quando icterus ex sola obstructione & citra febrem exoritur, observante Dodonæo: eadem quoque gonorrhææ & ardori urinae conducit.

Ex hoc femine contuso oleum exprimitur non solum lacernis idoneum, sed etiam ad tumores resolvendos utile. Idem cum cera in unguenti consistentiam redactum plurimum commendatur ad ambusta, quorum dolorem sedat.

Ferunt, Elisabetham Angliæ Reginam contractas variolarum suppuratione maculas in seipsa delevisse emulsione lactea ex femine Cannabio, detractis corticibus, cum aqua Rosarum parata, & cum gossypio sæpius die admota. Folia & femina contusa & in cataplasmate apposita tumores potenter resolvunt. Ettmullerus pro uvulæ inflammatione aut relaxatione gargarisma ex femine Cannabino proponit.

24. Semin. Cannabin. ℥j. Contund. in decoct. rad. Chelidoni maj. Fragar. & Oxalyd. lbj. Colatura cum expressione facta propinetur per cyathos in ictero & in hepatis obstructionibus.

Matthiolus Cannabinum semen Gallinas ovorum feraciores reddere experientia sese comperisse scribit, adeo ut hoc femine pastæ, etiam hyeme sæviente quo tempore rarius parere solent, ova frequentius multo ponant. Verum easdem, ut observat Lobelius, ob alimenti copiam quam suggerit, postea steriles & quasi pinguedinis mole obrutas reddit. Aviculis omnibus eibus est optimus & valde expetitus.

C A P P A R I S.

Capparis, *Off.* Capparis spinosa, fructu minore, folio rotundo *C. B. P.* 480. *Inf.* *R. H.* 261. Capparis spinosa, *J. B.* 2. 63. Capparis retuso folio, *Lobel. Icon.* 635. vulgo, *Caprier.*

Ex radice lignosa, grandi, numerosa, crassiore cortice circumvestita, plures stolones bicubitales profert hic frutex, aculeis duris & acutis munitis, in quibus folia alternatim nascuntur circinatae pene rotunditatis, feminiaciam lata & peramara. Ex eorum alis pediculi exeunt singulares, longi, quibus flores insident rosacei, tetrapetali, candidi, quorum medium occupat numerosa staminum congeries, cum pistillo longiori, & calyce tetraphyllo, viridi, surgente, cujus extrema pars abit in fructum turbinatum & quasi pyriformem, Olivæ aut Glandis magnitudine, in quo nidulantur semina plurima, parva, albidia, veluti tenuiformia. In Italia sponte nascitur in muris ac rudetibus. Circa Toloniam in Gallo-provincia ad muros & macerias culta reperitur. In foraminibus scilicet murorum lapideorum trium vel quatuor pedum intervallo prope terram ad id factis Cappares plantant. Radicis cortex & florum gemmæ in usum veniunt.

Gemmas florum adultas, quas vulgo *Capres* dicimus, antequam explicentur colligunt, & per trium quatuorve horarum spatium in umbra sparsas relinquunt, donec flaccescere incipiant, ad impediendum, ne se aperiant. Tum vasi immittunt & acetum superaffundunt, asserculo imposito vas contegentes, adeoque contactas ostiduum servant. Deinde exemptas leniter premunt & recenti aceto infundunt, per alterum ostiduum. Eandem operationem iterum repetunt expressis gemmis & novo aceto tertium affuso, quo peracto eas in dolia cum aceto recondunt. Nonnulli salem aceto admiscunt. Gemmæ hoc modo conditæ in frequenti usu sunt in acetariis & ad intinctus.

Cortices ex radicibus delibrantur, & Cinnamomi modo in tubulos exsiccati contorquentur colore cinereo, lienis quibusdam & rugis transversis notati, amari sunt, acra, acerbi.

Analyti chymica, ex corticis radicum Capparis lbv. per retortam distillatis, prodierunt humoris primo rufescentis, inodori, subacidi, deinde fusci, odoris empyreumatici, manifeste acidi ac austeri lbj. ℥ij. gr. xxxvj. humoris fusci, saporis & odoris empyreumatici, insense acidi, subtili, obscure alcali, urinosi & austeri ℥ix. gran. xxxvj. humoris fusci, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ℥i. gr. xxiiij. olei ℥ij. ℥ij. Massa nigra in retorta superstes pendebat lbj. ℥ix. ℥vj. quæ per horas octo calcinata reliquit cinerum fuscorum ℥vij. gr. xxxvj. ex quibus lixivio salis fixi salis ℥ij. ℥iiij. gr. xij. extracta sunt. Partium iactura in distillatione fuit lbj. ℥vj. ℥ij. gr. xlvij. in calcinatione lbj. ℥ij. ℥ij. gr. xxxvj.

Totus ille frutex saporis est subamari, adstringentis, & salem essentialem continet nitroso-aluminosum cum oleo copioso conjunctum.

Conditæ Capparis gemmæ palato pergratæ invitant ad epulas & languentem revocant appetitum, unde inter irritamenta gulæ recensentur. Verum illarum sapor ascititius est a muria aut aceto: ipsæ vero difficilis sunt coctionis. Unde stomacho imbecilliori nocivæ a nonnullis habentur. Hepati autem & lieni obstructis ob vim suam abstergentem, incidentem & resolventem valde conducibiles existimantur. Schenckius lib. 3. *observationum* ex Bènivenio refert quemdam a 7. annis spleneticum liberatum fuisse solo usu Capparum adjuncto potu aquæ ferrariorum. Et Forestus lib. 20. *observ.* 2. simile quid refert de vetula 20. annorum splenetica a tumore ingenti solo usu Capparum curata.

Cavendum est, ne Cappare ab æruginis virorem suum contraxerint, tunc enim maxime nocerent. Quandoquidem sæpius mercatores ob elegantiorum colorem viridem Capparibus conciliandum eas in vase æheneo cum aceto macerant: acetum autem cuprum erodendo viridescit, & eodem virore Cappares inficit.

Externe acetum quo gemmæ conditæ fuerunt, utilissime cum linteis seu spongia la-

lateri sub hypocondrio sinistro apponitur ad tumores splenis discutiendos. Ettmulleru semen Sinapi huic aceto admiscet.

Cortex radicum diureticus est, & vulgo refertur inter aperientia & resolventia. Nitro suo sale humores viscidos dissolvit, urinas provocat: styptica sua terra viscerum tenum laxiorem restituit, & firmat. Unde omnibus fere morbis chronicis conducit. Sed in hepatis, pancreatis, uteri & potissimum lienis obstructionibus & in hypocondriacis affectionibus plurimum laudatur. Menses provocat & ad paralysem utilis dicitur. Pulvis ad ℥i. intus sumitur, infusum vero vel decoctum ℥i. in ℔j. aquæ vel vini.

℥l. Cortic. Capp. ℥iij. Cappar. muria conditar. ℥i. Coq. in aq. mulf. vel vini aut oxymelit. ℔iij. Fiat apozema ad induratum lienem.

℥l. Cortic. Capparis, medii Fraxini, Tamarisci ana ℥i. Cuscutæ, Epithym. summ. tatum Lupul. & folior. Scolopendrii ana M. j. Capparum conditar. ℥ss. Fiat decoctum ex aqua ad ℔iij. quo dilue syrup. Capillor. vener. ℥ii. Dosis ℥iij. sexta quaque hora in morbis ex viscerum obstructionibus, & in affectionibus hypocondriacis.

Gemmæ, & cortex radices usurpantur in oleo de Capparibus Mesuæ ad tumores resolvendos perutili. Cortex radices usurpatur in Trochiscis de Capparibus, Syrupo hydragogo Charas, & in oleo Scorpionum composito Mesuæ.

C A P R I F O L I U M.

Caprifolium, & Matrifylva, Off. Caprifolium Germanicum, Dod. Pempt. 411. R. H. 608. Periclymenum non perfoliatum, Germanicum, C. B. P. 302. Periclymenon non perfoliatum, J. B. 2. 104. Matrifylva, Schroderi, vulgo, Chevreuille.

Radice est lignosa, repente, in plures fibras crassiores divisa, longis, tenuibus, lignosis, repentibus cauliculis in ramulos partitis: circa quæ ex intervallis folia nascuntur bina, ex adverso posita, oblonga, acuta, mollia, dilute virentia, subrus incanescencia. Flores in summis ramulis complures emicant candicantes, interdum flavescentes, suavissime olentes, monopetali, tubulati, ex corniculato angusto principio in latius orificium fatiscientes & in duo labia dehiscences, quorum superius multifidum, inferius linguiforme, plures in orbem positi, & calyci insidentes monotomo viridi. Calyx autem ab initio fructus molles seu baccas conglomeratas acinis Sambucinis similes, per maturitatem rubentes, seminibus foetam duriusculis, subrotundis, & compressis. In agro Parisiensi sponte nascitur & in hortis colitur. Folia, flores, & bæcæ rarioris sunt usus.

Analysi chymica, ex florum Caprifolii recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi, odorati, nec ingrati saporis, obscure acidi ℥xv. ℥iij. gr. xxxvj. humoris manifeste acidi, deinde austeri ℔iij. ℥v. ℥vj. gran. lxxvj. humoris rufescentis, subfalsi & sale volatili urinoso imprægnati ℥iij. gran. lx. olei spissi ad instar extracti ℥vij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. ℥i. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ℥vj. gran. xij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥iij. gr. lvij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ℥ij. gr. liij. in calcinatione ℥iij. ℥iij. gr. xxliij.

Caprifolii folia distillatione plurimum humoris tum acidi, tum falsi, tum austeri præbuerunt, parum spiritus urinosi, non mediocrem olei portionem, nec parum salis fixi mere alcali.

Insuper folia saporis sunt fatui, styptici, odoris gravis, ingrati, cimicem redolentis: eorumque succus chartam cœruleam levissimo rubore tingit: latensior fit rubedo a radicum succo. Earum cortex gustu est acris, falsus, stypticus & odoris ingrati. Hæc planta sale essentiali continere videtur tartareum cum sale ammoniacalis aliquantulo & multo olea tum tenui, tum foetido crasso conjunctum.

Omnibus Caprifolii partibus vis diuretica tribuitur. Vetus est a Dioseoride traditio fructum maturum in umbra siccatum ℥i. pondere in vino exhibitum per quadraginta dies, lienem absorbere, lassitudinem discutere, sed urinam ciere statim a sexto die.

crura.

eruentam: quapropter illius usum reformidarunt, nec immerito, si Caprifolium nostrum sit Periclymenon Græcorum. Ejus decoctum in Cerevisia paratum Ettmullerus in arthritide vaga laudat.

Ex foliis succus expressus vulnerarius est & abstergens. Ad capitis vulnera & ad impetigines aliaque cutis vitia sananda commendatur. Foliorum decoctum in tonsillarum affectionibus, gulæ inflammatione, exulceratione & aphthis, in gargarismatibus usurpatur.

Baccæ maturæ contusæ in balneo maris vel in fimo equino in vase clauso digestæ resolvuntur in liquorem oleosum, qui a G. Agricola in *Chirurgia parva* 110. velut catholicum balsamum magnopere commendatur in omnibus vulneribus, non vero in ulcere sanando.

Aqua ex floribus distillatur, quæ oculorum inflammationi confert, & a Rondeletio ad partum accelerandum plurimi æstimatur, præsertim si seminis Lavandulæ triti ℥i. in hujus aquæ ℥iij. propinetur.

Alia Periclymeni species in hortis nostris colitur, quæ Caprifolium Italicum, *Dodon. Pempt. 411.* Periclymenum perfoliatum. *C. B. P. 302.* Periclymenum perfoliatum, *J. B. 2. 104.* A priori differt foliis plene glaucis, rotundioribus, & pediculis brevissimis, quorum quædam sunt sæpe continua & a verticulis trajecta pertusave, suprema autem acetabuli instar modice concava, floribus ex purpura albescens aut in luteum languescentibus, brevioribus & minoribus. In Italia & Gallia Narbonensi sponte oritur. Eadem virtutes ipsi tribuuntur.

C A R D I A C A.

Cardiacæ & Agripalmæ. *Off. Cardiacæ, J. B. 3. 320. Inst. R. 186. Dod. Pempt. 94. Lobel. Icon. 516.* Marrubium Cardiacæ dictum, forte 1. Theophrasti, *C. B. P. 230.* Lycopsis Brancalupina, *Anguill. Cardiacæ vel Lycopus, Fuchsii: vulgo, Agripalmæ.*

Plurimæ pro radicibus fibræ ab uno veluti capite descendunt: plures quoque ex eodem assurgunt quadrangulares caules, crassi, duri, duos, tresve pede alti, obscure & ex nigro rubentes. Folia longis insidunt pediculis, venosa & rugosa, brevi adeo lanugine utrinque obsita ut nihilominus glabra videantur: quæ infimum occupant, subrotunda sunt, pallidius virentia, in tres insigniores lacinias profunde divisa, lacinias circa margines dentatis; quæ in caulibus sunt obscurius virent, sensim angustiora fiunt & integra fere in longam cuspidem desinunt, ad latera utrinque unico dente incisa. Calyces monotomi, duri, in quinque spinulas rigidas, pungentes divisi, plurimi dense stipati, nullis pediculis, ex alis foliorum orti verticillatim caules ad nodos amplectuntur, & flores sustinent ex albido purpureos, exterius lanugine alba, densa, hirsutos, parvos, monopetalos, labiatos, quorum labium superius imbricatum & multo longius est inferiore tripartito. Ex calyce autem surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina parva, oblonga, angulata, levia, spadicea, totam capsulam, quæ floris calyx fuit, occupantia. Tota planta gravi satis odore prædita gustu amaricat. Ruderibus & locis incultis ac asperis gaudet agri Parisiensis incolæ. Planta integra ex usu est.

Analysi chymica, ex foliorum & summitatum floridarum recentium ℥v. prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei, subacidi ℥ij. ℥ix. ℥vj. gran. lxxj. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥i. ℥ij. gran. xxiiij. olei ℥ij. gr. xxiiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ℥vj. quæ calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij. ℥iiij. gr. xij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥vij. gr. xij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥vj. ℥v. gran. lxxj. in calcinatione ℥iiij. ℥i. gr. lx.

Cardiacæ salem essentialem continet tartareum multo sulphure tenui & crasso conjunctum. Nomine longe quam usu celebrior est hæc planta, quam nonnulli cordis affectibus con-

convenire dicunt. Eam autem Schroderus & Ettmullerus sic dictam tantummodo putant, quod molestiis cordis, ut vulgus loquitur, seu potius ventriculi succurrere soleat. Medetur enim puerorum cardialgiis ab inflatione & distensione hypochondriorum & ventriculi cataplasma ex foliis contusis & coctis præparatum & abdomini applicatum, viscosos nempe humores quorum effervescencia flatus producit resolvendo. Fertur convulsis mederi, obstructions viscerum tollere, ventris tinea & lumbricos interimere, & ejus pulverem ad ℥i. cum vino exhibitum non modo urinam & menses evocare, sed etiam difficulter parientibus prodesse.

Decoctum Cardiacæ, ejusve siccatae pulvis cum Saccharo mixtus & haustus in palpitatione cordis lienis morbis & affectibus hystericis, ut admirandæ virtutis & efficaciz medicamentum a J. Rajo proponitur.

A Veterinariis & Mulo medicis ad quosdam Boum & Equorum morbos usurpatur cum successu.

CARDUUS BENEDICTUS.

Carduus Benedictus & Carduus sanctus, *Off.* Cnicus sylvestris hirsutior, sive Carduus benedictus, *C. B. P.* 378. & *Inst. R. H.* 450. Cardus benedictus. *J. B.* 3. 75. *Dod. Pempt.* 737. Carduus sanctus *Attrachylis* Dioscorid. *Cæsalpini* 354. *Attrachylis* hirsutior, *Fuchsii*: *Acanthium Cordi*: vulgo, *Chardon benit*.

Radice[m] habet albam, multifidam, fibratam: folia lacinata, dentis leonis pene modo sed minus profunde incisa, amara valde, hirsuta & in spinulas breves & molles desinentia, alternatim in caule posita. Is autem sesquicubitalis, ramosus, supinus, villosus, striatus, flores magnos sustinet flosculosos, plurimis scilicet flosculis luteis constantes quinque partitis, pistillo trifido, quod quinque staminula apicibus longis, fuscis, sibi invicem adnatis, & velut tubulum quemdam efformantibus donata amplectuntur, cum calyce pyriformi squammoso, spinis ramosis munito, foliis amplioribus capitelli instar obvallato & multa lanugine instructo. Semina longa sunt striata, sublutea & papposa. Tota planta amarore insigni prædita est, radice excepta quæ vix leviter amaricat. Hujus Cardui capitula antequam flores panduntur, & florida recisa succum sanguineum paucum fundunt. Colitur vulgo in hortis. Folia, capitula & semina usitata sunt.

Analyti chymica, ex foliorum & summitatum Cardui benedicti ℔v. prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei, obscuri salis, obscure acidi ℔ij. ℥viij. ℥vij. humoris limpidi, subacidi, deinde rufescentis, austeri ℔ij. ℥xv. gr. lvij. humoris fusci, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥vij. gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti gr. xv. olei ℥vij. gr. xij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iiij. gr. xlvij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥v. gr. xv. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. gr. lj. in calcinatione ℥ij. gr. xlvij.

Carduus benedictus salem essentialem continet tartareo ammoniacalem cum pauculo oleo admixto. Diaphoresim & sudores potenter movet. Alexiterius est, antipleuriticus & febrifugus. In omnibus malignis febribus utiliter usurpatur, & in ipsa peste a Palmario plurimum commendatur. Succus ad ℥ij. iijve exhibetur; decoctum ad ℥vj. sæpius de iteratum; pulvis ad ℥i. in vino vel in ejusdem plantæ aqua distillata; extractum ad ℥i. vel ℥ss. quod Ettmullerus cum tantillo Laudani opiat propinatum sudores adeo promovere asserit ut ægri sudore quasi diffuant. Pleuriticis opitulatur statim initio una aut altera præmissa venæ sectione. Febres intermittentes sæpissime sanat continuato aliquandiu usu ante paroxysmum, præmissis universalibus, in primis vomitorio, vel solus vel cum Centauro minori aut Asaro usurpatus. Conducit quoque ad sanguinem in corpore grumofum dissolvendum, præsertim in casu ab alio, illum autem resolutum per urinas expellere dicitur. Notatu sane dignum est quod Ballonius *Lib. 2. Consil. 2.* observat, decoctum Cardui benedicti ad ℥iiij. vel ℥iiij. assumptum urinam reddere crassam & fetidam.

In morbis chronicis summitatum infusum cum aliis amaris plantis sæpius die utiliter prepinatur.

Semen in emulsionibus cum aqua stillatitia Papaveris rhæados paratis adversus pleuritidem & rheumatismum sæpe felici cum successu usurpatur. Sudorem enim copiose promittit. Eadem emulsio in variolis & morbillis, aliisque morbis mali moris utiliter præscribitur: exanthematum enim eruptionem faciliorem efficit & feliciorem.

Virtus quoque vulneraria huic plantæ a nonnullis tribuitur. Simon Paulli in *Quadr. Botanico* scribit vix huic secundam aliquam reperiri herbam in consolidandis putridis, & contumacibus ulceribus, etiam in cancro ipso. At Schroderus tempus colligendi hanc plantam pro usu vulnerario observandum esse existimat. Si enim, inquit, sub initio Junii collectus fuerit Carduus benedictus, vulnera recentia mirabiliter sanat, sin alio tempore, nunquam id præstabit. Quandoquidem eo tempore succo illo sanguineo balsamico turget, quod in hac planta aliis temporibus non reperitur.

4. Folior. Card. bened. M. ꝑ. Contund. in vini alb. generos. ꝑv. Colatura hauriatur ad sudorem proliciendum in pleuritide.

4. Semin. Card. bened. ꝑij. Contund. in aq. Card. bened. ꝑvj. In colatura dilue syrup. Melissi vel Caryophyllor. ꝑj. F. emulsio ad sudorem provocandum in pleuritide, & ad variolar. aut morbillor. eruptionem promovendam.

In Officinis aqua distillata servatur quæ sudorifera est, & in iulapiis ac potionibus cardiacis & sudoriferis præscribitur. Sæpe Pharmacopœi aquam ex alia planta sub Cardui benedicti nomine distillant, quæ dicitur *Attractylis lutea*, *Off.* Cnicus *Attractylis lutea* dictus, *H. Lug. Bat. & Inst. R. H.* 451. *Attractylis vera* *J. B.* 3. 83. *Attractylis*, *Dod. Pempt.* 736. *Chartamum sylvestre*, *Cesalp.* 532. *Attractylis C.B.P.* 379.

Cardui bened. folia usurpantur in aceto theriacali *Charas*: *Ol. Scorp. Matthioli*. Ung. Martiato *Charas*, semina in opiata *Salomonis* & in decocto amaro *Pharm. Londin.*

CARDUUS MARIE.

Carduus Mariæ, Carduus Marianus, Carduus lacteus, *Off.* Carduus albis maculis notatus vulgaris, *C.B.P.* 381. *Inst. R.* 440. Carduus Marianus siye lacteis maculis notatus, *J. B.* 3. 52. Carduus Leucographus, *Dod. Pempt.* 722. Leucacantha: *Lacun*: Sylibum Carduus Mariæ, *Lobel. Icon. T.* 2. p. 7. Spina alba hortensis, *Fuchs.* vulgo *Cardon Marie*, *Chardon de Notre-Dame*, *Antichant sauvage*.

Radice est longa, crassa, succulenta: foliis latis, longis, sinuatis, ambitu crenatis, multis duris aculeis horrentibus, nitidis, glabris, dilute virentibus, notis, & lineis varie ductis, candidis, ac lactei coloris maculatis: caule digitum crasso, striato, lanugine villosa incano, bicubitali aut tricubitali, ramoso. Summi ramuli sustinent flores capitatos flosculosos, plurimis scilicet flosculis purpureis constantes tubulosos, in summitate quinquifariam divisos, quorum singuli singulis insident embryonibus, & calyce squammato aculeatoque comprehensos. Embryo autem abit deinde in semen leve, Carthami magnitudine, ovatum, & aliquantisper compressum, pappis instructum, gustu dulce. Agri Parisiensis incolæ sponte nascitur in campestribus, & incultis locis, secus itinera, & agrorum margines. Semen in usum venit, raro folia, & radices.

Analysi chymica Carduus Mariæ plurimum humoris acidi, non mediocrem olei & alcalini humoris portionem, parum terræ præbet. Folia amara sunt, & adstringentia. Eorum succus intenso colore rubro chartam cœruleam inficit. Salem essentialem in hac planta Tournefortius contineri suspicatur enixum, seu alcalinum acido sale plusquam saturatum, quale est Oxysal Diaphoreticum *Angeli Sale*.

Hujus Cardui folia tenera, demptis spinis a nonnullis inter olera recensentur.

Eadem ipsi tribuuntur virtutes quibus Carduus benedictus insignitur. Sudorem & urinas promover.

Foliorum & radicum decoctum ad hepatis & viscerum infarctus utiliter præscribitur. In hydropo, ictero, nephritide a Matthiolo commendatur.

Seminis insignis est usus in pleuritide & rheumaticis pectoris doloribus. In emulsio.

tionibus propinatur, aut pulveratum ad ℥j. aut ℥ij. ex vino aut aq. distillata fumitur. Lindanus *super praxim Hæxmanni*, hoc semen ut specificum adversus hydrophobiam proponit: quod egregie sudorem movet. Succus febrifugus dicitur: ineunte paroxysmo ad ℥iij. propinatur.

℥. Semin. Card. Mariæ & semin. Card. bened. ana ℥ij. Semin. Nasturtii ℥j. Contund. sensim affundendo aq. still. Card. bened. ℥viij. Fiat colatura cum expressione, qua dilue syrup. Meliss. ℥j. Fiat emulsio sudorifera, in pleuritide & rheumaticis doloribus punctoriis.

Externe hujus Cardui decoctum vel aqua distillata in phagedænis, nomis & ulceribus erodentibus, in cancro narium utilia censentur.

CARYOPHYLLATA.

Caryophyllata, *Off.* Caryophyllata vulgaris, *C. B. P.* 321. *Inst. R. H.* 294. Caryophyllata, *Lobel. Icon.* 693. Herba Benedicta, *Brunsfels*, Gariofilata, vulgo *Casalpi*: Sanamunda, *Quorundam*: vulgo, *Benoite*, *Herbede S. Benoit*, *Gallot*, *Gariot*, *Recife*.

Radice est fibrata, subrusa, acri, aromatica, verno tempore Caryophyllum olente: caulibus cubitalibus, hirsutis, alternatim ramosis: foliis inferioribus veluti conjugatis cum extremo impari claudente, ceteris amplexoribus, trifido superioribus vero cauli adnexis, tripartitis & duabus pinnulis minoribus ad pediculi basim stipatis, obscure virentibus & villis tenuioribus aspersis. Flores in summis ramulis ad sunt aurei rosacei, pentapetali, quorum umbilicum occupat pistillum globosum & quasi echinatum, quod mutatur in capitulum sphaericum & pluribus seminibus constatur villosis, compressis, in orbem positus, acutis & in filum quoddam rigidum extremo reflexum uncinatumque abeuntibus. Calyx monotomus in decem partes acutas, majores, minoresve alternatim positas dividitur. Nascitur in sepibus & sylvis agri Parisiensis. Radix & folia in usu sunt. Radix non semper æque odorata est: verno tempore & in aridis calidioribus locis collecta longe fragrantior est.

Analysi chymica, ex plantæ integræ recentis cum radicibus ℔v. prodierunt humoris limpidi, leviter aromatici, obscure acidi ℥vij. ℥iij. gr. xxxvj. humoris primo limpidi, manifeste acidi, ac tandem rufescentis austeri ℔iij. ℥ij. gr. xij humoris fusci sale volatili urinoso copioso impregnati ℥iij. gr. xxxvj. olei ad ipsi ℥ix. ℥ij. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ℥iij. ℥v. ex quibus salis fixi mere alcali ℥vj. gr. xxxviij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ix. ℥iij. gr. lx. in calcinatione ℥v. ℥v. gr. xxxvj.

Radices solæ recentes distillatæ plurimum humoris acidi, odorati, aromatici præbuerunt, parum spiritus volatilis urinosi, mediocrem olei portionem, sed adeo gravis ac densi ut aquæ fundum peteret. Caryophyllatæ folia amara sunt, & styptica: & eorum succus chartam cœruleam intenso rubore tingit. Itaque hæc planta ammoniacalem salem continet acido plusquam saturatum, oleo, tum tenui, tum crasso involutum.

Radix recens, & in calidioribus locis nata, blandumque aroma Caryophyllatum spirans adversus catarrhos, & capitis obstructions commendatur ob salem volatilem quo donatur: sicca vero, & sale volatili fere orbata magis adstringit, & utiliter usurpatur ad fibrarum ventriculi, & intestinorum tonum firmandum in diarrhæis, & alvi profluviiis cruentis in cruenta exspuitione, & hæmorrhagiis. Decoctum radicum recentium ℥j. vel herbæ integræ M. j. in aq. communis ℔ij. ad medias; vel eorundem contusorum infusum in vini ℔ij. per noctem, deinde percolatum, & ineunte paroxysmo haustum sudorem potenter provocat, & sæpius febres abigit. In variolis, morbillis, aliisque malignis morbis ejusdem radicis decoctum cum rasura Corni Cervi utiliter propinatur, ubi alvi profluvium metuendum est. Eadem radix in sanguine coagulato resolvendo in illis commendatur qui ex alto deciderunt, pulverata ad ℥j. in vino calido. Folior. succus ad eadem valet. Ad ℥iij. propinatur.

DE VEGETABILIBUS INDIGENIS. III

- ℥. Radic. Caryophyllatæ exsiccatæ, & contusæ, Rasur. Cornu Cervi ana ℥ss. Radicis Scorfon. taleolatim concisæ ℥j. Coquantur in aq. comm. ℔ijss. ad ℔ij. Detur pro potu solito in dysenteris, & morbis malignis alvi fluxu stipatis.
- ℥. Rad. Caryophyllatæ recentis & Acori veri ana ℥j. Infunde per noctem in vini generosi ℔j. Sumat æger ad ℥ijj. quarta quaque hora in catharro.

Folia contusa carpis admota ante paroxysmum febres intermittentes nonnunquam prodigaverunt.

C A R V I.

Carvi, Off. Carvi, *Cesalpini* 291. *Inst. R. H.* 306. Cuminum pratense, Carvi Officinarum, C. B. P. 178. Caros, J. B. 3. 2. 69. Carum, *Dod. Pempt.* 299. Careum, *Fusch. Ger.* vulgo, Carvi.

Radice est singulari, longa, pollicem crassa, acri & aromatica, fibris nonnullis stipata. caulibus cubitalibus & sesquicubitalibus, striatis, glabris, ramosis frondibus partim e radice, partim ex ramulorum alis enatis, compositis ex longo carinato pediculo, sed angustis & foliis conjugatis tenuissime incis, nitidis & obscure virentibus. Flores in umbellis nascuntur parvi, odorati, rosacei, e quinque petalis cordiformibus, inæqualibus, & nonnihil ad fissuras crispis, in orbem positis, & calyci viridi insidentibus, staminibus tenuissimis, albicantibus, & apicibus virentibus constantes. Calyx mutatur in fructum ex duobus seminibus compositum exiguis, longiusculis, hinc gibbis, & striatis, inde vero planis, subnigricantibus, acribus, aromaticis. Nascitur in pratis circa Parisios, tum & in Alpibus, & Pyrenæis. Semen in usum venit, nonnunquam etiam radix.

Analyti chymica, semen Carvi plurimum exhibet olei tum essentialis, tum empyreumatici crassi, nec mediocrem portionem humoris tum acidi, tum volatilis urinosi. Oleum essentialis acre, aromaticum, & exurens paratur ex semine cum aqua magna copia distillato.

Semen Carvi passim in Germania, Batavia, & Anglia usitatissimum est: nam cum panibus quos biscostos vocant, pinfitur, & caseis adjicitur, jusculis, placentis, aliisque ferculis incoquitur, & Saccharo obducitur.

Stomachicum, & diureticum dicitur. Inter quatuor semina calida majora recensetur, quæ sunt Anisi, Fœniculi, Carvi, & Cumini semina. Minora vero sunt semina Ammeos, Amomi, Apii, & Dauci. Humores crassos ac tenaces incidit, flatu discutit, colicos dolores sedat, ciborum concoctionem juvat, urinas promovel, & menses. Sed ætuoſis suis partibus, oleosis, & acribus æstum accendit in sanguine, & ardorem invehit in partibus, & eas ad inflammationem disponit. Quapropter hæc oleosa, aromatica, & acria remedia prorsus evitanda sunt ubi adest in visceribus ardor, & inflammatio. Semen pulveratum a ℥j. ad ℥j. usurpatur, vel infusum ℥j. in vino aut vehiculo idoneo. Ejus oleum essentialis a gutt. iij. ad vj. præscribitur, cum Saccharo.

Radix dum adhuc tenera est non minus efficax censetur quam semen. In apozematibus, & enematis carminantibus nonnunquam præscribuntur.

- ℥. Sem. Carv. pulver. ℥j. Sacchar. alb. ℥j. cum vini generosi ℥ijj. Sumat æger in colica flatulenta.

- ℥. Olei essential. Carv. gutt. v. Sumat ex aqua Menthæ vel vino.

Externe in colicis doloribus fomenta abdomini admoventur ex seminum, & radicum decocto; vel oleo essentiali Carvi cum oleo Amygdalar. amarar. vel oleo Absynth. permixto abdominis regio utiliter inungitur.

- ℥. Rad. Carvi, Acori veri, & althææ ana ℥j. Folior. Malvæ, Calamenth. Puleg. Majoran. & summ. Anethi ana M. j. Flor. Chamæmeli, & Melilot. ana P. j. Semin. Carv. & Cumin. ana ℥ss. Fiat decoct. in aq. comm. addendo sub finem vini albi ℥vj. Colatura foveatur abdomen, & ventriculi regio ad emolliendum, & discutiendum in colicis doloribus aliisque morbis a flatu.

Semen Carvi usurpatur in Electuar. de Baccis Lauri, El. Micleta, & Benedicta la-

xativa *Pharm. Reg. Charas*, necnon in Clareto vulgo dicto *Rossolis des six graines*; quod sic conficitur.

24. Semin. Anisi, Fœniculi, Anethi, Coriandri, Carvi, & Dauci ana ℥i. Contusa macerentur ad Solem in vase vitreo clausa per tres hebdomadas cum sp. vini ℔iij. Fiat colatura cui adde syrupi præparati ex Sacchari albißimi ℔j. cum f. q. aq. Chamæmeli vel Menth. crispæ. Servetur ad usum. Dosis cochlear unum aut alterum ad cibor. concoctionem juvandam, dolores colicos flatulentos discutiendos, urinas provocandas, & menses ciendos.

CARYOPHYLLUS.

Caryophyllus hortensis, Caryophyllea, Tunica, *Off. Caryophyllus altalis major*, *C. B. P. Inst. R. H. 330.* Betonica coronaria sive Caryophyllus major flore vario, *J. B. 3. 327.* Caryophyllus multiplex, *Lob. Icon. 441.* Caryophyllea, *Trag. 574.* Herba Tunica, *Quibusdam*, Cantabrica, *Turneri.* Viola flammea, *Scaligeri*: vulgo, *Oeillet.*

Radice est simplici, fibrosa: caulibus numerosis, levibus, teretibus, cubitalibus, raro altioribus, geniculatis, nodosis, ramosis: foliis e singulis geniculis binis, angustis, gramineis, duris, per extremum acuminatis, cæsius quasi vel glauco colore. Flores in summis caulibus nascuntur Caryophyllei seu plurimis constantes petalis, coloris diversi, coccinei, nigricantis, carnei, candidi vel variegati, in orbem positis, quinis, senis aut pluribus, lente fimbriatis, odore Caryophyllos aromaticos suaviter referentibus, staminibus, & apicibus candidis, in medio emicantibus, pistilloque in duo vel tria filamenta recurva desinente, ex calyce cylindraceo, membranaceo, ad exortum squammato, in summo denticulato, emergentibus. Pistillum autem abt deinde in fructum cylindraceum, apice dehiscentem, calyce ipso involutum, seminibus foetum parvis, planis & quasi foliaceis rugosis, per maturitatem nigris, placenta affixis. Varia sunt horum florum genera magnitudine, colore, & petalorum numero differentia: quæ quidem varietates a diversa cultura emergunt. Coluntur in hortis ob florum elegantiam, & odoris suavitatem. Seruntur frequentius avulsis exiguis cum foliis furculis, seminibus rariis; nam e semine nati flores ad agrestem naturam redeunt, minores minusque odorati, & simplices, etiamsi prius multiplicēs, redduntur. Usus est florum. Coccinei, & odorati ceteris anteponuntur.

Analyti chymica, florum a calycibus separatorum ℔v. per retortam distillatæ præbuerunt humores limpidi, odore, & sapore Caryophyllos aromaticos referentis, obscure acidi ℥ix. ℥ij. gr. xij. humoris primo odorati, subacidi, deinde empyreumatici, manifeste acidi, & austeri ℔iij. ℥vii. gr. xxxvj. humoris rufescentis, sale volatili urinoso imprægnati ℥j. ℥vj. gr. xli. olei spissi ad instar extracti ℥ij. ℥iij. gr. liij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ℥iij. gr. xlvij. quæ per decem horas calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥j. ℥vij. gr. xlvij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥v. gr. xxxvj. lixivio extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ℥vj. gran. xxliij. in calcinatione ℥ij. ℥iij. gr. xli.

Caryophylli flores non mediocrem olei tenuis, & subtilis portionem continent ut ex eorum odore fragranti conicere licet, multum olei densi, & rarefcentiæ capacis, & salem tartareum ammoniacalem. Copioso suo sulphure acres sanguinis sales involvunt ac demulcent. In omnibus capitis, & cordis affectionibus commendantur, sed præsertim in morbis malignis, & pestilentialibus. Nonnulli succum totius plantæ vel etiam radicem ut alexipharmacum commendant. Verum solus flos hac virtute donatus videtur, nec quidem tota substantia, sed solum infusum vel decoctum quod C. Hoffmannus præsertim commendat. Simon Pauli testatur, innumeros flos decocto florum a febribus malignis liberavisse, & asserit hoc decoctum sudores, & urinas potenter provocare citra magnos naturæ motus, cor simul corroborare sitimque sedare.

Ex his floribus syrupus, conditum, acetum in officinis præparata servantur, & aqua distil-

distillatur odorata. Syrupus in julapiis ac potionibus cardiacis frequenter usurpatur ad $\mathfrak{zj}$. vel $\mathfrak{zj}$. conditum ab $\mathfrak{zss}$. ad $\mathfrak{ziss}$. in electuariis cephalicis, cardiacis, & antispasmodicis. Aqua distillata ad sudores proliciendos aut exanthematum eruptionem promovendam utilis censetur. Flores in aceto macerati illud colore rubro, odore suavi, sapore grato, & virtute cardiaca insigniunt. Tempore pestilentiae ad contagium arcendum linthea hoc aceto Caryophyllato madefacta gestanda, & identidem olfacienda sunt, nec non etiam illius aceti cochlear unum aut alterum mane utiliter assumitur ad contagium praecavendum.

C A S T A N E A.

Castaneae arboris duae sunt species in Officinis, altera sativa, sylvestris altera. Castanea sativa, Off. Castanea sativa, C. B. P. 418. Inst. R. H. 584. Castanea, J. B. 1. 121. Castaneae majores, Lugd. 31. vulgo, Maronnier.

Arbor est magna, procera, ramosa, furculosa, tantae nonnunquam amplitudinis ut truncum ejus tres homines vix complecti potuerint: ligni materie solida, durabili, non obnoxia putredini, & in igne multum crepitante, cortice levi, maculoso, subnigro aut ad cinereum vergente. Folia gerit ampla, uncias duas plus minus lata, quatuor aut quinque longa, tenuia, aspera, rugosa, ambitu incisa, transversis multis venis in dorso eminentibus a media insigni costa extensis. Flores e ramulis dependent amentacei, plurimis staminibus e calyce quinquefolio viridi surgentibus cum luteis apicibus constantes, tenui capillamento seu axi affixis, steriles. Fructus echinati, pungentes, erinaceis similes, in eadem arbore a floribus separati nascuntur subrotundi, quadrifariam dehiscentes, intus villosi, in quibus continentur binae aut ternae Castaneae, alias uncia, unciales circiter, subrotundae, ex lata basi veluti in acumen desinentes, ab uno latere plantae, ab altero plerumque gibbosae, cortice exterius obductae veluti coriaceo, duro ac lento, exterius spadiceo ac levi, excepta basi scabriore & subcinerea qua parte adhaesit, interne incana, lanugine molli pubescente, cui subjacet alia tenuior membrana rufa, crispa, fragilis, amaricans & adstringens, nucleum seu medullam continens albam, solidam ac duram satis, sed dulcem, & gratam palato, praesertim si cocta fuerit. Maturo fructu echinati cortices sponte dehiscent & Castaneas maturas dimittunt. In Galliae meridionalis provinciis colitur. Materies arboris aedificiis atque aliis domesticis utensilibus admodum apta est. Castaneae in cibis veniunt.

Castanea, Off. Castanea sylvestris quae peculiariter Castanea, C. B. P. 419. Inst. R. H. 584. Castanea, Dod. Pempt. 314. vulgo, Chataignier.

Magnitudine tantum a priori differt ratione culturae. Fructus enim & ceterae arboris partes minores sunt. In agro Parisiensi sponte nascens.

Analysi chymica, ex Castanearum sativarum decorticatarum $\mathfrak{lbv}$. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, fere insipidi, sub finem obscure acidi $\mathfrak{zxiij}$. $\mathfrak{ziii}$. humoris subacidi & austeri $\mathfrak{lbj}$. $\mathfrak{zxxv}$. $\mathfrak{zj}$. gr. $\mathfrak{xxiiij}$. humoris fusci, empyreumatici, intense acidi, austeri $\mathfrak{zj}$. $\mathfrak{ziii}$. gr. $\mathfrak{xlvij}$. humoris fusci, empyreumatici, intense acidi, subsalsi $\mathfrak{zix}$. olei $\mathfrak{zj}$. $\mathfrak{zj}$. gr. $\mathfrak{xlvj}$. Massa nigra in retorta superstes pendebat $\mathfrak{zxx}$. $\mathfrak{ziii}$. quae calcinata reliquit cinerum $\mathfrak{zj}$. ex quibus salis fixi mere alcali $\mathfrak{zv}$. gr. $\mathfrak{xx}$. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit $\mathfrak{zxxj}$. $\mathfrak{zviij}$. gr. $\mathfrak{vj}$. in calcinatione $\mathfrak{zix}$. $\mathfrak{ziii}$.

Castanearum medulla dulcis est, aliquantisper styptica, & chartam coruleam rubro colore tingit: unde liquet abundare sale essentiali aluminoso multo sulphure involuto.

Castaneae gentium multarum apud nos opes sunt: adjuvant in primis rem escariam. Integrae vel in aqua coquantur, vel igne torrentur, idque duobus modis, vel in sartagine aut perforata patina ad ignis flammam, vel sub prunis & cineribus candentibus. Prius tamen quam cineribus aut igni credantur, cultrello obiter vulnerari debent, ut e plagae hiatus flatus igne citatus evadat: alioqui ubi flagrantem incaluerint, humore intus contento rariore facto, magno cum strepitu profiliunt non sine adstantium periculo:

& insuper æqualibus torrentur. A nonnullis posterior coquendi modus præfertur: nam in sartagine tostæ partim comburuntur, aut aliquid fuliginosi empyreumatis contrahunt. Apud lautiores Castaneæ sub cineribus tostæ & decorticatæ cum succo Aurantium vel Limonum & tantillo Sacchari mensis secundis inferuntur. In Gallia Lugdunenses prædicantur amplitudine & saporis suavitate commendatissimæ, non solum quæ in agro Lugdunensi nascuntur, sed etiam quæ ex Delphinatu, ubi maximus est earum proventus, a negotiatoribus Lugdunum devehuntur, unde in alios tractus deinde comportantur.

Multis populis pro pane Castaneæ sunt, præcipue Petrogoriis, Lemovicensibus & Gebennicorum montium incolis. Sic autem illas parare solent. Primum ut diutius servari possint spoliuntur lento cortice coriaceo qui sub echinato calyce primo subest, deinde proxima corpori membrana, quæ infestat saporem, detrahitur: mox ut siccantur exacte, curant sedulo: nam cratibus sic delibratas imponunt, quas postea in caminis suspendunt, & siccatas in usus servant. Coquunt plerumque cum fuilla in capaci cacabo: viæque pulmentarii ac panes jucundissime vescuntur.

Castaneæ quocumque modo paratæ statulentæ sunt, difficile coquuntur: multum quidem præbent nutrimenti sed crassi, nec conveniunt nisi robustis & duris laboribus assuetis. Citra igitur satietatem comedendæ sunt: quippe valetudinem mire infestant si modus absit & potissimum eorum qui calculis renum, colicis doloribus, & viscerum infarctibus obnoxii sunt.

Adstringunt cum ipsæ nuces & præsertim crudæ, tum quoque membrana subrufescens quæ carnem ambit. Sistent utique stomachi & ventris fluxiones, & sanguinem excreantibus profunt. Earum farina cruda vel medulla cocta cum melle & sulphure subacta tussitentibus & cruenta expuentibus utile præbent electuarium. Diarrhæis decoctum Castanearum vel earum cortex exsiccatus & pulveratus conferunt. Interior membrana rubens commendatur ad alvi profluvia & sanguinis refectiones seu in aqua decocta & pota, seu in vino austero ℥ij. pondere: quin etiam cum pari pondere eboris rasi alba forminarum profluvia cohibet. Emulsio Castanearum & seminum Papaveris albi cum decocto Glycyrrhizæ extracta, confert iis, qui ardoribus urinae laborant.

Externe cataplasma cum Castanearum medulla, farina Hordei & aceto mammis admotum earum duritiem resolvit & lac coagulatum dissolvit.

C E N T A U R I U M.

DUÆ in Officinis occurrunt plantæ Centaurii nomine insignitæ, genere tamen proprius diversæ: Centaurium majus & Centaurium minus.

Centaurium majus, Centaurea major, Rhaponticum vulgare seu Pharmaceuticum, Off. Centaurium majus folio in plures lacinias diviso C. B. P. 177. *Inst. R. H.* 449. Centaurium majus Juglandis folio J. B. 3. 38. Centaurium magnum *Dodon. Pempt.* 334. Rhapontica quæ hodie Centaurea major Tragi 138. vulgo, *Grande Centauree* ou *Rhapontique vulgaire*.

Ex radice crassa, ponderosa, solida, tripedali, foris nigricante, intus rubescente, succo sanguineo prægnante, cum dulcedine & adstrictione nonnihil mordaci, caules edit rotundos, teretes, bicubitales aut tricubitales, ramosos cum multis adnatis; frondes gerit amplissimos in plures particulas divisos & in alæ formam dispositos, quorum folia oblonga; spithamam fere longa, tres vel quatuor uncias lata, Juglandis foliis fere similia, in ambitu serrata, nervosa, glabra, saturate virentia. Surculorum extrema capitula sustinent seu flores flosculosos, plurimis nempe flosculis constantes cœruleis, quinquifidis, embryoni insidentibus & calyce squammoso non aculeato comprehensis. Embryo autem abit deinde in semen oblongum, glabrum, Cnico fere simile & pappi instructum. In Alpisbus sponte nascens reperitur, unde radix quæ usus est, affertur. In hortis colitur.

Analyti chimica, radicem recentium ℥v. præbuerunt humoris limpidi, saporis aliquantisper herbacei, obscure subalsi ℥vij. ℥ij. humoris limpidi primo obscure acidi, de-

deinde manifesti, ac tandem austeri ℥ij . ℥vij . ℥v . gr. xxij . humoris rufi, empyreumatici, tum acidi, tum urinosi & sale volatili urinoso imprægnati ℥ij . ℥i . gr. xxij . olei adiposi aqua gravioris ℥i . ℥ij . gran. xij . Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vij . ℥ij . gr. xxxvj . quæ calcinata reliquit cinerum ℥i . ℥v . gr. xxij . ex quibus salis fixi mere alcali ℥ij . gr. vj . lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij . gr. xlvij . in calcinatione ℥vj . ℥v . gr. xij .

Centaurei majoris radix cum quadam adstrictione ac dulcedine acri, sale donatur essentiali tartareo aliquantisper aluminoso cum olei crassi portione non mediocri, unde concretum exurgit salino-resinosum.

Virtutes contrariæ huic radici tribuuntur, ob acrimoniam crassos humores incidit, viscerum obstructions resolvit & menses movet: ratione adstrictionis profluvia sistit, prodest in hernia & exspuitione sanguinis. Ad vulnera recentia conglutinanda efficax admodum dicitur. Hepatis obstructions referat & hujus visceris tonum firmat ac roborat, unde hydropicis & ictericis auxiliatur tum vino macerata, vel aqua decocta, tum in pulvere pota. Ad ℥i . usurpatur in infusis aut decoctis vulnerariis adstringentibus necnon etiam aperientibus. Pulvis ad ℥i . præscribitur vino vel alio liquore idoneo.

Usurpatur in Pulvere antipodagrico *Principis Mirandolani*.

A nonnullis hæc radix pro Rhapontico vero sumitur, sed perperam, ut jam alibi diximus.

Centaureum minus, Centaurea, Fel Terræ, *Off. Centaureum minus C. B. P. Inst. R. H. 122. Dod. Pempt. 336. Centaureum minus, flore purpureo, J. B. 3. 353. Centaurea Brunfels: Gentiana dydropica Hoffm. Alroß. vulgo, Petite Centauree.*

Radice est parva, candida, lignosa, fibrata, insipida: caule spithameo, anguloso, ramoso: foliis aliis in terram sparsis, aliis in caule binis ex adverso positis, Hypericis forma, sed majora, glabra, nervosa, dilute virentia. Flores in summis ramulis velut in malarum nascuntur monopetali, infundibuli forma, quinquepartiti & suave rubentes. Calyx florum e quinque foliis acutis constat, & pistillum quod infimam floris partem perfodit, mutatur in fructum semiunciam longum, cylindraceum, membranaceum, bica-psularem, in duas carinas hiantem & semina fundentem minutissima. Folia & flores intenso amarore donantur. In agro Parisiensi sponte nascitur. Usus est herbæ cum floribus.

Analyti chymica, ex plantæ floridæ ℥v . demptis radicibus, prodierunt humoris limpidi, fere inodori, saporis acris, linguam pungentis, subacidi ℥xij . ℥vj . gr. xxxvj . humoris primo limpidi, acris, deinde rufescentis, minus acris, intense acidi, tandem odoris & saporis empyreumatici, intense acidi & austeri, ℥ij . ℥ix . gr. xx . humoris fuscis, odoris & saporis empyreumatici, fumum referentis, austeri, alcalini ac tandem sale volatili urinoso imprægnati ℥ij . ℥ij . gr. xlij . olei spissi ℥i . ℥v . gr. vj . Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vij . quæ calcinata reliquit cinerum ℥i . ℥ij . gran. liij . ex quibus salis fixi alcali ℥ij . gr. xl . lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥xij . ℥vij . gr. xxxix . in calcinatione ℥vj . ℥ij . gr. xvij .

Centaurei minoris folia & flores insigni amarore donantur, chartam cœruleam intenso rubore tingunt: salem continere videntur essentialem Tartaro vitriolato haud abfimilem cum ammoniacali consociatum & multo oleo acri & crasso conjunctum.

Centaurei minoris summitates floridæ, ratione salis digestivi quo donantur, viscidos humores potentissime incidunt & obstructions viscerum referant. Hinc in affectionibus chronicis & febribus intermittentibus plurimum valet. Rationi olei tenuioris & acris sanguinem in vasis infimi ventris expandunt & fermentant: hæmorrhoidales venas aperiant & menses provocant. Summitates floridæ ad pugillum unum aut alterum in vino macerantur, vel in aq. Card. Benedict. decoquuntur pro haustu. Pulvis earundem exsiccatarum ad ℥i . præscribitur, & conditum ad ℥℥ .

Rulandus, referente Etmullero, febres intermittentes fere omnes, præmissa vomitu solo ejus florum, vel etiam herbæ decocto curabat: in chronicis vero radicem Asar cum Centaureo minori consociabat. In ictero & mensium suppressione utiliter exhibetur.

Centaurium minus, ad suppressum hæmorrhoidum fluxum revocandum, tum interno usu tum externa affictione conducit. Ventriculum roborat, ciborum concoctionem juvat, vermes enecat. A *Palmario* in morbis contagiosis, veluti specificum laudatur: si pulveris *Centaurii minoris* ℥j. in vino vel aqua *Cardui benedicti* hauriatur, sudorem provocat.

Licet stirpes nostrates cum veterum plantis comparare nolum, non possum tamen quin hic obiter dicam, veteres tanti fecisse *Centaurium minus* ut inter opera *Galeni* adscripta, integer libellus reperiatur de virtute *Centauræ* inscriptus, in quo *Simon Paulli* duo observavit notatu digna, primum scilicet veteres aut saltem auctorem illius libri extracta conficiendi modum non ignoravisse, quippe qui *Centaurii* extractum præparandi modum accuratissimum proponit: alterum quod ingens præsidium idem collocet in hac planta tamquam specifica in curandis canis rabidi aliorumque venenatorum animalium moribus. Hac ratione *Julianus Palmarius* illud usurpat in præparatione insignis sui pulveris contra rabiem, quem adeo probatum esse dicit, ut nullum unquam animal hoc usum se vidisse scribat, quod non atrocis morbi periculum evitaret quacumque uteretur victus ratione, illæsi tamen capitis partibus quæ dentes superant: his enim vulneratis exigua spes est, ut & vulnerata parte statim a morsu frigida elota annotante eodem *Palmario*. Hæc illius pulveris præparandi ratio.

℥. Foliorum *Rutæ*, *Verbenæ*, *Salviæ minoris*, *Plantaginis*, foliorum *Polypodii*, *Absynthii vulgaris*, *Menthæ*, *Artemisiæ*, *Melissophylli*, *Betonicæ*, *Hyperici*, & *Centaurii minoris*, p. æq. Legantur singula quo tempore viribus pollent maximis, id est circa Junii plenilunium, & cælo sereno, Papyraceis dein chartis conclusa siccantur seorsim in loco ad quem neque sol, neque pluvia pertingat, ne vel nimium exarescant, vel situm contrahant. Siccata ad futuros usus asserventur ea lege ut quotannis renoventur.

Cum autem utendi necessitas incidet, singulorum æquale pondus in pulverem tenuissimum redigatur, qui a ℥ss. ad ℥i. demorsis quotidie exhibeatur, idque ex cochleari cum duplo Sacchari, vel ex vino, vel ex pomaceo, vel ex jusculo, vel ex butyro aut melle electuarii forma jejuno stomacho tribus horis ante cibum. Quamquam autem ℥ss. aut ℥ij. satis sint tum homini tum omni animali, quantumvis crudeliter sauciato, nihil tamen obsuervit ad tres quatuorve processisse, cum præsertim vel longo post morsum tempore, vel jam nata etiam hydrophobia curationem aggredimur. Nonnulli hujus pulveris ℥j. cum pulveris *Viperarum* ℥ss. in vini albi generosi haustu quotidie propinant per novem, nonnunquam etiam per quindecim dies. Interim vulnus non aqua frigida lotum, sed siccis linteis aut spongia exsiccatum vino aut hydromelite in quo supradicti pulveris ℥ss. soluta sit bis terve quotidie fovetur. Deinde unguentum aut emplastrum inducitur quale aliis vulneribus ex usu est.

Fernelius ad ischidiacum dolorem *Centaurii minoris* decoctum per clysterem infusum plurimum commendat.

Confert quoque *Centaurium minus* glutinandis vulneribus recentibus, & ulceribus inveteratis, quæ abstergendo siccandoque glutinat & carne replet. Contra furfures, & crustosam capitis scabiem vix præstantius ullum decoctum *S. Paulli* reperiiri asserit quam *Centaurii minoris* ex Pisorum brodio paratum. Illo enim decocto si lavetur caput, insigniter furfures & scabiem detergit, imo una myriades pediculorum enecat.

Sal ex ejus cineribus extrahitur qui tertianam fugare dicitur, & menses suppressos restituere. Ad ℥ss. exhibetur.

Aqua arte distillatoria ex *Centaurio* parata in usum venit, sed exiguæ virtutis est. Usurpatur in Theriaca *Andromachi*, aceto theriacali, syrupo de *Arthemisia*, Pulvere *Comitis Mirandole* antiarthritico, decocto amaro *Ph. Londinens.* & mixtum reperitur cum ceteris plantis vulnerariis quæ ex *Helvetia* sub *Faltran* titulo advehuntur.

Ceparum diversæ sunt species ratione coloris, magnitudinis, formæ &c. quarum usitatæ sunt, Cæpa vulgaris candida & rubra, Cæpa Ascalonica, & Cæpa fissilis.

Cæpa vulgaris candida vel rubra, Off. Cæpa vulgaris floribus & tunicis candidis vel purpurascens C. B. P. 71. Inft. R. H. 382. Cæpæ sive Cæpa rotunda, alba vel rubra J. B. 547. vulgo *Oignon*.

Radice nititur bulbosa, ex variis tunicis contexta, interioribus carnosiss, exterioribus membranaceis, modo rubra, modo alba, interdum orbiculari, alias oblonga, alias depressa, pendulis ab imo fibris albis, subtili & acerrimo turgida succo oculis mordicando lacrymas eliciente: ex qua folia assurgunt longa, pedalia, fistulosa, teretia & acuminata, acri sapore, & caulis nudus, rectus, duorum triumve cubitorum altitudine, circa medium in ventrem utrinque turbinatum turgescens, qui glomeratum in summo fastigio gestat florum caput pugni magnitudine. Flores liliacei sunt ex petalis sex compositi, quorum medullium occupant stamina sex & pistillum, quod deinde abit in fructum subrotundum in tria loculamenta divisum seminibusque foetum subrotundis, angulosis, atris. Ab omnibus aliis bulbosis differt quod ejus radix nullam omnino sobolem edat, unde & Unio latinis dicta est olim, referente Columella. Unde forte gallicum *Oignon*. In hortis olitoris ad usum culinarium colitur. Radix usui est.

Analysi chymica, Ceparum albarum a tunicis membranaceis mundatarum lbv. per B. V. distillata præbuerunt humoris limpidi, fere insipidi, odore Capas referentis, obscure falsi lbj. ℥ij. humoris limpidi, obscure acidi, lbij. ℥vij. ℥v. gran. xlvij. Massa residua per retortam distillata præbuit humoris rufi, subsalsi, & obscure austeri ℥ij. ℥ij. humoris rufescentis, obscure acidi, & alcali urinoso imprægnati ℥ij. gran. vj. falsis volatilis urinosi concreti ℥i. gr. xxxvj. olei adiposi ℥ij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ij. ℥ij. quæ per duodecim horas calcinata reliquit cinerum fuscorum ℥ij. gr. lxij. ex quibus falsis fixi falsi gr. viij. extracta sunt.

Cæpæ rubræ minorem falsis volatilis & olei quantitatem præbuerunt, scilicet gr. xxxvj. & olei ℥ij.

Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ℥vj. gran. liij. in calcinatione ℥ij. ℥vij. gran. viij.

Cæpa itaque salem continet ammoniacalem cum olei crassi portione mediocri, & spiritu quodam oleoso essentiali tenui, & acerrimo conjunctum.

Cæpæ ad escarum condimenta frequenter hodie in culinis usurpantur. Nonnulli eas devorant crudas: Delicatiores tamen coctis magis delectantur, quia non adeo foetidum spirant odorem.

Coctæ enim asperum & acrem saporem amittunt. Appetitum languentem excitant, palatum irritant, & conducunt stomacho frigidis, crassis, glutinosisque humoribus refer-to: hos enim coquunt, incidunt, attenuant, atque detergunt, urinas & menses movent, sed nil aut patum nutrimenti suppeditant: succi sunt pravi, flatus gignunt, largiori esu capitis dolores invehunt, somnia efficiunt turbulenta, halitibus multis, & acerbis caput implendo quibus nervosæ cerebri membranæ commoventur, sitim pariunt, alvum faciunt lubricam acredine sua intestinorum membranas vellicando. Oculis nocere dicuntur, & animi functionibus obesse intus sumptæ. Venerem irritant, sanguinem inflammant & biliosis nocent.

Cæpæ cum melle coctæ asthmatici & pulmonum affectionibus a pituita crassa & lenta oriundis conveniunt. Succus bulbi & foliorum ad ℥vj. cum Saccharo epotus a nonnullis velut diureticum præstans commendatur in urinæ suppressione & hydrope. Adversus nephritidem Cæpa alba taleolatum secta in vini albi ℥vij. per noctem maceratur, infusum mane percolatum propinatur, jejuno ventriculo, quod per tres menses lunaris ultimos dies iteratum a D. Chomel Med. Parisiensi tamquam comprobatum remedium prædicatur.

Cæpa non secus ac Allium ruficorum est Theriaca, [& Prophylactica existimatur in peste & morbis contagiosis mane comesta. Quidam Cæpam excavatam Theriaca replent, sub cineribus coquunt, & comedendam præbent peste correptis, vel ejus succum propinant ut remedium antipestilens, & diaphoreticum. Eadem simili modo cocta, tula, & cataplasmatibus ritu imposita pestilentes bubones efficacissime attrahit, emollit, & aperit. Nonnulli Cæpam in aquæ pauco coctam, & cum porcino adipe non salso contusam & Theriacæ ℥ij. ad bubonem pestilentem potenter attrahendum supra partem affectam imponunt, & mane ac vespere illud cataplasma renovare solet.

Fernelius Cæpas cum sale contusas parti impositas ambustæ sanare scribit. Easdem quoque Ambrosius Paræus mire commendat, modo ne Epidermide pars sit spoliata vel ulcerata. Cæpæ contusæ ad Alopeciam ab omnibus prædicantur, unde Schola Salernitana canit:

*Contritis Capis loca denudata capillis
Sepe fricans poteris capitis reparare decorem.*

Mane & vespere caput iis confricetur dum prorsus rubescat & mox molle oblinatur vice cathaplasmatibus.

Ad Cephalæam Cæpa alba per medium incisa & in spiritu vini macerata applicata supra partem dolentem valde prodest. Auditus difficultatem tollit succus Cæparum cum æquali portione spiritus vini mixtus & ad aliquot guttas auribus instillatus.

Cæpæ contusæ plantis pedum admotæ œdematosos pedum tumores tollunt urinas promovendo, ventri vero applicatæ ascitidi, necnon & leucophlegmatæ medentur. Cæpæ contusæ & in cathaplasmatibus formam redactæ a Riverio commendantur ad urinæ suppressionem. Vel etiam placenta ex Cæpis minutim concisis, cum ovis agitatæ, in axungia porcina frixis calide applicetur parti dolenti, si urinæ suppressio sit renalibus, renibus; si vesicalis, regioni pubis; necnon etiam perinæo admoveatur.

Cæpa alba sub cineribus assata & cum butyro infuso in cathaplasmatibus formam redacta hæmorrhoidum dolorem sedat & tumorem discutit, narrante Riverio. Suppositoria ex Cæpa parata hæmorrhoides aperiunt.

Cæpa Ascalonica & Ascalonia *Obsoniorum*: Cæpa Ascalonica *Matthioli*. 556. *Inst. R. H.* 382. Cæpa Ascalonica sive fissilis *J. B.* 2. 551. vulgo: *Echalotes*.

Plures simul conjunctos bullos nuce avellana paulo majores, ab uno radicum fibrosarum cespite prodeuntes habet, sapore Cæpæ vulgaris admodum acri, haud tamen ingrato, ex quibus folia exeunt tenuia, fistulosa, teretia, glabra, eodem sapore prædita. Seritur in hortis olitoriis ad ciborum condimenta.

Analyti chymica, bulborum recentium a tunicis mundatorum per retortam distillatorum ℔v. præbuerunt humoris limpidi, odoris saporis, obscure alcali, obscure salis, ac tandem subacidi ℔j. ℥ij. ℥j. humoris primo limpidi, deinde rufescentis ejusdem odoris & saporis, acidi & subausteri ℔j. ℥iij. ℥v. gr. vj. humoris rufi, sale volatili copioso imprægnati ℥ij. salis volatilæ urinose concreti ℥j. gr. xxxvj. olei spissi ad iustar extracti ℥v. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ℥vj. gr. xlviij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. gr. lx. ex quibus lixivio salis fixi parum alcalici ℥iij. extractæ sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ℥v. gr. liij. in calcinatione ℥vj. ℥iij. gr. lx.

Cæpæ Ascalonicæ salem ammoniacalem continent oleo crasso conjunctum & cum spirito quodam acri tenui conjunctum. Major terræ copia in illis quam in Cæpa vulgari reperitur.

Eadem præstare dicuntur quæ cetera Cæparum genera. Cibi appetentiam excitant. Ab illis qui sitim querunt summe prædicantur. Vermes intestinorum æarum esu necari vulgo creditur. At iisdem ac Cæpæ vitii obnoxia sunt.

Cepula & Cæpa fissilis *Obsoniorum*: Cæpa fissilis *Matthioli* *Lugd.* 1539. *I. R. H.* 382. vulgo, *Ciboule*.

Facie tota Ascalonicam refert, nisi quod omnibus suis partibus major spectatur. Bulbi plu-

plures ab una tantum radicum coma oriuntur longa tenuique cervice nitentes, Ascalonia modo, sed acredine differentes. In hortis olitoris feritur.

Analyſi chymica, ex Cæpularum recentium per retortam diſtillarum ℥v. prodierunt humoris limpidi primo plantæ contuſæ odorem & ſaporem referentis, deinde ſaporis & odoris debiliſſimi, obſcure ſaſſi, obſcure acidi & obſcure urinoſi ℔iij. ℥vj. gr. xij. humoris limpidi euſdem odoris & ſaporis debilis, deinde manifeſte acidi, ac tandem auſteri ℔j. ℥xj. ℥xij. humoris ruſcentis empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo im- prægnati & obſcure acidi ℥v. gr. ix. ſalis volatilis urinoſi concreti ℥j. gr. xij. olei adipoſi ℥vj. gr. l. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥j. ℥iij. gr. xlvij. quæ calci- nata reliquit cinerum ℥vij. gr. xvij. ex quibus ſalis fixi mere alcali ℥j. gran. xxxvij. lixivio ſunt extracta. Partium jaſtura in diſtillatione fuit ℥v. gr. xij. in calcinatione ℥iij. gr. xxx.

Cæpula ſale ammoniacali & tenui ſpiritu donatur.

Ea omnia poteſt, quæ cetera Cæparum genera. Folia minutim incifa pro olere uſur- pantur.

Cruda. Acetariis amiſcentur ad ſaporem acutum communicandum; item ſalitis piſci- bus & carnibus bubulis. Cocta vero placent in aliis eſculentis, ut ovis frixis. In ventri- culo difficile coquantur, & comedentibus tædium eſt ex eorum halitu & ruſtibus ingra- tis quos pariunt.

C E R A S U S.

Plurimæ ſunt arborum, quæ Ceraſia vel Ceraſa proferunt, varietates ex fructus po- tiſſimum forma, colore, & ſapore & magnitudine deſumptæ. Aliæ tamen ſa- tivæ ſunt, aliæ ſylveſtres, quæ etiam ratione habitus totius arboris aliquantiſper va- riant. Diſtinguuntur pomi figura turbinatiore, longiore, rotundiore, cordis etiam figu- ra, alia pediculo longiore, alia breviori, ſingulis vel pluribus una coeuntibus. Diſtin- guuntur etiam colore albo, ſed rarius, partim rubro, partim candicante, quædam pal- lide rubente, quædam plane cereo, alia rubro, ruſcente, nigricante, nigro, & quæ- dam etiam nigerrimo & ſucco ſanguineo labia & manus inſiciente. Diſtinguuntur quo- que ſapore dolci, acido, auſtero, & ex dolci acido admixto: nonnulla amaritudinis quid retinent; alia nimia ſua dulcedine ſaſtidium pariunt; alia ob nimium acorem reſpuun- tur; alia ob aquei ſucci redundantiam inſipida ſunt; ſimiliter alia carne ſunt prædura, alia carne molliore & teneriore ſive aquoſa conſtant, & in quibuſdam caro pertinacius adheret nucleo qui in aliis fragilior & medulla non inſuavi eſt.

Ex his apud nos potiſſimum veniunt in uſum Ceraſa acida & vulgaria, *les Ceriſes ordinaires*; Ceraſa ſativa: majora Agriotta nonnullis, *les Griottes*; Ceraſa duracena, *les Bigarreaux*; Ceraſa aquea, *les Guignes*; Ceraſa nigra, *les Meriſes ou Ceriſes noires*.

Ceraſia acida & vulgaria fructus ſunt arboris, quæ dicitur Ceraſus ſativa, fructu ro- tundo, rubro & acido, *Iſt. R. H. 625*. Ceraſa ſativa, rotunda, rubra & acida, quæ noſtris Ceraſa ſativa C. B. P. 449. Ceraſia ſativa Tab. Icon. 985. vulgo, *Ceriſier*.

Arbor eſt haud procera nec recta, multis brachiata ramis fragilibus, caudice medio- critter craſſo, cortice e puniceo nigricante, ligni materie intus ſubnigricante, ad cir- cumferentiam ſubalbida: foliis magnis, oblongis, venoſis, ambitu crenatis, ceteris ſpe- ciebus minoribus magiſque rotundis. Flores proſert roſaceos, plurimis ſcilicet petalis albidis in orbem poſitis & aliquot ſtaminibus concoloribus mediis conſtantes, ex quo- rum calyce in quinque ſegmenta recurva diviſo ſurgit piſtillum quod ab in fructum longis & tenuibus pediculis adhzrentem, ſubrotundum, carnoſum, carne non admodum dura vel compacta, ſed ſuccoſa, ſapore dum bene maturuit grato, non nimium acido ſed quodammodo vinoſo: in carnis medullæ officulum continetur lignoſum, durum, cum nucleo amaricante haud ingrato. Gummi ex ſe fundit lucidum, flavescens, inſipi- dum & inodorum. In hortis colitur & magna eſt harumce arborum copia in valle Montmorency.

Analyſi chymica, ex carnis Ceraſorum maturorum ab officiis ſeparatæ lbv. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis expertis, obſcure ſubſaliſſi lbj. gr. xxliij. humoris limpidi, ſapore aliquantiſper ſubamaricantis, nucleorum Ceraſi contuſorum amarorem leviter referentis, obſcure ſubacidi lbj. Ziiij. Zvij. gr. xxxvj. humoris primo ſubacidi, ſubauſteri, deinde manifeſte acidi, ſubauſteri & amaricantis lbj. gr. xxx. humoris ruſcentis, acidi & ſali Zj. Zij. olei ſpiſſi ad inſtar ſyrupi Zij. gran. xxxvj. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendeat Ziiij. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum Ziiij. gr. xliij. ex quibus lixivio ſalis fixi mere alcali Zj. gr. lvj. extracta ſunt. Partium jaſtura in diſtillatione fuit Zij. Ziiij. gran. liiij. in calcinatione Ziiij. Zij. gran. lxxvj.

Liquor ex Ceraſis expreſſus & rite fermentatus viſoſum præbet liquorem non ingratum, licet non admodum ſpirituolum ob magnam phlegmatis copiam quo ſalia & ſulphura diluuntur.

Ceraſa fativa majora, Agriotta nonnullis, fruſtus ſunt arboris quæ dicitur Ceraſus fativa fruſtu majore *Inſt. R. H.* 625. Ceraſa fativa majora *C. B. P.* 449. Ceraſa acida rubella *J. B.* 1. 221. Ceraſa hispanica *Tabern. Icon.* 684. vulgo, *Griottier*.

Arbor eſt priori hand diſſimilis, humilior multo, quarum & minimæ atque ideo parvorum annorum fruſtum ferre conſueverunt. Fruſtus brevi pendet pediculo, & quam reliquorum fere craſſiore. In hortis, pomariis & campis colitur.

Ceraſa inter fruſtus horarios maxime commendatur. Acida corpori ſuccum alibilem tenuem ſed laudabilem ſuppeditant, ſitim ſedant, humorem bilioſum ſervidiorem contemperant & jecoris inſectus tollunt. Febricitantibus utilia cenſentur & dicitur vulgo febres apud plebem deſinere ſtatim atque Ceraſa matura ſiunt. Bene matura recentia ventrem ſubducunt, viridia diarrhæas excitant, ſiccata vero ſiſtunt.

Ceraſorum ſuccus aqua dilutus & ſaccharo edulcatus potum præbet diebus æſtivis refrigerantem & ſtomacho gratum & febricitantibus utilem. Ceraſa coquantur ex aqua cum tantillo ſacchari: Et eſca eſt non modo ſanis perſucunda, ſed etiam ægrotantibus & convaleſcentibus bilioſis præſertim perutilis: ſapore enim dulci & ſubacido languentem ventriculum excitat & ciborum appetentiam promovet. Majori vero ſacchari copia condita, ut per longum tempus ſervari queant, ſecundas menſas ſubeunt & inter præſtantiffima dulcioria habentur: nec adeo facile in ventriculo debiliori corrumpuntur, ut cruda, imo ventriculum roborant ac firmant.

Quibus ventriculus debilior eſt, aut acidis ſcatet humoribus, qui diarrhæis obnoxii ſunt, ab his fruſtibus abſtinere debent, qui facillime acceſcunt & alvi profluvia provocant. Ceraſa acida ſole vel furno exſiccata febricitantibus maſticanda conceduntur ad ſitis ardorem extinguendam eorumque os refrigerandum. Eorumdem decoctum in hypochondriorum aſſectu ſummo opere valere, imo hoc unico remedio complures convaleſciſſe liquido aſſeverare non veretur *Fernelius, Conſil.* 43. *ad D. de Morigni*.

Ex Ceraſis potiones fermentatæ a nonnullis conſciuntur quæ vinum mentiuntur. Si cum carne nuclei contuſi fermentſcant, viſ lithontriptica his viniſtribuitur. Ex iſdem vinis ſpiritus ardens diſtillationis ope extrahitur qui cum nucleis Ceraſorum contuſis macetatus blando ſuo amaro palato & ventriculo non eſt ingratus.

Nucleis Ceraſorum viſ diuretica adſcribitur; unde utiles cenſentur in nephritide & urinæ ſuppreſſione, ad renes ab arenulis & mucagine liberandos. Ex his emulſiones præparantur. Quin etiam oleum ex his nucleis expreſſum contra eoſdem nephriticos aſſectus a quibuſdam commendatur.

Gummi ex arboribus diſtillans ad eadem valet quibus Gummi arabicum conducit, inſuper vi lithontriptica donatum cenſetur. At perperam hæc viſ illi tribuitur, ſiquidem nullum adhuc medicamentum hac virtute donatum novimus. Revera urinæ ardore demulcere valet mucoſis ſuis partibus urinæ ſalia involvendo, & urinarias vias magis lubricas efficiendo, ſicque urinæ aut mucaginis aut arenularum excretionem faciliorem & ſelicioſiorem efficit.

Ceraſa Duracena fruſtus ſunt arboris quæ dicitur Ceraſus major, fruſtu magno

cordato Raii Hist. 1538. Inst. R. H. 626. Cerasa crassa, carne dura C. B. P. 450. Cerasa duracena, oblonga J. B. 3. 221. Cerasa Pliniana Tabern. Icon. 985. vulgo, Bigarotier.

Hujus arboris folia majora sunt quam Cerasi vulgaris acidi, ad Castaneæ folia quodammodo accedentia, deorsum fere dependentia. Fructus magnus est, oblongus, ad cordis figuram aliquatenus accedens, carne dura solidaque, dulci, coloris ex albo rubelli nucleo magno. Hæc arbor in hortis satis frequens est: variat fructus colore rubro, albo, nigricante.

Analyti chymica, carnis Duracenorum a nucleis separatæ Hv. per retortam distillatæ, præbuerunt humoris, odoris & saporis expertis, obscure salis & obscure alcali ℥iij. ℥vij. gr. xliij. humoris limpidi fere insipidi & inodori, obscure acidi ℔j. ℥viij. ℥iij. humoris primo limpidi sub finem rufescentis, manifeste acidi, austeri ℔ij. ℥viij. ℥ij. gr. xij. humoris rufescentis, sale volatili urinoso imprægnati ℥ij. gr. xxxvj. olei spissi ad instar extracti ℥ij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. ℥vj. quæ calcinata reliquit cinerum rufescentium ℥iij. gr. xlvij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥ij. gr. xxliij. sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ℥j. gr. liij. in calcinatione ℥iij. ℥ij. gr. xxliij. Duracena itaque sale tartareo multo oleo crasso implicito donantur,

Duracena matura ut plurimum vermibus scatent & facile putrescentia sunt; in ventriculo difficile coquuntur, viscidos humores & putrefactioni obnoxios in ventre generant, qui, cum per intestina tardius descendant, facile corrumpuntur & vermium generationem promouent: idcirco ab illis quorum ventriculus imbecillior est, quorum viscera glutinosis humoribus infarcta sunt, rejici debent.

Cerasa Aquea fructus sunt arboris, quæ dicitur Cerasus fructu aquoso *Inst. R. H. 626. Cerasa carne tenera & aquosa C. B. P. 450. Cerasia aquea Tabern. Icon. 986. vulgo, Guignier.*

A priori tantum differunt fructu molliori, magis succoso & obscurius rubente.

Analyti chymica, minorem olei portionem quam Duracena suppeditant; unde liquet, sale essentiali tartareo donari multo phlegmate diluto.

Cerasa aquea non adeo ventriculum gravant ut Duracena & facilius digeruntur, sed facilius corrumpuntur quam acida Cerasa.

Cerasa Nigra fructus sunt arboris, quæ nuncupatur Cerasus major ac sylvestris fructu subdulci, nigro colore inficiente *C. B. P. 459. Cerasus sylvestris fructu nigro J. B. 1. 220. Cerasia nigra Tabern. Icon. 986. vulgo, Merisier.*

Arbor est procera, candice recto, cortice exteriori spadiceo aut cinereo, maculoso, levi, interiori virenti, materie firma subrusa, foliis oblongis Pruni foliis longioribus, dense crenatis, splendidis, subamaris. Flores ex eadem quasi vagina plures simul juncti, ex pediculis tenuibus, longis, nonnihil rubentibus pendent ceterorum similes quibus succedunt fructus rotundi fere, parvi, carne pauca, dulci, aliquantisper amaricante, haud ingrata, succo nigro colore inficiente.

Cerasa nigra in morbis capitis, epilepsia, apoplexia, paralyti peculiariter proficua censentur. Fructus recentes comedendi offeruntur: vel aqua ex his fructibus non fermentatis distillata exhibetur, vel etiam aqua spirituosâ præparatur, sive recentes fructus cum nucleis contusos vino generoso irrorando & distillando, sive eorum succum expressum novis Cerasis contusis affundendo & rite fermentando donec vinosum saporem adipiscatur, & inde spiritum ardentem distillando. P. Joan. Faber in balbutie & aliis loquelæ vitiis os hoc spiritu sæpius lavari commendat. Ch. Keslerus in sua *Chymia c. de fructibus*, asserit, quemdam apoplecticum, qui loqui non poterat, spiritu Cerasorum hausto loquelam recuperavisse. J. Rains refert, Cerasorum nigrorum aquam stillatitiam valde celebrari, & in frequenti usu esse apud Anglicas Matrones ad motus convulsivos præcipue infantium. In febribus malignis ad motus convulsivos compescendos sæpe a Medicis apud Anglos præscribitur.

24. Sp. Cerasor. nigrorum, aquæ flor. Tiliæ ana ℥iij. pulver. de Gutteta ℥ss. M. F. potio. Sumat æger cochlear unum alterumve singulis bihoris. In convulsion. infantium, in epilepsia & paralyti.

Cerafa nigra usurpantur in aq. Cerafor. nigror. comp. *Ph. Bateane*, in aq. paralytica & apoplectica *Ph. Reg.*

C E T E R A C H.

Ceterach, Asplenium, Scolopendrium sive Scolopendria, *Offic. Asplenium sive Ceterach J. B. 3. 749. Ceterach Officinarum C. B. P. 354. Asplenium Dod. Pempt. 468. vulgo, Ceterac.*

Radicibus est capillaribus & nigricantibus, ex quibus plurima folia in orbem sparsa oriuntur tres uncias longa, semiunciam circiter lata, sinuata & undulata fere ad collam, superne glabra & viridia, inferne squammulis obducta, inter quas erumpunt acervuli capsularum sphaericarum annulo elastica vi donato munitarum, cujus contractione rumpuntur, feminaque fundunt aurea minutissima. Delectatur maceris & rupibus. In agro Parisensi sponte nascitur.

Analyti chymica, ex Asplenii foliis plurimum educitur phlegmatis acidi & austeri, non mediocri olei & terræ portio, parum vero spiritus urinofi. Saporem præbet herbaeum, mucaginosum, aliquantisper asperum seu adstringentem.

Itaque Asplenium mucagine sua humores acres demulcet, adstrictione vero partes roborat, viscerum tonum laxum firmat. Sic expectorationem promovet, ceterasque functiones in visceribus restituit. Unde Asplenium pectorale & aperiens habetur. In tussi, asthma, ictero, liene tumido, urinæ suppressione conducit in vino maceratum vel in aqua aut jusculis decoctum. In liene tumido juvat præcipue, non quod splenem absumat ut quidam falso reputant, unde Asplenium dici volunt, sed quod spleni ut ceteris obstructis visceribus ferat opem. In cruenta exspuitione & alvi fluxu creditur prodesse: sed debiliior est illius adstrictio, unde his in affectionibus parum levaminis affert.

Tradit Matthioli aurei illius pulveris qui invenitur in averfa foliorum parte ℥j. cum albi Succini farinæ ℥ss. ex succo Portulacæ aut Plantaginis potam gonorrhæa laborantes mirifice juvare.

Schroderus refert Asplenii folia externe adnota mundificare vulnera ac ulcera.

Ceterach cum ceteris plantis Capillaribus in decoctis & jusculis sæpius usurpatur.

Usurpatur quoque in syrupo Capillorum veneris, *Renaudei*.

C H Æ R O P H Y L L U M.

Chærophyllum, Chærophyllon, Chærefolium, Cerefolium, & Gingidium, *Off. Chærophyllum sativum C. B. P. 152. Inst. R. H. 314. Chærophyllon J. B. 3. P. 2. 75. Chærefolium Dod. Pempt. 700. Cerefolium Matthiol. Gingidium Fuchs: vulgo, Cerfeuil.*

Radice est singulari, alba, fibrata, subacri: caule sesquicubitali, tereti, striato, inani, geniculis longius distantibus nodoso, glabro & ramoso: foliis Cicutæ similibus sed minoribus, tenuioribus & dilute rubentibus, pediculis sæpe rubentibus, nonnihil hirsutis, saporis & odoris aromatici. Flores summis ramis insident umbellatim digesti, rosei, e quinque petalis albis, inæqualibus, cordatis, in orbem positos, totidemque staminibus albis compositi, cum calyce abeunte in duo semina oblonga, hinc gibba, inde plana, glabra, per maturitatem nigricantia, rostro aviculæ similia, sapore dulci aromatico. Crescit in hortis, in quibus feritur singulis mensibus ut tenerius sit.

Analyti chymica, ex Chærophylli foliorum & caulicor. ℔v. per B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore Chærophyllum referentis, subfalsi & obscure acidi ℔ij. ℥xj. humoris manifeste acidi, deinde austeri ℔ij. ℥vij. ℥vj. gr. lx. Massa residua in alambice exsiccata pendebat ℥xij. quæ per retortam distillata præbuit humoris rufi, epyreumatici, manifeste acidi, subfalsi, austeri, & obscure alcali urinofi ℥j. ℥v. gr. lviii. humoris, & fufci, sale alcali urinoso copioso imprægnati ℥ij. gr. xxiii. salis volatilis urinofi concreti gr. x. olei syrupi ad instar spissi ℥j. ℥vj. Massa nigra in retorta su-

ta superstes pendebat ℥iij. ℥ij. gr. xxxvj. quæ per quindecim horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum leucoph. ℥i. ℥vij. gr. lx. ex quibus lixivio salis alcali fixi ℥vj. gr. xlvj. extracta sunt. Partium jactura in distillationibus fuit ℥iij. ℥vj. gr. xxviij. in calcinatione ℥ij. ℥iij. gr. xlvij.

Chærophyllum recens odorem herbaceum tenuem ac blandum spargit, saporemque refert subacrem, aromaticum cum quadam adstrictione; nec ingratus: exsiccatum super prunas candentes projectum fulgurationes quasdam nitrosas emittit: unde concludendum est, illud sale essentiali ammoniacali nitroso donari cum oleo subacri aromatico copioso conjuncto.

Olus est familiare suaveolens, & lapidum, ori proinde, & ventriculo gratum. Estur crudum cum aliis herbis in acetariis; dissectum etiam brodiis incoquitur solum vel cum aliis oleribus, eaque palato gratiora reddit: sed propter partium tenuitatem diuturnam coctionem ferre nequit. Incidit, attenuat, aperit, urinam movet, menses evocat, calculos pellit, viscerum obstructions recludit, cutaneis affectibus medetur, chronicis morbis opitulatur, grumos sanguinis ex casu vel ictu collectos egregie resolvit, tum internæ tum externæ adhibitum. Succus ex herba recenti contusa exprimitur, & levi ebullitione defœcatur: vel herba in vase fictili inclusa furni calentis calori exponitur, deinde succus cum expressione extrahitur. Ad ℥iij. quatuorve propinatur reiterando si opus sit tertia vel quarta quaque hora. Decoquitur etiam in aqua, & decoctum ad ℥v. vel vj. hauritur. A nonnullis infunditur in vino. Ejus succum solum vel cum nitro defœcato, & syrupo de 5. radicibus aperientibus quarta quaque hora assidue sumptum in qualibet hydropisi maxime proficuum expertus sum. Hydropicorum enim urinas fere suppressas restituit, turbidas, & fœculentas defœcat, ardentes, & igneas pallidiores reddit. Diureticum est blandum, nequaquam irritans, imo inflammationes compescens, & sedans. Hoc si medicamento non curetur hydrops, vix alio sanabitur modo. Idecirco illud specificum antihydopicum censeo. Observandum est tamen Chærophyllum sale nitroso donari; cujus ope suos effectus exerit, & iisdem vitiis obnoxium esse, quæ in nitro deprehenduntur. Siquidem ex largo, & diuturniori illius usu tussis excitatur; quapropter tussibus non adeo convenit utrumque; nec cruenta expuentibus nisi cum cautione præscribenda sunt. In apozematibus aut jusculis carniū cum aliis herbis, Cancris fluvialibus, salibus aut aliis medicamentis idoneis incoquitur, præsertim vere novo; humorum enim ferociam, & impetum compescit. Dolæus succum Chærophylli aut ejus aquam distillatam terque super novam plantam cohobatam sæpius epotam tamquam specificam contra vertiginem commendat. Idem succus febres intermittentes sæpe profligavit copioso sudore prolicito ad ℥vj. epotus paulo ante paroxysmum, & a nonnullis in pleuritide ad sudorem excitandum præscribitur.

Extrinfecus in urina suppressione Simon Paulli usum Chærophylli, Parietariæ & Petroselinæ in butyro insulso simul frictorum, & pectini calide applicatorum proponit. Ettmullerus ejus decoctum ad dolores internos post partum sedandos, si ex retentione sanguinis grumosi oriantur, plurimum valere asserit. Idem decoctum solum vel cum tantillo aquæ vitæ inflammationes, & vitia cutis erysipelatosa demulcet, & mundat. Herba contusa hæmorrhoides cæcas sanat podici calide apposita.

24. Chærophylli recenter collecti M. vj. carnis vitulinæ taleolatim sectæ ℔j. Stratum super stratum disponantur in olla fictili, addendo salis Prunell. ℥i. Olla operculo accurate obturata bulliat in cacabo aqua repleto per horas quatuor vel quinque. Tunc succus exprimitur, & ad ℥vj. propinetur quarta quaque hora in hydropse. Vel 24. Succus Chærophylli defœcati ℥xij. Quo dilue Nitri puri ℥ss. Syr. de 5. rad. apert. ℥ij. Dividatur in quatuor doses quarta quaque hora sumendas.

Aqua Chærophylli distillata servatur in Officinis.

C H A M Æ D R Y S.

Chamædrys, *Off.* Chamædrys minor repens, *C. B. P.* 248. Chamædrys repens minor, *Dod. Pempt.* 43. Chamædryus vulgaris sive 2. *Clus. Hist.* 351. Triflago, Trixago, Quercula Calamandrina, *Germanor. vulgo, Germanndree, petit Chene, Chennette.*

Radicibus mire repit fibrosis in sylvosis, caules hinc inde spargens supinos, quadrangulos, ramosos, dodrantes, lanuginosos, in quibus folia bina ex adverso nascuntur late virentia, semiunciam longa, duas aut tres lineas lata, basi angusta, a media parte ad extremam usque crenata, & amara, aliquantisper aromatica. In eorum alis flores nascuntur monopetali, labiati, purpurascens, labio superiori carentes, cujus loco stamina gerunt incurva cum pistillo bicorni. Labium inferius præter cervicem in duas appendices acutas abeuntem trilobatum est. Calyx monotomos, cytiniformis, & quinquifidus quaterina semina rubrotunda continet e pistillo nata. Folia, & flores in usum veniunt. In sylva Bononiensi agri Parisiensis sponte nascitur.

Analysi chymica, ex hujus plantæ floridæ recentis ℥iij. & ℥x. per retortam distillatis prodierunt humores limpidi, fere inodori, subacidi ℥xij. ℥j. humoris manifeste acidi, sub finem austeri ℔ij. ℥v. gr. xvij. humoris rufi, empyreumatici, intense acidi, austeri, subfalsi, deinde tum acidi, tum alcali, & sale volatili urinoso imprægnati ℥vj. gr. xlvij. olei adiposi ℥ij. ℥. gr. xxij. Massa nigra in retorta superstes pendeat ℥x. gr. xvij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥j. gr. xxxvj. ex quibus lixivio, salis fixi mere alcali ℥iij. gr. liij. sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ℥vij. gr. xxxvj. in calcinatione ℥vij. ℥vj. gr. liij.

Hujus plantæ folia amara sunt, & subaromatica. Chartæ cœruleæ colorem nullo modo mutant. Salem essentialem continere videntur sali mirabili Glauberi similem cum ammoniacali conjunctum, & multo oleo aromatico involutum.

Humores crassos, & tenaces incidit, attenuat, laxiorem partium solidarum tonum firmat, & roborat, urinam, & sudorem potenter movet. Intus assumpta confert in viscerum obstructionibus, ictero, tumoribus lienis, mensium suppressione, febribus contumacibus, hydrope incipiente, scorbuto, & arthritide. Matthiolas asserit eam in pestilentia juvare, lumbricos necare, & capitis affectibus frigidis mederi. J. Rajus scribit hanc plantam in agro Cantabriensi Theriacam Anglicam nuncupari, procul dubio quia alexipharmaca censetur.

Vesalius in *Epistola de china*, narrat decoctum Chamædryos fuisse commendatum a Medicis Genuensibus Carolo quinto Imperatori pro perpetuo podagræ auxilio, facto decocto sive ex vino, sive ex aqua stillatitia. Experietur qui volet, inquit C. Hoffmann. eam tamen utiliter decoctis aperientibus utiliter admisceri annuit, & J. Rajus refert in Anglia apud mulierculas idem decoctum creberrimi esse usus in mensium suppressione. Idem profert quemdam celebrem ob scrophularum curationem exhibuisse decoctionem Chamædryos in vini albi ℔ij. ad ℔j. consumptionem, & fumebat æger cochlearia vj. mane & vespere per mensem. Ejus summitates infusæ in modum Theæ ad P. j. aut ij. usurpantur in morbis chronicis & viscerum obstructionibus. Ejus pulvis ad ℥j. exhibetur, & celebratur apud Ægyptios adversus febres intermittentes, referente Alpino *De Med. Egypt. fol.* 146. 147. Multi rustici curant febres quartanas ejus pulvere sumpto in jusculis per aliquot dies. Adversus febres contumaces D. Chomel infusum Chamædryos, & Centaurii minoris in vino commendat.

Ejusdem plantæ extractum in Officinis conficitur ad eosdem affectus utile. Exhibetur ad ℥j.

℥j. Chamædryos, & Centaurii minor. pulverator. ana ℥ss. Infunde per noctem in vini generosi cyatho uno. Hauriat æger ante paroxysmum in febribus intermittentibus.

Utratur in Theriaca *Andromachi*, hiera Diacolocynthidos, syrup. de Arthemisia *Rhusis*, syrup. Chamædryos *Bauderon*. syrupo Hydragogo, & aperiente cachectico *Pharm.*

Regie,

Régia, Pulvere arthritico *Comitis Mirandolani*, Oleo *Scorpionum* compesito *Matthioli*,
Ung. Martiatio, Unguento mundificativo de Apio.

C H A M A E M E L U M.

Tres Chamæmeli species in usum medicum veniunt, scilicet Chamæmelum vulgare, Chamæmelum odoratum & Chamæmelum foetidum.

Chamæmelum vulgare, Chamomilla, *Off.* Chamæmelum vulgare, Leucanthemum *Dioscor. C. B. P. 135. Inst. R. H. 494.* Chamæmelum vulgare, amarum *J. B. 3. 116.* Chamæmelum vulgare *Todon. Pempt. 257.* Anthemis *Matthiol. Cord.* Chamæmelum *Parthenii 3. species, Brunfelsii: vulgo, Camomille.*

Radibus est tenuibus, fibrosis, cauliculis tenuibus in alas multas divisus, dodrantalibus aut altioribus: foliis tenuissimis, & dissectis, numerosis. Flores in summis caulibus, & ramulis singulares pediculis prælongis insident radiati, quorum discus ex plurimis flosculis aureis, coronâ vero ex semiflosculis candidis componitur embryonibus insidentibus, & calyce squammoso comprehensus. Embryones autem abeunt in semina tenuia, oblonga, pappo destituta, & thalamo infixa. Tota planta odorem spirat medicatum non adeo ingratum. In agro Parisiensi sponte nascitur.

Chamæmelum odoratum, Chamæmelum Romanum, Chamæmelum nobile, Chamomilla Romana odorata, *Offic.* Chamæmelum nobile sive Leucanthemum odoratum *C. B. P. 135. Inst. R. H. 494.* Chamæmelum odoratissimum repens, flore simplici *J. B. 3. 118.* Chamæmelum odoratum *Dodon. Pempt. 260.* vulgo, *Camomille Romaine.*

Ex radice fibrosa caules profert multos non erectos sed procumbentes, & quasi per terram repentes, folia ut Chamæmeli vulgaris sed majora, & virentiora, flores quoque similes. Referunt folia, & flores pergratum ac jucundum cum gravitate quadam odorem, aromaticum. In hortis colitur.

Est & hujus generis quoddam, semiflosculos candidos medium floris ambientes densissime multiplicans, luteis flosculis in angustum orbem coactis, quod odore & forma præcedenti per omnia simile alias est. Dicitur Chamæmelum nobile flore multiplici, *C. B. P. 135. & Inst. R. H. 494.*

Chamæmelum foetidum, Cotula foetida, *Off.* Chamæmelum foetidum, *C. B. P. 135. Inst. R. H. 494.* Chamæmelum foetidum sive Cotula foetida, *J. B. 3. 120.* Cotula alba, *Dodon. Pempt. 258.* Buphtalmum minus, *Cordi: Parthenium, Fuchisii: vulgo, Camomille puante, ou Maroute.*

Ex fibrosis radicibus caules promittit rotundos, virentes, fragiles, & succulentos, in alas multas divisos: crassiores, & altiores quam Chamæmeli vulgaris, folia similiter ampliora in virore nigricantia, flores forma & colore similes. Foetet herba tota, gravemque spirat odorem. Nascitur sponte in agro Parisiensi.

Analysi chymica, Chamæmelum vulgare præter phlegma acidum copiosum, non mediocrem olei tum tenuis seu essentialis, tum crassi, sicut & spiritus urinosi quantitatem, & aliquantulum salis volatilis urinosi concreti suppeditat. Præterea succo suo chartæ cœruleæ rubrum colorem conciliat, & aromaticum est amarumque. Salem igitur essentialem continet ammoniacalem acido saturatum, & sulphure copioso tum tenui, tum crasso involutum. Chamæmelum odoratum multo plus olei essentialis possidet. Foetidum vero Chamæmelum odorem quasi bituminosum spargit. Chartam cœruleam rubro colore leviter admodum tingit, ac proinde sale gaudet essentiali ammoniacali cum multo oleo crasso ac fetido implicito.

Utriusque Chamæmeli, scilicet vulgaris, & odorati, floridæ summitates, & folia usurpantur. Digerunt, laxant, molliunt, flatus discutunt, dolores mitigant, & nervosis partibus utilissima deprehenduntur. Romanum potentius calefacit, & attenuat, digerit, & rarefacit, remissius vero emollit, & dolores mitigat quam vulgare. Utriusque usus est insignis in dolore colico flatulento, in cruciatibus spasmodicis, & convul-

convulsionibus, cardialgia, adversus calculum, ad febres intermittentes profligandas. Interne, & externe usurpantur. Florum pulvis exhibetur ad ℥ss. vel ℥i. succus expressus, & defœcatus ad ℥ij. iij. iiijve: infusum vel decoctum ex aqua aut vino ad ℥vj. Ett. mullerus in *Praxi*, p. 1. c. 9. Chamæmelum præ aliis omnibus antispasmodicis commendat, adeo ut in nephritide, doloribus gravidarum, torminibus puerperarum post partum, aliisque cruciatibus mirabile sit remedium. A Simone Paulli in pleuritide ejus aqua distillata plurimum laudatur ad dolorem discutiendum, intus sumpta, & decoctum calidum in vesica suilla supra latus dolens applicatur. Ad cardialgiam a Foresto & Ett. mullero ejus decoctum aut tinctura ex floribus cum spiritu Chamomillæ fermentatæ, vel cum spiritu quocumque carminativo extracta, veluti specificum valde prædicatur.

Nonnulli adversus calculum ejus decoctum propinant: Simon Paulli plurimos nephritide laborantes insigne levamen ex infuso florum Chamæmeli in vino Rhenano percipisse testatur, si præsertim in balneo Avenæ & Artemisiæ sederent. Illud autem infusum sic præparari jubet.

24. Flor. Chamæmeli vulgaris M. ij. Quibus affunde vini Rhenani, vel vini albi generosi ℔ij. Digerantur in cineribus calidis per duas horas. Infusum cum forti expressione coletur, & duobus aliorum florum Chamæmeli manipulis affundatur. Digerantur iterum super cineres calidos per totidem horas: fiat fortis expressio novis adhuc floribus affundenda & pro tertia vice maceranda eodem modo: tandem bulliant leviter & hoc decoctum ultimo coletur. Hujus decocti duo vel tria cochleariaumat ager cum haustulo vini calido permixta. Sic non tantum mitescebant gravissima nephritica symptomata, sed etiam calculi nonnunquam ejiciebantur.

Hoc infusum adeo salsum gustu deprehenditur, inquit S. Paulli, ut si quis degustaret inficius, pugillos aliquot salis culinarii in eo esse liquefactos asseveraret.

A veteribus & neotericis vis febrifuga Chamæmeli valde prædicatur. Richard. Morton refert, febres intermittentes rebelles & Cortici Peruviano haud cedentes pulvere florum Chamæmeli ad ℥i. vel solo exhibito, vel cum sale Absynthio & Diaphoretico minerali permixto feliciter curatas fuisse. J. Rajus succi Chamæmeli cochlearia duo vel tria cum guttulis aliquot spiritus Vitrioli in jusculo exhibita in febre quacumque intermittente paulo ante accessum instantem paroxysmum saepe avertere & febrem ipsam sanare scribit. Eiusdem decoctum vel aquam distillatam ad ℥vj. propinatam idem præstare Riverius asserit. Hujus plantæ infusum vel decoctum, annotante Rajo, ad scrophulas feliciter cum successu propinantur. Forestus decocto florum Chamæmeli & lacte bubulo se senem dysuria laborantem curasse testatur.

24. Decocti Chamæmeli ℥vj. Syrup. Menth. ℥i. Sp. carminativ. Sylv. ℥ss. M. F. jularium in colica flatulenta propinandum.

24. Flor. Chamæmel. subtilissim. pulverator. ℥i. Diaphor. miner. & sal. Absynth. an. ℥ss. M. F. pulvis sumendus in haustu vini aut alio liquore idoneo, vel in formam boli cum syrup. Caryophyllor. hortens. q. s. redactus, sexta quaque hora per biduum vel triduum reiterandus.

Externe hæc planta in fomentis & cataplasmatibus emollientibus, resolventibus ac demulcentibus, vel sola, vel cum Meliloto confociata usurpatur. In clysteribus ad intestinalium dolores sedandos, quacumque ex causa procedant, magnopere conducit. Ad duritiem mammarum ex lactis coagulatione, ejus decocto pars affecta lavetur bis die & superponatur cataplasma ex summitatibus Chamæmeli, foliis Enulæ, Marrubii & semine Lini contusis & axungia permixtis ad emplastri consistentiam.

Oleum Chamæmelinum duplex in Officinis deprehenditur, scilicet vulgatissimum quod per infusionem, alterum elegantissimum quod per vesicam arte chymica paratur, coloris cœrulei elegantia & amœnitate ipsi saphyro non cedens. Primum tumores duros emollit & dissipat, dolores sedat, lassitudinem spontaneam tollit. Idem quoque clysteribus admiscetur, ut omnis generis dolores infimi ventris in utroque sexu leniat & compescat.

Posteriorius oleum arte chymica ex Chamæmeli Romani floribus calidioribus præsertim in re-

in regionibus collectis elicium & eorum dotibus instructum, illis qui decoctum florum Chamæmeli fastidiunt, cum tantillo Sacchari in conveniente vehiculo contra colicos dolores & calculum propinatur ad guttas aliquot.

Observandum est cum S. Paulli hoc oleum essentielle Chamæmeli florum infuso vel decocto dotibus præstantius non esse, ut quidam volunt. Imo experientia compertum habuit quemdam nephriticum post usum olei essentialis Chamæmeli frustra tentatum tandem ejusdem plantæ infuso suprascripto sanatum fuisse. Idem auctor observat insuper post C. Hoffmannum olea essentialia stillatitia ventriculo esse infesta. Reipsa hæc olea usu diuturno & intempestivo ardorem accendunt in ventriculo & in renibus, hepatis obstructions pariunt, sanguinem inflammant, in quibusdam sitim perpetuam excitant, in aliis cachexiam biliosam, in aliis calidum hydropem inducunt. Quapropter nonnisi maxima cautione eorum usus præscribendus est, & calidis naturis atque biliosis interdiciendus.

24. Radic. Althææ, Calami aromatici ana ʒij. folior. Malv. Calamenth. Puleg. summitatum Aneth. flor. Chamæmel. & Melilot. ana M. j. Fiat decoctum in aq. commun. q. s. ad ʒij. addendo sub finem vini albi ʒij. Colatura foveatur abdomen tepide cum linteis crassioribus quadruplicatis, vel pannis laneis, aliquando cum spongiis dicto liquore imbutis & mutatis quoties refrigerint, vel etiam vesicis bubulis aut suillis dicto liquore semiplenis, in colicis doloribus præsertim flatulentis.

24. Rad. Alth. & Brion. ana ʒij. Bulbos Lilior. contusor. n. iiij. Radices mundentur & concidantur. Bulliant deinde in f. q. aq. donec insigniter mollescant. Deinde adde folior. Malvæ utriusque, Violar. Acanthi, Mercurialis ana M. j. Caricar. ping. paria vj. Coqu. omnia ad putrilaginem, deinde setaceo trajiciantur. Trajectis adde flor. Chamæmeli & radices Ireos Florentin. pulverat. ana ʒß. Olei Lilior. ʒij. F. cataplasma emolliens.

24. Quatuor farinar. resolvent. ʒij. Coquantur in lixivio leni farmentor. Tum remoto lixivio adde pulver. flor. Chamæmel. Meliloti, Sambuci & radic. Ireos Florentin. pulver. ana ʒß. cum olei Chamæmelin. f. q. Fiat cataplasma resolvens.

24. Olei Chamæmelini ʒij. Ung. de Althæa ʒj. Fiat linimentum in pleuritide quo latus dolens illiniatur.

24. Folior. Malv. Althææ, Violar. Flor. Chamæmeli, Melilot. Origan. ana M. j. Semin. Fœnicul. P. ij. Fiat decoct. in cuius ʒij. dissolve Diaph. vel Bened. laxativ. ʒj. Mellis anthosfat. ʒß. Fiat clyster. ad flatus discutiendos in colicis doloribus. Addi potest Therebenth, vitello ovi dissolut. ʒß. Olei Chamæmel. ʒij. in dolore nephritico.

Chamæmelum usurpatur in Ung. Martiato, Empl. de Meliloto, Emplastro pro utero Nicolai, de ranis, J. de Vino.

Chamæmeli foetidi decoctum, auctore Trago, in passionibus hysteris infessu, fomentis & odoratu saluberrimum est. Adeo acris est hæc herba, inquit Matthiolus, ut cutem exulceret alligata. Quo fit, ut qui in campis alvum exonerant, ac deinde hac herba sedem abstergant, paulo post intolerabili vexentur ardore.

C H A M Æ P I T Y S.

Chamæpitys seu Iva duplex in Officinis, scilicet Chamæpitys lutea vulgaris, seu Iva arthritica, & Chamæpitys moschata seu Iva moschata.

Chamæpitys lutea vulgaris, Iva arthritica, Arthetica, Off. Chamæpitys lutea vulgaris sive folio trifido, C. B. P. 249. Inst. R. H. 208. Chamæpitys vulgaris odorata, flore luteo, J. B. 3. 295. Ajuga sive Chamæpitys mas Dioscoridis, Lobel. Icon. 382. Peristeron crateræ, Anguiliar: vulgo, Ivette.

Planta est vulgarissima in agro Parisiensi sponte nascens, radice exili, fibrata, alba: caulibus supinis & humifusis, villosis, in orbem sparsis & dodrantalibus, in quibus folia ad nodos bina oriuntur unciam superantia, trifariam laciniata, acuta, ex luteo virentia & vil-

& villosa. Flores in alis adsunt monopetali, unilabiati, lutei, labio inferiori in tres partes diviso, quorum media bifida est, labii superioris locum occupantibus aliquot denticulis, cum staminibus dilute purpurascentibus. Calyx cytiniformis, quinquifidus, villosus, quaterna semina includit triquetra, fusca, e pistillo nata. Herba tota usitata est, odore resinam piceam aut larignam refert.

Analysi chymica, ex totius plantæ floridæ lbv. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis aromatici, subacidi ℥xj. gr. xxxvj. humoris primo limpidi, deinde rufescentis ac tandem rufi & sub finem empyreumatici, manifeste acidi & austeri lbij. ℥j. ℥vij. gr. xxxvj. humoris rufi sale volatili urinoso imprægnati ℥ij. ℥ij. gr. lx. olei crassi adiposi ℥j. ℥vij. gr. xij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥x. ℥v. gr. xij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥v. ℥vij. ex quibus lixivio salis fixi salis ℥i. extracta fuit. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. gr. lx. in calcinatione ℥iiij. ℥v. gr. xij.

Amara est & aromatica hæc planta, & succo suo chartam cæruleam rubro colore inficit. Sale essentiali tartareo aliquantisper aluminoso multo oleo & terra implicito instructa videtur.

Chamæpitys moschata, seu Iva moscata, Off. Chamæpitys moschata, foliis serratis, an prima Dioscoridis, C. B. P. 249. Inst. R. H. 208. Chamæpitys sive Iva moschata Monspeliensium, J. B. 3. 296. Chamæpitys spuria prior, sive Anthyllis altera, Dodon. Pempt. 47. Chamæpitys altera & major, Cæsalp. 456. Anthyllis Chamæpitydes minor, Lobel. Icon. 384. Anthyllis altera, Bluf. Hist. 166. vulgo, *Ivette musquee*.

Humi serpit instar prioris Chamæpityos quam tenuibus sed tamen durioribus cauliculis & foliis satis refert: flos similis sed colore purpureus. Semina in singulis calycibus quaterna, nigra, crispa, sublonga, vermiculi instar aliquantulum incurva in utriculis lanuginosis. Tota hæc herba admodum hirsuta est, sapore amaricante, odore gravi, resinoso prædita, haudquaquam grato, ad moschum nonnunquam accedente præsertim diebus æstivis & calidis in regionibus, ut observat D. Garidel in *Historia Plantarum agri Aquisgranensis*. Circa Monspelim in Occitania & Gallo-provincia sponte crescit.

Iisdem fere principiis donatur ac prior, sed paulo plus olei essentialis continet. Utræque in Officinis fere indiscriminatim usurpantur, cum iisdem virtutibus præditæ censeantur. Inter plantas aperientes, vulnerarias, cephalicas, hystericas & nervinas numerantur. Foliorum & florum infusum, decoctum & pulvis intus sumuntur. In catharralibus affectionibus, doloribus rheumaticis, ischiadicis, artuum tremore & paralyti earum pulvis ad ℥j. solus vel cum pulvere Chamædryos in vino rubro, vel earum decoctum in fero lactis, si vinum minus conveniat, quotidie mane propinatur. A nonnullis in asthma convulsivo, ab aliis in mictu cruento laudantur. A quibusdam earumdem decoctum ex lacte vaccino in vesicæ exulceratione commendatur ter die sumptum. A S. Paulli adversus paralysem valde prædicantur pilulæ a Matthiolo præscriptæ in *Commentar. Dioscorid. c. ultimo L. 3.* quarum hæc est descriptio.

℥j. Chamæpityos, Betonic. Stæchad. flor. Rorismarini ana ℥j. Turpeth. ℥ij. Agario. ℥ij. Colocynthid. ℥ij. Zingiber. Sal. gemm. ana gr. x. Rhabarbar. ℥ij. Spicæ indic. gr. vij. pulv. Hieræ simpl. ℥ij. Diacr. ℥j. Omnia in mortario Chamæpityos succo excipiantur & in massam redigantur, e qua catapotia qualibet drachma novem. Ex quibus si quotidie tria sumantur a paralyticis, cum se cubitum recipiant, præsentaneum fere sentient auxilium.

Insuper Chamæpitys in ischiadicis & arthriticis affectionibus præcipuè est æstimationis cum Chamædry instar Thæz pota vel in pulverem redacta: Quamquam ex his podagrici nonnisi parum solatii sibi promittere possint, observante Ettmullero.

℥j. Chamædryos & Chamæpityos ana M. j. summ. Centaur. minor. M. β. Coquantur in aq. lbij. ad lbj. Propinetur ad ℥iiij. calide quater die in arthriticis & ischiadicis doloribus.

℥j. Chamæpityos M. ij. flor. Salvæ & flor. Betonic. ana ℥j. Rad. Pœoniæ mar. ℥j. Coqu. in aq. comm. lbij. ad lbj. Colatura dilue syrup. de Stæchad. ℥ij. Sumatur ℥vj. ter vel quater die in artuum tremore & paralyti.

Hepatis & lienis obstructions referare dicitur & ictero mederi, menses suppressos revocare, foetum mortuum & secundinas pellere, & adeo potenter, ut usus ejus in utero gestantibus omnino interdicitur, ne abortum faciat.

Ejusdem extractum in Officinis paratum servatur ad eosdem usus. Ad ℥j. exhiberi potest.

Externe absterfionem vulnerum & ulcerum solidationem promovent utraque & tumores discutiunt.

Chamæpitys lutea usurpatur in Theriaca *Andromachi*, syrupo de *Artemisia*, Pulvere arthritico *Comitis Mirandulani*, Pilulis de Iva arthritica *Nicolai Salernitani*, & Ung. Martiato.

CHELIDONIUM.

Chelidonium duplex in Officinis habetur, majus & minus.

Chelidonium majus, Chelidonia major, Hirundinaria major, Off. Chelidonium majus vulgare, C. B. P. 144. *Inst. R. H.* 231. Chelidonia J. B. 482. Chelidonium majus, *Dod. Pempt.* 48. Papaver corniculatum luteum Chelidonia dictum, *Raii Syn. Hist.* 857. vulgo, *Eclair*, *Chelidoine*, *Felougue*.

Radicibus est fibrosis, multo capillitio stipatis, ex uno capite pendentibus, miniati coloris, succo croceo intensiori, acri, turgentibus: folia inferiora ampla sunt, spithamam longa, lobata, superne pulchre virentia, subtus glauca, & villis nonnullis aspersa: lobi subrotundi sunt, auriti, ex adverso quandoque positi, venosi, venis amplis & incisuris distincti, majoresque fiunt quo magis a pediculo recedunt. Caules cubitales sunt & ampliores, nodosi, fragiles, fistulosi, ramosi, foliis alternatim donati, quæ in inferioribus sæpe ampliora sunt; ex eorum alis in summo oriuntur pediculi palmo longiores qui flores velut in umbella sustinent cruciformes, e quatuor petalis aureis conflatos, calyce bifolio, & facile decedente. Pistillus florum mutatur in siliquam sesquiunciam longam, teretem, gracilem, bivalvem quidem, sed monocapsularem, glabram, & quasi corrugatam, primam viridem, deinde rufescentem, quæ semina effundit nigra, lucida, rotundiora, compressa, semilineam lata. Tota planta graveolens est, & quacumque parte læsa, aut vulnerata crocei coloris succum acrem mordacemque ac nonnihil amaricantem fundit. Delectatur locis aquosis & umbrosis. In agro Parisiensi sponte nascitur. Folia & radix usitata sunt.

Analyti chymica ex Chelidonii folior. & stirpium lbv. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, fere insipidi & inodori, subacris, obscure acidi lbj. ℥ij. ℥ij gr. xvij. humoris limpidi, manifeste acidi, & obscure austeri lbij. ℥xij. gr. xvij. humoris rufescentis, subsalsi, alcali, urinosi ℥j. ℥vij. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti ℥j. olei spissi ad instar extracti ℥iv. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥ij. ℥vij. gr. xvij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ℥ij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ℥vj. gr. xxvij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. gr. xvij. in calcinatione ℥j. ℥iv. gr. liv.

Tota planta & radix potissimum succo turget amaro, acri, deurente. Chartam cœruleam nonnisi leviter rubro colore tingit, & odore ova putida aliquantisper refert. Unde conjicere licet hunc succum ad lac sulphuris accedere; ac proinde salem essentialem continere ammoniacalem, vitriolicum oleo bituminoso implicatum.

Chelidonium majus intus sumptum obstructions aperit, urinas & sudores movet, cachexiæ, & hydropi medetur, febrifugum est, & ictero præsertim dicatum. Radicis exsiccatæ pulvis ad ℥ss. vel ℥j. ejusdem recentis ℥j. infusum in vini lbj. vel decoctum ex aqua ad ℥vj. epotum; succi crocei guttæ tres vel quatuor in vini haustu vel alio vehiculo idoneo præscribuntur.

Dicunt nonnulli ejus radicem fuisse specificum remedium *Helmontii* adversus hydro-

pem ascitem.
Pro sudorifero quoque egregio cum aceto decocta in febribus malignis, & pestilentia-
Geoffroy Tom. II.

libus propinata habetur. Radix, inquit Tragus, quantum ejus manus capere potest purgata, in sextario aceti rosacei decocta, ita ut deinceps percoletur, decoctoque adjiciatur Theriacæ ℥ij. cyathique vulgaris mensura exhibita a peste correptos liberabit, si in lectum se composuerint & sudaverint. Jul. Palmarius *Tractatu de Morbis contag.* c. 18. p. 456. ejus succum his verbis commendat. Succus radices Chelidonii majoris ex vino albo, & aceti rosacei momento expressus nonnullis præsentaneum auxilium attulit, & virus sudore foras depulit.

Garcenieres *Tractatu de Tabe Anglicæ*, Chelidonium majus multum celebrat in hac tæbe, illudque in omnibus pulmonum affectionibus utilissimum & convenientissimum prædicat. At eo in affectu Simon Paulli observat pulmones nonnisi secundario affici, hepar vero primario & in eo viscere præcipuam latitare morbi causam, ut apud auctorem in *Quadr. Botanico*, videre licet: ac proinde Chelidonium tunc tabidos juvasse non tam pulmones quam jecur ab infarctu liberando.

Emmanuel Konig in *suo regno Vegetabili* monet, ne Chelidonium nimia dosi exhibeatur. Si enim radix ad ℥ij. infusa propinetur, eam horrenda inducere symptomata asserit. Lobelius raro intus sumendum esse putat. J. Rajus in eadem est sententia: nec succum, cum acerrimus si ad oculorum affectus adhibendum esse existimat, nisi eis additis, quæ acrimoniam ejus retundant, cujusmodi est lac muliebre.

℥. Folior. Chelidon. major. P. j. cremor. Tartari ℥j. Macerentur in seri lactis ℥vj. Colatura dilue syr. de Cichor. comp. c. Rh. ℥j. Fiat potio mane jejuno ventriculo propinanda in ictero & in mensium suppressione.

℥. Rad. Chelidon. maj. minutim incis. q. v. Assunde vini albi vel Rhenan. ad supereminentiam trium vel quatuor digitor. Digerantur frigide in vase bene clauso per dies aliquot, sæpius agitando, donec tintura extrahatur, quæ per chartam bibulam transcolata servetur usui. Dosis ℥iv. vel ℥vj. mane & quarta pomeridiana in ictero.

℥. Radic. Chelidon. major. M. ij. Baccar. Juniperi M. j. Contund. cum vini Rhenan. ℔j. Deinde exprimatur succus, cujus caput æger ℥iv. bis in die.

℥. Rad. Chelidon. major. urtic. Urentis, & Aristoloch. rotund. ana ℥ij. Radic. Gentian. ℥ij. summ. Absynth. roman. & Scord. ana M. ss. femin. Aquileg. & Cannabis contusor. ana ℥ij. flor. Hypericor. Centaura minor. ana P. j. Croci martis aper. nodulo incluso ℥ss. falis Tartar. ℥j. Coquantur per semihoram in ℔iv. aq. comm. ad medias. Colatura dividatur in 4. doses. Exhibeantur duæ quotidie, una sero circa octavam, altera circa sextam matutinam, addita cuilibet ℥ss. syr. de Præssio albo. In ictero.

℥. Rad. Chelid. major. ℥j. Tinctur. Martis ℥v. albi ℔j. Digerantur per 24. horas. F. colatura cujus ℥ij. pro singula dosi bis die sumantur.

Chelidonium majus externe adhibitum vulnera præsertim vetustiora & ulcera abstergit & mundat seu foliis contusis admotis, seu pulvere insperso, seu succo instillato. Croceus ejus succus verrucis applicatus eas tollit. Idem præstat herba trita cum axungia. Cataplasma ex contusis & bis die parti admotum herpetem miliarem efficaciter compescit & sanat.

In oculorum affectionibus Chelidonium plurimum celebratur. Succus ejus luteus ex rupto caule exstillans oculis instillatus a nonnullis commendatur ad oculorum ulcera detergenda, & pro panniculis aut nubeculis removendis. Sed quia est admodum acris vel diluitur cum liquore quolibet idoneo, vel ejus aqua distillata usurpatur quæ longe mitior est. Fabricius Hildanus *Cent. Epistolar.* 59. extractum Chelidonii non solum in externis nubeculis, sed etiam incipiente suffusione proficuum esse, veluti sæpissime expertus. At non ultra magnitudinem capitis aciculæ singulis vicibus imponendum esse monet propter acredinem.

In Officinis prostat aqua distillata Chelidon. major. quæ a Rulando, & Quercetano mirum habetur ophthalmicum, si in ea infusum fuerit anrmonium crudum vel crocus metallorum. Herba aut radix recens contusa imponitur plantis pedum in tumoribus orde-

cederphatosis ex febribus intermittentibus pertinacibus aut aliis morbis chronicis oriundis, quos dissipare valet.

Usurpatur in Orvietano *Frideric. Hoffmann.* Ung. mundificativo de Apio, Emplastro Diabotano, Aq. distillata usurpatur in aqua ophthalmica *D. Daquin Pb. Reg.*

Chelidonium minus, *Scrophularia minor*, *Ficaria*, *Hæmorrhoidum herba Off.* *Ranunculus verus*, *rotundifolius*, *minor*, *Inst. R. H. 286.* *Ranunculus præcox rotundifolius granulata radice*, *Moriss. Hist. 446.* *Ranunculus latifolius*, *Lugd. 1036.* *Chelidonia rotundifolia minor*, *C. B. P. 309.* *Scrophularia minor sive Chelidonium minus vulgo dictum J. B. 468.* *Chelidonium minus*, *Dodon. Pempt. 49.* *Malacocissus minor*, *Fuchs. Favagello, Cesalp. 546.* *Strumea*, *Plin. vulgo*, *Petite-Scrophulaire*, ou *petite Chelidoine*.

Radice est ex multis tenuibus & candicantibus composita fibris quibus adherent aliquot tubercula, granis triticeis magnitudine similia, subrotunda vel oblonga, foris pallida, intus alba: cauliculis palmariibus, tenuibus humi plurima parte procumbentibus: foliis subrotundis, levibus, glabris, virentibus a splendentibus, quam *Hederæ minoribus*. Summo caulicarum fastigio insidet flos unus *Ranunculi æmulus rosaceus*, ex octo scilicet aut novem petalis aureo fulgore micantibus, cum unguibus *Chloris*, in orbem positis, staminulis multis croceis medium occupantibus & calyce triphylo compositus. Ex floribus medietate surgit pistillum, quod abit in fructum subrotundum, echinatum, e viridi luteum, cujus placenta multa semina tenuia adhærescunt. Agri *Parisiensis* incolæ hæc planta in pratis, secus vias in scrobium fossarumque marginibus crescit. Herba integra & potissimum radices tubercula usitata sunt.

Analysi chymica, ex foliorum *Chelidon. minor.* lbv. per retortam distillatis, prodierunt humoris limpidi inodori, aut initio seminis *Sinapi* saporem fere & leviter referentis, sub finem saporis prorsus expertis, primo obscure acidi, deinde manifesti lbij. ℥vj. ℥i. gr. xxxvj. humoris limpidi, primo inodori, deinde empyreumatici, austeri lbj. ℥j. ℥ij. gr. xlvij. humoris fusci, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥i. salis volatilis urinosi concreti ℥ij. gr. xxx. olei spissi ad instar syrupi ℥vj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥j. ℥vj. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. ℥ij. gr. xvij. ex cineribus lixivio ℥v. gr. ix. salis alcali fixi sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ℥vj. gr. lxvj. in calcinatione ℥j. ℥v. gr. xvij.

Radicum recentium lbv. per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, odore tenui sed acuto, sapore *Sinapi* referente, absque ullis acidi aut alcali signis lbj. ℥viii. humoris limpidi, odore simili, sapore vero debiliore, primum obscure acidi, deinde manifesti lbj. ℥x. ℥ij. gr. axij. humoris fusci, empyreumatici, acidi, austeri, ac tandem obscure alcali urinosi ℥ij. ℥ij. gr. xxxvj. olei spissi ad instar extracti ℥j. gr. iij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. ℥vj. gr. xxvij. ex quibus lixivio salis alcali fixi ℥ij. gr. lxij. fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ℥vj. in calcinatione ℥ij. ℥ii. gr. iij.

Chelidonii minoris folia saporem herbaceum referunt: nec in eis ulla acrimonia manifesta gustu deprehenditur. Folia, & radices spiritum quemdam acrem & sinapizantem obtinent, qui in primis phlegmatis portionibus manifestum se præbet. Insuper salem essentialem continere videntur ammoniacalem, vitriolicum, magna olei, & terræ copia implicatum. Folia plus salis ammoniaci seu volatilis urinosi, radices plus salis acidi vitriolici continent. Idcirco folia magis resolvunt quam radices.

Schroderus scribit radices hujus plantæ refrigerare, & humectare: verumtamen distillatione spiritum acrem fundunt tum folia tum radices, ut per analysim manifestum est. Idcirco nonnulli plantam calidam esse potiori jure pronuntiant.

Inter plantas antiscorbuticas temperatas non infimum locum obtinet. Vel folia recentia in acetariis comeduntur, vel infusa in vino, vel condita Saccharo præscribuntur, vel etiam succus expressus usurpatur.

Radices ad hæmorrhoides, & strumas tam intus sumptæ quam externe admotæ commendantur. Hæmorrhoides earum succo cum vino aut ægotantis urina permixto sæpius ablutæ contrahuntur, & dolore sopito resiccantur. Nonnulli hæmorrhoidas inungunt unguento ex radicibus recentibus cum butyro recente contusis parato. Sunt etiam qui

existimant vel gestatam solummodo herbam prodesse adversus earumdem dolores posse. Neque exterius tantum extinguunt dolores, sed & interius consuetum illarum fluxum promovent, auctore C. Hoffmann.

Radices recentes contusæ, & impositæ a Cæsalpino ad scrophulas curandas commendantur, vel etiam comedendæ a Sylvatico præscribuntur. Boyleus radices contusas in axungia porcina incoquit ad radicem siccitatem, his rejectis novas radices cum axungia expressa coquit iterum atque iterum, ut radicem succo axungia imprægnetur; sic præstantissimum obtinet unguentum adversus hæmorrhoides, & strumas, quo partes affectæ mane, & sero inungantur.

Tragus herbam ipsam contusam, ejus pulverem, succum, aut aquam distillatam masticas aut ficos ani curare scribit imposito, collutu, aut inspersu.

Succus radicem per nares attractus caput per ipsas nares expurgat.

C I C E R.

Ciceris species plures in hortis coluntur quæ non differunt nisi fructuum vel etiam florum colore. Duæ in primis in usum veniunt tum medicum, tum culinarium, scilicet Cicer sativum seu arietinum, & Cicer rubrum, quæ nonnisi varietates ejusdem plantæ a nonnullis existimantur.

Cicer sativum sive arietinum nigrum, rubrum, vel album, *Off.* Cicer sativum flora candido *C. B. P.* 347. *I. R. H.* 389. Cicer arietinum *J. B.* 2. 291. *Dod. Pempt.* 525.

Cicer rubrum *Off.* Cicer floribus, & seminibus ex purpura rubescentibus *C. B. P.* 347. vulgo *Pois chiques* ou *Pois becus*.

Radix tenuis, albida, nonnihil rufescens, fibrosa, & capillacea, caulem promit erectum, patulum, hirsutum; folia conjugata ultimo impari claudente, subrotunda, serrata, villosa. Flores papilionacei sunt in foliorum alis pediculis tenuibus insidentes, colore aut candidi aut ex purpura rubescentes. Calyx villosus, in sex partes acutas divisus. Pistillum abit in fructum tumidum, vesicam referentem, unciam pene longum, & in filum tenuem abeuntem, in quo semen adest unum vel alterum Piso majus, subrotundum, angulosum, unico angulo acuto præditum colore albido, aut subrubro, & fere capitis arietini forma. Semina seu Cicera rubra præ aliis seliguntur ad usum medicum: cetera inter legumina esculenta recensentur. Seruntur in arvis in plurimis Galliæ meridionalis provinciis, ut & in Italia, & Hispania.

Analyti chimica, Ciceræ præter phlegma acidum, salsum, & subausterum, plurimum olei, nec mediocrem salis volatilis urinosi quantitatem præbent. Salem itaque essentialem ammoniacalem continent multo sulphure implicitum.

Legumen est flatuosum, copiosi nutrimenti, sed crassi, alvo movendæ habile, ciendæ urinæ idoneum. A quibusdam non tantum maturum sed etiam viride, non solum coctum, sed etiam crudum esitatur, ut Pisa, & Fabæ. Sed difficile concoquitur in ventriculo, nec nisi rusticis, utpote valentioribus ac robustis, convenit, non vero delicatioribus hominibus.

Veteres Medici illud inter potentiora lithonriptica numerabant. Eorum sane promissis delusi Empyrici nonnulli calculum frangere ejus decocto promittunt, sed sæpius malis ægri rebus. Sæpius enim Cl. Tournefortius compertum habuit decoctum Ciceris dolores atroces afferre, si revera in vesica vel renibus calculus adsit. Abstergit enim, & urinas crassas, limosas ac turbidas educit, dum remanet lethalis calculus mucagine sua denudatus. Ideo caute eo utendum est.

Apud nos ejus decoctum solum usurpatur in urinæ suppressione a muco copioso vel renaci vias urinarias fere occultente. Monent autem practici, ne usurpetur frequentius ab illis, in quibus illæ partes exulceratæ sunt. Idem decoctum ad vermes enecandos, & ejiciendos a nonnullis prædicatur, menses etiam promovet, & lochias.

24. Cicerum rubror. ʒi. Carnis vitulinæ ʒss. Coq. in q. s. aq. comm. Fiat jusculum in urinæ suppressione, vel ad mucum & arenulas ex vesica vel renibus expellenda.

24. Semin.

24. Semin. Cicer. rubr. ꝑß. Stipitum Fabarum crematar. M. j. Rad. Gramin. Pætrofel. ana ꝑij. Coq. in aq. comm. ꝑiiij. ad medias. P. decoctum diureticum, cui adde syrup. de Ibisco Fernel. ꝑß.

Externe Cicer rubrum vi pollet resolvendi, attenuandi, emolliendi & abstergendi. Ejus farina in cataplasmate pforas & lichenes detergit, tumores mammarum ac testium discutit.

Ursupatur in syrupo de Althæa Fernelii.

C I C H O R I U M.

Cichorium sylvestre, Cichorium erraticum, Cichorea sylvestris, Off. Cichorium sylvestre five officinar. C. B. P. 125 *lost.* R. H. 479. Cichorium sylvestre, Picris *Dodon. Pempt.* 635. Cichorium sylvestre J. B. 2 1007. Seris Picris Dioscoridis, Amargu Theophrasti, Hippochæris *Dalec. Lugd.* 563. Hieracium latifolium *Gerard*: Cichorium Intybus erratica *Tabern. Icon.* 170. vulgo, *Chicoree sauvage*.

Radix pedem longa, pollicem crassa, obliqua & fibrosa, succo lactescente prægnans, caulem profert firmum, hirsutum, tortuosum, sesquicubitalem, ramosum, cum foliis Dentis leonis foliis similibus sed majoribus, pillis hirsutis & obscure virentibus. Flores in foliorum supremorum alis nascuntur semisfoculosi, plurimis scilicet semisfoculis cæruleis constantes, embryoni insidentibus & calyce comprehensis, qui deinde contrahitur & in capsulam abit seminibus setam angulatis, brevibus, pappo carentibus. Diffluit ex caule, foliis aut radice vulneratis albicans & amarus succus. Amari vero saporis folia & radices sunt. Non modo hic in hortis feritur, sed etiam secus vias & in locis incultis nascitur, ac potissimum folia habens profundioribus incisuris lacinata, quod & reliquis amarius est. In usum veniunt radices, folia, flores & semina.

Analyti chymica, ex foliorum tenerorum recentium ꝑv. per B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis & odoris herbacei, obscure acidi, ꝑij. ꝑiiij. humoris limpidi, manifeste acidi, ꝑij. ꝑvij. ꝑij. Massa sicca in alambice residua pendebat ꝑx. ꝑvij. quæ per retortam distillata præbuit humoris rufescentis, empyreumatici primo acidi austeri, deinde sale volatili urinoso copioso imprægnati ꝑij. ꝑv. gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti ꝑj. gr. xl. olei adiposi ꝑj. ꝑiiij. gr. vj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ꝑiiij. quæ calcinata per vij. horas reliquit cinerum nigricantium ꝑj. ꝑvij. gr. xlvij. ex quibus salis fixi mere alcali ꝑvj. gr. lx. lixivio sunt extracta. Partium jactura in prima distillatione fuit ꝑvij. in secunda distillatione ꝑij. ꝑij. gr. lxij. in calcinatione ꝑj. gr. xxiiij.

Radicum tenerarum recentium ꝑv. per B. V. distillatæ præbuerunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei, obscure acidi ꝑij. ꝑxii. humoris manifeste acidi ꝑij. ꝑiiij. ꝑv. Massa sicca in alambice superstes pendebat ꝑxiiij. ꝑvj. ex qua per retortam distillata prodierunt humoris rufescentis, empyreumatici, acidi, austeri & sub finem alcali urinosi ꝑiiij. ꝑvj. gr. lxiiij. olei adiposi ꝑvj. gr. lxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ꝑiiij. ꝑij. quæ per decem horas calcinata reliquit cinerum fuscorum ꝑj. ꝑij. ex quibus salis fixi mere alcali ꝑvj. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in prima distillatione fuit, ꝑj. ꝑv. in secunda ꝑij. ꝑvj. gr. xiiij. in calcinatione ꝑij.

Planta & radix moderate amara sunt cum aliqua stypticitate, flores minus amari sunt, & saporem glutinosum referunt. Radicum & foliorum succus chartam cæruleam colore rubro vix tingit. Folia salem essentialem continere videntur balsam, vitriolico-ammoniacalem, multo sulphure involutum. Radices minus salis volatilis urinosi continent, ac proinde majore stypticitate donantur.

Frequentior est Cichorii sylvestris usus in pharmacopoliis quam in culinis. Crudum & viride in acetariis a nonnullis comeditur. Alii vero ob insignem amaritudinem ab ejus usu abhorrent. At olitorum cura ac diligentia, maxima ex parte amaritudinem deponit, eximum candorem & suavem teneritudinem adipiscitur, quo fit ut ab omnibus fere in acetariis tum oleo, sale & aceto, aut cum saccharo & succo Citriorum vel Au-

ratorum sumatur. At vero Cichorium sylvestre toto suo amarore atque virore stipatum tamquam polychrestum tum alimenti, tum medicamenti loco variis in morbis laudatur, præcipue ubi resolvendum, abstergendum & temperandum est. Humores crassos attenuat, glutinosos resolvit, spissos fluidiores efficit, solidas partes aliquantisper constringit & roborat, secretiones omnes promovet, elegantiorumque faciei colorem reddit, calidam viscerum intemperiem temperat, oriundam nempe ab obstructionibus & ab acriminiarum stagnatione. Hinc in incipientibus hepatis, & viscerum obstructionibus, in ictero, cachexia, melancholicis affectionibus, faucium, pectoris, vel aliarum partium inflammationibus feliciter adhibetur, sive foliis recentibus crudis aut coctis comestis, sive succo ad ℥iij. quatuorve, sive aqua stillatitia aut decocto ad ℥vj. hausto, sive foliorum exsiccatorum pulvere ad ℥i. assumpto. Solum etiam, vel cum aliis plantis idoneis confoclatum, sive folia, sive radices, sive tota planta in apozematis & jusculis alterantibus & aperientibus incoquitur. Nec pauci sunt qui pro potu solito utuntur levi decocto vel infuso foliorum Cichorii in calida viscerum intemperie & in affectionibus melancholicis & cachecticis. Blando enim suo amarore laxiores ventriculi fibras firmat, appetitum excitat, ciborum concoctionem juvat, vias urinarias expurgat, sæpe etiam diaphoresim aut expectorationem promovet. Commendatur etiam in febribus. Novi qui solo usu foliorum Cichorii sylvestris assidue in acetariis comestorum diuturnas & contumaces febres intermittentes profligant, plurimis febrifugis antea frustra tentatis. Usus radices Cichorii sylvestris in febre hectica insigniter laudat Crato ab experientia edoctus. In febribus inflammatoriis & malignis succus defœcatus inter juscula, tertia vel quarta quaque hora, propinatur ad ℥iij. solus, vel cum succis Borraginis, Chærophylli, & cum syrupo Violarum aut alio conveniente confociatus. Idem succus in hepatis, lienis vel viscerum obstructionibus cum tinctura Martis vel cum sale quocunque digestivo utiliter quoque præferbitur.

Ex Spigelio & Simone Paulli ejus folia vere novo collecta exsiccata, in pulverem redacta & bis die ad ℥i. assumpta mane & sero, podagram præsertim biliosam levant. A Joanne Rhodio adversus melancholiam hypochondriacam juscula Cichoracea plurimum laudantur.

Ex Cichorio sylvestri præparantur in Officinis aqua & extractum. Aqua ex floribus cæruleis distillata inflammationibus & caligini oculorum medetur; cardiaca etiam censetur.

Extractum ad omnia usurpatur quibus Cichorium convenit, solum vel cum aliis extractis amaris & aperientibus, necnon martialibus conjunctum, in electuariis aperientibus, ad ℥ss. aut ℥i.

℥. Succus defœcati Cichor. sylvestr. ℥iij. Tinctur. Martis ℥ss. Syrup. de quinque radic. aper. ℥ss. F. potio bis terve die reiteranda in cachexia & viscerum obstructionibus.

℥. Extracti Cichor. sylvestr. ℥ij. Extractor. Gentianæ, Centaur. minor. Fumar. Nasturt. Corticis Peruviani & Rhabarbar. Croci Martis aper. & cremor. Tartar. ana ℥i. Salis Martis River. ℥j. Syrup. de Absinth. q. f. M. F. Electuarium. Dosis ℥i. bis terve die. In cachecticis & melancholicis affectionibus, mensium suppressione, & viscerum infarctu.

Folia nomen dederunt syrupo de Cichor. simpl. *Codic. Parisiensis*, & syrupo de Cichor. composito cum Rheo *Pb. Regie.*

Semina inter quatuor semina frigida minora numerantur, scilicet Cichorii, Intybi, Lactucæ, Portulacæ.

C I C U T A.

Cicuta, *Offic.* Cicuta major *C. B. P.* 160. & *Inst. R. H.* 306. Cicuta *Dodon. Pempt.* 461. & *J. B.* 3. 2. 175. Cicutaria vulgaris *Class. Hist.* 200. *Tragi* 474. vulgo, Cigue.

Radice

Radice est pedali, digitum crassa, multifida, priusquam caulem ferat, solida, cor-
tice tenui flavescente, carne alba, fungosa, odoris gravis, saporis subdulcis, quando cau-
lem facit interius cava: caule fistuloso, striato, tres cubitos alto, inani, levi, dilute
virenti, nonnullis tamen subrubentibus veluti serpentum maculis resperso: foliis alatis
multifariam partitis, glabris, atrovirentibus, graveolentibus, ad Apium hortense acce-
dentibus. Flores umbellatim congesti fastigia occupant, rosacei, quinque scilicet petalis
constantes candidis, cordiformibus, inaequalibus, in orbem positis & calyci insidentibus,
qui abijt in fructum fere globosum, ex duobus seminibus compositum exiguis, hinc gib-
bis & striatis, inde vero planis, pallide virentibus. Ingratum, gravem virosumque tota
planta odorem spirat. Agri Parisiensis incolae in umbrosis vulgo nascitur.

Analysi chymica, ex foliorum & caulium tenerorum lbv. per retortam distillatis pro-
dierunt humoris primo albicantis & turbidi, deinde limpidi, odore & sapore Cicutam
referentis, aliquantisper acris, obscure subsalsi, obscure acidi lbj. ℥viij. ℥iij. gr. xlvij.
humoris limpidi, ejusdem odoris & saporis acidi & obscure austeri lbj. ℥xv. ℥ij. gr.
xxj. humoris rufescentis, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ℥j. gr. xxxix. salis
volatilis urinosi concreti ℥j. gr. xx. olei ℥j. ℥j. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta residua
pendebat ℥iij. ℥iij. gr. xvij. quæ rite calcinata reliquit cinerum nigricantim & fuscorum
℥j. ℥iij. gr. xij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥vj. gr. lvj. extracta sunt. Par-
tium jactura in distillatione fuit ℥ij. ℥j. gr. xliij. in calcinatione ℥j. ℥vij. gr. vj.

Totius plantæ sapor herbaceus falsus est, odor narcoticus, fetidus. Succus chartam
cæruleam rubro colore perparum inficit. Unde conjicere licet, Cicutam sale ammonia-
cali donari cum multo oleo & terra pernixto.

Cicutam intus sumptam venenum esse, & publica Atheniensium pœna invisam præci-
pueque more Socratis celebrem, fere inter omnes constat. Kircherus *Tr. de Peste* gra-
via & admiranda symptomata ex radicibus Cicutæ pro Petroselinæ radicibus a duobus re-
ligiosis viris comestis excitata refert. Vix enim in ventriculum descenderat cibus, fla-
tim virulentam ac moriferam suam virtutem explicat, caput utriusque tam horrendis
fuliginum exhalationibus opplevit, ut uterque protinus mente captus, alter in vicini-
um lacum se præcipitaverit, in anatem se transmutatum existimans; alter, omnibus
spoliatus disrumpisque vestibus, in publicum prorumpens, nihil nisi flumen ad intestini
incendii vehementiam extinguendam appetens, in anatem se transformatum sine aquis
vivere non posse clamaret. Paulo post totum corpus livore perfusum apparuit. Tandem
diversis admotis remediis mortem quidem effugerunt, sed paralytico membrorum tremore
afflicti nonnisi languidam & miseram vitam per triennium adhuc protraxerunt; de-
nique ambo summis doloribus cruciati extincti sunt. Unde conjicere licet Cicutam non
adeo frigidam esse, sicut nonnulli existimaverunt. Nec semper noxia est hæc planta,
imo salutifera quandoque deprehenditur, siquidem J. Rajus in *hystor. plantarum* asserit
post observationes Doct. Bovvle pulverem radicum Cicutæ ad grana viginti in febribus
malignis & quartana ante paroxysmum exhibitum omnibus Diaphoreticis antecellere. Et
Renealmus in *observationibus* 3. & 4. intus hunc pulverem a ℥j. ad ℥ss. in vino, vel
ejusdem infusum a ℥j. ad ℥ij. idque felici cum successu in scirrhis hepatis & lienis ut
& pancreatis gravissimis exhibuit. Caute tamen tali medicamento utendum esse cen-
semus. Qui vero ab eo abstinet, prudentior est.

Inter Cicutæ antidota commendantur Acetum, Absynthium, Dancus, Gentiana,
Urtica. Tragus refert, quamdam mulierem, cum inter Pastinacas Cicutæ radicem de-
coctam forte comedisset, ebrian quasi ac insanam redditam fuisse, ut in altum scande-
re ac subvolare conaretur, cui haustu aceti subventum est, ut ad mentem rediret. Sen-
nertus folia Absynthii vel radices Hentianæ aut semina Dauci vel Urticæ in pulverem
redacta & ex vino generoso hausta, vel eorundem decoctum in vino factum proponit.

Externe frequentior est ejus usus. In primis Cicutæ succus expressus, vel ipsa con-
tusa planta, aut cum decocto applicata mammarum incrementum coercet, duras & par-
vas reddit, auctore Etmullero: verum hanc applicationem temerariam & periculo ple-
nam esse Dodonæus existimat. Sunt qui non inepte ad nimium lactis proventum mam-

mis puerperarum quæ lactare nolunt, vel sub metu coagulationis lactis coerciti & indurationis mammarum, plantam hanc contusam & in lacte vel aqua Caprifolii vel in aqua & aceto decoctam, sub forma cataplasmatidis, vel succum cum aceti tantillo temperatum applicant.

Henricus ab Heer in *observ.* 7. magnopere commendat Cicutam ad inflammationem & tumorem lienis ex nimia venere, discutit enim & tumorem resolvit. Cicutæ nempe folia si recentia, contusa, si exsiccata, macerata vel decocta in aqua florum Sambuci cum tantillo Camphoræ immittantur intra præputium.

Eadem folia in lacte cocta commendantur ad dolores podagricos & hæmorrhoidales mitigandos; cataplasma ex foliis cum Cochleis & quatuor farinis resolventibus plurimum laudatur adversus hydrocelem & dolorem ischiadicum. In emolliendis tumoribus, tam lienis & hepatis, quam etiam partium externarum duris, nempe schirrosis, strumosis, grumosis, folia & radices potissimum, quocumque modo applicentur, remedia sunt egregia.

2. Folior. Cicutæ M. ij. Contund. cum limacibus terrestribus num. 24. sensim addendo farinar. resolv. ʒij. F. cataplasma in tumoribus testiculorum vel mammarum.

In Officinis emplastrum de Cicutâ præparatur quod ad strumas & omnes tumores duros & schirrosos emolliendos & præsertim lienis aut hepatis schirrum resolvendum plurimum laudatur, si cum oleo Succini subigatur.

Cicutâ usurpatur in empastro Diabotano D. Blondel.

Alia est Cicutæ species, quæ huic in officinis nonnunquam substituitur, & dicitur

Cicutâ minor, Off. Cicutâ minor, Petroselinio similis C. B. P. 160. Cicutaria Apii folio J. B. 3. 2. 279. Cicutaria fatua Lobel. Icon. 280. Petroselini vitium Tragi 459. Sed viribus priori longe debilior est.

C I N A R A.

Cinara vel levis est, nullis neque in foliis, neque in capite spinis seu aculeis armata, vel aculeata seu spinosa; unde duo Cinaræ genera exsurgunt quæ plurimas species seu varietates sub se continent. Duæ potissimum ad culinariam cupedias coluntur.

1. Cinara hortensis, Offic. Cinara hortensis, foliis non aculeatis C. B. P. 383. *Inst. R. H.* 442. Carduus sive Scolymus sativus non spinosus J. B. 3. 48. Cinara *Dodon. Pempt.* 724. Scolymus non aculeatus *Tabern. Icon.* 695. vulgo, *Artichaut.*

Radice nititur crassa, firma, non insuavi, folia promit pedem & sesquipedem longa, semipedem fere lata, in lacinias latas subsectas divisa, incano & cinereo tomento obfusa, potissimum parte prona, spinis carentia aut omnino paucis obsita. Caulis cubito altior, striatus, tomentosus, ramis aliquot donatus, in singulorum cacumine caput gerit hic turbinatum seu in gracilescens metam productum, ille magis compressum & rotundum, squamis magnis, glaucis, carnosiss, acumine obtuso, ungue infimo crassiusculo, tenero, vesco, albicante compactum. Caput illud squamosum seu calyx sensim divulsis squamis superius latefcit & se pandit, tandemque in medium profert flosculosos flores plurimis scilicet flosculis ex subcæruleo colore eleganter purpureis, quinquefariam divis, & embryoni insidentibus, qui abeunt deinde in semen oblongum, tumidiusculum, levi cortice obrectum cinereo, pappis candicantibus & lanuginosis instructum. Floris seu calycis ima pars seu placenta feminum carnosa est esculenta.

2. Cardones, Offic. Cinara spinosa cujus pediculi estantur C. B. P. 383. *Inst. R. H.* 342. Scolymus aculeatus *Tabern. Icon.* 696. Cardones *Cesalp.* 526. vulgo, *Cardons.*

Hæc a priore non differt, nisi quod hujus foliorum omnes anguli & calycis squamæ duris,

duris, pungentibus spinis armentur. Caules seu foliorum costæ terra obruuntur, qua ratione mirum candorem contrahunt, teneritudinemque; sicque demptis utrinque foliosis costarum lateribus in cibos vel pretiosos lautioresque transeunt. Utraque planta in hortis colitur.

Analyti chymica, ex placentarum Carnosarum Cinaræ tenerarum, & recentium Hv. per retortam distillatis, semotis squamis & seminibus papposis, prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei, fatui, obscure acidi Hv. Ziiij. gr. xxxvj. humoris primo limpidi, acidi manifeste, sub finem intense acidi, austeri, rufescentis, empyreumatici Hv. Zxj. Zij. gr. ix. humoris empyreumatici rufi, primo intense acidi, deinde falsi & sale alcali urinoso copioso imprægnati Zij. Zij. gr. lx. olei ad instar syrupi Zij. gr. xlvij. Massa nigra in retorta residua pendebat Zv. Zv. gran. xxxvj. quæ per decem horas calcinata reliquit cinerum Zij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali Zij. gr. xvij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit Zxj. Zij. gr. xxvij. in calcinatione Zij. Zv.

Carnosa hæc substantia saporem obtinet subdulcem, austerum & vitrioli solutionem nigro colorem tingit. Salem igitur essentialem continet tartareum cum terra adstringente copiosa & oleo subdulci conjunctum.

Cardones ab hac carnosâ substantia plurimum differunt. Cum phlegmate copiose plurimum salis volatilis urinosi præbent, mediocrem olei & terræ portionem, acidi vero perparum.

Cinara cruda estur plerumque cum adhuc tenera est cum sale & pipere. Sic stomacho grata & amica est, ciborum appetentiam dejectam recreat, potatoribus vero vini potum suaviorem efficit. Ubi vero grandior evasit, coquitur rejectis squamarum duriorie parte & lanugine intus contenta, & ex butyro liquato, aromatis, aceto vel omphacio parata comeditur, vel ex pingui carniū jure elixa, vel per frustula secta & in sartagine frixa additis sale & Petroselino, vel ex oleo & aceto supra cineres cocta. Asservantur quoque placentæ illæ carnosæ in hiemem, si insolentur vel in fumo exsiccentur; atque in loco sicco reponantur, ne situm contrahant, & ad intinctus & carniū condimenta usurpantur.

Quocumque modo præparetur aut coquatur Cinara parum nutrit & succi est crassi & flatulenti, quo fit ut quidam eam venerem stimulare existiment. Concoctu tamen facilis est in ventriculo, si moderate comedatur, ratione stypticitatis suæ qua ventriculi fibræ roborantur. Urinam ciere præcipue traditur, eamque turbidam ac putidam, quem tamen effectum Rajus ipsi denegat.

Foliorum costæ & caules teneri & candidi difficilis cæctionis dicuntur, quod verum deprehenditur, nisi ab illis qui eos butyro saturant.

Radices Cinaræ urinas potenter provocant. In decoctis & jusculis diureticis usurpari possunt. A quibusdam eorum decoctum ad urinas ciendas in enematibus præscribitur.

CITREUM ET LIMON.

Citream, Citrum & Malus Medica, Off. Citreum vulgare *Inst. R. H.* 621. Malum Citreum vulgare *Ferrarii hesperid.* 61. Malus medica *C. B. P.* 435. Medica Malus five Citromela *Advers. Lobel. Icon.* 143. vulgo, *Citronier.*

Arboris modus nostratibus in hortis medicus est. Radix ramosa, alte lateque diffusa, lignosa, & corticosa, foris lutea, intus albicans: truncus gracilis, ligno albo duroque, cortice coloris e viridi pallentis: rami numerosi, prolixi, tennes, ductilibique lentitia obsequentes: ex his vetustiores diluto virore flaventes, pallidisque aculeis armati, recentiores vero lata viriditate nitidi: summa ramorum foliorumque teneritas rubente virore fusca. Folium ad Juglandis folii magnitudinem accedens, persæpe obtusum, interdum etiam acuminatum, triploque fere in longitudinem quam in latitudinem porrectius, supina parte quam prona viridius, oris leviter incisus serratum, fibris a medio crassiore nervo excurrentibus venosum, nonnunquam corrugatum & veluti bullans, spissæ ambitu ramos convellens & tota hyeme exornans, bene odoratum, gustatu amarum,

arum, soli si obijciatur instar foliorum Hyperici foraminibus vel potius punctulis translu-
cidis undique respersum: spina foliorum plerisque superne contigua, gemmaque finiti-
ma, acumine subrubens, cetero viridis, apprimè rigida & satis longa. Flores confertim
summis ramulis velut odorarium in fasciculum frequenter coherentes, rosacei, petalis
cartosis, persape quinque per ambitum resupinatis, foris interfusus rubore, ceterum can-
didis, in orbem positus, ex caliculo viridi, quinquifido emergentibus constantes, alben-
tibus flavo sub apice, staminibus numerosis bene capillati, languide olentes, gustu pri-
mo subdulces, mox amari, partim frugiferi, exstante inter flamina longulo pistillo fru-
ctus rudimento, partim citra hoc indicium infœcundi, & hi quidem cito decidui, at il-
li tenacius hærentes. Fructuum figura sapius oblonga, nonnunquam globosa, fastigio
alias mucronato, alias retuso, superficie rugosa tuberosaque, longitudine non raro do-
drantali, imo quandoque majori; magnitudo enim varia, pondusque diversum, siquidem
nonnulli ad sex, novem, imo ad triginta usque libras proveniunt: cortex exterior co-
riaceus, tenuis, amarus & fervidus, colore primum viridi, in maturitate vero aureo seu
citrino fragranti: cortex interior seu caro crassa, veluti cartilaginea, firma, candida,
subdulcis, aliquantisper acida & leviter odorata; intus divisa in varia loculamenta suc-
ci acidi vesiculis membranaceis contenti plena: denique semina cuique pomo complura,
alicui quinquagena supra centena in medullas vesicularis sinu inclusa, oblonga, semion-
cialia, utrinque fere acuminata, duriuscula & membranacea amara, foris flava, stria-
taque cute vestita, nucleo duplici, candido, amarente cum quadam admixta dulcedine
referta. In eadem arbore sæpe visitur eodem tempore tempestivum, & pulchre confusum
floriferum ver cum pomifero autumno, pomis aliis cadentibus, aliis maturefcentibus, aliis
subnascentibus. Sed per autumnum proventus uberior. In Gallo provinciæ hortis colitur
hæc arbor ab Assyria, & Media primum in Græciam, & inde in meridionales Europæ
regiones translata. Unde fructus Mala Medica, Mala Assyria dicuntur. Fructus partes
omnes, cortex exterior seu flavedo Citri, cortex interior seu caro, pulpa seu succus, &
semina eximii usus sunt in medicina.

Analyti chymica, ex corticis exterioris Citri ℥v. per retortam distillatis prodierunt
humoris limpidi, odorati, & sapidi, primo obscure salis, deinde obscure acidi, cum
oleo essentiali limpidio flavescente, odoratissimo ℥iij. ℥ij. gr. xvij. humoris limpidi, ci-
trei odoris saporisque grati, manifeste acidi, & austeri, cum oleo essentiali limpidio,
flavescente, grato, sub finem rufo ℥xv. ℥iij. gr. xxxviij. humoris rufi, empyreumati-
ci, intense acidi, austeri cum levi acrimonia ℥ij. ℥vij. olei tum tenuis & essentialis,
tum crassi, & empyreumatici ℥j. gran. liij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v.
℥vij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. ℥j. gr. xxxvij. ex quibus lixivio salis fixi mere
alkali ℥iij. gr. xxxiij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ℥j. gran.
xxxvj. in calcinatione ℥iij. ℥v. gr. xx.

Ex succi Citrei recenter expressi ℥v. prodierunt humoris limpidi, saporis, & odo-
ris fere expertis, obscure subsalis, & obscure acidi ℥ij. ℥v. ℥iij. gr. vj. humoris limpi-
di, saporis, & odoris expertis, neque manifeste neque obscure acidi ℥xiiij. ℥iij. gr. xxxvj.
humoris primo obscure acidi, deinde manifeste acidi, austeri, subsalis ℥ij. ℥vij. ℥iij. gr.
xxx. humoris rufi, leviter empyreumatici, intense acidi, austeri, cum acredine qua-
dam, obscure subsalis, & alkali ℥vj. gr. xij. olei spissi ℥ij. Massa nigra in retorta resi-
dua pendebat ℥ij. ℥vij. gr. xvij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥iij. gr. lxx. ex qui-
bus salis fixi mere alkali ℥ij. gr. xxiiij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distil-
latione fuit ℥vj. gr. xliij. in calcinatione ℥ij. ℥ij. gr. xxix.

Itaque cortex Citrei mali plurimum olei continet, cum sale essentiali ammoniacali
subadstringente conjuncti. Econtra medulla seu succus olei portionem exiguam, & salis
acidi evoluti plurimum obtinet.

Citrea mala mensis non tam ut alimenta, quam condimenta apponuntur. Saporis, &
odoris gratia in taleolas concisa multis ciborum veneribus intermiscuntur. sola, vel fac-
chari polline conspersa. Succo eorum carnes irrorantur: ejus enim aciditas appetitum
languentem excitat, ciborum concoctionem juvat, modo modicus sit illius usus. Cortex
exte-

exterior propter duritiem in ventriculo difficile concoquitur, quemadmodum & cortex interior seu caro alba.

Commendantur integra contra venena febresque malignas, & pestilenciales: & a pluribus Theriacæ, Mithridatio, & confectionibus quibuscumque alexiteriis in ipsa pestilentia potiora, & magis proficua censentur. Insuper insigni donantur antiscorbutica virtute, ita ut pro hujus morbi specifico remedio habeantur. Equidem solo succo Citri vel malorum Citreorum esu scorbutici etiam gravissimi sanantur. Eorundem succo scorbuticorum gingivæ exulceratæ sæpius collatæ citissime absterguntur. Batavi certe post diuturniores navigationes in Indiam orientalem, aut alia absita loca, ubi scorbutum sæpissime contrahunt, statim atque Lusitanicas oras attingere possunt, & mala Citria vel Aurantia obtinere, ab eo citissime liberantur. In febribus ardentibus & malignis plurimum conferunt ad sitim extinguendam, bilis aut sanguinis æstum & effervescentiam coercendam, vires prostratas restituendas. His nominibus in potum frusturatim secta conjiciuntur. Succus cum saccharo aqua diluitur, & potum præbet refrigerantem, palato gratum, sanis & ægris saluberrimum. Prætera succus Citri diureticus est, arenulas pellit, & ad affectus nephriticos commendatur: vomitiones cohibet, quas biliosi humores movet: affectionibus melancholicis, & hypochondriacis opitulatur: cordis palpitaciones spasmodicas sistit: languores quos utrinque bilis fervidi vapores faciunt, discutit.

Externe quoque hæc Mala valde prædicantur in peste, & morbis contagiosis ad contagium arcendum. Pomum Citri solum vel Caryophyllis aromaticis confixum manu assidue gestant, identidem naribus admovent, & interdum morficant. Equidem hoc modo non tam arceatur contagium, quam comescuntur nausæ, & vomitiones, vel ex pravis ægrotantium halitibus, vel ab imaginatione læsa oriundæ, quibus ventriculus debilitatur, & ciborum concoctio depravatur.

Exterior cortex flavescens valde odoratus est, & aromaticus, quod vesiculis constet innumeris oleo essentiali repletis. Masticatus oris halitum emendat, amarore ventriculum roborat, vermes necat. Ipsi exsiccat vis cardiaca, & alexiteria tribuitur. Flatus potenter discutit, humores crudos in ventriculo aut in intestinis contentos concoquens, ac digerens. Exsiccatus cardiacum vel alexiterium habetur præstantissimum. Saccharo conditus inter bellaria mensis secundis infertur. Electuariis etiam cardiacis admiscetur adversus morbos contagiosos, vel ad ventriculum roborandum, necnon etiam electuariis, & medicamentis purgantibus ad purgantium medicamentorum vehementiam temperandam.

Ex eodem cortice flavo oleum essenziale extrahitur duplici ratione: vel corticis exterioris recentis tæniæ tenuissimæ inter digitos exprimuntur super vitrum latum vel in fundibulum vitreum, in quod ros oleosus cadit qui sensim in olei essentialis summe volatilis, penetrantissimi, & suavissimi guttas majores coalescit, & in aliud vas recipiens stillat: vel iidem cortices ærea vesica cum magna aquæ copia, ignis ope distillantur, ut cetera olea essentialia distilla. Ex his oleosaccharum conficitur quod utiliter iulapiis cardiacis, stomachicis, vel extractis purgantibus admiscetur. Sed cavendum est ne immodicus sit horum oleorum essentialium usus, ut jam diximus. Alia est oleosaccharum conficiendi ratio compendiosior, & faciliior; affricantur nimirum integra Citrea poma durissimo, & siccissimo sacchari frusto tamdiu donec inde extimus flavescens cortex oleosus plane abrasus sit. Saccharum flavo, & oleoso succo imbutum cultro abraditur, & in vase probe clauso reservatur ad usum.

Syrupi tum ex succo acido, tum ex cortice flavo Citri conficiuntur. Ille dicitur syrupus e succo Citri: potenter refrigerat seu sanguinis æstum compescit, bilis effervescentiam coercet, & urinas promovet. Hic syrupus flavedinis Citri nuncupatur, & inter cardiaca, & stomachica numeratur. Nonnulli etiam syrupum totius Citri præparant qui utriusque virtutes in seipso retinet.

Cortex interior seu caro alba rarioris est usus in medicina, & difficile coquitur in ventriculo. Nonnulli tamen vim diureticam, imo lithontripticam ipsi tribuunt, sed illam ceteris diureticis valentioribus confociant. Saccharo rite condita inter dulciana locum tenet.

Ex pulpa Citri seu medulla acida conditum præparatur quod inter alexipharmaca, & antiscorbutica medicamenta annumeratur.

Semina alexipharmaca existimantur. In quibusdam compositionibus alexiteriis usurpantur. Ventriculi & intestinorum vermes enecant, menses provocant, flatu discutiunt, humores viscidos attenuant, & dividunt. Ex his emulsiones conficiuntur vermifugæ, & cardiacæ, in morbis mali moris, & pestilentialibus.

Etiamsi in prædictis morbis acidis utiliter usurpentur, quia insignem habent refrigerandi, aperiendi, pituitam crassam incidendi, putredini resistendi, inflammabilitatem humorum, & eorum acrimoniam demulcendi, advertendum tamen in pleuritide, peripneumonia, hæmoptoe, phthisi, ceterisque pulmonum affectionibus, ventriculi, & intestinorum inflammatione, dysenteria, sanguinis mictu, renum, & vesicæ ulceribus, plurimum nocere. Tunc igitur ab illis abstinendum est. Tussis enim provocant, ventriculi, & intestinorum tormina pariunt, diarrhæas aut hæmorrhagias provocant. Speciatim vero de succo Citri, & Limonum Riverius observat cautum esse debere illius usum; quia frequentius aut nimia copia exhibitus aphthas facit in ventriculo, & excoriatio-
nes, unde lienteria succedit.

24. Cryſtall. mineral. ℥j. Sacchar. albi ℥iiij. Coccinillæ gr. xvj. Bulliant in aq. communi ℔ijss. ad despumationem. In decocto per subsidentiam purgato & per inclinationem a fœcibus separato ac refrigerato mali Citri succus exprimatur, & sapius de vase in vas transfundatur liquor pro potu palato grato, in febribus ardentibus, biliosis, malignis, & pestilentialibus perutili.

24. Folior. or. ℥ij. Mann. Calabr. ℥ij. Sal. vegetabil. ℥jss. Liquiritiæ rasæ & contus. ℥j. Coriandr. ℥ss. Folior. Pimpinell. Mij. Malum Citreum unum taleolatim sectum. Affund. bull. ℔ij. Macerentur per noctem. Fiat colatura, & erit pituitana laxans distribuenda in quatuor doses tertia vel quarta quaque hora sumendas.

24. Radicis Raphani rusticani recentis, & minutim concisæ ℥ij. Folior. Cochlear. P. j. Passulas exacinas n. vj. Liquir. rasæ, & contus. ℥ss. Dimidium Citri cum cortice taleolatim concisi, vini albi, & aq. comm. ana ℔j. Macerentur frigide per 24. horas in vase vitreo rite clauso, identidem agitando. Sit pro potu ordinario in scorbuto.

24. Spir. Cochleariæ, & Sp. vini ana ℥j. Succi Citri ℥ij. Aq. Nasturtii ℥ij. Fiat gargarisma in scorbuto ad gingivarum exulcerationes abstergendas.

24. Conserv. Cochlear. ℥ij. Conserv. Lujulæ ℥j. Pulver. Ari comp. ℥vj. Syrup. e Succo Citri q. s. F. electuarium de quo sumat æger ter die ad magnitudinem nucis moschatæ in scorbuto, servatis servandis.

24. Aq. Parietar. stillatit. ℥liij. quibus dilue syrnp. e succo Citri vel Limonum ℥j. Adde olei Amygdalar. dulc. Fiat potio oleosa in doloribus nephriticis perutilis.

Observabunt Tyrones in julapiis cardiacis, & diaphoreticis Stibii præparationes diaphoreticas cum acido succo Citri vel Limonum permiscendas non esse, ne emeticæ fiant. Caveant pariter ne acida emulsionibus commisceant: quippe substantiam lactescentem facile præcipitant.

Cortex Citri tum conditus, tum succus usurpatur in opiata *Salomonis*, electuar. de Citro solutivo, Tabellis contra vermes laxativas *Penicher. collectan. Pharm.* Pulver. lætificante, & digestivo *ejusdem*. Semina usurpantur in diamargarito frigido *Codicis Paris.* Tabellis contra vermes, Pulver. Pannonico *Chatas*, confectioe & Hyacinthis, & opiata *Salomonis*.

Limon, mali Limonia *Off.* Limon vulgaris *Ferrarii hesperid.* 193. *Inst. R. H.* 621. Malus Limonia acida *C. B. P.* 436. Limonia malus *J. B.* 196. Limones *Lobel. Icon.* 143. vulgo, *Limonia* cujus fructus *Limon*.

Citro congener est malus Limonia quam ea de causa hic adjungimus. Arbor enim satis procera, nec tamen admodum plerumque ramosa: oblongo Citri folio, sed brevior: crebris sæpe aculeis, at minoribus, & venenatis: languidi odoris flores propemodum æquali, fructu in ovata figuram conglobato sed contractiore, remissius flavente, ac
le.

levius odorato Citrum ex parte repræsentat. Ab eo tamen distinguitur fructu minore cortice carnofo seu interiore tenuiore, copiofiore pulpa, & succo uberiore, ut interdum nihil fere nisi succum contineat, eoque magis acido quam quæ mandi facile queat. In hortis Galliæ meridionalis colitur. Poma in usum veniunt, & medicum, & culinarium.

Limonia mala, cum Aurantiis, & Citreis sint gustu acidiora, ideo magis refrigerantia esse verifimile est. Valent ad eisdem usum atque Citrea; ad venena tamen ut minus efficacia, ita ad æstuates morbos valentiora habentur. Cortices Limonum saccharo condiuntur pro bellariis. Fructus integri parvi, & virides condiuntur quoque, & inter stomachica recensentur: Quidam Mala hæc taleolatim secta, asperso multo sacchato, comedunt, sicque appetitum languentem excitant, sitim potenter extinguunt, & febrilem ardorem compescunt. Succus Limonum admodum efficax in dissolvendis calculis, & detergendis viis urinariis censetur. Sed ne quid nimis.

Syrupus de succo Limonum in officinis præparatur commendatus ad calculum, & obstructions renum: item ad sitim, & æstum in febribus ardentibus: cordi, & ventriculo robur addit, & bilis effervescentiam compescit; ideoque haud infeliciter imbecillitates, lipothymias, vomitus, & singultus febribus ardentibus supervenientes curat.

Succus Limonum tinctoribus utilis est ad colores multos transmutandos, aut fixiores efficiendos. Quæ hoc succo exarantur super chartam litteræ occultæ, igni admotæ manifestæ fiunt.

C I T R U L L U S.

Citrullus, & Anguria, *Off.* Anguria Citrullus dicta C. B. P. 312. *Inst. R. H.* 106. Citrullus folio Colocynthidis secto, semine nigro, quibusdam Anguria J. E. 2. 235. Anguria, Cucumis, Citrullus *Dod. Pempt.* 664. Cucumer, vel Cucumis Citrullus *Fuchs.* vulgo, *Citroville*.

Radices habet tenues, rectas, fibratas, capillatasque, spargit per terram sarmenta fragilia, hirsuta, foliis vestita amplis, in profundas lacintas dissectis, asperis & hirtis, e quorum sinu exeunt capreoli, necnon pediculi, flores sustinentes luteos, campaniformes, patentes, quinquifidos, quorum alii steriles sunt, alii sæcundi seu insidentes embryoni qui deinde abit in fructum magnum, & rotundum, quem vix ambabus ulnis ambiat: cortex duriusculus sed levis, nullis tuberculis inæqualis, atro viridis, dilute virentibus maculis aut albicantibus persusus: caro Cucumeris vulgaris, alba vel subrubra, firma, grati saporis. Semen fungosa medullarum occupante substantia immergitur oblongum, latum, compressum, rhomboideum, flavescens aut subrubens, rugosum, duriusculo cortice præditum, sub quo medulla alba esui grata ut Cucurbitarum. Hortos olitorios locupletat. Caro edulis est, & semen e numero quatuor frigidorum majorum.

Analysi chymica, ex carnis Citrulli ℥v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis, & odoris herbacei, obscure subsalsi, ℥viij. gran. xlvij. humoris limpidi, obscure subacidi ℥ij. 3v. ℥iiij. gr. xlij. manifeste acidi ac tandem intensi ℥ij. 3ij. 8r. lxxvj. humoris rufescentis, alcali, uringsi 3v. olei spissi, & gravis 3ij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superflua, & jam semi-calcinata pendebat 3vij. gr. lxxij. quæ rite calcinata reliquit cinerum 3iiij. gran. xij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali 3j. gran. xxvj. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit gran. xxxiiij. in calcinatione 3ij. gr. l.

Citrullum plurimum phlegmatis continet, mediocrem salis essentialis tartarei, & ammoniacalis portionem, olei vero aliquantulum a sale essentiali ita divisum, ut liquorem aliquantisper mucaginosum constituat. Hic liquor fermentatione saporem nonnihil vinosum adipiscitur, evolutione nempe salis acidi, & olei, sed multo phlegmate obrutorum.

Citrulli caro, quæ cortici subest, a nonnullis cruda, sed frequentius cocta comeditur. Nutrimentum autem confert exiguum, sanguinemque producit aquosum, qui internarum partium inflammationes mitigat, & bilis acrimoniam ac fervorem contemperat. Infinitis modis culinæ eam parant, elixant, frigunt, assant; butyro, lacte, sale, capis, aro-

aromatis, & saccharo coniunt. Imo & Citrulli pulpæ admixta triticea farina, panis conficitur qui flavescit, sapit suaviter, & in refrigerium salubriter assumitur.

Semina refrigerant, & eam ob causam inter semina frigida maiora recensentur. Urinas movere dicuntur, vel potius urinarum acrimoniam demulcent, & sanguinis effervescentiam compescendo ejus feri secretionem per renes juvant. Eapropter emuliones ex his parantur cum decoctis vel aquis convenientibus in febribus ardentibus, dysuria, ischuria, ardore urinæ, calculo, renum aut vesicæ exulceratione, arthritidis doloribus; & cum aliis feminibus frigidis confociari solent. Cum medicamentis purgantibus nonnunquam admiscuntur ad eorum vehementiam retundendam.

Oleum ex seminibus expressum cutim emollit, ejus inæqualitates lævigat & vitia delet, in pomatis cosmeticis sæpe usurpatur.

24. *Seminum Citrull. & Melonum* ana ʒi *Semin. Papaver. alb.* ʒß. Contunde in mortario marmoreo sensim affundendo aq. Lactucæ, Portulacæ, vel Papaver. rhæad. ana ʒvj. Colatura cum expressione facta dilue syrup. de Nymphæa, vel Diacodii ʒvj. F. emulsio hora somni propinanda ad sanguinis æstum coercendum & somnum conciliandam.

24. *Semin. Citrull. Cumer. Cucurbitæ & Melon. ana* ʒi. *Amygdalar. dulc. decorticar. paria* vj. Contundantur sensim affundendo decocti Hord. vel aquar. Lactuc. Portulacæ ʒij. Expressione dilue syrup. de Althæa vel Nenuphar. ʒij. F. emulsio. Sumat æger per cyathos inter jacula, in febribus ardentibus, renum aut vesicæ affectionibus.

24. *Quatuor semin. frigidior. major* ʒß. *Semin. Card. bened.* ʒi. *Decoct. Scorfonner. vel aquar. Ulmar. Scabios. aur Bugloss.* ʒxij. F. emulsio qua dilue syrup. Caryophyllor. hortens. vel syrup. flavedin. Citri ʒj. pro duabus dosibus. Unicuique addi potest Diaphor. mineral. ad gr. xv. aut conf. Alkermes ad ʒß. in febribus malignis aut pestilentialibus.

Usurpantur semina Citrulli in pulvere Haly *Pharm. Lond.* Pulvere Diatraganthi frigid. *Charas*, Electuario Diapruno, El. de Psyllio & El. de succo Violar. *Charas*.

24. 4. *S. Semin. frigidior. major.* ʒi. Contusa insuantur in ventre pulli gallinæ & coquantur in aq. communis ʒij. ad ʒij. Aqua Pullastri dicitur, quæ per cyathos propinatur in jacula.

C O C H L E A R I A

Cochlearia, *Off. Cochlearia folio subrotundo, C. B. P. 110. Infl. R. H. 215. Cochlearia, J. B. 2. 942. Dodon. Pempt. 594. Cochlearia major Batavica subrotundo folio, Moriss. H. Oxon. Britannica, Gesner. vulgo, Herbe aux Cuilliers.*

Radice est candida, crassiuscula, recta, fibrata & capillata: foliis multis, satute videntibus, rotundioribus, auritis, unciam longis, cochlearis fere in modum nonnihil cavis, succi plenis, crassis & pediculis palmaribus insidentibus, acris, pungentibus, amaricantibus, odoris nidorosi ingrati, caules ramosi sunt, supini, cubitales, glabri, foliis quæstus magis laciniatis, longioribus & sine pediculis, floribus ornati tetrapetalis, cruciformibus, candidis, cum calyce quadrifolio & pistillo abeunte in fructum membranaceum, sphericum, duas lineas longum, bicapsularem, in quo semina continentur parva, subrotunda, rufa. Nascitur in Pyrenæis & in ora maritima Belgii. Planta integra usu est.

Analysi chymica, Cochleariæ floridæ ʒv. demptis radicibus præbuerunt humoris primo albicantis, deinde limpidi, saporis acris, linguam pungentis, odoris penetrantis, Cochleariam crudam referentis, tandem saporis minus acris & acidi ʒij. ʒxij. ʒiij. gr. lx. humoris primo limpidi, deinde rufescentis, acidi, empyreumatici, postea acidi austeri ʒj. ʒx. gr. lx. humoris rufescentis, sale volatili urinoso imprægnati ʒvij. gr. xxiiij. olei spissi adiposi ʒvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ʒij. ʒj. gr. liij. quæ calcinata reliquit cinerum ʒj. ʒvj. gr. vj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒvj.

3vj. gr. xlvij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit 3ij. 3ij. gr. xliij. in in calcinatione 3j. 3ij. gr. xlvij.

Phlegma quod primum in distillatione prodit, turbidum est ab oleo quodam tenui, acri, pungente & summe volatili, a quo plantæ odor & sapor acris præcipue pendet. Præterea sale essentiali ammoniacali donatur hæc planta copioso phlegmate diluto. His principiis Cochlearia humores lentos & crassos incidit & attenuat, illisque morbis medetur, qui ab hoc humorum lentore originem ducunt, in primis vero scorbuto, cuius peculiare seu specificum, ut vocant, medicamentum est, unde & Germanice & Anglice inde nomen sumpsit: Usurpari solet a nonnullis in jure carniū lacte aut vino decocto. Verum quia partes illæ, in quibus præcipua vis & utilitas hujus herbæ consistit, admodum volatiles sunt, & cōctione facile evanescunt, J. Rajus multa cum ratione satius esse putat succum herbæ expressum aut ejus infusum exhibere quam decoctum.

Herba recens leviter contusa vel potius incisa cerevisiæ, vino vel aquæ infusa in vitro probe obturato, intra tres quatuorve dies totam suam vim antiscorbuticam seu spiritum volatilem eis communicat. J. Rajus experientia fretus cerevisiam sic præparatam pro potu ordinario scorbuticis commendat. Minus proficua est, observat idem auctor, in qua Cochlearia diu infusa fuerit: nam diuturna infusione partes terræ & fixiores herbæ eliciuntur & cerevisiæ communicantur, partesque volatiles vel avolant, vel cum fixiores herbæ eliciuntur & cerevisiæ communicantur, partesque volatiles vel avolant, vel cum fixioribus complicatæ vim suam amittunt. Herba exsiccata nil vel parum habet virtutis. Extractum a nonnullis laudatur, sed in eo parum energiæ deprehenditur: diuturna enim evaporatione spirituosæ hujus plantæ partes avolaverunt.

Licet autem in scorbuto curando Cochlearia apud septentrionales populos primatum ducat, attamen non omnibus naturis conducit. Nam illis, qui phlogosi vagæ, observante Ettmullero, rubori faciei, palpitationibus cordis, hypercatharsi, cephalalgis, & aliis symptomatibus sunt obnoxii, acria hæc non conducunt, sed potius nocent; nisi cum Acetosa, Acetosella, Beccabunga, vel lacte, vel sero lactis aut vino propinentur, ut ita temperetur acrimonia eorum volatilis. Unde iis qui laborant febre intermittente scorbutica, cujus norma est typus erraticus, medicamenta antiscorbutica præscribit in sero lactis quod egregie abstergit.

Joannes Junckerus in *Medicina conspectu*, pro variis naturis varias antiscorbuticorum classes constituit. Temperamentis phlegmaticis acriora & penetrantiora, Cochleariam scilicet, Nasturtiorum genera, Raphanacea Armoraciam, Sinapi, Cœpas, Allium proponit: melancholicis amara, scilicet Beccabungam, Fumariam, Trifolium fibrinum, Chelidonium minus, Cichorium, Chærophylum assignat: sanguineo-cholericis acida vel sola vel ceteris consociata, qualia sunt Acetosa, Oxytriphylum, succus Citri, Limonium, Ribium, Berberum, &c. præscribit. Verum quamplurimi & magni nominis Medici acribus medicamentis antiscorbuticis acida consociare amant. Usu felici Th. Sydenham cum Cochleariæ condito Malorum Citreorum vel Aurantiorum pulpam adjungit; Martinus Lister *Exerc. de Scorbuto*, acidos omnes fructuum succos, acetum & ipsum vitrioli spiritum; Simon Paulli mixturam simplicem ad 3j. cum succo Cochleariæ permiscet; & Groenlandi populi diuturna experientia edocti ad scorbutum curandum Cochleariam & Acetosam promiscue apud eos sponte nascentes usurpant. Reipsa in scorbuto incipiente sanguis & lymphæ spissiores sunt, motu circulari per artus lente admodum circumferuntur, & vitali fere desituntur fermentatione, ac proinde acribus & spirituosus medicamenti indigent, ad torpidas fibrarum solidarum oscillationes concitandas, ad humorum lentorem dissolvendum, & eorum motus tum circularem, tum fermentativum concitandum; verumtamen in scorbuto jam confirmato humores stagnatione & mora quamdam susceperunt putredinem, qua sales in illis contenti urinofam indolem contrahunt, & evolvuntur, ut in sanguine, sero, & urina putrescentibus observare licet, & sui juris fiunt. Tunc autem urinofos sales, si spirituosos & actuosos antiscorbuticorum medicamentorum partibus concitentur, & agitentur, sulphureas humorum partes

carminant & dividunt, spissam & viscidam humorum crasim destruunt coagula dissolvendo, partes solidas corrodunt, unde tot scorbuti symptomata. At vero acidorum subtilium & volatilium ex vegetabili potissimum desumptorum intromissione hi sales urinosi a spiculis acidorum irretiuntur, & ex amborum consociatione exurgit sal falsus non amplius reformidandus, qui ut plurimum per vias urinarias blande & placide secernitur. Actuosius vero partibus quæ inter acida vegetabilium spicula latent, vel quæ cum illis a prudente Medico consociantur, spissior humorum crassiss diluitur, & blanda vitalisque fermentatio restituitur. Illis, qui hujus succum fastidiunt, S. Pauli Cochleariæ essentiam liquidam proponit in Germania celebratam, quam eo parant modo.

24. Cochlear. recentis contusæ q. v. Affunde ejus plantæ succum in quo tantillum fermenti vel sæcis cerevisiæ solutum sit. Irrora, consperge raro sale. Hæc probe mixta reponantur vase optime operculato tamdiu in locum subterraneum usque dum acriorem odorem spirent. Tunc distillantur per alambicem in balneo M. & obtinebitur spiritus Cochleariæ. Postea

24. Recentia Cochlear. folia. Contunde & torculari valido ex iis succum exprime, eumque in vase aut vitro optime lutato defœca & per chartam bibulam filtra.

Hujus hac arte depurati succi tribus partibus affunde partem unam spiritus Cochleariæ supra descripti. Digere & circula l. a. Quibus si addideris paululum Sacchari, essentia Cochleariæ parata est. Dosis ℥i. aut ℥ij. Adhuc præstantior erit, si mixturæ simplicis dictæ aliquot guttulæ ad ℥j. pro desi remisceantur.

Spiritus antiscorbuticus præstans præparatur ex aliquot manipulis foliorum Cochleariæ contusarum & totidem uncis radices Raphani rustici rase simul mixtis, succo Cochleariæ irrigatis, per 24. horas maceratis ac tandem blando ignis calore distillatis. Hujus spiritus unum aut alteram cochlear juscule vel potionibus antiscorbuticis affunditur.

Spiritus Cochleariæ, annotante J. Junkero, concitat facile sanguinem, infert anxietates, astuosam cephalalgiam, & maculas nimium expellit. Major in Chirurgia infusoria, p. 270. observat spiritum Cochleariæ quibusdam cephalalgiam concitare. Ideo cum acidis liquoribus hunc spiritum semper miscendum esse Ettmullerus existimat.

24. Radicum Raphani rustici, Scrophular. minor. Helenii, & Acetosæ ana ℥ss. Folior. Fumariz, Becabung. Nasturtii aquatic. ana M. j. Summitatum Pini & Abietis, florum Centaur. minor. & Genist. ana P. j. Seminum Eucæ & Aquilegiæ, Bacchar. Juniper. contus. ana ℥i. Coquantur in aq. comm. ℔vj. ad ℔v. addendo sub finem folior. Sempervivi minor. P. ij. Cochlear. M. j. Apozema coletur ad usum. Dosis ℥vj. cum syr. Limon. ℥ss. quater die in scorbuto.

24. Aquar. stillatitiar. Raphan. rustici, Nasturtii, Becabung. ana ℥ij. Succo Cochlear. ℥j. Mixtur. simplicis gutt. xxx. Syr. Limon. ℥ss. F. julap. in scorbuto.

24. Folior. Cochlear. Becabung. Nasturtii Cichor. sylvestr. Oxytriphyl. & Acetosæ rotund. ana M. j. cum frustulo carnis vitulinæ. Fiat jusculum in baln. Mariæ in vase probe obturato.

24. Rad. Raph. rustican. ℥j. fol. Cochlear. & Nasturtii contusor. ana M. ij. Passular. exacinar. ℥vj. Fiat infusio ex vini albi feri lactis ℔j. De qua capiat ℥iv.

Externe in scorbuticis oris affectionibus, tumore cruentato gingivarum, earumdem inflammatione, exulceratione, dentium vacillatione, Cochleariæ succus vel ejus spiritus apprimere conducant. His humectetur linteam, quod postmodum affricetur gingivis & partibus oris scorbuto affectis. Vel etiam in gargarismatis recipiuntur. Quidam in succo Cochleariæ aluminis usi tantillum dissolvunt & sic parant gargarisma in excrecentia gingivarum scorbutica egregium.

Cochleariæ succus cum herba contusa & imposita faciei maculas intra breve spatium tollit: postea vero decocto fursuris abluenda est.

Cochleariæ conditum & aquam distillatam in Officinis præparant ad scorbutum & in viscerum obstructionibus perutilia.

C O L C H I C U M.

Colchicum vulgare, Off. Colchicum commune, C. B. P. 167. *Inst. R. H.* 348. Colchicum, J. B. 2. 649. *Dodon.* 460. Colchicum Anglicum purpureum, & Anglicum album, *Prakins*, & *Gerard.* vulgo, *Colchique*.

Paulo ante autumnum æquinoctium flores erumpunt, nullis jam apparentibus foliis, liliacei, monopetali ab ipsa radice emergentes sub tubi tenuissimi, tenerioris, albicantis forma in sex partes sensim ampliati. Croci flosculis, & forma, & colore affimiles, dilutius tamen cœrulei, staminibus internis pallide luteis & pistillo e floribus fundo surgente, & in capillamenta tenuia desinente. Postquam unum alterum diem duraverint, flaccescunt. Deinde post sequentis veris initium folia profert terna aut quaterna, oblonga, lata, levia, pingua, Liliæ albi foliis, & forma & levore satis similia: inter quæ mediæ in brevibus pediculis exeunt duo, tres aut quatuor instar silicarum folliculi triangulares, crassi, oblongi, in tria loculamenta divisi, & per maturitatem in tres sese explicantes partes, semine pleni rotundiusculo, & rufo colore nigricante, quo maturo folia una cum cauliculis intercidunt.

Radice nititur bulbo simili, turbinata, ab una parte in planum compressa, rimam five sulcum cum flore habente, reliquo tempore non apparentem, tunicis conveſtita nigricantibus & fibris aliquot inferius donata. Bulbus ipse carnosus, candidus, lacteo succo manans dum quidem viret & recenter e terra erutus: siccatus etenim rugosus, & foris interiusque nigricat, aut obscure rubescit. Sapore autem est dulci, amaritudinis tamen exiguum salivam eliciens subsequitur. Odorem vero omnes partes gravem & nauseabundum spirant. In pratis agri Parisiensis sponte nascitur.

Medici veteres & Neoterici unanimi consensu Colchici radicem venenatam esse & in cibo acceptam necare pronuntiant. Ferunt eos, qui Colchici radicem comederunt, pruritu per totum corpus affici, in internis partibus morſum, & circa stomachum cum multa gravitate æſtum percipere: invalescente vero affectione per alvum cruenta cum ramentis admixtis excernere. D. Ludovici narrat unicam Colchici radicem rustico cuidam robusto exhibitam validissime & ad necem usque purgavisse. Petrus Garidel in *Hist. Plant. Aquifextiens.* refert quosdam rusticos tres quatuorve Colchici flores febri intermittente laborantibus comedendos offerre & sæpe felici cum successu. At ipse quamdam vidit ancillam quæ hocce a rusticis acceptum remedium sumperat, diris anxietatibus circa præcordia & ventris torminibus per tres dies vexatam, quæ tandem post triduum interiit. Legitur apud Historiæ Lugdunensis auctores, Turcas Colchici floribus uti cum inebriari volunt: eos enim vino macerant, quo epoto adeo stupidi redduntur, ut in extasim abeant. Unde liquet hanc plantam omnibus suis partibus deleteriam esse.

His, qui Colchici bulbum sumperunt auxilium ferendum 1. per vomitum, per clyſteres ex decoctis demulcentibus foliorum & radicum Althææ seminis Lini, &c. deinde lac quodcumque calidum magna copia propinandum est.

Externe vero non nocet, imo juvat. J. Bauhinus refert, quemdam Medicum ad verrucas ani Colchici bulbos tuſos cataplasmatiſ modo superligare: quo remedio excidunt: eundemque ad pediculos latos pudendorum eorundem decocto ex aqua locum affectum abluere.

At præſtantiorem huius radicis energiam Georg. Wolfgangus Wedelius peculiari dissertatione nuperrime promulgavit sub hoc titulo: *Experimentum curiosum de Colchico veneno & alexipharmaco simplicis, & composito Gene* 1718.

Celebris ille Medicus & summa eruditione & diuturna felicitate praxi clarus narrat se ab anno 1668. in hunc usque annum 1718. hanc radicem pro amuleto collo appensam semper gestasse, & optimo quidem cum successu, neque seipsum solum, sed & alios plurimos, neque solum in peste, sed etiam in morbis epidemicis quibuscumque, dysenteria, febribus malignis, variolis, morbillis, & similibus.

Occasionem qua hoc amuletum sibi ipsi innotuit sic refert. Cum anno 1668. in urbe

Gothana strages dysenterica sævire incipiebat, qua minimum quadringenti ipsi curandi incumbabant homines malignis symptomatibus affecti, cum petechiis, deliriis, faucium inflammationibus decumbentes & quotidie invifendi per duos menses, & ultra, ipsi occurrat dissertatio, quædam antiloinica de peste universali anno 1637. grassante cum quibusdam remediis & arcanis. Auctor nomine Caspar narrat, quendam præfectum militum in bellis Hungaricis suos milites solo hoc amuleto a sævienti peste immunes semper fecisse, quod a rusticano didicerat, qui assererat omnes vicini cujusdam pagi incolas ab eodem præfecto hic degente eodem amuleto præmunitos, pestifera lue affectos non fuisse, dum in pagis & urbibus vicinis dire sæviret. Laudata experientia inducti Vedelius, & focii appendere cœperunt radicem, & nullus eorum contagiosa hac pestilente dysenteria affectus fuit.

Cum ante aliquot annos, addit Videlius, in urbe Hamburgensi grassaretur pestis, illustris Magistratus a facultate Medica nostra desiderabat duos Medicos pestilenciales, quos illic mandabamus divinæ tutelæ commissos, & hoc amuletum ipsis appendendum suadebamus. Bene gesta re, liberata urbe, salvi utrique & incolumes redierunt.

Grassantibus variolis ejusdem amuleti efficaciam deprehendisse testatur. Data enim essentia præservativa interne, & amuleto hoc munito corpore vel non correpti sunt quamplurimi, vel levius affecti felicius evasere.

Huic bulbo idem auctor Plantaginis majoris radicem sæpius adjunxit pro amuleto antipestilentiali valde commendatam. Has radices suo tempore collectas, exsiccatas, & centufas cum tantillo pulveris Lavandulæ admixto, ut recoletur, & sacco inclusas distribuere solebat & Arcanum duplicatum catholicum nominabat. Hoc tandem comprobata quinquaginta annorum experientia publici juris facere non dubitavit velut alexipharmacum pestis, febrium ardentium, malignarum, variolarum, morbillorum purpuræ simplicis puerperarum, dysentericæ & similibus: ita ut vel non corripiant homines, vel minori copia, minori molestia, & periculo.

Attamen Vedelius observat legitimam dietam insuper requiri, vitando noxia & moderationem servando in rebus dictis sex non naturalibus, aere, cibo & potu, somno, motu, & vigiliis, & quiete, excretis & retentis, & animi pathematibus.

Colchici bulbi colligi debent circa festum Sancti Michaelis seu autumnale æquinoctium, dum flores marcescere incipiunt. Tunc enim radix succo turget. Taleolatim concisi in umbra exsiccantur. Cum uno Colchici bulbo crassiuscule contuso radicis Plantaginis majoris seu latifoliæ exsiccatæ, & contusæ ʒi. permiscetur. Sacculo sericeo incluso de collo suspenduntur, ita ut circa cordis scrobiculum pendeant. Nonnulli his radicibus Camphoræ tantillum addunt: post tres menses amuletum renovandum est.

Jacobus Wolffius Medicinæ Professor Jenensis in tractatu cujus titulus est *Curiosus Amuletorum scrutator*, testatur hoc amuletum a plurimis laudatum & commendatum fuisse variis temporibus in Germania grassante peste. At exemplum deficientis hujus amuleti refert in quodam Theologo insigni in Thuringia qui hoc amuleto præmunitus nihilominus febre maligna correptus fuit & interiit. At non omnis virtus huic amuleto deneganda. Non ideo enim medicamentum rejiciendum est, & reprobandum quod una aut altera vice inefficax deprehendatur, modo sapius profecerit. D. Aug. Quirinus Rivinus *Tractatu de Peste Lipsiensi anno 1680.* de hoc amuleto sibi ipsi communicato mentionem facit tamquam certissimo contra pestem: & postea suam de his amuletis mentem aperit, & non alium esse eorum usum, nisi quod his confisi præsidii plebei præsertim magnanimi reddantur, minusque contagium perhorrescant, existimat. Omnes autem norunt quid valeat terror, quantum pestilentia vires adauget.

CONSOLIDA.

Plantæ plurimæ Consolidarum nomen acceperunt propter virtutem vulnera consolidandi, quæ ipsis tribuitur. Sex septemve in Officinis usitatæ sub hoc nomine profiant: scilicet Consolida major, seu Symphytum majus: consolida media, quæ duplex, Bugula una, altera Bellis major sive Leucanthemum: consolida minor quæ etiam duplex; Brunella & Bellis minor: Consolida rubra sive Tormentilla; denique Consolida Sarracenica quæ Virga aurea. De Bugula, Brunella, Ballide majori, & minori suo loco jam egimus: de Consolida rubra differemus sub nomine Tormentillæ, & de Consolida Sarracenica sub nomine Virgæ aureæ. Hic vero Consolidam majorem tractabimus. Alia consolida in hortis sæpius colitur ad ornamentum, quæ Consolida regalis seu regia, sed nullius ferre usus est.

Consolida major, Symphytum majus, Off. Symphythum, consolida major, C. B. P. 259. Inst. R. H. 138. Symphytum magnum, J. B. 3. 593. Dod. Pempr. 134. Consolida major, Trag. 249. Symphytum Alum seu Alus Lobel. Icon. 538. vulgo, Grande Consoude, Oreille d'âne.

Radicibus est crassis, multifidis, carnosis, foris nigris, intus albis, viscidis, & glutinosis: caulibus sesquicubitalibus, inanibus, hirsutis, asperis, & alatis, folia duas spithamas longa sunt, aspera, hirsuta, obscure virentia palmam lata, mucronata. Flores in summis ramulis & caulibus oriuntur multi, eleganti serie dispositi, antequam aperiantur caudæ scorpi in modum revoluti, penduli, monopetali, albi, aut purpurascetes, infundibuliformes oblongi & quasi campaniformes, quatuor lineas longi, leviter quinque partiti, cum calyce quinquifido & pistillo longo flori concolori e centro calycis oriundo abeunte, in quaterna semina caput viperinum referentia, nigricantia & splendentia. Agri Parisiensis incolæ nascitur in pratis, & secus rivulos. Folia, flores; sed radix potissimum in usum veniunt.

Analysi chymica, ex radicem recentium Symphyti majoris ℥v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis, & odoris herbacei, obscure subfalsi ℥ix. ℥j. gr. xij. humoris subacidi ℥ij. ℥xij. ℥vij. gr. xlij. humoris limpidi, sub finem rufescentis, acidi, subausteri ℥ij. ℥xij. ℥vij. gr. xlviij. humoris rufescentis, empyreumatici, intense acidi, subacris ac tandem urinosi, & sale volatili urinoso, parco tamen imprægnati ℥iij. ℥vj. gr. xxiiij. olei spissi, gr. lx. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vj. ℥iij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥v. gr. liij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥v. gr. xxx. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ℥v. gr. xxx. in calcinatione ℥iij. ℥v. gr. xvij.

Ex foliis pariter plurimum phlegmatis subacidi extrahitur, olei portio exigua, aliquantum spiritus urinosi, nullus sal volatilis urinosus concretus; remanet vero terra copiosa cum mediocri salis alcali fixi quantitate. Succus foliorum & radicem fatuus est & mucaginosus, chartam cœruleam levissimo colore rubro tingit. Tournefortius salem hujus plantæ essentialem salis Caalliorum comparat cum aliquanta salis ammoniaci portione conjuncto. Ex eorum & pauci olei miscela compositum exsurgit mucaginosum, unde ejus vires præcipue emanant.

Radix crassiore mucagine pollet quam Althæa cum qua convenit. Speciatim vulnerarium est, antidyntericum & antihæmopticum. Adstringit autem, consolidat, incrassat, & egregie temperat, serum salsum & acre corrigit. Pulvis radicis exhibetur ad ℥i. In infuso vel decocto præscribitur ad ℥ss. ad ℥j. Conditum quoque ex ea paratur in Officinis, ad ℥ij. vel ℥ss. sumendum. Observandum est decoctionem hujus radicis mediocre esse debere, ne decoctum mucilaginosum fiat & nimis glutinosum ac proinde palato & stomacho ingratum & noxium. Eadem radix in ulcere pulmonum & in aliis eorum affectionibus quæ a tenui, subtili, acri, & calida materia eveniunt, commendatur; sanguinis scœratum & fluxorem sistit, renum & vesicæ exulcerationibus medetur, dysentericæ prædestinatam per os sumpta, quam sub enematis forma injecta. Externe & interne exhibita

bita enterocelas cohibet, offibus fractis mederi dicitur, vulneribus consolidandis efficac est. Florum decoctum ex vino bis in die sumptum in cruenta urina optimum scribit Camerarius.

24. Radic. Symphyt. maj. taleolatum sectæ ʒi. Orizæ lotæ ʒss. Liquir. ras. & contus. ʒi. Coq. in aq. fluv. ℥iij. ad ℥iij. F. ptisana in hæmoptoe.
24. Pulmonis vitulini dimidiam partem minutim sectam, Orizæ cochlearia duo, radicis Symphyti maj. ʒij. fol. Urtic. urentis & Plantag. ana M. j. Coq. in aq. comm. q. s. F. iuscula duo in sputo eruento. Vel
24. Pulver. ad Symph. major. Terræ japonic. ana ʒi. Succin. pp. Mastiches pulver. ana ʒss. syr. Corallior. q. s. M. F. opiata. Dosis ʒi. ter quaterve die.
24. Pulver. Symph. major. & Tormentill. ana ʒi. fol. Alchimill. Plantag. ana M. j. flor. Hyperic. M. ʒ. Coq. leviter in aq. comm. ℥j. Colatura dilue syrup. de Symph. Fernel. ʒi. F. tres doses quarta quaque hora fumeadæ in hæmorrhagiis.
24. Rad. Consolid. major. ʒi. radic. Tormentill. & Bistortæ ana ʒss. folior. Pyrol. Alchymill. & Sanicul. ana M. j. Coq. in aquæ Chalybeatæ q. s. Colaturæ adde olei Hyperic. ʒi. F. enemâ antidyntericum.

Externe admota Symphyti radix vulnera conglutinat, dolores compescit, fracturas ossium consolidat, herniis & luxationibus confert, atque potenter adstringit. In luxationibus & fracturis ossium Ettmullerus commendat cataplasma factum ex radice Symph. major. confusa, permixta cum pulvere osteocollæ, vel etiam cataplasma ex radicibus Symphyti & foliis & radicibus Geranii rubri seu sanguinei. Parkinsonus & Rajus radices recentes minutim concisas, tulas & impositas ad dolores podagricos leniendo & ulcera serpentia aut etiam gangrænas compescendas plurimum laudant. Cataplasma sequens a Paulo Hermano ad quamvis herniam recentem ex laxato peritoneo commendatur.

24. Semin. Nasturtii hortens. ʒss. Gummi. Carann. Mucaginis ex rad. Symph. extract. ana ʒi. F. cataplasma.

Ex Symphyti radicibus paratur syrupus de Symphyto simplex, seu syrupus Boyleanus a celeberrimo Roberto Boyle plurimum laudatur pro hæmoptoicis. Sic autem conficitur.

24. Radic. Symphyt. major. ʒiij. folior. Plantag. M. xij. Contusis exprimatur succus, cui adde Sacchari pondus æquale & fiat syrupus s. a.

Usurpatur insuper radix Consolidæ in pulvere Bauderoni ad puerorum enterocolem, Balsamo polychresto *Ejusdem*, Aqua vulneraria Lemery, Unguento mundificativo de Apio, Emplastro ad herniam Charas, Emplastro pro fracturis & luxatione ossium *Ejusdem*, Emplastro Regio ad herniam, vulgo *du Prieur de Chabrieres*.

C O R I A N D R U M.

Coriandrum, *Offic.* Coriandrum majus, C. B. P. 158. *Inst. R. H.* 316. *Coriandrum*, *Lobel. Icon.* 705. *J. B.* 3. 2. 89.

Radice est tenui, candida, simplici, nonnullis fibris stipata: caule simplici, gracili, tereti, glabro, medulla farcto, sesquicubitali, ramoso: foliis inferioribus quasi conjugatis, rotundioribus, pulchre incis, superioribus multifidis ac profunde dissectis. Flores in summis ramulis adsunt in umbellam digesti rosacei, ex albo purpurascens, ex quinque petalis inæqualibus & bifidis constantes, cum calyce in duo semina abeunte quæ simul juncta spheram integram complent primo viridem, deinde pallide flavescens. Odor totius plantæ aromaticus sed vehemens, gravis & ad cimicum odorem accedens. Semen odor progressu temporis mitescit & suavior fit, gratiusque sapor. In arvis circa Parisios colitur. Semen solum in usum venit.

Coriandri semen dum recens est, habet odorem gravem, aliquantisper virosum, caput tentantem, qui tamen per exsiccationem & progressu temporis evanescit & in gratum ac suavem odorem convertitur. Oleum essenziale tenue, odorum, & aromaticum analysi chymica suppeditat, cum phlegmate acido & aliqua spiritus urinosi portione.

Magna

Magna de Coriandri facultatibus inter auctores agitur controversia. Plerique Arabes & Græcorum nonnulli Coriandro frigidam facultatem narcoticam, stupefacientem atque deleteriam tribuunt. His addipulatur Matthiolus, qui asserit semen in ciborum aut medicamentorum usum nunquam admitti debere, nisi prius triduo aceto fuerit maceratum. Tragus etiam, qui monet seplasiarios, ne semen cuiquam nisi prius dicto modo præparatum vel cum Saccharo vendant, nisi venenum loco remedii exhiberi velint.

His adversantur Lobelius & Alpinus, qui asserunt herbæ etiam virentis usum in cibo esse apud omnes Ægyptios familiarissimum. Hispani quoque, auctore Amato, frequentissime illa utuntur & pro cordiali habent. Nihilominus tamen experientia docuit, monachos in Mefnem propter hunc usum Hispanorum plurimos esse fatuos, ob quorum curam tam frequentia sunt valetudinaria publica. Malignitatem arguit fœtor plantæ digitis comminutæ teterrimus. Utcumque hoc medicamento propter malignam vim quæ ei a multis dubio procul non absque experientia tribuitur, præsertim non temere utendum censet J. Bauhinus. Verum Zvvelferus existimat noxiam seminis Coriandri qualitatem, si qua inest, a cruda ejus & excrementitia humiditate & immodico usu dependere. Siquidem semen viride vitrosus quid spirat quod evanescit dum siccatur. Quapropter utrum hæc noxia qualitas rectius aceto affuso, an vero sola & simplici exsiccatione corrigatur, inquit: ac tandem concludit hanc qualitatis nocivæ, crudæ, excrementitiæ correctionem melius arefcentia quam aceti maceratione & iterum exsiccatione perfici, quia vis seminis Coriandri carminativa & balsamica sic non destruitur, imo conservatur & augetur; olea enim essentialia in quamplurimis aromatis exsiccatione magis evolvuntur. Aceto autem potiore sua virtute spoliatur, dum acetum partes oleosas volatiles ac spirituosas figit, & in aliud compositum traducit, ut experientia quemvis edocere potest. In eadem sunt sententia S. Pauli, Fredericus Hoffmannus, Ettmullerus, Paulus Hermans quotidiana experientia edocti, quandoquidem populi plurimi Coriandrum tamquam gratissimum aroma cibis admiscunt.

Laudatur autem semen Coriandri tamquam carminativum & stomachicum singulare. Viscidos incidit ventriculi succos & inde flatus ructusque enatos dissipat. Commendatur maxime illis quibus ex sympathia ventriculi caput dolet. Habet etiam aliquid adstringentis qua ciborum concoctionem juvat, & in hæmorrhis, nimis menstruis & ventris fluxibus conducit. Insuper strumas discutere creditur. Externe in flatulentis herniis laudatur.

℞. Semini, Coriandri, Anisi, Fœnicul. ana ℥ss. Cinnamom. acut. ℥j. Macis ℥j. Flavodin. cortic. Citr. ℥ij.

℞. Semin. Coriandr. ℥ss. Anisi, Fœnicul. ana ℥j. Nuc. mosch. ℥ss. Cinnamom. ℥j. Piper. long. ℥ss. Sacchar. alb. ℥j. M. F. pulvis post pastum sumendus ex vino. Dosis ℥j. ad ciborum concoctionem perficiendam, ructus, flatus, & colicos dolores discutientes.

℞. Semin. Coriandr. ℥ss. semin. Cumin. Anis. ana ℥ij. Alum. rup. ℥ss. Vini rubr. Aq. chalib. ana ℥ss. Coq. & applica decoctum in fœtu herniæ flatulentæ.

Semen integrum Saccharo obduci solet. Usurpatur in Clareto, vulgo dicto. *Rossolis* *dos six grains*: aqua Melissæ composita *H. R.* pulvere digestivo *Charas*.

C O R N U S.

Cornus & Cornus mas seu sativa, *Off.* Cornus hortensis mas, *C. B. P.* 447. *Inst. R. H.* 641. Cornus sativa seu domestica, *J. B.* 1. 210. Cornus, *Clus. Histor.* 12. *Gamerar. Epitome* 159. vulgo, *Cornouiller*, *Cornier*: cujus fructus Cornum, 'Cornuilles' dicitur, aut *Corne*.

Arbor est mediocriter procera, multis brachiata ramis, cortice subrubro vel cinereo, scabro, materie alba, firma, solida & dura: foliis levibus, latis, mucronatis, venosis per oras, æqualibus, ex viridi nigricantibus, Cotoneæ mali pene similes. Flores primo vere profert, antequam folia erumpant, in ramorum extremis surculis *Geoffroy Tom. II.*

insidentes, numerosos, rosaceos seu quatuor petalis croceis constantes, cum stamulis exiguis, luteis, ex calyce tetraphyllo communi, purpurascente vel subluteo, sex, octo, vel decem prodeuntes. Fructus subsequuntur oblongi, ad Olivam accedentes, graciliores, molles, carnosi, primum virides, postea rubri, sanguinei, majores, nonnunquam cere colorem referentes, raro albicantes, forma sua ad Jujubas accedentes, gustu primum acerbo, at ubi maturatione remollita fuerint, acido, dulci & suavi, cum quadam tamen adstrictione, ossicula condentes oblonga, teretia, qualia fere in Olivis, durissima, in duo loculamenta divisa, in quibus nuclei latitant exigui, subdulces, graciles. In hortis colitur. Fructus edulis est, & in usum medicum nonnunquam venit.

Analysi chymica fructus nondum bene maturi plurimum præbuerunt phlegmatis acidi, austeri & terræ, mediocrem olei crassi portionem, nonnihil salis fixi mere alcali, fere nullum vero spiritum urinosum. Fructus aciditate styptica pollet & instar Aluminis cœruleum Heliotropii tincturam rubram efficit, adeo ut ejus salis essentialis cum sale aluminoso multa sit affinitas.

Fructus nullo in ciborum honore nisi apud vulgus & rusticos habentur. Refrigerant, exsiccant, adstringunt quomocumque sumpti. Ob id contra alvi profluvia, mensium & hæmorrhoidum immoderatiorem fluxum exhibentur. Sed præstat ad suavitatem succum ex fructibus expressum cum Saccharo in Cydonitis consistentiam coquere; tunc enim acidulo sapore palato magis blanditur. Dysentericis & aliis qui adstrictione indigent non minimum proficit. Fit etiam ex iis Rob seu Sapa, sed minus gratum. Nonnulli in diarrhæa & dysenteria fructus exsiccatos & pulveratos ad ℥i. præscribunt. Vinum quoque adstringens a nonnullis paratur adversus eosdem morbos cum fructus confusi ℔x. Vini rubri ℔. centum, aquæ ferratæ ℔xij. simul fermentatis. Corna frigido ventriculo nocent & ejus cruditatem adaugent.

Corna sicca contrita & cum oleo myrtino aut omphacino mixta in emplastri formam præfenti auxilio sunt ad vomitiones ventriculo imposita: contra fluxum alvi abdomini admota; contra menses immodicos pestini & coccygi applicata.

In Hetruria abstinent demorfi a cane rabido per integrum annum a quorundam lignorum præsertim Corni contactu: siquidem si harum virgæ tantisper manibus teneantur, donec concalescant, illico demorfi rabie exagitantur, sic narrante Matthiolo.

Folia quoque & germina gustu acerba sunt, valenterque desiccant; itaque maxima vulnera glutinare possunt.

Hujus arboris lignum omnibus lignis durius perhibetur, ad radios & dentes rotarum & cochleas utilissimum.

C O R Y L U S.

PLurimæ sunt Coryli species ratione fructuum sive nuclearum inter se diversæ. Sunt eaim vel domesticæ ac cultæ, vel sylvestres. Ex domesticis quibus hortorum pergulæ ornantur aliæ sunt oblongæ, & abdite latent in calycibus longis, callosis, herbaceis, in extremo fimbriatis: aliæ rotunditate insignes, & calycem anteriorem breviorē & magis patulum habentur. Inter longiores, quæ membrana rubente obvelantur, sunt præstantiores. Sylvestres seu calvæ dictæ parvæ admodum sunt, minus gratæ, & in sepibus, dumetis, & sylvis passim nascuntur. Harum innumere fere in figura, magnitudine putaminum, crassitie, nucleorum sapore, maturescendi tempore differentie sunt. Duas tantum considerabimus apud nos magis usitatas quæ colliguntur ex arbore pumila quæ dicitur Corylus.

Corylus, Nux Avellana, Off. Corylus sativa fructu albo minore, sive vulgaris, C. B. P. *Inf. R. H.* 581. Corylus sativa, J. B. 1. 266. Corylus, *Clas. Histor.* vulgo, *Noisetier*.

Corylus sativa, fructu rotundo maximo, C. B. P. 418. *Inf. R. H.* 581. Avellana Lugdunensis major, *Camerar. Flor.* vulgo, *Aveline*, quarum fructus, Nuculæ Avellanae, Nuces Ponticæ, Nuces Prænestinae, Nuces Heracleoticæ, *Avelines*, *Noisettes*.

Corylus arbor pumila est, radice crassa, alta, nodosa, late diffusa, crassis caudicibus in multos ac robustos stiones divisis, virgasque lentas, enodes, obsequiosas, cortice, ubi annosi fuerint, incano, & levi obductis, materie candida, molli: foliis latis, majoribus, rugosioribus quam Alni, modice ferratis, colore virentibus, aversa parte albidioribus. Flores oblongi, tenues, compactique. Juli cum quibusdam coccineis filamentis pro floribus dependent primum virides, deinde flavi, plurimis foliolis constantes æxi squamati affixis, quibus singulis subsunt densa agmine apices flavescentes. Fructus in eadem arbo- re a floribus separati nascuntur aliquot simul juncti, involucris callosis, succosis, herba- ceis, barbatis, hirsutis, adstringentibus, & acidis oblecti, magnitudine dimidio minores ut plurimum Juglande, oblongi, vel globosi, putamine umbilicato per maturitatem fla- vescente aut rufo, lævi, lignoso, & duro satis: cui subest pellicula in domesticis quibus- dam coccinea, in aliis subrufa, nucleum obvestiens albidum, firmum sicut Amygdali nu- cleus, ejusdemque sapore dulci, lacteum remittentem succum. In Avellanis nucibus an- tequam nucleus formetur aut perficiatur, ambiens pulpa est candicans, fungosa, saporis acidi. Domesticæ habentur in hortis, vineis, & viridariis. Sylvestres vero ubique prove- niunt, in sylvis, & secus itinera. Fructus usu sunt.

Analyti chymica Avellanæ nuces mediocrem phlegmatis tum acidi tum urinosi por- tionem continent, plurimum olei tum tenuis tum spissi, & resinosi plusquam dimidiam partem, parum terræ, & salis fixi.

Alimentum copiosius præbent Avellanæ quam Juglandes, sed crassum. Potissimum expetuntur recentes, nondum perfectam maturitatem assecutæ, quo tempore magna hu- miditate excrementitia donantur; tunc palato gratiores sunt, sed nullo modo conco- quantur in ventriculo. Bene maturæ, & per aliquod tempus asservatæ salubriores sunt. Incrustantur Saccharo, & inter tragemata accensentur. Quidam scribunt novem vel de- cem Avellanas perpurgatas, ante pastum per aliquod tempus comestas, a nephriticis do- loribus liberare. Bechicam quandam vim obtinent ob copiosum earum oleum dulce; nec inepte medicamentis thoraci dicatis admiscuntur, aut ex his lac exprimitur Avellanatum disticum, non solum tussientibus, sed etiam celiacis & dysentericis prodesse fertur. Ad- stringentis enim quid obtinent.

Nuces Avellanas stomacho infestas esse, & difficulter concoqui, necnon caput gra- vare, præsertim largius sumptas, Medicorum veterum, & recentiorum communis est sententia. Si quis post cibos illas edat, sitim, & inflationem molestam percipiet. Vul- garis est opinio nuces Avellanas pinguedini corporis conferre: ac etiam anhelosos, & asthmaticos efficere ad satietatem eis vescentes vulgo persuasum est. Quod alvum si- stant, & dysentericis prosint, nonnulli scribunt: alii, & verius dysentericæ aut diar- rhææ obesse potius quam prodesse tradunt, ideoque in ejusmodi morbis ab iis omni- no abstinendum. Intestinis infestas esse experientia docere conatur Tragus. Pueri nam- que, inquit, si Augusto mense Avellanas nuces avide devorant, facile in dysentericum morbum incidunt. Ad dysenteriam etiam pestilentialiæ nocuas esse vulgo persuasum est.

Oleum ex Avellanis nucibus per expressionem extrahitur, quod ad tussim veterem, & distillationes utile Tragus scribit. Hoc oleo mulierculæ infantium caput inungunt, ut capilli majori copia crescant.

Avellanarum juli, cortices exteriores virides, & putamina adstringere, & ventris fluo- res sistere affirmant qui de illis scripserunt. Putaminum pulverem cum pulvere seminis Anisi mixtum Ettmullerus ad fluorem album commendat.

Ligno Corylino vis sudorifera & diuretica a nonnullis tribuitur. Sed præstantiora ha- bebimus ligna sudorifera in Guaiaco, & Sassafras. Ex hoc ligno oleum per distillationem extrahitur, quod sæpius super calcem vivam distillatum, aut, ut ajunt, rectificatum, amittit odorem empyreumaticum, colorem limpidum aureum adipiscitur, & est oleum Heraclinum a Rulando Medico Cæsareo magnopere decantatum ut antiepilepticum, ano- dynum & anthelminticum. Dosis a guttulis ij. ad x. cum mica panis vel in quolibet condito idoneo. Ad epilepsiam infantium etiam commendatur a nonnullis spiritus acidus qui in eadem distillatione cum oleo prodit.

In Corylo viscum nonnunquam nascitur quod epilepticis aliisque capitis affectione obnoxiiis Querno longe utilius a nonnullis habetur: a 3ß. ad ʒj. ratione ætatis ejus pulvis exhibetur. Illud autem certo tempore collectum, nempe luna crescente, inter duos dies B. Mariæ exposculant. Nam tale viscum amuleti instar collo appensum contra epilepsiam, paralysem, & morbos ab incantatione ortos plurimum valere credunt. Ex eodem parant unguentum ad veneficiorum infringendam vim mirabile, cujus descriptio apud Henricum ab Heer L. *primò Observ. octava* videri potest; sed has nugas ne dicam imposturas aniculis delirantibus relinquimus. Eiusdem farinæ est virgula divinatoria qua vulgus metallicorum ad venas metallorum inquirendas utitur, & ex ligno Corylino parat.

Lignum Corylinum ad varios usus mechanicos utile est.

COTONEA MALUS.

PLures sunt hujus arboris species, quæ quidem inter se nonnisi fructus magnitudine, & forma differunt. Harum duo genera constituuntur & potissimum, sativa, & sylvestris; sativa duplex, fructu nempe majore, & minore.

Cotonea malus fructu majori, *Off. Cydonia fructu oblongo leviori, Inst. R. H. 623. Malus Cydonia fructu oblongo, & leviori. H. R. P. Mala Cotonea majora, C. B. P. 434. Cydonia majora, Raii Hist. 1453. Cotonea malus, J. B. 1. 27. vulgo, Coignier femelle.*

Cotonea malus fructu minori, *Off. Cydonia fructu breviori, & rotundiore, Inst. R. H. 633. Malus Cydonia fructu breviori, & rotundiore. H. R. P. Mala Cotonea minora, C. B. P. 434. Cydonia minora, Raii Hist. 1453. vulgo, Coignier femelle.*

Cotonea malus sylvestris, *Off. Cydonia angustifolia vulgaris, Inst. R. H. 633. Malus Cydonia angustifolia vulgaris, H. R. P. Cotonea sylvestris, C. B. P. 434. vulgo, Coignassier.*

Arbor est humilis sæpiusque tantum instar fruticis assurgens, radice copiosa, fusco cortice vestita, alias recta, alias oblique acta, e cujus summo multi stolones virgati sese exerunt: ligno contorto, intus pallente, & albicante, firmo satis & æquabili, cortice obfecto mediocri, non rimoso nec valde scabro, inferna parte subfusco, superne cinereo, leviori atque glabro, foliis Malo vulgari æqualibus, subrotundis mucronatis, nulla in ambitu crena incisurave dissectis, prona parte cana lanugine ubertim obstitis, supina vero viridantibus, & levibus fere, rarius, & nonnisi tenellis foliis lanuginosis, quæ lanugo facile affricu digni deraditur. Flores non multi simul ut in Malis, sed in furculis singulares, rosacei, Rosis sylvestribus persimiles, quinque petalis subrotundis ac femiuncula latoribus, carneo colore præditis, in orbem positis constantes, in quorum medium stamina multa purpurascencia, apicibus luteolis, calyci insident composito ex quinque foliis ex viridi canescentibus, villosis, quæ postmodum fructus *πύρα* seu umbilicum foliatum efficiunt, & embryone tumido, oblongo, lanuginoso, qui cadentibus florum petalis incrementum capescit donec fructus perficiatur magnitudine Mali, figura variis, turbinatus, modo circa pediculum, modo circa umbilicum angustior, alias subrotundus, & torulis (*Godron*) eminentibus tuberosus, parvus, magnus, mediocris, densa lanugine rasili obducta, carne firma, melina, odora, adstringente, & subacida. Semina in ipso pomi centro quinque cellulis distincto continentur, cortici spadiceo, medulla alba, Pyri seminibus non multum dissimilia, viscido quodam lentore lubrica, quem in aquam dejecta deponunt, & ipsam mucilaginosam reddunt: fructus odorem gratum quidem sed vehementem spargunt, & qui quorundam capita ita percellit ut ipsis dolorem moveat, præsertim si conclavi inclusi habeantur. Arbor in hortis, & vicinariis passim colitur. Ex usu sunt fructus, & semina.

Analysi chymica, ex pulpæ malorum Cydoniorum rasæ per vaporarium distillaris prædierunt humoris limpidi, saporis, & odoris tenuis mali Cotonei, primo obscure acidi, deinde subacidi ʒij. humoris limpidi, & subausteri, ʒij. ʒviii. ʒiiij. gran. lx. Mas.

Massa in vaporario residua, fusca, fere exsiccata pendeat ℥xviij. ℥vj. quæ per retortam distillata præbuit humoris primo limpidi, & rufescentis, deinde fusci, odoris, & saporis empyreumatici ℥vij. ℥ij. gr. xxxvj. olei ℥j. Massa nigra in retorta residua pendeat ℥v. ℥vj. quæ per 29. horas calcinata reliquit cinerum fuscorum subrubentium ℥ij. gr. xxxvj. Partium factura in distillatione fuit ℥viij. ℥vij. gr. xlvij. in calcinatione ℥v. ℥ij. gr. xxxvj.

Cotonea mala sapore acido austero donantur. Odorem spargunt haud dissimilem illi, qui ex olei vitrioli, & spiritus vini mixtura per aliquam digestionem exhalat. Salem continent essentialem acidum, stipticum, pauca terra implicitum, ac multo phlegmate dilutum.

Crudorum malorum Cotoneorum vix ullus est esus. Cocta palato gratiora, & naturæ amica magis. Adstringunt valide, præsertim quæ cruda, ventriculum firmant, vomitiones arcent, alvi profluvia sistunt. Propterea coeliacis, lientericis, dysentericis, diarrhæa conflictatis, sanguinolenta, & purulenta exscreantibus, vel fluore mensium aut hæmorrhoidum immoderatiore affectis utilia sunt: venenorum vires frangere dicuntur. Ante cibum sumpta alvum constipare creduntur, e contra a pastu laxare. Certum est alvum movere, si avidius, & copiosius ingerantur. Apponuntur mensis secundis vel sub cineribus cocta, vel saccharo condita. A nonnullis in veru assantur, & tostarum carnium succo irrorantur. Frustulatum secta, seminibus, & cortice mundata, caryophyllis confosca, cum vino, cinnamomo, & saccharo elixantur.

Officinæ pharmaceuticæ varia ex Cydoniis conficiunt. Ex his fructibus tuis, expressis, & cum melle fermentatis fit vinum melites vel cydonites, quod paratur etiam ab aliis conjiciendo tantum Cydonia mala frustulatum secta in dolium vino repletum. Mivam, & gelatinam parant ex succo expresso defœcato, & ad mellis aut gelatinæ consistentiam cocto, cum vel sine saccharo. Ex fructuum pulpa tusa, & cum saccharo cocta fit Cydoniatum vel Cotoneatum aut marmelata. Syrupus ex eorum succo paratus in officinis servatur, oleum quoque ex malis cotoneis nondum maturis in oleo communi decoctis.

Sylvius de Leboe *Method. Medend. lib. 2. c. 10.* refert se effectum mirabilem & valde laudabilem percepisse non sine admiratione ex syrupo seu miva Cydoniorum ex solo succo ad syrapi consistentiam igne blando decocto. Hujus, inquit, si cochlear semis vel plus adulentioribus exhibeatur, pituitam glutinosam incidit, & nunc tussi ex pulmonibus educit, nunc vomitu & ventriculo tenuique intestino, nunc dejectione ab iisdem partibus expellit, quodque maximi faciendum, robur simul affert aëris, adeo ut hoc uno remedio plures restituerim ægros a plerisque medicamentis abhorrentes. Pituitæ autem in primis conducit tum evacuandæ, tum corrigendæ. Est & seminibus sua præstantia. Aqua infusa seu macerata mucilaginem præbent quæ lenit & viriosorum humorum acrimoniam demulcet. Gargarismatibus admiscetur hæc mucilago cum aqua rosea vel alia quacumque extracta ad linguæ ariditatem in febribus ardentibus leniendam, collyriis ad ophtalmiam sanandam, enematis ad dysentericorum tormina placanda, & dolores hæmorrhoidum sedandos: scissuris mammarum, & ambustis insuper illinitur utiliter.

℥℥. Mucilaginis seminis Cydonior. & seminis Psyllii extractæ cum aqua rosarum ana ℥ij. albumin. ovi dilutissime agitati, & aq. Plantag. ana ℥j. Camphoræ gr. iij. F. collyrium in ophtalmia.

℥℥. Mucilag. seminis Cydonior. Psyllii & Hormin. cum aq. Semperviv. vel Plantag. extract. ana ℥ij. Pulpæ malor. Cydonior. sub ciner. coctor. & pomor. dulc. ante ignem coctor. ana ℥ij. Camphor. ℥j. sacchar. saturni ℥℥. F. cataplasma ad ambusta, oculorum contusiones & ophtalmias.

Succus Cydoniorum malorum usurpatur in syrupo de Absyathio & syrupo Emetico Churas, & semina in syrupo jujubino *Ejusdem.*

C R U C I A T A.

Cruciatæ & crucialis, *Off.* Cruciatæ hirsuta *C. B. P.* 335. *Inst. R. H.* 115. Cruciatæ *Dodon. Pempt.* 357. Gallium latifolium, Cruciatæ quibusdam, flore luteo, *J. B.* 3. 717. vulgo, *Croissette*.

Radice plurimis fibris subluteis, e geniculis emissis capillata reptat. Caules proferunt plures, pedales interdum & longiores, quadratos, hirsutos, tenues, infirmos, crebris geniculis interceptos: ad quorum singulos folia quaternæ cruciatim disposita, decussata, hirsuta, paulo latiora quam Aparines, mucrone obtuso, absque pediculis cauli adnata. Flores ex alis foliorum egrediuntur verticillatim. Non tamen, si curiose observes, e foliorum omnium sinubus egredi adverte, sed ex oppositis duobus tantum, tres fere ex uniuscujusque folii sinu sarculos pluribus floribus exiguis, monopetalis, campaniformibus, patentibus, quadrifidis, flavis onustos. Eorum calyx abit deinde in fructum siccum ex gemellis seminibus subrotundis & sub cortice tenui, hirsuto reconditis constantem. Ad sepes & in dumetis frequens nascitur. Herba usu est. A Callio & Aparine differt solo foliorum numero, quæ quaternæ tantum decussatim ad caulium nodos oriuntur.

Analysi chymica, ex totius plantæ recentis floridæ, dempta radice. *Æv.* per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis & odoris fere expertis, seu aliquantisper herbacei, obscure subacidi *℥xj. ℥iij.* humoris primo acidi manifesti, deinde intensi & austeri, postea rufescentis, ac tandem fusci, empyreumatici, intense acidi, austeri *℥iij. ℥ij. ℥j. gr. xxx.* humoris rufescentis, sale volatili urinoso copioso imprægnati *℥j. ℥ij. gr. xxiiij.* olei spissi extracti ad instar *℥j. ℥iij.* Massa nigra residua pendebat *℥vj. ℥j. gr. xxxvj.* quæ calcinata reliquit cinerum *℥ij. ℥j. gr. liiij.* ex quibus lixivio salis fixi mere alcali *℥vj. gr. xij.* extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit *℥iij. ℥iij. gr. liiij.* in calcinatione *℥iij. ℥j. gr. xxxvj.*

Hæc planta salem continet essentialem aluminosum cum aliqua portione salis ammoniacalis & multo oleo involutum.

Cruciatæ inter plantas vulnerarias dictas numeratur. Siccat enim & adstringit tum interne sumpta, tum externæ adhibita. Dicunt, ramices hac curari posse, decocto ejus aliquot diebus epoto, herba vero ipsa loco imposita. *Jungken* ejus forum in schirro hepatis commendat. *Joannes Cruso in suo medicamentorum euporison Thesauo* affirmat se rusticum, qui sæpe superiorem manus partem vulneraverat, hac planta inter duos lateres trita & cataplasmatris forma vulnere admota feliciter curavisse, sine ulla applicatione.

C U C U M I S.

Cucumis aut sativus est, aut sylvestris, qui etiam aspinus nuncupatur. Cucumis vel Cucumer, & Cucumer sativus seu esculentus *Off.* Cucumis sativus vulgaris maturo fructu subluteo *C. B. P.* 310. *Inst. R. H.* 104. Cucumis vulgaris viridis *J. B.* 2. 245. Cucumis vulgaris *Dodon. Pempt.* 662. Citreolus vulgo, *Cesalpin.* 199. vulgo, *Concombre*.

Ex radicibus rectis, multisque candidis capillamentis fibratis, hirsuta sarmenta, crassa, longa, ramosa per terram huc illuc reptant, quibus alternatim adnascuntur folia palmi unius aut alterius amplitudine, angulis hederaceis cæsa, ambitu serrata, tactu aspera, e quorum alis exeunt capreoli & flores monopetali, campaniformes, patentes, quinquepartiti, semiuncia majores, ex luteo pallentes; ex quibus alii steriles sunt nulli embryoni adhærescentes; alii secundi insidentes embryoni qui deinde abit in fructum semipedem & amplius longum, teretem, utrinque turbinatum sæpius incurvatum, angulosum, verrucosum, primo viridem, deinde flavescens vel albicans, carnosum, cortice tenuiore, carne firma, translucida, candida, succosa, sapore non ita grato ac Melonum, sed peculiari quodam & agresti, in terna vel quaternæ loculamenta divisum medul-

medullosa quadam & laxa carne repleta quæ semina continet copiosa, oblonga, plana, Melonum feminibus fere similia, paulo tamen angustiora, & ab illis pusillo apiculo subtus protenso distincta, medulla lactescente, suavi. Seritur in hortis. Fractus crudus vel coctus edulis est. Semina officinis multi sunt usus.

Analysi chymica, ex hujus fructus nondum bene maturi lbv. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore primo herbam viridem, deinde Cucumeris fructum referenti, obscure acidi lbij. ℥viii. ℥liij. gr. xviii. humoris limpidi, manifeste acidi, subausteri, lbj. ℥v. gr. xviii. humoris rufi, sale volatili urinoso imprægnati ℥v. gr. lxxvj. olei fluidi ℥ij. gr. xviii. Massa nigra in retorta superstes pendeat ℥j. ℥liij. gr. xxiiij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥liij. gr. xlviij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥ij. gr. xxxvj. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit fere nulla; in calcinatione ℥vj. gr. xlviii.

Salem essentialem tartareum obtinet parcum multo phlegmate viscido dilutum.

Cucumeres exiguum & aquosum corpori præbent nutrimentum. Crudi licet bene maturi difficile coquantur in ventriculo, ejus fibras viscido suo succo laxant, & ad ceterorum alimentorum concoctionem perficiendam inhabilem eum reddunt. Virides & parum ventricosi vulgo *Cornichons*, licet gula erudita suaviores judicet, nullo modo coquantur, imo sæpe ventriculum lædunt, si præsertim aceto vel auria coacti fuerint. Facile autem Cucumeres in ventriculo & intestinalis corrumpuntur, & ex eorum esu assiduo pravi congeruntur succi, qui exiguum ad putrescendum occasionem nacti febres accendunt contumaces, ut in seipso Petrus Gonterius expertus est, referente eodem *lib. de sanitate tuenda*. Attamen J. Rajus refert semetipsum per multos annos Cucumeres copiose comedis, quamdiu tempestivi, & esui idonei erant, nec tamen ullam vel levissimam noxam aut incommodum inde percepisse, licet sexagenarium. Narrat insuper cum Florentiæ in Italia febri laboraret, præscribente quodam Medico Anglo ibi degente, pulsam Cucumerum jusculis incoctam non sine insigni solatio, & levamine esitasse.

Verum crudi cum comeduntur, cortice cartilagineo rescato, in orbiculos tenues concisos, & sale aspersos duplici paropside exceptos, eo usque exagitare convenit, inquit Rajus, donec humor aqueus copiosus eliciatur, & extillet; quo effuso, aceto, oleo, & pipere condiendi sunt; quo modo, & palato, & ventriculo gratissimi evadunt, & certe non insalubres. Alii Cucumeres in taleolas sectos, manibus attrunt, deinde contritam pulsam succo madentem per noctem servant, postea succum exprimunt, pulsamque oleo, sale, aceto, & pipere conditam non solum innoxiam, sed etiam calidioribus naturis, & æstuantibus visceribus utilem asserunt. Revera quadam inchoata fermentatione, agrestis, & viscida pulpæ substantia inciditur ac dividitur, ac proinde coctioni fit magis apta.

Quandoquidem autem viscida hæc substantia coctione melius quam ullo alio modo resolvitur, multos Cucumerum coquendorum modos culinae invenerunt. Cortice mundati, & per frustula secti, cum aliis oleribus in carniū jure elixantur. Quandoque cum aliis herbis, & speciebus aromaticis saporati in offas apparantur. Alias elixati, & aqua expressa, in sartagine frignantur ex butyro multo. Infarciantur quoque purgati feminibus. Farcitura cum carne vitulina, suilla, caponum, perdicum, aut alia quacunque, lardo infuso, medulla bubula, ovis, & aromatis omnibus concisis paratur: jure carniū infarcti coquantur, & offis immixti apponuntur. Quin etiam illud farcimen ex carniū piscium quorumlibet butyro conditis concinnantur, tum cum multo butyro coquitur, & nutritur jure ex carniū residuis, capitibus, squamis, pelliculis, spinis parato.

A nonnullis commendatur Cucumerum usus internus in affectibus renum, & vesicæ, maxime calculosis.

Externe Cucumerum caro capiti applicata in pleuritide multum laudatur a Borello. Bartholetus in *Traçtatu de Respiratione*, in fervida maxime phrenitide commendat carnem Cucumeris aut Cucurbitæ tufam, niveque refrigeratam, abrasis capillis capiti impositam.

Semen Cucumeris inter semina quatuor frigida majora refertur, adeoque solet ingredi emul-

emuliones refrigerantes, quas vocant, in febribus ardentibus, nephritide, urinæ ardore. Minus tamen refrigerat quam fructus ipse.

Cucumis agrestis, Cucumis asininus, Cucumis sylvestris, *Off. Cucumis sylvestris*, asininus dictus *C. B. P. 314. Inst. R. H. 104.* Cucumis sylvestris sive asininus *J. B. 2. 248.* Cucumis sylvestris *Dod. Pempt. 663.* Cucumer elaterii sylvestris *Adversfor. Lobel. Icon. 646. vulgo, Concombre sauvage.*

Radice[m] habet duas trefve uncias crassam, pedem longam, in varias fibras divisam, albam, carnosam, amaricantem, & nauseosam, ex qua caules oriuntur humi fusi, asperiusculi, crassi, in quibus folia nascuntur ex rotundo acuminata, palmo longiora, ad basim aurita. Ex eorum alis emergunt flores monopetali, campaniformes patentes, seminunciam superantes, in quinque partes profunde divisi, flavescentes cum venis virescentibus. Fructus sesquunciam vel duas uncias longi sunt, cylindriciformes, bullis asperiusculis echinati, divisi in tria loculamenta tenuibus septis distincta, succi amari plena: qui maturi levissimo tactu virosam succum cum lubrico semine violenter ejaculantur. Semina lata sunt, levia, & nigricantia. In meridionalibus Galliarum provinciis sponte secus vias, & in ruderatis nascitur: hic in hortis colitur. Ejus succus expressus, & inspissatus, quod elaterium dicitur, in usum venit.

Analyti chymica, ex totius plantæ floridæ, & cum aliquot fructibus *℔v.* per retortam distillatis, prodierunt humoris primo aliquantisper turbidi, flavescentis, saporis, & odoris subacris, deinde limpidi, saporis, & odoris expertis, obscure falsi *℔ij. ℥vij. ℥vj. gr. xlviij.* humoris limpidi, acidi *℔ij. ℥xj. ℥iiij. gr. lx.* humoris rufescentis sale volatili urinoso copioso imprægnati *℥vij. ℥iii. gr. xvij.* salis volatilis urinosi concreti *gr. xij. olei spissi extracti ad instar ℥j. gr. liiij.* Massa nigra in retorta superstes pendebat *℥iiij. ℥vj. gr. xxxvj.* quæ calcinata reliquit cinerum *℥ij. ℥j. gr. liiij.* ex quibus salis fixi mere alcali *℥vij. gr. lxij.* lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit *gr. ix.* in calcinatione *℥j. ℥iiij. gr. liiij.*

Hæc planta igitur abundat sulphure tum tenui, & acri, tum crasso, ac sale ammoniaci cum mediocri quantitate salis nitrosi. Tota planta exsiccata, & prunis injecta fulgura quasi nitro copioso turgida, & odorem foetidum spargit, ab illo oleo crasso.

Omnes plantæ partes catharsim vehementer movent. Radicum vis cathartica major est, quam foliorum, minor vero quam fructuum. Ejus succus expressus, & inspissatus a veteribus græcis Elaterion dicitur, quo nomine non solus hic succus, sed omne per inferiora purgans designatur medicamentum. Græci eo frequentissime ceu valido aquas, pituitam bilemve superne ac inferne evacuante medicamento, usi sunt; rarius vero neoterici.

De duplici elaterio mentionem faciunt auctores, viridi, & albo. Viride ex pulpa fructus leviter expressa, & per cribrum adacta; album vero ex liquore albicante, & seroso ex fructu frustulatum secto sponte sua exsillante, absque ulla pressura fit. Viride elaterium minorum virium est, minusque violenter sursum deorsumve purgat quam album. Hujus enim vel granum unum liquore aliquo solutum in corpore teneriore potenter operatur. Imo Parkinsonus, narrante Rajo, testatur, dimidium granum medicamento cuidam cathartico inditum, ad illud acuendum, ventriculum conturbasse mirum in modum, vomitus crebros excitasse, & postea per sedem violenter purgasse. Fructus ad elaterii præparationem eligendi sunt non immaturi; succum enim tunc dant virosam, qui hypercatharsim, & dysenteriam inducit, sed pene maturi, non vero ad hunc maturitatis gradum eo usque perducti ut ad primum contactum dissiliant: sic enim periret, quod ad purgandum validissimum est.

De quodam elaterio ex semine confuso, & expresso veteres mentionem faciunt, nunc ignoto.

Elaterium purgat pituitam, & interdum bilem, si vacuari parata est, serososque humores etiam evulsu contumaces vomitu & dejectione dejicit, atque etiam e juncturis mirifice trahit; adeo ut tunicas etiam intestinorum erodat, & valorum oscula aperiat.

Movet

Movet menses, fœtumque expellit: unde rarus ejus usus, præcipue cum nec malignitate careat. Hinc factum ut multis annis, ejus usus evanuerit. Massarias tamen observat, si quando contingit ut aqua thermarum pota in corpora detineatur, nullum præstantius hoc medicamento repertum iri.

Veteres elaterium exhibebant a gr. vj. ad xxx. hodie longe parcius dosis præscribitur a gr. ß. ad gr. ij. quæ stimuli loco tantummodo cum aliis extractis purgantibus admiscetur, licet Mercurialis *Tom. 3. consultation. 75.* scribat, elaterium facilius erumpere & evacuare si paulo plus illius, quam paulo minus exhibeatur; aut viscosis gummatibus misceatur. Populi enim sub calidis climatibus viventes vehementiora purgantia facilius ferunt quam qui sub frigidis degunt. Non utimur autem eo, utpote stomacho & intestinis venisque mesenterii valde infesto, nisi stomachicis corrigatur. Attamen ex recentioribus nonnulli in hydropo illud commendant. S. Paulli narrat se in contumaci hydropo, viribus constantibus, uni & alteri hydropico aquas elaterio eduxisse, moxque eisdem roboratis visceribus pristinae sanitati restituisse: sed nihilominus medicinæ candidatos commonefacit tam ex Colocynthis quam ex Cucumere asinino parata medicamenta, cum canem caveant; nec iis nisi irritis benignioribus iisque tutioribus unquam utantur. Acerrimi quoque sunt elaterii patroni Sydenhamus, & Lyster utrinque apud Anglos Medici spectantissimi: ille palmarium illud vocat hydropo: hic elaterio tribuit vim calefacientem, digerentem & exedentem, ac citra inflammationem, & sitim. Mercurialis & Heurnius elaterium laudant in illius hydropis specie, quæ Anasarca dicitur sub duabus conditionibus; 1. modo multa sit aqua: 2. modo non adsit febris: ab illis differentes qui illud in ascite usurpant, ubi, monente Willisio, sæpius ad patientis noxam quam emolumentum cedit.

Egregiam adhuc illius operam laudat Saxonia in fluore albo, & Ettmullerus in hydrocele. Verum Capivaccius frequentiori in usu elaterium habuit. Elaterio utebatur incipiens a gran. ß. postea exhibens grana duo, tria, ad quinque, sed sensim, nec augendo dosim, nisi evacuanda materia postulet & vires ferant: formula talis est.

℞. Elaterii gran. ij. vel iij. &c. Pilular. alcæphanginar. ℞i. cum succo Iridis. F. pilulæ.

Hydropicis vero qui elaterium admittere non poterant, idem ipsis radicem vino maceratam exhibebat. Dosis radicis a gr. xv. ad ʒß. in pulverem redactæ.

℞. Radic. Cucum. asinin. exsiccatæ & pulveratæ ʒß. Vini Malvatici vel Hispanici ℞ij. Macerentur per triduum. Vinum hoc cum pulvere tribus partitis vicibus per dies continuos mane, jejuno ventriculo propinetur. Deinde tribus aliis vel quatuor intermissis diebus, rursus aliud vinum hydragogum per tres alios dies exhibeatur. Sic citra molestiam plurimos hydropicos Capivaccius sanavit.

Michaelis ex hac radice Tincturam extrahit cum spir. vini tartarixato, quam speciatim in hydropo uteri commendat: eam a ʒi. ad ʒij. exhibet cum oleo Cinnamomi vel alio quocumque temperatam.

Succus Cucumeris asinini naribus attractus ad guttas aliquot multum feri educit. A nonnullis utilis dicitur ad icterum solvendum sic exhibitus. Vulvæ ex pessulo inditus fœtum mortuum expellit, sed vivum enecat, quapropter ab eo abstinendum est.

Cucumeris asinini succus multum facit externo usu in tumoribus duris emolliendis & scirrhis discutiendis, uti & scrophulis & strumis resolvendis.

Elaterium usurpatur in extracto pancymagogo *Crollii*, unguento *Agrippæ Nicol. Salernitani*, unguento *aregon ejusdem*, ung. de *Arthanita Mesua*, & *Empl. Diabotano Blondel. Penich.*

CUCURBITA.

Cucurbita, *Offic.* Cucurbita longa, folio molli, flore albo *J. B. 2. 214. Inst. R. H. 107.* Cucurbita oblonga, flore albo, folio molli *C. B. P. 313.* Cucurbita longior, *Dod. Pempt. 669.* Cucurbita sive Zucca omnium maxima, anguina *Adversarior. Lobel. 366. vulgo, Courge ou Calebasse.*

Vitculas digitali crassitudine, angulosas, orgyas aliquot longas, e radice tenera, candida, in multas tenues partes distracta emittit, quæ per terram sparguntur, alioqui per-
gulas, & perticas Capreolorum ope scandunt: folia rotunda, pedem aut sesquipedem la-
ta, molli lanugine tomentosa, crenis subinde nonnullis per ambitum incisa & pediculo
tereti oblongo, concavo. Flores ex foliorum sinu exeunt albi, campaniformes, paten-
tes, & plerumque ita secti ut ex quinque petalis constare videantur, intus villosi, ex-
terius brevi pilo obfiti. Horum alii steriles sunt, nulli embryoni adhærescentes, alii ve-
ro sæcundi seu insidentes embryoni, qui deinde abit in fructum insignis magnitudinis,
pedes quinque aut sex nonnunquam longum, cervice crassa, in ventrem modice turge-
scentem, cortice recentes tenero, herbaceo, adulti vero, duro flavescente: medulla sua
carne alba, insipida, modice fungosa, in sex loculamenta plerumque divisum, quibus se-
mina continentur uncialis fere longitudinis, oblonga, plana, compressa, una parte lata,
duobus angulis seu auriculis conspicua, altera quæ germinare solent angustiora, quasi
introrsum emarginata, & sub tunica duriuscula quasi cartilaginea, alba, medullam in-
cludentia alba, dulcem, esui gratam. In hortis seritur & colitur. Fructuum pulpa edu-
lis est. Semina in numero quatuor seminum frigidorum majorum recensentur.

Analyti chymica, ex seminum Cucurbitæ a cortice mundatorum ℥v . per retortam
distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris, & saporis expertis, obscure subsalsi ℥viij .
 ℥iv . humoris flavescentis, odoris empyreumatici, primo subacidi, salsi, deinde urinosi
 ℥i . ℥iv . gr. xxix . humoris rufescentis sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥viij . ℥i .
gran. xv . olei rufescentis ℥ij . ℥v . Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥xij . gran.
 xvij . quæ per 20. horas calcinata reliquit massam nigram ac densam, ponderis ℥v . ℥iij .
gr. liv . ex qua salis fixi leviter alcali gr. xv . lixivio extracta sunt. Partium jactura in
distillatione fuit ℥xij . ℥vj . gr. x . in calcinatione ℥vj . ℥iv . gr. xxxvj .

Hæc semina multo oleo donantur quod etiam per expressionem extrahitur. Præterea
ammoniacalem salem continent.

Cucurbitæ caro vel pulpa quam veteres Medici aquam coagulatam esse dixerunt, fri-
gidum, humidum & exiguum corpori præbet alimentum, stomachum relaxat, & omne
bibendi desiderium restinguit. Ideo calidis naturis utilis est, frigidis noxia. Cito per
alvum secedit. At quoniam insuavis est, fatua & insipida, raro nostris mensis apponi-
tur. Ceterum ut hæ plantæ valde sunt affines, Cucumer scilicet, Melo, Cucurbita, &
Citrullus, ita viribus non multum differunt. Semina ex illis collecta, quæ a Medicis
quatuor frigida majora appellantur, adversus febres morbosque ab humorum æstu vel
acredine oriundos usurpantur. Ex his emulsiones præparantur quæ urinæ acrimoniam
contemperant, eandemque mediocriter provocant, somnum conciliant. Ex his oleum
per expressionem elicitur, ejusdem cum aliis seminum frigidorum majorum virtutis &
energiz.

CUMINUM.

Cuminum, Cuminum, *Off.* Fœniculum orientale, Cuminum dictum *Inst. R. H. 312.* Cuminum semine longiore *C. B. P. 166.* Cuminum sive Cuminum sativum
J. B. 3. 22. Cuminum Dioscoridis *Lobel. Icon. 742. vulgo, Cumin.*

Planta est umbellifera, annua, vix pedem æsequens, radice tenui, alba, fibrata; fo-
liis paucis, raris, capillaribus, Fœniculi similibus, sed longe minoribus, nisi, quod la-
cinia crassiores sint. Flores candidi, rosei, exigui & in umbellis parvis rotundis con-
gesti.

gesti, quibus semina oblonga, angusta striata, e cinereo spadicea, longitudine quartam fere unciae partem æquante, ex duabus partibus composita, una parte gibbis, inde vero planis, saporis subamari, aromatici, acris, ingrati, odoris admodum gravis, & vehementis, non insuavis, columbis maxime grati. In Melita Insula copiose seritur. Semen usus est.

Analyti chymica, semen Cumini plurimum præbet olei phlegmatis tum acidi, tum urinosi. Salem igitur essentialem obtinet ammoniacalem, oleosum, aromaticum.

Cumini semen ciborum concoctionem juvat, status discutit unde utiliter a quibusdam pane incoquitur & caseis inditur. Utile est in colica flatulenta, tympanite & vertigine a prava digestionem oriunda, tam interne quam externe. Ad usum internum tamen semen Carvi, Cumini semini utpote minus grato & vehementiori antepositur, externe vero Cuminum potius adhibetur.

4. Semen. Cumini confusi q. l. Sacculo involv. & irroretur cum vino calido aut aqua vitæ & ventriculo flatibus distento vel abdomini contra tormina admoveatur.

Oleum essentiale arte chymica extrahitur quod iisdem viribus donatur, quibus oleum Carvi, sed præstantioribus. Ad guttas tres præscribitur tantum. Confert affectibus flatulentis præsertim uterinis. Ejus guttæ aliquot affunduntur pani tosto, qui statim calide umbilico imponitur.

CUPRESSUS.

Cupressus dum est generum, mas alterum, alterum femina. Hæc fastigatio est culmine; illa ramos in latum spargit. De ceteris conveniunt.

Cupressus femina *Offic.* Cupressus meta in fastigium convoluta, quæ femina Plinii *Inst. R. H.* 587. Cupressus *Dod. Pempr.* 856. vulgo, *Cypres femelle.*

Cupressus mas, *Offic.* Cupressus ramos extra se spargens, quæ mas Plinii *Inst. R. H.* 587. Cupressus *Matthioli* 119. vulgo, *Cypres male.*

Utraque procero, recto crassoque caudice surgit, cortice fere spadiceo, ligni materie solida, compacta, pallida aut rubescente, undulis nonnihil crispata, saturationibus, vehementer ac suaviter odorata, Santalorum fere modo. Supra medium in ramos abit femina metam acuminatam concursu suo effingentes, mas in latum undequaque sparsos. Foliis viret perpetuis, Sabinæ bacciferæ, aut Tamarisci proximis; quæ furculi sunt brevissimis veluti squamis toti convestiti. Flores amenacei sunt plurimis scilicet foliolis seu squamis constantes, sed steriles: in earum alis adsunt apices pulverem tenuissimum effundentes. In aliis ejusdem arboris partibus fructus nascuntur subrotundi, confragosi, sapore acerbi, rimas agentes, in plura clavata tubera dehiscences, inter quarum commissuras semina continentur rufa, sublonga, altera parte rotunda, altera acuminata, semiculmo latiora, medulla donata. In Creta insula, & in plagis orientalibus sponte nascitur: hic in hortis colitur. Calidis in regionibus resinam fundit, sed modicam odore haud ingrato. Fructus fere soli usitati sunt; nuces Cupressi, Pilulæ Cupressi, Galbuli, & Gallulæ in officinis nuncupantur.

Analyti chymica, ex nucum Cupressi recentium lbv. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris resinosi, terebinthinati, subacidi, deinde rufescentis, odoris, & saporis aliquantisper empyreumatici, intense acidi, austeri lbj. ℥xv. ℥v. gran. xxiv. humoris rufescentis, intense acidi subfalsi, austeri ℥ij. ℥iv. gr. xij. humoris rufescentis, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥iii. ℥iij. olei partim fluidi & flavescentis, aquæ supernatantis, partim adiposi, aqua gravioris ℥iij. ℥v. gr. xxxv. Massa nigra in retortâ residua pendebat ℥xiv. ℥vi. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij. gr. xviii. ex quibus salis fixi mere alcali ℥j. gr. xlix. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥vij. ℥vij. in calcinatione ℥xij. ℥vj. gr. xviii.

Cupressi fructus seu Galbuli inter adstringentes sunt celeberrimi usus. In dysenteria, alvi fluxibus, hæmorrhagiis, eorum pulvis vel decoctum exhibetur. Insuper vis febri-fuga ipsis tribuitur. Eorum pulvis ad ℥j. in vino maceratus propinatur in febribus in-

bus intermittentibus, vel etiam in quartana, eandem dosim quarta quaque hora reiterando:

Externe conveniunt ubi porulorum occlusionē & fibrarum laxatarum constrictione opus est. Recentes viridesque fructus herniosos magnopere juvant, si eorum decoctum ex vino paratum quotidie biberint trium unciarum pondere: interim tamen folia Cupressi trita testiculis illinantur. Est enim hoc auxilium multis experimentis comprobatum, auctore Matthiolo.

Lignum cupressinum ex hoc maxime laudatur quod neque vetustatem, neque cariem sentiat, & bonum semper odorem spiret.

CUSCUTA.

Cuscuta duplex in officinis occurrit, major, & minor.

Cuscuta major, Cassutha major, & Cassytha, *Off.* Cuscuta major C. B. P. 219. *Inst. R. H.* 653. Cassuta sive Cuscuta J. B. 3. 266. Cassytha *Tabern. Icon.* 901. Androsaces vulgo Cuscuta *Tragi* 810. Cassuta *Dodon. Pempt.* 554. Cassytha *Quorumdam:* vulgo, *Cuscute, Goue de lin.*

Cuscuta minor, Cassutha minor, Epithymum, *Off.* Cuscuta minor I. R. H. 553. Epithymum sive Cuscuta minor C. B. P. 219. Epithymum *Tabern. Icon.* 357. vulgo, *Epithym.*

Cuscuta seu Epithymum est planta singularis quæ radicibus suis nititur, cum primum erumpit e semine, ut Fuchsius observavit. Hæ vero aridæ sunt, & pereunt cum capillamenta Cuscutæ plantas vicinas amplexantur: foliis enim plane destituitur, nec aliud profert nisi cirrhos (seu capillamenta) subrubentes, fidibus testudinum non absimiles, saporis acris, & subadstringentis, qui tuberculis quibusdam veluti cotyledonibus radicum vicem obtinentibus ita figuntur in corticem ceterarum plantarum, ut vasa succum nutritium deferentia lacerent: quo plane modo Hedera vulgaris rami facere solent: idcirco inter plantas parasiticas recenseri debet. Flores in capitulum nascuntur hinc inde per capillamenta digesti, monopetali, albi vel subrubentes, campaniformes, urceolis similes, in quatuor vel quinque segmenta divisi, atque in fundo perforati, qua parte excipiant pistillum, quod decidentibus floribus abit in fructum subrotundum: trigonum aut tetragonum, moncapsularem, transversum in duas partes hiantem, quarum superior inferiorem longe superat, semina autem continet minutissima, fusca. Cuscuta e semine in terram deciduo se quotannis renovat. Cum tamen adoleverit, radix penitus marcescit. Si semen in fictili feratur, emergit quidem plantula, sed brevi radicitus perit, si non sint in propinquo stirpes, quibus irrepit, unde alimentum suum exsurgit.

Cuscuta proprie dicta ea est quæ Lino adhæret; quæ autem aliis plantis adnascitur, ab iisdem suam appellationem desumit: sic Epithymum, Epilavandula, Epimarrubium, prout has plantas amplectitur, dici solet. Ab illis proinde temperamentum, & vires mutuari existimatur pro varia plantarum a quibus alimentum recipit, natura. Hic super diversas plantas nascitur. Sed Cuscuta nostras rejicitur. Veneunt in officinis duo Cuscutæ seu Epithymi genera, Creticum, & Venetum. Creticum longioribus constat capillamentis, Veneti tuiore sunt citri, odoratiores, & quasi crispati.

Analysi chymica, ex Cuscutæ recentis floridæ lbv. prodierunt humoris limpidi, fere inspidi, deinde subacidi, obscuri lbj. ℥iij. ℥iij. humoris manifeste acidi, & austeri lbj. ℥xiv. ℥vij. gran. lx. humoris primo rufescentis, intense acidi, deinde rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥iij. gr. xxx. olei adiposi extracti ad instar ℥i. ℥iij. gran. xxxvi. Massa nigra in retorta superstes pendeat ℥vij. ℥i. quæ per horas octo calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥i. ℥iij. gr. xij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali fuerunt extracta ℥iij. gr. l. Partium iactura in distillatione fuit ℥i. gr. xvij. in calcinatione ℥v. ℥vi. gr. lx.

Cuscuta itaque abundat sulphure & sale essentiali tartareo subadstringente.

Cuscuta, Epithymum purgandi vim adeo debilem obtinent, ut eorum usus plane obsoleve-

soleverit. Rectius inter aperientia medicamenta quæ affectibus melancholicis, & hypochondriacis conveniunt, sicut & scorbuticis, a Cl. Tournefortio reponuntur. Ab auctoribus in obstructionibus lienis & hepatis, ictero, scabie, utilia dicuntur.

Plantarum quibus Cuscuta innascitur temperamentum participare aliquatenus creditur. Sic humidior est quæ Lino implicatur, quæ Genistam superat urinas potentius movet, adstringendi facultatem admixtam habet quæ Rubiæ insidet, quæ in Urtica nata est urinis potenter eliciendis efficax dicitur, adnotante Lobelio, & post eum Parkinsono. Præscribitur a pugillo uno ad duos vel tres.

2. Epithymi P. ij. Quinq. herbar. capill. M. j. Infunde per noctem supra cineres calidos in aq. font. q. f. In colaturæ ℥vj. dissolve extract. Rhabbarbar. ℥i. Syrup. de pom. c. ℥j.

2. Epithymi P. iij. cortic. Cappar. & Fraxin. ana ℥ss. folior. Marrub. & Meliss. ana M. j. Coquantur in aq. comm. q. f. Colatura dissolve Tartar. chalybeati solut. ℥vj. F. apozema pro tribus dosibus in chlorosi aut in viscerum obstructionibus.

Usurpatur Epithymum in pilulis tartareis *Quercetani*, Pulvere lætificante *Renedæi*, Electuario de Psyllio, El. fennato, confectioe hamech, & syrup. cachectico *Charas*. Semina Cuscutæ adhibentur in syrupo de Cichor. comp. *Charas*, in syrupo de *Fumaria Mesuæ*.

C Y A N U S.

Cyanus, Off. Cyanus segetum flore cæruleo, C. B. P. 273. *Inst. R. H.* 446. Cyanus hortenſis flore simplicei C. B. P. Cyanus flos *Dodon. Pempt.* 251. Cyanus J. B. 3. 21. Lichnis agria, & flos frumenti *Brunfelsii*: Baptifecula *Tragi* 506. Papaver heracleum quorundam *Chomeli*: vulgo, *Bleuet*, *Aubifoin*, *laveole*, *Peroole*, *Barboau*, *Casselunette*.

Cyano lignosa est multisque fibris capillata radix: caules plures cubitales, & sesquicubitales, angulosi, cavi, lanugine incani, ramosi: folia infima, acutis lacinii sinuata, scabiosa aut Dentis leonis more alia longa, culmum lata, per longitudinem nervosa, caesia albicantiave: capitula in summis cauliculorum fastigiis turbinata & in angustis se contrahentia, ex multis parvis veluti squamis non aculeatis, sibi invicem impositis, conicalicujus exigui modo composita, ex quibus flores erumpunt flosculosi: plurimis scilicet flosculis sed dissimilibus constantes: alii enim qui meditullium floris occupant ceteris minores sunt, in quinque lacinias æquales, divisi, ceteri vero ad circumferentiam positi majores sunt magisque conspicui, veluti bilabiati, & in extremitate profundius ferrati: utrique colore communiter cæruleo, & ut nomen loquitur, Cyaneo, alias albo, alias puniceo aut purpureo, embryoni insident, qui abit deinde in semen parvum, forma oblongum, leve, splendidum, superiore parte pappis instructum, Centaurii majoris semini simile, sed minus, & candidius, quod in ipsis capitulis seu calycibus, inter eos qui in ipsis gignuntur molles pilos reconditur. Nascitur in agris frumentariis una cum Tritico, Secali, Hordeo, & aliis frugibus. Seritur & in hortis, ubi culturæ mangonio non tantum flores edit cæruleos, albos, purpureos, carneos, aut variegatos, sed etiam multiplices seu plenos. Flores fere soli in usum veniunt.

Analysi chymica, flores Cyani præbuerunt plurimum phlegmatis acidi, subausteri, aliquantulum spiritus urinosi, non mediocrem olei spissi ad instar extracti portionem, non nihil salis alcali fixi, & terræ. Flores perparum odoris spirant, & sapore subadstringente donantur: unde salem essentialem vitriolica-tartareum obtinere videntur multo cum oleo permixtum.

Plurimæ, & fere contrariæ inter se facultates huic plantæ tribuntur, verbi gratia, ætus febriles extinguere, adversus venenatarum bestiarum morsus, & puncturas prodesse, putredini resistere, contagium arcere, in palpitatione cordis, in suffocatione uterina prodesse, iis qui ex alto delapsi sunt aut contusi, & quacumque de causa sanguinem concretum

cretum intus habentibus utiliter exhiberi, viscerum obstructions tollere, & aquas purgare; quæ quidem virtutes admodum incertæ sunt. Florum aqua distillata a plurimis commendatur in oculorum inflammationibus, rubedine, lippitudine, necnon etiam ad visum acuendum, & roborandum. Unde *Eau de Casseluneite* a plebe nuncupatur, quæ sic conficitur.

24. Florum Cyani cum propriis calycibus collector. & contusor. q. l. Cum nivis vel aquæ nivis q. l. horis viginti quatuor macerentur, deinde simul igne arenæ modo rato distillantur, & aqua servetur ad oculos pluries die ablucandos.

Pulvis ex floribus una cum capitibus factus, ad ℥i. in vino per aliquod tempus assumptus adversus morbum regium a nonnullis commendatur. Rajus eundem pulverem erysipelati inspersum utilem dicit, & eorumdem florum expressum succum ulcera putrida sanare.

Aqua stillatitia in officinis servatur.

C Y C L A M E N.

Cyclamen, Cyclaminus, Panis Porcinus, & Arthanita, *Off.* Cyclamen orbiculato folio inferne purpurascente, *C. B. P.* 308 *Inst. R. H.* 154. Cyclaminus folio rotundiore vulgarior *J. B.* 3. 551. Cyclaminus orbicularis rotundifolius *Dod. Pempt.* 337. Panis porcinus, & Artanita, Rapum terræ *Lobel. Icon.* 604. Cyclaminus minor, & umbilicus terræ *Tragi*: vulgo, *Ciclamen* ou *Pain de porreau*.

E globulari radice crassa, carnosa, & aliquantulum depressa, foris nigricante, intus candida, nigricantibusque fibris prædita, saporis acris, pungitivi, exurentis, ingrati, inodora, multa circumatæ propemodum rotunditatis profert folia, palmaribus plus minus pediculis hærentia, Asari foliis haud multum dissimilia, non adeo tamen crassa superne arrovirentia, aspersis subinde maculis lacteis, inferne purpurascentia, nonnihil per margines sinuata. Flores longis, & tenellis in hærent pediculis, deorsum nutantes, monopetali, rotati, globosi, in quinque partes sursum revolutas divisi, coloris vel dilutius vel saturarius purpurascentis, odoris suavis. Ex calice quinquifido surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, quod marcescente flore, & deciduo, pediculo cui insidet in multas spiras circumactis convolvitur, donec terram attigerit, cui incumbens paulatim augetur in fructum fere globosum, membranaceum, multifariam dehiscens, seminibus sætum oblongis, angulatis, ex fusco fulvescentibus, placenta affixis. Semen terræ commissum in germen non abit, sed in tuberculum aut radiculam convertitur, præter reliquorum seminum naturam, unde postea foliola promittit. Sub æstatis finem aut autumnii initium flores emittit, deinde folia, quæ postquam tota hyeme persisterunt, sub Aprilis finem aut mense Majo amittit. Hic in hortis colitur. Radices usitatæ sunt.

Analysi chymica, radicum recens effossarum ℔v. præbuerunt humoris limpidi, primo fere insipidi, odoris non ingrati, obscure falsi, deinde sub finem subacidi ℔ij. ℥ij. ℥vi. gran. xij. humoris primo rufescentis, manifeste acidi, subausteri cum quadam acredine, qualis est panis rusticani sapor, & odor, deinde fusci, odoris, & saporis empyreumatici, interne acidi, & austeri, ℔ij. ℥ij. gr. xix. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥i. ℥ij. gr. xxxvj. olei spissi extracti ad instar ℥i. ℥ij. gr. xij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vij. ℥i. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥i. ℥ij. gr. xlvij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥iiij. gr. xxxviii. lixivio extracta sunt. Partium iactura in distillatione fuit ℥i. ℥iiij. gr. lxx. in calcinatione ℥v. ℥vij. gr. xxiiij.

Radix recens valde acris est; ubi vero exsiccata est, nulla acredo percipitur. Salelem essentialem obtinet tartareum cum oleo tum tenui, & acerrimo, tum crasso conjunctum.

Cyclaminis radix inter purgantia vehementiora refertur. Bilem, & serum educit. Licet cum summa violentia humores expurget, tardioris tamen est operationis propter particulas terrestres quibus donatur. Plebeji robustiores ejus pulverem ad ℥i. in decocto vero

vero ꝑ. usurpant. Aromaticis stomachicis corrigitur, & Asaro, Diacrydio aut cremore Tartari stimulat. Sed parum tutus est illius usus internus: faucium enim, ani, ventriculi, & intestinorum inflammationem excitat. Externus crebrior, & minus noxius est. Potenter enim incidit, resolvit, abstergit. Contusa radices recentes utiliter scirrhis durisque tumoribus, & strumis, lienibus duris aut tumentibus admoventur sub cataplasmatibus forma. Succus radices abdomini illitus ventrem subducit, aquas hydropicorum per alvum, menses suppressos movet, foetum nonnunquam expellit, & vermes necat. Idem succus valet ad scirrhus, & tumores duros emolliendos, & resolvendos, item ad scrophulas, strumas, & tumores partium externarum. Unde gummi ammoniaco inspissatur, & coquitur a nonnullis ad emplastri consistentiam: & plurimis in emplastris, & unguentis emollientibus, & resolventibus recipitur.

Ex hoc succo celeberrimum illud conficitur unguentum de Artanita dictum ad scirrhusos lienis praesertim tumores emolliendos, & aquas hydropicorum educendas commendatum externe abdomini admotum. Hoc unguentum ventriculo impositum vomitum excitat, abdomini cathartim, renibus urinas promovet, si praesertim oleum ex granis Tilli expressum admisceatur.

Matthiolus aquam e Cyclaminis radicibus distillatam, si naribus excipiat, fluentem inde sanguinem sistere refert, eandemque potam sex unciarum pondere, addita sacchari uncia, manantem ex pectore, ventriculo, jecinore sanguinem mirifice cohibere testatur.

Radices Cyclaminis usurpantur in Empl. Diabotano D. Blondel, & Empl. ad ganglia Charas.

C Y N O G L O S S U M.

Cynoglossum, Off. Cynoglossum majus vulgare C. B. P. 257. Inst. R. H. 139. Cynoglossum vulgare J. B. 3. 598. Cynoglossum Dod. Pempt. 54. Cynoglossa major Brunsfels: Lycopis Lacuna: vulgo, *Langue de chien*, Cynoglosse.

Cynoglossa radix recta est, crassa, Rapam exiguam repraesentans, foris ex atro rubens, intus albidus, odore gravi, aliquid foetidi canis redolente, narcotico, sapore mucoso, qui dulcedinem nonnullam satnam linguae offert: caules cubitales aut bicubitales, ramosi, vetustate concavi, multa lanugine obsiti: folia longa & latiuscula primo anno, secundo ubi caulem fert, stricta, acuminata, incana, mollia, languinosa, odore gravi, viroso, alternatim cauli adnata absque pediculis. Flores monopetali, infundibuliformes, in quinque segmenta divisi, colore sordide rubentes, calycibus insident hirsutis, quinquepartitis. Pistillum ex calycis fundo surgit infrae floris parti ad instar clavi infixum quod deinde abir in fructum ex quatuor capsulis constantem nonnihil compressis, hispidis, quae pertinaciter vestibus adhaerescunt, placentae pyramidae & quadrilaterae affixis, semine fere plano foetis. Agri Parisiensis incolae est. Radix & folia in usum veniunt.

Aalysis chymica, ex folior. Cynoglossi exsiccator. ꝑ. prodierunt humoris limpidi odoris & saporis herbacei, obscure salis & alcali ꝑ. iii. ꝑ. iii. ꝑ. vii. gr. vii. humoris limpidi, subsalis, subacidi ꝑ. vii. ꝑ. vii. gr. xvi. humoris rufescentis, acidi, subsalis ꝑ. vii. ꝑ. vii. gr. xvi. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso impraegnati ꝑ. i. ꝑ. vii. gr. v. salis volatilis urinosi concreti gr. lxx. olei adiposi ꝑ. i. ꝑ. vii. gr. xl. Massa nigra in retorta residua pendebat ꝑ. vii. gr. lxxii. quae post calcinationem reliquit cinerum ꝑ. i. gr. xli. ex quibus salis fixi mere alcali ꝑ. gr. xliii. lixivio extracta sunt. Partium iactura in distillatione fuit ꝑ. i. ꝑ. vii. gr. j. in calcinatione ꝑ. i. gr. xxii.

Radix cortex subamarus est, salus, stypticus, glutinosus: chartam coeruleam rubro colore tinct: salem essentialem videtur obtinere ammoniacalem multo phlegmate, terra & oleo foetido temperatum.

Cynoglossum vi narcotica & anodina pollet; qua ratione ad catharros cohibendos commendatur. Praeterea adstrictio quaedam in eo deprehenditur, qua sistendis alvi profluviis.

fluori albo, gonorrhææ & hæmorrhagiis utile est. Nonnulli illud narcosis virulentæ suspectum habent & eapropter illius usum reformidant, sed immerito, ut J. Rajus observat; quandoquidem intus tuto sumi posse arguunt pilulæ de Cynoglossio quarum frequens & laudabilis est usus. Radix ad ℥i. folia ad M. j. in aqua vel jusculis decocta utiliter præscribuntur in catharris, tussis, diarrhæis, dysenteria & hæmorrhagiis.

24. Folior. Cynoglossi. M. iij. Hyssop. Capillor. vener. Tussilag. ana M. j. Rad. Glycyrriz. ℥ij. Oriz. ℥j. Coq. in aq. comm. ℔vj. ad ℔iij. Sub finem adde Mell. Narbon. ℥ij. F. apozema per cyathos propinandum in tussi ferina.

Externe tumores emollit & resolvit, ad omnis generis vulnera & ulcera conducit, ubi in cataplasmatibus & emplastribus magno cum successu adhibetur. Hieron. Tragus unguentum ex illius succo cum Melle & Therebintina paratum ad ulcera antiqua maligna & fistulosa valde extollit. In strumis & scrophulis Cynoglossi radix tum intus indecocta, tum extra in cataplasmatibus forma a quibusdam commendatur. At J. Rajus refert mulieris cujusdam pauperculæ puerulum, cujus caput & vestes pediculis scatebant, suspensas Cynoglossi radices circa collum gestasse ad scrophulas quibus afficiebatur sanandas, pediculos quidem radicam foetorem exosos procul aufugisse, at scrophulas obstatine restitisse.

Pilulæ de Cynoglossio præstantissimæ sunt ad cathartos tenues sistendos, tussis ferinas sedandas, epilepticos puerorum insultus compescendos, somnum conciliandum & omnis generis dolores placandos. A gr. iij. ad gr. x. exhibentur.

D A U C U S.

Semina duo sub Dauci nomine in Officinis occurrunt, scilicet, Dauci Cretici & Dauci vulgaris.

Daucus Creticus, *Off.* Myrrhis annua semine striato villosa incana, *Morisson. Umbellif. 67. Inst. R. H. 315.* Daucus foliis Fœniculi tenuissimis, *C. B. P. 150.* Daucus Creticus semine hirsuto, *J. B. 3. 2. 56.* Daucus Creticus, *Tabern. Icon. 75. vulgo, Daucus de Candi.*

Radice est longa, digitum crassa, fibrata, sapore Pastinacæ Germanicæ simili; dodrantali aut altiore caule, tereti, striato, hirsuto; foliis lanuginosis, cinereis, minutissime dissectis, nonnunquam, observante Rajo, penitus glabris atrovirentibus. Umbella medio-cris magnitudinis summo cauli, extremisque ramis insidet florum exiguum, rosaceorum, pentapetalorum, candidorum, quorum calyx abit in fructum e duobus seminibus compositum oblongis, striatis, superiori in parte acutioribus, hinc gibbis, inde vero planis, incanis, villosis, acris, aromaticis, odoris debilis. In Creta insula & Germanicis Alpibus sponte nascitur. Semen in usum venit quod ex Creta insula nobis affertur.

Daucus vulgaris, *Off.* Daucus vulgaris, *Gluf. Histor. excviii. Inst. R. H. 307.* Pastinaca tenuifolia sylvestris Dioscoridis, vel Daucus *Offic. C. B. P. 151.* Pastinaca sylvestris, sive Staphylus Græcor. *J. B. 3. 2. 62. vulgo, Chyrouis, Cavette sauvage.*

Pastinacæ sativæ similis, radice est minore & acriore: caules proferit altitudine pares, sesquicubitalis scilicet, striatos, hirsutos, medulla farctos, in alas divisos: folia minutim dissecta, atrovirentia, adversa parte hirsuta: flores in umbellis magnis consimiles, rosaceos scilicet, quinque petalis constantes candidis, cordiformibus, inæqualibus, in orbem positos & calyci insidentibus. Flosculus umbellæ medius interdum purpura rubet. Umbellas autem obvallant folia in angusta, longa, acuta segmenta divisa. Delapsis floribus succedunt fructus subrotundi Dauco Cretico breviores, latiores, ex duobus seminibus compositi cinereis, striatis, circa marginem utrinque villo instructis & cinctis, saporis Dauco Cretico debiliori, odoris fragrantis: tum vero convoluta umbella cavitatem seu aviculæ nidum in medio efficit. In agro Parisiensi sponte nascitur. Semen in usum venit & pro Dauco Cretico substituitur.

Dauci utriusque semina sale oleoso aromatico pollent uberrimo & oleum essentiali copiosum.

sum in distillatione fundunt. Carminativa, diuretica & uterina censentur. Humores lentos & crassos attenuant & incidunt: status discutunt, obstructions aperiant, menses & urinas provocant.

Semen Dauci in cerevisia tenui infusum & bibitum ad stranguriam & calculum renum ac vesicæ miris laudibus efferunt nonnulli. Verum de ejus vi lithonriptica nihil nobis constat, quidquid dicat Helmontius de quodam Consiliario lithiasi afflicto, qui ejus usu feminis ab hoc affectu liber per plures annos vixit.

Dauci Cretici semen in uterinis doloribus & affectionibus commendatur, in tussi chronica, singultu & colica flatulenta. Seminis ℥ij. vino albo infusæ & potæ hystericis paroxysmis medentur.

Dauci semen inter quatuor semina calida minora recensetur cum Ammeos, Apii & Petroselinii seminibus.

Creticum usurpatur in Theriaca, Mithridatio, Triphera magna, Electuar. de Baccis Lauri, Philonio magno, Aurea Alexandrina Nicolai Alexandri, Syrupo de Calamintha Mesue, & Syrupo de Præssio.

Radix Dauci vulgaris primo vere comeditur & plebeis non injucundum alimentum præbet.

DENS LEONIS sive TARAXACUM.

Dens Leonis & Taraxacum, Off. Dens Leonis latiore folio, C. B. P. 126. Hedy-
pnois sive Dens Leonis Fuchsi, J. B. 2. 1035. Dens Leonis, Dod. Pempt. 636.
Aphaca Theoph. Plinii: Hedychnois major Fuchsi. Dalechamp Lugd. 564. Caput Monachi, Rostrum porcinum & Ambubeja, Nonnullis: vulgo, Dent de Lion, Pissenlit.

E radice digiti fere minimi crassitudine, lactescente, folia promit oblonga, acuminata, utroque margine profundis incisuris veluti per lacinias divisas, sylvestris Cichorii æmula, sed levior, humifusa: caule caret, sed pediculos habet nudos, fistulosos, teretes, palmares & plusquam dodrantes, non ramosos, aliquando hirsutos lanugine facile cedente, subrubentes, quibus insident singulis singuli flores semisflosculosi, patuli, lutei, exterioribus foliis prona parte ex fusco rufescentibus, calyce glabro multifido, extra quem quatuor, aut quinque folia viridantia reflexa conspiciuntur. Semisflosculus unusquisque embryoni insidet, qui, calyce dehiscente & circa pediculum reflexo, abit in semen rufum vel citrinum pappi instructum. Semina per maturitatem decidunt & avolant, nudumque thalamum porosa pellicula calvitium senile quodammodo imitante obductum relinquunt; unde a nonnullis Caput Monachi dicitur. In agro Parisiensi frequens ubique nascitur, & in hortis colitur. Omnibus suis partibus amarus est & succo lacteo turget. Radix & folia usitata sunt.

Analysi chymica, ex Taraxaci floridi folior. ℥v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, fere inodori & insipidi, primo obscure salis: deinde obscure acidi ℥ij. ℥iiij. ℥v. gr. lx. humoris primo limpidi, manifeste acidi, deinde rufescentis, subausteri ℥ij. ℥iiij. ℥ij. gr. xvij. humoris rufi, empyreumatici, primo obscure acidi, subsalis, austeri, ac tandem sale volatili urino copioso imprægnati ℥ij. ℥v. gr. xij. olei fluidi ℥j. ℥ij. gr. xxiiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vij. quæ rite calcinata reliquit cinerum rufescentium ℥iiij. ℥vij. ex quibus salis fixi salis aliquantisper alcali ℥iiij. gr. xxxvj. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. gr. xxx. in calcinatione ℥iiij. ℥j.

Ex radicem Taraxaci recentium ℥v. prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis debilioris ad herbaceum accedentis, obscure acidi ℥x. ℥v. gran. xlv. humoris primo limpidi, manifeste acidi, subausteri, deinde rufescentis, intense acidi & austeri ℥ij. ℥iiij. ℥ij. gran. xxiiij. humoris rufi, tum intense acidi, tum alcali & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ℥iiij. gran. xxxvj. olei spissi extracti ad insar ℥j. ℥ij. gran. lxij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ix. ℥vj. gr. ix. quæ calcinata reliquit cinerum rufescentium ℥iiij. ℥ij. gr. vij. ex quibus lixivio salis fixi salis ℥j. gr. xxxix. extracta sunt.

Et sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥x. ℥ij. gr. xxxix. in calcinatione ℥vij. ℥ij. gr. ij.

Intense amara sunt hujus plantæ folia, & chartam cœruleam rubro colore leviter tingunt: radices colorem rubentem magis inrensum efficiunt: amaræ sunt & adstringentes. Sal essentialis hujus plantæ ad salem mirabilem Clauberi accedit; cum ammoniacali sale & oleo confociatur. Sal acidus in radicibus uberior est & magis evolutus quam in foliis.

Dens Leonis hepatis & viscerum obstructions aperit, urinas movet, vulneraria & febrifuga censetur. Infusum vel decoctum ad ℥iiij. vel vj. usurpatur. Succus recenter expressus & defœcatus ad ℥ij. iijve præscribitur. Succus in morbis chronicis hepatis & mesenterii obstructioni adscriptis, item in febribus intermittentibus & febribus putridis inveteratis ab Ettmullero commendatur. Laudatur quoque in curanda pleuritide, & sanguine grumoso solvendo, necnon etiam in aliis partium internarum inflammationibus cum febribus acutis conjunctis. Thomas Fuller succum defœcatum commendat in cutaneis affectionibus ad ℥iiij. vel vj. ter vel sæpius die exhibitum. Radices in ptisanis & apozematibus usurpantur. Universæ plantæ decoctum potum morbo regio laborantibus auxiliatur.

Externe succus in affectibus oculorum commendatur oculis instillatus: leniter morfiat quidem & pungit, attamen pro visu acuendo & roborando, & pro delendis maculis, nebulis & albuginibus oculorum, & abstergenda cornea, lacteus hujus plantæ succus ab Ettmullero prædicatur sive solus, sive propter acrimosiam cum aqua Fœniculi dilutus. Linthea eodem succo madentia ad vulnera quoque & ulcera quæcumque mammillarum, aliaque putrida manantia & sordida pudendorum ac tibiæ abstergenda optime conveniunt; succum enim hunc post Nicotianam omnibus præferendum idem Ettmullerus censet.

Aquam distillatam magnopere commendat Tragus in apozematibus & febribus ardentibus, trium aut quatuor cochlearium mensuram singulis vicibus sumptam, ex qua & optima collyria adversus oculorum maculas fieri assent. Verum dum succus obtineri poterit, longe majori erit efficaciar. Extractum ex totius plantæ succo defœcato præparatur ad eadem perutile. Ad ℥j. exhibetur.

Folia teneriora in acetariis comeduntur, ventriculum roborant, appetitum excitant, ciborum concoctionem juvant, alvum nimis fluentem sistunt, & urinas provocant.

Taraxacum usurpatur in apozemate aperiente *D. De Lorme*, vulgo dicto *Bouillon rouge*, & in syr. de Cichorio comp. *Pharmacop. Regiæ*.

D I G I T A L I S.

Digitalis, *Off.* Digitalis purpurea, *J. B.* 2. 812. *Cod. Pempt.* 169. *Inst. R. H.* 165. Digitalis purpurea folio aspero, *C. B. P.* 243. Campanula sylvestris, *Tragi* Aralda Bononiensibus, *Gesner*: Virga regia major flore purpureo, *Cæsalp.* 348. Digitalis purpurea vulgaris. *Parkinsoni*: vulgo, *Digitale*, & *Gants de Notre-Dame*.

Ex radicibus multis, tenuibus, fibrosis, amaris, caulem promit cubitalem & bicubitalem, pollicem crassum, angulosum, hirsutum, subrubrum, concavum: folia oblonga, acuminata, hirsuta, in ambitu serrata, superne atrovirentia, inferne incana, Verbaci quodammodo similia, quæ ad radicem sunt, longis nituntur pediculis; quæ in caulibus, nullo ordine posita, crebra. Flores in thyrsi longioris morem, frequentes, ab uno caulis latere penduli, brevibus, hirsutis pediculis, quorum singulis est appositum foliolum acuminatum, innixi, monopetali, anomali, tubulati, utrimque patentes & quasi bilabiati, dactylotheis propemodum similes, colore foris coccineo, excepta inferiore parte, quæ propter admixtam nonnullam albedinem carneæ est, intus vero similiter purpurei, inferiore parte, (quæ & longis pilis obsita est) versicolore, albis maculis nigro guttatis: floris basi penitus adnascuntur stamina alba aut purpurascencia contorta, quæ apices didymos, croceos guttatos sustinent. Ex calyce plerumque quinquefolio surgit pistillum

stylum tenue, purpurascens, posticæ floris parti ad instar clavi infixum, cujus basis crassior, oblonga, hirsuta ab initio fructum seu testam e rotundo acuminatam, bifariam dehiscens, in duo loculamenta divisam & seminibus foetam exiguis, quodammodo angulosis subrufris: variat interdum coloris flore albo. Agri Parisiensis incolæ ob florum elegantiam in hortis colitur. Tota planta in usum venit, licet rarius.

Analysi chymica, ex Digitalis foliorum recentium lbv. per retortam distillatis, prodierunt humoris primo rufescentis, inodori; deinde, limpidi odoris, & saporis herbacei, subacidi, lbj. ℥vj. ℥vij. gr. lx. humoris limpidi, inodori, intense acidi, austeri lbij. ℥ij. ℥vij. humoris rufi, empyreumatici intense acidi, austeri, & subsalsi ℥ij. ℥v. gran. xij. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati cum salis volatilis concreti granis aliquot ℥i. ℥ij. olei spissi syrupi ad instar ℥i. ℥i. gran. xij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. ℥iv. gr. xxx. quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij. gran. xxxvj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥ij. gran. lixivio extracta sunt. Quæ facta fuit jactura partium in distillatione non percepta est: imo substantiarum extractarum pondus herbæ sumptæ distillatæ quantitatem superavit ℥iv. ℥ij. gr. xlij. Partium jactura in calcinatione fuit ℥v. ℥i. gr. lxvj.

Digitalis folia amara sunt. Salem essentialem obtinent austerum, ammoniacalem, similem fere vitriolico ammoniacali, cum multo oleo conjunctum.

Digitalem emeticam esse Rajus profert. Dodonæus refert quosdam cum placentas ex hujus plantæ & aliarum herbarum foliis cum ovis factas gustassent atque edissent, mox sese male habuisse & ad vomitionem excitatos fuisse. Lobelius in *Observationibus*, narrat Somerseti Angliæ rusticam turbam hujus decocto febricitantibus purgationem & interdum superpurgationes & vomitiones humidioribus alvo moliri. Parkinsonus efficacem contra epilepsiam affirmat, si duo ejus manipuli cum ℥iv. Polypodii quercini in cerevisiâ q. s. decoquantur & decoctum propinetur; quod bis in hebdomada iterandum. Qui enim, inquit, sex & viginti annos hoc morbo laboraverant, ut singulis mensibus, bis terve caderent, hujus decocti usu penitus liberati sunt, & saltem per integros sexdecim menses, ne unum quidem paroxysmum senserunt. Verum J. Rajus observat medicamentum hoc robustioribus tantum convenire, siquidem violenter admodum purgat & vomitiones immanes excitat.

Parkinsonus externe strumosis conducere tritam & impositam, succumve ejus in unguento experientia compertum esse affirmat. Novi plures, (inquit Rajus post D. Batesium) qui in strumosis tumoribus Digitalis floribus valde confidunt, quos quidam in butyro majali, quali quot possunt immittentes curant insolandos per æstatem. Alii cum adipe suillo miscunt, & sub terra defodiunt per quadraginta dies: utrinque flores cum unguento reservant, una cum linteis inducunt & tumoribus applicant. Hosce tumoribus discutiendis vel maturandis, ulceribus detergendis vel explendis sufficere ferunt se expertos. Quinto & sexto quoque die Diacarthamo purgant, interim continue herbæ Robertianæ decoctum præbent. Pars ulceris rubens parte unguenti tenuiore illinatur: pars autem crassior unguenti linteamini imponatur, quod nunquam mutetur. Sunt, qui novella & primo erumpentia plantæ germina accipiunt, eorumque succum expressum in butyro coquunt ad succi consumptionem, atque novo succo addito bis terve repetunt.

Not. 1. Oportet ut paretur sufficiens quantitas unguenti eo anni tempore, quo flores haberi possunt, cum nunquam integer annus aut amplius ad curam perficiendam requiratur. 2. Quamvis ulcera primo majora fiant, ne metuas; siquidem unguentum postquam humores omnes absumperit & exsiccaverit, ea demum sanabit & cute obducet. 3. Unguentum hoc in scrophulis humidis & pure manantibus utile est, in siccis parum valet: sed ad Basilicum & Præcipitatum confugiendum est.

Vetus apud Italos adagium hoc quidem est: *Aralda che tutte piaghe salda*, hoc est, Digitalis quæ omnia vulnera sanat.

DIPSACUS.

Dipsacus fativus & Carduus Fullonum, *Offic.* Dipsacus fativus, *C. B. P.* 385. *J. B.* 3. 73. *Inst. R. H.* 466. Carduus Fullonum sive Dipsacus fativus, *Lo-bel. Icon.* 17. Labrum vener. *Matthioli. Lugdunens. vulgo, Charduo a Bonnetier ou a Foulon.*

Duorum aut trium cubitorum, aut etiam majorem altitudinem assequitur, caule pollicari, recto, recte rigido, multis alis concavo, striato, spinulis quibusdam horrente: folia bina apposita ita circa caulem conjuncta sunt, ut concavum labrum excipiendæ roris vel pluvie aquæ efficiant, ampla, longa, dilute virentia, marginibus spinosa, dorso vero eminente durioribus etiam spinis rigentia: scaporum fastigia oblonga occupant capitula quæ pugnum implent, composita ex plurimis foliis imbricatis squamarum instar positis, cum mucronibus rigidissimis hamulorum instar reflexis, & axi medio favi æmulo affixis, & quorum alis surgunt flosculi multifidi, candidi aut albo purpurascetes, embryonis parti supremæ coronatæ insidentes & abeuntes, deinde in femina striata veluti Fœniculi, gustu amaricantia. Inabescunt per vetustatem capitula, ac in ipsis per medium sectis subinde parvuli quidam vermiculi reperiuntur. Radice nititur levi, candida, mediocris longitudinis. Agri Parisiensis incola in agris feritur, cujus echinata capitula utilia ad rudes pannos depectendos & expoliendos habentur, & expetuntur. Radix & folia in usum veniunt medicum.

Scrophulas sanare dicitur Carduus Fullonum. Omni putredini resistit. Coctus in vino purgat per urinam non secus ac Asparagus. Phtisicis etiam quodammodo desperatis, experimento Guidonis Helidei & Henrici Stromajeri, Achilles Gasserus in *Obs.* mire proficuum comperit radicem tussam, & melle exceptam.

Radicis decoctæ in vino usus in rhagadibus ani consolidandis commendatur & in verrucis abigendis.

Aqua quæ in foliorum concavo reperitur caliginosis & rubentibus oculis prodesse creditur. Eadem maculas faciei emendat & extergit.

DRACUNCULUS.

Tres plantarum species diversæ in Officinis occurrunt sub Dracunculi nomine, scilicet Dracunculus major seu Serpentina, Dracunculus pratensis seu Præmica, & Dracunculus esculentus seu Tarchon.

Dracunculus major, Dracontium, Dragontea, & Serpentina, *Off.* Dracunculus polyphyllus, *C. B. P.* 195. & *Inst. R. H.* 160. Dracunculus major vulgaris, *J. B.* 2. 789. Dracontium, *Dod. Pempt.* 329. Arum polyphyllum, Dracunculus & Serpentina dictum, caule maculato; majus & elatius *Hort. Lugd. Batav.* Erva de sancta Maria, sive Dracunculus major *Pisonis* 240. Anguina, Dracontia, & Serpentina Colubrina, *Lob. Icon.* 600. vulgo, *Serpentaire.*

Dracunculo majori profunde in terram depacta radix est, perennis, fere orbiculata, volam implens, bulbo similis, multis candidis capillamentis stipata, candida, tenui cortice flavescente, induta sapore fervido, cujus lateribus parvi bulbi plures, quibus se propagat, adnasci consueverunt. Caulis unicus rectus, pollicaris & crassior, squamularum & altior, teres, levis, versicoloribus lituris veluti Serpentum maculis respersus, e tunicis convolutis constans. Ipsa vero folia pediculis dodrantalibus, fungosis donata, in segmenta digitata, sena, septena vel plura, oblonga, angusta, levia, splen-

splendens, glabra, finduntur; e quorum medio eluctatus scapus vix digiti minimi crassitiem æquat, cujus fastigium occupat vagina oblonga, pedalis, coloris foris herbacei, intus in purpura rubentis, odoris fœtidi admodum, quæ evoluta florem constituit monopetalum anomalum, auris asininæ vel leporinæ forma, e sinu suo pistillum promens nigricans longum, crassum, Ari majus, & in mucronem acutiorem desinens, ad basim plurimum apicum congerie & plurimis embryonibus stipatum, qui singuli deinde abeunt in baccas fere globosas, succosas, racematim dispositas, primum virentes, deinde rubentes, ferventi ac mordaci gustu, uno vel altero semine fœtas subrotundo, dariusculo, quodammodo rugoso. Calidarum regionum incolæ hic in hortis colitur. Radix & folia ex usu sunt.

Principia, quæ ex *Serpentaria* analysi chymica extrahuntur, ab Ari principiis parum differunt: salem essentialiæ ammoniacalem multo acido saturatum continent & sulphure acri copioso implicitum.

Radix & folia *Dracunculis* Ari vires obtinent, ita ut unum pro altero substitui possit. Nos tamen *Simon Paulli* monet mitius esse *Arum Dracunculo* remedium; quare ubi fortius aliquantulum extergere animus est, *Dracunculus* anteponendus est. Eandem ob causam frequentius in externis usurpatur.

Interne ut *Arum* usurpatus venenum a corde pellere dicitur. Crassos ac lentos humores in pulmonum & viscerum glandulis hærentes incidit, & expurgat, obstructions aperit, menses & urinas movet. In asthma pituitoso, mensium suppressione, affectibus chronicis & cachexia a lymphâ tenaci & inspissata utiliter usurpari potest. Radix exsiccata & pulverata ad ℥i. aut ℥ij. præscribitur. Alyum nonnunquam subducit. Ex ea radice fœcula seu gersa sicut ex *Aro* præparatur.

Externe radix optimum est remedium contumacium ulcerum, quæ cacoethæ nuncupantur. Expurgat enim abstergitque strenue. Folia quoque utpote simili facultate instructa, ulceribus vulneribusque recens inflictis accommodata sunt; & quanto minus fuerint siccata magis conglutinant: nam quæ sicciora viribus sunt acrioribus, quam ut vulneribus conveniant. Venenatorum animalium moribus imposita recentia venenum extrahunt ac brevi tempore partes affectas sanant. Fructus valentior est non foliis tantum, sed & radice: proinde & cancos & polypos eliquare creditus est. Succum quoque ejus oculorum vitia expurgare dicunt. Recens radix ferventi cinere tosta & imposita dolorificas & tumentes hæmorrhoidas curat, scirrhusos tumores resolvit, strumas & lienis duritiam emollit. Supposita menses remorantes trahit. Eadem abstergantur cutis maculæ quæcumque.

Radici *Serpentariæ* pulvis recipitur in celebri ad cancerum pulvere cujusdam *Antonii Fuchsii*, de quo mentionem faciunt *Rodericus a Castro* L. 1. *De morbis mulierum*, & *Daniel Sennertus* T. III. fol. 758. Pulvis *Benedictus* a *Fuchsio* dicebatur: sic autem ab illis describitur.

24. *Sandaracæ* græc. vel *Arsenici albi* subtilissime pulverati ℥j. per quindecim dies de die tertio in tertium affundatur aqua vitæ ad supereminentiam unius transversi digiti, identidem agitando. Post triduum aqua vitæ abjiciatur, & nova affundatur. Post quintam affusionem pulvis exsiccetur. Tum adde radici *Dracunculi* majoris mensæ Julio vel Augusto collectæ, in taleolas scissæ, exsiccatae, & pulveratæ ℥ij. Fuliginis camini splendidi ℥ij. Redigantur omnia in subtilissimum pulverem super lapidem marmoreum, & servantur in vase vitreo bene clauso per longum tempus, saltem anni unius integri. *Rodericus a Castro* refert, *Fuchsium* hunc postquam suum pulverem inspersisset, si intra triduum tumor non exacerbabatur, sed in melius tendebat, sanari posse prædixisse, cum procul dubio conjiceret canceri radices non admodum alte esse infixas, nec humorem valde adustum: atque tum in usu pulveris ad 30. diem perstitisse, quo termino, ut referebat, radices extinctæ per se cadebant, ac si quid adhuc hæreret, scalpello præscindebat.

Pulverem autem hunc ita applicabat. Mane ipse jejunos spiritum super bombacem appo-

nebat: si cancer exulceratus, absterfo prius vulnere ab omni sanie, aspergebat pulverem, adeo ut totus cancer tegetetur, & cum illa supra scripta bombace tegebat. Cum adhæret nunquam cadit, nisi una secum radices tollat. Solet ut plurimum inferre dolorem non continuum sed interpolatum, quando humor acris & mordax non potest purgari per ulcus. Et aliquando fit magnus tumor, quando ille acris humor purgatur per ulcus: eo tempore neque removendum medicamentum, neque aliud supra apponendum, sed circa cum circa oleum illinendum rosaceum & postea dimittendum usque dum per se cadat. Postea purgandum sicut alia ulcera. Ipse Euchsus usus est pulvere incarnativo & mundificativo hoc.

24. Thuris, Sarcocollæ, Mastiches, Myrrhæ, Aloes, Mumia, Aristoloch. rotunda ana Zijj. Mercurii præcipitati Zjss. F. pulvis subtilissimus. Digestivi loco solum usus est unguento ex Terebinthina & vitello ovi.

Dracunculus usurpatur in emplastro Diabotano D. Blondel *Collectan. Pharm. Penichevi*.

Dracunculus Pratenfis, Ptarmica, *Off. Ptarmica vulgaris*, folio longo ferrato, flore albo, *J. B. 3. 147. Inst. R. H. 496.* Dracunculus pratenfis, ferrato folio *C. B. P. 98.* Draco sylvestris, sive Ptarmice, *Dodon. Pempt. 710.* Pyrethrum, *Brunfels: Menta sarracenicæ Myconi, Lugd. 672.* Tanacetum album seu acutum, *Trag. 159. vulgo, Herbe à éternuer.*

Hæc planta cubitalis est, nonnunquam bicubitalis & tricubitalis, radice oblique acta & velut geniculata, fibris majusculis & longissimis donata, sapore acri & fervido: caule singulari, tereti, glabro, fistuloso, gracili, satis tamen rigido: cui alterno aut potius nullo ordine posita adnascuntur folia forma & magnitudine Oleaginis similia, sed ab imo ad summum argutis asperiusculisque denticulis circumquaque ferrata, atro virore splendens, sapore fervido, Pyrethri mitiore. Summus scapus nonnihil angulosus & subhirsutus in furculos aliquot dividitur, qui umbellatim fere flores gestant candidos, radiatos, Millefolii terrestris duplo vel triplo majores, odore non dissimili sed remissiore: quorum discus ex plurimis flosculis arcuè stipatis & in quinque segmenta acuta divisus, corona vero ex semiflosculis componitur trifariam divisus, embryonibus insidentibus & calyce squamoso brevior quam in Millefolio comprehensus. Embryones autem deinde abeunt in semina tenuia. Agri Parisiensis incolæ in pratis udis & palustribus Julio mense floret. Radix & folia in usum licet minus frequentem veniunt.

Ptarmica sale essentiali oleoso acri donatur. Plantæ sicca pulvis naribus inditus sternutamenta mover, unde ei nomen. Verum raro usurpatur, nec nisi cum aliis generosioribus capiti appropriatis remediis destituimur. Radix commansa caput purgat & dentium dolores mulcet pituitam eliciendo. Dicunt quoque contusa ipsius folia viridia, contusionibus imposita discutere livorem. Adduntur a nonnullis Lactucis aliisque acetariis hujus folia, quorum frigiditatem veluti Eruca & Draco, corrigunt quoque ac temperant.

Dracunculus esculentus sive Tarchon, *Off. Abrotanum Lini folio acriori & odorato, Inst. R. H. 459.* Dracunculus hortensis, sive Tarchon, *J. B. 3. 148.* Draco herba, *Dod. Pempt. 709.* Tarchon Avicennæ & Sethi, *Gesner. Horror: vulgo, Estragon.*

Fruticosa promit duorum cubitorum & ampliora virgulta, dura, gracilia, nonnihil angulosa, inconditis ramis divisa: foliis primo orientibus divisus, ubi vero adolevit, foliis onusta Lini folia æquantibus aut Hyssopi atrovirentibus, splendidis, omnis divisionis ignaris, sapore acri, aromatico, cum quadam dulcedine grata, Anisum conditum æmulante. Flores eo ordine per summos ramos quo in Abrotano, in corymbum digesti, flosculosi, sed exigui & vix conspicui, plurimis flosculis constantes tubulosi, in summitate quinquefariam divisus, embryoni insidentibus & calyce squamoso comprehensus. Embryo autem abit deinde in semen minutum, pappis nequaquam instructum. Radix perennis novam singulis annis stolonum sobolem emittit. In hortiis hortis colitur.

Planta tota insigni acrimonia prædita est, & sale essentiali oleoso aromatico donatur. Valenter incidit, aperit, digerit, appetentiam excitat, flatum dissipat, urinam & menses ciet, obstructions expedit, mania pituitam ducit & salivam instar Pyrethri; hinc den-

dentium dolores mulcet & humidum cerebrum purgat. Frequentissimus est apud nostrates usus ejus in acetariis ad temperandam & corrigendam aliarum herbarum quibus admiscetur frigiditatem & cruditatem. Prodest Tarchon, scribente Matthiolo, iis quibus ventriculus frigidior. Vehementer excalescit: ad pestis contagia maxime & prima laudis est ejus aqua stillatitia apud Anglos, auctore Lobellio: quæ tamen virtus J. Raii prorsus ignota fuit.

D U L C A M A R A.

Dulcamara, Amaradulcis, Solanum Scandens, Off. Solanum scandens seu Dulcamara, C. B. P. 167. Glycypicros sive Amaradulcis, J. B. 2. 109. Dulcamara, Dod. Pempt. 402. Salicastrum, Plinii: Circea, Adversar. Lobel. 104. Vitis sylvestris, Camerar. Epitom. 986. Solanum lignosum sive Dulcamara, Parkinson. Raii Histor. 672. vulgo, Morelle, Douce amere.

E radice modica, fibrosa, sarmenta lignosa, fragilia, tenuia, tres, quinque vel sex pedes longa, vicinis sepibus aut fruticibus scandendo se circumvolventia emittit. Cortex novellorum ramulorum viret, sed vetustiorum ipsorumque caudicum asperior cinericio subcandicat colore, extrinsecus quidem, nam intrinsecus pulcre etiam viret. Lignum fragilem medullam intus fungosam habet. Folia alternatim nascuntur oblonga, levia mucronata, Smilaceis minora, atrovirentia, duabus pinnis nonnunquam ima parte aurita, pediculo circiter unciali. Flores in muscariis exiguis fœtidi; sed pulchelli, monopetali, rotati, in quinque segmenta angusta, acuminata, extrorsum reflexa partiti, cœruleo-purpurei, quandoque candidi, in quorum medio apices lutei in umbonem compositi. Ex floris calyce surgit pistillum mediæ floris parti ad instar clavi infixum, quod deinde abit in fructum mollem seu baccam succulentam per maturitatem coccinei coloris, sublongæ formæ, lenti & ingrati saporis, parvis granulis compressis, albescentibus repletam. Aquosa & rigua amat. Tota planta usitata est.

Analyti chymica cum Solano officinali fere convenit. Chartam cœruleam folia rubro colore vix tingunt: sapore saturo & odore narcotico donantur. Fructus vero vinosum saporem refert & chartam cœruleam rubro tingit colore. Salem essentialem continet ammoniacalem cui in foliis multo sulphure crasso narcotico involvitur, in fructibus vero hujus salis pars acida magis evoluta est. Unde fructus magis refrigerant & reperiunt, folia vero magis resolvunt & abstergent.

Intus sumptus efficax censetur ad hepatis & lienis obstructions resolvendas. Urinam citere dicitur, & contra hydropem utiliter exhiberi. Fertur a ruptis & ex alto præcipitatis aut etiam cæsis succum utiliter bibi. Creditur siquidem concretum alicubi in visceribus sanguinem dissolvere & partium læsarum sanitatem procurare. Parkinsonus scribit quoties ex Medicorum præscripto illum exhibuit, se comperisse satis violenter purgare. Et Prævotius L. de Med. Pauperum, ligno Dulcamaræ decocto inter bilem benignè evacuantia principem locum tribuit. Tragus hujus ligni decoctum præscribit in morbo regio præsertim inveterato.

24. Dulcamaræ ligni lbj. ac minutim in frustula tali ludicri instar concisam cum mensura vini albi in ollam novam, eamque operculo exiguo foramine in medio pertuso probe contextam & massa farinacea oblinitam reponas, superque carbonem lento igne decoquito ad tertias, demumque his utare. Hæc potio mane una hora antequam surgas, & vespere cum lecto te committere velis, cyathi vulgaris mensura sumpta, morbi regii causam, bilem nempe viscidam leniter per alvum & urinam exigit.

25. Caulium virid. Solani lignosi concisor. ℥iij. Coccinill. ℥j. vini albi lbj. Infunde calide in vase clauso per noctem. Colaturæ adde Syrup. Heder. terrestr. ℥iij. Theriac. Androm. ℥ss. M. Dosis ℥iij. vel vj. bis terve die.

Hoc traumaticum infusum a Th. Fullero singulariter commendatur ad casum ab alto, & contusiones. Cruorem quippe extravasatum & grumescens mire dissolvit, in mas-

massam sanguinis intra vasa majora circulantis denuo propellit; atque illinc partim per diaphoresim, per diuresim, partimque nonnunquam per catharsim exterminat. Tam potenter & specificè, inquit, operatur, ut aliquando (non sine stupore) notaverit ab ejus usu urinam (propter grumos solutos absorptos, & sero commixtos) plane nigricantem reddi.

Externe vi anodyna & resolvante plurimum valet. Sebizius viridem Dulcamaram confusam & cataplasmatism forma applicatam ait mitigare mammarum dolores, emollire earum duritiem, atque dissolvere in iis grumescens lac. J. Rajus refert cataplasma ex foliorum Dulcamaræ concisor. manipulis quatuor cum ℥iij. seminis Lini pulverati decoctior. in vino moschato cretico aut larido porcino, calide applicatum, unius noctis spatio tumorem capitis humani magnitudine resolvisse, & contusiones deploras musculorum sanavisse.

Mulieres in Hetruria, narrante Matthiolo, Acinorum succum usurpant ad faciei nitorem, & lentigines, maculasque delendas.

E B U L U S.

EBulus, Sambucus humilis, Sambucus herbacea, Chamæactæ, Off. Sambucus humilis, sive Ebulus, C. B. P. 456. *Inst. R. H.* 606. Ebulus sive Sambucus herbacea, J. B. 546. Ebulus, *Dodon. Pempt.* 381. Chamæactæ, *Dioscorid.* vulgo, *Teble*.

Hæc planta herbacea Sambuci æmula, raro hominis altitudinem assequitur, sapius sesquicubitalis: ex radice longa, digitalis crassitudinis, non lignosa, carnosa, albidâ, late sparsa, saporis amaricantis, subacris & nauseosi, caules herbaceos promit, striatos, angulosos, ac frequentibus articulis geniculatos, Sambuci ritu medullosos, hybernis mensibus contabescentes, frondes ordinatius dispositas, e tribus quatuorve conjugationibus ad crassum, nervosum pediculum annexis, imparique extremo folio compositas, quarum singula folia Sambucionis longiora, acutiora, ambitu ferrata, odore graviore. Flores in umbellis nascuntur parvi, numerosi, odorati & nescio quid nucleorum Persicorum magmatis spirantes, sed est vix ferendi, candidi, monopetali, rotati, quinquepartiti, cujus meditullium a mucrone calycis tamquam a clavo perfoditur inter quinque stamina candida & totidem apices ferrugineos. Floribus deciduis calyces abeunt in fructus seu seu baccas, per maturitatem nigras, torulis multis angulosas ante maturitatem & pene triangulas, post vero magis rotundas, succo suo manus rutila quadam purpura inficientes, seminibus foetas oblongis, ternis, altera parte gibbis, altera angulosis: Ad vias publicas & in agrorum limitibus non raro occurrit. Cortex radice, folia, baccæ usitatæ sunt.

Analysi chymica, ex folior. & summitatum Ebuli recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, sub finem rufescentis, odoris & saporis ingrati, primo obscure acidi, deinde remissioris ac tandem subsalsi ℔ij. ℥iij. ℥v. gr. xlvij. humoris rufescentis, primo leviter alcali, urinosi, ac tandem intensi ℔ij. ℥v. ℥vij. gr. xxxvj. humoris rufi, sale urinoso copioso imprægnati ℥vij. gr. xlvij. olei ℥j. ℥iij. gran. xxiiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vj. ℥iij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥v. ex quibus salis fixi leviter alcalini ℥iij. gran. ij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥xij. ℥ij. gran. xxiij. in calcinatione ℥ij. ℥vij. gr. xxxvj.

Baccarum maturarum recentium ℔v. per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, odoris & saporis fatui, ingrati & obscure salsi, deinde obscure subacidi ℥ix. ℥vi. gr. xlvij. humoris rufi, odoris & saporis ingrati, primo subacidi, deinde acidi, subsalsi & austeri ℥vij. ℥ij. gr. xvij. humoris limpidi, rufescentis, acidi, alcali, urinosi & austeri simul ℥xj. ℥iij. gr. xxxj. olei ℥xiiij. gr. xxxvj. quæ rite per 12. horas calcinata reliquit cinerum albicantium ℥iij. ℥iij. ex quibus salis salsi talcosi ℥j. gr. xxx. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥x. ℥vij. gran. xlij. in calcinatione ℔ij. ℥vij. gr. xxxvj.

Folia Emuli amaricantia sunt, baccarum vero magis intensus est amaror, cum quadam adstrictione; chartam coeruleam earum succus non mutat. Sale essentiali ammoniacali cum oleo copioso baccæ præsertim donantur tum tenui, tum crasso.

Ebuli facultas purgandi per alvum eximia & valida tribuitur: radices ad hunc scopum efficacissimæ sunt ac præsertim cortex ejus. Alii sumunt medianum stipitis corticem. Post radices sunt baccæ & semina. Asparagi seu turiones & folia mitiora censentur. Radicis substantia lignea interior adstringit potius, & propterea in flore albo & nimio mensium fluxu ex vino sumpta a P. Hermans & Friderico Hoffmanno laudatur. Folia digerendi & discutiendi potentiam præstant. Educunt autem cortices non modo pituitam, sed & aquosos potissimum humores, utiles idcirco prædicantur ad hydropicorum purgationes; sed tamen correctæ & ubi vires suffecerint. Purgant enim cum molestia, ventriculum subvertunt, vomitum nonnunquam promouunt, interioraque viscera omnia perturbant. Male omnibus usus earum succedit, quibus hepar obduruit, ut quando morbo regio ascites successit. Quamobrem nec temere nec nisi valde robustis & viribus adhuc integris ex Ebuli corticibus medicamentum aut potio danda.

Succus, cui vis purgandi valida, elicitur vel e radice vel e mediano stipitis cortice confuso, affuso Hordei vel avarum passerum decocto cum Cinnamomi vel Nucis mosch. momento & Saccharo. Infusum corticum radicis Ebuli, non adeo violentum est, decoctum vero minus. Coctura, auctore Fernelio, vis ejus purgandi perit & exsolvitur. Succus exhibetur ad ℥i. Cortex in vino maceratur vel decoquitur ab ℥ss. ad ℥ij. si causa morbi frigida, si febris absit: alias pro affectus natura potio temperanda est.

Semen in pulvere præscribitur ad ℥i. Semen Ebuli ℥ss. in vini albi ℥vj. maceratur per noctem & colatura hydropicis propinatur. Vel etiam ex eorumdem seminum ℥vj. confusis in aq. florum Parietariæ emulsio hydragoga conficitur. Fridericus Hoffmannus radicem, dempto cortice, tempore verno rubicundam collectam & pulverizatam a ℥ss. ad ℥i. exhibitam nimio mensium fluxui mederi scribit. Ex baccis Rob conficitur ad aquas hydropicorum in robustioribus subjectis educendas ad ℥ss. ad ℥i. exhibitum.

Flores Ebuli sicut flores Sambuci interne sudores movent.

Ex Ebuli seminibus in aqua calida maceratis & fortiter expressis oleum aquæ supernatans obtinetur quod externe dolores podagricos demulcet & tumores optime resolvit.

Aqua stillatitia radicum Ebuli commendatur a D. Duval Medic. Paris. in doloribus, inflationibus & obstructionibus lienis: propinatur ad ℥iij. per decem aut duodecim dies mane, jejuno ventriculo.

Folia cocta ad cataplasmatum formam sopiendis podagricorum doloribus conferunt. Eadem tumores aquosos & herniam in specie aquosam discutiendo ac resolvendo tollunt. Contusa & imposita ambustæ parti eam persanant. S. Pauli *Quadrup. Botanico* ingentem testium & scroti inflammationem in puero, cataplasmate ex foliis Ebuli & Agrimonie partibus aequalibus & vino rubro coctis curavit. Cortex radicum potenter discutit & emollit, unde externe in inflammationibus & erisypelate admoventur. Ad tumores pedum cedematosos resolvendos, aut dolores podagricos, rheumaticos sedandos, fons foliorum Ebuli, Tanaceri, Salviæ in aqua vel vino coctorum commendatur.

26. Cortic. radic. Ebuli ℥i. Baccar. Juniper. ℥i. flor. Sambuc. P. j. Macerentur in vini q. s. Colatura detur ad aquas per urinam & alvum educendas.

27. Fol. Ebuli recentium ℔ij. Contunde & misce cum butyri majalis ℔ij. Coq. ad herbæ siccitatem. F. colatura & unguentum erit efficacissimum ad tumores resolvendos, arthriticos dolores sedandos.

Radix & semina Ebuli usurpantur in hydragogo eximio *Renodei*. Radix adhibetur in syrupo hydragogo *Pharmacop. Regie*, & in emplastro de Ranis cum Mercurio *Ejusdem*. Folia vero in extracto panchymastogo *Crollii*, & in ung. Martiato, *Pharmacop. Regie*.

E L A T I N E.

Elatine & Veronica fœmina. *Off.* Linaria fegetum, Nummulariæ folio villoso, *Inf.* R. H. Raii *Hist.* 759. Elatine folio subrotundo C. B. P. 252. Elatine folio subrotundo J. B. 3. 372. Veronica fœmina Fuchsi five Elatine, *Dod. Pempt.* 42. Verbaſculum quorundam, *Lugd.* 1301. vulgo, *Velvete* ou *Veronique femelle*.

Radix alba, ſimplex, tenuis, paucis fibris donata, recta in terram descendit. Caulis tenuis, rotundus, vix palmum altus: verum flagella quæ ad latus ſupra terram ſpargit, longitudine non raro ſpithamam excedunt. Folia quam Alfine mediæ majora, rotundiora, pallide viridia & canefcentia, hirsuta & ad tactum mollia, circa margines plerumque æqualia, interdum tamen obiter dentata, pediculis breviffimis ſulta, ſitu alterno. Ex aliis foliorum emergunt pediculi ſingulares, longi, tenues, ſingulos flores ſuſtinentes. Linariæ ſimiles, parvos, monopetalos, anomalos, perſonatos, poſterius in caudam ſeu calcar tenue, incurvum deſinentes, anterieus in duo labia diviſos, quorum ſuperius colore pullo, biſariam, inferius vero, ex herbido flavefcens triſariam ſecatur. Ex calyce pentaphyllo ſurgit piſtillum poſticæ floris parti infixum, quod deinde abit in fructum ſeu teſtam membranaceam, ſubrotundam, ſepto intermedio in duo loculamenta diviſam, ſeminibusque pluribus minutis, ſubrotundis ſortam. Uſu herba eſt quæ in ſylva Bononienſi ſponte creſcit.

Analysi chymica, ex totius plantæ recentis lbv. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, inodori, ſub ſinem ſubacidi ℥iij. ℥iiij. gr. xxxvj. humoris primo limpidi, magis ac magis acidi, deinde ruſcentis, intenſe acidi & aſteri ℥iij. ℥ij. ℥v. humoris ruſcentis, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnari ℥j. ℥j. olei ℥vj. gr. xliij. quæ rite calcinata, reliquit cinerum ponderoſorum & terræ ſimilium ℥vj. ℥j. gr. xxxvj. ex quibus ſalis fixi ſali ℥ij. gr. xxxvj. lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij. ℥vj. gr. xvij.

Elatines folia intenſe amara ſunt, ſubadſtringentia, & aliquid oleoſi ſpirant. Saleſſem eſſentialem continere videntur, Tartaseo. aluminofum mediocri olei portione involutum.

Summe vulneraria eſt, temperans & detergens, aperit & reſolvit. Ejus infuſum, decoctum vel aqua diſtillata uſurpari ſolent ad ℥iiij. vel ℥vj. Succus vero ab ℥iij. ad ℥v. bis terve die potus. Laudatur in cancro, podagra, impetigine, lepra, hydrope, ſcrophulis. Pena & Lobelius narrant, quemdam miſellum barbitonforem, cum perdocti Medici complures naſum cujuſdam ægrotantis abſcindere decreviſſent, hoc remedium a quopiam ſuo hero edoctum, amputationem diſſuaſiſſe, & hujus plantæ ſucci litu & potu ſic effaciſſe, ut naſus non abſcinderetur & ut reliquo corpori in lepram prono mederetur. Ejus extractum præparatur & ad ℥j. exhibetur. Externe admota planta, vel ſuccus effuſus, ulcera ſordida & cancroſa abſtergere, cohibere & ſanare dicitur. Unguentum ex ea conficitur a Tournefortio ad ulcera, hæmorrhoides, ſcrophulas, cunctaque cutis vitia prædicatum.

24. Elatines floridæ q. v. Contundantur & macerentur per 14. horas in vini albi bi q. ſ. ut herba tegatur. Tum fiat colatura cum forti expreſſione. Coquatur ad tertias & affund. adip. porcini p. ſ. F. unguentum.

Utiliter quoque a nonnullis in enematum decoctis adverſus alvi profluviū & dyſenteriam uſurpatur.

ENDIVIA five INTYBUS.

Endivia five Intybus Cichorii ſpecies eſt. Intybum tamen a Cichorio J. Rajus diſtinguit ſoliis brevioribus, non laciniatis & quod annua planta ſit, cum Cichorium perennet. Tres Endiviæ ſpecies uſitata ſunt, Endivia latifolia, ſeu vulgaris, Endivia anguſtifolia, ſeu Scariola vulgaris, & Endivia criſpa ſeu Romana.

Endivia latifolia, *Endivia vulgaris*, *Intybus sativa*, *Intybum latifolium*, *Scariola latifolia* *Seriola*, *Off. Cichorium latifolium*, sive *Endivia vulgaris* *Inst. R. H.* 479. *Intybus sativa*, *latifolia*, sive *Endivia vulgaris* *C. B. P.* 125. *Intybum sativum latifolium* *J. B.* 2. 1011. *Intybus major sativa*, *Cichorium domesticum* *Tabern. Icon.* 173. *Seris domestica* *Dioscoridis*: *Cichorea sativa* *Tragi* 273. *Intubus Turn.* *Intubum latifolium sativum* *Fuchs.* *Dod.* *Scariola Arabum*, *interpretibus*: *Gallice Endive commune* ou *Chicoree blanche*.

Radicibus est fibrosis, lacte prægnantibus: foliis per terram sparsis antequam caulescat, longis, latis, Lactucæ foliis similibus, in ambitu subinde crenatis, subamaris: foliis quæ in caule sunt quasi hederaceis, minoribus: caule cubitali & sesquicubitali, levi, striato, inani, multis ramis brachiato, tortuoso, vulnere lac fundente; floribus e foliorum alis nascentibus, cæruleis, *Cichorii sylvestris* seminibus quoque confimilibus.

Endivia angustifolia seu minor, *Intybus angustifolia*, *Scariola vulgaris* seu *angustifolia*, *Seriola* & *Endiviola*: *Off. Cichorium angustifolium*, sive *Endivia vulgaris* *Inst. R. H.* 479. *Intybus sativa*, *angustifolia* *C. B. P.* 125. *Intybum sativum, angustifolium* *J. B.* 2. 1011. *Serium*, *Cichorium sativum minus* *Tabern. Icon.* 174. *Intybum sylvestre* *Gerard.* *Intybus* sive *Endivia minor angustifolia* *Parkinson*: vulgo, *Petite Endive*.

Foliis est angustioribus, sapore amariore, caule ramosiore; in reliquis cum priore convenit.

Endivia crispa, seu *Romana*, *Intybus crispa*, *Off. Cichorium crispum* *Inst. R. H.* 479. *Intybus* *C. B. P.* 125. *Intybum sativum crispum* *J. B.* 2. 1011. *Intybus crispa*, *Endivia crispa* *Tabern. Icon.* 173. *Seris* seu *Intybus crispa* *Adv. Lobel*: vulgo, *Chicoree frisée*.

Foliis est quam *Endivia vulgaris* majoribus, ubique in ambitu crispis ac sinuatis: caule ceteris majore, crassiore, teneriore, semine nigro: cetera similis.

J. Baubinus hortulanorum mangonio *Intybum* crispam effici opinatur. *J. Rajus* *Intybum* crispam a *sativa* specie disseerere existimat. Seritur *Intybus* in hortis olitoris, ad usum culinarium. *J. Rajus* observat quod vere *sata* celeriter adolescat, & ipsa æstate florens semina proferat & deinde intercidat: *Julio* vero *sata* in hyemem restet, *Septembri* aut *Octobri* terra obruta, colligatis prius foliis, nivis instar candida reddatur, ac deinde mensibus hybernis, aliorum acetariorum loco, mensis inferatur palato sapida & grata.

Analysi chymica, totius *Intybi sativæ* majoris recentis cum radicibus ꝑv. præbuerunt humoris primo sub turbidi, deinde limpidi, saporis & odoris herbacei, obscure salis, obscure acidi, tandem manifeste acidi ꝑij. ꝑxij. ꝑj. humoris limpidi, manifeste & magis acidi, sub finem rufescentis, atque saporis odorisque leviter empyreumatici, austeri ꝑj. ꝑx. ꝑvj. gr. xvij. humoris fusci, odoris & saporis vehementer empyreumatici subacidi, acris & salis, sub finem rufi, sale volatili ucinoso copioso imprægnati ꝑj. ꝑv. olei spississimi ad instar extracti ꝑv. gr. lx. *Massa nigra* in retorta superstes pendebat ꝑiij. ꝑv. gr. viij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ꝑij. ꝑij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ꝑj. ꝑj. gr. xxxvij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ꝑiij. gr. lvij. in calcinatione ꝑij. ꝑij. gr. xliij.

Ex *Intybi sativæ* candidæ foliorum recentium & a radicibus separatorum ꝑv. prodierunt humoris limpidi, primo inodori & insipidi, obscure salis, deinde subacidi ꝑiij. ꝑiij. humoris limpidi, subsalis, urinosi ꝑv. ꝑiij. gr. xiv. humoris fusci, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso imprægnati ꝑij. ꝑiij. gr. xxiiij. olei ꝑv. gr. xxiiij. salis volatilis urinosi concreti gr. circiter xx. *Massa nigra* in retorta residua pendebat ꝑvij. gr. xlij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ꝑvij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ꝑij. gr. viij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ꝑj. gr. xx. in calcinatione gr. xlij.

Intybi viridis junioris foliorum recentium ꝑv. per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, rufescentis, odoris & saporis herbacei quasi lixiviosi, subsalis ꝑj. ꝑxv. ꝑj. gr.

℥j. gr. vj. humoris rufefcentis, fubturbidi, ejufdem faporis & odoris ℥ij. ℥iij. humoris flavefcentis, limpidi, faporis & odoris lixiviofi, fubfalfi & aliquantifper urinoſi ℥bi. ℥iij. ℥j. gr. liij. humoris turbidi, rufefcentis, odoris & faporis empyreumatici, fale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j. ℥j. gr. xxij. falis volatilis urinoſi concreti nitidi ℥j. gr. xxij. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j. gr. xij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥ij. ℥ij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ℥ij. gr. lx. ex quibus lixivio falis fixi mere alcali ℥iij. gr. xlviij. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥v. ℥viij. gr. xxvj. in calcinatione ℥vj. gr. xij.

Endiviæ viridis folia recentia ſalem eſſentialem continere videntur nitroſo ammoniacalem cum olei tenuis, & paululum terræ permixtum. Nullum acidi ſignum præbuerunt in tentaminibus ob maximam falis urinoſi copiam.

Endiviæ folia colligatione dealbata aliquantulum acidi exhibuerunt, minus vero falis volatilis, & terræ: ſuccus eorum, dum colligantur ut dealbeſcant, quamdam fermentationem intus ſuſcipit, qua ſalia volatilia in hac planta copioſa, & evoluta ſatis, partim avolant, remanente acida portione, & aqua. Terra autem eadem fermentatione attenuata cum ceteris principiis intimius miſcetur.

Folia dealbata teneriora ſunt, & palato magis ſapida virentibus, ob acidi portione magis evolutam, & cum alcalinis, & oleis intimius permixtam; virentia amaricantia ſunt ob molecularum ſalinarum craſſitiem, & diverſam cum oleo, & terra miſcelam.

Endiviæ virentes apud nos raro eſtiantur, ſed anguſtifolia, & criſpa cura olitorum qui illas terra vel arena in hortis vel in cellis ſubterraneis obruunt, candidæ factæ, & dulciores, in acetariis crudæ in mediis frigorigibus ſicut lactucæ in æſtate frequentiffime comeduntur. Uſitatæ ſunt etiam in juſculis carnum, & ex jure coxæ vervecinæ, in quo ſenſim elixantur, & tabeſcunt, dum caro aſſatur, ſaporatæ, ut artis eſt, cibum præbent & gratum, & ſalubrem.

Nec minus notæ ſunt in officinis pharmaceuticis quam in culinis, ubi & virides, & dealbatæ in uſum veniunt. Folia præſertim frequenter uſurpantur, ſemina raro, ſere nunquam radices.

Endiviæ omnes refrigerant, abſtergunt, & aperiunt: ſale ſuo nitroſo ammoniacali, ſubtili, multo phlegmate diluto, ſanguinis fervorem ſedant, biliſorum humorum orgaſmum compoſcunt, acres ſanguinis ſales nimis evolutos, & nimis eveſta ſulphura ſibi conſociant, & per urinas aut per ſecceſſum abducunt: viſcera maximeque jecur inſarctu liberant, emolliunt, & diſcunt collectam in illis bilem viſcidam, & quaſi reſinoſam factam, ſerum glutinoſum ſeu pituitam craſſam dividunt: icterum ſanant, febris bilioſis ardentibus, & inflammationibus quibuſcumque conducunt: hæmorrhagiis medentur. In juſculis, & apozematibus temperantibus, refrigerantibus, & aperiuntibus uſurpantur: earum ſuccus deſecatus ſæpius die, ad ℥iij. vel decoctum pro potu ſolito propinatur.

Simon Pauli *Quadr. Botanico* 322. folia exſiccata commendat, quæ decoctionibus hepaticis permixta, ad præparandam bilem, quæ icterum invexit, additis Fragariæ foliis, valde prodeſſe aſſerit.

Semen Endiviæ inter quatuor ſemina frigida minora numeratur, ex quibus æque ac ex majoribus emulſiones præparantur.

Externe Endiviæ virentis folia in inflammationibus, & tumoribus eryſipelaceis admoventur conſuſa. Uſurpantur in enematibus refrigerantibus, & emollientibus, & in pediluviiſ pro concilianda quiete, & ſomno, vel tempore æſtivo vel in ardoribus febrilibus.

24. Radicum Gramin. Fragar. & Aſparag. ana ℥j. Folior. Cichor. ſylveſtr. cum toto, folior. Endiviæ vulgar. Scariolæ, Pimpinell. & Agrimon. ana M. j. Coquantur in ℥iij. ad ℥bi. aq. comm. Colatura dilue ſal. amar. cathartic. ℥ſſ. Syrup. de pom. ſimpl. ℥ij. F. apozema ad bilem craſſam incidendam in ictero, & hepatis obſtructiones reſerandas. Propinetur per cyathos ſtatis temporibus.

24. Radic. Cichor. & Nenuphar. ana ℥j. Folior. Endiviæ, Scariol. Bugloss. Borrag. Lactuc. & Portulac. ana M. j. Semin. Melon. Citrull. Endiv. & Althææ ana ℥j. Passular. Jujubar. ana ℥j. Orizæ contusæ P. j. Coq. in aq. fluviatil. ℔iij. ad ℔iij. F. apozema ad pituitam tenuem, & balsam in catharris contemperandam & demulcendam.

24. Pullum gallinac. exenterarum, excorticatum, capite, & pedibus resectis. Coquatur in aq. ℔vj. ad ℔iij. Sub finem coctionis adde folior. Intybi utriusque, Cichor. Sylvestr. Charophylli, Borrag. Bugloss. Lactuc. Pimpinell. & Agrimon. ana M. j. Per cyathos calens propinetur 3. vel 4. quaque hora ad refrigerandum, aut humorum æstum compescendum in febribus biliosis.

24. Fol. Intybi utriusque, Lactuc. Cichor. Sylvestr. Borrag. Bugloss. Acetof. rotund. Scolopendr. Fumar. Agrimon. ana M. j. Contundendo affunde sensim feri lactis ℔ij. F. colatura cum forti expressione. Colatura desecata, dissolve syrupi de Cichor. simpl. ℥ii. F. serum medicatum refrigerans, & aperiens ad temperandum viscerum æstum & obstructions aperiendas.

Endivia utraque usurpantur in syrupo de Cichoreo simplici, & composito *Collect. neor. Pharm. Penicberi.*

ENULA CAMPANA.

ENula Campana, Helenium, Inula, *Off.* Aster omnium maximus, Helenium dictus, *Inst. R. H.* 483. Helenium vulgare, *C. B. P.* 276. Helenium sive Enula campana *J. B.* 3. 108. Helenium *Dod. Pempt.* 334. Elenion *Tragi* 170. Panax Chironium *Theophrasti Anguill.* Insula *Gesner. hortor.* vulgo, *Aunde*, *Enule campane*.

Radice est crassa, carnosa, multifida, foris fusca, intus alba, sapore acri, aliquantisper amaro, & aromatico, odore etiam, præsertim cum exsiccata fuerit, suavi, & grato: folia cubitum æquant & sæpius superant, spithamam pene lata, superne pallide virentia, subtus incana, per ambitum crenata, utrinque acuta, ad tactum mollia; caulis ad tres vel quatuor cubitos assurgit, rectus, villosus, striatus, ramosus, flores sustinens radiatos, aureos, amplos, cum seminibus longis, angustis & papposis. Agri Parisiensis incolæ delectantur locis pinguibus & udis. Nulla hujus plantæ pars præter radicem odorata fit. Radix sola fere totius plantæ pars usitata autumno, & nonnunquam Aprili & Majo mensibus legitur.

Analysi chymica, ex radicem Enulæ recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris, & saporis radicem referentis, cum quadam amarities, primo obscure salis, & obscure acidi, deinde subacidi, austeri ℔j. ℥xi gran. xij. humoris limpidi, ejusdem odoris, & saporis, cum exigua olei essentialis adiposi, & granulatim concreti, cineracei portione, magis ac magis acidi, austeri ℔ij. ℥ij. gr. vi. humoris rufescentis odoris, & saporis empyreumatici, intense acidi, austeri ℥ij. ℥iiij. gr. xx. humoris fusci, empyreumatici, obscure acidi, & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. gr. xij. olei spissi syrupi ad instar ℥j ℥i gr. xij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ℥i gr. xxvij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ℥iiij. gran. xx. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥iiij. gr. lvij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. gr. lv. in calcinatione ℥v. gr. vij.

Ex radicem Enulæ recentium, minutim incisarum, & confusarum ℔x. & ℥v. cum aquæ communis ℔xl. per tres dies maceratis, & per refrigeratorium simul distillatis, prodierunt humoris turbidi, lactescentis, radicis odorem, & saporem referentis, sine ullo acido aut alcali manifesto ℔xx. cum olei essentialis cineracei in diversæ magnitudinis flosculos concreti, partim in aquæ superficie fluctuantis, partim fundum petentis ℥v. deinde humoris limpidi, odorati, obscure acidi cum tantillo ejusdem olei ℔viii.

Cineraceum illud oleum concretum in vase idoneo igne eliquatum, & postea refrigeratum in humorem spissum, resinofum, Terebinthinæ instar concrevit colore fuscum, & radicis Enulæ odore referentem.

Humoris illius lactescentis primo distillati ℥xx. oleo semoto, per refrigeratorium serpentina canali instructum iterum distillatæ præbuerunt humoris lactescentis, radicis odorem, saporemque referentis cum quodam amarore ℥vj. Humor ille per tempus limpidus evasit, supernatante olei hujus essentialis, cineracei, concreti, portione exigua, & flocculis aliquot candidis oleosis, nivis flocculorum ad instar, ex plurimis lamellis tenuissimis compositis liquoris infimum petentibus, illi flocculi salino oleosi Camphoræ species videntur, seu sal essentialis oleosus haud multum discrepans a Benzoini floribus, nisi quod majori olei copia scateat. Liquor in alambice residuus odoris, & saporis expers repertus fuit, attramen obscure acidum in quibusdam tentaminibus se præbatur.

Radix Enulæ campanæ acris est, amara, aromatica, nonnihil glutinosa: exsiccata odorem gratum spirat ad Iridem aliquantisper accedentem. Chartæ cæruleæ colorem in snbrubrum mutat. Multum resinæ continet hæc radix cum aliqua salis vitriolico ammoniacalis portione permixtam.

Radix Enulæ campanæ ad multa maxime utilis est tum recens, tum exsiccata. Bechica est, stomachica, diuretica, uterina, aperiens, necnon alexipharmaca, & sudorifera. Prodest adversus respirandi difficultatem, asthma humidum, incidendo nempe, & attenuando crassos, lentos ac pertinaces humores, qui in thorace, & pulmonibus hærent. Phthisicorum ulcera pulmonum abstergit. In iusculis, & apozematibus bechicis ab ℥ss. ad ℥j. recens præscribitur, vel ex ea cum saccharo conditum paratur ad ℥j. exhibendam. Exsiccata, & pulverata ad ℥j. vel ℥ij. intus sumitur, vel in vino aut alio liquore idoneo; vel cum melle Narbonensi, aut extracto seu Rob Juniperi fit electuarium crebriori usu ad humores glutinosos ubicunque hærentes incidendos, & expellendas, seu per expectorationem, seu per urinas; vel Tabellæ cum saccharo conficiuntur. Extractum ejus quoque præparatur ad ℥ss. vel ℥j. exhibendum.

Stomacho etiam commoda, & salubris est, unde tritum illud adagium:

Enula campana reddit præcordia sana.

Apud Germanos Salgamarii magnam hujus radicis copiam condiunt, & a Platero dicitur aroma Germanicum, quo cibi utiliter condiuntur, & maxime laudatur præ Zingibere, & aliis Indicis aromatibus. Revera ciborum concoctionem promovet, laxatum nimis fibrarum ventriculi tonum restituit, & firmat, & viscidam saburram qua non solum ventriculus, sed etiam intestina infarciuntur, incidit, & expellit sæpe per secessum, unde alvum fluxiliorem reddere dicitur. Eadem ratione colicos dolores flatulentos compescit: renes expurgat, & arenulas pellit; uteri obstructions referat, & menses suppressos provocat, humores nempe spissos, tenaces & mucosos his in partibus concretos dividendo.

Valet ad venena, non modo quæ corpus inficiunt humauum, sed & reliquorum animalium præsertim quadrupedum. Data enim oribus, referente Renodæo, cum vino aut aceto, eas servat, & sanat a peste quadam cui sunt obnoxie, quam vulgus *Clavelatum* vocat. In peste contagiosisque morbis plurimum laudatur tum ad arcendum contagium, tum ad luem sanandam. Et ex ea vinum præparatur Enulatum dictum, radicem cum melle fermentando, vel eam solummodo macerando in vino. Illud vinum largiter haustum sudores movere dicitur. Urinam ciet, calculos, & arenulas pellit, & nephritidi medetur, si per tres dies, decresciente Luna, haustus hujus vini mane, jejuno ventriculo, sumatur. Ejusdem vini haustus mane, jejuno ventriculo, epotus visum mirabiliter acuit, referente J. B. His qui usi sunt mercurio nimio in lue venerea, aut qui ex mercurialibus habitibus artuum tremores patiuntur, decoctum Helenii, & Fœniculi potum Ettmullerus commendat, expectando sudorem, ut mercurius per cutis poros e corpore propellatur.

Enula vino decocta, aut ejus succus vino infusus & potus lumbricos & tineas ventris necat.

Externe potenter resolvit, & abstergit. In scabie plurimum valet. Radix in taleolas dissecta tandem in aqua coquitur, ut digitis conteritur queat: tunc conteritur in mortario, & pulpa per setaceum trajecta cum butyri infusæ parte æquali miscetur, & fit unguentum, quo pars affecta scabie ungitur. Ejus decocto scabieforum manus, & pedes eluuntur.

pur. Idem decoctum tum intus sumptum tum externe admotum, a Parkinsono, aliisque ad spasmus, contusiones, & dolorem ischiadicum commendatur.

Ex radice exsiccata per spiritum vini resina extrahitur, in qua vis plurima concentrata videtur, quæ in uteri ruptura ex partu difficili specifica audit, referente Paulo Hermann.

24. Rad. Helen. exsiccat. ℥ss. Infunde per noctem in vini albi ℥vj. Colaturam capiat mane.

24. Enulæ campanæ ℥ij. Coque in aq. fluv. ad ℔ij. F. ptisana.

24. Enul. camp. ℥ss. Ireos Florentia. ℥ss. Sem. Cymin. ℥ij. Piper. long. ℥ss. Mellis despumati ℔i. F. Electuarium tussientibus, & asthmaticis perutile. Dosis a ℥ij. ad ℥ijj. mane, & sero.

24. Rad. Enul. exsiccat. & pulver. ℥i. Mellis Juniperini q. s. M. F. bolus ad ventriculum roborandum, tenes a mucō inhærente liberandos, & arenulas expellendas, necnon etiam ad expectorationem promovendam.

24. Helen. Bardan. Fœniculi ana ℥j. F. ex aqua comm. decoctum ad ℔ij. contra tremores artuum ex mercurialibus halitibus.

24. Resinæ Helenii ℥ij. Terebinth. Vener. ℥ij. Olei Hyperic. ℥ij. Myrrh. Sang. Dracon. ana ℥i. M. F. balsamum quo inungantur pudendorum rupturæ post partum.

24. Radicum Enulæ campanæ & Lapathi sylvestris ana M. j. Incidantur & coquantur in aq. comm. ℔ij. in vase clauso ad ℔j. Colatura laventur partes scabie affectæ, vel alio cutis vitio. Vel

24. Eorundem radicum pulpæ per setaceum trajectæ ℥v. axungia porc. ℔ss. Flor. sulphuris ℥ij. F. unguentum in scabie.

Enulæ radix usurpatur in syrupo de Artemisia, syrupo hydragogo, Ph. Reg. Charas, syrupo antiasthmatico ejusdem, Looch sano & Looch pectorali, Opiata Salomonis Jouberti, Electuar. Catholico simplici Fernelii, Unguento martiato, Emplastro J. De Vigo, Renodæi, & Empl. Diabotano D. Blondel, Penicher.

EQUISETUM SIVE HIPPURIS.

Equisetum, Hippuris, Cauda equina, Herba eqnina: vulgo, *Presle on Queue de Cheval*. His sub nominibus duæ plantarum species in officinis cognitæ sunt, scilicet Equisetum majus, & Equisetum minus.

Equisetum majus, Offic. Equisetum palustre longioribus setis C. B. P. 15. & Inst. R. H. 533. Equisetum majus aquaticum J. B. 3. 728. Hippuris Lobel. Icon. 793. Hippuris Dioscoridis: Cauda equina Tab. Icon. 251. Polygonum femina Fuchs.

Pro radicibus sunt creberrimæ, tenuissimæ nigricantesque fibræ, longe e caulium geniculis demissa. Asparagos primum protrudit palmares & cubito altiores, internodiis & pixidata insertione distinctos, fimbria nigricante, geniculum cingente, striatos, inanes, quorum summo fastigio clavatum insidet capitulum veluti nucamentum, plurimis scilicet staminibus apice fungiformi, ex fusco albido, donatis constans, spicatum & sterile. Fructus enim Equiseti speciebus innascuntur, quæ staminibus carent, grana nempe nigra, aspera & sacra. Procedente tempore caules sunt bicubitales & interdum altiores, minimi propemodum digiti crassitie, teretes, concavi, albicantes plerumque, leves aut striis vix conspicuis exarati, crebris geniculis pixidatim coherentibus intercepti. Singulos geniculos ambiunt folia sen setæ plurimæ, prælongæ, tenues, asperæ, striatæ, virides, non ramosæ, octo, novem & amplius, nonnunquam ad triginta usque, pluribus aut paucioribus internodiis pixidatim articulatis compositæ. Cum veterascere incipit caulis in colorem spadiceum aut atrorubentem e latere foli obverso non raro mutatur. In palustribus & aquis nascitur.

Equisetum minus: Off. Equisetum arvense longioribus setis C. B. P. 16. Equisetum minus terrestre J. B. 3. 730. Hippuris minor Dodon. Pempt. 73. Equisetum segetale Gerard.

Radice est gracili, nigra, articulata & serpente, fibris nigricantibus e geniculis exor-
is capillata, quæ vere haud secus ac Equisetum majus asparagos emitit, sed graciliores,
M. 2- longio-

longioribus & laxioribus, fimbriatis, nigricantibus cotydis tubulos excipientibus, nucamenti æmulum capitulum apicibus albis confertum sustinentes. Deinde caules frequentes sequuntur pedales, geniculis distincti, pixidatim inserti, cavi, aliquantisper scabri. Ex geniculis prodeunt folia seu setæ radiatim enatæ, pauciores ad singulos caulis nodos quam in priori, quatuor sulcis profunde striatæ, tortuosæ, e geniculis interdum folia seu setas secundarias emittentes. Inter segetes solo humidior & arenoso non raro invenitur. Utraque in usum venit: hæc autem viribus præstantior censetur.

Analysi chymica, ex herbæ Equiseti majoris lbv. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei, subsalsi lbij. Zij. humoris limpidi, subsalsi & obscure austeri Zi. gran. xlviij. humoris rufescentis, turbidi, sale volatili urinoso copioso imprægnati Zi. Zviij. gr. liij. olei Zij. gr. xlviij. Massa nigra in retorta superflua pendebat Zviij. Zij. quæ rite calcinata reliquit cinerum Ziij. Zijij. ex quibus lixivialis fixi falsi Ziij. gr. xv. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit Zij. Zi. gr. lxxvj. in calcinatione Ziij. Zvj.

Equisetum saporem herbaceum subsalsum refert: chartam cœruleam vix mutat. Sale ammoniacali donari videtur cum multa terra adstringente, exigua olei portione permixto.

Equisetum adstringit valide; hinc ad sanguinis rejectionem, ad profluvium muliebri, potissimum rubrum, mictum cruentum, & ad dysenterias reliquosque ventris fluxus strenuum & generosum est remedium vel herba ipsa ex aqua aut ex vino epota, vel pulvis Zi. pondere, aut decocti in vino Ziij. mane & vesperi propinatæ, vel succus ejus ad Zij. vel aqua ejus stillativa, si cochlearia tria duobus tribusve diebus bibantur. Si sit hæmorrhagias quascumque: item exulcerationes & vulnera renum, vesicæ, tenuiumque intestinorum sanasse auctores annotarunt. S. Pauli in sua *Flora Danica* singularem refert historiam vulneratæ puellæ, punctum cultro ad oram ossis pubis in pectine ita percussæ, ut ei post inflictam plagam urina per aliquot dies ex vulnere vesicæ efflueret: quæ illo ipso articulo temporis, quo plaga infecta est, tam distenta fuit ab urina, ut prominuerit ultra modum dictum os. Quæ tamen, parvo intermisso temporis spatio, potionibus, decoctis ac clysteribus vulnerariis rite administratis, quibus Equisetum remixtum erat, præter spem pristinae valetudini restituta est. Ad sanguinis spatium exhibe radicis Equiseti exsiccatæ & pulverizatæ Zi. cum succo Granatorum acidorum. Ad pectoris pulmonumque ulcera decoctum Equiseti in aqua mane & vesperi calide potum ad Ziij. vel ejus succi Zij. in phthisi pulveris Equiseti Zi. cum aquæ Plantaginis Ziij. mane & vesperi aliquot diebus sumpta commendatur. In diuturnis febribus, etiam malignis, miracula fecisse cum aliis, se comperisse scribit C. Hoffmannus.

Diutina experientia compertum est, inquit Ammonius *Medic. herbar. p. 95.* scabiei vesicæ mederi. Nam unico hoc medicamine testatur lithotomum insignem hanc scabiem penitus profligasse, decoctiones illius ægroto propinandas porrigendo.

Notatu vero dignum quod Pechlinus *Observationibus medicis* refert, Equisetum adstringentem & aluminosam herbam, ubi inter gramina a bobus decerpitur, succo fermentante alvum vehementer turbare, pinguedinemque vel detrahare vel prohibere.

Equiseti asparagos, auctore Matthiolo, in Hetruria, modo defectu melioris cibi, modo in dysenteria aliisque alvinis fluxibus comedunt Hetrusci, quibus alvus nonnunquam adeo stringitur, ut inde coli cruciatus facile excitentur.

Gonorrhææ conducit, auctore Emmanuele Konig. & proflatarum laxitatem maxime corrigit.

Extrinfecus foliis tritis & admotis, vulnera glutinantur, etiam ubi nervi læduntur.

ERUCA.

INter plures Eruca species duæ potissimum usitatæ in officinis prostant, scilicet Eruca sativa & Eruca sylvestris.

Eruca sativa, *Off. Eruca latifolia*, alba, sativa Dioscoridis C.B.P. 98. & *Inf. R. Hæz.* Eru.

Eruca major, sativa, annua, flore albo, striato J. B. 2. 859. *Eruca sativa* Dod. *Pempe*. 708. *Sinapis alterum* genus *Fuchs*. *Sinapi hortense* *Lugd. histor.* 646. vulgo *Roquette*.

Alba, lignosa, tenui & rectibili radice est donata, sapore acri; caulibus cubitalibus & sesquicubitalibus, subhirsutis: foliis *Sinapi albi*, longis, angustis, utrinque profundis incisuris laciniatis, teneris, glabris, ejusdem cum radice saporis: floribus in caulum cacumine cruciformibus, quatuor scilicet petalis constantibus, e luteo albidis, striis nigricantibus pictis, cum calyce hirsuto, ex quo surgit pistillum, quod deinde abit in siliquam brevi pediculo innixam, glabram, qualem in *Sinapi siliqua glabra*, sed longiorem, septo intermedio, cui valvæ utrinque adhærescunt, in duo loculamenta divisam, seminibusque foetam multis flavis, majoribus quam *Sinapi* jam dicto, minusque rotundis. Odor hujus plantæ validus & ingratus, nec minus sapor, quamvis nonnulli, & Itali præsertim, eo delectentur, & acetariis gustus gratia *Erucam* admisceant. In hortis passim seritur. Folia & semen usitata sunt.

Eruca sylvestris, Off. *Eruca tenuifolia* perennis flore luteo J. B. 2. 861. *Inst. R. H.* 227. *Eruca sylvestris vulgarior*, *Parkins*. *Eruca sylvestris* *Gerard. Dodon. & Rati hist.* 807. *Sinapi sylvestre* *Lugdunens.* 646. vulgo, *Roquette sauvage*.

Radice hæret alba, crassa, satis longa: ex qua multi prodeunt caules crebris alis, concavi, striati, villosi potius, quam hirsuti. Folia crebris incisuris *Dentis leonis* divisa, atrovirentia, glabra, sapore fervido sativæ, cujus & flores, sed colore præditos luteo, serie simili dispositos gerit odoratos: siliquis succedentibus longioribus, angulosis, erectis seminibus *Sinapis sylvestris* similibus, acris & amariusculis repletis. Odor totius plantæ foetidus & ingratus.

Analysi chymica, ex *Erucæ sylvestris* floridæ 15v. demptis radicibus, per retortam distillatis, prodierunt humoris odore & sapore plantam referentis, subacidi 15j. 3ij. 3vij. gr. liij. humoris primo limpidi, ejusdem odoris, manifeste acidi magis ac magis, deinde flavescentis & rufescentis, empyreumatici, acidi, salsi, austeri 15ij. 3v. gr. lxij. humoris rufi, odoris valde empyreumatici, saporis acris, austeri, & sale volatili urinoso copioso imprægnati 3ij. 3j. salis volatilis urinosi concreti gr. xvij. olei spissi ad instar extracti 3i. 3j. gr. xlij. Massa nigra in retorta residua pendebat 3iiij. 3vj. gr. lxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum 3ij. gr. lxij. ex quibus salis fixi salis 3vij. extractæ sunt. Partium jactura in distillatione fuit 3ij. 3vj. gr. liij. in calcinatione 3ij. 3vj. gr. iij.

Eruca sylvestris saporis est acris, urentis cum quadam amaritudine in recessu. Charactam cœruleam rubro colore tingit, & odorem refert oleorum foetidorum super calcem vivam rectificatorum. Salem igitur essentialem continere videtur acrem ad ammoniacum accedentem, cum oleo tum tenui essentiali, tum crasso foetido, & terra copiosa conjunctum.

Erucæ sativæ odor & sapor remissiores sunt, sicut & virtus debilior, unde in alimentum sæpius desumitur: illa vero pro medicamentis præstantior est.

Eruca diversæ prorsus est a *Lactuca naturæ*: idcirco veteres in cibis illas confociare solebant, ut nimio frigori par fervor temperamentum æquet. Itali etiam nunc dierum acetariis *Erucæ* tantillum admiscunt, forte viribus potius quam sapore illis commendatæ. *Eruca* enim non Medicorum tantum, sed & poetarum testimonio conciliatrix veneris videtur. Sic *Martialis*:

Et venerem revocans *Eruca* morantem.
Columella: Excitat ad venerem tardos *Eruca* maritos.
Et *Ovidius*: Nec minus *Erucas* jubeo vitare salaces.

Omnes *Erucarum* partes comestæ appetitum excitant, ciborum concoctionem promoven, viscidam saburram in ventriculo immorantem dissolvunt, quapropter in anorexia & apestia commendantur. Urinam provocant, quam acriorem reddunt, ac proinde levi titillatione partes & urinæ & seminis secretioni & evacuationi dicatas efficiunt.

Eapropter in compositionibus languenti veneri sollicitandæ dicatis usurpantur. At biliosis aut calidis naturis minus conveniunt, nec illis, quorum stomachus æstuat.

In scorbuto & chronicis morbis Eruca conducit, sive herba cruda comedatur, sive succus solus vel cum vino hauriatur, sive in jusculis aut apozematibus decoquatur. Observeandum tamen has plantas acres antiscorbuticas levi coctione indigere, alioquin & sale suo volatili & oleo essentiali tenuissimo spoliatur, & simul sapor & præcipua virtus earum avolat. Semina easdem obtinent virtutes, imo ab Ettmullero præstantiora censentur, qui tempore hyemali hanc antiscorbuticam mixturam commendat.

℥. Pulver. stomachal. Quercetan. ℥ij. Semin. Cochlear. Nassurt. Erucae ana ℥j. Aloes Succotrin. & Myrr. elect. ana ℥ij. M. F. pulvis. Dosis ℥j. bis die cum conserva Lujulæ, vel syrup. acetositis Citri q. s. in scorbuto, vel conserv. flor. Anthos in apoplexia & paralyti.

Præter vim antiscorbuticam, in præcavenda apoplexia semina Erucae aut Sinapeos plurimum laudantur. Sunt, qui pro certo affirmant, senes plurimos per multos annos ab apoplexia, soporosis affectibus & paralyti immunes perstitisse, Erucae semina ad grana xv. vel xx. sola vel cum seminis Cymini parte æquali mixta quotidie matutino tempore masticando. Mathiolus refert foliorum Erucae decoctum cum saccharo propinatum tussim infantum sanare.

Semen masticatum, non secus ac Sinapi, acri suo stimulo copiosum phlegma salivale ex ore eliciunt, unde in apophlegmatismis usurpantur. Commendantur quoque sub nomine Sinapismi sola vel cum fermento mixta & cuti imposita ad rubefaciendum & ad vesiculas excitandas.

℥. Seminum Erucae, Sinapi & Baccar. Juniper. ana p. æq. Contusis affunde sp. vini camphorati ad supereminentiam unius transversî digiti. Liqueorem decanta quo moveatur pars paralytica, & postea massa residua eidem admoveatur.

Semen Erucae usurpatur in Electuar. de satyrio Ph. Reg. & in tabellis magnanimitatis ejusdem.

ERYNGIUM.

Eryngium, Off. Eryngium vulgare C. B. P. 386. Inst. R. H. 327. J. B. 3. 85: Eryngium campestre Dod. Pempt. 730. Eryngium mediterraneum sive campestre Parkinson. Advers. Lobel. Icon. 22. Carduus Lepusculus & Carduus volutans Rusticorum, vulgo Chardon roland, Chardon a cent tetes Panicaut.

Radicem habet pedem longam, pollicem crassam, mollem & teneram cum nervo in medio solidiore, exterius nigricantem, interius candidam, sapore dulcem: caulem striatum, cubitalem, medulla fungosa, alba plenum, in ramos patulos orbiculatim divisum: folia alternatim posita, lata rigida, glabra, glauca, aliquantisper aromatica, utrinque in lacinias profundas divisa, quæ inciduntur crenis in spinas minaces desinentibus. Flores in capitulis rotundis copiose nascuntur rosacei, e quinque petalis albis & minimis, totidemque staminibus concoloribus conflati. Calyx oblongus & quinquecuspidatus ab initio duo semina quæ se tangunt plana, altera vero parte gibba & striata. His capitulis subiecta sunt folia seu potius spinæ longæ striatæ, mucrone & marginibus spinosæ, in orbem positæ. Copiose provenit in satis & secus vias. Planta integra marcescens, vi ventorum evellitur, & per medios agros volutatur, ita ut currentem Lepusculum diceret. Plantæ partes omnes usitatur, & præsertim radix.

Analyti chymica, ex radicem Eryngii succulentarum ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis & odoris herbacei, subacidi ℔v. ℥v. humoris primo limpidi, deinde sub finem rufescentis, intense acidi & austri ℔ij. ℥viij. ℥ij. gr. xxxvj. humoris rufi tum acidi, tum alcali, & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ℥v. gran. xxxvj. olei syrupi ad instar spissi ℥j. gran. lx. Massa nigra in retorta superflua pendebat ℥viij. ℥ij. gran. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥j. gran. xxiv. ex qui-

ex quibus lixivio falis fixi mere alcali ℥ij. gran. xliij. extracta sunt. Partium jactura [in distillatione] fuit ℥v. ℥vj. gr. xlvij. in calcinatione ℥v. ℥i. gr. xij.

Nonnihil acedinis in Eryngio masticando deprehenditur. Charta cœrulea foliorum succo aliquantisper rasescit, multo magis a radicum humore. Sale essentiali donatur tartareo ammoniacali, multo sulphure, & terræ adstringentis portione non mediocri conjuncto.

Eryngium humores crassos ac tenaces, quibus viscera infarciuntur, incidit, & eorum obstructions aperit. Hinc hepaticum dicitur, uterinum, diureticum; & nephriticum. Ictero medetur, urinam ciet, renum & vesicæ saburram, & arenulas abstergit, & foras amandat, mesenterii obstructions reserat.

Eryngii vis potior in radice vel etiam radicis cortice, qui non facile in pulverem terri potest nisi exsiccatus, sed tum fere omni virtute orbatur, observante P. Hermans; hinc in decocto recens ad ℥j. pro singulis decocti libris, vel conditus usurpari debet. In numero quinque radicum aperientium minorum collocatur, & sunt radices Graminis, Capparis, Rubiæ, Ononidis & Eryngii. Majores vero sunt radices Apii, Asparagi, Fœniculi, Petroselini, & Rusci. In jusculis & apozematibus diureticis & aperientibus usurpari solet. S. Paulli Eryngii radices insigni menses moderate ducendi virtute prædidas agnoscit: & ideo in sequiori sexu eas in decoctis aperientibus & materiam peccantem præparantibus, dum menses tardiuscule & inordinate excernuntur, præ aliis commendat. Non igitur incongruum est earum usu prævio martialibus medicamentis viam sternere. In morbis chronicis earum decoctum assidue potum ab Ettmullero commendatur. Veneris quoque blandum est incentivum: & hac ratione radices vel recentes vel conditæ in pluribus adversus virilem impotentiam medicamentis. A nonnullis tamen hac in indicatione semina radicibus anteposuntur.

Eryngii radices melle aut saccharo conditas maxime conferre gonorrhææ Velschius refert. *Sylloge observationum Marcelli Cumani obs. 44. p. m. 64.*

Externe Simon Simonius Medicinæ Professor Lipsiæ affirmat, referente Raio, multis in Italia cum successu familiarissimum remedium esse ad prohibendum abortum, radicem Eryngii, cataplasmatibus modo ventri sub umbilico impositum. Eandem Emmanuel König in regno vegetabili, cum vino coctam & impositam ad abortum præcavendum proponit.

In nimio menstruum fluxu J. Rajus decoctum radicis Eryngii ex vino commendat, quo lavetur ægrotans mane & vespere, linteis calidis post abluionem impositis. Initium vero abluionis fieri debet pone aures, tum in cervice, hinc per totam spinam usque ad os sacrum, postea foveantur illa. Nonnullæ intra triduum hoc remedio sanatæ fuerunt. Aqua ex junioribus foliis Eryngii distillata, vel sola vel cum aqua Nucum affatim pota febrim fugat & depravatam sanguinis crassem emendat.

24. Radic. Eryng. vulgar. & Gramin. ana ℥j. Coquantur in aq. comm. ℔iiij. ad ℔ij. F. pilula aperiens.

24. Rad. Eryngii & Lapathi acuti ana ℥ij. Foliorum Agrimon. & Veronicæ ana M. j. Coquantur in aq. comm. ℔iiij. ad medias. Colatura dilue syrup. de 5. radic. aper. ℥ij. & arcani duplicati ℥ij. F. apozema aper. in quatuor doses propinandum.

24. Rad. Eryngii, Ononid. ana ℥ss. Baccas Alkekengi contusas n. iij. Coquantur in aq. ℔iiij. ad ℔ij. Colatura contund. semin. Eryngii & Melon. ana ℥ss. F. emulsiō diuretica qua dissolve syrup. de Ibisco ℥j.

Radix Eryngii usurpatur in syrupo hydragogo & in syrupo antiscorbutico Pb. Reg. Syrup. de Ibisco Cod. Paris. Electuar. de satyrio P. R.

Eryngium marinum, Off. Eryngium maritimum C. B. P. 386. Insl. R. H. 337. Eryngium marinum J. B. 3. 86. Dod. Pempt. 730.

Radices huic subsunt longissimæ, circumquaque profunde vagantes, digitum aut pollicem crassæ, aliquot locis nodosæ, candicantes, sapore dulces, & gratæ, aliquantisper odoratæ: folia plurimum pullulantia ex longis pediculis, interdum palmam lata, subro-

tunda, malvaceis fere similia, sed marginibus angulosa, durisque spinis circumferta, crassa, sive spissa, e cassio candida, gustu aromatico: caulis crassus, cubitalis, valde ramosus, inferius subinde nonnihil rubescens, cacuminibus vero capitula proferens spinosa, ac globosa, Nucis fere magnitudine senis ut plurimum spinosis foliis, canaliculi fistigium orbiculariter ambientibus incumbentia, quæ una cum capitulis cæruleo nitent colore: flores autem Eryngio vulgari similes, albicantes. In maritimis septentrionalibus, tum mediterraneis oris frequens sponte nascitur.

Licet Eryngii marini radices rarius hic usitatae sint, attamen a pluribus Eryngio vulgari anteponuntur, velut viribus præstantiores. Præter virtutes cum vulgari communes, J. Rajus eas utiles etiam adversus pestem, & aeris contagionem, saccharo conditas & mane jejuno ventriculo sumptas; insuper tabidis & macilentis valde proficuas esse, ac tandem lui veneræ mederi scribit.

E R Y S I M U M.

Erysimum vulgare & Irio, Off. Erysimum vulgare C. B. P. 100. *Inst. R. H.* 228. Erysimum *Tragi*, flosculis luteis juxta muros proveniens J. B. 2 863. Erysimum, Irio 1. *Tab. Icon.* 448. Hierobotane femina *Brunfels*: Verbena femina, & Sinapi 7. *Trag.* 102. Cleome Octavii, *Anguill*: Eruca hirsuta, siliqua cauli appressa Erysimum dicta, *Raii Histor.* 810. vulgo, *Velar* ou *Tortolle*.

E radice simplici, minimum digitum vix crassa, alba, lignosa, acri & Rapæ sapore, caules proferunt duos cubitos superantes, rotundos, firmos, asperos, & ramosos: in quibus folia ad exortum nascuntur plurima, palmo longiora, hirsuta, in plura segmenta quasi trigona utrinque divisa, quorum supremum amplius & trifidum. Flores pusilli longissima serie in ramis digeruntur cruciformes, e quatuor petalis luteis compositi, cum calyce tetraphyllo & hirsuto. Pistillum mutatur in siliquam semiuncia longiorem, teretem, corniculatam, in duas distinctam capsulas, in quibus semina continentur exigua spadicea, & gustu ferventia. In muris & ruderibus, & ad sepes non raro invenitur. Herba integra in usum venit.

Analysi chymica, ex foliorum & summitatum Erysimi vulgaris Æv. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei, obscure salis & alcalini Æv. ℥ij. ℥ij. gr. xviii. humoris salis, alcalini, urinosi ℥j. ℥ij. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ℥ij. gr. xlviii. olei ℥vj. gr. xlviii. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iv. ℥v. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥v. gran. xliij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥j. gr. xviii. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ℥iv. gr. xxx. in calcinatione ℥j. gr. xxx.

Erysimi foliorum sapor herbaceus est, subsalsus, & aliquantisper glutinosus. Chartam cæruleam succus rubro colore tingit, licet analysi chymica parum acidi præbeat. Salem essentialium continere videtur ammoniacalem cum multo phlegmate, sulphure, & terra involutum.

Vires ejus sunt egregiæ in resolvendo mucos viscido canales bronchiorum, & vesiculas pulmonum investiente, faucesque occupante. Tenuibus enim, volatilibus, & acribus suis particulis crassum hunc ac tenacem mucum incidit, resolvit, & abstergit, illum per expectorationem evacuando. Unde in asthma, pulmonum affectionibus, tussi chronica, raucedine, & aphonia a materia crassa, non inelegans est medicina, & a Lobelio, & Pena commendata. Phonnascos plurimos tum juvenes, tum ætatis provectæ ferme jam amissa voce, unius Erysimi ope a Rondeletio qui primus illius usum monuit, paucis diebus fuisse restitutos asserunt. Ex eo paratur celebris illa syrupus de Erysimio Lobelii, seu pro raucedine, qui vulgo Syrupus Cantatoris, *le Syrop du Chantre*, nominatur. Viribus tamen inferior non est syrupus de Erysimio simplex ex Erysimi succo expresso cum Melle confectus, quo diu, & assidue utendum, corpore prius purgato. Dof. ℥j. in decocto pectorali.

Herba incisa vel contusa ad M. j. aut M. ij. per aliquot horas in aqua vel hydromel. maceratur, & colatura tepens propinatur.

Nec solam pituitam viscidam in pulmonibus aut faucibus hærentem, sed etiam in ventriculo aut intestinis cumulatam dissolvit, unde colicis doloribus ab hoc mucro oritur convenit. Multos, colico dolore laborantes, Erysimi decocto Riverius curavit. Ejus infusum ex vino efficacius adhuc remedium est. Scire licet non forti aut diuturna coctione Erysimum indigere, sicut de plantis antiscorbuticis jam monuimus; ignis enim partes ejus volatiles fucum abripit, ac proinde vim, & energiam destruit.

Vi antiscorbutica instruitur hæc planta, & præsertim semen ejus, sicut Erucae, & Sinapis semina, quibuscum sapore etiam convenit. Idem semen ab Ettmullero in ischuria seu suppressione urinæ commendatur ad ℥j. exhibitum, & a Lobelio ad ulcera pulmonum abstergenda.

Extrinfecus utile est Erysimum in cancro non exulcerato, tumoribusque renitentibus. Alia est Erysimi species quæ Erysimi vulgaris defectu huic substituitur, & dicitur.

Erysimum latifolium majus glabrum, C. B. P. 101. & Inst. R. H. 228. Irio Apulius alter, levi Erucae folio, Col. p. 1. 265. Sinapi sylvestre Monspessulanum, lato folio, flosculo luteo, minimo, siliqua longissima, J. B. 2. 858. Erysimum Monspessulanum Sinapeos foliis, Raii Hister. 812. In agro Parisiensi quoque nascitur, nec a prioris virtutibus multum discrepat.

E S U L A.

SUB Esulæ nomine Pharmacopœi diversis in regionibus diversas exhibere solent Tithymali species, & eam seligunt, quæ frequentius apud ipsos occurrit. Alii enim usurpant radices Tithymali Cyparissiae, alii radices Tithymali foliis Pini, alii utuntur radicibus Tithymali palustris fruticosi, nonnulli Tithymali Helioscopii radicibus: nec in eo vituperandos Cl. Tournefortius existimat, quandoquidem iisdem facultatibus pollent, eodemque modo præparari debent. Hic vero duæ stirpes sub Esulæ nomine in Officinis occurrunt, altera Esula proprie dicta seu Esula minor, altera Esula major.

Esula, Esula minor, Off. Tithymalus Cyparissias, C. B. P. 291. Inst. R. H. 86. Tithymalus Cupressinus sive Humipinus, Lobel. Icon. 356. Esula Officinarum, Cæsalp. 374. vulgo, *Esula*, *ou petite Esule*.

Radice est minimo digito crassiori, lignosa, fibrosa, nonnunquam serpente, saporis acris, pungentis & nauseosi: caulibus cubitalibus in summo ramosis: in quibus folia densissime nascuntur, primo Linariæ forma, mollia, postea vero tenuiora multo & capillacea, cum in ramos dividitur. Flores in summis ramulis, veluti umbellati, monopetali, urceoli forma, virentes, in quatuor partes distincti quasi circinatas. Pistillus mutatur in fructum trigonum & tricapsularem, in quo semina subrotunda tria continentur. Tota planta lacte turget. Nascitur ubivis secus vias & in sylvis. Ab eadem quoque radice exsurgunt cauliculi, quorum folia breviora multo, pinguiora, subrotunda, adversa parte plurimis punctulis seu stigmatis rufis notata, in quibus ramulis nullum florem J. Bauhinus observavit. Hos fureulos pro abortu J. Rajus habet, licet a nonnullis pro privata specie proponantur. Hinc patet quid sentiendum sit (inquit J. Bauhinus) de Tithymalo *Styctophyllo Thalli*, idest Cyparissia foliis punctis croceis notatis, C. B. & foliis maculatis *Parkinsii*. Hic Tithymalus pro anni tempore, & ætate insigniter variat: non raro enim verno tempore coma rubente aut flava exit. Ex his varietatibus quas Cl. Tournefortius ipse in hac planta in nemore Bononiensi nata observavit, non mirum est Botanicos de ea tam confuse & obscure scribere. Vix enim intelligi potest, quid sibi velint & quo titulo illam proponant, ut J. Rajus & Cl. Tournefortius illud observaverunt. Ab aliis speciebus tamen discretu facilis est, annotante Rajo, radicibus reptatricibus; statura humili, foliis oblongis, angustis, virentibus, mollibus, & teneris, in caule creberrimis, Linariæ adeo similibus, ut obiter intuentem pro iis fallant; verum succo lacteo facile distinguantur, secundum vulgarem illum versiculum:

Esula lactescit, sing lacte Linaria crescit.

Nascitur ubivis secus vias & in sylvis. Radix fere sola in usum venit.

Esula

Efula major, *Off.* Tithymalus foliis Pini, forte Dioscoridis Pithyusa, *B. B. P.* 292. *Inst. R. H.* 86. Tithymalo Cyparissia similis, Pithyosa multis, *J. B.* 3. 665. Tithymalus Pineus, *Lobel. Icon.* 357. Tithymalus Pineus, *Gerard.*

Nascitur in arvis, radice pollicem æquante, acri, pedem longa, & parum fibrosa. Caules cubitales sunt, ramosi, foliis Linariae vulgaris similibus, flores innati, fructus trigonus, & tricapsularis. Tota planta lactescit. J. Rajus suspicatur hanc plantam ab auctoribus descriptam cum priori unam & eandem plantam esse. Hæc enim a Cyparissia differre videtur sola radice longiore, crassione, minusque fibrosa, quod quidem varietas prioris esse potest. Eas tamen Cl. Tournefortius & in *I. R. H.* & in *Materiæ Medicæ codicibus* distinguit: quem secuti sumus.

Analyti chymica, ex Tithymali Cyparissia recentis ℥v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, cum levi odore & sapore herbaceo & quadam acredine, primo obscure salis & alcali, urinosi, deinde debiliter admodum alcali ℥ij. ℥iij. gr. xliij. humoris limpidi, primo obscure & leviter alcali, deinde acidi, manifesti magis ac magis ℥ij. ℥iij. ℥ij. gr. liij. humoris rufi, magis ac magis acidi, intensi, sub finem salis, austeri ℥x. ℥v. gr. lxxvj. humoris rufi, tum acidi, austeri, tum alcali & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥iij. gr. xxxvi. olei ℥ij. ℥vij. gr. xvij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vi. ℥ij. gr. xij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥i. ℥v. gr. xvij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥iij. gr. xvij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ℥vij. gr. lix. in calcinatione ℥iij. ℥iij. gr. lxxvj.

Tithymali Cyparissia folia saporem habent magmatis Amygdalarum ex quibus lac expressum fuit, aliquantisper stypticum, sed absque amarore aut acredine: chartam coruleam levi rubore tingunt; radices intensiori rubore illam inficiunt, eundemque saporem primo referunt, sed postea in faucibus insignem relinquunt acredinem urentem. Salem essentiæ tartareum, aluminosum continere videtur hæc planta cum sulphure resinoso, in foliis parco, in radicibus copioso permixtum. Quæ quidem mixtura magisterio Jalapæ vel Scammonii seu eorum resinæ phlegmate dilutæ optime comparari potest.

Omnia Tithymalorum genera validam per inferiora purgandi vim obtinet, in primis vero lacteus eorum succus, etiam in exigua quantitate sumptus, quare raro citra noxam sumi potest.

Efulæ minoris radix, ejusque cortex potissimum, pituitam validissime, præcipue per inferiora purgat, sed ventriculum vehementer conturbat & interna viscera inflamat. Si enim ejus corticis tantillulum deglutatur, urentem ardorem non solum in faucibus & in æstophago, sed etiam in ipso ventriculo accendit. Eam ob causam prudentes Medici ab ejus usu abstinere solent, aut saltem nonnisi mitigatam vel aliquo modo temperatam atque præparatam exhibere.

Cortex radices Efulæ sic in Officinis corrigi solet. Cortex recens per horas 24. in aceto acerrimo, omphacio, succo Cydoniorum, Limonum aut Berberidis maceratur & postea exsiccat. Hac ratione præparata pulvis a ℥j. ad ℥i. exhiberi potest, vel in infuso ad ℥ij. Magnam feri copiam extrahit & evacuat; hydropicis, cachecticis, & febre quartana, aut intermittente quacumque contumaci laborantibus utiliter præscribitur, ubi cetera remedia magis temperata nihil profecerunt. Nec solus exhibendus est, sed cum aliquibus medicamentis ejus violentiam temperantibus, tum stomachicis, tum mucilaginosis confociatus.

℥i. Cortic. rad. Eful. pp. ℥j. Cremor. Tartari ℥ss. Elæosacchar. Citri vel Absinth. ℥ss. Pulpæ Cassia recentis, vel Conserv. flor. Aurantior. q. s. F. bolus hydragogus.

℥i. Cortic. rad. Eful. pp. ℥iij. Macis, Galangæ ana ℥ij. Glycyrrhizæ pulver. ℥i. Gummi Tragacanth. & Bdell. ana ℥iij. M. F. pulvis, cujus dosis a ℥ss. ad ℥i. in morbis contumacibus.

℥i. Cort. rad. Eful. pp. ℥ij. Crem. Tart. ℥ss. Mercur. dulcis ℥ss. Balsam. Peruv. gutt. v. Conserv. Absinth. q. s. F. bolus purgans in cachecticis affectionibus.

Cavendum tamen ne hæc medicamenta exhibeantur in visceribus delicatioribus, vel æstuantibus.

Extractum ex tota planta præparatur cum vino generoso, vel spiritu vini diu macerata, cum additione olei Anisi vel Cinnamomi. Dosis ℥j. aut ℥ss. Nonnulli folior. ℥ij. coquunt in lacte & colaturam propinant ad serum educendum. Semina Esulæ N. x. vel xij. intus sumpta vehementem catharsim movent, nec nisi rusticorum visceribus utilem.

Cortex radicum Esulæ præparatus usurpatur in extracto Catholico & Cholagogo *Ros-fincii*, *Benedicta laxativa*, hydragogo eximio *Renodæi*. Parantur etiam pilulæ de Esulæ *Fernelii*, quarum dosis a ℥j. ad ℥ij.

EUPATORIUM.

Eupatorii nomen in Officinis tribus diversis plantis assignatur, scilicet Eupatorio vulgari seu Cannabino, Eupatorio Mesue seu Agerato, & Eupatorio veterum seu Agrimonie. De his duobus suo loco sub Agerati & Agrimonie nominibus jam actum est, nunc de illo differendum est.

Eupatorium Cannabinum, Eupatorium vulgare, *Off. Eupatorium Cannabinum*, C. B. P. 320. *Inst. R. H.* 455. Eupatorium adulterinum, J. B. 2. 1065. Vulgare Hepatorium, *Dod. Pempt.* 28. Eupatorium Avicennæ creditum, *Gesner*: Herba sanctæ Kunigundis, *Tragi* 491. Cannabina aquatica, sive Eupatorium mas, *Lobel. Icon.* 528. vulgo, *Eupatoire d'Avicenne*.

Radice est oblique acta, plurimis fibris majusculis, albicantibus stipata: caule duos tresve cubitos alto, recto, tereti, tomentoso, & in viridi purpurascente, medulla alba pleno, gratum & aromaticum odorem dum inciditur spirante: foliis in caule crebris, adversis, in eodem pediculo ternis, Cannabis folia nonnihil referentibus, oblongis, acuminatis, per ambitum serratis, sapore amaro: floribus velut in umbellis digestis, flosculosis, seu compositis ex plurimis flosculis tubulosis, in summitate quinquifariam divis, purpurantibus, cum longis capillamentis seu pistillis bifidis, embryoni insidentibus, & calyce longo, tereti ac squamoso comprehensis: seminibus oblongis, sub pappo delitescantibus. Aquosa & loca aquis vicina amat. In agro Parisiensi sponte nascitur. Usus est herbæ integræ.

Analyti chymica, ex foliorum Eupatorii Cannabini recentiorum ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore non ingrato, obscure acidi ℔ij. ℥ix. ℥ij. gr. xij. humoris magis ac magis acidi, manifesti, obscure subausteri ℔j. ℥ix. ℥iij. humoris subtrubidi, deinde rufescentis, odore & sapore leviter emipneumatico, acidi, subsalsi, & subausteri ℥ij. ℥v. gr. xvij. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ℥ij. salis volatilis urinosi concreti, ℥j. gr. viij. olei adiposi ℥ij. gr. xxx. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ℥v. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ℥vi. gran. xxiiij. ex quibus lixivio salis fixi salis ℥iij. gran. lx. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ℥iij. gran. xij. in calcinatione ℥ij. ℥vi. gran. xlviiij.

Folia Eupatorii amara sunt, chartam cœruleam non mutant. Salem essentialem nitro similem continere videntur cum multo sulphure, & terra copiosa permixtum.

Hepaticum est, aperiens & vulnerarium. Usus præcipuus est in cachexia, ubi massam sanguineam lentescentem dissolvit & hepatis viscerumque tonum roborat & restituit. Catharris & tussi medetur, urinam & suppressa menstrua provocat, cutis vitia emendat. Folia & summitates ad M. j. in feri lactis vel aq. comm. ℔j. levi ebullitione cocto potum constituunt perutilem ad viscerum infarctus & obstructions quæ morbis diuturnis superveniunt, febribus præsertim intermittentibus, cum ægotantes œdematosi sunt & ad hydropem proclives. Necnon etiam in hydrope ascite proficuum est illud decoctum post paracenthesim celebratum. Eodem tempore œdematosi ægotantium pedes herbæ decocto ex vino fovendi sunt, addito tantulum Camphoræ. In jussulis etiam incoquunt.

coquantur; foliorum siccatorum infusum Theæ instar sæpius die propinatur. Succus folior. ad ℥iij. præscribitur. Extractum quoque ex hoc succo paratum ad ℥i. exhibetur. Ad scabiem, cutaneos affectus, hepaticas maculas, icterum, Eupatorium cum Fumaria consociatum commendatur.

℥. Folior. & summitatum Eupatorii Cannabin. M. ij. Fumar. M. j. Coquantur leviter in seri lactis ℔ij. Colatura per cyathos debitis intervallis propinetur. In hydropneumate, & cutaneis affectibus.

Externe folia & summitates floridæ in vino cocta & tumoribus œdematosis admota eos resolvunt; scroti præsertim tumores aquosos & hydrocelem absque punctione sanant.

Radicibus vim purgantem inesse Gesnerus in seipso expertus asserit his verbis: „ Eupatorii aquatici, vel Avicennæ quorundam, radices fibras in vino nuper decoxi, bibi colatum; unde per horam post alvus, urinaque copiose motæ sunt, & vomitus postea duodecies fere, pituita quamplurima evacuata multo tutius & facilius quam ab Hel-leboro fiat.

Nihilominus tamen D. J. B. Chomel refert in *Plantar. usualium Historia*, decoctum ℥j. radicum in vini ℥viii. hydropicis propinasse absque ulla per vomitum vel secessum evacuatione. Unde, quæso, horum experimentorum diversitas?

EUPHRASIA.

Euphrasia, Off. Euphrasia Officinarum, C. B. P. 233. *Inst. R. H.* 174. Euphrasia, J. B. 3. 432. *Dod. Pempt.* 54. Eufragia, *Matthiol. Casalp.* 339. Ophthalmica sive Ocularia, *Eric. Cordi.*

Radice est simpliciter, exili, tortuosa seu huc illuc reflexa, fibris paucis majusculis donata, lignosa, alba: cauliculo palmari vel sesquipalmari, tereti, subhiutato, subnigricante, nunc ramoso, alias nudo, cum foliis tres aut quatuor lineas longis, subrotundis, glabris, nitidis, rugosis, cristatis, obscure virentibus, binis ex adverso nascentibus sine pediculis & conjugationibus sese interfecantibus, sapore pingui, subamaro. Ex eorum alis nascuntur flores in summo, monopetali, anomali, personati, albicantes, purpureis tamen ac luteis lineis intus striati, in duo labia distincti, labio superiore surrecto, fornicato, bifido, obtuso, crenato, staminula aliquot occultante, inferiore vero trifido segmentis quasi cordatis. Calyx sessilis, cytiniformis, quadrifidus pistillum involvit posticæ floris parti infixum, quod deinde abit in fructum seu capsulam tres lineas longam, compressam, fuscam, in duo loculamenta distinctam, in quibus adsunt semina plura minutissima, oblonga, cinerea. Agri Parisiensis incolæ frequens nascitur in montanis, herbidis & sylvestribus. Herba florida in usum venit.

Analysi chymica, ex totius plantæ floridæ recentis ℔v. dempta radice per retortam distillatis distillaverunt humoris primo limpidi, fere inodori, saporis herbacei, obscure acidi, deinde manifeste acidi magis ac magis, sub finem rufescentis, odoris & saporis empyreumatici ac tandem austeri ℔iij. ℥j. gr. lx. humoris rufescentis, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. gr. xxiiij. olei spissi ad instar extracti ℥j. ℥i. gr. lx. Massa nigra in retorta superflua pendebat ℥vj. ℥v. quæ rite calcinata reliquit cinerum cæruleo-fulvoscentium ℥j. ℥vj. gr. xxiiij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥iij. gr. l. lixiv'o extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ℥ij. in calcinatione ℥iij. ℥vj. gr. xlvij.

Euphrasie folia amara sunt, eorum succus chartam cæruleam colore purpureo leviter tingit. Salem essentialem obtinent tartareo-ammoniacalem cum sulphure copioso & multa terra conjunctum.

Euphrasia humores lentos & glutinosos, serotos, præsertim in cerebro concrecentes, potenter discutit & ad circulationem habiles reddit: aliquantisper etiam subadstringit, & laxum fibrarum tonum in glandulis cerebri firmat & restituit. Quare cephalica dicitur & ophthalmica. Siquidem quocumque sumpta, seu in pulverem redacta, & cum vino aut aqua Verbenæ vel Fœniculi pota, seu per se sola aut cum alimentis masticata & degluti-

deglutita, seu succus ejus expressus visionem mirifice roborat & adanget, debilem aut amissam reparat & restituit. Fabricius Hildanus, auctor in primis celebris & fide dignissimus *Centur. Epist.* 103. tantam esse ait Euphrasie in imbecillitate visus vim & efficaciam, ut ejus usu septuagenarios quosdam, propter vigilias & studia plurima amisso visu, in decrepita ista ætate eum recuperavisse observaverit. Fuchsius in cataractis & suffusionibus eam commendat. Datur autem commodissime in pulverem trita a ℥i. ad ℥iij. Additur non raro Fœniculi semen pari pondere, & nonnihil Maceris, cui Sacchari tantillum additur. Exhibetur mane jejuno ventriculo, & quidem per continuos non modo dies sed & menses & annos. Alii hujus pulvis ℥i. ter die præscribunt, mane scilicet jejuno ventriculo, paulo ante prandium & cœnam. Fit & ex Euphrasia vinum vindemiæ tempore, cujus usu senum etiam oculi rejuvenescere feruntur, auferrique omne oculorum impedimentum visusque defectionem, præsertim pituita crudisque humoribus redundantibus, ut auctor est Arnoldus Villanovanus. Attamen S. Pauli post Lobelium, Camerarium, Cl. Hoffmannum & alios, non promiscue vino Euphrasiato utendum esse nos admonet; non enim curat quamvis caliginem, ait Camerarius, sed illam quæ est a frigidityte, neque hanc omnem, sed positive a pituita. Imo notat Lobelius socium ac commilitonem suum, ex trimestri tantum hujus vini potu in Helvetia, pene ambobus orbatum fuisse oculis & fluxionibus modo non oppressum, cum antea duntaxat levi cataphora & lacrymationibus laboraret. Hincidem sciscit tutiorem esse pulveris Euphrasie usum.

Emanuel König in *Regno Vegetabili* hunc pulverem, si cum Millepedum pulvere confocietur, efficaciorē esse censet. Non solum ad visus læsionem valet Euphrasia, sed etiam ad capitis affectiones a nimia lymphæ visciditate, aut fibrarum cerebri laxitate plurimum commendatur. Schroderus memoriam debilitatam ab illa restitui scribit. Eandem scotomiæ mederi J. Rajus refert: & Fridericus Hoffmannus in *Clavi Pharmacœuticæ*. Euphrasiam præsertim flore albo in vino decoctam contra icterum flavum utilem deprehendisse asserit.

Inflammationibus & caligini oculorum herba recens tusa & imposita, aut succus ejus oculis inditus, vel etiam aqua distillata plurimum conferunt.

℥i. Euphras. exsiccat. & pulver. ℥ij. Macis pulver. ℥ss. M. F. pulvis subtilis, de quo cochlear medium seu ℥i. ante cibum mane & sero deglutatur ex aq. Verbenæ, Fœniculi, aut vino.

℥i. Euphras. pulver. ℥i. Semin. Fœniculi dulcis ℥ss. Macis ℥i. Sacchar. cand. in tenuissimum pollinem redacti ℥i. M. F. pulvis qui non solum visui debilitato medetur, sed etiam eximie valet ad capitis dolorem, si quotidie sub ingressum in lectum sumatur cum haustulo vini, observante Th. Fuller in *sua Pharmacop. extemporan.* qui cephalica medicamenta opportunius & feliciter hora somni quam ullo alio tempore exhiberi pronunciat.

℥i. Euphras. pulver. ℥i. Semin. Fœnicul. & Milleped. pp. ana ℥ss. Syrup. Stæchad. q. s. M. F. bolus bis die sumendus, in oculorum caligine, glaucomate au cataracta.

℥i. Euphras. pulver. Cran. human. pulver. ana ℥ss. Rad. Pæon. mar. Semin. Fœnicul. dulc. pulver. & Cinnabar. Antimon. ana ℥ij. Syrup. de Stæchad. q. s. M. F. electuar. Dosis ℥i. bis terve die in capitis affectionibus, paralyti & comatosi affectionibus a pituita viscida.

℥i. Euphras. M. j. in vasi idoneo impositæ affunde aq. bullientis ℥iij. & post unam aut alteram ebullitionem, macerentur per horæ quadrantem. Liquor clarus Theæ modo sumatur per cyathos debitis intervallis. In visus imbecillitate.

Aqua Euphrasie distillata in Officinis servatur pauci effectus.

F A B A.

FABA, Fabæ major hortensis, *Off.* Fabæ flore candido, lituris nigris conspicuo, *G. B. P.* 338. *Isht. R. H.* 391. Fabæ cyamos, *J. B.* 2. 278. Fabæ major recentiorum,

rum, *Lobel. Icon. 57. Bona sive Phaselus major, Dod. Pempt. 513. Faba major hor. tensis, Gerard & Parkinson: Faba, Rati Hist. 909. vulgo, Fève de mavers.*

Radice partim est recta, partium serpente, strumosa & fibris donata: ex qua caules surgunt bicubitales & altiores, quadrangulares, inanes, cum costis plurimis ex interval- lis adnascensibus, in mucronem desinentibus, quibus annexæ sunt foliorum conjugationes non exactæ, tres, quatuor, quinque vel plures ex oblongo rotundorum, subpinguium, cæsiarum, venosorum, glabrorum. Ex costarum alis flores nascuntur complures, ex uno tantum pediculo seriatim & eodem latere appensi, papilionacei, quorum vexillum ungue purpurascens albidum, striis purpurantibus pictum est: alæ in medio nigre, in ambitu albæ, carina colore est ex albo herbaceo. Ex calyce autem viridi, quinquifido surgit pistillum quod deinde abit in siliquam longam, crassam, carnosam, hirsutam, surrectam, feminibus seu Fabis foetam tribus, quatuor, quinque, raro pluribus, oblongis, latis, planis; compressis, quasi reniformibus, maximis, dimidiam drachmam interdum pendentibus, colore plerumque albo, interdum rubente, hilo in summa parte qua siliquarum commissuris adhærent, longo, nigro. Putamen hujus Fabæ densum est & veluti coriaceum, interior substantia exsiccata, dura solidaque, in duas partes facile finditur, & ab uno latere germinationis principium evidens seu plantulam habet. Postquam semen dedit, radicitus exarescit. Stipites, folia, flores, siliquæ & Fabæ in usum medicum veniunt. Fabæ virides & maturæ exsiccatae inter edulia mensis apponuntur. Colitur in subribis hujus civitatis & agris palustribus magna copia.

Analysi chymica, foliorum & stipitum recentium lbv. per vaporarium distillata præbuerunt humoris limpidi, inodori & inspidi: mere phlegmatici ℥x. humoris limpidi, inodori & inspidi, obscure acidi lbij. ℥viii. ℥ij. humoris limpidi, manifeste acidi ℥x. ℥iij. Massa sicca in alambice residua per retortam distillata præbuit humoris rufescentis, intense acidi, aliquantisper alcali, urinosi ℥iij. ℥vj. gr. xxxvj. humoris limpidi, rufi, empyreumatici, sale volatili urinoso imprægnati ℥i. ℥i. gr. xxiiij. olei syrupi ad instar spissi ℥ij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ℥vj. quæ rite in crucibulo per 8. horas calcinata reliquit cinerum albicantium ℥ij. gr. xij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥i. gr. i. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥vj. ℥iij. gr. xij. in calcinatione ℥iij. ℥v. gr. lx.

Stipites seu caules recentes absque foliis distillati minorem olei quantitatem præbuerunt quam folia, plus massæ nigre, quæ calcinata majorem salis fixi alcali quantitatem, minorem vero terræ portionem exhibuit.

Ex Fabarum virentium recentium lbv. per retortam distillatis prodierunt humoris le- viter rufescentis, saporem odoremque decocti Hordei referentis & obscure salis ℥xiiij. gr. lx. humoris limpidi, ejusdem odoris & saporis, primo obscure salis & obscure acidi, deinde subacidi ac tandem manifeste acidi lbij. ℥x. ℥iij. gr. xxviii. humoris primo sub- turbidi & rufescentis, ejusdem saporis & odoris, obscure acidi & subsalis ℥iij. ℥iij. gr. xvij. humoris rufi, odoris & saporis empyreumatici, salis, urinosi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥v. ℥iij. gr. xxiv. salis volatilis urinosi concreti ℥iij. gr. xij. olei spissi ad instar extracti ℥i. gr. xv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ℥vj. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ℥vj. ex quibus salis fixi alcali ℥iij. gr. xij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ℥i. gr. xxxij. in calcinatione ℥iij. gr. xxxvj.

Ex Fabarum maturarum & exsiccatarum lbv. per retortam distillatis prodierunt hu- moris limpidi, inodori, & inspidi, obscure subsalis ℥viii. ℥vij. gr. viij. humoris rufe- scentis, acris, salis, urinosi lbj. ℥i. ℥vj. gr. xvj. humoris rufi, empyreumatici, acerrimi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥viii. ℥vij. gr. viij. salis volatilis urinosi ℥i. gr. lxiiij. olei ℥v. ℥vj. gr. xlviii. Massa nigra in retorta residua pendebat lbj. ℥iij. ℥iij. gr. xxxij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥i. gr. lvi. ex quibus salis fixi mere alcali ℥i. ℥i. gr. xxxij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥xv. ℥vij. gr. xl. in calcinatione lbj. ℥ij. ℥ij. gr. xlviii.

Soliorum Fabæ succus chartam cœruleam rabro colore tingit, non item Fabarum re- centium.

entium viridium succus. Salem essentialem folia continent tartaro haud dissimilem cum mediocri sulphuris & terræ portione conjunctum. Fabæ virides essentialem obtinent salem ammoniacalem cum sulphure copioso, terra & magna phlegmatis copia sic permixtum ut mucaginem simul constituent. At vero cum maturæ sunt & aliquantisper asservatæ & exsiccatae, quadam intus suscepta fermentatione, mucago illa dissolvitur, principia magis ac magis evolvuntur, acidi sales nova & diversa cum sulphure & terra mixtione in sales urinosos volatiles aut alcalinos fixos convertuntur; unde major horum salium volatiliū copia in Fabis maturis deprehenditur & nihil vere acidi salis in distillatione fundunt.

Faba legumen primum fuisse quo homines usi sunt, Idorus L. 17. *Origin. C. 4.* asserit: & Plinius quoque Fabæ honorem inter legumina fuisse maximum testatur & ex ea etiam tentatum esse panem. Ex Faba farinam conficiebant Latini quæ Lomentum teste eodem dicebatur, sicut ea quæ mola leviter tantum contracta, Faba fressa (a fren-deo, frango) nuncupabatur.

Verum an Faba nostra sive Boona quorundam recentiorum sit veterum Faba non levis est inter Botanicos controversia: ut videre licet apud Tragus, Dodonæum, J. Bauhinum, Casp. Hoffmannum, Melchiorem Sebizium &c. Certe veterum Faba parva fuit & rotunda, ut patet ex pluribus locis Theophrasti, Dioscoridis & aliorum. E contra tamen certe vix credibile est legumen adeo vulgare & quotidiani usus in desuetudinem abiisse, aut nomen mutasse, & in ejus locum nomenque Boonam successisse nemine conficio. Hæc enim nobis pro Faba, & Faba latinis pro *χυμμο* unanimi consensu tradita est. Quod tamen non est impossibile.

De Fabarum natura & facultate auctores non inter se conveniunt. Vulgaris est opinio Fabas nostras flatulentas esse & difficilis coctionis & tanto magis quo viridiores, ac proinde crassum & excrementosum alimentum præbere corpori. J. Rajus cum Trago eas recentes innoxias esse asserit; nec probat sententiam Dodonæi aridas & exsiccatas recentibus præferentis, ut pote minus flatulentas, sed potius cum Trago eas rusticis & operariis relinquit. Nec video, inquit, cur Porcos aliaque animalia saginent, non æque homines. Præterea Mundus *De Esculentis*, p. 121. se novisse scribit rusticum quendam pauperem, qui in gravi annonæ difficultate Fabis solis elixis, nec ulla alia re, liberos aluit. Pueris tamen ita pastis melius coloratos aut habitiores vix alios videres. Unde constat copiose nutrire Fabas aridas, postquam ventriculus eas ferre assueverit.

Verum enimvero non ex brutis ad hominem valet Rati conclusio. Fœnum enim & palea optima sunt Equorum edulia, hominibus parum proficua. Neque omnibus hominibus omnia alimenta æque accommoda sunt. Rustici & duris laboribus assueti illis indigent cibis quæ multum & crassum præbent nutrimentum, quibus delicatioris & otiosam vitam ducentes læduntur. Peritiores Medici fere omnes pronuntiant Fabas quocunque modo ac ratione apparatus atque conditas difficilis esse coctionis & status parere, obstructiones in visceribus, mesenterio, meatibus urinariis creare, propter flatum, quos gignunt, maxime virides, ventrem distendere, colicam gignere, ructus & crepitus causare, caput gravare, mentem turbare, visum hebetare, viresque ingenii enervare sæpius & immoderatus esitatas. Quapropter vitandæ sunt delicatulis, & illis qui calculo, colicæ passioni, capitis dolori, & alvi constipationi sunt obnoxii. Declinandæ quoque otiosis, litterarum studiis addictis, & quibus ventriculus est debilior, visusque hebetior. Revera hujus cibi flatulentia condimentis status discutiuntibus, Cæpis, Porris, Apio, Petroselino, Satureja, Pipere, aromatis, non parum emendatur.

Ceterum viridis ac recens summo opere a nostris Parisiensibus commendatur in re escaria, expetiturque avidissime lautiorum mensis & procerum gulæ. Alias iuscula ex iis parantur, alias in sartagine ex lardo, aut butyro, aut oleo aliove pingui frigunt, quibus Saturejam, Piper aut alia ejuscemodi adjiciunt. Hæc autem cum durescere incipiunt & ad maturitatem properantes, delibantur ac decorticantur, sicque delicatioris ac teneriores eduntur. Siccæ vero coquantur, trahuntur, & quasi puls conficitur, quæ ex butyro vel lardo frixo coquitur. Itali recentes cum siliquis crudas esitant cum, & sine sale. Verum sapidum & gulæ placens magis quam valetudini conducens edulium præbent.

De ad-

De adstringente facultate farinæ Fabarum, ejusque proinde usu a nonnullis in dysenteria commendato Medici quoque inter se dissentiunt. C. Hoffmannus a farina Fabacea, seu Faba fressa veteribus dicta & Lomento Fabæ, quia paratur sine cortice, non oportere ait ullam expectare adstrictionem, quæ corticis est, non autem substantiæ: ac proinde in errore versari illos, qui hac farina vel in aceto solo, vel in aceto & aqua decocta utuntur in alvi fluxibus ex fibrarum intestinalium laxitate; nisi enim totæ decoquantur, nihil fit. Dodonæus e contra Fabam cum putaminibus descendere ait nec omnino facile, nec omnino tarde: absque his autem alvum constringere. Huic assentiri videtur J. Raius; rem tamen experientia determinandam relinquendo. Hanc litem S. Pauli dirimeret experientia in suo *Quadrupartito* allata, nisi illud Hippocratis effatum, *Experientia fallax*, sæpius nimis verum deprehenderetur. Narrat, quemdam cruenta alvi excretionæ jugi, seu diarrhæa cruenta, absentibus signis hepatico fluxui & dysentericiæ propriis, tres vel quatuor menses integros laborasse, cum antehac nullum levamen persensisset a medicamentis præscriptis, præter omnem spem, integre pristinam valetudinem fuisse consecutum solo usu Fabarum & præsertim rubrarum non contritarum, ex lacte pulmenti in modum coctarum, quo a Gregorio cive Hafniensi quodam vesci iussus erat, mane jejunos & vesperi cubitum iturus. Hic enim ægrotans recuperatam bonam valetudinem fortasse non tam Fabis debuit quam lacti quo incoquebantur. Sed ad externum & certiorum earum usum progrediamur.

Pulvis seu farina Fabarum ex Fabis decorticatis per trituram parata inter quatuor farinas resolvendas numeratur, Hordei scilicet, Orobi, Lupinorum, & Fabarum. Externe in contusionibus & inflammationibus partium glandulosarum discutiendis & resolvendis vel ad suppurationem perducendis plurimum confert: quibus cum aqua vel lacte cocta sub cataplasmatum forma applicari solet. In testium inflammationibus & tumoribus a contractione violenta, casu, contusione, suppressione seminis & similibus a Riverio & Ettmullero cataplasma ex ea sola cocta cum oxycrato, seu aqua simplici & aceto, vel cum dimidio pulveris seminis Cymini, calide applicatum velut egregium discutiens & resolvens commendatur. Quod si acius videatur cataplasma, addito pauco Lithargyrio, acrimonia aceti frangi, & ita pro mitigandis & resolvendis inflammationibus idoneum reddi potest. Idem cataplasma valet etiam ad tumores scroti duos & scirrhosos, ad mammarum tumores.

24. Farinæ Fabar. ℥ij. Semin. Cumini pulver. ℥j. Lithargyrii P. j. aceti acerrimi ℥ij. aq. comm. q. s. M. f. a. Coq. ad cataplasmatum consistentiam.

Inter cosmetica eadem farina Fabarum refertur, si nempe cum aquis cosmeticis v. g. florum Fabarum aqua distillata, vel Sigilli Salomonis, permixta, forma pulvis liquidæ, faciei lentiginibus, item oculis suffusus applicetur.

Duæ in Officinis aquæ distillantur: prima ex Fabarum floribus. Inter cosmetica non infirmum locum obtinet. Lentigines & faciei maculas detergit. Altera ex corticibus seu conchis Fabarum elicatur, urinas pellit, & adversus nephritidem & calculos a Thoma Bartholino plurimum commendatur propria experientia edocto, *Epistolar. Centur. 1. pag. 238. Ep. 55.* Salem quoque ex stipitibus & siliquis Fabarum combustis & calcinatis lixivio extrahunt, potens quidem diureticum. Ettmullerus hunc saltem ex cineribus cum vino eluendum esse suadet. Nonnulli finum columbinum cineribus in calcinatione admiscunt, sicque salem obtinent diureticum & antihydropicum potentissimum. Ad gr. viij. vel x. præscribitur in haustu liquoris convenientis cum syrupo de Althæa edulcati; & pro lubitu pluries die reiteratur.

Ceterum pro immundo edulio Egyptii Fabas habuisse dicuntur. Ab illis eorum Sacerdotes abstinere, teste Herodoto. Has etiam damnasæ Pythagoram quidam putarunt: sed contra alii nullo legumine sæpius usum fuisse tuerentur, qualis est Aristoxenus apud Aulum-Gellium L. 4. n. a. c. 11. *Inst. R. H.* At vero Pythagoricum illud symbolum *Κουμιν κτερον* a Fabis abstinet, varie interpretantur veteres & recentiores. Alii de Fabis simpliciter accipiunt, a quibus ideo abstinere Pythagoras præcipit, quia sunt stultitiæ, veneris incentiviæ, mentis tranquillitati contrariæ, insomniæque turbulentiæ efficietes:

cientes: vel ut alii volunt, teste Plinio, quia mortuorum animæ sunt in illis, & quia in floribus earum litteræ lugubres reperiuntur. Alii *Kvâvus*, Fabas symbolice & ænigmatice testiculos appellatos ajunt, quia sunt *ἐν τοῖς ῥόδαις*, auctores fecunditatis seu generationis. Unde non a Faba comedenda, sed a rei venereæ proluvio voluisse philosophum homines deducere. Tandem alii, ut Plutarchus ipse, a muneribus reipublicæ tractandis abstinendum interpretantur. Nam veteres vice calculorum in magistratibus eligendis Fabis utebantur.

F A G O P Y R U M.

FAGOPYRUM, Fagotriticum, Frumentum Sarracenicum, Off. Fagopyrum vulgare, erectum, *Inst. R. H.* 511. Erysimum Theophrasti; folio Hederaceo, *C. B. P.* 27. Fagotriticum, *J. B.* 2. 993. Erysimum Theophrasti, *Lob. Icon.* 63. Ocymum veterum, *Tragi* 648. Ocymum cereale, *Clus. Pan. & Tab. Icon.* Fagopyrum, *Dod. Pempt.* 512. & *Raili Hist.* 182. Tragopyron, *Gerardi Emaculati & Parkinsoni*: Frumentum Sarracenicum, *Matthioli. Lugd. vulgo Bled noir ou Bled sarasin.*

Radice nititur surculosa, plurimis fibrillis capillata: caule surgit cubitali & altiore, simplici, tereti, glabro, solido, viridi, sed in apricis purpureo, ramoso, ramulis alternatim e foliorum sinubus exerentibus. Folia ima pediculis duas uncias longis insident, superiorum in caule pediculi sensim breviores sunt, donec tandem in summo immediate adnascantur, hederacea, glabra, atro-virentia, per margines æqualia, sapore fatuo. In summis caulibus & ramulis ex alis foliorum egrediuntur surculi seu pediculi unciales, tenues, flores sustinentes in spicas habitiores seu muscaria congestos, pulchellos, apetalos, plurimis staminibus rubentibus constantes, e calyce quinquepartito, ex albo purpurascente surgentes. Pistillum autem abit deinde in semen oblongum, triquetrum, sordido colore nigricans, in capsula quæ calyx floris fuit reconditum, farinam intus continens candidissimam, insipidam. Ajunt Africanæ originis esse. Apud nos in arvis feritur, nec ullum fere solum refugit. Gaudet imbris, cito provenit & celeriter maturescit. Seminis farina usitata est.

Analyti chymica, Fagopyri semen præter liquorem acidum copiosum, plurimam olei, mediocrem spiritus volatilis urinosi portionem, parum vero terræ & salis fixi præbuit. Vulgare est in hocce regno Frumentum Sarracenicum dictum, quo solo vel cuiuspiam alteri mixto rura sæpissime utuntur, cum præsertim per annonæ gravitatem non alia frumenta suppetunt. Tritico, Secali & Hordeo minus nutrit, plus tamen quam Milium & Panicum. Panis ex eo confectus ater est, gustu non insuavis & hordeaceo multo sapore antecellit: humidus est, citiusque descendit ac flatulenti plus obtinet quam ex Secali coctus. Accommodum est edulium hominibus laboribus & exercitiis addictis.

Potest ex eo parari crassior farina, cujus erit usus ad pultes, offas, placentas cum lacte, vel butyro, vel oleo & sale, vel carniū jure: nec est injucundum edulium, & quamquam flatulentum, Milio, Pis, Fabis anteponendum. Pulmentaria atque placentæ ex ejus farina confectæ facile concoquuntur, cito descendunt, alimentumque corpori afferunt, exiguum quidem, non tamen malum aut vitiosum. A Petro Pavio Medico Amstelodamensi celeberrimo & S. Paulli in *Quadr. Botanico*, senibus quorum alvus nimis est constricta maxime commendantur.

Ejus farina in cataplasmatibus resolventibus & emollientibus utiliter usurpari potest. Optime resolvit, digerit & maturat.

Herba viridi priusquam semen maturaverit, boves & jumenta pascuntur. Semine gallinaceum genus cibatur, eoque cito facilius pinguescit.

Fursure ex hujus seminis farina extracto hortulani ad cellas, quibus hyberno tempore planta reconduntur, ab humiditate præservandas feliciter utuntur. Tabulata lignea duorum triumve pollicum intervallo a muris remota construuntur, & vacuum illud inter muros & tabulata spatium hoc fursure accuratissime repletur.

F I L I P E N D U L A.

FILIPENDULA, *Off.* Filipendula vulgaris, an Molon Plinii, C. B. P. 163. I. R. H. 293. Filipendula, J. B. 3. p. 189. Dod. Pempt. 156. Oenante, *Fuchsi*, *Coradi*, *Lobel. Icon.* 729. vulgo, *Filipendule*.

Radice est torosa, nigricante, in plurima extenuata filamenta, quæ versus extrema in nodulos aut bulbos extuberant olivares aut longiores minusque ventricosos, Asphodeli more, foris ex rubro nigricantes, intus albentes, acrimoniam quamdam cum adstrictione, dulcedine & levi amaritudine gustu referentes: foliis ad radicem plurimis, multifariam pinnatis, Pimpinellæ saxifragæ fere modo, angustioribus, profundius laciniatis, atro-virentibus: caulis plerumque unicus, erectus, dodrantalis, aut etiam pedalis & altior, striatus, ramosus, paucis foliis vestitus, flores in fastigio sustinet velut in umbellæ formam dispositos: roseos, sex petalis candidis, exterius subrubentibus, in orbem positus, leviter odoratis constantes, pluribus staminibus & apicibus luteis, calyce monophyllo & multispido, ex quo surgit pistillum quod deinde abit in fructum fere globosum, compositum ex undecim, duodecim aut pluribus seminibus asperis, compressis, rhombi irregularis figura, radiatim in capitulum dolioli æmulum collectis. In sylvis circa Lutetiam sponte crescit. Radices & folia usualia sunt.

Analysi chymica, ex Filipendulæ radicem recentium lbv. cum ℥iij. prodierunt humoris limpidi, subflavescentis, odore & sapore radices referentis, subacidi ℥xij. ℥iij. humoris rufescentis, limpidi, ejusdem odoris, saporis austri, acidi ℥ij. ℥iij. humoris rufescentis, tum acidi austri, tum acidi, tum austri, tum falsi, urinosi, empyreumatici ℥vij. ℥vj. gr. xxxvj. olei adiposi ℥vij. Massa nigra in retorta residua pendebat lbj. ℥j. quæ calcinata reliquit cinerum ℥iij. ℥v. ex quibus salis fixi falsi ℥v. lixivio extractæ sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥x. ℥ij. gr. xxxvj. in calcinatione ℥xij. ℥iij.

Filipendulæ folia sapore sunt adstringente, subsalfo, odorata, glutinosa, & chartam ceruleam rubro colore tingunt. Rubro magis intensas radices inficiunt. Stypticæ sunt & subamaricantes, & salem essentialem continere videntur tartareum, aluminosum cum copioso sulphure conjunctum. Folia vero quæ plus acidi humoris, & spiritus urinosi fundunt, salem essentialem ad ammoniacalem magis accedentem continere videntur.

Tota planta humores crassos incidit, attenuat & per urinas pellit. Inter diureticas plantas locus haud infimus ei a S. Pauli conceditur. Ejus usus a plurimis laudatur in nephritide, ad stimulandum calculum, renes astergendos, renum ac vesicæ fabulum, aut mucum viscidum rudimentum calculorum expellendum. Verum quod speciali vi lithontriptica polleat, ut nonnulli opinantur, vix sperandum. Radices magis quam folia subadstringunt. In albo mulierum profluvio, & in nimio lochiorum fluxu, usus sunt eximii, teste D. Needham apud Rajum. Pulvis radicem Filipendulæ celebratur in fluore albo mulierum ab experimento a S. Pauli allato in *Quadrupart. Botanico*, qui narrat, quamdam Danci vulgaris decocto, in quo ℥j. pulveris radicem Filipendulæ sibi ipsi propinarat, profluvio albo muliebri intra paucos dies vindicatam fuisse, plurimis aliis medicamentis incassum propinatis. Hermannus Corbæus quoque apud Dolæum L. 5. C. 4. §. 20. pro experimento habet quotidie ℥j. radicis Filipendulæ virentis cum vino nigro exhibere in eodem fluore. Dysenteriam sapius a se curatam notavit in *adversariis suis* exhibitio ℥j. pondere, ex vino aut ovi vitello, ejusdem radicis pulvere, quem ante ipsum Lut. Mercatus L. 1. *De recto presidiorum usu*, c. 14. secreti loco commendaverat. Est sane huic plantæ adeo insignis vis adstringendi, ut hernias quoque ejusdem usu curatas Thomas Carthusius observaverit, ut videre licet in *Observat. Hieronymi Velschii*, 33.

Pulverem, radices, ejusve succum adversus morbum comitialem commendant nonnulli. Alii Filipendulam proxime accedere qualitativis ad Pæoniam scripserunt: hinc epilepticis & vertiginosis Filipendulæ radices conferre Lobelius retulit. Medentur etiam anhelosis, suspiriosis, ventriculi inflationibus cum semine Fœniculi.

Sennertus hanc radicem adversus scrophulas commendat. Ettmullerus asserit hanc

hanc radicem scrophularum materiam incidere & resolvere, eamque per urinarias vias educere.

Exhibetur sola vel cum Scrophulariæ & Rusci radicibus admixta in decoctis & pulveribus contra scophulas.

24. Radicum Scrophulariæ, Filipendulæ, Rusci ana ʒss. Folior. Agrimon. Pimpinellæ ana M. j. Flor. Rorismarin. P. ij. Digerantur vase clauso in vini albi ʒxvj. Colatura dulcoretur Saccharo pro tribus dosibus.

F I L I X.

Purimas inter Filices, quas orbis uterque nobis offert, tres potissimum in Officinis usitatae sunt, scilicet, Filix mas seu non ramosa, Filix foemina seu ramosa, & Filix florida seu Osmunda regalis.

Filix mas dicta, Filix non ramosa, *Off. Filix non ramosa dentata C. B. P. 358. Inst. R. H. 536. Filix vulgo mas dicta sive non ramosa J. B. 3. 737. Filix mas Dod. Pempt. 462. Dryopteris Matthioli. Lugdunens. 1227. Filix mas vulgaris Parkins. Raii Histor. 143. Filix mas non ramosa, pinnulis latis, densis, minutim dentatis Gerard. Emacul. vulgo, Fougere male.*

Ex radice crassa, ramosa, fibrosa, foris nigricante, intus pallida, multis appendicibus involuta, & implexa, saporis primum subdulcis, deinde amariusculi, subadstringentis, odoris nullius verno tempore multos promit asparagos, primo exortu inflexos, cano capillitio obductos, qui progressu temporis abeunt in frondes amplas, bicubitales, crebras, rectas, frangi faciles, diluto colore virentes, quæ ex alis seu tarsis (a) aut foliis componuntur mediæ costæ musco ferrugineo leviter obductæ alternatim adnascentibus, non conjugatim, nec paribus intervallis in pinnulas seu cristas latas, & lata basi nervo tarsi medio adnascentes obtusas, circa margines dentatas divisas. Linea nigra nervum uniuscujusque alæ medium superne producta notat. Singulæ pinnulæ supina parte venulis insignes sunt, prona duplici ordine punctorum ferrugineorum. Hæc puncta fructus reipsa sunt, ut apud Cl. Tournefortium *I. R. H.* videre licet, compositi ex numerosa congerie vesicularum fere ovatarum, minutissimarum, annulo elastica vi donato munitarum & membrana communi involutarum. Per maturitatem corrugatur aut dilaceratur exterior illa communisque membrana, exsiccatur & contrahitur annulus elasticus, in binas partes diffiliunt vesiculæ, seminaque fundunt minutissima. Floribus carere videtur hæc planta, aut si qui sint, nondum detecti fuerunt. In agro Parisiensi ubique fere nascitur.

Filix foemina, Filix non ramosa, Filix vulgaris, *Off. Filix ramosa, major, pinnulis obtusis, non dentatis C. B. P. 357. Inst. R. H. 536. Filix major & prior Trago, sive ramosa repens J. B. 3. 735. Filix foemina Dod. Pempt. 462. Gerardi hist. 149. Thelypteris Filix foemina Cord. in Dioscor. vulgo Fougere commune, Fougere femelle.*

Huic rad. x. est digitum subinde crassa, foris nigricans, intus albida longe lateque importuno reptatu terram occupans, odore gravi, sapore amaricante succoque glutinoso prædita, quæ summa parte oblique aut etiam transversim secta bicipitis aquilæ speciem quandam exhibet. Caulis seu verius pediculus tres quatuorve cubitos altus, rigidus, ramosus, solidus, levis & aliquatenus angulosus: frondes pinnate seu elatæ in tarsos primo, deinde in pinnulas, seu foliola angusta oblonga, acutiuscula, obiter interdum dentata, alias aequalia, dissectæ, superne virides, inferne canescentes. Fructus seu vesiculæ ovatæ fructiferæ, fructibus Filicis maris similes non eodem modo in adversa foliorum parte disponuntur, sed in marginibus pinnularum elongatis & reflexis reconduntur. Nam autumno pinnularum margo circumcirca plerumque producitur, incurvatur, & complicatur, sinusque subtus format quosdam, in quibus fructus nascuntur. In paucis steri-

(a) Tarsis, alarum productio seu expansio.

lioribus ubique fere luxuriat. Utriusque Filicis radices, in primis fœminæ, in usum veniunt.

Analysi chymica foliorum & stipitum Filicis fœminæ lbv. per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, primo saporis, & odoris fere expertis, deinde subacidi lbj. ℥viij. ℥iv. gr. xxxvj. humoris limpidi, acidi, magis ac magis intensi austeri lbj. ℥ix. ℥vj. gr. xxx. humoris rufi, odoris, & saporis empyreumatici, intense acidi, subfalsi & intense austeri ℥vi. humoris rufi, sale volatili urinoso imprægnati ℥i. ℥vij. olei spissi ℥i. ℥ij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ℥vij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum cærulescentium ℥i. ℥v. gr. xxiv. ex quibus lixivio salis alcali fixi ℥iv. gr. lxij. extracta sunt: Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ℥vj. gr. vj. in calcinatione ℥iv. ℥ij. gr. xij.

Filix mas eadem principia distillatione fundit, sed tamen paulo plus olei terræ & salis fixi præbuit.

Ex radicem Filicis fœminæ recentium lbv. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris, & saporis fere expertis, obscure subacidi ℥iij. ℥iv. humoris primo limpidi, acidi magis ac magis intense, sub finem rufescentis, odoris, & saporis leviter empyreumatici, ac tandem austeri lbij. ℥iv. gran. lxvj. humoris rufi tum intense acidi, & austeri, tum falsi & sale volatili urinoso leviter imprægnati ℥iij. ℥ij. olei ℥iij. gr. xlviij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥ix. ℥i. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum albicantium ℥ij. gran. xxx. ex quibus salis fixi falsi ℥i. gran. xx. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ℥vj. gran. xxx. in calcinatione ℥vij. ℥i. gr. vj.

Radix Filicis maris haud dissimiles substantias analysi chymica præbet. Fœmina minorem olei fluidi quantitatem suppeditat, at plus olei condensati in capite mortuo retinet, quam mas dicta; minorem quoque salis fixi, plus vero terræ.

Filicis fœminæ radix glutinoso succo primo subdulci, amaricante, & subadstringente, fastidioso donatur, qui chartæ cæuleæ colorem mutare nequit. Salem essentialem continere videtur sal coralliorum proximum, ut Cl. Tournefortius opinatur, quodam involutum muco composito ex acido, oleo, terra adstringente, & copioso phlegmate, quorum specialis commixtio ab igne facile destruitur.

J. Rajus narrat pilas seu globulos effici apud Anglos ex utriusque Filicis cineribus cum aqua in massa coactis, & in sole exsiccari, quorum usus est lotricibus ad linteamina mundanda, saponis aut lixiii loco. Antequam iis utantur in ignem luculentum immittunt, donec candescant, tunc enim calcinati facile in pulverem fatiscunt.

Utraque Filice exsiccata, ligni aut straminis inopia, ad furnos calefaciendos rustici utuntur. In Suffexia etiam Angliæ provincia, referente eodem Rajo, ad calcem coquendam adhibetur: est enim ejus flamma vehemens admodum, & huic usui valde idonea. Filix utraque iisdem virtutibus donatur. Marem tamen Filicem J. Rajus rachitidi morbo vulgo dicto peculiariter convenire scribit. Pro ceteris fœmina præ mari sæpius eligitur. Tota planta una cum radice apud antiquos in frequenti admodum fuit usu in morbis chronicis ex melancholia natis, in affectionibus hypochondriacis, præsertim in quibus splen simul affectus fuit, in tumoribus, & scirrhis lienis, & pancreatis. In decoctis, fuscis, potionibus aperientibus, & antispleneticis præscripta reperitur, nec absque fructu adhibita fuit. Sed cum hodierno tempore delicatioris sint palati homines, & ad ejusmodi decocta diu continuanda nauseant, rarius hodie præscribitur. Forestus tamen valde commendat decoctum radicum cum Cuscuta in vino ceu arcanum expertum in splenis affectionibus. Ettmullerus, & alii commendant singulariter sequens decoctum in affectibus melancholicis, & dicunt expertum esse ad lienis tumorem, & duritiem. Quod quidem operatur tum sale suo essentiali concretos humores solvendo, sed multo magis terreis suis particulis, & oleosis adstringentibus fibras partium solidas firmando, & constringendo.

2. Herbarum Filicis cum sua radice, Sabinæ, Absinth. ana q. l. Coquantur in q. l. ad. comm. vel aquæ ferrarior. fabror. ad tertiæ partis diminutionem, vel maceren.

macerentur in vino; addendo si libet Passular. minor. contus. q. s. pro grato sapore, de quo sub ingresso lecti unus haustus bibatur.

Filix autem gravidis infensa censetur, ut quæ abortum faciat.

Hujus radix in pulvorem redacta, & pondere ℥j. duarum vel trium ex aqua mulsa sumpta lumbricos enecat, imo lumbricorum latorum quæ latinis Tænia, & solium dicuntur, præsentissima pestis est, teste S. Paulli, eamque inter secretissima sua secreta, inquit, habent, & venditant agyrtæ.

℥℥. Radic. Filic. fœmin. pulv. ℥j. Mercur. dulc. gr. vi. M. F. bol. cum syr. de Absynth.

℥℥. Rad. Filic. fœmin. Rhei pulv. & summitat. Tanaceti ana ℥j. Cortic. Mor. arbor. & Corallinæ ana ℥ij. Ethiop. mineral. ℥iv. M. F. pulvis. Dosis a ℥ß. ad ℥ijj.

Singulare quoque est in Filice experimentum, quod ex Antonio Batto refert de ejus virtute adversus ambusta, si sequenti ratione subigatur.

℥℥. Radicum Filicis fœminæ q. s. Ex contusis succum exprime, vel in defectu recentium radicum, fume exsiccatas, & contusis affunde aquam rosaceam vel aquam communem. Tunc per expressionem succus mucilaginosus exprimitur. Hic præ omnibus aliis remediis mirifice prodest.

Tragus idem de hujus radice succo mucoso confirmat.

Notum est, quosdam populos in frugum inopia e radice Filicis panem confecisse.

Cl. Tournesortius in *hystoriam plantarum circa Lutetiam nascentium* refert seipsum vidisse panes ex hac radice confectos, qui annis 1693. & 1694. ex Arvernâ Lutetiam allati fuerant. Saporis erant pessimi, & coloris rufi, similes fere panibus ex quærneo confectis cortice, qui ad coria inficienda servit: vulgo, *Mottes a bruler*. Notum est quoque Filicum cineribus nitri loco injectis saxa colligescere in vitrum colore viridi & subobsuro.

Filix florida, & Osmunda Regalis, Off. Osmunda vulgaris & palustris *Inst. R. H.* 547. Osmunda Regalis, sive Filix florida *Parkinson. Theatr.* 1038. Filix floribus insignis *J. B.* 3. 736. Filix ramosa non dentata florida *C. B. P.* 357. Filix palustris *Dodon. Pempt.* 436. Filicis majoris alterum genus, *Trag.* 543. Filisticarum nonnullis, & Lunaria major *Chimæstorum quorundam*: vulgo, *Osmonde*, ou *Fougere fleurie*.

Ex uno perplexarum radicum, longarum nigricantium cespitè, caules attollit complures, bicubitales & altiores, virides, glabros, striatos, ramis patulos. Hinc inde alæ exoriantur, pinnatis octo vel novem conjugationibus foliorum impari uno alam claudente constantes. Singularia autem folia omnia sursum spectant, tum quatuorve unciarum longitudine, semiunciam lata, ex principio latiore sensim extenuata, in obtusum mucronem desinentia, a nervo per longitudinem decurrente exporrectis in margine handquam sectos infinitis oblique venulis. Caulis scapus in furculos aliquot divisus racemulos unciales in singulis furculis multos sustinet fructiferos. Floribus enim carere videtur. Flores herbarii dicti, inquit J. Rajus, nihil aliud esse videntur quam folia, ob semina adnascentia, non explicata, sed ad margines reflexa. Fructus vero veluti in uvam collecti capsulæ sunt sphericæ, Filicum ceterarum capsulis similes, quæ fibrarum contractione rumpuntur, seminaque fundunt minutissima, ut microscopii ope observatur. In quibusdam agri Parisiensis locis sponte nascens reperitur; herba & radix in usum veniunt. Vis præcipua in fructiferis racemis & radice medulla albicante consistit.

Osmunda analysi chymica a Filice parum differt. At sapore est minus amaro, & adstringente. Minus adstringens, & magis temperata censetur.

Ejus radix ad hernias & ulcera exploratissimi commodi esse scribit Lobelius; quin etiam colicis & splenicis plurimum conferre. Eiusdem radice mucaginem ad curandam herniam in pueris extra applicatam, ut probatissimum remedium, Paulus Hermans commendat.

Pars illa radice media subcandida efficacissima censetur non modo vulneratis, sed etiam casis, ruptis, ex alto deturbatis, decocta vel etiam tusa & cum idoneo liquore

re sumpta. Sunt qui tantam ejus potentiam esse existiment, ut sanguinem alicubi intra corpus hærentem ac concretum dissolvere queat, & foras etiam per vulnus expellere.

Rachitidi morbo dicto remedium præstantissimum & quasi proprium ac specificum a J. Rajo & Paulo Hermanno prædicatur hujus radix, cui percurando vel sola sufficiat. Doctor Bowles in rachitide proponit conservam asparagorum seu germinum teneriorum Osmundæ & Filicis maris, vel etiam Asplenii & Phyllitidis, prospero successu.

24. Summitatum fructiferar. Osmund. M. j. Coq. cum lactis vacc. ʒij. Colatura hauriatur sing. diebus contra rachitidem.

24. Radicis medull. subcandicantis ʒij. Capillor. vener. M. j. Coquantur ex aq. ʒijj. F. decoctum contra rachitidem.

F Æ N I C U L U M.

FÆNICULI semen duplex est in officinis, vulgare & dulce.

FÆNICULUM vulgare, *Off.* Fœniculum vulgare, minus, acriori & nigriori semine J. B. 3. p. 2. 2. *Infl. R. H.* 311. Fœniculum vulgare, Italicum, semine oblongo, gustu acuto C. B. P. 147. Fœniculum sive Marathrum vulgatus *Adversar. Lobel.* 347. Fœniculum vulgare, Germanicum C. B. P. 147. & *Infl. R. H.* 311. Fœniculum *Dod. Pempt.* 297. vulgo, *Fenouil commun.*

Ex radice vivaci & in plures annos restibili, digitali aut majore, recta, alba, sapore cum quadam dulcedine aromatico, caulis surgit tres aut quatuor cubitos altus, rectus, teres, striatus, geniculatus, levi, tenui ac virente cortice circumvestitus, fungosa interius medulla candida factus, in alas crebras circa fastigium divisus. Pediculi veluti quadam vagina caulem & ramos complectuntur, quibus folia insident ampla, ramosa, in tenuissima segmenta dissecta, atrovirentia, sapore dulci, odore suavi, quorum singula segmenta teretia sunt, extrema vero capillamentorum instar tenuia. Umbellæ latæ in cacuminibus cauliculorum & ramulorum eminent rotundæ ac in orbem circumatæ. Flores rosacei, pentapetali, lutei, odorati calyci insident, qui abit in fructum ex duobus seminibus compositum oblongis, crassiusculis, hinc gibbis & striatis, inde vero planis, nigricantibus, sapore acriori aut minus dulci. Sponte nascitur in locis saxosis & calidis in regionibus ubi cultura semen dulce evadit, & planta aliquantisper variat; hinc quarundam Fœniculi specierum varietas. Hic in hortis colitur. Radices, folia, semina in culinis & officinis usitata sunt.

FÆNICULUM dulce, *Off.* Fœniculum dulce majore & albo semine J. B. 3. p. 2. 4. Fœniculum dulce C. B. P. 147. Fœniculum sive Marathrum vulgatus, dulce *Lobel. Icon.* 775. vulgo, *Fenouil doux.*

A vulgari radicibus, foliis, caulibus & flore vix differre videtur, nisi forte caule minus procerò, & graciliore ac foliis minoribus. Semina quidem multo sunt majora, striata, albidia, dulcia magis, & minus acria. Hæc Fœniculi species post unum aut alterum annum, iterata satione feminis hic producti, inquit J. Rajus, in hortis paulatim degenerat & in vulgare transit, nec in nostris tantum sed in Germanicis atque etiam Italicis, ut testatur Gasalpinus. Unde autumat J. Rajus semen ejus ex ulterioribus adhuc meridiem versus regionibus afferri; ex Syria forte ut Lobelius scribit, aut ex Insulis Azoticis, ut alii.

Analysi chymica, Fœniculi folia recentia plurimum humoris acidi, odori, mediocrem olei tum essentialis tenuis, tum crassi portionem, modicum salis fixi alcalini, terræ, & perparum spiritus urinosi exhibuerunt. Semina eadem principia præbent, sed oleum essentielle majore copia fundunt, cui eorum virtus præcipue tribuenda est; subtile enim illud oleum & sal acidus tenuis ac volatilis simul permixta sese invicem temperant & compositum constituunt ad spiritus acidus dulcificatos chymicorum aliquantisper accedens.

Fœniculum spissiore sanguinis crasim blande dissolvit, lympham viscidam incidit, & fluidiorem efficit. Aperiens est hæc planta, diuretica, sudorifera, stomachica, pectoralis & febrifuga.

Apud nonnullos specificum audit contra variolas & morbillos. In febribus putridis quibus

quibus adjuncta est malignitas, S. Paulli vix ullam plantam Fœniculo secundam reperiri afferit, sive ad aperiendum, sive ad discutendum; hinc variolis & morbillis laborantibus decocto Fœniculi vel seminis vel radicum nihil salubrius esse dicit.

Radix est primaria ex radicibus quinque aperiens majoribus. Ab Ettmullero veluti antinephriticum egregium, & in renum doloribus stranguriisque polychrestum proponitur.

Ad quartanam & alias febres intermittentes succus radicum Fœniculi ad ℥iij. cum saccharo edulcoratus & jejuno propinatus in aurora decem diebus continuus eas fugat. Zacutus qui facile sed utile illud remedium vocat, observat plurimis in lecto bene coopertis sudores plurimum moveri, aliis lente pituita scretum, aliis ructus foetidos & crepitus. Omnes Fœniculi partes ventriculum roborant, ciborum concoctionem juvant, laxiorem nimis fibrarum ventriculi tonum restituunt & firmant, viscidum mucum parietibus hujus visceris inhaerentem dissolvunt; semen praesertim, unum e quatuor seminibus calidis majoribus. Utiliter usurpatur quando post partum adfuerint ægritudo, nausea, ructus, gravitas, tensio, inflatio ventriculi, item segnities, somnolentia, capitis dolor, & cetera id genus coctionis læsæ: & male peractæ signa a pituita mucaginosa in ventriculo collecta. Eam enim incidit, attenuat, rugas ventriculi blandè detergit, spiritus infusos recreat. Eodemmodo quoque in intestinis operatur; quare in colicis flatulentis ejus usus est egregius: flatus enim sursum & deorsum expellit, unde tritum illud adagium:

Semen Fœniculi referat spiracula culi.

Pulvis ejus cum saccharo in vino a ℥ss. ad ℥j. ante vel post partum hauritur, vel semina integra saccharo condita comeduntur. Attamen C. Hoffmannus has doses de semine siccò solum accipiendas existimat. Tantum abest enim, inquit, ut juvet concoctionem aliorum semen aut herba viridis, ut ipsa potius adjutorio opus habeant. Confert quoque idem semen ad lactis generationem, chylum fluidiorem efficiendo, & lympham aut chylum in mammarum glandulis concrecentem resolvendo. Radicis decoctum solum, vel etiam floribus Sambuci aut Lumbricis sociatum ad lactis abundantiam promovendam ab Ettmullero & Helidæo de Padoanis commendatur: idem præstant foliorum decoctum aquosum, vel vinum in quo herba vel semen macerata fuerunt.

Fœniculi semen medicamentis thoracis admixtum asthmaticos juvat, veteri tussi & contumaci medetur.

In oculorum vero affectionibus herba tota ejusque semen est commendatissima, illis in primis quorum visio lucubrationibus nocturnis admodum debilitata fuit. Seminum pulvis cum saccharo quotidie mane jejuno ventriculo sumitur. Arnaldus Villanovanus semen hoc aceto infusum, exsiccatum, cum Cinnamomi & sacchari momento permixtum commendat ad visionem integram conservandam, debilem & jam fere extinctam etiam in octuagenariis restituendam. Ad caliginosos oculos nihil hoc semine efficacius, inquit H. Tragus. Idem præstat succus foliorum aut radicis, & aqua distillata, tum intus sumpta, tum oculis indita. J. Crato Medicus Cæsareus, referente Rajo, quemdam vidit ex suffusione curatum facillimo remedio, radicibus nempe Fœniculi in vino coctis, & decocto oculis sæpius applicato.

Seminum pulvis cum pulveribus solventibus utiliter miscetur in cataplasmatis & fomentis solventibus.

Oleum essentiale ex seminibus exsiccatis aqua maceratis distillatur vi carminativa insigni præditum. Guttae sex, decem vel duodecim saccharo exceptæ & ex vino sumptæ dolores colicos flatulentos discutiant, ciborum concoctionem promovent & perficiunt: ex lacte aut decocto pectorali, tussientibus & asthmaticis conferunt.

Aquam ex tota planta distillatam servant officinæ ad collyria utilem. Herba tota juvenilibus & forbitionibus incocta ad corpus obesum extenuandum utilis esse perhibetur.

Semen adhibetur sæpissime ad corrigenda purgantia.

℥j. Radic. Fœniculi ℥ij. Lentium excorticatar. ℥ss. Caticas ping. n. iij. Coq. in aq. comm.

comm. ℥iij. ad ℥ij. Sub finem coctionis adde sol. Scordii, M. β. semin. Fœnicul. ℥i. Fiat colatura pro potu in morbillis & variolis ad exanthematum eruptionem promovendam.

24. Rad. Fœnicul. ℥iij. Semin. Fœniculi ℥β. Flor. Sambuc. M. j. Coq. in aq. comm. ℥iij. ad ℥ij. F. decoctum pro potu solito in lactis imminutione. Vel

24. Sem. Fœnicul. dulc. pulver. ℥β. Pulver. Lumbr. terrestr. ℥i. Fiat pulvis jejuno ventriculo sumendus.

24. Rad. Helenii ℥i. Semin. Fœnicul. contus. ℥β. Passular. ℥iβ. cum. aq. f. q. F. decoct. in tussi, & asthmate.

24. Mucaginis gumm. Tragacanthæ cum aq. Hyssop. extract. & ad syrupi consistentiam redact. ℥iij. Syrup. de Erysmo ℥iβ. Olei amygdalar. dulc. ℥i. Olei essential. Fœnicul. gutt. x. F. Lohoch in asthmate.

24. Fœniculi dulcis ℥i. Anisi ℥β. Olei distillati Fœniculi gut. j. Sacchar. cand. ℥β. M. F. pulvis contra tormina.

Fœniculi viridis comæ acetariis dum adhuc tenellæ sunt permixtæ suavitatem addunt. Pisces sive asserventur muria conditi, sive elixentur, sive craticula assentur, Fœniculi foliis involvuntur a nonnullis ut durent & ut sapidiorez fiant.

Germina Fœniculi teneriora, antequam caulescant, cum superna radicis parte recisa, cum oleo & pipere mensis secundis adjiciunt Itali & Narbonenses Galli eodem modo quo nos Apium dulce, *Celery*.

Radices Fœniculi usurpantur in syrup. aperiente cachectico *D. Daquin*, syrup. Chalybeato aper. cathartico *D. Daquin Ph. Reg.* antiasthmatico & antinephritico *ejusdem*, de Cichor. comp. *Ph. Reg.* de Artemisia *ejusdem*, de Prassio & de 5. rad. aper. *Me. suci*. Semina in Theriaca, Mithridatio, confectioe Hamech, Electuar. Catholico cum rheo dupl. pulvere Diarrhodon *Abbatis Nicol. præpositi*, Philenio magao, Diaphænico, Benedicta laxativa, de Pŷllio, El. de Citro. Folia in aq. vulneraria *Penichevi colle-gan. pharmaceutic.*

F Æ N U M - G R Æ C U M.

FÆNUM-GRÆCUM, & Fœnu-Græcum, *Off.* Fœnum-Græcum sativum C. B. P. 348. *Inst. R. H.* 409. Fœnu-Græcum J. B. 2. 363. *Dod. Pempt.* 536. *Trag.* 597. Fœnum-Græcum *Garard. Raii Hist.* 954. vulgo, *Fœnu-Grec.*

E radice tenui, candida, simplici, lignosa, caulem emittit singularem semicubitalem, renuem, virentem, intus concavum, in alas ramosque divisum; folia ex uno pediculo zerna, pratenſi Trifolio similia, minora tamen, in ambitu leviter serrata, modo oblonga, modo latiora quam longiora, superna parte virentia, inferna cineracea: flores ex foliorum alis nascentes, papilionaceos, subcandidos, siliquas vero longas, palmares & sesquipalmates, nonnihil planas, falcatas, graciles, angustas, compressas, mucrone tenui, longo, inani, seminibus fœtas non magnis, rhomboidiformibus, linea cum cavitate quadam oblique ab angulo ad angulum impressa, sulcatis, odoratis cum gravitate nonnulla, & flavescensibus. In campis seritur. Semen solum usitatum.

Analysi chymica, ex seminum Fœnu-Græci ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, seminis, odorem saporemque referentis, obscure salſi & obscure acidi ℥xij. ℥ij. gran. iij. humoris rufescentis, odoris & saporis empyreumatici, subſalsi & acidi ℥ix. ℥v. gran. xxxj. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥vij. ℥v. gran. xlvij. salis volatilis urinosi concreti ℥i. gran. xxvij. olei tum essentialis, tum empyreumatici, fluidi ℔j. ℥i. ℥i. gran. xxxj. Massa nigra in retorta residua pendeat ℔j. ℥iij. ℥iij. gran. xlvij. quæ rite calcinata reliquit cinerum flavescensium ℥iij. gran. xij. ex quibus lixivio salis fixi alcali ℥vj. gr. vij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥xij. ℥iij. gr. xxvj. in calcinatione ℔j. ℥iij. gr. xxxvj.

Fœnu-Græci semina saporem mucilaginosum referunt odoremque gratum cum quadam grave-

gravedine. Salem ammoniacalem continere videntur cum multo oleo tum tenui tum crasso implicitum, & terra copiosa quibuscum mucosum compositum exsurgit quod ex eis cum aqua coctis extrahi potest.

Farina seminis tumores emollit, digerit, maturat, discutit, doloresque compescit, usque adeo frequentis est ut in fomentis & cataplasmatibus emollientibus & maturantibus, vel discutientibus fere omnibus usurpetur, vel ejus mucilago coctione cum aqua extracta. In clysteribus emollientibus, carminantibus & anodynis utiliter præscribitur ad flatus discutandos, humorum acrimoniam obtundendam, intestina erosa muco obducenda, in colicis, alvi fluxibus & dysenteria. Insuper conducit ejus mucilago ad oculorum sugillationes discutendas. Interne rarissime usurpatur. In erysipelate forum sequentem Th. Sydenham laudat.

24. Semin. Fœnu-Gr. & Lini ana ℥ss. Rad. Althææ, Bulbor. Lilior. ana ℥ij. Folior. Malv. Sambusc. Verbasci ana M. ij. Flor. Melilot. Hyperic. & Centaur. minor. ana M. j. Coq. in f. q. aq. ad ℔ij. F. colatura. Usus tempore singulis decocti libris adde spiritus vini ℥ij. Pars affecta calide foveatur.

24. Folior. & flor. Verbasci M. j. Furfuris triticeæ Mss. semin. Fœnugr. & Lini ana ana ℥ij. Coq. in aq. vel lactis q. f. Fiat Enema in tenesmo & dysenteria.

24. Radic. Althææ & Lilior. minutim incisarum ana ℥ij. Fol. Malvæ, Althææ, Senecionis, Violariæ, Parietariæ & Brancæ urina ana M. j. Coq. ex arte in aq. comm. ℔vj. ad putrilaginem usque. Deinde contunde in mortario marmoreo, & per cribrum cerne: colaturam & pultem secretam cum farina Lini & Fœnu-Græci ana ℥ij & oleor. Lilior. & Chamæmel. ana ℥ij. coq. igne lento sæpius agitando ad debitam usque spissitudinem, & fiat cataplasma emolliens & maturans.

24. Farinæ Fœnu-Græci ℥ij. Fermenti veter. ℥j. Stercor. columbin. ℥ij. Olei Chamæmel. ℥ss. Mell. ℥j. Contunde. M. F. cataplasma in maturandis abscessibus.

24. Radicum Cyclamin. Bryon. & Cucumer. agreßis ana ℥ij. Folior. Absynth. & Mercurial. ana M. ij. Florum Chamæmeli & Meliloti ana M. j. Coquantur in aq. communi ℔ij. & vini albi sub finem additi ℔ij. ad putrilaginem usque. Colaturæ & pulti trajectæ adde farinæ Fœnu-Græci & Lupinor. Pulver. Absynth. Cumini Fœnicul. & Baccar. Lauri ana ℥j. F. ex arte cataplasma discutiens & resolvens.

Ad ischiadem, arthriticos dolores & tumores mammarum sequens cataplasma a J. Rajo commendatur.

24. Semin. Fœnu-Græci in melierato cocti ad dissolutionem usque q. v. quod deinde contundatur, & iterum cum melle coquatur ad cataplasmatiss spissitudinem quod super pannum extensum parti dolenti applicetur.

Insuper conducit ejus mucilago ad oculorum sugillationes discutendas, & a S. Pauli ut optimum ophtalmicum commendatur. Laudatur quoque a Riverio in ophthalmia. Postulat autem Riverius ut Fœnu-Græci semen, antequam decoquatur vel ex eo mucilago extrahatur, excutiat per cribrum, ut pulvis quo abundat auferatur, postmodum vero frequenter abluatur.

24. Mucilaginis seminum Fœnu-Græci & Cydonior. extractæ in aqua Rosar. & Euphrasie ana ℥ss. Trochiscor. albor. Rhafis sine Opio ℥j. Tuthiæ pp. ℥ss. F. collyrium in ophthalmia.

24. Pulpæ Pomor. dulc. ad consentiam pultis in aq. Fœniculi & Verbenæ coctæ ℔ss. Mucilaginis Fœnu-Græci aq. Rosar. extractæ. ℥j. Lapid. Hæmatitis exquisitissime triti ℥j. Camphoræ & Tuthiæ pp. ana ℥j. Boli armen. q. f. Fiat epithema pro oculo in sugillationibus.

S. Paulli refert se aliquoties observavisse quod licet promiscue Fœnu-Græci semen commendetur utrique sexui ad alvum adstrictam emolliendam aut ad sedanda ventris tormina receptum in clysteribus, facile tamen nonnullas mulieres odore illius offendi, & præsertim illas

illas quæ hysterica passioni obnoxie sunt. Quare abstinendum esse suadet a Fenu-Græco in præscribendis illis clysteribus sequiori sexui.

Fœnu-Græci semen usurpatur in Syrup. de Marubio *Mesue* & Iohoc sano *eiusdem*, in ung. de Althæa, mundificativo de resina, martiato, emplastr. Dyachilo, de muca. ginibus & de meliloto *Pb. Regie*.

F R A G A R I A.

FRAGARIA, Off. cujus fructus Fragum: Fragaria vulgaris C. B. P. 326. & *Inst. R. H.* 295. Fragaria ferens Fraga rubra J. B. 2. 394. Fragaria & Fraga *Dod. Pempt.* 672. Fragula Cordi: Fragum & Trifolium Fragiferum *Tabern. Icon.* 118. Fragaria *Gerard. Raii hister.* 609. vulgo, *Fraizier* & fructus *Fraife*.

Ex radice diuturna, subrsa, multis fibris capillata, gustu adstringente, pediculos palmares, tenues, lanuginosos. & in summitate ramosos. promit, quorum nonnulli folia, alii flores sustinent, & tenuia quadam edit flagella proserpentina, ad intervalla nodosa & foliosa, ad nodos radices agentia, quibus lata se propagat: folia autem profert in uno pediculo terna, oblonga, lata, Pentaphylli similia, venosa, hirsuta, per ambitum ferrata, superius virentia, inferius albidiora: flores quatuor: aut quini ab uno pediculo exeunt rosei, quinque petalis albidis in orbem positis constantes, staminulis numerosis, brevibus, apices luteos sustinentibus, pistillo globofo, & calyce e decem partibus seu segmentis composito. Pistillum deinde abit in fructum fere globosum vel ovato-acuminatum, edulem, carnosum, mollem, per maturitatem rubrum, quandoque sed raro albicantem, dulci vinosoque succo prægnantem, odoratum: cui semina multa, exigua, extrinsecus adhærescunt. In sylvis & locis umbrosis sponte nascitur & in hortis colitur, ubi latus virescit, & Fraga fert crassiora & suaviora. Fructus inter edulia usus sunt frequentioris: inter medicamenta diuretica & aperientia radices & folia.

Analysi chymica, ex Fragorum maturor. lbv. per B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis fragrantis & vinosi, grati, primo obscure acidi, deinde magis aperte acidi lbij. 3ij. humoris limpidi, manifeste acidi, subausteri, 3xij. 3vij. Massa sicca in alambice residua per retortam distillata præbuit humoris rufescentis, empyreumatici, manifeste acidi & adstringentis 3ij. 3ß. humoris rufi, empyreumatici, tum acidi, tum salis & alcali urinosi 3j. 3vj. gran. xxxvj. olei spissi ad instar extracti 3j. 3v. Massa nigra in retorta residua pendebat 3j. 3iij. quæ per 16. horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum e cinereo fulcorum 3vj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali 3ij. gran. xx. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit 3ix. 3j. in calcinatione 3vj.

Fraga saporem vinosum gratum obtinent, succo vinoso donantur cum multo muco, seu terreis & aquosis partibus permixto & temperato. Si eorum succus fermentescat vinosus fit, ex quo spiritus ardens extrahi potest, ac tandem diuturniori fermentatione acescit, putrescit & corrumpitur. Foliorum succus, & saporem aliquantisper stypticum, amaricantem referunt. Radices & folia sale essentiali donari videntur, tartareo nitroso, multo sulphure & terra adstringente simul mixtis.

Fraga refrigerant, sitim sedant, æstum ventriculi compescunt, alvum emolliunt, urinam provocant, arenulas expellunt, parum nutriunt, fugacemque alimoniam corpori exhibent. Hæc maxime secundis mensis apponuntur, & saccharo inperso comeduntur vel ex lactis cremore, vel vino aut aqua irrigata. Minus tutum est ea comedere cum lacte, quod facile in ventriculo coagulatur ab acido Fragorum evoluta sale. Vino quamdam horum fructuum commentitiam frigiditatem corrigere tentant, sed perperam: imo, vini admixtione sæpe difficilius coquantur in ventriculo, nec adeo facile mucosa eorum pulpa dissolvitur, unde diuturniori mora effervesceat & acescit, vel corrumpitur; aqua vero facilius dissolvitur, coquitur & citius intestina permeat. Eligenda bene matura, & lotionem in aqua ab omni terra & eluvie repurgata. Picrocholis convenire dicuntur & aciculosis. Verum in ventriculo & intestinis imbecillioribus aut saburra mucosa vel etiam

acida onustis facile corrumpuntur aut acescunt, cruditatesque pariunt generi nervoso noxias, ut in quibusdam hypochondriacis observare est. Nonnunquam etiam si majori copia ingerantur, vinosis spiritibus fermentatione evolutis, viscerum æstum augment, aut caput tentant & aliquo modo inebriant, nec gravidis majori copia concedenda, nam præterquam quod colicam in iisdem facile concitant, metuendum est ne propter vim diureticam serum pellant.

Insuper aperientia sunt & splenetica dicuntur, viscerum obstructions referant, partibus suis tenuibus & volatilibus humores lentos & viscidos dissolvendo, & blanda adstrictione partium fibras roborando. Renes & vesicam expurgant, unde inter antinephritica recententur. Mirandum sane quod notat C. Hoffmannus L. 2. de Med. offic. ff. 16. se vidisse in quodam qui copiosius comederat Fraga, multas illorum particulas in marula, ita ut renes putarentur colliquati. Certe quidem urina eorum qui assidue Fraga comedunt, fragrant Fragorum odore perfunditur.

G. Fabricius Hildanus Centur. 5. obs. 38. cujusdam scemina mentionem facit quæ, post esum Fragorum, jejuno adhuc ventriculo, horrendis symptomatibus statim vexata fuit, ut lipothymia, vertigine, hypochondriorum tumefactione, dolore ventriculi &c. Nec nisi post exhibitum vomitorium restituta fuit. Sed hic notandum est sceminam comedisse hæc fraga illota, sine vino aut saccharo. Unde recte J. Rajus existimat eos fructus venenatos fuisse ab urina, saliva aut halitu serpentis vel bufonum (qui Fragis summo opere delectari dicuntur,) vel insecti alienius punctura, quod succum quemdam noxium ipsis immiserat. Sunt, ut observat idem Rajus, qui ex Fragorum solo odore in animi deliquium incidunt. Narrat quoque post Velschium virginem quamdam Austriacam ex esu Fragorum epilepticam factam fuisse, atque exinde quotannis tempore quod efflorescunt, paroxysmo obnoxiam fuisse. Sed observationes illæ de Fragorum noxis peculiariora tantum subiecta respiciunt; unde nihil ex eis adversus Fragorum salubritatem concludendum est. Ex Fragorum succo julapia parantur æstate gratissima & utilia ad sitim extinguendam, & sanguinis æstum compescendum; in febribus etiam utiliter propinantur.

Aqua ex Fragis distillatur in officinis pharmaceuticis ad usum cosmeticum præsertim: siquidem illitu faciei maculas & lentigines abstergit. Ad hunc usum tamen aqua ex tota planta distillata a C. Hoffmanno utpote magis abstergeas anteponitur. At præstantiores dotes ab auctoribus aquæ Fragorum tribuuntur. Cor enim confortare dicitur, vitia thoracis expurgare, morbum arcuatum discutere, sanguinem purgare, ulceribus oris & anginæ auxiliari gargarizatu, calculum renum comminuere, alia etiam juvamenta præstare, si H. Trago credimus. Eadem in calida viscerum intemperie a C. Hoffmanno commendatur, iis præsertim qui pustulosam habent faciem, qui scabie vel in toto, vel in parte, pruriginosa & sicca afficiuntur: singulis diebus mane ʒiſs. præterpropter propinatur. Eandem eodem modo sumptam calculosis proponit. Verum aliam longe præstantiorem adversus calculum Fragorum aquam seu potius tincturam J. Bauhinus Gesnero a multis calculosis commendatam refert, quæ sic præparatur. Fraga matura in phialam aqua ardente optima plenam conjicito, in aquam ardentem post horas quadraginta circiter colatam rursus nova Fraga injicito, ac sic relinquito optime testa ac munita ne aliquid expiret. Cochlear unum sumatur mane jejuno ventriculo cum sacchari candidi tantillo. At vero licet J. Bauhinus gratum, probatum, efficacissimumque hoc remedium prædicet, dubito tamen de ejus ad calculum comminuendum efficacia. Reipsa renes & vias urinarias stimulando, arenulas e suis latebris renalibus expellere potest, sed non semper felici eventu, imo nonnunquam pessimo. Si enim arenulæ majores sint quam ut per ureteres descendere queant, incassum propelluntur in eorum orificia, ubi dolores nephriticos, diros cruciatus, mictionem cruentam, renum exulcerationem, & alia mala excitabunt. Quod quidem Em. Konig de hac aqua spirituosa observavit, qui in Regno suo vegetabili refert incautum ejus usum ulcus renum in quodam Senatore Basileensi induxisse.

Fragarizæ radices & folia diuretica sunt & aperientia, & crebri usus in viscerum ob-

stru-

structionibus, in ictero. Aliquantisper tamē adstringunt, unde adversus hæmorrhagias; alvi fluxus, dysenterias nonnunquam præscribuntur. Cathartos & distillationes cohibere dicuntur, tum adstrictione sua partes roborando, tum serum sanguinis per urinarias vias educendo. In decoctis & ptisanis diureticis & aperientibus frequenter usurpantur, radices præsertim quæ cum Oxalydis radicibus consociari solent, & decoctum subrubrum efficiunt. Ubi observandum est etiam harum radicum decoctum assidue & assatim eorum alvinis excrementis rubentem colorem fecum vini aut carnium loturæ similem inducere, ita ut primo intuitu ægrotans fluxu hepatico affici videatur. Sed mutato potu statim alvinarum fecum color mutatur. C. Hoffmannus asserit Fragariam præstare egregium diureticum in febribus colliquativis, ad aquam intercutem ad renes derivandam. Ejusdem decoctum adversus icterum utile esse S. Paulli testatur: & hoc decoctum palato gratum puerulis ictero laborantibus qui Chelidonii decoctum plerumque averfantur parare solebat.

24. Herbz Fragariæ cum toto (ut loqui amant Medici, hoc est, plantæ integræ cum foliis, radicibus & flagellis) Cuscutzæ ana M. j. Uvar. passular. Corinthiacar. concisar. vel contusar. ℥ij. Tartari albi pulver. ℥ss. Coq. in f. q. decocti Hord. ad remanentiam ℔j. in qua dissolve syrup. Berberis ℥j.

Idem refert Fragariam in vino rubro coctam & aliquoties pubi & pectini impositam instar cataplasmatiss, album mulierum fluxum sistere; quod etiam in pollutione nocturna & gonorrhæa non virulenta efficacissimum comperit.

Nobelius in *Miscell. natur. curiosor. Dec. 3. ann. 3. observ. 81.* vim traumaticam insignem Fragariæ assignat, & aliquot observationibus ulcerum pedum, tibiarum aut crurum sanatorum & tumorum œdematosorum resolutorum sola foliorum Fragariæ contusorum applicatione comprobat. Quam quidem virtutem tribuit particulis salino-sulphureis tenuibus quibus hæc planta turget, quæ stagnantem sub cute lympham viscidiorē resolvere, frigidum ulcusculorum acorem immutare, & humorum circuitum in loco affecto restituere valent, tum particulis suis austeris ac terreis fixis quæ laxatas cutis fibras stringunt, atque ita resolutam lympham per cutis poros exprimunt, patentia ulcusculorum ora contrahunt, & illa, nova succrescente carne, consolidant.

Ad perniones, seu fissuras & intertrimenta manuum & pedum hyberno tempore a summis algoribus provenientia, præcavenda, Fraga contusa cataplasmatiss modo, partibus quæ per hyemem affici solent, æstate per aliquot noctes applicantur.

Fragariæ folia usurpantur in unguento martiato magno *Fernelii* & ung. mundificativo de Apio *Bauderoni*.

F R A X I N U S.

FRAXINUS, *Off.* Fraxinus excelsior C. B. P. 416. *Inst. R. H.* 577. Fraxinus vulgarior J. B. 174. *Raii Hist.* 1702. Fraxinus *Dod. Pempt.* 833. Fraxinus vulgaris *Parkinson:* vulgo, *Frene.*

Alta & procera arbor Fraxinus caudice assurgit simplici, recto, crassitudinis subinde haud exigua, frequenter mediocris: cortice contegitur levi, cinereo: lignum albidum est, leve, durum, & crispo pectus discursa undulatum: rami hujus ex adverso positi, teneriores recensque enati geniculis aliquot nodosi sunt, medullamque intus habent candidam & fungosam, sed vetustiores toti lignosi geniculis ac medulla carent. Frondes pennatæ ex compluribus foliis constant, quadruplici, quintuplici, vel etiam sexuplici pinnarum conjugatione quam impar folium terminat, ad costam annexis, oblongis, latis, Laurinis similibus, sed mollioribus, dilutius virentibus, ac nequaquam odoratis, per ambitum leviter serratis, & sicco sapore, subamaro, acri ac mordaci præditis. A tenerioribus ramis juxta foliorum exortum aliquot prodeunt simul dependentes pediculi ramosi, qui flores plurimos sustinent apetalos, exiguos, gemino apice donatos, & pistillo bicor- ni, quibus succedunt fructus plani, membranacei, oblongi, angusti, avicularum nonnullarum linguis affimiles, sesquiuunciam longi, parum culmo latiores, fusci, in quibus semen per-

perficitur ejusdem pene formæ, subrubrum, intus album, medullosum, gustu amaricante ac medicato. Radices summa tellure gaudent & in superficie terræ late extenduntur. In sylvis agri Parisiensis sponte crescit. Cortex, lignum, fructus usitata sunt.

Analysi chymica, ex Fraxini foliorum recentium ℥v. distillatis prodierunt humoris limpidi, fere inodori & insipidi, obscure acidi ℥xiiij. ℥v. humoris primo limpidi, magis ac magis acidi, manifeste, deinde rufi, leniter empyreumatici, obscure austeri ℥iij. ℥j. gr. liiij. humoris rufi, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ℥iij. gr. xxxvj. olei spissi ad instar extracti ℥iij. gran. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vj. ℥v. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥j. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ℥iij. gr. xxv. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. gr. xvij. in calcinatione ℥iij. ℥ij. gr. xxxvj.

Ex corticis Fraxini recentis ℥v. prodierunt humoris limpidi, inodori, subacidi, cum levi acredine ℥xij. humoris limpidi, acidi magis ac magis, subausteri ℥ij. ℥iij. gr. lx. humoris rufi, fusci, empyreumatici, intense acidi, acris, urinosi & austeri ℥viij. ℥iij. gr. xvij. olei spissi & aqua gravioris ℥ij. ℥j. Massa in retorta residua semicalcinata ob retortæ fissuram pendebat ℥ij. ℥v. quæ calcinata reliquit cinerum albicantium ℥iij. ℥iij. gr. liiij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥ij. gr. xlv. lixivio extracta sunt. Partium jactura uberior ob fissuram æquavit ℥ij. ℥v. gran. lxxvj. in calcinatione ℥xij. gr. xvij.

In Fraxino Cl. Tournefortius solem essentialem contineri dicit fere similem Oxyfali Diaphoretico Angeli Salæ, cum multo sulphure & terra conjunctum. Corticis infusum vel decoctum vitrioli solutionem Gallarum instar nigro colore tingit.

Foliis vis vulneraria assignatur, cortici splenetica, diuretica & febrifuga, semini diuretica & aphrodisiaca. Ligno quoque vis exsiccans & sudorifera necnon styptica a nonnullis tribuitur.

Folia interne raro adhibentur. Quidam tamen foliorum & summitatum succum quotidie mane pauca quantitate potum hydropicis conducere dicunt. Ettmullerus eadem recentia contusa vulneribus recentibus, & locis quibus hæmorrhagiæ contingunt, imposita, revera balsami vulnerarii vices sustinere scribit, & vulgarem rusticorum curationem esse refert. Aqua ex Fraxini foliis distillata ad surditatem commendatur, referente Ettmullero, eandem potam ictero & calculo mederi Tragus scribit.

Cortex & lignum Fraxini siccant & attenuant: lienis duritiem specificè emollire dicuntur; unde & in poculis ex hoc ligno factis si quis assidue bibat, lienem extenuare ajunt; eoque nomine & corticis decoctum quidem exhibent. Idem cortex febrigus dicitur & a nonnullis in locum Kinæ Kinæ substituitur, sed perperam. Lignum etiam, referente Ettmullero, a nonnullis Germanorum Guajacum dicitur, & ab illis diureticum & sudoriferum, licet hoc ligno viribus longe inferius sit. Multa de hujus ligni vi vulneraria sympathica proferuntur, quæ velut futilia rejicimus.

Sal ex corticis Fraxini cineribus elixus urinas potenter movet, quod quidem illi commune est cum reliquis salibus alcali lixiviosis. Idem sal, auctore S. Paulli, ex Fraxini tenellis ramulis & corticibus una extractus mire convenit variolis & morbillis laborare incipientibus, in aqua Cardui benedicti, cum tantillo syrupi Granatorum vel Rubi Idæi dilutus, a gr. v. ad xv. vel etiam cum Cornu Cervi philosophice præparato remixtus: potentissime enim, inquit, sudores movet.

Corticis & summitatum Fraxini cinis nodulo exceptus, cauterii potentialis supplet vicem madefactus & impositus, ut testatur post Lobelium Simon Paulli, indeque foraminulum contractum reseratum, immisso Hederæ folio, fovetur.

Ramulus Fraxini recens avulsus & una extremitate igni commissus, altera exsudat liquorem seu aquam, quæ maxime commendatur in surditate.

Semen quod in Officinis pharmaceuticis Ornithoglossum, Orneoglossum, Lingua avis, Passerina & Anserina dicitur, quod avum linguam quodammodo referat, sale volatili acri nitroso turgit, & diureticum est: propterea nephriticis & calculosis com-

commendatur. Hujus seminis post plenam maturitatem exsiccati pulvis ad ℥j. non tantum ad calculum, sed etiam ad isterum & hydropem remedium præstantissimum a J. Rajo dicitur. Idem etiam sæpius ex vino Rhenano exhibitum ad obesitatem laudatur, nam corpore obesos ad maciem reducit. Insuper acrimonia sua veneris stimulos excitare dicitur. Cum nucleis pistaceis, pineis, & Saccharo miscetur & comeditur.

Semen illud distillatum oleum fundit empyreumaticum, ab empyreumate per rectificationem liberandam, perquam acre, potenter diureticum, & velut insigne antinephriticum a Glaubero in sua *Pharmacia Spargyrice*, magnopere laudatum. Semina Fraxini viridia, seu potius fructus collecti ante maturitatem in Anglia, narrante Rajo, muria ex aceto & sale conjunguntur pro acetariis.

De antipathia inter serpentes & hujus arboris ramos, foliaque Plinius mira refert. Tanta vis est, inquit, ut ne matutinas, occidentesve umbras cum sint longissimæ, serpens ejus arboris attingat, adeo eam procul fugit. Experti prodimus, si fronde ea gyro claudatur ignis & serpens, in ignem potius quam in Fraxinum fugere serpentem. At Camerarius contrarium se expertum scribit in serpentibus Germanicis: & Moyses Charas in *Observ. & Experimentis de Viperis* asserit se facto circulo e foliis Fraxini qui habuerat circa tres pedes diametri, viperam vivam in eum immisisse, quæ folia nihil verita, illico sub iis sese occultatum ivit.

Lignis materies ad plurima utilis, quippe quæ obedientissima, tenacissima & durissima.

Fraxini semen usurpatur in electuario Diasatyrio Nicolai Myrepsi.

F U M A R I A.

FUMARIA & Fumus terræ, Off. Fumaria Officinarum, & Dioscoridis flore purpureo, C. B. P. 143. & Inst. R. H. 422. Fumaria vulgaris, J. B. 3. 201. Parkinson. Raii Hist. 405. Fumaria, Dod. Pempt. 59. Capnos, Fumaria, Label. Icon. 757. Fumus terræ, Brunfels. Thalii: Herba melancholifuga, Catalog. Altorffius: Cerefolium felinum aut Columbinum nonnullorum, Corbes. Pharmac. 36. vulgo, Fume terre ou Fiel de terre.

Fumariæ radix tenuis, alba, modice fibrosa; recte dimissa: caulis nunc unus, nunc plures brachiati, angulosi, inanes, glabri, colore partim purpurante, partim in albo virente. Folia ima ex longis pediculis, latiusculis & angulosis tenuiter dissecta ad umbellatarum fere modum, glauca, alternatim caulibus adnata. Flores congesti in spicam, quæ non e folii ala oritur, sed ex adversa caulis parte, tenues, oblongi, polipetali, anomali, papilionaceorum æmuli, ex duobus tantum petalis constantes quasi bilabiati, labio superiori in caudam abeunte, cum inferiori ad pediculum conjuncto. Inter hæc labia velut in palato pistillum positum est vagina obvolutum cum staminibus aliquot apicibus donatis. Singulis flosculis singuli succedunt fructus membranacei, cranio similes, subrotundi, minutuli, in quibus semen parvum, subrotundum, ex nigro virescens, saporis amari, ingrati. In agris & locis cultis sponte nascitur. Planta integra usurpatur, præsertim florida.

Analysi chymica; Fumariæ floridæ, demptis radicibus lbv. per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, odoris & saporis fere expertis, obscure acidi lbj. ℥xv. gran. lxxvj. humoris primo limpidi, subacidi, deinde rufi, ac fusci, odore & sapore panem rusticorum referentis, sub finem empyreumatici, manifeste acidi, ac tandem intensa acidi, austeri lbj. ℥iiij. gr. xlvij. humoris fusci, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ℥iiij. salis volatilis urinosi ℥j. olei syrupi ad instar spissi ℥j. ℥vj. gr. xv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ℥vij. gr. iiij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥iiij. gr. xxx. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. gr. xxx. in calcinatione ℥ij. ℥vj. gr. xxxij.

Hæc planta intense amara est & chartam coeruleam rubro colore inficit. Sale essentiali donatur ammoniacali cum aliqua salis mirabilis Glauberi portione & multo sulphure conjuncto.

Fumaria purgat bilem & humores adustos, verum magna dosi exhibita. C. Hoffmannus succum exhibet ab ℥r. ad ℥x. vel ℥xij. Ad alterandum ad ℥vj. propinari solet. Nostrates verno tempore herbam integram floridam ad M. j. in feri lactis ℔j. leviter decoquunt & decoctum percolatum cum syrupi Violarum ℥j. propinant. Diurnam coctionem non fert; ea enim sale suo volatili orbatur. Sanguinem fluidiorem efficit, humores tenaces potenter incidit & sensum expurgat, obstructions aperit, ventriculum & viscera roborat, urinas & menses promovet. Hinc in cachexia, morbis chronicis, melancholicis, hypochondriacis, ictero, scorbuticis affectionibus plurimum commendatur. Freitagius in *Aurora Medicor.* dicit se hypochondriacis quos simul scorbutus affecerat, quique aliis remediis diu exagitati frustra fuerant, succum Fumariæ & Cochleariæ in sero lactis caprilli, idque in primis verno tempore, cum successu exhibuisse. Ettmullerus succum Fumariæ recentem expressum cum succo Buglossi & sero lactis mixtum, & Vere mane calide sumptum in morbis cachecticis & melancholicis commendat. Riverius in *Observ.* refert succi Fumariæ ℥ij. cuidam ictero laboranti & vomitum frequenti vexato propinatis, prima exhibitione vomitum fuisse cohibitum, eodemque remedio per aliquot dies continuato morbum omnino sublatum fuisse.

In cutaneis affectionibus, scabie, pruritu, impetigine, serpigine, specificum medicamentum audit. Simon Pauli scabiosissimos ejus simplici infuso ex sero lactis vel decocto ex cerevisia se restituisse asserit. Necnon virgunculam quamdam nobilem septennem delicatillam, scabie infestatam, universalibus præmissis, sequenti decocto non ingrato, paucis intermissis diebus, fuisse restitutam refert.

24. Herba Fumariæ M. j. Fragariæ, Cuscutæ ana Mß. Radicum Taraxaci, Acetose ana ℥ij. Cinnamomi acuti ℥ij. Coquantur in feri Tamarindinati q. s. F. colatura, quæ clarificata edulcetetur cum syrupi Berberis q. s. Pro singulis hujus decocti ℔. adde essentia Plantaginis ℥ij. F. apozema sumendum ad ℥vj. tertia vel quarta quaque hora.

Aqua ex Fumaria distillata servatur in Officinis, quam diureticam & sudoriferam esse dicunt. Simon Pauli illam deficienti aquæ Cardui benedicti surrogare solebat. Alii hanc sudoriferam virtutem illi denegant, nisi cum Theriaca vel Mithridatio consocietur.

Camerarius ex Brassavola observat hujus plantæ pulvere sæpius exhibitio quemdam a melancholia liberatum fuisse. Pulvis a ℥ß. ad ℥j. exhibetur.

Conserva Fumariæ in Officinis præparatur. Ad eodem usum ad ℥ß. sumitur.

Extractum quoque conficitur non exigua virtutis ad ℥ß. vel ℥j. exhibitum. Cum ceteris extractis amaris in cachecticis affectionibus & viscerum obstructionibus optime consociatur.

24. Extractor. Fumariæ, Gentianæ, Absynth. Centaur. minor. & Nasturtii aquatic. ana ℥j. Extractor. Elixir. propr. Paracels. Rhabarbar. & cortic. Peruvian. ana ℥ß.

Croc. martis aper. & cortic. malor. Aurantior. acrum pulverat. ana ℥ß. Syr. Menthae crispæ q. s. M. F. opiata. Dosis ℥ß. bis die.

Externæ Fumariæ succus vel aqua distillata oculis indita oculorum caliginem discutere vulgo creduntur. Idem succus in quo gummi solutum fuit, oculis illitus præcavet duplicaturam ciliorum. Ex succis Fumariæ, Lapathi sylvestris, & Enulæ campanæ super ignem inspissatis cum axungia porcina mixtis unguentum conficitur adversus scabiem & cutaneos affectus perutile.

Ex Fumaria syrupus simplex & compositus in Officinis nonnunquam reperiuntur.

Usurpatur Fumaria in electuario de Pysilio, Electuar. Sennato, Confectione Hamech, Sympo de Cichorio composito.

F U N G U S .

EX TOT FUNGORUM generibus sive innoxiiis, sive nocivis, de duobus tantum mentionem faciemus qui apud nos innoxie existari solent, quorum unus dicitur Fungus campestris esculentus vulgatissimus; alter vero Fungus vernus & esculentus (*Mouceron*) nuncupatur. Quibus tertium genus adjiciemus ex nocivorum classe qui Fungus pulverulentus, Crepitus lupi, & Lycoperdon nuncupatur.

FUNGUS campestris esculentus vulgatissimus, Fungus sativus equinus *Parifensium*; Fungus pileolo lato & rotundo, *C. B. P.* 370. *Inst. R. H.* 556. Fungus campestris, albus superne, inferne rubens, *J. B.* 3. 824. Fungi vulgatissimi, esculenti, *Lobel. Icon.* 271. IX. Genus esculentorum Fungorum, *Clus. Hist.* cclxviii vulgo, *Champignon*.

Primo pullulatu globosus est, postmodum paulatim explicatus membranulas seu lamellas infra ostendat rubentes, confertas: superius ineffenso levore æquabilis & albus, materia intus candidissima, pediculo brevi, crasso. Saporis & odoris est boni, primum e terra erumpens, ideoque antequam explicetur colligendus est; nam vetustate vitium contrahit & noxius fit, gravem odorem contrahens & fuscum colorem. Fungus ille vulgatissimus in sylvis & in pascuis sponte passim crescit, & post pluvias potissimum exit. In suburbanis hortis olitoriis, in pulvinis ex fimo equino & terra summa arte & industria constructis ac præparatis, colitur & uberrime provenit. Horum pulvinorum construendorum & præparandorum ratio in *Commentariis Regiæ Scientiar. Academiæ Parisiensis ann. 1707. pag. 58.* a clariss. viro D. Tournefort accurate enarrata reperitur.

FUNGUS vernus & esculentus, *Mouceron* dictus, Fungus pileolo rotundiori, *Mouceron* dictus, *Inst. R. H.* 557. Fungi verni, *Mouceron* dicti, odori & esculenti, *J. B.* 3. 823. vulgo, *Mouceron* ou *Moufferon*, quia sub musco communiter provenit & sub eo latitat.

Primulum erumpentes hi Fungi pediculis brevibus fibras deorsum agentibus capitula sustinent Pisto magno æqualia, duodecuplo majorem molem, nisi avellerentur, affecuturi; sed pediculus teres, & in imo crispus vel rugosus, ex terra non multum emergit. Ceterum clusiles sunt, rotundique in summo, subtus vero, qua instar tentorii reflexi, rimosis e centro ad circumferentiam striis donati: ubi penitus excreverunt, campestrium Fungorum instar expanduntur. Tota vero substantia intus forisque candidi, gustus gratissimi, odorisque grati, & eapropter mensis lautioribus expetuntur.

Analysi chymica, ex Fungorum campestrium, vulgatissimorum, esculentorum, recentium lib. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, Fungorum odorem & saporem referentis, magis ac magis ingrati ac tandem paulisper urinosi, obscure alcali & subsalsi lib. ℥iiij. ℥vij. gr. xx. humoris limpidi, minus odori & sapidi, subsalsi lib. ℥vi. humoris limpidi, ejusdem odoris & saporis, subsalsi & alcali urinosi ℥xi. ℥vij. gr. xij. humoris rufi, deinde fusci, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥i. ℥ij. gr. xlvij. olei fluidi & limpidi ℥vi. gr. xlii. salis volatilis urinosi concreti ℥ij. gr. x. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥i. ℥iiij. gr. lvj. quæ rite calcinata cinerum reliquit ℥vi. gr. xlvij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥iiij. gr. xxj. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. gr. xxix. in calcinatione ℥vi. gr. viij.

Fungi salem ammoniacalem essentialem continere videntur, cujus acidum sale volatili urinoso copioso saturatum est, & cum oleo copioso ac pauca terra conjunctum. Hæc principia magna phlegmatis copia diluuntur. Ex actuoso illo sale volatili urinoso, ammoniacali, oleoso, sapor & odor Fungorum; unde etiam eorum corruptio vel putrefactio facilis. Si enim contusi sibi relinquatur ad putrescendam, in liquorem mucosum colliquefcent qui nullas salis urinosis notas amplius præbet, sed salis & acidi salis evoluti. Urinosus enim sal volatilis avolat.

Fungus nonnullis a *funere*, vel a *funus* & *Ago*, vel a *Fungor* dictus videtur, quia veneno suo ad funus vescentes deducit. Quidquid sit de etymo, Fungus certe hoc nomine

mine non immerito male audit, ut qui avide deglutientibus non raro funestus & exitialis fuerit. Nam ut eos præterquam Fungos qui se noxios fatetur, & habitu ipso malitiam produunt; alii non pauci maligni cum sint, salubres simulant, adeoque incautos per sepe fallunt, & ad se colligendum invitant. Unde nos oblаторum salubritate securos esse non sinunt colligentium vel imperitia, vel incuria, vel forte etiam malitia. Quin & salubres & esculenti habiti vitium facile contrahunt, vel ex genio loci ubi nascuntur, vel ex natura succi quem combibunt, vel ex putridorum aut venenatorum vicinia & afflatu. Quod si nihil horum sit, consentientibus omnibus peritissimis Scriptoribus, vel optimi largius sumpti lædunt, ut qui prævum succum generent, ægre coquantur, strangulent, & bilis fursum & deorsum eruptionem inducant. De his Athanasius Kircherus *L. de Peste* sic loquitur. Fungus qualiscumque sit semper malignus est, semper exitialium qualitatum apparatu instructus: etsi non statim sentiat, frequenter tamen comesus, nescio quid tamen occultæ machinationis interiore viscerum administratione molitur. Apagete ergo, inquit J. Rajus, isthæc gulæ blandimenta. Quæ tanta, ut cum Plinio loquar, ancipitis cibi voluptas? An usque adeo vitæ tædet, ut eam tam vili ossa permutemus, mortemque semper in procinctu stantem sollicitemus.

Symptomata gravissima, imo lethalia, quæ a deleteriis Fungis excitantur, sunt maxime vomitus, præcordiorum oppressio & anxietas, strangulationis sensus, ventris tormina, cardialgia, diarræa, dysenteria, animi deliquium, frigidus sudor, singultus, tremor partium. Forestus *De Venenis Observ. 2. p. 36.* solo interdum odore eos comitialis similique cerebri morbi, imo subitæ mortis causam extitisse scribit, & mulierem ex esu Fungorum in morbum gravissimum incidisse, & ab eo insanam permanisse refert, Hildanus *Centur. 4. Observ. 35.* memorat, symptomata pessima cuidam qui manibus tantum Fungos versabat accidisse.

Hæc symptomata quæ Fungi adeo celeriter in ventriculi & intestinorum membranarum & fibrarum nervis concitant a particulis salino-sulphureis, subtilibus, acerbis & causticis provenire videntur. Reipsa exsiccati & bene cum aqua calida eloti non ita nocent, quia partes illæ acres causticæ exsiccatione vel lotionem avolarunt aut extractæ fuerunt. Nonnulli etiam eorum noxam emendare putant aceto vel oleo quæ easdem particulas retundunt vel involvunt. Verum quocumque modo etiam sumptuosissimo præparati, ad finem unde oriuntur relegandi sunt, fugiendique cane pejus & angue ab omnibus sanitatis studiosis. Si quis vero forsitan venenatos comederit, nullam præsentius possem suadere auxilii genus, quam ut emeticum cum copioso lacte aut oleo bibat, quod & temperandæ acrimoniarum & expellendæ ex ventriculi regione venenatæ materiæ erit accommodatissimum.

FUNGUS pulverulentus, Crepitus lupi, & Lycoperdon, *Off.* Lycoperdon vulgare, *Inst. R. H.* 563. Fungus rotundus orbicularis, *C. B. P.* 374. Fungus orbicularis, *Dod. Descript. Pempt. 484.* Fungus pulverulentus, dictus Crepitus lupi, *J. B.* 3: 848. Fungus ovatus, Crepitus lupi, *Tragi: vulgo, Vesse de loup.*

Nullo fere conspicuo pediculo nititur: subrotundus est, nucis Juglandis plus minus magnitudine, membranosis, primo dum junior est, cute albicante subcinerea, eaque non levi & æquali sed velut granulata tectus, includens pulpam initio mollem, candidam aut virescentem, deinde per tempus medullosam, levem, raram, spongiosam, lividam & veluti fuliginosam, quæ, dum corrumpitur, in tenuissimum, siccum, foetidum & gustu adstringentem pulverem abit. Calcatus crepitum edit, & fumum pulverulentum ac foetidissimum emittit.

Alia species est hujus Fungi quæ tantam assequitur magnitudinem, ut caput humanum facile æquet aut excedat, cute membranæ latis firma cinctus, in principio ex albo cinerea, cum tempora livida, substantia lenta, rara: siccus adeo levis est ille Fungus, ut caput humanum mole æquans unciale pondus quandoque non excedat. Dicitur Lycoperdon alpinum, maximum cortice lacero. *Inst. R. H.* 563. n. XXXVI. generis perniciosorum Fungorum species 3. *Clusii Hist.* cclxxxviii. Fungus maximus rotundus pulverulentus dictus Germanis *Pföfst*, *J. B.* 3: 848. Prior species in agro Parisiensi sponte provenit. Posterior in Alpibus, Germania aliisque locis nascitur.

Analyſi chymica, ex hujus Fungi recens collecti ℥v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris primo limpidi, Fungorum odorem ſaporemque leviter referentis, obſcure ſaſi, deinde ruſcentis, alcali urinoſi, ac tandem ruſi, & ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥iiij. ꝥviii. ꝥij. ſalis volatilis urinoſi concreti gran. xxxvij. olei fluidi ꝥiiij. gr. xv. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ꝥiiij. ꝥij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum obſcure cœruleſcentium ꝥij. gr. xxiiij. Lixivium horum cinerum per chartam bibulam tranſcolatum ſemper turbidum remanſit, & ad tertias evaporatum glutinoſum remanſit & ſpiſſum pulſis ad inſtar: tandem aſſiduo igne exſiccatum maſſam glutinis taurini ſimilem reliquit ſiccā, quæ aeri expoſita citiſſime humiditatem & lentorem contraxit: ſicca pendebat ꝥij. gr. i. Saporem ſaſum referebat. Sal ille fixus non mere alcali, ſed ſaſus, aliquam olei portionem retinere videtur, quam in diuturna calcinatione nunquam deſerit. Partium jaſtura in diſtillatione fuit ꝥij. ꝥv. gr. lv. in calcinatione ꝥiiij. gr. xij.

Ille Fungus ſalem eſſentialem ammoniacalem continet multo ſale volatili urinoſo ſaturatum cum oleo tenui, acri, copioſo, terraque adſtringente permixtum.

Interne ob metum veneni non exhibetur. Externe adſtringit, in craſſat & humida abſorbet, & ſanguinem ſiſtentibus medicamentis annumeratur. Vulncribus unde ſanguis prorumpit exſiccatus & pulveratus inſpergitur, ulcera manantia exſiccant, hæmorrhoidum fluxum cohibet. Vetuſtiores & juſtam maturitatem adepti, exſiccant & omni pulvere vacui in Germania a tonſoribus omnibus aſſervantur ad hos uſus. Oculis tamen pulvis iſte inimicus eſt, vehementiſſimasque ophtalmias incaute inſperſus producit.

G A L E G A.

GALEGA, Off. vulgaris, floribus cœruleis, C. B. P. 352. Galega, J. B. 2. 342. Dodon. Pempt. 548. Rati Hiſt. 911. Ruta capraria, Fœnum-Græcum ſylveſtre, Taber. Icon. Caprago, Ceſalp. 249. vulgo, Galega.

Hinc inde per terram ſpargit tenues radices, lignoſas, albas, fibratas, diuturnas, aliquot continuis annis primo vere regerminantes: caules vero tollit bicubitales & altiores, ſtriatos, inanes, ramis compluribus brachiatos: folia Vicæ pinnata, impari alam claudente, longiora, ſpinulam mollem ex extremitate preferentia, ſapore leguminaceo: flores peculiariſſimis inſident furculis ex ſoliorum alis exortis; jubam longam efficientes, penduli, papilionacei, colore albo, vel ex albo violaceo: quibus ſuccedunt ſiliquæ teretes & quaſi cylindraceæ, tenues, longæ, erectæ, in quibus ſemina continentur plura, oblonga & veluti reniformia. In Italia ſponte creſcit: apud nos in hortis ſeritur. Herba uſus eſt apud Italos crebrioris, apud nos vero rarioris.

Analyſi chymica, Galega acidum phlegma copioſum, ſpiritus & ſalis concreti urinoſi aliquantulum, mediocrem olei, exiguum vero terræ portionem præbet. ſalem eſſentialem continere videtur ammoniacalem cum ſulphure & terra adeo implicitum, ut mixtum mucaginoſum conſtituat.

Celeberrimum dicitur alexipharmacum & ſudoriferum, venenum, in primis peſtilentiale, potenter diſcutiens. Illius uſus commendatur in petechiis expellendis, aliſque morbis peſtentialibus, ipſaque peſte curanda, in morbillis, in epileſia infantum, in iſtibus ſerpentum & adverſus lumbricos. Eſtur herba ipſa cruda vel cocta, vel ſuccus ad cochlear unum aut alterum exhibetur: in juſculis & apozematibus alexiteriis ad M. j. præſcribitur. Fabulam de duello lacertæ & viperæ a Foreſto L. 2. de falſo unanarum judicio cap. 5. pag. 156. relatam, ad vim ejus alexiteriam & vulnerariam comprobendam, ſedulo omiſimus.

Ex tota planta florida contuſa & vino albo macerata per ſex dies, aqua diſtillatur cui eædem virtutes tribuntur. Ab ꝥj. ad quatuor exhibetur.

GALEOPSIS.

TRES PLANTÆ sub hoc nomine in usum medicum veniunt, nempe Galeopsis five Urtica iners, magna, foetidissima; Galeopsis angustifolia foetida; & Galeopsis five Urtica iners flore luteo.

GALEOPSIS, Galioipsis, five Urtica iners, magna, foetidissima, *Off.* Galeopsis procerior, foetida, spicata, *Inst. R. H.* 185. Lamium maximum, Sylvaticum foetidum, *C. B. P.* 231. Galeopsis five Urtica iners, magna, foetidissima, *J. B.* 3. *App.* 853. Urtica herculea, *Tab. Icon.* 536. Galeopsis legitima Dioscoridis, *Parkin.* *R. H.* 548. Galeopsis vera, *Gerard. Emacul. Grande Ortie puante.*

Radix sub terra reptat, fibras tenues e geniculis subinde dimittens. Caules inde surgunt cubitales aut sesquicubitales, quadrati, hirsuti, inanes, ramosi. Folia ex adverso bina, Urticæ majoris nonnihil latiora, acuminata, innocua lanugine obsita, in ambitu serrata, pediculis longis insident, ea etiam quæ in caule sunt. In summis caulibus & ramulis flores in spicas longas, angustas, verticillis non admodum crebris compositas digesti, monopetali, labiati purpurei, quorum labium superius lineis albis picturatum cochlearis instar est excavatum, inferius vero in tres partes divisum, medio segmento obtuso, longo utrinque reflexo, lateralibus parvis, brevibus, cum flaminibus purpureis, odorem foetidum ac gravem spirantes. Ex calyce quinquepartito, brevi, patulo, surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, ac quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina oblonga, mediocris magnitudinis, per maturitatem nigra, in uno calyce recondita. Odor totius plantæ foetidus & ingratus admodum. Totâ planta agri Parisiensis incola in usum venit.

Galeopsis odorem foetidum bituminosum refert, saporem herbaceum subsalsum, aliquantisper adstringentem. Ejus succus chartæ cœruleæ colorem non mutat. Unde salem ejus essentialem Cl. Tournefortius asserit salî terræ naturali similem, compositum ex sale ammoniaco, nitro & sale cibario, qui hac in planta multo viscoso phlegmati uti & sulphuri & terræ immixtum est.

Vulneraria est, tumores resolvit, & dolores demulcet. Infusum foliorum & florum a rusticis exhiberi solet in pleuritide, nephritide, & adversus scrophulas. Doctor Bowles apud Rajum herbæ decoctum, vel ejusdem exsiccatae pulverem commendat in affectibus lienis. Folia recentia contusa & phagedenæ imposita, eam brevi sanant. Oleum in quo folia & flores per aliquod tempus mæerata sunt plurimum valet adversus ambusta & tendinum vulnera.

GALEOPSIS angustifolia foetida, *Off.* Galeopsis palustris, Betonica folio, flore variegato, *Inst. R. H.* 185. Stachys palustris foetida, *C. B. P.* 236. Galeopsis angustifolia foetida, *J. B.* 3. *App.* 854. Stachys aquatica, *Tabern. Icon.* 377. Clymenum minus, *Dalechampi Lugd.* 1357. Sideritis Anglica strumosa radice, *Parkinson Rati biflor.* 563. Panax coloni, & Marrubium aquaticum acutum, *Gerard. Tertiola, Casal. vulgo, Petite Ortie puante.*

Radice est geniculata, reptante, tumoribus inæquali & velut strumosa: caulibus bicubitalibus & tricubitalibus, modice rubentibus, hirsutis, asperis, quadratis, inanibus: foliis ex nodis binis ex adverso nascentibus, angustis, acuminatis, hirsutis, mollibus, aversa folii costa rubescente, nonnihil asperis, per ambitum serratis, odore gravi, sapore subamaro: floribus spicatis, verticillatis, monopetalis, laniatis, purpurascens, labello variegato: calyculo brevi, quinquepartito, seminibus quaternis, nigris, nitidis fere triquetris. In locis humidis sylvarum & secundum rivulorum ripas sponte nascitur.

Folia amara sunt & foetida & chartæ cœruleæ mutationem fere nullam eorum succus asserit. Salem essentialem continere videntur ammoniacalem oleo multo implentum.

Eadem huic tribuuntur virtutes quæ priori. Vulneraria est insignis. Gerardus huius herbæ efficaciam in vulneribus sanandis, experientia cuiusdam messoris Cantiani, qui crus sibi falce graviter vulneraverat, edoctus, miram illam præconis celebrat. Folia tusa cum axungia porcina vulneribus recentibus imponit. Hinc nomen Panacis coloni. Paul. Hermannus syrupum ex ea paratum optimum esse remedium ad raucecedinem perhibet. Adversus tertianas febres a Cæsalpino commendatur.

GALEOPSIS sive Urtica iners flore luteo, *Off.* Galeopsis sive Urtica iners flore luteo, *J. B. 3. 323. Inst. R. H. 185. Lamium oblongo luteum, C. B. P. 231. Urtica iners tertia, sive Lamium luteo flore. Dod. Pempt. 153. vulgo Ortie morte a fleurs jaunes.*

Radice est inæquali, fibris plurimis majusculis stipata: caulibus longis, quadratis, infirmis, concavis: foliis binis, per intervalla oppositis, viridibus, longis, angustis: floribus ad genicula verticillatim caulem ambientibus, monopetalis, labiatis, luteis, galea ampla ad margines pilosa, quatuor staminibus albaentibus cum apicibus luteis, & stylo purpureo, bicorni e centro calycis in medio quatuor seminum egresso. Rarius in usum venit, nonnunquam Lamio vulgari albo substituitur.

Adversus alvi fluxus & fluorem album mulierum commendatur. Urinam promovet & lienis morbis medetur sive externe admota, sub forma cataplasmatum, aut decoctum ejus intus sumptum.

Aliæ plures plantæ sub Galeopsidis nomine apud Medicos auctores reperiuntur, ut Lamii species nonnullæ, de quibus suo loco.

GALLIUM.

GALLIUM duplex in Officinis, luteum & album.

GALLIUM & Gallium luteum, *Off.* Gallium luteum, *C. B. P. 335. Inst. R. H. 115. Gallion verum, J. B. 3. 720. Gallium, Dod. Pempt. 355. vulgo, Chailletait ou Petit Muguet.*

Radicula donatum est longo tractu repente, tenui, lignosa, fusca: ex qua virgula surgunt dodrantes & cubitales, tenues, subhirsutæ, quadratæ, in apricis rubentes. Folia ad genicula ex intervallis radiatim cauliculos ambiunt longa, angusta, tenuia, mollia, obscuro virore nitentia, quina & novena plerumque. Ad singula etiam genicula bini plurimum ramuli, in quibus, ut & in summis caulibus, flores copiosi in racemulos digesti, parvuli, monopetali, campaniformes, patentes, quadrifidi, lutei, odore suaves: quorum calyx abit in fructum ex gemellis seminibus constantem siccis, subrotundis. Summitates floridæ in usum veniunt.

Analyti chymica, ex Gallii lutei floridi & recens lecti ℥iij. ℥iij. prodierunt humoris limpidi, plantæ odorem saporemque aliquantisper referentis, obscure acidi ℥x. ℥vj. gr. xxxvj. humoris primo acidi manifesti, deinde intensi magis ac magis, subausteri, ac tandem rufescentis, empyreumatici, intense acidi & intense austeri ℥ii. ℥x. gran. xxx. humoris alcali, urinosi, volatilis ℥ij. ℥iij. gran. xlvij. olei spissi ad instar extracti ℥ij. ℥i. gr. xlvij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ℥ij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij. ex quibus salis fixi alcali ℥ij. gr. xx. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ℥vij. gr. xvij. in calcinatione ℥v. ℥ij. gr. xxxvj.

Gallii lutei florum succus chartam cœruleam rubro colore tingit, & lac cogit: Gerardus Castrienses circa Nantvicum Angliæ oppidum, ubi laudatissimus conficitur caseus, coagulo suo Gallii lutei summitates floridas immittere solere tradit, & multo plaris facere caseos eo coactos, quam alios quoscunque.

Acetum ex his summitatibus Olaus Borrichius distillatione elicit hoc modo. Recenatissimas Gallii lutei comas floridas, ad manipulos aliquot lectas cucurbitæ vitreæ commisit, & subito subjecto igne invitavit ad distillandum, ne quam ab aere aut mora

sub.

subirent mutationem. Primo stillatitius liquor prodiit pene insipidus, odore tamen fragrantibus Gallii flores non parum refereras. Post unam circiter liquoris huius unciam, successit acetum non ingrati saporis ad uncias propemodum tres: tandem validiori acido igne admoto subsecutum est cum liquore oleum flavum ad drachmas pene duas, nec illud admodum ingrati odoris. Hoc acetum ferventi infusum lacti, illud statim coegit & feri a caseosis partibus separationem quam ab aceto vulgari infuso experimur, effecit.

Gallium igitur luteum acido, subtili, & volatili oleo essentiali commixto abundat. A neotericis adversus epilepsiam commendatur plurimum. Ejus pulvis ad ℥i. exhibetur, succus ad ℥iij. vel decoctum manipuli unius in aq. ℔j. quotidie mane propinatur, jejunio ventriculo.

Insuper herba aut pulvis ipsius hæmorrhagiam & sanguinis profluvia sistit. Nonnulli adversus podagram ejus infusum ad modum Theæ propinant.

Externe herba recens, tusa & imposita sacris ignibus & ambustis medetur. Naribus indita sanguinis profluvia sistit. Mulierculæ, inquit Tragus, Gallii decocto infantes arida ac exigua scabie laborantes abluunt, asserentes singulare id esse adversus eam experimentum.

24. Pulver. Gallii lutei & conserv. flor. Pæon. ana ℥i. Radicis Valerianæ sylvestris ℥vj. Pulver. de Gutteta ℥ß. Myrrhæ & pulver. Lumbricor. terrestrium ana ℥ij.

Cum syrupo de Stæchade fiat opiata Dosis ℥ij. aut ℥iij. mane & sero.

Usurpatur in unguento martiato Nicolai.

GALLIUM album, Off. Gallium album vulgare, *Inst. R. H.* 115. Mollugo montana angustifolia, vel Gallium album latifolium, *C. B. P.* 334. Gallium album *J. B.* 3. 721. Mollugo vulgarior herbariorum, Gallium album quorundam *Lobel. Icon.* 302.

Hæc a priori differt foliorum magnitudine, florum albo colore. Rarioris est usus: Gallio luteo deficienti substituitur. Eadem vis antiepileptica tribuitur.

G E N I S T A.

GENISTÆ species duæ in officinis usurpantur, scilicet Genista vulgaris & Genista Hispanica.

GENISTA vulgaris Off. Cytiso Genista scoparia vulgaris, flore luteo, *Inst. R. H.* 649. Genista angulosa & scoparia, *C. B. P.* 395. Genista angulosa trifolia, *J. B.* 1. 388. Genista, *Dod. Pempt.* 761. vulgo, *Genet. commun.*

Fruticosa stirps Genista est, interdum hominis staturam attingens: radicem habet duram, lignosam, lentam, flexilem, luteam, fibris quibusdam obliquis subinde stipatam: caudices tenues, lignosos, a quibus plurimæ tenues sparguntur virgulæ, angulosæ, virentes, lentæ, & flecti neque faciles, non raro quoque in alas divisæ; circa quas folia exigua, crebra, hirsuta, obscure virentia, priora trina, alia simplicia, acuminata. Flores virgulis quoque adnascuntur eleganti colore, lutei, papilionacei, staminibus recurvis cum apicibus croceis: quibus succedunt siliquæ compressæ, latæ, per maturitatem nigricantes, in duas partes dehiscentes, seminibus fortæ planis, duris, subruis, & quasi reniformibus. In agro Parisiensis sponte nascitur. Tota planta, flores, semen usurpantur.

Analysi chymica, phlegma acidum, austerum præbet, olei & terræ mediocrem portionem, nonnihil salis volatilis urinosi, haud parum salis alcali fixi; odorem foetidum ad Sambucum vel ad olei empyreumatici odorem accedentem spargit. Ejus folia amara sunt, neque chartæ cœruleæ colorem mutant. Unde C. Tournetorius concludit hanc plantam saltem essentialem continere salî naturali similem cum oleo foetido plurimo intime permixtum. Exinde vero & amaritie insigni aperit, abstergit, hepatica, splenetica & nephretica dicitur. Folia, ramuli & lumnitates Genistæ cocta in vino aut aqua, eorumve succus utilia sunt hydropicis & omnibus obstructionibus renum ac vesicæ: partim

rim enim purgant serofos humores per alvum, partim per urinas. Purgat Genistæ semen non minus potenter fere quam Spartium aut Helleborus, Ziss. pondere ex hydro. melite ventriculo jejuno sumptum. Quare Matthiolus illud utiliter exhiberi putat adversus podagram. Idem confirmat Lobelius, semina Genistæ scopariæ vomitum non secus ac Spartio Dioscoridis sæpius Zij. decocto propinato citra magnam contentionem semovisse scribens. Pulvis seminum cum hydromelite dosi Zj. exhibitus in liene tumido, hydropse, ictero utroque a J. Rajo commendatur. Flores, inquit Ettmullerus, si in decocto propinetur, per inferiora educunt; si in substantia, vomitum cient. Verum flores recens decerptos sæpissime quamplurimos & per se acetatis inditos vorat, narrante Lobelio, plebecula Arvernæ & Aquitanæ, maxima copia innocuos non modo, sed etiam admodum gustui suaves: nec quicquam vomitionis aut nausæ vel commotionis movere solent. Quin apud Brabantos, & Anglos non minus, gemmantes, dum adhuc virides sunt, condiuntur sale & aceto flores, mensisque inferuntur, capparinum olearumve pari commendatione. Creduntur enim non modo cordi vires, ac stomacho appetitum augere, sed etiam obstructions referare ad calculum frangere. Tunc forte vis eorum vomitoria ab aceto infringitur.

Paratur ex Genistæ ramulorum ac virgultorum aridorum & combustorum cinere cum vino tenui albo lixivium quod ad cachexiam & leucophlegmatiam a nonnullis valde celebratur, & potenter quidem serofos humores cum urina per vesicam pellit. Sed acrimonia sua, inquit Dodonæus, interna viscera quandoque & lædit & exedit, quod quidem ipse in hydro-pico observavi post parecenthesim. Vulausculum enim ejus non solum non coaluit, sed inflammatum & ulceratum fuit quamvis hoc usus est lixivio. Observat etiam Ettmullerus cineres caute nec adeo vehementer calcinandos esse, ita ut sal salsus maneat: tunc enim nonnihil oleosarum partium retinet, quibus ejus vis caustica demulcetur & irretitur.

Extractum florum a Cl. Tournefortio commendatur ad ventriculum roborandum, & adhibetur in suis pilulis balsamicis. Verum cum incertæ admodum sint illius extracti vires, satius est ab eo abstinere, cum longe præstantiora in officinis reperiantur stomachica medicamenta.

GENISTA Hispanica, Off. Genista juncea, J. B. 1. 395. Spartium arborescens, seminibus Lenti similibus, C. B. P. 396. Spartium Dioscoridæum, Narbonense & Hispanicum Lobel. Icon. 91. Genista Hispanica Gerardi Rari hist. 1276. Spartium Hispanicum, frutex vulgare Parkins.

Frutex ad hominis proceritatem assurgit, caule brachiali, vimina profert juncea, teretia, obsequiosa, viridantia, ad glaucum accedentia: per quæ dum florere & novella adhuc planta est, sparsa sunt rara quædam folia, oblonga, angusta, Oleæ foliis similia, decidua, ramis fere concoloria. Flores in summis ramulis velut in spica oriuntur multi, papilionaci, ampli, aurei, odoratissimi, gustu dulces, pistillo in filiquam abeunte bivalvem, surrectam, uncias quatuor vel quinque longam, compressam, aliquantulum incurvam, colore fere Castaneæ, in qua semina continentur nonnunquam ad viginti, sæpius pauciora, compressa, reniformia, rubentia, lucida, sapore leguminoso Piserum saporis æmulo. In Gallia Narbonensi sponte crescit. Hic in hortis colitur.

Viribus cum Genista vulgari convenit, quæ tamen efficacior censetur.

GERANIUM.

EX tot Geranii speciebus cognitis tres potissimum in usum medicum veniunt, nempe Geranium Columbinum, Geranium Robertianum, & Geranium Sanguineum.

GERANIUM Columbinum, Off. Geranium folio Malvæ rotundo, C. B. P. 318. Geranium folio rotundo, multum serrato, sive Columbinum, J. B. 3. 473. Pes Columbinus, Dod. Pempt. 61. Geranium Columbinum Gerardi Rari hist. 1059. Tab. Icon. 36. vulgo, Bee de Grue, Pie de Pigeon.

Radice est alba, simplici, furculosa, caules emittente plurimos, dodrantes & altiores in terram reclinatos: foliis Malvaceis in plura segmenta, septem plerumque insigni-

re, aut saltem quinque in summis caulibus) divisis, minoribus tamen, candidioribus, minus glabris, ambituque serratis, longis pediculis fultis. Flores bini in eodem surculo nascuntur, prope summitates caulium & ramulorum ex adverso plerumque foliorum siti, parvuli, hilari purpura nitentes, pentapetali, rosacei. Ex singulorum calyce surgit pistillum, quod deinde abit in fructum rostratum, quinque striis per longitudinem incisum, quibus totidem adhaerescunt capsulae, in longam, tenuem, acuminatam, fere semiuncialem caudam rostri gruis instar desinentes, tenues, nonnihil pilosae, per maturitatem a basi ad apicem extrorsum se revolvantes, singulae singulo semine foetae, oblongo, per maturitatem fusco.

GERANIUM Robertianum & Herba Roberti, Off. Geranium Robertianum primum, viride, C. B. P. 319. Geranium Robertianum murale, J. B. 2. 480. Geranium Robertianum, Dod. Pempt. 62. Gratia Dei, Geranium quibusdam Tragi: Sideritis tertia Fesneri Column. Rupertiana vulgo, *Cesalpin.* 559. Herba Ruperti & Geranium secundum Dioscorid. *Lugd.* 1278. vulgo, *Herbe a Robert.*

Ex radice tenui, colore buxco, caules surgit dodrantes & cubitales, hirsutos, geniculatos, rubentes, maxime circa articulos & prope terram, ramosos & nonnullis pilis obritos. Folia promit partim a radice, partim ex geniculis, hirsuta, pediculo rubente, hirsuto, Matricariae fere divisura, segmentis primariis dumtaxat tribus, odore, ubi teruntur, Pastinacae, sapore adstringente, per oras aliquantulum rubentia, interdum lota. Flores purpurei, dilutioris purpura striati, pentapetali, rosacei, e calyce hirsuto, atrobubente, quinquepartito exeunt; apicibus in medio croceis, succedunt rostra mucronata, cum seminibus priori similibus. Tota herba est odore gravi satis, attamen haud injucundo.

GERANIUM sanguineum & sanguinaria, Off. Geranium sanguineum maximo flore, C. B. P. 318. & *Inst. R. H.* 267. Geranium sanguineum, sive Haematodes, crassa radice, J. B. 3. 479. Geranium septimum, *Auzanides Clus. hist. cii.* Sanguinaria radix & Geranium tertium Tragi, 548. Geranium sanguinarium, *Taber. Icon.* 774.

Crassa haeret radice, rubra, multis, longis, crassiusculis appendicibus austa, aliquot fibris donata, novas sub terram propagines singulis annis ad latera spargente, quae non modo fibras similiter agunt, sed etiam crassioribus radicibus interdum sese firman: caules emittit plures, cubitum altos, rubentes, hirsutos, geniculatos, in multas alas divisos. Ad singulos nodos bina nascuntur folia circumscriptione rotunda, sed in quinque lacinas, trifidas plurimum, ad pediculum, fere dissecta, hirsuta, superne virentia, subtus canescentia, sicco & adstringente sapore praedita. Ex superioribus alis oblongi nascuntur pediculi, unicum sustinentes singuli florem, inter reliqua Geranii genera maximum, Cisti maris flori ferme parem, colore eleganti rubro, quinque foliis compositum, decem intus staminulis, quae quinque nervosis, hirsutis, viridantibus foliolis subtus natis suffulciuntur. Rostra suboriuntur pentagona, semen intumescens utriculis seu torulis suffulciuntur, quod maturum cum sonitu exilit, circumvolvuntibus se utriculorum mucronibus.

Geranium columbinum in pratis & hortis frequens nascitur; Robertianum in veteribus muris, caesis arboribus, aggeribus sepium & locis ruderatis passim provenit; Sanguineum vero in sylvis & dumetis saepius occurrit. Tres illae Geranii species saepe indiscriminatim sumuntur, saepius tamen Robertianum.

Analysi chymica, ex Geranii Robertiani floridi, demptis radicibus lbv. per retortam distillatis, prodierunt humoris limpidi, primo odoris & saporis herbacei, deinde subacidi ℥ix. ℥i. gr. xxvij. humoris primo limpidi, deinde rubescentis magis ac magis acidi, subaustri, odorem & saporem panis rusciani referenti, ac tandem austri lbij. ℥x. ℥vi. gr. xlij. humoris fusci, sale volatili urinoso aliquantisper impraegnati & intente austri ℥j. ℥iiij. gr. xvij. olei adiposi ℥vij. gr. x. Massa nigra residua pendebat ℥iij. ℥v. gr. xxv. quae rite calcinata reliquit cinerum ℥j. gr. lx. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥iiij. gr. xij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. ℥vij. gr. xxij. in calcinatione ℥ij. ℥iiij. gr. xxxvij.

Geranii Robertiani folia sapore styptico, falso, acidulo donantur, chartam cœruleam rubro colore tingunt, Bitumen aut Petroleum redolent. Ex his liquet, salem essentialem in hac planta contineri aluminosum cum aliqua olei foetidi portione & modico sale ammoniacali conjunctum.

Robertianum Geranium insignem vulnerarium est & adstringens, & præ ceteris temperatum, inquit Ettmullerus; unde in portionibus & decoctis vulnerariis frequenter usurpatur. Potenter quoque resolvit, sanguinis fluxum sistit, ipsumque sanguinem coagulatum resolvit, vulnera & ulcera mundificat. Vinum in quo folia confusa per noctem macerata fuerunt, hæmorrhagias quascunque sistit. Ejus pulvis ad ℥j. in vino generoso sumptus ad uteri status discutiendos multum prodest.

Externe in catharris & tumoribus sub cataplasmati forma folia confusa, sive in vino cocta parti dolenti utiliter admoventur. Tumores pedum oedematosos resolvunt confusa, & cum sale & aceto subacta. Usus est vulgo, inquit J. Rajus, ad erysipelata, mammarum & pudendorum ulcera & vulnera. Ettmullerus ejus succum subactum cum paxillo Terebinthinæ in balsami formam commendat, quod applicatum ea tuto, cito & jucunde curat. Fabricius Hildanus asserit simplex ejus decoctam mammis cancris applicari sæpe non infelici successu.

Geranii sanguinei folia styptica sunt & subsalsa. Chartam cœruleam rubro colore tincto, æque ac alumen, inficiunt: itaque vis ejus vulneraria pendet potissimum ab aluminoso sale cum magna sulphuris & terræ copia & tantillulo salis volatili concreti.

Hujus plantæ folia utiliter usurpantur in decoctis & jusculis vulnerariis, & ad catharros cohibendos.

Geranii Columbini folia palato saporem referunt herbaceum, falsum, stypticum, & glutinosum: chartam cœruleam rubro colore tingunt: salem essentialem aluminosum ob continent in viscido phlegmate dilutum. Syrupus ex eorum succo paratus a Cl. Tournefort adversus dysenteriam commendatur. Ejus extractum ad idem valet. Ejus folia in potionibus, decoctis, emplastris, oleis, & unguentis adversus contusiones & vulnera usurpantur: herba quocunque modo exhibita sanguinem undecumque manantem mirum in modum compescit.

GNAPHALIUM.

PLANTÆ duæ genere diversæ sub Gnaphalii nomine in usum medicum veniunt, Gnaphalium Pes cati dictum, & Gnaphalium vulgare seu Filago.

GNAPHALIUM, Pes cati, *Ælæropus*, *Hispidula*, *Off. Elychrysium montanum*, flore majore purpurascens, *Inst. R. H.* 453. *Pilosella* major quibusdam, aliis Gnaphalii genus, *J. B.* 3. 162. Gnaphalium montanum flore rotundiore. *C. B. P.* 263. Gnaphalium montanum suaverubens, *Lobel. Icon.* 483. *Auricula muris* *Lonic.* Lagopiron Hippocratis, *Gesner*: Gnaphalium montanum *Gerardii Raii histor.* 283. Gnaphalium montanum sive Pes cati, *Parkins* Lagopus secundus *Tragi* 322. vulgo, *Pied de Chat.*

Radicibus fibrosis hinc inde repit & humi fundit circumcirca appressa fere terræ folia oblonga, cum acumine rotundiore, dilute virentia, incana lanogine obsita inferna parte: inter quæ surgunt caules palmares aut dodrantales tomentosi, candicantes, foliis verticillatis longis, angustioribus, e quorum cacumine glomerati pendent flores multi flosculosi, plurimis scilicet flosculis constantes, stellæ ad instar divisi, embryoni insidentibus & calyce comprehensis squamuloso, splendido, Embryo autem deinde abit in semen pappi insitum.

Hujus duæ habentur species, altera flore majore, & squamulis latioribus, altera flore minore, squamulis angustioribus: utraque floris colore albo & purpureo variat. In agro Parisiensi sponte nascuntur, & delectantur montosis herbis & vento perflatis. Flores in primis usurpantur.

Analysi chymica, ex Gnaphalii floridi ℔ijss. demptis radicibus per B. V. distillatis pro-

prodierunt humoris primo inspidi, deinde obscure acidi ℥ij. ℥v. ℥ij. gr. xlvij. Massa residua per retortam distillata præbuit humoris limpidi, manifeste acidi & subausteri ℥vij. gr. lx. humoris fuscæ, sale urinoso imprægnati & intense austeri ℥ij. ℥ij. gr. lvi. olei adiposi aqua gravioris ℥ij. ℥v. gr. xxxvi. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ℥i. gr. xxxvi. quæ per tredecim horas calcinata reliquit cinerum albicantium ℥ij. ℥i. gr. vi. ex quibus lixivio falis fixi leviter alcalini ℥i. gr. lvij. extracta sunt. Partium, iactura in distillatione fuit ℥v. gr. lij. in calcinatione ℥ij. gr. xxx.

Pes cati succum obtinet lentum & viscidum, constantem sale essentiali, vitriolico, ammoniacali, sulphure copioso, & multo phlegmate.

Inter moderate refrigerantia, seu incrassantia efficaciter adstringentia, & agglutinantia reponitur, atque idcirco herba vulneraria adstringens perhibetur: cujus usus commendatur ad pulmonum affectus, qui ob imbecillitatem, laxitatem nimiam, & continendi sanguinis impotentiam oriuntur. Tussim sedat, humorum acrimoniam demulcet expectorationem promovet, pectoris infarctus resolvit, sanguinem sistit, pulmonum exulcerationem præcavet, ulcera abstergit & consolidat. Maxime vero his convenit quibus a capite, ac aliis partibus fit fluxio in thoracem, & quibus pulmones pituitoso humore multo infarciuntur. Humor enim irruentis impetum cohibet, crassitiem digerit, partem affectam roborat & expectorationem movet, in sputo nimio & cruento, dysenteria utiliter adhibetur infusum & decoctum ejus vel syrupus ex eo confectus, tum simplex, tum compositus.

Conditum ex floribus paratum in officinis præparatur ad eadem utile.

GNAPHALIIUM vulgare, Filago, Herba Impia, Off. Filago seu Impia, Dod. Pempt. 66. Inst. R. H. 454. Gnaphalium Germanicum, J. B. 3. 158. Gnaphalium vulgare majus, C. B. P. 263. vulgo, *Herbe a Coton*.

Plures ex eadem radice fibrata & capillata caules surgit tenues, sempidales & dodrantales, plurimum erectos, teretes, incanos, & lanugine obitos, summa parte ramosos, foliis vestitis creberrimis, nullo ordine positis, pariter lanuginosis, angustis, oblongis: florum globulorum in extremis ramulis, tum in ipsis angulis quos ramorum divaricationes efficiunt, sessiles, e pluribus floribus stipatis coagmentatis nascuntur. Sunt autem flores qui globulos hosce componunt & ipsi compositi e flosculis ob exiguitatem suam aggre visibilibus, quinquefariam divisis, embryoni insidentibus & calice squamoso, sed nequaquam splendente aut specioso comprehensis. Embryo autem abit deinde in semen pappi instructum.

Filago rarius in usum venit: vulneraria & adstringens existimatur. A nonnullis Pediculi substituitur ad ecrentam expunctionem in pleuritide. Decoctum manipuli unius in aqua comm. ℥ij. præscribitur. Dodonæus exsiccatam facultatem & nonnihil adstringentem illi tribuit. Hinc fortasse, inquit J. Rainus, hæmorrhagiis, dysenteria, nimio mensium fluxui, atque etiam angina conducit. Aquam ab hac planta distillatam ad cancerum, præcipue mammillarum utilissimam Dodonæus asserit: quippe quæ cum linteolis semel in die imposita occultos caneros continet, ne exulcerentur. Sunt vero, inquit, qui Asari foliis hujus aqua madefactis non infelicitè ad caneros reprimendos utuntur.

Lobelius occidua Angliæ plebem herba contusa oleo macerata & cocta, ad livores, concussiones, cæsa & verbera feliciter uti scribit.

GRAMEN.

DUÆ Graminum species usurpantur in officinis, Gramen caninum & Gramen Dactylon.

GRAMEN caninum vulgare, Off. Gramen loliaceum radice repente, sive Gramen officinarum, Inst. R. H. 516. Gramen caninum arvense, sive Gramen Dioscoridis, C. B. P. 1. Gramen repens officinarum forte, triticeæ spicæ aliquatenus simile J. B. 2. 457. Gramen caninum arvense, sive primum, sive Gramen Dioscoridis & officinarum, C. B. Theatr. 7. Gramen, Dod. Pempt. 558. Gramen caninum, sive Canarium primum, Tabern. Icon. 301. vulgo, *Chiendent*.

Radicibus est candidis, nonnihil flavescentibus, longe lateque repentibus, geniculatis per

per intervalla, lineam aut sesquilineam crassis, sibi invicem implicitis, sapore subdulci, cum aliqua stypticitate. Culmi ad duos pene cubitos assurgunt recti, nodosi, foliis donati quatuor vel quinque in eodem culmo, e totidem geniculis exeuntibus basi caulem instar vaginæ ambientibus, palmum superantibus, angustis, tres lineas latis, & in exquisitum mucronem abeuntibus. Flores spicati summo culmo insident staminei, per duos versus digesti, cum aristis brevioribus & seminibus oblongis fuscis, ad Tritici formam accedentibus. In agro Parisiensi frequens nascitur.

GRAMEN Dactylon, *Off.* Gramen Dactylon, radice repente, sive officinar. *Inst. R. H.* 520. Gramen repens, cum panicula Graminis mannæ, *J. B.* 2. 459. Gramen Dactylon, folio arundinaceo, majus, aculeatum forte Plinio *C. B. P.* 7. Gramen legitimum, *Clus. hist. cccvi.*

Ex radicibus perennibus, longis, nodosis, geniculatis, candicantibus, longe lateque serpentibus, subinde plurimis locis germinantibus, fibras parvas ex singulis geniculis spargentibus, sapore subdulci, culmi, pedales, Canino breviores sæpe rufescentes, rotundi, geniculati assurgunt: e quibus folia in ima parte mutuo amplexu stipata prodeunt, breviter, angusta, hirsuta, in superna culmorum parte longiora. Culmi seu calami in quaternas, quinas, nonnunquam senas spicas virides, per maturitatem nigricantes, aliquando ex atro purpureoque colore mixtas, desinunt: quarum utriculi brevibus aristis donati, sæpe ab una parte costæ propendent, dorso libero existente. In agro Parisiensi minus frequens occurrit quam Caninum, uberrime crescit, meridionalibus in Galliarum regionibus. Utriusque Graminis radices indiscriminatim usurpantur.

Analysi chymica, ex radicum Graminis canini exsiccatarum ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi fere insipidi & inodori, obscure acidi ℥x gr. xxxvj. humoris primo subacidi, deinde manifeste acidi & subaustri ℔j. ℥ij. gr. xxv. humoris rufi, odoris & saporis empyreumatici, subsalsi, intense acidi & intense austri ℔i. ℥vij. gr. xij. olei ℥ij. ℥ij. gr. xlvij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℔j. ℥iiij. ℥vj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥ij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥iiij. gr. l. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥xj. ℥vij. gr. xvij. in calcinatione ℔j. ℥ij. ℥iiij.

Radices Graminis saporem obtinent subdulcem, aliquantisper saccharinum cum aliqua adstrictione. Salem continere videntur essentialem sali coralliorum analogum cum multo sulphure permixtum.

Refrigerant moderate, aperiunt & subabstringunt: urinas blande movent, absque irritatione, ad obstructions hepatis, lienis: maxime si febres ex iis scaturiunt, item ad calculos renum pellendos valet. Ubi est insignis viscerum dyscrasia calida, cum eorundem obstructione plurimum comendantur; C. Hoffmannus enim observat eas sine calefactione opus suum perficere, & simul cum levi adstrictione partium solidarum tonum firmare. Iis frequenter utimur in ptisanis, decoctis & jusculis diureticis & aperientibus, ad hepatis & lienis infarctus resolvendos. Ettmullerus post Sylvium refert occasionem hujus effectus suggestam fuisse ab experientia in bobus qui hyemali tempore fere obstructioni folliculi fellei ductusque ejus cystici, vel a mucilagine viscosa, vel concremento calculoso obnoxii sunt: ast æstivo tempore esu Graminis iterum curantur & liberantur. Earundem decoctum a nonnullis quoque ad enecandos & abigendos infantum lubricos usurpatur.

Fridericus Hoffmannus plurimum laudat decoctum verno tempore paratum ex radicibus recentibus Graminis, Cichorii, Petroselinii, Asparagi & Urticæ minoris cum foliis, pro hypochondriacis & atrophia laborantibus ex venarum lactearum obstructione.

In cruenta exspuitione succus radicum & foliorum utiliter usurpatur.

Earundem radicum aqua distillata infantibus propinatur ad eorum vermes necandos. Earum quoque verno tempore collectarum & exsiccatarum, pulvis ad ℥j. exhibitus a nonnullis ad lumbricos necnon etiam & in rachitide præscribitur.

24. Rutæ murariæ, Polytrici, & radicum Graminis canini exsiccatur. & pulveratur. ana p. æq. F. Electuar. cum syrup. de 5. rad. aper. Dosis ℥j. bis die, in rachitide.

24. Ra-

24. Radicum Gramin. mundatarum, contusarum & minutim concisar. M. j. Glycyrrhiz. exsiccatæ rasæ & contus. ʒi. Coquantur in ʒiij. aq. comm. ad ʒiij. Sub finem adde nitri purificati ʒß. Fiat ptisana pro potu solito ad urinam promovendam, & viscerum ac sanguinis æstum temperandum.

Radix Graminis usurpatur in syrupo de Ibisco *Fernelii* & syrupo de 5. radicibus aper.

G R A T I O L A.

GRATIOLA, Off. Digitalis minima, Gratiola dicta, *Morisson. hist. Oxon. p. 2. 479. Inst. R. H. 165.* Gratiola centauroides, *C. B. P. 279.* Gratiola, *J. B. 3. 434. Dod. Pempt. 362.* Gratiola Dei, *Casalpini 265.* Gratiola vulgaris, *Parkins: Gratiola Dei, cujus semen Gelbenech, Papaver spumeum forte Anguillar: Limnesium sive centauroides. Cordi: vulgo, Gratiola, herbe a pauvre homme.*

Radicibus est oblique repentibus, albis, geniculatis, fibrisque multis deorsum vergentibus stipatis: quæ caules emittunt erectos, crebris geniculis distinctos, sesquidodrantales & longiores: in quibus folia bina ex adverso nascuntur unciam superantia, semiunciam lata, glabra, venosa & intense amara. Ex eorum alis emergunt flores singulares, monopetali, tubulati, posterius perforati, flavescentes, & lineis fuscis virgati, cornu modo incurvi, octo lineas longi, tres lineas crassi, antè hiantes & in duo labia divisi dilute purpurascencia: labium autem superius quasi cordiforme & sursum reflexum, inferius tripartitum. Calyx monotomos, in quinque partes divisus, ex cujus fundo pistillum emergit longius, quod muratur in capsulam dilute rufescentem, e rotundo acuminatam, in duo loculamenta divisam, seminibus foetam tennibus & rufescentibus. Agri Parisiensis incolæ nascitur secus rivulos, & in pratis udis, Junio & Julio florens. Semina Augusto & Septembri perficiuntur. Herba & radices in usum veniunt.

Analysi chymica, ex Gratiolæ floridæ ʒlv. per retortam distillatis prodietunt humoris limpidi, fere insipidi & inodori, subacidi, obscure salis ʒxv. ʒi. gr. lxij. humoris primo limpidi, magis ac magis acidi, austeri, sub finem rufescentis, intense acidi & intense austeri ʒiij. ʒvi. ʒij. gr. xlii. humoris rufi, intense acidi, aliquantisper alcali urinosi, & austeri ʒj. ʒij. gr. xlvij. olei spissi ad instar extracti ʒi. gr. vi. Massa nigra in retorta residua pendebat ʒiij. ʒvij. gr. xij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ʒi. ʒiij. gr. xxxj. ex quibus salis fixi alcali ʒv. gr. xvij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ʒj. gr. xlv. in calcinatione ʒij. ʒi. gr. xlvij.

Tota planta inodora, insigni amarore donatur cum obscura adstrictione. Sale essentiali tartareo, vitriolico donatur, cum multo sulphure acri & crasso. Inter purgantia medicamenta hydragoga refertur: reipsa lentam pituitam vehementer expurgat, non modo per inferiora, sed etiam per vomitum. Hydriopici in primis commendatur. Prodest adversus diutinos coxendicis dolores, adversus inveteratas febres sive tertianas sive erroneas, jecus & lienem ab obstructionibus liberat, ventriculi lumbricos pellit. Sed cum vehemens sit purgans, nonnisi robustis naturis convenit: debilibus enim sæpe dira excitat ventris tormina aut superpurgationes. Herba recens ad Mß. vel sicca ad ʒi. in aqua vel vino macerata præscribitur, sed longe tutior ac mitior est, si cum lactis ʒß. leviter incoquatur & colatura propinetur.

Ejus extractum cum vino paratum ad ʒß. vel ʒij. præscribitur, conserva vero ad ʒij. vel ʒiij. usurpatur.

In enematis foliorum ad M. j. in sero lactis vel ipso lacte vaccino decoctum minori cum periculo usurpatur. Cavendum tamen ne hæc enemata præscribantur dum æstuant viscera, aut ad inflammationem proclivia sunt.

Folia recentia confusa & imposita, vulnera consolidant & curant, teste Casalpino. Eadem capiti imposita hydrocephalis mederi Hermannus scribit.

24. Folior. Gratiolæ virid. ʒij. vel exsiccat. ʒi. Injiciantur in lactis ferventis ʒvi. Infunde per noctem. Colaturam æger capiat mane.

24. Folior.

24. Folior. Gratiolæ ʒi. Macerentur per noctem in aq. font. ʒvj. F. colatura, in qua contunde Amygdalas dulces n. vj. Expressione dilue syrump. Violar. vel de Althæa ʒi.
24. Gratiolæ viridis M. j. Centaur. minor. Absynth. ana M. ʒ. Seminis Tanacet. & Santonic. ana ʒʒ. Coq. in fero lactis. Fiat clyster ad enecandos & expellendos vermes præsertim ascarides.
24. Gratiolæ, Soldanellæ, folior. Ebuli, Asari, Sambuei, florum Genistæ, Persicorum, ana M. ʒ. corticis Sambuci, Frangulæ, radicis Ireos vulgaris & Esulæ ana ʒi. pulpæ Colocynthid. p. j. Coquantur in urina. Fiat cataplasma hydrocephalo calide applicandum. *Paul. Hermans in Cynosura M. Medicæ.*

GROSSULARIA.

Inter plures Grossulariæ species tres potissimum inter edulia & medicamenta recipiuntur: scilicet Grossularia Uva crispa dicta, Grossularia Ribes dicta, Grossularia olens Ribes nigrum dicta.

GROSSULARIA, Uva crispa dicta, *Off.* Grossularia simplici acino vel spinosa sylvestris, *C. B. P.* 455. *Inst. R. H.* 639. Uva spina, *Matthiol.* Uva crispa, sive Grossularia, *J. B.* 1. 47. *R. H.* 1484. Uva crispa, *Dod. Pempt.* 743. Crispina vera, *Cordi:* Cænothus spina, *Theoph.* vulgo, *Grofelier blanc epineux*, & fructus *Groseille blanche*.

Ex radice lignosa, fibris non destituta, hic frutex exurgit bicubitalis & altior, numerosa stolonum segete luxurians, varietque in ramulos subdivisus, cortice in adultioribus ramis purpurante, in junioribus virgis & furculis albicante, materie fere buxæ colore pallescente, spinis longiusculis acutis ac rigidis ad foliorum exortum passim armatus, singularibus, binis aut ternis. Folia promit brevibus pediculis innixa, anguem lata, nunquam ampliora, nonnihil rotunda, modice divisa, vitigineis quodammodo similia, superius saturo virore splendentia, inferius dilutiora, mollia & modice pilosa, sapore acido. Flores parvi, suavi, sed nonnihil gravi odore, simul multi ex eodem tuberculo ex quo folia prodeunt, ex pediculo brevissimo punicante, hirsuto, nutantes, roseæ, quinque petalis in orbem positis ex herbaceo albicantibus constantes, calyce monophyllo, pelvisiformi, in quinque segmenta utrinque rubentia, extorsum reflexa, diviso, cum quinque staminibus & pistillo virescente, alba lanugine circa infima parte obdito. Calycis pars posterior quasi globosa abit in acinum seu baccam globosam, aut ovatam, interdum hirsutam, plerumque glabram, mollem, succosam, umbilicatam, ovatis lineis a pediculo ad umbilicum usque protensis, quasi totidem meridianis insignitam, colore initio virentem gustuque acidam austeram, per maturitatem vero subflavescentem, ex vinofo dulcem, feminibus foetam plurimis, exiguis, candicantibus. In sylvis Sangermaniacis & circa pagum *Montmorency* dictum, sponte nascitur. In hortis quoque colitur, ubi cultura majoribus foliis & baccis donatur, quæ tunc dicitur Grossularia spinosa sativa, *C. B. P.* 445. *Inst. R. H.* 639. Grossularia majore fructu, *Clusii hist.* 120. Uva crispa fructu Cerasi magnitudine, *Gesner. hort.* Soli acini maturi vel immaturi in usum esculentum veniunt.

Analysi chymica, ex fructuum jam maturitatem assecutorum ʒvj. distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore haud ingrato, dulci, primum nullo modo acidi, sub finem obscure acidi ʒij. ʒiij. ʒvij. humoris subacidi, deinde magis ac magis acidi, austeri, ac obscure alcali, urinosi ʒij. ʒiij. ʒij. gr. xvij. humoris rufescentis, parum acidi, sale volatili urinoso imprægnati ʒi. ʒiij. gr. xlij. olei adiposi ʒvij. gr. xvij. Massa nigra residua pendebat ʒiij. ʒij. gr. xxxvj. quæ per tredecim horas in crucibulo rite calcinata reliquit cinerum ʒv. ex quibus salis fixi mere alcali ʒi. gr. xxxij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ʒi. gr. xxx. in calcinatione ʒij. ʒv. gr. xxxvj.

Fructus maturus acidi salis mediocrem portionem obtinet, multo sulphure, phlegmate & terra obruti; quare sapore aliquantisper dulci sed saturo donatur. Fermentatione tamien suc-

ejus aliquantisper vinosus evadit, sed non adeo generosus salium defectu. Fructus, immaturus acidus est & austerus: refrigerat & adstringit. In cibatu apud nos usus est uvarum acerbarum loco, juribusque gratissime innatat. Appetitum excitat: gravidis quæ cibum omnem respuunt pergratus, nauseam tollit; hæmorrhagias & ventris profluvia compescit. Juscula in quibus coctus febricitantibus utilia. Crudus comeslus crudum parit succum, & parum aut nihil alit. Recte autem monet Parkinsonus largiorem immaturi fructus esum, quomocumque præparetur, ventriculis frigidis & flatibus obnoxiiis non permittendum, ne colicos dolores aut tormina ventris inducat.

Maturus mollis est, & cujusdam dulcedinis, fatuæ tamen particeps. Longe minus adstringit immaturo: ad condimenta raro adhibetur: nec nisi a pueris aut feminis voracibus aut rusticis comeditur. In ventriculo facile corrumpitur.

Vinum apud Anglos ea maturis acinis conficitur, narrante Rajo. Acinis in dolum injectis aquæ ferventis q. s. affunditur. Vas exacte clausum in loco temperato per tres quatuorve hebdomadas relinquitur, donec liquor baccharum succo & spiritu penitus impregnatus fuerit, bacca autem planæ exsuccæ & insipidæ reddantur. Deinde exhaustus liquor cum Saccharo in ampullas vitreas infunditur, quæ probe obturatæ ad tempus reservantur, donec liquor cum Saccharo intime mixtus & fermentatus in generosum & vini æmulum laticem exaltetur.

GROSSULARIA, Ribes dicta, Off. Grossularia multiplici acino, sive non spinosa, hortensi rubra, sive Ribes Officinarum, C. B. P. 455. Inst. R. H. 639. Ribes vulgaris, acidus ruber, J. B. 2. 97. Ribesium fructu rubro, Dod. Pempt. 794. vulgo, Groseliet rouge. Fructus, Ribes, Ribesium & Grossula, vulgo, Groseilles rouges.

Fruticosa stirps est radicibus multifidis, fibrosis, adstringentibus; stolonibus seu virgulis plurimis lentis ac flexibilibus, ad duos vel tres cubitos assurgentibus, cortice spadiceo aut cinereo, materie virente cum ampla matrice seu medulla: foliis vitis viniferæ similibus, sed multo minoribus, mollibus, sinuatis, superne obscure virentibus, glabris, inferne molli lanugine canescentibus, acerbis. Flores racematim coherent plurimi, rosei, e petalis quinque purpurascensibus conflati quasi cordatis, & in crenis calycis pelviformis, quinquifidi, nascentibus, cujus posterior pars abit in acinum, initio virentem, per maturitatem rubrum, duas lineas latum, sphericum, succi acidi grati plenum, pluribus seminulis foetum. Oritur in sylvis Alpium & Pyrenæorum coliturque vulgo in hortis ac septis. In usum cibarium & medicum venit.

Alia species est quæ candidos, pellucidos acinos profert, quæ hujus potius varietas est quam species distincta. Dicitur Grossularia hortensis fructu Margaritis simili, C. B. P. 453. Inst. R. H. 640. Ribes vulgaris acidus, albas baccas ferens, J. B. 2. 98. Ribes vulgaris albo fructu, Clus. Hist. 120. vulgo, Groseliet blanc & Groseilles blanches. Ad usum medicum prior seligitur.

Analyti chymica, ex maturorum acinorum ℥v. per B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis fere expertis ℥ij. ℥v. humoris primo obscure acidi, deinde magis ac magis acidi, manifesti & intensi ℥j. ℥xij. ℥i. gr. xxxvj. Massa sicca residua per retortam distillata præbuit humoris acidi & peraustrati ℥vj. gr. xxxvj. humoris rufi, subsalsi, tum acidi austeri tum alcali ℥j. gr. ix. olei spissi syrupi ad instar ℥j. gr. xl. Massa nigra in retorta residua, pendebat ℥v. gr. xxxvj. quæ per 23. horas calcinata reliquit cinerum cærulescentium ℥vj. gr. lx. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥ij. gr. xliiij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ℥iiij. gr. lix. in calcinatione ℥iiij. ℥i. gr. xlvij.

Ribes saleem essentialium acidum, austerum obtinet cum olei portione mediocri consociatum. Hujus acini racematim adhuc ex pediculis dependentes nulla arte præparati, aut a pediculis liberati & tantillo Sacchari confersi, æstivo tempore comeduntur. Imo a pueris, puellis chlorosi laborantibus, mulieribus pica & malacia affectis, ægris febre laborantibus avidè expetuntur, ratione saporis subacidi, vinosi & palato grati.

Matresfamilias has baccas integras Saccharo condiunt sicut Cerasa; vel Ribesium gelatinam elegantem & palato gratissimam, succum acinorum cum Saccharo coquendo ad debitam

debitam consistentiam, & pro dulciario, non solum ad secundas mensas instruendas, sed etiam ad ægotantium præsertim solamen reservant.

Ex eodem succo syrupus, Rob seu Sapa, hoc est succus ad mellis consistentiam inspissatus, in Officinis præparantur.

Ribes & quæ ex eo parantur, omnium consensu utiliter exhibentur ad æstum internum temperandum, sanguinis effervescentiam compescendam, & biliosas commotiones cohibendas. Sanguinem enim & humores leviter inspissant, acidorum vegetabilium more: cumque simul adstringant moderate, ventriculum roborant, inappetentiam tollunt, in vomitionibus & diarrhæis a biliosa colluvie oriundis, aut febribus biliosis valde conducunt, hæmorrhagias quæ a nimia sanguinis dissolutione aut effervescentia nascuntur, coercent.

In febribus malignis & morbis contagiosis plurimum commendantur: quandoquidem his in ægitudinibus non solum mirum nimiam sanguinis dissolutionem præcavent, sed etiam alcalia salia nimis evoluta retundunt, sulphura expansa nimis & exaltata cohibent. Ne tamen existimes earum curationem ab horum acidorum usu semper absolvi.

Nocebit Ribesiorum usus, si vel voracitate immodica vel tempore minus commodo deglutiantur. Tunc enim diarrhæas excitant, ventris tormina, febres. Acida quoque in quibusdam quorum ventriculus debilior est, ciborum concoctionem minuunt, bilis alcali nam indolem destruendo, chylum spissiore & grumoso efficiendo, unde humorum stagnationes viscerumque infarctus ab eorum usu quandoque nascuntur. Insuper assiduus acidorum fructuum usus pulmonibus nocet, tussim excitat, & phthisicis prorsus insensibilis est. Imo notatum est ab Hannemanno apud Bonetum *Lib. 2. Med. Septentrional. sect. 14. cap. 28.* a nimia Ribesiorum comestione tabem ortam. Nonnullis etiam fructus illi adversantur. Georg. Hannæus in *Ephemerid. Germanicis Decad. 2. ann. 6. Observ. 138.* observat virum quemdam, qui simul ac ex uno vel altero pediculo pendentes Ribesiorum acinos absumeret, gravedinem sibi actutum accelerasse.

℞. Syrup. de Ribes. ℥ij. aquar. Lactuc. vel Cichor. ℔ij. Salis Prunell. ℥ss. Misce pro potu in febribus.

℞. Rob. Ribesior. ℥j. Aquar. Meliss. & Oxytriphyll. ana ℥iij. M. F. Julap. in febribus malignis.

In angina initio gargarismata parantur ex succo vel syrup. Ribesiorum & aquis Rosar. Plantag. Centinod. & aliis.

Folia vero Grossulariæ vehementer adstringere testis est Fusus.

GROSSULARIA olens, Ribes nigrum dicta, *Off.* Grossularia non spinosa, fructu nigro, maiore, *C. B. P. 455. Inst. R. H. 640.* Ribes nigrum vulgo dictum, folio olente, *J. B. 2. 98.* Ribesium fructu nigro, *Dod. Pempt. 749. Groselier noir, Cassis ou Cassier des Poitevins, Paul. Contant. 139.*

Frutici huic folia sunt vitiginea lata, averfa parte leviter pilosa, odore foetido. Flores ex eodem tuberculo plures aut racematim digesti. Uvæ crispæ floribus persimiles quorum odor, qui & foliis, gravis. Baccæ oblongæ, colore nigro, quæ sive maturæ, acidæ sunt cum sapore partim grato, partim ingrato. Apud Pictones & Turones frequens nascitur. Rarius apud nos, & circa vicum *Montmorency* tantummodo reperitur. Folia a nonnullis usitata.

Miræ hujus foliis tribuuntur virtutes in Tractatulo anno 1712. Burdigalæ edito sub hoc titulo, *Les Propriétés admirables du Cassis*; in quo veluti panacea omnibus fere in morbis frutex ille prædicatur. Ejus, foliorum recentium succus expressus, infusum vel decoctum in vino vel aqua, eorundem exsiccatum pulvis vel decoctum præscribuntur.

Ex insdem foliis syrupus vel conditum præparantur. Ubi defunt folia, eorundem germina vel fruticis cortex usurpatur. Sed in primis adversus viperarum & animalium rabidorum morsus, his in provinciis ejus folia plurimum usitata sunt. Folia recentia in vino contunduntur, succus exprimitur, cujus cyathus unus vel ℥viij. bis die per octiduum a demorsis hauritur mane, jejuno ventriculo, & tribus quatuorve post prandium horis. Folia contusa & expressa vulneri apponuntur.

Paulus.

Paulus Contant Pharmacopæus Pictavenſis in ſuo Commentario in Dioſcoridem aquam vel vinum in quibus Groſſulariæ olentis folia per 24. horas macerata fuerunt, adverſus hydropem ad ℥iij. per quindecim dies mane, jejunio ventriculo pota commendat: eademque adverſus viperarum morſus utilia dicit.

Ab illuſtriſſimo viro D. Chauvelin ſummo rei ærariæ & judiciariæ olim in Turonia, nunc in Picardia Præfecto, & Regi a ſanctioribus conſiliis audivimus hæc folia adverſus rabidorum animalium morſum plurimum valere, & uſurpari in mixtura quadam adverſus hydrophobiam apud Turones & Pictones decantata & plurimis experimentis comprobata.

24. Folior. Galegæ, Rutæ hortenſ. Rorimarini, Salviæ, Angelicæ ſylveſtris, Groſſulariæ olentis, folior. & radicum Bellidis ſylveſtris minoris, Spongiolæ, Roſæ ſylveſtris, folior. Lepidii latifol. Allii bulborum ana p. æq. Contundantur, & contuſis pro ſingulis hujus maſſæ manipulis adde ſalis communis ℥iij. vini generoſi ℥iij. Digerantur in vaſe clauſo per aliquot dies, identidem agitando. Hujus infuſi cyatum unum aut alterum bis die ſumat æger a cane rabido demorſus, mane ſcilicet, jejunio ventriculo, & vèſperi tribus poſt prandium horis per oſtiduum, celebrata prius venæ ſectiõne. Si febris accendatur, ſanguinis miſſio erit reiteranda, non interrupto hujus remedii uſu. Nihil vero alimenti ſumat æger niſi duabus poſt aſſumptum remedium elapſis horis. Externe vulnèri, ſi opus ſit, ſufficienter dilatato, linamentum hoc vino imbutum apponatur, & poſt duodecim horas renovetur: vel etiam herbæ ipſæ contuſæ & vino madentes eodem modo applicentur.

Eadem eſt animalium quadrupedum demorſorum curandorum ratio. Si vulnus detegi poſſit, candente ferro comburatur, ſcalpello cruſtra induſta tota auferatur, & herbæ contuſæ & vino maceratæ admoveantur: Medicatum vinum animali propinetur, ſed doſi diverſa; bobus ſcilicet ad ℥vj. bis die per oſtiduum, minoribus animalibus minor doſis exhibebitur. Neceſſe eſt etiam ut animalia demorſa quotidie fluviorum vel ſtagnorum aquis per aliquot temporis intervallum innatent.

H E D E R A.

DUæ in Officinis plantæ Hedera nomine inſignuntur, ſcilicet Hedera arborea, & Hedera terreſtris. De arborea jam egimus ubi de plantis exoticis, *Sectione de Reſinis ſolidis, articulo de Gummi Hedera*; nunc de terreſtri ſermo erit.

Hedera terreſtris, Off. Calamintha humilior folio rotundiore, *Inſt. R. H.* 194. Hedera terreſtris, vulgaris, *C. B. P.* 306. Chamæciſſus ſive Hedera terreſtris, *J. B.* 3. *App.* 855. Hedera terreſtris, *Dod. Pempt.* 394. *Gerard. Raii Hiſt.* 567. Melacociſſos, *Lugdunenf.* 1311. Chamæclema, *Cord. Elatine, Brunsfels*: humilis Hedera, *Adverſar. Corona terræ, Lobel. Icon.* 613. vulgo, *Lierre terreſtre, Terrette, Herbe de S. Jean. Rondotte.*

Viticulis quadrangulis, repentibus & fibroſis late ſe propagat ſecus rivulos, & in ſepibus, ac pratis, cauliculos promens tennes, quadrangulos, ſubrubentes, hirsutos: in quibus folia bina naſcuntur, longis pediculis hærentia, rotundiora, aurita, unciam lata, ſubhirsuta, æqualibus crenis incifa. Flores ad caulium nodos verticillatim diſpoſiti, & ſingulis foliorum alis tres quatuorve, aut etiam plures exeunt, monopetali, labiati, cœrulei, labio ſuperiore biſido, & ad latera reflexo, inferiore in quatuor ſegmenta diviſo, tubo intus ſaturatioribus purpureis maculis & lineolis variegato, riſtu pilis brevibus albis, velut lanugine quadam obſito: piſtillo tenui, bicorni. Calyx floris oblongus, anguſtus, ſtriatus, marginibus in quinque ſegmenta breviter partitiſ, flore marceſcente in ventrem turgēſcit, & quatuor ſemina oblonga continet, ſubrotunda, lævia. Totius plantæ ſapor amarus, odor gravis ad Mentham quodammodo accedit. Tota planta in uſum modicum venit.

Analyſi chymica, ex totius plantæ recentis ℥vj. per retortam diſtillatis prodierunt humores

moris fere infipidi & inodori, limpidi, obscure falfi & sub finem obscure fubacidi ℥i. ℥v. ℥v. gr. xvij. humoris primo fubacidi, deinde magis ac magis acidi, fubafteri ℥iij. ℥vii. ℥ij. gr. xvij. humoris rufefcentis, leviter empyreumatici, fubacidi, fubfalfi, urinoſi ℥j. gr. xxxvj. humoris rufefcentis, fale volatili urinoſo imprægnati ℥ij. olei adipofi ℥i. $\text{℥iij. gr. xxxiiij.}$ Maſſa nigra in retorta reſidua pendeat ℥iij. ℥vj. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ſubruſefcentium ℥ij. ex quibus lixivio ſalis fixi mere alcali $\text{℥vj. gr. xxxviiij.}$ extracta ſunt. Partium jaçtura in diſtillatione fuit ℥viiij. ℥vj. gr. xij. in calcinatione ℥ij. ℥vj. gr. xxxvj.

Hederæ terreſtris folia amara ſunt, nonnihil aromatica, & chartam cœrroleam vix mutant. Quamobrem ejus vires Cl. Tournefortius reſert ad ſulphur & terram, quæ copioſe reperiuntur in hujus plantæ analyſi, & ſalem eſſentialem quemdam, non multum a tartaro vitriolato diverſum, mixtum cum paucis ſale ammoniaco. Unde ob partes bituminofas, ſalino-terreſtres & ſpirituofas, aperit, abſtergit, diſcutit & vulneraria eſt, tum intrinſecus ſumpta, tum extrinſecus adhibita. Succus ejus deſecatus ad ℥ij. aut ij. in ſuſum vel decoctum ex aqua vel vino propinatur: vel etiam pulvis ad ℥℥. ad ℥j. exhibetur. Ex ſummitatibus floridis conditum in Officinis præparatur; ſicut ex ejus ſucco ſyrupus & extractum. In decoctis & potionibus vulnerariis uſus eſt frequentiffimi. Specifica facultate, inquit S. Paulli, vulneratis & ulcerofis viſceribus, ſi qua herba, hæc maxime medetur. Ettmullerus eandem eroſionibus & exulcerationibus viſcerum, pulmonum in primis & renum dicatam, & in his conſolidandis nulli cedenem ſcribit: & illius uſum in tuſſi & phthiſi pulmonali tum præſervanda, tum curanda, ſive ex læſione externa, ſive ab eroſione interna ortum ſuum ducat, commendat. Wilkiſius in *Pharmaceutica rationali* p. 2. ſeçt. 1. c. 6. pulverem conficit ex ſummitatibus Hederæ terreſtris nonnihil ruſefcentibus, contuſis & in placentam coactis, quæ ſole ſervido ſtatim exſiccata in pulverem ſubtilem redigitur; quem a ℥℥. ad ℥j. exhibet bis in die cum ejuſdem plantæ aqua diſtillata aut decocto pectorali, in tuſſi gravi & pertinace, & in phthiſi. Ettmullerus ancillam, quæ diu phthiſi ſcorbutica laboraverat, decocto hujus herbæ unico curatam fuiſſe reſert. Lindanus in empyremate & vomica pulmonum & in pleuritide ſuppurata non parum habere virium aſſerit, ſive uſurpetur ejus decoctum, ſive conſerva: materiam enim purulentam in peçtore collectam mirum quantum evacuat, & ulcus potentiſſime detergit. Ad miſtum cruentum & purulentum ſanandum plurimum valet. In caſu ab alto, ab eodem Ettmullero, & in primis ad grumum ſanguinis reſolvendum, & inde oriundam difficilem reſpirationem auferendam ejuſdem decoctum commendatur cum ſolutione lapillorum cancrorum permixtum.

Inſignes eidem tribuntur vires ad effectus urinaris demulcendos, acrimoniam urinae temperandam, nephritidem præcavendam, diſpoſitionem ad calculum removendam, imo etiam calculum minuendum & expellendum. Audienda ſunt hæc S. Paulli verba. In calculo vero renum ſimplex Hederæ pulvis cum Sacchari dimidio præparatus, & cum aqua Hederæ terreſtris, cui ſpiritus vini quarta vel ſexta pars eſt aſſuſa, propinatus, omnem fere fidem ſuperat, quam præclare eum atterat.

J. Rajus ex Hieronym. Reuſneri obſervationibus narrat, quemdam vino in quo Hederæ terreſtris infuſa eſſet, addito Saccharo cando, cum felici quidem ſucceſſu uſum fuiſſe, & arenulas excreviſſe; at cum inſigni dolore.

Ad colicos dolores compenſcendos & ad dyſenteriam ſanandam ejus decoctum in clyſteribus præſcribitur. Ad puerperarum tormina poſt partum folia contuſa ventri calide apponuntur. Matthiolus colicis in affectibus oleum in quo ad ſolem æſtivum ſolia recentia macerata fuerunt, injectum & epotum tamquam ſingulare remedium prædicat.

Succus hujus plantæ naribus attractus cephalalgiam etiam vehementiſſimam & inveteratam, referente J. Rajo, non lenit tantum, ſed & penitus auſert. Medicamentum hoc, inquit poſt ſuum auctorem, quamvis facile parabile & ubique obivum ſit, non ſatis poſteſt laudari, ſi res ex uſu æſtimarentur, auro æquiparandum. Novi quippe qui per decennium ac amplius acerrimis doloribus conſictati ſtatim ab ejus uſu recreati ſunt, nec unquam

unquam postea paroxysmum senserunt. Joan. Bauhinus eam observavit ad expellendos vermes equorum præstantissimam, si confusa detur cum Avena.

Ejus folia sola sinuosis tibiæ ulceribus medentur confusa & admota. Ad infaniam sanandam eadem recentia in vino albo usque ad putrilaginem, ut ajunt, coquuntur. Succus exprimitur & cum olei Olivæ æquali portione mixtus coquitur adhuc ad medietatis partis humoris diminutionem: hoc oleoso succo ægrotantis capitis vertex, incipit & tempora calide inunguntur, easdem partes manu calida & hoc succo madida per semihoram fricando. Dein magma expressum eodem liquore imbutum iisdem partibus calens applicatur. Removetur cataplasma sexta quaque hora, novum & calidum admovent, & frictiones unctionesque simul repetendo. Quod quidem per tres quatuorve dies continuandum est.

24. Radic. Rubiæ tinctor. Tormentill. & Bistort. ana ℥j. folior. Hederæ terrestr. Veronicæ & Virgæ aureæ ana M. j. Summitatum florid. Hyperici & Bellidis minor. ana M. j. Coq. in aq. comm. q. s. ad ℥iiij. Colatura dilue Rhodomeli ℥ij. Fiat apozema vulnerarium ad ℥vj. tertia vel quarta quaque hora propinandum, ad ulcera interna detergenda & hæmorrhagias sistendas.

24. Pullum gallinaceum & vitulinæ carnis ℔ss. Orizæ cochlear unum; radic. Symphyti maj. & Tormentill. ana ℥j. Coq. in aq. comm. q. s. pro jusculis quatuor. Sub finem coctionis adde folior. Hederæ terr. Chæresol. Portulac. Urticæ, Plantag. Geranii Robertian. & Sanicul. ana M. j. Sumat æger jusculum unum quarta quaque hora in hæmorrhagiis quibuscumque.

24. Succor. desiccator. Hederæ terrestris, Chæresol. & Veronicæ ana ℥vj. Syrup. de Hederæ terrestris ℥ij. M. Dividantur in sex doses quarta vel sexta quaque hora propinandas, in sputo & mictu cruento aut purulento, in abscessu interno abstergendo.

24. Extract. Hederæ terrestr. Conserv. Rosar. rubr. & Conserv. radic. Symphyti major. ana ℥j. antiseptic. Poter. Succini subtilissime pulver. ana ℥iiij. Corall. rubr. & oculor. Cancror. ana ℥ij. M. F. electuar. antiphthisicum c. s. q. Syrup. de Hederæ terrestr. Dosis ℥iss. ter quater in die.

24. Succ. Hederæ terrestr. desiccati ℥iiij. Thuris subtilissime triti ℥j. Mellis rosati ℥j. M. F. linctus in hæmoptoe, empyemate & vomica pulmonum.

Ejus aqua distillata servatur in Officinis pharmaceuticis plantæ viribus non prorsus destituta, sed succo vel decocto minus valens.

HELIANTHEMUM.

Plantis duabus genere diversis Helianthemi nomen Officinæ concedunt, scilicet Helianthemo vulgari, & Helianthemo tuberoso esculento.

Helianthemum vulgare, Off. Helianthemum vulgare, flore luteo, J. B. 2. 15. Inst. R. H. 248. Chamæcistus vulgaris, flore luteo, C. B. P. 465. Raii Hist. 1013. Flos solis, Dod. Pempt. 193. Chamæcistus 1. Clus. Hist. 73. Helianthos, sive Flos solis, Advers. Lobel. Helianthemum Anglicum luteum, Gerard. Panax chironium, sive Flos solis, Matthioli. Hyssopus campestris, Tragi 221. Consolida aurea Chirurgis, Cordi Schol: vulgo, Heliantheme, Herbe d'or, Hysope des Garrigues.

E radice alba, lignosa, caules plures, tennes, teretes, humifusi, hirsuti emergunt foliis vestiti oblongis, angustis, Hyssopi foliis paulo latioribus, mucronibus obtusis, ex adverso binis, pediculis brevibus insidentibus, superne viridibus, subtus incanis. Flores in summitatibus in longas veluti spicas dispositi, pediculis semiuncialibus appensi, lutei, rosacei, pentapetali, cum plurimis intus staminibus flavis, e calyce trifloro, lineis rubris striato exeunt. Pistillum ab initio in fructum trigonum, grandem, trifarium dehiscens, semina aliquot trigona, rufa, continentem: ad floris uniuscujusque pediculum apponitur foliolum longum, angustum. In agro Parisiensi sponte nascitur. Radices & folia usitata sunt.

Helianthemi folia succo lento & glutinoso scatent, qui chartam cœruleam colore rubro leviter tingit.

Vulneraria est & adstringens hæc planta. Unde in sputo sanguinis, alvi profluvio, & omnibus affectibus quibus fluxus nimis conjunctus est, Symphyti aliarumque Consolidarum more, usurpari potest. Exhibetur utiliter decoctum in vino rubro, vel aqua, cum Symphyto & Plantagine ad sanguinis sputum, diarrhæam, dysenteriam.

Ad uvulam, ulcera oris & genitalium decoquitur in vino rubro, addito momento aluminis, decoctioneque os colluitur, aut ulcera partium dictarum.

HELIANTHEMUM tuberosum esculentum, *Off.* Corona folis parvo flore, tuberosa radice, *Inst. R. H.* 489 *Helianthemum Indicum*, tuberosum, *C. B. P.* 277. Flos folis Farnesianus, Aster Pernanus, tuberosus, *Col. Part.* 2. 13. Flos folis pyramidalis, parvo flore, tuberosa radice, *Heliotropium Indicum* quorundam Gerard. emacul. *Raii Hist.* 335. *Battata Canadensis*, *Parkins.* vulgo, *Taubinambours* & *Poires de terre*.

Ab una radice caulis singularis aut multiplex exsurgit, teres, virens, striatus, asper, pilosus, duodecim aut amplius pedes altus, medulla alba, fungosa factus, foliis crebris, nullo ordine positus, ab imo ad summum usque cinctus pallide virentibus, asperis, latis, acuminatis, floris Solis vulgaris fere similibus, non tamen rugosis nec æque latis. Caulis ab imo statim ramosi sunt, foliis paulatim magnitudine decrefcentibus ab imo ad summum usque. Flores in summis caulibus & ramulis nascuntur floris Calendula vulgaris magnitudine, radiati, quorum discus ex plurimis flosculis luteis, dense stipatis; corona vero ex semiflosculis duodecim aut tredecim, striatis, cuspidatis, aureo fulgore micantibus, embryonibus insidentibus, calyce e squamis villosis composito comprehensis. Embryones autem abeunt in semina parva. Caulis plures emittit radices tenues, repentes, fibrillis tenuibus capillatas, longe lateque se diffundentes, inter quas e radice primaria multæ aliæ soboles tuberosæ excrefcunt, glomeratæ, nunc radici primariæ seu matri adhærentes, nunc fibris longis ad pedis ab ea distantiam adnascens, terram elevantes, & nonnunquam supra ejus superficiem apparentes. Unica radix triginta, quadraginta, quinquaginta aut etiam plura non raro producit hujuscemodi tubera. Radices hæc tuberosæ foras colore rufescunt, substantia seu carne interna fungosa, candicante, sapore dulci, variis prominentiis gibbosæ, pugni humani interdum magnitudine, ea parte qua germinaturæ sunt velut in rostellum elatæ. Caulibus marcescentibus radices tuberosæ per hyemem in terra restant, & sequenti vere regerminant. In hortis colitur. Radices tuberosæ in usum esculentum veniunt.

Analysi chymica, ex radicum tuberosarum recentium ℥v. per vaporarium distillatis prodierunt humoris limpidi, primum sapore subdulci, fatuo, odore herbaceo, obscure subfalsi, deinde saporis & odoris prorsus expertis ℥iij. humoris limpidi, obscure acidi ℥xij. Residuum per retortam distillatum præbuit humoris rufi, empyreumatici, manifeste, & impense acidi ℥v. ℥vij. gr. xxxvj. humoris rufi, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso imprægnati cum granis aliquot salis volatilis ℥j. ℥iij. gr. xxxvj. olei ℥j. gr. xlv. Massa nigra in retorta residua pendeat ℥vj. ℥iij. quæ per quindecim horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum albicantium ℥j. ℥ij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ℥v. lixivio sunt extractæ. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ℥vij. gr. xxvij. in calcinatione ℥v. ℥j. gr. xxxvj.

Harum radicum succus & decoctum chartam cœruleam rubro colore tingit. Sapore dulci & palato grato hæc tubera gustui se commendant & edulia sunt tum cruda, tum cocta. Cocta carnis capitum Cinaræ saporem referunt. Salem essentialem obtinent tartaro similem cum aliqua ammoniacalis salis portione, sulphure crasso, terra copiosa & multo phlegmate viscido conjunctum. Mediocriter nutriunt, sanguinis & humorum acrimoniam demulcent, unde pectoris affectionibus conducunt. Nonnulli eas flatulentas esse & ventriculo inimicas pronuntiant; alii autem aliter sentiunt, nec ullam hujusmodi flatus excitandi vim in illis percipiunt aut agnoscunt. Apud nostrates aqua decoquuntur & cum butyro, sale & piperis tantillo condita comeduntur. Alii ea frustulatim secta & massa farinacea involuta cum butyro aut oleo in sartagine frigunt. A quibusdam cruda & pi-

& pipere utpote palato gratiora devorantur: sed ob suum succum viscidum difficiliter coquantur in ventriculo.

HELIOTROPIMUM.

HELIOTROPIMUM & Verrucaria, *Off.* Heliotropium majus Dioscoridis, *C. B. P.* 253. & *Inst. R. H.* 139. Heliotropium majus, flore albo, *J. B.* 3. 604. Heliotropium, *Dod. Pempt.* 70. Heliotropium Officinis, Verrucaria scorpioides, *Adversar. Lobel.* 101. vulgo, *Herbe aux verrues.*

Huic radix est simplex, tenuis, lignosa, dura: caulis dodrantalis & altior, fungosa medulla plenus, rotundus, ramosus, nonnihil hirsutus, foris ex viridi incanus: folia ad ramulorum exortum & per ipsos ramos disposita, ex rotundo oblonga, Ocymi foliis paria, sed albidiora asperioraque, cauli concoloria, hirsuta. Flores in ramulorum cauliculis fastigiis scorpionum caudæ instar reflexis ordinata serie digesti, parvi, candidi, monopetali, infundibuliformes, centro stellæ in modum corrugato & in decem partes alternatim inæquales ad oram incisi. Ex calyce lanuginoso surgit pistillum infimæ floris parti ad instar clavi infixum & quatuor velut stipatum embryonibus qui deinde abeunt in totidem semina hinc angulata, inde gibba, brevia, cinerea. In agro Parisiensi sponte nascitur. Herba integra usitata est.

Analyti chymica, Verrucariæ floridæ ℥v. per retortam distillatæ præbuerunt humoris flavescens, saporis & odoris herbacei penetrantis, subsalsi, subalcalini, urinosi ℥xiii. ℥ij. gr. liij. humoris rufescentis, odoris & saporis herbacei, magis penetrantis, salsi & alcali urinosi ℥ij. ℥xi. ℥vj. gr. lx. humoris limpidi, flavescens, ejusdem odoris, & saporis magis salsi ℥x. ℥j. gr. lx. humoris rufi, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. gr. xij. salis volatilis urinosi concreti ℥j. gr. lxxvj. olei syrupi ad instar spissi ℥j. ℥vj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vj. ℥v. gr. xij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥iiij. ℥ij. ex quibus lixivio salis fixi alcali ℥iiij. gr. lx. fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ℥vj. gr. xxiiij. in calcinatione ℥ij. ℥ij. gr. xij.

Verrucariæ folia amara sunt, & eorum succus chartam coeruleam nullo modo mutat. Salem essentialem ammoniacalem continent cum oleo copioso tum tenui & acri, tum crasso, & multa terra conjunctum.

Verrucas, myrmecias seu prurigines & thymos in glande aut præputio & ano afflicta herba valenter adimere dicitur. Optime detergit, & efficacissima censetur adversus carcinomata & ulcera serpentina & gangrænosa, necnon strumosos tumores. J. Rajus folia contusa cum oleo rosaceo & capiti admota, adversus cephalalgiam commendat. Idem refert epotum foliorum decoctum una cum Cumino renum calculos pellere & frangere, & intestinorum animalia necare.

HEPATICA.

A PARTI Hepatis obstructions resolvendi, qua pollent, facultate, tres stirpes, licet genere prorsus diversæ, Hepaticæ nomen per antonomasiam obtinuerunt, scilicet Hepatica fontana seu vulgaris, Hepatica nobilis seu trifolia, & Hepatica stellaris, seu Asperula. De hac jam egimus sub Asperulæ nomine.

HEPATICA fontana, Hepatica vulgaris, Hepatica terrestris, Lichen petræus, *Off.* Lichen petræus latifolius, sive Hepatica fontana, *C. B. P.* 362. Lichen, sive Hepatica fontana, *J. B.* 3. p. 2. 758. Lichen, sive Hepatica vulgaris *Parkins. Inst. R. H.* 124. Hepatica terrestris, *Gerard.* Jecoraria, seu Hepatica fontana, *Trag.* 523. Fegatella, *Cesalp.* 601. vulgo, *Hepatique commune.*

Radibus hæret sericeis similibus pilis, tenuibus admodum, copiosis sub foliis, quæ digiti sunt latitudine, & dupla longitudine vel majore, superne virentia vel parum flavicantia, squamosa velut serpentum cutis vel limacis, singulisque squamis punctum in medio in-

BIBLIOTHECA

dio inscriptum elevatur. Flos, si quis sit, non manifestus. Caulum ex parte folii extrema, parum scissa & sinuosa, lunata, album, levem, firmum, succosum, Junci crassitie, dianthum, quatuor uncias longum habet, supra quem pileolus, veluti fungus, insidet parvus, in quatuor aut quinque partes inferne divisus. Pileolus primum viridis est, parum ad flavum inclinans, postea flavescit, atque demum rufus efficitur; & partes illæ inferiores divisæ fructum nigrum disruptæ ostendunt, atque apertis fructus seu vascula seminalia decidunt nigro-purpurea, succosa cum viridia, siccata vero pulverem pro semine nigrescentem fuliginosum continent. In saxis aquosis & umbris oritur juxta rivulos, fontes aut puteos.

Analyti chymica, ex totius plantæ recentis lbij. ℥iiij. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis herbacei, obscure salis lbj. ℥i. ℥ij. gr. lx. humoris limpidi, primum obscure salis, deinde obscure subacidi, ℥xij. ℥vij. gr. vj. humoris limpidi, tum alcali urinosi, tum acidi, ℥v. ℥ij. humoris fusci, leviter empyreumatici, manifeste subfalsi, alcali & subacidi ℥vij. gr. liij. olei adiposi ℥iiij. gr. xxiiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vi. ℥ij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ruforum ℥iiij. ℥ij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi salis gr. xxv. tantummodo extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥i. ℥iiij. in calcinatione ℥i. ℥vij. gr. xxxvj.

Hepatica saporis est herbacei cum amarore nonnullo & adstrictione, & odore leviter aromatico, bituminoso, quasi mastichino perfusa. Sale essentiali ammoniacali cum medio-cri olei bituminosi portione & copiosa terra conjuncto instruitur.

Ex horumce principiorum miscela compositum exsurgit potenter incidendi, abstergendi, adstringendi & consolidandi virtute præditum. Hepatica est insignis hæc planta, nec non vulneraria. Pulmonum, hepatis, lienis & ceterorum viscerum obstructions aperit, humores crassos dividit, solvit, partium tonum firmat roboratque. Sanguinem sistit in vulneribus. Humorum acrimoniam ratione terræ & olei bituminosi demulcet & retundit. Cæsalpinus notat quod adustos & crassos humores leniter purget, si in magna copia ut pondere lbij. ejus decoctum propinetur, præsertim si cum sero lactis confectum fuerit: quo remedio iterato per multos dies sanatos multos vidit ex maligna scabie & ulceribus exedentibus. Usus ejusdem in hæctica febre infantium, empyemate, phthisi, ictero, scabie & cutaneis affectionibus commendatur. In jussulis aperientibus ad M. j.

Emanuel Konig in suo Regno Vegetabili, hunc pulverem velut specificum antiphthisicum proponit.

24. Lichenis petraei exsiccati & pulverati ℥ß. Geran. Robertiani pulver. Pulmon. vulpinor. præparator. Boli armen. ana ℥ij. Antihectic. Poter. ℥ijß. Sacchar. cand. ℥i. M. F. pulvis. Dosis ℥ß. vel ℥ij. mane & vespere.

Officinæ Basileenses syrupum servant ex Lichene præparatum, qui infantibus tussientibus & scabiosis, maxime autem phthisicis utilissime datur.

Hepatica usurpatur in syrupo de Cichor. simplici & composito.

HEPATICA nobilis, Hepatica trifolia, Off. Ranunculus tridentatus, vernus, flore simplici, cœruleo, Inst. R. H. 286. Trifolium Hepaticum, flore simplici, cœruleo, C. B. P. 330. Raii Hist. 580. Trifolium Hapaticum sive Trinitatis herba flore cœruleo, J. B. 389. Hepatica trifolia, cœruleo flore, Clusii Hist. 247. Trifolium magnum seu aureum, quod nobilis Hepatica, Tragi 519. Hepatica aurea, Brunsfels. Tabern. Icon. 527. Trinitas Matthioli: Hepatica nobilis sive Trifolia Parkinson. Trifolium aureum S. Pauli Quadr. Bot. 5. vulgo, Hepatique des Fleuristes, ou belle Hepatique.

Radices sunt crassiusculæ in plurima capita divisæ, fibris innumeris ex rubro nigricantibus varie intertextis capillatæ, adeo ut totæ fibris hisce occultentur, nec aliud esse videantur quam massa seu congeries fibrarum glomeratarum & miris modis implexarum. E singulis autem radicis capitulis seu nodulis quotannis progerminant primo flores: deinde folia, cum primum emergunt complicata & hirsuta, postquam extenduntur glabra, superne obscurius viridia, aversa parte pallidiora, & interdum Cyclaminis modo purpurascencia, firma, triquetra, in tria segmenta non tamen ad pediculum usque divisa, per margines æqualia, pediculis semipalmatis & longioribus insidentia. Caules ex eadem

dem radice plures, tenues, pediculis foliorum breviores, nudi, singuli singulos flores sustinent speciosos, rosaceos, & sex vel octo petalis cœruleis conflatos, staminibus cum suis apicibus intus plurimis cum calyce trifolio & pistillo globoso ac verrucoso, quod abit in capitulum in quo plura semina acuta, Ranuncolorum modo congeruntur. Variat floris colore cœruleo, carneo, albo: in hortis colitur ob floris sæviante hyeme erumpentis elegantiam. Herba integra usurpatur.

Inter plantas Hepaticas recensetur, necnon vulneraria dicitur. Refrigerat enim, siccatur, roboratur & adstringit. A nonnullis, referente J. Bauhino, ad vulnera glutinanda tam foris illita quam intus sumpta probatur: item ad enterocelas, in quem usum pulverem dimidii cochlearis mensura ex vino austero propinant. Tota planta decoquitur in vino eodem ad columellæ fauciumque inflammationes. Tragus asserit, herbam vino decoctam & potam obstructione liberare jecur, præsertim in his qui veneri nimium indulgere: eandemque inflammationes impositam sedare, doloresque demulcere. Easdem vires ejus. aquæ distillatæ tribuit. Nonnulli ejus extractum cum Saccharo præparatum in herniis puerorum perutile esse asserunt. Aqua pluvialis, post ternam quaternamve ex recentibus foliis cohobationem instituta, fit cosmetica egregia, quam honestissimæ matronæ, narrante Simone Paulli, ubi sole sub ardente versatæ sunt, ad formæ suæ restaurationem solent expetere.

H E R B A P A R I S.

HERBA PARIS. Off. Dod. Pempt. 444. Inst. R. H. 233. J. B. 3. 613. Solanum quadrifolium, bacciferum, C. B. P. 167. Uva versa, Uva lupina, Uva vulpina, Germanorum: Solanum tetraphyllum, Adversar. Lobel. Icon. 267. Aconitum filutiferum, Tabern. Icon. 112. Aconitum Pardalianches monococcon Cordi: vulgo, *Raisin de Renard*.

E radice tenui, longiuscula, geniculis aliquot articulata, oblique serpente, alicubi interdum progerminante, cauliculum erigit teretem & singularem, solidum, duos palmos altam, prope terram rubentem, superius viridem: atque circa hunc folia promit quatuor, ab uno veluti centro in decussis sive crucis figuram concinne digesta, ex angusto principio lata, in acumen desinentia, rugosa & nervosa, per margines aqualia, inferne splendentia, superne nigricantia. Supra hæc, in cauliculi fastigio, flos prodit cruciformis, quatuor scilicet petalis longis, angustissimis, acutissimis & viridantibus constans octonis staminibus longis, acutis, viridibus, cum additamentis ut plurimum croceis, nonnunquam albicantibus, & calyce ex quatuor latiusculis, acuminatis, & viridantibus foliis composito: in cujus medio sedet pistillum seu embryo fructus cum stylo brevi. Embryo autem abit deinde in fructum seu baccam mollem, fere globosam, atropurpuream, in quatuor loculamenta divisam, ex cujus umbilico quaterna filamenta ejusdem cum ea coloris emicant. His in loculamentis semina copiosa, minuta, oblonga, albida, magnitudine Papaverini aut Amaranthi, continentur. Odor totius plantæ virosus & ingratus. In agro Parisensi sponte nascitur. Tota planta in usum venit.

Analyti chimica, ex ℥iij. & ℥xij. totius plantæ recentis, dempta radice, per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis herbacei, obscure acidi ℥xij. ℥iij. humoris magis ac magis manifeste acidi & austeri ℥iij. ℥vij. ℥i. humoris rufi, leviter empyreumatici, minus acidi, subsalsi, austeri & obscure alcali ℥v. gr. lx. humoris rufescentis, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥vij. salis volatilis concreti urinosi gr. xlij. olei extracti ad instar spissi ℥i. ℥iij. gr. xxxij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ℥iij. gr. xlviij. quæ rite calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥i. ℥. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ℥v. gr. xlij. extracta sunt. Partim jactura in distillatione fuit ℥iij. gr. xliij. in calcinatione ℥ii. ℥iij. gr. xij.

Herba Paris salelem essentialem obtinere videtur vitriolico-ammoniacalem cum multo oleo bituminoso conjunctum.

Alexipharmaca censetur, cephalica, resolvens, & anodyna. Fuerunt qui eam Aconiti specie[m] esse conjectantes, venenatam prodiderunt. At vero Lobelius in *Adversariis* eandem alexi-

alexipharmacam esse probat experimento duorum canum, quorum intimas in fauces vindicta fuit Arsenici & Mercurii sublimati ana ℥ss. carnibus admixta. E vestigio, inquit, uterque canum ore patulo aerem captabant, spumas elidebant, anxioque & crebro conatu, sed irritò, vomere nitebantur: latratus edebant ore & assultu rabido, rictusque minaci proximum quemque invasuri videbantur. Hora vix exacta uterque frigidior & quietior factus, decubuit moribundus. Tum Pulveris Saxonici ℥ij. ex rubello vino infusæ fuerunt in fauces unius, ac nec tum quidem quicquam evomit: quin potius aliquanto post, cum socius periculi jam enectus esset, hic nobis attractantibus visus fuit calefcere. Itaque cepit ore reptare, oculos referare, & animum viresque adeo repente recipere ut hilari & ludibundus aliquot horis post, cœnam sub mensa cepit, planeque convalescit. Idem evenit ad Badenses Thermas aliis canibus quibus data fuit cum arsenico mixta nux vomica: sed hi vertigine ventrisque diris cruciatibus acti sese in gyrum indefinenter versabant.

Joann. Schroderus usum baccarum internum alexipharmacum in peste, venenatis morbis, venenisque assumptis pronuntiat. Ettmullerus eas eorum malignitatem per sudorem expellere scribit.

Baptista Sardus & Cæsalpinus adversus mentis emotionem, insaniam & fatuitatem tam per morbi diuturnitatem aut sævitiam, quam pravarum rerum assumptione contractas commendant, si viginti continuis diebus dimidium cochlear pulveris hujus herbæ jejuno propinetur. Idem præstat solum baccarum semen pulveratum, si Matthiolo credere fas est, ℥ss. vel ℥i. pondere potum ad vigesimum usque diem. Secundum Camerarium pulvis radice colicam sanat. Eadem baccæ n. v. vel ix. pulverizata & in aqua florum Tiliæ propinata nonnullis summopere laudantur adversus epilepsiam, in primis infantum.

Non desunt tamen qui asserant acinos Uvæ lupinæ devoratos soporem inducere. Ego sane, inquit H. Tragus, illos nequaquam degustare volo, ne forte prorsus obdormiam. S. Paulli propter diversas auctorum hac de planta sententias internum illius usum prohibet, Galeni monito obtemperans. Medicinas, quæ jam longo tempore probatæ sunt, quæque uno ore a peritis Medicæ materiæ auctoribus commendantur, omnibus aliis præferre videtur. *Lib. 1. de antidotis c. 23. p. m. 399.*

Extrinfecus foliorum & baccarum usus plurimum commendatur in bubonibus pestilentialibus, calidis tumoribus, inflammationibus malignis, paronychia & ulceribus inveteratis, sive in decocto, sive sola contusa, aut cum fuligine impastata, in forma cataplasmati imponantur. Sic, auctore Ettmullero, & ad inflammationem & tumorem scroti ac testium, folia imposita admodum laudatum sunt remedium, non minus quam in inflammatione ipsius penis cataplasma ex herbâ virente contusa factum & applicatum egregie convenit. Hujus plantæ foliis aliquid anodyni & narcotici in recessu recondi existimat quo æstus & dolorem valent refrænare: propter quod in cancro tam exulcerato quam occulto folia hæc contusa in mortario plumbeo & imposita non leve levamen asserere scribit.

Folia & baccæ in pulvere Saxonico usurpantur, cujus hæc est descriptio a Lobelio recensita.

24. Utriusque Angelicæ, domesticæ nempe & sylvestris, Vincetoxici, Valerianæ domesticæ, Polypodii querni, radicum Althææ & Urticæ ana ℥iiij. corticis Mezerei Germanici ℥ij. Grana Herbæ Paradisi n. xxij. folia ejusdem cum toto n. xxxvj. Exaceratis in aceto radicibus & siccatis fit omnium pulvis. Dosis ℥ij.

H E R N I A R I A.

HERNIARIA, Millegrana, Herba Turca, *Offic.* duplex est, alia glabra, alia hirsuta.

HERNIARIA glabra J. B. 3. 372. & *Inst. R. H.* 507. Polygonum minus, sive Millegrana major glabra, C. B. P. 281. Herniaria, *Dod. Pempt.* 114. Empetrum, *Tragi* 527. Herba Turca, sive Herniaria, *Lobel. Icon.* 421. Epipactis Anguillar: vulgo, *Herniole, Turquette, Herbe du Turc.*

HER-

HERNIARIA hirsuta J. B. 3. 379. *Inst. R. H.* 307. Polygonum minus sive Millegrana major hirsuta, C. B. P. 381.

Parva hæc herba supina humique procumbens, late subjectum solum occupat luxurie læta complurium ramulorum, quos ex pusilla radícula in altum descendente fundit, hinc inde sparsos, teretes, subrubentes, creberrimis interceptos geniculis, ad quorum singula adversa folia perquam exigua, Serpilli minora, ex viridi lutea, in hac hirsuta, in illa glabra, gustu acri. Eisdemque locis erumpunt mirum in modum numerosi flores, minimi, luteoli, aut albidii, apetalii, plurimis scilicet flaminibus constantes, ex calyce surgentibus. Horum pistillum abít deinde in semen perpusillum, splendens, nigrum, in capsula oblonga & striata quæ calyx floris fuit & per maturitatem horizontaliter rumpitur, reconditum. Utraque agri Parisiensis incola in usum medicum indiscriminatum recipitur.

Analysi chymica, ex totius plantæ floridæ & seminibus fetæ ℥v. distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis & odoris herbacei, obscure acidi ℔j. ℥ij. ℥iij. gr. lxxj. humoris limpidi, sub finem rufescentis, magis ac magis manifeste acidi, & austeri ℔j. ℥xv. ℥vij. gr. xxiiij. humoris rufi, tum acidi, tum alcali & sale volatili urinoso imprægnati & austeri ℥iij. ℥vj. olei adiposi ℥ij. ℥vij. gr. xij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥xiiij. ℥vj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥vij. ℥vij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ℥iij. gr. lx. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥vj. gr. xliij. in calcinatione ℥vj. ℥vj. gr. xxxvj.

Herniaria saporem salsum, acrem refert, chartam cœruleam colore rubro leviter tingit. Sale donatur essentiali vitriolico ammoniacali cum oleo copioso & terra adstringente conjuncto.

In curandis herniis præsertim omenti & intestinorum, quæ propter peritonæi laxitatem in scrotum descendunt, speciatim est proficua. Andreas Matthiolus refert, Gabrielem Fallopium Mutinensem hac tantum herba plures intestinorum ramice laborantes sanavisse. Eandem Jacobus Hollerius Medicus Parisiensis celeberrimus mirum in modum ad hernias commendat in tractatu *de morbis internis cap. 62.* Et propterea a Parisiensibus herba Holleriana dicta fuit. Hollerius succum expressum solum vel subinde affuso vino albo ab ℥ij. ad ℥iij. per novem dies propinat. Antonius Valetius in *annotationibus in Hollerium* narrat, adolescentem quemdam, cui citatior saltus insignem herniam conciliaverat unico haustu aquæ stillatiæ Herniariæ curatum fuisse, admoto tamen post reductionem factam hoc emplastro.

24. Emplastri contra rupturam & emplastri de gratia Dei ana ℥j. Sanguinis draconis, Olibani, & radic. Osmundæ regalis pulverator. ana ℥ij. cum modico olei Mirtillor. Molliantur in igne, & fiat emplastrum super alutam.

Alii Herniariæ pulverem vel vino dilutum aut jusculo, vel sub formo boli ad ℥j. exhibent. Macerantur vel coquitur ejusdem herbæ M. j. in aquæ vel vini ℔j. & colatura ad ℥vj. vel ℥viij. propinatur: & post reductionem omenti vel intestini cataplasma ex herba contusa sola vel cum aliis huic morbo accommodatis mixta parti afflictæ admovetur. S. Paulli cataplasma sequens adversus exomphalon expertum proponit.

25. Herbæ Perfoliatæ cum toto M. j. Herniariæ, Auriculæ muris, Plantaginis, musci Acaciæ nostratis ana M. ℥. In suff. quant. vini rubri cocta loco affecto applicentur, & umbilicus fascia arcte & debite constringatur.

Commendantur quoque pulvis, decoctum, infusum, vel vinum ex musto cum herba recenti fermentato paratum ad urinam ciendam, ad promovendas arenulas in urinariis meatibus hærentes, & ad nephriticos dolores sedandos. Cl. Tournefortius aquam diureticam ex hac herba conficit in urinz suppressione & nephritide præstantissimam.

26. Herniariæ & Melissæ Tragi ana ℔ij. Asperge salis marini M. ℥. & aquæ q. s. Digerantur per triduum. Postea in Balneo arenæ distillantur. Deinde aqua distillata iterum atque iterum novis plantis affundatur, & distilletur. Servetur ad usum. Dosis ℥iij. cum vini albi tantumdem. Quarta quaque hora exhibeatur in urinz suppressione, & nephritide.

Extus inungantur abdomen, inguina, perinæum & lumborum regio oleo per infusionem

sionem parato ex Millepedum M. j. Cantharidibus n. x. & semin. Ammeos ℥j. in olei Olivarij. q. s. igne leviter decoctis aut sub solis æstivi radiis per triduum maceratis.

Præterea Herniaria ab Ettmullero inter plantas vulnerarias numeratur. Anguillara scribit succum hujus potum, aut herbam esitratam, vel etiam emplastri modo plagæ impostam, morbis a vipera auxiliari. Idem refert eam jejori prodesse, & aquam ejus distillatam & potam intra dies octo icterum sanare.

Joann. Godofredus Grubmannus adversus oculorum caliginem Herniatiam, quam ea de causa Oculariam nuncupat *Specimine publico anno 1706. Jenæ edito*, velut specificum promulgavit, & illius usum senibus æque ac juvenibus, visionem lectione scriptorum subtiliore caractere impressorum diu noctuque debilitantibus commendat. Pulverem ejus pani butyro illito aspergit & mane ac vespere exhibet: vel extrahit ex ea cum spiritu vini per infusionem & digestionem essentiam singulis auroris in jusculo vel aquam ejusdem distillata propinandam: quin imo pulverem ejus cum radice Helenii, foliis Verbenæ, Eufrasiz, Betoniz, Chelidonii majoris, Majoranæ, Rutæ, addito saccharo in formam Trageæ non minori cum successu redigit.

H O R D E U M.

DUæ in primis Hordei species ad usum esculentum, & Medicum recipiuntur, scilicet Hordeum Polystichum hybernum, & Hordeum Polystichum vernum.

Hordeum Polystichum hybernum, *Off. Hordeum Polystichum hybernum C. B. P. 22. & Inst. R. H. 513. Hordeum polystichum, J. B. 2. 429. Raii hist. Hordeum polystichon hybernum majus. Tab. Icon. 274. Hordeum majus, Tragi 638. Hordeum primum, Anguillar. Hordeum, Brunfels. Matthioli. vulgo, Orge.*

Hordeum, ut reliquæ culmiferæ stirpes radicibus est fibrosis, tenuibus, numerosis: brevior culmo quam vel Triticum vel Secale, sesquicubitali tamen interdum, & in latiore solo bicubitali, quinque, sex, & pluribus interdum geniculis intercepto; ad quæ singula folia graminea, longa, angusta, culmum aliquousque obvolventia, ima triticeis angustiora, superiora nonnunquam æque lata, scabriora, & quousque culmos obvestiunt, glauco quodam polline plerumque obducta. Spicas promittit in ordines & versus nunc ternos, interdum quatuor, nunc sex, nunc octo axi dentatæ affixos digestas, longis, firmis, mordacibus & asperis aristis e glumarum apicibus prodeuntibus munitas: in quibus flores nascuntur apetalis, staminibus plurimis constantes ex calyce ut plurimum triphylo surgentibus. In centro calycis seu glumæ embryo fructus reconditur, qui deinde abit in semen duas tresve lineas longam, pallidum vel flavescens, farinaceum, utrimque acutum, ventre tumido, glumæ, quæ calyx floris fuit arte adhærescens, adeo ut eam deponere vix queat. Seritur in arvis autumnis, & sequenti anno colligitur.

Hordeum polystichum vernum, *Off. Hordeum polystichum vernum, C. B. P. 22. Inst. R. H. 513. Hordeum hexastichum pulchrum, J. B. 2. 329. Hordeum polystichum æstivum, Tabern. Icon. 275. Hordeum septentrioni notissimum, Lobel. Obs. Hordeum senis versibus, Matthioli. Gamerar: vulgo, Orge de printemps, Orge avance.*

Priori breviores spicas præfert, & crassiores. Cæterum non differunt nisi solo satiationis tempore. Hoc apud nos in arvis verno tempore seritur.

Hordei stipulæ per maturitatem molliores sunt minusque fragiles quam triticeæ: unde & succulentiores sunt, & pabulum bobus, & vaccis alendis commodius, & pinguius supeditant. Spicæ ob longitudinem, & gravitatem plerumque nutant & deorsum incurvantur, & vel viginti interdum grana in singulis versibus continent. Ab eodem grano plures stipulæ exeunt.

Analysi chymica, ex granor. Hordei ℔vj. & ℥viij. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore decoctum Hordei referentis, primum obscure subsalsi, obscure acidi, deinde manifeste acidi ℔j. ℥iij. gr. xxiv. humoris rufi, empyreumatici, impense acidi, acuti, primo obscure austeri, deinde manifesti ℔j. ℥x. ℥iv. gr. xlviij. humoris rufescentis, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥iv. ℥ss. olei spissifere

fere adiposi *℥iv. ℥v. gr. xxxvj.* Massa nigra in retorta residua pendebat *℥ij. ℥xiiij. ℥vij. gr. xxxvj.* quæ pulverata, & per decem horas rite calcinata reliquit cinerum *℥ij. ℥vi. gr. xl.* illorum cinerum lixivium adeo viscidum erat, ut chartam bibulam permeare vix, & nisi post longum temporis intervallum valeret: ex cineribus salis alcali fixi *℥j. lixivio extracta est.* Partium jactura in distillatione fuit *℥ij. ℥vi. ℥j. gr. xxxvj* in calcinatione *℔ij. ℥xj. gr. lxxij.*

Hordei semen seu granum multum salis essentialis tartarei continet cum sulphure crasso copioso, nonnihil salis ammoniacalis & terræ adstringentis conjunctum. Ex hac mixtura compositum exsurgit farinaceum, quod cum aqua dilutum vel coctum in mucilaginem abit adeo viscidum, ut igne quidem destrui vix possit; quandoquidem granorum Hordei insignis portio, (fere tertia pars) in carbonem convertitur, & cineres licet optime calcinati mucosam & viscidam reddunt aquam. Hæc farinacea & mucosa substantia actuosus donatur principiis, quæ, si ope aquæ in motum agantur, fermentationem concipiunt, mucosæ partes dividuntur, attenuantur, ac compositum vinosum fit, ut experimur in Cerevisia postea acetosum, ac tandem evanidum aut putidum, sicut ceteri fere omnes plantarum succi. Ex liquore vinoso seu Cerevisia spiritus ardens extrahitur spiritui vini haud absimilis.

Hordeum non easdem cum Triticum facultates obtinet; si quidem Triticum calefacit: Hordeum vero quocumque modo paratum sit, nunquam corpus calefacit, sed quodammodo refrigerat & abstergit, & varie pro modo præparationis tum humectat, tum siccatur. Coctum ut in ptisana humectat, tostum ut in polenta siccatur. Differt præterea a Triticum, quod succum tenue aut saltem minus crassum ac deterforium generet, cum Triticum crassum ac lentum sit & nonnihil obstruentis naturæ obtineat. Nonnulli observant Hordeum flatulentum esse, & stomacho adversari, quod quidem intelligendum est de Hordeo coctione aut fermentatione non debite subacta aut de ventriculo Triticeis assuescæto.

Ex Hordei farina olim apud populos quàmplurimos, panes conficiebantur, & hoc etiam sæculo fiunt, verum in annonæ caritate & ad sublevandam Tritici inopiam a tenuioribus præcipue. Apud nos certe, sicut apud Romanos olim, mediocrem habet auctoritatem, saltem ad panificia; nam ad conficiendam cerevisiam valde expeditur, & a septentrionalibus populis quotidiano usu frequentatur, illis æque necessarium pro potu parando, ac Triticum pro pane. Reipsa Hordeum minus quam Triticum alit, difficilius concoquitur, quoniam minus habet lentoris, & corpori agglutinari, & adherere æque ac Triticum nequit. Hordeum laudatur candidum, & purum, totum plenum, densum ac ponderosum, quantum ejus natura postulat. Reprobatur gracile, rugosum, laxum ac leve. Nec statim a messæ & tritura eo utendum est, sed loco sicco, & minime humenti per aliquod tempus condendum est propter humorem viscidum supervacuum, qui exhalari aut attenuari postulat. Quando vero mediocriter siccatum contrahi videtur, tunc ejus usus tempestivus est, idoneus & salutaris. Cortex autem exterior, qui furfuraceus, interiore pulpa seu farina siccior est, minime vel parum nutrit, abstergit, & purgatorium quid, monente Hippocrate, obtinet.

Variis modis Hordeum paratur, vel ut alimentum sit, vel ut alimentum medicamentosum.

1. Panes ex Hordei farina conficiuntur. Triticeis friabiliores, & multo inferiores, pabulum tenuioris fortunæ hominum præbent, iis tantum accomodati sunt, qui duos subire labores necesse habent, robustum enim ventriculum requirunt: quapropter apud Athenienses, narrante Plinio, gladiatores, qui eo frequenter vesciebantur, hordearii cognominati fuerunt. Dicuntur etiam convenire catarrhosis, hydropicis, & mulieribus, quibus menses immodice fluunt. Laudabiliores sapidioresque panes evadunt, si Hordeum cum Triticum, Spelta, aut Secali æquis portionibus misceantur.

2. Maza Græcorum, & Latinorum, genus panis Hordeacei apud veteres usitatum, Hordei tosti farina est liquore aliquo conspersa atque subacta v. g. aqua, oleo, lacte, vino, sapa, melle, &c. Hinc forte placenta, quæ in officinis ex amygdalis, & lac-

faccharo conficiuntur, Massipanes nominantur. Maza coquitur, inquit Galenus L. 1. de alimentis cap. 12. panibus Hordeaceis ægrius magisque ventriculum flatu implet, in quo, si diutius manserit, turbationem excitat. Citius autem subducitur seu deicitur, si bene commixta fuerit ac diutius subacta. Quod si mel quoque addatur, citius etiam ventrem ad excretionem excitabit.

3. Polenta, ἀλευρον Græcis, geminam habet apud Auctores significationem, generalem & specialem. Generaliter quamlibet farinam cujuslibet frumenti & leguminis denotat. Fragmenta enim omnis grani mediocri magnitudine moliti ἀλευρον vocabant præci: majora fragmenta κρήμνα seu farinas crassiores, vulgo Griau ou Gruau: minora ἀλευρα, farinas tenuiores. Specialiter polenta farinam Hordei recentis tolli vel frixi, ex qua pulvis parabantur cum aqua, vel lacte, vel passo significat. Ait enim Plinius Polentam ab Hordei farina eo distare, quod torretur: Fit Polenta laudatissima inquit Galenus L. 1. de Alimentor. facult. c. 11. ex recenti Hordeo mediocriter frixo. Græci Hordeura aqua perfusum siccabant nocte una: postero die frangebant: tum molis frangebant. Alii vehementius tostum rursus exigua aspergebant aqua, siccabantque priusquam molerent. Nonnulli Hordeum virentibus spicis decussum recens purgabant, madidumque tundebant in pila, atque in cordibus eluebant, ac sole siccatum rursus tundebant, purgatumque molebant. Polenta omnes, ait Galenus loco citato, quæ quidem legitime decenterque facta, boni odoris est: sed suaveolentissima illa, quæ ex optimo & recenti Hordeo, quod spicam non admodum siccam habet paratur. Addit insuper morem esse compluribus eam sapa & vino dulci mulsoque commixtis, nonnunquam sola aqua conspersam, æstate duabus tribusve horis ante balneum bibere, idque sitis extinguendæ gratia. Sæpius antequam Hordeum torretur, pinseturque, Linum Salem & Coriandrum miscebant, quorum hauc proportionem ac mensuram Plinius refert. Recipiebant Hordei ℥xx. Semin. Lini ℥iij. Coriandri ℥ss. Salis ℥lj. His omnibus tostis, & simul tritis utebantur. Polenta leve & exiguum præbet alimentum: privatis quidem & ab omni exercitatione liberis satis multum: iis autem qui quoquo modo exercentur minus, quam satis est. Desiccatur vero magis quam Hordeum: alvum quoque cohibet.

Hodie in quibusdam Galliæ Provinciis sicca Hordei farina quasi torrida & in clibano resiccata venalis circumfertur, inspissandis carniū iusculis inserviens. Griotte vulgo dicitur aut Gruau. Offæ genus etiam paratur ex Hordeo sub mola trito in aqua & sale elixato atque despumato, cui lac aut butyrum adjiciuntur. Vocant des Gruaux d'orge. Ex avena quoque retorrida conficiuntur, quæ Gruaux d'Avoine.

4. Ptisana, Ptisana Latincorum, πτισσάνη, ἢ πτισσάνη Græcorum quadruplicem significationem habet: impropiam, generalem, specialem, & specialissimam, ac præcis medicendi artificibus usitatam.

Improprie in officinis ptisana sumitur pro decocto Hordei, quod tenue est, & substantiæ ejus parum retinet. Adduntur autem Hordeo etiam alia; v. g. Glycyrrhiza, Graminis radix, Passulæ, Jujubæ, Ficus, Semina &c. Sumitur Hordeum integrum, cum mundificandum, abstergendum, siccandum: excorticatum vero, quando leniendum, mitigandum, emolliendum, sitisque magis extinguenda.

Generaliter, pro quovis frumenti genere, quod pistum est, suoque cortice spoliatum, juxta vim vocis: πτισάνη enim vox videtur Athenæo deducta ἀπο τῆ πτίσεως, quod est tundendo deglubere, seu pinfendo decorticare. Verum ptisanam istam non simplici ptisanæ nomenclatura, sed addito frugis, ex qua constabat, nomine veteres exprimebant. Hinc dicebatur πτισσάνη πυρένη, ptisana triticea; χορδοπτισσάνη, in ζείας καὶ ὀρύζης πτισσάνη, quæ ex alica, zea, & oriza parabatur: quæ fit ex lentibus φακοπτισσάνη.

Specialiter, pro Hordeo pisto & decorticato cui proprie & peculiariter ptisanæ nomen comperit. Hordeum enim tundendo deglubebatur, ac suo cortice spoliatum recondebatur ad usum. Officinæ Hordeum mundatum hodie appellant: vulgo, Orge monde.

Specialissime, & juxta vulgarem Medicorum acceptionem, pro πτισσάνης specialiter sumptæ χυλὸς καὶ ῥοφήματι, hoc est ptisanæ cremore seu succo, & sorbitione. Celsus tamen jus Hordei integri, quod decorticatam non est, in aqua tantisper decocti, dum

coctione diffiliat, Hordei cremorem vocat : qui biliosis, & ardentibus febribus propinatur.

Ptisanam coquendi ratio aliis atque aliis diversa fuit, sed Græcis maxime vulgata hæc est, & optima quam Galenus annotavit L. 1. de *Ptisana* cap. 4. & Lib. 1. de *Alimentor. facultat.* cap. 9. Monet autem ad illius confectionem eligendum esse Hordeum optimum, & quod inter coquendum in magnam molem attollatur, & aquam optimam. Primum veteres Græci Hordeum crudum in aqua macerabant. Deinde maceratum manibus conterebant, donec exterior cortex manibus esset excussus. Tum validius iterum manibus confricabant, quousque totum illud quod paleacetum erat, ablutum esset: nisi ptisanam parare vellent majori abstergendi virtute pollentem: tunc enim Hordeum cum ipso cortice exteriori coquebant. Coquebant id autem primum vehementius, ut bulliret multum: postea igni blando, donec in cremorem abiret, qui etiam jus, succus, & lac, *ρῆμα* græce & *υῆλος* appellatur.

Hæc erat ptisana veterum simplicissima. Compositam tradit Galenus, loco citato. Coquitur Hordeum decorticatum in aquæ decem, vel, ut Paulus Ægineta ait, quindecim partibus: daturque inter coquendum opera, ut quam amplissime intumescat. Cum in tumorem est sublatum, aceti infunditur momentum, deinde olei exiguum; quod tamen etiam per initia injici potest. Quando ad exactam coctionem perventum est, sal friatus inspergitur, nec aliud quidquam præterea admiscetur, nisi forte Anethi aut Porri pauxillum. Et talis quidem est optima ptisanæ confectio. Ab ea multum aberat quam plerique aliis multis superfluis imperite condiebant. Alii namque Amylum, alii Sapiam indebant, alii Mel, & Cuminum, cinnamum potius quam ptisanam parantes. Nec desuit illis forte ratio, quod sic Hordei crassitiam tenuari, lentorem incidere, flatum discuti arbitrentur.

Hippocrates l. de *visu in acutis*, qui & de *ptisana* etiam inscribitur, miris ptisanam laudibus extollit, eamque omnibus frumentaceis sorbitionibus in acutis morbis præferendam judicat. Tunc enim de carniū usu in morbis nulla erat mentio. Galenus in *Commentariis* ait dicti Hippocratei veritatem elucere, si acutorum naturam, & qualitates viresque ptisanæ considerentur. Etenim morbi acuti cum febribus sunt conjuncti, & quidem putridis validique: ideoque ratione febrium opus iis esse refrigeratione, & humectatione: ratione putredinis concoctione, & evacuatione, concoctione quidem eorum quæ adhuc concoqui, & ad meliorem statum redigi queunt: vacuatione illorum, quæ jam plane sunt exulta, & concoqui amplius non possunt; pascere etiam eosdem acutos morbos refectionem & resuscitationem, virium causâ; hinc autem scopis, & intentionibus omnibus ptisanam satisfacere. Revera ab omnibus antiquis Medicis ptisana acutis, & ardentibus febribus accommodatissima censetur. Refrigerat enim lentis ac viscidis suis partibus sanguinis, & humorum æstum ac effervescentiam compescendo: humectat, solidas partes nimis rigidas emolliendo, sicciore, & crispas aquosis ac lentis particulis irrigando; humores vero spissos & viscidos dissolvendo, sanguinem fluxiliorem efficiendo, & ad circuitum suum placide, & æqualiter perficiendum aptiorem reddendo: magis sitim extinguit quam ipsa aqua, non solum humorum acrimoniam retundendo, sales, & sulphura nimis evoluta involvendo, & irretiendo, solidas partium fibrillas emolliendo, sed etiam lentore suo aqueas fluxiliores particulas intra fibrarum poros diutius retinendo: humores crudos ad coctionem disponit, tum succos inspissatos, & coagulatos dissolvendo, tum solidas in quibus reconduntur partes emolliendo & laxando. Creditas enim humorum vel est eorundem spissitudo nimia, vel nimia partium continentium constrictio aut erethismus, quibus diluentia apprime medentur: putridos humores abstergit, & evacuat eadem ob causam, restituendo nempe & secretiones & excretiones debitas: facillime concoquitur, & quaquaversum digeritur: Quid est enim ptisana? nisi chylus vel potius lymphâ jam fere perfecta, quæ succum nutritio succo congenerem nutritioni aptissimum continet, multa aqua dilutum, tenuissimum, levissimum, fluxilem, qui ventriculi succo facile consociatur, per totum corpus cito diffunditur, sanguini, & humoribus prompte, & intime permiscetur, eos diluit, fluidiores efficit, & partibus & omnibus nutrimentum quidem sed convenientissimum, quale in febribus requiritur, suppeditat atque circum vehit.

Alimentum est insuper innocentissimum, omni potentiori qualitate vel excessu carens, qui quidem aliqua dignus sit animadversione aut reprehensione: non enim salium, & sulphurum exuperantium majori copia donatur, sed omnia principia in eo ita sunt commixta, temperata, actuosæ particulæ aqueis, & terrestribus partibus adeo exacte involutæ, & subactæ, ut gustu excessus nullus percipiatur. Nullam inflammationem in partibus, nullum æstum in sanguine, in bile nullam effervescentiam excitare valet: quin imo si quæ sint turbæ in humoribus, ab ea facile sedantur, & coercentur. Si quid flatulenti in cerealibus deprehenditur, corrigitur in ptisanæ tostione, & coctione, quibus viscidæ ejus particulæ sufficienter attenuantur.

Præstantissimo hocce alimento medicamentoso antiquiores Medici in acutis ægrotantium vires sustinebant, naturæ morborum medicatrici opitulabantur, nullas morbo suppetias ferendo. Nec indiscriminatim ptisanam granulofam, aut ptisanam jurulentam cuicumque ægrotanti afferebant: sed modo cremorem solum, modo ptisanam, modo cremorem variis portionibus ptisanæ confusum, quantum scilicet ægro cuicumque pro varia febris ætate, aut indole conveniebat, ptisanam plus aut minus cremore dilui. Ptisanam enim nemini febricitanti indulgebant, nisi biduo post crismum vel catharsim elapso, cremorem prope nemini, etiam minus robusto, dum crisis erat futuro quarto die; nec ante septimum, si septimo tantum crismum futuram autumabant, & vires essent ferendo pares, sola portione contenti aut mulsæ seu hydromeli, aut apomelite (a), aut aqua frigida vel calente. Secus, cremoris oxyphaba (b) duo, id est uncias quinque dabant; simul ac semel, si semel tantum cibum sumere solitus fuerat ægrotus: bis, & cremoris dosi supradicta in duas partes divisa, si sanus bis pasci fuerat assuetus; æqualibus vel inæqualibus portionibus, pro ratione consuetudinis in sumendo cibo, dum valebat. A primo vel secundo die tam ex gum demensum magis magisque minuebatur, donec morbus pervenisset ad criseos tempora, id est, ad septimum, nonum, undecimum morbi diem: eo die nihil dabant præter potionem. Judicato morbo per crismum vel per concoctionem, alimentum quibus gradibus imminutum fuerat, augebatur. Biduo post crismum addebatur cremori, ptisanæ seu grani concocti nonnihil. Hoc sensum augebant imminuta cremoris portione, auctis dosibus, donec ad solidum alimentum per ova, pisiculos, avium corticalium extrema fieret reditus. In hoc curriculo, si fastidiebatur cremor ptisanæ, panis bis, ter, quater, quinquies, sexies elotus, donec aquæ innataret, sorbitioni fastiditæ sufficiebatur. Nec ex Hordeo solo alimonia febrientium petebatur, sed ex Zea, Chondro, (c) Trago, (d), deinde alica factitia, oriza, deinde Milio, imo & ipsis leguminibus. Ex his ptisanas conficiebant, nunc solo nomine notas, olim tam vulgares ut vix eas describere dignati sunt veteres. Nonnunquam & carnis nonnihil adiciebatur; sed hæc magis medicamenti vel condimenti nomine, quam alimenti, si quando liquiditas alvi aut fastidium stomachi infestaret aut metueretur. Nunc vero apud nostros homines harum sorbitionum vestigia sola supersunt: ptisanæ hujus ætatis, nudum nomen nisi quod Hordei nonnihil continent, ut constet aliqua nominis ratio.

Nec solum juscula carniū inolevere, exoletis jam tot plurimorum sæculorum auctoritate confirmatis ptisanis. Sed (quod quidem serio consideranti mirum videbitur & ab omni ratione alienum) postremis hisce temporibus, una cum jusculis carniū, pro antiquatis multiplicibus veterum scitis, de delectu, de mensura, de modo seu systasi, de intervallis alimentorum sorbitionum; de his sensum minuendis, augendis, vel omnino prohibendis pro ratione virium, ætatis, consuetudinis, temporum morbi: una successit lex omnium naturarum, ætatum, tempestatum, febrium utcumque inter se distantium communis, ineunte, procedente, vigente morbo, trium quatuorve horarum intervallis sorbitiones exhibere, non quales vellet Medicus ex artis decretis, hoc est leviores, ac leviores febre gliscente, sed a primordiis ad summum succo carniū majorum quadrupedum opimarum valentissimo refertas, & quantas ventriculus ægri potest admittere, hoc est, librales, vix exceptis paroxysmorum gravissimis temporibus. His autem vix minus quatuor libris bubulæ, vitulinæ, vervecinæ uni

(a) Decoctum paratum ex melle vel favis cum aceto commixtis, & tantisper decoctis.

(b) Oxyphabon, acetabulum, mensura.

(c) Alica, & Chondros granum significant ex Zea frumenti specie paratum, forte quid simile a *PO ge perse*.

(d) Tragus fit ex Olyra decorticata: Olyra est vel ipsa Zea, vel Zeæ aut Tritico responderet. Forte erat gruti species ex hoc frumento.

uni febrienti in unicum diem deputantur: adeo ut multo plus alimonie ægrotanti homini quam sano aggeratur. Liquidæ tantum, inquit, carnivori, illis offeruntur sorbitiones e carnibus longa coctione elicite. Verum quid est illa sorbitio nisi carniū succus, adeo compactus ut jam fluiditatem suam amittat, & in gelatinam concreascit; extractum potius salibus & sulphuribus carniū onustum & ideo ipsius carniū magis noxium. Et reipsa hæc jura sæpe ventriculū ægrum sollicitant, ardorem in eo concitant, difficile concoquuntur, imo citissime corrumpuntur, varia symptomata pariunt, ructus nidorosos, nauseas, vomitiones, diarrhæas, sulphuræi fœtoris intolerabilis dejectiones, insuperabile fastidium, & alia huic alimonie potius imputanda quam febrī: tandem in sanguinem irrepsa variis illum imbuunt partibus incendiariis, sulphureis, salinis, actuosis, quibus conturbatus vehementer effervesceat, febrilis excandescit ardor: ita ut non tam ægrī vires his alimentis sustineantur, quam putridorum humorum copia & morbi robur augeantur & crescant. Sed ad Hordeum redeamus.

Inter diversos Hordei præparandi modos tres nobis aliquantisper adhuc usitati supersunt. Unus qui decoctum Hordei de l'eau d'Orge in officinis dicitur: alter a veterum ptisana parum discrepans, Hordeum mundatum dicitur, vulgo, un Orge mondé: Tertius Hordeatum de l'Orgeat, de l'Orge passe, seu cremor Hordei de la Creme d'Orge.

Decoctum Hordei vel simplex est, vel compositum. Simplex præparatur ex Hordeo vel integro, quod ratione corticis magis detergit, & in obstructionibus magis conducit, vel decorticato seu mundato, ut ajunt, quod paullo magis refrigerat & increasat. Cum aqua communi purissima plus minusve coquitur, modo ad granorum mollitiem tantum & turgescientiam, modo ad perfectam crepaturam, ut ajunt, seu donec granorum tunicæ a nimia farinaceæ substantiæ rarefactione distrumpantur. Hæc decocta in febribus ardentibus & aliis ægri tudinibus utiliter usurpantur ad humores crassos & viscidos diluendos, ad humorum acrimoniam temperandam ac demulcendam.

Compositum vero decoctum Hordei fit cum radicibus Glycyrrhizæ, Graminis, Cichorii, aut aliis aperientibus, Scorsoneræ, Lapathi, Bardanæ &c. Passulis, Jujubis, Ficibus, Dactylis, feminibus, & aliis diversis pro diversis indicationibus. Sic Ettmullerus in pleuritide laudat potum ex decocto Hordei, in quo flores Papaveris erratici aut Bellidis infusi fuerunt; in variolis & morbillis decoctum Hordei cum Cornu Cervi; idem decoctum cum radice Chinæ in febribus ardentibus & cum radice Scorsoneræ in petechialibus.

Hordeum mundatum ex Hordeo integro conficitur, eoque laudatissimo, & pistino gluma sua decorticato, quod Orge grue nostrates appellant: cujus pars quædam in aqua maceratur, abluitur, & iterum manibus teritur, ut quidquid exterioris tegumenti inter pinsendum reliquum est, defricetur. In fistili postmodum reponitur, nova aqua affunditur, & in ea elixatur per quinque, sex, vel septem horas, donec in cremorem abeat: sed ne ebullitio interrumpatur, cum nova aqua opus est, tepida affundenda, & igne blando coquendo ptisana granulosa, in qua nempe semen ipsum restituat: ut vero melius fiat hoc Hordeum mundatum, quidam ab initio butyrum recens addunt, sub finem vero salis quantum satis. Sic paratum ab infima plebe comeditur. Alii ut suavius sapiat, Amygdala, & ad refrigerium semina Melonum vel Cucurbitarum admiscunt, & insuper multo Saccharo condunt. Hujus multus est usus per totum quadragesimale jejunium commodum præbet alimentum, & succum laudabilem in sanis & ægris generat.

Hordeatum quod veterum ptisanæ cremor, nobis Orgeat, sic conficitur. Hordeum, ut diximus decorticatum, maceratum & manibus fricatum, atque per horas septem octove elixatum in mortarium marmoreum conjicitur, cum Amygdalis dulcibus decorticatis denuo teritur, & sic trajicitur crassius, aliis liquidus tum additur Saccharum, & patinæ argenteæ impositum iterum pronis leviter ebullit, atque exhibetur sanis, ægis, tussientibus, extenuatis, his qui noctes ducunt insomnes, quo tempore semina quatuor frigida majora adjiciuntur. Cum post colaturam coquitur denuo crassius fit, & ma-

magis nutrit; fin minus, liquidius est, & avidius a multis sumitur, sed minus alit: propterea non tantum semel iulapiofum in morem propinatur. Interdum prifana sub finem coctionis lac additur, quo nomine suaviter elicitur, sed febricitantibus non convenit.

Si vero æger uberiori nutritione refrigerante & humefcente opus habeat, vel Hordeum incoquitur cum pullastro vel frustulo carnis vitulinæ: vel post longam in aqua elixationem, jus carnum affunditur & transcolatum simul cum Hordei cremore hauritur.

Quoddam apud Germanos & Belgas Hordeum præparatur in granula rotunda candida seminis Milii magnitudine contritum, quod Hordeum perlatum dicitur, ex eo quod semen margaritis forma, crassitudine, candore quodammodo referat. Conficitur ex Hordeo decorticato, & suspensa mola trito. Fortasse non multum differt a crinno veterum, quod *κρίνον*, Galeno monente, crassior fatina pars est, quæ effracto Hordeo grandiuscula invenitur, quæ exquisitionem molæ contractionem refugit, & per cribrum laxiora habens foramina transmissa est. Ex eo apud Hermanos Pulvis modo cum aqua, modo cum lacte, nonnunquam cum iusculo carnum conficiuntur.

℥. Hordei integri ℥j. Decoque in aqua pura, sed primum fervescentia abjiciatur: nova addatur, ad q. s. & coquatur igne lento ad ℔j. Fiat colatura sine expressione. Adde Sacchari rosati vel syrupi cujuscunque ℥j. Sumat æger pro potu solito, ad leniendam tussim, & ad sanguinis æstum in calidis affectionibus compescendum.

℥. Hordei integri optime loti M. j. Radicum Gramin. Brusci, & Cichorii ana ℥j. Coquantur in aq. comm. ℔iiij. Sub finem coctionis adde folior. Taraxaci, Scolopendrii ana M. Liquiritiæ rasæ, & contusæ ℥iij. F. apozema aperiens per cyathos, tertia quaque hora, propinandum.

℥. Hordei mundati ℥j. Bulliat leviter in aq. q. s. rejicienda. Nova, & limpidissima affundatur ad ℔iiij. & coquatur ad mollitiem. Tum adde Passularum ℥ss. Caricas ping. n. ij. Glycyrrhizæ rasæ, & contusæ ℥j. Bulliant per horæ quadrantem. Adde sub finem, Capillor. vener. Canad. florum Papaveris rhæad. & Tussilaginis ana M. j. Decoctum refrigeratum transcoletur, & pro potu servetur. Ad tussim sedandam, humorum acrimoniam compescendam, expectorationem promovendam.

℥. Hordei mundati optime loti ℥ij. Coquatur in aq. purissimæ q. s. igne lento ad crepaturam. Trajice deinde per colum, & ad ℥viij. adde Sacchari ℥j. vel syrup. de pomis simplic. de Althæa aut alterius ℥jss. aq. flor. Aurantiorum ℥j. Fiat Hordeum mundatum. Capiat mane, jejuno ventriculo, & vespere, dum ita cubitum ad temperandam humorum acrimoniam aut somnum conciliandum.

℥. Hordei mundati loti ℔ss. Fiat decoctio in aqua fontis purissima lento igne usque ad perfectam crepaturam. Aquam colo separa: & extrahe pulpam seu medullam per setaceum, quæ ad pultis consistentiam cocta servetur in vase terreo vitreato optime cooperto, & in loco frigido non multum humido, quia cito liquefceret. Hujus pulpæ duo aut tria cochlearia dissolve in iusculo, & coquantur per semihoram ad modum liquidæ panatellæ, seu cremoris Hord. antiquior. addendo si lubet aq. florum Aurantiorum perparum. Capiat æger bis aut ter in die.

℥. Hordei perlati vel Hordei mundati ℥ij. Coque cum frustulo colli carnis vitulinæ vel cum pullo gallinaceo. Colatura sumatur instar liquidioris panatellæ. Ad tabidos, & hæcticos nutriendos.

℥. Hordei mundati ad crepaturam cocti ℥jss. Amygdalas dulc. decorticatas n. vj. Semin. Melon. ℥iij. Contunde in decoct. Hordei ℥xvi. Expressioni adde syrup. de Althæa aut Nenuphar. ℥j. aqua flor. Aurantior. ℥j. Fiat emulsio pro duabus vel tribus dosibus.

Cerevisia, & Cervisia: Gallis olim *Cervoise*, nunc *Bierre*: Ζύθος aut Zythus *Ægyptiorum*, & *Græcorum*: Κῆποι *Dioscoridis*: Οἶνος *apertinus* *Diodori Siculi*, seu vinum Hordeaceum. Πίος seu *πίον* *Athenæi*: Βρυτον *ejusdem*: Βρυτον *Hesychii*: Φαυκ *Simplicii*.

meenis Setbi, & Arabum: Conadiv aliorum: Cœlia, & Ceria Hispanorum, *Plinii*: Potus Peleusiacus, *Columelle*. Sabaia Illyricorum, *Ammiani Marcellini*. Potiones sunt inebriantes non prorsus dissimiles. Ex Hordeo vel aliis Cerealibus præparatæ, licet ratione præparationis granorum, fermentationis, aut admixtarum rerum aliquantisper differant.

At Cerevisia nostra potus est aqua cum Malto infusione paratus & fermentatus, medizæ quodammodo inter aquam, & vinum naturæ.

1. Ex Hordeo Triticove, vel utroque Maltum, *Bœti Aetii*, & Brasium Quorundam, ad conficiendam Cerevisiam sic præparatur.

Grana Hordei vel Triticici in ampla cupa lignea macerantur per unum aut alterum diem, donec cum mollitie intumescant. Deinde subter infusa aqua, grana eximuntur, & in pavimento asseribus strato paulum exsiccantur, ut nimius humor aquosus evaporetur. Humida adhuc aliquantisper coacervantur ad alitudinem circiter dimidiæ ulnæ, quo protrusis perpussillis radicam cirris seu filamentis germinent, & quasi fermententur.

Germinatio hæc quo rectius successit, eo porosior evadit Malti substantia, ac infusione, extractione aptior. Sub germinatione autem hæc grana quotidie bis terve versantur, ac moventur, ut æqualiter germinent, ne quædam grana calore nimio suffocentur, & putrescant, quædam autem substantiam seu medullam omnem in filamenta ejusmodi effundant, quædam etiam in superficie, & per ambitum locata ab aeris frigore in germinatione impediuntur.

Postea vero ne nimia ejusmodi germinatione Maltum quasi enervetur, & nimiam actuosarum partium quantitatem deperdat, grana ita germinantia laxè & sulcatim dispersa aeri exponuntur ac sensim siccantur, vel tandem etiam supra tabulatum quoddam, igne subjecto, blando calore torrentur sapius sub rosthione versando ne adurantur. Torrefactio tamen si nimia fuerit, Cerevisiæ saporem ingratum conciliat.

2. Maltum molle molarum beneficio ad cremorem redigitur, ac dein aquæ ferventissimæ in cupa lignea infunditur, ea fere quantitate ut pulmentum referat, & a viris robustis, per aliquot vices, ligneis quibusdam instrumentis planioribus probe agitur, donec spuma in superficie appareat, quod signum sufficientis extractionis est: si maceratio hæc aut extractio jussu diutius protrahatur. Cerevisia evadit crassior, mucaliginosa, ac dein vix fermentescit, cujus causa in particulis terrestribus simul extractis latet. Deinde beneficio colatorii cujusdam lignei in cupa repositi, infusum cremore Malti imprægnatum transcolatur: continuo iterum exhauritur, & in caldario ad ignem rursus coquitur per semihoram, sesquihoram aut aliquot horas ut melius conservetur, adjectis aliquot manipulis florum Lupuli salictarii. Mox in cupas, ut refrigescat, distribuitur. Tandem hujus decocti frige facti libris octo vel decem, fermenti sive fœcis Cerevisiæ libra aut sesquilibra adduntur exacte agitando, in loco tepidiore: stragulis operiuntur, sensimque reliquus liquor affunditur, ut commodius fermentescant. Quibus absolutis liquor fermentescens transcolatur: vasa adimplentur, & demum fermentatione absoluta exactissime occluduntur.

Eidem Malto nova aqua affunditur fervida, transcolatur, & ex colatura tenuis Cerevisia concinnatur.

Quo diutius liquor Malto imprægnatus decoquitur, eo durabilior est Cerevisia, & ætatem melius fert, ceteris paribus. Lupulus Cerevisiæ incoctus, eidem diutius asservandæ, & ab aciditate tuendæ inservit, quod efficit amarore insigni quo pollet, quin & eandem sapidiorem salubrioremque reddit, nimium alæ lentorem attenuando, obstructions, quas Cerevisia sæpe gignit, aperiendo, & abstergendo. Quæ sine Lupulo Cerevisia conficitur, Ala dicitur ab Anglis. Si generosior sit, maxime nutrit, & corpus obesum nimis, & pigrum reddit. Cerevisia vero lupulata Pinguedinem dissipat, corpusque vegetius, & ad motum aptius efficit.

Cerevisia non ut simplex potus consideranda est ad sitim extinguendam, & sanguinem humoresque tantummodo diluendos apta, sed ut potio alimentosa, cujus lymphæ actuosissimæ gra-

granorum partibus fermentatione evolutis imprægnata, & plurimis eorundem mucosis partibus eadem fermentatione attenuatis, & in motum actis onusta plurimum nutrit, sanguinis motum augeat; & si nimia quantitate sumatur, caput & ferit, & inebriat. Revera distillatione, spiritus ardentis, spiritui vini haud dissimilis, portionem non mediocrem suppeditat, olei plurimum, & humoris acidi. Salem essentialem continet tartaro æmulum, sed crassiorē aut terreis ac oleosis particulis magis involutum.

Observandum autem diversas esse Cerevisiarum qualitates pro earum differentia, quæ multiplex est ratione materie frumentaceæ, Malti, aquarum, coctionis, fermentationis, substantiæ, ætatis, necnon etiam locorum, in quibus conficitur, ut accurate notatum fuit a Doctiss. viro Conrado Bartholdo Behrens in *Selectis Dieteticis*.

Frumentacea materia in genere selecta, & bona esse debet; & quo firmitus est frumentum, eo firmitus quoque potio. Ratione vero ejusdem, primo Triticea est, quæ quidem calefacit, valde nutrit impinguatque: sed sanguinem simul viscidiorē reddit, respirationis difficultatem, & asthma inducit, viscerum obstructions parit, urinam moratur, & nephritidi occasionem præbet, alvum tamen lubricat. Hordeacea fucci tenuioris est, nec ita nutrit ut Triticea, magis tamen aperit, abstergit ac urinam movet, præsertim lupulata, quæ ventriculum roborat, & calefacit. Avenacea in Polonia frequens minus calefacit ac nutrit, & si non satis defœcetur, flatulenta valde est, & alvum constipat. Urinas, & calculum pellit, in frequenti apud Anglos eapropter usu. Scalicina vinum Rhenanum colore subviridi æmulatur, nec ingrati saporis est, valde nutrit, simul tamen obstruit, & urinam moratur: respirationem difficilem reddit.

Ratione Malti nimis torrefacti Cerevisia saporis plerumque ingrati existit. Maltum vero quod calore Solis tantum exsiccat, facile corrumpitur, nisi servetur accuratissime. Cerevisiam suppeditat candidiorem, sed excrementitiam, quæque simul obstruit, & pectoris difficultatem inducit.

Ratione aquarum, facile per se patet optimas esse, quæ ex fontana aliisque salubribus parantur. Quo enim aqua est levior, & tenuior, eo melius granorum, & Lupuli qualitates imbibit, & extrahit. Quæ ex puteali, & stagnanti aqua conficitur, sapidiore quibuldā videtur, nec adeo facile acefcit. Sed improbanda est aqua turbulenta, & impuritatibus conspurcata, & corrupta, ne coctione & fermentatione non satis purgari, & defœcari possit, quiddid alii contra sentiant.

Coctio etiam ipsa ut & fermentatio non exiguum momentum ad Cerevisiæ bonitatem conferunt, ut jam dictum est.

Ratione substantiæ alia Cerevisia est tenuis, alia crassa. Tenuis existit ob frumenta pariori manu adhibita. Ejusmodi vero Cerevisia parum nutrit, melius vero humefcat, refrigerat, diluit, & totum corpus pervadit, unde quoque magis diuretica, & salubrior est. Crassa vero duplici ratione dici potest Cerevisia, 1. quatenus turbida, & fœculenta est; quæ plerumque crudæ ac flatulentæ sunt, difficulter digeruntur, obstructions, colicos dolores, stranguriam calculum, quandoque subito, & quasi in instanti causantur, sanguinemque crassum generant. 2. Crassior fit Cerevisia propter frumentum copiosius additum. Cum enim particulis farinaceis Cerevisiæ ejusmodi turgidæ sint, chylom quoque diluendo minus adæquate sunt, illis qui multo, & euchymo alimento utuntur, aut vinum bibunt, non admodum conveniunt, qui quidem rectius potu tenuiore sibi consulunt. Quibus verus ventriculus imbecillior, aut qui alimenta sumunt pauciora, & parum nutrientia, iis Cerevisia illa pinguiore apprimè conducunt, cum & ventriculi digestionem subveniant, adeoque condimenti vices præstent, & simul nutrant, unde & plurimis inde insignis corporis crassescencia, & obesitas.

Ratione ætatis præstat Cerevisia defœcata, præsertim tenuis, quamvis enim minus nutriat, facile tamen distribuitur. Recentior vero si simul turbida & crassa sit, incommoda modo recensita acceleret, & adauget. Vetus, quæ acefcere incipit, nervis, ventriculo, utero, renibus, & vesicæ noxia.

Dulcis fit Cerevisia a frumento, amara a Lupulo. Illa magis nutrit, non ita tamen cum

cum urina secedit, obstructions parit. Hæc magis calefacit, mesenterium, & viscera deobstruit, cujus tamen caput afficit, inebriat, ac somnolentiam inducit.

Diversis etiam qualitatibus imprægnantur Cerevisiæ a diversis rebus quæ sub fermentatione adduntur. Ita in Hollandia Cerevisia cum aromatibus paratur quam vulgo *Borrelbier*, lagenariam Cerevisiam vocant, quæ adhuc fermentascens in lagenis reconditur, & aperta lagena tota in spumam abit. Valde flatulenta est, & periculosum Zithi genus a nonnullis censetur. Non tamen sua laude caret, cum, si moderate, & tempestive sumatur, ventriculum, & digestionem egregie roborat, & in paralyticis affectibus utilis dicatur. Multæ parantur Cerevisiæ medicatæ: apud Anglos *Borraginate*, ab admixta *Borragine*, usitatæ. Aliæ *Absynthium*, *Carduum benedictum*, *Scordium*, radices *Gentianæ*, *Helenii*, *Angelicæ*, & sexcenta alia habent admixta quorum saporem, & vires obtinent.

His Cerevisiarum differentiis addi possent illæ, quæ a regionibus, & urbibus petuntur, quæ innumeræ sunt. Sic Anglicanæ plurimi æstimantur; Brunswicensis apud Germanos præstantissima dicitur. Apud nos quæ in S. Marcelli suburbio præparatur: vulgo, *Bierre des Gobelins*. Sed de singularum virtutibus agere non est nostri instituti. Jam de hac re prolixiores fuimus.

Ex Cerevisia spiritus ardens conficitur spiritui vini aliquantisper similis, sed odore & sapore minus grato, imo acri, ob oleum empyreumaticum crassum & acre, quo spoliari vix potest. Idcirco ad usum internum spiritus ex vino extractus semper anteponendus est. Chirurgi observant quoque hunc spiritum externe vulneribus admotum minus conducere ob acrimoniam, qua vulnera aliquantisper proritat. Externe hunc spiritum ex fermentaceis granis extractum anodynum dicunt aut soporiferum.

Farina Hordei inter quatuor farinas resolventes recensetur; & sunt farinæ Hordei, Fabæ, Orobi, & Secalis: quibus nonnunquam substituantur farinæ Triticæ, Lini, Fœni Græci & Lentis. Hæc farina externe sub forma cataplasmatismis admotæ emollit, resolvit, maturat, & anodyna est. Quapropter vel sola, vel cum aliis farinis adhibetur in cataplasmatismis.

℞. Folior. Malvæ, & Althææ ana M. ij. Flor. Chamæmeli, Melilot. summitatum Aneth. ana M. ss. Coquantur in aq. q. f. ad putrilaginem. Contusis adde farinæ Hordei ℥iij. Olei Chamæmeli ℥ij. Fiat cataplasma resolvens & emolliens.

℞. Quatuor farinar. resolventium ℔ij. Coquantur in lixivio leni cinerum Samento-rum. Tum effuso per vasis inclinationem lixivio massæ farinaceæ adde pulv. florum Camomillæ, Meliloti, Sambuci, & pulveris radices Iridis Florentinæ ana ℥ss. cum olei Chamæmelini q. f. Fiat cataplasma.

Si polenta Hordei, affirmante Simone Paulli, decoquatur in aceto, & decocto per linteum transcolato os proluatur, intolerabiles dentium dolores sæpe mitigat. Idem auctor sequentem observationem refert. „ Affinis quidam mens vehementissimis calculi doloribus & intolerabili ischuria laborans, post usitata remedia incassum usurpata, ei quod sequitur applicui. Recipiebam arbitrariam quantitatem probe confusæ Polentæ calidæ, & tantundem Lupuli, quæ frigebam, addita bene magna quantitate butyri, ex quibus parabam cataplasma quod tam calidè pectini & perinæo applicabat linteo impletum, quam ferre posset: & intra quadrantem horæ a recensitis symptomatibus liberatur. Postea simile cataplasma pluribus dein ægris & dysuria laborantibus felici successu præscripsi. “ Hæc S. Paulli.

Hordei integri decoctum tenue in gargarismis & injectionibus detergentibus usurpatur,

℞. Hordei integri pug. j. Coquantur in aq. comm. q. f. ad ℔j. Decocto dissolve Diamori simplic. ℥ij. salis Prunell. ℥j. pro gargarismo.

℞. Hord. integr. p. j. folior. Agrimon. M. ss. flor. Hyperici, Rosar. rubrar. summitatum Absynthii ana p. j. Coq. in aq. q. f. In colaturæ ℔j. dissolve mellis rosati ℥j. F. injectio detergens & vulneraria.

Hordeum mundatum usurpatur in syrupo de Hyssopo Mesuz *Collect. pharm. Penicher.*
Glossy Tom. II. Q Sy-

Syrupo Jujubino *Pb. R. Charas*, Electuar. Lenitivo *ejusdem*. Trochiscis Gordonii *ejusdem*. Integrum in syrupo de Cichorio composito *Pb. Reg. Charas*.

Ex Hordeo mundato præparantur Saccharum Hordeatum dictum & Penidia ab Arabibus Alphenicum dicta. Saccharum Hordeatum est confectio flavescens pellucida ex Saccharo in decoctione tenui Hordei tamdiu cocto donec consistentiam idoneam acquirat ut possit in bacillos effingi. Penidia vero sunt ex aqua Hordei & Saccharo ea proportionem & arte coctis, ut massa quædam exurgat admodum solida & ita tractabilis, ut digitis oleo Amygdalarum unctis non adhæreat, & in fila ducuntur, tenuiora, crassiora; breviora aut longiora & sæpius intorta, semper vero alba. Plurimum conferunt tussi, raucedini, asperitati arteriarum, sputo movendo, coquendo, excludendo, & omnibus affectibus pulmonum & thoracis.

H O R M I N U M.

Horminum, Orminum, Sclarea, Scarlea, Orvala, Orvalla, & Tota bona, *Off. Sclarea Tabern. Icon. 373. & Inst. R. H. 179. Horminum Sclarea dictum, C. B. P. Rati histor. 543. Gallitricum Sativum J. B. 3. 309. Orvala, Dod. Pempt. 292. Syderitis Heraclea, Fracastor: Matrysalvia major, Quorumdam: Galli centrum, Nonnullarum: vulgo, Orvale, Toute bonne.*

Radice est singulari, lignosa, plurimis fibris capillata, fusca, non ingrati saporis, postmodum palatum & fauces calefacientis: ex qua caulis oritur bicubitalis, digitum minimum crassus, quadrangulus, hirsutus, geniculis distinctus, in ramos conjugatim & cruciatim dispositos divisus, meniculis distinctus, in ramos conjugatim & cruciatim dispositos divisus, medulla alba fæctus: cum foliis binis, ex adverso positis, canescentibus, rugosis, glutinosis, longis pediculis insidentibus, ex rotundo oblongis, spithamam longis, sesquipalmam latis, ex ampliori basi in acumen desinentibus, ad marginem quodammodo dentatis aut crenatis. Hæcum olentibus, villis lenissimis asperis; quæ deinde oriuntur ad summum usque minora sunt; ex eorum alis longissima serie flores prodeunt quasi verticillatim positi, monopetali, labiati, subcœrulei, quorum labium superius amplum, prælongum, falcatum, pistillum tenue, incurvum, nonnihil exflans, in summo bifidum, quatuor embryonibus stipatum, & bina stamina cum suis apicibus oblongis occultat; inferius vero in tres partes divisum, media cochlearis instar excavata. Calyx cytiniformis, tubulatus, striatus, tactu glutinosus, in quinque spinulas divisus, quarum tres sursum spectant supra flosculum, duæ infra eum sitæ sunt. In imo calyce ad pistilli originem embryones reconditi abeunt per maturitatem in quatuor semina majuscula, subrotunda, altera facie gibbosa, altera angulosa, coloris rufescentis, lubrico levore perpolita, ad singulos verticillos cauli apponitur hinc inde folium, figuræ & texturæ multum diversæ ab inferioribus in caule & a radice exeuntibus: sunt enim hæc parva, concava, lata basi absque pediculo cauli immediate adnexa, in acutum apicem abeuntia, minus rugosa & tenuiora iis, quæ in caule sunt, colore purpurascente. Odor rotius plantæ vehemens & gravis; sapor amarus. Seritur in hortis & viridariis. Herba integra in usum venit.

Analysi chymica, ex totius Hormini floridi lbv. demptis radicibus per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi plantæ odorem saporemque referentis, subacidi lbj. ʒi. gr. xxxvj. humoris limpidi, magis ac magis manifeste acidi, austeri lbij. ʒvij. humoris limpidi, subsalsi, & minus acidi ʒi. gr. liij. humoris fusci, empyreumatici, acris, tum acidi, tum alcali, urinosi & austeri atque sale volatili urinoso copioso imprægnati ʒij. ʒi. gr. xvij. cum salis volatilis urinosi concreti granis aliquot: olei spissi ad instar syrui ʒi. ʒv. gr. xxxij. Massa nigra in retorta residua pendebat ʒv. ʒv. quæ rite calcinata præbuit cinerum ʒij. ʒvj. gr. xx. ex quibus salis fixi mere alcalini ʒvj. gr. xxx. li.

lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ℥ij. gr. xij. in calcinatione ℥ij. ℥vi. gr. liij.

Hormini folia odorem quasi citratum, acutum, vehementem; gravem tamen exhalant. Gustu amara sunt & aromatica. Eorum succus chartam coruleum parum mutat. Salem continere videntur tartareo ammoniacalem cum multo oleo tum tenui, tum crasso & terra confociatum.

Horminum Oenopolis Germanis in primis innotuit, inquit Ettmullerus pro vinis suis adulterandis. Solent namque ex ejus floribus cum floribus Sambuci per infusionem Rhe-nanum in Moschatellinum mutare.

Tragus asserit, vinum Gallitico imposito si effervuit & decoctum fuerit, apprimere stomachi frigiditati conducere, phlegmata incidere, consumere: frigidis, infecundis & albis mensibus laborantibus subvenire. Confitetur tamen, capiti noxium esse ob odorem gravissimum; præsertim si quis hoc vini genere intemperantius usus fuerit. Semen ejus, inquit Lobellius, *καρπύσιον* seu capitis gravitatem inducit odore: quo magni usus quibusdam septentrionalium ad Zythi Bieræque confectionem. Illud enim Lupuli vel penuria, vel vegetioris potionis faciendæ causa cortinis ferventibus adduat, sitque temetum, quo non multis poculis depletis temulenti fiunt, hilaritate propemodum insana.

Horminum tum interne sumptum, tum externe admotum plurimum commendatur his tribus in affectionibus, mulierum fluxu albo, suffocatione hysterica, & colicis doloribus. Folia & flores usurpantur in infusis vel decoctis ex aqua vel vino, vel in jusculis alterantibus conditum cum summitatibus floribus conficitur. Essentia quoque seu tinctura paratur cum spiritu vini a foliis & floribus pluries abstracto ad eadem utilis. In albo mulierum fluxu Ettmullerus decoctum Hormini cum Roremario in vase clauso paratum proponit. Corbejus *de morbis mulierum c. 3. p. 83.* refert, mulierem quandam alias mulieres fluxu albo laborantes curavisse hoc unguento. Scilicet Sclaream contrivit, cum butyro non salito miscuit, mixta vero per tempus putrefacienda reliquit, postea coxit, transcolavit, & colatum unguentum ad usum servavit. Hoc genitalia mulierum umbilico tenus inuncta fuerunt. Intrinsecus herbam istam comedendam dedit & sic istas mulieres libetavit. Observandum quoque fuit, narrante Ettmullero, quod tale unguentum omnes post partum dolores, eodem modo inunctum sedare soleat. Idem unguentum a Cratone quoque inter alia sua euporista commendatur in suffocationibus uteri & similibus affectionibus spasmodicis umbilico imponendum cum admixtione Tacamahacæ. Ettmullerus hanc plantam externe admotam in passione hysterica plurimum valere, nec ipsi Castoreo cedere asscit.

A Friderico Hoffmanno Profess. Hallensi inter specifica antispasmodica recensetur; si quidem spasmos intestinorum & nervosarum partium sedat ac sistit, colicos dolores mulcet. Ejus aqua distillata vel decoctum, propinatur, vel sub clysteris forma injicitur. J. Rajus refert, Sclareæ folia apud Anglos ovis conquassatis cum flore lactis & pauca farina perfusa, & in sartagine frixa pro placentis palato non ingratis, mensis secundis inferri & ad lumborum imbecillitatem veneremque stimulam commendarî. Idem scribit post Schwænkfeldium Sclaream epilepsie mederi. Herba in pulverem redacta & naribus indita sternutationem provocat, catharrum tollit, & cerebrum purgat.

Semen oculis inditum utile esse traditur ad excutiendam eorum caliginem & educenda corpuscula, quæ in illos inciderunt. Quippe emollita humore oculi hujus seminis mucilagine, id quod in oculis illapsum est quasi obvolvitur, & cum semine tandem ejicitur. Præterea ex hoc semine mucilago ope liquoris idonei extrahitur pro vitis oculorum plurimum proficua: siquidem lymphæ lacrymalis acrimoniam plurimum demulcet.

24. Folior. Hormini, Urticæ mortuæ, Portulacæ, Chæresolli ana M. j. frusti carnis vitulinæ ℥ss. Coquantur ut artis est in aq. q. s. pro duobus jusculis mane & sero propinandis. In fluore albo.

24. Summitatum floridar. Urticæ mortuæ, & Sclareæ, florum Chamæmeli Romani ana pugill. unum. Infundantur in aquæ bullientis ℥viij. Theæ in modum. Infusum.

sum calens syrupo de Hedera terrestri edulcatum mane & sero sorbeat. In fluore albo mulierum.

Succus Hormini usurpatur in emplastro Diabotano D. Blondel *collectaneor. pharm. Penicker.*

H Y O S C Y A M U S.

Hyoſcyami ſpecies duæ in officiis occurrunt: niger ſcilicet & albus. Hyoſcyamus niger vulgaris, Juſquiamus, Faba ſuilla, *Off.* Hyoſcyamus vulgaris vel niger. *C. B. P.* 169. & *Inſt. R. H.* 118. Hyoſcyamus vulgaris, *J. B.* 3. 627. Hyoſcyamus niger, *Dod. Pempt.* 450. *Raii Hiſt.* 711. Hyoſcyamus flavus, *Fuchs:* Apollinaris *Cord.* Dens Caballinus, Herba Cunicularis, Herba Calicularis, Faba Jovis, Fabulum, Mania *Quorumdam:* vulgo, *Juſquiame, Hannebane.*

Radice eſt craſſa, rugoſa, prolixa, multifida, foris ſuſca, intus alba, foliis amplis, mollibus, lanuginofis, dilute virentibus, per margines altius incifis, Acanthi quodammodo ſimilibus ſed minoribus, graveolentibus, copioſis, nullo ordine digeſtis, in caulis cubitalibus, ramoſis, craſſis, rotundioribus, denſa lanugine obſitis: quos flores longa ſerie digeſti conveſtiunt monopetali, infundibulum referentes, in quinque obtuſa ſegmenta diviſi, colore ſecundum margines ſublateo, diſcurrentibus una purpureaſcentibus aliquot venis, in medio vero ex obſcuriore purpura nigricantes, cum ſtaminibus quinque brevibus purpureos totidem apices craſſos & oblongos ſerentibus, & piſtillo longiore, apice rotundo, albo; quod ex calyce hirsuto, oblongo, margine in denticulos rigidos, acuminatos quinquepartito ſurgit & deinde abit in fructum in ipſo calyce conditum, ollohe formam referentem, bicapſularem, cui operculum ſuum incumbit, intus pleribus feminibus exiguis, ſubcinereis, ſubrotundis, rugoſis, compreſſis reſertum. Gravis odoris ac ingrati tota ſtirps eſt, caput aggravans & ſomnolentiam inducens. In agro Pariſienſi frequens naſcitur.

Hyoſcyamus albus, *Off.* Hyoſcyamus albus major vel tertius Dioſcoridis, & quartus Plinii, *C. B. P.* 169. *Inſt. R. H.* 118. Hyoſcyamus albus, *J. B.* 3. 627. *Dodon. Pempt.* 451. Hyoſcyamus candidus, *Trati* 134. vulgo, *Juſquiamee blanche.*

A prioribus diſfert foliis mollioribus, minoribus, minus ſinuatis, uberiori & candidiore lanugine obſitis: cauliculis brevioribus, minus ramoſis: floribus ſecundum cauliculos candidis, minoribus, feminibus candidioribus. In Occitania ſponte aſoleſcit, hic in hortis ſeritur.

Utriuſque ad uſum externum folia, flores & ſemina adhibentur: ad uſum internum vero ſemina tantum. Nonnulli nigrum majori virulentia præditum eſſe ſuſpicantur, quapropter illum proſus rejiciunt, albi tantum ſemina uſurpant. Sed ab omnibus ſere tum Pariſienſibus, tum Germanis & Anglis niger adhibetur.

Analysi chymica, ex foliorum & ſummitatum floridarum Hyoſcyami nigri ℥v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſaporis herbacei, aliquantiſper viroſi, obſcure ſubſali, & obſcure acidi ℔ij. ℥iij. ℥i. gr. xlviii. humoris magis magisque ma-niſeſte acidi, & ſubauſteri ℔ij. ℥xv. ℥ij. gr. lxxvj. humoris ruſi, leviter empyreumatici, impenſe acidi, acris, auſteri, & obſcure aleali urinoſi ℥j. gr. xij. humoris ruſi ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ij. gr. xij. ſalis volatilis urinoſi concreti ℥i. gr. xij. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥i. ℥vij. gr. xxxvj. Maſſa nigra in retorta reſidua pende-bat ℥v. ℥iij. gran. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum albicantium ℥ij. ℥ij. gr. xxxvj. ex quibus ſalis fixi mere alcali ℥i. ℥i. gr. xxxvj. lixivio extracta ſunt. Partium jaſtura in diſtillatione fuit ℥ij. ℥ij. gr. lxxvj. in calcinatione ℥iij. ℥ij.

Ex ſeminum Hyoſcyami recentium ℥v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſere inodori, obſcure ſubſali ℥iij. ℥iij. gr. xxxvj. humoris limpidi, obſcure ſubſali & obſcure ſubacidi ℥v. ℥v. humoris ruſi, aliquantiſper acidi, auſteri ℥i. ℥i. gr. xxxvj. humoris ruſeſcentis, ſale volatili urinoſo imprægnati ℥xiiij. olei ſpiſſi ad inſtar ſyrupi ℔ij. ℥ij. ℥v. gr. liiiij. Maſſa nigra in retorta reſidua pende-bat ℔ij. ℥ix. ℥ij. quæ per 12 ho.

horas calcinata reliquit cinerum Leucophazorum ℥v. ℥vij. ex quibus lixivio salis fixi salii cum substantia terrea talcosa permixti gr. xxxvj. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ix. ℥i. gr. xviii. in calcinatione ℔j. ℥iij. ℥iij.

Hyoscyami folia saporem fatuum referunt : manibus confricata odorem virosum exhalant. Eorum succus chartam cæruleam rubram efficit : Radices subdulces sunt & Cinaræ sapore donantur. Hæc planta salelem essentialem obtinere videtur ammoniacalem cum multo oleo crasso viroso consociatum. Ejus semina saporis sunt aliquantisper glutinosi, odoris narcotici & ingrati. Oleum continet tum tenue, tum crassum virosum & valde narcoticum, summæ rarefactionis aut expansionis capax ; cum sale ammoniacali conjunctum.

Hyoscyamus potenter emollit & resolvit externe adhibitus. Verum sive externe admoveatur, sive intus sumatur, somnum inducit, dolores sedat ; humorum acrimoniam mitigat sicut Papaverina ; Mentem vero mirum in modum perturbat & afficit ridiculis deliriis ; somniis phantasticis & ecstaticis, & specialiter ad jurgia & altercationes disponit, in biliosis præsertim naturis : in quo differt ab Opio & Papaverinis ; quæ sæpius saporem & stuporem inducunt absque mentis alienatione. Has autem mentis turbas excitat, quocumque modo adhibeatur, sive intus fumantur ejus radices, folia, semina, sive decocta clysteribus injiciantur, sive torrefactione fumus excitatus naribus excipitur : imo solis ipsius effluviis aere calido in motum actis nocet. Ejus summæ virulentia observationes plurimæ apud auctores occurrunt, quarum nonnullæ hic referendæ sunt, ut hujus veneni natura & indoles melius innotescat.

Primo quidem memorabilis est de Hyoscyamo locus apud Scribonium Largum, cap. 181. ubi ait : „ Hyoscyamus qui biberunt, caput grave venisque distentum habent, „ mente abalienantur cum verborum altercatione, unde etiam nomen herba trahit Al- „ tercum : postea sopiuntur & omni sensu carent, livescunt membris eorum. “ Obiter tamen notandum est hanc vocem *Altercum* non ab altercando originem ducere, siquidem antiquissima vox est arabica, ut refert Plinius.

Joh. Jac. Weperus *Tractatu de Cicuta aquatica*, de Hyoscyami radicibus comestis hanc observationem refert. „ Die 25. Martii 1649. in Conventu RR. PP. Benedicti- „ norum Rhinoviensi præparatum pro collatione vespertina acetarium fuit, cujus mate- „ ria debuissent esse radices Cichoreæ eliquatæ. Creverant hæc una in areola mixtum cum „ Hyoscyamo. Erutæ utraq; separatim collectæ, & ab hortulano relictæ, a puero „ rerum ignaro ad coquinam deferuntur, ibique promiscue coctæ mensis inferuntur. „ Nemo pene edentium fuit cui non orexim cierat obsonium insolitum, & maxime ob „ tam corpulentas & pingues radices. Avidè sumuntur tum a patribus, tum a servis. „ Quid multis? Suo tempore cubitum eunt. Hic verò oriri symptomata cœperunt & „ vesicarum radicum diffundi toxicum : sentiri a quibusdam capitis vertigio : aliquo- „ rum torreri linguæ & labra, asperari fauces, torqueri nonnullorum illa, ac totis ar- „ tubus male haberi. Fuit qui gargarismo palati ardorem compescere studuit, sed lin- „ gua velut in frixorio tosta omnem respuit medelam. Insonante noctis duodecima, „ cum ad preces matutinas pro more excitarentur, miserabilem aliquorum me- „ tamorphosim spectare fuit. Unus tam destitutus mente, ac debilis, repertus „ fuit, ut pro vita desperato habitus Sacrosanctæ Ecclesiæ Sacramentis provideri „ debuerit : alius quasi dentibus nuces frangeret & exemptos nucleos aviculis do- „ mesticis projiceret, una manu pavones abigens, varia obmurmurabat : alius in cel- „ la sua fornacem præferebat, quasi arborem perrepturus : alius ansatis utrinque „ brachiis, ac toto corpore incurvus illa sibi rumpenda clamitabat. Ex illis qui „ ad chorum venerant, ad matutinum solvendum pensum, aliqui oculos vix „ aperire & litteras legere nequibant, vel aliqua inter verba sen versiculos ad- „ miscebant, quæ ibi non continebantur, unde unus aut alter abire compulsus fuit. „ Non nemo privatim orare volens, dum librum aperit, myrmidonum aciem aspi- „ cis, & litteras jam animatas velut formicas in aggestu suo confusim discurrentes „ sibi videbatur intueri, ut exinde ne syllabam quidem, ne dicam verbum aut ver-

21 sum integrum, combinare ad aliquod tempus valuerit. Lepidum præterea fuit mane
 22 magistrum sartorem videre laboraturientem jam sedili suo minus oculatum, quippe
 23 qui ne filum quidem armare acu, nec a tyrone armato, tangere rem acu, ut sibi
 24 videbatur jam tricuspide valens, quovis punctu aut digito aut poplite cruentavit.
 25 Pauci admodum qui gustu variante moniti, minoribus radiculis prælibatis a majori-
 26 bus abstinerant, mente sani erant. Et his quidem intemperis agitati aliqui usque
 27 mane; nec tamen scitum adhuc quæ mali esset origo. Quia tamen omnibus fere com-
 28 mune fuit, judicatum est e culina promanasse. Tandem post diligentem indagationem,
 29 pueruli error compertus fuit. Summo mane Schaffusio accersitus Medicus luctantes
 30 adhuc cum halluco suo reperit, & aqua e Juniperis distillata ad potandum porrecta
 31 sævientem pestem aut mitigat aut abstergit. Patribus ea de re gratulatus quod Hyo-
 32 scyami radices Cichoreæ radicibus oleo, sale, & aceto attemperatæ fuissent, fracta-
 33 que nonnihil earum vires. Aliter enim omnes orci candidati fuissent. Post discessum
 34 ejus patres fere omnes melius se habere cœperunt paulatim. Unus tamen illorum
 35 qui in edendis radicibus largior fuerat, has sibi reliquias superesse conquestus est, ocu-
 36 los nimirum antea acutissimos, adeo obtusos redditos, ut postea perspicillis uti ne-
 37 cesse fuerit.

Simon Schultzius in *Ephemerid. N. C. annis. IV. & V. Decur. I. Observ. cxxix.*
 Wratilavæ quatuor juvenes studiosos simul cum coqua a comestis Hyoscyami, & Pa-
 21 tinacæ radicibus simul per errorem cum carne bubulæ elixatis, magnam mentis pertur-
 22 bationem, & alienationes passos fuisse, & quasi furore percitos, primum jurgiis, dein
 23 verberibus se exceperunt, & nisi vi abacti fuissent, forsitan ad internecionem perventum
 24 fuisse, cum miris gesticulationibus, & phantasiis, qui tamen adhibitis idoneis remediis
 25 sanitati restituti fuerunt.

Iisdem in *Ephemeridibus N. Curiosor. Decur. II. annor. IX. & X. p. 178. in ap-
 pendice*, videre licet hanc observationem de Delirio ex foliorum Hyoscyami decocto
 21 clystere excepto. „ Sacerdoti cuidam 61. annorum, viro ex cachexia scorbutica asthma-
 22 tico cum tumore pedum œdematoso, & doloribus tum nephriticis, tum abdominis
 23 scorbuticis habitualibus afflicto, enema terebinthinarum ex speciebus carminativis, &
 24 Hyoscyami foliorum dimidio tantum manipulo cum lacte coctis ab Ettmullero, &
 25 aliis Medicis præscribitur. Paulo post sacri officii memor habitu sacerdotali supra in-
 26 dustum amictus, & biblia sacra in manus tenens templum adire, & concionem ha-
 27 bere intendit: ab adstantibus vi retentus ad iram furibundam concitatur, & cum his
 28 maxime altercatur, parumque absuit quin unum ex illis, placidus alias satis, & mi-
 29 nime iracundus, arreptis quibusdam armis vulnerasset. Eo tandem in lectum redacto,
 30 furor brevi quidem cessavit, sed delirium diutius propter injecti enematis in intelli-
 31 no moram continuavit, donec post aliquot horas novi clysmatis acrioris injectione
 32 alvus a scybalis triduum jam retentis una cum clystene antea injecto liberatus fuit:
 33 in quo quasi momento non solum delirium cessavit, sed intra bihorium etiam duo
 34 calculi renales rejiciebantur. „ Dioscorides insaniam a foliis Hyoscyami clysteri inco-
 35 ctis, & colo exulcerato infusus suo jam tempore observatam fuisse refert.

Alia iisdem in *Ephemeridibus N. C.* legitur observatio de mentis perturbatione cum
 21 rixis oriunda decocti foliorum Hyoscyami vaporibus. „ Matrona quædam 78. annorum,
 22 una cum nephritica scorbutica notha habituali, doloribus abdominis ac crurum simul
 23 contumacissimis affligebatur. Quibus sedandis sacculi tres foliorum Hyoscyami mani-
 24 pulis duobus, & floribus Camomillæ, Sambuci, Verbasci, Althææ radicibus, &
 25 baccis Juniperi repleti præscripti fuerunt; abdomini, & utrique cruri applicandi.
 26 Hi ægrotantis jussu intensissime fervidi applicabantur, & statim atque calor remitte-
 27 bat, in decocto fervido immergebantur denuo admovendi. Ægrotæ quidem cum tan-
 28 tillo phantasie errore dormiendo, leviter, & per intervalia delirabat. At vero duæ
 29 ancillæ 15. & 18. circiter annorum, quibus sacculorum horum calefactio, & appli-
 30 catio reiterata incumberebat, longe gravius afficiebantur, utpote temulentæ, hinc
 31 22 12.

„ sæpius vomentes, crebrius altercantes, & in crines sibi invicem involantes, sequē
 „ unguibus lacerantes, vix a domesticis separari poterant. Pax minis adstantium indicta
 „ brevis durationis erat, simul ac enim sacculorum calefactiones novæque fomentationes
 „ reiterarentur, prælia quoque pugnantium gallorum more renovabantur, minis verbis-
 „ que ridiculis se invicem provocabant, & invadebant. “
 „ Ibidem longe gravior mentis alienatio cum furore observatur e seminum Hyoscyami
 „ combustorum fumis. „ Dresdæ in pharmacopolio Mulleriano, tyro quidam semen Hyo-
 „ scyami contusum charta inclusum super capella arenaria calida posuerat. Horæ autem
 „ dimidio non elapso, charta per nimium arenæ calorem nigredine primum infecta,
 „ tandem scintillis igneis conceptis comburi incipit, semenque Hyoscyami inferiori ex
 „ parte jam accensum fumo exhalante laboratorium effluviis suis implet, & tragicis par-
 „ tium altercationibus, partim ridiculis gesticulationibus, & imaginationibus locum præ-
 „ bebat. Propter seminis enim dicti scintillantis sollicitam nimis collectionem, & e
 „ flamma liberationem, hinc fumi majorem inspirationem, exoriebantur inter mini-
 „ strum pharmacopolii, dictumque tyronem in laboratorio commorantes, una cum con-
 „ tumeliis innumerabilibus rixæ tantique tumultus, ut infelix tyro ab alio ministro hu-
 „ mum jam prostratus, crinibus circumductus, imo jam ex verberibus undique cryen-
 „ tus occisus fuisset, nisi magna vi separati fuissent. Per reliquum interim diei spa-
 „ tium scotomia, & crebrioribus vomitibus vexabatur, totamque insequentem noctem
 „ ridiculis gestibus ebriorum more delirabat, & ultra duas septimanas vertigine afficie-
 „ batur. Alter vero minister, homo alias non adeo iracundus, præter vomitus, & se-
 „ cessus crebriores, cum absurdis gesticulationibus, morionis instar, saltando, hymnos
 „ amatorios, & profanos cantando &c. per reliquum diem, & post noctis medium pa-
 „ riter delirabat. Hinc aliquot septimanis mente, & corpore agrotans de vertigine,
 „ & cephalalgia querebatur, multum dormiebat. Post hæc melius se habere per ali-
 „ quod temporis intervallum videbatur. At paullo post neglecta sanitatis cura parum
 „ sui compos factus tristem vitam egit per plures annos identidem recurrente, & trans-
 „ eunte delirio. “

Christian. Frideric. Garmannus in *Ephemer. G. annis VII. & VIII. Decur. III.*
pag. 106. refert ipsa effluvia ex Hyoscyami seminibus in hypocausto reconditis exhalan-
 „ tia eisdem effectus producere, quod sequenti observatione confirmat. „ Vir pannorum
 „ laneorum opifex & conjux ejus, cum aliquot annos concorditer, & mutuo amore vi-
 „ xerant, ex improvise verba inter se commutare, & iracundia incitati sæpius in ma-
 „ ledicta compellari cœperunt; ita ut ad verbera nonnunquam dilaberentur. Maxime
 „ vero, utut concordēs, animorum mutationem sentiebant hypocausto conclusi, in quo
 „ ad rabiem quasi conversi, primum rixis, & contentiōibus, post pugnis & plagis ma-
 „ ritus maritam invadebat, quæ ut severe & vehementer vindicaret, toto nitebatur san-
 „ guine. Dolebant extra hypocaustum constituti vicem hanc suam conjuges, & vicinos
 „ non leviter consternebant hæ animorum dividiæ. Curiosiores aliquid magici sub his
 „ latitare suspicabantur, adeoque omnes hypocausti primum, & postea domus angulos,
 „ loculamenta, & secessus exquisitè excutiendos decerunt. Quod ubi factum in supe-
 „ riori traxini in hypocausto constituti parte magnam seminis Hyoscyami charta inve-
 „ luti quantitatem inveniunt: quo sublato oppido animis temperies rediit, & omnis
 „ cessavit contentio, murmur, & ira. “

Ex his liquet quam parum sit tutus Hyoscyami usus tum internus, tum externus: nihilominus tamen a plurimis magni nominis Medicis ejus vires multis in morbis nota-
 „ tæ sunt, & commendatæ. Ejus semen a Cratone, Forti, Helidæo, Heurnio, Platero
 „ tamquam efficacissimum remedium laudatur potissimum in hæmoptisi vel solum, vel
 „ cum aliis remediis idoneis admixtum, a Jß. ad ℥i.

℥i. Semin. Hyoscyam. & semin. Papaver. alb. ana ℥ij. conserv. Rosar. rubrat. vete-
 „ ris ℥ij. M. F. electuarium ad nucis Moschatæ magnitudinem seu ℥i. pro dosi se-
 „ mel aut bis die sumendum.

℥i. Semin. Hyoscyam. & Papaver. alba ana ℥ij. Corall. rubr. Terr. sigillat. Bol.
 „ armen.

armen. Lapid. Hæmatit. pp. ana ℥ss. conserv. Rosar. antiq. ℥ij. cum syrup. de Symphyto contusar. Fiat electuarius; cujus dosis ℥ij. mane, & sero.

Ad catarrhos serofos acres a capite ad pectus defluentes Hyoscyami semen & radix non raro usurpantur.

℥. Semin. Hyoscyam. & Papaver. alb. ana ℥ss. Terr. Japonic. Oliban. Myrrh. ana ℥j. Croci pulver. ℥ss. Succ. Liquiritiæ inspissati Hispanic. ℥j. Sacchar. alb. ℥ss. mucilag. gumm. Tragacanth. q. s. M. F. rotulæ exiguæ, quarum unam subinde in ore detineat, & sensim deglutiat.

Adversus epilepsiam Theodorus Turquet de Mayerne velut præstantissimum remedium prædicat semen Hyoscyami per 40. dies, & ultra usurpatum, incipiendo a granis vj. vel viij. & gradatim ascendendo ad ℥j. aut ad gr. xxiij. sumptum quotidie mane, jeuno ventriculo, ex cochleari uno succi Sempervivi recenter expressi. Vereor tamen ne semen Hyoscyami nervorum sensum obtundendo palliativum potius hujusce morbi sit remedium, quam vere curativum.

Verum quidquid de salutaribus Hyoscyami virtutibus tot celeberrimi Medici prædicent, cum ex supra recensitis satis superque manifestum sit omnes ejus partes noxias nonnunquam esse, inde concludere licet aut illius usum internum prorsus rejiciendum esse, aut nonnisi parce, & summa cum cautione adhibendum, & ab illius usu abstinendum statim atque graviora symptomata sedata sunt, aut levis mentis alienatio sensuumve torpor deprehenditur.

Hyoscyamus externe refrigerat, emollit, potenter resolvit, & dolores sedat. Ab Emmulero cataplasma ex foliis Hyoscyami ad scorbuticos quarumcumque partium dolores compescendos potissimum commendatur. Ad tumores dolentes, & inflammatorios demulcendos, & resolvendos in cataplasmatibus anodynis, & resolutivis Hyoscyami folia, & semina usurpantur, vel sola, vel cum aliis conjuncta.

℥. Folior. Hyoscyami, Mandragoræ, Solani ana M. ij. Seminum Hyoscyami, & Papaver. alb. contusor. ana ℥j. Coquantur in lactis vaccini q. s. Pulpæ per Setaeum expressæ adde Croci pulver. ℥ss. vitellos ov. n. ij. Fiat cataplasma anodynum, & resolvens.

Ex Hyoscyami foliis foras aut cataplasmata a nonnullis præscribuntur ad arthriticos dolores sedandos. Sed minus tuta sunt hæc præsidia, quæ arthritidis dolores consopire valent potius quam eorum causam destruere aut foras quocumque modo eliminare. Eadem folia supra calidos cineres emollita, & mammis admodum nutricum lac grumescens dissolvunt. Tabernæmontanus semina Hyoscyami cum vino contundit, & puerperarum mammis applicat ad lac avertendum.

Quidam adversus pruriginem illam molestant, & tumores manuum pedumque a frigore contractos Hyoscyami cyttinos cum seminibus vel semina sola carbonibus inspergunt, fumumque exhalantem manibus pedibusque excipiunt. Clar. Tournefortius observat lympham sub cure effusam, & inspissatam, digitorum forti compressione exprimi, & per cutis poros sub vermiculorum specie expelli.

Adversus capitis aut dentium dolores fumus ex Hyoscyami semine prunis imposito ab agyrtis plurimum laudatur. Fumus ille licet tetrici odoris, naribus vel ore per infundibulum excipitur, quo expelluntur vermiculi, qui aliquando in naso vel dentibus nascuntur; eosque in subjecta pelvi aqua repleta excipiunt ut melius oculis percipiantur. Verum Matthæus Jacobæus in *actis Hafniensibus* T. i. Obs. 14. p. 209. „ Hanc fumigationem noxiam observat. Ancilla, inquit, odontalgia immensi diu vexata, suam juvenis cujusdam, seminis Hyoscyami supra prunas injecti fumum per infundibulum ore excepit, unde subito plusquam quinquaginta vermes e cavitate dentis profluerunt, albicantes, & exiles admodum, vix filii crassitiei æquantes, qui statim se non nihil contorquendo mortui sunt. Sedatus quidem dolor fuit nec post rediit, sed vertigine, stupore, & imbecillitate capitis ex eo tempore correpta fuit, & per sat longum tempus vexata, adeo ut plus hic mali quam illic boni fuerit. “

In Hyoscyami usu vel interno vel externo eadem cautiones observandæ sunt, quæ

quæ in ceterorum narcoticorum, & Opii præsertim usu observari solent, quas *Capite de Opio* videre licet.

Si vero vel per imprudentiam vel per malitiam exhibitus nocivas suas qualitates exercent, tum vomitorium statim initio præscribendum est, deinde ad narcoticorum antidota conficiendum est, quæ sunt omnia acida, quibus Hyoscyami malitiam refrænari fere omnes Medici consentiunt. Tandem quibuscumque stomachicis, & cephalicis ventriculus, & cerebrum roboranda sunt, & firmanda.

Hyoscyami folia usurpantur in unguento *Populeo Nicol. Alexandrin.* Semina in antidoto *Requies Nicolai Myrepsi dicto*, *Philonio romano*, *Nicolai Alexandrini*, *Philonio magno*, *Ph. Reg.* Tryphera magna, *Ejusdem* Pilulis de Cynoglossa, *Ph. Reg.* & Trachelicis *Alkekengi*.

HYPERICUM.

Hypericum, Hypericon, Perforata, & Millefora, *Off.* Hypericum vulgare, *C. B. P.* 279. *Inst. R. H.* 254. Hypericum vulgare sive Perforata caule rotundo, foliis glabris. *J. B.* 3. 381. Hypericon, *Dod. Pempt.* 76. *Raj. Hist.* Herba perforata, *Tragi:* Androsæmum minus, *Gesner:* Ascyron, *Cordi:* Fuga Dæmonum, *Quorumdam:* Herba foliis, & Ruta foliis perforata, *Nonnullorum:* vulgo, *Millepertuis*.

Radice est lignosa, fibrosa, flavescente: caulibus compluribus, rigidis, lignosis, teretibus, subrubentibus, ramosis, cubitalibus, & altioribus, in quibus nascuntur folia bina ex adverso posita absque pediculis, semiunciam superantia, tres lineas lata, glabra, nervis per longum excurrentibus donata, quæ soli objecta innumeris foraminulis pertusa esse videntur, unde Perforata dicitur hæc herba. Sed hæc puncta, translucida nihil aliud sunt quam vesiculæ succo oleoso repletæ, sapore sicco adstringente cum aliquo amarore. Flores in extremis ramulis copiosi, rosacei, e quinque petalis aureis constati, utrinque acutis, quorum medium occupat numerosa staminum congeries cum apicibus aureis. Ex calyce pentaphyllo surgit pistillum crassum, tricorne, quod floris centrum occupat, & marcescente flore abit in capsulam divisam in terna loculamenta, in quibus adsunt semina minutissima, niuida, oblonga, ex fusco nigricantia, saporis subamari, resinosi, odoris piceæ: tam flores quam capitula semine gravida, si terantur, sanguineum succum reddunt: abunde nascitur in campis, & sylvis agri Parisiensis. Folia, flores, & semina in usum veniunt.

Analysi chymica, ex totius plantæ floridæ & v. demptis radicibus per *B. V.* distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris, & saporis non ingrati, obscure subacidi, cum olei essentialis portione aliqua, *℞ij. ℥iij.* humoris limpidi, manifeste acidi, subausteri *℞ij. ℥ij.* Massa residua per retortam distillata præbuit humoris rufi, leviter empyreumatici, acidi, austeri, subsalsi *℥vj.* humoris fusci, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso imprægnati *℥iij. gr. xxxvj.* olei tum tenuis essentialis, oleo Terebenthinæ similis, tum crassi, adiposi *℥iij. ℥j. gr. l.* Massa nigra in retorta residua pendebat *℥xj. ℥iij.* quæ per horas xvij. in crucibulo calcinata reliquit cinerum albicantium *℥j. gr. lx.* ex quibus salis fixi param alcali *℥ij. gr. lj.* lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit *℥iij. ℥vj. gr. lvij.* in calcinatione *℥x. ℥iij. gr. xij.*

Hyperici folia saporem stypticum subsalsum, & subamaricantem referunt. Flores, & semina contrita spirant odorem gratum resinofum, succum vero fundunt rubentem. Multum olei essentialis Terebenthinæ oleo similis hæc planta continet. Puncta enim translucida quæ in foliis pro foraminibus perperam habentur, puncta nigra quæ in petalorum marginibus deprehenduntur, & tubercula quæ ad fructuum superficiem occurrunt, totidem sunt vesiculæ hoc oleo essentiali repletæ. Salem igitur essentialem continere videtur Hypericum vitriolico-ammoniacalem cum oleo tum tenui his in vesiculis recondito, tum crasso & intime permixto consociatum.

Hypericum vulgatissimum quidem multi usus est & emolumenti in affectionibus quamplurimis. Inter plantas vulnerarias principem locum occupat: unde præcipuus
ejus

eius usus est in vulneribus, & exulcerationibus tum internis, tum externis mundificandis, & consolidandis tem interne quam externe adhibiti. Sanguinis excreationi, & mictui cruento medetur. Sanguinem coagulatum resolvit, Menses, & urinas promovet; calculos, & arenulas expellit: lumbricos enecat: in hysterica passione, melancholis, hypochondriaca affectione, mania, & mentis aberratione plurimum commendatur. His qui pro Dæmoniis habentur, opitulari dicitur, unde Fuga Dæmonum nuncupatur. Non quod Dæmones ad hujus plantæ aspectum fugere visi fuerint, sed quod conferat illis hypochondriacis qui eo melancholiæ aut mania pervenerunt ut pro Dæmoniis habeantur. Nullos enim Dæmoniacos vel a Dæmonibus vere obsessos vidimus. Summitates floridæ ut plurimum in aqua vel vino decoctæ vel infusæ ad M. j. usurpantur: folia nonnumquam, & semina ad ℥j. præscribuntur, sola vel cum aliis vulnerariis consociata.

Ettmullerus affirmat summitates recentes pro usu vulneratio diuretico par sibi remedium non habere. Eapropter in affectionibus renum, & vesicæ, in primis in dysuria, renum, & vesicæ ulceribus earum decoctum plurimum commendat sive solum sive cum Agrimonie decocto. Idem decoctum, teste eodem, mictum cruentum tollit, & sanguinem grumofum resolvit. Ex Hyperici seminibus cum conserva Violarum, vel Malvæ, aut Rosarum paratur electuarium ab eodem Ettmullero laudatum velut nobile specificum præservativum in dolore nephritico, si bis in septimana Cassianæ quantitate usurpetur. Herbarum decoctum per sat longum tempus mane jejuno stomacho potum calculos pellere dicitur, teste J. Raio.

Tinctura florum Hyperici vel sola, vel cum tinctura Anagallidis a plurimis laudatur in mania & melancholicis affectionibus. Andreas Tentzelius in *Exegesi Chymiatrica ad Angelæ Sala opera* hanc Hyperici tincturam sic describit.

℥j. Summitatum florum Perforatæ contritarum q. l. Macerentur in spiritu vini per octiduum in vase clauso. Expressio instar sanguinis rubro colore tincta resideat. Pars purior a fœcibus per inclinationem vasis effundatur, & separetur. Spiritus vini major pars distillatione abstrahatur ut remaneat liquor spissus seu tinctura, Balsamum vere pretiosum.

Angelus Sala hujus balsami ℥ij. recipiebat, Sacchari ℥ij. & aquæ distillatæ folior. Hyperici vel Betonicæ ℔j. Solutione rite peracta, hujus mixturæ cochlearia duo, tria vel quatuor exhibebat, mane & vesperi maniacis, melancholicis, hypochondriacis, & mentis alienatione absque causa manifesta laborantibus, & subita intellectus depravatione. Plurimos hac mixtura restitutos fuisse, & sanæ mentis compotes factos testatur. Observat tamen his ægritudinibus satis tempestive succurrendum esse, quando scilicet malum nondum altas egit radices, ratioque non omnimode abolita est, ac prorsus corrupta.

Ad lumbricos pellendos Thomas Bartholinus in *Actis Hanseniensibus*, flores Hyperici in spiritu vini infusos & cum liquore exhibitos commendat velut præstantissimum remedium experientia comprobatum Camerarius eorundem succum expressum vermifugum asserit. Schroderus quoque, sed superstitione nimis, Hypericum lumbricos fugare scribit, sed si tempore exaltationis collectum fuerit, alias hac facultate destitui.

℥j. Summitatum florum Hyperici & Virgæ aureæ ana M. j. Radic. Symphyti major. taleolatim sect. ℥ss. Rasur. Corn. Cerv. ℥j. Coquantur in aq. ferrarior. ℔ij. ad ℔ij. Colatura dissolve syrup. de Hedera terrestri vel de Symphyto ℥ss. F. apozema vulnerarium per cyathos debitis intervallis propinandum in hæmorrhagiis, & renum aut intestinor. exulcerationibus.

℥j. Summitatum Hyperic. & herbarum Anagallid. flore purpureo ana M. j. Infund. in aq. bull. ℔ij. Colatura detur pro potu ordinario in melancholia, mania, &c.

Hypericum externe admotum vulnerarium est insigne: nervosarum præsertim partium contusionibus, vulneribus, & ulceribus dicitur: Resinosi enim & balsamicis suis partibus resolvit, detergit, & consolidat: eapropter nullum fere est balsamum quod illud non admittat. Herba florida contusa applicatur, vel in vino aut oleo maceratur & decoquitur.

quitur. Quidam, referente Paulo Hermanno, ad vulnera consolidanda & cicatrizanda capiebat Hyperici floridi recentis q. l. & affundebat vinum. Idem vinum per aliquot dies maceratum bis vel ter seminibus affundebat, & postea distillabat usque dum spiritus vini per alambicem prodians totus resinofus apparebat: hoc penicilla imbuta vulneribus applicabat. Chirurgus quidam, referente J. B. Chomel in *sua Plantar. Usual. Historia*, tincturam Hyperici præparabat, vas vitreum floribus Hyperici adimplendo & spiritum vini affundendo. Vas accurate obturatum solaribus radiis per mensem circiter exposebat, donec spiritus rubro colore tinctus fuisset. Tinctura percolata Camphoræ ʒi. pro singulis semilibris dissolvebat. Hac tinctura in vulneribus, contusionibus, rheumaticis doloribus felici successu utebatur.

Oleum Hyperici duplex in Officinis habetur, simplex & compositum; & utrumque varie apud varios conficitur. Simplex vulgo fit per infusionem florum cum oleo Olivarum quod novis floribus semper affunditur quousque rubrum colorem assecutum fuerit. Apud Monspelienfes flores macerantur in liquore resinoso ex Ulmi vesiculis extracto. Olei Hyperici compositi legitimam confectionem videre est in *Pharmacop. Reg. Mayf. Charas*. Hoc oleum habetur præstantissimum balsamum, quod poterit attenuat, resolvit, & discutit. Dolores omnes a frigore contractos sedat, arthricos demulcet, vulnera detergit & consolidat, ambustis medetur. In injectionibus vulnerariis, unguentis digestivis, & cataplasmatibus frequenter adhibetur. Intus nonnunquam etiam usurpatur ab ʒß. ad ʒj. ad cruentam exspuitionem, & dysenteriam: necnon in enematibus utiliter admiscetur ad intestinorum exulcerationes sanandas.

Hypericum usurpatur in syrupo antinephritico, aperiente & cachectico *Pharm. Reg.* syrupo de Artemisia, Pulvere contra rabiem *Palmarii*, Theriaca *Andromachi*, Mithridatio, oleo Scorpionum composito, Ung. Martiato, *Ph. Reg.* mundificativo de Apio, Aqua vulnerar. *Penicher*.

H Y S S O P U S.

Hysopus & Hyssopum, *Off.* Hyssopus Officinarum, cærulea seu spicata, *C. B. P.* 217. *Inst. R. H.* 200. Hyssopus vulgaris, spicatus, angustifolius, flore cæruleo, *J. B.* 3. 274. *J. R. Hist.* 516. Hyssopus vulgaris, *Dod. Pempt.* 287. vulgo, *Hysope*.

Radice est lignosa, dura, fibrata, crassitudine digitali: caulibus cubitalibus, frutescentibus, fragilibus, ramosis: foliis binis ex adversa nascentibus, unciam aut sesquiunciam longis, duas lineas latis, acutis, glabris, obscure virentibus, gustu acribus & suaveolentibus. Flores densis verticillis spicas longas mentientibus, in caulium summitatibus, in unam partem fere spectantes, e calycibus longis, striatis, in quinque acuta segmenta partitis exeunt, ampli, monopetali, cærulei, labiati, quorum labium superius sursum est, subrotundum, bifidum, inferius vero in tres partes divisum, media cochlearis instar excavata bicuspidè & quodammodo alata: singulis floribus stamina insunt quatuor oblonga, cærulea, cum suis apicibus parvis, obscure cæruleis: ex calyce surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina minima, subrotunda, fusca, in capsula quæ calyx floris fuit recondita. Vulgo colitur in hortis. Herba integra floridâ usitata est.

Analysi chymica, ex Hyssopi floridi ʒv. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odorem & saporem plantæ referentis, obscure acidi, cum olei essentialis guttis aliquot ʒj. ʒv. ʒvi. gr. xliij. humoris primum limpidi, deinde rufescentis, ac tandem rufi, magis ac magis manifeste acidi, ac tandem austeri ʒij. ʒviij. ʒiiij. gr. xxx. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ʒiiij. ʒij. salis volatilis urinosi concreti, gr. xxxvj. olei tum tenuis essentialis, tum crassi & spissi ad instar extracti ʒij. ʒviij. Massa nigra in retorta residua pendebat ʒviij. ʒj. gr. xxiiij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ʒij. ʒvi. gr. xxiiij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒij. extractæ fuerunt. Partem jactura in distillatione fuit ʒiiij. ʒj. gr. xii. in calcinatione ʒiiij. ʒiiij.

Hyssopus.

Hyssopus sapore acri & odore gravi aromatico donatur. Salem essentialem obtinet ammoniacalem cum oleo tenui essentiali aromatico & oleo crasso bituminoso confectum.

Vi incidendi, attenuandi, & discutiendi pollet. Pulmonum affectibus tartareis potissimum dicatur. Ventriculum roborat, & ciborum concoctionem juvat. Acrimonia sua aromatica viscidum pulmonum mucum eorum vesiculas infarcientem incidit & ad expectationem promovet: unde in asthma humoralis specificum audit: simili modo ventriculi inflationi & ciborum inappetentia medetur, incidendo & adstergendo glutinosam pituitam hujus visceris parietibus inhærentem. Sunt qui eum Absinthio in corroboratione ventriculi præferunt. Cerebri quoque pituitosis & nervorum affectionibus opitulari dicitur, non solum pituitam discutiendo, sed etiam easdem partes roborando. Eapropter in catarrhis & morbo comitiali a nonnullis proponitur. Ejus infusum vel decoctum in aqua, vino, vel Cerevisia præscribitur. Syrupus simplex & compositus, & conditum in officinis præparantur in affectibus pulmonum eximii usus. Ejusdem aqua distillata ad eadem utilis servatur.

24. Radic. Chinæ ℥ij. Bulliant leviter in aq. fluvial. ℔ij. Adde folior. Hyssopi M. ij. Macerentur donec decoctum refrigeratum fuerit. Colatura dilue Syrup. de Hyssopo, vel Erysmo aut Stæchad. ℥ij. Sumat æger per cyath. 3. quaque hora in asthma humoralis & catarrhis.

24. Rad. Iridis Florentin. ℥ij. Agaric. minutim concisi & in nodulo ligati ℥i℔. folior. Nicotianæ exsiccati. ℥j. Summitatum floridar. Hyssop. & Tymi ana M. j. Coquantur in ℔i℔. aq. comm. ad ℔ij. Colatura dissolve Oximel. simplicis ℥i℔. F. apozema expectorans, in asthma humoralis præpotens remedium. Propinetur calidum ad instar Caffæ ad ℥v. bis vel ter in die.

24. Conserv. flor. Hyssop. & Conserv. ad Enal. camp. ana ℥ij. Aristoloch. rotund. & Ireos Florentin. ana ℥i℔. c. f. q. Syrup. de Althæa Fernel. F. opiata ad magnitudinem Nucis Moschatæ in asthma humoralis.

Externe quoque in oculorum suggillationibus & sanguine sub cornea collecto sive a causa interna sive contusionibus nihil conducibilius Ettmullerus asserit quam summitates Hyssopi recentis vel exsiccati nodulo inclusas, quæ immersæ aquæ fervidæ vel vino calido & instar fomenti humidiuscule oculis, quemvis sanguinem grumulosum & extravasatum dissolvunt. Idem testatur Riolanus senior in *Tract. de affectibus Oculor. p. 153.* „ Expertus sum, inquit, verum quod affirmat Archigenes apud Galenum, quod „ si Hyssopi coma nodulo inclusa bulliat in aqua, & tepide nodulus oculo cruento applicetur, tam manifeste fugit sanguinem, ut linteam ipsum sanguinolentum videri „ possit. “ Simon Paulli hujus auctoritatem secutus, ubi occasio tulit, decoctum Hyssopi aliquamultis adversus suggillationes quascumque, imo etiam oculorum commendasse asserit, sed loco aquæ facculum in vino bulliendum quandoque curavisse, & ex voto eas evanuisse, dum lectum petentibus facculus subtepidus clausis palpebris fuit applicatus. Aliam observationem ex Roberto Boyle J. Rajus sic refert. „ Vir quidam celebris, qui femur ictu equi calcibus incusso graviter contusum fuit, sola applicatione „ cataplasmatibus cujusdam ex Hyssopi foliis minutim concisis & cum butyro recenti non „ salito commixtis parati intra paucas horas a dolore liberatus est, deleta etiam livida „ & decolori macula in cute. “

Aqua Hyssopi distillata servatur in Officinis ad oculorum inflammationes utilis. Quidam aquam Hyssopi & aquam Hyoscyami conjungere solent, & externe applicant in suggillatione. Ex ejus summitatibus floridis conditum præparatur & syrupus simplex.

Usurpatur in syrupo de Hyssopo composito Mesuæ, syrup. de Artemisia Pharm. Reg. syrupo antiasthmatico D. Daquin ejusdem Pharm. Reg.

J A C E A.

Jacea nigra, Jacea vulgaris, *Off.* Jacea nigra pratensis, latifolia, *C. B. P.* 271. *Inst.* R. H. 443. Jacea nigra, vulgaris, capitata, & squamata, *J. B.* 3. 27. Jacea nigra, *Taber. Icon.* 152. Jacea nigra, *Dod. Pempt.* Jacea nigra vulgaris, *Lobel. Hyosiris* Plinii, *Anguill.* Jacea nigra Gerardi, *Inst. R. H.* 325. vulgo, Jaceæ.

Radice satis crassa, lignosa, vivaci, multis fibris stipata, sapore cum nausea adstringente, nititur: folia priora, quæ a radice exeunt, aliquid commune habent cum Cichorii foliis; sunt enim longa, nonnihil laciniata, præ virore nigricantia, brevi lanugine hirsuta: caulis ex eadem radice interdum unicus, sæpius plures assurgunt cubitales aut sesquicubitales, hirsuti, teretes, striati, firmi & rigidi, fractu contumaces, medulla farcti, foliis crebris, nullo ordine positis, iisque ad radicem similibus, verum angustioribus, obiter præcipue ad exortum dentatis, cincti: e quorum alis seu sinibus a medio caule sursum versus ramuli egrediuntur consimilibus foliis seu minoribus donati, in fastigiis unum, duos, tresve flores sustinentes flosculosos, plurimis scilicet flosculis constantes tubulosos, profundius in summitate quinquiesariam divisos, purpurascensibus, acete stipatis, embryoni insidentibus, & calyce squamis composito nigricantibus, circa margines cilli instar pilosis, imbricatim positis. Flosculis marcescentibus embryones abeunt in semina oblonga, parva, per maturitatem ex cinereo nigricantia, barbata, & denso, sed brevi pappo intermixta. In agro Parisiensi sponte nascitur. Flores & folia in usum veniunt, sed raro.

Analysi chymica, ex Jaceæ floridæ lbv. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore herbaceo, cum levi quadam acrimonia, obscure alcalini, urinosi, & subfalsi lbj. ℥ij. ℥ij. gr. xij. humoris subfalsi, alcalini, urinosi lbij. ℥iiij. ℥vj. gr. lxxvj. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ℥v. olei adiposi ℥j. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iiij. ℥vij. gr. liiij. quæ rite calcinata reliquit cinerem ℥j. ℥vj. gr. xij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥iiij. gr. xxvj. lixivio fuerunt extracta. Partium iactura in distillatione fuit ℥j. ℥j. gr. xij. in calcinatione ℥iiij. ℥j. gr. xlij.

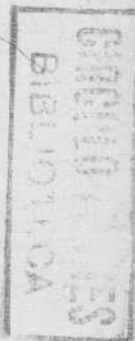
Jacea itaque plurimum continet salis acris seu alcalini tum volatilis, tum fixi, cum oleo bituminoso conjuncto.

Inter plantas vulnerarias ab Italis recensetur, qui eam *Herba delle ferite* nominant. Præstantissima in aphthis oris sanandis ab Anguillara dicitur. Ulcera optime detergit. Potenter resolvit; quapropter ad faucium, tonsillarum, uvæque tumores commendatur. Tabernæmontanus ad hernias eam valere scribit, si pulverata ad ℥j. in iuculo sumatur.

J A C O B E A.

Jacobæa, *Off.* Jacobæa vulgaris, laciniata, *C. B. P.* 131. *Inst. R. H.* 485. Jacobæa vulgaris, *J. B.* 2. 1057. *J. R. H.* 284. Jacobæa, *Dod. Pempt.* 642. Flos Sancti Jacobi, *Tragi* 287. Senecio major, sive flos Sancti Jacobi, *Matthioli. Lugd.* 575. vulgo, Jacobee, *Herbe de Jacques, Fleur de S. Jacques.*

Radix plurimis fibris majusculis, albenibus terræ firmiter adhærescit, ut non sine difficultate possit extirpari. Caules exinde exsurgunt non raro plures, interdum unicus, teres, striatus, alias glaber, alias nonnihil lanuginosus, in apricis plerumque purpurascens; solidus; foliis crebris, nullo aut alterno ordine positis vestitus, sesquicubitalis aut altior, summa parte in ramos aliquot divisus. Folia oblonga sunt, profunde dissecta, primo in laciniarum quasdam conjugationes ad mediam prope costam, deinde in alias lacinias secundarias subdivisa, glabra, & obscurius virentia, præsertim supina parte. Flores in summis caulibus & ramulis nascuntur in umbellas quodammodo dispositi, magnitudine medietatis, radiati, flavi, quorum discus ex plurimis flosculis fistularibus, in summitate quinquies-

dis, corona vero ex semiflosculis cuspidatis componitur, embryonibus insidentibus, & calyce rubiformi, ac multifido comprehensis. Embryones marcescente flore abeunt in semina perexigua, oblonga, pappis instructa, per maturitatem rubescentia. Agri Parisiensis incolæ in usum medicum nonnunquam venit.

Jacobææ folia amara sunt, aromatica, nonnihil adstringentia, & cœruleam Heliotropii solutionem parumper mutant. Salem essentialem soli terræ naturali fere similem cum plurimo oleo & terra copiosa conjunctum eam continere Cl. Tournefortius existimat.

Vulneraria dicitur. Eisdem cum Senecione vires, & facultates obtinere Hieronymus Tragus scribit, in primis autem vulneribus, inflammationibus, & fistulis mederi. Cui C. Hoffmannus, & S. Paulli haudquaquam subscribendum censet. Viribus quippe a Senecione discrepare autumant. Senecio, inquit Hoffmannus, *Lib. 2. de Med. Offic. cap. 66. pag. 221. §. 34.* quia insipidus, cum modica caliditate, digerit: Jacobææ vero quia amara, cum majori caliditate discutit, & abstergit. Ubi ergo mitigandi dolores in insipientibus inflammationibus sunt, Senecio potius præ Jacobææ eligatur: ubi vero siccare, & abstergere citra morsum, & consolidare ulcera animus est, priores Jacobææ teneat, inquit, S. Paulli. Jacobæam ad anginas tonsillarumque inflammationes utiliter adhiberi docet Camerarius, & ex ea gargarisma parat; quod tamen rejicit S. Paulli propter ingratum & propemodum abominandum ejus saporem. Idem S. Pauli narrat se a Chirurgo quodam Castrensi acceperisse, cum dysenteria epidemica grassaretur in castris, complures militum gregarium, solius decocto Jacobææ, aut ea in pulmentum cocta, sanitatem pristinam esse consecutos. Quin & idem observarat nonnullis Jacobæam calidam cataplasmatibus forma adversus ventris tormina, quæ dysenteria affectos nonnunquam misere excruciant, felici successu fuisse abdomini applicatam: Simon Paulli in *Quadr. Botanico* ægrotantium palati delicatioris miseratus hæc euphorisæ medicamenta nauseabunda promittit, rusticis ac plebejis relinquit. Revera Medicus tuto, cito & jucunde quantum fieri potest, mederi debet. Sed si palato minus grata remedia rejiceremus, exigua sane & curta foret Officinarum pharmaceuticarum supellex. Non ideo igitur propter fastidiosum, & S. Paulli palato minus arridentem saporem a foro medico Jacobæa rejicienda est.

Externe Jacobæa ad vulnera & ulcera inveterata ac sordida ab omnibus fere Botanographis commendatur. Eapropter idem auctor in contumaciori dysenteria aut sordido intestini recti ulcere clysteres aut injectiones ex Jacobææ decocto vel succo solo aut cum aliis sarcoticis confociato proponit. Remedium quidem tentandum, sed nondum expertum. Nonnulli unguentum adversus erysipelata utile ex ejus succo parant: sed Cl. Tournefortius ejusdem decoctum pro fotu præstantius fore censet, & multa cum ratione, si quidem adiposa & pinguis externe admota in erysipelate sæpius noxia deprehenduntur.

J U G L A N S.

Juglans, Nux, & Nux Juglans. *Off.* Nux Juglans, sive Regia vulgaris, C. B. P. 417. & *Inst. R. H.* 581. Nux Juglans, J. B. 1. 241. *Dod. Pempt.* 816. & *Raii Hist.* 1376. vulgo, *Noyer*. Cujus fructus Nux simpliciter, Nux Juglans quasi Jovis glans, vel juvans glans, Nux basilica, Nux regia, Persica Nux, Nux Græca, Nux Euboica, *καρυὸς Græcis*: vulgo, *Noix*.

Prægrandis arbor est, multis prælongisque nixa radicibus; caudice procero & crasso ad binum ternumve sæpius cubitorum amplexus, multis ramis in summo sese diffundentibus. Cortice truncus vestitur crasso, cineraceo, subvirente, levi per senium hinc & in rimas altas dehiscente. Materie constat ampla, rufa vel subfusca, multis exiguis segmentis scarificata, quibusdam partibus undulatis crispa, robusta. Folia pinnatim disponuntur, quina senave ad unam costam coherentia, conjugationes claudente folio impari, primum tenera, rubicantia suaviterque olentia; cum adoleverint ampla, sesquipalmum longa, palmum fere lata, principio & mucrone angustiora, venis obliquis a medio nervo deductis, levia, pulchre viridantia, odore jucundo fere laureo, sed graviore & veh.

vehementi, sapore adstringente. Flores amentacei five juli cum foliis vere erumpunt juxta foliorum pediculos, duas tresve uncias longi, suaveolentes, plurimis foliolis seu petalis constantes, axi squamatis affixis, quibus singulis denso agmine subsunt stamina & apices flavescentia, quæ brevi decidunt. Fructuum embryones in eadem arbore a floribus separati nascuntur plurimi eidem pediculo innixi, singuli singulis calyculis herbaceis, in summo bifidis inclusi: abeunt deinde in fructum subrotundum, duas tresve uncias crassum, qui maturitatem assecutus constat cortice carnoso foris virente, intus albicante, acerbis, & amari saporis non sine acrimonia, nigro colore manus inficiente & subjecto putamine seu testa, quæ sub initio pulposa fuit & candida substantia, ex acido amaricans, per maturitatem ossæ five lignosa, rugosa, unciam circiter lata, & ipsa latitudine longiore, in duas carinas fissili, nucleum continente in duas partes ad medium fere fissum & pene quadripartitum, revolutionibus cerebri similiter inæqualem, primo mucosum, ac fere insipidum, deinde per maturitatem callosum, candidum, dulcem, ori gratum; dum recens est, (aridus enim oleosum & rancidum quid contrahit) cuticula tectum amara, acris, ori ingrata, quæ dum nux recens est, facile deglubitur, cum arefcit adheret, nec potest separari, extrinsecus flavicante, intus albicante, intercusante lignea quasi membrana divisum. In agris secus vias, & semitas & in viridariis plantatur. Ubi sponte proveniat, nesciunt. Lætis gaudet collibus; montibus delectatur: aquas odit, aquososque tractus spernit.

Nuces Juglandes magnitudine, figura, duritie, sapore multis modis differunt. Nux Juglans five Regia vulgaris, quæ a duro cortice & frangendi mora Morancia, & Moracilla a nonnullis dicitur. Surdam nominat Cæsalpinus, fortasse quia exsiccata & concussa sonitum non edit. Nux Juglans fructu maximo, quam Caballinam Dalechampius vocat, & Angli Nucem Gallicam. Mali magnitudinem fere æquat. Bonitate & pondere ratione molis reliquis cedit. Non enim intus oppleta, sed magna ex parte vacua est, & minus sapida. Nux Juglans fructu tenero, & fragili putamine, a Dalechampsio Mollesca dicta, quod ceteris generibus mollior sit, ejusque putamine digitis facile rumpatur. Tarentinæ veterum vel eadem esse vel similis. Ceteras differentias prætermitto.

Ubram Juglandis noxiam esse plerique affirmant non solum humano capiti, sed & stirpibus omnibus juxta satis. Hinc a græcis Κερά, quod Κερα id est caput sua umbra lædat. Hinc in hortis & agris extremis partibus locatur ac plantatur. Unde versus:

Me, fata ne lædam, quoniam fata lædere dicor,

Culius in extremo margine fundus habet.

Reipsa decubitus sub hac arbore nonnullis capitis dolorem inducere experientia comprobatum est; quod non provenit ab umbra, sed a graveolentibus halitibus ex foliis arboris emanantibus, qui quidem nonnullis cerebris noxii sunt, sed non omnibus, ut patet ex J. Raii & Evelyni testimonio, qui hanc umbram non tantum innocuam, sed & amoenam & salubrem asserunt ob odorem gratum quem folia expirant. Cum etiam hæc arbor sit admodum ramosa, & patula, spissiore umbram constituit, in qua plantæ factæ minus bene quam sub aperto cælo crescunt.

Trunci materies seu lignum maxime æstimatur ob elegantem suum colorem varium, venas undulatas & crispas, materiei soliditatem, ac durationem, quod egregie poliatur, & nitidum splendorem acquirat. Hinc mensis, armariis, utensilibus, & operi tectorio potissimum dicatur.

Truncum igitur Nucis fabri lignarii quaritant, fructuum corticem exteriorem insectores, fructum pueri ad lulum, & esum, Pharmacopæi ad usum medicum partes fere omnes, sed in primis folia, flores, germina, Noces tum virides, tum maturas adhibent.

Analysî chymica, ex Nucum viridium tenerrimarum quales condiri solent ℞v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, fere inodori, & insipidi, & subsalsi, & subacidi ℞ij. ℞ij. gr. xlvij. humoris primo limpidi, magis ac magis acidi, austeri, deinde rufescentis, odoris, & saporis empyreumatici, impenfe acidi, & austeri ℞ij. ℞xii. ℞ij. gr. xxxvij. humoris rufi, empyreumatici, sale volatili urinoso, copioso imprægnati ℞ij. ℞ij. gr. lvij. olei ℞ij. gr. lx. Massa nigra residua pendebat ℞ij. ℞ij. gr. xxiiij. quæ ri-

quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥iij. gr. vi. ex quibus salis fixi mere alcali ℥i. gr. lxvij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥xj. ℥ij. gr. lx. in calcinatione ℥iij. gr. vi.

Nucum bene maturarum recentium medullæ ab omnibus involucri & pellicula spoliata ℔v. per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, Nucum aliquantisper torridarum odorem levem referentis, obscure subfalsi, deinde subacidi ℔ij. ℥iij. gr. ix. humoris limpidi, odorem & saporem axungia veteris, & rancidæ referentis, obscure acidi ℥iv. ℥ij. gr. xv. humoris rufescentis, subacidi, obscure subausteri ℥j. ℥i. gr. xliij. humoris parum rufescentis tum acidi, tum alcali urinofi cum oleo pingui, fusco ℥j. ℥vij. gr. xlv. humoris tum subacidi, tum falsi & alcali urinofi, & austeri ℥vij. gr. xxxvj. cum multo oleo fluido, & olei spissi Resinæ seu Colophonix ad instar, fortiter recipientis parietibus adhærentis ℥vj. gr. xvij. olei tum fluidi, tum spissi & resinofi ℔ij. ℥vi. gr. xxij. Massa nigra valde secca in retorta residua pendebat ℥v. quæ per duodecim horas igne vehementi calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥v. gr. lxiv. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali gr. lxij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥vij. ℥j. gr. xj. in calcinatione ℥iv. ℥ij. gr. viij.

Nuces virides saporem herbaceum stypticum obtinent, nonnihil aromaticum: parum terræ, perparum olei continent, plurimum phlegmatis, & salem essentialem aluminosotartareum. Nucum autem maturarum medulla saporem dulcem, gratum, amygdalinum obtinet: cum aqua contusa lactescentem aquam efficit. Multum olei, mediocrem phlegmatis portionem, & salem essentialem tartareum præbet.

Diversæ sunt diversarum hujus arboris partium facultates. Cortex interior seu potius liber Juglandis efficcatus vim insignem emeticam possidet, juli seu nucamenta leniorem, & a ℥ß. ad ℥i. eorum pulvis exhibetur, affirmantibus Fernelio, Camerario, Sennerto, & aliis. Ducunt satis valide bilem pituitamque viscidam ex ventriculo vicinisque partibus, ita ut in robustis corporibus tuta sint remedia ad febres extinguendas. Et Camerarius, in *Horro*, julorum pulverem exhibet pro vomitivo in doloribus colicis, & nephriticis.

Attamen Matthiolus in suffocationibus uterinis eundem pulverem ad ℥i. exhibet. In epistolis Cratonis idem medicamentum cum hoc elogio commendatur ab eo, qui scribit adversus eundem morbum. „ In hoc affectu nihil novi præstantius. “ Hunc autem pulverem exhibet ad ℥ij. cum olei Succini gutt. ij. Eidem quidam Joannes Ranzenbach affirmabat, Anabaptistas in Moravia jactare, habere se antiepilepticum secretissimum, quo dato infantibus novissime natis ante omnes alios cibos, præsent illos securos per totam vitam, hos nempe Julos. Has diversas facultates emeticam & antispasmodicam S. Paulli conciliare vix potest. Quod tamen non prorsus impossibile est; sed ad experientiam confugiendum. Idem Juli a nonnullis, referente Ettmullero, commendantur veluti arcum specificum adversus dysenteriam, pulverati & in aqua conveniente ad ℥i. propinati.

Folia arboris Juglandis aroma spirantia, a vulgo Germaniæ, inquit S. Paulli, frequenter expetuntur, æque ac folia Menthae corymbiferae seu balsamitæ, ad pediluvia & balnea sanorum, quæ conservandæ valetudinis causa instituuntur. Idem S. Paulli refert eadem folia adversus podagram commendari, si ex illis virentibus & modico sale, in olla vitrea stratum super stratum fiat reponendum quotannis in cellam, ut paroxysmi tempore semimarcida folia parti dolenti cataplasmatibus in modum applicentur. Hoc remedium discutendi & roborandi, minime autem repellendi facultate præditum censet.

J. Rajus refert, succum radicis violenter purgare, nec nisi rusticis exhibendum esse: quod quidem de expresso radicum recentium confusarum succo intelligendum existimo. Nam alius succus ex radicibus mense Februario vulneratis aut perforatis sponte stillat, narrante Ettmullero, in plurimis morbis, præsertim chronicis commendatus, in primis in arthritide, nephritide, & cephalalgia. Urinam potenter movet: minus dulcis est quam Betulae succus.

Nuces pro diversa earum ætate, diversis virtutibus donantur, necnon variæ sunt diversarum earundem partium facultates.

Nuces virides decerpæ Majō vel Junio appetente, antequam earum putamina obduerint, Saccharo conditæ stomacho utiles dicuntur. Antequam condiantur, cortice viridi spoliantur, stylo undequaque perforantur, & in aqua per plures dies macerantur, singulis diebus mutata & nova affusa; coquuntur igne blando donec mollescant, ac tandem cum Saccharo & aromatis perfecte coquuntur. Nuces sic conditæ commendantur ad ventriculi imbecillitatem, ad flatuum dissipationem, colicum dolorem sedandum, ciborum concoctionem juvandam, ad pestis contagium arcendum: quin & frigidis maritis & ad venerem pigris conceduntur, eamque excitare perhibent. Attamen si quid hac in re præsent Nuces conditæ, non tam ipsi debetur, quam admixtis aromatibus. J. Raius ex propria observatione refert Juglandes virides adhuc immaturas, integras cum cortice viridi Saccharo conditas, ut moris est, si duæ vel tres sub vesperam a sumpto cibo sumantur, alvum blande subducere.

Cortex viridis exterior Nucum Juglandium saporem habet adstringentem vitriolicum: unde ex eo vitriolum quoddam vegetabile Ettmullerus parare tentat hoc modo. Cortices Nucum Juglandium quando maturescunt, deglubiti contunduntur, & cum aqua q. s. decoquuntur. Decocti per pannum laneum transcolati mensuris tribus salis communis manipuli duo dissolvuntur. Solutio ad cuticulam evaporata in locum frigidum reponitur, ubi crystalli virides saporis adstringentis concreverint, vitriolum vegetabile dictæ. Ex hoc vitriolo cum Boli triplo distillate spiritus acidus extrahitur ad coralliorum perlarum solutionem a quibusdam commendatum. Sal ille improprie vitriolum dicitur, cum revera nil aliud sit, quam sal cibariorum seu communis cum corticis Nucum essentiali sale permixtus. Spiritus vero inde distillatus a spiritu salis parum differt.

Viridi huic cortici recenti vim quamdam vomitoriam Ettmullerus tribuit: Eundem corticem viridem exsiccatum & pulveratum a nonnullis Piperis loco usurpari Tragus refert; & huic pulverem foliorum Salviæ saporis gratia commisceri: prævum sane condimentum.

Ejusdem corticis succus expressus adstringens est, & in omnibus faucium inflammationibus, præsertim in principio morbi in gargarismatibus usurpatus commendatur, & ad uvulæ relaxationem. Ex eodem succo cum melle inspissato ad syrupi consistentiam Rob Nucum conficitur, Dianucum vel Diacaryon a pharmacopœis dictum, ad eandem utile.

Nonnulli succum hujus corticis inspissant ad extracti consistentiam, & hujus extracti grana aliquot in ejusdem corticis aqua distillata vel alia quacumque solvunt, sicque parant collyrium in ophtalmiis & oculorum inflammationibus perutile sub initio morbi.

Ejus corticis aqua distillata non solum ad oculorum & faucium inflammationes commendatur ob vim quamdam adstrictoriam, sed etiam ratione tenuium suarum partium quæ odore facile deprehenduntur, ad multa alia utilis dicitur: ab Ettmullero ad calculum, a J. Raio & aliis ad dissolvendos thrombos concreti sanguinis intus sumpta, ad vulnera & ulcera calida, & ad anthracem pestilentem foris imposita. Quin & vis alexipharmaca a S. Paulli tribuitur: & aquam antipestilentialem describit ab Henrico Paulli patre suo multis optimo cum successu peste affectis exhibitam, ex Nucibus Juglandibus & aliis alexipharmacis sic compositam.

24. Scabiosæ, Veronicæ, Borræg. Bugloss. Acetosæ, Rutæ, Calendulæ, Card. bened. ana M. iijß. Rosar. rubrar. M. iijß. Cortic. Citri ʒi. Nuc. Jugland. virid. n. xxv. Omnia contusa distillantur baln. Mar. In hujus aquæ cochleari uno atque altero dissolvit sequentis electuarii ʒi. vel ʒss.

24. Diacordii ʒß. Pulver. Card. bened. ʒiiij. Sal. Card. bened. ʒi. cum syrupi acetosistatis Citri q. s. Fiat l. art. electuarium.

Aqua e tribus Nucibus distillata in Officinis hodie celebratissima est & usitatissima in febribus intermittentibus, necnon in malignis, in hysteriis affectionibus, in hydrope. Exhibetur ad ʒiiij. vel vj. quarta vel sexta quaque hora. Sudorem movet, urinam provocat, flatus ducit, ventriculum roborat. Sic autem præparatur.

24. Julor. seu florum Juglandis ʒx. Terantur & macerentur calide in succi expressi & Geuffroy Tom. II.

colati aliorum nucamentorum ℥xij. per duodecim horas. Deinde distillantur per alambicem. Aqua distillata affundatur embryonum fructuum primo erumpentium ℥vj. & distilletur secundo. Tertio denique aqua distillata supra eandem Nucum fere maturarum quales condiri solent, & vulgo *des Cerneaux* dictarum quantitatem affusa distillatur; aqua e tribus Nucibus dicitur.

Per solum hujus aquæ ad ℥vj. quarta quaque hora propinatæ usum uxor Pharmacopœi Parisiensis peritissimi, plurimis aliis remediis frustra tentatis, paucis abhinc annis ab hydropse liberata fuit.

Nuces novellæ, vulgo *des Cerneaux*, palato placent quia suaves & dulces, si delibretæ; & ideo mensis secundis frequentissime apponuntur, & cum sale & aqua suaviter estimantur. Parum nutriunt, ægre concoquuntur, tarde descendunt. Quanto vero magis ad maturitatem accedunt, eo minus sunt gratæ. Etate oleaginosam & rancidam qualitatem contrahunt quæ illas reddit esui ineptas. Maturitatem assecutæ & aridæ parce nutriunt, tenuis cuticulæ qua velantur ratione, haud leviter adstringunt. Difficiliter concoquuntur. Bilem venenis non inferiorem gignere dicuntur; tussim etiam excitant, vocem extinguunt, asperum quid & raucum in faucibus pariunt; gravitatem capitis afferunt. Corriguntur tamen si edantur cum Caricis & passulis. Ut vero diutius recentes sint, in media maturitate colligi debent & in cella vinaria sabulo sepeliri. Imo aridæ si per aliquot dies in aqua macerentur, albescent, & membrana ut virides facile exuuntur.

Nuces Juglandes post piscium esum comestæ, eorum concoctionem adjuvare creduntur. Unde illud scholæ Salernitanæ:

Post pisces nux sit, post carnes caseus esto.

Existimaverunt enim piscium frigiditatem, & humiditatem ab aridarum Nucum caliditate, & siccitate temperari, & emendari.

Quæritur quis sit sensus alterius versiculi ejusdem scholæ:

Unica nux prodest, nocet altera, tertia mors est.

Per primam nonnulli intelligendam esse putant nucem moschatam omnino salutarem. Per alteram intelligunt alii nucem Avellanam, alii nucem Juglandem. Per tertiam vero quidam Balistæ nucem, vel sclopeti glandem jocosè interpretantur, quod nimirum repentinam inferant mortem. Verum alii nucem intelligunt Metellam, seu fructum Stramonii (fructu spinoso rotundo, semine nigricante *Inst.* Solani pomu spinoso rotundo longo flore, C. B. P.) quippe quæ venenum sit narcoticum seu torporem inducens. Plerique per hanc triplicem nucem nihil aliud intelligendum esse censent quam unam, & eandem Juglandem: per unicam quidem paucas numero quæ citra denarium considerent: per alteram quæ paulo largiore copia ingererentur: per tertiam vero quæ immoderatissime sumerentur.

Nucibus bene maturis virtutem alexipharmacam veteres tribuerunt. Eas venenis resistere cum Ficibus, & Ruta ante alios cibos comestas, vel etiam post ipsa venena hausta sumptas afferunt. Necnon contra pestem, & malignos morbos præservative, & curative commendantur. Hinc antidotum Mithridatis regis ingrediuntur adeo celebratam adversus venena in divitiis a Cn. Pompejo regis Mithridatis sanctuariis repertam, quæ duas nuces, Ficus totidem, Rutæ folia viginti, simul trita cum salis grano admittebat. Qui hanc jejuniis sumit, nullum venenum illo die nociturum afferunt. Nec paucae sunt compositiones alexipharmacæ, & antipestilentialia, in quibus nux Juglans usurpatur. Attamen C. Hofmannus de hac alexipharmaca quæ nucibus tribuitur virtute, valde dubitat.

Juglandibus maturis ab Andræa Matthiolo propria quædam, & peculiaris facultas tribuitur ad remotos menses ciendos, aliis medicamentis nihil proficientibus. Ad id macerantur in aqua donec nuclei membranis possint nudari: deinde nuclei ita exspoliati macerantur in aqua vitæ per biduum, eorumque duo vel tres quotidie mane jejuna prius perpurgatæ exhibentur comedendi per decem dies ante tempus menstruæ fluxionis.

Singulare quoque medicamentum ex membrana aut tunica illa subamara lutea, quæ nucleum juglandium artissime investit, paratur, & ℥i. pondere contra colicos dolores propinatur.

Sunt qui præmanfas juglandes nuces eum in finem commendant ut earum beneficio exploremus morsus canum. Etenim si præmanfæ nuces parti affectæ aliquamdiu applicentur, ac postea projiciantur devorandæ gallinis, nec illæ ab earum esu male se habeant, pronuntiandum arbitrantur, canem qui ægrum momordit non fuisse rabidum. Imo nonnulli quoque tradunt easdem morsui canis licet rabidi posse mederi, ubi commanducata a jejuno homine illitaque fuerint.

Nucum testæ, & lignea intermedia sepimenta vi exsiccante, & sudorifera instructa censentur: unde in quibusdam decoctis sudoriferis, & exsiccantibus adversus catarrhos, & rheumaticos dolores, & venereos usurpantur.

℞. Antimonii crudi contusi ℥vj. Rad. Sarsaparillæ ℥vj. Rad. Chinæ ℥i. Testas, & sepimenta intermedia lignea juglandium n. xl. Contusa coquantur in aq. commun. ℞ij. ad ℞vij. F. colatura, de qua sumat æger cyathos tres quatuorve singulis diebus, per dies 21.

Ex nucibus bene maturis, aridis, tuis, & expressis oleum elicitor, cui eadem tribuuntur virtutes ac oleo amygdalino: imo status potentius dissipat, & in coli affectibus a flatu genitis plurimum affert auxilii. Non solum per os intus sumitur ad ℥i. aut alteram, sed etiam cum decoctis carminativis in clysteribus injicitur. Infusum auribus surditati prodest, & idem utile calidis doloribus illitum. Eodem nonnulli ad ambusta a pulvere tormentatio utuntur, qui præcipiunt partem usulatam eo esse inungendam, mox eidem esse applicandum arboris Juglandis folium: ad ambusta alii illud cum aqua calcis permixtum, & diu agitatum utiliter usurpant: Robertus Boyle oleum Juglandium vetus, & per annum, & amplius asservatum commendat veluti specificum adversus calculum, & arenulas in seipso expertum. Imo quo vetustius est, eo efficacius deprehenditur. Calculos, & arenulas comminuit, & expellit: ad ℥ij. vel tres mane jejuno ventriculo, oleo amygdalino recenti ob spissitudinem dilutum propinatur. Quod quidem identidem reiterandum est. Hoc oleum ad lucernas præcipue expetitur quod durabilius sit oleo olivarum. Quin etiam a pictoribus quod colores incorruptos diutius conservet, & a lignariis fabris ad splendorem suis operibus conciliandum.

In Juglandis arboris truncis fungus nascitur seu spongiosa substantia satis tenax, & pene coriacea sub forma tuberum, græcis *irona*. Hoc inter cauteriorum genera usos fuisse antiquos Paulus Aegineta testatur, in longis stomachi defluxionibus, & in hydropse. Ita autem, teste Cælio Aureliano, vocabatur in usum. Fungum hunc acuminatum in pyramidis formam, cuti apponebant, & summitate accensum concremari sinebant, donec cineresceret, & sponte decideret. Simili fere modo Turcæ aridam sarmenti Vitis portionem parti male affectæ applicant, & summitatem ejus accendunt: hoc modo Moxa sua Sinenses utuntur ad podagram, & alios morbos.

J U N I P E R U S.

Juniperi species duæ in officinis vulgo distinguuntur: Juniperus fruticosa, & Juniperus arborescens, quæ quidem nonnisi magnitudine inter se differre videntur. De arborescente jam egimus articulo de *Sandaracha*: Nunc de fruticosa.

Juniperus fruticosa, Juniperus vulgaris; Off. Juniperus vulgaris, fruticosa, C. B. P. 488. & Inst. R. H. 588. Juniperus vulgaris baccis parvis, purpureis, J. B. I. 293. Rati Hist. 1411. Juniperus, Dod. Pempt. 852. vulgo, *Genevri* ou *Genievrier*: & fructus, *Genievre* ou *Genevre*.

Frutex est omnibus notus, & omnibus Europæ regionibus familiaris, in sylvis & montibus nascens, radicibus numerosis, hinc inde sparsis, nonnullis etiam alte descendentibus: stipite hominis proceritatem nonnunquam assequente, non multum crasso, ramoso, densissimo, cortice scabro, deciduo, rubente: materie firma nonnihil rubescente, maxime si siccata fuerit, odore resinoso grato: foliis acutissimis, angustissimis, raro uncia longioribus,

ribus, sæpe brevioribus, rigidis, pungentibus, semper virentibus, ternis plerumque simul per intervalla. Julos proferit Aprili, & Majo in foliorum alis duas tresve lineas longos, purpura cum croceo mixta pictos, e plurimis squamis compactos, quarum infima pars munitur vesiculis tribus quatuorve, Papaveris semine minoribus, pulvere aureo tenuissimo plenis. Steriles sunt illi flores. Fructus vero numerosi in aliis Juniperi speciebus nascuntur quæ staminibus carent, Baccæ sunt sphericæ, primum virides, minutissimæ, & calyce tribus foliolis minutissimis constante involutæ, deinde per maturitatem granis peris duplo majores, cum umbilico trifurcato, nigræ & pulvere cæruleo conspersæ, pulpa subrufa refertæ, sapore acri, atomatico, resinoso, dulci, tria officula continente oblonga, angulosa, dura, semine oblongo foeta, quibus singulis totidem vesiculæ succo resinoso turgidæ adherent. Fructus maturitatem nisi anno secundo non consequuntur: ita ut aliquando fructus trium annorum in eadem arbore conspiciantur. Quædam sunt Juniperi arborefcentis species quarum baccæ non sphericæ sunt sed oblongæ, & subrotundæ: aliis quoque baccæ rufescunt. In calidis regionibus ex Junipero arborefcente resina sponte vel per corticis incisiones stillat, quæ Sandaracha, vernix, & gummi Juniperinum dicitur: de qua suo loco mentionem fecimus.

Omnes Juniperi partes odoratæ sunt, & in usum medicum veniunt, nempe radices, lignum, folia, baccæ.

Analysi chymica, ex baccarum Juniperi maturarum, & contusarum ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris primo limpidi, baccarum odorem, & saporem referentis, acidi, subaustri, deinde magis ac magis austri, tandem rufescentis, empyreumatici, ℔ij. ℥i. gr. xxxvj. olei essentiali, limpidi, rufescentis ℥ij. gr. xlvij. humoris primo rufescentis, tum impenso acidi, tum salis, urinosi, deinde rufi, sale volatili urinoso imprægnati ℥ij. ℥i. gr. liij. olei rufi, spissi ad instar syrupi ℥ix. gr. xxvij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℔j. ℥iiij. ℥v. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij. gr. lx: ex quibus salis fixi alcali ℥iiij. gran. xxxvij. lixivio sunt extracta. Partium iactura in distillatione fuit ℥xij. ℥vj. gr. xv. in calcinatione ℔j. ℥ij. ℥iiij. gr. xlvij.

Baccarum contusarum ℔v. per biduum in aquæ limpide ℔xxxvj. maceratæ, igne vehementi distillatæ præbuerunt olei essentialis limpidi ℥vij. extracti ℔j. ℥iiij. Massa crassa residua post debitam expressionem, & exsiccationem pendebat ℔iiij. ℥xiiij. ex quibus olei essentialis limpidi flavescens ℥vij. olei vero crassi, rufi ℥vj. ℥i. gr. liij. distillata sunt. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥xv. ℥vj. quæ post calcinationem reliquit cinerum ℥j. ℥vij. gr. lx. Liquores vero proliciti pro majori parte acidi austri erant, sub finem nonnihil alcalini urinosi. Unde liquet baccas Juniperi parum terræ, plurimum vero olei tum tenuis essentialis, tum crassi, tum etiam fixi, ut ita dicam, continere, quod nonnisi diuturna calcinatione elevatur, & comburitur: salem autem essentialem aluminoso-tartareum obtinent.

Si baccæ contusæ diutius in aqua macerentur, fermentescunt, & humor vinosum odorem saporemque contrahit, qui debite distillatus spiritum ardentem fundit, nihil vero aut perparum olei essentialis.

Ligni Juniperi ℔v. multum liquoris acidi austri præbuerunt: olei essentialis limpidi circiter ℥i. ℥iiij. olei rufescentis, & spissi syrupi ad instar ℥ix. cinerum vero debite calcinatorum ℥ij. ℥iiij.

Summitatum viridiorum Juniperi ℔v. præter liquorem acidum austrum ac tandem nonnihil alcali urinosi, præbuerunt olei fluidi tum limpidi, tum rufi ℥viii. ℥iiij. gr. iiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥xiiij. ℥iiij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥i. gr. xxj. ex quibus salis fixi mere alcali ℥iiij. gr. xliij. lixivio extracta sunt.

Baccæ itaque majorem olei quantitatem fundunt, lignum minorem, minorem adhuc folia, & summitates.

Juniperi baccæ apud Germanos in culinis condituræ nomine frequenter adhibentur, & ab Ertmullero, & ab his aroma Germanorum appellantur: apud nos vero medicamenti tantum ra-

rum rationem habent. Potenter resolvunt, discutiunt, attenuant, calefaciunt, roborant. Ventriculo frigido profunt, pituitam, quæ in illo coit, digerunt, flatus inde ortos discutiunt, colicos dolores sedant, ciborum concoctionem juvant, urinam promovent, viscidum mucum renibus aut vesicæ inhærentem abstergunt, & expellunt, calculos, & arenulas hoc mucu irretitos, & in his partibus morantes foras amandant, & eo nomine lithiasim earum usu præcaveri dicitur. Viscidam pituitam pulmonum glandulas infarciunt, resolvunt, & expectorationem promovent, tussi medentur, & æsthmati humido. Utiles sunt in affectionibus catharosis, & in mensum suppressione conducunt. Sanguinis fluiditatem restitunt, motum augent, sudorem excitant, venenis coagulantibus resistunt; & merito Theriaca rusticorum a nonnullis vocantur. Verum non ideo, ut nonnulli volunt, pro panacea omnibus in morbis usurpandæ sunt: conveniunt tantummodo in pituitosis affectionibus, & ubi fibrarum atonia aut imbecillitas deprehenditur: alioquin sanguinis æstum augent, partibus solidis ardorem, & phlogosim inferunt. Unde sæpius videre licet urinæ suppressionem aut ardorem earum usum subsequi, ventriculi inflationem, ructus, & flatuum majorem copiam produci, ubi nempe ventriculus, intestina, tenes ardore aut inflammatione laborant.

Ad 3i. præscribuntur per diem identidem estandæ; vel contusæ in aqua bulliente Theræ inslar macerantur, & infusum ante cibum propinatur calidum ad ciborum concoctionem promovendam; aut in vino per noctem macerantur, & calculosis mane jejuno ventriculo colatura exhibetur. Sic S. Pauli plurimos a jugi nephritico dolore vindicasse asserit. Quidam Laurentius Rostochiensis Professor, narrante eodem, quotidie circiter pugillum unum baccarum comedebat, quo simplici medicamento obtinuit, ut non solum arenulas, sed calculos minutulos, imo etiam lentis magnitudinem æquantes, si non sine omni molestia, attamen dolore, excreverit, cum ante usum harum baccarum sæpe opido male se habuisset.

Observandum est baccas Juniperi comestas aut earum essentialis olei guttulam deglutitam urinam violarum odore imbuere, non secus ac Terebinthina vulgaris, & stillatitium ejus oleum.

Non semper tamen tutus est granorum Juniperi usus in calculosis. Imo Carolus Piso in suis *Observationibus*, sect. 4. c. 2. *Observ.* 105. p. 379. scribit pulverem granorum Juniperi semper ipsi suspectum fuisse, quod ab illius usu diuturno urinæ tandem cruentæ emittantur. Simon Pauli baccarum defensionem suscipit, cruentam mictionem calculorum asperitatibus tribuendo. Quod quidem reipsa verum esse potest. Attamen sæpius observavi, usum baccarum urinas ardentes, & flammeas excitare, renum dolores, urinæ ardorem producere, ac tandem in cachecticis, & hydropicis, ubi adest in visceribus inflammatoria dispositio, urinæ notabilem imminutionem. Unde non facile hujus diuretici usum suadeo, nisi prius viscerum crasis rite perspecta ab omni æstu, & inflammatione libera deprehendatur. Eadem cautione opus est in quibusdam ventriculi affectionibus, in appetentia, flatulentia, difficili ciborum concoctione, nausea, vomituritione, quæ sæpiissime sunt renum ægitudinis symptomata, his enim in ventriculi affectionibus symptomaticis nocet baccarum usus, qui in iisdem prodest cum idiopathica sunt.

Baccæ apud Germanos velut singulare remedium ad grassantia pestilentia contagia depellenda commendantur; comestæ solæ, vel aceto maceratæ.

Ob tot ac tantas Juniperi baccarum virtutes, diversa preparata ex his conficiuntur, aqua Juniperi distillata, vinum Juniperinum, spiritus per fermentationem extractus, oleum essentialis, Rob seu extractum, Elixir.

Inter preparata ex baccis sese offert quæ ab Ettmullero colicis, & nephriticis admodum utilis prædicatur, urinam ciendo, vias urinarias abstergendo, moderate easdem stimulando, & in primis dispositionem calculosam renum corrigendo, si jejuno ventriculo potetur per balneum mariæ distillata, ad ʒiij. vel ʒvj.

Vinum Juniperinum paratur ex baccis contusis cum affusa aqua fermentatis, donec vinorum odorem saporemque referant: potum præbet haud ingratum, & quibusdam in Galliæ locis familiare rusticis deficiente vino, & in frigidis ventriculi, intestinorum, & renum

affectionibus utilissimum. Ex hoc fermentato liquore spiritus ardens extrahitur commendatus in affectionibus capitis, & nervosarum partium, interne, & externe adhibitus: intus sumptus urinam potenter movet.

Oleum essenziale, & Rob, seu extractum Juniperi sic præparantur. Recipiuntur libræ octo baccarum Juniperi recentiorum, & succulentarum; affundantur aquæ limpide lbxxiij. Macerentur per duos tresve dies in loco calido. Postea per vesicam cupream igne vehementi distillatio instituitur, cum aqua olei essentialis fragrantissimi odoris, & flavi coloris uncie tres ad summum prodibunt. Quod relinquitur in vesica, decoctum per pannum tranſcoletur, & leni colore inspissetur. Ita obtinetur Rob spissioris consistentiæ, coloris ex flavo fusci, saporis amaro dulcis, balsamici. Oleum essenziale Juniperium in spiritu vini rectificatissimo solutum insigne diureticum est, emmenagogum, & carminativum, quod cum infusis foliorum Theæ vel cum vino Hispanico sumitur ad guttas aliquot vel etiam elæosaccharum ex hoc oleo essentiali paratur cum saccharo, sique facile cum aquosis liquoribus admiscetur. Externe in unguentis nervinis, & antiparalyticis usurpari potest. Michael Alberti in sua introductione in Medicinam, baccarum oleum aut spiritum non ita facile, & liberaliter in nephriticis morbis admitti debere pronuntiat: quoniam acriorem qualitatem habent, valde calefaciunt, & sanguinem impetuosius exagitant: quapropter ea ad usum externum reservanda suadet.

Rob Juniperinum quod extractum, & mel Juniperinum ratione consistentiæ, Theriaca Germanorum ratione virtutum, oleo & spiritu magis temperatum est, & ideo multo magis usitatum. Præstantissimam præbet medicinam ad imbecilem ventriculum roborandum, ad dejectum fibrarum ventriculi tonum restituendum, ad præservationem a calculo, & ab hydropo. Senibus prodest, qui vesicæ vitiiis, urinæ difficultatibus, & imbecillitatibus ventriculi, & intestinorum obnoxii sunt. Urinam blande provocat, menses movet, sudores quoque nonnunquam propellit, & vis alexipharmaca, & antipestilentialis ipsi tribuitur, si cum ceteris cardiacis, & alexiteriis medicamentis consocietur, unde frequenter loco mellis in electuariis stomachicis, antinephriticis, & alexipharmacis usurpatur. Ad ℥i. in vino Hispanico, aceto, aqua Cardui benedicti aut alio liquore conveniente exhibetur, vel mane jejuno ventriculo, vel ante aut post cibum.

Ex hoc melle Juniperino cum s. q. spiritus Juniperini supradicti diluto, paratur elixir Juniperinum, stomachicum, & diureticum insigne. Dosis cochlear. j. Ex baccis Juniperi contusis, & in axungia suilla decoctis unguentum sit adversus porriginem, vulgo, *Teigne*, a D. Chomel plurimam laudatum. Humores identidem evacuandi sunt blando cathartico ex Aquilæ albæ, & Diagridii ana granis vj. vel viij.

Juniperi folia seu summitates rarius in usum veniunt. Fridericus Hartmannus in notis ad Schröderum, & S. Pauli post Matthiolum, & Hartmannum lixivium proponunt ex earum cineribus cum vino factum adversus hydropem. Ettmullerus scribit easdem summitates seu turiones alvum laxare eodem modo ac turiones Sambuci.

Magis familiaris est usus ligni Juniperini. Ob suaveolentiam commendatur incensum ad aerem pravis halitibus inquinatum emendandum, & odores noxios, & contagiosos arcendos. Sudorifera virtus huic ligno tribuitur, ejus scobis in decoctis sudoriferis a nonnullis usurpatur adversus catharos, & luen veneream; & scobi Guaiaci vix cedere credunt. Ex eadem scobe in aqua diu macerata cum sale, oleum essenziale flavescens, & fragrans distillatione per vesicam aheneam extrahitur sudoriferum simul, & diureticum. Ex eodem ligno per retortam distillato oleum rufum nigrumve empyreumaticum elicitor oleo cadino dicto non dissimile. Hoc autem cadinum oleum recipitur ex truncis, & ramis Oxycedri, & Juniperi arborescentis in quibusdam furnis huic usui destinatis, combustis. Externe illitum potenter resolvit. Utile dicitur impetigini, capitis porriginis, pectorum etiam scabiei, & ulceribus, quibus a tonsione infestantur.

Baccæ Juniperi usurpantur in Elixir vitæ Fioravanti, Elixir pestilentiali Sennerti, Elixir asthmatico Zuelferi, in opiata Salomonis, Antidoto Orvietano Pharm. Reg. Oleo scorpi.

scorp. comp. *Matthioli*. Rob seu extractum mellagineum in Theriaca reformata *Pb. Reg. & antidoto Orvietana Frid. Hoffmanni*. Oleum Juniperi essentielle usurpatur in Balsamo vulnerario Metensium *Schroder. vulgo, Beaume vert de Fevillet.*

K E I R I.

K Eiri, Cheiri, Leucoium & Leucoion luteum, *Off.* Leucoium luteum vulgare, *C. B. P.* 202. Leucoium luteum: vulgo, *Cheiri* flore simplici, *J. B.* 2. 872. *J. Raii* 782. Leucoion luteum, *Dod. Pempt.* 160. Viola lutea, *Tragi* 560. Viola petræa lutea, *Tab. Icon.* 305. Leucoium aureum, *Matthioli. vulgo Violier ou Giroflier jaune, & flos Giroflee jaune.*

Radicibus, surculisque seu ramulis ubertim fruticantibus luxuriar, lignosis, albicantibus, quos obsident folia nullis appensa pediculis, crebra, unciali & ampliore longitudine, ex angusto principio sensim dilatata, virentia aut canescentia, idque maxime pro-na parte, sapore subacri. Flores edit suaveolentes, sapore parum grato, subacri, sub-amaro, cruciformes, quatuor scilicet petalis luteis constantes, flaminibus senis & pistillo pallescentibus, in medio penitus fere latentibus. Succedunt fructus seu siliquæ longæ, compressæ, in duo loculamenta divisæ, cum septo intermedio, cui valvæ adhærescunt, & seminibus planis, orbiculatis, rufis, gustu acri amaro. In perverustis muris, rudibus & saxosis locis libentius nascitur: feritur & in hortis juxta parietes & muros. Flores potissimum in usum veniunt. Keiri folia saporis sunt amari, herbacei, subfalsi: & eorum succus chartam cæruleam rubro colore tingit.

Analysi chymica, ex florum Keiri lbv. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, fere inodori & insipidi, obscure acidi ℥vj. ℥i. gran. xlviii. humoris aliquantissimi per empyreumatici, primo subacidi, deinde magis ac magis acidi ac tandem austeri lbij. ℥xiii. ℥vij. gr. xxliij. humoris rufi, turbidi, empyreumatici, manifeste acidi, & nonnihil alcali urinosi ℥j. ℥vij. gr. xviii. humoris rufi, sale volatili urinoso imprægnati ℥v. gr. xxliij. olei spissi ad instar extracti ℥j. ℥vij. gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti ℥i. gr. xxx. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iiij. ℥ij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum albicantium ℥j. ℥ij. gr. xxxvj. ex quibus lixivio salis fixi falsi ℥iiij. gr. xxliij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ℥vi. in calcinatione ℥ij.

Keiri scatet sale ammoniaco cum multo sulphure tum tenui, tum crasso conjuncto.

Flores Keiri attenuant, discutiunt, absterguunt; dolores mitigant, utero speciatim dicantur; menses cient, secundinas & foetum pellunt. Laudantur quoque tamquam discutiens in apoplexia & paralyti medicamentum. Folia & flores macerantur ad M. j. per 24. horas in vini lbj. pro duabus dosibus mane & sero propinandis: vel in aqua communi decoquantur ad viscerum obstructions. Semen ad ℥. vel duas intus sumitur. Ferunt hoc semen magna dosi sumptum, non solum foetum vivum pellere, sed vivum enecare, & enecatum ejicere. De ejusdem plantæ succo simile quid Ebrodunensis herbarii auctores tradunt, prudenterque admonent eundem exhibendum non esse nisi in summa necessitate constitutis.

Conserva florum Keiri in officinis parari solet. Eam cum ejus aqua distillata crebro sumptam, præservare ab apoplexia, & paralyticos juvare Camerarius auctor est. Hieronym. Reufnerus in observationibus a Vvelschio editis refert Episcopum quemdam Tridentinum ad præsertionem ab apoplexia & paralyti iisdem feliciter uti.

Oleum per infusionem est floribus præparatum quod potenter resolvit & rheumaticos dolores sedat. Eodem in Italia ad facilitandum partum regio pubis inungitur.

L A C T U C A.

Lactuca a lacteo, quem fundit dum abrumpitur, succo dicta, plurimas habet varietates. Summa illius duo genera distinguuntur, sativum & sylvestre. Sativum rursus ratione magnitudinis, coloris & figuræ varium est & multiplex: album, nigrum, rubrum, capitatum, crispum, leve, laciniatum. At vero tres præcipue Lactucarum sativarum species frequentiores in usum veniunt, tum in alimentis, tum in medicamentis: Lactuca nempe sativa non capitata, sativa capitata, & Lactuca Romana. Inter sylvestres Lactuca sylvestris costa spinosa frequentius apud nos usurpatur.

Lactuca sativa, non capitata, *Off. Lactuca sativa*, C. B. P. 22. *Inst. R. H.* 473. Lactuca sativa, vulgaris, non capitata, J. B. 2. 997. Lactuca sativa, folio Scariolæ, *Lobel. Icon.* 241. vulgo, *Laitue*.

Radice est longa, crassa, pluribus stipata fibris: foliis oblongis, latis, rugosis, levibus, pallide virentibus, lacte aquoso prægnantibus, cum primo adolescit, grato, tandem amaro, ubi caulescit planta: caule firmo, crasso, terete, folioso, sesquicubitali & altiore, ramofo, cujus rami adhuc divisi & in latam effusi comam flores in summitate gerunt parvos, semisfoculosos, seu plurimis constantes semisfoculis luteis, embryoni insidentibus, & calyce squamoso oblongo tenui comprehensis: quibus succedunt semina papposa, parva, utrinque acuminata, oblonga, compressa, coloris cinereis. Tota planta vulnerata similem aquoso lacti succum effundit. Seritur in hortis.

Lactuca sativa, capitata, *Off. Lactuca capitata*, C. B. P. 123. & *Inst. R. H.* 473. Lactuca sativa, vulgaris capitata, J. B. 2. 997. Lactuca sativa, sessilis sive capitata, *Lobel. Icon.* 242. vulgo, *Laitue pommée*.

Folia huic breviora, latiora, extrema circumscriptione rotundiora, quam sativæ vulgaris, plana & lævia, quæ brevi in caput rotundum conglobantur, Brassicæ capitatæ in modum: semen priori simile, sed nigrum.

Dodonæus Lactucam sativam culturæ mangonio folia ita mutare scribit, ut vel crispentur, vel ita in se contrahantur, ut capitatam Brassicam æmulari videantur. Eiusdem sententiæ J. Bauhinus etiam esse videtur. Verum J. Rajus tum figuram foliorum, tum seminis colorem, si perpetuo niger sit, nec unquam mutetur, differentiam specificam arguere contendit; & in eadem sententia Cl. Tournefortius fuisse videtur qui species capitatas & crispas a sativa vulgaris distinguit.

Toto anno feritur in hortis olitoriiis. Dum adhuc tenella est, evellitur, & alio fundo probe stercoreato plantatur; sic majori foliorum copia luxuriat, & magis capitata, seu, ut ajunt, pomata evadit.

Alia Lactucæ capitatæ species elegantior paucis abhinc annis lautioribus mensis in acetariis apponitur, cujus color ex albo purpureo & luteo variegatur. Dicitur a Cl. Tournefortio, Lactuca sativa, maxima, austriaca, capitata, variegata, *Inst. R. H.* 473. Lactuca caryophyllacea vulgo, *Horti Lugd. Batavi*: vulgo, *Laitue panachée*, *Laitue de Silefie*.

Analysi chymica, ex Lactucæ capitatæ foliorum tenerorum & nondum in caput comprobatorum lbv. per retortam distillatis, prodierunt humoris limpidi, odore & sapore virentem herbam referentis, subfalsi, obscure alcali urinofi absque ullo acidi indicio ℥viij. ℥iij. gr. xxiiij. humoris turbidi albicantis, primo leviter fœtensis, subfalsi & urinofi, deinde magis ac magis empyreumatici, alcali urinofi manifeste, ac tandem sale volatili urinoso copioso imprægnati lbiiij. ℥viij. gr. xxxvj. salis volatilis urinofi concreti gr. l. olei ℥v. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥ij. ℥iij. gr. xlvij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ℥iij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥iij. gr. xxxvj. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ℥j. gran. lvij. in calcinatione ℥j.

Ex totius Lactucæ capitatæ capitum cum radicibus lbv. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi odore & sapore Lactucam & herbam virentem referentis, tum
obscure

obscure subfalsi & obscure alcali urinosi, tum leviter subacidi ℥vj. ℥v. humoris limpidi, ejusdem odoris & saporis, tum obscure falsi & alcali urinosi, tum obscure subacidi ℥vj. ℥xij. ℥ij. gr. xxxvj. humoris fusci, empyreumatici, falsi, tum subacidi, tum alcali urinosi & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥iiij. gr. vj. salis volatilis urinosi concreti ℥ij. gr. liij. olei spissi ad instar extracti ℥ij. gr. lx. Massa nigra in retorta restituta pendebat ℥j. ℥iiij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥iiij. gr. xliij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ℥j. gr. xxiiij. in calcinatione ℥iiij. gr. xxxvj.

Foliorum Lactucæ capitatae tum virentium, tum albicantium, demptis caulibus & medulla ℥bv. præbuerunt in distillatione humorem falsum, urinosum, copiosum, absque ullo acidi manifesti indicio: salis volatilis urinosi concreti gr. lx. olei spissi syrupi ad instar ℥ij. massæ nigræ ℥j. ℥iiij. gr. xxxiiij. cinerum ℥j. gr. xxiiij. salis fixi alcali ℥v. gr. xlvij.

Lactucarum capitatarum caulibus seu medulla ad ℥bv. distillatae humorem tum alcali urinosum, tum acidum præbuit: salis volatilis urinosi concreti gran. xxxvj. olei ℥iiij. massæ nigræ ℥j. ℥iiij. gr. xxxvj. cinerum ℥vij. gr. lxxvj. salis fixi alcali ℥v. gr. xlvij.

Lactucarum capitatarum radices ad ℥bv. distillatae præbuerunt humorem tum acidum copiosum, tum alcali urinosum: olei ℥iiij. nihil salis urinosi concreti: massæ nigræ ℥vj. ℥ij. gr. xxxvj. cinerum ℥ij. gr. xxxvj. salis fixi mere alcali ℥v. gr. l.

Ex seminum Lactucæ capitatae ℥bv. per retortam distillatis prædierunt humoris tum falsi & obscure acidi, tum manifeste alcali urinosi & sale alcali urinoso copioso imprægnati ℥vj. ℥iiij. ℥vj. gran. liij. olei ℥vj. ℥vj. gran. xxxix. salis alcali volatilis ℥ij. gr. lxx. massæ nigræ ℥vj. ℥iiij. ℥ij. gr. xxxvj. cinerum ℥vj. ℥j. gr. xliij. salis alcali fixi ℥ij. gr. lvij.

Totius Lactucæ capitatae floridæ ℥bv. præbuerunt humoris primo alcali urinosi, deinde tum alcali, tum acidi, magis ac magis manifesti ℥iiij. ℥ix. ℥v. gr. ix. olei adiposi ℥j. ℥j. massæ nigræ ℥ij. ℥vj. gran. vj. cinerum ℥j. ℥vj. gr. liij. salis fixi mere alcali ℥j. gr. xxv.

Succus ex Lactucis capitatis expressum plurimum humoris præbuit limpidi, satui, qui plantæ saporem & odorem referebat: deinde humorem alcali urinosum cum aliqua acidi occulti portione: tandem humorem empyreumaticum, tum manifeste acidum, tum alcali urinosum & sale urinoso copioso imprægnatum. Massa residua foliorum Lactucæ capitatae ex quibus succus fortiter & accurate expressus fuerat ad quantitatem ℥bv. distillata præbuit humorem tum falsum, tum manifeste acidum, tum alcali urinosum & salis volatilis concreti gr. xliij. olei ℥vj. massæ nigræ ℥ij. ℥vj. cinerum ℥j. ℥iiij. gran. lxxij. salis fixi alcali ℥vj. gr. xlvij.

Decoctum Lactucarum aqua coctarum transcolatum & ad extracti liquidi seu syrupi consistentiam in vase aperto redactum, in distillatione liquorem primo acidum austerrum, deinde empyreumaticum, urinosum & sale alcali urinoso copioso imprægnatum præbuit. Unde concludere licet sales volatiles urinosos plantarum, ceteris principiis involutos, neque diuturna coctione, neque lenta humoris evaporatione in vase aperto exhalari, imo fortiori igne indigere ut evolvantur, aut potius fortasse ut producantur.

Lactucæ capitatae exsiccatæ dum igne aperto comburantur, fulgurationes identidem emittunt, non secus ac nitrum in carbones projectum producere solet.

Ex tot diversarum Lactucæ partium analysibus aut aliis tentaminibus institutis sequitur Lactucas salem essentialem continere nitrosam ammoniacalem, qualis exurgit ex mixtura spiritus nitri & salis volatilis urinosi. Sal ille mediocri olei portione, multo phlegmate, & exigua admodum terræ portione involvitur. Mirum sane hanc plantam aquosam & fere insipidam tantam salis volatilis urinosi copiam analysi præbere, ut plurimas plantas longe fapidiore hujus salis copia superet. In ea sal acidus alcali urinoso ita obruitur ut in nonnullis analysibus vix detegi possit, & succus Lactucæ chartæ cœruleæ colorem non mutet. Vel potius sal essentialis nitrosus hujus plantæ nitro seu Salipetræ prorsus similis falsus est, qui nullum acidi aut alcali indicium præbet,

at distillationibus per ignem in alcalinum salem tum fixum, tum volatilem fere totus convertitur: eodem plane modo ac in nitri cum pulvere carbonum deflagratione in vasis clausis peracta observare licet: ubi nitrum non modo salem fixum alcalinum copiosum relinquit, sed etiam humorem sale volatili urinoso copioso imprægnatum distillatione fundit. Hæc nitri salis transmutatio in salem alcali fixum & volatilem fuisse describitur in *Commentariis Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis anni 1717.* ubi de acidorum salium in sales alcali transmutatione egi.

His in Lactucæ analysibus Academici Parisienses primarioprehenderunt quosdam liquores ex plantis distillatos acidi & alcali salis notas indifferenter præbere, nempe cum aliis liquoribus acidis aut alcalinis permixtos pariter ebullire, cyaneam Heliotropii tincturam rubram efficere, & limpidam Mercurii sublimati corrosivi solutionem turbidam, lacteam vel etiam spissam & grumescentem reddere, ac, ut ajunt, præcipitare. Quibus experimentis acida & alcali in ejusdem liquoris sinu pacifice & sine ulla effervescencia aut mutua lucta sæpius recondi perceperunt. Reipsa liquores mere acidos, aliosque mere alcali urinosos ex plantis extractos miscuerunt absque ulla effervescencia. Pariter acetum distillatum, spiritus urinæ simul mixti nullo modo fermentescunt: attractum si sal volatilis urinæ rectificatus, ut ajunt, aqua limpida solvatur, & solutioni acetum distillatum affundatur, vehemens ex hac miscela exurgit effervescencia. Diversorum horum effectuum ratio in eo posita est, quod in spiritu urinæ aut in aliis alcali urinosi liquoribus ex plantis aut ex animalibus extractis sales urinosi plurimis oleosis involvantur partibus, quibus spiculorum acidorum ingressus intra salium alcali urinosorum poros prohibetur. Unde sæpius ambo sales acidi, & alcali in eodem liquore innant, sed non intime permiscuntur, nec in se invicem agunt. At vero si sali volatili urinæ rectificato aqua soluto acidus liquor affundatur, ambo liquores fermentescunt, quia salinæ urinosæ molecule rectificatione oleosis particulis fere spoliatae fuerunt, sicque liberum spiculis acidis ingressum intra suos poros præbent, unde exurgit effervescencia seu tumultus, qui mutuum horum salium & intimam conjunctionem comitatur & transmutationem in alium salem neutrum seu falsum, ut vocant.

Lactuca Romana, *Offic.* Lactuca Romana, longa, dulcis, J. B. 2. 998. & *Inst. R. H.* 473. Lactuca folio obscurius virente, semine nigro, C. B. P. 123. Lactuca folio obscurius virente *Dod. Pempt.* 644. Lactuca Intibacea, *Gerard*: Lactuca Regia: vulgo, *Laitue Romaine, Chicons.*

Folium huic angustius est, & productius, planum, & minime rugosum aut bullatum, modice sinuatum, & inferna parte secundum costam spinulis armatum. Flore est, & caule Lactucæ vulgaris, sed semine succedente nigro. Folia dum adulescent paleaceo simul collecta vinculo alligantur; & sic candidissima redduntur, & fragili teneritudine ceteras vinct. In hortis olitoriiis ad mensarum usum feritur.

Analysi chymica, ex foliorum Lactucæ Romanæ candidissimorum, & tenerorum lib. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore herbarum virentem referentis, subacidi lib. ℥j. ℥ij. humoris limpidi, manifeste acidi, obscure subaustri lib. ℥iij. ℥iv. gr. xxxvj. humoris limpidi, odore leviter empyreumatico, tum acidi, tum subasali, & leviter alcali urinosi ℥ij. gr. xlvij. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥vj. salis volatilis urinosi concreti gr. xx. olei syrupi ad instar spissi ℥ij. gr. xxiiij. Massa nigra pendebat ℥j. ℥v. gr. vj. quæ rite calcinata relinquit cinerem ℥vj. gr. x. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥iij. gr. xxvj. extracta sunt. Partium iactura in distillatione fuit ℥ij. ℥ij. gr. x. in calcinatione ℥vj. gr. lxxij.

Lactuca Romana prioribus magis lapida est: sale essentiali nitroso ammoniacali donatur haud dissimili, sed paulo majori copia, & in quo acidus sal paulo magis evolatus est.

Inter olera Lactucæ sativæ primas ab omni ævo tenent. Ut enim gratissimæ sunt in acetariis crudæ & in jusculis elixæ, sic in medicis usibus salubres deprehenduntur. Refrigerant, humectant, & familiare præbent alimentum medicamentosum juvenibus, & biliosis naturis perutile. In ventriculo facile concoquuntur, præsertim si aqua pro potu.

potu huic cibo confocietur. Nam chylum efficiunt multum, blandum, dilutiorem, fluidiorem, minime æstuosum. Sanguinem paucum quidem gigaunt, sed laudabilem, fluidum, minime acrem, minime æstuantem. Humorū acrimoniam demulcent, bilis effervescentiam, sanguinis & humorū æstum compeſcunt, sitim egregie reſtinguunt: quare æſtīvīs temporibus paſſim in frequentiffimo uſu habentur.

Veteres conciliandi ſomni cauſa, ultima menſa illis veſcebantur: poſtea mutato ordine, Domitiani tempore, ab illis Promuſſidem (*entrée de table des Romains*) auſpicabantur. Ideo quærit Poeta Martialis, L. 13. Epigr. 2.

*Claudere quæ cœnas Lactuca ſolebat avorum,
Dic mihi cur noſtras inchoat illi dapes.*

Galenus quoque hoc olere ut familiariffimo cibo & juvenis & ſenex uſus fuit. De ſeipſo refert, ſe in juventute quoniam aſſidue os ventriculi bile efferveſcebat, æſtus moderandi gratia Lactucas aſſumpſiſſe; cum declinante jam ætate noctes inſomnes ageret ob ſtudia longiora & raro intermiſſa, unicū præſentiſſimū adverſus immoderatas vigiliās remedium Lactucas veſpere comeſtaſſe fuiſſe. Cum vero dentes ipſi deteriores eſſe ceperunt, ita ut mandi crudæ citra moleſtiam non poſſent, eaſdem in aqua elixas comediffe.

Hanc Lactucarum vim anodynam quotidie experimur, quæ quidem non a quodam narcotico & noxiō principio dependent, ut nonnulli opinati ſunt; ſed ab aquoſo ſuo ſucco nitroſo, quo humorū efferveſcentiam temperarent, ventriculi, hepatis, renū, ceterorūque viſcerum ardorem & æſtum mitigare, eorū fibras nimis criſpataſ & vividius oſcillantes laxare, ſicque functiones omnes ac proinde ſomnum in integrum reſtituere. Convaleſcentibus agrypnia adhuc laborantibus olim Lactucæ offerebantur, teſte Lucio Junio Columella:

*Jamque ſalutari properat Lactuca ſopore
Triftia, quæ relevat longi faſtidia morbi.*

Alvum blande emolliunt. Ideo veteres eaſ prima menſa ſumebant, ut videre eſt apud Martialem Poetam, L. 11. Epigr. 53.

*Prima tibi dabitur ventri Lactucæ movendo
Utilis.*

Siccioribus alvi conſtitutionibus ſummi ſunt levaminis ſive crudæ ſive coctæ ſæpius comeſtaſ ac proin hypocondriacis ſcorbutiſque, quibus diuturnior alvi adſtriſtio non paucā inducit ſymptomata. Egregio id exemplo hypocondriaci cujuſdam a Joſepho Lanno in *Ephemerid. Germanic. Dec. 3. ann. 2. Obſervation. 34.* allegato confirmatur. Ille malo ejusmodi a longo tempore affectus cum inſigni ventriculi imbecillitate, anxietate a paſtu, respirandi difficultate, aurium tinnitu & flatibus copioſis in ruſtus erumpentibus, frequenti demum Lactucarum tam in prandio quam in cœna uſu ſanatus eſt. Ejusdem conſtitutionis & Auguſtus Imperator fuiſſe videtur qui pſtiſtinam valetudinem, narrante Plinio, L. 19. C. 8. Lactucarum eſu recuperavit ex conſilio Archiatri ſui Antonii Muſæ: cui idcirco Romanus Populus ſtatuaſ juxta ædem Æſculapii erexit, narrante Suetonio.

Hæc Lactucarum præſtantia adverſus malum hypocondriacum a Simonis Paulli votis in *Quadr. Botanic.* commendatur. Optabat enim ut multi ad maris Baltici oras vel littora ſitorum accolarum, ſi non crudis, at coctis veſcerentur eiſ, & a multis morbis vindicaretur, quos diuturnior alvi adſtriſtio mali hypocondriaci comes, & aſſecta invehere ſuevit. Eandem Lactucarum in malo hypocondriaco virtutem quotidiana comprobata experientia: ſiquidem plurimos vidimus melancholicos & hypocondriacos aſſiduo earum crudarum coſtarumve uſu, carniū eſu & vini potu priuſ interdictis, plurimum ſublevatos, & ſanatos fuiſſe. Fuere Medici qui ſanguinem multum a Lactucis generari tradiderunt: quod quidem ipſis vitio vertendum non foret. Hac fretus opinione

Simeon Sethi monet esum vitandum illis, qui sanguinem exspuunt. At cum Galeno opinamur Lactucas sanguinem non quidem multum producere, sed chylum laudabilem efficere fluidum, tenuem, aquosum, quo sanguinea moles optime diluitur, extenditur, rarefcit, & fluidior evadit; sicque sanguinis molem, non quantitatem augent. Utiliter autem sanguinem exspuentibus præscribuntur ad eorum sanguinis acrimoniam demulcendam, fervorem compescendum. Eadem ratione lac augent nutritibus, quibus propter siccorum crassitiem aut æstum lac vel deficit, vel parcius succedit.

Galenus succum refert e Lactucis expressum, & ad cochlearium quatuor seu ℥ij. quantitatem intus sumptum, non sesus ac Cicuta & Papaver hominem interficere: quamvis folia majori copia, quam pro succo quatuor cochlearium exprimendo opus est, comesta, damnum nullum inferant: sed Gallenus aut vulgarem suo tempore opinionem inexpertus tantummodo refert, aut Lactucarum, quæ suo sub cælo nascebantur, vires a nostris profus erant diversæ: quandoquidem nostrarum succus non modo tuto, sed & salubriter quotidie propinatur.

Lactucas semen minuere veneris impetus cohibere nonnulli suspicati sunt. Hinc a Pythagoricis Lactucæ quoddam genus *ἄσπερον* idest castrata, & *ἑυδύσιον*, id est sterilis & intæcunda dicitur, quia viros eunuchorum instar reddit, mulieres vero steriles. Hinc Callimachus Poeta fingit Adonin a Venere inter Lactucas sepultum fuisse: & Ebulus comicus Lactucas *ἑρπύλαιον* mortuorum cibum vocat. Quæ opinio apud Romanos multorum animis adeo inhærebat, ut Augusti temporibus plurimis religio esset Lactucis vesci, narrante Plinio L. 19. c. 8. quam Imperatoris exemplum prorsus delevit. Revera Lactucæ venereos appetitus non accendunt, imo humores contemperando minuunt, sed non prorsus extinguunt. Nihil igitur de illis timeant conjuges, qui progeniem expetunt; licet utiliter largissime vorandæ præscribantur illis, qui cælibatui ex voto sunt addicti, aut illis, qui in matrimonio nimis pruriunt, ne scilicet ex immodica venere siccescant. Quorum imbecillior est ventriculus & frigidior ab earum esu abstineant. Phlegmaticis, & asthmaticis quoque interdiciuntur, & illis, quibus visus debilior contingit. Antiqua enim & vulgaris est opinio, crebriorem illarum esum claritati oculorum officere.

Comedentur crudæ æstivis præsertim temporibus cum oleo, aceto & sale. Nonnulli ad nimiam earum frigiditatem putatitiam corrigendam Chæresolium Dracunculum hortensem, Nasturtium, Cæpas, &c. addunt. Sed hac non indigent emendatione. Imo hac ipsa difficilius quam Lactucæ digeruntur. Quod quidem ex rusticis, quos stomachus post eorum esum per sat longum tempus emittit, harum herbarum odorem saporemque referentes, percipitur. Si quis Lactucarum concoctionem faciliorem, & citiorem velit; aquam limpida superibat & a vino abstineat.

Quidem existimant Lactucas coctas crudis magis nutrire, & salubriores esse, illis præsertim qui imbecillo sunt stomacho. Alii contra sentiunt cum Nonnio L. *De re cibaria*, quia Lactucas a coctura nimiam humiditatem contrahere asserit, quæ stomachum exsolvere potest, & laxiorem reddere: qua de causa, inquit Hippocrates Lib. vij. *Epidemior.* inter causas cholerae morbi refert esum Lactucarum coctarum, quia humiditate sua nimia stomachum subvertunt. Verum crudæ juxta ac coctæ Lactucæ salutares sunt, modo moderatus sit earum usus. Cum aqua, & sale coquantur, addito nonnunquam butyri momento, vel in carniū jusculis.

Cum Lactucis apozemata & juscula refrigerantia, & humectantia præparantur. In decoctis pro clysteribus ad refrigerandum & emolliendum frequenter præscribuntur.

In Officinis prostant semina Lactucæ, quæ inter semina frigida minora recententur, nempe Lactucæ, Portulacæ, Endivæ, & Cichorii. Servatur, & aqua Lactucæ distillata, quæ utilis est ubi refrigeratione, & humectatione opus est, & in iulapiis, & potionibus refrigerantibus recipitur. Emulsio ex seminibus Lactucæ in ejusdem aqua parata cum syrupo Nepharis aut Althææ urinae ardorem mitigat, quietem nocturnam accersit, & venerea insomnia pellit.

℥. Radicum Cichorii, Acetosæ, Nepharis ana ℥j. folior. Lactucæ, Portulacæ, Oxalydis, Bugloss. & Cichor. albi ana M. j. Florum Violar. & Borragin. ana p. j. Bul-

Bulliant in ℥ij. ad ℥ss. Sub finem coctionis adde quatuor seminum frigidior. major. contusor. ℥j. Colatura dilue nitri purificati ℥j. syrup. de Nymphæa vel Græ-nator. ℥ij. F. apozema pro quatuor dosibus; quarta quaque hora propinandis. Ad refrigerandum, humectandum, incrassandum, & demulcendum.

24. Pullum gallinaceum exenteratum, & decorticatum, demptis pedibus & capite, frustulum colli vitulini ad ℥ss. Coquantur in aq. limpida ℥vj. ad ℥liij. Sub co-ctionis finem adde caput Lactucæ in quatuor partes sectum, folior. Portulacæ, Be-tæ, Borragin. ana M. j. pro quatuor, jusculis refrigerantibus, & alterantibus ho-ris medicis fumendis.

24. Radic. Tormentillæ, Bistortæ ana ℥ss. Symphyti majoris ℥j. folior. Lactuc. Por-tulac. Plantag. Millefol. ana M. j. Rosar. rubrar. & Balaustior. ana P. j. semi-num quatuor frigidior. major. ℥ss. femin. Papaver. & Lactuc. ana ℥j. cum frustulo carnis vitulinæ vel bovinæ, vulgo, *le Trumeau*. Coquantur ex arte & fiant jusu-la duo ad sanguinem incrassandum in hæmorrhagiis & alvi profluviis.

24. Aquar. Lactuc. Portulac. & Oxytriphyl. ana ℥ij. nitri defæcati ℥ss. syrupi Gra-nor. aut Berberis ℥j. F. julap. refrigerans, & humorum æstum temperans.

24. Quatuor seminum frigidior. major. ana ℥ss. femin. Lactuc. & Papav. alb. ana ℥j. Contunde ut artis est sensim affundendo aq. Lactuc. stillatitiæ ℥vj. Expressione di-lue syrup. de Nymphæa aut Althæa ℥j. F. emulsio pro unica dosi hora somni su-menda in vigiliis immodicis vel sæpius in die iteranda in urinæ ardore &c.

24. Succor. defæcator. Lactuc. Portulac. & Plantagin. ℥liij. syrup. de Symphyto vel de Hedera terrestri ℥ss. F. julap. in exspuitione cruenta & hæmorrhagiis.

In phrenitide, delirio, feбри ardente, S. Pauli applicat temporibus & futuræ coronali, necnon carpis linteum duplicatum vel triplicatum permadefactum aqua Lactucæ in qua nitrum crystallizatum solutum fuerit.

Usurpantur Lactucæ omnes in syrupo de Cichorio composito, in electuario *Requies Nicolai* dicto, Unguento Populeo. Semina in syrupo Jujubino, *Ph. Reg.* resumptivo seu de Testudinibus *eiusdem*.

Lactuca sylvestris costa spinosa, *Off.* Lactuca sylvestris costa spinosa, *C. B. P.* 123. *J. Ruï Hist.* 222. & *Inst. R. H.* 473. Lactuca sylvestris sive Endivia multis dicta, folio laciniato, dorso spinoso, *J. B.* 2. 1003. Lactuca sylvestris, *Dod. Pempt.* 646. Seris domestica, *Lobel. Icon.* 234. Endivia Officinarum, *Quorumdam*: Scariola & Serriola, *Cordi*: vulgo, *Laitue sauvage*.

Radice[m] habet quam sativa Lactuca brevior[m] ac minorem: incondita promit per caule[m] folia oblonga, minor[tamen] & angustiora, ac utroque latere profundioribus incisuris sinuosa, spinis duriusculis secundum costam aver[s]a & infima parte donata, amaro lacte prægnantia. Caulis cubitalis & major, in principio spinosus, in summo multos abit in ramulos, quos flores ornant parvi, lutei, sativæ Lactucæ æmuli, quibus succedunt semina papposa, nigricantia, sativæ similia. Ad sepes & agorum margines reperitur. Nascitur quoque in vineis & hortis, in quibus olera seruntur. Tota planta in usum venit.

Analysi chymica, ex Lactucæ sylvestris semipedem altæ, demptis radicibus, ℥vj. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, sapore herbaceo, primo obscure subacidi, deinde manifeste subacidi, ac tandem manifeste acidi austeri ℥liij. ℥ij. ℥vij. gr. iij. humoris rufi, empyreumatici, tum salis, subacali, tum austeri ℥ij. ℥j. gr. vj. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ℥vj. salis volatili urinosi concreti ℥j. gr. xxxvj. olei adiposi ℥j. ℥liij. gr. xxxj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥liij. gr. lx. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥liij. gr. xvij. ex quibus lixivio salis fixi alcali ℥vj. gr. xliij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ℥vj. gr. xvij. in calcinatione ℥j. ℥v. gr. xliij.

Lactuca sylvestris sativis amara magis est & lacte copiosiore referta. Analysi plus olei fundit & majorem salis urinosi copiam. Saltem essentialem obtinere videtur vitriolico ammo-

ammoniacaalem. Viribus ad sativas accedit, sed potentius aperit & abstergit: alvum movet, somnum conciliat.

Usurpatur in Syropo de Cichorio composito *Pharm. Reg.*

L A M I U M.

L Amii species duæ usitatæ sunt in Officinis, scilicet *Lamium album* & *Lamium rubrum*.

Lamium album, *Urtica iners* & *Urtica mortua*, *Off.* *Lamium vulgare album* sive *Archangelica*, flore albo, *Parkinsf. Theatr.* 604. *Inst. R. H.* 183. *Labium album*, non fortens, folio oblongo, *C. B. P.* 231. *Galeopsis* sive *Urtica iners*, floribus albis, *J. B.* 3. 322. *Urtica iners*, sive *Lamium primum*, *Dod. Pempt.* 153. *Lamium album* *Gerardi*, *Raii Hist.* 559. *Lamium album*, *Tab. Icon.* 536. vulgo, *Ortie morte*, *Ortie blanche*, *Ortie qui ne pique point*.

Radicibus plurimis fibrosis nititur: plurimis etiam furculis, oblique *Menthæ* fere in modum sub terra reptantibus, & e nodis subinde radices agentibus, late se propagat. Caules inde exsurgunt pedales aut cubitales, quadrati, grandiusculi, prope terram tamen graciliores & infirmiores, unde etiam vix se sustentant, inanes, modice hirsuti, ramosi, geniculis rarioribus intercepti, prope terram in apricis purpurascens. Folia ex adverso bina, *Urticæ* simillima, quæ in imis sunt caulibus, longis pediculis nituntur, quæ in summis, brevioribus, brevi, & innocua lanugine hirsuta. Flores ad genicula verticillatim caules ambiunt, satis amplii, monopetali, labiati, vel exterius pallidi potius quam nivei, quorum labium superius seu galea cochlearis instar est excavata, ad margines præcipue pilosa, quatuor intus staminula, duo longiora, breviora totidem occultans, inferius vero labium pallidum, non punctatum, bifidum, cordiforme, desinuntque ambo in fauces marginatas. Staminum apices marginibus circumcirca nigris formam characteris quodammodo representant. Pistillum prætenue, bifidum, staminibus adjacens, ex calycis fundo surgit posticæ floris parti ad instar clavi infixum. Calyx floris amplus, patulus, tubulatus, striatus, in quinque oblonga, angusta segmenta dividitur, quæ in tenues & acutas sed innoxias spinulas desinunt. In imo calyce pistillum quatuor veluti embryonibus stipatum est, qui deinde abeunt in totidem semina triangularia, simul juncta, in capsula quæ floris calyx fuit recondita. Odor huic plantæ aliquantisper gravis. Ad sepes, secus vias & parietes, in locis ruderatis, atque dumetis, non raro in hortis parum cultis reperitur. Folia & flores in usum veniunt.

Analyti chymica, ex plantæ floridæ, demptis radicibus, ℥v. distillatis prædierunt humoris limpidi, odore & sapore herbaceo, obscure salis ℥x. ℥iiij. gr. xij. humoris limpidi, primo obscure subfalsi & obscure subacidi, tandem manifesti subacidi ℥j. ℥xij. ℥ij. humoris limpidi, primum subacidi, deinde magis ac magis acidi, obscure subausteri ℥vj. ℥vi. gr. xxiiij. humoris rufi, leviter empyreumatici, tum acidi, tum subfalsi urinosi ℥v. ℥j. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥iiij. ℥i. gran. xliij. olei adiposi ℥ij. ℥j. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. ℥i. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥iiij. gr. xliij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥j. ℥j. gr. xij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ℥iiij. gr. lxxvj. in calcinatione ℥ij. ℥iiij. gr. xxx.

Lamii succus chartam cæruleam vix mutat. Salelem essentialem tartareum continere videtur multo sulphure bituminoso & terra implicitum. Ab hoc sulphure potissimum ejus vis balsamica dependet.

Lamium album a recentioribus Medicis commendatur adversus fluorem album mulierum, pulmonum vitia, lienis tumores & indurationes, ad hæmorrhagias uterinis præsertim uterinas sistendas & ad vulnera conglutinanda. *S. Pauli* de illis virtutibus valde dubitat. At tamen quotidiana experientia fluore albo & hæmorrhagus ejus flores & folia utilia apud nos deprehenduntur. Summitates floridæ in aqua fervida. Theæ instar. macerantur & unus.

unus aut alter infusi cyathus bis terve in die hauritur. Vel ex iisdem jacula cum Portulacæ foliis parantur; aut ex floribus cum Saccharo conditum, seu, ut ajunt, conservæ coquitur singulis diebus ad ℥j. sumenda.

℥. Frustulum colli carnis vitulinæ ad ℔ss. Coquantur in aq. q. s. Sub finem coctionis adde summitatum floridarum Lamii albi M. iij. fol. Portulacæ M. ij. pro duobus jusculis mane & sero hauriendis.

Externe oleum Olivarum in quo Lamii flores sub sole macerati fuerunt, balsamum vulnerarium constituit, præstantissimum in tendinum vulneribus, observante Dionysio Dodart D.M. Parisiensis Reg. Scientiar. Academiæ socio & doctrina ac probitate apud omnes commendatissimo. Plurimum valet ad ulcera detergenda & cicatrizanda, & ad tumores discutiendos, auctore Hieron. Trago. J. Rajus hoc ad scrophulas remedium ex manuscripto D. Hulse transcripsit.

℥. Foliorum Lamii albi M. j. Calefiat inter duos lateres calidos & tumori applicetur. Eum noctis unius spatio plurimum aperi. Aperto adhibe mixturam sequentem.

℥. Omphacii cochlearia sex, Butyri Maialis instar juglandis: misce & impone lanæ nigrae oleo e pedibus bubulis madefactæ. Intus interim propinetur aqua florum Geniellæ mane & hora quarta pomeridiana singulis diebus.

Alia est Lamii species flore purpureo non fœtens, quæ a priori fere non differt nisi floris colore purpureo, & dicitur Urtica iners flore purpureo, Off. Lamium folio oblongo, flore rubro, *Parkinsf. Theat.* 606. *Inst. R. H.* 183. Lamium purpureum, non fœtens, folio oblongo, C. B. P. 231. Galeopsis five Urtica iners, flore purpurascens, majore folio non maculato, J. B. 321. vulgo, *Ortie morte a fleurs purpurines*: ad eadem utilis dicitur, sed minus usitata.

Lamium rubrum & Lamium purpureum, Off. Lamium purpureum fœtidum, folio subrotundo five Galeopsis Dioscoridis, C. B. P. 230. & *Inst. R. H.* Galeopsis five Urtica iners, folio & flore minore, J. B. 3. 323. Urtica iners altera, *Dod. Pempt.* 153. Lamium rubrum Gerardi, *Raii Hist.* 559. Lamium vulgare folio subrotundo, flore rubro, *Parkinsf. vulgo, Ortie morte puante.*

E radice tenui, fibrosa, non repente, plures erigit caules quadratos, concavos, prope modum glabros, satis grandes, prope terram ramosos, deinde uno vel altero foliorum pari cinctos, tum ad summitatem fere nudos, semipedales, infimos. In summis caulibus flores in verticillis densius stipati, monopetali, labiati, parvi, purpurei, labio inferiori saturatioribus maculis guttato. Calyces florum breves, patuli, striati, sessiles, quinque partiti, quatuor in imo semina continent oblonga, triangularia, per maturitatem furca & splendentia: folia Urticarum æmula sed minora & breviora, mollia, circum oras crenata, pediculis semiuncialibus insident. Odor totius plantæ fœtidus & ingratus. Ad sepes, macerias, & in locis ruderatis ac hortorum areis minus excultis nascitur. Flores & folia usitata sunt.

Hæc planta majorem olei bituminosi copiam continet quam Lamium album, sed minorem quam Galeopsis procerior fœtida; idcirco raro usurpatur, illis vero nonnunquam substituitur. Vulneraria est, resolvens & demulcens. Ejus decoctum adversus dysenteriam commendatur. Externe herba tusa & imposita valere creditur ad tumores quoscunque discutiendos, necnon ad inflammationes compescendas, ulcera putrida detergenda, & vulnera ad cicatricem perducenda.

L A M P S A N A.

L Ampsana vulgaris, Off. Lamplana, *Dod. Pempt.* 675. *Inst. R. H.* 479. J. B. 2. 1028. *Raii Hist.* 256. Soncho affinis Lamplana domestica, C. B. P. 124. Lamplana, *Gerard. Emaculat.* Lamplana vulgaris, *Parkinsons* Chrysolachanum Plinii, *Ruell. Papillaris* herba, *Quorundam*: vulgo *Lampfane* ou *Herbe aux mammelles*. Radice nititur alba, simplici, furculosa tamen & varie fibrosa. Caulis inde exsurgit bicu-

bicubitalis & altior, teres, striatus, pilis rarioribus hirsutus, rubescens, concavus, ramifolius. Folia ad radicem & in ima parte caulis uno vel altero pinnularum pari donata, extremitate latiore, magnitudine & figura fere foliorum Sonchi levis muralis, aut Barbarea dictæ, mollicella, hirsuta, alternatim posita: quæ in caulibus & ramis superiora, oblonga, angusta, acuta, nullis pediculis fulciuntur, nullis pinnulis lobisve donata. Supremæ caulis & ramorum partes glabræ, in flores terminantur exiguis, luteis, semisfoculosos, plurimis scilicet semisfoculis constantes, singulis singulo embryoni insidentibus, & calyce comprehensis monophyllo & multifido, qui deinde abit in capsulam striatam, seminis sætam tenuibus, oblongis, nigricantibus, nonnihil incurvis, acutis, minime papposis; licet J. Bauhinus flores in pappos abire scribit. Tota planta vulnerata lac fundit amarum. In hortis & cultis, juxta agrorum margines, secus vias, frequentissima est. Tota planta in usum venit, sed minus frequentem.

Analysi chymica, planta florida ad ℥v. distillata præbuit plurimum humoris primo herbacei, obscure subacidi, deinde obscure acidi austeri, ac tandem manifeste acidi & alcali urinosi: salis urinosi concreti grana aliquot; olei adiposi circiter ℥j. ℥i. Massa nigra in retorta residua ad ℥vj. ℥v. per quindecim horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥v. gr. xxxvj. ex quibus lixivio salis fixi alcali ℥vj. gr. xxxvj. extracta sunt. Partium jactura in calcinatione fuit ℥iij. ℥vij. gr. xxxvj.

Salem essentialem hæc planta continet tartareum multo oleo spisso bituminoso permixtum & non mediocri terræ & phlegmatis portione implicitum.

Refrigerat & emollit. Usurpatur nonnunquam in decoctis emollientibus pro clysteribus. Raro interne per os adhibetur.

Externe planta contusa admota ulcera & vulnera potenter abstergit, vel ejus succus expressus & unguentis admixtus. Idem succus impetigines sanat. Efficax esse censetur in sanandis papillis exulceratis: unde nomen Papillaris sortita esse videtur.

L A P A T H U M.

Plantæ plures in Officinis Lapathi nomine insigniuntur; scilicet I. Lapathum hortenfe, folio oblongo, sive Lapathum sativum. II. Lapathum majus quod Hypopolapathum vel Rhabarbarum Monachorum, Off. III. Lapathum sinuatum. IV. Lapathum sanguineum. V. Lapathum sylvestre, quod Oxylapathum. Off. VI. Lapathum rotundifolium. VII. Lapathum aquaticum, Hydrolapathum. Off. VIII. Lapathum Spinacia dictum. IX. Lapathum acetosum, Oxalis, & Acetola dictum. X. Lapathum unctuosum seu Bonus-Henricus. De his duobus jam egimus.

I. Lapathum hortenfe folio oblongo, Lapathum sativum, Lapathum, Rumex, Patella, Patientia, Off. & Culinar: Lapathum hortenfe, folio oblongo sive secundum Dioscoridis, C. B. P. 114. Inst. R. H. 504. Lapathum sativum, Lapas, J. B. 2. 295. Lapathum sativum, Dodon. Pempt. 648. Hypopolapathum sylvestre, Matthiol. Rumex hortenfe vel secundus, Tragi 314. vulgo, *Patientia*, *Paville*.

Radice est recta, proluxa, fibrosa, intus lutea: caule terete articulo, bicubitali, & altiore, nonnunquam hominis altitudinem æquante: foliis oblongis Lapathi sylvestris similibus, sed majoribus, & mollioribus, acumine magis obtuso, minoribus tamen quam Hypopolapathi folia. Flores secundum ramulos verticillata serie digesti, exigui, apetalii, sex flaminibus viridibus, brevis cum apicibus rectis albis, constant ex calyce heptaphyllo surgentibus, ut in Acetosa. Pistillum abit in semen triangulare, capsula, membranacea obvolutum. Hæc autem conficitur ex tribus calycis foliis alternis, ceteris tribus marcescentibus. In hortis colitur: raro in usum venit.

II. Lapathum majus, Hypopolapathum, Rhabarbarum Monachorum, Off. Lapathum hortenfe latifolium C. B. P. 215. & Inst. R. H. 504. Lapathum majus, sive Rhabarbarum Monachorum, J. B. 285. Hypopolapathum sive Rhabarbarum Monachorum, Dod. Pempt. 684. Hypopolapathum sativum Gerardi, Raii Hystor. 171. Lapathum sativum sive Patientia, Parkins. vulgo, *Rhubarbe des Moines*.

E radice prolixa, crassa, multis adnatis fibris donata, foris fusca, intus inrense crocea; caulis assurgit interdum ad hominis proceritatem, striatus, rubens, superiora versus in numerosos furculos divisus: cui adherent folia pedalia, & sesquipedalia, lata, acuminata, firma, non tamen dura, & rigida, levia, & obscurius viridia, oris aliquando sursum nonnihil reflexis, aequalibus tamen, & minime crenatis, pediculis rubentibus longis nixa. Flores per tot fere caulis ramulos longa serie disponuntur apetalii, staminei, Acetosæ floribus similes, quibus succedunt semina angulosa, folliculis membranaceis circumdata, seminibus Lapathi aut Acetosæ similia. In hortis colitur.

Iisdem fere donatur principiis ac Lapathum rotundifolium, iisdemque viribus insignitur. Ambo leviter purgant bilem, potenter adstringunt, hepatis obstructions referant, humores crassos solvendo, tum fibrarum tonum quam par est laxiorem restituendo. Unde in quibusdam alvis profluviis & viscerum obstructionibus nonnunquam eorum pulvis vel decoctum eodem dosi utiliter usurpantur.

III. Lapathum sinuatum, Off. Lapathum pulchrum, Bononiense, sinuatum, J. B. 2. 988. *Inst. R. H.* 504. Lapathum Parisiense, sinuatum, *Horti Reg. Parisiens.* vulgo, *Lapaton violon*.

Ex crassa radice multa folia, duarum pleraque unciarum, pediculis ejusdem pene longitudinis, profert, unciam plus minus lata, in medio profundo utrimque sinu ex adverso respondente, extremitate subrotunda, adeo ut mucum illud instrumentum nostratibus *un violon* dictum figura sua imitentur. E medio foliorum caulis pedalis, nonnunquam sesquipedalis exit in plurimos ramos incurvos brachiatus. Ad singula genicula flores herbaceos stamineos ceterorum Lapathorum more profert: quibus singulis succedunt angulosæ capsulæ ternis foliolis dentatis coagmentatæ, continentes semina triangularia, subrufa. In agro Parisiensi sponte nascitur. A Gallo-provinciæ rusticis inter plantas olivarias esculentas colitur, & Hyberno tempore comeditur.

IV. Lapathum sanguineum, Lapathum rubrum, Lapathum nigrum, Off. Lapathum folio acuto, rubente, C. B. P. 114. *Inst. R. H.* 504. *Rui Hist.* 175. Lapathum sanguineum, sive Sanguis Draconis herba, J. B. 2. 988. Lapathum rubens, *Dod. Pempt.* 650. vulgo, *Sang de Dragon*, ou *Patiente rouge*.

Lapathi sativi non absimilis facile a reliquis Lapathi speciebus distinguitur sanguinea quo scatet succo, nervis per folia crebris discurrentibus varioque implexu ruborem sanguineum virentibus foliis conciliantibus: quorum succus, & manus, & alutam primum purpureo, mox in cœruleum degenerante colore tingit; quo simul, & pediculi foliorum turgent. In hortis pro odore colitur. Folia & semen usitata sunt.

Lapathum rubrum salem essentialem Oxylapathum magis nitrosum obtinet. Ejus folia inter olera cocta comeduntur a nonnullis. Alvim cient, & ideo in iusculis emollientibus, & refrigerantibus nonnunquam præscribuntur. Semen quoque in Officinis perperam semen Sanguinis Draconis dicitur, roborat, adstringit, & dolores demulcet. Ad ℥ss. aut ℥j. pulverizatum, & liquore idoneo dilutum propinatur ad fluxus uterinos nimios sistendos, alvi profluvia torminosa aut cruenta sistenda. Joh. Georg. Volckamer, in *Eph. Germ. Dec. II. ann. 1. p.* 421. vinum in quo idem semen ad ℥j. aut ℥ss. calide maceratus fuit, percolatum, in torminosis alvi fluxibus propinavisse felici cum successu asserit.

Analyti chymica, Lapathi hortensis folia plurimum liquoris manifeste acidi, medio-crem salis volatilis urinosi portionem, parum olei, & terræ præbuerunt.

Eorum succus chartæ cœruleæ colorem in rubrum mutat. Salem essentialem tartareo-ammoniacalem obtinent.

Ab antiquis inter olera Lapathum mensis frugalioribus offerebatur. Ut videre est apud Horatium Flaccum in vitæ rusticæ laudibus. *Epid. II.*

Non Attagen Ionicus

Jucundior, quam lecta de pinguissimis

Olive ramis arborum:

Geoffroy Tom. II.

S

Aut

*Aut herba Lapatha prata amantis, & gravi
Malvæ salubres corpori:*

Galenus sylvestre Betam posse hoc ulus vocari censet, quod gustu viribusque hortensii Betæ similis sit: nonnihil tamen interesse putat, quod videlicet hæc suavior sit, ideo quoque mensas frequentius subit. A priscis Medicis Lapatho cuicumque decocto vis alvum emolliendi tribuebatur, quod nec eundem fugit Poetam *Satyrar. Lib. II. Sat. 4.*

*... Si dura morabitur alvus,
Mytilus, & viles pellent obstantia Conchæ,
Et Lapathi brevis herba, &c.*

Brevem autem appellat Lapathi herbam, priusquam caulis enatus fuerit, decerptam, quo tempore esui potissimum idonea est.

Lapathorum hortensium folia hodie mensis nostris rarissime apponuntur. Usurpantur tantum ad juscula, & apozemata emollientia, & refrigerantia conficienda. S. Paulli in *Quadr. Botanico*, suadet ut ferculum aut pulmentum ex hortensium Lapathorum foliis pareretur, iis apponendum, qui dolore arthritico torti, facile alvi adstrictionem insuper incurrunt. Quod confirmat experientia Clarissimi viri Caspari Bartholini, qui ob interpestiva studia huic malo obnoxius, paroxysmi tempore hujus beneficio laxam sibi alvum servare solebat. Succum producit aquosum, mediocriter crassum, & parum nutritimenti conferentem. Sylvestrium vero Lapathorum folia nonnunquam, sed radices potissimum ad usum medicum expetuntur.

V. Lapathum sylvestre, Lapathum acutum, Oxylapathum, Off. vulgo, *Patience sauvage*. Tres Lapathi sylvestris species sub his nominibus in Officinis indiscriminata usurpari solent, & ob foliorum variantem formam sæpe confunduntur non solum a Pharmacopæis, sed etiam ab auctoribus Botanicis. Joannis Raii distinctionem secuti sumus quæ accuratior nobis videtur.

1. Lapathum folio minus acuto, C. B. P. 115. *Lob. Icon.* 285. *Inst. R. H.* 504. Lapathum vulgare, folio obtuso, J. B. 2. 284. *Raii Hist.* 175. Lapathum sylvestre, vulgatus, *Parkins.* Lapathum sylvestre folio minus acuto, *Gerard.*

Radix huic simplex, interdum furculosa, crassa, alte in terram descendens, exterius fusca, interius lutea. Folia quæ a radice exeunt, longis insident pediculis, quæ in caulibus sunt brevioribus, palmum, & sesquipalmum lata, longitudine ad latitudinem dupla, alias rotundiora, & obtusa, alias longiora & acuta, marginibus extimis sinuatis ut crenata videantur, utrimque glabra, media tamen costa, & nervi insigniores hirsuti aversa parte, pallidius virentia. Caules plures, cubitales, & sesquicubitales, teretes, striati, brevi lanugine hirsuti, medulla sæcti, ramosi, foliis ad nodes longis intervallis distantes alternatim positos cincti. In summitatibus caulibus, & ramorum flores in spicas longas, laxas tamen, & e pluribus florum verticillatim dispositorum agminibus constantes digesti. Flores exigui, apetalii, singuli brevibus, & tenuibus pediculis penduli, apetalii, staminibus pluribus constantes cum apicibus luteis, & calyce hexaphyllo, cujus tria interiora segmenta seu foliola in magnum aucta & ad margines dentata vasculum seminale conficiunt, quo semen unicum, triquetrum, splendens, colore castaneo; pallidius quam Oxylapathi crispus continetur. In agro Parisiensi circa vicum Montmorenciacum sponte nascitur.

2. Lapathum folio acuto, crispo, C. B. P. *Inst. R. H.* 504. J. *Raii Hist.* 175. Lapathum acutum, crispum, J. B. 2. 988. *Tab. Icon.* 436. Lapathum acutum, minus, *Parkins.* Lapathi acuti varietas folio crispo, *Gerard.* Emacul. vulgo, *Patience sauvage frisee*.

Radice cum præcedente convenit, nisi quod minor huic sit, ut sunt & reliquæ ejus partes, foliis differt angustioribus, longioribus, obscurius virentibus, per margines crispis, & sinuatis, præsertim prope pediculos. Flores minores, longioribus tamen pediculis penduli, verticillis crebrioribus, ut semina caulem plerumque penitus contegant, & ocul.

cultent. Tria illa calycis foliola quæ conniventia semen amplectuntur, & includunt, per margines æqualia sunt, non ut præcedentis denticulata. Semen quam illius magis rubicundum, seu castaneo colore intensiore præditum, magnitudine æquale. Frequens in agro Parisiensi occurrit sponte nascens, & sæpius ad usum medicum usurpatur.

2. *Lapathum folio plano, crispo*, C. B. P. 115. *Inst. R. H.* 504. *Lapathum acutum, sive Oxylapathum*, J. B. 983. *Lapathum sylvestre, sive Oxylapathum*, *Dodon. Pempt.* 648. *Lapathum acutum Gerard. J. Raii Hist.* 175. *Lapathum acutum majus. Parkins. vulgo, Parelle ou Patience sauvage ordinaire.*

Folia huic quam præcedenti breviora, inferiora a lato principio in acutum mucronem sensim angustantur, minora quam *Lapathi* folio minus acuto. Caules in parem altitudinem attolluntur; sunt tamen graciliores, rigidi, & interdum tortuosi. Rami a caule magis exstant, seu obtusiores cum eo angulos efficiunt, flosculi verticilli rariores seu longius distantes, apposito interdum ad singulos foliolo ligulæ instar. Flores minores quam præcedentibus. Semina plus duplo minora. Extimo foliolorum quæ semini pro vasculo inserviunt tuberculum seu verruca rubens grandis innascitur, cui & similis in præcedente *Lapatho* cernitur, sed multo minor. In hortis colitur, & in usum medicum venit, sed huic *Lapathum crispum* apud nos sæpius substituitur.

VI. *Lapathum rotundifolium, Lapathum montanum, Pseudorha, & Pseudorhabarbarum, Off. Lapathum folio rotundo, alpinum*, J. B. 2: 987. *Inst. R. H. J. Raii Hist.* 171. *Lapathum hortense, rotundifolium sive montanum*, C. B. P. 115. *Hyppolapathum rotundifolium, & Pseudorha recentiorum, Lobel. Icon.* 287. *Hyppolapathum rotundifolium vulgare, Parkins. vulgo, fausse Rhubarbe, Rhubarbe batarde.*

Radice furculosa, & longa nititur, cujus singuli furculi plusquam pollicarem crassitudinem facile assequuntur, rugosi, & fibrosi, intense flavescentes, sapore amaro. Caulis bicubitalis, & tricubitalis, cavus, profundis sulcis exaratus, rubescens, alis multis donatur. Folia *Bardanæ* similia, notabilis latitudinis, rotunda, glabra, pallida, & quasi ex luto virentia, pediculo rubenti, & striato appenduntur. Flores copiosi alas fere totas obfident ex flaminibus, & apicibus multis luteis compositi, & calyce hexaphyllo herbido; quibus succedunt semina triangularia nonnihil rubentia. Nascitur in Arverniz montibus, unde ejus radix afferri solet. In hortis quoque colitur. Radix in usum venit.

Lapathi rotundifolii radix ad *Rhabarbari* veri colorem accedit ex flavo & rubro variegatum: saporis est amaricantis, styptici & glutinosi; chartæ cœruleæ subrubrum inducit.

Analysi chymica, ex hujus *Lapathi* radicis recentium 1℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, sapore leviter herbaceo, primum obscure subsalsi, deinde obscure subacidi 1℔j. 3ix. 3ij. gr. liij. humoris acidi, magis ac magis, & tandem obscure subaulsteri 1℔ij. 3v. gr. xlij. humoris rufi, manifeste acidi & sale volatili urinoso imprægnati 3iiij. 3i. gr. xxiiij. olei adiposi, spissi, gravis 3i. 3iiij. gr. xij. Massa nigra residua pendebat 3viij. 3ij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum 3i. 3v. gr. xxiii. ex quibus salis fixi mere alcali 3iiij. gr. vj. lixivio sunt extracta. Partium jacketura in distillatione fuit 3iiij. gr. xlvij. in calcinatione 3vj. 3v. gr. xij.

Hæc *Lapathi montani* radix salem essentialem obtinet tartaro similem cum aliqua salis ammoniaci portione conjunctum, sulphure crasso copioso & terra non pauca.

Eadem ac *Rhabarbaro* virtutes tribuuntur, sed longe debiliores: Purgare ajunt; si ad duplum *Rhabarbari* exhibeatur. Præscribitur ejus pulvis ad 3vj. in infuso vero usurpatur ad 3vj.

Hic Parisiis *Lapathum crispum*, utpote in agro Parisiensi frequentius occurrens, magis usitatum est. Hujus radix amara est, adstringens & chartam cœruleam rubentem efficit. Ejus folia subacida sunt & chartæ cœruleæ colorem intense rubrum inferunt. Unde conjicere licet foliis majorem acidi salis quantitatem inesse, radices vero plus salis acris & terræ obtinere. Sal essentialis hujus plantæ tartareus est ammoniacalis ad

nitri naturam aliquantisper accedens: & in aliis sylvestribus Lapathis haud abfimilis videtur.

Eorum radices alvum hortenſibus magis laxant: viſcerum obſtructiones aperiunt, nec fibrarum tonum deſciunt: in illis enim, ſicut in Rhabarbaro vis ſubadſtringens ſeu fibrarum tonum nimis laxum roborandi, ſed longe debilior deprehenditur. Unde ad hepatis & lienis obſtructiones tollendas, functiones reſtituendas Oxylapathi radicis decoctum prodeſt in alvi adſtrictione nimia; vel juſcula ex eadem radice & Polypodio conjunctis parantur ad alvum emolliendum utiliſſima.

24. Radicum Oxylapathi taleolarum concifar. ℥i. Liquiritiæ raf. & contuſ. ℥i. Coq. in aq. comm. ℔℥. ad ℔℥. Hauriat æger quotidie mane jejunò ventriculo. Vel

24. Carnis vitulin. ℔℥. radic. Lapath. ſylveſtr. & Polypod. querni ad ℥i. Coquantur in aq. ℔℔. ad medias pro juſculis mane & ſero propinandis in alvi ſiccitate nimia, & viſcerum infarctu.

24. Radicum Oxylapathi, & Althææ ana ℥i. foliorum Lapathi hortenſis, Oxylapathi, Malvæ, Betæ, Laſtucæ, Oxalidis, Atriplicis ana M. j. Coquantur cum fruſulo carnis vitulinæ in aq. f. q. pro quatuor juſculis emollientibus & refrigerantibus.

24. Radicum Oxylapathi, Polypod. Eryng. ana ℥i. carnis vitulinæ ℔℥. Coquantur in aq. ℔℔. ad ℔℔. Sub finem coctionis adde folior. Cichor. ſylveſtr. Taraxaci, Scolopendr. Agrimon. ana M. j. pro juſculis duobus, quibus ſingulis diſſolve vel ſalis Tamarifci ℥i. vel Tartar. Martial. ſolub. ℥℥. Mane & ſero propinentur in viſcerum obſtructionibus.

Adverſus cutaneos affectus quoscumque Oxylapathi radices tum interne, tum externe adhibiti ab omnibus plurimum commendantur. In decoctis & juſculis præſcribuntur ſolæ vel cum Helenii radicibus conſociatæ.

24. Radic. Lapathi ſylveſtr. mundatæ & taleolarum concif. ℥ij. Radic. Helenii concifæ ℥i. Liquiritiæ raf. & contuſ. ℥ij. Coquantur in aq. comm. ℔℔. in vaſe terreo, in quo ℥i. Aquilæ albæ ſubtiliſſimæ tritæ & nodulo incluſæ filo ſuſpenſa fuerit. Decoctum ad ℔℔. redactum propinetur pro potu in ſcabiæ & aliis cutaneis affectibus.

24. Carnis vitulin. ℔℥. caneros fluviatiles leviter contuſos N. xij. radicum Oxylap. ℥ij. Enul. campan. ℥i. Bardan. ℥ij. Coq. in aq. coram. q. f. pro duobus juſculis. Sub finem coctionis adde folior. Oxylapathi, Scabioſæ, Fumar. Chærefol. ana M. j. Sumat æger mane & ſero in affectionibus cutaneis.

Externe radices Oxylapathi recens e terra eradicatæ, vel etiam in umbra exſiccata, in fotibus, linimentis & unguentis adverſus ſcabiem, porriginem, impetiginem aut alios cutaneos affectus uſus ſunt creberrimi, præmiſſis tamen præmittendis. E radicibus recentibus vel ſolis vel cum radicibus Enulæ campanæ conſociatis paratur decoctum quo pars affecta ſæpius abluitur. S. Paulli plurimum laudat decoctum radicum Oxylapathi, quo quadam ſtercoris galli gallinacei portio diluitur, & velut remedium adverſus ſcabiem nulli ſecundum prædicat.

Radices recentes in aqua decoctæ & contuſæ ſub forma cataplaſmatis partibus ſcabiæ affectis utiliter applicatur. Solæ, vel cum radicibus Helenii, ſulphuris floribus, Mercurio præcipitato albo aut aliis hujusmodi conjunctæ cataplaſmata & unguenta adverſus cutaneos affectus uſitata ſubeunt. Pulvis earundem radicum cum aceto dilutus ad ſerpigines tollendas plurimum valere dicitur.

24. Radicum Lapathi ſylveſtris ℥℔. Coquantur in aq. communi ℔v. ad ℔℔. Colatura diſſolve ſtercoris galli gallinacei ℥i. pro fotu adverſus ſcabiem.

24. Radicum Oxylapath. & Enul. campan. ana ℥ij. Coq. in aq. comm. ℔v. ad medias. Colaturæ adde Mercurii præcipitati albi ℥i. qua partes ſcabiæ affectæ ſæpius abluantur.

24. Radicum Oxylapathi & Helenii minutim concifar. ana q. l. Coquantur in

in aq. comm. q. l. ad putrilaginem, ut ajunt. Per setaceum radices coctæ trahantur. Tum

24. Hujus pulpæ ℥iij. butyri recentis ℥ij. Florum sulphuris ℥ij. M. F. unguentum quo partes affectæ inungantur.

24. Radic. Oxylapath. Althææ ana ℥ss. rad. Helenii ℥ij. folior. Aristoloch. Scabios. Nummular. Plantag. ana M. ss. Coq. ad putrilag. in suff. q. aq. comm. Trajiciantur per setaceum rarius: addantur deinde flor. sulph. ℥ij. Balsam. Peruvian. parum. F. l. a. linimentum ad scabiem a S. Paulli commendatum.

24. Succor. Oxylapathi, Rhabarbar. Monachor. & Chelidon. major. ana ℥ij. pinguedinis lactis ℥iij. Mixta coque ad succi fere consumptionem. Adde Diapompholygos ℥j. Cerusæ ℥ij. Alumin. ℥j. Thuris ℥ss. flor. sulph. ℥j. Mixta deinde diu multumque agitentur in mortario plumbeo. Quod si inter agitandum siccus fiat, addatur semper pinguedo lactis, ut fiat linimentum mollius ab eodem S. Paulli in scabie commendatum.

Obiter hic notandum est & observandum hæc remedia externa nunquam esse adhibenda, nisi prius æger rite præparatus fuerit tum venæ sectionibus, tum catharsi plus minusve reiteratis, tum balneo, tum etiam medicamentis supra præscriptis, aut aliis idoneis debite & per sat longum tempus administratis, quibus humores acres & vitiosi in sanguine exsuperantes emendentur, evacuentur, & debita massæ sanguineæ crasis restituitur. Tutum enim non foret, imo sæpe maxime noxium, dum sanguis pravis scatens succis eos e suo sinu ad cutim propellere & per ejus poros expellere consuevit, hanc viam derepente intercludere medicamentis topicis. Tunc enim pravi illi succi ad alias partes internas collati novas ibi parerent congestiones, & mala sæpe prioribus pejora procrearent. Quot autem & quanta mala quotidie videmus ex retropulsa scabie aut ex aliis cutis vitiiis citius & incaute per topica remedia extinctis?

Oxylapathi radices cerevisiæ infusæ a Willisio adversus scorbutum commendantur: a nonnullis adversus icterum præscribuntur.

Semen hepar roborat & fluxus alvi quoscumque sistit: tunc vero semen Lapathi sanguinei ut præstantius eligitur.

Oxylapathum usurpatur in unguento martiato Nicolai Alexandrini.

VII. Lapathum aquaticum, Lapathum palustre, Hydrolapathum, Off. Lapathum aquaticum, folio cubitali, C. B. P. 116. Inst. R. H. 504. Lapathum aquaticum maximum, sive Hydrolapathum, J. B. 2. 986. J. Raii Hist. 171. Lapathum palustre, Tabern. Icon. 437. Lapathum longifolium nigrum palustre, sive Britannica antiquorum vera, vel Hydrolapathum nigrum Muntingii, J. Raii hist. 172. Britannica antiquorum vera Muntingii Phytographiæ 202. vulgo, *Patience aquatique* ou *Pavelle de marais*.

Magis huic in fibras diducta est radix quam vel Oxylapatho vel Hyppolapatho, foris nigra, intus buxea, cum notabili adstrictione amaricans. Caules assurgunt ad duos tresve cubitos, flores & semina Lapathi acuti sed majora. Folia lata, prælonga, Rhabarbari Monachorum non dissimilia, sed multo longiora, duriora, rigidiora, & surrectiora, longitudine fere sesquicubitali, in mucronem acutum desinentia, leviter crispatis oris subacida & strenue adstringentia. Flores & semina Lapathi similia sunt. In aquis, palustribus locis & fossis humidioribus sponte nascitur. Radices & folia in usum veniunt.

Analysi chymica, folia Lapathi aquatici per B. V. distillata præbuerunt humoris limpidi, sapore herbaceo, obscure subsalsi & obscure subacidi ℔ij. ℥viii. humoris limpidi, manifeste acidi, ℔ij. ℥viii. ℥vj. per retortam humoris rufi, empyreumatici, manifeste acidi austeri ℥j. ℥vij. gr. xxxvj. humoris rufi sale volatili urinoso imprægnati ℥ij. gr. xxxvj. olei spissi fere adiposi ℥j. ℥iij. gr. lxxvj. Massa nigra residua pendebat ℥vj. ℥vj. quæ per 13. horas in crucibuli calcinata reliquit cinerum ℥j. ℥vj. gr. lx. ex quibus salis fixi alcali ℥vij. lixivio sunt extractæ.

Ex radicem ejusdem Lapathi recentium ℔v. per B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore aliquantisper ingrato, primum obscure subsalsi, obscure subacidi, deinde manifeste subacidi, ℔ij. gran. xxxvj. per retortam humoris rufi,

intense acidi & austeri ꝑvj. ꝑijij. humoris rufi tum subacidi . tum leviter alcali urini-
fi, ac tandem intense austeri ꝑj. ꝑij. gr. xxxvj. Massa nigra residua pendebat ꝑix. ꝑvj.
gr. xxxvj. quæ per 21. horas calcinata reliquit cinerum ꝑj. ꝑijij. gr. lx. ex quibus salis
alcali fixi, ꝑijij. gr. xx. lixivio sunt extracta.

Hujus plantæ folia styptica sunt, amaricantia, & eorum succus cœruleum chartæ co-
lorem intense rubrum efficit. Eandem radices succus minus rubentem reddit. Ra-
dicis sapor stypticus est & valde amarus. Lapathum aquaticum salem essentialem
obtinet vitriolico-ammoniacaalem cum multo oleo crasso & bituminoso conjunctum.

Abrahamus Muntingius Groninga-frisius, Medicinæ & Botanices Professor, tractatu De
vera antiquorum herba Britannica; ejusdemque efficacie contra stomacacem & scela-
tyrben, Amstelodami 1681. 4. hanc plantam veram & genuinam antiquorum Britan-
nicam herbam esse contendit; siquidem descriptionibus ejus quæ apud veteres exstant,
tum facie, tum viribus per omnia respondeat. Reipsa Dioscorides refert eam folia ha-
bere sylvestris Lapathi, sed nigriora, pilosiora, gustu adstringentia, ejusque succum
speciatim esse depascentibus oris & tonsillarum ulceribus accommodatum.

Radix sicut ceterorum Lapathorum, alvum leviter emollit & laxat, viscerum ob-
structiones tollit, cutaneis affectionibus quibuscumque medetur, in rheumaticis dolo-
ribus, arthriticis & ischiadicis, chronicisque ægitudinibus & contumaciis utiliter
adhibetur. In jussulis & apozematibus aperientibus recens usurpatur ad ꝑj. aut ꝑij.
vel infusum ꝑj. aut ꝑij. exsiccatæ radices præscribitur. Adversus scorbutum, auctore
Muntingio, plurimum valet. „ At quoniam, inquit, scorbutus altis adeo in qui-
„ busdam egit radices, ut ex solius Britannicæ decocto parum commodi sentiant,
„ hanc ob causam confectum medicamentum auro pretiosius, ac domi adver-
„ sus omnem scorbuti suspicionem, inestimabilis instar thesauri habendum apponere
„ volui.

24. „ Croci ꝑij. Macis, Glycyrrhizæ, Cinnamomi, Piperis nigri, Radic. Gen-
„ tianæ, ana ꝑij. Rad. Britannic. ꝑvj. Omnia grosso modo pulverizzata immi-
„ sceantur vini Hispanici ꝑxvj. aceti samburini vel alterius fortissimi ꝑijij. ovo-
„ rum recentium vitellis tribus. Macerentur simul in vase lapideo vitreato probe
„ obdurato, per triduum in cinere calido aut fimo equino, aut arena calida, eo
„ tamen modo ut ultra calorem tepidum non progrediatur. Reponatur deinde &
„ ad usum fervetur.

„ Hujus infusi tres, quatuor, quinque, vel sex etiam uncias sumat æger mane,
„ jejuno stomacho, per dies quatuordecim, viginti vel plures. Bibat etiam quotidie
„ ad sitim extinguendam vinum Rhenanum optimum, vel cerevisiam non recentem,
„ sed defœcatam, & bene coctam, singulis cyathis cochlearia tria hujus vini medicati
„ affundendo. Notandum tamen, quod in hujusmodi ægro siccitas quædam, rursus
„ vehemens, vel suspicio tabis adsit, piperis loco sumatur Glycyrrhiza ad ꝑvj. Hoc
„ vino non solum brevi temporis spatio inveteratus scorbutus, præsertim si absque fe-
„ bre vel inflammatione sit, verum etiam reliqua scorbuti genera omnia, inveteratæ
„ herniæ, paralyfis, & venerea lues felicissimo successu curantur. „ Hæc omnia Mun-
„ tingingius. Adversus Arthritidem hic Parisiis sequens infusum non prorsus dissimile a non-
nullis commendatur.

24. Rad. Lapath. aquatic. exsicc. ꝑvj. Gentian. ꝑij. Liquiritiæ, Cinnamomi, Ma-
cis ana ꝑij. Croci minutim concisi ꝑij. Macerentur in vini albi generosi ꝑxij.
supra cineres calidos per triduum in vase rite obturato. Tum adde spir. vini re-
ctificati ꝑvij. Reponantur in loco frigido per 24. horas. Fiat colatura. Exhibea-
tur quotidie mane ad ꝑij. vel ꝑij.

Omnes Hydrolapathi partes, sed præcipue radices externe admotæ leviter abstergunt,
valide adstringunt & conglutinant. Hinc omnia putrescentia, ut erysipelata tam ulce-
rata quam integra, herpes, phagedæna, gangrænas, inhibent & sanant. Undecum-
que manantem sanguinem, hæmorrhoides simul & menses sistunt. Decoctum vel soc-
cus foliorum, aut radicum anginam, uvulæ relaxationem, oris & faucium mala adstri-
ngunt.

atione egentia, apostemata, & ulcera probe depellunt, folia virentia contusa ulceratis per duodecim horas imponuntur, & alia renovantur. Succus quoque caniculari sole, aut igne inspissatus inungitur.

VIII. *Lapathum Spinacia dictum, Spinacia, Spinachia, Spinaceum olus, & olus Hispanicum, Offi. Hispanac Arabum: vulgo, Epinars.* Hujus oleris tres species a nonnullis distinguuntur, *Spinacia mas* semine spinoso, *Spinacia mas* semine non spinoso, & *Spinacia foemina* seu sterilis. Alii vero has stirpes non distinctas species, sed ejusdem speciei varietates tantum esse contendunt. Revera ex ejusdem plantæ seminibus fructiferas & steriles nasci satis compertum est. Verum apud Botanicos non certo constat an *Spinacia* semine spinoso, necnon *Spinacia* semine levi satæ semper producant sui generis sobolem, hæc nimirum semine levi, illa semine spinoso factam, an interdum diversam? quod illis ulterius examinandum J. Rajus proponit. Quidquid sit, ad usum medicum & culinarium indiscriminatim sumuntur: viribus enim inter se conveniunt.

Spinacia vulgaris, capsula seminis aculeata, *Inst. R. H. 533. Spinachia mas J. B. 2. 963. Lapathum hortenfe seu Spinacia semine spinoso, C. B. P. 114. Sinacia, Loebl. Icon. 257. Olus Hispanicum Spinachia vulgaris, Tragi 325.*

Spinacia vulgaris sterilis Inst. R. H. 533. Spinachia foemina, Lugd. J. B. 963. Lapathum hortenfe seu Spinacia sterilis, C. B. P. 115. Spinachia Gerard. & Parkins. Raii Hist. 162.

E radice tenui, alba, simplici, paucissimis fibris donata, caules surrigit pedales, fistulosos, teretes, striatos, in alas divisos: folia Atriplicis fere, longis pediculis nixa, inferiora ad basim suam interdum utrinque laciniata mucronibus acutis: quæ autem in summo caule existunt, duos tantum processus velut aurículas ad basim obtinent, tenui quodam polline Atriplicis in modum aspersa. Flores, & fructus in speciebus distinctis nascuntur. In florigeris speciebus flores in caulibus a medio usque ad fastigium digesti, apetalis, pluribus flaminibus, & apiculis herbaceis aut purpurantibus calyci tetraphyllo insidentibus constant, in oblongis furculis seu racemis e foliorum alis hortis: steriles sunt. In fructiferis speciebus nulli flores cernuntur: sed tantum fructuum embryones subvirides filamentis quatuor albicantibus onusti foliorum alis arte adnascuntur, conferti, in globulos seu racemulos congesti, qui abeunt in fructum seu capsulam majusculam, nonnihil compressam, orbiculatam, in aliis spinosam, in aliis levem, semine turbinato factam. *Spinacia* ubi sponte oriatur, non constat. Colitur ab hortulanis, & rusticis tam in hortis, quam in arvis, & quovis fere tempore anni feritur, nullum solum aut cælum respuens. Verno tempore sat brevi progerminat, & semina intra duos menses perficit. Autumno sat non tam cito crescit, foliis magis luxuriat, sed hyemem perdurans: mox primo vere semen profert.

Spinacia vulgaris, capsula seminis non aculeata, *Inst. R. H. 533. Spinachia semine non pungente, folio majore rotundiore, J. B. 2. 964. Lapathum hortenfe seu Spinacia semine non spinoso, C. B. P. 115. Spinachia nobilis, Tragi 324.*

Longe major majoribusque est foliis quam *Spinacia vulgaris*, necnon rotundioribus; semina conglomerata sunt: veluti in racemulum, lenticulis fere paria, rotunda, nullis spinis horrida, cinericei coloris. In hortis olitoriiis colitur.

Analysi chymica, ex recentium *Spinacia vulgaris* folior. lbj. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore herbam virentem referentis, obscure subfalsi, & alcali urinosi obscure acidi, ac tandem manifeste subacidi lbj. ℥ix. ℥iij. gran. lxij. humoris acidi aliquantisper subausteri lbj. ℥ix. ℥iij. gr. x. humoris primo limpidi tum subacidi, tum alcali urinosi, ac tandem rufescentis, & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥iv. ℥ij. gr. lxij. salis volatilis urinosi concreti ℥j. olei fluidi ℥j. ℥v. gran. xxxij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ℥iij. gr. xxiiij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ℥vij. gr. xxx. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥j. gran. xij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ℥iv. gr. xxv. in calcinatione ℥j. ℥iij. gr. lxvj.

Spinacia cruda sapor herbaceus est non ingratus: coctæ vero sapidus est, subfalsus,

nonnihil acris. Chartæ cœruleæ colorem non mutat. Salem essentialem videtur obtinere ammoniacalem nonnihil nitrosum, cum mediocri olei & exigua terræ portione consociatum, at multo phlegmate dilutum.

In culinis per totam fere Europam vix quicquam frequentioris est usus pultibus ex Spinacia confectis, quas butyro, aut oleo condiunt, herba minutim concisa. Citra aquam coquitur hoc olus, quod plurimum humoris inter coquendum emittat, & velut proprio contentum jure alienum aspernetur. Editur apud nos cocta semper; magis enim sapida est & grata majori phlegmate parte exhalata. Alibi quandoque inter cruda recipitur acetaria, cum scilicet recens enata. Parantur quoque ex ea placentæ non injucundæ: vulgo, *Tourtes d'Epinars*. Refrigerat & humectat, cito descendit, alvum emolliat. Parce vero admodum nutrit. Effervescentes circa primas vias acres, & biliosos succos temperat, & inde natos ardores mitigat. Serosos humores generat; quod vitium coctione corrigitur & sale, butyro, pipere, nuce moschata, aut aliis aromatibus quibus condiri solet. Licet autem ut alia olera paucum nutrimentum suppeditet, non ideo tamen insalubre videtur. Imo plures Medici ejus usum suadere solent, propter vim emolliendi qua pollet, ideo a nonnullis *Seutlomalache* (a) quasi malvaceam *Betam* dicas, denominatur. Ueberiori enim humore quo turget, alvum movet. S. Pauli hoc olus febricitantibus & senibus adstrictioris alvi maxime commendat; illis imo vel hecticis, ut febrilem æstum temperet, his ut alvum lubricet, quod longe magis expedit quam ut vel suppositoriis, clysteribus, pilulis Aloeticis aut Scammonearis alvus illis quotidie exstinguatur. Tussi aridæ medetur & expectorationem promovet. Juscula ex ea parata cum oleo amygdalarum dulcium aut butyro recenti hausta asthmate & raucedine laborantibus adcedunt.

Illustrissimus ac Doctissimus vir Guido Crescentius Fagon, meritis quondam Ludovici Magni Archiater Spinaciæ vitulinæ carnis decocto conditis assidue vescitur & hydromelite pro potu utebatur tum ad alvi siccitatem, cui obnoxius erat emolliendam, tum etiam ad asthma, quo graviter afficiebatur sublevandum.

Nonnulli Spinaciam assiduo esu melancholicum succum gignere proferunt. Alii eandem nauseosam esse perhibent. Sed hæc vitia huic cibo perperam exprobrantur, quæ potius pravi quorundam constitutioni referenda sunt. Reipsa quidam occurrunt quibus ventriculus debiliior & frigidior, ut ajunt, Spinacia sicut aliis quibusdam oleribus inflatur, & subvertitur: sed illi ab eorum esu abstineant, aut ipsis aromata consocient. Ceterum Spinacia non judicio solum Tragi, Simonis Pauli, & plurimorum Botanicorum, & Medicorum, sed etiam experientia quotidiana inter culinaria olera laudatissimum & gratissimum olus comprobatur.

In jusculis emollientibus, & refrigerantibus utiliter præscribitur.

℞. Carnis vitulinæ ℥ss. Coquatur in aq. comm. ℔ij. ad ℔ij. Tum adde folior.

Spinaciæ, Betæ, Lactuc. Atriplici ana M. j. Coquantur per quadrantem horæ pro jusculis duobus mane & sero sumendis.

Extrinsecus ventriculo & hepati imposita cataplasmatibus instar, eorum inflammationes doloremque tollere dicitur.

LAVANDULA.

Lavandulæ species duæ in officinis distinguuntur, & indiscriminatum usurpantur, scilicet *Lavandula major* seu latifolia, & *Lavandula minor* seu angustifolia.

Lavandula, aut *Lavendula major*, *Lavandula latifolia*, & *Spica*, Off. *Lavandula latifolia* C. B. P. 216. *Inst. R. H.* 198. *Plendonardus*, quæ vulgo *Spica*, J. B. 3. p. 2. 281. *Lavandula*, *Dod. Pempt.* 273. *Lavendula major* sive vulgaris *Parkins. Raii Hist.* 512. *Spica Nardus Germanica*, *Tragi* 58. *Nardus Italica*, *Casia alba* *Theoph. Dalech. in Plinium*: vulgo, *Lavande male*, *Spic*, *Aspic*, ou *Nard. commun.*

(a) Ζευταρ, Beta; Μαλαχί Malva.

Ex radice lignosa, in fibras divisa, in fruticem satis grandem, & lignosum, plurimis ramulis densum, tenuibus, quadrangularibus, geniculatis adolescit, altitudine sesquicubitali aut bicubitali: folia infima quidem crebra & incondita fere, superiora ex adverso bina, alternatim posita, carnosae, incanae, culmum aut etiam semiunciam lata, duarum triumve unciarum longitudine, nervo medium percurrente, odore vehementi grato, sapore amaricante. Summis ramulis flores spicae in modum verticillatim innascuntur caerulei, monopetali, labiati, quorum labium superius surrectum est, subrotundum, bifidum, inferius tripartitum. Ex calyce oblongo angusto surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, & quatuor stipatum embryonibus, qui deinde abeunt in totidem semina in capsula, quæ calyx floris fuit recondita.

Folia huic longiora latioraque multo quam Lavandulae minori, magis incana, non tamen adeo crebra in caulibus & ramulis: ramuli seu potius pediculi spicas sustinentes huic duplo majores longioresque quam illi. Spicae quoque multo longiores, & inflexæ. Flores tamen, quod mirum, quam illius minores. Odor quoque totius plantæ vehementior.

Lavandula, Lavandula minor, Lavandula angustifolia, Off. Lavandula angustifolia, C. B. P. 216. Inst. R. H. 198. Pseudonardus, quæ Lavandula vulgo, J. B. 3. p. 2. 282. Lavandula altera, Dodon. Pempt. 273. Pseudonardus scemina, Matthioli, Lavandula brevior folio, & spica, Clus. Hist. Spica Italica, & domestica, Cæsalpin. 459. vulgo, Lavande femelle.

Tota quidem facie præcedenti proxima est, minor utcumque & humilior, pariter tamen dense fruticans: foliis minoribus seu angustioribus, & brevioribus, nec adeo albidis, odore minus vehementi. Spicae florum, ut dictum, breviores sunt & erectiores. Flores tamen majores. Utraque variat interdum floris colore albo. In Gallia Narbonensi sponte proveniunt. Apud nos in hortis feritur. Florum spicae ad usum colliguntur.

Analyti chymica, ex spicarum floridarum Lavandulae lbv. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore aromatico, florum odorem referentis, subacidi lbj. ℥v. ℥vij. gr. lx. cum olei essentialis guttis aliquot: humoris limpidi magis ac magis acidi, sub finem austeri lbj. ℥iv. ℥ij. gr. xxx. cum olei essentialis portione, humoris rufi, empyreumatici, intense acidi, subasali & austeri ℥j. ℥ij. gr. xij. humoris rufescentis, sale volatili urinoso copioso impregnati, necnon acidi ℥ij. ℥ij. gr. xliiij. olei tum essentialis, tum empyreumatici, & spissi ℥ij. ℥iv. gr. xlvij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ℥vij. gr. xxiv. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥v. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥vij. gr. xlvj. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. ℥iv. gr. xvij. in calcinatione ℥v. ℥ij. gr. xxiv.

Ex ejusdem floribus ad lbv. per aliquot menses maceratis salis volatilis urinosi concreti gr. xxx. extracta sunt.

Lavandula salerni obtinere videtur essentialem ammoniacalem, similem ammoniacali composito ex sale volatili urinoso aceti acidi plene & plusquam saturato & cum oleo copioso tum essentiali, tum crasso accurate permixto. Idem dicendum de Spica quæ hîdem gaudet principiis, imo copiosioribus & penetrantibus, ut ejus odor testatur, & similibus virtutibus donatur, Quapropter indiscriminatim ad usum medicum usurpantur. Hic vero Lavandula utpote magis familiaris frequentius in usum venit.

Oleum essentialis Spicae & Lavandulae Heliotropii tincturam rubore inficit ratione salis acidi contenti.

Lavandula cephalica, nervosa, & uterina censetur. Partibus suis salino-sulphureis, aromaticis, subtilibus, acerbis, nervosas fibras ad oscillationem stimulat, earum tonum nimis laxum & debiliorem restituit, humores spissos in partibus morantes dissolvit & ad motum habiliores reddit, unde sensus & motus vitia emendare solet; ejus usus in catharris, apoplexia, paralyti, spasmo, vertigine, lethargo, artuum tremore plurimum commendatur. In urina cienda, mensibus & foetu pellendis, & in terminibus flatulentis nonnunquam usurpatur. Pulvis florum vel semina contusa a ℥j. ad ℥ij. præscribuntur. Infusum florum Theæ ad instar præparatur. Aqua distillata simplex vel spirituosae, tinctura florum

florum cum spiritu vini parata ad ℥ij. tresve, conserva ex floribus ad ℥β. & oleum essentiale ad guttas duas, tres, vel sex intus sumuntur. In omnibus fere medicamentis cephalicis & nervinis tum internis tum externis usurpari solent.

Moderatus tamen esse debet Lavandulæ sicut & ceterorum aromatum usus. Nam ex immodice & inopportuno illorum usu sanguis æstuat & accenditur, solidæ partes nimis irritatæ incalescunt & inflammantur. Quæ de re post C. Hoffmannum & Dodonæum S. Paulli prudenter monet. Cl. Hoffmannus *l. 2. de Medicamentis officinalibus c. 132. p. 397. §. 10.* hæc aromatica & odorata medicamenta laudat ubi debilitas partium ab intemperie frigida oritur aut a frigidis humoribus vias obsidentibus: at vero ubi a caliditate, ait, tale quid est, insignem contra ex illis læsionem oportet expectare. Dodonæi autem hæc sunt verba. „ Proinde stillatitius Lavandulæ liquor odoratus, & temporibus & fronti illitus, catalepsi leviori, hemiplexia, & subinde comitiali morbo, ac non raro syncope laborantes reficit. Sed ubi humorum copia adest, præsertim sanguini permixtorum, non satis tutus hujus est usus, sicuti neque compositionis, quæ ex stillatio vino, in quo hujusmodi herbæ, flores, semina & aromata quadam macerata sunt, conficitur; quam plerique temere & indifferenter exhibent. Nam calidum hujusmodi caput implentium usu, & morbus intenditur, & æger in periculum inducitur: præsertim quando sanguinis missio aut purgatio non præcesserunt. Quod ideo monendum duximus, quia passim nonnulli Medici indocti & temerarii, audacesque nimium pharmacopœi, alique, & stolidæ mulieres, statim similes compositiones & id genus alia, non modo apoplecticis, sed & catochis cum febris occupatis infundunt: quibus nihil potest pejus dari, cum plurimum obstit, & non raro ipsos ægrotantes perimant. “ Hactenus Dodonæus. Simon Paulli immodicum eorundem aromatum usum reformidat, & exemplum affert cujusdam opulenti aromatopolæ horrenda epilepsia correpti, quæ ocus in apoplexiam degenerarat, antequam illi auxilium afferri potuisset, ideo quod sibi integerrima gaudenti valetudine, & habitu athletico, sub cincinnata & densa casarie cucupha suavescentissima Cyperum, Iridem, Costum, Storacem, Moschum, Ambram redolente caput operire alluivisset. Eum vero omni motu sensibusque orantibus orbatum, sanguinis missione sexies septiesve intra unius horæ spatium repetita, habito respectu virium, & pulsu ac respiratione ab ea invalescentibus, ab hoc acutissimo morbo vindicavit & vitæ afferuit, intus propinato non Lavendulato vino, sed spiritu cranii humani vitriolato *Crollii*, quem in hisce affectionibus plurimum commendat. Reipsa plurimi vehementem aromatum odorem difficile ferunt: quapropter Medicus ea non nisi caute tam externe quam interne adhibere debet, & explorata prius non solum morbi indole, sed etiam ægrotantis natura, quomodo ad odora menta se habeat.

In balbutiæ & linguæ paralyfi spiritu vini Lavendulato os sæpius abluitur. Rulandus in curationibus empyricis, teste Ettmullero, beneficio hujusce spiritus virum 70. annorum aphonia laborantem curavit, cochlear unum pro dosi propinando. In difficili partu semen Lavandulæ est oppido conducibile. Rondeletius pulverem sequentem ad facilitandum partum ut arcanum præstantissimum commendat.

24. Semin. Lavandulæ ℥β. Semin. Plantag. Endiviæ ana ℥ij. Piper. nigr. ℥j. F. pulvis in aquar. Captifol. Endiv. ana ℥ij. sumendus.

Sequentem pulverem cum laude proponit Simon Paulli in *Quadr. Botanico*.

24. Semin. Lavandulæ ℥β. Succin. alb. pp. Borac. ana ℥ij. Olei Cinnamomi gutt. ix. Fiar. l. a. pulv. dividendus in tres partes æquales, propinandus in vino Rhenano, aut alio generoso.

Obiter tamen hic notandum est calida hæc acria & vehementiora medicamenta ad partum juvandum non proficere nisi in debilitate virium & partium atonia, quæ quidem minus frequenter occurrit, quam summa partium rigiditas, intumescencia & ardor. Quapropter parturientes a sanguinis missione aut e brachio aut e saphæna, ex infessu ad decoctorum emollientium & temperantium vaporem, ex clysteribus emollientibus plus levaminis sæpius accipiant, quam ex hisce roborantibus remediis. Ad quod diligenter attendere debent Medici antequam hæc remedia præscribant.

Flores & folia in ore detenta & masticata salivationem potenter excitant. Unde in affectionibus soporosis, catarrhis, linguae paralyfi & in cucuphis ad caput roborandum utiliter usurpantur.

2. Radicum Ireos Florentin. & Calami aromatici ana ʒij. folior. Betonic. major. Salviae, Rorismarin. Summitatum Lavand. Stachados ana ʒi. Fiat pulvis tenuissimus capillis inspergendus hora somni & mane pectine excutiendus. Vel excipiat hic pulvis paucos Gossypio, includendo in panno sericeo interpuncto pro cucupha seu calantica (*convulches*) in cerebri affectionibus & causa frigida.

Externe in decoctis cephalicis, & nervinis praescribi solent.

Oleum stillatitium Spicae Lavandulae in Medicina, & apud artifices plurimos maxime usitatum paratur distillando flores exsiccatos, & semina in magna aquae quantitate, igne sat vehemente. Hoc oleum in nervorum ac tendinum relaxatione, in paralyticis, & rheumaticis affectionibus plurimum prodest sive interne guttae duae, tres, sexve saccharo assuatae in vino aut aqua cardiaca aut cephalica quacumque propinentur: sive cum spiritu vini oleis aut unguentis quibuscumque convenientibus illinatur.

4. Olei essentialis Spicae Lavandul. gutt. iij. Assunde sacchari ʒi. Dissolve in vini generosi ʒv. Sumat æger in lecto decumbens ad sudorem promovendum in paralyticis, & catarrhosis affectionibus.

2. Olei essentialis Lavandulae ʒi. Olei Hyperici ʒij. Olei Lumbricor. terrestr. ʒiij. Balsami Fioravanti ʒß. M. F. linimentum ad membra paralyfi aut rheumatismo affecta perungenda.

Ex eodem essentiali oleo cum sale volatili ex ammoniaco permixto sublimatur sal volatile oleosus aromaticus Lavandulatus hodie frequentis usus naribus admotus, ad spiritus recreandos in paroxysmis hysteris, lipothymis, & languoribus hypochondriacis.

Hujus olei odorem fugiunt blattæ, pediculi, & alia insecta. Propterea in his fungandis vel enecandis apprime conducit. Certe si vesperi sub introitu lecti charta bibula hoc oleo solo vel cum oleo amygdalarum aut quocumque alio permixto innicta, capiti aliisque locis pilosis applicetur, pediculos mire fugat, & mane interfecti omnes reperiuntur. Ettmullerus post Panarollum refert, quemdam contra minores inguinales pediculos fugandos, crebrius Mercurii litu, sed admodum infelicitè usum fuisse, qui continua penis erectione exinde laboraverit. Simul ac vero membrum oleo Spicae fuit illitum ad pristinum statum est revocatum, & pediculi etiam profus fugati.

Oleum Spicae Lavandulae distillatum ex Gallo-provincia, & Gallia Narbonensi, ubi utraque Lavandula uberrime crescit, ad nos affertur, sed sæpius adulteratum, & cum spiritu vini aut cum oleo Terebinthinæ permixtum. Mangonium utrumque facile detegitur. Illud enim quod cum spiritu vini admixtum fuit, aquæ communi affundatur, statim spiritus vini cum aqua intime permiscetur, oleum vero supernatat minori quidam quantitate, at genuinum, & sincerum. Si vero cum oleo Terebinthinæ aut alio quocumque permixtum fuerit, deflagratione portionis alicujus in cochleari metallico facile detegitur. Oleum enim Spicae genuinum flammam tenuem, fumum paucum, nec odore ingratum emittit, at oleum Terebinthinæ fumum copiosum nigrum spargit, odoremque minus gratum.

Apud varios artifices usitatissimum est praesertim ad opera varia vernigine illinienda.

Lavandulae flores usurpantur in decocto cephalico, syrupo antiepileptico, syrupo de Stachade, pulvere cephalico odorato *Pharmacop. Regiæ*, & in pulvere ad cadavera locanda *ejusdem*.

Oleum Spicae Lavandulae usurpatur in balsamo apoplectico *ejusdem*.

L A U R E O L A.

L Aureola duplex in officinis usurpatur, scilicet Laureola mas, & Laureola foemina.

Laureola mas, Laureola semper virens, & Daphnoides, *Off. Thymelæa Lauri folio*, semper

semper virens, seu Laureola mas, *Inst. R. H.* 595. Laureola semper virens, flore viridi, quibaldam Laureola mas, *C. B. P.* 462. Laureola semper virens, flore luteolo, *J. B.* 1. 564. Laureola, *Dod. Pempt.* 365. Laureola Gerard. Parkins, *J. R. Hist.* 1587. Daphnoides sive Laureola, *Advers. Lobell.* 156. *Lugd.* 211. vulgo, *Laureole*.

Ex radice lignosa, lenta, crassa, longa, & multiplici, multis stipitibus lentis subcinereo seu albicante cortice vestitis fruticat, ad cubitos duos assurgens, foliis Lauri sed minoribus, ad majoris Myrti folia accedentibus, semper virentibus, nigricantibus, crassis, glabris, nitidis, utrinque acutis plurimis circa ramulorum fastigia. E foliorum sinuibus egrediuntur pediculi unciales, crassiusculi, foliolis aliquot concavis velut totidem squamis vestiti, & in fastigio flores sustinent monopetalos, e luteo virentes, posteriore fistulosos, antea in quatuor lacinias acuminatas divisos, calyce carentes, cum pistillo abeunte in baccam olivæ forma, sed longe minorem, primum viridem, per maturitatem nigram, succi plenam, in qua latet nucleus unicus durus, Cannabis semine paulo longior, medulla interiore candida. Folia, fructus, cortex tam radice quam ramorum armonia sua, & urendi qualitate linguam, & fauces mordicant, & incendunt. Nascitur in sylvis, & montibus umbrosis Gallo-provinciæ, & Galliæ Narbonensis. Folia, baccæ nonnunquam in usum veniunt.

Laureola fœmina, Chamælea, Mezerum, & Mezereon, *Offic. Thymelæa Lauri folio deciduo*, sive Laureola fœmina, *Inst. R. H.* 595. Thymelæa folio deciduo, flore purpureo, officinis Laureola fœmina, *C. B. P.* 462. Laureola folio deciduo, sive Mezerum Germanicum, *J. B.* 1. 566. Chamælea Germanica, *Dod. Pempt.* 364. Chamædaphne sive Pusilla Laurus. *Advers. Lobel. Icon.* 367. Piper montanum, *Gesneri*; Chamælea Germanica sive Mezereum Gerard. *J. R. Hist.* 1587. Laureola fœmina, & Daphnoides crocea *H. Lugd. vulgo, Bois gentil*.

Multis etiam stipitibus fruticat ad trium cubitorum altitudinem assurgentibus, lentis, teretibus, fractu contumacibus, cortice duplici, exteriore cinereo tenui, interiore exteriori virente, interius albicante obductis. Folia e tuberculis plura ab eodem exortu oriuntur, foliis Laureolæ maris minora, tenuiora, molliora, nec ita splendentia. Flores ejusdem formæ, sed purpurei, & longe elegantiores cum staminibus aliquot croceis, odorati. Baccæ pariter purpurascunt ejusdem magnitudinis, & figuræ. Nascitur in frigidioribus sylvis Alpium, & Pyrenæorum. Cortex, folia, & fructus in usum veniunt, sed minus frequentem.

Analyti chymica, ex Foliorum Laureolæ maris recentium lib. per retortam distillatis, prodierunt humoris limpidi, odore, & sapore virentem herbam referentis, obscure acidi ℥xj. ℥ij. gr. liij. humoris primo limpidi, manifeste acidi magis ac magis sub finem rufescentis, intense acidi, & austeri libij. ℥vj. gr. xlv. humoris rufi, empyreumatici, intense acidi, obscure subfalsi ℥j. ℥v. gr. ix. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ℥iiij. gr. xlv. olei spissi extracti ad instar ℥ij. ℥vij. gr. xlv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ℥vij. gr. ix. quæ rite calcinata reliquit cinerum albicantium ℥ij. ℥ij. gr. liij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥ij. gr. ij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ℥vj. gran. xj. in calcinatione ℥v. ℥iiij. gran. xxvij.

Utriusque Laureolæ semina, folia, & in primis cortices, tum stipitem, tum radicem acerrima sunt, & adeo fervida, ut masticantis os, & fauces adurant, & inflament, diu multumque durante impressione. Folia recentia masticata aliquantisper mucilaginosæ sunt: eorum succus chartæ cœruleæ rubentem colorem conciliat. Salem essentialem obtinent tartareum multo oleo foetido acri coniunctum, & glutinoso phlegmate involutum. Totius plantæ vis acris, adurens, & purgans mihi videtur pendere potius ab oleo aut resinosa quadam ejus portione in seminum, foliorum, & corticis cellulis peculiaribus latitante, quam a sale alcali caustico cui a plerisque tribuitur. Siquidem purgantis fere omnia vehementiora hanc vim a sulphurea aut resinosa substantia obtinent, ut videre est in Scammonio, Euphorbio, Gutta Gummi, Helleboro, Jalapa &c. quorum præcipua vis cathartica in resinosis partibus sita est, & in resinosis extractis conservatur.

Omnes

Omnes utrinque Laureolæ partes intus sumptæ ventriculum admodum subvertunt, vomitum cient, biliosos, serosos humores maxime fluidos cum impetu sursum, & deorsum expurgant: partes internas lædunt, rodunt, inflammant: viscera abradunt, & vasorum sanguineorum oscula aperiunt; febres accendunt, cardialgias excitant, & superpurgationes, vires exsolvant. A nonnullis ad serosos humores evacuandos hydropicis præscribuntur. Dosis corticis, & foliorum est a gr. vi. ad ℥ss. Semina vero tria quatuorve integra deglutuntur. Eorum malitia corrigi dicitur macerando horas 24. in aceto, ut Elleborus, & Esula; succo mali Punici aut Cydonii, Portulacæ, vel mucilagine feminis Psyllii. Alii emendare tentant infundendo in vino, & iterum exsiccando. Alii triduanam macerationem aceto requirunt, singulis diebus novum affundendo, & tandem aqua bene eluendo. Ettmullerus hujus medicamenti maceratione in aceto vim infringi asserit, sed aceti lenta evaporatione Laureolam exsiccamam esse contendit, alioquin effæta, & nullius usus evaderet. Verum utriusque hujus plantæ folia, cortex, baccæ quomodolibet præparatæ & correctæ ob malignitatem rarissime in usum veniunt, nec nisi tutiorum medicamentorum inopia, & casu aliquo desperato, & robustissimis tantum exhibendæ sunt, idque magna consideratione, moneantibus Medicis omnibus prudentioribus, vel ipsis Mauritanis, qui has plantas Terræ Leone, & Plantas viduificas cognominarunt. Quæ quidem ab earum usu nos detertere merito debent.

Externe radix Mezerei loco fetacei utiliter adhibetur in oculorum affectionibus. Hujus radice particula longa, & rotunda ad instar Turundæ, in aceto aut lixivio acri macerata auriculæ perforatæ inferitur, quæ copiosissimum serum inde educit. Sic oculorum inflammationes sedantur, & immines suffusio nonnunquam præcavetur.

Nonnulli Laureolæ baccas fuisse grana Cnidia, apud Hippocratem, & veteres græcos sæpius usitata, existimant. Quod quidem prorsus incertum est: alii enim fructus cujusdam Thymelææ fuisse contendunt. Quidquid sit, hæc vehementiora medicamenta apud nos fere obsoleverunt ob eorum malitiam, & eo magis quod ab hisce præcis Medicinæ temporibus medicamenta emetica, & purgantia mitiora, tutiora, & nostræ naturæ magis convenientia detecta sint.

L A U R U S.

Lauri species duæ seu potius varietates in officinis usitatæ sunt, Laurus vulgaris, & Laurus Regia.

Laurus vulgaris, Off. Laurus vulgaris, C. B. P. 460. & I. R. H. 597. Laurus, J. R. 1, 409. Laurus mas, & femina, Tabern. Icon. 950. Laurus tenuifolia, Mattbioli 125. vulgo, *Laurier franc.*

Laurus Regia, Off. Laurus latifolia, Πικροτέρω Dioscoridis, C. B. P. 466. Inst. R. H. 597. Laurus latifolia mas, femina. Tabern. Icon. 951. vulgo, *Laurier Royal.*

Laurus utraque tam tenuifolia quam latifolia plerumque multis stolonibus luxuriat, non raro mediocri arboris altitudinem assequitur, præsertim in regionibus calidioribus, ramosa, caudice enodi, cortice tenni, materia rara, nec multum valida; radices habet crassas, inæquales, & obliquas. Folia ei oblonga, dura, utrinque acuminata, sed mucrone alias latiore, alias obtusiore, in uno quidem genere angustiora, sesquiunciam aut duas uncias lata, palmo longiora, in altero ampliora ut ad mali Medicæ folia accedant, quæ secundum longitudinem percurrit costa recta, obliquos in margines nullo ordine nervos exporrigens, non decidua, perpetui viridis, nitidi in junioribus, in adultioribus saturationis, odoratissima, sapore acris, aromatica, nonnihil amaricantia, ramis viridantibus brevi pediculo adherentia. Flores secundum ramos exeunt conferti, monopetali, pelvisiformes, in quatuor vel quinque partes divisi, e luteo albicantes, cum multis in medio apicibus, & pistillo, quod abit in fructum seu baccam Cerasi minoribus parem, in aliis ovatam, in aliis oblongam, gracilem, colore primum viridi, ubi maturuerit, nigro, quæ sub cortice tenui testam continet unicapitularem, callosam, duram, semine sætam ejusdem pene formæ, e rufo subnigricante, in duas partes fissili, odorato, acris, subamaricante.

nante, pingui. Sponte nascitur Laurus calidioribus in regionibus, Hispania, Italia, ne non Gallo-provincia, in sylvis, locis præsertim maritimis, ac etiam in montibus, & colibus apricis quæ lacus, & maria respiciunt. Apud nos in hortis colitur, & hyeme a frigore arceri debet. Baccæ, & folia usitata sunt.

Analysi chymica, ex foliorum Lauri recentium lbv. per retortam distillatis, prodierunt humoris limpidi, foliorum odorem, & saporem apprimè referentis obscure acidi, cum olei essentialis portione mediocri, lbij. ℥ix. ℥vj. gr. xxvj. humoris manifeste acidi, subausteri, subadstringentis ℥v. gr. xl. humoris impense acidi, subsalsi, austeri, leviter empyreumatici, cum olei essentialis guttis aliquot ℥vj. gr. xlviij. humoris rufi, acidi, austeri, empyreumatici, sale volatili urinoso imprægnati ℥ij. ℥vj. olei empyreumatici, fisci & adiposi ℥iiij. ℥vj. gr. xxiiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ℥vj. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ℥v. gr. lxiiij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥v. gr. iiij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ℥ij. gr. xliij. in calcinatione ℥vj. gr. xliij.

Lauri folia odorata sunt, saporem obtinent acrem, aromaticum, subadstringentem cum quodam amarore. In aqua per aliquot horas macerata & postea distillata oleum essentielle fundunt odoratissimum. Sale essentielle obtinent tartareum cum multo oleo tum tenui, tum crasso & pauca terra adstringente conjunctum. Baccæ vero plus odoris & saporis habent. Oleum duplex fundunt, alterum tenuius, odoratissimum, essenziale ut ajunt, & limpidum, quod contusæ & in aqua uberrime maceratæ ac postea distillatæ suppeditant: alterum crassius quod sola expressione ex baccis contusis extrahitur, vel coctione earumdem in aqua communis q. s. Supernatat enim decocto ebullienti, quo refrigerato in butyri consistentiam figitur & facile colligitur.

Laurus apud antiquos arbor fuit celebratissima. Triumphantes coronam Lauream gestabant, vel Lauri ramum dextra tenebant. Victoriæ nuncia erat. Nam tabernacula, naves, fasces, militum jacula, lanceæ, pilla Lauro in eam significationem ornabantur. Apolini sacram inde fabulantur. Poetæ quod virgo Daphne quam deperibat in hanc arborem conversa sit. Musas in Laurinis montis Parnassi sylvis federe fixerunt. Eadem coronabantur Poetæ. Necnon adhuc quibusdam in locis novi Medicinæ Doctores Lauro coronantur: inde fortasse Laureandi & Laureati dicuntur. Laureum fulmine non percuti veteribus persuasum fuit. Hinc Tiberius Imperator, qui tonitrua prætermodum expavit & exhorruit, tonante cælo, contra fulminum ictus, nunquam non Lauream coronam capite gestavit. Verum quam hoc falsum & superstitiosæ credulitate fundatum, experientiam quam assert Lacuna, elegantissimæ Lauri Romæ in palatio ducis de Castro fulmine ictæ, & plurima alia exempla ab aliis allata luculenter ostendunt. Eadem substitutione nititur observatio illa de crepitu quem folia & virgæ Lauri inter urendum edunt. Nam si crepuissent abunde ac sonantius, haud dubie portenti felicem eventum rebantur: quod si tacita deflagrassent, tristem & inauspicatum.

Laurus apud veteres Medicos magnum habuit in Medicina usum, & veluti panacea æstimata fuit: folia, baccæ, & cortex radicem frequenter usurpabantur. Hodie vero baccæ & folia solum & minus usitata, cortice radicem prius neglecto, in Officinas inferuntur.

Folia utpote aromatica amaricantia cum nonnulla adstrictione, calefaciunt, digerunt, resolvunt, ventriculum roborant, ciborum concoctionem juvant, status discutiunt: hinc a recentioribus non raro cum nonnullis cibariis, præsertim piscibus coquantur, suillæque pernas colent. Et tantum abest ut ventriculum subvertant, ut nonnulli opinantur, quin potius nauseabundum corroborent. Ad ventriculum roborandum, colicos dolores flatulentos discutiendos eorumdem infusum Theæ ad instar præscribitur, aut pulvis ad ℥j. ingeritur. Eorumdem decoctum in enematis ad colicam abigendam utiliter usurpatur. Idem in Matronarum infensus, & balnea additur, & vulvæ sordes, vel prægnanti, tuto eluere, uteri ac vesicæ vitis mædere dicitur.

Baccæ magis quam folia calefaciunt: a veteribus adversus phthisim, orthopneam, & omnes circa thoracem defluxiones sive rheumatismos commendantur: nostra ætate ad ventriculi, jecoris, lienis, & vesicæ affectus usurpantur. Concoctionem crudorum humorum promo-

promoveant, succos lentos, ac viscidos dividunt, & resolvunt, languentem appetentiam excitant; cibi fastidium pellunt, jecoris, & lienis obstructions aperiunt; urinas cient, menses movent, & ad secundinarum expulsionem faciunt.

In baccis oleum essentielle tenue, & actuosum oleo crasso admodum anodyno involvitur. Unde interne ad sedandos dolores utiliter exhibetur: sed externe potenter resolvunt, & roborant. In cataplasmatibus, unguentis vel emplastris apprime conducunt ad dolores mitigandos, tumores resolvendos, partes sufficienti tono destitutas roborandas.

Oleum in Officinis quadruplex ex baccis Lauri conficitur. Scilicet 1. oleum essenziale, quod ex baccis contusis, aqua maceratis, & postea sat forti igne cum eadem aqua distillatis: oleum prodit limpidum, subtile, valde odoratum, aquæ supernatans, quod virtutibus cum ceteris oleis aromaticis convenit. Laudatur in primis interne ad status discutendos, colicos dolores sedandos, passionem hystericam compescendam, & in doloribus post partum. Verum in calidis, & biliosis temperaturis, & in inflammatoriis affectionibus ab eo abstinendum. Dosis a guttis iij. ad vi. Sacchari frusto affusis, & postea cum liquore conveniente mixtis. Adversus colicos dolores carminativis clysteribus additur. Externe illitum nervorum affectibus a frigore ortis conducit: in paralyti, & ischiadidis doloribus prodest. Pubi quoque, & pestini muliebri illinitur contra passiones hystericas, colicos dolores post partum, & mensium suppressionem a causa frigida.

2. Aliud oleum a baccis in aqua fervente bullitis elicitur. Integræ vel etiam tritas baccæ, lebeti commissæ, in aquæ sufficienti quantitate per semihoram bulliunt, colantur, & fortiter exprimuntur. Refrigeratumque oleum pinguedinis subviridis instar aquæ supernatans colligitur. Hoc oleum oleo essentiali minus odorem est, crassius, & viribus debilius. Oleum enim essenziale hoc in concreto adiposo cum oleo pingui in Amygdalino baccharum nucleo contento permiscetur, & irriteritur.

3. Aliud oleum ex baccis optime tritis, & torculari fortiter expressis extrahitur priori adhuc minus penetrans, cum scilicet oleum crassius in baccharum nucleis contentum fere solum exprimatur, parum vero olei essentialis in cellulis corticum reconditi eliciatur, nisi igni adhibeatur. Hæc ambo olea cum essentiali oleo viribus conveniunt, sed longe debilioribus. Interne ad grana decem vel duodecim præscribuntur. Sed si nimia quantitate exhibeantur, nauseam excitant. Externe frequentius usurpantur illita solitaria vel emplastris admixta.

4. Tandem oleum Laurinum paratur ex baccis & foliis Lauri tritis & in oleo omphacino maceratis & decoctis, quod prioribus longe debilius est, & raro usurpatur. Hæc olea adversus scabiem commendantur, sed nihil profunt nisi admixto sulphure, cujus ingratum odorem emendant.

4. Bacchar. Lauri ℥j. Corticis exsiccati Aurantior. malor. ℥ij. Infunde in vini generosi ℥iiij. Infusum cum Saccharo propinetur in ventriculi imbecillitate, colica flatulenta, mensium remora.

4. Florum Chamæmel. M. ij. Bacchar. Lauri contusar. ℥ij. Bulliant leviter in aq. q. s. Colaturæ adde olei Laurini expressi ℥j. Fiat clyster in colica flatulenta.

4. Olei Laurini expressi ℥j. Ung. martiati ℥ij. Castor. pulver. ℥j. F. tinimentum quo ventriculi regio illinatur in stomachi inflatione, membra paralytica, vel rheumaticis doloribus correpta inungantur, regio pubis infantum in urinæ suppressione.

Ex Lauri baccis electuarium de baccis Lauri vulgo dictum conficitur ad colicos affectus & uteri morbos commendatum, & Emplastrum de Baccis Lauri Mesuæ. Eadem usurpantur in antidoto Orvietano, Ph. Reg. Aurea Alexandina, Theriaca diatesarum Mesuæ, & confectione Anacardina ejusdem. Folia usurpantur in Ung. Martiato, Empl. de Betonica. Oleum Laurinum vero usurpatur in Empl. Manus Dei. Empl. Paracelsi. Empl. de Ramis, & Empl. Styptico Ph. Reg.

L E N S.

Lentis duplex genus in Officinis, arvensis & palustris: arvensis vero species duæ distinguuntur, scilicet minor & major.

Lens arvensis minor, Lens vulgaris, Off. vulgaris, semine subrufo, C. B. P. 346. *Inst. R. H.* 390. Lens, J. B. 2. 317. J. R. *Hist.* 904. Lens minor, *Dod.* 526. Lens vulgaris, sive agrestis, & Lenticulæ primum genus, *Tragi* 626. vulgo, *Perite Lentille*.

Planta est annua radice tenui, alba, paucis fibris donata. Caulis ei satis crassus pro plantulæ modo, dodrantalis, hirsutus, angulosus, infirmus, & procumbens, nisi in pro-pinquo sit quod scandat, a radice statim ramosus. Folia e-quorum sinibus ramuli ex-eant alternatim posita, ut in reliquis fere leguminibus, quinque aut sex pinnularum mediæ costæ adnexarum conjugationibus composita, costa media in claviculam abeunte. Singulæ autem pinnulæ oblongæ, angustæ, hirsutæ in acutos apices desinunt. Ex alis fo-liorum exeunt furculi tenues, oblongi, duos aut tres flores gestantes papilionaceos, par-vos, albescentes: superius tamen folium quod vexillum, alii clypeum appellant, cæruleis intus lineolis striatum est. Ex floribus calyce surgit pistillum, quod deinde abit in siliquam brevem, latam, compressam, glabram, duobus vel tribus seminibus setam, quam pro plantulæ modo majoribus, orbiculatis, compressis, utrinque convexis, hoc est ad centrum crassioribus quam ad marginem, duris, glabris, per maturitatem flavicantibus, in aliis speciebus rubentibus, aut nigricantibus.

Lens arvensis major, Off. Lens major, C. B. P. 346. *Inst. R. H.* 390. J. B. 2. 317. R. H. 904. Lens, *Dodon. Pempt.* 526. Lens Italica, *Camerar.* vulgo, *Grande Lentille*.

Lente vulgari omnibus partibus speciosior est & major, herba, foliis, flore albo, fili-quis ut A semine quod Lentis vulgari duo aut tria grana facile æquat. Utraque in ar-vis copiose feritur. Semina ad culinarium usum quam ad medicum sæpius advocantur.

Analysi chymica, ex Lentium 15v. per retortam distillatis prodierant humoris ruse-scentis, subaustri & obscure alcalini 3x. humoris rufi, obscuri, acris, turbidi, tum aci-di austri, tum alcali urinosi 3vj. 3ij. humoris rufi, obscuri, empyreumatici, acerrimi, alcali urinosi & sale volatili urinoso copioso imprægnati 15j. 3iiij. olei 3vij. 3iiij. Mas-sa nigra in retorta residua pendebat 15j. 3v. 3vij. quæ rite calcinata reliquit cinerum 3j. 3vij. ex quibus lixivio sunt extractæ salis fixi mere alcali 3v. Partium iactura in distillatione fuit 3xiiij. 3ij. in calcinatione 15j. 3iiij.

Lentes salem essentialem obtinere videntur vitriolico ammoniacalem cum multo oleo crasso & spisso conjunctum.

Lentes in cibo summe olim placuisse Philosophis, priscorum monumentis constat, at-que etiam apud Græcos eximiam auctoritatem habuisse reperio. Ait enim Athenæus *Lib. 4. cap. 18.* Stoicum dogma esse, sapientem omnia recte agere, & Lentem pro-denter condire. Causa forsan fuit, quod Philosophi rerum contemplationi addicti, de cupediis, scitamentis, & ganeatis ciborum deliciis minime fuerint solliciti. Ut enim ornatum & luxum vitabant in vestitu, sic apicianas gulæ voluptates respuebant; sim-plici tenuique victu, qui vitam conservaret contenti. Lentibus videntes æquanimita-tem sibi conciliari asseverabant. At verisimile est priscos hanc opinionem, non tam ex hujus cibi natura hausisse, quam ex sobrietate eorum qui tam vili & parum sapido cibo vescabantur. De Lentibus enim aliter sentit tota petitionum Medicorum schola: quæ docet crebram & assiduam *pancreatis* turbare caput, spiritus inquinare, visum obtundere, tericulamenta invehere nocturna, affectus melancholicos gignere, viscera oppilare, cancrum, lepram, scabiem, scirrhus hepatis ac lienis, calculum, & quarta-tanas efficere, ventrem inflare atque sistere, stomachum male afficere, naturales men-sium & hæmorrhoidem vacuationes impedire. Uno verbo Lens apud Medicos fere omnes habetur flatulenta, concoctu difficilis, & succi pravi, crassi, terreni, & melan-cholici. In Lente autem duplex substantia distinguitur, membranosa seu cortex, & me-dullaris

dullaris quæ illius caro seu pulpa dicitur, diversarum facultatum. Cortex juxta Galenum *Lib. 1. de Al. Fac. cap. 18.* austeræ qualitatis particeps adstringit. Pulpam austeri habet exiguum, sed succi est crassi atque terreni. Cortex alimenti est pejoris: pulpa mebet exiguum, in quo Lens elixa fuit, ventrem solvere Galenus asserit: ideoque maioris. Jus primum, in quo Lens elixa fuit, ventrem solvere Galenus asserit: ideoque maioris. Jus si vel sale, vel oleo, vel garo fuerit conditum. Oleum enim emollit & laxat: sal vero & garum abstergunt & expultricem ad deijciendum irritant. Jus Lentium secundo coctum, inquit idem Galenus, juris primo contrarium est. Ut enim hoc alvum mover, sic illud eandem supprimit: ideoque accommodatum iis qui diarrhæa, dysenteria & cæliaca laborant, quoniam & stomachum & intestina & ventrem totum corroborat. Lens vero decorticata, seu puls ex ea expressa, ut illam adstringendi vehementiam, & ea quæ illam consequuntur, amittit, sic magis nutrit quam Lens quæ cortice spoliata non est: verum succum crassum ac prævum gignit, tardeque descendit, non tamen alvi fluxus desiccatur sicut Lens cui cortex non est ademptus. Nostros pelli maxime Lentis vitia putant, si cum optimis carnibus excocta assumatur. Rarius in mensas nobiliorum venit apud nos. Rura in quibusdam tractibus Galliæ eam in usu frequentiori habent. Ex his panis aut rarissime, aut nunquam tentatus, propter ariditatem & quia est summe friabilis.

In variolis & morbillis curandis cum decoctum Lentium passim apud Medicos Arabes maxime commendatum, etiam apud multos in usum veniat, & ab aliis non impetitis Medicis damnetur, non abs re esse credidi, quid de earum usu his in ægritudinibus sentiendum sit hic differere. Inter eos qui Lentium usum in cura variolarum & morbillorum rationibus quibusdam stabiliunt, cum primis elucet Avicenna qui *L. 4. sect. 1. Tract. 4. cap. 10.* Lentas excorticatas una cum aliis quibusdam simplicibus, Lacca, Caricis, Tragacantho, & in principio statim, cum ebullitio & effervescentia sanguinis adhuc viger, & in progressu quando materia ad cutem abire incipit, usurpat. Avicennam sequuntur ex neotericis plurimi: Mercurialis *Lib. 1. de Morbis Pueror. cap. 2.* Augenus *Lib. 10. de Febris, c. 9.* Antonius Portus *L. 4. de Variolis ac Morbillis, c. 22.* Lazarus Riverius *Prax. Med. de Variolis & Morbill. Liddellius L. 3. de Febris, c. 9.* Paræus *L. 19. c. 2.* Campilongus *L. 1. De Variolis, c. 45.* alique multi: qui tamen in Lentium præparatione & exhibendi tempore inter se discordant. Etenim quidam eas offerunt in principio tantum, priusquam variolæ ac morbilli erumpant; alii in augmento, ut eruptionem juvent; nonnulli decoctum dumtaxat propinant; aliqui etiam substantiam cum decocto porrigunt; rursus quidam coctas cum cortice; alii cortice exutas præbent.

Commendant autem Lentas ob varias causas. Mercurialis eas dat, cum corpora laborant cachexia aquosa; motus monito Galeni, quod habetur *L. 1. de Alimentor. facultatibus, cap. 18.* ubi dicitur, Lentem in cibo utiliter iis solum offerri, quibus aquea in carnibus est cachexia: nimirum ut excrementitia humiditas consumatur. At variolas & morbillos ab ichore aquoso provenire Mercurialis asseverat. Verum acetum illis admiscet ut crassities Lentium incidatur atque attenuetur. Liddellius Lentas præbet ut intestina defendant: Campilongus ut materia expellatur ad cutem: Augenus non solum ut materia abeat ad cutem, sed ut viscera reborentur, calor febrilis mitigetur, alvus subducatur: Paræus utitur Lentibus, ut fauces, laryngem, aliaque interanea a postulis & alvi fluxu defendant: Antonius Portus & Lazarus Riverius *Prax. Med. de Variol. & Morbill.* Lentas offerunt, ut sanguinis ebullitio primis diebus minuatur, interiora corroborentur, materia ad cutem protrudatur. Alii plurimi practici de Lentibus in variolarum curatione ne mentionem quidem faciunt, ut Vidius *Lib. 6. de Curatione generatim, cap. 6.* Fuchs *Lib. 5. de Med. Morbill. c. 9.* Casp. Hoffmann. *Lib. de Med. Off. S. Pauli Quadr. Botan.*

At alii, ut Cardanus, *L. 2. De tuend. sanit. c. 12.* Amatus Lusitanus, in *L. 2. Dioscorid. enarration. 101.* Joann. Bapt. Sylvaticus *Controvers. Med. 92.* Ranchinus *Tract. de Morb. Pueror. Lib. 2. c. 1.* Ludov. Septalius *Animadversio. & caution. medicar. Lib. 5. de Febris;* Melchior Sebizius *De Alimentis a Lentibus plane abhor-* Gesfroy *Lib. 11.*

rent. Eas neque ut alimenta, neque ut medicamenta in variolis & morbillis, neque in pestilentibus morbis convenire pronuntiant. Non ut alimenta; quoniam ut supra ostendimus, stomachum gravant, agere concoquuntur, prævum sanguinem generant, uno verbo naturæ molestæ sunt, eandemque in expellenda variolarum materia faciunt tardiorē. Non etiam ut medicamenta conducunt; quia sanguinem incrassando, viasque per quas ad cutim meare tenetur, oppilando, variolarum & morbillorum eruptionem impediunt; quæ tamen omnibus modis promovenda est, jubente Avicenna, aut saltem non inhibenda, juxta Hippocratis *Aphor.* 20. S. 1. „ Quæ judicantur & judicata sunt perfecte, neque movere oportet, neque innovare, sive purgantibus, sive aliis irritamentis, sed sin- cere. Et *Aphor.* 21. S. 1. Quæ ducere oportet, quo maxime vergant, eo ducenda, per loca convenientia. “ Frustra vero proferunt Lentium defensores, eas adstrictione sua viscera roborare, & proinde expulsionem materiæ morbificæ ad emunctorium universale totius corporis, cutim nempe, juvare. His respondemus, quod si aliquando viscera adstrictione & roboratione indigent, illud non efficiendum Lentibus, edulsi pravis & naturam gravantibus, sed aliis quæ meliora & naturæ magis amica sunt & id citra noxam præstare possunt, ut sunt radices Tormentillæ, Bistortæ, Pentaphylli, Contrayer- væ, Rosæ rubræ, Corallia, &c.

Externe Lentis in cataplasmatibus ad multa adhiberi solebant a veteribus. Hodie rarius adhibentur. Discutiant & resolvunt. Lentium decoctum primum nonnullis variolarum pustulis adhibetur ad cutim laxandam, emolliendam, & pustularum suppurationem promovendam, earum ardorem & dolorem compescendum.

Lens palustris & Lenticula palustris, *Offic.* Lenticula palustris vulgaris, C. B. P. 362. Lens palustris, J. B. 3. 784. J. Raii *Hist.* 117. Lens lacustris *Dod. Pempt.* 587. vulgo, *Lentille de eau ou de marais.*

Stagnantium aquarum incolæ eisdem innatant, veluti muscus quidam viridis, totam earum superficiem densissimo foliorum minimorum, inferne nigricantium, superne virentium, nitidorum, orbiculatorum, Lentisque modo compressorum, stipatu obtegens, quæ inter se capillamentis tenuissimis, & albis arte revinciuntur, iisdemque ceu radicibus e limo adhærescente alimentum hauriunt. In lacubus, urbium fossis & aliis stagnantibus aquis innatans & late sæpe earum superficiem occupans reperitur. Flores & fructus, quibus carere videtur, nondum detecti sunt.

Analysi chymica, ex Lenticulæ palustris recentis lbv. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, sapore & odore herbam virentem referentis, obscure subsalsi ℥vij. ℥ij. gr. xxiiij. humoris limpidi, subsalsi & leviter alcali urinosi lbij. ℥vj. gr. xij. humoris fusci, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥vij. salis volatilis urinosis concreti gr. xij. olei spissi syrupi ad instar ℥vj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥ij. ℥v. quæ rite calcinata reliquit cinerem ceruleo-olivaceum ℥ij. ℥iv. gr. xxxvj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥v. gr. xlvij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ℥ij. gr. lx. in calcinatione ℥j. gr. xxxvj.

Lenticula palustris salem essentialem obtinet nitroso ammoniacalem cum oleo & multo phlegmate conjunctum.

Externe tantum usurpatur, incidit, resolvit, refrigerat, & dolores demulcet. Unde inflammationibus podagræ a causa calida, & ignibus sacris convenit sub forma cataplasmatibus imposita. Ad hæmorrhoidum dolorem compescendum Lenticulæ palustris duo manipuli cum Myrtæ pulveratæ semiuncia simul permixti in sacculo lineo includuntur, & liquore ex eodem sacculo stillante hæmorrhoides dolentes foventur.

J. Rajus pro secreto ad icterum infusionem Lentis palustris in vino albo per novem dies quotidie mane ad ℥vj. pro dosi haustam proponit.

Lenticula palustris hernias intestinorum in pueris admota agglutinare dicitur. Ea vescuntur anates magna cum voluptate.

L E P I D I U M.

Lepidium duplex in Officinis usitatum, Lepidium vulgare, & Lepidium hortense si-
ve Iberis.

Lepidium vulgare; Off. Lepidium latifolium; C. B. P. 97. *Inst. R. H.* 216. J. *Raii*
Hist. 828. Lepidium Paulli, J. B. 2: 940. Lepidium Plinii, *Dodon. Pempt.* 716. Pipe-
ritis sive Lepidium vulgare, *Parkinson.* Raphanus sylvestris Officinarum, *Advers. Lobel.*
Icon. 308. Raphanus sylvestris Officinarum, Lepidium Æginetæ Lobelio, *Gerard.* vul-
go, *Passerage.*

Radix digitali crassitudine & major, albida, gustu acri, & calido, sed qui subito eva-
nescit, sub terra reptat. Caules emittit plures, bicubitales, teretes, leves, medulla far-
ctos, ramosos, minimo digito minores, glanco quodam polline, qui facile detergi potest,
obductos: Folia longa, lata, in acutum desinentia, mali Citriæ similia, sed sæpius ma-
jora, molliora, glabra, pingua, obscurius virentia, per margines serrata, alternatim ad-
nata: quæ e radice exeunt & in imo caule sunt pedicula longis suffulta: Flores in sum-
mis caulibus & ramulis pro plantæ proportionem minimi, cruciformes, quatuor petalis
candidis constantes, conferti & copiosi, pediculis tenuissimis insident: ex quorum calyce
surgit pistillum, quod deinde abit in fructum minutissimum, compressum, lanceiformem,
apice acuto, septo intermedio, cui valvæ adhærescunt, in duo loculamenta divisum, se-
minibusque sætum exiguis, oblongis, rufis. Tota planta acri sapore donatur. In flumi-
nis Matronæ insulis uberrime crescit. Radices & folia in usum veniunt.

Analysi chymica, ex totius plantæ florescentis, demptis radicibus, ℞v. per vaporarium
distillatis, prodierunt humoris limpidi, sapore leviter acri pungente, obscure salis ℞j.
℥viij. humoris limpidi, obscure acidi ℞ij. ℥vi. ℥v. Massa residua per retortam distillata
præbuit humoris rufescentis, leviter empyreumatici, tum subacidi, intense austeri, tum
salis ℥iij. ℥iv. humoris rufi, alcali urinosi, & sale volatili urinoso copioso imprægnati,
cum salis volatilis concreti granis aliquot ℥j. ℥viij. olei adiposi ℥ij. ℥v. gr. xvij. Massa
nigra in retorta residua pendebat ℥vj. ℥vj. quæ per horas octo in crucibulo calcinata re-
liquit cinerum ℥ij. ℥iij. ex quibus salis fixi salis ℥j. gr. xxiv. cum pauca terra talcosa,
lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ℥iv. gran. liv. in calcina-
tione ℥iv. ℥iij.

Lepidii succus chartam cæruleam rubro colore tingit. Tota planta sapore donatur acri
aromatico ad Piperis, & Sinapeos saporem accedente. C. Tournefortius salem ejus es-
sentialem terræ foliatæ tartari haud dissimilem arbitratur. Hunc ego vitriolico-ammonia-
calem censeo, cum oleo tenui acri & oleo crasso conjunctum.

Hæc planta viscidos corporis succos potenter incidit, hepatis & splenis obstructions
aperit & ab Ertmullero inter primaria antiscorbutica medicamenta numeratur, ejus fo-
lia pro acuendis aquis, spiritibus, & essentiis antiscorbuticis ceteris plantis antiscorbuti-
cis adjungit. Cum spiritu vini ejus folia distillantur & essentialem præbent antiscorbuti-
cam insignem. Præterea stomachicum est medicamentum egregium, quatenus pituitam
viscidam ventriculi parietibus adhærentem incidit ac dividit: Folia jejuno ventriculo ma-
llicata languentem appetitum excitant, & ciborum concoctionem juvant. Hypochondriacis
medetur affectionibus, quæ ab humoribus lentis ac viscidis in primis viis latitantibus de-
pendent; eos incidendo, & abstergendo.

Coqui apud Danos, narrante S. Paulli Lepidii succum expressum aceto miscere so-
lent vel ejus folia minutim concisa aceto inspergunt, ad intinctus carniū assatarum ex
eis parandos.

Lepidii folia exsiccata, & pulverata ad ℥ss. ex vino sumpta quotidie mane jejuno ven-
triculo, urinas mire provocant & hydropicis conducunt.

Externe folia vel radices recentia cum butyro vel axungia trita ischiadicum dolorem
levant. Inter rubefaciencia medicamenta recensetur; cutim enim irritando & vellicando,
anginam, spiritus & humores e profundo ad cutis superficiem potenter attrahit.

Lepidium hortense, Iberis, *Off. Lepidium gramineo folio*, sive Iberis, *Inst. R. H.* 216. Iberioris latiore folio, *C. B. P.* 97. *Parkinsf. & Gerard. Emaculat.* Iberis, *J. B.* 2918. *Dodon. Pempt.* 714. *Lepidium hortense*, *Anguillar.* Iberis cardamentica, *Advers. Lobel. vulgo, Passerage sauvage, Cresson. sauvage.*

Statim radice alba, lignosa, mediocriter crassa, paucis fibris donata plures profert caules, dodrantes & altiores, duos, frequentibus alis concavos. Folia quidem prima longis pediculis appensa semiunciam lata, duas trefve uncias longa, per extremum serrata: superiora vero, & quæ in caulibus ramisque, Linariæ foliis paria, angusta, acuta, nullo pediculo donata, nec crena ulla incisa. Flores extremis ramulis coacervati hærent candidi, tetrapetali, cruciformes, prioris Lepidii similes sicut & fructus feminaque. Sapor omnibus plantæ partibus servidus Nasturtii. In incultis ruderalis & secus vias in meridionalibus Galliæ regionibus frequens nascitur. Hic in hortis colitur.

Iisdem principiis, virtutibusque cum priori convenit, & in ejus locum substitui potest. Commendatur potissimum ad dolorem ischiadicum. Radix recens confusa magna copia cum modica axungia, adhibetur toti cruri, & maxime coxendici: finitur per quatuor horas, deinde auferitur, & crus in balneo ponitur post inungendum ex oleo & vino, ac demum terfa pinguedine & sudore, tegendum molli lana ut æger ambulet.

LEVISTICUM.

Levisticum, Ligusticum foliis Apii, *Off. Angelica montana perennis*, Paludapii folio, *Inst. R. H.* 313. Ligusticum vulgare, an Libanotis fertilis Theophrasti *C. B. P.* 137. Ligusticum vulgare, foliis Apii, *J. B.* 3. *P.* 2. 122. Levisticum vulgare *Dod. Pempt.* 311. *Gerard. Parkinsf. J. Raii Hist.* 437. Læserpitium, *Ang. Hippofelinum Martioli, Lug.* 703. Smirniū, *Lacun.* Læserpitium Germanicum, *Lobel. Icon.* 703. vulgo, *Livesche ou Ache de montagne.*

Ab una radice grandi, torosa seu carnosa, restibili, foris nigricante, intus alba, plures non raro assurgunt ad hominis altitudinem proceri ac geniculati caules, crassi, interius inanes, striati, in ramulos nonnullos subinde divisi. Frondes pedales & ampliores, ex pluribus foliorum alis rursus divisorum constant, quorum extremæ divisiones ad folia Apii palustris aliquatenus accedunt, sed longe majores, marginibus incisæ, leves admodum ac resplendentes, obscure virentes, odore valido. Rami ut & summus caulis umbellas gerunt amplas florum rosaceorum, quinque petalis luteis utplurimum constantium, in orbem positis, & insidentibus calyci qui deinde abit in fructum ex duobus seminibus compositum oblongis, crassiusculis, Apii semine majoribus, hinc gibbis, & striatis, inde vero planis, sordidi coloris. Tota stirps odorem fortem aromaticum, & medicamentosum spirat, sed semen graveolentius est. In hortis colitur. Tota planta in usum venit, sed præsertim semen & radix.

Analysi chymica Levistici radices, & semina plurimum olei tum tenuis essentialis, tum crassioris empyreumatici, humorem tum acidum, tum alcali urinosum, perparum salis volatilis urinosi concreti, & parum terræ præbuerunt. Saporem obtinent acrem aromaticum, subdulcem, odorem fragrantem non injuvandum. Salem continet ammoniacalem, multo oleo tenui & acri implicitum.

Levisticum alexipharmacum est, carminativum, diureticum, uterinum & vulnerarium. Nonnulli jubent radicem in aceto macerari, & masticari contra aerem infectum. Ventriculum roborat, ciborum concoctionem juvat, flatus discutit, viscidos humores attenuat, colicos dolores sedat; asthma subvenit, hepatis & lienis obstructions refert, in istero specificè laudatur, præprimis quando a bile viscidiorum ortum habet. Cunctantibus a partu lochiis medetur, sætum mortuum & placenta retentam ejicit. Radix pulverata ad ℥ss. vel ℥j. exhibetur. Semen iisdem pollet virtutibus, & a ℥j. ad ℥ss. præscribitur. Forellus pro secreto habuit succum foliorum Levistici recentium in secundis retentis: ad ℥ij. solum vel cum aqua Artemisæ propinabat. Hyeme vero semen in aqua Artemi-

Artemisiæ ad ℥ss. contusum & aliquantisper ebullitum præscribit, & colaturam propinat. Foliorum Levistici vires luculento exemplo a Gabelchovero comprobantur. Honestissima quædam matrona, cum ex terrore filii in venatione interfecti menses subito sisterentur, folia tantum pauca Levistici comedit. Unde cum antea insigni dolore lumborum & uteri torqueretur, statim dolor omnis fuit mitigatus. Inde quoties menstruæ purgationes sibi fuerunt suppressæ, iisdem usa est cum felici successu.

24. Semin. Levistic. contus. ℥ss. Contunde in folior. Levistici succi recentem expressi q. s. vel ℥iij. Macerentur per noctem. Fiat colatura mane propinanda ad retinenda lochia.

24. Rad. Levistici ℥ss. Rad. Mei, Zedoariæ, Zingiberis ana ℥ij. Cinnamom. ℥ss. folior. Absinth. Meliss. ana M. j. cortic. Aurantior. Citrior. ana ℥ss. Affunde vini generosi q. s. ad eminentiam trium transvers. digitor. Digerantur per novem dies. Fiat colatura bis in die propinanda ad ℥iij. in ictero a bile viscidior.

Extrinfecus ejus usus est in balneis, cataplasmatibus utero, & ureteribus dicatis, in emplastris vulnerariis.

Semen, narrante Ettmullero, intro sumptum, vel solum vel cum aliis medicamentis mixtum urinam nigro colore tingere dicunt.

Radix usurpatur in syrupo de Artemisia *Fernelii*. Folia in Emplastro Diabotano D. Blondel. *Collect. pharm.*

L I C H E N.

DUæ sunt plantæ sub Lichenis nomine in officinis usitatæ. Lichen Petræus dictus sive Hepatica fontana, de quo sub nomine Hepaticæ jam actum est; & Lichen arboreus seu Pulmonaria arborea, de qua sermo est.

Lichen arboreus, Pulmonaria arborea, *Off.* Licheo arboreus sive Pulmonaria arborea, *J. B.* 3. 759. Muscus Pulmonarius, *C. B. P.* 361. *Lobel. Icon.* 248. *J. Raii Hist.* 116. Pulmonaria, *Dodon. Pempt.* 474. *Tragi* 524. Pulmonaria fungosa, *Lugd. vulgo*, *Pulmonaire de Chene.*

Annosis Quercuum, Fagorum, Abietum, aliarumque sylvestrium arborum caudicibus innascuntur in opacis ac densis sylvis, Hepaticæ fontanæ similis, sed major per omnia, squamato foliorum sibi invicem multipliciter implicatorum incubitu, ineffabili laciniarum variatione, profundiorum quam in Hepatica, aridior, asperior, corii fere modo densus lentusque, tota forma pulmonem exsiccatum aliquo modo referens, qua arborum cortici hæret albicans, altera vero parte virens, sapore amaricante non sine adstrictione. Flores ejus fructusque nondum innotuerunt. Observatur etiam adhærens saxi coacervatis in umbrosis jacentibus. Qui Quercubus adhæret, vulgo colligitur, nonnulli tamen eum qui Abietibus annosis adnascitur, Quercino anteponunt, ob resinosas quasdam partes quas a matre sua mutuari credunt. In sylvis San Germaniacis, & Fontis bellaquei reperitur.

Analysi chymica, ex Pulmonariæ quercinæ ℔v. per vaporarium distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore ingrato fungorum odorem referentis, obscure salis ℥xij. gr. xlvij. Massa superstes per retortam distillata præbuit humorem rufescentem leviter empyreumaticum, obscure subalsum, obscure subacidum & austerum ℥x. ℥j. humoris empyreumatici, rufi, obscure subsalis, obscure acidi, impense austeri ℥xiiij. gr. xxvij. humoris empyreumatici, rufescentis, urinosi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ℥vij. gr. xxxvj. olei fluidi ℥vij. ℥j. gr. lx. Massa nigra in retorta residua pendebat ℔j. ℥v. ℥vij. Rara erat, levis & ignariam fungosam materiam referebat qua ad ignem excitandum utuntur, vulgo, *Amadou*, dictam. Hæc massa pruna candente accensa paulatim (intra 10. horarum spatium) in cineres fulcos redacta fuit, qui ℥v. pendebant. Cineres illi iterum in crucibulo per sex horas calcinati leucophæi facti sunt & ℥ij. ℥iij. gr. xlvij. pondus reliquerunt: ex his salis fixi salis ℥j. gr. xl. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥xij. ℥v. gr. xliij. in calcinatione ℔j. ℥iij. ℥ij. gr. xxiiij.

Lichen sapore amaro adstringente donatur. Salem essentialem obtinet vitriolico ammonia-
niacalem multo oleo crasso & terra implicitum.

Siccatur & adstringit: unde sanguinem profluentem compescit, vulnera recentia glutinat, alvum ac menses sistit. Dodonæus refert pastores & Mulo Medicos quosdam huius pulverem, addito sale, utiliter ovibus & aliis pecoribus tussientibus & difficilius respirantibus exhibere. Prodesse hinc & hominibus posse crediderunt. Ad pulmonis ulcera sanguinisque sputationem perquam utilis deprehenditur. Pulvis exhibetur ad ℥i. Decoctum vel infusum ad ℥vj. Angli, narrante J. Rajo, ad phthisim & talem eo utuntur non sine successu, confecto ex eo pulvere, syrupo, aut aqua distillata.

Lichenem qui Quercui innascitur in ictero omnium Medicorum solertiam eludente efficacax remedium esse Jacobus Breynius scribit multis experimentis comprobatum, *In Ephe-
meridibus Germanicis ann. III. observat. 290.* & potissimum curatione cuiusdam matro-
næ Andree Golii mercatoris uxoris ictero pene biennium confectæ. Corpore prius pur-
gato de hoc musco accepit manipulum unum cum libra una cerevisiæ secundariæ. Hæc
simul in olla rite occlusa ad dimidium decoxit: postea tredecim cochlearia tepida mane
atque vesperi hausit, & intra quinque aut sex dierum spatium curata fuit.

24. Pulmonar. arboreæ, folior. Tussilag. ana M. j. Liquir. ras. & contus. ℥i. Coq. &
bulliant in aq. comm. ℔j. ad ℔j. Colaturæ adde syrup. de Hedera terrestri ℥i.

Dividatur in quatuor doses quarta quaque hora propinandas. In hæmoptoe aut pul-
momum exulceratione.

Externe Lichon exsiccatu & pulveratus vulneribus inspersus sanguinem sistit.

L I G U S T I C U M.

Sub Ligustici nomine duæ plantæ in officinis occurrunt, Ligusticum vulgare foliis Apii
seu Levisticum de quo jamjam egimus, & Ligusticum quod Sefeli, *Off.* de quo
nunc agemus.

Ligusticum, Seseili & Siler montanum, *Off.* Ligusticum quod Seseili officinarum, C.
B. P. 162. Seseili sive Siler montanum, vulgare, J. B. 3. P. 2. 163. Siler montanum,
Dod. Pempt. 310. Siler montanum officinarum, *Lobel. Gerard. J. Raii Hist. 439.* vul-
go, *Livesebe*, *Seseili commun*, *Sermontaine*.

Radix magna coma infimum caulem ornat, rugosa, digitali crassitudine, albida, odo-
rata, in altum descendens. Caulis tenuis, geniculatus, ramosus, humanam superat alti-
tudinem, caulem ramososque frondium pediculi palmares aut sesquipalmares amplectuntur,
in alas oppositas divisi, quorum segmenta extrema, terna fere semper ab uno pediculo co-
hærent. Trifolii aut Meliloti foliorum instar, oblonga, latiuscula, mucrone leviter obtu-
so, nonnihil, si confricentur, odorata, umbellæ latæ, amplæ flores rosaceos proferunt quin-
que petalis constantes candidis, in orbem positis & insidentibus calyci qui abit in fructum
oblongum ut Fœniculi, sed longiorem & crassiorem, compositum ex duobus seminibus oblon-
gis, hinc gibbis & sulcatis cum liris (a) veluti foliaceis, inde vero planis, sapore acri
insamato, aromatico veluti ex corticibus Aurantium & Cymino mixto. In meridiona-
libus Galliæ regionibus sponte nascitur. Hic colitur in hortis. Semen in usum venit.

Analysi chymica, Ligustici semen præter humorem tum acidum tum alcali urinosum,
non mediocrem olei essentialis tenuis acris & olei crassi empyreumatici portionem præbet.

Humores crassos ac viscidos dividit, ciborum concoctionem juvat, flatu dissipat, uri-
nam & menses promover, doloribus post partum medetur, nephriticis subvenit, arenulas
pellit. Pulvis ad ℥ss. exhibetur, vel infusum in vino. Dauci & Seseleos Massiliensis semini-
bus substituitur quibuscum viribus convenit, sed inferioribus, utpote acrius & minus fragrans.

Ligustici semen usurpatur in Electuar. de baccis Lauri.

LIGU.

(a) *Linn* Sillon, crete ou arrette.

L I G U S T R U M.

Ligustrum, *Offic.* Ligustrum, J. B. 1. 528. *Inst. R. H.* 596. & J. Raii *Hist.* 1603. Ligustrum Germanicum, C. B. P. 475, Phillyrea, *Dodon. Pempt.* 775. vulgo, *Trœsne*.

Frutex est arborescens, radices hinc inde per obliquum spargens, crebris virgis lentis & in ramos divisis constans, cortice cinereo obtectis, materie albidâ, dura. Folia binâ adverso situ ex intervallis oriuntur, oblonga, angustâ, figura ad Salicis folia quodam modo accedentia, sed breviora crassioraque, atrovirentia, levia, nitentia, gustu acri & subamaro non sine adstrictione. Flores in ramorum summis profert, racematim congestos, monopetalos, infundibuliformes, in quatuor, quinque vel sex partes divisos, candidos, suaviter olentes, quorum in medio surgunt apices ex luteo herbidi & pistillum viride, quod abit in fructum seu baccam mollem, fere globosam, Juniperinis æqualem, levem, initio virentem, per maturitatem nigricantem, succi plenam amari ac injucundi, quamvis nonnullis aliquid dulcedinis habere videatur, seminibusque foetam ut plurimum quaternis hinc gibbis, inde compressis, cortice spadiceo, carne exalbida, digitorum levi pressu fragilem. In sylvis, vepretis & sepibus frequens nascitur. Frutex propter lenta & flexibilia vimina, surculosque densos, & folia hilare virentia ad topiarias scenas expetitur, quas non inegantes convestit. Folia, flores, & fructus in usum medicum veniunt.

Analysi chymica, ex Ligustri florum ℥iij. ℥v. per vaporarium distillatis prodierunt humoris primum odorati, obscure subacidi, deinde inodori, manifeste acidi, & subausteri, ℥ij. ℥x. ℥iij. per retortam vero humoris tum acidi, subausteri, tum salis & alcali urinosi ℥vij. ℥v. olei spissi ad instar syrupi ℥iij. ℥vj. gr. xxxj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ℥iij. quæ per 25. horas calcinata reliquit cinerum ℥i. ℥iij. gr. xij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥iij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. ℥v. gr. xli. in calcinatione ℥vij. gr. lx.

Ex Ligustri summis ramulis foliosis virentibus & recentibus ad ℥lv. per retortam distillatis prodierunt humoris primo limpidi inodori & insipidi, deinde subrufescentis & subacidi ℥ij. ℥iij. ℥v. gr. lxxvj. humoris rufi, empyreumatici, impense austeri ℥ij. ℥vij. gran. xxxvj. humoris rufi tum impense acidi, austeri, tum salis, alcali urinosi, ℥xij. olei spissi, aqua gravioris ℥iij. ℥iij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥ix. ℥ij. gr. xli. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥iij. gr. xxx. ex quibus salis fixi mere alcali gr. xli. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥vij. ℥iij. gr. xxxvi. in calcinatione ℥vij. ℥vij. gr. xij.

Ligustri folia amara sunt & styptica, chartam cœruleam subrubram efficiunt: flores vero & fructus eandem magis rubram reddunt. Salem essentialem tartareo aluminosum obtinent multo oleo implicitum, sal in floribus magis evolutus est & magis ad ammoniacum vergit, plus enim humoris urinosi præbent: unde folia magis adstringunt, flores vero magis abstergunt.

Interne vix aut rarissime in usum veniunt. Succus tamen florum & foliorum ad ℥iij. anteorundem decoctum ad ℥vj. vel octo commendantur a nonnullis adversus hæmorrhoidum, hæmorrhagias quascunque & album mulierum florem.

Externe utiliter usurpantur in oris exulceratione, inflammatione & excoriatione faucium, uti contra ejus laxationem & procidentiam, item in aphthis exulceratis faucium & ulceribus gingivarum sub gargarismatis forma. In scorbutica gingivarum laxitate decoctum foliorum & florum cum aqua ferrariorum cum tantillo aluminis in ore detentum admodum juvat, necnon in pudendorum excoriationibus & ulcusculis. Ettmullerus ad faucium excoriationes & ulcera, foliorum & florum decocto Rob. nucum diluit, vel tincturam Bellidis & rosarum addit. Simon Pauli ad narium ulcuscula sequens medicamentum commendat.

24. Aquar. stillatitiar. Ligustri, Solani ana ℥j. Sacchar. candi ℥ss. Sacchar. saturni ℥j. Caphura gr. vij. Misce. Abluatur ulcus.

24. Decoct. folior. & flor. Ligustr. ℥vij. Mellis rosati ℥j. sp. Vitrioli guttas xx. Fiat gargarisma in faucium exulcerationibus, & aphthis.

In *Ephemeridibus German. ann. 4. append. p. 35.* referunt mulierem quamdam oleum parare ex floribus Ligustri in vitro soli expositis cum olei olivarum tantillo, qui colligati in balsamum vertebantur, quo in Italia magna fama utebatur ad scrophulas & ulcera quævis putrida.

L I L I U M.

Lilium candidum, *Off.* Lilium album, vulgare, *J. B. 2. 685. Inst. R. H. 369.* Lilium album, flore erecto & vulgare, *C. B. P. 76.* Lilium candidum, *Dodon. Pempt. 197.* Lilium album Gerardi, *J. Raii Histor. 1109.* Ambrosia sive Lilium album Nicandri, *Anguillar. vulgo, Lis blanc.*

Ex radice bulbosa, ex plurimis squamis carnosis simul unitis & axi affixis conflantes, & subtus fibris quibusdam donata, caulem surrigit rectum cubitalem & sesquicubitalem, singularem, teretem: cui ab imo ad summum adnata folia nullo pediculo, oblonga, & latiuscula, carnosæ, levia in herbaceo & diluto virore splendentia, versus summum caulem sensim minora & angustiora, odore carnem Vervecinam elixam, si digitis fricentur, quodammodo referentia. Flores in scapo serie quadam plures, non eodem tempore panduntur pulcri, candidi, odorati, seris, pinguibus repandis foliis campanam vel calathum quodammodo imitantes, quorum medullium occupat pistillum longiusculum, trifidum, ex albo viridans & stamina, foliis numero & colore paria, quibus apices insident crocei. Pistillum abit deinde in fructum oblongum, trigonum, in tria loculamenta divisum, seminibusque sætum subruis, quasi marginatis, gemina serie sibi incumbentibus. Succo lento & glutinoso folia, caules & bulbi redundant. Ad hortorum ornamentum, ob elegantiam formæ & suavitatem odoris eximiam apud nos colitur. In Syria sponte nasci dicitur. Flores & bulbi ad medicos usus adhibentur.

Analysi chymica, ex bulbis præter phlegma primo insipidum & inodorum, deinde subsalsum, empyreumaticum, tum acidum, tum alcali urinosum, nonnihil salis volatilis urinosi concreti, parum vero olei, salis fixi & terræ extractum fuit.

Ex floribus vero humor primum odoratus, deinde acidus & nonnihil subsalsus & urinosus subausterus extractus fuit: parum verum olei & salis fixi mere alcali.

Liliorum bulbi succo mucoso abundant: salem obtinent ammoniacalem multo phlegmate, dilutum, & cum mediocri conjunctum portione olei quocum sal ille mucaginem constituit blandam, a qua vis eorum præcipua pendet. In floribus tenuior est mucosa illa substantia.

Liliorum floribus vis anodyna. Externe tantum, rarissime interne usurpantur. Dolores demulcent, digerunt & maturant; unde in cataplasmatibus emollientibus, demulcentibus, maturantibus & suppurantibus nonnunquam adhibentur, necnon etiam in decoctis emollientibus pro clysteribus. Oleum in officinis ex floribus per insolationem paratum servatur. Dicitur oleum Liliorum vel Lirium, crinum & susinum. Cavendum ne diutius flores in oleo relinquuntur: cum enim tota planta turgeat succo mucagineo, facile putrescent, & oleum jam refolet non Lilia, quæ prima bonitatis nota est, sed grave & foetidum quid. Sufficit igitur triduum, quo exacto, alii imponantur flores, tum denique iterum alii. Sufficit enim tertium repetiisse. Illud oleum frequentissimi est usus in doloribus & tumoribus quibuscumque. Tensa remittit, dura emollit, dolores sedat. Speciatim ad uteri duritiem emolliendam commendatur. Digerit etiam, & maturat; unde in cataplasmatibus emollientibus, aut maturantibus adjicitur ad consistentiam ipsis conciliandam, vel pars affecta hoc oleo prius inungitur quam cataplasma admoveatur.

Ex Liliorum floribus aqua odora per baln. mariæ distillatur. A nonnullis ad partum juven-

juvandum, & secundinas pellendas commendatur intus sumpta. Ab aliis in pulmonum affectibus; asthma, & tussi præscribitur. Sed frequentioris est usus externi ad virgularum faciei nitorem conciliandum, & maculas ejus detergendas. Ad id enim utilis est, si præsertim salis tartari tantillum in ea dissolvatur.

Bulborum usus internus nullus est, aut rarissimus, externus frequentissimus, cum sit ex primariis emollientibus, maturantibus, & suppurantibus. Hic nullum fere cataplasma ad abscessuum maturationem, & suppurationem promovendam conficitur, cui recentes Liliorum alborum bulbi cocti non admisceantur.

24. Bulbos Lilior. albor. n. iiii. Radicum Althææ minutim incisar. ℥iij. Folior. Malvæ, Althææ, Senecionis, violariæ, Parietar. & Brancæ ursinæ ana M. j. Coquantur ex arte in aq. comm. q. s. ad putrilaginem usque; deinde contundantur in mortario marmoreo, & per cribrum trajiciantur. Pulpa secreta cum farinæ Lini, Fœnugræci, & olei Liliorum ana ℥iij. coq. igne lento assidue agitando ad debitam spissitudinem pro cataplasmate emolliente, & maturante.

24. Bulbos Lilior. albor. sub cineribus coctos, & confusos n. ij. Folior. Oxalidis M. cum axungia porcine q. s. coctos ad debitam spissitudinem. Misceantur pro cataplasmate suppurante.

Nonnulli ad ambusta commendant cataplasma ex bulbis Liliorum sub cinerem coctis, confusis, & cum oleo nucum mixtis.

Guillelmus Goderus Elisabethæ Reginæ Chirurgus, referente Gerardo, multos hydrope laborantes sanavit bulborum Liliorum alborum succo cum farina hordeacea mixta; pane scilicet ex istiusmodi massa confecto, ægro per mensem aut sex hebdomadas continuas exhibito: quo solo, & non alio pane per totum id tempus vesceretur.

Antheræ seu flavi staminum apices a nonnullis laudantur ad menses provocandos, ad partum accelerandum, foetum mortuum rejiciendum & secundinas pellendas. Pulveratæ propinantur cum croco, & aliis in aqua Verbenæ. Artemisiæ aut quocumque alio vehiculo idoneo. De qua tamen efficacia Ettmullerus valde dubitat.

Oleum Liliorum usurpatur in emplastro de mucaginibus, & emplastro de Ranis cum Mercurio Ph. Reg.

LILIUM CONVALLIUM.

Lilium convallium, Off. Lilium convallium album, C. B. P. Inst. R. H. 77. Lilium convallium vulgo, J. B. 3. 531. Lilium convallium. Dod. Pempt. 205. Gerard. J. Raii Hist. 667. Lilium convallium flore albo, Parkins: Lilium convallium vel vernalium Theophrasti, Adv. Lobel: Ephemerum non lethale, Fuchs: Gallionymus Chamaecitinus, Gesneri: vulgo, Muguet ou Lys des vallées.

Radice tenui, alba, fibrata repit summæ telluri inhærens: folia profert bina ternave, ex oblonga forma in acumen ducta, sesquipalmaria, duas uncias lata, nitida, late virescentia, nervosa, quæ sub basi convoluta sese excipiunt. Hæc inter caulis assurgit spithameus, gracilis, angulosus, nudus, a cujus medio ad summum longa serie flores per intervalla nascuntur in unam fere partem vergentes, brevibus pediculis pendulis, & nutantes, monopetali, campaniformes, candidi, odorem suavissimum spirantes, & in quinque vel sex segmenta divisi, cum totidem staminibus ex herbido luteis, fundo adnatis, & pistillo triquetro, quod abit in fructum sphericum, mollem, rubrum, pulpa plenum, & feminibus foetum duris quasi corneis, & amaricantibus. Nascentur in sepibus, & dumetis umbrosis, & fruticosis. Flores in usum veniunt, rarissime radices.

Analysi chymica, ex floribus recentibus &c. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odorem florum referentis, obscure subfalsi, obscure alcali, & obscure subacidi ℔j. ℥xij. ℥vij. gr. xx. humoris limpidi, manifeste acidi magis ac magis impenso, austeri ℔j. ℥vi. ℥v. gr. lvij. humoris rufi, empyreumatici, impenso acidi, subfalsi, alcalini, urinosi, & impenso austeri ℥j. ℥vij. gr. l. humoris rufi, empyreumatici, & sale volatili

zili urinoso copioso impragnati ℥i. gr. xvij. salis volatilis urinosi concreti ℥i. gr. x. olei adiposi ℥ij. ℥iij. gr. iij. Massa nigra in retorta superflus pendebat ℥iij. ℥iij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ℥j. gr. xvi. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥v. extractæ sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥vj. ℥vj. gr. lviii. in calcinatione ℥iij. ℥ij. gr. lvj.

Flores Lillii convallium odorem fragrantem, & suavissimum spirant, saporem referunt amaricantem: exsiccati vero, pulverati, & naribus immixti pituitarum membranam adeo stimulant ut sternutamenta plurima excitent. Licet flores illi valde odorati sint, Ettmullerus observat odores eorum particulas in oleum essentielle nulla arte redigi posse. Observat insuper flores simplici distillatione absque prævia fermentatione phlegma præbere minus odorem quam si prius fermentati fuerint. Nam post fermentationem spirituosum liquorem fundunt subtilem, fragrantem. Quin etiam odorem suum magis expandunt, eodem notante, si recenter collecti in spiritu vini rectificatissimo macerentur, & distillantur. Ex his, & ex analysi instituta concludendum est hos flores salern essentialiæ vitriolico-ammoniacaalem obtinere cum multo oleo acri, & pisso conjunctum: sed præterea inesse magnam copiam olei tenuioris fragrantis, & summe volatilis, quod quidem in simplici distillatione pro majori parte avolat, & phlegmati coerceri nequit, quod contra cum spiritu vini facillime coadunatur, aut quod cum oleosis crassioribus eorundem florum partibus fermentatione evolutis, & attenuatis consociatum remanet, & cum iisdem spiritum ardentem constituit odoratissimum.

Lillii convallium flores inter cephalica medicamenta, & nervina primas tenent. In apoplexia, epilepsia, vertigine, convulsionibus, paralyti, catharris & aliis frigidis capitis morbis utiles habentur. Nerveas enim fibras laxas nimis, & flaccidas firmant ac roborant, earum oscillationes blanda vellicatione vividiores reddunt, & cerebri tonum restitunt, spirituumque motum tardiozem aut interruptum suscitant, tum interne, tum externe adhibiti. Eorum pulvis ad ℥j. aut conditum ad ℥ss. exhibetur. Vel ex his distillatis aqua simplex, & spiritus præparantur. Aqua simplex distillata ex floribus recentibus, & rore matutino adhuc madidis per vaporarium extrahitur, & novis affunditur floribus ac distillatur, quod toties repeti debet, donec aqua obtineatur fragrantissima, quæ servatur pro vehiculo medicamentorum cephalicorum, & debilioris est efficacis. Spiritus vero plurimum commendatur adversus easdem affectiones quibus flores conveniunt. Duplici modo conficitur. Flores recenter collecti in spiritu vini immerguntur, & in vaporario blando calore distillantur. Spiritus inde distillatus novis floribus affunditur, & iterum distillatur, idque ter quaterve reiterando, sic obtinetur spiritus valde laudabilis. Alii flores ad fermentandum in vase clauso committunt donec odorem vinosum penetrantem acquirant, & spirituosum liquorem inde distillant novis floribus affundendum, & absque fermentatione distillandum. Aqua distillata ad ℥iij. spiritus ad ℥j. exhibentur. Cum eodem spiritu Ambra griseæ affuso fit tinctura sive essentia Ambra quæ in omnibus virium defectionibus, subitaneis cerebri affectibus plurimum commendatur: necnon inter aphrodisiaca præstantiora recensetur.

S. Paulli commendat tincturam Castorei cum spiritu Lilliorum convallium paratam adversus paralytim, si ea spina dorsi a nucha ad coccygis os usque inungatur, necnon etiam enormes cessasse puerorum epilepsias asserit spinæ admotis linteis hac tinctura madentibus.

Idem Simon Paulli monet in affectionibus cerebri inflammatoriis ab horumce spirituum usu interno abstinendum esse, ne, ut ait, camino infundi oleum videatur.

Camerarius floribus vas vitreum angusti orificii replet, & rite obturatum, in acervum formicatum per mensem recondit. Putrefactione colliquescent. Liquorem inde collectum instar olei sedandis doloribus podagricis, ischidiacis, & similibus affectibus exterius adhibitum perutilem asserit.

In Germania alicubi consuevit ex floribus per æstatem siccatis vinum vindemiarum tempore, ipsos calcatis uvæ admiscentes, quo postea utuntur, ad eosdem affectus quibus aqua & spiritus conveniunt.

Externe flores exsiccati, & pulverati inter errhina, & sternutatoria blanda adhibentur. Fit quoque e radice pulverata blandum sternutatorium sed minus usitatum.

24. Flor. Cyani ℥iij. Florum Consolidæ regalis specierum colore diversarum, florum Pæoniæ, Balausticorum, & Rosar. ana ℥iij. Flor. Calendulæ, Anthor. Rosar. ana ℥ij. Florum Lilior. convallium radicum Calami aromat. Florum Caryoph. hortens. ana ℥j. Omnia rite in umbra exsiccata, & minutissime concisa misceantur, & fiat pulvis sternutatorius colorum varietate elegantissimus.

24. Flor. Lilior. convall. exsiccat. folior. Betonic. Majoranæ exsiccat. ana ℥ij. Rad. Irid. Florentin. ℥ij. Caryophyllor. aromaticor. ℥ss. M. F. pulvis crassiusculus pro errhino summis digitis per vices naribus attrahendo. Cui addi possunt Nicotian. pulv. ℥j. Hellebori alb. & Zingiber. ana ℥ss. si cerebrum potentius succutiendum sit in apoplecticis, & soporosis affectionibus.

24. Pulver. de Gutteta ℥j. syrup. de Stœchad. & sp. Lilior. convall. ana ℥j. Aquar. Flor. Lilior. convall. & flor. Tiliz arbor. ana ℥iij. Tinctur. Castor. gutt. xx. Spiritu cornu cerv. Succinat. ℥j. M. F. potio cochleatim fumenda in convulsionibus spasmodicis, & hysteriis affectionibus.

24. Conserv. flor. Lilior. convall. flor. Salv. & Roris marin. ana ℥ss. Pulver. Milleped. & Viperar. ana ℥ij. Rad. Valerian. sylvestr. & Seminis Eruc. pulv. ana ℥ij. Syrup. de Hyssop. q. s. M. F. electuar. Dosis ℥j. bis in paralyti incipiente.

Flores Lilii convall. usurpantur in pulvere antiepileptico Ph. Reg. in pulvere sternutatorio, & cephalico ejusdem.

L I N A R I A.

L Inaria & Linaria lutea vulgaris, Off. Linaria vulgaris, lutea, flore, majore, C. B. P. 212. Inst. R. H. 170. Linaria lutea vulgaris, J. B. 356. J. Raii Hist. 752. vulgaris nostras Parkins: Linaria prima, Dod. Pempt. 183. Olyris, Matthioli. Fuchs: Olyris major, Tabern. Icon. 826. vulgo, Linaire ou Lin sauvage.

Radicibus albis, duris, lignosis, sub terra reptando immensam se propagat, si locus suppetat. Caules ex eadem radice plures surgit pedales aut cubitales, rotundos, glabros, glaucos, summa parte ramosos, foliis vestitis crebris, nullo ordine positos, angustis, acutis, Pityusæ similibus, adeo ut nisi lac deesset, difficile foret distinguere, antequam floreat planta. Flores in summis caulibus, & ramulis velut in spicas aut thyrsos digesti, singuli pediculis brevibus e foliorum alis egressis insident monopetali, anomali, personati, lutei, posterius in caudam seu calcar aut Corniculum oblongum, acutum, Consolidæ regalis in modum producti, quo ab Anthirini floribus differunt, quibus alias per similes sunt, antequam in duo labia divisi, quorum superius in duas velut auriculas dividitur, inferius vero trifariam secatur. Ex calyce autem parvo, & quinquepartito surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, quod deinde abit in fructum bicapsularem, seu testam subrotundam, septo intermedio in duo loculamenta divisam, & per maturitatem in duas carinas dehiscens, seminibusque sætam compressis, orbiculatis, marginatis, nigris. Sapor plantæ amariusculus, & subacris. In arvis, ad agrorum margines, & in pascuis sterilibus frequens occurrit. Herba integra in usum venit.

Analysi chymica, ex Linariæ floridæ lbv. per vaporarium distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis herbacei, obscure subacidi lbj. ℥ij. ℥vj. humoris limpidi, manifeste acidi, obscure subaustri lbj. ℥ij. ℥vij. residua massa per retortam distillata præbuit humoris empyreumatici, tum acidi austri, tum leviter alcali urinosi ℥v. ℥ij. gr. xliij. humoris rufi, sale volatili urinoso imprægnati ℥v. gr. l. olei adiposi ℥iii. ℥iij. gr. xliij. Massa nigra in retorta pendebat ℥vij. ℥iij. gran. xij. quæ per 18. horas calcinata reliquit cinerum ℥j. ℥vj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥ij. gran. xij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥vij. ℥ij. gran. xliij. in calcinatione ℥v. ℥v. gran. xij.

Linaria herbaceum, subsalsum, amariusculum saporem refert: inter digitos contrita Sam-

Sambuci odorem spirat, charta cœrulea a foliorum succo non mutatur, verum a florum humore rubens efficitur. Salem falsum tartareum nonnihil vitriolicum obtinet mediocri terræ portione implicitum & cum oleo crasso oleorum fetidorum distillatorum simili & copioso conjunctum & involutum. Sal ille magis explicitus est in floribus quam in foliis.

Hæc planta ratione olei sui potenter resolvit, emollit, ac demulcet. Sanguinem, lympham aut alios succos intra tenuiora vasa concretos, vel inter partium fibras effusos, stagnantes & inspissatos dividit, eorum acrimoniam demulcet, salina eorum spicula involvendo, nimis tensas partium fibras laxando dolores sedat.

Ad internum usum raro usurpatur. Alvi turbatrix est, auctore Trago. Urinam tam potenter pellit, ut inde *Harnkrant* Germanis, Botanicis quibuldam urinalis & urinaria dicatur. Aquæ ex Linaria distillatæ haustulum cum ℥i. corticis Ebuli exsiccati & in pulverem tenuissimum redacti, idem Tragus potentissime urinam pellere asserit, usque ad eo ut solis hydropicis sit propinandum. Eadem aqua distillata ac pota alvum laxat, sudores movet, jecur obstructionibus liberat, morbum discutit regium, adversus quem herbarum decoctum ex vino paratum in primis facit, notante eodem auctore. Nonnulli, referente Simone Paulli, ad dissolvendum illorum sanguinem, qui ex alto deciderunt, illius decoctum propinant.

Externe Linaria insigne est anodynum medicamentum, quo vix præstantius ad hæmorrhoidum cæcarum dolores mitigandos datur, & ab omnibus laudatur quocumque modo adhibita: nimirum si Linaria integra, vel flores ejus, vel sola cum Camomilla aut Verbasci floribus coquatur in lacte quo pars dolens foveatur, vel si recentes hæc plantæ contendantur & cataplasmati in modum applicentur.

Magnopere celebratur unguentum vel linimentum de Linaria in hæmorrhoidibus dolentibus, si e Linaria recenti florida cum axungia porcina aut butyro non salito, in mortario plumbeo contusis & cum pauca camphora fiat cataplasma vel unguentum. Alii Linariam virentem cum floribus cum adipe porcino decoquant, quousque adeps valde virescat, fiatque unguentum, cui expresso & refrigerato applicationis tempore vitellus ovi admiscetur. A nonnullis hoc unguentum præstantius habetur, si prius in adipe suillo aselli aut scarabæi decoquantur.

Linaria, succus ejus aut aqua distillata quævis ulcera mundant, cujusmodi sunt cancer aut fistulæ, & erysipelatis medentur, linteolis imposita, aut si aqua aut succo loci affecti colluantur.

Idem succus maculas & vitia faciei emendat, quare a mulierculis quibuldam expetitur. Aqua distillata oculis indita eorum ruborem & inflammationem tollit.

Sunt qui herbam hanc intra calceos plantis pedum supponunt ad febrem quartanam abigendam.

LINGUA CERVINA.

Lingua cervina, Phyllitis, Scolopendrium vulgare, Scolopendria vulgaris, Off. Lingua cervina officinarum. C. B. P. 353. & Inst. R. H. 544. Phyllitis sive Lingua cervina vulgi, J. B. 3. 756. Phyllitis vulgaris, Clus. Hist. 213. Phyllitis Gerardii, J. Raii hist. 134. Scolopendrium, Brunfels: Scolopendria vulgaris, Tragi 549. vulgo, *Langue de Cerf* ou *Scolopendrie vulgaire*.

È capillaribus radicibus nigricantibus, numerosis, implicitis, cum foliorum vestigiis connexis, folia fundit dodrantalia aut sesquidodrantalia, duas uncias lata, in principio aurita, acuminata in extrema, late virentia, glabra, & pediculo palmari insidentia in costam mediam abeunt. Floribus carere videtur; at capsulas plurimas profert in sulcis semiuncialibus aut majoribus foliaceis qui occurrunt in foliorum dorso primum virentes, per maturitatem rufi, deinde nempe rumpuntur & capsulas membranaceas rufæ sese

exerunt. Minutissimæ quidem sunt hæ capsulæ: sed ope microscopii facile percipiuntur. Singulæ annulo elastica vi donato uniuntur, cujus contractione vel exsiccatione rumpuntur, semenque pulverulentum & copiosum quod continent hac illac ejaculant. Nascitur in puteis & fontibus inter lapidum commissuras, & in rupibus udis ac umbrosis. Herba integra usitata est.

Analysi chymica, ex foliorum recentium Linguae cervinae lbv. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, fere inodori, sapore subacri, obscure subacidi lbj. Zvj. gr. lx. humoris magis, ac magis acidi, manifeste, deinde magis ac magis austeri lbij. Zij. gr. xxxvj. humoris rufescentis, tum acidi austeri, tum sale volatili urinoso imprægnati Zj. Zvj. olei adiposi Zj. Zvj. gr. xij. Massa nigra residua pendebat Zvj. Zv. gr. xxxv. quæ rite calcinata reliquit cinerum Zj. Zvj. gr. xlvij. ex quibus salis fixi mere alcali Zj. gr. iij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit Zj. Zij. in calcinatione Zv. Zvj. gr. xxiiij.

Planta sapore acerbo donatur & odorem nonnihil graveolentem herbaceum spirat. Salem essentialem obtinet vitriolico tartareum ad salem mirabilem Glauberi accedentem cum multo oleo spisso bituminoso & pauca terra adstringente conjunctum.

Lingua cervina ficit & adstringit. Adstrictione sua viscerum tonum firmat & roborat: unde in eorum obstructionibus plurimum commendatur, & lieni tumido potissimum dicatur, cujus intumescantiam minuere dicunt. Insuper sale suo falso digestivo spissos humores & concretos dissolvit, obstructiones referat, & oleo bituminoso non solum sulphurea concreta discutit, sed humorum acrimoniam nonnihil demulcet, salium spicula irriteri. In morbis chronicis & affectionibus hypochondriacis admodum utilis est. Alvi profluvia sistit; sanguinis expuitioni medetur; necnon etiam thoracis quibusdam affectionibus succurrit, laxiorem pulmonis tonum firmando, & ejus glandularum infarctum discutiendo. Extrinsecus vulnera & ulcera mundificat & exsiccant. Cum aliis plantis Capillaribus consociari solet, quæ sunt Polytrichum seu Trichomanes, Capillus veneris, Adiantum vulgare, Salvia vitæ seu Ruta muraria, Asplenium seu Ceterach. In decoctis & jusculis aperientibus, thoracis & vulnerariis usurpatur. In Germania, referente S. Paulli, cerevisia Phyllitide condita toto anno omni die usurpatur ad tumidos lienes & hypochondriacos affectus.

In incipientibus hepatis & lienis obstructionibus, vel etiam in pulmonum infarctu hujus plantæ infusum in aqua tepida utiliter pro potu solito præscribitur. Ad obstructiones potentius discutiendas & resolvendas sales digestivi ut Tartarum vitriolatum, Tartarum solubile, Nitrum &c. ipsi consociantur: & præstantius adhuc ejus decoctum vel infusum censetur quod cum aqua ferrariorum præparatur, seu in aqua ferrum candens sæpius extinctum fuit.

24. Radic. Polypod. & Cichor. Sylvestr. ana Zj. corticum Capparis & Tamarisci ana Zß. Coq. in aq. comm. lbij. ad lbij. Tum adde folior. Scolopendr. Asplen. seu Ceterach, Agrimon. Hepaticæ & Taraxaci ana M. j. florum Calendulæ & Keiri ana pug. ij. Coquantur per quadrantem horæ. Colatura dissolve Tartar. vitriolati Zij. Syrup. de 5. rad. aper. Zij. F. apozema in sex doses distribuendum in viscerum obstructionibus.

Pulvis herbæ exsiccatae ad Zj. aut alteram exhibetur: in hepatis obstructionibus, in palpitatione cordis; in suffocatione uterina, in motibus convulsivis mira præstat, affirmando J. Rajo, si in cerevisia tenui, aut Zythogalo seu liquore Possети Anglis dicto, modica ejus quantitas propinetur. Potest & e foliis virentibus conserva cum saccharo ad hos usus parari.

L I N U M.

Linum duplex ad usum medicum usurpatur, scilicet Linum sativum & Linum catharticum.

Linum, Linum sativum, Linum vulgare, Off. Linum sativum, C. B. P. *Inst. R. H. Gerard. Emaculati J. Raii Hist.* 1072. Linum, J. B. 3. 450. Linum sativum vulgare cœruleum, *Lob. Icon.* 412. vulgo, *Lin.*

Tenui radícula nititur, paucis fibris donata: caule tereti assurgit, ut plurimum simpliciter, inani, tenui, glabro, cubitum aut sesquicubitum alto, alis circa summum ramoso, qui contritus in plurima abit filamenta: folia proferunt acuminata, culmum lata, uncias duas plus minus longa, alternatim aut potius nullo ordine cauli apposita, mollia, glabra. Flores in summis virgis nascuntur speciosi, cœrulei, pediculi tenuibus longiusculis insidentes, admodum caduci, caryophyllæi, quinque petalis constantes, extremis subrotundis, striatis, ex calycibus pentaphyllis & quasi tubulatis emergentibus. Pistillum ex eodem calyce surgit, abique deinde in fructum fere globosum, leviter acuminatum, Ciceris magnitudine, ex pluribus capsulis compositum intorsum dehiscens, semine foetis depresso, fere ovato, hinc obtuso, inde vero acuto, levi, glabro, splendens, ex fulvo colore panicante. In agris feritur. Semen potissimum in medicum usum venit: sed planta ad innumeros usus mechanicos præparatur & usurpatur.

Analysî chymica, ex seminum Lini *℞v.* per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, sapore fere insipido, obscure subsalsi, & aliquantisper alcali *℥iij.* *℥v.* humoris limpidi, obscure subacidi *℥iij.* *℥v.* gran. xxxvj. humoris limpidi, subacidi, austeri *℥iij.* *℥v.* gr. xxxvj. humoris limpidi, rufi, empyreumatici, tum alcali urinosi, tum impense acidi, austeri *℥xj.* *℥v.* olei fluidi, rufi *℔j.* *℥v.* *℥iij.* gr. xxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat *℔j.* *℥iij.* gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum *℥iij.* *℥vj.* gr. xxxvj. ex quibus salis fixi falsi talcosi *℥j.* lixivio extracta fuit. Partium jactura in distillatione fuit *℔j.* *℥i.* in calcinatione *℥xiiij.* *℥iij.*

Lini semen in aqua maceratum plurimum mucaginis præbet. Salem obtinet essentialem vitriolico-ammoniacalem cum multa terra & oleo copioso conjunctum, quibusdam blandam constituit mucaginem, a quo præcipua ejus vis demulcens & emolliens pendet.

Lini semen tusum, melli adjectum, & frixum rusticis Asiaticis in frequenti cibo fuit. Quoquo tamen modo apparatus vix suave est & salutare; stomacho enim adversatur, flatuosum est, ægre concoquitur, & pravam succum gignit. Quod paucis abhinc annis Middleburgi in Zelandia, inquit Tragus, animadverti potuit, cum propter frumenti aliarumque frugum inopiam plerique ex civibus pane & cibis ex hoc coctis vescerentur. Distenta enim his valde cito hypochondria fuerunt, & facies, aliæque partes tumida factæ: quorum non pauci sic affecti mortui sunt. In Gallia esculentum non est, neque in regionibus ubi laute vivitur.

Semen Lini ob mucilaginem temperatam, anodynam, acrimoniam humorum demulcentem, in pituitis & apozematibus demulcentibus, sæpius præscribitur, præsertim in urinæ ardore & difficultate; urinæ enim sales acres mucosum suum involvit & demulcet, vesicæ mucum deficientem restituit, ejusque membranas ab urinæ acrimonia defendit. Observandum est ne nimis glutinosi sint & mucosi potius ex semine Lini parati; tunc enim ventriculum gravant & nauseam sæpe movent: Quapropter illud semen ebullitioni non committitur, sed post ebullitionem decoctis adhuc calidis infunditur & quidem parva quantitate. Usurpatur quoque utiliter semen Lini in decoctis emollientibus, anodynis & carminantibus pro clysteribus adversus ventris tormina, dysenteriam, tenesmus & viscerum inflammationem.

Aqua in qua semen Lini per aliquot horas maceratum fuit; in urinæ ardore, suppreffione, difficultate, nephritide, & adversus arenulas calculum utiliter pro potu solito præscribitur.

℥j. Radic. Gramin. contusæ & minutim sectæ. *M. j.* Bulliat. in aq. com. *℔iij.* ad *℔iij.*

℞iij. Decocto calenti adde sem. Lini pug. j. Maceretur, donec omnino refrigeratum sit decoctum tunc percolandum & servandum pro potu solito. In renum & vesicæ inflammatione, urinæ difficultate, nephritide, calculo, &c. Vel

℥. Rad. Nenuphar. ℥j. Gramin. M. j. Liquir. ras. & contus. ℥j. Bull. in aq. com. ℞iij. per quadrantem horæ. Decocto ab igne semoto & calenti adde rad. Althææ taleolatim sectæ, ℥ss. semin. Lini pug. j. Decoctum refrigeratum coletur pro potu solito.

Farina Lini potenter resolvit, emollit & maturat, quare in fomentis, & cataplasmatibus emollientibus, & maturantibus frequenter adhibetur sola vel cum Fœnugræci farina. Ex eo semine mucilago uberrima diuturna ejus maceratione & coctione in aqua, ac forti expressione extrahitur, quæ cataplasmatibus in modum applicata inflammationes compescit, dolores sedat, tumores emollit & resolvit.

Oleum ex semine trito & torculari expresso extrahitur multis affectionibus perutile: Interne quidem temperat, alvum ciet, tussim sedat, relaxat, expectorationem promovet: & primario seu singulare specificum mire commendatur contra pleuritidem, si nempe ad aliquot uncias, duas, tres, quatuorve propinetur, quod quarta vel sexta hora reperitur, donec æger insigne levamen perceperit. Colicos dolores eodem modo exhibitum mire compescit & in contumacissimis alvi obstructionibus, contra volvulum, & passionem iliacam imminuent plurimum valet epotum aut ℥viij. sub clysteris forma susceptum. In hæmorrhoe utiliter quoque præscribitur: non solum enim tussim sedat, sed vi sua balsamica & emplastica partes affectas consolidat. Observandum est, ut hoc oleum recens sit & dulcis saporis. Inveteratum enim, ingratum est propter rancorem, & nauseam excitat. Si recens obtineri nequeat, ejus rancor & sapor ingratus tollitur illud cum aqua tepida in ampulla vitrea diu conquassando & aquam identidem mutando donec nullus sapor, & odor ingratus supersit.

Externe illitum dolores demulcet, durities emollit, nervorum tensiones contractionesque laxat. Ad hæmorrhoides dolentes a nonnullis valde prædicatur. Cataplasmatibus & linimentis emollientibus & solventibus utiliter admiscetur.

℥. Rad. Althææ, bulbor. Lilior. ana ℥ij. fol. Althææ, Malv. Violar. Parietar. ana M. j. femin. Lini & Fœnugr. contusor. ana ℥j. Caricas ping. n. xij. flor. Camomill. & Meliloti ana p. ij. F. decoctum ad putrilaginem cum aq. f. Omnibus contusis & per setaceum trajectis ad unguenti de Althæa ℥ij. olei Lini ℥j. Fiat cataplasma emolliens, resolvens & maturans.

℥. Rad. Alth. Brion. Sigill. Salomon. & Lilior. albor. ana ℥j. folior. Malv. Parietar. ana M. j. femin. Lini & Fœnugr. ana ℥ss. flor. Melilot. M. j. Coquantur in q. f. Colatura fervetur pro potu emolliente instituendo calide cum linteis quadruplicatis vel panneis laneis dicto liquote imbutis, leviter expressis & mutatis, quoties frigescere incipient.

℥. Farin. sem. Lini. ℥viij. Fœnugr. & Cymini. ana ℥iij. Mell. ℥ij. ol. Lini. q. f. M. F. cataplasma lateri dolenti calens applicandum in pleuritide & lateris dolore punctorio: potenter resolvit & discutit.

℥. Vitellos ovor. recentium n. ij. Sacch. albi ℥j. olei Lini q. f. M. diligenter agitando. Fiat linimentum quo hæmorrhoides dolentes inungantur.

℥. Vitellos ovi ad duritiem coctos n. iv. olei Succini ℥i. Theriacis Androm. ℥ss. olei Lini q. f. Fiat cataplasma hæmorrhoidale.

Nonnulli oleum hoc Lini cum calce viva mixtum ex retorta distillant, & oleum obtinent subtilissimum & penetrantissimum, quod paralyti medetur.

Semen Lini usurpatur in syrupo de Præssio Mesue, in lohoch sano & experto ejusdem, Unguento de Althæa Nicol. Alexandr. Mundificativo de Resina Jouperti, Emplastro Diachylo magno, & Emplastro de mucaginibus.

Oleum Lini expressum ad multos usus mechanicos, a pictoribus, & aliis artificibus expetitur.

Ceterum mirum est ex tam parvo semine nasci avenam adeo gracilem & pusillam, quæ

quæ tusa præparata, & in mollitiem lanæ coacta in filamenta producitur, in telas textitur, & in chartas compingitur usus immensi, unicuique noti nec satis mirandi.

Linum catharticum, *Off.* Linum pratense, floribus exiguis, *C. B. P. Inst. R. H.* 340. Alfine verna, glabra, flosculis albis vel potius Linum minimum, *J. B. 3. 455.* Linum sylvestre catharticum *Gerar. Emac. J. Raii Hist. 1076.* Chamælinum Clusii flore albo, sive Linum sylvestre catharticum, *Parkins. vulgo, Lin sauvage purgatif.*

E radícula tenui, alba, lignosa, fibrillis aliquot donata, cauliculos emittit nonnihil reptantes, mox humo ad palmum & altius se attollentes, tenues, rotundos, rubentes, fastigio sursum ramoso, nutante. Folia infima mucrone obtuso & subrotunda sunt, superiora, quæ in caulibus bina opposita, crebra, exigua, semiunciam longa, culmum lata, glabra, absque pediculis adnata. Flores pediculis longis, tenuibus insident albi, caryophyllæi, pentapetali, petalis acutis, minime bifidis, cum apicibus totidem in medio luteis, & calyce pentaphyllo. Capsulæ feminales succedunt Lini similes, parvæ, canaliculatae, in quibus semen lucidum, lubricum, compressum & oblongum Lini simile. Sapor totius plantæ amarus, & nauseosus. In agro Parisiensi sponte nascitur. Herba integra in usum venit.

Analysi chymica, ex Lini cathartici floridi lbv. per vaporarium distillatis, prodierunt humoris limpidi, primum odoris & saporis satui, obscure subsalsi; deinde obscure subacidi, ac tandem manifeste subacidi lbij. ℥vj. ℥ij. gr. xij. Massa superstes per retortam distillata præbuit humoris rufescentis, leviter empyreumatici, tum acidi ausleri, tum leviter alcali urinosi ℥ij. ℥vj. gran. lx. humoris rufi, empyreumatici, sale volatili alcali urinoso imprægnati ℥ij. ℥iiij. gr. lx. olei fere adiposi ℥ij. ℥vij. gr. xxxiv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ℥vj. gr. xxxvj. quæ rite calcinata per 15. horas reliquit cinerum ℥j. ℥v. gr. xxiv. ex quibus lixivio salis fixi alcali ℥ij. gr. xlv. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥vij. ℥iv. gr. xiv. in calcinatione ℥vj. ℥j. gran. xij.

Linum catharticum sapore amaro, ingrato, nauseoso donatur. Salem essentialem obtinere videtur tartareo-vitriolicum cum multo oleo fetido conjunctum.

Frequentior est apud Anglos hujus plantæ usus quam apud nos, Herba integra, narante J. Rajo, cum caulibus & capitulis vino albo per noctem super cineres calidos, ad manipulum unum infusa serofos humores purgat satis valide, & nonnunquam vomitum excitat.

Folia recentia contusa ad ℥j. aut alteram sub forma boli aggeruntur, vel herbæ efficcatae pulvis ad ℥j. cum tantillo cremoris tartari & seminis Anisi intus sumitur & purgat sine molestia. In hydropisi incipienter utiliter præscribitur, & ad febres intermittentes fugandas.

L I T H O S P E R M U M.

Lithospermi species tres occurrunt in officinis, scilicet Lithospermum erectum, Lithospermum repens, & Lithospermum arundinaceum.

Lithospermum erectum, *Off.* Lithospermum majus, erectum *C. B. P. 258. Inst. R. H. 137.* Lithospermum sive Milium foliis, *J. B. 3. 590. J. Raii Hist. 503.* Lithospermum minus, *Dod. Pempt. 83. & Gerard.* Lithospermum vulgare, *Parkins. Saxifraga tertia Brunfels: Anchusæ tertiæ similis altera, Casalpini. 435.* Milium Soler Mauritanis, quod in montibus Soler frequens nascatur, *Serapionis: vulgo, Gremil ou Herbe aux perles.*

Radice nititur pollicem crassa lignosa & fibrosa: quæ caules multos edit cubitales aut sesquicubitales, erectos, rigidos, teretes, asperos, ramosos, & foliis crebris alternatim donatos duas tresve uncias longis, acutis, & asperis, sine pediculis adnatis, & e viriditate nigricantibus. Quæ in summis caulibus sunt, folia latiora sunt & breviora pro mag-

gnitudinis ratione & saturatius viridia. Flores in summitatibus caulibus, & ramorum, ex singulis foliorum alis singuli nascuntur, brevibus pediculis insidentes, monopetali, candidi seu ex herbaceo albidus, infundibuliformes, in quinque obtusa segmenta partiti, cum calyce hirsuto, in quinque angustas, hirsutas lacinias ad basim usque secto, & pistillo viridi quatuor veluti stipato embrionibus, qui deinde abeunt in totidem semina subrotunda, dura, exposita nitida, leucophæa, (*gris de perle*,) & exiguis margaritis similia, quæ in calyce ipso satis ampliato raro quaterna, sæpius bina aut terna tantum perficiuntur & maturescunt. In agro Parisiensi sponte nascitur. Semen in usum venit.

Analysi chymica, ex seminibus Milli solis *Hb.* per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, inodori, saporis fatui, obscure subsalsi *℥viij. ℥vij.* humoris limpidi, fere inodori & insipidi, obscure subsalsi & obscure acidi *℥vij. gr. lx.* humoris rufescentis, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso imprægnati *℥vij. ℥iv.* salis volatilis urinosi concreti *℥ij. gr. xxxvj.* olei syrupi ad instar spissi *℥viij. ℥vs* Massa nigra in retorta residua pendebat *℔ij. ℥xiv. ℥iv.* quæ per 16. horas calcinata reliquit cinerum nigrorum, saporis expersum *℔ij. ℥ij. gr. xxxvj.* ex quibus lixivio terræ rufescentis levis aliquantisper salis *gr. lxij.* extracta sunt. Partium iactura in distillatione fuit *℥vij. ℥j. gr. xlviij.* in calcinatione *℥xj. ℥ij. gr. xxxvj.*

Lithospermi semina sapore donantur farinaceo, glutinoso, nonnihil adstringente. Salem obtinent essentiali ammoniacalem cum oleo copioso, & uberrima terra adstringente conjunctum; semen hoc cum acidis effervescebat, observante Nehemia Grew *Experiment. 22. de Mixtura corporum.*

Millii solis semen pro insigni diuretico habetur, & blando anonymo. Specificè ad ciendam urinam, vesicam & renes blande stimulandos calculum, & arenulas pellendas commendatur. Renes a mucilagine viscida calculorum foetice & nutrice optime abstergit, has partes ab acrimonia urinæ optime defendit, si pulveratum ad *℥j.* propinetur in vehiculo idoneo. Nonnihil ad arenulas pellendas tritum semen cum vino Malvatico propinarum proficuum experti sunt, referente Ettmullero. Alii emulsionem ex hoc semine parant ad eundem effectum.

24. Semen. Milli solis *℥ss.* Contund. in aq. stillatitæ Alkenkeng. *℥ij.* Colatura dissolve syrup. de *℥.* Rad. aper. *℥ss.* Fiat emulso in duas doses distribuenda. Sumat æger intra unius horæ intervallum in urinæ difficultate, ad mucum in urinæ viis inhaerentem resolvendum, & arenulas expellendas.

Quidam hoc semine calculum renum, & vesicæ comminut, & frangi asserunt. Qua de re Cl. Hoffmannus, & J. Bahuius valde dubitant, & quidem merito. Ego quidem cum J. Rajo existimo neque hoc semen, neque ullum aliud remedium calculum jam concretum frangere posse. Illud saltem lithontripticum, siquid sit, nondum novimus. Equidem pituitum, & crassos humores, arenulas, aut calculos glutinantes dissolvi, & pelli medicamentis idoneis vel etiam hoc semine concedimus.

Matthiolus, & Freitagius in sua *Aurora Medica*, in gonorrhæa cohibenda commendant semen, & ex eo sequentem pulverem parant.

24. Seminibus Milli solis *℥ss.* Pulver. Linguae Cervinæ exsiccatae *℥ss.* Succini albi pp. *℥ij.* M. F. pulvis, cujus *℥j.* vel *℥ss.* pro dosi singulis diebus mane jejuno ventriculo exhibeatur cum succo Plantaginis, aut Lactucæ.

Idem semen Matthiolus, & alii ad *℥j.* propinant seu certum & expertum medicamentum partu difficili laborantibus, uti & in secundinæ retentione, quod tamen Ettmullerus ulteriori experientia indigere censet. Idem auctor refert, hoc semen ad *℥j.* adversus quotidianas febres ante paroxysmum per aliquot dies a nonnullis exhiberi.

Semen Lithospermi usurpatur in Benedictæ laxativa, Electuario lithontriptico & pilulis arthriticis Nicolai Alexandrini, in decocto hepatico aperiente, & syrupo antinephritico *Pb. Reg.* Hæc semini semen alterius Lithospermi sequentis sæpe substituitur.

Lithospermum repens, Off. Lithospermum minus repens latifolium, C. B. P. *Inf.* R. H. 137. Lithospermum majus Dodonæi, flore purpureo, semine Anchusæ, J. B. 3. 572. J. Raii *Hist.* 503. Lithospermum majus, *Dod. Pempt.* 83.

Radice est longa, crassa, lignescens, tortuosa, nigra: ex qua multi exsiliunt graciles, tenues, nigricantes, longi, asperi, & hirsuti furculi, humi plurima parte procumbentes, subinde fibras agentes: quos folia vestiunt uncias duas circiter longa, semineciā lata, in acumen desinentia, ex saturo virore nigricantia, hirsuta, aspera. Flores extremis hærent ramulis conferti, violacei, quibus succedunt semina Ervi magnitudine dura candida. Caulis qui flores sustinet, erigitur, & foliis longioribus, pallidius virentibus amicitur.

Iisdem principiis donatur, iisdemque virtutibus pollet.

Lithospermum arundinaceum, Lachryma Job, *Off.* Lachryma Job, *Clus. Hist.* 2. 6. *Inst. R. H.* 532. Lachryma Job multis, sive Miliū arundinaceum *J. B.* 2. 449. *Raii Hist.* 1252. Lithospermum arundinaceum forte Dioscoridis & Plinii *C. B. P.* 258. Lachryma Jobi, *Gerard. & Parkinson.* Lachryma Christi, *Quorundam*: vulgo *Larme de Job.*

Radice est multiplici, in fibras multas divisa: culmis cubitum unum aut alterum altis, geniculatis: foliis Turcici frumenti similibus, cubito subinde longioribus, uncias duas latis, quibus minora sunt illa, quæ in ramis nascuntur. Ex horumce foliorum alis petioli emergunt, quibus sustententur grana seu nodi singuli, rarius bini, quæ fructus embryones continent. Ex his nodis prodit glumarum spica mutica, (*sans barbe*) quæ flores apetalos continet plurimis staminibus ex uno calyce surgentibus constantes & steriles. Embryones enim in nodis a floribus sejunctis nascuntur, abeuntque in semina in singulis singula, levioris politissimi, nitida, ante maturitatem flavescens, matura, rubentia, duritie lapidea, cicer æquantia, superiore parte turbinata & composita ex amygdala & testa dura, lignea, & membrana tenui obvoluta. In hortis colitur. In orientalibus plagis sponte nascitur. Semen tantum nonnunquam, at rarissime ad medicos usus usurpatur.

Eadem ipsi tribuuntur quæ Milii solis semini. Lobelius illud ad calculum renum, & vesicæ saburram expellendam pulvere aut decocto, ut præsidium vulgatum commendat.

Mulierculas & moniales feminibus istis lycio seu filo transmissis pro sphaerulis præcatiōis subinde utuntur, catenulas inde facientes.

LOTUS,

Lotus hortensis odora & Trifolium odoratum, *Off.* Melilotus major, odorata, vis-lacea, *Moriss. Hist. Oxon. part.* 2. 161. *Inst. R. H.* 407. Lotus hortensis odora, *C. B. P.* 331. Lotus sativa, odorata, annua, *J. B.* 2. 368. Trifolium odoratum, alterum, sive Lotus sativa. *Dod. Pempt.* 571. Melilotus vera, *Tabern. Icon.* 510. Lotus hortorum odora, *Lobel. Icon. T.* 2. p. 41. Trifolium odoratum *Parkins. Gerard. J. Raii Hist.* 950. vulgo, *Lotier odorant, Tresse musque ou faux Baume du Perou.*

Radix ei gracilis, simplex, alba, lignosa, fibris aliquot donata. Caulis cubitalis & altior, rectus, gracilis, striatus & nonnihil angulosus, glaber, inanis, ab imo statim ramosus. Folia cauli alternatim adnascuntur in pediculis longis terna simul, pallide viridia, glabra, circum oras serrata, inferiora in caule breviora, obtusiora & rotundiora, superiora longiora & acutiora, ut in Trifolii fere fit. E foliorum superiorum alis longis pediculis nixæ egrediuntur spiæ seu globuli floribus exiguis, papilionaceis, dilute cœruleis, odorem aromaticum cum quadam gravitate gratum & durabilem etiam in decerpta & arida planta spirantibus compositi. Ex singuli floris calyce surgens pistillum ab initio capsulam nudam, hoc est in calyce non reconditam ut in Trifolio, asperam, duo aut tria semina sulva, odorata, subrotunda continentem. Seminibus ad maturitatem perductis quotannis perit. In hortis seritur. Folia & flores in usum veniunt.

Hæc planta sale donatur essentiali ammoniacali cum multo oleo tum essentiali, tum crasso copioso conjuncto.

Absorbet, digerit, dolores demulcet, sanguinem effusum & concretum resolvit, vul-

nera consolidat, a nonnullis etiam inter alexipharmaca recensetur. Potionibus vulnerariis admiscetur cum ceteris plantis vulnerariis. Summitatum floridarum ad ℥i. in vino vel aqua mulsa decoctum pleuritidi medetur sudorem pellendo: menses & urinam pellit. Tradunt idem decoctum vel ejus semen tufum ad ℥i. ex vino propinatum adversus venenum, si quis eo se infectum suspicetur, utiliter exhiberi.

Externe in decoctis & foribus vulnerariis usurpatur. Oleum fit ex floridis summitatibus in oleo communi maceratis, quod ad vulnera glutinanda, & ab inflammatione defendenda, hernias puerorum sanandas, tumoresque molliendos & maturandos plurimum commendatur.

Interponitur herba arida vestimentis, quæ, ne a tineis rodantur, defendere putatur. Aqua distillata vulneraria censetur & ophthalmica.

L U J U L A.

L Ujula, Alleluja, Acetofella, Oxys, Trifolium acetosum, Oxytriphyllum & Panis Cuculi, Off. Oxys flore albo, *Inst. R. H.* 88. Oxys sive Trifolium acidum flore albo, *J. B.* 367. Trifolium acetosum, vulgare, flore lacteo, *C. B. P.* 330. *J. Raii Hist.* 1098. Trifolium acetosum, *Dod. Pempr.* 578. Alleluja, *Lacune*, *Lonicer*: Lujula, *Fracastor*: vulgo, *Alleluja* ou *Pain a Coucou*.

Humilis herba est Lujuscula; ex crassiuscula, squamata, alba vel ex albo rubente ejus radícula longæ & crebræ pendent fibræ albicantes, indidemque emergunt pediculi infirmi, rotundi, palmares & longiores, terna gerentes folia uni pediculo infidentia, tennia, latiora quam longiora cordata, pallide virentia, glabra, sæpe deorsum nutantia, sapore acida. Inter hæc alii surgunt pediculi, florem singuli sustinentes unicum, monopetalum, campaniformem, patentem, quinquepartium, albidum, pellucidum cum calyce quinquifido & pistillo floris infimæ partis ad instar clavi infixi, abeunte in fructum cylindraceum, pentagonum, in quinque loculamenta divisum extrorsum a basi ad apicem dehiscencia, in quibus semina continentur nitida, rufescentia, huc illuc tempore maturitatis cum impetu dissidentia propter vim elasticam calyptræ qua singula solent involvi. Agri Parisiensis incola opacis plurimum provenit locis, in sylvis & ad sepes. Folia usitata sunt.

Analysi chymica, ex Oxytriphylli floridi ℔v. absque radicibus, distillatis, prodierunt humoris limpidi, sapore & odore herbaceo, nonnihil salsi urinosi ℔j. ℥xij. gr. xxiiij. humoris limpidi, sapore & odore herbam virentem referentis, non amplius urinosi, primo obscure subacidi, deinde acidi magis ac magis impense ℔ij. ℥xij. ℥ij. gr. xij. humoris rufi, alcali urinosi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥vij. gr. xxiiij. salis volatilis urinosi gr. xlvij. olei adiposi ℥j. ℥i. gran. liij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥ij. ℥iiij. gr. xij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ℥ij. gr. xlij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥ij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ℥vij. gr. xliij. in calcinatione ℥j. ℥j. gr. xlij.

Oxytriphylli folia sapore acido grato donantur. Eorum succus chartam cœruleam rubro colore tingit: cum oleo tartari mixtus effervesceat & odorem emittit urinosum. Exsiccata folia prunis candentibus imposita fulminationem quamdam excitant. Salem igitur essentialem obtinet hæc planta nitroso ammoniacali similem cum oleo & terra conjunctum.

Lujula sapore & viribus cum Acetosa convenit. Sitim sedat, ventriculi ardores extinguit, æstum febrilem mitigat, sanguinis fervorem compescit, bilis æstum temperat & coerceat, sanguinem viscidiorum & spissescens resolvit, nimis dissolutum ab acribus salibus exsuperantibus emendat, hos sales irretiendo. Ideo jecur refrigerare & cor roborare dicitur, & inter cardiaca, aperientia & antiscorbutica medicamenta recensetur. In febribus acutis, ardentibus, malignis & pestilentialibus, necnon in scorbuticis affectionibus utiliter usurpatur. Ex ea parantur decocta, succus, syrupus, conserva, aqua distillata & extractum.

In iusculis & apozematibus refrigerantibus folia ad M. j. præscribuntur: præsertim ubi adest vehementior humorum æstus; cerebri inflammatio, delirium adfuit aut imminet: linguæ & faucium ariditas & nigredo percipiuntur, hæmorrhagiæ superveniunt: tuncque ejus vis temperans & sedativa tantillo nitri plurimum augetur. Succus defæcatus ad ℥j. aut alteram folus vel cum succis plantarum aperientium & refrigerantium, vel plantarum antiscorbuticarum utiliter iisdem in affectionibus propinatur, vel iusculis & apozematibus admiscetur. Syrupus ad ℥j. & aqua distillata ad ℥vj. in iulapiis & potionibus cardiacis, temperantibus, aut antiscorbuticis: Conserva a ℥j. ad ℥ij. Extractum a ℥ss. ad ℥j. in electuar. & bolis præscribuntur.

24. Succor. defæcator. Lujulæ, Acetosæ rotundæ, Fumariæ, Beccabung. Nasturtii aquatic. Cochlear. Absynth. Trifol. fibrin. ℔j. Syryp. Oxytriphyll. ℥j. M. F. iulapium cochleatim sumendum. In cachecticis & scorbuticis affectionibus. Vel

24. Extractor. earundem plantar. ℥ss. Virrioli martis ℥j. Gentian. subtilissime pulver. ℥j. Fiant pilulæ. Dosis ℥j. vel ℥ij.

24. Folior. Lujulæ M. j. Nasturt. aquatic. & Cochlear. ana M. ij. Poma citri recentis una cum corticibus minutim concisis n. ij. Contund. accurat. in mortar. marmor. cum tantill. Sacchar. Fiat electuar. antiscorbuticum.

24. Rad. Graminis, Fragar. ana ℥j. Cuscutæ ℥ss. Coquantur in aq. comm. ℔ij. ad ℔ij. Sub finem coction. adde folior. Agrimon. Trifol. acetosi ana M. ij. Fiat decoctum per cyathos tertia vel quarta quaque hora propinandum infantibus febre lenta cum tumore abdominis cachectico laborantibus, quod a G. Bægliolaudatur, si identidem adjiciatur tinctura Rhabarbari ℥ss. & Syrupi rosar. Solutiv. ℥j. pro decocti ℥vj.

Externe Oxytriphylli succus vel aqua distillata aluminis momento erysipelatis & inflammationibus incipientibus utiliter admovetur pro foru, & iisdem os sæpius colluitur ad aphthas & alia oris vitia emendanda.

L U P I N U M.

Lupinus, Off. Lupinus sativus, flore albo, C. B. P. 347. Inst. R. H. 392. Lupinus vulgaris, semine & flore albo, sativus, J. B. 2. 288. Lupinus sativus, Dod. Pempt. 529. Gerard. J. Raii Hist. 906. Tragi 622. vulgo, *Lupin*.

E radice fere singulari, lignosa & multis capillamentis fibrata, caulis emergit cubitalis & sesquicubitalis, mediocriter crassus, erectus, teres, aliquantulum tomentulosus, cavus & medulla sæctus, e quo postquam flores ejus in fastigio eminentes marcelli facti sunt, alii tres ramuli infra spicam florum prodeunt, quorum singuli non raro & alios quoque modo binos, alios ternos eodem proferunt modo: præsertim si tempestive satius Lupinus, ætatem calidam diuturnamque nactus fuerit. Folia nullo aut alterno ordine posita pediculis duas tresve uncias longis inniuntur, ex septem plerumque segmentis oblongis, angustis, e pediculi fastigio eodem puncto enatis, Pentaphylorum in modum composita, non inepte flabelliformia dicta, seu digitatim pediculo innascentia, glauco obscure virentia, ad margines æqualia, subtus hirsuta lanugine incana, & quasi argentea ad margines præcipue. Horum segmentorum latera sub vesperam circa Solis occasum contrahuntur, ipsaque insuper segmenta ad pediculum terram versus reflexa dependent. Flores in summo cauliculorum spicatim digesti, papilionacei, candidi sunt, pediculis brevibus. Ex eorum calyce surgit pistillum quod abit in siliquam crassam, latam, compressam, tres uncias circiter longam, erectam, sabaceis minorem, pulposam, subflavam, foris tenuiter hirsutam, intus vero glabram, quinque vel sex seminibus continentem majuscula, orbiculata, & nonnihil angulosa, compressa, quæ & germinationis principium haud obscurum, & qua parte siliquæ adherent cavitatem quamdam velut umbilicum exiguum habent, foris albida, intus sublutea, & perquam amara. In calidioribus Galliæ regionibus in agris seritur. Semen usitatum est.

Lupini femina plurimum salis volatilis urinosi cum oleo crasso copioso, & terra non pauca conjunctum obtinent. Saporem leguminosum, amarum, ingratum referunt.

Lupinorum usus inter edulia frequens erat tempore Galeni, qui apud nos hodie nullus est. In aqua dulci calida macerati amaritudinem deponunt, & gustui grati redduntur. Galenus elixos cum garo, & oxygaro, vel etiam sine his sale mediocri conditos mandi scribit, & fieri tunc nutrimentum succi crassi, & tarde descendere. At ubi nativa etiamnum amaritudo manet, extergendi digerendique vim obtinent.

Tradunt auctores Lupinorum succum seu pulpamen lubricos interficere tum illitum, tum addito melle linctum, tum in posca potum. Sed C. Hoffmannus *L. 2. de Medicamentis Officialibus*, Cap. 135. §. 10. nos monet cautiores esse in Lupinorum usu interno, quandoquidem Averrhoes 51. *Coll. 39.* hoc semen occidere scribit. Quare non oportet intus dare, sed foris tantum farinam umbiculo imponere cum iis, quæ deducere valeant, inquit C. Hoffmannus. Quod quidem mopitum Simonis Pauli observatione confirmatur, qui narrat se vidisse puerum octo vel decem annorum cui mater Lupinorum pulveratorum ʒi. circiter in haustulo hydromelli propinaverat adversus lumbricos jussu anus cujusdam edentulæ, paulo post de improvise exquisitissimis abdominis doloribus correptum, cum ventris intumescencia, respiratione difficili, voce tremula, & oculorum obfcuritate fere ad cecitatem. Unde hausti veneni suspicio parentes occupabat. Hæc cum advocatus S. Pauli vidisset, nullamque sitim urgentem, nullam faucium inflammationem perciperet, statim cyllierem lacteum Saccharo insigniter edulcoratum præscripsit, quo injecto, pusio liberaliter alvum graveolentissimam deiecit, qua una excernebatur lumbricorum vivorum, mortuorum, integrorum, corruptorum ingens copia, & supra recensita symptomata illico sedata sunt. At vero si tanta sit Lupinorum malitia, qui fieri potuit, ut Græcis pro alimento fuerint: ita ut Galenus cibum polychrestum eos nominet: & Plinius referat, Protogenem quemdam insignem pictorem madidis Lupinis vixisse, dum nobilem tabulam pingeret, quoniam famem ac sitim sustineret eo legumine, ne sensus nimia dulcedine obstrueret. Vel hanc malitiam cum suo amaro in aqua calida macerati, & cocti deponunt: vel symptomata adeo gravia hujusce pueri non tam a Lupinorum pulvere amaro quam a vermium motu vehementiori per hoc medicamentum excitato oriebantur.

Lupini foris impositi ex emplasticorum genere sunt. Eorum decoctum in fotu alphas, achoras, scabies, psoras, & ulcera maligna curat, partim digerendo, partim extergendo, & citra mordacitatem secando. Farina in cataplasmatibus usurpatur, & inter farinas quatuor resolventes, a nonnullis recensetur. Hordei nempe, Fabarum, Orobi, & Lupinorum: quibus tamen pro lubitu substituantur Frumenti, Secalis, Lentium, Fœnugreci, & Lini farinæ. Strumas, & parotidas Lupini in aceto cocti discutiunt.

Lupini usurpantur in Trochiscis de Mirra *Rhasis*, & in Unguento ad vermes *Re-nodet*.

L U P U L U S.

Lupulus, Lupus, & Lupulus salictarius, *Off.* Lupulus mas, & femina, C. B. P. 298. *Inst. R. H.* 535. J. B. 2. 151. J. Raii *Hist.* 156. *Camerar. Epit.* 933. Lupulus, *Dod. Pempt.* 409. Lupus salictarius, *Gerardi*: Lupulus 1. sive sativus, 2. sive sylvestris, *Parkins.* Lupulus salictarius, spontaneus, & vitis septentrionalium, *Lobel. Icon.* 629. Convolvulus perennis heteroclitus, floribus herbaceis, capsulis, foliaceis, strobili instar, *Morison*: vulgo, *Houblon*.

Ex radicibus tenuibus, & sibi invicem varie implicatis Lupulus infirmus, & humose tollere vix potis cauliculos promit longissimos, tortiles, asperos, angulosos, hirsutos, concavos, purpurascens, capreolis destitutos, perticas, & alia adminicula stricte, & tenaciter complectentes, & scandentes: folia e geniculis bina, adversa, pediculis palmaribus asperis, & interdum rubentibus adnexa, modo Mori folia imitata, *Geoffroy Tom. II.*

integra in mucronem abeunt, plerumque trifariam aut quinquariam divisa, totidem mucrones ostentantia, tum hic tum illic per ambitum serrata. Quæ species flores habet, seminibus destituitur. Quæ vero semina gerit, staminibus caret. Flores in mare dicto e foliorum alis, racemosi, cannabacei, colore herbido pallescentes, staminei, apertali, plurimis staminibus, & calyce pentaphyllo constantes, nullo sequente fructu evanescentes. Fructus in semina, strobilorum instar squamosi, ex plurimis squamis compositi membranaceis, laxis, colore pallido seu ex viridi luteo axi communi affixis, in quarum alis nascuntur semina exigua, compressa, rufa. Allium redolentia, amara, calyptra obvoluta. In sepibus, & pratis regionum tum frigidarum tum calidarum vulgarissimus est. In Anglia, & in Germania Lupuli, Vitrum instar, in Lupuletis feruntur, & colantur magna cura nec minore impensa, depactis prælongis perticis, quas sarmenta conscendunt atque etiam superant. Solo gaudent humidior, lætior, & pinguior, bene stercoreato. Tota planta culta lætior multo evadit, florum thyrsis foliaceis, & squamosis grandioribus, semine etiam paulo majore.

Folliculi strobili, qui flores non raro sed improprie appellantur, Augusto, & Septembri colliguntur, in furno ad id præparato exsiccantur, in saccos deinde congeruntur, & ad cerevisiæ usum reponuntur. Turiones vere novo erumpentes esitantur. Folia, & radices quoque in usum medicum veniunt.

Analysi chymica, ex Lupuli foliorum, & summitatum cum fructibus lbv. per B. V. distillatis prædierunt humoris limpidi, saporem herbaceum dulcem referentis, primo obscure subasali, deinde obscure subacidi ac tandem obscure acidi lbij. ℥xij. ʒj. Massa superstes per retortam distillata præbuit humoris rufescentis, tum acidi austeri, tum alcali urinosi ʒij. gran. liij. humoris, rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ʒvi. olei spissi, fere adiposi ʒij. ʒv. salis volatilii urinosi concreti ʒi. gran. xxxij. Massa nigra in retorta residua pendebat ʒvj. ʒij. quæ rite calcinata, in crucibulo per undecim horas reliquit cinerum albicantium ʒij. ʒij. gran. xxx. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiiij. gran. lvj. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ʒiiij. in calcinatione ʒiiij. ʒvij. gr. xlij.

Lupuli folia amara sunt. Eorum succus chartæ cœruleæ colorem non mutat. Fructus seu strobili recentes odore non ingrato præditi sunt, & pinguedinem vel resinam aromaticam continent nonnihil viscidam, a qua odor, & sapor americani potissimum oriiri videntur. Salem obtinent essentialem ammoniacalem, aliquantisper nitrosum cum oleo copioso, tum tenui, tum aromatico & amaricante crasso conjunctum: unde fit ut Angelus Sala ex Lupulo salem essentialem crystallinum seu, ut vocat, tartarum extrahere non potuerit; ammoniacalis enim sal, si præsertim cum multo oleo consocietur, nunc in crystallas solidas concrevit, sed in arenulam lutosam exsiccatu abijt.

Lupuli turiones seu caliculi vere erumpentes Asparagorum modo coquantur in aqua, & ex oleo, sale & aceto suaviter eduntur, quin & ex butyro & aliis modis parati. Alvum blande laxant, viscerum obstructionibus ac præsertim hepatis & lienis infarctibus conducunt. Sanguinem fluidiorem efficiunt, hujus latici desecationem promovent, atque adeo scabiei & aliis cutis vitiiis mederi censetur. Vulgus prima Sambuci gemina seu gemmas turionibus Lupuli nonnunquam addit, ad purgationem promovendam, quod tamen interdum periculo non caret, notante Conrado Bartholdo Behrens in *Selectis Diæreticis*, & choleras sæpe periculosissimas cum deliquiis animi, sincerique sanguinis effluxus inducit.

Fructuum seu strobilorum Lupuli usus notissimus est toti orbi, ad condiendam nimium cerevisiam, ne cito acescat aut corrumpatur, & ut sale suo volatili & oleo aromatico eandem a situ conservent, farinaceum ac lentum gluten attenuent, perque vias urinarias deducant. Insignem amarorem ei communicant, qui tamen ætate paulatim evanesceat, cerevisia interim vinosum saporem vetustate contrahente.

Ejusmodi cerevisia Lupulata salubrior existimatur & lapidior: viscerum obstructiones aperit, urinas pellit & menses. Cito tamen caput afficit, inebriat, ac somnolentiam, imo

imo incubum inducit, eoque certius quo cerevisia majori quantitate Lupuli referta, amariorque est, & Lupulus ipse constitutus fuerit. C. B. Behrens enim observat in *Selectis Dieteticis*, Lupulum juxta diversa loca variare, circa Ilenacum in Thuringia crescere excedentis amaritiei secus ac Brunsvicensem qui suavior est.

An vero Lupulata cerevisia calculo renum & vesicæ atterendo & expellendo conducatur, an e contra ad ejus generationem & concretionem faciat, a nonnullis ambigitur. Qui adversus calculum eam commendant, eo argumento nituntur, quod Lupulus diureticus sit & calidus. Qui usum ejus in calculo damnant, sententiam suam experientia suffulciunt, qua teste, cerevisiæ Lupulatæ, quæ apud Anglos Biera dicitur, usu, calculosorum paroxysmi exacerbantur: qui e contra Alæ, seu cerevisiæ cui Lupulus non fuit incoctus, potu leniuntur & mitigantur: præterea ex quo Lupuli in cerevisia usus apud Anglos introductus est, calculum apud eos epidemicum factum esse, multoque plures quam olim infestasse clamitant. Joannes Rajus illis potius assentitur qui usum ejus in cerevisia probant & commendant. Inde enim salubriorem fieri, ventriculo gratiorem & cibo concoquendo utiliorem asserit. Nec obstat, inquit, quod cerevisiæ Lupulatæ potus calculosis interdicitur, Alæ vero præscribatur a Medicis. Illud enim fit ad paroxysmos leniendos, cui usui Alæ ob lenitatem & lubricitatem seu levorem suum conducit, non vero ad morbum eradicandum, ejusve causam tollendam. Falluntur autem, pergit idem auctor, qui calculum epidemicum factum, ex quo Lupuli in cerevisia usus introductus, existimant. Nam quamvis Lupulus frequentioris hodie usus sit in urbe Londino quam unquam antehac fuerit, pauciores tamen inibi nunc dierum quam superiore sæculo, calculo laborant, ut ex accuratis D. Graunt observationibus patet. Quod ad calculum attinet, putamus liquores illos fermentatos spirituosos generationem ejus in corpore humano promovere, lympham seu sanguinis serum inspissando & ad lapideam usque duritiem coagulando. Quod experientia unicuique patebit, si sanguinis serum in spiritum vini aut ardentem cerevisiæ spiritum infundatur, quod statim concrevit sicut albumen ovi ignis calore coctum, ac tandem prorsus indurefcit. Insuper observare licet eos, qui vino indulgent & merum assidue bibunt, persæpe calculo & podagra vexari, quorum morborum eadem causa, eadem materia esse videtur, ideoque non raro in se mutuo transmutantur. Unde & aquæ potatores huic morbo minus obnoxios esse arbitramur; & ad calculum præcavendum plurimum conducere opinamur, si jejuno stomacho largior sit aquæ potus, quo renes & ureteres inundentur & proluantur: ita enim & meatus omnes urinarii dilatantur, & arenula una eluuntur.

Lupuli folia sicut turiones & strobili aperiunt, abstergunt, & roborant, ciborum concoctionem juvant, viscerum obstructions, lienis præsertim, tollunt, urinas pellunt & alvum laxant. In malo hypochondriaco, scorbuto, adversus diurnas febres, scabiem & alia cutis vitia, in fero lactis aut jusculis alterantibus cum vel sine Fumaria incocta commendantur. Succus adhuc valentior est, & bilem ac pituitam per alvum educere dicitur.

24. Carnis vitulinæ lbj. Radic. Lapathi sylvestris & Bardan. major. lotar. & taleolatum sectar. ana ʒi. Coque in lbij. tum adde turionum vel conor. & summatum Lupul. Fumar. ana M. ij. Bull. per horæ quadrantem pro duobus jusculis mane & sero hauriendis adversus serpignes, herpes & alia cutis vitia.

Externe insignis est Lupuli usus, observante S. Pauli in sedandis & mitigandis partium externarum doloribus, in subluxationibus & tumoribus œdematosis, itemque contusionibus membrorum: necnon in podagricis paroxysmis quos fotu cum Cerevisiæ coctus sedat.

Robertus Boyle *De utilitate Philosophiæ Experimentalis*, sequens pericarpium ad febrem quotidianam fugandam commendat.

24. Salis marini, turionum Lupuli recentium ana M. ij. Uvar. corinthiacar. ʒiij. Probe confusa, mixta, & in massam redacta carpis applicentur.

Semen Lupuli ꝯss. pondere pulveratum vermes enecare dicitur.

Radibus Lupuli vis aperiens & sudorifera tribuitur. Carolus Clusius auctor est *Lib. 1. rarior. Plantar. Hist. cap. ultimo, pag. 126.* vulgum & vetulas Salmanticenses Medicinam Empiricam facitare solitas, ad curandam alopeciam a lue venerea ortam hac ratione Lupuli radicibus uti.

Ejus radices pondere libræ unius probe lotas & a sordibus repurgatas per noctem in aquæ libris octo macerabant: postmodum in illa ipsa lento igne ad tertie partis consumptionem coquebant, vel etiam ad mediam partem, si vehemens esset alopecia. Decoctiorem servabant in usum. Ejus ꝯviij. mane ægris jejunis propinabant, deinde stragulis injectis sudorem provocabant. Addebant interdum Apii sive Selini hortensis duas aut tres uncias, & Graminis aliquot radices, & passas uvas a gigartis mundatas.

Lupuli turiones vel summitates usurpantur in syrupo de Lupulo dicto, in syrupo de Cichoria comp. *Ph. Regiæ Charas*, & in syrupo Byzantino simplic. *Mesuaei*.

M A J O R A N A.

Majorana duplex in Officinis nostris usurpatur, Majorana vulgaris & Majorana nobilis.

Majorana, Majorana vulgaris seu major, *Off.* Majorana vulgaris, *C. B. P. Inst. R. H. 199. J. Raii Hist. 538.* Majorana majori folio ex semine nata *J. B. 3. p. 2. 241.* Majorana sive Marum, *Dod. Pempt. 270.* Amaracus, *Matthiol. Fuchs. Lugd. Samplucus sive Amaracus*, Latinis Majorana, *Cordi:* Majorana vulgaris æstiva, *Parkins, vulgo, Mariolaine.*

Ex radicibus tenuibus assurgit humilis & fruticosa hæc stirps palmaris aut etiam dorantem alta, cauliculis sive furculis tenuibus, lignosis, plerumque quadratis, subhirsutis & tantillum rubentibus, in plures alas divisis, circa quas folia nascuntur ex adverso posita, Origani vulgaris forma, sed longe minora, incana lanugine obducta, odore fragrantem, sapore acrisculo, subamaro, aromatico & grato. Circa caulis ramorumque fastigium ex foliorum alis imbricatæ spicæ oriuntur seu capitula quam in Origano rotundiora, densiora, breviora, ex quaternio foliorum squamatum positorum ordine constata. Ex earum hirsutarum squamarum sinu prodeunt perpusilli flores albicantes, monopetali, labiati, quorum labium superius surrectum est, subrotundum, bifidum, inferius vero tripartitum. Ex calyce autem surgit pistillum posticæ floris parti infixum, & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina minuta, subrotunda, rufa, in capsula quæ calyx floris fuit recondita. In calidis Galliæ provinciis sponte nascitur. Hic in hortis colitur.

Majorana nobilis, Majorana gentilis, Majorana tenuifolia, *Off.* Majorana tenuifolia, *C. B. P. 224. Inst. R. H. 200. J. R. H. 538.* Majorana tenuior & lignosior, *J. B. 3. P. 2. 241.*

Hæc a vulgari in eo tantum differt, quod sit foliis tenuioribus & fragrantioribus. In hortis colitur. Utriusque Majoranæ folia & summitates floridæ in usum veniunt.

Analysi chymica, ex plantæ floridæ, demptis radicibus, ꝯv. per vaporarium distillatis prodierunt humoris primo turbidi, lactescentis, ob olei essentialis portionem aliquam cum phlegmate conjunctam, odore & sapore plantam virentem grate referentis, obscure salis, & obscure acidi, deinde inodori, manifeste acidi magis ac magis impense ꝯviij. ꝯxv. ꝯliij. Massa residua per retortam distillata præbuit humoris rufescentis empyreumatici, manifeste & impense acidi, austeri & subsalis ꝯj. ꝯvj. humoris rufi, alcali urinosi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ꝯj. ꝯv. gran. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti ꝯj. gran. lxij. olei tum essentialis fluidi, tum crassi foetidi & adiposi ꝯij. ꝯvij. gran. lxj. Massa nigra superstes penderat ꝯv. ꝯvj. quæ per horas 16. in crucibulo calcinata reliquit cinerum ꝯij. ꝯij. gran. xxiiij. ex quibus salis

salis fixi mere alcali ℥ij. gr. xxij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. gr. lvij. in calcinatione ℥ij. ℥ij. gr. xlvij.

Majorana saleem essentialem obtinet ammoniacalem cum multo oleo tum tenui aromatico odoratissimo, tum spisso empyreumatico crasso conjunctum.

Partibus tenuibus, salinis, oleosis, aromaticis & activis pollet. Cibus non solum pro gratia concilianda additur, sed etiam ad eorum flatulentiam emendandam, aut eorum concoctionem faciliorem efficiendam, iis præsertim qui flatus generant, ut Pisces, Fabis, Phaseolis & piscibus. Humores crassos & viscidos digerit & attenuat. Partium fibras torpidas & languide oscillantes excitat, inertium spirituum distributionem juvat, sanguinis motum fermentativum vividiorum efficit. Cerebri nervorumque meatus flaccidos & laxè subsidentes restituit & aperit. Auxiliatur cerebri & capitis frigidis morbis quovis modo assumpta. Valet ad pectoris vitia: stomacho utilis est: & ad uteri flatus ceterosque ejusdem frigidos morbos confert. Urinas & aquosos humores ducit, menses provocat. Jecinosos & lienosos juvare dicitur. Cum ceteris aromaticis usurpatur in affectibus capitis & nervorum, paralyti, apoplexia, vertigine, artuum tremore, spasimis & atonia fibrarum nervearum, ac speciatim in catarrhis. Præ ceteris commendatur in coryza & in olfactus læsionibus. Hartmannus in *Praxi Chymiatrica*, pag. 111. asserit in Majorana delitescere perfectum arcanum pro olfactu abolito.

Ejus pulvis ad ℥j. aut ℥ss. cum marmelada florum Aurantiorum quotidie mane jejuno ventriculo tamquam expertissimum in epilepsia remedium a nonnullis exhibetur, teste Roderico a Fonseca *Tom. 2. Consilior. Medic.* 80. Aqua distillata Majoranæ inter aquas cephalicas & nervinas recensetur, & aquas & spiritus cephalicos & nervinos, tum interne, tum externe adhibendos ingreditur.

Externe contusa vel pulverizata errhinum est optimæ notæ. Quin & ejus folia recentia inter digitos parum trita & naribus immissa sternutamenta excitant, & caput ita purgant. Idem præstant ejus aqua distillata, vel infusum naribus attracta. Nicolaus Chelneu Medicus Massiliensis sequens errhinum a se sæpius expertum in cephalalgia commendat.

24. Radic. Hellebori albi ℥ss. folior. Majoranæ pug. ij. Decoquantur in aq. ℥vj. ad consumptionem tertiæ partis; ore aqua pleno utere, naribus attrahendo, ex decocto parum calido in vola manus posito: in dolore atroci, levem enim exasperat.

Aqua Majoranæ distillata catarrho plurimum confert, affirmante S. Pauli, si loco errhini, ore prius simplici aqua vel vino repleto, volæ seu cavæ manui infusa, compressa alterutra nare, altera exhauriatur: quo errhino summa cum laude Fabricius focer ejus in principe Walensteinio usus fuerat.

Ex eadem herba exsiccata cucuphar adversus catarrhos & frigidas capitis affectiones cum ceteris cephalicis pulveribus parantur.

25. Folior. Majoranæ, Salvix, Rorismarini, Betonice, summitatum Lavandulæ & Stoechados, Radic. Iridis Florent. & Calam. aromatic. ana q. l. Fiat pulvis, ex quo fiat cucupha interpuncta, excipiendo hunc pulverem paucis Gossypio & includendo in panno sericeo, qui pileo assui potest vel in forma calanticæ gestari, præsertim hyeme.

De horum cephalicorum medicamentorum utilitate in capitis affectionibus nonnulli dubitant. Verum sæpissime capitis dolores & affectiones ex pericranio tantummodo affecto pendent: tuncque cephalica hæc externa maxime juvant. Nec minoris sunt utilitatis eadem medicamenta in illis affectionibus, quæ a causa interna pendent. Si enim attendamus ad vasorum sanguineorum communicationes, nullus dubitationi erit locus, quin cum sanguine tenuiores horum medicamentorum partes tandem ad interiora cerebri pervenire possint, ibique obstructions referare & prolapsum fibrarum tonum restituere valeant.

Ex Majorana exsiccata oleum essentialè distillatur fragrantissimum, quod si nova distillatione rectificetur, multum adhuc resinosa fecis post se relinquit, observante Fed-

rigo Hoffmanno Professore Hallensi. Hoc oleum maxime conducit in affectionibus paralyticis & nervinis, tum interne ad guttam unam aut alteram exhibendo cum Saccharo mixtum sub elæosacchari forma, tum externe eo nucham & spinam dorsi inungendo. Vertici quoque capitis illitum restaurare olfactum amissum Ettmullerus scribit. Familiare est malum infantibus ut nares obstruantur, difficulter respirent, & in lacte sugendo impediuntur: cui incommodo oleum Majoranæ, narrante Ettmullero, externe naribus illitum, pro resolvendo muco egregie succurrit vel solum ubi mitius, vel mixtum cum oleo Irino & infuso Nicotianæ, ubi valentius operari debet. Interne autem tuto non attrahi aut immitti debet propter acrimoniam. Balsamum Majoranæ paratur ex Majorana viridi in axungia porcina sæpius infusa & ex ejusdem olei essentialis guttis aliquot instillatis. Hoc a S. Paulli plurimum commendatur in catarrho & coryza, si eo pinnae narium & μετόφρυον inungantur. Eodem quoque nucha temporaque cum in modo dicto affectu, tum in aliis frigidis capitis affectibus utiliter inungi solent. Oleum essentielle Majoranæ in balsamorum apoplecticorum præparatione usurpatur.

4. Olei nunc moschat. ʒʒ. oleor. essential. Majoranæ, Lavandulæ, Rutæ, Thymiana gutt. iiii. olei Cinnamom. gutt. vi. olei Succin. gutt. x. M. F. balsamum.

Majorana usurpatur in pulvere cephalico, pulvere sternutatorio, decocto cephalico, syrupo de Artemisa, & in aqua apoplectica Pharmacop. Regiæ Charas.

M A L V A.

Inter plures Malvarum species tres potissimum in officinis usitatæ sunt, scilicet, Malva vulgaris flore majore, Malva vulgaris flore minore, quæ indiscriminatum usurpantur, & Malva rosea.

Malva vulgaris, Malva vulgaris flore majore, Off. Malva vulgaris, flore majore, folio sinuato, J. B. 2. 949. Inf. R. H. 95. Malva sylvestris, folio sinuato, C. B. P. 314. Malva sylvestris, major, Tabern. Icon. 768. Malva erratica 2. vel Malva equina, Brusels: Malva vulgaris, Parkins. J. Raii Hist. 599. Malva sylvestris, Gerardii, Omnimorbia nonnullis. vulgo, Mauve.

Radix ei simplex est, alba, paucis fibris capillata, alte in terram descendens, sapore dulci & viscido prædita: caules sesquicubitales & altiores, ex eadem radice plures, teretes, hirsuti, medulla sæcti, ramosi, minimi interdum digiti crassitudine fere. Folia singulatim per intervalla caules vestiunt, pediculis prælongis insidentia, subrotunda, imo, nonnihil laciniosa, in caulibus magis laciniosa, brevi & vix conspicua lanugine hirsuta, atrovirentia, in ambitu crenata. Flores ex alis foliorum exeunt plures simul, pediculis longis, tenuibus, hirsutis innixi, ampli, monopetali, campaniformes, patentes, in quinque segmenta cordata ad inum fere usque divisi, purpurei, saturationibus lineis striati, & nonnunquam colore albo variantes. Ex floris fundo emergit tubus pyramidatus staminibus purpurascens onustus: calyce sustinetur duplici. Interior quinque partitus arcte conniveret & quinque lineas eminentes ostendit. Exterior tripartitus est. Ex calycis fundo surgit pistillum infimæ floris parti tuboque infixum, quod deinde abit in fructum planum, orbiculatum, placentæ umbilicatæ seu caseoli formam referentem, calyce involutum, constantem ex plurimis seminibus reniformibus, singulis capsula sua membrancea peculiari cinctis axi fungoso, & striato ita coherente ut singulæ hujus axis striæ capsulam suam quasi articulatione quadam excipiant. Juxta sepes, semitas & in locis incultis & ruderatis sponte crescit. Folia, flores & semina usitatissima sunt.

Malva vulgaris flore minore, Off. Malva vulgaris, flore minore, folio rotundo, J. B. 2. 949. Inf. R. H. 95. Malva sylvestris, folio rotundo, C. B. P. 314. Malva sylvestris minor Tabern. Icon. 769. Parkins. J. Raii Hist. 599. Malva sylvestris repens pumila, Lobel. Icon. 651. vulgo, Petite Mauve.

Hæc omnibus suis partibus præcedente minor est. Radix non minus alte in terram descendit, ita ut difficulter extirpetur. Caules tenuiores, infirmiores, & in terram reclinati, hirsutiores etiam, verum lanugine breviori: medius tamen non raro erigitur. Eolia.

Folia minora, rotundiora, quæque in summis caulibus sunt minus laciniata, præterea nigricant magis, & canitiem quamdam ostendunt. Verum præcipua differentia est in floribus, qui multo minores sunt, & ex pallida purpura albicantes. purpureis lineis striatis. Non minus frequens est præcedente, & in eisdem locis proveniens. Indiscriminatum cum præcedente ad usum medicum legitur. Earum radices, folia, flores, semina usitata sunt.

Analysi chymica, ex foliorum & radicum Malvæ vulgaris recentium lbv. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, fere insipidi, & inodori, obscure acidi lbj. fixi. 3j. gr. lx. humoris limpidi, manifeste acidi, obscure subaulteri lbj. 3xij. 3vij. gr. xxxvj. humoris rufi empyreumatici, sale volatili urinoso copioso imprægnati 3j. 3iij. gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti gr. xlvij. olei 3ij. gr. xlij. Massa nigra in retorta residua pendebat 3iij. & densa erat: quæ rite calcinata reliquit cinerum leucophæorum (gris de souris) & densiorum 3j. 3vij. gr. xxvj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali 3vj. gr. lxij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit 3ij. 3j. gr. lxxvj. in calcinatione 3ij. gr. xlvj.

Malvæ succus chartam cœruleam non mutat, nonnihil glutinosus est, & saporem herbaceum satum tantummodo refert. Salem essentialem obtinet ammoniacalem cum oleo copioso, & uberiori phlegmate ita conjunctum ut mucaginem simul constituent, quæ igne in analysi destruitur. Attamen ab ea mucosa substantia Malvæ præcipua virtus pendet.

Malvæ in re alimentaria frequens olim fuit usus, & primum pene locum in mensis obtinuit, quæ hodie evuluit, culinis exulat, & ad Pharmacopœorum officinas prorsus relegatur. Pythagoras dixit Malvæ folium sanctissimum, referente Eliano *varie historie lib. 4. c. 17.* Apud veteres in quotidiano pene usu erat, ut exonerarent ventrem, quæ de causa & græcis *μαλὰχὴ πρὸ τῆς μαλακίας* ab emolliendo. Unde Martialis L. 10.

Exoneraturas ventrem, mihi villica Malva

Attulit, & varias quas habet hortus oper.

Galenus scribit nutrire Malvam mediocriter; & si trium istorum olerum. Betæ Lactucæ, & Malvæ succus comparatur, deprehendi ait, Betæ quidem tenuium esse partium, & abstergendi virtute donatum: Malvæ autem crassum magis & lentum: Lactucæ inter utrumque medium. Prisci non tantum coctam comedebant Malvam, sed etiam crudam in acetariis cum Lactuca: & adhuc apud nos nonnulli vere novo cymas, & cauliculos Malvæ, Asparagorum more, ex oleo, & aceto prima mensa manducant, ut venter fluidus evadat, sed caveant, ne sicut Cicero ab illis decipiantur. Scribit enim *lib. 7. Epistolar. Epistola ad Gallum*, se a Malva deceptum, quoniam ejus esus alvi persusionem concitasset.

Utraque Malva indiscriminatum usurpatur; humectat, emollit, lenit dolores, urinæ acrimoniam mitigat, & alvum blande laxat. Inter quatuor herbas emollientes communes primum locum tenet: suntque Malva, Althæa, Viola nigra, & Acanthus seu Branca ursina: quibus adhuc aliæ quatuor minoris famæ nonnunquam adjunguntur, Mercurialis nempe, Parietaria, Sicla vulgo Beta, & Atriplex. Omnium siquidem usus æque celebratur in decoctis enematum & cataplasmatum emollientium parandis. Galenus observavit Malvam minus quam Lactuca refrigerare, quod observare licet, inquit, si ex ambobus vicissim oleribus cataplasma ad calidum quempiam affectum, quale est erysipelas, componas; id quod scititare consueverunt, molliuscula folia perquam diligenter tundentes, donec ad levorem exactissimum redacta sint. Tum namque cognosces Lactucam manifeste refrigerare, Malvam vero modicum, & quasi tepidum quemdam calorem obtinere. Reipsa analysi in Lactuca sal essentialis nitrosus deprehenditur, in Malva vero ammoniacalis.

Malvæ succus ad 3vj. vel 3viij. utiliter exhibetur in viscerum inflammationibus, melancholicis, maniacis, & mulieribus ægre parturientibus, teste Matthiolo. Foliorum decoctum vel aqua distillata assidue pota in internis febrium ardoribus, peripneumonia, pleuri-

pleuritide, plurimum conferunt, dysenteriam mitigant, in renum, vesicæ, & matricis inflammationibus, & abscessibus, dysuria, stranguria, utilia sunt. Grælingius in *praxi* decoctum vel aquam foliorum Malvæ ad ℥iij. cum syrupi violacei ℥ss. urinæ ardorem & acrimoniam mitigare, & restinguere illico prima dosi asserit. Quo remedio Forestus semetipsum dysuria, laborantem curasse testatur. Florum Malvæ infusum in aqua, Thez ad instar, quotidie mane ad ℥ss. epotum a D. Chomel in *plantar. usual. hist.* tamquam expertum remedium in dysuria inveterata proponitur. Conserva ex Malvæ floribus parata ab Amato Lusitano *cap. 6. curation.* 58. & ab Hochstetero in *decad.* 6. *cap.* 2. *Scholio* in stranguria, dysuria, & aliis affectibus urinariis, uti & pectoris ægri tudinibus plurimum laudatur. Foliorum, & radicum cum Fœniculo, & Anetho decoctum lacti tantibus copiam lactis affert. Folia, flores, & radices in jusculis & apozematibus temperantibus, & emollientibus utiliter præscribuntur. Syrupus e succo foliorum Malvæ, & conserva ex floribus præparata adversus calculosorum dolores commendantur.

Malvæ radicum vel seminum decoctum ex aqua aut lacte per aliquot dies potum calidam tussim tollit, pulmonis exulcerationi medetur, & adversus phthisim commendatur. In clysteribus adeo frequens est Malvæ usus ut vix ac ne vix quidem ventrem emolliens ac dolores intestinorum renum, vesicæ, uteri mitigans clyster præscribatur, in quo Malva primas non occupet.

Parantur quoque ex ejusdem foliis fots, & cataplasmata externis partibus imponenda, ad dolores sedandos, inflammationes compescendas, humores acres temperandos, exasperata lubricanda, tumores duros discutiendos, emolliendos, resolvendos, & abscessus maturandos, & ad suppurationem perducendos. Coquantur ex aqua vel lacte. Sæpe adeps purissimus vel olea cum foliorum expressa pulpa consociantur.

24. Radic. Althææ minutim sectar. ℥ij. Folior. Malvæ, Bismalv. Violar. & Acanth. ana M. ij. Seminum Lini & Fœnu-Græci ana ℥j. Flor. Chamæmel. & Melilior. ana M. j. Decoquantur in aq. comm. q. s. Decocto effuso, cetera contendantur, & pulpa per setaceum trajiciatur. Unicuique hujus pulpæ libræ addi potest axungie porcinæ vel unguenti de Althæa ℥ij. vel olei Lilior. aut Chamæmel. ℥j. & coquendum iterum ad cataplasmatismis consistentiam.

In tinea, & ulceribus capitis, sicca crusta, decoctum Malvæ pro lotionē capitis singulariter commendatur. Ettmullerus hoc decoctum fieri jubet in aqua paululum acuatā cum lixivio acri, aut urina sana. Si vero tinea sit humida, & achores sint manantes, tum coquitur Malva cum Pisis in aqua simplici vel cerevisia. Alii unguentum seu linimentum parant ex Malva ejusque radice subacta cum butyro maiali non salito, & addita pauca camphora, & fit elegans linimentum, asserente eodem Ettmullero ad loca tinea, & achoribus affecta detergenda.

Malvæ folia usurpantur in syrupo de Althæa Ph. Regiæ Charas: semina in syrupo de Hysopo Mesue, Jujubino ejusdem, Trochiscis Gordonii, Looch sano Pharmach. Reg. Charas.

Malva rosea, Off. Malva rosea, folio subrotundo, I. R. H. 315. Malva rosea sive hortensis, J. B. 2. 951. J. Raii Hist. 600. Malva arborea sive hortensis, Tabern. Icon. 756. Malva hortensis, flore simplici, *Eysketens.* Haustula regia, Gesner. horti cui & Malva Romana: vulgo, *Rose d'Outremer* ou Tremier.

Ex radice longa, alba, lentum mucorem remittente, non alium quam Malvæ sylvestris saporem referente, assurgit ad arbusculæ magnitudinem, stipite crasso, solido, hirsuto, ramis aliquot brachiato. Folia alternatim longis mediocriter & lanuginosis pediculis ex caule oriuntur, singula, lata infima & primum erumpentia rotunda, superiora in caule angulosa, quinque fere aut septem interdum divisuris insecta, in ambitu crenata, supra obscurius virentia, infra albidiora, utrinque pilosa, superne tamen in nonnullis adeo brevi lanugine, ut vix discerni possit: ex quorum alis flores emicant, nunc singuli, nunc bini, terni, pediculis brevibus, successive plures, rosæ vulgaris magnitudine, monopetali, campaniformes, patentes, & in quinque partes profunde usque ad imum fere divisi, colore vel rubro, vel puniceo, vel saturo sanguineo, vel carneo vel albo, interdum.

interdum luteo, iique modo simplicès, medium occupante cono apiculis subluteis, & purpurascensibus prædito: modo multiplici petalorum fœtu luxuriantes. Insident autem hi calyci geminato, cana lanugine pubescenti. Fructum post se reliquant in pistilli formam compressum, & Malvæ sylvestris similem, sed majorem. In hortis feritur. Flores utituri sunt.

Ipsa planta, inquit Ettmullerus, minus temperata est, quam ejus flores rubri præsertim, qui blande sunt adstrictorii, & ob hanc causam a Paracello inter vulneraria relati. Gargarisma ex his floribus cum lacte paratum a S. Pauli commendatur pro tonsillis male habentibus, ut magnæ efficacæ remedium. Et ab Ettmullero laudatur hoc gargarisma anodynum in inflammationibus tonsillarum, angina, & faucium exulceratione. Quinetiam iidem flores exsiccati, pulverizati, & cum melle despumato, & aluminis tantillo mixti, ac gingivis illiti efficacissimum præbent remedium, affirmantibus iidem S. Pauli, & Ettmullero, adversus oris gingivarumque corrosionem & laxitatem scorbuticam.

M A L U S.

Malorum nomine fructus omnes molli tunica vestiti intelliguntur, ex quibus Poma præcipue commendantur. Quin & Pomum etiam generale nomen est, cujus significatio latius patet quam Mali: nonnulli enim nucem etiam hoc nomine complectuntur. Alii tamen nucem a Pomo ita distinguunt, ut Pomum sit quicquid foris habet quod edendo est, durum intus includit: nux quicquid foris duriore corio tegitur, intus habet quod edendo est.

Malus autem sive Pomus vulgo *Pommier* arbor est notissima, cujus duo genera distinguuntur, sativum unum, & agreste. Malus sativa iterum in duo genera dividitur, majorem nempe, & minorem. Major ad arboris mediocris magnitudinem assurgit, minor vero vix arbusculæ altitudinem superat. Eorum fructus Malum sive Pomum dicitur.

Malus sativa, vulgo *Pommier cultivate*, arbor est magis patula plerumque quam alta: cortice scabro, sæpe muscoso obtecta, foris cinereo, intus flavo ac levi potius quam aspero, materie alba vel candicante, fragili, mediocriter dura, & variis utensilibus parandis atque ad torni artificium haud incommoda: radice non valde multa, nec admodum profunda, sed in summo fere terræ obhærente. Folia ex rotundo oblonga, vel obtusa vel acuminata, inferne villosa magis quam superne, præsertim nova, in ambitu crenata, alternatim posita. Flores simul multi, ex brevibus tomentosis pediculis, suaveolentes, rosacei, singuli quinque petalis candidis vel purpurascensibus, in orbem positos constantes, apicibus in medio subflavis, & calyce viridi quinquepartito, qui deinde abit in fructum carnosum, fere globosum, plerumque utrinque umbilicatum, in quinque loculamenta divisum, seminibusque fœtum callosis & oblongis. Hic fructus Malum dicitur, magnitudine & figura varius: quippe alius rotundus, alius turbinatus, quidam angulosus. Sunt etiam qui ad pugni gemini magnitudinem accedunt, sunt & parvi, & mediocres: tunica omnes contexti vel pallida, vel flavescente, interdum rubra aut ex toto aut ex parte, rarius subcinerea, aut ad glaucum vergente, cui caro seu pulpa subest mitis, odorata in maturis, in immaturis & sylvestribus durior: sapore vel dulci, vel subacido aut vinoso, vel acido dulci: in sylvestri, austero atque acerbo. Pediculo suo unusquisque adhæret, eo ipso longitudine & crassitudine diverso, e parte inferna, atque ut plurimum cavata, rarius prominente emerso, in cujus opposito, parte nimirum superna, est id quod *πυδίσκος* quidam vocant ex Polluce, alii *οπωλιν*, umbilicus seu cavitas quædam, cui inutile floris residuum insidet. In ipso fructus medutillio, seu volva Scribonio dicta, semina latent oblonga, altera parte obtusa, altera acuta, qua petiolum spectant, intus latentia, per maturitatem nigra, membranis quibusdam cartilagineis, seu parietibus intergerinis sejuncta, ita ut singula in singulis latent cellulis, interdum etiam gemina, quorum medulla candida, sapore subdulci.

Malis

Mali unam dumtaxat speciem J. Raius agnoscit. Infinitas quæ feruntur species, varietates tantum esse existimat, accidentibus quibusdam, magnitudine, figura, maturefcendi tempore, differentes, quæ sationi originem suam debent; cum ex feminibus satis novæ in dies exoriantur. Nonnihil varietatis quoque ex infitione emergit, qua nempe succus ex acerbo aut acido in mitem mutatur.

Amat quævis ferè loca. Malus, si ferventiora excipias, sed maxime temperata aut etiam humidiora, non tamen frigidissima. Rara est in interiore Italia & Gallo provincia ob cœli fervorem. A Normannis ob potum quem ex ejus fructu parant, præcipue celebratur & feritur diligenter.

Mala seu Poma apud nos secundas mensas toto fere anno instruunt. Eorum, ut diximus, plures sunt differentiæ, quas hic recensere operosissimum & inutile foret. Quasdam tantum apud nos usitatores indicabo.

Mala Paradisiaca. *Ruellii de natura stirp.* 251. Poma seu mala præcocia. *Tabern. Icon.* 998. vulgo, *Pommes de Paradis*: præparva sunt, mellea dulcedine, præcoci celeritate quasi verna, & omnium fere Pomorum fugacissima. Alia fructu sunt candido, alia fructu rubro.

Poma Rambura *Ruell. de n. stirp.* 251. vulgo, *Pommes de Rambour*; prægrandia, rotunda, callo fragili, tenero, mira & suavitate gustus & teneritudine, ita ut in ore frusta liquecant, sed ut fugientia diu servari non possunt. Facile ad prunas assantur, & ægris potissimum destinantur.

Poma Capendua, *Ruell. de n. stirp.* 251. Poma Capendita, Curtipendia five Curtipenda, *Carol. Steph. Pred. rustic.* 147. Mala Cestiana quibusdam, *Lugd.* 286. Mala Curtipendula dicta, *J. B.* 1. 21. vulgo, *Pommes de Courpendu* ou *de Capendu* ou *Pommes de Bardin*. Sic dicta five quod brevi pendeant pediculo, five Carpendula. *Tr. 78* hæc a fructu, ut vult *Lud. Duretus*, quod inter fructus primus teneant: magnitudine media, colore alia griseo, alia rubro, alia rufa, alia dura, odoratu suavia, saporis grati, minime fugacia.

Renetea, Mala Prasomila, *C. B. P.* 433. Poma Renetia, *Caroli Stephan. Pred. rustic.* 147. acido dulcisa sunt & vulgatissima, quorum plures distinguuntur species; alia enim e viridi pallescunt, *Renettes vertes*; alia albicant, *Renettes blanches*; alia flavescent, *Renettes rouges*; alia e viridi ferrugineo colore distinguuntur quæ *Renettes grises*, & inter cetera plurimum commendantur.

Rosea Mala *Petri Gontier de sanitate tuenda* 196. & Poma Appiana ejusdem: Mala Apiola & Milerosa *Matthioli*. quorum species duæ, majora & minora sunt: colore albo & roseo elegantissima, inodora, sed propter coloris gratiam, & propter aquæ deliciosæ ubertatem, qua os mandentium abluunt & sitim restinguunt, a principibus, foeminis aut aliis delicatulis plurimum expetita.

Passipoma seu Calvilæa, *Petri de Gontier sanitate tuenda* 196. Passipoma, *Ruell. de n. stirp.* 251. mediocri sunt magnitudine, turbinatiore figura, carne suavi, dulci, præterea, gustu perquam jucundo, semine per maturitatem in utero sonante. Eorum tria sunt genera, alba & inodora, *Calvilles blanches*; rubra, foris & intus rubeo colore tincta, & odore quasi violaceo fragrantia, *Erythromelon* magnum, *Parisiacum*, *J. B.* 1. 13. *Calvilles rouges* ou *Calvilles d'automne*: dilute rubentia, *Calville clair*. Saporis gratia omnibus aliis, ut mihi videtur, antecellunt; potissimum si nimis non maturuerint, quo tempore farinacea gustu percipiuntur. Sed ut mire placent, ita cito fugiunt.

Poma Castinia, *Ruell. de n. stirp.* 252. *Pommes de Chataignier* ou *de Martrange*: sunt oblonga, dura, mediocri magnitudine, sapore austiore quasi castanæ.

Poma Francetura, *Ruell. de n. stirp.* 252. *Pommes de francatu*. Rotundo habitu & amplo, colore partim rubro, partim luteo, grata acerbitate, quæ tandem in dulcedinem degeneret. Diu servari possunt & annicula sæpe reperiuntur.

Poma Fœniculata oblonga sunt, mediocri magnitudine, colore e cinereo ferrugineo, sapore grato, dulci, saccharato, ad Anisi vel Fœniculi fere saporem accedente. Ideo *Renouilletes* ou *Pommes d'anis*.

Harum & aliarum fere innumerarum Malorum Specierum non eadem est temperatura. Exsunt igitur, qui de Pomorum qualitatibus iudicium ferunt nulla adhibita distinctione. Ratione saporis quem Medicus primario respicit, alia sunt dulcia & fragrantia ut nostra Calvilæ, & acido dulcia ut Renetæ quæ per tempus omnino dulcescunt, quæ utpote temperata saluberrima censentur, frigidis aut debilioribus stomachis conveniunt, reficiunt, ac nutriunt, & egregium præbent alimentum medicamentosum. Alia sunt acida, ut sunt ea quæ dicuntur apud nos *Pommes cossinates*, quæ refrigerant, conducuntque ventriculo crasso ac viscido humore repleto, utpote quem acida huiusmodi incidunt ac detergunt. Flatus tamen, & alvi obstructions pariunt: & si cruda frequentius comedantur, nervis nocent. Quædam sunt aquosa, & fatui saporis, quæ cum facillime in ventriculo corrumpantur, nullius fere usus sunt. Quædam austera sunt, ut *Poma Castinæ*, quæ crassioris sunt substantiæ, tardius per alvum descendunt, eamque sistunt, constringunt, & roborant. Immoderate comesta colicos dolores pariunt.

Rejicienda omnis generis Poma, antequam in arboribus maturuerint, decerpta. Concoctu enim difficilia sunt, tarde permeant, pravi sunt succi, & eximie nocent: unde variis, & gravibus morbis tenentur pueri, feminaeque, ingluviem Malis vix dum inchoata maturitatis explentes. Cruda omnia, recens lecta flatulenta sunt, in debilioribus ventriculis difficile coquuntur, colicos dolores pariunt, & a nonnullis dicuntur nervosis partibus infensa. Optima sunt Renetia nostra, quæ in hyemem, & ad proximum ver usque asservantur, cept non ita cruda, humida, & flatulenta: ita enim maturitatem quam non plenam a sole acceperant, ab ætate nanciscuntur.

In repositione Poma caduca bene separanda, ne putredine sua cetera inficiant. Cælo sereno collecta super assibus collocantur, vel super palea triticea in loco frigido reponantur spectantibus fenestris ad aquilonem, vel in hordei acervo sepeliantur. Ab aliis per seriem in dolio, substrata, & superimposita palea, reconduntur; sic extructis variis Pomorum, & paleæ areis aut stratis, donec impletum sit dolium, illud ita accurate operiunt, ut aerem non admittat. Sic in vernum usque tempus durant, ac magna copia huc ex Arvernæ nobis quotannis afferri solent. Verum ne a frigore nimio congelentur, diligenter cavendum est: ideoque cum gelu vehementer ingruit, vel stragulis superjectis, vel telis cannabinis aqua madidis vel copioso stramine præsertim avenaceo, contegenda sunt, vel in cellam subterraneam profundiorē recondenda, ubi a gelu etiam vehementissimo tuta, & illæsa latitant. Quod si incuria semel congelata fuerint, non igni admovenda ut restituantur, sed in aquam frigidissimam conjicienda, ut pristinam naturam recuperent: gelu scilicet ab interioribus ad externam Malorum superficiem, quæ glacie paulo post cooperta reperitur, revertente: quod equidem mirum. In ovis congelatis non modo idem evenit, sed etiam in omnibus corporis humani partibus quæ gelu rigent; quare talis perniciōibus affectis idem præstitisse auxilio fuerit.

Cossione, & assatione omnium malitia emendatur, & flatulenta tollitur. Coquendi autem varia est ratio. Assantur, elixantur, frignantur, variis modis condiuntur cum saccharo, cum butyro, aut aromatis quibusdam. Ex his placenta conficiuntur, opera dulciaria diversa fabricantur, pasta gelatinæ parantur. Secta per medias, seminibus membranisque purgata in furno siccantur.

Licet Poma sint cuilibet genti gratissima, quibus ob salubritatem, & suavitatem odoris saporisque nec ulla menta caret nec officina pharmaceutica, quæ eorum succis utitur ad confectionis Kermeticæ, & syrupi Regis Sapor condituram, ut etiam ipsorum carne ad unguenti Pomati confectionem, nihilominus Arabes de illis sinistre admodum sentiunt. Avenhoes *V. colligit cap. XL* sic loquitur. „Poma generant grossam ventositatem in secunda, & tertia digestionē, & possunt inducere phthisim, & hæcticam: quia flatus ab illis elevatus habet proprietatem ad erodendas arterias pulmonis.“ S. Sethi illa proprietate quadam nervis obesse scribit. Rhasis ad *Almanzorē*, implere Poma viscosi humoribus stomachum: in *Aphorismis* vero Poma acria obli-

oblivionem inducere asserit. Hippocrates quoque *Lib. 5. Epidemior. sect. 7.* docet oculis noxam asserre Lentem, Poma dulcia, & olera: Idem *Lib. 3. de Dieta IX. 4.* inquit: „ At Poma fortiora sunt, quam pro humana natura. Melius est igitur a Pomis abstinere. Si vero quis cum cibus utatur, minime deliquerit. “ Caspar Hoffmannus Pomorum crudorum malitiam comprobatur exemplo cujusdam Jurisconsulti Scipionis Gentilis dicti. Hic laborabat vertigine, quam duo maximi Medici frustra tractabant. „ Re-
 „ lata re, inquit, ad Matthæum patrem, qui tum in Anglia vivebat, responsum venit.
 „ Tu nimis caperis crudis Pomis post prandium, & cœnam, quæ indicibiliter corrum-
 „ puntur. Abdica, & viceris. Factum fuit ut dictum est. “ Nec magis Pomis fayer S. Pauli in *quadr. Botanico*, qui sexagesimum tertium ætatis annum ægens narrat se ab anno quadragesimo cordis palpitatione per longa mensium intervalla, & plerumque sub autumnum infestari, quæ quidem a Pomorum crudorum esu augebatur. Hæc autem sunt illius verba. „ Laudabunt igitur alii, quanto velint opere, usum Pomorum adversus
 „ gravissima cordis symptomata, per me licet: ego vero, qui antehac nunquam esum
 „ mitiorum sed crudorum Pomorum a prandio, & cœna averfatus sum, manifeste ad-
 „ verti, me non quidem vertigine, instar Scipionis Gentilis, corripui, sed perfacile ab
 „ illorum esu cordis palpitacione infestari, eamque pertinacius mihi molestam fuisse, nisi
 „ sub autumnum venam brachii ferro incidendam curarim; ab iis crudis, licet miribus,
 „ jam abstinere aut rarenter iis vesci sum solitus: præsertim cum semel atque iterum
 „ incubum ea nocte sim passus, qua a cœna suavitatem Pomorum crudorum captus, ad
 „ sattetatem usque ea esitavi. “ Galenus *de cibis 8.* scribit Poma, & Pyra medica-
 „ mentum potius esse quam alimentum. Idem succi Malorum pravitatem arguit ex eo
 „ quod expressus succus facile acescat, & ebulliat statim ut mustum. Quod de crudis Po-
 „ mīs intelligendum. Cocta autem minus nocere idem Galenus *lib. de viscu atten. 2.*
 „ concedit. Schola Salernitana cap. VII. de vitandis cibis sic canit:

Persica, Poma, Pyra, & Lac, Caseus, & caro falsa:

Et caro cervina & leporina, bovina, caprina:

Atra hæc bile nocent, suntque infirmis inimica.

Dicuntur & calculum illis generare, qui ad satietatem utuntur, inquit Arnaldus Vilanovanus, in *commentariis in Scholam Salernitanam*.

J. Bauhinus se vel suo periculo didicisse scribit fungosam Pomorum substantiam ventriculo frigidiori atque intestinis haud esse commodam. Nam præterquamquod diu in ventriculo obhærescit, flatus excitat atque dolores: adeo ut ab illis, coctis, & crudis abstinere cogeretur. Pyra vero sive cruda sive cocta facilius ferebat, meliusque digerebat. Anafarcam ab iisdem nimia quantitate ingestis ortam aliquando fuisse, particularis Ridlini observatio est in *Actis Lips. ann. 1709. p. 317.*

Verumenimvero quidquid dicant Pomorum accusatores, Poma sanis alimentum præbent familiarissimum, & quamplurimis saluberrimum, ægrotantibus quibusdam non solum innocuum, sed etiam utile, in primis melancholicis, si eis in prandio, & cœna vescantur, aquam tantummodo pro potu bibentes. Sic enim facile digeruntur: ægre verè concoquantur in ventriculo, si vino consocientur. Consistendum est tamen ea non omnibus naturis convenire, non nimia quantitate devorari debere, nec nisi bene matura comedenda, sæpius cocta crudis anteponenda; nec sola, sed cum cibus, & præsertim cum pane esitanda, & diversa Malorum genera diversis naturis, aut affectionibus esse accommodanda. Ipse Galenus nos docet quodlibet genus Mali in suo genere non spernendas dotes obtinere, nec a mensuram honore repellenda. Austeris Pomis utendum, cum in ventriculus vel propter calidam intemperiem, vel copiosam humiditatem imbecillus fuerit; acidis vero, quando crassus succus, qui non magnopere frigidus fuerit, in stomacho collectus fuerit: alvum quidem humectant, & dejectiones movent, incidendo crassos humores, qui in ventriculo sunt; quod si vero ventriculus purus, & pravi humoris expertem invenerint, ventrem magis sistunt. Dulcia autem Mala cum ad calidam qualitatem vergant, frigido ventriculo conveniunt, ventrem solvunt, minimeque inflationes movent, ac saluberrima

berrima habentur. Calvilæ, & Renætia ceteris antepono: hæc acido-dulcia sunt ac per aliquod tempus asservata prorsus dulcia evadunt: illa prorsus dulcia sunt. Utraque gustu sapido grato, odore fragranti. Unde non immerito inter cardiaca recensentur, nempe ratione tenuium partium, quibus donantur.

Analysi chymica, ex Renætorum Malorum lbv. semotis seminibus, membranis cartilagineis, & pellicula, per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, fere inodori, & insipidi, obscure acidi lbj. ℥ix. ℥ij. gr. lx. humoris manifeste acidi magis ac magis impense, deinde magis ac magis austeri lbj. ℥ix. ℥vj. gr. xxxvj. humoris rufi empyreumatici, impense acidi, & maxime austeri ℥iij. ℥vij. gr. xliij. olei spissi ad instar extracti ℥ij. gr. xxx. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. quæ per sex horas rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. gr. xxij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥j. gr. xxxvj. fuerunt extracta. Partium iactura in distillatione fuit ℥iij. ℥iij. gr. xlvij. in calcinatione ℥iij. ℥v. gr. xlvij.

Calvilæ mala humores præbuerunt minus austeros, paulo minus acidos, oleum minus crassum.

Utraque Mala contusa, & expressa succum præbent sapore dulcem, nonnihil mucosum, musto fere similem, qui per fermentationem vinosus fit, ac tandem acescit. Succus fermentatus, & vinosus non parum spiritus ardentis distillatione fundit. Mala, & eorum succus odorem fragrantissimum, & sæpe sua vehementia molestum spargunt. Salem essentialem obtinent tartareum, sed tenuiorem quam in uvarum succo, qui quidem sal fermentatione vel leviori volatilis fit, & in auras dissipatur. Tenuibus hiæce partibus salino-acidis cum sulphureis aut mucosis nonnullis etiam tenuibus intermixtis, & consoctis. Mala, & eorum succus plurimum pollent adversus melancholiam hypochondriacam, & alias melancholicas affectiones, spissiore sanguinis, & humorum crasim dividendo, attenuando, blandam in sanguinem fermentationem suscitando, obstructions resolvendo; cordis palpitationi, spasmodicis motibus sæpe medentur, & hac ratione inter cardiaca medicamenta recensentur. Alvum blande laxant, & pertinaces alvi melancholicorum constipationes solvunt. Bilem subtilem, & acriorem temperant, & involvunt, atque in febribus ardentibus plurimum conducunt: sitim sedant, & eorum decoctum pro potu vel julapia ex his parata febricitantibus utiliter exhibentur. Profunt etiam in ictero, in hepatis, & glandularum mesenterii infarctu. Cocta Mala, tenuioribus partibus exhalatis, succo suo mucoso tartareo abstergentem, emollientem, involventem, temperantem & orgasmicos sanguinis commotiones compescentem qualitatem offerunt, tussim leniunt, expectorationem promovent; & in decoctis bechicis usurpantur. Hæcticis, phthisicis utile præbent medicamentosum alimentum. Serum lactis in quo Renætæ aut acida Mala decocta fuerunt, æstuantia viscera temperat, humorum effervescentiam compescit, ardore & acrimoniam demulcet, obstructions aperit, & alvum blande emollit & laxat.

℥. Seri latis ope coaguli vitulini separati lbj. Poma Renætæ redolentia taleolatum secta n. ij. Coquantur per semiquadrantem horæ. Fiat colatura, qua dissolve syrup. de Pomis simpl. aut alterum pro indicatione. Hauriat æger per vices vel mane jejuno ventriculo, vel tertia, aut quarta quaque hora, ad ℥v. vel ℥vj. pro singula dosi.

℥. Radic. Cichor. Fragr. ana ℥j. cortic. Tamarisci, & Cappar. ana ℥ss. Coquantur in aq. communis lbij. ad lbijss. Tum adde Malum Renætæ taleolatum sectum, & fol. Agrimon. Hepatic. Ling. cervin. & Ceterach. ana M. j. Summitatum Lupul. M. ss. Coquantur per semiquadrantem horæ. Fiat colatura pro apozemate aperiente, in quo dissolve syrup. de Pomis vel Violar. ℥iij. Dividatur in sex doses.

℥. Hordei perlati, & Orizæ ana ℥ss. Radic. Gramin. M. j. Coquantur in aq. comm. lbij. ad lbij. Tum adde Liquiritiæ rasæ, & contusæ ℥j. Passular. excinatar. ℥ss. Ficus, & Dactylos ana n. iij. Coquantur per horæ quadrantem. Sub finem adde Pomum Renætæ ad ignem tostum. Fiat colatura, pro decocto pectorali.

Gesnerus in vitis pulmonis, & dyspnœa Pomum assum excavatum, & drachma thoris repletum felici cum successu comedendum dedit. Idem remedium adversus pleuritidem plurimum commendatur. Sudorem nonnunquam movendo sanat. Quidam cum succo Pomorum acidorum limaturæ martis affuso tincturam seu extractum martis præparant in viscerum obstructionibus utile. Alii salem martis cum syrupo de Pomis simplici vel purgante confociant ad puerorum, & infantium cachexiam debellandam, necnon etiam ad rachitidem incipientem arcendam.

℞. Salis martis ℥ij. Solve in infusi Gentianæ ℥j. Adde syrup. de Pomis simplic. ℥ix. Misce Dosis ℥ss. ad ℥j. bis in die.

Externe cataplasma ex carne Pomorum igne assorum, vel in aqua aut lacte coctorum pulmenti ad instar in ophtalmia, & inflammationibus aut doloribus oculorum, necnon etiam ad oculos ex percussione, & contusione vulneratos plurimum commendatur. Nec minori commodo Poma putrida oculorum inflammationibus aut tumoribus quibuscumque imponuntur. Memorabile est experimentum, quod S. Paulli refert in *quadr. Botanico*. „Recordor, inquit, honestissimam matronam mihi fassam, sibi a Lithotomo quodam Stralsundensi, femur gangræna correptum, omnino restitutum esse, postquam illius suasu Poma putrida confusa, & sine ullius liquoris affusione cocta, cataplasmatibus forma semel atque iterum applicuisset. “ Ab Ettmullero aqua ex Pomis putridis per alambicem distillata magnopere laudatur in quibusvis inflammationibus, & contra gangrænam; non secus ac adversus fluxus sanguineos, vulnere, atque ulcera maligna putrida antiqua ex quacumque causa orta, ut & in ambustis. „ In hac aqua, inquit, idem, si solvatur Mercurius dulcis, vel saccharum saturni, fit egregia ad ulcera phagedænica, telephia, & cacoethea, quæ experta est a quamplurimis, & arcana esse dicitur nonnullis: item in cancro putrido, & corrosivo prodest, si scilicet linteum quadruplicatum hac aqua humectatum imponatur, & quidem hoc non in cancro sololum, sed etiam in ulceribus corrosivis verum esse experientia Chirurgorum constat. “ Hactenus Ettmullerus, qui etiam eandem aquam cum saccharo saturni mixtam, & cum linteis impositam egregiam dicit in ambustis.

Succus Pomorum usurpatur in confectione Alkermes Ph. Reg. *Charas* in syrupo de Pomis laxativo *Regis Sapor*, & in syrupo de Pomis comp. D. Blondell. In collect. *Pharmac. Penicher*. Poma Renetæ usurpantur in unguento pomato officinali *P. Reg.*

Inter omnes ex fructibus paratos potus post vinum, Pomaceum præstat. Hoc utuntur præsertim inferioris Neustriæ sive Normanniæ populi, vocantque vernacula lingua *du Cidre*. In Vascitania, necnon in quibusdam Hispaniæ regionibus, ubi ob calis inclementiam exiguus est vini proventus, familiaris etiam ejus est usus. Sic fere conficitur.

Poma leguntur carnis solidiusculæ, & multi succi, medio circiter Septembre, celo sereno. Hæc in acervum congeruntur, & soli per dies triginta exponuntur, ut qui in iis redundat aquosus humor, consumatur. Hæc sinuntur, donec maturitatem fere adepta sint, quo scilicet tempore gratum exhalant odorem. Si enim nimis maturerent, Pomaceum fiet aquosum debile: quare debent esse in primo maturitatis gradu. Deinde molis versatilibus, & trusilibus contunduntur, prælo committuntur, tum in cupas deferuntur, ubi vini in modum fervent. Quod si Mala sint asperioris saporis, solidæ carnis, & pauci succi, modicum aquæ vel in cupas vel in prælum aspergitur, ut facilius comminuantur, & Pomaceum non pinguescat. Qui primus succus exprimitur, Pomis vi præli non conculcatis, sed mola tantum crassiuscule confusis, ceteris omnibus dulcior meliorque existit, & seorsim in dolis potest recondi. Poma vero in tinis residua post sufficientem fermentationem, & ebullitionem prælo committuntur, ut denuo conculcatus succus eliciatur, qui vinosior dici potest, & priori potentior seu acutior. Hic dolis inclusus de novo ferverescit, fermentatione purgatur, ac tandem in vasis rite oclusis, partibus heterogeneis secretis clarus evadit. Secundarium Pomaceum fit, cum magma Pomacei conteritur secundo, & comminuitur, tum multa aqua affunditur, maceratur ac tandem ferverescit. Hoc longe debilius famulatio debetur.

Est alter Pomacei parandi modus, sed hoc priore longe inferior: cum scilicet ipsa Poma contusa, & contrita in dolium injiciuntur, quod aqua postmodum repletur, mace-
ratur, fermentatur, despumatur, donec aqua Pomorum virtute sit imbuta, & succo vi-
noso saporata: hinc usui asservatur.

Varie autem sunt Pomacei differentiae; a colore, sapore, & parandi modo petita.
Aliud enim coloris est rubelli, ut quod fit ex Pomis foris intusve rubescentibus: aliud
flavescentibus, & est coloris Citrii, unde Citrum, & corrupte Cidrum nominari nonnulli con-
tendunt. Licet alii hoc nomen derivent a Sicerâ, antiquissima voce, quæ licet Hebraea,
tamen latinum sonat, & omnem significabat potionem quæ extra vinum inebriare potest.
Aliud ut aqua limpida clarescit.

Paratur delicatissimum Pomaceum ex Pomis dulcibus, & fragrantibus, quod gustu dul-
ce acutum deprehenditur. Mediocriter calefacit, satis nutrit, & omnibus stomachum fri-
gidum habentibus utile. Dum recens est, status generat.

Ex acidiusculis Pomis quod concinnatur, acidiusculum quidem est, sed æstate magis
clarescit, minus calefacit, sitim extinguit, sed frigidius, & crudius existit, difficilius di-
geritur, atque modicum nutrit. Acidum autem Pomaceum, si hoc habeat a Pomis
acidis, siue acorem tempore contraxerit, facile permeat, jecori, & stomacho æstuantibus
apprimè utile est, bilem obrundit, vomitus, & fluxus biliosos sistit.

Quod si dulcibus acida Poma misceantur, citius acescit, sed non omnino illaudandum.
Ex Pomis sylvestribus quod fit, diutius servatur, sed non æque jucundum: asperum
est & sanitati minus proficuum; nonnisi post longum tempus assumendum.

Recens paratum, nondum desecatum insalubre est, obstructions facit, cephalæas pa-
rit, stomachum lædit, at vero ex Pomis suo tempore collectis, bene maturis, nec diu-
tius asservatis paratum, si bene desecatum fuerit, & media ætate bibatur, omnium sa-
luberrimum. Tunc quippe vini vires prope æmuletur, humectat & nutrit, caput non
ferit, viscera non calefacit, a morbo se recolligentibus, phthisicis & præsertim melan-
cholicis apprimè utile censetur. Vetus quod existit non ita laudandum.

Malus agrestis, *Pommier sauvage*. Minus fere procera est quam sativa, tortuosior,
ramosior, strigosior, materie, ut putatur, duriore firmioreque. Multiplex ramorum &
furculorum incondita divisura agrestem & incultum habitum facile ostendit. Folia quam
sativa magna ex parte minora, constrictiora. Flores sativis similes, sed fere minores,
egregie odorati, interdum subrubelli. In fructu differentia præcipua; qui parvus & ra-
ro Juglandem æquans, magnitudine fere Mespili, sed figura rotundior, longiusculo, ac
tenui pendet pediculo, cortice seu cute viridi, tandem & flavescente, quorundam etiam
pulchre rubente. Sed nec substantiæ mollitiæ, nec saporis convenientia unquam ad sativa
accedunt, ac ne quidem ad infimæ notæ acidissima vel austera. Tanta pollent adstrin-
gendi facultate, tantaque acerbitate, ut esui plane inepta, nec unquam coctura aut
alio modo fiant apta. Malorum agrestium non minus quam hortensium & cultorum
plures habentur species, quorum enumeratio inutilis foret. In sylvis & sepibus frequen-
ter occurrunt.

Fructus vehementer austerus est, acidus & adstringens; nec minus succus e contusis
& prælo expressus, cujus usus est apud quosdam, & agresta a nonnullis dicitur. Pisces
in eo coctos firmiores fieri & sapidiore affertur.

Succus ille cum flore Cerevisiæ mixtus & impositus utilis dicitur adversus ignem sa-
crum, scabiem, inflammationes quasdam, potenter enim repercutit. Oculis instillatus eo-
rum inflammationes sedat. J. Rajus illum ad scrophulas commendat.

4. *Inquit*, succi Pomorum sylvestrium q. s. eoque calefacto diligenter detergantur
ulcera strumosa. Deinde lana nigra oleo e pedibus bovinis prius humectata tepide
imponatur: quæ per aliquod tempus continuata strumas sanant.

MALUS GRANATA five PUNICA.

Granatæ seu Punicæ Mali genera duo in officinis distinguuntur, Punica fativa & sylvestris. Hæc Balaustium a nonnullis dicitur; illa vero in plures adhuc species dividitur ratione magnitudinis fructuum, saporis aut coloris, ut mox dicemus.

Observandum est Mali Punicæ flores & fructus diversa nomina sortitos fuisse apud veteres. Flores fativæ Punicæ *Κύτινος* dicuntur Dioscoridi *L. 1. cap. 152.* & Galeno *6. simplic.* At Galeno *6. secundum loca*, cytinus fructus rudimentum est, quod deciduo flore primum apparet & formatur; & Plinio *L. 23. cap. 6.* „Primus hujus Pomi par-
„tus florere incipientis cytinus vocatur græcis: & in hoc ipso cytino flosculi sunt,
„antequam scilicet malum ipsum prodeat, erumpentes, quæ Balaustia vocari diximus.“
Hæc Plinius. Verum *Βαλάνος* sylvestris Punicæ flos est Dioscoridis *L. 1. c. 154.* Officinæ Plinium sequuntur, & Punicæ tam fativæ quam sylvestris flores citra distinctionem Balaustia vocant, quibus cytinorum appellatio de fativis ignota est. Cytinus Theophrasto calyx est floris, quo flos continetur: adeo ut cytini significatio apud græcos ambigua sit.

Mali Punici putamen, quod tamquam corium sit, Pomorum cute durius, nucis involucro tenerius, malicorium vocant, nonnulli psidium, quod græcis *Σίδιον* Dioscoride mone, nunc *τὸ τῆς ραῖς δέμμα ἀπὸ τοῦ λέπειν*, id est decorticare dicitur. Plinius loco citato, sic loquitur: „Vulgus ex Punicis acerbis coria perficere novit, ob id Malicorium appellant Medici. Cicus vel cicum Varroni membrana est tenuis, acinos in malo Punico discriminans.“

Granata five Punica Malus fativa, *Off. Punica* quæ Malum Granatum fert, *Casalp. pin. 141. I. R. H. 636.* Malus Punica fativa, *C. B. P. 438.* Malus Punica, *J. B. 1. 76. Raii Hist. 1462.* Malus Granata five Punica, *Tabern. Icon. 1033.* vulgo, *Grenadier Domestique* & fructus Granatum five Punicum Malum, *Grenade.*

Humilis arbor vel potius frutex est, quamvis interdum culta, folionibus abscissis injustam etiam arborem excreseat, ramis tenuibus angulosis brachiata, quos armant spinæ rigidae aliquot, oblongæ, subrectæ, cortex obducit rubescens. In his folia incondita, Myrti vulgaris vel Oleæ æmula, non ita acuta, nitide virentia, pediculis annexa rubentibus, rubrisque intercurrentibus venulis prædita, adversa parte nervosa, odore gravi, præsertim si manibus contractata naribus admoveantur, canum halitum feliumque urinae graveolentiam aliquo modo referentia. Ex ramorum lateribus flores emicant rosacei, pentapetali, punicei, quorum medium occupant complura stamina cum suis apicibus, quorum cytinus seu calyx, Puniceo etiam colore fulget, uncia longior, coriaceus, campaniformis, in quinque lacinias mucronatas divisus, quæ postea Pomi succedentis umbilicum coronant. Calyx abit deinde in fructum fere globosum, hinc inde nonnihil compressum, variae magnitudinis, maximis Malis fere æqualis. Cortex mediocriter crassus veluti coriaceus, duriusculus tamen & fragilis, ante maturitatem viridis, ac levis, post puniceus & rugosus, qui tandem etiam ad spadiceum accedit, intus luteus, gustu adstringens, numerosis acinis plenus, in varia loculamenta dispositis, in aliis colore intense rubro, in aliis amethystino, succo vinoso abundanti repletis, dulci alias, alias acido, interdum medio, favorum modo dispositis, carnosissimis membranaceisque dissepimentis seu parietibus integerrimis circumseptis, amaris, modo candidis, modo purpurascens, cum placenta in medio sita. Singuli acini semen seu granum condunt unicum, oblongum, gigartorum vitis simile, constans ligneo cortice & nucleo amaro, non tamen sine adstrictione. Reperitur singulare quoddam hujus Mali genus quod nullum in acinis semen continet, verum hoc accidentarium est & ex usu quodam naturæ. In Gallia Narbonensi, Gallo provincia, Italia & Hispania sponte nascitur. In frigidioribus Galliarum provinciis in hortis colitur, & hyeme curiose contegitur aut in cellis reponitur: alioquin a frigore læditur. Flores, fructum acini, succus, nuclei, & cortex in usum veniunt.

Mali Punicæ fructus ratione saporis in tres species distinguuntur in officinis, alii saporis sunt

sunt acidi & magis usitati, alii sapore dulci, alii vero sapore medio inter acidum & dulcem, seu, ut ajunt, vinoso: ut sapore, ita viribus nonnihil inter se differunt. Succus acidus ex acinis Mali Punici acidis expressus distillatione phlegma primo saporis expers fundit, deinde humorem acidum, parum olei & mediocrem terræ portionem relinquit. Si succus ille expressus & defœcatus in cellis reponatur in vase clauso, saltem essentialiæ præbet copiosum & sapore acidum. Succus vero ex vinosis & dulcibus, minus acidi humoris in distillatione suppeditat, paulo plus olei: minorem quoque salis essentialis quantitatem deponit, si in loco frigido reponatur. Horum tum acidorum, tum dulcium, tum vinosorum succus, si tempore calido sibi ipsi relinquatur, fermentescit, & vinosus fit. Si vero diutius deferatur, in acetum convertitur. Ex hoc succo debite fermentato & vinoso facto spiritus ardens extrahi posset, veluti ex fructibus omnibus fermentatis fieri solet.

Acinorum nuclei seu semina humores distillatione præbuerunt acidus, impense austeros cum alcali urinosi liquoris tantillo, olei non mediocrem portionem. At massa nigra superstes & copiosa per 16. horas calcinata pro majori parte in fumum & flammam abiit & residua portio exigua nigredinem suam nondum deposuerat: paululum salis fixi mere alcali ex ea fuit eductum.

Maliciorum vero seu Granatorum cortex eisdem propemodum liquores distillatione fudit: ubiorem adhuc carbonis seu massæ nigræ quantitatem relinquit: & hæc massa per horas triginta calcinata fumos emisit, & residuum colorem fuscum semper retinuit, ex quo salis fixi mere alcali quantitas haud exigua extracta fuit: & multo major terræ copia quam ex nucleis remansit. Sed hæc terra fusca mihi videtur esse oleosa portio admodum concentrata & valde fixa, ita ut ignis vi resistere valeat: & stypticitas rerum acerbearum & austerarum non tam a terra quadam porosa & adstringente pendere mihi videtur, quam ab acido quodam sale adeo fixo ut difficile admodum ignis vehementia elevari queat. Sal ille acido vitriolico vulgo comparatur, nec immerito; quandoquidem vitriolicus sal acidus omnium fixissimus est, ut quotidie experimur in olei vitrioli distillatione. Nec illa fixitas, ut ita dicam, martis aut veneris terræ adstringenti tribuenda est, cum in tartaro vitriolato, in sale mirabili Glauberi & in alumine sal ille adhuc fixior sit, ubi cum sale alcali fixo, terra abfodente salis marini, & terra calcaria conjungitur, a quibus vi ignis separari nequit: insuper acidus sal vitriolicus, si cum oleis confocietur, vel etiam cum spiritu vini, per tempus & diuturniori digestionem adeo stricte uniuntur ut in resinofam abeant massam, cujus major pars ignis tortura in terram nigram fixissimam saporis & odoris expertem convertitur. Sapor igitur acerbus & austerus mihi videtur præcipue pendere ab illo hujus acidi cum oleo consortio, sed de his alibi. Nunc ad Mala Punica redeamus.

Punicorum omnium Malorum acini seu grana censentur boni succi, ventriculo convenientia, sed pauci nutrimenti: utiliter usurpantur ubi adstringere, densare, & corroborare opus est. Acida potentius refrigerant, & adstringunt. Acidorum grana succulenta in hæmorrhoidibus nimium fluentibus frequenter masticata velut certum remedium Thomas Bartholinus in *actis Hafniensibus* vol. 1. obs. 51. Lentilius in *miscellaneis curiosis* Dec. 2. ann. 9. obs. 124. & Conrad. Barthold. Behrens in *selectis dieteticis*, commendant. Eorum succi, & syrupi ex eo parati usus est ad febricitantium sitim leniendam; ventriculi ardorem æstumque temperandum. In febribus ardentibus, biliosis præsertim conducunt, & ubi humor quispian acris os ventriculi occupavit: In cardialgia a turgente bilioso humore Jacobus Fabricius, annotante S. Paulli, syrupum granorum granatorum acidorum pro specifico habebat, & adversus vomitum & singultum eo frequenter utebatur. Jamdiu Hippocrates in eodem affectu Punici succum utiliter adhibuerat: „Mulier, inquit L. 2. *Epidemior.* cardialgia torquebatur, nec prius malum est „sedatum, quam polenta succo Punici mali aspersa semel die uteretur, reliquis cibis „abstinens. “ Idem succus ventriculum corroborat & cor mirifice reficit; ab eodem S. Paulli malignorum morborum Alexipharmacum nuncupatur, & in malis febribus, variolis & morbillis, necnon in dysenteria commendatur. In vitioso gravidarum appeti-

in seu pica ab Ettmullero laudatur & in hæmorrhagiis quibuscumque a sanguinis effluviis oriundis. Pulmonibus vero debilioribus & male affectis aut tussientibus adversatur. Dulcia grana stomacho roborando utiliora dicuntur: at in febribus minus proficua sunt, quod stomacho calorem aliquem inducant, inflationes & effervescentias pariant. Vinosa seu acido-dulcia mediæ sunt naturæ inter dulcia, & acida: cardiaca habentur, & cephalica, a nullis in syncope, vertigine commendantur. In julapiis, & apokematibus succus, & syrupus ad ℥j. aut alteram præscribuntur.

24. Confection. Alkermes ℥j. succi Granator. desecati, aquar. Borragin. & Oxytriphyll. ana ℥ij. Syrup. Granator. ℥j. M. F. potio cochlearim sumenda in febribus malignis, & variolis.

Grana seu semina quæ in acinis continentur, variis nominibus in officinis designantur. Appellantur enim Ossicula, Nuclei, Semina, Vinacea, Gigarta, & Arilli quasi ariduli. Saporem amarum adstringentem referunt: & commendantur in alvi profluviiis, & ad ea conducunt, quibus adstrictione opus est. Matthiolus pulverem conficit ex eorundem ossiculorum exsiccatum ℥j. & ℥j. Thuris tenuissimum pulverem contriturum, cujus ℥j. aut ℥ij. mulieribus albis uteri profluviiis laborantibus quotidie exhibet.

Malicorium, Pfidium vel Sidium; Off. seu cortex Mali granati sapore amaricante, austero donatur: valide adstringit, & utilis est vice corticis quercini ad coria præparanda, & vice gallarum ad atramentum cum vitriolo conficiendum, nam solutionem vitrioli viridis nigro colore tingit. Conducit in diarrhæa, dysenteria, & alvi profluviiis quibuscumque, in hæmorrhagiis, albo mulierum fluxu, & gonorrhæa, modo tamen caute exhibeatur nec præmature. Partium tonum potenter roborat, unde non raro contrarios effectus obtinuit. Observat enim Thomas Bartholinus mulierem quamdam a mensium suppressione, usu corticum Granatorum liberatam fuisse. Eisdem contrarios, & aperiendi, & adstringendi effectus in martialium medicamentorum usu jam observavimus. Constantinus scribit, malicorium vino decoctum, & potum omnes ventris tinea necare, maxime eas, quas ascaridas vocant. Malicorium pulveratum a ℥ss. ad ℥j. pro dosi præscribitur; in decoctis ad ℥ss. adhibetur.

Externe in decoctis, gargarismis, & clysteribus adstringentibus usurpatur.

Balaustia, Off. sunt flores cujuscumque Mali Punicæ cum calycibus indiscriminim usurpati. Ut plurimum tamen ex Italia, & Gallo-Provincia Balaustiorum nomine mittuntur flores cujusdam Mali Punicæ flore pleno quæ dicitur Punica flore pleno majore, I. R. H. 636. Malus Punica flore pleno, Hort. Reg. Paris. Balaustia Hispanica, J. B. r. 82. Balaustum, Tabern. Icon. 1033. Balaustia flore pleno majore, C. B. P. 438. Malus punica sylvestris major, sive Balaustum majus, Parkinson. J. Raii Histor. 1467. vulgo in Gallo-provincia Balaustier, & Paparoi. Flores sunt ampli, densissimo petalorum purpurascensium fastu stipati, non cytino oblongo ut in sativa pomifera Punica seu simplici seu multiplici flore, qualis nonnunquam reperitur, sed compresso, & lato suffulti, cui color ex flavo purpurascens, corium durum, lignosum, & in plures quoque lacinias divisum. Adeo multiplici petalo interdum constant, ut Rosæ centifoliæ videantur colore saturato. Hæc Balaustia in Gallo-provincia pharmaceuticis officinis, teste Petro Garidel in Historia plantarum in agro Aquisextiensi nascentium, ut præstantiora ceteris Poribus anteponuntur: nec viribus sunt inferiora.

Balaustia adstringunt, paulo minus tamen, quam Malicorium, inspissant, exsiccant. Unde creberrimus est eorum usus in omni generis fluxibus, v. g. diarrhæa, dysenteria, fluxu uterino tum cruento, tum albo, tum etiam in sanguine vulnere cohibendo, gingivarum laxitate emendanda, in hernia curanda, &c. Interne pulverata ad ℥j. aut ad ℥ss. in decocto præscribuntur, & in opiatiss, decoctis, potionibus, aut injectionibus, & lotionibus adstringentibus usurpantur, necnon in colyriis ad præcavendum, ne oculi a variolis, & morbillis lædantur.

24. Balaustior. pulverator. ℥ss. Boli Armen. Terr. sigill. Corall. rubr. & Terræ japon. ana ℥ij. syr. Cydonior. vel e Rosis siccis q. s. M. F. opiata absorbens, & adstringens in alvi profluviiis, præmissis præmittendis. Dosis ℥j. bis terve in die.

4. Flor. Balauſtior. ʒij. Melicor. Sanguin. draconis, lapid. hæmatitid. pp. & Alum. cryſtall. ana ʒi. conſerv. Roſar. rubr. veteris ʒſſ. fyr. de Symp. quant. ſuffic. M. F. op. Doſis ʒi. in alvi profluuiis, & hæmorrhagiis.
4. Folior. Plantag. M. j. Balauſtior. & Roſar. rubr. ana M. ſſ. Coq. in aq. ferrarior. ʒij. ad ʒij. In colatura diſſolve alumia. rup. ʒſſ. Syrup. Granator. aut Biberis. ʒi. F. decoctum adſtringens pro gargarifmate, vel iniectionibus adſtringentibus.
4. Balauſtior. M. ſſ. Malicorii conuſi ʒij. Infundantur in aq. Roſar. & Plantag. ana ʒvi. tepide per aliquot horas, deinde leviter ebulliant, & per chartam bibulam tranſcolentur. In colatura tere Croci Oriental. ſubtiliſſime pulver. gr. vi. vel Ca-phuræ gr. ij. F. collyrium quo identidem oculi a variolis præſervandi foveantur.
- Balauſtia uſurpantur in ſyrupo Myrtino, Pulvere dyſenterico, Eleſtuar. Micleta. Troch. de Karabe ung. Stryptico. Malicorium in ung. Stryptico.

MALUS PERSICA.

MAlorum Perſicarum multæ ſpecies ſeu varietates tum a veteribus tum a recentioribus memorantur. Differentiæ autem ſumuntur vel a loco natali, vel a figura, vel a conſiſtentia ſeu ſoliditate carnis, quo reſpectu alia duracina dicuntur, alia præmolliſſima, vel a ſapore, vel a colore pulpæ, vel a celeritate aut tarditate proveniendi, & matureſcendi. Duracinis, auctore Plinio, quem ſequuntur multi e recentioribus, caro firmiter adhæret oſſi, nec facile avelli, aut ſeparari poteſt. At vero rem ipſam intuentes, inquit Joann. Bauhinus, contrarium ut plurimum deprehendimus. Enim vero ſane hæſtenus in Gallia, Italia, & Germania obſervavimus, magna ex parte Perſica, quibus pulpa hæret oſſibus, ceteris fere eſſe molliora, ac interdum penitus mucosa & ſucculenta; firmiore vero pulpa cui non adhæret: quod & J. Rajus propria experientia confirmat. Commodiſſima autem diviſio Perſicorum, auctore J. Rajo, eſt primo in ea quorum corpus pertinaciter ligno adhæret, & ea in quibus facile, & ſponte a ligno abſcedit; utrumque autem genus vel magnitudinis, vel coloris, vel figuræ, vel ſuperficiæ reſpectu in plures ſpecies ſubdividi poteſt, quibus non immorabor. Horum plures ſpecies Cl. Tournefortius in *Inſt. R. H.* recenſuit, quas ibi videre licet. Nunc de Perſica Malo vulgari cujus flores in uſum medicum veniunt.

Malus Perſica vulgaris, Perſica molli carne, & vulgaris, viridis, & alba, C. B. P. 440. Malus Perſica, J. B. I. 157. *Dodon. Pempt. 796. J. Raii Hiſt. 1515.* Arbor eſt plurimis Galliæ regionibus notiſſima, & frequentiſſima, qua ſcilicet omnia pene vineta conſita ſunt. In mediocrem proceritatem aſſurgit, candice ſatis craſſo, ramis brachiata fragilibus; cortice rubente & ſubſuſco, materie ruſa, & circa media fere punicea, ſatis firma. Folia profert rara, oblonga, acuminata, crenata, amygdalinis, quibus perſimilia majora, ſapore amaro qualis Perſicorum nucleis, ingratiore ramen; & aroma utcumque redolentia. Flores ineunte vere ante folia prodeunt ſine pediculis ramorum tuberculis adnati, pulchri, roſacei, e quinque petalis latis dilute rubeſcentibus, odoris exigui, in orbem poſitis conſtantes, quorum medium occupant ſtamina multa, longiuſcula, purpurantia aut alba, cum paris magnitudinis piſtillo, quod ex calyce rubente in quinque ſegmenta acuta diviſo, ſurgit, & deinde abit in fructum fere globolum, altera parte nonnihil depreſſum, & per longitudinem ſulcatum, denſa, molli, & albidâ lanugine in plurimis ſpeciebus obductum, in nonnullis glabrum, ex luteo herbaceum, alias pulchre flavum, alias punicea area decoratum, carne ſuccoſa, alba vel pallida, interdum flava, rarius rubente, penitus aut ſanguineis guttis cruentata, eſculenta, ſapore dulci nonnihil vinoſo, officulo lignoſo foetum, oblongo, ovato, nonnihil compreſſo, binis valvis nonnunquam per maturitatem dehiſcentibus conſtante, profundis excavato ſcrobiculis, & ſulcis, quibus pulpa paſſim ſe inſinuat, & in quibuſdam ſpeciebus perſimaciter adhæret, licet in aliis facile ſeparabilis ſit. Eſt autem officulo craſſities inſignis, durities fere inviſta,

externa facies rugosa, & sulcis profundis nullo ordine canaliculata, interne levis, & polita, in quo nucleus callosus, amygdalini æmulus, oblongus, exacutus, albus, flavescens, cuticula vestitus, amaricans, non tamen gustu insuavis. Ex arboris cortice vulnerato, vel sponte disrupto gummi profluit initio liquidum, quod successu temporis succius ac durius redditur, pellucidum quale ex Amygdalis, Cerasis, & aliis arboribus, quarum fructus lignosum nucleum ferunt, prodire solet. Hæc arbor non multam ætatem acquirit: ut enim cito & prompte adolescit, & ad frugem pervenit, ita non multis annis post senescens tendit ad interitum. In hortis ac vinetis feritur & plantatur. Folia, flores, fructus, nuclei & gummi in usum veniunt.

Analysi chymica, ex foliorum Mali Persicæ recentium lbv. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore nucleos Persicos referentis, obscure acidi lbj. ℥iij. ℥vj. gr. xvij. humoris limpidi, manifeste, & magis ac magis acidi, subausteri, ac tandem austeri lbj. ℥ix. ℥ij. gr. liij. humoris subrubi, leviter empyreumatici, impense acidi, aliquantisper acris, pungentis, subsalsi, & impense austeri ℥j. ℥iiij. gr. liij. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ℥ij. gran. xxxvj. salis volatilis concreti ℥j. gr. lvj. olei spissi ad instar extracti ℥j. ℥iiij. gr. xxiiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ℥iiij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℥j. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ℥v. gr. xxx. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ℥vj. gr. x. in calcinatione ℥x. ℥iiij.

Folia Mali Persicæ gustu amara sunt, nonnihil austera, & nucleorum Persicorum odorem referentia dum digitis conteruntur. Salem essentialem obtinere videntur tartareo vitriolicum ammoniacalem cum oleo tum tenui tum crasso sat copioso conjunctum.

Ex Mali Persicæ florum recentium lbv. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi odore, & sapore amaro nucleos Persicos contusos referentis, & obscure acidi lbj. ℥x. ℥ij. gr. xxi. humoris manifeste acidi ℥vj. ℥j. gr. lx. humoris rufi, odore & sapore leviter empyreumatico, manifeste acidi, subsalsi ℥ij. ℥iiij. gr. xij. humoris rufescentis, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ℥j. gran. lxvj. salis volatilis urinosi concreti ℥j. gr. iij. olei spissi extracti ad instar ℥ij. ℥vij. gr. xiiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iiij. ℥vj. gr. j. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. gr. lxx. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥iiij. gr. ix. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ℥vj. gr. xxxix. in calcinatione ℥iiij. ℥v. gr. iij.

Flores amarorem quemdam aromaticum non ingratum obtinent. Salem continent essentialem tartareo-ammoniacalem cum multo oleo tum tenui, acri, parco, tum crasso copioso conjunctum.

Amarities florum, & foliorum a tenui illa sulphurea portione oriri mihi videtur, quæ cum phlegmate primo elevatur, & odorem saporemque ipsi conciliat. Nec omnino dissimile est ab acri illo sulphure subtili quod in quibusdam purgantibus deprehenditur, ut in Helleboro reperiri diximus; & fortasse a tenui illo spiritu sulphureo vis purgans præcipue pendet.

Ex Malorum Persicorum carnis succulentæ, remotis ossiculis, & cuticula, lbv. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris, & saporis dulcis, & grati, aliquantisper vinosi, obscure subsalsi ℥xij. ℥v. humoris limpidi, obscure acidi lbj. ℥xiiij. ℥vj. gr. lx. humoris magis ac magis manifeste acidi, cum quadam austeritate ℥xv. gr. xxxvj. humoris rufescentis, nonnihil empyreumatici, tum subacidi, austeri, tum salis, & alcali urinosi ℥j. ℥iiij. olei fluidi gran. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iiij. ℥iiij. quæ per tredecim horas igne reverberii vehementi calcinata nigredinem suam deponere nequivit, sed reliquit cinerum nigrorum ℥j. ℥vj. gr. xxiiij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥j. gr. ij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ℥iiij. gran. xij. in calcinatione ℥j. ℥v. gr. xlvij.

Persica Mala sapore donantur dulci, vinoso, grato cum quadam levi austeritate. Salem essentialem obtinent parcum quasi Melleum aut Saccharinum tartareum, & nonnihil vetriolicum cum mediocri olei crassi, & exigua tenuiores, & quasi spirituosius portione conjunctum, multoque phlegmate dilutum.

Vulgaris opinio multis sæculis inveterata, Mala Persica in Perside, unde primum advenisse ferunt, venenosa fuisse, sed in Ægypto soli benignitate mitigata: quod Junius Columella eleganti carmine expressit:

*Stripantur Calatbi pomis, quæ barbara Persis
Miserat, ut fama est patriis armata venenis;
At nunc expositi parvo discrimine lethi,
Ambrosius præbent succos oblita nocendi.*

Plinius Lib. XV. Cap. xiiij. hanc opinionem refellit his verbis: „Falsum est Persica venenata cum cruciatu in Persis gigni, & pœnarum causa a Regibus translata in Ægyptum, terra mitigata. Id enim de Persæ diligentiores tradunt, quæ in totum alia est. “Galenus, & Paulus Ægineta Persicorum omne genus damnant, ut pravi succi, & quæ noxam ventriculo inferant: addit Paulus ea lædere nervos proprietate quadam: & eos, qui crebrius iis ad satietatem vescuntur, febre corripi. Suadent itaque ut initio refectum ante alios cibos fumantur, & ne aqua superbibatur, sed vinum meracum. Hoc præceptum in omnibus quæ sunt pravi succi, & humida simul ac lubrica, ita ut subduci facile queant, plurimi communiter tenendum existimant. Sic enim fiet ut citius egerantur, & aliis cibis viam præbeant, quæ si sumpta fuerint postrema, una secum alia quoque corrumpant. Contra nonnulli suadent, prius cibos boni succi, & qui exsiccent ingerere, ut alimenti benignitate, & siccitate fructus malitia retundatur, & superflua ejus humiditas absumatur. Nec de vino ad Persicorum noxam emendandam magis inter se consentiunt. Alii Persica cuticula lanuginosa spoliata, & in vino per aliquod tempus macerata, ut suave, & salubre edulium commendant hoc versiculo:

Petre, quid est Pesca? Cum vino nobilis esca.

quibus altero versiculo contradicunt alii:

Petre, quid est vinum? Cum Pesca dulce venenum.

Contentunt enim, succum crudum, & malignum Persicorum a vino per omnes venas, imo & in capillares deduci, ibique obstructions parere: unde putredo, & febres putridæ atque malignæ. Quod devitare tentant nonnulli vinum, in quo maduerint, rejiciendo, & aliud vinum modice dilutum, & quidem parce, superbibendo; nonnulli vinum prorsus rejiciendo, quo mollis, & facile dissolubilis Persicorum caro indurefcit, & in ventriculo difficiliter concoquitur, effervesceat & flatus producit, aquam limpidam & puram comestis Persicis superbibunt. Sic facilius dissolvuntur in ventriculo & citius permeant ac descendunt, flatus aut ventris inflationes producant. Sic conveniunt Persica Mala cholericis & calidis naturis, alvi duritie & constipatione laborantibus, mane præsertim jejuno ventriculo sumpta. Si cum aliis cibis comedantur sive ante, sive post pastum, æstuosam ciborum digestionem compefcunt, ardorem ventriculi & intestinorum temperant. Non immerito igitur Dioscorides & Plinius affirmant, ea ventriculo utilia esse, alvum bonam præstare, nec alium iis innocentiorum cibum. Reipsa non verisimile est, fructum adeo sapidum & delicatum, qui nostro quidem palato præ omnibus fugacibus arridet, ita ut a natura ipsa nobis ad edendum commendatus videatur noxium, ut a natura ipsa nobis ad edendum commendatus videatur, noxium prorsus & insalubrem esse. Oportet tamen ut delectus Malorum habeatur, & ut modus in iis ingerendis servetur. Eligantur odorata, bene colorata, sapido succo prædita, & bene nec nimis maturata; non enim aliud Pomum fugacius, & facile corrumpitur. Si eorum immoderatus sit usus, crudos gignunt succus, colicam, diarrhæam & dysenteriam protreant, aut febres putridas accendunt. Phlegmaticis, & quibus stomachus debilis est & frigidus, nocent. Si quæ sit in hisce Malis noxa, igne & saccharo nonnulli emendare contendunt, sicque gratam & salubrem escam parant. Brassavola sub cineribus coctum unum aut alterum Persicum ægrotantibus suis offerebat. Cibum vero delicatissimum & ægris

& agris perquam gratum, ac utilem Amatus affirmat. J. Bauhinus. condiendi modum hunc præscribit: rite lecta manu, decorticataque & officulis exemptis optime purgata. Persica cum aqua & Saccharo decoquantur ad consistentiam syrupi debitam: qui modus hodie adhuc usitatissimus, vulgo *Pêche en compote*. Sic & sanis & agrotantibus mirifice placent, præsertim siti & linguae ariditate vexatis, refrigerando corroborant. Hodie mos invaluit hos fructus aquæ vitæ aut spiritu vini condire cum tantillo Sacchari, qui quidem exitiosus est. Illorum enim caro laxa, & porosa. spiritu vini facile imbitur, unde revera sapidior fit, firmior, ac durior, sed in ventriculo concoctum difficilis admodum. Unde post alios cibos ingesti eorum concoctionem cohibent, ventriculum gravant, æstum in ipso & in intestinis accendunt, succum crassum, viscidum, male concoctum pariunt, qui varias in visceribus obstructions postea gignit.

Perficorum nuclei seu amygdalæ subamari sunt, diuretici habentur (a) & anthelmintici. Pulvis eorum pondere ℥j. in vino albo tenui spatio novem dierum ab Ettmullero commendatur velut remedium longa experientia probatum adversus renum calculum. A Solenandro L. 1. *Consil.* 15. commendantur decem vel duodecim numero assumpti mane jejuno ventriculo præservationis gratia a calculo. Ad eundem scopum emulsionem parantur ex illis cum aquis diureticis, Saxifragiæ, v.g. Linariæ, Alkekengi, Parietariæ, Ononidis, Hernariæ, &c. Iidem nuclei adversus hepatis & lienis obstructions conducunt. Præterea vis anodyna ipsis tribuitur; unde in cephalalgis & agrypniis ad somnum conciliandum & dolorem compescendum a nonnullis præscribuntur eorum emulsionem cum aquis cephalicis aut aliis paratæ. Aquam e nucleis Perficorum n. 30. Ceraforum 100. Florum Sambuci manipulo uno in vini Cretici ℔iij. maceratis in fœteli per decem dies in fimo sepulto, distillantat mirum in modum calculos pellere quatuor unciarum pondere jejuno ventriculo quotidie potam scribit Andr. Matthiolus.

Ex hisce nucleis oleum per expressionem elicitor, quod singulare arcanum habetur in aurium affectibus, in primis ad vermes aurium; idque magis si misceatur cum oleo Colocyinthidos per decoctionem præparato. Ideo oleum etiam temporibus illitum admodum conducit in agrypniis & doloribus capitis. Langius oleum ex nucleis & floribus compositum frequenti in usu habuit ad omnes aurium affectus, surditatem in primis, obstructionem & dolorem aurium: quod sequenti modo paravit. Oleo Perficorum nucleis expresso infundatur florum Perficorum recentium q. l. Macerentur in loco calido per aliquod tempus. Postea per linteum colentur: bolatura reponatur aliquamdiu, donec fœces secedant. Oleum clarum a fœcibus separatim servetur ad usum.

Lignosa nucleorum officula ad urinas ciendas utilia dicuntur, non secus ac lapilli Dactylorum & Mespilorum. Ex his spiritus acidus & oleum empyreumaticum distillantur igne aperto, quæ spiritui & oleo lignorum similia sunt, & rectificata egregie calculum pellere dicuntur.

Flores ratione salis essentialis & olei tenuis & acris alvum laxant, tenues ac serosos humores educunt; unde inter hydragoga recensentur. Recentes a nonnullis comeduntur mane jejuno ventriculo, aut in acetariis miscentur. Non tamen absque molestia & labore purgant: & si nimia copia ingeruntur, vomitiones excitant. Alii eos infundunt in vinum aut serum lactis, & infuso isto pro purgante tempore vernali commode utuntur. Hydropicis conducunt. Lumbricos etiam enecat & potenter expellunt; unde infantibus verminosis exhiberi solent. Succus florum Perficorum expressus & defœcatus ad eadem valet: ab ℥ss. ad ℥ij. propinquantur. Eadem etiam præstat conserva ex hisce floribus cum Saccharo parata quæ ad ℥ss. vel ℥j. exhiberi potest; cui si Mercurii dulcis tantillum adjiciatur, egregium habetur pellendis lumbricis remedium. Syrupus ex multiplici florum infusione præparatur in officinis usitatissimus. Alvum blande purgat, vermes enecat, & obstructions referat. Serosos humores uberrime evacuat, unde in catarrhis, rheumatismo, apoplexia, paralyfi, & morbis cerebri a sero redundante utiliter exhibetur, ab ℥ss. ad ℥ij. tresve in potionibus laxantibus aut apozematibus.

Mali

Mali Persicæ folia alvum subducunt, intestinorum lumbricos enecant, & expellunt, in jusculis alterantibus, lacte aut cerevisia ad M. j. decocta. Quin etiam externe trita cum felle tauri, & umbilico imposita cataplasmatibus forma ad vermes intestinorum eiciendos a nonnullis commendantur.

Gummi ex arbore exsudans humorum acrimoniam demulcet, tussientibus prodest, & commendatur ad alvi fluxum, tumorem faucium, asperitatem arteriæ, sputum sanguinis, & diureticum habetur vel etiam lithontripticum, si quid sit.

M A N D R A G O R A.

Mandragoræ duæ traduntur differentiæ: una dicitur mas seu candida, altera vero femina seu nigra.

Mandragora mas seu candida, *Off. Mandragora fructu rotundo, C. B. P. 169. Inst. R. H. 76. J. Raii Hist. 668. Mandragoras mas J. B. 3. 617. Mandragoras, Dodon. Pempt. 457. Mandragoras mas vulgarior. Parkins. Mandragoras albus seu Masculus Cord. Hist. Antropomorphos Pithagoræ, Quorundam: Terræ Malum, Terrestris Masculus, Nonnullorum: vulgo Mandragore male.*

Radice profert, crassam, longam, interdum simplicem, & indivisam, sæpe bifidam, incoquantem hominem, ut sibi persuadet vulgus, referentem, interdum etiam trifidam aut quadrifidam, externe candicantem, aut ex cinereo ferrugineam, interne pallidam. Ex ejus capite absque caule folia exeunt circiter cubitalia, sesquipalmum fere lata, utrinque acuminata, atrovirentia, foetida. Inter hæc a radice quoque pediculi assurgunt crebri, sesquiunciales aut palmares etiam, florem singuli sustinentes monopetalum, campaniformem, quinquepartitum, modice hirsutum, sordide candicantem ac nonnihil purpurascantem, foetentem, cum calyce villosa viridi in quinque lacinias diviso; ex quo surgit pistillum quod infimam floris partem perfodit, & abit deinde in fructum parvi pomi effigie, & magnitudine, primum viridem, deinde sublateum, carnosum, mollem, odoris gravis virosi, & in cujus pulpa semina continentur alba, subrotunda, compressa, & quali reniformia.

Mandragora femina seu nigra, *Off. Mandragora flore subceruleo purpurascante, C. B. P. 169. Inst. R. H. 76. Mandragora femina J. B. 618. Clus. Hist. 87. Gerard. & J. Raii Hist. 669. Mandragoras femineus, Parkins. vulgo, Mandragore femelle.*

Ejus folia mari similia sunt sed angustiora, minora, nigrioraque. Flores coloris ex ceruleo purpurascantis; fructus pallidiores, minores, turbinati; Sorbi aut Pyri effigie, sed non minus odorati. Semina minora, & nigriora. Radix quoque proluxa, foris amplius nigricans, interius albida. Utraque in calidioribus regionibus, Italia, Hispania, sponte crescit, in sylvis, & umbrosis, necnon prope ripas fluviorum. Hic nonnisi in hortis facta oritur. Utriusque folia, & radices vel potius radicum cortex usitata sunt.

Analyti chymica, ex Mandragoræ foliorum recentium lbj. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odorem & saporem ingratum virosi referentis, primo obscure subsalsi & subacidi, deinde acidi lbj. ℥iij. ℥iij. gran. xxvij. humoris limpidi, manifeste acidi, deinde rufi, ac tandem fusci, empyreumatici, austeri lbj. ℥ij. ℥iij. gran. lx. humoris fusci, empyreumatici, obscure acidi, subsalsi, obscure alcali urinosi ℥ij. gran. xvij. humoris fusci, alcali urinosi & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. gran. xlvij. volatilis urinosi concreti ℥ij. gran. x. olei spissi ad instar extracti ℥j. ℥j. Massa nigra residua pendebat ℥ij. ℥vj. gran. lx. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ℥iij. gran. xxxvj. ex quibus lixivio sunt extractæ salis fixi mere alcali ℥iij. gr. viij. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. gr. lxx. in calcinatione ℥j. ℥vi. gr. xxij.

Radicum pedaliū & sesquipedaliū, brachii humani crassitiem æquantium, & recens effo-

efflorescentium. præbuerunt humoris limpidi, foetentis, & virosi, odoris, & saporis ad Cicutam accedentis, obscure subfalsi, & obscure acidi. ℞ij. ℞ij. gr. xxxvj. humoris limpidi, primo manifeste acidi, deinde minus acidi, & austeri. ℞ij. ℞ij. gran. l. humoris primo limpidi, subfalsi, & subacidi, deinde rufi, & fusci, empyreumatici, tum impense acidi, tum acris austeri, & aliquantisper falsi urinosi. ℞ij. ℞ij. humoris fusci alcali urinosi & sale volatili urinoso copioso imprægnati. ℞ij. ℞ij. salis volatilis urinosi concreti gran. x. olei spissi ad instar extracti. ℞ij. ℞ij. gran. iij. Massa nigra residua pendebat. ℞v. ℞ij. quæ rite calcinata reliquit cinerum. ℞ij. ℞ij. gran. xlij. ex quibus salis fixi mere alcali. ℞ij. gr. xxvj. lixivio extracta sunt. Partium iactura in distillatione fuit. ℞ij. gr. xliij. in calcinatione. ℞ij. ℞ij. gr. xxx.

Folia, & radices odorem virosi, ingrati, & caput ferientem exhalant. Radices cortices exsiccati saporem acrem amaricantem nauseosum cum quodam lentore, & in recessu stypticitatem referunt. Salem essentialem obtinent ammoniacalem multo oleo vitreo, & narcotico crasso implicitum.

De Mandragora varia feruntur veterum recentiorumque relationibus nobilitata, nempe humana similitudine egregios effectus producere, felicitatem possessori, & fecunditatem sterilibus foeminis adferre. Exhibet vero sæpe Mandragoræ radix bifurcato ramo dorsum protenso rudem hominis formam illiusque crura duo, sed superior truncus homini similis non est. Mangonio tamen non solum Mandragoræ radices, sed & aliæ plures adornantur humanum corpus, artus, caput, faciemque apprimè referentes. In radicibus arundinum, Bryoniæ aut aliarum plantarum adhuc virentibus sculpunt impostores tam virorum quam mulierum formas, infixis Hordei, Avenæ, aut Milii granis, iis in locis, ubi pilos effingere volunt: deinde facta in terra scrobe recondunt, tenni sabulo obruunt, ibique relinquunt quousque semina illa radices emittunt. Tunc erunt eas, & adnatas e granis radices acutissimo cultello in tenuissima filamenta scindunt, aptantque ita ut capillos, barbam, & ceteros corporis pilos referant. Varia insuper narrant de huius radices ortu, effodiendi modo, & periculis. Ferunt, has præstantissimas radices ex urina suspensi hominis sub patibulo morientis irrigatas tales efformari, & ideo adeo raras esse, eandem non sine vitæ periculo manu effodi, quapropter eas primum circumfodiendas esse, ita ut minimum ex radice terra sit conditum, deinde ab ea religandum canem, a quo postea fugiente radix extrahitur & sequitur, sed non adeo longe, quandoquidem statim atque effossa est, canis moritur: nullum postea accipientibus amplius merum esse, imo summe proficuas esse, maleficia & infortunia quæcumque avertendo, & felicitates quascumque desiderabiles afferendo. Anilium illarum nugarum auctor fuisse videtur Flavius Joseph, qui L. 7. cap. 25. de Bello Judaico, de quadam radice Baabar dicta in valle ejusdem nominis nascente prope Jerosolymam fere similia narrat. Sed de his nugis & fabulis satis.

Mandragora inter narcotica & soporifera medicamenta recenseri solet, quod colligitur ex odore ingrato viroso caput feriente. Quod an de radice verum sit, J. Rajus dubitat. Cortex illæ ad nos aliunde, potissimum ex Italia affertur: rari usus est intrinsecus. Schtoderus soporiferam virtutem ipsi tribuit, & præterea vim potenter discutiendi & resolvendi externe adhibet. Paulus Hermannus in *Cynosura materie Medicæ Henningeri*, in radice Mandragoræ duplicem notat virtutem: 1. Purgantem tam per superiora quam inferiora, cum violentia & virium etiam prostratione & aliquando convulsionibus subsequenter, unde per se non datur nisi dosi minima ad ℞ss. aut ℞ij. & in infuso ad ℞i. 2. Narcoticam seu soporiferam & stupefacientem Opii virtuti non dissimilem. Inde forsitan est, quod in epilepsia & motibus convulsivis quibusdam commendata sit. Circumforanei nonnulli hoc cortice in quartanis & aliis febribus intermittentibus utuntur pro emetico, sed minus tuto. Specificum uterinum ab eodem P. Hermanno dicitur, sed caute adhibendum. Si enim nimia in quantitate exhibeatur, dira inde sequuntur symptomata ut spasmi, &c. Uterum valde movet & abortum causat: quapropter gravidis nunquam exhiberi debet.

A veteribus vinum in quo Mandragoræ radix infusa fuerat propinabatur ægris, quibus mem-

membrum aliquod refecandum erat ad narcosim inducendam. Cum vero narcosis hæc admodum periculosa sit, modus hic narcosim inducendi apud nos exploditur: & interne rarissime & fere nunquam hæc radix adhibetur. Externe radices cortex adhibitus ab Ettmullero laudatur ad tumores duros schirrofos & strumofos emolliendos & resolvendos, & hac virtute Cicutam & Nicotianam superare dicitur. Faber in *Myrothecio Spargyri-co lib. 4. c. 1.* ex his radicibus oleum Mandragoræ per descensum distillat quod valdeperere commendat externe illitum, pro emolliendis duris tumoribus & doloribus leniendis.

Mandragoræ folia potenter discutiunt, attenuant & resolvunt, dolores mitigant & inflammationes sedant. Unde una cum radicibus in lacte cocta utiliter sub cataplasmaris forma erisypellatibus, tumoribus inflammatoriis, duris aut schirrofos admoventur. Cum Hyosciam, Cicutam, Nicotiana optime consociantur. Ex succo Mandragoræ cum succo Cicutæ vel Nicotianæ & Gummi ammoniaco coctis in unguenti vel emplastri consistentiam Ettmullerus utile medicamentum conficit ad tumores splenis duros resolvendos. Fernellius *Method. Medend. lib. 5. cap. 17.* ad ardentium febrium æstus compefcendos, capitis dolores & deliria sedanda, & ad somnum conciliandum commendat Mandragoræ folia radicefve trita indusaque ex oleo fronti atque temporibus.

Mandragoræ fructui veteres non solum comesto sed etiam naribus tantum admoto soporem inducendi stuporemque virtutem tribuebant. Casp. Hoffmannus *L. de Medicamentis Officialibus*, an quisquam pomum ipsum Mandragoræ cum vel sine cortice impune possit esitare, se valde ignorare scribit. Ætius omnem malitiam ejus videtur rejicere in semen, quasi illo dempto caro sit indemnis, nisi nimis copiose ingeratur. At fructus, certe immerito, suspectus est. Pulpam enim cum semine innoxie esitari posse docuit J. Faber Lyncens Romæ Simplicium Professor. Is, teste Joanne Terentio *Notis in Hernandezæ de Plantis Mexicanis lib. 8. cap. 28.* coram suis auditoribus magnum Mandragoræ pomum una cum seminibus jejunos absumpsit, sine ullo vel somni vel alterius mali signo minimo, & ut experimentum esset certius, jejunos usque ad prandium, per aliquot nempe horas, permansit, & a vino, ne vis pharmaci debilitaretur, abstinit. Idem experimentum se quoque persæpe fecisse testatur J. Terentius.

Mandragoræ folia in unguento populeo usurpantur. Cortex radicum in Reque Myrsi, Aurea Alexandrina Nicolai Alexandrini, & Tryphera magna *Ejusdem*.

M A R R U B I U M.

Plures inter plantas quæ Marrubii nomine apud Botanicos insigniuntur, duo potissimum genera hoc nomine in Officinis speciatim designantur, scilicet Marrubium album seu Prassium album, & Marrubium nigrum, seu Prassium nigrum & Ballote.

Marrubium, Prassium, Prasium, Marrubium album, Prassium album, *Off.*, Marrubium album vulgare, *C. B. P. 230. Inst. R. H. 192.* Marrubium album, *J. B. 3. 316. Raii Hist. 556.* Marrubium sive Prasium album *Tabern. Icon. 539.* Prasium, *Anguillar: vulgo, Marrube blanc.*

Radice nititur simplici, lignosa, plurimas fibras emittente. Caules inde exsurgunt plures, pedales & altiores, lanuginosi, quadrati, ramosi, foliis vestiti ad singula genicula ex adverso binis, subrotundis, incanis, circum oras crenatis, rugosis, pediculis satis longis sussultis. Flores ad genicula in verticillos densos coacti caules ambiunt, brevibus aut nullis pediculis, & calycibus nascentes hirsutis, striati, quorum singulæ stiræ in spinulas terminantur; perexigui, albentes, monopetali, labiati, quorum labium superius surrectum est, & bicornè, inferius vero tripartitum. Ex calyce surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina oblonga, in capsula quæ calyx floris fuit recondita. Florum verticilli, quamvis caules undique amplecti videantur, egrediuntur tamen e foliorum alis. Odor totius plantæ vehemens & nonnihil gravis.

gravis. Ad vias publicas, agrorum margines, in locis neglectis & ruderatis sponte & frequens nascitur. Tota planta usitata.

Analysi chymica, ex foliorum a stipitibus mundatorum & summitatum floridarum lbv . per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odorati, aliquantisper aromatici, sapore herbaceo amariante, obscure acidi ℥ix . ℥ij . gran. xviii. humoris limpidi, odorem eundem, eundemque saporem referentis, & magis, ac magis acidi, & amari sub-austeri, ac tandem impense austeri ℥ij . ℥v . gr. lx. humoris obscure rufescentis, leviter empyreumatici, impense acidi, salis, & impense austeri ℥ij . gr. xlviii. humoris fuscissimi, & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j . ℥iiij . gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti gran. xx. olei spissi ad instar extracti ℥iiij . gran. xij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥ix . ℥vij . gr. liiij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥iiij . ℥v . gran. xxiiij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥j . ℥iiij . gr. xv. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥v . ℥vj . gran. xl. in calcinatione ℥v . ℥ij . gran. xxx.

Marrubii albi folia chartæ cœruleæ colorem non mutant; maxime amara sunt, cum quadam adstrictione, odore vehemente, ac subtili donantur, ad moschum nonnunquam accedente, teste Dodonæo qui de Marrubio albo in Flandria nascente hoc asserit. Salem essentialem obtinent quem Tournefortius comparat sali naturali terræ, constant nempe sale marino, nitro & sale ammoniaco, mixtum cum multo sulphure tum tenui, tum crasso, terra copiosa & phlegmate.

Marrubium album aperit, & viscidos humores potenter dissolvit. Præmarium est remedium in asthma humoralis, & in morbis chronicis a mucro spisso, viscido ac tenaci oriundis. Viscerum obstructions a mucro inspissato oriundas referat. Succus expressus cum melle ad ℥ij . tresve, aut syrupus de Præssio compositus in officinis asservatus ad ℥j . aut alteram asthmaticis, tussientibus & tabidis opitulatur. „ Innumeris comprobata, vi experimentis, inquit Borellus *Observat. Medic. pag. 289*. Marrubii albi summitates, vino albo infusas & triduo epotas mire ad menstrua provocanda, stomachum roborandum, cachexiam & sædos virginum colores arcendos valere, & fortius cum Chamædrys & Centauro minore mixtas.

Simon Paulli observat eas non tantum menses accelerare, sed remorantes secundinas quoque præcipitare. Ad M. ss . vel M. j . præscribuntur. Pulvis foliorum valere dicitur in partu difficili lochiique recentis. Insuper interaneorum vermes necat, notante J. Rajo. Ad ℥j . aut alteram exhibeatur. Marrubii albi succus, vel infusum ex vino, vel decoctum ex aqua a Foresto, Frintagio, Zacuto, Lusitano, & Hartmanno in hepatis obstructionibus vel etiam schirrhosis, in ictero, in hydropse icterum subsequente commendantur. Joan. Baptista Chomel D. M. P. observat duos ægrotantes a schirro hepatis liberatos fuisse ab infuso foliorum Marrubii alb. M. j . in vini albi ℥viij . quotidie mane per aliquot menses epoto. Conserva florum Marrubii cum melle parata, & per 40. dies exhibita in dosi ℥j . nobilem quendam schirro hepatis jam diu laborantem integrè sanitati restituit, alia medicamentis Chalybeatis frustra tentatis, annotante Zacuto *Lib. 2. Præx. admin. Observat. 48*. Superbibat autem singulis matutinis parum aquæ stillatitiæ ejusdem Marrubii cum radice. Mixturem sequentem Joan. Rajus commendat velut medicamentum, ad icterum nulli secundum.

24. Syrup. de Præssio ℥ij . Olei Tartari p. deliq. ℥j . Misce. Sumat æger per intervalla frequentia ad mensuram unius cochlearis.

Stockerus Marrubii foliorum virentium decoctum ex vino, vel exsiccatorem infusum in ictero commendat.

24. Marrubii foliorum virentium ℥ij . Contunde, & coquantur in vini albi ℥viij . ad ℥v . Colaturæ capiat æger ℥iiij . mane jejunus, & ℥ij . ante cœnam. Sed satius est folia in vino calide macerari tantum, non concoqui. Vinum enim ebullitione diuturniori acidum fit, & ingratum. Macerentur itaque folia in vini ℥v . per 24. horas.

24. Foliorum Marrubii exsiccatum & contusum q. v. Affunde vini albi q. s. ad superemin-

mentiam 4. vel 5. digitor. transversor. Frigide macerentur in vase probe obturato, quotidie agitando, donec extrahatur tinctura. Dosis ℥iij. bis in die.

Ejusdem decoctum cum Argentina ab Ettmullero, & Freitagio commendatur in ictu flavo ex infarctu ductus cystici. Externe in eodem affectu cataplasma proponit plantis pedum applicandum ex Marrubio, & Argentina simul in vino coctis. In jussulis aperientibus ad menses suppressos promovendos prescribuntur Marrubii albi summitates floridæ ad M. s. cum Tartaro chalybeato vel floribus sal. ammoniaci martialibus.

24. Carnis vitulin. Agrimon. Argent. ana M. j. Centaur. min. Chamædr. Summitatum floridar. Prass. alb. ana pug. ij. Post levem ebullitionem fiat colatura pro duobus jussulis. Unicuique adde Tartar. martial. solubil. ℥ss. vel flor. amm. martial. gr. xx. Sumatur mane, & sero in mens. suppressione, ictu, & viscer. obstructionibus.

24. Syrup. de Prassio ℥j. Tinctur. martis aper. ℥ij. Aq. de Artemisia, flor. Aurantior. ana ℥ij. Fiat julap. quotidie mane sumendum in mensium suppressione.

Forestus asserit, nonnullos strumis affectos diuturno usu syrupi de Prassio simplici seu ex succo recenti cum Saccharo parati persanatos fuisse, multis aliis remediis ante frustra tentatis.

Marrubium vesicæ, & renibus nocere scribit Dioscorides: quo frequenti usu exulcerat. Multo minus igitur, inquit C. Hoffmannus, utendum in iis, in quibus jam ulceratæ sunt partes illæ. Syrupus de Prassio *Mesue*, annotante eodem, valde calidus est, & qui senibus potius quam juvenibus, frigidis potius quam calidis adhibendus sit.

Marrubii albi folia, summitates floridæ usurpantur in syrupo de Prassio *Mesue*, in pilulis de Agarico *Ph. Reg. Charas*, Theriaca *Andromachi*, Hiera *Diacolocynthidos*, Pulvere Diaprasii *Nicolai Alexandrini*.

Marrubium nigrum, Prassium nigrum & Ballote, *Off. Ballote, Matthiol. 825. Inst. R. H. 185. Marrubium nigrum, foetidum, Ballote Dioscoridis, C. B. P. 230. Marrubium nigrum sive Ballote, J. B. 3. 318. Marrubium nigrum, Gerard. Emacul. J. Raii Hist. 581. Marriabastrum, Taber. Icon. 540. vulgo, Marrube noir.*

Caules cubitales, & interdum bicubitales, plures ex eadem radice lignosa, perenni, fibrata exeunt brevi lanugine hirsuti, quadrati, inanes, ramosi, rubentes: foliis vestiti ad singula genicula ex adverso binis, Melissæ aut potius Lamii rubri, rotundioribus, & nigrioribus, hirsutis & ad tactum mollibus, rugosis. Flores verticillatim caulibus adnascuntur, in eodem communi pediculo, e folii sinu egresso plures, monopetalii, labiati, quorum labium superius cochlearis instar est excavatum, inferius vero in tres partes divisum, media ampliori, & cordiformi, pallide purpurei, saturationibus lineis intus striati: calyce striati; oblongi, in quinque acuta segmenta partiti. Ex unoquoque calyce surgit pistillum posticæ floris parti infixum, & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina parva, oblonga, per maturitatem nigricantia, in capsula tubulata, pentagona, & quinquepartita, quæ floris calyx fuit recondita. Odore foetido Lamium refert. In ruderatis, & ad sepes nascitur. Herba integra in usum venit.

Analyti chymica, ex summitatum floridarum Marrubii nigri ℔vj. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi aliquantisper rufescentis, plantæ saporem, & odorem referentis ℥x. humoris minus limpidi, eundem odorem saporemque referentis, acidi magis ac magis ℔j. ℥v. gran. xxxvj. humoris primum limpidi, acidi, austeri, deinde fusci, impense austeri, ac tandem nigricantis, qui per tempus pluviusculum nigrum deposuit, & limpidior factus est ℔j. ℥xij. ℥vj. gran. xxxvj. humoris turbidi, fusci, nigricantis, falsi, & alcali urinosis, qui pulverem nigrum ad inum dimisit ℥v. recipientis pulvere nigro, & fuliginoso conspersum repertum fuit: salis volatilii urinosis concreti ℥ij. olei spissi nigri ℥ij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥xv. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥vij. ℥vj. ex quibus lixivio salis fixi ℥j. ℥vij. extractæ sunt. Partium lactura in distillatione fuit ℥vij. ℥vij. in calcinatione ℥vij. ℥ij.

Marrubii nigri folia amara sunt, & odorem gravem foetidum referunt: chartæ cœruleæ tincturam non mutant. Salem essentialem obtinent mixtum, salj qui ex terræ lotionibus extrahitur æmulum, ammoniacalem nempe, tartareum, falsum, & multo oleo crasso foetido implicitum.

Marrubium nigrum tumores resolvit, dolores sedat, ulcera detergit, & sanat, externe admotum: rarius intus sumitur ob foetorem, & ingratum saporem. J. Rajus illud velut præstantissimum remedium in hypochondriacis, & hysteris affectionibus commendat. Cl. Tournefortius refert, quosdam ad arthritidem sanandam aut saltem ejus paroxysmos minus frequentes, & mitiores efficiendos hoc uti remedio.

℥. Folior. Marrubii nigri, Marrub. albi, & Beton. ana M. j. Infunde in aq. fermentis ℔vj. Igne remoto macerentur, donec aqua refrigerata sit. Fiat colatura, cujus cyathos tres quatuorve in die sumat æger.

Ferventi cinere flaccescunt ejus folia ut condylomata reprimant. Cum melle trita sordida ulcera purgant. Eorum decoctum ad omnes malas scabies, serpigines, porriginis ac papulas sanandas plurimum valet. Quapropter a Trago ad manantia capitis ulcera pueris familiaria commendatur. Tabernæmontanus asserit, ejus folia sub coctis, & cum melle contusa hæmorrhoidas sanare.

M A R U M.

Mari nomen duobus plantarum generibus tribuitur, quorum unum Marum verum seu Cortusi dicitur, alterum Marum Maslich.

Marum verum, Marum Cortusi, *Off. Chamædryos maritima*, incana, frutescens, foliis lanceolatis, *Inst. R. H. 205. Marum Cortusi, J. B. 3. 242. J. Raii Hist. 527. Tragoriganum latifolium, C. B. P. Tragoriganum latifolium sive Marum Cortusi Matthiolo, Parkins. Tragoriganum Lobelli, Gerard.*

Planta est pedalis magnitudinis, radice fibrosa, quæ differt a Chamædryos speciebus, stipitibus frutescentibus incanis, tomentosis, foliis hastæ ferro similibus, quatuor lineas longis, duas latis, dilute virentibus, subtus incanis, sapore acri, & amaro, odore vehementi, & aromatico, grato, qui subito cerebrum petit, & sternutationes movet. Flores qui ad Chamædryos flores plane accedunt, in foliorum alis nascuntur monopetali, purpurei, labiati, quorum stamina labij superioris locum occupant: labium vero inferius in quinque partes divisum est, media amplioris cochlearis instar excavata. Ex calyce autem Chamædryos quoque pari, villosa, incano surgit pistillum posticæ floris parti infixum, & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina subrotunda, Chamædryos similia, in capsula quæ calyx floris fuit recondita. Frequens est in Stæcadum (*Teres*) una quæ vocatur Pomponia, Gallis *Portecroz*. Hic in hortis colitur. Folia & summitates floridæ in usum veniunt.

Analyti chymica, ex foliorum, & summitatum floridarum Mari ℔ij. & ℥ij. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, sub finem aliquantisper rufescentis, odore, & sapore aromatico pergrato, primum obscure acidi, deinde manifeste magis ac magis, atque magis ac magis austeri ℔j. ℥vij. ℥j. gran. xxxvj. humoris empyrenmatici, rufescentis, sapore aliquantisper acri pungente, impense acidi, impense austeri, & falsi ℥vj. gran. xxxvj. humoris rufi, tum acidi tum alcali urinosi, & sale volatili urinoso imprægnati ℥i. ℥i. olei tum tenuis essentialis, tum crassi, spissi ad instar extracti ℥j. ℥ij. Massa nigra residua pendebat ℥ij. quæ rite calcinata reliquit cinerum albicantium ℥j. ℥j. gr. xij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥ij. gr. xxij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ℥ij. in calcinatione ℥ij. ℥vj. gr. lx.

Mari veri folia chartam cœruleam rubram efficiunt. Inter digitos contrita odorem spirant aromaticum, penetrantem, subtilem, pungentem, qui sternutationes movet; saporem referentem acrem aromaticum amarum. Exsiccata, & cum multa aqua distillata, ut ceteræ plantæ aromaticæ, multum olei essentialis subtilis, & penetrantissimi fundunt. Salem essentialem tartareum obtinent: sed insuper abundant sale tum

tum acido, tenui, volatili, copioso, tum alcali urinoso mediocri, cum multo oleo essentiali, acri, aromatico conjuncto. Unde compositum exurgit haud dissimile mixturæ ex spiritu acido dulcificato & spiritu volatili urinoso aromatico conflata. Mari odor febrilis gratissimus est: & eos undequaque allicit ad hortos ubi colitur, eos veluti insanos, & venereo castro furentes reddit; ita ut plantam mordicent, supra eam se volutant, copiosa saliva eam proluant, & nonnumquam suo spermate polluant. Inde fit ut in hortis difficillime asservari possit, nisi intra cancellos ex ferro textili confecto includatur.

Rarus est Mari usus in officinis. Attamen inter plantas aromaticas non infimum locum occupat: Raymundus Mindererus in suo *Aleodario Mirocastino*, & Georgius Wolffgangus Wedelius peculiaribus dissertationibus hanc plantam nobilitarunt, & magnopere commendarunt. Virtutem incidendi, attenuandi, aperiendi, digerendi illi tribuit Wedelius, lentorem ac torporem pituitæ corrigendi, bilis inertiam emendandi, sanguinis & spirituum motum augendi, speciatim affectibus frigidis, & humidis medendi. Ab eodem habetur velut insigne diureticum, potens diaphoreticum, & carminativum, summum antiscorbuticum in scorbuto frigido, valens emmenagogum, præstantissimum cephalicum, pectorale, & antiasthmaticum, cardiacum, stomachicum, hepaticum, & splenicum, uterinum, antispasmodicum, aphrodisiacum, anthelminticum, uno verbo polychrestum; verum latius fortasse quam par est, celeberrimus ille Medicus Mari odore allectus ejus facultates extendit: & virtutes omnes quæ in singulis plantis aromaticis deprehenduntur, illi nimis facile applicat. Expectandum est donec ejus vires usu diuturniori comprobatae sint. Ettmullerus Marum cephalalgæ, & nervinis affectibus conducere scribit, & illud in apoplexia, & catharris velut medicamentum egregium commendat. Folia pulverata ad ℥ss. præscribuntur, nec immerito Majoranæ anteponuntur.

Externe idem pulvis habetur pro errhino insigni, sive solus, sive cum Tabaco consociatus. Cerebrum expurgare, & roborare dicitur, & amissum odoratum restituere. Joannes Quincy Medicus Londinensis in sua *Pharmacopœa Officinali*, & *extemporanea seu completo Anglico dispensatorio* parat ex foliis Mari sal volatile oleosum aromaticum gratissimum, & cephalicum præstantissimum.

Mari salia usurpantur in Trochiscis *Hedichroi* quæ Theriacæ compositione subeunt, & in pilulis Marocostinis *Mindereri*.

Oleum essenziale ex foliis Mari extrahitur odore pergratum, quod cephalicum dicitur, uterinum, & antiparalyticum, & a Batavis maxime expetitur.

Marum Mastich, *Off. Thymbra Hispanica*, Majoranæ folio, *Infl. R. H.* 197. Sampluchus sive Marum Mastichen redolens, *C. B. P.* 224. Clinopodium quibusdam, Mastichina Gallorum, *J. B.* 3. *Part. 2.* 243. Marum vulgare, Clinopodium, *Dodon. Pempt.* 271. Marum Gerard. *J. Raii Hist.* 520. Marum vulgare, *Parkinsf.* Marum Mastich, Gallorum, & Anglorum, *Advers. Lobel.* vulgo, *Marum Mastich*.

Frutex est pusillus, lignosus, multis ramis tenuibus brachiatus, radicibus tenuibus, lignosis, foliis Serpilli, sed incanis, odoratis, Mastichen quodammodo referentibus, & sapore acri præditis. In extremis furculis capitula lanuginosa, & paulo etiam inferius ambientes similes verticillos obtinet, e quibus perpusilli flores albi, & Thymo similes, monopetali, labiati, labio superiore surrecto, & bifido, inferiore tripartito. Odor totius plantæ gratus, sed paulo vehementior. In Hispania, & aliis calidis regionibus sponte crescit. Hic in hortis colitur.

Eadem vires ipsi, quæ Maro Cortusi, tribuuntur: sed rarioris est usus. Deodatus, notante J. Rajo post Dolæum, in desperato mensium fluxu ultimum, & præsentissimum remedium ducit pulverem corticis Mari ad ℥j. cum vino austero, singulis matutinis horis propinatum.

M A T R I C A R I A.

Matricaria, & Parthenium, *Off.* Matricaria vulgaris seu fativa, *C. B. P.* 133. *Inst. R. H.* 493. Matricaria vulgo minus Parthenium, *J. B.* 129. Matricaria, *Gerardi, J. Rai Hist.* 357. Artemisia tenuifolia, *Tabern. Icon.* 8. Matricaria vulgaris, *Parkins.* Amaracus, *Galeno, & Aeginetæ*: Crispula, *Quorundam*: Matricarii Parthenii prima species, *Brunfels*: vulgo, *Matricaire* ou *Espargoutte*.

E radice alba, plurimis fibris emissis terram apprehendente, caules exsurgunt plures, sesquicubitalis, rigidi, striati, glabri, satis crassi, medulla fungosa referti, foliis crebris, dilute virentibus, graveolentibus, amaris, nullo ordine positis vestiti; folia velut alata ex duabus tribusve pinnularum mediæ costæ adnexarum conjugationibus componuntur: pinnulæ hæc latæ sunt, & in alias minores circa margines dentata subdividuntur. Caulium summitates versus, ex alis foliorum exeunt ramuli, in quibus ut & in suramis caulibus nascuntur flores pediculis oblongis, plures velut in umbella, radiati, non admodum ampli, quorum discus ex plurimis flosculis luteis, corona vero ex semiflosculis brevibus candidi componuntur, seminum embryonibus insidentibus, & calyce semisphærico & squamoso comprehensis. Semiflosculis coronæ marcescentibus discus medius extumescit, & ambryones abeunt in semina oblonga, exigua, striata, thalamo affixa in calycis fundo, pappo carentia. Tota planta odorem gravem ac vehementem spirat. In hortis colitur. Folia sæpius comæ floridæ in ulum veniunt.

Analysi chymica, ex foliorum & summitatum viridum & recentium Matricariæ *Th.* per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, plantæ odorem & saporem referentis, obscure subsalsi, & obscure subacidi, *Th.* *℥viij.* gr. *xxiiij.* humoris manifeste acidi magis ac magis, deinde austeri magis ac magis impense *Th.* *℥xiiij.* gr. *xxiiij.* humoris rufi, empyreumatici, & alcali urinosi *℥i.* gr. *lx.* humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati *℥i.* *℥i.* salis volatilis urinosis concreti *℥i.* gr. *xlj.* olei adiposi *℥i.* *℥vi.* gr. *lx.* Massa nigra residua pendebat *℥iiij.* gr. *xxiiij.* quæ rite calcinata reliquit cinerem *℥ij.* *℥iiij.* ex quibus salis fixi mere alcali *℥i.* *℥i.* gr. *xlv.* lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit *℥ij.* gr. *xij.* in calcinatione *℥ij.* *℥iiij.* gr. *xxiiij.*

Ex florum capitalis quorum semina jam ad maturitatem pervenerant distillatis, eadem principia extracta sunt cum olei essentialis quantitate non mediocri.

Succus foliorum Matricariæ colorem subrubrum chartæ cœruleæ affert. Salem essentialem obtinet hæc planta ammoniacalem cum multo oleorum tenui essentiali, tum crasso fortente consociatum.

Inter plantas hystericas insignem locum occupat Matricaria. Ad uterinos affectus plurimum conducit, vel pulverata a *℥ss.* ad *℥ij.* vel ejus succus expressus & defœcatus ad *℥i.* vel alteram, sicut infusum aut decoctum ad *℥vi.* Menses, lochia & secundinas remorantes pellit, uterinam suffocationem compescit, dolores post partum sedat. Simon Paulli eam plurimum commendat. „ Mihi, inquit, frequenti in usu est, si lochia post partum negotium facessant mulierculis. Parare enim ex ea & floribus Chamomillæ, cum tantillo Artemisiæ decoctum consuevi, a cujus usu hysterica symptomata illico cessare, & lochia abunde fluere, sæpe comperi. Quod medicamentum licet Sesamo ac Papavere sparsum apparet; quæ ab illius usu ex lethargo excitatæ, in vitam, Deo benedicente, veluti redire conspici solent. “ Hæc S. Panlli. Quæcumque amara possunt, & carminantia, Matricaria utiliter præstat, flatus dissipat, stomachum roborat & ciborum concoctionem juvat. Ventris tineas expellit vel herba ipsa, vel succus ejus expressus, non secus ac Centaurium & Absynthium. Eam febrifugam prædicat C. Hoffmannus *de Med. officinal.* præcipue in malis uteri. Idem auctor pituitam & atram bilem purgandi vim ipsius succo tribuit post Brassavolam, si convenienti dosi exhibeatur, quam

quam ad ℥iiii. statuit. Inclysteribus ejus decoctum utiliter usurpatur, potissimum in morbis uteri, & cum ceteris plantis carminantibus sæpe consociatur, in colicis affectionibus ab muco viscido tenaci, acri oriundis. Externe præscribitur in fomentis cum Camomilla vulgari vel Romana in aqua vel vino decocta in uteri inflatione & doloribus post partum, lochiorum remora, mensiumque fluxu doloroso quarundam mulierum. S. Paulli refert Matricariam contusam impositam capitis vertici sæpe ejus dolores mitigare. Ad hemicraniam Chesneau eandem contusam & in sartagine calefactam capiti admovent.

24. Comarum Matricar. exsiccatar. & pulveratar. ℥j. Nitri desecati gr. x. Syrup. de Artemisia q. s. F. bolus in mensium & lochiorum remora.

24. Comar. Matricar. & Chamomilla Roman. ana M. j. summitatum Arthemisia p. j. Bulliant leviter in aq. comm. ℔ij. Colatura dilue syrup. de 5. rad. aper. ℥j. Nitri ℥j. Propinetur per cyathos quarta quaque hora.

24. Foliorum & summitat. Matricar. & Tanaceti ana ℥j. Infunde per noctem in vini albi ℥vj. Colatura propinetur mane in mensium remora, lochiorum suppressione, aut ad vermes intestinor. necandos.

24. Folior. Malvæ, folior. & flor. Matricariæ Artemisiæ & Tanaceti M. j. F. decoctum cum s. q. aq. comm. pro enemate, in cujus ℔ij. dissolve crystall. mineral. ℥j. mellis cucumer. asinini seu elaterii ℥j. In hysterica passione, lochiorum suppress.

24. Radic. Bryon. alb. ℥iiij. Aristoloch. rotund. ℥ij. Zedoar. Baccar. Laur. ana ℥j. Folior. & comar. Matricar. Artemisiæ, Chamamel. Tanaceti, summitat. Sabin. ana M. ij. Coq. in aq. ℔viii. ad ℔vj. adde aq. vitæ ℔j. pro fotu calidissimo abdominis & pubis regioni adhibendo, ad lochia suppressa promovenda.

Cavendum tamen, monente Junckero post celebres Medicos, ne in mensium suppressione aut lochiorum remora hæc emmenagoga medicamenta stimulantia & pellentia incaute adhibeantur, exempli gratia in habitu insigniter plethorico, quando primæ viæ non satis expurgatæ sunt, nec sanguis debite dirutus & attenuatus, aut partes affluantes & ad phlogosim tendentes: tunc enim hæc medicamenta non solum non prosunt, sed ut plurimum graviter nocent, & inducere solent majores obstructions, summas angustias præcordiorum, non raro insolitas per aliena loca sanguinis eruptiones, febres lentas, phthisicas, cephalalgiam, difficilem respirationem, spasticas & convulsivas affectiones, in corporibus laxioribus & spongiosis cachexiam & ædemata. In lochiorum suppressione plenaria, si præsertim jam ab aliquot diebus constet, minime expedit, monente eodem, hunc fluxum directe & per hæc stimulantia uterina ut aloetica, myrrhata, &c. intus sumpta revocare. Tunc satius est ad causas hujus suppressionis respicere, partium tensionem, phlogosim minuere & extinguere, orgasmum sanguinis compescere, exæstuationes febriles sedare. Quæ feliciter absolventur remediis diluentibus, temperantibus, emollientibus, necnon etiam absorbentibus, tum interne, tum externe adhibitis, non neglecto Nitri usu his in ægitudinibus præstantissimo. At in lochiorum sola diminutione aut remora nondum pertinaci, hæc uterina leniter stimulantia moderatissimis dosibus adhiberi possunt, præmissis aut intermixtis laxantibus, emollientibus, temperantibus & diluentibus & potissimum nitrosis. Nunc ad Matricariam redeamus.

Palam est apes, inquit S. Paulli, ferre non posse odorem Matricariæ: quare plethorici, quos præ aliis pungunt apes ac culices in hortis ambulaturi, optime sibi consulunt, si ferta Matricaria parent, ac secum circumferant; sic enim apes graveolentia horum offensæ, quasi manu abactæ, illis non nocent. Eundem effectum expectare a Cotula foetida possumus.

Ex Matricaria aqua distillata, extractum & oleum essentiæ in officinis præparantur & servantur ad eadem, quibus Matricaria utilia.

Matricariæ folia usurpantur in syrupo de Arthemisia & in syrupo aperiente Cacheco Ph. Reg. Charas & in emplastro de Ranis Joann. de Vigo.

M A Y S,

MAys, Mayz, Maizium, Frumentum Turcicum, Triticum Indicum, Off. Mays, *Inst. R. H.* 531. Frumentum Indicum, Mays dictum, *C. B. P.* 25. Triticum Indicum, *J. B.* 2. 453. *J. Raii Hist.* 1249. Frumentum Turcicum, *Dod. Pempt.* 509. Frumentum Turcicum & Indicum, *Gerardi*: Milium Indicum maximum Mays dictum. seu frumentum Indicum, *Parkins.* Mays *Acostæ*: Maïsum, *Monardi*: vulgo *Blé de Turquie*.

Radicibus nititur numerosis, duris, fibrosis, albis, sed minime crassis: culmo assurgit arundinaceo, rigido, solido; fungosa, candida & saporis, dum viridis est & succulentus, dulcis, Saccharini, medulla farcto, ac multis articulis geniculato, quinum senemve pedum proceritate, pollicari crassitudine, inferiore parte crasso, ac subinde purpureo, superiore paulatim extenuato. Folia profert arundinacea, cubito plerumque longiora, tres aut quatuor uncias lata, venosa, marginibus aliquantum aspera. Panicula in summo caule gerit dodrantes, graciles, raras, jubæ modo multiplices, aliquando in 15. 20. vel etiam 30. spicas procumbentes divisas, floriferas, infecundas, a semine seu fructu remotas. Flores his in paniculis nascuntur, Secalis floribus similes, apetalis, nonnullis staminibus cum apicibus annexis nutantibus, & calyce constantes, nunc candidi, nunc lutei, nunc purpurei coloris, prout videlicet fructus, seu frugiferæ spicæ coloratæ erunt: at nullum semen exarescentes post se relinquunt. Fructus a floribus sejuncti, veluti spicæ ex culmi geniculis exeunt, atque ab uno culmo tres quatuorve, alterno ordine, longe, crassæ, rotundæ, cylindraceæ, multis foliaceis, ac membranosis tunicis, veluti vagina quadam arcte obvolutæ, e quarum summo arcte convoluto longi tenuisque capilli prominent, singulis seminum embryonibus adhærentes, eodem cum granis colore. Semina magna sunt, pisi magnitudine, nuda, nullo folliculo inclusa, levia, superficie subrotunda, angulata ea parte, quæ palæ axis adhæret, numerosa, quæ sæpe apud Indos in una spica 700. coarervata reperiuntur, ac arctissime junctæ, & in ordines ac versus octo, aut decem nonnunquam duodecim in longitudinem rectis fere lineis digestæ, quæ ratione coloris variant, modo candida, interdum lutea, modo purpurea, nonnunquam fusca aut rubra, medulla tamen farinacea, candida, & sapore ceteris frumentaceis dulciori ac suaviori. Frumentum hoc Americæ indigena in omnibus fere ejus regionibus reperitur, & inde in Africam, Asiam, & Europam delatum fuit. Seminum seu granorum Mays farina, quæ a farsuribus probe repurgata candoris est, eximii, edulis est, nec solum apud Americanos, sed apud nos in panificia subinde cogitur.

Analysi chymica, Grana Mays præter phlegma tum acidum, austerrum copiosum, tum falsam, & urinosum, plurimum olei spissi crassi mediocrem terræ, & salis alcali fixi salis portionem præbuerunt.

Ex hisce granis contusis, & aqua maceratis vinosus liquor paratur veluti ex Hordeo cerevisia, inebrians & ex quo spiritus ardens extrahitur. Multum salis Tartari obtinent cum sulphure crasso copioso, aliqua salis ammoniacalis portione & terra pauca conjuncti. Principiis & viribus cum Hordeo convenire videntur.

Franciscus Hernandez frumentum hoc valde celebrat. Temperatum est, inquit, aut ad caliditatem humiditatemque paullisper declivè, substantia mediocri, concoctu facili, præcipue his, qui eo victu uti consuevere, non crassa, aut veluti quidam opinatur, obstruenti, & viscosa, quod vel Indis ipsis, qui ex eo pane in placentulas formatæ vivunt, nec tamen obstruunt, aut decolores concipiuntur, periclitari licet; iidem affirmantibus nullam in ventriculo gravitatem sentire post epulas, imo post paucas horas rursus, ac si nihil ingessissent esurire, & magna aviditate, si adsit copia, repetere nutrimentum, nec vel de nomine solo ad adventum usque Hispanorum lithiasim novisse: quin quod nullus est apud Mexicanos celebrior ægritudinum acutarum & commodior victus, qui etiam pitisanæ præfertur, quod mille experimentis comprobatum, confirmatumque est: celeriter utique ajunt coctum descendere, corpora quantum sat est nutrire, nullum inferre gravitatis sensum, mollire ventrem, & pe-

& pectus, calorem febrilem demulcere, (præsertim si pulvis ejus ex aqua permittatur brumali tempore gelare,) urinam evocare, viasque omnes extergere. Quin imo Mexicani Medici, posthabita hordeacea ptisana, ægotantibus pultes & placentulas ex Mayzio offerunt, huic genti consuetas & gratas, & quæ citra ullam noxam, suavem saluberrimamque alimoniam præbeant.

C. Bauhinus in *Teatro Botanico*, nescio a quo edoctus, scribit, Indos, si nimium utantur hoc frumento in cibis, tumidos, & scabiosos reddi. Imo inquit, pueri Guineensium, qui hoc frumento sæpe panis loco utuntur, videlicet granis & spicis excussis, iisque nonnihil tostis, & præstis, si paulo frequentius utuntur a scabie sese vindicare non possunt, cum sanguinem nimis calidum & quasi adustum gignat.

Frumentum illud cum Hordeo plurimum convenire mihi videtur. Panes, qui ex eo conficiuntur, sicci sunt, duri, concoctu difficiles, flatulenti, alvum cohibent: accommodati tantum illis, qui vitam agunt laboriosam. Farina etiam cum lacte, & carniū juculis in pulmenta formatur, quæ panibus magis nutriunt. Non sunt res stomachi delicatuli, sed fercula rusticorum, nautarum, bajulorum. Frumentum istud pecori majori minorique est gratissimum: ejusque usu mire gliscit sagina. Columbæ edulium præbet jucundum valde. Bruyerinus asserit Bellojocenses Lugdunensibus vicinos illud ferere feliciter, eoque panificia sua augere. Idem facilitatum apud alios populos prementem aliarum frugum caritate summa.

Ex hisce granis varii apud Americanos liquores fermentati spirituosi & inebriantes conficiuntur, quorum præparationes apud C. Bauhinum in *suo Teatro Botanico* videre licet.

Nullius aut rarissimi est usus in Medicina. Ejus farina in Hordei farinæ locum substitui potest. Ad cataplasmata emollientia, & suppurantia a nonnullis adhibetur: nam suo lentore cutis poros obstruens, apostematibus suppurandis peridonea est. Foliorum recentium succus, narrante J. Rajo, refrigerandi facultatem obtinet, & erysipelatibus, si panni intincti applicentur, conducit.

M E L I L O T U S.

Melilotus vulgaris, Off. Melilotus officinar. Germaniæ, C. B. P. 331. Infl. R. H. 407. Trifolium odoratum seu Mehlotus vulgaris, flore luteo J. B. 2. 370. Melilotus Germanica, Lobel. Icon. 43. Melilotus vulgaris Parkinsoni, J. Raii Hist. 951. Melilotus Germanica Gerard. Emaculat. Descrip. Lotus urbana, Martialis: Trifolium caballinum, Camerarii, & Italor. Loti sive Trifolii species Cordi: vulgo, Melilot ou Mirlitor.

Radice alba, tenui, lenta, fibrillis brevibus capillata, alte in terram descendente firmatur: caules emittit plures, interdum unicum, cubitales, sesquicubitales, & altiores, glabros, teretes, striatos tamen, infirmos, inanes parva intus cavitate, ramosos foliis ad intervalla alternatim nascentibus vestitos, ternis in eodem pediculo tenui, sequiunciali, oblongis, denticulatis, & plerumque circumrosis, glabris, obscure virentibus. Flores in spicis longis ex alis foliorum exeuntibus, rarius siti, papillonacei, tetrapetali exigui, flavi, pediculis brevibus tenuibus penduli: quibus succedunt capsulæ siliquosæ, brevissimæ, simplices, pendulæ, rugosæ, nudæ, hoc est in calyce non reconditæ, ut in Trifolio, per maturitatem nigre, semina singula aut bina subrotunda, flavicantia, continentes, sapore leguminoso. Herba virens nullum fere odorem habet, sed cum aruerit, fragrantissimum spirat. Ad sepes, in vepretis, & inter segetes copiose nascitur. Herba florida in usum venit.

Analyti chymica, ex Meliloti floridi, demptis radicibus, per retortam distillatis lib. prodierunt humoris limpidi, odorati, sapore amaro, acri, occulte acidi, subsalsi ℥iv. humoris limpidi, amari, acrioris, manifeste acidi, magis ac magis austeri libii. ℥iij. ℥vij. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ℥vj. salis volatilis urinosi concreti gran. xxxvj. olei ℥j. ℥vij. gr. liiij. Massa nigra residua pendebat ℥v. ℥ij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ℥vj. gr. lx. ex quibus salis fixi mæx alcali ℥ij. gr. xlv. lixi.

lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. gr. xvij. in calcinatione ℥iij. ℥iij. gr. xij.

Meliloti folia chartam cœruleam rubro colore vix tingunt. Odora sunt, acria, amara, nonnihil styptica, & si diu mastigentur, nauseosa. Salem essentialem obtinent tartareo-nitriolicum, ammoniacalem cum multo oleo tum tenui, tum crasso conjunctum, & ter. æ. portione non mediocri.

Leniter resolvit, digerit, emollit, dolores sedat. Rarius ad usum internum adhibetur. A nonnullis tamen ejus summitatum floridarum ad M. j. decoctum ex aq. comm. ℥iij. cum florum Chamæmeli pari quantitate præscribitur in abdominis inflammationibus, doloribus nephriticis, & rheumaticis. Johannes Michaelis in *notis in Schroderum* decoctum florum Meliloti epotum singulariter commendat in albo mulierum fluore.

Externe creberrimi est usus propter vim emollientem, anodynam & resolventem, in qua cum Malva & Althæa convenit: cum sit partium tenuiorum & magis volatilium, magis etiam resolvit. In clysteribus emollientibus, carminantibus & demulcentibus, in cataplasmatibus, fomentis, balneis, emplastris emollientibus, digerentibus, resalventibus, necnon concoquentibus utiliter admiscuntur folia & flores; sæpe etiam cum Chamæmeli floribus consociantur.

℥. Florum Meliloti & Chamæmeli. fol. Malv. ana M. ij. Coq. in decocti omasi q. f. pro enemate emollientem, anodyno, & terminativo.

In Inflammatione uteri, scoti, ani, & viscerum, fortis ex decocto Meliloti ab Ettmullero commendatur, in primis si ipsi Agrimonia & Chamæmelum addantur, quæ in vino vel aqua decocta inflammationem sistunt. S. Pauli in *Quadr. Botanico* ad uteri dolores post partum & inflammationes fortis commendat ex summitatibus Meliloti floridis, & semine Fœnu-Græci paratum ut summe proficuum. Idem ad pleuritidem mitigandam alium fortis proponit sic præparatum.

℥. Herbæ Meliloti floridæ, Parietariæ ana M. ij. Betonicæ M. j. Bismalva Mjß. Flor. Chamæmeli Mjß. Mixta & decocta in aqua sæpe pectori superponantur.

℥. Pulpæ ex Lilior. & Althææ radicibus, foliis Cicutæ & Hyoscyami paratæ, & per setaceum trajectæ ℥ß. Flor. Melilot. Camomillæ, & Absinthii Pontic. exsiccat. & pulverator. ana ℥iij. Olei rosati q. f. M. F. cataplasma ad testium tumores resolvendos.

Succus flor. Meliloti aut eorum infusum oculorum dolores sedant: si præsertim aliquantum spiritus vini camphorati instilletur.

Aqua florum Meliloti odorata servatur in officinis, sed rarioris est usus. Ad odora sæpius usurpatur: ceterorum odoramentorum fragrantiam tenuitate sua evehit & expandit. Paratur in officinis emplastrum de Meliloto *Mesue*, quod quidem pituitam viscidam egregie discutit, resolvit, & dolores apprime sedat. Tumores emollit, & nonnunquam maturat.

F I N I S.

TRACTATUS

MATERIA MEDICA

DE

MEDICAMENTORUM SIMPLICIUM

HISTORIA, VIRIBUS, AC TIBUS

JOHANNI FRANCISCO OLEO

DE

TOMI SECUNDI PARTI ALTERA

DE VEGETABILIBUS

INDICE

VENETIIS, MDCCLXXI

Apud Josephum Brindell

NOMINE

JOHANNIS FRANCISCI EX NICOLAO PERZANO

LIBRARIUM PUBLICUM, AD PRIMUM

S U P P L E M E N T U M
T R A C T A T U S
D E

MATERIA MEDICA
S I V E D E
MEDICAMENTORUM SIMPLICIUM

Historia, virtute, delectu, & usu;

STEPHANI- FRANCISCI GEOFFROY

&c. &c. &c.

TOMI SECUNDI PARS ALTERA.

D E V E G E T A B I L I B U S
I N D I G E N I S.

V E N E T I I S, M D C C X C I.

Apud Iosephum Orlandelli

N O M I N E

q. FRANCISCI EX NICOLAO PEZZANA,

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

Qui experti sunt remediorum utilitatem, denegant autem u-
sum, valde culpandi sunt, utpote qui crimine invidentia,
flagrant, quod malum cum omnibus animantibus in-visum
esse debet, tum præcipue Medicis, in quibus nisi plenus hu-
manitatis, & misericordiae animas est secundum ipsius pro-
fessionis voluntatem, omnibus diis, & hominibus in-visi
esse dehent.

Scribonius Largus in Prefatione ad
C. Julium Callistum.

Medicus Notitia Plantæ destitutus, de viribus ejusdem
nunquam juste judicabit.

Linn. De Mater. Med. Lib. I. Canon. 13.

LECTORIBUS

F F.

Ungar jam interpretis munere , ne quis
 me putet hæc fingere , ait Cicero , Tusc.
 Quæst. l. 3. Nos pariter ad egregium de Ma-
 teria Medica Stephani-Francisci Geof-
 froy Tractatum quoquo modo perficiendum ejusdem Partis Se-
 cundæ Sectionis Secundæ * Supplementum Gallica
 lingua conscriptum , non inutile , quinimo pernecessarium , judica-
 vimus , Latina veste indutum Doctorum oculis subjicere. Quan-
 ta , patrio idiomate , diligentia , ac quam varia eruditione Il-
 lustrissimus Professor Anonymus Gallus , non sine adjumento Cla-
 rissimi Viri Bernardi de Jeussieu , id muneris præstiterit ,
 ex hac qualicumque interpretatione , facili negotio percipietur , ut
 vere nihil habeamus , quod de immaturo Celeberrimi Aucto-
 ris doleamus interitu , multiloque ejus Operi suppleatur optime
 magno Studentium emolumento . Quapropter æquum erat Italia
 quoque nostræ consulendo , Gallicæ linguæ imperitis commune hoc
 beneficium reddere , ac Italicæ Bibliothecas Supplemento dita-
 re ,

* Suite de la Matière Médicale de M. Geoffroy , Par M. * * * , Docteur en Médecine . A
 Paris 1750. Tom. 3. en 12.

re, in quo claro, accuratissimoque ordine, de Plantis indigenis, sermo instituitur, de inquilinis scilicet *Simplicibus*, in hac regione potissimum fere ubique luxuriantibus, atque de olitoriis, tam esculentis, quam officinalibus Plantis cognoscendis: quin etiam selecta de Agricultura præceptiones, Olerumque omnium sationis tempora, aliaque innumera varios ad usus apprime utilia, cum Medicis, tum quibuscumque pergrata liberaliter traduntur.

Ad hanc Venetam Editionem locupletandam, & ad immortale optime meriti Geoffroy nomen magis illustrandum, opera pretium duximus, ejusdem Elogium adjungere, ex Actis Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Latino Orbi donatum, ac ad majorem insuper utilitatem, ornatumque, Plantarum Indigenarum Indicem Latino-Gallo-Italicum Nonnullis fortasse non injucundum apposuimus. Vos ergo Beneyoli Lectores mendis, plus justo forte, illapsis, & elocutioni, pro rei dignitate, minus quam par est disertæ, atque expolitæ, æquo animo veniam largiamini, nostrisque laboribus favete.

v

E L O G I U M

STEPHANI-FRANCISCI GEOFFROY

*Excerptum ex * Actis Regiæ Scientiarum
Academiæ anni 1731.*

STEPHANUS-FRANCISCUS GEOFFROY natus est Lutetiæ Parisiorum die 13. Februarii anno 1672. ex Matthæo Francisco Geoffroy Pharmacopola, primo Scabino, & Antiano Consule, ac ex Aloysia de Uaux Chirurgi suo ævo celeberrimi filia. Ejus quoque paternus proavus primus Parisiensis Scabinus fuit, quo munere tunc temporis ex vetustioribus, honestioribusque familiis Cives fungebantur.

Ejus ab ineunte usque adolescenti ætate institutio ea fuit, quæ Principem decuisset, quamvis a Patre rei Pharmaceuticæ tantum destinaretur: quum enim Physicæ operam primum navaret, paterna in domo, statis temporibus, litterarii congressus habebantur, in quibus & Planisphæria a Cassino, & Machinæ a P. Sebastian, & Magnetici Lapidés a Joblot, aut a du Verneyo Anatomicæ dissectiones, & ab Hombergio operationes Chemicæ ostendebantur, & alii quamplurimi sapientissimi, ac celeberrimi Viri una cum studiosis Adolescentibus, tanto cum profectu, ac utilitate convenerant, ut hinc typus, epocha, ac fundamenta Societatum Physicæ experimentalis ad dictarum jure, ac merito repeti posse videantur. Tanta igitur cura, & diligentia educabatur, ac si de alicujus Regni Ministri filii ad majores dignitates provehendi cultura, ac ornatu ageretur: hæc omnia tamen pro GEOFFROYO curabantur adhuc adolescenti, paternæ Officinæ tantum designato: quum enim jam Parenti innotuisset, quot, ac quantis, in omnibus sui partibus indigeat cognitionibus Pharmacia, magna delectatione ob felicem successum ab eo exulta, nil mirum, si proprio filio sterneretur diligentius idem curriculum, in quo ipse jam consenuerat.

Post Physicam generalem GEOFFROYUS noster rei Chymicæ, ac Botanicæ Peculiariter, & Anatomicæ etiam operam dedit. Domestico quoque secessu ad animum recreandum, rejectis puerilibus voluptatibus, ineptiisque, toro, conspicillis, telescopiis, microscopiisque fabrefaciendis, parvis machinis exequendis, Italo Idiomate ab Abbate Roselli, de Romanico Opere, cui titulus, *L' infortuné Napoliten*, optime merito, addiscendo plurimum delectabatur.

Anno 1692. Monspelium a Parente ad Pharmaciā ab expertissimo Pharmacopola percipiendam missus fuit, mutua commutatione sane optima, nam Mon-

* *Histoire de l'Académie Royale des Sciences année MDCCXXXI. A Paris 1733.*
Tom II. Pars II.

Monspessulanus quoque Professor Parisios filium suum apud GEOFFROEYUM Patrem misit, ambo enim adolescentes in externa domo Artem singulariter edocti, novo quotidie doctrinæ apparatu, domestico, addito, magisque emicuerunt.

GEOFFROEYUS itaque clariores celebris Monspessulanæ Scholæ Professores sequutus, hac in Urbe magnam sapientiæ famam adeptus est, quæ de die in diem major postea effecta ad summum profecta est suapte natura, nulloque extrinseco adjumento.

Meridionales Regni Provincias, ante suum ad Patriam redditum, Oceanique portus emensus, quidquid visu dignum censeretur, ab eo attente scrutabatur; ac non spernendæ curiositatis poenas fortasse luisset Marlovii, qua in Urbe ægrotavit anno 1693. quum ab Anglis tormentis bellicis ejus muri quaterentur, nisi terribilis Infernalis Machinæ jactus fortuito, ac feliciter evassisset. Anno 1698. ineunte, Comes de Tallard, postea Dux, Patrius, & Marecallus Franciæ, Legationi extraordinariæ in Angliam designatus, GEOFFROEYUM nondum in Medicorum numerum cooptatum selegit ad propriam valetudinem præservandam, nec dubitavit, quin commendaretur ab omnibus delectus, etsi titulus destitutus. GEOFFROEYUS autem, cui utiliter iter faciendi ratio probe innotuerat, in Londinensi statione profecit plurimum, fere omnium Illustriorum, feracissimæ magnorum Virorum Regionis, ac præcipue Equitis Sloane familiaritatem adeptus est, ac Regiæ Londinensi Societati ascitus fuit, sex mensium cursu nondum exacto.

Hinc in Bataviam profectus, ibique alios sapientes Viros invisus, novas observationes, cognitionesque utiliter concessit: Et alium quoque in Italiam anno 1700. instituit sibi gratissimum iter cum Abbate de Louvois, tamquam ejus Medicus, juxta GEOFFROEYANAM, tamquam Amicus juxta Abbatis ejusdem sententiam, uterque enim summa laude diversimode loquebatur.

In delitiis præ ceteris GEOFFROEYO semper erant Historia Naturalis, ac Materies Medica, eoque facilius in ejuscemodi studia alliciebatur, utpote a Patre ad proprium munus obeundum jam designatus. Anno 1693. Pharmaceutico subacto examine, exhibitoque Artis specimine, magno impetu ad Medicam Artem exercendam allicibatur, idque patefacere nequaquam audebat. Equivocis, ut ita dicam, studiis operam navabat, iis scilicet, quæ & Parenti, & insito a Natura desiderio æqua lance satisfacerent, Materiæ scilicet Medicæ, nunquam digne satis ab experto quovis Pharmacopola, ne dicam Medico, apte dignoscendæ.

Opportuno igitur tempore, omni abjecta simulatione, suæque enuntiata voluntate, Patris facilem assensum expertus est, alterque filius, nunc Regiæ Scientiarum Academiæ Chymicus, Medicæ Provinciæ a Parente destinatus, Pharmaceuticis instructus fuit doctrinis, qua sane immutatione, Patrem mirabiliter edocuit non satis explorata suorum Jurium diligens custos Natura.

Anno 1702. Medicinæ Baccalaureo GEOFFROEYO nuntiato, ejus prima Thesis admodum retardata fuit: Fagonius enim primus Medicus, cui præsidentis jus erat, quum id muneris alii demandare consuevisset, ipsemet GEOFFROEYANÆ Thesi præesse voluit, quod honoris non vulgaris genus, nisi protrahen-

erahendo, haberi non potest. Thesis prædicta, etsi juxta consuetudinem Præsidis opus sit, tamen a GEOFFROEYO ipso exarata fuit, qui Quæstionem hanc selegit, *utrum Medicus, & simul Mechanicus-Chymicus esse debeat?* Facile conjici potest id affirmative ab eo definitum fuisse, etsi definitio Medicos omnes, summo Medicæ Artis dedecore, non amplectetur. Binas alias quoque; tamquam Baccalaureus, Theses composuit, nec non & alteram, cujus anno 1704. Præses fuit post recepta Doctoratus insignia. Nova ac utilia argumenta semper ab eo in medium adducebantur, ac præ aliis eo, quo quærebatur, *utrum Hominis origo a Vermibus derivari possit*, adeo Matronarum primi ordinis curiositas allecta fuit, ut ad eas ad Naturæ mysteria, ignotaque Theorias initiandas, Gallica translatione, opus fuerit. Theses ab ipso in Parisiensi Gymnasio prolatae non solum, tamquam in subjecta materia Tractatus fere integri uno omnium ore censebantur, verum etiam exterarum Nationum gustui magis præ aliis accommodatae, in quibus, præter Ityli, Latinæque linguæ elegantiam, cetera desiderantur.

Præcticæ Medicinæ, ut sibi jus erat, statim operam dare haudquaquam sollicitus fuit, multum namque eruditionis, & scientiæ cumulavit, decem annorum spatio, proprio in Musæo conclusus, hinc ea omnia quæ Medicos inter optima principia merito vocantur, summo in gradu in eo locata fuisse, omnium sui temporis Medicorum unanimi consensu compertum est. Sua præ dulci, circumspectionis, moderationisque plena, ac fortasse timidiuscula indole, ad Naturam prosequendam potius, quam auxilii specie, remedium copia turbandam, & juxta exigentiam atque apte juvandam, assidue ferebatur, ac initio præsertim adeo Ægrotantium malis torquebatur, ut eorundem causa, tristis, afflicta, pavidusque esset, hujusque rei causa tandem perspecta, ejus fama adumbrationis loco majus recepit incrementum, hac satis rara, ægrisque gratissima amoris specie summo honore habitam.

Quum ipse autem probe calleret, Medicum cujuscumque generis ægrotantibus pertinere, nihil discriminis bonas inter, malasque, illustres, ac plebeas curas ab eo interponebatur, nihil ipse quæritabat, nullum abiciebat, hinc obscuriorum, ac morosiorum major curarum numerus, quæ difficulter admodum ab eo relinquebantur, data etiam quacumque percelebri occasione. Ab omni enim fastu singulariter alienus, proprii nominis adjuvandi, evulgandique vias omnes vafre perquirentes irridebat; veritate nihilominus tandem elucescente, GEOFFROEYANA virtus late patuit. In præcipuis autem, magnisque Medicæ Artis negotiis omnes primi ordinis Medici GEOFFROEYANUM placitum, consiliumque semper explorabant, peculiaribusque ejusdem notitiis utebantur. Romanos, inter omnes Nationes, foriores fuisse a Cicerone ex eo concluditur, quod ab earum unaquaque, fortitudinis primas, Romanis posthabitis, usurparetur,

Anno 1709. in Regio Franciæ Collegio, Medicinæ Professor, in Tournefortii, post ejusdem obitum, locum, a Rege declaratus, universam Materiæ Medicæ Historiam Auditoribus suis explicare cœpit, qua de re per longum tempus magna congesterat. Minerali Regno, Fossilibus videlicet omnibus in usum Medicum venientibus jam absolutis, de quibus nihil uspiam,

exquisitius, complanatus, certiusque usque adhuc apparuit, ac Vegetabili Regno incoacto, alphabetico ordine, etsi ingens Simplicium numerus descriptus ab eo fuerit. *Melissa* tamen ceteraque post ipsam satis numerosa Indigenæ, magno studentium mœrore, ac incommodo desiderantur, nihilque de Animalis Regno prolatum fuit; quidquid autem ipse dictavit, mirabili ordine digestum, in publicam lucem ejus familiæ cura edendum prodiet.

A Fagonio, qui Professoris Chymici titulum in Horto Regio semper detinuerat ad id muneris alii seligebantur, quum vero consuetæ exercitationes a D. de S. Yon jam designato, ob adversam valetudinem, anno 1707. haberi non potuissent, GEOFFROEYUS loco ejusdem suffectus, numeris omnibus, demandata sibi provincia functus adeo fuit, ut titulo postea a Fagonio absolute dimisso, GEOFFROEYUS ipse ab eo ascitus fuerit anno 1712. quin etiam ut magis, magisque GEOFFROEYANA virtus clucesceret, Fagonius ipsi commisit, ut in ordinariis Chemiæ lectionibus aliquid etiam de Materie Medica diceret, una eademque sessione, binis, ac quandoque tribus additis horis: summo studentium amore, ac quodam gloriæ sensu, qui, in quocunque a vanitate etiam alieno animo, agit, ac agere debet, GEOFFROEYUS elatus consensit, ac ex ingenti labore, voluptate quadam veluti perfundebatur, eo, quod in tam longis sessionibus, quin Auditores repellerentur, frequentius, attentiusque aderant: ipse vero minus, quam par erat, hisce de causis, propriæ, suapte natura satis debili valetudini male consulens sibi non leve attulit detrimentum.

Medicorum Universitas singulo biennio proprium seligit Decanum, annoque 1726. quum Viro potissimum indigeret, qui etsi dignitatem mereretur, nullatenus tamen ad eam habendam, electionis læderet libertatem, ac magis Societatem, quam honoris fastigium diligeret, GEOFFROEYUS designatus fuit: quum autem singula Reipublicæ membra non semper æqua ratione Reipublicæ studiosa sint, nonnulli fictis irregularitatibus ejusmodi electionem irriterent, ac GEOFFROEYUS ipse libenti animo horum sententiam sequutus fuisset, nisi electio eadem solemnî Curiæ judicio confirmata fuisset.

Iisdem quibus antea respuebatur suffragiis, Decanatus biennio exacto, eadem dignitate insignitus iterum fuit, propter summam ejus expertæ dexteritatis necessitatem: tunc enim temporis molesta satis Medicos inter, ac Chirurgos lis oborta erat: tunc etiam singularis GEOFFROEYO nostro honor concessus fuit, namque cum Decano Censor substituatur, qui ejus vices gerit, isque semper esse debeat Decanus ille, qui proxime functus fuit munere; biennio novi GEOFFROEYANI Decanatus, suppressus fuit Decani titulus, ejusque arbitrio relicta inter Socios auxilium petendi potestas. Hæc veræ existimationis, & gratitudinis testimonia ab Universitate sibi exhibita, nec ambitiose exquisita, alte in ejus animo reposita permanserunt, alteroque Decanatus cursu, non sine extraordinariis exantlatis fatigationibus jam absoluto, innumerisque aliis a Medico exercitio additis, ejus valetudo omnino pessum ivit, ac anno 1730. laboribus pressus ægrotavit. Opus tamen a prædecessoribus Decanis necesse habitum, nec ab iis completum forti animo ad finem redegit, Preparatorum scilicet Seriem Medicamentorum, quorum frequens est usus, quaque semper apud Pharmacopolas in promptu esse debent.

Tam-

Tamquam Academicus a nobis nondum enuntiatus fuit, Historiæ enim nostræ publici juris factæ satis ostendunt omnium maxime hoc etiam munere præstitisse, postremis quatuor demptis annis, in quibus legitime a Decanatu impediabatur. Anno 1718. Systema, ac Singularis Affinitatum, aut Relationum diversarum substantiarum Tabula in Chemia, ab eo prolata fuit. Affinitates porro, prædictæ Nonnullis, easdem simulatas Attractiones esse suspicantibus, neutiquam arriserunt; a doctioribus enim fictæ formæ iisdem dari solebant; tandem GEOFFROYANA Tabula admissa fuit, eaque satis perspecta, omnibusque pernecessariis præcisionibus interpretata, tamquam Operationum Chemicarum præcipua Lex recipi potest, non sine magno in Chemia laborantium emolumento.

Regiæ autem Parisiensi Academiæ ascitus fuit anno 1699. annoque 1731. die 6. Januarii occubuit.

M O N I T U M.

Ure, ac merito excellentiam *Tractatus de Materia Medica* D. *STEPHANUS FARNICI GEOFFROY* extollit universa Litteraria Respublica, quæ non modo virum propria morte fuisse correptum, sed & ipsum Opus imperfectum reliquisse queritur. Quod erat supplendum, diu, multumque ab omnibus expetitur fuit, sed unicuique audax, periculosum, ac difficillimum videbatur *GEOFFROYUM* imitari. Et nos quidem id ipsum immorantes diutissime detinuit; Verum quoties tenuitatem nostram consideravimus, toties *Tractatus* consiciendi nobilitatem sumus admirati: quare inter & tanti operis pondus, & publicæ utilitatis augmentum basitavimus jamdudum: nec ad optatum terminum res cessisset feliciter, nisi celeberrimi Medici D. Bernardi de Jussieu, quem honoris, & elogii causa nominamus, auxilium interfuisset, aut quoquo modo deservisset. Ipse enim eximiis cognitionibus, notitiisque nos & adjuvit, & ipsum Supplementum exactissime castigavit. Viro igitur laudatissimo, ac Naturalis Historiæ peritissimo debemus plurimum, eique sponte gloriam omnem libenter cedimus, dummodo bono publico consulamus.

Operis Oeconomia, quoad per nos licuit, *GEOFFROYANAM* methodum accurate sequitur, ea excepta mutilatione, quam necessariam credidimus: *Analysis* nempe Chymicæ Plantarum, quæ ab Auctore unicuique articulo inserta fuit. *Experientia* enim edocti fuimus, nihil penitus in illa Chymicæ disquisitione publicæ inesse utilitatis. Dempitis enim quibusdam Chemicæ Professoribus, quis est qui scire cupiat, utrum una, vel altera Planta plus olei, aut phlegmatis, satius, aut terræ in se contineat? Sufficiat generatim *Analysis* productionem neutiquam ignorare, quamvis Processus Chymici modum, & ordinem nesciamus: Sufficiat Plantarum vires probe cognoscere, nihil enim commodius reperiri posse, comperitum est. Præterea certo scimus, *GEOFFROYUM* ipsum postremis vitæ temporibus, tanti tam difficilis, ac diuturni laboris inutilitatem deprehendisse, inque suo *Tractatu de Materia Medica* libenter partem hanc fuisse relicturum. Insuper hisce diebus unanimi omnium consensu receptum est, perobscure admodum *Analysi* prædicta, clarius autem simplici infusione, aut pulvere in substantia propinato, Plantarum facultates explorari posse. Nec ignoratur, duas Plantas, qualitate etsi oppositas, eadem ipsa principia *Analysos* ope largiri; earumque

virtutes non ab hisce principiis solitarie sumptis, sed ab ipsarum indole, & proprietatibus a Natura impertitis esse desumendas, quas quidem proprietates ignis actio ut plurimum destruit. Qua de causa post longum tempus actum est de hac Methodo, non solum, ut inutili in semetipsa, verum etiam in arte Medica. Ceterum uniuscujusque Plantæ articulo, ejusdem Analyseos inseruimus productionem excerptam ex Commentariis Regiæ Scientiarum Academiæ, & ex Operibus Chymicorum, qui peculiariter Spartam hanc emensi sunt: quapropter hac satis, superque productio sufficit, ut ea cognoscantur principia: ex quibus Planta scaturit. In reliquo Opere universo nec unquam Prototypum nostrum reliquimus, & ut aliquid experientiæ adderetur, delectui, & usui Plantarum, quas descripsimus, meliores Fontes delibavimus. Hæc omnia considerantes, speramus, fore ut Respublica litteraria labori nostro æqui, bonique faciat, quod nos ad majorem hujusce Tractatus perfectionem; ad edendam nempe Animalium Historiam, quæ desideratur adhuc, tandem alacriter incitabit.

I N D E X

LATINO-GALLO-ITALICUS

PLANTARUM INDIGENARUM.

MATERIÆ MEDICÆ

Partis Secunda Sectio Secunda,

A

A Brotanum ,	<i>Aurone ,</i>	Abrotano . <i>Tom. II. P.I. p. 4</i>
Acanthus ,	<i>Absinte ,</i>	Affenzio .
Acetosa seu Oxalis ,	<i>Acanthe ou Branche Ursine ,</i>	Achato .
Adiantum ,	<i>Ozeile ou Vinette ,</i>	Acetosa .
Ageratum ,	<i>Capillaire de Montpetier ,</i>	Capel Venere .
Agnus Castus ,	<i>.</i>	Agerato .
Agrimonia ,	<i>Castos ,</i>	Agnocasto .
Alcea ,	<i>Aigremoine ,</i>	Agrimonia .
Alchimilla ,	<i>Alcè ,</i>	Malvavischio .
Alkekengi ,	<i>Pied de Lion ,</i>	Stellaria .
Alliaria ,	<i>Coqueret ,</i>	Alchechengi .
Allium ,	<i>Alliaire ,</i>	Alliaria .
Alnus ,	<i>Ail ,</i>	Aglio .
Alfne ,	<i>Aulne ,</i>	Ontano .
Althæa ,	<i>Morgeline ,</i>	Alfne .
Amygdalus ,	<i>Guimauve ,</i>	Altea .
Anacampseros ,	<i>Amandier ,</i>	Mandorlo .
Anagallis ,	<i>Orpin ,</i>	Fava grassa .
Anethum ,	<i>Mouron ,</i>	Anagallide .
Anisum ,	<i>Anet ,</i>	Aneto .
Anonis ,	<i>Anis ,</i>	Aniso .
Aparine ,	<i>Arrete bœuf ,</i>	Anonide .
Apium palustre ,	<i>Grateron ,</i>	Speronella .
Aquifolium ,	<i>Ache ,</i>	Apio palustre .
Aquilegia ,	<i>Houx ,</i>	Acquifoglio .
Argentina ,	<i>Ancolie ,</i>	Hopiro .
Armenica Malus ,	<i>Argentine ,</i>	Argentina .
Artemisia ,	<i>Abricotier ,</i>	Meliaco .
Arum ,	<i>Armoise ,</i>	Erba di San Giovanni .
Asarum ,	<i>Pied de veau ,</i>	Aro , o Gichero .
Asclepias ,	<i>Cabaret ,</i>	Spigo salvatico .
Asparagus ,	<i>Dompte venin ,</i>	Asclepiade .
Asperula ,	<i>Asperge ,</i>	Sparagio , o Sparago .
Atriplex ,	<i>Petit Muguet ,</i>	Asperella .
	<i>Arroche ,</i>	Atrepice .

Ave

Avena,
Aurantia Malus,

Avoine,
Oranger,

Vena.
Melarancia.

61
63

B

Bardana,
Beccabunga,
Bella donna,
Bellis,
Berberis,
Berula,
Beta,
Betonica,
Betula,
Bistorta,
Boletus,
Bonus-Henricus,
Borrage,
Botrys,
Brasica,
Brunella,
Bryonia,
Buglossum,
Bugula,
Bursa Pastoris,
Buxus,

Glouteron,
Mouron d'eau,
.....
Marguerite,
Epine vinette,
Berle Ache d'eau,
Bette ou Poirée,
Betoine,
Bouleau,
Bistorte,
Morilles,
Bon Herny,
Bourrache,
Piment,
Chou,
Brunelle,
Coleuvrée,
Buglose,
Bugle,
Tabouret,
Buis,

Bardana, o Lappa. 66
Anagallide acquatica. 67
Erba Bella Donna. 69
Bellide, o margheritina. 71
Berberi, o Crespino. 73
Sio. 74
Bietola. 75
Bettonica. 77
Betula, o Scopa. 79
Bistorta, o Serpentina. 81
Uovolo. 83
Spinace Salvatico. 84
Borragine. 86
Botri. 88
Cavolo. 88
Brunella. 91
Brionia. 92
Buglossa. 95
Bugola. 96
Bursa Pastoris. 97
Bosso. 98

C

Alamintha,
Calcitripa,
Calendula,
Camphorata,
Cannabis,
Capparis,
Caprifolium,
Cardiaca,
Carduus Benedictus,
Carduus Mariæ,
Caryophyllata,
Carvi,
Caryophyllus,
Castanea,
Centaurium,
Cepa,
Cerasus,
Cetrach,
Chærophillum,
Chamædrys,
Chamæmelum,
Chamæpitys,

Calament,
Chaussetrappe,
Soucy,
Camphrée,
Chanvre,
Caprier,
Chevrefeuille,
Agripaume,
Chardon benit,
Cardon Marie,
Benoite,
Carvi,
Oeillet.
Marronnier,
Centarée,
Oignon,
Ceriser,
Ceterac,
Cerfeuil,
Germandrée,
Camomille,
Ivette,

Calamento. 100
Cardo Stellato. 101
Caltha, o Calendula. 102
Canforata. 103
Canape. 105
Capparo. 106
Caprifoglio. 107
Cardiaca. 108
Cardo Santo. 109
Cardo di Nostra Signora. 110
Benedetta. 111
Caro. 112
Garofano. 113
Castagna. 114
Centauria. 117
Cipolla. 119
Ciriegio. 122
Aspleno. 124
Cerfoglio. 125
Camedrio. 127
Camomilla. 127
Chamepitide. 127

Che-

Ghelidonium,	Eclaire,	Celidonia,
Gicer,	Pois chiches,	Cece,
Cichorium,	Chicoree,	Cicorea,
Cicuta,	Cigue,	Cicuta,
Cinara,	Artichaud,	Carciofo,
Citreum,	Citronier,	Cedro,
Limon,	Limon,	Limone,
Citrullus,	Citroville,	Anguria,
Coclearia,	Herbe aux Cuilliers,	Cochlearia,
Colchicum,	Colchique,	Colchico,
Consolida,	Consoude,	Consolida,
Coriandrum,	Coriandre,	Coriandro,
Cornus,	Corne,	Corniolo,
Corylus,	Noisetier,	Nocciuolo,
Cotonea, Malus,	Coignier,	Mela Cotogna,
Cruciata,	Croisette,	Crociata,
Cucumis,	Cocombre,	Cocomero,
Cucurbita,	Courge ou Calebasse,	Zucca,
Cuminum,	Comin,	Comino,
Cupressus,	Cypres,	Cipresso,
Cuscuta,	Cuscute,	Cuscuta,
Cyanus,	Blevete,	Ciano,
Cyclamen,	Pain de pourceau,	Pan porcino,
Cynoglossum,	Sangue de chien,	Cinoglossa,

D

Daucus,	Daucus,	Dauco,
Dens Leonis,	Pissenlit,	Dente di Leone, o Tarassac,
Digitalis,	Gants de Notre-dame,	Digitale,
Dipsacus,	Chardon a Bonnetier,	Dissaco,
Dracunculus,	Serpentaire,	Dragoncello,
Dulcamara,	Douce amore,	Dulcamara,

E

Ebulus,	Teble,	Ebbio,
Elatine,	Velvete,	Elatine,
Endivia, sive Intybus,	Endive,	Indivia,
Enula Campana,	Aunee,	Enola Campana,
Equisetum, sive Hippuris,	Queene de Cheval,	Codacavallina,
Eruca,	Roquette,	Ruchetta,
Eryngium,	Chardon roland,	Eringio,
Erysimum,	Velar ou Tortelle,	Erisimo,
Esula,	Esule,	Esula,
Eupatorium,	Eupatoire d'Avicenne,	Eupatorio,
Euphrasia,	Eufraise,	Eufragia,

F

Faba,	Fève,	Fava,
Fagopyrum,	Bled sarrafinn,	Saggina,

Filipendula,	Filipendula,	Filipendula.	194
Filix,	Fougere,	Felce.	195
Foeniculum,	Fenouil,	Finocchio:	198
Foenum Græcum,	Fenu Gregee,	Fien Greco.	200
Fragaria,	Fraizier,	Fragola.	202
Fraxinus,	Frene,	Frailino.	204
Fumaria,	Fume terre,	Fumosterno.	206
Fungus,	Champignon,	Fungo.	208
G			
Galega,	Galega,	Galega.	210
Galeopsis,	Grande Ortie puante,	Ortica fetida.	211
Gallium,	Gaillailait,	Gallio.	212
Genista,	Genet,	Ginestra.	213
Geranium,	Pied de Pigeon,	Geranio, o Colombino	214
Geranium Robertianum,	Herbe à Robert,	Geranio Roberziano.	215
Gnaphalium,	Pied de Chat,	Piè di Gatto.	216
Gramen,	Chiendent,	Gramigna.	217
Gratiola,	Herbe a pauvre Homme,	Graziola.	219
Grossularia,	Groseille,	Uvaspina.	220
H			
Hedera terr.	Lierre terr.	Ellera terrestre.	223
Helianthemum,	Herbe d'or,	Eliantemo.	225
Heliotropium,	Herbe aux verrues,	Girasole.	227
Hepatica,	Hepatique,	Epatica.	ibid.
Herba Paris,	Raisin de Renard,	Erba Paris.	229
Herniaria,	Turquette,	Erniaria.	230
Hordeum,	Orge,	Orzo.	232
Horminum,	Orvale,	Ormino.	242
Hysocyamus,	Jusquame,	Jusquiamo.	244
Hypericum,	Millepertuis,	Iperico.	249
Hysopus,	Hysope,	Isope.	251
I			
Jacea,	Jacée,	Jacea.	253
Jacobæa,	Jacobée,	Jacobea.	ibid.
Jugulans,	Noix,	Noce.	254
Juniperus,	Genevre,	Ginepro.	259
K			
K Eiri,	Violier,	Viola.	263
L			
Lactuca,	Laitue,	Lattuga.	264
Lamium,	Ortie morte,	Lamio.	270
Lamplana,	Herbe aux mammelles,	Lampfana.	271
Lapathum,	Patience.	Lapazio.	272
Lavandula,	Lavande,	Spigo.	280
Laureola,	Laureole,	Laureola.	283

Laurus,	Laurier;	Lauro, o Alloro;	285
Lens,	Lentille,	Lente.	288
Lepidium,	Passerage,	Lepidio.	291
Levisticum,	Livesche,	Levistico.	292
Lichen,	Pulmonaire de Chene,	Lichene.	293
Ligusticum,	Sermontaine,	Lugustico, o Libistico.	294
Ligustrum,	Troesne,	Ligustro.	295
Lilium,	Lis,	Giglio.	296
Lilium Convallium,	Muguet,	Fioraliso, o Mughetta.	297
Linaria,	Lin sourage,	Linaria.	299
Lingua Cervina,	Scolopendre vulgaire,	Lingua di Cervo.	300
Linum,	Lin,	Lino.	302
Lithospermum,	Gremil,	Litospermo.	304
Lotus,	Lotier,	Loto.	306
Luzula,	Alleluja ou Pain a Coucou,	Pancuculo.	307
Lupinum,	Lupin,	Lupino.	308
Lupulus,	Houblon,	Lupolo, volg. Bruscando.	309
		lo.	309
M			
Ajorana,	Marjolaine,	Majorana.	312
Malva,	Mauve,	Malva.	314
Malus,	Pommier,	Melo.	317
Malus Granata, sive Punica,	Grenad,	Melagrano.	324
Malus Persica,	Pèchler,	Pesco.	327
Mandragora,	Mandragora,	Mandragola.	331
Marrubium,	Marrube,	Marrobio.	333
Marum,	Marum,	Maro.	336
Matricaria,	Espargouette,	Matricale, & Amarella.	338
Mays.	Blè de Turquie,	Frumento di Turchia.	340
Melilotus,	Mirlirot,	Meliloto.	341
Melissa,	Melisse,	Melissa. Tom. II. P. II. p. 1	
Melo,	Melon,	Popone.	4
Melongena,	Melongène,	Melanzana.	5
Menianthes,	Trefle de marais,	Trifoglio palustre.	6
Mentha,	Menthe,	Menta.	7
Pulegium Regale,	Puilot Royal,	Puleggio.	10
Mercurialis,	Mercuriale,	Mercorella.	11
Mespilus,	Nesflier,	Nespolo.	12
Milium,	Millet,	Miglio.	15
Millium Indicum,	Sorgo,	Saggina.	17
Millefolium,	Millefeuille,	Millefoglio.	ibid.
Momcordica,	Pomme de merveille,	Momordica, o Balsamina.	18
Morus,	Meurier,	Gelfo.	19
Moschatellina,	Moscatelline,	Moscatellina.	21
Muscus,	Mousse,	Moscocolo.	22
Myagrurn,	Canceline,	Miagro.	24
Myrrhis,	Cerfevil musqué,	Mirrhide.	25
Myrtus,	Meurte,	Mirto.	ibid.

N

Napellus,
Napus,
Narcisso Leucojum,
Nasturtium,
Nepeta,
Nerion,
Nicotiana,
Nigella,
Nigellastrum,
Noli me tangere,
Nummularia,
Nymphaea,

O

Ocimum,
Oculus Bovis,
Oenanthe,
Olea,
Olivella,
Onobrychis,
Onopordon,
Ophioglossum,
Ophrys,
Orchis,
Oreofelinum,
Origanum,
Ornithopodium,
Orobus,
Oryza,
Oxycoccus,

P

Peonia,
Paliurus,
Panicum,
Papaver,
Parietaria,
Pastinaca,
Pellibossa,
Perfoliata,
Periploca,
Persicaria,
Pervinca,
Petasites,
Petrofelinum,
Peucedanum,

Tue loupbleu,
Navet,
Perce Neige,
Cresson,
Herbe au Chat,
Laurier Rose,
Herbe a la Reine,
Nielle,
Nielle batarde,
Herbe impatiente,
Monnoyer,
Nénuphar,

Basilic,
Oeil de Boeuf,
Filipendule aquatique,
Olivier,
Olivier nain,
Sain-Foin,
Chardon commun,
Herbe sans Couture,
Double Feuille,
Saiyrion,
Persil sauvage,
Origan,
Griffe d'Oiseau,
Eres,
Ris,
Canneberge,

Pivoine,
Paliure,
Panic,
Pavot,
Casse-pierre,
Panais,
Lyfimachie,
Perce feuille,
Scammonée de Montpellier,
Persicaire,
Pervenche,
Petasite,
Persil,
Queue de Pourcen,

Nappello.
Navone.
Narcissoleucojo.
Nasturzio.
Gattaria.
Oleandro.
Tabacco.
Nigella.
Melanthio salvatico.
Erba impaziente.
Nummularia.
Ninfea.

Bassilico.
Bustalmo.
Enante.
Ulivo.
Chamelea.
Onobrichi.
Acanzio.
Lingua serpentina.
Ofri.
Orchide.
Oreofelino.
Origano.
Ornitopodio.
Orobo.
Rifo.
Ossiococco.

Peonia.
Paliuro.
Panico.
Papavero.
Parietaria, o Vetriuola.
Pastinaca.
Lisimachia gialla.
Perfoliata, o Perforata.
Periploca.
Persicaria.
Clematitide.
Petasita.
Petrofemolo.
Peucedano.

Pha-

Phaseolus ,	Haricot ,	Fagiolo .	
Phyllyrea ,	Philaria ,	Philirea .	96
Phytolacca ;	Vermillon ,	Phitolacca .	97
Pilosella ,	Oreille de Rat ,	Pelosella .	98
Pimpinella ,	Bipinelle ,	Pimpinella .	99
Pinguicula ,	Grassette ,	Pinguicola .	100
Piper Indicum ,	Poiure d' Inde ,	Pepe d' India .	102
Pisum ,	Pois ,	Pisello .	103
Plantago ,	Plantain ,	Piantaggine .	105
Polium ,	Polion ,	Polio .	106
Polygala ,	Herbe a lait ,	Poligala .	109
Polygonatum ,	Sceau de Salomon ,	Sigillo di Salomone .	110
Polygonum ,	Renouée ,	Corregiola .	111
Polypodium ,	Polipod ,	Polipodio .	112
Populus ,	Peuplier ,	Pioppo .	114
Porrum ,	Porreau ,	Porro .	115
Portulaca ,	Pourpier ,	Porcellana .	117
Primula Veris ,	Primerole ,	Primavera .	118
Prunus ,	Prunier ,	Pruno , o Sulino .	120
Pseudo-Acacia ,	Faux-Acacia ,		121
Psyllium ,	Herbe aux Puces ,	Pssilio .	125
Pulmonaria ,	Pulmonaire ,	Polmonaria .	126
Pulsatilla ,	Coquelourde ,	Anemone salvatico .	127
Pyrola ,	Pyrole ,	Pirola .	129
Pyrus ,	Poirier ,	Pero .	130

Q

Quercus ,	Chene ,	Quercia .	137
Quinquefolium ,	Quintefeuille ,	Cinquefoglio .	139

R

Ranunculus ,	Renuncule ,	Ranuncolo .	141
Rapa ,	Rave ,	Rapa .	144
Raphanus ,	Raisfort ,	Ramolaccio .	146
Rapunculus ,	Campanule Raiponce ,	Raperonzo .	149
Reseda ,	Reseda ,	Reseda .	151
Rhamnus Catharticus ,	Noirprun ,	Ramino , o Spin cervino .	ib.
Rhus ,	Sumach ,	Somacho .	153
Rosa ,	Rose ,	Rosa .	154
Rosmarinus ,	Romarin ,	Ramerino .	162
Ros Solis ,	Rosée de Soleil ,	Rugiadosa .	164
Rubeola ,	Petite Garance ,	Robbeola .	165
Rubia ,	Garance ,	Robbia .	ibid.
Rubus ,	Ronce ,	Rovo .	167
Rubus Idaeus ,	Framboisier ,	Rovo Ideo .	168
Ruscus ,	Laurier d' Alessandrie ,	Rusco .	169
Ruta ,	Rue ,	Ruta .	171

S

Sabina,
Salicaria,
Salix,
Salvia,
Sambucus,
Samolus,
Sanicula,
Saponaria,
Satureja,
Saxifraga,
Scabiosa,
Scandix,
Scilla,
Sclarea,
Scordium,
Scorfonera,
Scrophularia,
Secale,
Sedum,
Senecio,
Serpillum,
Serratula,
Sicilliana,
Sideritis,
Siliquastum,
Sinapi,
Sisarum,
Sisymbrium,
Sison,
Smilax,
Smyrnum,
Soda,
Solanum,
Soldanella,
Sonchus,
Sorus,
Sphondylium,
Stachys,
Staphisagria,
Statice,
Stramonium,
Suber,
Syringa,

Sabine,
Salicaire,
Saule,
Saulge,
Sureau,
Mouron d'eau,
Sanicle,
Savoniere,
Savouree,
Saxifrage,
Scabieuse,
Peigne de Venus,
Scille,
Sclaree,
Chamarras,
Scorfonere,
Scrophulaire,
Seigle,
Joubarbe,
Senecion,
Serpole,
Sarrette,
Tute Saine,
Crapaudine,
Guainier,
Moutarde,
Cherui, ou Griole,
Raifort d'eau,
Sison,
Liseron,
Maceron,
Soude,
Morelle,
Chou de mer,
Laitron,
Sorbier,
Berce,
Epi fleuri,
Herbe aux Poux,
Statice, Gazon d'Olympe,
Pomme epineuse,
Liège,
Liliac,

Savina, 173
Salicaria, 175
Salcio, *ibid.*
Salvia, 177
Sambuco, 181
Samolo, 185
Sanicola, *ibid.*
Saponaria, 187
Santorreggia, 188
Saffragia, 189
Scabbiosa, 193
Pettine di Venere, 195
Scilla, 196
Schiarea, 198
Scordeo, 199
Scorzonera, 201
Scrofolaria, 202
Segala, 204
Semprevivo, 206
Senecione, 209
Serpollo, 210
Serratola, 212
Androsfemo, 213
Siderite, *ibid.*
Siliquastro, 214
Senape, *ibid.*
Sifaro, 216
Sisembro, 217
Sison, 220
Smilace, *ibid.*
Macerone, 222
Sali, 223
Solatro, 224
Cavolo di Mare, 226
Cicerbita, 227
Sorbo, 228
Acantho di Germania, 231
Salvia Salvatica, 232
Stafisagra, *ibid.*
Statice, 233
Stramonium, 234
Sovero, 235
Lillac, 236

T

Tamariscus,
Tanacetum,

Tamarisc,
Tanaise,

Tamerigia, 237
Tanaceto, 239
Taxus,

Taxus,	Tf,	Taffo.	
Tertianaria,	Centaurée bleu,	Lifimachia azzurra.	242
Tetragonia,	Fufain,	Evonimo.	243
Thaliâtrum,	Rue des Prez,	Ruta pratense.	244
Thalafpi,	Thalafpi,	Talafpi.	245
Thymelea,	Thymelée,	Timelea.	ibid.
Thymus,	Thym,	Timo.	247
Thyffelinum,	Perfil des marais,	Sefeli palufstre.	248
Tilia,	Tiliul,	Tiglio.	250
Tinctorius Flos,	Gaude,	Luteola.	ibid.
Tithymalus,	Tithymale,	Titimaglio.	252
Tordylium,	Sefeli da Candie,	Sefeli Cretense.	ibid.
Tormentilla,	Tormentille,	Tormentilla.	254
Tragopogon,	Serfifi, ou Salfifi,	Barba di Becco.	255
Tribulus,	Tribule,	Tribolo.	256
Trifolium,	Trefle,	Trifoglio.	258
Triticum,	Froment,	Frumento.	259
Tuffilago,	Pas d'Asne,	Farfaro.	262
			264

V

Valeriana,	Valeriane,	Valeriana.	266
Valerianella,	Mache,	Valerianella.	269
Veratrum,	Piede de Griffon;	Veratro.	ibid.
Verbafcum,	Bouillon blanc,	Taffobarbaffo.	270
Verbena,	Vervene,	Verbena.	272
Verbefina,	Eupatoire.	Verbefina.	274
Véronica,	Veronique,	Veronica.	ibid.
Viburnum,	Viorne,	Viburno.	277
Vicia,	Veffe,	Veccia.	278
Viola,	Violette,	Viola mammola.	279
Viorna,	Clematite,	Clematitide falvat.	282
Viperina,	Viperine,	Viperina.	283
Virga aurea,	Virge d'Or,	Verga aurea.	284
Vifcum,	Gui,	Vifchio.	285
Vifnaga,	Vifnaga,	Vifnaga.	288
Vitis,	Vigne,	Vite.	ibid.
Vitis Idæa,	Airele,	Vite del monte Ida.	295
Ulmaria,	Reine des Prez,	Olmaria.	296
Ulmus,	Orme,	Olmo.	297
Umbelicus Veneris,	Nombril de Venus,	Ombellico di Venere.	298
Unedo,	Arboufier,	Arbuto.	299
Urtica,	Ortie,	Ortica.	300
Ufnea,	Ufnee Humaine,	Ufnea umana.	303
Vulneraria,	Vulneraire des peysans,	Vulneraria.	304
Uvularia,	Campanule a favilles d'Ortie,	Campanella.	305

X

X Anthium,	Petite Bardane,	Xantio, o Lappola min.	306
Xyris,	Glayeul puant,	Xiride, o Spatula fetida.	307
		SUP.	

SUPPLEMENTUM TRACTATUS
D E
MATERIA MEDICA
DOM. GEOFFROY.
P A R S S E C U N D A.
DE VEGETABILIBUS INDIGENIS:

S E C T I O S E C U N D A.
DE PLANTIS INDIGENIS

Quæ in Usum Medicum veniunt.

M E L I S S A.

MELISSÆ plures extant species, sed binis tantummodo Ars Medica utitur, Hortensi nempe, ac Sylvestri,

Melissa, five Melissophyllum verum, Citrigo, vel Citronella, *Offic. Melissa hortensis*, C. B. P. 229. *Melissa vulgaris* odore Citri, I. B 3. 232. *Melissa* Dod. 91. *Melissa vulgaris*, *Park. Raii Hist.* 570. *Melissophyllum* vulgare, *Lugd.* 957. *Melissophyllum* vulgare, vel adulterinum, *Fuchs.* *Melissa nostras*, *Camer. hort.* *Melissa domestica*, *Trag. Mellitis*, *Plin. Meliphyllon*, *Mellifolium*, *Citraria* vel *Cedronella*, *Apiastrum*, herba pigmentaria, *Quorund.* vulgo *Melisse des jardins*, *Poncirade*, *Piment des ruches*, ou *des Mouches a Miel*.

Radix rotunda, longa, lignosa, fibrosa, atque alte reposita emittit caules quadratos, pene læves, ramosos, duros rigidos, fragiles, quandoque ad majorem cubiti altitudinem, foliis oblongis, atro-viridibus, *Calaminthæ*, aut *Menthæ hortensis* ferme æmulis, lucidis, hirsutis, marginibus ferratis, odore Citri gratissimo, gustu aliquantulum

tulum acri. Ex foliorum alis exeunt flores verticillati, in annulos circum caules ne-
tquam terminatos dispositi, labiati, parvi, albi, & dilute-rubri, tubuloque efformantur,
vertice binis labiis distincto, calyceque villosa, striato, bifidoque sustentantur, abe-
conclusa. In hortis feritur planta hæc, aliquando etiam ruri in sepibus sponte cre-
scit, atque in agro Parisiensi, Junio, Julio, & Augusto flores propellit. Hyeme ve-
ro in solo exsiccatur, radice tamen incolumi, magnum in re Medica usum habet:
animadvertendum vero est pro Officinarum usu, Vere, antequam florescat, esse col-
ligendam, a cimice namque foetido odore post florum eruptionem coinquinatur.
Plurimum vero olei exaltati, salisque essentialis in ea continetur.

Melissa cordialis, & cephalica est, stomachum roborat, mensesque promovet, in
Apoplexia, Epilepsia, & stupore, nec non in melancholicis, malignis, ac pestilen-
tialibus morbis felici quidem cum successu adhibetur. Prostant in Officinis Oleum
distillatum Plantæ siccæ a gutt. iij. ad gutt. vj. Extractum decoctionis ejusdem a 3
ss, ad 3 j. & Conserva ipsius florum ad 3 ss. ad 3 j. præscribenda. Virtutum hu-
jusce Plantæ cognitio Avicennæ, reliquisque Arabibus debetur, Medici enim Græ-
ci; & Galenus, vix quidpiam de ea dixerunt. Si Paracello, & Alchymistis fides
præstanda est, ejus Quintessentia valet ad sanguinis crasim restaurandam, & ad ju-
venescendum, ipsi experimenta proferunt, promissis haudquaquam respondentia, haud
nobis ad minus miraculosa, sed magis certa est transendum. Simon Pauli testatur,
suis temporibus, nihil fuisse Septentrionalibus feminis familiarius, Infusione foliorum
Melissæ ad menstrua profluvia excitanda, quæ etiam quandoque apparebant, Me-
lissæ foliis catceamentis tantum immixtis, addit deinde, Virginem ictericam, &
melancholicam sequenti remedio repetito sanatam fuisse.

B. Conservæ Melissæ 3 j. Conservæ Borraginis, & Buglossi ana 3 ss. Confectionis
Alkermes 3 j. M. cum s. q. Syrupi de quinque radicibus aper. 3 jss. mane ac
sero propinanda.

Exhibetur foliorum infusio ad modum Theæ pug. j. quum sicca, & Man. ss. quum
recentia sunt ex aquæ 3 viij. aut ex iis Man. j. in juscule vitulino sine sale leviter
decoquitur pro remedio adversus vapores satis optimo. Usitatissima est ejus Aqua di-
stillata tam simplex, quam composita: Aqua Melissæ simplex elicitur s. q. ejusdem
foliorum, quibus tussis, ac in cucurbita stanno obducta repositis, parum aquæ simplici-
cis additur. Distillatio postea aut B. M. aut B. A. usque ad mediæ partis consumptionem
instituitur; sic Aqua Melissæ habetur, quæ aliarum more ab 3 jv. ad 3 viij.
in potionibus cordialibus, & hysteriis exhibetur. Contra vero Aqua Melissæ com-
posita, seu magistralis spirituosior est ab aromata in ejus confectione usurpata, &
ob Sp. Vini, in quo Melissa infunditur. Sequenti autem ratione optime parari
potest.

B. Fol. recentium Melissæ 3 jv. Corticum exteriorum Citri recent. 3 ij. Nucis
Moschatæ, & Coriandror. ana 3 j. Caryophyll. Cinnamomi, & Radicis Anglicæ
Boem. ana 3 ss. Contunde quidquid est contundendum, per triduum omnia ma-
cerentur in Sp. Vini rectificatissimi ss ij., & Aquæ Melissæ simplicis ss j. distil-
lentur postea B. M. usque ad siccitatem.

Aqua hæc plurimum valet contra Apoplexiam, Lethargum, Epilepsiam, Vapores,
Colicos dolores, Mensium & Urinarum suppressionem; exhibetur cochl. j. cumulado,
aut solitarie, aut aquæ cyatho infusa, juxta morborum impetum, & differentiam;
iisdem, Epithemate cordis regioni applicito, fasciatis potitur. Præterea ejusdem
semine paratur Emulsio in malignis febribus aptissima.

Gaspar Hoffmannus in *Traſſatu de Medicamentis Officinalibus* jure, meritoque præ-
cipit, folia Melissæ Vere, priusquam planta efflorescat, esse colligenda, diversa enim
tempestate, cimicis odore scatent, ac si forte Autumno colligantur, minus salis vo-
latilis

latis oleosi suppeditant, aut saltem sal hocce vapidius aliis principiis ejus cardiacam virtutem imminuentibus implicatur.

Teneris ejusdem propaginibus tuis, ovis, saccharoque mixtis, placentæ quædam conficiuntur, feminis, quibus Lochia non satis commode fluunt, exhibendæ, eorumque decoctio cum nitro mixta adversum indigestionem, aut suffocationem ex nimio fangorum esu feliciter propinatur.

Forestus Melissam commendat in cordis palpitatione, & syncope; Rondeletius in Paralyfi, Vertigine, & Epilepsia; Riverius autem in Mania.

R. Fol. Melissæ Man. j. minutim incide, ac infunde in Sp. Vini 3 jv. Adde Margaritar. pp. 3 β. Cochlearia bina adversus Maniam tribus de die vocibus præscribentur.

R. Aquar. Melissæ simp. & Menthæ simp. ana 3 ij. Aquæ Flor. Malorum Aurantiorum, & Cinnamomi hordeati ana 3 ij. Confessionum Hyacinthinæ & Alkermes ana 3 j. Syrupi Caryophylli hort. 3 β. M. pro potione, Cochleari j. in deliquio, syncope; aliisque morbis, in quibus roborandum est, ministranda.

Usurpatur Melissa in Syrupo Artemisæ Rhazæ, in pulveribus Electuarii lætificantis ejusdem, in Catholico simplici, in aquis denique Vulneraria, Sine pari, Generali, & Lactis Alexiteria &c.

Melissa sylvestris, sive Melissophyllum, Offic. Melissa, Trag. Fuchs. Germ. Lobel. Melissophyllum, Park. Lamium montanum Melissæ folio C. B. P. 231. Melissa adulterina, quorundam, amplius foliis, & floribus non grati odoris, J. B. 3. 233. Melissa humilis latifolia maximo flore purpurecente. J. R. H. 193. Herba sacra, quorundam, Lugd. 1336. Lamium Pannonicum primum albo flore, Clus. bist. 37. Herba sana, Agripp. Lamium Plin. vulgo Melisse sauvage, Melisse de montagne ou des bois, Melisse puante ou qui sent la punaise.

Radice habet fibrosam, nonnihil acrem, & amaram, caules pedis longitudinem vix superantes, quadratos, villosos, geniculatos, medulla refertos. Folia Galeopis communis foliis similia sunt, oblonga, rugosa, rigida, parvisque pilis Melissam hortensem æmulantibus donata, atro virida, & luculentia, sapore acri. Flores tres, vel quatuor secus folia ex unoquoque nodo emergunt, calycibus oblongis, molliusculis, villosis, præsertim antica in facile expolitis, longis, inodoris, Lamii floribus similibus, ac majoribus, quandoque albo-purpureis, aut dilute admodum purpurascens, quorum labium inferius magis elongatus. Semen grandiusculum est, inæquale, subnigrum. Species hæc nec melleum, nec citrinum quidpiam redolet, sed contra fæteret. Majo, Junioque in sylvis prope maximas arbores alibique florescit. In Agris Parisiensi, Versaliensi, & Montmorancino vulgarissima occurrit. Non modo caulibus humilioribus, minusque ramosis, foliis magis hirsutis, ac longioribus, floribus majoribus, odoreque ingrato, differt a præcedenti, verum etiam juxta Lemeryum radicibus Aristolochiæ tenui adeo æqualibus, ut plures Pharmacopœæ, hæc pro illis quandoque suppeditent.

Planta hæc vulneraria est, nobisque optimum contra urinæ suppressionem remedium ministrat, quod debemus illustri D. Turnefortio, ac ab ipso proponitur, in Historia Plantarum Agri Parisiensis, sequenti descriptione.

Hujusce plantæ lb. ij. reponendæ sunt in Alembico cum Herniariæ æ. q. in perlo sale, additoque parum aquæ, omnia digestionem triduo commissa, postea distillantur B. M. ac novis herbis contusis, & prædicta ratione digestis superaffundatur aqua distillata tribus repetitis vicibus, postremo autem loco elicita aqua servetur in vase vitreo optime clauso; ex ea autem 3 jv. cum Vini albi æ. q. quarta quaque hora præscribentur, eodemque tempore inungendus est infirmus venter, perinæum, & renalis egio, sequenti oleo, quod paratur Man. j. Millepedum, Cantharidibus X. & Sem. Ammeos 3 j. in olivarum Oleo, aut per triduum Soli exponendo, aut leviter ebullituro, intus. Clysteres pariter ex Malyæ, Melisse nostræ, & Herniariæ decoctio-

ne sunt injiciendi. Garidelius in *Historia Plantarum Agri Aquisextiensis* laudatum remedium magnis encomiis extollit, ejusque mirabiles effectus expertum fuisse asserit.

Interim adnotandum est remedium hocce neutiquam esse profuturum, si urinae suppressionem, inflammatio, aut febris comitetur, quo in casu profecto noxium erit, diureticis enim calidis adstipulandum est, a quibus sabulosarum, glareosarumque particularum majori quantitate renes infarciuntur, & obstructio, ac inflammatio, nisi liberior via aperiatur, adaugentur.

M E L O.

MELONUM diversa sunt genera in hortis a nostratibus sata. Hic loci de Melone vulgari solummodo verba faciemus.

Melo vulgaris, C. B. P. 310. Melones, J. B. 2. 242. Melo sive Melopepo vulgo, Cucumis Galeni, Dod. 663. Melo, *Brunfels. Trug.* Melopepo, *Gesn.* Pepo, *Matth. Fuchs. Ger. Park. Rari Nist* vulgo *Melon commun.*

Melo sic appellatur a *μᾶλον*, malum, ob similitudinem, super terram repit planta hæc caulibus longis, sarmentosis, scabris, foliisque Cucumis minoribus, rotundioribus, minusque angulosis. Ex foliorum alis nascuntur lutei flores, Cucumis floribus persimiles, floribusque Lycopersici majores, numerosi, quorum alii steriles, alii fertiles sunt. Iisdem fructus succedunt, villos tamen, quum majorem ventrem acquirunt, amittentes, figura quandoque aliquatenus elongata, aut contracta, quandoque majori aut minori præditi, striati, quodammodo sufflati, atque acupicti, cortice tecti Cucumis duriore, admodum crasso, viridi, ac cinereo. Pulpa per maturitatem vel lutescens, vel rufescens est, humida, glutinosa, mucilaginosa, ac si forte fructus nimium maturescat, omnino fluens, sapore dulci, adinstar sacchari, Moschi fragrantiam quandoque redolenti. Interior substantia in plures dirimitur cellulas, seminibus refertas numerosis, prope ovalibus, planis, mediocribus, albis, cortice Pergamenam chartam duritie æmulante tectis, nucis pineæ quoquomodo similibus, amygdalam veluti condentibus dulcem oleosam, sapidam. Cellulæ autem semina occludentes, ac Melonis centrum occupantes, medulla liquida, rubra, saporeque grato conflantur.

Ob fructus excellentiam nullibi ignotam in hortorum pulvinis feritur Planta hæc, quum autem plurimum a frigore lædatur, necesse est ut ejus pulvini ab aeris, ventorumque injuriis probe defensi sint: hinc facile evincitur cur calidarum regionum melones multo meliores sint, quam frigidarum.

Melones plurimum phlegmatis, olei, salisque essentialis, & volatilis continent: eorum pulpa humectans est, ardorem sanguinis compescit, corque recreat, uno verbo, gratum, & facilis digestionis alimentum præbere solet, si moderate ingargitur, sin minus non levia sanitati detrimenta asserre potest, status enim, pertinacisque collicas, quandoque progignit, quas etiam dysenteria, fluxusque ventris curatu satis difficiles subsequuntur. Observatur enim febres quartanas ab ejus abusu originem ducere. Ceterum senes pituitosi, & melancholici ab ea se se abstineant, nisi forte pipere, ac sale, facilioris concoctionis, benignioribusque notæ reddatur, nonnulli etiam, addito saccharo, liberalius postea vino indulgent.

Inter quatuor semina frigida majora Melonis semen recensetur, ac in emulsionibus, omnibusque refrigerantibus potionibus usurpatur, uti in jussulo pulli mullo, in febribus ardentibus, viscerum inflammatione, urinae suppressione, omnibusque aliis morbis utilissimo, in quibus violenta sanguinis, & humorum fermentatio est coercenda. Conficitur autem jussulum prædictum, pullum recipiendo amputatis extremitatibus exenteratum: postea adimpletur ꝑj. quatuor Sem. frigid. maj., quandoque vero hordei mundati, aut oryzae cochlear, & amygdalæ dulces xij. adduntur, quum

scilicet hunc magis humectantem, ac nutrientem cupimus. Ebulliat in aquæ lb. viij. ad tertiæ partis consumptionem, levi expressione coletur, ac ex eo quinque vel sex cyathi tepidi una cum communibus jussulis de die ægris exhiberi possunt.

Quum vero emulsionis præscribuntur, Quatuor Seminum frigid. maj. dosi ut plurimum definitur 3 j. in Aquæ lb ij. adduntur Amygdalæ dulces excorticatæ N. xij. hisque in mortario marmoreo tasis, paulatim lb ij. aquæ Hordei, aut Oryzæ juxta exigentiam affunduntur, expressione liquor traicitur, ac pro unaquaque Emulsionis libra, additur 3 j. Syrupi Violarum, Nymphææ, Althææ, aut Diacodii juxta differentes indicationes leniendi scilicet. aut refrigerandi, aut temperandi, aut somnum conciliandi.

℞. Quatuor Sem. frigid. maj. 3 ss. Amygd. dulces excor. N. viij. Tunde in mortario marmoreo, paulatim effundendo aquæ hordei 3 viij. Colaturæ adde Syrupi Diacodii 3 ss. pro una Emulsionis dosi hora somni sumenda in doloribus, agitationibus, ac vigiliis. Ad gratiam addi potest 3 j. Aquæ Flor. Malor. Aurantiorum.

℞. Quatuor Sem. frigid. maj. 3 j. Amygdalas dulces excor. N. jv. Tere addendo paulatim 3vj. decoctionis, pug. j. tam Veronicæ maris, quam Hederæ terrestres. Colatura edulcoretur 3 ij. vel iij. Syrupi Violar. pro dosi in Phthisi hora somni exhibenda.

M E L O N G E N A.

EX pluribus Melongenæ speciebus usitatiorem describemus.

MELONGENA, MELANZAN, mala insana, Offic. Solanum pomiferum fructu oblongo, C. B. P. 167. Melongena veteribus, J. B. 3. 618. Mala insana, Dod. 458. Ger. Lonic. Mala insana Syriaca, Park. Melongena fructu oblongo violaceo, J. R. H. 151. Melanzana fructu pallido, Hort. Eyst. Solanum hortense & Pyea insana, Celsalp. Melongena, Matth. Cord. Hist. Adv. Lob. vulgo Melongène, Merangene, Mayenne, Aubergine.

Radix fibrosa, ac parum profunda caulem tantum emittit, plerumque simplicem, pedem circiter longum, digitum crassum, cylindraceum, sub-rubrum, quadam abstractu facili lanugine obiectum, ramosum, cujus numerosi, ac inordinati ramuli foliorum alas sustentant. Manum superantia, ac latissima folia sunt, foliis Quercus satis similia, sinuosa, non crenata, viridia, in superficie, minuto, ac ad instar farinæ albo pulvere, aut lanugine foeta, palmaribus, crassissimisque petiolis juncta, eminentiis adinstar caulibus rubris, ac quandoque spinosis prædita. Flores aut solitarii, aut bini, aut tres eodem in caule, eodemque ramo contra folia nascuntur, æmulanturque exiguas rosas quinque cuspidibus donatas; stelliformes sunt, ampli, sinuosi, albi, aut purpurei, calycibus suffulti parvis, sub-rubris spinis, armatis, & in quinque acuminata segmenta divisus. Hisce fructus succedunt Ovi, aut Cucumis magnitudine, cylindracei, solidi tactu læves, purpurei, aut viridescētes, succulenti, atque alba pulpa pleni, semina claudentes plurima albescentia, plana, reniformia, Piperis Indici semenibus proxima. In hortis tum ad deliciam, quam ad utilitatem colitur; fructus cocti, aut crudi, uti Cucumis in regionibus calidis, ac præsertim in meridionalibus Galliæ provinciis ingurgitantur. Multum olei, ac phlegmatis, parum vero salis habet planta hæc.

Rajus cum Marog grave contra Joannem de Laet sustinet, Melongenam nostratē, unam eandemque esse cum Lusitanorum *Belingela*, Incolarum Angolæ *Tongu*, & Incolarum Congi *Macumba*; addit præterea, fructus, Mandragoræ fructibus, figura accēdere, ac a nonnullis Neotericis suspicari, plantam hanc esse Mandragoram maritīm Theophrasti, fructusque prædictos lethales, ac ideo *Mala insana* vocatos, poma scilicet male sana, aut fatua, etsi nullum excitent furorem, & Itali, ac Hispani iis

familiarissime in acetariis ac condimentis utantur. Juxta Marog grave citreum sapiunt gustum.

Raro hacce planta, ac in aliquo tantum Cataplasmate anodyno, ac resolvente, & adversum hæmorrhoides, Cancros, adustiones, ac inflammationes ars Medica utitur, interior tamen ejus usus neutiquam est perniciosus, incolæ enim Antillarum, ejus fructum decoctum, excorticatum, quadrifariam incisum, ac oleo & pipere conditum edunt, alibi etiam aceto infusum, uti Cucumeres nostrates acetariis sociantur. Belonus refert, eo Ægyptios aut in cinere cocto, aut elixato quotidie in mensis uti, tamen quum Auctores omnes conveniant, alimentum esse non modo insipidum, ac frigidum, verum etiam adinstar Fungorum noxium, flatu, indigestiones, febresque procreans, ut hoc rarissime in usum revocetur, propriæ salutis sollicitos admonemus.

℞ Succi Molongenzæ, Solani, & Geranii Robertiani ana ℥ ij. Plumbi ulsi ℥ j. Unguenti Populei ℥ ij. Convenienti spatio temporis macerata diligenter admisceantur in mortario plumbeo, cum ejusdem materiæ pistillo.

Adversum Cancros, Ulcera carcinomatosa, & Hæmorrhoides plurimum valet.

℞ Succi Melongenzæ, Solani, & Olei Lilliorum ana ℥ iij. Agitentur in mortario plumbeo, cum simili pistillo, instituunturque iteratis vicibus iniectiones in uteri Carcinomate.

M E N I A N T H E S.

Purima Trifoliorum genera in Officinis noscuntur. Hoc autem præ omnibus distinguitur, genusque peculiare constituit.

Trifolium palustre, Trifolium fibrinum, sive Castoris, *Offic.* Trifolium palustre, C. B. P. 327. l. B. 2. 389. *Dod.* 580. Menianthes palustre latifolium, & tryphillum, l. R. H. 117. Trifolium majus, *Tabern. icon.* 530. Trifolium aquaticum sive paludosum, *Offic. Park. Ger.* Trifolium fibrinum Tabernæ-Montani & Germanorum, *Raii Hist.* 1099. Menianthes palustre Theophrasti, *Lugd. Hist.* Limonium pratense, *Trag.* 705. *Hyop.* rum, *Gesn.* Menianthes foliis ternatis. *Linn. Flor. Lappon.* 50. Trifolium Anti-Arthriticum, vulgo *Meniente*, *Tressle de marais*, *Tressle d'eau*, *Tressle de Castor*.

Radix est geniculata, longa, alba, lineis, fibrisque per intervalla emissis donata, Folia tria caudæ longæ, ac latæ implantantur satis magna, foliisque Fabæ pene similia, expolita, tactuque lævia, quæ inter caulis elevatur pedem cum dimidio altus, compactus, viridique, fasciculum florum circumferens, qui albo purpureum colorem habent, antequam vero aperiuntur externe rubescunt, & aperti in quinque mucronata segmenta dividuntur, facieque interna donantur filamentis delicatulis, albis, & lanuginosis stipata, calycibusque sustentur cyathum referentibus, ac serratis; ab eorum unoquoque quina exeunt stamina alba, quorum extremitates luteæ sunt, pistillo in centro locato, viridiori, depressiorique, abeunt deinde in fructus rotundos, ac oblongos, semina occludentes ovalia. Helianthemum seminibus æqualia, amara, & atro lutea.

Sponte crescit in paludibus, aliisque humidis locis, in solo sterili; extra aquas diutius servari non potest, Majo, Junioque floret, ac frequentissime in agro Parisiensi occurrit; diversis in regionibus diversam quoque magnitudinem habet, ac folia quandoque rotunda, quandoque mucronata.

Planta eadem Analyti Chymicæ commissa, præter acidos liquores, Sal volatile concretum, magnamque terræ, atque olei portionem largitur, continet autem Salem ammoniacalis naturæ sulphure, acterrestribus particulis permixtum: hinc apta nata censetur contra scorbutum, arthritidem, cachexiam, & hydropem. In arthritidis paroxismo hauriendus est quarta quoque hora cyathus decoctionis ejusdem, qua efficaciter sublevari ægri se sentient, ejusdem terrimento super affectam partem simul apposito; semen adhibetur adversum tussis inveteratas, & Asthma humidum;

dum; humoresque viscidos pulmonis bronchia infarciunt potenter discutit, atque incidit. Planta hæc, uti ceteræ, quæ sale Alkali volatili abundant, re quidem vera saporem habet minus jucundum, non adeo tamen ingratum, uti Cochlearia, ra saporem magnis laudibus in Scorbuto prædicata, cui tamen a S. Pauli eodem in mortam hydropæ & arthritide Trifolium palustre ulque adhuc recensitum antepositur, cujus etiam succus lactis sero commixtus felici exitu communiter propinatur. Sal quoque & extractum educitur ab hac planta, eaque syrupus conficitur, quæ omnia illidem pollent facultatibus, ac facili negotio sine ægrotantium molestia præscribi possunt. Praxis Germanica eadem frequentissime utitur, ibique adeo in pretio habetur, ut Germani Medici in omnibus fere desperatis morbis, tamquam singularem quamdam Panaceam hanc ipsam adhibeant. Hoc elicitur ex *Ephemeridibus Germanicis Decuria secunda anno II.* in quibus ejusdemmet plantæ proprietates in longum describuntur.

- Rad. Trifolij. palustr. lotar. & rasar. ℥j. Ebulliant leniter in aqua ℔ iij. ad ℔ ij. Adde Eol. ejusdem, & Nasturtij aquat. ana Man. j. post levissimam ebullitionem liquor per linteolum coletur. Decoctionis hujusce tepidæ quarta quoque hora cyathus exhibeatur in Scorbuto, Arthritide, & Hydropæ.
- Seri lactis depurati ℔ j. Adde cochlearia. jv. cumalata Succo Trifolij palustris probinis dosibus, una, mane; altera, sero in Arthritide, & Scorbuto propinandis.

M E N T H A.

Insignis est numerus plantarum, quæ sub Menthæ nomine in Officinis usuveniunt. *D. Geoffroy* jam alio in loco de Pulegio Thymo verba fecit. Sex aliæ differentes species, excepta Mentha Græca, quæ ad hocce genus neutiquam spectat, nobis adhuc restant describendæ; I. videlicet Mentha hortensis vulgatissima, II. Mentha crispaverticillata; III. Mentha angustifolia spicata; IV. Mentha aquatica rotundifolia; V. Mentha Sylvestris, sive Menthastrum; VI. demum Pulegium vulgare.

Mentha cardiaca, sive vulgatissima, Mentha hortensis rubra, sylimbrum hortense vel Balsamita, *Offic.* Mentha hortensis verticillata Ocymi odore, C. B. P. 227. Mentha verticillata minor acuta non crispaverticillata, odore Ocymi, l. B. 3. 226. Mentha quarta. *Dod.* 95. Mentha fusca sive vulgaris, *Par.* Mentha cardiaca, *Camer. Hort. Ger. Raii* *Eist.* 530. Mentha vulgaris serpens rotundifolia, *Schwencks.* Calamyntha Ocymoides, *Tabern. icon.* vulgo *Menthe commune*, ou le Baume des jardin, l'Herbe du Coeur.

Hæc radix est serpens, fibrisque stipata, quæ in longum, latumque extenditur, caulesque pullulat quadratos, nonnihil hirsutos, rufescentes, ad pedis cum dimidio altitudinem sese elevantes. Folia rotunda sunt, bina invicem opposita, odore penetranti prætita, primo intuitu Ocymi medii foliis satis proxima; in caulis vertice tamen sita, foliis Pulegii Thymi longiora, acuminatiora, ac viridi saturatiore foeta, magis productis, acutioribusque denticulis incisa, ac Menthæ Græcæ foliis potius accedentia apparent. Ex foliorum aliis enascuntur exiguum annuli florum, qui labii purpurei spicam efformantes, in bina brevialia ita dirimuntur, ut quinquifidum calamum mentiantur, quatuor minuta semina subsequuntur; pistillumque longius, colorque pallidior est, quam in Pulegio Thymo.

Juxta Joannem Bahuinum, gratissimo, mitique Ocymi odore, & Melissæ sapore, species hæc ab aliis Menthæ speciebus facile discriminatur. Ejusde facto odorquidpiam Balsamici, & Citrini revera continet. In hortis colitur, in quibus adinstar aliarum Menthæ specierum facillime crescit, ac Julio, & Augusto florescit. Quandoque etiam ruri in sepibus sponte luxuriat, illicque una cum hortorum fordibus allana multiplicatur. Ob ejus balsamicam facultatem, quemadmodum & Mentha Græca Balsamia quoque appellatur. Iisdem cum Mentha crispaviribus pollet, menses immodicos præcipue stagnat, & adversus fluores albos specificè commendatur. Oleum,

in quo folia, ac flores infusi fuerint, usitatissimum est in omni vulnerum, ac contusionum specie, splenio eodem imbuto, ac appposito.

In Menthis omnibus sal volatile aromatico-oleosum invenitur, ac fere eadem sunt dotes. Generaliter aptæ natæ sunt ad restituendum ventriculi tonum, ciborum concoctionem juvandam, vomitum sistendum, ructusque acidos corrigendos; usurpantur etiam ad menses, & urinas ciendas, flatus discutiendos, doloresque colicos leniendos; utiles sunt in viscerum obstructionibus, ac a nonnullis hepaticæ reputantur. Hæc vero sunt generales earundem proprietates. Præ omnibus autem excellent Mentha hortensis, de qua usque adhuc verba fecimus, ac modo describenda.

Mentha crispa, *Offic.* Mentha crispa verticillata, C. B. P. 227. Mentha crispa verticillata folio rotundiore, I. B. 3. 215. Mentha prima, *Dod.* 95. Mentha altera, *Camer. Epist.* 478. Mentha cruciata, *Lob. Icon.* 507. Mentha crispa, *Park. Raii Hist.* 531. Mentha sativa rubra, *Ger.* vulgo *La Menthe frisée ou crépe, le Baume frisé*.

Radice donatur repenti, ac serpenti, ut ceteræ Menthæ species. Caules quoque quadrati sunt, ac plerumque cubitos tres & ultra alti, rigidi, erecti, solum versus purpurei, villosi, ac in alis foliorum concavi, quæ per intervalla progignuntur, suntque atro-viridia, rotunda, rugnosa, crispa, ac veluti pice quadam illita, ambitu denticulato, ac villosa. Ex foliorum alis flores apparent verticillati, anulisque conflati, Pulegii vulgaris floribus æquales, colore cæreuleo-dilutiore.

In hortis colitur, ac in iis plurimum multiplicatur, nobisque optima remedia suppeditat stomachica, & cephalica, felici cum successu adhibetur ad vomitum cohibendum, propinatis extracti hujusce Plantæ gr. xij. aut xv. & Confectionis Hyacinthinæ æ. q. infantibus mensium quindecim aut viginti, quibus a stomachi acrimoniis vomitus excitatur; ad scrupulum usque pro adultis dosis augetur. Sal volatile-oleosum Menthæ lactiginosas congestiones facile fundit, notumque est ab hac coagulatum lac resolvi, præsertim in puerperis, Cataplasmatibus forma mammis applicata. Cataplasma vero Menthæ & Rutæ æ. q. & Sem. Carvi ꝑ j. in aceto ebullitis paratum, ceteris est præferendum. Aqua distillata, & Syrupus easdem, ac extractum virtutes habet. Distillatione etiam, aut infusione oleum elicitur pro stomachi regione, in vomitu, ac hujusce visceris imbecillitate, illinienda. E teneris autem ejusdem summitatibus Conserva paratur. Dioscorides, & Galenus cum veteribus aliis plurimis Mentham æstrum venereum excitare testantur; e contra Hippocrates, & Plinius ab aliis pluribus secuti afferunt, ab hac sedari, & generationem impediri. S. Pauli horumce sententias conciliat, traditque, Mentham recentem ad Venerem utique concitare, sæcunditati vero officere; siccam vero utrumque impedire, impotentiam videlicet ad coitum, & sterilitatem progignere. Propria pariter edoctus experientia testatur laudatus vir, Mentham externe appositam, Hæmorrhagiam sistere, vidit enim sanguinem extemplo cohibitum post plebotomiam institutam ex pede in aqua immerso, in qua Mentha infusa fuerat, quod a Rajo solum refertur *Mentha Danica crispa, aut Speciosa Germanica, Park.* non vero ceteris speciebus, dummodo hic effectus a Mentha revera productus fuerit, quod adhuc indecisum reliquit. Mentham adstringentem esse, fluoresque albos, & immoderatum mensium profluvium sistere credit Etmullerus una cum aliis pluribus celeberrimis Practicis.

Mentha Romana, Mentha angustifolia, sive acuta, *Offic.* Mentha angustifolia spicata, C. B. P. 227. Mentha spicata folio longiore, acuto, glabro, nigriori; I. B. 3. 220. Mentha Romana, *Ger. Raii Hist.* 532. Mentha Romana angustifolia, sive Cardia, *Park.* Mentha sativa, vel hortensis quarta, *Dod.* Mentha Romana, *Officina-rum*, sive præstantior angustifolia, *Lob. icon.* 507. Mentha acuta, *Tabern.* Mentha hortensis oblongo folio, *Cesalp.* Mentha odorata angustifolia, *Camer.* Mentha hortensis prima, *Genf.* Mentha Seracenica, *Quorund.* vulgo *la Menthe à épi, ou à se-ville étroite, la Menthe de nostre Dame.*

Radice

Radice est longa, fibrosa, repenti, quæ huc, illuc serpendo mirabiliter sæcundatur. Trium cubitorum altitudinem habent caules rufescentes, quadrati, & ramosi ita, ut ramuli inferiores, & folia, respectu superiorum adeo locata sint, ut crucem efforment, hanc vero foliorum posituram communem habet cum aliis verticillatis plantis, quamvis non ita manifesto in plerisque appareat. Folia oblonga sunt, angusta, acuminata, atro-viridia, quasi villosa, ac ambitu denticulato. Exigui flores in caulium, ramorumque apice spicam efformant longiusculam, tubuloque constant vertice in duo labia diviso, albi sunt, parvisque rubris punctis conspersi, calycibusque cornua referentibus, circumque denticulatis sustentur. Hisce quatuor semina minuta, oblonga in florum calyce clausa præsto sunt.

In hortis colitur, grate, penetranterque redolet, saporis est acris, & aromatici, & æstate florescit. Iisdem, cum aliis, proprietatibus gaudet. Utiliter adhibetur pro fomentis, balneis, semicupiis, quum potissimum calefaciendi, corroborandi, & diaphoresim promovendi necessitas urgeat. Succus ejus cum accepto epotus sanguinem, vomitum biliosum, & singultum sistit, vermesque enecat. Folia cum Lacte mixta in causa sunt, ne lac in stomacho coaguletur. Totius plantæ odor cerebrum, memoriamque firmat, cor recreat, hæmorrhoidesque claudit.

1. *Mentha aquatica*, *Sisymbrium*, sive *Balsamum palustra*, *Offic. Mentha rotundifolia*, palustris, seu *aquatica major*, C. B. P. 227. *Mentha aquatica* sive *Sisymbrium*, I. B. 3. 223. *Ger. Ermac.* *Sisymbrium*, *Dod.* 97. *Calamintha aquatica*, *Tab. icon.* 353. *Mentha aquatica rubra*, *Park.* *Sisymbrium sylvestre*, *Gesn. hort.* *Sisymbrium agreite aquaticum*. *Adv. Lob.* 218. *Mentha floribus capitatis, foliis ovatis serratis petiolatis*, *Linn. Hort. Cliff.* 306. vulgo *la Menthe equatique*.

Repens est ejus radix, multis fibris vestita, caules emittit minutos, quadratos, villosos, intus cavos, fungosa medulla repletos, folia stans spatiis excrecentia, *Mentha* crispæ foliis similia, ambitu pariter denticulato, quamvis non crispato, brevibus suffulta petiolis, ac acuto *Pulegii* odore donata, colore atro ad rubrum accedente, ac quandoque satis viridis. Flores superiorem caulis partem occupant, & in crassis, ac rotundis capitibus colliguntur, dilute-purpurei sunt, quadrifariam scissi, quatuor salientibus staminibus præditi, apicibus atro-rubris. Semina vero minuta sunt, ac nigricantia.

Humidis regionibus delectatur planta hæc, rivulorum, nempe oris, pratis, paludibusque locis, vulgarissima est in agro Parisiensi, flores autem Julio emittit, ac Vere denuo pullulat.

Ejus folia acria sunt, amara ac aromatica; inter stomachicas, & diureticas recensetur, ac percommode Thææ more usurpari solet: Calidis quoque adscribitur, odoreque acutissimo donatur. Ejusdem succus in Vino epotus urinas, glareasque pellit, ac vomitum singultumque sistit: stomachi tormina, flatusque dissipat. Folia etiam fronti applicantur adversus capitis dolorem, & Apis, ac Vespæ morsum. Cameraarius ejusdem aquam distillatam contra suffocationem, spirandi difficultatem, & pulmonum infarctum extollit.

Mentha alba seu *Menthastrum*, *Offic. Mentha vulgaris rotundioris folio*, C. B. P. 227. *Menthastrum folio rugoso rotundioris spontaneum, flore spicato, odore gravi*, I. B. 3. 219. *Menthastrum*, *Ger. Raii Hist.* 532. *Mentha Caballina folio rotundioris seu Menthastrum*, *Trag. Cord. Tabern.* *Menthastrum foliis orbilatis*, *Gesn. Mentha agreitis, sive equina*, *Quorund.* vulgo *la Menthe Sauvage*.

Radice donatur fibrosa, serpenti, vivaci, quadratos, & villosos ad cubiti altitudinem caules propellit, folia rotunda, rugosa, lanugine alba obsecta, flores *Menthae hortenſis* similes, albo-rubros nempe, dentatis calycibus elatos, spicamque efformantes. Hisce vero semen minutum, ac nigrum succedit.

Gustum habet adstringentem, acrem, & amarum, odoremque fundit summe acutum, & aro-

& aromaticum, *Mentha hortenſi* minus gratum, abunde in agro *Parienſi* prope fluviolos, rivulos, locaque humida occurrit, uti poſtrema, *Julio* autem floreſcit.

Vermes enecandi vim habet, ac ceterarum more in *Alimate*, mentum ſuppreſſione, & auditus vitiiſ utilis experitur, atque balneis uterinis, ac nervinis admiſcetur. Nonnulli in *Ichiade*, tritam, Cataplaſmatis forma, ſuper affectam partem applicant, eaque veſicas ſeſe diſrumpendo dolorem mitigantes excitari reſtantur. Tournefortius vero in *Hiſtoria Plantarum agri Parienſis* reſert, piſanam hac *Mentha* ſpecie conſectam optimam eſſe adverſus vapores.

Pulegium, *Pulegium Regale* vel *Regium*, *Offic.* *Pulegium latifolium*, C. B. P. 222. *Pulegium*, L. B. 3, 256. *Dod.* 282. *Pulegium vulgare*, *Park* *Pulegium vulgatum*, *Anguill.* *Pulegium regium*, *Ger. adv. Lob.* *Pulegium femina*. *Fuchs.* *Pulejus*, *Ciceroni*, & *Columellæ.* *Pulleum*, *Martiali*, vulgo *Puilot Royal*.

Hæc radix eſt fibroſa, ac ſerpens, quæ plurimos emittit canles ſere pedales, quadratos, hiſtuſos, alios erecto, alios vero curvos, ac ſuper terram late extenſos, cui numeroſis fibrillis e ſuis nodis exeuntibus, quaſi totidem radicibus denuo adnectuntur. Folia tactu lævia, & nigricantia, odore grato, & penetranti, ſapore adurenti ad *Origanum* accedunt, ex eorum vero alis ramuſculi, ſive alia tenuiſſima exeunt folia. Flores verticillati ſunt, ſive anulis circum canles diſpoſiti, pene cærelei, aut purpurei, quandoque dilute rubri, raro albi; anuli vero depreſſi ſunt, longam ſere ſpicam efformantes, flores labiati, ac biſariam diviſi, horum vero locum exigua occupant ſemina.

Incultæ loca amat planta hæc, in quibus Hyeme præſertim aquæ ſtagnant, abunde ubique occurrit prope paludes, ac lacus, & in ſepibus humidis ſecus majores vias. *Julio*, ac *Auguſto* flores emittit, quum autem effloreſcendo magis aromatica ſit, tunc potiſſimum eſt colligenda.

Pulegium odorem habet penetrantiſſimum ſaporem aerem, & amariffimum, papyrum cæreuleum magno rubore imbuir, ex quo conjectari poſſumus ſal volatile Aromatico-Oleoſum, acido ſaturatum, in eo contineri, dum e contra in ſale volatili oleoſo artificiali, acidum hocce ſale tartareo irriteritur. Planta igitur hæc inter aperientes, hyſtericas, morbiſque ventriculi, & pectoris dicatas reſenſeri debet, præſertim ſi adſit indicatio, glatiſoſas particulas, pulmonares veſiculas & bronchia inſarciſcentes diſcutiendi. Quotidie etiam in tuſſi pertinaci, & antiquis rheumaticis affectioſibus optimo quidem eventu uſurpari ſolet. *Rajus* poſt *Bolyæum* affirmat. *Pulegii* ſucco infantum tuſſim convulſivam mirabiliter ſedari. *Cheſneau* cyathium decoctionis hujuſcæ plantæ con pauco ſaccharo contra raucedinem, ſero hora ſomni, propinandum præſcribebat. Expectoratiſ præterea ſaver, & aſthmaticos potenter ſolatur admodum *Theæ*, pug. j. ſi ſicca, man. ꝑ. ſi recens ſit in aquæ ꝑ. viij. inſuſa: neceſſarium autem, ac perutile eſt hic adnotare, odoriferas, & aromaticas plantas, efficacioreſ eſſe ſiccas, quam recentes, quam enim magna phlegmatis portio jam evaporata ſit, volatilia principia, atque olea æthera plantæ tunc facilius, utiliſque ſecerni poſſunt.

Tragus Vinum album extollit una cum *Pulegio* ebullitum, adverſum albos fluores, & chloroſim. Externe quoque ejus decoctio apponitur, ad arthritidis dolores diſſipandos, dentes emundandos, cutiſque pruriginem leniendam. *Montanus* *Pulegii* pulverem una cum melle, & aqua in oculorum morbiſ exhibebat. *Palmerius* denique *Medicus Angluſ* teſtatuſ eſt *Dom. Rajo* plantam hanc recentem, in ſacculo lectuloque immiſſam, Pulices depellere, dummodo ſtatim ac exſiccatur, ſtatim quoque renoverur. Hoc autem veriſimile videtur ob latinæ denominationis etymologiam, qua, hac facultate, a veteribus inſignita, ſicque nuncupata fuit, quod ſcilicet ejus ſos recens, & uſum odore ſuo inſectum prædictum enecare ſoleat.

Mentha in ſyrupis, *Meliſſæ ſylveſtris*, & antiſcorbutico *Charas*, in pulveribus *Diagal. nga*, & *Xilo-Aloſ* ejusdem Auctores ingreditur.

- B. Salis Absinth. ℥j. Syrup. Limon. ℥j. Aquæ Menthæ crispæ ℥ij. M. pro Potione bis, terve de die in vomitu repetenda.
- B. Succo tepidi Pulegii ℥ij. Sacchari cand. ℥ij. M. Cochleare unum in violenta, ac convulsiva infantum tussi exhiberi potest.
- B. Fol. Pulegii Man. β. Coque in aquæ q. s. Eliciantur vero decoctionis ℥vj. vel viij. Colaturæ adde Sacchar. Cand. parum. Exhibeatur sero hora somni, repetaturque congruo temporis spatio, in raucedine, ac inveteratis rheumaticis affectionibus.

Epithema adversum vomitum.

- B. Crustam panis assam, succo Menthæ saturatam, pulvereque Mastiches conspersam. Epithema hocce, tertia quaque hora innovandum, calidum regioni stomachi applicetur.

Pulvis adversum albos Fluores.

- B. Fol. Menthæ, Mumix, Coralli rubri pp. Karabbis, & sem. Ani Casti ana ℥j. M. F. p. Dosis ℥j. mane propinanda jejuno ventriculo, super bibendum cyathum unum vel duo infusionis Urticæ albæ.

MERCURIALIS.

MERCURIALIS plures species in Officinis noscuntur, nos vero hic loci duastantum vulgatiore, ac usitatiore, marem scilicet ac feminam describemus.

Phyllum, Mercurialis mas, Offic. Mercurialis testiculata, sive mas, *Dioscoridis* & *Plinii*, C. B. P. 121. Mercurialis mas, l. B. 2. 977. *Dod.* 658. Mercurialis mas, *Angull. Matth. Fusch. Ger. Park* Mercurialis fructum ferens, *Casalp.* Phyllon Arrhenogonon, *Theophrasti, Cord. Linzoistis* Parthenium, Hermupoa, sive Mercurii Herba. *Plin.* vulgo *Mercuriale male Foirole, Vignoble ou Vignette.*

Radice donatur tenera, fibrosa, annua, quæ caules propellit fere pedis altitudinem æquantes, angulosos, geniculatos, læves, ac ramosos. Folia Parietariam fere æmulantur, oblonga sunt, æqualia, atro viridia, luculentia, aliquantulum lata, acuminata, ambitu denticulato, sapore nitroso, calido nonnihil, ac nauseabundo. Ex foliorum alis breves, & minuti exeunt pedunculi, qui exiguos ad modum testium sacculos ferunt, sive fructus binis constantes capsulis semi-planis, rudibus, ac villosis, parvum, ovale aut rotundum semen continentibus.

Planta hæc frequens in viis omnibus occurrit, in cæmeteriis, hortis olitoriis, vineis, aliisque locis umbrosis, & humidis, ac inter quinque celebres emollientes enumeratur.

In tradenda Mercurialis descriptione vulgarem sententiam Auctores amplectentes, Mercurialem sterilem, feminam; fertilem vero, marem vocitarunt: quum e contra rationi, rerumque naturalium analogiæ magis consentaneum esset, denominationem sterili mari, fertili vero feminæ tribuere; in quocumque enim genere femina fructifera est.

Mercurialis femina, Offic. Mercurialis spicata, sive femina, *Dioscoridis*, & *Plinii*, C. B. P. 121. Mercurialis femina, l. B. 2. 977. *Dod.* 658. *Angull. Matth.* Mercurialis vulgaris, & prima, *Trag.* Mercurialis florens, *Casalp.* Phyllon Thelyogonon, *Theophrasti, Cord.* vulgo *Mercuriale femelle, ou à épi.*

Mercuriali Mari caulibus, foliis, & radicibus omnino similis est; sed contra præcedentis morem incassum flores emittit, qui pluribus staminibus scatent, tripetalo, vel quadripetalo calyce sustentur, ac in spicam abeunt, nullo aut fructu aut semine subsequente.

Per ætatem florens ubique luxuriare solet. Ambæ vero uno eodemque tempore virescunt, ac Hyeme communiter pereunt.

Binæ hæcenus descriptæ species promiscuum in re Medica usum, salutæ vero herbarum saporem habent. Sal nitrosam Mercurialem continere nonnulli credunt, Tournefortius autem verosimilius pronuntiat, saltem ejusdem naturæ esse Ammoniacalis maxima sulphuris, ac terræ portione irretitum: interaperientes, laxantes, ac quinque emollientes recensetur. Frigida itaque, in qua 24. horarum spatio Mercurialis infusa fuerit valet adversum Hydropem, Cakexiam, Vapores, & Chlorosim. A pluribus cum Quercetano in uteri obstructionibus eadem summo opere commendatur, ejusdem decoctio semicupii forma, prædicto in morbo usurpatur curando, ut succi ejusdem deputati ℥iij. ac Tincturæ Martis ℥ij. simul quotidie propinentur. Mel ejus succo paratur, & clysteribus contra supra recensitum morbum ℥ij. lociatur. Nobis etiam simplicem, ac compositum syrupum suppeditat; simplex ℥ij. vel ℥iij. ad alvum leniendam, urinas, mensesque ciendos præscribitur; compositus vero, qui etiam Calabrensis, & Vitæ longe nuncupatur, sic conficitur.

℞. Succi Mercurialis ℔ viij. Succi Borriginis & Buglossi ana ℔ ij. fiat colatura per linteolum forti expressione; coque deinde per horæ quadrantem, assidue spumam abjiciendo; fiat iterum colatura per manicham Hippocratis, ac M. cum æ. q. Mellis albi: decocti, & diligenter despumati.

Præsto sit sequens infusum antea paratum sebuenti ratione, nempe radicum Gladioli vulgaris ℥vj. & rad. Gentianæ taleolatim incisar. ℥iv. in Vini albi optimi ℔ iij. Super cinerarium calidum per biduum infusus, deinde linteolo absque expressione colatis, infusum succo herbarum prædicto, ac Melli miscetur.

Omnia simul in sartagine ebulliant, spumam diligenter abjiciendo, usquedum syrupi admodum inspissati ℔ viij. remaneant.

Syrupus hic singulari in pretio habetur adversum stomachi hebetudinem, nec non adversum omnes pulmonum morbos, hemicraniam, & vertiginem: alvum præterea subducit, ab ischiade, ac rheumatico affectu præservat, inflationesque hydropem minitantes dissipat: temperamentis tamen austeris, melancholicis, atque biliosis neutiquam prodesse Garidelius expertus est.

Bina ex eo coclearia cumulata tribus ante pastum horis assumuntur, coque per dies xv. etiam; juxta morbi exigentiam, uti possumus, nonnunquam vero singulis viij. aut x. diebus subsistere convenit, ut postea si opus sit repetatur.

Verrucas hujusce Plantæ succo illitas feliciter exsiccare Rajus testatur. Quod autem veteres de Mercurialis maris virtute ad masculos, & feminæ ad puellas generandas memoriæ prodiderunt, nobis inter fabulas, ut absolute falsum, reponendum videtur. Ab antiquis in pultibus Mercurialis usurpabatur, nostra tamen ætate, hoc alimenti genus a culinis omnino proscrubitur.

Lenitivo, & Catholico, aliisque Compositis admiscetur. Nonnulli hujusce plantæ Man. j. in jusculo vitulino decoquunt, ac jejuno stomacho ad alvum laxandam epotant, aut folia cum panaria pulve pro infantibus ad eundem scopum obtinendum, nec non ad eorundem colicas affectiones avertendas decoquere pariter solent.

℞. Fol. Mercurialis & Malvæ ana Man. j. Ebulliant in aquæ ℔ ij. ad medias. Colaturæ adde Mellis Mercurialis ℥j. aut ℥iij. pro Enemate in alvi constipatione, Cakexia, ventrisque inflationibus.

MESPILUS.

Sub generico Mespili nomine nonnullæ veniunt arbusculæ; nobis vero tres tantum in Officinis usitatiores notæ sunt, Mespilus nempe vulgaris, Spinus albus, & Pyrachanta.

MESPILUS vulgaris, Offic. *Mespilus Germanica* folio Laurino non serrato, five *Mespilus sylvestris*, C. B. P. 453. *Mespilus vulgaris*, L. B. 1. 69. *Mespilus*, Dod. 801. *Mespilus vulgaris*, five minor, Park. *Mespilus foliis integris*, Raii Hist. 1460. *Epinellis*, Theophr. & Dioscor. vulgo *Nefflier*, *Mesplier*, ou *Nesplier*.

Arbustula est, seu Arbor mediocrius magnitudinis, trunco plerumque retorto, ramis duris, solidis, fractuque difficilibus. Folia magna sunt, & Lauri vulgaris, aut Cerasi foliis pene similia, foliisque Mali longiora, & angustiora, inferne lanuginosa, atque alba superne vero viridiora, tenuiorique lanugine oblecta, marginibus modo denticularis, modo non. Flores sejuncti enascuntur magni, pluribus petalis obtusis, rosaceisque constantes, albi, aut dilute-rubri, in centro divisi, florum Mali Cydoniæ æmuli, calyce multifido suffulti, ad tandem in fructum abeuntes, exiliorum Malum, aut Pyrum sylvestrem magnitudine æquantem, semitotundum, rubrum, aut per maturitatem rufescentem, hirsutum, carnosum, acerbissimum, antequam maturescat, terminatum specie quadam coronæ a calycis apicibus efformatæ, quæ veluti umbilicum latum, & cavum ambit. Fructus hic *Mespilum* nuncupatur; tunicam habet teneram, substantiam vero duram, albam, austeram, quæ tamen maturescendo emollitur, saporemque dulcem, vinosum, adeoque gratum acquirit, ut ad secundas mensas exornandas inservire commodissime possit. Quatuor, aut quinque ossicula petrosa, dura, oblonga, gibba, superficie inæquali prædita, ac subrubra occidunt, in quibus singulis oblongum semen occurrat.

Mespilum ubique in hortis & Pomariis colitur; in Gallia autem sponte crescit in sepibus, ac nemoribus in agro præsertim Parisiensi, & Montmoranciano. Nisi inferatur, ut plurimum, spinis obducitur, exiguosque fructus tantum suppeditat; culturæ vero ope grandiores, exquisitioresque apparent. Optime inferitur Pyro sylvestri, & Oxyacantho. Aprili, & Majo floret, fructus Septembri exeunte, aut serius perficitur, raro in arbore maturitate donatur, Autumno colligitur, quando nempe perfectam acquisierit magnitudinem, tunc autem paleis circumfusus probe emollitur, esque aptissimus efficitur.

Mespilum plurimum phlegmatis, olei, salisque acidi, terrestrius continet, hinc vim habet adstringentem, ad Diarrhæa, Dysenteriaque sistendas accomodatam. Saccharo, aut Melle conditur, vel super paleas ad maturescendum relinquitur, nocet enim stomacho, nisi probe emollitum fuerit. *Mespili* ramusculi tusi, & aqua decocti ptisanam largiuntur, quæ supradictis in morbis feliciter usurpatur. Scorderus hujusce semina diuretica, & adversum calculos aptissima esse putat, hinc eorundem ʒi. infundi per noctem in Vini albi ʒviij. & mane jejuno ventriculo repetitis vicibus propinari potest. *Mespilorum* nondum maturorum decoctio, aut ejusdem arboris folia optimum Gargarisma suppeditant adversus Anginam, & gingivarum, ac dentium fluxiones. Cataplasma quoque conficitur *Mespilis* siccis, Nace Moscata, Caryophyllis, & Corallis parumper pulveratis, succo Rosarum permixtis, ac in vomitu regioni stomachi applicitis. Forestus fide dignus profecto Medicus testatur, Diarrhæas inveteratas, ac remediis fere omnibus resistentes *Mespilorum* usu sanatas quandoque vidisse.

Usurpatur *Mespilum* in Syrupo Myrti composito *Mesuaei*, & ejus folia in Unguento Comitissæ a *Varignana* proposito.

Oxyacantha, spina acuta vel alba, five spinus albus, Offic. *Mespilus Apii* folio sylvestris spinosa, five *Oxyacantha*, C. B. P. 454. *Oxyacantha vulgaris* five spinis albus, L. B. 149. *Oxyacanthus*, five spina acuta, Dod. 751. *Oxyacanthus*, Ger. Raii Hist. 1458. *Oxyacantha* vera veterum, *Schvvenckf.* Spinæ Appendix vulgaris, Park. *Crategæus* foliis obtusis bis trifidis Linn. Hort. Cliff. 188. vulgo *Epine blanche*, *Aubépin*. *Aubépine*, Noble *Epine*.

Radice[m] habet longam & alte in terram descendentem, truncum mediocriter crassum, sed firmiter solo adhærentem, ramosum, duris, acutis, lignoque durioribus spinis

spinis oblitum, sub-rubro, aut atro-cinereo, juxta variam ætatem cortice obiectum. Rami firmissimi, & flexibiles ita sunt, ut sub cultoris scure quamlibet figuram præsentare possint. Folia Apii palustris foliorum figuram, saporemque viscidum habent. Flores vero fragrantissimi, pedunculis fere pollicem cum dimidio longis, atque albis, acervatim adnascuntur, quinque petali sunt, rosacei, ac staminibus sub rubris, ut in Pyro donati. Fructus baccis Myrti grandiores, rotundi, per maturitatem rubri, ad instar umbellæ pendentes, nigrumque umbilicum gestantes, molli glutinosa, ac sub dulci scatent pulpa, & unum, aut bina, dura, & alba officula occcludunt, si unum tantum, rotundum est; si autem bina, interna ex parte, parvam, & curvam ostendunt cavitatem, qua simul junguntur; figura variant, communior vero orbicularis esse solet: haud raro tria in uno, eodemque fructu conspiciuntur.

Ubique Arbuscula hæc tam in calidis, quam in frigidis regionibus, præsertim in sepibus juxta vias occurrere solet, quocumque solo, aut climate delectatur; Majore flore, aeremque grato florum odore læte perfundit; fructus Septembri maturescunt, atque decisis foliis Hyeme exeunte pertinaciter ramis adhærent, & avibus, ac præcipue merulis, & turdis nutrimentum suppeditant.

Spinus albus ob ramorum densitatem, & spinarum acutiem, ac rigiditatem pro sepium vivarum usu aptissimus est, neque enim frigore læditur, neque radicibus largius, quam par est, dilatatis solum occupat, neque diuturnum agricolis laborem, ut Prunus sylvestris asserere solet. Arbuscula hæc quoque apta præ ceteris est ad sepes conficiendas, quæ ope cultri variis ad ornatum figuris donantur. Lignum duritie, & æqualitate excellit, Buxo immediate succedit, & magni habetur in operibus torno elaboratis.

Plures Spini albi species reperiuntur fructibus grandioribus, sub-acidis, quæ Azeroles nuncupantur, Mespilus enim Aronia a nostro Spino albo, nisi baccarum magnitudine, atque sapore distat. Ad deliciam in hortis colitur, uti & Spinus albus duplici flore.

Arbuscula hæc Analyti Chymica plurimum liquoris acidî, parum spiritus urinosi, nihil salis volatilis concreti, multum vero terræ atque olei largitur. Hinc vero simile est, Spinum album sale, corallino salî proximo, paucò sale Ammoniaco permixto scatere, a quo adstringendi, & diarrhæas, fluxusque sanguineos sistendi in eo facultas emanat. Florum Spini albi aquam stillatitiam, aut spiritum, floribus iidem una cum Vino maceratis, ac distillatis, elicito, Pleuriticis, & Colica affectione laborantibus plurimum solatii asserere posse Tragus asserit. Idem Tragus, Matthiolus, & alii fructum inter adstringentes ad quoscumque fluxus sistendos dicatum enuntiant, quod etiam innuere videtur Lobellius, dum ait, hujusce saporem nonnihil asperi, & adstringentis præferre, quod ad fructum nondum probe maturum refertur, quum e contra fructus maturi tali, ac tanta dulcedine, ac viscositate polleant, ut Anguillara deceptus sit, asserendo, eos esse laxantes. Rajus vero cum Botanicis omnibus testatur, horumce fructuum aquam distillatam, aut exsiccatorem pulverem, aut infusionem ex Vino, sabulum, & calculos, e renibus, & vesica depellere.

Pyracantha, *Offic.* Oxyacantha Dioscoridis, sive Spina acuta Pyri folio, C. B. P. 454. Pyracantha quibusdam, J. B. I. 51. Mespilus aculeata Amygdali folio, J. R. 5. 642. Oxyacantha Theophrasti. *Ger.* Rhammus tertius Dioscoridis, *Lob. icon.* 182. Pyracantha, *Park. Raii Hist.* 1459. Pyracantha pyrastrî folio, *Adv. Pen. in Lob.* vulgo *Buiffon ardent, arbre de Moysse.*

Species est Spini albi, sive arbuscula spinosa, cortice ad nigrum accedente, ramis, acutis spinis, armatis, ex quibus aliæ pollicem æquant, aliæ vero breviores sunt sursum plerumque desinentes. Folio quoquomodo Pyrastrî, aut Amygdali, aut etiam Arbuti folia simulantur, ex quibus alia oblonga sunt, ac nonnihil acuta, alia ferme rotunda, ambitu venuste satis denticulato, lævia in ramis inferioribus præsertim in

in superioribus autem quandoque lanuginosa, ac penitus colore illo viridi lucescente destituta, e superna facie in aliis apparente. Flores e luteo sub-rubri pluribus roseis petalis donantur. Fructus Spini albi fructibus similes rotundi sunt, aurei ad rubrum accedentes, racematim collecti, corona quadam ornati, sub-acidi, ac quatuor aut quina luceo-alba, triangularia, & parumper lucescentia semina occultantes.

Arbuseula hæc sponte crescit in sepibus Provinciæ & Italiæ. Alibi etiam in hortis ad ornatum colitur, tam in plano, quam serie, atque ordine muris applicata, semper enim virefcit, nec fructus hyeme dimittit: Majo autem flores suppeditat, ejusque bæccæ autumnò maturefcunt, quas pueri in deliciis habent, præsertim probe maturæ; eodem sapore, iisdemque, ac Spini albi bæccæ proprietatibus donantur, ab agricolis vero *Senelles*, aut *Sinelles*, & in Occitania *Pommettes de Paradis* nuncupantur. Creditum fuit, Arbuseulam hanc, fuisse *Dumum*, ex quo Deus Moyfi apparuit, eique præcepit, ut calceamenta deponeret, eo quod ad terram sanctam pervenisset, atque hæc potissimum ratione fructum perpetuo in arbore permanere; idem quoque a nonnullis ad Spinum album refertur.

Fructus *Pyracanthæ* adstringens est, & ad fluxus ventris sistendo dicatus, hinc facile Spini albi fructibus substitui potest.

M I L I U M.

DUæ Milli species in Officinis pro usu Medico distinguuntur, Minus nempe, & Majus, *Sorgum* vocatum.

MILIMUM vulgare, *Offic.* Milium semine luteo, vel albo, C. B. P. 26. J. B. 2. 446. *Dod.* 506. Milium aureum, & album, *Camer.* Milium vulgare album, *Park.* Milium, *Ger. Raii Hist.* 1251. vulgo *Petit Millet ou Mil commun, jaune ou blanc.*

Radices numerosæ, fibrosæ, fortes, albicantes plures emittunt caules, aut culmos mediocris crassitie, nodosos, duos aut tres pedes altos, folia vero ampla, & pollice latoria, Arundinis foliis similia, crassa lanugine oblecta, præsertim qua culmum tegunt, tandem, dum sensim expanduntur, tactu lævia, & exposita. In ramulorum summitatibus fasciculatim flores enascuntur plerumque lutei, quandoque sub atri, tribus staminibus conflati, quæ e centro calycis, ut plurimum bipetali, exeunt. Deciduis floribus succedunt semina rotunda aut ovalia, lutea aut alba, dura, lucentia, in quibusdam exilibus & teneris veluti bæccis a florum calycibus efformatis clausa.

In agris feritur Planta hæc, crescitque in solo sabuloso, umbroso & humido, terramque exposcit mobilem, atque levem, satis vero pinguem, atque humectatam. Milium enim a terra sicca, & cretacea omnino abhorret. Aptior ad hoc ferendum, tamquam temperatior, tempestas Verna esse solet: communiter vero exeunte Martio terræ committitur. Hoc commodi agricolis præstat, quod scilicet ex eo quatuor, aut quinque sextaria, ad integrum jugerum seminandum sufficiant, neque enim probe excrefceret, si spissius fereretur. Trium mensium intervallo perfecte maturefcit, magnumque in segetum penuria subsidium affert, adversum enim quamcumque aeris intemperiem resistit, messisque constanter in promptu esse solet, quum sterilitate, aut aliarum frugum egestate cruciamur.

Esti Botanici omnes Milium album cum luteo confundant, ac nisi varietate differre asserant, tamen quamdam esse distinctam speciem a Rajo existimatur; non enim colore tantum discrepare ait, verum etiam magnitudine, florum eruptionis tempore, ac spica; Luteo namque elatius est, ad altitudinem duorum vel trium cubitorum excrefcit, præterquamquod culmos habet crassiores, majorique nodorum numero interstitos, spicam magis curvam, magisque albicantem, quæ serius expanditur, Julio scilicet ad exitum properante.

Milium plurimum olei, parumque salis volatilis essentialis continet. Semen vero ali-

alimentum quibusdam regionibus utilissimum suppeditat; excorticatur, lacteque decoquitur, uti Oryza, cum qua communes habet facultates. Milium temperans est, refrigerans, & anodynum, morbis pectoris, tussique convenit antiquæ, & sanguinis nimium motum compescit; alvum vero quandoque nimium adstrictam reddit, flatus concitat, nec adeo facile concoctioni favet, hinc ex eo panis nunquam, nisi anno sterilitatis conficitur. Ex eodem in Italia una cum lacte placentæ conficiuntur, quæ optimæ quidem sunt, si adhuc calidæ, & recentes comedantur, glutinosæ vero, & ingratae, si forte veterascent. Ad extranea corpora negligenter deglutita, v. g. acus, vitrique fragmenta e corpore eliminanda, optima est Milii farina pulsæ forma.

Quoad Milii Medicum usum, Auctores omnes conveniunt, ejus decoctionem, diureticam, & diaphoreticam esse. Decoctio hæc eadem cum Vino mixta celebrem *Divi Ambrosii decoctionem* constituit, Vini albi ℥ij. cum prædictæ ℥ij. permixtis. Ad sudorem in tertianis aliisque intermittentibus febribus conciliandum, & ad Variolarum, & Morbillorum eruptione adjuvandam in usum revocatur. Nonnulli addunt Scabiosæ, & Fæniculi radices cum Passulis. Milii farina Cataplasmate anodyno, & resolvente usurpari potest. Milium fractum, torrefactum, sale decrepitato mixtum, & sacculo conclusum, aptissimum est ad dolores, humore viscido in partibus stagnante, progenitos, tam in capite, quam infimo in ventre, aliisque partibus sedandos, dummodo sacculus probe calidus applicetur. Notum denique est, Milium, ad parvas aves, pullos præcipue, & columbos vescendos, usitatissimum esse.

B. Milii, Passularum, & Ficum pinguum ana ℥ss. Coque in aquæ ℥ij. ad ℥ij.

Fiat colatura absque expressione; cyathus calidus exhibeatur, ac per intervalla repetatur. ut sudor, & urinæ blande ciantur.

Milium Indicum, Melica sive Sorghum, *Offic.* Milium arundinaceum subrotundo semine, Sorgo nominatum, C. B. P. 26. Sorghi, J. B. 2. 447. Medica sive Sorghum, *Dod.* 508. *Park.* Sorghum, *Ger.* Panicum indicum, *Gesn. Hort.* Sorghum seu Milium indicum, *Raii Hist.* 1252. Sagina vel Panicum Loculare, *Quorumd.* vulgo *Grand Millet noir*, *Blè barbu*, ou *Sorgo*.

Radix e crassis, robustisque constat fibris, quæ huc illuc in solo profunde immerguntur, ut culmi ab ipsis suffulti facilius ventorum impetui resistere possint, plures autem culmos emittit arundinaceis similes, ad octo, decem, & quandoque tredecim pedum altitudinem, digitum crassos, subnigros, firmos, nodis distinctos, medulla alba, & subdulci, adinstar Sambuci repletos, rubro colore, maturescente semine, infectos. E singulis nodis folia exeunt cubitalia, tres vel quatuor digitos lata, arundinaceis æmula, extremo acutis denticulis armato, qui si contraria vice tangerentur, digitos lædunt. Summis culmis flores erectis fasciculis, pedem circiter longis, quatuor aut quinque pollices latis apparent; exigui autem sunt, flavi, oblongi, pendentes, pluribusque staminibus e bipetalo calyce exeuntibus conflati. Hisce succedunt numerosa semina Milio, aut seminibus Cannabis vulgaris duplo crassiora, fere rotunda, aut ovalia, ut plurimum subrubra, aut atrorubra, raro albida, aut flava, duplici capsula obvoluta, quum vero succutiuntur, pedunculos, crassaque filamenta relinquunt, quibus scopulæ conficiuntur.

Universa Planta vere Arundini, non minus figura, quam magnitudine similatur, ita ut ager, in quo ad justam altitudinem excreverit, Arundinibus satum e longe appareat. Sorghum præ omnibus Panici, & Milii speciebus excellit, & solum pingue, & humidum amat, hinc in solo hisce præsertim qualitatibus prædito quandoque feritur, ut videlicet nimix fertilitatis excessus corrigatur. Ab Indiis in Hispaniam, Italiam, aliasque calidas regiones, in quibus præcipue colitur, primum allatum fuit; inter æstatis grana enumeratur, Autumno maturescit, & Panico sapore, ac proprietatibus fatis simile deprehenditur. Eo volatilia, & animalia vescuntur, nec non panis conficitur friabilis rudis, ac nullius fere nutrimenti. Generaliter, in regionibus cali-

calidis ad pullos, & columbos magis, quam ad alendos homines usurpatur. Cæsalpinus rem refert prorsus miram, quod scilicet, si forte Boves plantam hanc adhuc viridem comedant, inflentur, ac emoriantur, si vero siccam, iisdem proficere.

Milium Indicum alterum quoque invenitur, quod a præcedenti, nisi planiore, albidissimo, ac adinstar Orobi crasso grano differre solet: utrumque eisdem in usus revocatur. Verum quamvis Sorghum ad volatilia, & animalia saginanda solummodo interserviat, nihilominus ab agricolis Italis ob ejus facilē vegetationem, ad diuturnum in tritici culturam laborem vitandum, seritur, panisque niger difficilis concoctionis, adstringens, ac ferme nullum nutrimentum suppeditans eo conficitur. Medulla ex ejus culmis elicita adversus strumas remedium paratur magnopere a Matthiolo commendatum, cujus descriptio observari potest in *Generali Plantarum Historia* Joannis Bauhini Tom. 2. pag. 448. Idem Auctor felici quidem cum successu proponit florum hujusce Plantæ p. 3j. in cyatho Vini rubri infusa, ac mane jejuno stomacho pluries repetenda in nimio mensium profluvio; eadem quoque dosi capsulas granum obvolventes pulveratas, ac vitello ovi infusas adversus Diarrhæas, Dysenteriasque præscribit.

MILLEFOLIUM.

UNA solummodo Millefolii species in Officinis plerumque cognoscitur, vulgarior videlicet, ac flore albo, eamque tantum describendam assumimus.

Stratiotes, five Militaris herba, Achillea, *Offic.* Millefolium vulgare album, *C.* B. P. 140. Millefolium Stratiotes pennatum terrestre, *J. B.* 3. 136. Millefolium, seu Achillea, *Dod.* 100. Militaris, five Millefolium flore albo, *Adv. Lob.* 333. Stratiotes millefolia major, *Lugd. Hist.* 796. Millefolium vulgare, *Trag. Park.* Millefolium terrestre vulgare, *Ger.* Achillea sideritis, *Dioscor.* Achillea foliis pinnato-pinnatis, *Linn. Flor. Lappon.* 243. Myriophyllum, five Chiliophyllum Græcorum, Panaces heracleon, Lumbus five supercilium Veneris, Carpentaria, *Quorumd.* vulgo *Milleseville*, herbe au Charpentier ou herbe a la Coupe.

Huic radix est lignosa, fibrosa, subrubra, ac serpens, quæ caules propellit numerosos, ad pedis, aut pedis cum dimidio altitudinem; etsi minutos, satis tamen rigidos, cylindraceos, striatos, hirsutos, subrubros, medulla instructos, summitatibus ramosis. Folia in costa locata, minutim incisa, Chamomillæ folia quodammodo æmulantur, ac rigidiora sunt, avium plumas referentia, odore gratissimo, sapore acrisculo. Summis ramis flores progignuntur umbellis, aut fasciculis admodum constrictis, atque rotundis, quorum unusquisque exilis est, radiatus, albus, aut dilute-purpurascens, odorosus, & calyce fulcitur cylindrico, oblongo, ac squammoso: hinc parva semina succedunt.

In omnibus fere locis, utpote vulgatissima luxuriat Planta hæc secus vias, in locis incultis & siccis, cæmeteriis, & pratis: Majo, Junio, totaque Æstate florescit. Nonnulli Millefolium flore purpureo peculiarem speciem existimant; etsi minus vulgaris sit, præter florum colorem a præcedenti vix differt, nihil aliud ergo esse potest, nisi varietas Millefolii vulgaris flore albo.

Millefolium ariusculum est, amarum, aromaticum, chartamque cæruleam rubro colore inficit. Salis naturalis terrestris acida pars ab aliis principiis per hujusce Plantæ texturam sejuncta, cum aliis terrestribus particulis, sal aluminosum, paucis oleo essentiali sociatum constituere videtur. Analysis vero Chymicæ ope plures acidi liquores, magna terræ portio, nihil vero salis volatilis concreti, ac spiritus urinosi parum e Millefolio eliciuntur: hinc planta eadem inter vulnerarias, resolventes, adstringentesque recensetur. Interior, ac exterior hujusce usus valet ad omnes hæmorrhagiæ species sedandas, aut ejus infusione, aut decoctione; aut contusa, vulneribus,

& incisionibus apposita, unde ejus *Charentaria*, denominatio emanat, ea scilicet Cistarii, aliique familiariter utuntur, quam quidem denominationem communem habet cum aliis plantis, sanguinem sistendi vi præditis, Brunella nempe, Consolida majori, Anacampteros &c. Millefolium utilissimum est adversum hæmorrhoidis, fluxusque albos extendentes. Ejus succus mirabiliter ulcera interna detergit, ac præ aliis pulmonum Vomica. In hæmorrhagiis, ventris fluxibus, ac urinæ incontinentiis hujusce Plantæ Man. parvus fuscule infunditur, aut in aqua ferventi ad modum Theæ; ejusdem miros effectus in omnibus prædictis casibus experientia testatur, Advertant porro mulieres, & virgines hæmorrhoidali flexui deditæ, ne hoc ipso remedio longius, quam par est, abutantur, quandoque enim mensium suppressionem hæmorrhoidibus laboriosius proignit. D. Chomelius in *Tractatu de Plantis usitatioribus* asserit, pluries cum successu succum Millefolii exhibuisse cum succi Urticæ. q. pro binis dosibus, horæ intervallo ad hæmorrhagiam, ab aliqua vasis sanguinei sese in intestinis exonerantis ruptura obortam, sistendam: potioni vero huic forti ejusdem plantæ decoctione parato Enemate occurrebat. Eodem in morbo propinari potest Millefolii pulvis ʒij. bucellatis adstringentibus admiscenda. Tabernæmontanus asserit, aquam distillatam Millefolii adversum Epilepsiam, & Vinum, aut Hydromel hac Planta paratum adversum omnes irregularium fluxuum species valere. S. Paulus testatur, mulieres gravidas a se ipso cognitas abortum præcavisse, ejusdem decoctionis usu. Millefolij ruditer contusa folia, atque in aurium ostio immissa sæpe sæpius dentium dolorem sedant. Aquæ vulnerariæ, Balsamo polycresto *Bauderani*, Mundificativo de Apio dicto, Martiato, nec non alicui alio Emplastre adstringenti Millefolium sociatur.

℞. Millefolii p. ʒij. Succ. Plantaginis ʒ vj. M. pro potione, quæ tepida propinetur, quæque iterum de die repeti potest adversum sputum aut vomitum cruentum.

℞. Succ. Millefolii ʒ iv. Sacchari ʒ j. M. pro potione, quæ tepida mane jejunio stomacho propinetur contra immodicum mensium fluxum pluries repetenda.

M O M O R D I C A.

Inter plantas Balsaminæ nomen præferentes, MOMORDICA, *Balsamina mas* in Officinis vocata, toto cælo discrepans a Balsamina vulgari, genus constituit.

Balsamina mas. Pomum mirabile seu Momordica, *Offic. Balsamina rotundifolia repens sive mas*, C. B. P. 306. Balsamina cucumeraria, J. B. 2. 251. Momordica vulgaris, J. R. 5. 103. Charantia, *Dod.* 670. Balsamina sive Pomum mirabile vel Hierosolymitanum. *Trag.* 898. Momordica, *Castor. Dur.* 61. Balsamina mas, *Ger. Park. Camer. Raii Hist.* 647. Cucumis puniceus, *Cod. Hist.* Balsamina mas fructu puniceo, & Momordica fructu luteo rubescente, *Hort. Eyf.* Garantia sive Charantia, Momordica, viticella, Balsamina cucumerina, seu Pomifera, Herba Lassulata, *Quorumd.* vulgo *Pomme de Merveille*, *Balsamine male ou rampante*.

Radice[m] habet parvam, fibrosam, sex mensium spatio in solo perdurantem, caules vero farmentosos, ad duorum, vel trium pedum altitudinem sese elevantes, satis exiles, angulosos, striatos, qui capreolis ab unoquoque folio emissis, velut totidem manibus, propius implantatis perticis adhærent, ac sustinentur. Folia Bignonæ, aut potius Vitis foliis similia sunt, exliora tamen, elegantius incisa, late viridia, expolita, caudisque fere pollicem, aut pollicem cum dimidio longis adhærentia, sapore amariuscule & acri. Ex foliorum alis flores enascuntur pelvisiformes, ad centrum usque quinquifidi, alii ab aliis quandoque sejuncti, luteo-albescentes, flavis staminibus donati, quibus fructus succedunt oblongi, rotundi, adinstar Cucumis, plus minusve parte media turgescens: fructus vero hi neutiquam pulposi, vi quadam elastica, sponte aperiuntur, atque cavitas inde conspicitur pluribus seminibus referta, Cu.

Cucurbitæ seminum magnitudine, magis longis, quam latis, atro-rubris, leviter crenatis, ac membranula obvolutis.

Planta hæc in hortis colitur, faciliusque crescit in Italia, regionibusque calidis, quam in Germania, atque Anglia, in quibus plerumque Augusto solummodo floribus decoratur, ac fructus raro admodum, ac ægre maturescunt.

Momordica, tamquam vulneraria, & anodyna potissimum usurpatur, vulneraria autem adeo, adeoque balsamica existimatur, ut per excellentiam Balsamina nuncupetur. Fructus maturus, demptis seminibus in oleo aut Amygdalarum dulcium, aut Olivarum per quam optimo infunditur, vas per mensium spatium soli exponitur, aut B.M. imittitur, sicque excellens remedium conficitur adversus tendinum puncturas, nec non ad vulnorum inflammationes, hæmorrhoides, mammarum scissuras, pernioles, adustiones, anique proidentiam avertendam aptissimum. Mulieres quoque ulceribus in utero, aut vagina laborantes linimenti, aut injectionis formam Balsamum hoc mirabiliter solatur. In *Ephemeridibus Germanicis Decuria primo anno 6. & 7. pag. 99.* extat observatio celeberrimi Georgii Vaikameri, qui asserit, in partu difficili Balsaminæ oleum prædicta ratione paratum sæpe sæpius secundo quidem cum successu 3j. cum anodynis sociatum, Enematis forma præscripsisse, partibus generationi dicatis, unguento, ejusdem fructus pulpæ, butyro permixta, confecto, simul illinitis, sicque sedato dolore, relaxatisque partibus fortui feliciter exitum procurasse. Hoc idem linimentum post balnearum usum pluries reperitum, optimum esse remedium contra sterilitatem alii testantur.

B. Fol. Malvæ aut Althææ Man. j. In Lacte ebulliat, aut in aqua communi, reducaturque ad lbj. Colaturæ adde Vitellæ Ovorum N. ij. atque Olei Balsaminæ 3j. pro Clystere adversus tormina violenta partum difficilem antecedentia.

M O R U S.

DUæ tantum MORI species in Officinis notæ, sunt, Nigra, atque Alba, Morus nigra, Mora Celsi, Mora Celsi sive excelsa, *Offic. Morus fructu nigro, C. B. P. 459. Morus nigra, J. B. 5. 118. Cord. Morus, Dod. 810. Brunf. Trag. Matth. Ger. Morus nigra vulgaris, Park. Raii Hist. 1429. Morus rubra, Anguill. vulgo Meurier. noir.*

Radibus donatur numerosis, magnis, robustis, parum profundis, late sese expandentibus: Caudes crassissimus est, tortuosus, nodosus, cortice crasso, rudi, & admodum flexibili textus: lignum durum, firmum, lateumque centrum versus: folia adinstar manus lata, fere rotunda, nonnihil acuta, aliquando Vitis folia simulantia, sinuosa, denticulato ambitu, aliquantisper dura, tactuque rudia, hirsuta, gustu subdolei, ac viscoso, defectu Mori albæ ad Plombyces vescendos usurpata: florum receptacula nullo fructu subsequata, viridescencia, lanuginosa, plurimos efferentia quadripetalos flores, nonnullis staminibus e centro sese elevantibus. Fructus Morum nuncupatur, sejunctis in locis ex eadem arbore progignitur; primum viride, austumque est, postea rubicundum, acidum, ac adstringens, brevi adnexum pedunculo, fructu Rubi majus, magisque oblongum, rotundiorique semine præditum, demum maturescendo nigrum, ac succo viscoso, & dulci turgidum, veluti sanguine manus, ac labra inficiens. Afferit Matthiolus, fructum prædictum ad maturitatem perductum, mediocrem nihilominus austeritatem detinere: ocludit autem semina fere rotunda.

In hortis arbor crescit, ac Joanne Bauhino observante, Sol vim suorum radiorum in hanc potentissime exerit, & revera statim, ac folia pullulare incipiunt, adeo vehementer propelluntur, ut opus omne, quodam etiam cum strepitu, ut adnotavit Plinius post Theophrastum, in sola nocte exequatur. Antiqui Morum sapienterem, prudenteremque præ aliis arborum speciebus appellabant, frigore enim præterlabente

omnium novissima gemmas edit, dum e contra Amygdalus inter domesticas arbores stultior nuncupatur, eo quod scilicet ad flores eliciendos nimium sollicita est. Morus præterea omnium prima folia dimittit.

Morus nigrum ad alimentarium usum, atque medicamentarium usurpatum plurimum olei, phlegmatis, salisque essentialis continet: ante maturitatem deterfivum, adstringens, ac ulceribus, aliisque faucium morbis dicatum censetur; maturum vero humectans, refrigerans, ventrem laxans, pectus demulcens, ac expectorationem promovens. Rob. & Syrupus simplex; Rob. & Syrupus compositus eodem conficiuntur. Rob simplex *Diamorum* dicitur, succoque Mori, ac Melle paratur; ejus vero cochlear cumulatam in aquæ cyatho infusum ad faucium, & thoracis acredines emolliendas, nec non ad calorem in ardentibus febribus compescendum propinatur. Rob composito adduntur Omphacium, Myrrha, & Crocus. Syrupus eademmet ratione conficitur, Melli tantum Saccharum substituendo; a Cordo vero Mororum fructuum Rubi, & Idæi Rubi, Fragorum succo, & Melle conficiebatur. Prædictus fructus probe maturus mensis apponitur, refrigerandi vim habet, nullum fere nutrimentum suppeditat, statimque in ventriculo corrumpitur, hinc hujusce visceris debilitate, atque relaxatione laborantibus omnino interdicens: necesse est etiam curare, ut ante Solis ortum colligatur, araneis enim aliisque insectis diurnis horis supervenientibus, ac ex sese eo nutrientibus, ova deponunt, unde veneficorum morborum cohors emanare solet, præterquamquod observatur, regiones hac fructuum specie feraciores malignis, ac pestentialibus morbis præ aliis esse confictatas. Foliorum, & corticis Mori decoctionem dentium dolorem sedare Gargarismatis forma a Schordero asseritur, a nonnullis vero excellens topicum adversum aduisiones, iisdem foliis cum aceto tuis, proponitur. Hujusce denique arboris cortex, & radix, tamquam vermifuga in pulveribus, aliisque contra vermes compositis usurpantur.

B. Aquæ fontis, aut Seri Lactis ℞j. Crystalli mineralis ℞j. Syrupi Diamoron ℞j. M. pro Gargarismo refrigerante.

R. Corticis Mori, Radicum Filicis feminæ, summitatum Tanacetii, & Corallinæ ana. ℞ss. Ætiopis mineralis ℞lī. m. f. p. ac Syrupi Absinthii confocietur, ut Opīata vermifuga conficiatur a ℞j. ad ℞ij. mane jejuno ventriculo repetitis vicibus usurpanda.

Morus alba, *Offic.* Morus fructu albo, C. B. P. 459. Morus alba, I. B. I. 119. Morus candida, *Dod.* 810. Morus fructu albo minori, ex albo purpurascens, I. R. H. Morus alba, *Ger. Park. Raii Hist.* 1429. vulgo *Merrier blanc*.

Radices habet Moro nigra majores, magisque expansas, arborque altius excrevit; folia oblonga sunt, angustiora, teneriora, denticulata, adinstar foliorum Vitis quandoque incisa, eleganter adeo juxta Joannem Bauhinum, ut floribus Liliorum Coronæ Galliarum, quantumvis excellenti Pictore delineatis, anteferenda videantur. Quamplurima apparent florum receptacula pedunculis adnexa longiusculis in præcedenti descriptis similibus. Fructus albi, aut purpurascens sunt, dum maturescunt, exiles, sapore dulci, ferme melleo juxta Matthiolum, sed vera ingrato, & insipido.

Generaliter Morus locis calidis, sabulosis, maritimis, regionibusque planis delectatur. Plinius observat, Moros in montibus numquam fuisse conspectas: in regionibus tamen frigidis excoli haud incommodè potest, crescit enim facillime in Anglia. Sero flores emittit, at fructus promptè maturescit, citius autem, tardiusque juxta variam loci temperiem. Diutissime vivit arbor hæc, ejusque lignum compactum ac solidum in aqua, non secus ac Quercus obdurefcit.

Morus alba, nigra omnino tenerior, delicatiorque est, fructu excepto insipidiore, & ad nauseam excitandam, quam ad nutriendum, ob ingratum saporem, magis apto: falso creditum fuit, ortum duxisse, eo quod Mori nigrae rami Populo albæ inserti fuerint. Mori albæ folia incisa sunt, usquedum arbor adolefcit, ac pusilla est, quum

vero ad perfectum incrementum pervenerit, integra plane sunt: utpote teneriora, ac delicatiora pro Bombycum alimento sollicitè exquiruntur. Cæsalpinus, arborem hanc fuisse aliquando exoticam in Italia, uti & Bombyces, existimat. Misce diebus famigeratissima ubique est, in Hispania præcipue, Gallia, & Italia colitur, solenter vero in agris Occitanæ, Provinciæ, Delphinatus, Augustæ Taurinorum, & alibi, ad supradicta animalcula vescenda, quæ magnum proventum afferre solent, ac Mori albæ folia, præ aliis, amant; quum autem ab humiditate plurimum læduntur, non modo antiqua recenter collectis anteposenda sunt, verum etiam curatur, ut mane decerpantur, quum scilicet ros a radiis Solaribus consumptus penitus fuerit, aut si forte humida sint, antequam Bombycibus exhibeantur, ab iis humiditas omnis diligentissime arcenda est.

Fructus Mori albæ nullum in Arte Medica aut pro alimento usum habent, eorum sapor, uti jam observavimus, fatuus, ac insulsus est, & ad stomachum turbandum magis, quam grate afficiendum idoneus. Cortex, & radix ejusdem, ut de Mori nigræ cortice, & radice innuimus, vermes enecandi vim habent.

M O S C A T E L L I N A.

Hujusce generis, a D. Tournefortio post Joannem Bauhinum, instituti una tantummodo Planta in Officinis cognoscitur.

MOSCHATILLA, *Offic.* Ranunculus nemorosus Moschatellina dictus, C. B. P. 178. Moschatellina foliis Fumariæ bulbosæ, I. B. 3. 206. Ranunculus minimus Septentrionalium herbido muscolo flore, *Lob. icon.* 674. Ranunculus nemorosus Moschatella dictus, *Park. Raii Hist.* 684. Moschatella, *Cord. Thal. Camer.* Radix cava minima viridi flore, *Ger. Fumaria* bulbosa minima, *Tabern. icon.* Adoxa, *Linn. Hort. Cliff.* 153. Muscatella, Moscatellina, Alabastrites, Denticulata, Tuberosa minima, *Quorumd.* vulgo *Moscatelline*, *Herbe du Muse ou herbe musquée.*

Radice donatur pollicem circiter longa, admodum crassa, quibusdam parvis obte-cta squammis, dentis canini figuram habentibus, intus cavis, succo refertis, absque ullo manifesto sapore, aut gustu sub dulci, superne autem quamplurimas fibras, plus, minusve minutas, albas, ac longas propellit, a quibus, sub solo late ferpendo, enutritur. Ab ea binæ aut tres elevantur caudæ, longitudine manum æquantés, minutæ, molles, delicatæ, dilute virides, foliaque sustinent, adinstar foliorum Fumariæ bulbosæ incisa, & glauca, ea inter pedunculus exit foliis neutiquam elatior, ac in ejus vertice quinque locantur parvi flores, herbidi, ac monopetali, pluribus exiguis, luteisque flaminibus centrum occupantibus: omnes hi flores simul juncti cubum representant; in parte vero floris interna bina opposita foliola, duobus brevibus adnixa pedunculis conspiciuntur; folia autem, floresque prædicti humida tempestate Moschi odore fragrant. Deciduo flore, vietus, ac succulentus fructus succedit, semina quatuor lini seminibus æqualia plerumque coercet; odorem quoque, saporemque Fragorum per maturitatem habere dicitur, antequam vero maturescat, acidulus, postea fere acer apparet.

In sepibus umbrosis crescit planta hæc, inter dumeta, & sub arboribus in solo levi, ac sabuloso; agri Parisiensis incolæ exeunte Martio, aut Aprili ineunte florescit; statim ac flos evanuit, folia diu neutiquam in terræ superficie perdurant, cito enim planta hæc ad iteritum properat. Quum autem fructus pulpa molli, ac succulenta componatur, inter Bacciferas propriè dictas recenseri potest: plurimum olei, & phlegmatis, parumque salis essentialis continet. Radicis vis detergens, vulneraria, ac resolvens tribuitur: raro tamen in usum Medicum venit, ac semper externe.

M U S C U S.

Quamvis Muscorum genus late præ ceteris pateat, tres solummodo hic loci describentur; I. Muscus terrestris vulgarissimus; II. Muscus terrestris repens, Pes Lupinus appellatus, III. Muscus membranaceus vel Nostoch.

Muscus terrestris vulgarior, Muscus querno vilissimo vilior, *Offic.* Muscus vulgarissimus, C. B. P. 360. Muscus terrestris & hortensis, I. B. 3. 764. Muscus terrestris vulgaris, *Dod. Lob. icon.* Muscus squamosus major, seu vulgaris, *Raii Hist.* 122. Muscus hortensis, *Trag. vulgo Mousse terrestre.*

Muscus hic omnium vulgarissimus, cuique notus, planta est repens, humidam, ac sterilem terram operiens, in nemoribus, sylvis, desertis locis, ac super petras luxurians. Longa sunt ejus folia, adinstar exilissimorum capillorum minuta, mollia, viridia, & quandoque sublutea, costæ plumarum more appensa. Plurimum olei, ac phlegmatis ac parum salis essentialis largitur, adstringens est, ac extrinsecus ad hæmorrhagias sistendas applicatur.

Afferit Joannes Bauhinus, Empiricos ab Ursis edoctos, qui vulnerati, sanguinis profuvium sistunt, sese in hoc Musci genere circumvolvendo, ad sanguinem cohibendum hunc ipsum usurpare. Navium etiam conditores Musco utuntur, ad earum juncturas stipandas. Addit laudatus Auctor plantam hanc viridaria inficientem, aliarumque virulentium plantarum incremento obstantem destrui facile posse, dummodo lixivii cinere Martio inspergatur.

Lycopodium, Plicaria, Cingularia, *Offic.* Muscus terrestris repens, sive clavatus, C. B. P. 360. Muscus terrestris repens, a Trago pictus, I. B. 3. 766. Muscus squamosus vulgaris repens clavatus, I. R. H. 553. Muscus clavatus sive Lycopodium, *Ger. Park Raii Hist.* 120. Lycopodium, *Tabern. icon.* 814. Lycopodium caule repente, foliis patulis, pedunculis, spica gemina terminatis, *Linn. Flor. Lappon.* 326. Pes Lupinus, vel Leoninus, vel Urinus, *Quorumd.* vulgo *Mousse rampante a massue*, *Mousse des bois appelée pied ou patte de Loup.*

Muscus hic super terram in longum, latumque repens, fibris longius, lignosis, & aliquantisper crassis, e diversis ramusculis, dextra, lævaque exeuntibus, radices mutatur; plura de facto emittit cingula, seu ramos foliis ornatos exilibus, acutis, compressis, constanter viridibus, foliis Camphoratae fere similibus, latioribus tamen, & in planta adhuc tenera numerosioribus. E cingulis hisce spicæ exeunt digitum longæ, simplices & quandoque duplices, minutæ, foliis penitus orbatæ, squamosæ: in unaquaque vero squammæ ala abditur capsula, quæ maturescendo pulverem fundit, colore ac subtilitate florem sulphuris fere æmulantem: pulvis hic ad flammam concipiendam adeo dispositus est, ut ab omnibus veluti *Sulphur vegetabile* reputetur, eique dominatio hæc revera competit. Planta hæc sabulosis in sylvis, desertis, asperisque locis, inter scopulos, & lapides obvia prædictas capsulas Julio, Augusto, & Septembri propellit, e quibus laudatus luteus pulvis colligitur, ac si forte in candellæ flammam injiciatur, utpote inflammabilis, & fulminandi facultate, adinstar Pyrii pulveris donatus protinus accenditur. In quibusdam occurrit agri Parisiensis nemoribus, in quibus repit; ad usum vero Medicum revocatur.

Plurimum salis essentialis, olei, parumque phlegmatis continet; apta est juxta *Tragum* ad calculos in renibus attenuandos, & urinam ciendam. Quamobrem ejusdem decoctio ex Vino cyatho ꝑ. mane jejuno stomacho usurpatur, pluriesque repetitur.

Hæc eadem decoctio, aut Planta simpliciter tusa, & super affectam partem applicata in Arthritide calida, dolorem, ac inflammationem sedat: pulverata vero si in optimo Vino rubro Diarrhæas, ac Dysenterias sistit, ac gargarismate gingivas, dentes-

dentefque roborat. Exiles Clavæ e planta collectæ, congregatæ, & exsiccatæ pulverem dimittunt inflammabilem, ac admodum ferme tormentarii pulveris denotantem. In Moscovia, & Persia ad fatuos ignes artificiose conficiendos usurpari solet pulvis hic; optimus quoque adversus Epilepsiam. ac flatulentas infantum colicas reputatur a gr. xij. ad gr. xx. una cum lactis, jusculi, aut panariæ pulvis cochleare.

In *Ephemeridibus Germanicis* refert VVedelius, hujusce Plantæ pulvere ad Dj usque præscripto Epilepsiam Iscuria complicatam sanasse.

Poloni communiter utuntur in morbo endemio Plica vocato, hinc *Plicaria* nomen emanat: quum vero ejusmodi morbo Galli non consistuntur, ejusdem proprietatum in eo sanando narrationem relinquimus tamquam inutilem; si quis vero plura scire cupiat, *Rajanam Plantarum Historiam* consulat, in qua hac in re fuisse disseritur. Exstat quoque in *Ephemeridibus Germanicis Centuria* x. *Observ.* xxxiv. D. Helyvic observatio, qui Lycopodii pulvere ad infantum excoriationes, aut imunditie, aut sanguinis acrimonia obortas, & ad ulcera antiqua ceteris omnibus remediis obstitentia exsiccanda, pluries cum successu usurpasse asserit.

℞. Aquæ Cerafor. nigror. & Flor. Thiliæ ana ℥ jss. Pulveris Lycopodii gr. xvij. & Pulveris de Guttera gr. xij. M. pro potione cumulatis choclearibus, quaque hora in Epilepsia, ac Infantum Convulsionibus exhibenda.

℞. Plantæ integræ Lycopodii Man. j. coque in lactis ℔ ij. ad medias. Ex hac decoctione calida, linteola madida repetitis vicibus in Arthritide calida super affectam partem deinde applicentur.

Nostoch, Offic. Muscus fugax membranaceus pinguis; Bot. *Monsp.* 139: Nostoch Cistionum, *Hist. Par.* 473: Tremella plicata undulata, *Linn. Flor. Svec.* 369: Ulnea plantarum, Cælisolium, flos Cæli, flos Terræ, Ipuma aeris, salvia syderum, spiritum Lunæ, Paracelsistarum, vulgo *Mousse membraneuse*, *Nostoch des Allemands*.

Lichen, vel Musci membranacei parumper unctuosi, dilute-viridis species quadam sapore insipido, secus vias ac in pratis, Equinoctiis tantum. Verno, & Autumnali crescit; atque admodum dilatatur. Immediate post pluvias, inquit D. Magnolius, super erbaceos arborum præcipue ad Solis ortum vergentium margines nascitur planta hæc; citissime vero exsiccat; hinc ratio facile in promptu est, cur fugax fuerit nuncupata. Membranacea est, adinstar laminæ, natantis glaciei crassa, fere semper contorta, dilute-viridis, sese autem expandendo, Muscum Lactucæ, foliis nonnihil æmulatur, ac facillime scinditur. Chymici, aut potius Alchymistæ mira sane de ea proferunt, eam cælestibus exornant nomenclaturis, eamque, tamquam vegetantis Naturæ principium, ac radicem deprædicant.

Ubique fere in agro Parisiensi reperitur, ac distillationis ope, præter plures acidos liquores, magnam olei, salisque volatilis concreti portionem largitur. Chymicis autem ejusdem Plantæ cognitionem debemus, eam vero ingenti adeo fabularum numero obsecurarunt, ut pro ejus Medico usu nihil ulterius innotuisset, nisi recentiores, melioris profecto notæ Auctores, clarius de ipsa verba fecissent. A Paracello voce Germanica, quæ ceteris adhuc præstat *Nostoch* appellata fuit. Ab aliis vero, speciosissimis inventis, profusique nominibus diversimode vocata fuit. Maxima eorum pars cum Paracello credit, hanc esse excrementum e stellis super terram demissum; alii e contra, vaporem e centro terræ exalantem, ac in ejus superficie, aeris frigiditate condensatum: mera quidem figmenta! Error autem facile dissipabitur, de ea vero, a doctis Botanicis, rationabilioribusque Chymicis, instituto examine, a D. Magnolio celebri Botanices Professore Monspessulano primum inter Plantarum classes recepta fuit, idemque a D. Turnefortio factum fuit. A D. Geoffroyo demum juniore in *Actis Regiæ Scientiarum Academiæ anno* 1708. hujusce Plantæ vegetatio, principia ex ea elicita, ejusque usus usque adhuc satis angustis limitibus circumscriptus nobis evidentissime demonstrata fuerunt. De facto principia activa e Nostoch emanantia, liquorem

rem ex eo distillatum, ad quædam mixta dissolvenda efficacissimum, neutiquam vero ad omnes morbos sanandos, ut plures Chymici autumant, aptum efficiunt. D. Geoffroy post Hælyeticum quemdam Medicum memoriæ prodidit, Nostoch Solis tantum calore distillatum, ac interne exhibitum, dolores compescere, ac ulcera contumaciora sanare: ejus pulvis a gr. ij. ad gr. iij. eundem effectum progignit. Excellens quoque asseritur Planta hæc adversus caneros, & fistulas, si linteolum, vel pannus ejus succo saturatus iis applicetur. Quoad ejus externum usum, ab agricolis Germanis usurpatur ad capillorum faciliorem incrementum procurandum.

R. Succus Nostoch, & Solani ana ꝥvj. Immergatur linteolum vel panni frustulum, apponaturque repetitis de die vicibus, super partes fistula aut canero affectas, exhibendo simul mane, ac vespere Pulveris Nostoch gr. ij. in Conserva Rosarum q. s.

M Y A G R U M.

MYAGRI species plures in Officinis notæ sunt, nihilominus de sequenti solummodo verba faciemus, utpote vulgatissima, ac a D. Tournefortio inter *Alysson* species recensita.

Myagrium, Camelina, Sesamum, *Tragi*, & *Offic.* Myagrum sativum, C. B. P. 109. Myagrum dictum Camelina, L. B. 2. 892. Camelina sive Myagrion, *Dod.* 532. *Alysson* segetum foliis auriculatis acutis, *Ger. Raii Hist.* 820. Myagrum sylvestre, seu Pseudo-Myagrum, *Park.* Myagrum filiculis obverseovatis, pedunculatis, *Linn. Hort. Cliff.* 328. Myagrum Turcicum, Pseudo-Linum, *Quorumd.* vulgo *Cameline*, *Sesame d'Alemagne, ou batard.*

Huic radix est fibrosa, paullisper lignosa, caulem emittens cubitalis longitudinis, & ultra, e quo diversi exeunt ramusculi cylindracei, erecti, nonnihil villosi, medulla fungosa repleti. Prædictus caulis una cum ramis, alternis ornatur foliis longiusculis, acutis, mollibus, nec asperis, ut in Rubia (cui tamen Myagrum Dioscorides comparavit) dilute viribus, margine leviter denticulato, latissima basi caulem ita amplectentibus, ut binæ costæ pennulas duas, veluti duas appendices, aut auriculas repræsentent; saporem vero habent leguminosum. Summis ramis parvi, cruciformes ac lutescentes flores e longiusculis caudis propendent, quibus fructus aut siliculæ succedunt, Pyri penne inversi formæ, oblongæ, tegumentis, ac intermedio conflatæ sepimento, cui plurima adnectuntur semina longiuscula, triangularia, Nasturtii seminibus exilliora, seminum Fœnu-Græci fere colorem, ac seminum Nasturtii saporem æmulantia, parumper ore detenta mucilaginem quamdam redditia.

Annua est Planta hæc; frequentissime in agris, in quibus Linum satum fuerit, ac etiam alibi, haud raro in agro Parisiensi inter Secale, Hordeum, & Avenam occurrit.

Agricolæ nostrates, inquit Ruellius, Camelinam probe norunt, ac postquam ejus granum concuterint, ac vel ventilabro, vel cribro mundatum congregaverint, ex eo torcularis ope oleum exprimunt, quo pauperes non in lampadibus solum, verum etiam ad fricturas, aliæque condimenta utuntur.

A nonnullis pro exiguarum avium caveis conularum nutrimento diligenter colligitur, ardentem enim avunculæ hoc appetunt, Tragus asserit, ob magnam dulcedinem, hoc ipsum a Græcis cum pane misceri. Ejus oleum emollit, laxat, ac mediocriter calefit; interne exhibetur, quum potissimum alvus adstricta dolet. Granum Cataplasmatibus forma applicatur, non secus, ac Fœnu-Græci, & Lini semen. Planta quoque in Vino ebullita, optima est adversus oculorum inflammationes, ac dolores, quos efficaciter sedat. Joannes Bauhinus quoque asserit, ex Myagro oleum expressione elici posse, ad emolliendas obliniendasque cruris asperitates aptum. Eodemmet oleo oris ulcera mundificari a Plinio testatur.

M Y R R H I S.

Botanici non unicam MYRRHIS speciem agnoscunt, nos tamen unam solummodo, vulgatiorem videlicet, ac Medicis usitatiorem describemus.

Cerefolium Hispanicum, sive Myrrhis, *Offic.* Myrrhis major, vel Cicutaria odorata, C. B. P. 160. Myrrhis magno semine, longo, sulcato, L. B. 3. 77. Myrrhis, *Dod.* 701. *Cast. Lugd.* Cerefolium Hispanicum, *Tabern. icon.* 93. Apium Anisatum, *Lob.* Cerefolium magnum, sive Myrrhis major vulgaris, sive Cerefolium majus, *Park. Raii Hist.* 431. Myrrhis sativa, *Camer.* Cicutaria tertia, *Cesalp.* Chærephyllon maximum, Cicutaria tenuifolia, Myrrhis Italica, *Quorumd.* vulgo *Cerfeuil* usque, ou Anise, *Perfil d' Asne de Lobel.*

Radice[m] habet longam, crassam, albam, mollem, veluti fungosam, sapore dulci, grato, aromatico, acriusculo, seminis ejusdem, aut Anisi æmulo; caules vero ramosos, villiosos, fistulosos, late sese expandentes, ad quatuor, vel quinque pedum altitudinem; folia magna, ampla, alata, incisa, foliis Cicutæ similia, albida tamen, & frequentibus maculis albis conspersa, tactu mollia, nonnihil villosa. Cerefolii vulgaris odorem, coloremque, & Anisi saporem referentia, pedunculis intus cavis appenda. Flores umbellati in caulium, ramorumque summitatibus, quinque inæqualibus foliis, liliaceis, albis, vixque odoris componuntur, quibus bina, simul juncta, magna, oblonga, rostro avium similia, dorso striato, subnigra, saporeque Anisi dulci, ac grato semina subsequuntur. In pratis, ac in hortis præcipue crescit; folia autem, æque ac Cerefolium vulgare comeduntur. Majo floret, Junio, & Julio semen maturum edit. Radix reviviscit, ac Vere singulis annis denuo germinare solet.

Planta universa plurimum olei paulisper exaltati, & Salis essentialis habet. Cerefolii hortensis tam ad medicamentarium, quam ad culinarium usum proprietates omnes non habet modo, verum etiam peculiare in ea reperiuntur, quas modo exponemus.

Myrrhis jure, meritoque tamquam bechica incidens existimatur, ejus vero folia in umbra exsiccata, eorumque fumus, ut Nicotianæ fumus exhaustus, Asthmate affectos mirabiliter solatur: ad eundem præterea morbum debellandum Hydromel conficitur, radice in aqua, ac melle decocta, ac ex eo copiosa expectoratio procuratur. Ejusdem extractum in Infantum Epilepsia cum successu propinatur. Vinum, in quo radix infusa fuerit interne usurpatum, excellens præservativum Pestis tempore a Rajo asseritur, nec non symptomatibus Araneæ morsum quandoque subsequentibus præsto esse. S. Pauli autem radicis decoctionem ex aqua paratam usurpabat in omnibus fere morbis, in quibus malignitatis suspicio aderat. Hæc eadem decoctio Emmenagoga est, ac contra Icterus a mensium suppressione oriundum convenit.

B. Rad. Myrrhis taleolati incisar. ʒj. Coque in aquæ ℥iij. ad ℥ij. Adde verus finem Mellis albi ʒj. Ebulliat aliquantisper, donec despumetur una aut altera vice, vase abducta colatura tepida exhibeatur in Astmate humido.

M Y R T U S.

Inter Myrti differentes species, nos tres solum frequentius in Officinis occurrentes hic describemus, Myrtum nempe minorem vulgarem, Myrtum majorem latifoliam, & Gale, sive Chamæleagantum.

MYRTUS minor, *Offic.* Myrtus minor vulgaris, C. B. P. 469. *Lob. icon.* 127. Myrtus Tarentia, L. B. 1. 512. *Chuf. Hist.* 67. Myrtus minor, *Park Raii Hist.* 1503. *Dod. Adv. Pen.* & *Lob.* vulgo Myrte, ou Meurte commun, petit Myrte de Provence.

Radix dura, lignosa, ac vix profunda ramulos propellit numerosos, flexibiles, quam-

quamplurimis ornatos foliis, Buxo similibus, exillioribus, acuminatioribus; tactu lævibus, læte-viridibus, lucidis, expolitis, atque odoriferis. Hæc inter flores apparent quinis constantes petalis rosaceis, albis, odoris, multifido calyce suffultis; interiorum pars a numerosis, gratique odoris staminibus occupatur. Marcescente flore calyx in baccam ovalem, aut oblongam immutatur, specie quadam corollæ ornata a calycis divisionibus efformatæ. Bacca hæc viridis statim apparet; nigricans vero dum maturescit, atque interne in tres dirimitur cellulas, albis, duris, crescentem Lunam, aut potius exiguum renem æmulantibus seminibus refertas. Planta universa adstringenti gustu prædicta inter hortenses colitur in calidis præcipue regionibus, ac in Meridionalibus, in quibus odoratiores est, præ aliis Galliæ temperatis Provinciis.

Hæc Myrti species omnium est vulgatissima in hortis regionum Septentrionalium, facile enim taleis multiplicatur, facileque resistit, dummodo Hyemis tempore loco clauso servetur, glacie namque perit, ac prædicto adminiculo destituta diutius perdurare in frigidis regionibus nentiquam potest, dum e contra in calidis, Italia scilicet, Hispania, & Provincia absque ulla cultura abunde ac sponte apparet. Ob frondes perpetuo virentes, gratumque odorem jure, ac merito existimatur, atque expetit. Flexibilis adeo, ac cultori suo obtemperans esse solet, ut quamlibet figuram representare commode possit. Quum autem magno frigore lædatur, idem quoque de excedenti calore dici debet. Flores juxta diversa climata, in quibus crescit, citius aut serius, plerumque vero Junio, & Julio emittit; in Anglia admodum raro frostum ad maturitatem perducit. Myrtus assiduam amat cæsuram sicque ad majorem altitudinem perducitur; aliter in densam, ac confusam sylvulam degenerat.

Variis tam funestis, quam lætis de causis Myrtus antiquitus usurpabatur, & præcipue pro coronis. Omnes ejusdem Medicæ facultates, a vi exsiccante, acresolvente, & odoris suavitate dependent. Folia, ac flores qualitate donantur adstringenti, ac ad cutim detergendam, atque expoliendam, ad consolidandas carnes, fibrasque roborandas adhiberi solent. Distillatur aqua, *Eau d'Ange*, nuncupata, aqua scilicet Angelica, qua, ob odoris fragrantiam admodum exquisita, Matronæ utuntur. Baccæ Myrti, vocantur Myrtilli; nobis vero usitatiores sunt e regionibus calidis allatæ, e plurimis Myrti speciebus collectæ, Solisque calore exsiccata, a quo corrugantur, atque deformantur. Seligendæ sunt recentiores, grandiores, sicciores, nigra, saporeque adstringenti; plurimum olei, salisque essentialis continent, detergentes, adstringentes, roborantesque sunt, ac in quamplurimis externorum remedium formulis, ac interne usurpantur. Olim, inquit Plinius, Myrti Baccæ, ante Piperis inventionem, ejusdem locum occupabant, præstantque condimentum (quod suis etiam temporibus *Myrtatum* nuncupabatur) ab iis nomen mutuavit. Exquisitiores tinctus easdem excepisse certum est. Belonus refert, Illyricos, coria foliis Myrti perficere, non secus, ac Macedonienses Sumach, Ægyptii Acaciæ siliquis, Asiæ Minoris incolæ glandium Quercus calycibus, Galli intermedio ejusdem arboris cortice, Phrygii Pinus sylvestris cortice. Idem Auctor observavit, in Myrto granum coccineum, Kermes, grano similem progigni, in quo vivum, exiguumque Insectum occluditur.

Myrti minoris proprietates pro usu Medico eadem fere sunt, ac Myrti majoris. Myrtus, seu Myrtus major, *Offic.* Myrtus communis Italica, C. B. P. 468. Myrtus vulgaris nigra, & alba satira, & sylvestris, J. B. I. 520. Myrtus Bœtica sylvestris, *Ger.* Myrtus latifolia vulgaris, *Park. Raii Hyss.* 1502. vulgo *Grande Myrte a large feuille*.

Species hæc quandoque ad arboris altitudinem excrescit, ramos habet flexiles, corticem rubrum, folia paulisper longa, perpetuo viridia, foliis Mali Punicæ similia, diversis in truncis modo nigricantia, modo albidiuscula. Flores quinque petalis constant rosaceis, albis, odoris, ut in reliquis speciebus, quibus baccæ oblongæ succedunt, quæ ad oleas sylvestres, quodammodo referri possunt; ceterum grandiores sunt in

in truncis culturæ subjectis, quam in sylvestribus, in quibus albus, nigerque color simul apparet.

Myrtus major in Æturia, atque in agris Romano, atque Neapolitano abundat, ac in Provincia inter sæpes conspicitur. Anguillara opinatur, Myrtum albam neutquam speciem esse a Nigra distinctam, ac sola coloris varietate discrepantem: utraque vero vulgarissima est in Italia. Belonus juxta Mare Alexandrinum iter faciendo observavit Myrtos nigras demissas exilesque admodum, utpote assidue a ventis marinis agitata. Myrti maritimis locis magnopere delectantur; & hæc potissima ratio fuit, cur Veneri, juxta Poetarum figmenta, e mari progenitæ, dicatæ fuerint.

Myrtum flore duplici adeo a curiosis expetitur, nihil aliud esse, nisi hujusce varietatem Rajus existimat. Nulla fortasse planta invenitur, quæ majorem florum numerum efferat, quique per tam longum tempus perdurent, quandoque scilicet trium mensium spatio, & adversus pruina persistunt. Fere nusquam floribus destituta invenitur, primi enim novissimis subsequuntur. Raro abit in semina, uti in fere omnibus plantis flore duplici donatis usuvenit.

Universa Myrti Planta maximam olei aromatici, pluribus terrestribus particulis commixti portionem continet, unde adstringentem habet facultatem, & ad quoscumque fluxus sistendos dicatur. Non foliis solummodo, verum etiam tam interne, quam externe baccis utimur. Syrupus simplex cum ejusdem fructuum succo paratus præcipue usurpatur ab 33. ad 3 j. in julapiis, & potionibus adstringentibus, & refrigerantibus; adversus ventris fluxus, & ad hæmorrhagias, fluoresque albos sistendos. Baccarum Extractum a Pharmacopolis Myrtillorum nomine cognitum 3 ij. iisdem in morbis exhibetur, nec non ad stomachum roborandum. Decoctio, aut Aqua distillata foliorum Myrti detergens est, adstringens, partes omnes, ac gingivas præsertim corroborans, ac pro Gargarismate in omnibus faucium morbis apta. Eadem decoctione fomenta utilissima parantur in nervorum contusionibus, ac luxationibus. Vinum cum Myrti baccis ebullitum adversum ructus acidus, singultum uvulæ prolapsum, ani, uterique proidentiam in pretio habetur. Oleum etiam Baccarum infusione in oleo paratur, quod *Oleum Myrtillorum* appellatur ab eo diversum simplici foliorum infusione confectum, *Oleum Myrti* nuncupatum. Utraque externe usurpantur, ac primum ad membra præsertim roboranda, ac pro linimento etiam regioni stomachi in vomitu, ventrisque fluxu applicatur, uno verbo tonum, vimque partium elasticam restituit, ac roborat.

Baccæ Myrti Syrupus Myrti composito *Mesuae* denominationem dederunt, & in confectioe Syrupi roborantis *Charas*, atque in Unguento styptico *Fernelii* ingrediuntur; Syrupus vero simplex in pilulis adstringentibus *Pharm. Paris.*

B. Sem. Cydonior. excort. 3 j. Conservæ Rosar. rubrar. 3 ss. Flor. Mali Punicæ 3 j. & Syrupi q. s. ad Electuarium conficiendum 3 j. de die repetendo in *Diarrhæis*, aut Vomitibus a ventriculi debilitate oriundis.

B. Baccar. Myrti, Cortic. Malor. Punicor. Gallar. Cypri, & Aluminis ana 3 j. Contunde & infusa in Vini rubri optimi aut Aquæ Fabror. ferrarior. 15 ij. supercinerarium calidum per noctem relinque. Coque deinde ad quartæ partis consumptionem. Exprimitur liquor, & ad usum fervetur. In ani, atque uteri prolapsu, & vaginæ relaxatione adhibitus utilis admodum experitur, relaxatas partes mane ac sero repetitis vicibus madefaciendo.

Gale, sive Chamæleagnus, *Offic.* Rhus myrtifolia Belgica, C. B. P. 414. Gale frutæ odoratus, septentrionalium, J. B. I. 225. Elæagnus, *Cord.* Chamæleagnus, *Dod.* 768. Myrtus Brabantica, *Ger.* Rhus sylvestris, sive Myrtus Brabantica vel Anglica, *Park. Raii. Hist.* 1707. Rhus sylvestris altera, *Lug. Hist.* Rhusherba, *Plinii Clus. Hist.* Thee Europæum, aut nostras, *Sim. Pauli*, Gale florifera & fructifera, *Vail. Bor. Par.* 77. Myrica foliis lanceolatis fructu sicco, *Linn. Flor. Lapon.* 297. Pseudo-Myrsine, sive Pseudo-Myrtus, *Quorumd.* vulgo, Piment Royal.

Gale planta est lignosa, & sarmentosa, aut exigua Arbuscula, radicibus duris, ac flexibilibus, quæ ad cubiti altitudinem, & ultra elevatur, exilemque Salicem apte æmulatur; caules habet minutos, binos, aut tres quandoque, raro admodum quatuor pedes altos, ramosos, subrubrum ac expolitum corticem gestantes, foliis ornatos alternis, Vitis Idææ, aut potius Myrti foliis perquam similibus, longioribus, minus acuminatis, lævibus, atque expolitis, aliquando albidiusculis, in aliquibus tantum individuis ruditer denticulatis, odore aromatico & balsamico. Flores suisque receptaculis in ramorum summitatibus, ut in Betulia continentur, breviores tamen sunt, racemisque squammosis dispositi, resuscitantes, perlescentis. Trunci vero hisce pseudo-floribus præditi fructus neutiquam ministrant; suppeditantur vero ab aliis individuis, racemis constantes, quamplurimis repleti minutis, pinguibusque seminibus, odoris penetrantis, parvis squammis in eorum superficie quaquaversum locatis. Planta tota odorosa est.

Chamæleagnus inculta, Ericæisque plena, aquatica, & paludosa diligit loca; Majo, & Junio floreat, ac Julio, & Augusto semen ad maturitatem perducitur. In agro Parisiensi occurrit, & præcipue in pratis humidis *S. Leger*, aut *Versalia* exacta; quondam notissima erat; ejus enim rami plaustribus Lutetiam sæpius afferebantur, a mulieribus in armariis inter lintea ac suppellectiles reponendi; verum hisce diebus quibusdam exceptis sufficientis fere nusquam usurpatur. Concives suos per Ætatem, ramis, ac foliis ejusdem ob fragrantissimi odoris halitum domuum cubilia exornasse, atque in arca inter vestes, non solum ad eas grato odore perfundendas, verum etiam ad tineas profligandas, reposuisse, *Rajus* testatur. Nonnulli flores prædictos in *Cerevisia*, *Lupuli* loco, decoquere solent; ab his autem inebrians *Cerevisiæ* facultas adaugetur, ac ad caput tentandum efficacior redditur. Serpentes nusquam in sylvis reperire, in quibus Chamæleagnus excrevit, neque ad eas accedere audent, inquit *S. Pauli*. Hisce diebus foliis arboris *Theæ* nobis e *China* allatis, ac probe notis, aqua aut ebullitis, aut infusis, parumper sacchari addito, potio paratur haud ingrata, & sana; similem quoque foliis *Gale* confici posse fertur. *S. Pauli* vero testatur, Chamælagni folia esse genuina *Theæ* folia adeo in pretio habita, ac eam longinquis regionibus allata: verum juxta *Rajanam* sententiam stulte admodum decipitur, *Theæ* enim arbor, a *Gale* ita differt, ut *China* ab *Europa* distat. *D. Linnæus* cum aliis quamplurimis in eadem est sententia.

Magna hujusce Plantæ amaritudo, resolventem, diffecantem, & roborantem eam efficit: haud frequentem tamen usum habet, ac contra vermes solummodo, quos, aut ob maximam amaritudinem ipsis adversam, aut mucilaginosos humores, in quibus ova stabulantur, resolvendo, enecare solet. Hac de causa interne, ac externe usurpatur, aut pulveribus, aut Opiatæ vermifugæ permixta, aut Cataplasmate eundem in scopum ex ea applicato. *S. Pauli* asserit, Unguentum pulvere *Gale* cum butyro, *Majo* confectum adversus scabiem contumaciorem in *Norvegia* excellere. Folia in umbra exsiccata in *Theiformi* infusione adhiberi possunt. Potio hæc ad stomachum ruborandum, ac præcipue a viscidis humoribus, ac pituita nimia copia excedente, exonerandum aptissima recensetur.

℞. Summit. *Gale*, *Tanacet*i, *Corallinæ*, & *Æthiopis* mineralis ana ʒj. M. cum Syrup. *Abinthii*, ut Opiata vermifuga conficiatur a ʒj. ad ʒij. mane, jejuno stomacho, Bolo nebula obvoluto convenienti temporis spatio repetito, sumenda.

Cataplasma contra Vermes.

℞. Fol. *Abinthii* Man. j. Summitat. *Gale* ʒss. & Bulb. *Allij* N. ij. Ebulliant in lacte ad Cataplasmatem consistentiam, regioni umbilicali calide applicetur splenio quadrifariam complicato, fasciisque alligato.

N A P E L L U S.

NAPELLUS verus, *Offic.* Aconitum cæruleum, seu Napellus *i. C. B. P.* 183. *Inst. R. H.* 425. Aconitum magnum purpureo flore, vulgo Napellus, *J. B.* 655. *Raii Hist.* 702. Napellus, *Dod. Pempt.* 44. Napellus verus cæruleus, *Ger.* Napellus verus flore cæruleo, *Park.* Napellus vulgaris, *Lob. icon.* 679. Aconitum cæruleum, seu Napellus cum cæsis mucis. *Thal.* Aconiti altera species cæruleo flore, *Gesn. Hort.* Aconitum foliorum laciniis linearibus superne latioribus linea exaratis, *Linn. Hort. Cliff.* 214. Cucullus Monachi, vulparia, Luparia, nigra seu Lupi radix herbariorum, vulgo *Napel*, *Aconit ou Tue-loupheu*, *Coqueluchon*, *Capuchon ou Capuce de Moine*, *Madriettes*.

Radice[m] habet crassitici parvi Napi, externe nigram, interne albidiusculam, alios parvos Napos lateraliter quandoque emittentem, quæ plures caules, ad trium pedum, & ultra, altitudinem propellit rotundos, plerumque expolitos, medulla repletos, rigidos, fractu difficiles, a basi ad verticem usque foliis ornatos amplis, subrotundis, alternatim, aut potius inordinate dispositis, longis, tubularibus caudis appendis, atro-viridibus, lævibus, nervosis, in plures angustas, aliisque omnibus Aconiti speciebus acuminatioribus partes profunde divisas, subdivisisque. E caulium summitatibus plures exeunt flores, veluti spicæ, pedunculo pollicem longo suffulti, quibus inæqualibus constantes petalis, quorum supremum ad modum galeæ, aut cuculli Monachi cavum duos veluti recurvos baculos abdit, folia vero bina lateralialia latiora auriculas, & bina inferiora humanam faciem repræsentant, colore cæruleo radiato, pilis interna in parte locatis; tandem in fructus pluribus thecis, aut vaginis membranaceis ad capitis modum dispositis abeunt communiter tres, vel quatuor, & ultra, oblongos, læves, ac plurima minuta semina, per maturitatem nigra, angulosa, & rugosa occurrentes.

Planta hæc in Alpibus, in *Nigra Sylva*, in Silesia, & alibi montanis in locis sponte nascitur, ac in hortis colitur. Flores e Majo & Junio, ac quandoque serius in frigidis regionibus, semen autem Augusto largitur. Si Joanni Bauhino fides præstanda est, prudentissimum erit, ejusmodi mortale venenum e nostris hortis exulare, quum præcipue in tam magno, & abundanti gratorum, salutarium, utiliorumque florum numero, habeamus facile, unde feralis Napelli defectus compensetur. Ejusdem radix vivacissima est adeo, ut in hortis, & viridiis traducta, quamvis despecta, atque neglecta, pullulet, & diutissime conservetur.

Botanici omnes, qui de Aconito verba fecerunt, consentiunt, inter venena, quæ e Vegetabilium familia desumuntur, Napellum periculosiorem semper fuisse existimatum: singulæ itaque ejusdem partes perniciosæ sunt, inter eas vero radix eminet, quam aliquo tantum spatio temporis manibus contrectatam, mortem inferre a nonnullis asseritur. Quamobrem summe caustica, & corrosiva cense[re] debet, brevi enim inflationes, inflammationes, convulsiones, gangrænam, & mortem interne exhibita progignere potest. Matthioli historiam narrat nocentis rei capitis, cui radicem hanc edendam propinarunt, ut Antidotum aliquod adversum hocce venenum propositum experiretur: infelix hic Piperis gustum paullo fortiorem in ea statim invenit, binis exactis horis, vertigine, ac tam validis cerebri commotionibus correptus fuit, ut caput aqua ferventi plenum gestare sibi videretur; postea generali totius corporis inflatione superveniente, facie livida, ejus oculi, horribili modo, extra orbitam exire videbantur, demum mortales convulsiones vitæ, speique nocentis finem dederunt. Antwerpæ etiam, inquit Diodoræus, experimento evidenti, atque fatali, cujus adhuc viger recordatio, Napelli perniciæ cognita fuit: a nonnullis enim incauti ejusdem radices in acetario fuerunt immixtæ, omnesque, qui ex eo commedebant, crudelioribus symptomatibus correpti vitam cum morte statim commutarunt.

Tour.

Tournesfortius quoque asserit eadem in urbe, Gallos Napelli radices in acetario prae-
 riter sumpsisse, omnesque, binis elapsis diebus, satos functos, duobus naviculariis ex-
 ceptis, qui eas vomitu eiecerunt. In *Cicuta aquatica Historia* Welsperus narrat, Lu-
 pum secuisse Napello venenatum, atque intestinum duodenum inflammatum, spha-
 celoque correptum invenisse; deinde addit pestis tempore, nonnullos ad Vescitarii
 modum hac planta tusa usos fuisse; hinc una cum supra recensitis, ejus caustica, &
 corrosiva qualitas evidenter demonstratur. Dubitandum ergo merito erit, utrum in
 Napello ulla Medica virtus inveniat, tamen quum quotidie videamus, eandemmet
 plantam juxta ejus diversas præparationes bonos ac pravos effectus producere, uti
 in Aro accidit, cujus radix recens corrosiva est, & sicca inter præstantiora stoma-
 chica recensetur, quumque remedium quadam dosi exhibitum, periculosum sit vene-
 num, idemque minori dosi admirabiles effectus progignat, uti de Opio, & Cantha-
 ridibus succedit; neutiquam inde statuendum est, plantam pravis præditam proprie-
 tatibus, optimas simul etiam habere non posse, quod de facto in Napello contingere
 autumant qui nonnullas habere Medicas haud ignobiles facultates dicunt. Avicenna
 asserit, radicem Napelli exsiccata, ac melle lociatam, insigne remedium esse, Li-
 nimenti forma adversum impertiginem. In *Ephemeridibus Germanicis* Decuria pri-
 ma anno 2. Observatione 41. narratur, Doctorem Bernardum de Berniz, hominem
 agnovisse, qui radicem Napelli 3j. in tertianis, quartanisque febribus, & quidem cum
 successu præscribebat, eandemque plantam ex uno in altero transfusam locum, E. G.
 ex Alpibus in hortum, veneficam amittere proprietatem, in Septentrionalibus regio-
 nibus nequaquam inter venena recenseri, ut in Italia, regionibusque calidis, ac demum
 diversa præparatione, mutari facile posse. Alii etiam in eadem sunt sententia, & præ-
 aliis Joannes Faber, qui asserit Cicutam & Napellum Meridiem versus, & in Py-
 renæis veneficas plantas omnem malignitatem deponere, si in Septentrionalibus pla-
 gis, locisque humidis transferantur. Ego tamen, inquit Rajus, nollem Napelli in hor-
 tis culti facultates in memetipso experiri, frustulum enim a me mansum exiguo stu-
 pore linguam affecit; stupor hic tamen statim non percipitur. Joannes Boeclerus
Materiæ Medicæ D. Hermanni finem imposuit in eadem est cum Rajo sententia.
 Gesnerus asserit, vidisse Pharmacopolas in Sabaudia radicem Napelli Hellebro nigro
 substituentes, & Sylvius, in Gallia a nonnullis idem perpetrari queritur. Error au-
 tem ortum duxit ob nigrum radicis Napelli colorem, ejusque violentissimam vim
 cathartica ad Hellebori apud ipsos non extantis similitudinem. Gesnerus addit, a
 Napelli feminibus mansi vehementem expuitionem excitari; expertumque fuisse ejus-
 dem radicem adurenti Pyrethri, & Staphisagriæ sapore palatum afficere, tulam vero
 ingratum, ac nauseabundum odorem emitte, maleque ex hac planta, non secus,
 ac e floribus Nerion elicito, veneficum esse, tamen pluries ejus flores gustavisse,
 qui dulces semper sibi visi sunt, quinetiam eos sæpius vidisse ab Apibus, & Vespris
 delibatos, quæ nihilominus plantæ contactum diligenter vitabant. Joannes Bauhinus
 asserit a Matrona accepisse, plures pullos quondam Napello saturatos, fuisse emor-
 tuos, exceptis iis quibus propinatum fuit Allium aceto sociatum. Saxonia refert, Ger-
 manum Medicum extitisse, qui omnes peste affectos sanabat, Vescitorio, radice
 Napelli, parato, a quo omne pestis venenum attrahebatur. Melchior Erius Ul-
 menis Medicus in Tractatu, cui titulus *Paradoxa de Venenis*, Napellum in cuta-
 neis quibusdam morbis, ac intermittentibus febribus extollit.

Ceterum quum post Theophrastum ad hanc usque diem, Aconitum cæruleum, tam-
 quam in omnibus suis partibus periculosum, fuerit reputatum, quumque e contra plantæ
 extent facultatibus præditæ nequaquam incertis adversum præcipue omnes morbos, in
 quibus Napellus usurpari posset, hinc a prudentioribus Medicis omnino prosciberetur
 donec aliquo fortuito eventu, ejusdem Medicæ proprietates, ulterius potiorique ra-
 tione extricentur, ablegatis infidis semperque damnandis in hominibus experimentis.

Quæcumque animalia a Napello enecantur, secus ejus causa facile in phthisim incidunt. Priscis temporibus succi hujusce plantæ veneno tela inficiebantur, ut vul-
neris circumferentia late excideretur. Leones quoque, Tigres, Leopardi, Pantheræ,
Lupi, Lynces, & Ursi, Napello gratiori pabulo permixto, destruebantur.

Quoad remedia venenum hocce adversantia, ab Emetico promptè exhibito inchoa-
tur, abundanti lactis, atque butyri una ebulliti potione subsequente, Theriacæ, Or-
vietani, aut Mithridati bolo curationi finis imponitur, quibus addi possunt sales vo-
latiles Viperæ, Cornu Cervi, Salis Ammoniaci, non solum ad stomachum a vene-
ni efficacia, ac vomitu debilitatum, roborandum, verum etiam ad noxias particulas
in sanguinis massam deductas transpirationis ope eliminandas.

Linimentum contra Impetiginem.

B. Rad. Napelli exsic. & p. q. l. M. cum f. q. Mellis, ut Linimentum conficia-
tur. Scabiosæ partes, forti decoctione radicis Malvæ, & Althææ in Ægroti
urina parata, antea mundatæ eo confricentur, quod usque ad sanationem re-
petatur, advertendo, ut ægri pluries interim purgentur.

N A P U S.

In re Botanica, ac in Officinis NAPUS in duas dividitur species, videlicet in sa-
tivam, & sylvestrem.

Napus vulgaris, Offic. Napus sativa radice alba, C. B. P. 95. Napus, J. B. 2. 842.
Raii, hist. 801. Dod. Pempt. 674. Inst. R. H. 229. Rapum sativum alterum, & Napus
veterum, Trag. 730. Bunias, live Napus, Adv. Lob. Icon. 200. Bunias, Ger. Napus
hortensis, Napus domestica, Herbariorum, vulgo, *Navel domestique*.

Radice donatur oblonga, rotunda, in parte superiori crassa, minus tamen Rapa,
carnosa, & tuberosa, versus inferiorem partem exiliori, alba aut lutea, aliquando
extus nigricanti, intus alba, sapore dulci, atque acri, grato, & Raphano suaviore,
ac dulciore. Caulem propellit cubitalem, & ultra, ramusculis distinctum; folia ob-
longa, profunde incisa, scabra, viridia, pedunculis destituta, aut membranaceis pe-
dunculis appensa; inferiora vero sinuosa, & acuminata, caulem amplexentia, ac
juxta Lobellium, Rapæ foliis minus rudia; florem terra-petalum, cruciformem, ac
flavum, adinstar florum Brassicæ, in filiquam abeuntem pollicem circiter longam,
rotundam, in duas cellulas divisam seminibus plenas admodum crassis, semiroton-
dis, rufescentibus, sub-purpureis, sapore acri, pungenti, & amaricante. Ejus vero
acrimonia, quamvis Sinapi accedat, minor tamen deprehenditur.

In hortis, & arvis feritur, coliturque. Napi radices calidiores sunt radicibus Ra-
pæ: ceterum iisdem fere facultatibus pollent, parique ratione culinario usui acco-
modantur. Napus ope seminis multiplicatur, solumque leve, ac sabulosum amat,
quandoque etiam in solo forti, dummodo probe colatur, optime excrescit. Plures e-
jus sunt species, aliæ scilicet crassæ; aliæ exiles: exiliores optimæ, delicatiores,
magisque palato gratæ reputantur. Parisiis Napi plurimum existimantur, ac præci-
pue e *Vaugiard*, ac *Freneuse* prope Pisciacum allatæ, quamplurimæ etiam reperiun-
tur omnino insipidæ, hac de causa pro nihilo reputatæ. Galenus nullum intercede-
re facit discrimen inter Napum, & Rapam.

Napus maximam phlegmatis, olei, & salis essentialis portionem continet: radix ac
semen a Medicis adhibentur. Radicis autem culinaris usus vulgarissimus est, ideo-
que silentio prætereundus. Hic solummodo animadvertemus, Napum flatulentam et-
se, ac difficilis digestionis, utpote viscido, crassoque succo saturatam, hinc debilibus,
scabibusque obnoxiiis stomachis inhibenda. Quoad Medicos attinet ejusdem decoctio-
nem

nem usurpant in jussulis pectoralibus Tussi inveteratæ, Asthmæ, ac Phthisi præsertim convenientibus; blande enim pulmones absque ulla irritatione detergendo expectorationi favet. Paratur etiam sequenti ratione Syrupus pectoralis, maxima iisdem in morbis efficacia donatus. Recipitur ergo quantumlibet Napi deterisæ, ac taleolatum incisæ, vas cretaceum adimpletur, pasta obducitur, post panis cocturam elibano committitur, xij. aut xv. horarum spatio; jus deinde e vasis fundo segregatur, ac pro ejus ℥iv. Sacchari cand. p. ℥j. admiscetur; cochleare j. cumulatam aut solitarie sumitur, aut una cum cyatho pitisanæ, aut aquæ simplicis, nonnullis de die vicibus repeti potest; Syrupus hic præ aliis antiquis in rheumaticis affectionibus convenit.

Extrinsecus etiam radix eadem rassa Cataplasmatibus forma usurpatur ad digerendum, resolvendum, doloresque mitigandos.

Napi semen, tamquam incidens, aperiens, urinas ciens, adversus Icterus aptum perspiratione pravorum humores educit. Hinc cum successu in malignis, ac exanthematicis febribus in usum revocatur, dummodo febris mediocris sit, & humor ad cutem effusus non satis abunde pro ægri utilitate segregetur.

℞. Sem. Napi tus. ℥ij. Infundantur per noctem super cinerarium calidum in cyatho vini albi. Exprimatur pro dosi, mane per dies ix. jejuno stomacho in Ictero, ac Renum, Hepatibus anasarctibus propinanda.

℞. Cepas albas nu. vj. Mediam capituli vitullini partem, Napos excorticatas, & in taleolas incisas nu. xij. & Sacchar. cand. ℥j. Coque in aquæ ℔vj. ad tertias. Fiat deinde colatura absque expressione, & in quatuor doses dividatur per bi-duum mane jejuno stomacho, atque hora somni sumendas. Repetatur vero juxta exigentiam in pectoris doloribus oppressione, tussique pertinaci comitatis.

Bunium, seu Buinas, Offic. Napus sylvestris, C. B. P. 95. I. B. 2. 843. *Raii Hist.* 802. *Inst. R. H.* 229. Buinas sylvestris, Napus flore luteo, *Lob. icon.* 200. Buina, sive Napus sylvestris nostras, *Park.* Buinas sylvestris, *Lobelii, Ger.* Napus sylvestris, *Dod.* Napi alterum genus sylvestre, *Fuchs.* Rapum longum minus, *Loborn, icon.* 406. Brassica radice caulescente fusiformi. *Linn. Hort. Cliff.* 339. Navetta, *Ruell.* Navetta vulgaris, Rapum sylvestre, *Quorumd.* vulgo, *Navet sauvage.*

Secunda hæc Napi species radice solummodo differt a præcedenti. Exiliior enim est, vixque pollicem excedit, rotunda, acris, ac quidpiam sylvestris sapit, Flos vero luteus aliquando etiam albus est, siliquæ, & semina, Napi sativæ siliquis, ac seminibus fere similia sunt folia magis quam in altera specie incisa apparent, neque cauli, ullo pariter pedunculo, appensa sunt. Napus sylvestris folio magis Brassicæ, quam Rapæ, similatur, & folia inferiora, quæ e radice exeunt, saltem superne rudia nonnihil sunt. Inter segetes sponte crescit, in aggeribus, & marginibus fossarum. Aprili, ac Majo floret, & quamplurima emittit semina. Semen hocce in Theriaca sub nomine *Seminis Bunidos* usurpatur.

Eadem principia Chymica ex ea eliciuntur, ac ex Napo sativa. Semen easdem quoque possidet facultates; tamen præcedenti præfertur; huic enim alexiteria qualitas tribuitur, qua potissimum in Theriacæ Andromaci compositione admiscetur. Nulli ignominatur quamplurimas species parvarum avium nempe Spinum, sive Ligurinum, Carduelem, Oegitum, Frigillam, aliosque similes, hoc semine enuriri. DD. Rajns, Garidelius, & alii quamplurimi tradunt, hoc semen esse *Navette*, ou *Navuice*, vocatum, ex quo oleum expressione elicitur ad lucernas aptum, & a pileorum opificibus suis in operibus usurpatum; verum D. Lemeryus in suo *Dictionario Aromaticum simplicium* observat, semen *Navette* appellatum, non semper esse Napi semen, ut quamplurimi existimarunt, atque sæpe sæpius semen esse speciei cujusdam Brassicæ, quæ in Belgio *Colsa* nuncupatur, quæque hanc ob causam in Normandia, Brigeni saltu, Belgio, & Hollandia colitur, quamvis etiam, & altera Napis species sera-

tur, ad Oleum eliciendum. Hoc Oleum resolvens, & temperans est externe; raro tamen interne a Medicis usurpatur.

R. Sem. Napi sylvest. ʒj. Leviter in mortario marmoreo tufis paulatim, super effunde aquam Scorzonerae; aut Cardui Benedicti. Coletur postea per linteolum pro emulsione ad morbillorum, & variolarum eruptionem adjuvandam, atque adversus febres malignas.

NARCISSO-LEUCOJUM.

Leucojum bulbosum, viola alba *Offic.* NARCISSO LEUCOJUM vulgare, *Inst. R. H.* 387. *Raii Hist.* 1144. Leucojum bulbosum vulgare, C. B. P. 55. Leucojum bulbosum Hexaphyllum, cum unico flore rarius bino, I. B. 2. 250. Laucojum bulbosum, Hexaphyllum, *Dod. Pempt.* 230. Leucojum bulbosum, serotinum, *Ger.* Leucojum bulbosum, praecox, majus, *Park.* Leuconarcissiflorum-pratenae vernum. *Adv. Lob.* Viola alba bulbosa, *Fuchsj.* *Lugd. Hist.* Viola alba, *Theophr.* Februarii flos, Herbariorum, vulgo *Perce-Neige*, *Baguenaudes d'Hiver*.

Ejus radix bulbosa, plurimis tunicis albis, excepta parte externa, quae fusca est; confatur, inferne vero albicantibus fibris donatur, saporemque habet admodum viscosum, absque ulla fere acrimonia. Tria, quatuor, aut quinque emittit folia latissima, saturate virida, expolita, lucentia, & porro similia, quae inter caulis dimidium pedis altus elevatus, angulosus, striatus, cavus, una cum foliis ad medietatem usque vagina quadam alba indutus communiter unum tantum habet florem aliquando duos, raro tres. Flos hic frequentius senis foliis donatur, quandoque septem, & octo, quod a soli fertilitate dependet; ea autem pendentis campanulae more disposita, sunt alba, fere acuminata, macula viridescenti extus signata, ac nonnihil intus reflexa, odorem neutiquam ingratum, fundunt juxta Fuchsum Violae martiae, & iuxta Clusium Oxyacanthae proximum.

Deciduo flore calyx in membranaceum commutatur fructum, tribus angulis distinctum, pyramiformem, interne tribus praeditum concamerationibus plenis seminibus fere rotundis, duris, albo-luteis.

Narcisso Leucojum vulgare sponte in pratis humidis quibusdam montibus, nemoribus umbrosis, sepibusque crescit; Februario floret, atque Majo evanescit, radix tamen in terra subsistit, adinstar Narcissi. Suis bulbis multiplicatur; frequentissime etiam in hortis ob florem praeproperum coli solent.

Plurimum olei, & phlegmatis, parumque salis continet. Excepta radice, nullus est apud Medicos ejusdem usus; Emeticum mitissimum ministrat, quod fortuito detectum fuit, ut in fere omnibus naturae inventis succedit. In *Ephemeridibus Germanicis anni 1727. pag. 286.* Michael Valentinus observationem memoriae prodidit, quae narrat ab Agricola in Urbe bulbis Violae albæ, adinstar parvarum Ceparum, venditis, omnes, qui ex iis comederunt, vomitu correptos fuisse, nullo tamen molesto symptomate subsecuto, ita ut in casibus, in quibus evacuatio hæc convenit, commo-
dissime iis uti possimus: hi itaque plebeculae, rurique degentibus, utpote vulgarissimi, apprimè utiles esse possunt. Si Paulo Hermannò fides præstanda est; radix hæc præterea emolliens, digestiva, ac resolvens est: in Vino, aut Cerevisia ebullita optima est adversus Febres, non secus ac flores adversus Cataractam, si eorum aqua distilletur; quin etiam hæc eadem stillatitia valet contra maculas illas lentículas appellatas. Schvvenckfeldt addit, flores hujusce plantæ in Vino decoctos, contra lumborum dolores adhiberi posse.

NASTURTIIUM.

NASTURTII nomine quatuor, aut quinque plantæ, etsi diverſi generis, hic loci a nobis in medium adducentur, Nasturtium hortense, videlicet Nasturtium verucarium, Nasturtium aquaticum, & Cardanum, sive Nasturtium Indicum.

Cardamum, sive Nasturtium hortense, *Offic.* Nasturtium hortense, vulgatum, C. B. P. 103. *Inst. R. H.* 213. Nasturtium vulgare, I. B. 2. 912. Nasturtium hortense, *Dod. Poempt.* 712. *Germ. Park. Raii. Hist.* 825. *Trag. Fusch. Lugd. Hist.* Nasturtium nostras, *Camer. Hort.* Cardamon, Nasturtium hortense. *Lob.* Cressio vulgaris, Herbariorum, vulgo, *le Cresson Alenois, ou. cultivate, le Nastor.*

Radix simplex est, lignosa, alba, capillitio stipata, neque adeo mordax, uti folia. Unum, aut plures ad altitudinem pedis, aut pedis cum dimidio emitit caules rotundos, leves, solidos, ramosos, specie quadam pulveris sub-cerulei, facillime decidentis obiectos. Folia oblonga sunt, profunde incisa, gustu acris, haud quaquam ingrato. Exigui flores summis caulibus ramisque quadripetali, ac cruciformes apparent albo-purpureſcentes, brevibusque pedunculis sustinentur, abeuntque in parvos fructus semiroundos, planos, binis cellulis divisos duobus instructis seminibus semirotondis rufescentibus, ac mordicanti sapore præditis.

Pro acetariis planta hæc in hortis colitur, atque Hyeme semper viridis conservatur. Vere autem senitur, tunc autem tenerior esse solet. Nasturtium hortense Ætate florescit, præsertim Majo, & Junio.

Auctores duas Cardami species, aut potius varietates distinguunt, unam nempe foliis latoribus, alteram vero foliis magis incisis, & crispatis, ceterum caulibus, floribus, & seminibus omnino similes sunt.

Nasturtium hortense, mediocrem phlegmatis, atque olei, ac magnam salis essentialis partem continet, hinc incidendi, detergendi, aperiendi, & antiscorbutica facultas huic conciliatur. Folia, & semen crassos, lentosque humores attenuant, & incidunt, atque salis volatilis acris ope, obstructions lienis, atque uteri tolluntur, & bronchia, ac vesiculæ pulmonares a viscidis humoribus liberantur. Aqua distillata Nasturtii in Officinis habetur ab ℥j. ad ℥vj. præscribenda; paratur autem ℥ij. aquæ communis pro unaquaque libra herbarum minutatim incisarum, omnia ad medias distillando B. M. aut B. A. Emulsiones semine ejusdem paratæ, sudorificæ sunt, vique pollent variolas expellendi. In Phœnigmis, & Masticatoriis idem semen quoque adhibetur. Simon Pauli, post Ambrosium Paræum refert, nihil uspiam præstantius reperisse adversus scabiem, porriginemque infantium, præter unguentum paratum, foliis, ac semine Nasturtii, cum adipe suilla recenti frictis. Linimenti forma convenienti spatio usurpatur salusque est in promptu, generalibus remediis unctionem antecedentibus. Forestus semen hoc tamquam maximum remedium contra soporosos affectus commendat. Nemini ignotus est ejusdem plantæ usus in acetariis: præter gratiam, vimque appetitum conciliandi, stomachum roborat, atque alias herbarum species cum ea permixtas concoctu faciliores reddit.

Semina in *Electuariis de Micleta, & Nicolai Alexandrini*, in *Trochiscis de Caparis Messuici*, in *Emplastro Diabatano*; Folia denique in aqua Anti-Scorbutica *Far-macopœe Parisiensis* usurpantur.

Opiata adversus Apoplexiam, Paralyſim, atque alios Nervorum affectus.

℞. Sem. Sinap. ℥ij. Nasturt. hort. & Etrucæ ana ℥ij. Fol. Origani, & Menthæ exsiccatæ ana ℥vj. f. p. & M. cum s. q. syrupi Pœoniæ simplicis, ut opiata conciciatur, ℥j. mane jejuno stomacho, ac vesperti repetenda.

Linimentum adversus Scabiem, Porriginemque.

B. Folior. Nasturtii hort. Man. ij. & Sem. ejusdem ℥ij. Contundantur omnia, & frigantur cum q.s. pinguedinis suillæ, forti expressione coletur, ac servetur Linimentum pro morbis supradictis, curando, ut æger identidem purgetur. *Nasturtium verrucarium, Offic. Ambrosia Campestris repens, C. B. P. 138. Coronopus Ruelli, sive Nasturtium verrucosum, I. B. 2. 919. Cornu Cervi alterum repens, Dod. Pempt. 110. Nasturtium sylvestre capsulis cristatis, Inst. R. H. 214. Coronopus Ruelli, Ger. Raii Hist. 843. Coronopus recta, vel repens Ruelli, Park. Pesmilvinus, Columelle; Coronopus arvensis, Pseudo-Coronopus, Pseudo-Ambrosia, Nasturtium porcinum, Nonnull. vulgo, Cresson sauvage.*

Radice donatam oblonga, atque admodum crassa, quæ caules in terram stratos, & fere nusquam sese elevantes, palmares, ramotos, & rigidiusculos propellit. Folia ut in Nasturtio hort. incisa sunt, eique odore, ac sapore propius accedunt. Flores parvi, alibi, quadripetali in crucis modum disponuntur. Fructus quasi totidem verrucæ, pessiformes, Carduum stellatum æmulantur, ac semina continent minuta, rotunda, nigra, racemi nucleo fere similia, figura gustuque seminum Nasturtii hort. In agro Parisiensi juxta vias, locosque humidos repit, Junio floret, atque per totam Ætatem virescit; præcedenti facultatibus similatur, mitius tamen est, minusque calidum. Crudum comeditur, vocaturque *Ruel* in acetariis, quandoque etiam aceto decoquitur, aut sale conditum, uti portulaca, conservatur. Manuum porri hujusce foliis confricantur; in remedio contra calculos *Domina Stephens* usurpatur.

Nasturtium aquaticum, *Offic. Nasturtium aquaticum, supinum, C. B. P. 104. Sisymbrium Cardamine, sive Nasturtium aquaticum, I. B. 2. 884. Sisymbrium aquaticum Matth. 487. I. R. H. 226. Sion Cratææ Erucæ-folium, Lob. icon. 209. Sisymbrium Cardamine dictum, Galen. Nasturtium aquaticum vulgare, Park. Raii Hist. 816. Nasturtium aquaticum, sive Cratææ sium, Ger. sium & Laver, Dod. Cresson; Laver odoratum, Enric. Cord. Sisymbrium in rivulis natum, simile Nasturtio, Plin. Cresson, seu Crescio aquaticus, Herbariorum, Nasturtiaria, Quorumd. vulgo, Cresson de fontaine, ou des resuisseaux.*

Radicem habet albam, filamentis præditam, ab unaquaque ejus junctura pluribus capillares exeunt in aqua sese immergentes. Caules pedem circiter longos emittit curvos, admodum crassos, cavos, striatos, læves, semper virentes, atro-virides, succulentos, odoros, gustu aliquantisper mordaci, & grato. Flores in caulium, ramorumque apicibus enascuntur, parvi, albi, quinque cruciformibus foliis constati, plura staminia, a picibus luteis gestantes. Hisce succedunt siliquæ, pedunculis dimidium pollicis, & ultra longis a caule satis recedentibus, nonnihil curvæ, crassiusculæ, in duas cellulas seminibus plena semi-rotundis, minutis, rufescentibus, gustu mordaci dispersitæ. Nasturtium aquaticum nuncupatur, quia in rivulis fontanisque limpidioribus excrescit; Julio, & Augusto flores propellit, quum autem semper virescat frequenter in acetariis usurpatur, præsertim hyeme, variumque est juxta loca magis, minusque humida. Initio folia fere rotunda conspiciuntur, in progressu vero incisa sunt, ut in Eruca. Nihil uspiam vulgatius reperitur hac Nasturtii specie, quæ iisdem fere potitur facultatibus, ac Nasturtium nostras hortense. Quod autem *Cailli* Rothomagi nuncupatur, atque in ejusdem suburbii colitur, ceteris merito præfertur, minutissimum enim est, teneriori, gustuque exquisitiori donatur.

Analyti de hac planta a sociis Regiæ Scientiarum Academiæ instituta, acris deprehenditur, neque ab ea papyrum cæruleum rubro colore inficitur: ejus sal relatam fuit ad *Oxysal Diaphoreticum Angeli Salæ*, quod nihil aliud est, quam sal Alkali,

kali, acido saturatum, præterea nonnisi salis Ammoniaci, aut sulphuris, & maxima terræ pars in ea fuit inventa. Planta hæc inter melioris notæ Anti-scorbuticas hujus regionis est enumeranda. Man. j. ebulliat in jusculo omni pinguedine destituto, aut in jusculo Cancrorum flav. aptumque est ad sanguinem depurandum, & in morbis cutaneis a lymphæ acrimonia, & spissitudine obortis convenit, ac hydropitamen est jusculum hocce in vase diligenter obturato, & B. M. esse conficiendum: hujusce enim Nasturtii, & omnium plantarum acrium Anti-scorbuticarum virtus in sale volatili, quod facile ignis calore dissipatur, adeo consistit, ut loco optimi remediij, nihil aliud, quam plantæ languidæ expressum nullius efficaciz magna relinquatur.

In Officinis Aquam distillatam, & Syrupum plantæ hujusce præstant; iisdem morbis accomodata remedia. Aqua distillata paratur, recipiendo Nasturtii aquat. quantumlibet minutim triti; addendo pro unaquaque plantæ libra, duas aquæ communis libras, & omnia ad medias distillando. Dosis ab $\mathfrak{z}$ iiii. ad $\mathfrak{z}$ viij. in julepis, potionibusque Anti-scorbuticis.

Syrupus conficitur recipiendo libras duas succi Nasturtii aquat. ebullitione depurati, & libras duas Sacchari albi, ad Syrupi consistentiam, decocti, dosis, ab $\mathfrak{z}$ j. ad $\mathfrak{z}$ j. in potionibus supradictis.

Hujusce plantæ succus, extractum, Spiritusque urinosus eadem quoque possident facultates. Asseritur, hujusce plantæ succum vim habere arefcenti, extirpandique Polypos narium, dummodo frequenter abluantur. Spiritus urinosus conficitur, tusa recenti planta, & fermentationi per octo dierum spatium commissa, omnia deinde B. M. distillando. Dosis cochlearisj. aut ij. in libra j. feri lactis, felici quidem successu in affectionibus scorbuticis. Extractum $\mathfrak{z}$ j. exhibetur, neque adeo efficax est, ut ceteræ præparationes. Usurpatur etiam optimo eventu Nasturtium aquat. leviter in lacte ebullitum adversus Thoracis morbos.

A Practicis magni nominis idem quoque in Regnum, ac Vesicæ antaëctibus, & ad menstrua profluvia revocanda commendatur. Etmulerus testatur, plantam hanc, & præcipue ejus semen, aptissimum esse ad sanguinis coagulum in contusionibus, tam externis, quam internis resolvendum. Demum S. Pauli post Ambrosium Paracelum, ut specificum in capitis Infantium scabie Nasturtii aquat. folia, cum adipe sullula recenti fricta proponit.

Nasturtii folia in decoctione Anti-scorbutica, aqua generali Anti-scorbutica, & Syrupo Anti-scorbutico Pharmacopœe Parisiensis usurpantur; ejus aqua distillata in compositione aquæ pro gingivis ejusdem Pharmacopœe admiscetur.

Apozema Anti-scorbuticum.

R. Rad. Raphani rusticani rasarum, & taleolis incisarum $\mathfrak{z}$ j. & pyrethri contisi $\mathfrak{z}$ j. Ebull. in $\mathfrak{lb}$ iij. aquæ fontis ad medias.

R. Postea Fol. Nasturt. aquat. & Beccabungæ ana Man. j. simul tria in mortario marmoreo; in prædicta decoctione mox ab igne retrahenda injiciantur, vas probe occludendo, usque dum pene frigeat. Levi expressione coletur, addaturque colaturæ syrupi Nasturt. aquat. $\mathfrak{z}$ j. Dosis trium, vel quatuor Cyathorum tantisper calefactorum pro singulis diebus.

Jusculum Anti-scorbuticum.

℞. Pullum carnosum, aut cor vitulinum taleolatim incisum, & probe mundatum. Coque in ℥iv. aquæ ad medias Vase ab igne retracto, adde folior. Nasturtii aquat. Man. ij., Beccabungæ, & Cochleariæ ana Man. j. Corticum Mal. Aurant. exsiccat., & salis Absinth. ana ℥j. Frigescat vase clauso, coletur levi expressione, & in quatuor doses dividatur; binis diebus tepidæ usurpentur, una mane jejuno ventriculo, altera vespere.

Opiata Anti-scorbutica.

℞. Fol. Nasturt. aquat. Man. ij. Cochlear., & Beccabungæ ana Man. j. Terantur probe in mortario marmoreo, & adde sem. Nasturt. & Sinap. p. ana ℥ij. Dosis ab ℥℞. ad ℥vj. bolisnebulâ obvolutis.

Vinum Anti-scorbuticum.

℞. Rad. Raphani rustic. ℥j., & Bard. ℥vj. Folior. Nasturt. aquat., Cochleariæ, Beccabungæ, & Fumar. ana Man. ij. Lota, ac macerata ter, & in cucurbita ærea, stamno obducta infunde. Adde optimi Vini Burgundici, aut hujus defectu, optimi Vini rubri ℥xxx., & sem. Sinap. contus. ℥iiij. Infusa omnia relinquantur in B. M. mitissimo, curando, ut cucurbita lino, & duplici pergamena madida obturetur. Ab igne reducantur, & frigescant obturato, postea coletur absque expressione, & adde salis Ammoniaci ℥x. Fuso sale liquor servetur in ℥ij. lagenis probe obturatis in cella vinaria pro usu. Vinum trium mensium spatio saltem perdurat.

Purgandus est æger, communi solvente priusquam ad usum Vini hucusque descripti deveniat; exhibeantur postea mane sequenti ℥vj. repetanturque sero post cœnam. Perseverandum est mensis spatio, curando, ut alvus lubrica cathartico octava quaque die repetito servetur, quo a Vino æger desisset.

Aqua Limacum Anti-scorbutica.

℞. Limacum expurgat. & cum cochleis tritor. ℥iiij. Cortic. Mal. Aurant. recent. ℥iiij. Folior. Nasturt. aquat., Beccabungæ, & Trifolii palustris ana Man. iiij., Seri lactis depur. ℥vj. Distillantur omnia, & productum servetur in lagenis probe obturatis loco frigidiusculo. Dosis ℥x. mane, ac vespere repetenda.

Gargarisma Anti-scorbuticum.

℞. Folior. Rubi, & Agrimoniæ ana Man. j. coque in ℥ij. aquæ fontis, ad medias. Statim, ac vas ab igne reducendum est, adde folior. Nasturt. aquat. & Cochlear. ana Man. j. Trajiciatur liquor expressione, & iterum adde ℥j. Mellis rosati pro Gargarismo sæpius de die repetendo.

Unguentum adversus capitis Infantum Scabiem.

℞. Nasturt. aquat., & adipis suillæ recent. ana ℥j. Succu Nasturt. expres. ℥vj. Macerentur omnia per triduum, & coquantur ad humidi consumptionem: coletur liquor forti expressione, & Unguentum servetur ad usum.

In promptu erit Nasturt. aquat. racenter collectum in suo vigore; teretur probe in mortario, & pinguedini miscbitur in vase terreo plumbo illinito; vas clausum, digestionem per triduum relinquetur. Postea 3vj. succi alterius Nasturtii aquat. probe tusi elicientur; succusque in vase iniicitur, ut mixtura leniter ebulliat, ad omnis aquæ humiditatis consumptionem, frequenter eam spatula lignea agitando: coletur postea forti expressione, ac fervetur Urgentum ad usum.

Cardamum, seu Nasturtium Indicum, *Offic.* Nasturtium Indicum majus, C. B. P. 306. Nasturtium Indicum folio peltato scadens, I. B. 2. 920. Cardaminum ampliori folio, & majori flore, *Inst. R. H.* 430. Viola Indica, scandens, Nasturtii sapore, maxima, odorata, *Hort. Lugd. Bat.* Nasturtium Indicum, *Park. Ger. Raii Hist.* 487. Nasturtium peregrinum, quod Peruvianum, *Lugd. Hist.* Flos sanguineus, *Monard.* Acriviola, Nasturtium Hispanicum, Nasturtium peregrinum, Flos cruentus, *Nonnull.* vulgo, *La grande Capucine.*

Ejus radix parva est, fibrosa, alba, repens; caules admodum exiles emittit, qui adrepunt, ac arboribus, plantisque propioribus circumvolvuntur. Folia alterna sunt, rotunda, parvum veluti scutum referentia, communius latiora, quam longa, aliquando angulosa, ut folia Hederæ, superne diluteviridia, & expolita, inferne vero pallidiora, & parumper villosa, nonnullis nervosis insignita prominentiis, quæ a cauda, in centro fere folii constituta, ut in Umbilico Veneris, discedunt, & quosdam veluti radios in margine desinentes efformant; caudæ non secus ac caules, reortæ palmum, aut palmum cum dimidio æquant. Ex eodem nodo, e quo foliorum pedunculi, alii etiam pedunculi exeunt, flores sustinentes, quinque petalis conflatos rotundis læte flavis, ac fere puniceis, odoris fragrantis, primo angustioribus, & barbatis, & calycis cavitate exeuntibus, qui luteo-viridescens est monophyllus divisusque inquinatas oblongas portiunculas posteriori sui parte rostro terminatas cavo, cucullum referente, ex quo nomen planta mutuatur, pollicem fere longo, luteo, lineisque purpureis virgato. Stamina nonnulla rufescentia apicibus ejusdem coloris in centro floris enascuntur, ac pistillum circumdant, cujus basis in fructum immutatur tribus capsulis donatum, in quarum unaquaque semen unum subrotundum, medio-cris crassitie, cortice viridi, ac rugoso tectum invenitur.

Cardamum, seu Nasturtium Indicum minus, *Offic.* Nasturtium Indicum minus, C. B. P. 306. Cardaminum minus, & vulgare, *Inst. R. H.* 430. Nasturtium Indicum, *Dod. Pempt.* 397. Flos sanguineus verus, *Quorund.* vulgo, *la petite Capucine.*

Præcedenti similatur, præter quam quod in omnibus suis partibus exilis est, flosque luteo aureus, aut sulphureus plus, minusve dilutus, foliis in basi macula insignitis rubicunda, rutila, rhomboidali, lineis sanguineis, visuque jucundis, distincta. Aliquando duplex est, quæ varietas a Curiosis magnopere exquiritur; hoc enim commodi præstat, quod facile taleis non vero semine, uti ceteræ species multiplicetur.

Carpamum nihil habet cum Nasturtio vulgari commune, præter odorem, gustum, & proprietates. In hortis præcipue colitur ob utilitatem. Ex regno Peruviano primum allatum fuit, non ad Europam tantum, verum etiam ad alias Indiarum regiones Occidentalium; tota fere Æstate florescit, Autumno exeunte quoque perdurat, usque dum primum adventante frigore, aut gelu huic admodum adverso, pereat: in regionibus vero calidis virefcit, floresque suppeditat anno integro. Jucundissimis seriebus disponitur, & ordinate in hortis perticis applicatur, facile crescit in exigua etiam terræ portione; semina diu non subsistunt, sponteque decidunt, statim, ac maturata sunt.

Dux Cardami species, de quibus usque adhuc verba fecimus easdem habent facultates

tates fere similes Nasturtio hortensi, & magnam olei, ac salis essentialis partem continent. Folia, & flores, & quidem cum successu, Scorbüticis exhiberi possunt: tamen famillarius alimentis quam remediis admiscetur, aceto condiuntur florum folliculi antequam expandantur, ut Cappari, & in acetariis, condimentisque pro delicatioribus mensis usurpantur. Advertendum est in vase, in quo condiuntur tres, aut quatuor filiquas maturas Piperis Indici occludendas esse; sin minus admodum crassi vermes in aceto progeniti reperientur Cardanum insumentes, ope vero fructus supradicti nusquam apparent, & condimentum optimum diutissime servatur. Flores Cardami nusquam apparent, Lactuca, aliisque Leguminibus instructis, miscetur; eo quod gustui, vi ac etariis, ac stomachis frigidis, debilibus, & flatulentis maximam opem ferant. S. Pauli narrat, virum quemdam fide dignum novissime ex America prodeuntem, secreto, adversus antiquam Scabiem atque ulcera recentia, dono sibi dedisse, Oleum simplex, infusione florum Cardami confectum, quod paratur quantumlibet Olei olivarum optimi, in vase usque ad medietatem contento, & postea supradictis floribus repleto. Vas hoc probe occlusum Soli exponitur, usque dum omnia consistentiam pulvis acquisiverint per Linimenta.

N E P E T A

Mentha Cataria, sive NEPETA, Offic. Mentha Cataria vulgaris, & major, C. B. P. 228. Mentha Cataria, J. B. 3. 225. Raii Hist. 548. Cataria major vulgaris, Inst. R. H. 202. Cataria herba, Dod. Pempt. 99. Calamynthæ I. genus, Fuchs. Nepeta vulgaris, Trag. Nepeta Germanica, Camer. Mentha felina, Tab. Ger. Eyf. Herba Gataria, Matth. Cataria herba, vulgo Calamintha tertia, Diosc. Cæs. Calamintha montana, Lon. Herba felis, Lugd. Hist. Nepta floribus interrupte spicatis pedunculatis, Linn. Hort. Cliff. 310. Herba Cati, Calamintha felina, seu Cataria, Balsamita montana, seu major, Quorund. vulgo, Herbe aut Chet.

Radice lignosam multifariam divisam, caulemque habet tres pedes & ultra altum, quadratum, hirsutum, ramosum, inferna sui parte solum versus resuscitentem, reliqua albescentem, ramulosque effundentem binos, invicem semper oppositos. Folia Urticæ majoris, aut Melissæ foliis similia sunt, ambitu denticulato, mucronata, lanuginosa, albescentia, caudis longis appensa, Menthæ acutæ odore, adurenti, & acri sapore donata. Summis caulibus, ramisque flores apparent plerumque depressi, labiati, purpurei, aut albescentes, spiceisque, quorum quisque tubulo efformatur superne duobus labiis distinctio, ac corniformi calyce sustinetur, succedentibus seminibus quatuor ovalibus, Planta hæc in hortis, secus vias in marginibus fossarum, aggeribus, locisque humidis crescit, ea Feles magnopere delectantur, in ea circumvolvuntur, eamque avidissime comedunt. Agri Parisiensis incola Junio, Julioque florescit.

Herba Cataria aromatica est acris, amara, nec chartam cæruleam rubro colore imbuunt, unde evincitur, sal volatile aromatico-oleosum in ea contineri, in quo, non secus ac in sale volatili-oleoso artificiali, urinosæ prævalent partes. Aperiens est, satisque apta ad menses provocandos, vaporesque dissipandos. Ad modum Theæ usurpatur, aut Vinò infunditur. Præscribitur etiam, uti ceteræ Anti-hystericæ plantæ in pediluviiis adversus eodemmet morbos. Tabernæ Montanus asserit, Vinò decoctam, icterum, tussimque violentam sanare. Si manus tantum in ejus decoctione foveantur, scabiem profligari, Caspar Hoffmannus memoriæ prodidit. Mirum est, feles adeo hanc ipsam conquirere, a quibus millies super ipsam sese circumvolvuntibus amplectitur, ac deosculatur. Observatur autem ea magis, magisque eosdem delectari, sine ruri in hortis transferatur; tunc enim culturæ ope tenerior evadit, ejusque odor mitior, graviorque est. Quia de causa, nisi spinis operiatur, nequitam in hortis servari potest, eam enim ambiendo, feles ita quassant, exterminantque, ut im-

possibile, sit, hanc iterum revirescere. Ob eandem, ut ajunt, sympathiam *Herba Cataria* nuncupatur.

Folia Nepetæ in Aquis Generali, & Hysterica, ac in Trochiscis Hystericis *Pharmacopœe Parisiensis* usurpantur. Planta vero omnis in Syrupo Artemisiæ, & ejus summitates in pulvere de *Chalybe* supradictæ *Pharmacopœe*.

N E R I O N .

NERIUM, Rhododendrum, seu Rhododaphne, *Offic.*, Nerion floribus rubescentibus, C. B. P. 464. *Inst. R. H.* 605. Nerion, five Rhododendron flore rubro, J. B. 2. 141. Nerium, five Oleander, *Ger. Raii Hist.* 1767. Oleander, five Laurus Rosea, *Lob. icon.* 364., Oleander, five Laurus Rosea, *Park. Rhododaphne, Gesn. Hort. Ces.* Nerion flore rubro, *Eyfl.* Rhododandron, *Dod. Bellon.* Neris, *Nicand.* Rosa Laurea, *Apul.* Arbor Rosea, Oleandrum Rosago, *Nonnulk.* vulgo, *Laurier-Rose*.

Ejus radix longa est, lignosa, expolita, gustu salso; caules plurimos, crassiores, firmos, erectos, dilute-virides, adluteum colorem accedentes, succoque plenos, emit. Folia oblonga sunt, acuta, Amygdali foliis majora, & latiora crassa, dura, rigida, terna ut plurimum simul disposita, aliquando bina eodem in ramo invicem opposita, atro-viridia parte superna, non secus ac Lauri folia, inferna autem ob maculas huc illuc dispersas, albescentia exsiccæ. Flores pulcherrimi sunt, magni odoris, lacte rubri, ad modum fere Rosæ incarnatæ, quorum quisque cylindraceus est, vertice adinstar patinæ expanso, quinquepartito, uti in Perinca, apicibus quinis albis, ac villosis, quibus siliquæ fere cylindraceæ, digitum longæ, superne reflexæ, quamplurima cristata semina ocludentes succedunt. Nerion flore albo nihil aliud est, quam huc usque descripta varietas.

Arbuseulam hanc, inquit Dioscorides, facilius radices agere maritimis in locis, ac secus fluvios, quod Botanicorum magni nominis, Anguillaræ scilicet, Camerarii, Matthioli, & Dalemchampii auctoritate comprobatur. Quandoque in arborem excrevit; folio autem quotidie viridi Lauro, flore vero Rosæ similatur, hinc etiam nomen mutuatur. Diligenter in hortis ad ornatum colitur, magnum florum numerum suppeditat, facileque excrevit, dummodo ab excedenti gelu defendatur. Dioscorides, & Plinius asserunt folia & flores Nerion, mulos, asinos, canes, verveces, aliosque fere omnes quadrupedes veneno afficere; ea vero adversum Serpentum morsum in Vino epota, & Rutæ præsertim consociata hominibus prodesse; animalia demum debilia, cervos nempe, ac minutum pecus enecari potu aquæ solummodo, in qua folia Nerion infusa fuerint: Galenus tamen, cui libentius fidem hic loci præstamus, affirmat, Nerion interne sumptum homini, ceterisque animalibus perniciosum esse.

Arbuseula hæc magnam olei, salisque portionem habet, atque inter venena est reponenda, interne enim usurpata horrendos angores excitat, ventrem inflat, universalis viscerum omnium inflammatione, & radicali totius naturalis caloris extinctione subsequente. Remedia contraria censentur Oleum Olivarum, aut Amygdalarum dulcium, Butyrum recens cum lacte ebullitum; Ficium, & radice Althææ, aliarumque rerum mucilaginosarum, & pinguium decoctio, quæ ad temperandam, ac irriendam hujusce corrosivi veneni acrimoniam valere possunt. Juxta Galenum Nerion, folia trita, & externe applicita digerendi, resolvendique vim habent, nec non animalium venenatorum morsui adveriantur. Hæc eadem folia in pulvere ster-

mutatorio *Pharmacopœe Parisiensis* usurpantur.

N I C O T I A N A.

Quamvis NICOTIANA origine sua ex America allata sit, & ideo nobis exotica, tamen hic loci inter Plantas indigenas reponendam esse censuimus, ope enim culturæ ita evulgata fuit, ut inter nostrates in tota Europa adoptetur. Quod etiam asserere possumus de Melongena, Momordica, Myrto, & Nerio, aliisque similibus plantis, in nostris hortis familiaribus. Tres Nicotianæ species in Officinis distinguuntur, nempe Major, Media, & Minor.

Nicotiana major, *Offic.* Nicotiana major, latifolia, C. B. P. 169. *Inst. R. H.* 117. Nicotiana major, sive Tabacum majus, J. B. 3. 629. Hyoscyamus Peruvianus *Dod. Pempt.* 452. Sana sancta Indorum. *Lob.* 584. Tabacum latifolium, *Cam. Eyf.* Tabaco latifolium, *Park, Raii Hist.* 3. Prebecenuc Oviedo, *Lugd. Hist.* 1901. Picielt Mexicanorum, *Hern.* 312. Buglossum Antarticum, aliis Tabacum, *Monard.* Petum Teveti latifolium, *Clus.* Tornabona, quæ a Tornabonio missa, *Cæs.* Herba Sanctæ Crucis femina, *Cast.* Herba Reginæ, Herba Legati, Herba Prioris, Herba Sancta sive Sacra, Herba Divina, Herba Medicea, Herba Panacea, Vulneraria Indica, Eleemosinaria, *Quorumd.* vulgo, *Nicotiane; ou l'Herbe a la Reine a large feville.*

Ejus radix alba est, fibrosa, gustu admodum acri, caulemque promit quinque, vel sex pedes altum, pollice latiore, & rotundior, villosum, & medulla alba repletum. Folia ampla sunt majora foliis Enulæ Campanæ, & Lapathi aquatici, caudis destituta, alterna, latis appendicibus appensa, villosa, parumper acuta, nervosa, dilute-viridia & ad luteum accedentia tactu, glutinosa, gustu acri, calefaciente, & urente, facile tamen evanescente, quæque mansa, aut contusa inficiunt colore luteo; dividitur caulis apex in plures ramusculos, sive furculos, qui flores campaniformes, aut poculum referentes sustinent quinquesidos, ut & calyx inversos, vel ut plurimum ambitu depresso, coloris purpurei, apicibusque staminum minuto pulvere cinereo conspersis: hi postea in fructum abeunt membranosum, oblongum, in duas cellulas divisum, intermedio sepimento, fere infinito seminum numero plenas, quæ quidem minutissima sunt respectu magnitudinis plantæ, coloremque habent rufescentem. Universa planta odore scatet acuto, sicuti & sequens modo describenda; Æstiva est apud nos, nihilominus aliquando Hyeme temperata nostris in hortis perdurat; atque ut ceteræ Nicotianæ species Junio, & Augusto florescit, annualisque est plerumque: dum e contra in Bresyliensi provincia, in qua solum optimum est, aerque quotidie temperatus semper floribus decoratur, & ad decem, & duodecim usque annos perdurat; semen sex annorum spatio in sua fecunditate potest conservari, folia vero in suo vigore per quinquennium.

Nicotiana major, seu Tabacum angustifolium, *Offic.* Nicotiana major, angustifolia, C. B. P. 170. *Inst. R. H.* 117 Nicotiana, sive Tabacum folio angustiore, J. B. 3. 630. Hyoscyami Peruviani altera. *icon. Dod. Pempt.* 452. Tabacum, sive Herba sancta major, *Lob. icon.* 584. Herba Sanctæ Crucis mas, *Cast.* Petum angustifolium, *Clus. Exot.* 310. Tabaco angustifolium, *Park Raii Hist.* 712. Sana Sancta Indorum, *Ger.* Tabacum angustifolium, *Cam. Hort.* Tubac, Tubacka, Tabaca, Poetum, Petunum, alterum paullo minore folio, *Nonnull.* vulgo, *Le Tabac de Virginie, la Petun des Amazones, la Nicotiane a feville etroit.*

Secunda hæc Nicotianæ species a præcedenti differt foliis angustioribus, acutioribus appensis cauli eandis longissimis: ceterum inter se simulantur.

Nicotiana femina, *Offic.* Nicotiana minor, C. B. P. 170. *Inst. R. H.* 117. Pripeja, quibusdam Nicotiana minor, J. B. 3. 630. *Raii Hist.* 715. Hyoscyamus luteus, *Dos. Gesn. Hort. Cam. Ger. Angull.* Hyoscyamus Peruvianus, *Taber.* Tabacco Anglicum, *Par.* Petum quartum, *Clus. ad Monard.* Tornabonæ congener, *Cæsalp.* Priapæa, Petiter.

tertium genus. Petum minus folio rotundiore, Nonnul. vulgo *le faux Tabac*, le *Ta-bac du Mexique*, la *Nicotiane à feuille tonde*.

Radice est modo simplici, & auricularis digiti crassitie, modo in plures fibras di-
visa teneras, albas, in latum sese expandentes, parumque profundas; caulem vero
tollit aliquando bipetalem, rotundum, villosum, solidum, digitum aliquando cras-
sum in pingui solo, ramosum, tactuque viscosum, folia efferentem spatii distincta,
alternatim locata, rotunda, in apice obtusa, pingua, atro-viridia, corrugata, bre-
vibus caudis appensa. In caulium, & ramulorum summitate numerosi flores locan-
tur, brevibus elati pedunculis, quinquifidi, labiis inversis, quinis staminibus, apicibus
cinereis, ut & Pistillum; minutiora vero sunt speciebus præcedentibus, ac luteo-viti-
descencia, florum unusquisque calyce villosa, viscosa & quinquifido sustinetur. Hisce
præsto sunt capsulæ rotundæ, umbilici forma, quæ maturæ bifariam dividuntur in
numerabilibus minutis atro-luteis, & mordacibus seminibus refertæ. Planta hæc ex
America primum nobis allata fuit; annua est, & facillime ope seminis reviviscit;
dammodo una tantum vice in horto immissa fuerit, abunde singulis annis reprodu-
citur, & Majo denuo apparet. Clusius asserit, hanc *Nicotianæ* speciem fere in omni-
bus morbis convenire, in quibus Petum verum usurpatur, debiliori efficacia potiri;
& de facto minus acutum præ aliis odorem habet. In Hispania, & Portugallia, *Ni-
cotiana* semper viridis. Citreum servatur; in regionibus vero frigidis primo gelu pe-
rit, ac Hyeme difficillime vase, aut capsula conservari potest. In America ad ma-
gnam altitudinem excrevit, & præsertim *Nicotiana mas*, ejusque odor penetrantissi-
mus esse solet.

Ex insulis nobis advecta, in Europa etiam diligenter exculta fuit; duarum specie-
rum primum folia indiscriminatim usurpantur, pro Tabaco, ut ajunt, funiformi, &
in pulvere conficiendo, cujus usus adeo est evulgatus; Augusto, & Septembri folia col-
liguntur, e planta præsertim, e qua summitates antea desumptæ fuerint, ut floris eru-
ptio impediretur. Tabaci funiformis, & pulverati præparationem multifariam, ad
voluptatem, usumque accomodatam, hic loci neutiquam explicabimus, adnotantes
solummodo hujusce excessum, non minus perniciosum, quam moderatum usum uti-
lem esse posse; rationem deinde trademus, quomodo ad usum Medicos reduci possit.

Diversæ profecto denominationes huic plantæ tributæ fuerunt. In Indiis Occidentali-
bus origine sua primum exculta, semper Petum nuncupata fuit, & præsertim in pro-
vinciis Bresyliensi, & Florida, quod nomen nostris quoque diebus in utroque servat
Hemisphærio. Hispani, qui primum in insula Tabaco Regni Yucatan, aut Novæ His-
paniæ Provincia in mari Mexicano, sita plantam hanc agnoverunt, ab inventionis lo-
co Tabacum appellarunt, quæ nomenclatura ceteris omnibus prævaluit. Joannes Ni-
cot Consiliarius Francisci Secundi, & apud Sebastianum Portugalliæ Regem an. 1660.
Legatus, ope Domestici Regis, vel ut alii referunt, ope Mercatoris Belgæ, qui pri-
mum e Florida plantam hanc asportaverat, eandem Magno Priori Uliſſiponam ad-
ventanti dono dedit, & postea in Galliam redux Regiæ Catharinæ de Medicis Regis
Matris; ab hisce tribus magni quidem nominis personis plurimum fuit reputata, ex-
perimentisque eorum jussu de ea peractis, appellata fuit *Nicotiana*, *Herba Magni Prio-
ris*, vel *Herba Regiæ*. Cardinalis Sanctæ Crucis ad Regem Portugalliæ Pontificis Ma-
ximi Nuntius, & Nicolaus Tornabonus ejusdem ad Galliarum Regem Legatus, qui
primum eam an. 1585. in Italiam introduxerunt, in causa fuerunt, cur *Herba Sanctæ
Crucis*, & *Tornabona* vocitetur. Nonnulli, *Blugossam*, aut *Panaceam Antarteticam* vo-
cant, alii *Herbam Sanctam* aut *Sacram*, verosimiliter propter ejus prodigiosas faculta-
tes. Botanici nonnulli ob hujusce narcoticam virtutem eam *Jusquiamo* communem,
veluti ejusdem speciei ab ipsis *Nicotiana* fuit constituta, vocaruntque *Jusquiamum
Peruvianum*; quum vero a suprascripto non solum exteriori aspectu, sed etiam partibus
suis præcipuis distet, flore nempe, capsulis, & semine, quamvis easdem cum eo ha-
beat.

beat proprietates, tamen genus proprium, ac peculiare constituit. Ceterum *Thevetius* gloriam, Tabacum in Galliis propagandi, cum *Nicot* disputavit, certumque est, *Franciscum Drack* insignem navium Præfectum Anglum Virginæ Conquistorem, patriam Regionem hac planta ditasse. Joannes Liebaultius in *Opere Domus Rustica* nuncupato, tradidit, Tabacum originarium in Europa fuisse, & ante Americæ inventionem nonnullas ejus plantas in sylva Arduena repertas fuisse: verum *Magneus* Americæ hoc restituit, & ad Liebaultii objectiones solvendas, audeat asserere, semen ab Indiis in Europam a ventis delabi potuisse.

Prædictæ tres *Nicotianæ* species in usum veniunt; communiter vero, tam interne, quam externe *Nicotiana* major mas usurpatur: hujusce tamen defectu substitui potest *Nicotiana* major foemina externis præcipue in morbis, etsi vi minori donetur. Ejusdem plantæ dotes tam magno pretio ac numero habentur, ut Panacea, aut Herba omnes morbos profligans vocitetur. Nihil uspiam Natura produxit, cujus usus universaliter adeo, atque celeriter diffusus sit; haud longo enim exacto temporis spatio tam furiosa habitudo ita prorepfit, ut nullus personarum extet ordo, qui hac planta quondam exiguae Americæ Insulæ simplici, ac sylvestri productione non utatur. Posteaquam vero in Europam insecta fuit, toto Orbi ejus excellentia, ac celebritas innotuit; ejus folia aut erasa, aut pulverata pro naribus, & suffumigiis, aut masticatorii more pro faucibus usurpantur. Insigniora loca in quibus occurrit, sunt Verina, Bressylum, Borneum, Virginia, Mexico, Italia, Hispania, Gallia, Ollandia, Anglia; *Nicotiana* enim omnibus in locis facile crescit, magni tamen ubique venditur, quamvis nullum fere per se pretium mereatur. In quocumque penitus Galliae loco hisce diebus plantam hanc excolere, vetitum est. Ceterum fere pro foliorum collectione tantummodo culturæ committitur, solumque pingue, & humidum, Meridiem versus situm, optime excultum, & maxima probe consumpti fimi copia stercoreatum expostulat. Quo magis clima Septentrionem versus locatum est, major etiam exquiritur cura, ut ab æris injuriis planta defendatur, utque e.g. prope elatum parietem feratur, quo a ventis Septentrionalibus, & a frigore infesto ejus hoste tutetur. Hic loci aptior ad eam tempestas esse solet, Aprili ineunt. Indi, & Hispani Autumno, Augusto aut citius, hanc ferunt. Suos Antagonistas, suosque pariter Panegyristas Tabacum habuit; quamplurimæ ab utrisque adversantiæ sententiæ prolatae fuerunt, ex una enim parte tamquam optimum, ex altera vero tamquam perniciosissimum evulgabatur. Amurat IV. Turcarum Imperator; Magnus Dux Moscoviæ; & Rex Persarum sub vitæ, aut amputationis nasi pœna subditis suis Tabaci usum prohibuerunt. Jacobus Stuardus Angliæ Rex Tractatum de pernicioso Tabaci usu conscripsit, idemque argumentum Simon Pauli Regis Danorum primus Medicus pertractavit. Urbani VIII. extat *Bulla*, in qua Tabaco in Ecclesia utentes excommunicantur. Accurata, & curiosa descriptio originis, & præparationis Tabaci, protulit Pater Labat Jacobita in suo *Americæ Itinere*, ac ultimo Capite *Tomi Quarti* fuse disserendo, ait, plantam hanc dissidia, acerrimumque bellum inter Sapientes excitasse, quumque an. 1699. D. Fagonius primus Regis Medicus Thesi Medicæ Tabaci usum propugnanti præfesse nequivillet, alterum sibi Medicum substituisse, cujus nasus neutiquam cum lingua consensit; adnotatum enim fuit, toto perdurante actionis spatio Tabacum manibus contrectasse, neque momento temporis ab eo sumendo cessavisse. Nonnulli existimarunt, Tabacum Europæum minus nocere, & Americano non modo esse præferendum, quod hoc postremum minus temperamento nostro conformatur, verum etiam, quia jam veterascit, quando nobis affertur. Hoc certo asserere possumus, omnes Tabaci species nihil aliud esse, nisi plantas abortas, si Americano æquiparentur, quod semper fortius est. Celebriores Auctores, qui de Tabaco scripserunt; sunt *Magneus*, *Thorius*, *Everart*, *Cobausen*, *Flakenburg*, *Dorstenius*, *Schrieberius*, *Marrandon*, *Albinus*, *Barnstein*, *Lauremberg*, *Victor Pallu*, *de Prade*, *Carolus Etienne*, & *Joannes Liebaultius*, *Simon Pauli*, & *Jacobus I. Rex Angliæ*.

Tres

Tres Nicotianæ species usque adhuc a nobis descriptæ eisdem fere usus medicos habent; analysi vero Chymica, spiritum, maximam olei partem, salque acerrimum volatile-fixum largiuntur. Quæcumque vomitum, & catharsim violenter movet, & interne convenit in Apoplexia, Lethargo, quamplurimisque aliis morbis: Opus tamen est dextera, ac prudenti manu ad hoc remedium probe aptandum; exhorrescendum enim potius est propter ejus acres, & causticas qualitates, sique juvare quandoque, maxima etiam mala inferre potest. Narratur in *Emphemeridibus Germanicis Decuria 2. anno 8. Observ. 206.* a quodam Tabaci frustulum malitiose in vase, in quo pruna coquebantur injectum fuisse, omnesque iis saturati, anxietatibus, deliquis, & vomitibus enormibus correpti jamjam animam expirare videbantur. Borrellus refert *Centur. 4. Observ. 31.* quemdam adolescentem Tabaci fumum exhalare inexperience tentantem ac ejicere nescientem, adeo a deglutito fumo male affectum fuisse, ut in diutissimum lictum delapsus sit, a quo nisi Conservæ Florum Genistræ, & Calthæ usu liberatus fuit.

Diversis hujusce Plantæ præparationibus prudenter utendum est, quæ convenienter aptatæ mirabiles effectus progignere possunt. Zacutus Lusitanus ita sentit de Epilepsia, vidi ego (inquit ille) plurimos infantes, ac etiam Adultos, in quibus fere infinitum remedium numerum in hoc morbo expertus fuero, & præcipue Cauteria diutissime adaperita, omnia incassum; dum interea ægris occumbendi in maxima paroxysmorum violentia periculum imminabat, quum mihi in mente venit, foliorum Nicotianæ Syrupum præscribere, e quo, cochleariis aliquot de die, tribus post pastum horis, quadraginta dierum spatio, propinatis, eoque exacto tempore, Syrupi tribus uncis fere consumptis, morbus omnis, absque ullo recidivæ metu radicitus fuit debellatus. Curavi etiam, ut Syrupi usum purgationes aliquot præcederent. Riverius hoc idem testatur in sua *Praxi*, indicando, *Syrupum Nicotianæ* Quercetani adversus Epilepsiam. Nicotianæ usus contra Epilepsiam comprobatur etiam Observatione *Ephemeridum Germanicarum Decuria 2. anno 3.* in qua D. Ludovicus Hannemanus refert, Epilepticæ mulieri Clysterem decoctionis foliorum Nicotianæ præscripsisse, qui efficaciter adeo atharsim tam superne, quam inferne excitavit, ut postea nullum hujusmodi insultum amplius perpeffa sit: tamen hæc Tabacum in clysteribus usurpandi methodus periculo neutiquam vacat, & D. Chomelius celebris Medicus Parisiensis in suo *Tractatu de Plantis usitatoribus*, observat, effectus funestos, non secus ac purgantes aciores, progignere, ægrosque vidisse prædicto enemate usos in letarghi sopore, sensus de facto, cognitionemque recepisse, statim vero in Convulsiones, vomitibus, sudoribus frigidis, pulsu debili, & intermittenti, aliisque serialibus symptomatibus comitatas, incidisse, quamvis sese remedio hocce statim exoneraverint: ac nisi aqua tepida, lacte, atque oleo amygdalarum dulcium superne, & inferne propinato iis auxilium protinus allatum fuisset, procul dubio perissent. Necessè ergo est remedium hocce temperamentis siccis, biliosis, & facile irritationem suscipientibus, inhibere; phlegmaticis vero, relaxatisque, non solum innoxium, verum etiam efficaciosissimum reputamus. Qua de re conveniet, quum præsertim spiritus sunt excitandi, & oscillationes solidorum augendæ, in affectionibus scilicet omnibus soporosis, a feri magna copia, aut lymphatici humoris spissitudine obortis.

Ut ad *Nicotianæ Syrupum* Quercetani redeamus, hic quoque in Asthmate pertinacique tussi plurimum valet, expectoratio facilis, & abundans absque vomitu ab eo promovetur; ars omnis in hoc potissimum consistere debet, ut Nicotiana, facultate emetica destituatur, digestionem ejus foliorum succi, in hydromelle, & oxymelle, trium dierum spatio, diligenter peracta, Auctor hic duas Syrupi Nicotianæ species nobis reliquit, simplicem, cujus dosis a medio cochleari, usque ad unum pluries repetenda, & Compositum, ab ʒj. ad ʒij huic postremo plantæ pectorales bechicæ consociantur, scilicet Capillares, Tussilago, & similes, Senna etiam, & Agaricum in eo usurpantur. Melchior Frisch Medicus Germanus in *Tractatu de usu Medico Venenorum*, testatur haud unquam præstantius remedium adinvenisse adversus Vomicam Pulmonum, & Em.

Emphyema; Tabaci decoctione cum saccharo mixta, & pluries ex ea miros effectus conspexisse, quod etiam a Practicis magni nominis confirmatur.

In usu Tabaci pulverati per naves assumpti nequaquam immorabimur; nemini enim latet, sternutationem, & abundantem serosum humorum evacuationem, præsertim inassuetis, excitare. Masticatur etiam Tabacum in funem aptatum fumusque elicitur ex ejusdem exsiccatis, ac taleolatim incisis foliis, quæ sale acri, & pungente in ipsis contento, e palati fauciumque glandulis insignem exprimunt salivæ quantitatem, lymphæque superflua, quæ periculosos morbos posset inducere, cerebrum exonerant.

Ergo Tabacum naribus propinatum, masticatum, aut fumo exhalatum, utilissimum erit, ad vitandas Apoplexiam, Paralysem, Catarrhos, Fluxiones, Emicraniam, & Rheumaticos affectus. Verum advertendum est, ut eo moderate utamur, sin minus procul dubio funestissimum erit.

Olaus Borrichius in Epistola ad Bartholinum, narrat de quodam, qui sibi cerebrum omnino exsiccaverat, repetito Tabaci abusu, ac post ejus obitum, nihil aliud in ipsius capite inventum fuisse, præter exiguum, quampluribus membranis compositum grumum. S. Pauli pariter confirmat, omnes, qui in Tabaci usu excedunt, odoratus sensum amittere, eosque, qui fumo exhalant, cerebrum lædere, carnesque nigro colore inficere, quamvis de hoc postremo fides sit penes Auctorem. Idem addit, Tabacum a nonnullis pseudo-mercatoribus in latrinis reponi, ut sale volatili excrementorum saturatum, acris, foetidius, fortiusque evadat. Alia etiam exempla quamplurima in medium afferre possemus, sed duo tantum seligemus, D. Joseph Lanzoni ex *Ephemeridibus Germanicis anni 1730. pag. 179.* Narrat igitur militem agnovisse, qui talem consuetudinem, Tabaci pulverem recipiendi, contraxerat, ut quotidie ʒij . ab eo insumerentur; miles hic annorum 32. vertiginosis affectionibus corripitur cœnit violenta, ac mortali Apoplexia statim sublecutis. Aliud ab eo prolatum exemplar de quodam, extat, cui Tabaci Hispanici immoderatus usus, sensorium visus adegit, Paralyti superveniente. Demum longius, quam par est immoraremur, si omnes feræ effectus abusu Tabaci oborti enumerarentur; memoriam debilitat, irritatione in nervis excitata tremores producit, blandam, mitemque lympham ad partes enutriendas dicatam insummit, hinc emaciatio, & consumptio originem trahunt in adultis, & biliosis præsertim, quibus de causa omnino esset interdicensum.

Quoad externam hujusce plantæ utum folia recentia diversas a siccis facultates habent; sunt enim vulnerario-deterfiva ulceribus, vulneribus antiquis applicita; ab iis mondantur, & ad cicatricem feliciter disponuntur. Usurpantur verò trita, aut in Vino macerata, vel infusa, vel in Oleo ebullita. Oleum quoque distillatione e planta elicitum, optimum est adversus Impetigrem. ʒj . adipis ʒij . pro linimento permixtum. Nonnulli foliorum exsiccatorum decoctionem usurpant, aut Unguentum eorum pulvere butyro commixto confectum, adversus eundem morbum, & ad Infantum vermes enecandos; verum præparationes hæ ultimo loco memoratæ, primis minus totæ sunt, pluresque post illitionem, convulsionibus, enormibusque vomitibus correpti aut perierunt, aut in extremum vitæ discrimen fuerunt adducti. Aptæ in hisce casibus remedia sunt cordialia, & citrea potio. Joannes Bauhinus asserit, Nicotianam contrariam esse pulicibus, quos enecat; quod facile in canibus potest experiri; statim enim ac ejus foliis, aut eorum succo confringantur animalcula, veluti stupore correpta eos relinquunt, ac in terram concidunt. In Italia ejus semen usurpatur ad Priapismum temperandum, & fortasse hac de causa postremæ hujusce speciei *Priapæ* nomen tributum fuit. Nonnulli autem, Nicotianam frigidam esse ob ejus Narcoticam facultatem; verum ejus resinofus odor, lentiquam ingratus, & maxima ejus acrimonia fauces adurens, perque vomitionem violentem, non minus quam ipse Helleborus purgans, ut plurimorum Practicorum experientia constat, aperte demonstrant, hanc naturæ suæ calidam esse, eoque magis, (inquit Joannes Terrentius) quod Narcoti-

cotica omnia usque adhuc cognita, calida sunt. VVillisius Tabaci usum in castris pro militiis commendat, quod victus ægestati iis in locis frequentissime supplere, militesque laboribus, periculisque minus sensibiles reddere potest, præterquam quod optimum est remedium ad omnes morbos, tam internos, quam externos in iis præcavendos, & profligandos.

Usurpantur Folia Nicotianæ in Aqua d' Arquebusade sive vulneraria, in Balsamo tranquillo, in Unguento Nicotianæ Jubert. In Mundificativo de Apio dicto, Unguento splenetico Bauderoni. Succus vero ejusdem in Emplastro Oppodeltoch.

Ptisana Anti-Astha.

℞. Fol. Nicotianæ exsic. ℥ij. Ebulliant in aquæ ℥vj. ad consumptionem tertiæ partis. Adde versus finem Fol. Malvæ, Brancæ Ursinæ, & Violarum ana Man. j. Colaturæ iterum adde Sacchar. alibi ℥ij. Dosis, trium cyathorum tepidorum, mane bini jejuno stomacho, duarum horarum intervallo, alter vero vespere. Decoctio hæc in vomica Pulmonum, Empyemate, & Asthmate humido excellit.

Enema Anti-Narcoticum, sive adversus Soporosas affectiones.

℞. Folior. Mercurial. Malvæ, & Parietariæ ana Man. j. Fol. Sennæ, & Pulpæ Colocynth. ana ℥ij. Fol. Nicotianæ ℥ss. Coque in f. q. aquæ fontis, & colaturæ ℥vj. adde Vini Emerici turbidi, & Mellis Mercurialis ana ℥ij. pro Clystere. ℞. Rad. Ireos Florent. ℥ij. Fol. Exsic. Betonicæ, Majoranæ, & Lillior. Conval. ana ℥j. Nicotianæ ℥ij. M. F. P. Pro Sternutatorio.

℞. Succ. Nicotian. ℥ij. Ceræ luteæ ℥ij. Resinæ Pini ℥j. ℥ss. Therebintinæ ℥j. Olei Olivar. q. s. ut Ceratum conficiatur, cui adde Mercurii præcipit. albi ℥ij.

Ceratum hoc in ulceribus vetustis, malignis, & callosis usurpatur, quæ abstergit, & ad cicatricem perducit.

N I G E L L A.

DUæ tantum NIGELLÆ species in Medicum usum veniunt, nempe Nigella arvensis, & hortensis.

Melanthion sylvestre, seu Nigella sylvestris, Offic. Nigella arvensis, cornuta, C. B. P. 145. Inf. R. H. 258. Raii Hist. 1070. Melanthium sylvestre, sive arvense, J. B. 3. 209. Melanthium sylvestre, Dod. Pempt. 303. Nigella arvensis, Park. Nigella sylvestris, Trag. Gith., Melaspermum, sive Melanthium agreste, Melanthion spurium, Nigella agrestis, Cuminum nigrum, Cuminum sylvestre alterum, Quorumd. vulgo, Nielles des champs, la Barbe, ou Poivrete commune.

Ejus radix fibrosa est, parva, & albescens; caulem vero quandoque simplicem, quandoque ramosum, exilem, striatum, vix pedem æquantem propellit. Folia Antho, aut potius Nigellæ hortensi similia sunt, tenuiora, tamen majoribus distincta spatiis, in exilia filamenta concisa, & alterna, Flores stellati, quinque petali, cærulei, magni quidem, & grati, foliis minutis, ut in Nigella hortensi, eos sustinentibus, destituti, quorum centrum corolla multipartita occupatur. Hisce succedunt membranacei fructus, quinque corniculis pariter membranaceis terminati, fere ut in Aquileja, per longum in quasdam cellulas divisi, quamplurima semina continentes nigra, & parumper odora. Ubique fere inter segetes, & præcipue post messis tempus invenitur; æstate exeunte floret; eandem, ut Nigella sativa, efficaciam in omnibus morbis, in quibus hæc convenit, præferre creditur. Hinc ejusdem loco substituitur.

Melanthion sativum, seu Nigella Romana, Offic. Nigella flore minore, simplici, can-

candido, C.B. P. 145. *Inst. R. H.* 258. *Raii Hist.* 1071. *Melanthium calyce*, & flore minore, semine nigro & luteo *L. B.* 3. 208. *Melanthium*, *Doil. Pempt.* 303. *Ger. Nigella Romana*, sive sativa, *Park. Melanthium sativum*, *Tab. Frag. Matth. Lac. Nigella vulgaris* semine nigro & subflavo, *Gesn. Hort. Melanthium*, sive *Nigella Romana*, odora, *Lob. icon.* 740. *Salustandria, Dioscorid. Melanthium hortense. Nigella domestica, Nigella alba simplex*, sive *Citrina*, *Cuminum nigra Germanicum, Nonnull. vulgo Nielle domestique, ou le faux Cumin.*

Radix minuta, & fibrosa, ut in præcedenti, caules ad pedis altitudinem promit graciles, striatos, & numerosos, Folia vero mediocriter lata, viridia, minutim incisa. Flores in ramulorum apicibus locantur magni, inter se divisi, quinquepetali, rosacei, albescentes, pluribus staminibus oblongorum corpusculorum corona cinctis, in centro locatis. Hilce succedunt membranosi fructus, crassiusculi, in plurima cornua desinentes, & in varias divisi cellulas, quæ semina angulosa, nigra, & lutea, aromatici odoris, gustusque penetrantis continent. In hortis facile colitur, florescit autem Julio, Augusto, & Septembri. Semen in usum Medicum venit; & Italicum præ ceteris in pretio habetur, dummodo seligatur recens, enutritum, optimo colore nigro, vel luteo. Tertia *Nigellæ* species colitur præcedenti exilior, & floribus ad cæruleum accedentibus, fortique odore seminis facile *Cuminum* æmulante distincta, nuncupaturque *Nigella Cretica*, iisdemque proprietatibus potitur, Junioque flores ministrat.

Semen *Nigellæ*, quod ex omnibus plantæ partibus fere solum usurpatur, sal volatile, magnamque olei aromatici portionem, abundantiori phlegmate mixtam continet; quod phlegma in recenti etiam semine noxium admodum est; qua de re Hoffmannus post *Tragum* admonet, semen hocce probe esse exsicccandum; abluendum igitur prius est, leniterque torrefaciendum, ut prædicta humiditas adeo perniciose evaporet. Ejus infusio aperiens est, mensesque ciet; inter incidentia quoque enumeratur, & Bronchiorum Pulmonarium viscositates attenuat, expectorationemque juvat, ʒj. cum Melle mixta stomacho jejuno mane propinanda. Gum successe etiam usurpatur in Colica flatulenta, Pilsana, summatibus Chamomillæ, Meliloti, & seminibus *Nigellæ*, confecta, quum autem semen hoc sale volatili-oleoso abundet, horum principiorum ope viscidas materias, quæ in narium sinubus accumulantur, attenuat, perficteque rheumaticos cerebri affectus, catarrhosque discutit. Qua de causa infundatur per horas aliquot. Folior. Majoranæ pug. j. in Vini albi cyatho, in quo ʒj. Sem. *Nigellæ* injecta fuerit; fiat colatura, liquorque per nares attrahatur, ore prius aqua repleto, absque enim hac præcautione, liquor idem per nares attractus in os, faucesque delaberetur. Oleum essentiale ex hoc ipso semine elicitum, eisdem progignit effectus, infernas narium partes eo confricando. Quamvis autem ut plurimum solum *Nigellæ* Semen usurpetur, tamen, radicem mansam Hæmorrhagias, & præsertim narium sistere, si trita in iis immitatur, Scorderus asserit.

Semen hoc in Artemisæ syrupo, in electuario Baccarum Lauri *Rhasis* in Trochiscis Capparorum *Messuei*, & in Oleo Scorpionum *Matthioli* usurpatur.

ʒi. Sem. *Nigellæ* torref. Nicotianæ, ac Styracis calamit. ana ʒj. Ambræ grise. gr. ij. M. noduloque claudantur in rheumaticis Cerebri affectibus, catarrhisque naso. quandoque applicando.

Opiata Anti-Asbmatica.

ʒi. Sem. Nigeli. dilut. exsic. & contus. ʒij. Flor. Sulphur. ʒʒ., Benzoini pul., & Spermat. Coeti ana ʒj. M. cum Melle Narbonensi, & Opiata conficiatur, ʒj. ʒ. nebula obvolvenda ac mane jejuno stomacho propinanda, superbibendo poculum infusionis Florum Tussilaginis.

NIGELLASTRUM.

Pseudo-Melanthion, seu NIGELLASTRUM, *Offic.* *Lychnis segetum major* C. B. P. 204. *Inf.* R. H. 335. *Raii Hist.* 998. Pseudo-Melantium, l. B. 3. 341. Nigellastrum, *Dod. Pempt.* 173. *Lychnis*, sive *Lichnoides segetum*, & *Nigellastrum*, *Park.* *Lychnis arvensis*, *Tab.* *Lychnis segetum*, *Schovenkf. Githago*, *Trag.* *Melanthium ex tritico*, sive *triticeum*, *Hippocr.* *Anthemion foliosum*, *Gen. Hort.* *Agrostemma*, *Linn. Hor. Cliff.* 175. *Lolium*, *Nigella arvensis falso*, *Quorumd. vulgo*, *Nielles des bleds*, ou *batarde*, *Alesme*.

E radice parva, simplici, & alba, caulē propellit bicubitalem, oblongum, villosū, geniculatū, cavum in quosdam ramulos divisum. Folia juxta caulem invicem opposita, sunt angusta, longa, marginibus æqualibus, lata basi, caulem amplectentia, & sensim mucrone acuto desinentia, villosa, longique pilis albescentibus induta. Flores in caulium, ramulorumque apice, quinque bifidis foliis, plerumque purpureis, aliquando albis, aut luteo-pallidis, centrum versus lineis coloratioribus, striatis exiguis nigricantibus punctis conpersis, e calyce prodeunt oblongo, striato, villosū, quinquifido, floreque elatiore. In horum locum postea conspiciuntur, capsulæ feminales oblongæ, fere glandiformes, sese per maturitatem in partes quinas aperientes ac plurima semina occultentes crassæ, angulosa, striata, rudia, per maturitatem, nigra, ut in *Nigella vulgaris*, sapore amaro, ac inodora. In arvis enascitur, & ubique segetes inter luxuriat; viget, ac florescit Majo, Junio, & Julio. *Rajus* observat, hujusce semen Microscopio subactum haud inconcinne hericium intra sese convolutum repræsentare. Planta hæc annua est, ut *Nigella vulgaris*.

Parum Medicina utitur *Nigellastro*, quamvis a gravibus Auctoribus magnis encomiis extollatur; verum quum remedia quamplurima, experientia comprobata, ad easdem indicationes adimplendas, præsto sint, hinc ejusdem proprietates minus innotescunt; eas tamen evulgare oportet, eo quod ceteræ plantæ non ita facili, quando opus sit, inveniantur, contra vero, quum hæc vulgatissima sit, iis commodè substitui potest. *Fuchsius* ejusdem foliorum decoctionem pro Lotione in Scabie, Impetigine, aliisque cutaneis morbis a Lymphæ vitio oriundis commendat; eique virtutem detergentem, & consolidantem largitur, usurpatque in ulcerum, & fistularum curatione, & ad hæmorrhagias sistendas. *S. Pauli* postremum hocce attributum confirmat, narratque a Sennerto in hisce casibus commendatam excepisse, & cum successu in Epidemicis Hæmorrhagiis, suis temporibus, *Dianiam* divexantibus, usum, mirificis curationibus ea peractis, veluti Magum fuisse reputatum. Utendi ratio: recentis hujusce radice frustulum lingua detinetur.

NOLI ME TANGERE.

NOLI ME TANGERE; *Impatiens herba*, sive *Noli me tangere*, *Offic.* *Balsamina lutea*, sive *Noli me tangere*, C. B. P. 306. *Inf.* R. H. 419. *Noli me tangere*, l. B. 2. 908. *Impatiens* *Dod. Pempt.* 659. *Persicaria filiquosa*, *Ger. Raii Hist.* 1328. *Mercurialis sylvestris*, *Noli me tangere dicta*, sive *Persicaria filiquosa*, *Park. Christea*, *Persicaria filiquata*, *Balsamina altera* *Lugd. Hist.* *Oeschynomene*, *Plin.* *Impatiens pedunculis solitariis multifloris*, *Linn. Hort. Cliff.* 428. *Balsamina sylvestris*, *Mercurialis sylvestris altera*, *Nonnull.* vulgo *Balsamine jaune*, herbe *impatiente*, ou *Merveille à fleur jaune*.

E radice vix quidem solum attingente, & fibrosa Caulis exsurgit ad altitudinem pedis cum dimidio, tenerus, dilute-viridis, inferna sui parte ad purpureum accedens, levis, lucidus, cavus, ramosus, per intervalla geniculatus, tuberositatibus, nodos arthritico-

rum æmulantibus, succoque insipido plenis donatus. Folia alternatim disposita sunt, Mercuriali similia, aliquanto tamen grandiora, & latiora, marginibus denticulis longis, acutis, bales latiores crescendo acquirentibus, prædita, læte-viridia, succoque plena. Ex alis foliorum longa exeunt peduncula, minuta, solum versus inclinata, in tres, aut quatuor ramusculos divisa, ex quibus parvi flores exeunt quatuor conflatu petalis inæqualibus, aliis Balsaminæ speciebus similes binisque viridibus foliolis a tergo innixi, lutei, speciemque referentes exilis monstri marini cauda delicatula, brevi, curva, acuta, corniformi magnam ingluviem aperientis, punctis saturate-rubris distincti, ac in media sui parte pluribus albescentibus staminibus suffulti.

Floribus succedunt fructus longiusculi, minuti, nodosi, dilute-viridescentes, lineis viridibus conspersi, solum versus pendentes, qui maturescendo, ventis agitati, aut minimo contactu aperiuntur, vique sua elastica dissilentes, ac sese retrovolventes quosdam veluti vermiculos feminum oblongorum, coloris cinericei, sub-nigri, aut subrubri ejaculant. Sensus hic, aut vis elastica in causa est, cur imperiti expavescant, curque *Noli me tangere* nuncupari mereatur. Planta annua est, inque sylvis locisque humidis, ac umbrosis crescit; in agro Parisiensi occurrit, Junioque florēt.

In ea plurimum phlegmatis, olei, & salis essentialis continetur. A nonnullis, & præ aliis a Dodonæo maligna qualitas huic tributa fuit, & inter venena reponitur, nihilo minus experientia constat, eam non pravos effectus, sed e contra optimos progignere. Aperiens, diuretica, lithonthriptica est ejus decoctio, aut aqua distillata. Gesnerus hisce dotibus præditam, plurimis comprobat experimentis, testatur tamen largius aquam hanc ingurgitam, Diabetem progignere. Jure igitur, meritoque inter efficaciora diuretica recensetur. Ab aliis quoque cathartica, ac emetica facultas huic concessa fuit: quamplurimis vero in regionibus hosce effectus propignere nentiquam solet, quod a clymatum varietate, verosimilius provenit, a qua dotes plantarum diversimode afficiuntur; Quoad externum usum, vulneraria, detergens, ac resolvens est, trita etiam inveteratis ulceribus applicatur, eaque detergit, & ad cicatricem deducit. Schvvenckfeldt refert, experimento edoctus agricolarum, plantam hanc Agrimonia commixtam luxata membra roborare.

N U M M U L A R I A.

NUMMULARIA, Centimorbia, Offic. Nummularia major lutea, C. B. P. 309. Nummularia, sive Centimorbia, J. B. 3. 370. Nummularia, Dod. Pempt. 600. Ger. Rari Hist. 1099. Nummularia vulgaris, Park. Centimorbia, Gesn. Lysimachia humifusa, folio rotundiore, flore luteo, Inst. R. H. 141. Hirundinaria minor, Tab. icon. 874. Nummularia spina, sine Nummularia, Officinarum, Rupp. Flor. Jen. 14. Lysimachia foliis subrotundis floribus solitariis caule repente, Lin. Hort. Cliff. 52. Nummularia Centummorbia, Hirundinaria, vel potius Hirundinaria, Nonnull. vulgo, Nummulaire ou herbe aux ecus, Monnoyer.

E radice serpenti, minuta, fibrosa, plures exeunt caules longi, graciles, angulosi, ramosi, in solo repentes, serpentesque, folia invicem opposita circumferentes, digitum lata, rotunda, & aliquantulum crispa, luteo viridia, sapore adstringenti admodum, ac exciccanti absque ulla irritatione. Ex foliorum alis exeunt flores magni, lutei, rosacei, monopetali, acuti, brevibus adnexi pedunculis; in quibusdam vero ramulis terna folia, totidemque flores in singulo nodo conspiciuntur. Horumce locum sibeunt parvi, sphæricique fructus, semina minutissima, oculorum aciem effugientia continentes. Propter sphæricam foliorum figuram Nummularia, ob insignes vero proprietates Centimorbia nuncupatur. Ruri crescit in locis humidis, secus fossas viasque, prope aquæ rivulos, aut fontes. Ubique vulgatissima est, exeunte Majo florescit ad totam fere Æstatem. Observatur autem, magis, minusve eam excrescere juxta

solum, in quo enascitur, atque in hortis inventam, arvensi grandiore esse. A Fuchsi *Herba agnos enecans* vocatur, eo quod ab agricolis agnorum, ac ovium ex ea saturatarum pulmones exulcerari, absque ulla ratione fortasse creditur.

Nummulariæ folia acriuscula, & styptica sunt, papyrusque cæruleum rubro colore inficiunt. Acidum in hanc planta dominatur, & una cum terra sal aluminosum, parva olei quantitate involutum, in ea constituit, a quo adstringens, vulneraria ad quoscumque sanguinis fluxus, fluoresque albos sistendos, nec non ad vulnera ad ulcera externa consolidanda aptissima efficitur. Camerarius asserit, optimam esse in lacte ebullitam adversus Scorbutum. Tragus in pulmonum ulcere decoctionem vino, ac melle confectam commendat; in Dysenteria vero, Fluoribusque albis decoctio in vino, aut lacte parari potest. Fuchsius herbam cataplasmatis forma applicatam pro ulceribus exsiccandis proponit.

Si Matthiolo, Schordero, Ettmullero, & Rajo fides præstanda est, Infantum hernias sanat pulveris forma interne exhibita, necnon externe quoque applicata. Dosis ℥j. in cochleari lactis, aut jusculi una tantum vice statis diebus.

Ejus succus in Emplastro *Oppodelthoc* usurpatur.

Decoctio adversus Dysenteriam.

℞. Nummular. Man. j. Ebul. in ℥ij. lactis ad medias. Collaturæ adde Syrop. Consolid. majoris ʒ j. ꝑ. pro tribus dosibus trium horarum intervallo exhibendis.

N Y M P H Œ A.

NYMPHŒA planta aquatica est, cujus duæ sunt species in Officinis cognitæ; Prima flore albo, Secundæ luteo flore præferenda.

Nenuphar album, Nymphœa alba, *Offic.* Nymphœa alba major, C. B. P. 193. *Inf.* R. H. 260. Nymphœa alba, J. B. 3. 770. *Dod. Pempt.* 585. *Ger. Raii Hist.* 1320. Nymphœa major alba, *Lugd. Hist. Eyf.* Nymphœa flore albo, *Clus.* Nymphœa candida, *Trag. Fuchs. Turn. Cæs.* Nymphœa calyce tetraphyllo, corolla multiplici, *Linn. Flor. Lapp.* 176. Nenuphar album, *Brunf.* Herculanæ mater, *Apul.* Heracleon, Heraclea, Papaver aquaticum, Rhapalon, clavus, seu digitus veneris, clava, sive radix Herculis, alga palustris, *Quorumd.* vulgo, *Nenuphar Blanc*, *Las d'etang*, *Volet*, *Platau a fleur blanche*.

Radice est longa, brachii, & aliquando humani cruris crassitie, cortice nodis interposito, extus sub-atra. intus alba, carnosa, fungosa, magna succi viscidii copia repleta, in aquæ profundo limo plurimis fibris adnexa, vivaci. Emittere folia magna, lata, semiotunda, cordis, aut ferri equini more emarginata, densa, carnosa, coriacea, in aquæ superficie natantia, venosa, dorso dilute-viridi, inferne vero atroviridia, duobus parvis obtusis auriculis in unaquaque locatis, gustu herbaceo, & insipido: folia hæc autem longis caudis infantis digitum crassis, cylindraceis, sub-rubris, teneris succulentis, & fungosis sustentur. Flores habet magnos, crassos, latosque, quum præcipue expanduntur, plurimis bracteis rosaceis constantes, satis pulchros, adinstar Liliorum albos, fere inodoros, e calyce prodeuntes, plerumque quinquepetalo albescenti, quorum quisque pedunculo foliorum caudæ simili sustinetur, habetque folia ambitum versus externe albo-viridescencia, non secus ac *Oenithogalum*, mediaque eorum pars numerosis occupatur staminibus. Fructus succedit rotundus, capiti Papaveris similis, per longum in plures cellulas divisus, seminibus oblongis, sub-nigris, lucentibus, Milio crassioribus, plenas. Planta hæc a Medicis usitatissima nequitiam in hortis colitur; sponte crescit in paludibus, in aquis corruptis, rivulisque lente excurrentibus, aut stagnantibus, lacubus, ac fluviis, in quibus visum jucundissime

diffime delectat; Majo, & Junio floret, & quandoque Autumno. In Officiis ejus radix, folia, flores, & semina usurpantur. Rajus asserit, Nenuphar Brevlyense flore albo a Marge grave descriptum, & ab incolis *Agnape* vocatum, speciem a nostro distinctam affirmare, sibi non videri, neque Theophrasto, & Plinio fidem præstare esse, qui mirabilem referant sympatiam *Loti* Ægyptii cum Solis cursu, videlicet, plantam hanc, eo Occidente florem suum occludere, ac sese in aquam abscondere, eo autem Oriente ex aqua exire, seque totam referare; tamen Prosper Alpinus, & Joannes Bahuinus hæc in re idipsum constanter confirmant, adduntque idem in nostro Nenuphar albo observasse.

Nenuphar luteum, Nymphœa lutea, Offic. Nymphœa lutea major, C.B. P. 193. *Inst. R. H.* 261. *Park. Lugd. Hist. Clus.* Nymphœa lutea, J. B. 3. 771. *Dod. Pempr.* 585. *Ger. Raii Hist.* 1319. Nymphœa citrina, *Cord. Hist.* Nymphœa flore ex toto luteo, *Cæs.* Nymphœa calyce magno pentaphyllo, *Linn. Flor. Lapon.* 176. Nenuphar luteum, *Brunf.* vulgo, *Plateau a fleur. Janne.*

Species hæc differt a præcedenti foliis minus rotundis, & longioribus, flore luteo, fructu conico, Nenuphar albo majora semina recipiente, demum radice extus viridi. Nymphœa lutea iidem in locis occurrit, eademque floret tempestate, qua albo; inque regionibus, in quibus Nenuphar album haud raro invenitur, ut in Anglia, agroque Parisiensi; Nenuphar luteum præcedenti substituitur. Rajus observat, ejusdem florem spiritus vini odore scatere. Quod vero spectat ad Etymologiam *Nenuphar* vox est Arabica, nomenque Nymphœæ huic tributum, quasi *Nympha* indigitaretur, quam plantam hæc potissimum enascatur, feraturque in aquis, in quibus Nymphæas, & Najades habitasse, Poetæ finxerunt.

Radix est parumper viscosa, & amara, chartamque cœruleam erubescens modum reddit. Analyseos Chymicæ ope, plurimum acidi, olei, & parum salis volatilis concreti largitur; hinc nil mirum, plantam hanc adeo temperantis esse naturæ. Communiter ejus radix usurpatur in Pisanis refrigerantibus, quæ conveniunt urinæ ardoribus, renum, aliarumque viscerum inflammationi, febribus ardentibus, insomniis violentis, demum morbis omnibus, in quibus fervidus sanguinis, spiritumque motus est compescendus; præstant in Officiis ejus florum aquam distillatam, ex quibus etiam syrupus, & conserva oleumque infusione, & coctione conficiuntur. Aqua distillata plerumque basis est in syrupis, potionibusque refrigerantibus, in quibus ab ℥ij. ad ℥vj. usque præscribitur. Syrupus floribus paratus quidpiam habet narcotici, inque opiatīs remediis usurpatur ab ℥ss. ad ℥j. Conserva apta est ad pulveres in bolis, & opiatīs, anodynīs, & narcoticīs subigendos. Demum Oleum floribus paratum eandem habet paregoricas, ac sedantes proprietates: in febribus delirio conjunctis usurpatur, tempora eo confricando, ex quo magnum ægri solatium percipiunt. Mel Nymphææ ab ℥ij. ad ℥iij. clysteribus emollientibus, & refrigerantibus sociatur, conficiturque ex florum ejusdem calycibus, ad staminibus, quæ ab infusione pro syrupo tamquam superflua ablegantur. Plinio fides non est præstanda, qui asseruit, decoctionem ejusdem radices duodecim dierum spatio usurpatam. impotentes ad coitum redere. Diuturna experimenta contrarium demonstrant. Tragus asserit, eandem decoctionem optimo Vino rubro paratam, ad sanguinis hæmorrhagias, immodicumque mensiam fluxum sistendum valere, inque desperatis casibus profuisse; idemque de semine confirmat. In *Ephemeridibus Germanicis Decuria 3. anno 7. & 8. pag. 77. Appendicis* in medium asseritur sanatio plarium ægrotantium tertiana febris laborantium, sola Nymphææ radice, juxta ejus longitudinem incisæ, in plantis pedum appositione. In syrupo Testudinis, & in pulvere *Diamargarito frigido* flores Nenuphar usurpantur; Syrupus vero in Pilulis Hypnoticis, & aqua distillata in Looch communi *Pharmacopœæ Parisiensis.*

Quoad Nenuphar luteum, speciei primæ substitui commode posse jam diximus, iidem-

iisdemque facultatibus, quamvis dimissioribus potiri. Tamen communiter hos Nenn-phar albi, radix vero lutei usurpatur, quæ etiam usuvenit in Enemate refrigerante, in pulvere Camphorato, & Trochiscis de Camphora *Pharmacopœe Parisiensis*.

Ptisana refrigerans.

℞. Avenæ optimæ, electæ, & mundatæ ℥ ij. Radicis Nymphææ recentis rasæ ℥ j. Ebulliant in ℔ ij. aquæ ad tertias. Adde in fine Crystall. miner. ℥ j. Servetur colatura pro potu ordinario.

Ptisana altera refrigerans, & temperans.

℞. Rad. Bismalvæ, & Nymphææ lotar. & rosar. ana. ℥ j. Sem. Lini nodulo inclus. pug. j. Glycyrrhizæ in fila evulsæ ℥ ij. Immergantur omnia in ℔ ij. aquæ ebullientis, ac post duarum horarum infusionem fiat per linteolum colatura, serveturque tepida pro potu in morbis Renum, urinæ ardore, ac retentione.

Enema emolliens, ac refrigerans.

℞. Fol. Malvæ, Parietariæ, & Senecii ana Man. ℞. Ebulliant in ℔ ij. aquæ ad medias. Colaturæ ad Mellis Nenuphar ℥ ij. seu ℥ iij. pro Enemate.

Julapium refrigerans, ac leviter hypnoticum.

℞. Aquar. Nenuphar, ac Lactucæ ana ℥ iij. Syrupi Nenuphar ℥ j. M. pro Julapio bis de die propinando in febribus ardentibus, insomniis, ac agitationibus.

Emulsio pro potu in Gonorrhœa, & urinæ ardore.

℞. Quatuor sem. frigid. major. ℥ ℞. Sem. Pap. alibi ℥ ij. & Amygd. dulc. N. jv. Tere in mortario marmoreo, superinfundendo paulatim ℔ ij. decoctionis Hordei. Edulcoretur inde colatura Syrupi Nymphææ ℥ j. ℞. & servetur pro potu.

Electuarium Castitatis.

℞. Sem. Urticæ, & Jusquiami ana ℥ j. Camphor. ℥ ij. Glycyrrhizæ ℥ jv. s. p. ac M. diligenter, adde Confer. Flor. Nymph. ℥ iij. & syrup. ejusdem q. s. ut Electuarium conficiatur, ℥ j. ℞. bis de die nebula obvolutum propinandum, statim superbibendo cyathum feri lactis, in quo ferrum candens extinctum fuerit, repetaturque usque dum tota Electuarii prædicti massa insumpta fuerit.

O C I M U M.

Botanici plures Ocimi species distinguunt: in Medicina vero practica, usuque communi, sequentia duo tantum usurpatur, nempe Vulgare, & Minimum.
OCIMUM. Ocimum, Ozimum, Basilicon, seu Basilicum vulgare, *Offic.* Ocimum vulgatus, C. B. P. 226. *Inst.* R. H. 204. *Raii Hist.* 541. Ocimum medium vulgatus, & nigrum, J. B. 3. 247. Ocimum vulgare majus, *Par.* Ocimum magnum, *Tab. icon.* 343. Ocimum medium Citratum, *Ger.* Basilicum, sive Ocimum *Brunf.* Ocimum medium vulgatus, *Lob. icon.* 503. Ocimum medium, *Matth. Huchs. Lugd. Hist.* Basilica major, *Trag.* 31. Ocimum Garyophyllatum, Ocimum odoratus, Ocimum medium album.

albram & rubrum, Herba Basilica, Herba Regia, *Quorumd. vulgo, la Basilic commun aux sauces, ou des Cuisniers.*

Ei radix est lignosa, nigra, fibrosa, caulemque emittit semipedalem, & ultra, cespitumque. Hic in plures ramulos quadratos, ad purpureum colorem accedentes, villosos, foliisque ornatos Parietariæ similibus, & exilioribus, lævibus, quandoque marginibus incis, quandoque non, odore forti, aromatico, & suavissimo, sapore non satis grato. Flores verticillati sunt, summisque ramis in longe spicæ fere expansæ modum dispositi, albo purascentes, odori labiati, tubulo icilicet constantes vertice duobus labiis ita distincto, ut inversi pene videantur, pars enim, quæ labium superiorem efformare deberet, deorsum pendet, labello vero altero tribus lobulis distincto superiori respiciente calycis ambitu quadrifido, ac superne cochlearis in modum cavo. Floribus capsula quædam, semina oblonga, minuta, & sub nigra occludens succedit.

Ocimum seu Basilicum minimum, *Offic. Ocimum minimum, C. B. P. 226. J. B. 3. 247. Inst. R. H. 204. Rati Hist, 541. Ocimum vulgare minus, Tab. icon. 344. Ger. Ocimum minimum Caryophyllatum, Lob. icon. 504. Basilica minor, Trag. Ozimum Leprophyllum, Ocymum parvum crispum, & globosum, Ocimum exiguum, minutum, manum, pusillum, Ocimum album, & nigrum minimum, Nonnul. vulgo, le Basilic petit, qui se met dans des pots sur le fenestres, & sur les boutiques.*

E radice fibrosa, & minutissima, caulis exurgit palmaris & ultra, ramulis valde cespitis, ac parumper lignosis onustus, globumque densum efformans: ramuli foliis exornantur Serpylllo, aut Majoranæ similibus, rotundis, sub-viribus, aut ad purpureum accedentibus, odore acutissimo, & suavissimo, Caryophyllum redolente. Flores parvi sunt annulati dispositi, aut juxta caules, ramulosque verticillati, eorum vero loco postea capsulæ apparent exiguis seminibus sub-nigris refertæ. Altera hæc species tenerior, delicatiorque Ocimo vulgari deprehenditur, observaturque in regionibus frigidis v. g. in Anglia, non adeo facile ad maturitatem semen perducitur. Colitur in hortis, domibusque, quas odore gratissimo, & ad cerebrum confortandum, spiritusque recreandos aptissimo perfundit. Ob hanc potissimum odoris excellentiam Basilicum nuncupatur, veluti planta aut herba Realis, manuum realium contrectatione aut palatu Regis dignissima. Annuæ est, floresque Julio, Augusto, & Septembri propellit. Omnes Basilici species aromaticæ sunt, aliæ enim odore Anisi, aliæ Balsami, aliæ majori, vel minori scatent suaveolentia. In usu autem Medico juxta Auctores præferenda ceteris est, Caryophyllum aromaticum, aut Citrum redolens.

Basilicum plurimum olei exaltati, salisque volatilis addit. Folia, flores, & semina inter cephalica, Cordialia, & pectoralia numerantur. In hortis, uti diximus, magnus hujusce specierum indiscriminatim a Medicis usurpandarum numerus colitur; consuetudine tamen inveterata, usque adhuc a nobis descriptæ aliis omnibus antefertuntur. In umbra exsiccantur, & pulverantur, miscenturque cum aliis aromaticis herbis eadem ratione paratis. Pulvis hic cephalicus nuncupatur, ob vim cerebrum exonerandi, perque nares magna copia serolos humores educendi, præsertim, si mare jejuno stomacho naribus propinetur. A quibusdam pulvis hic Tabaco præfertur; Tabacum enim inassuetis nimis violentam impressionem excitat, narefque nimium stimulat: Verissimum tamen est Auctores existere, Plinium nempe, Hollerium, Camerarium & alios, qui Scorpiones progigni ex eo posse suspicantur, quum in vase, in quo Ocimum colitur, Scorpiones quandoque conspexerint; Nonnullorum præterea experientia edocti pulveris hujusce usum omnino reprobant, eo enim utentes, morbis capitis, ac nonnumquam violenta phrenitide correptos perisse, apertisque cadaveribus nidum Scorpionum viventium in eorum capite repertum fuisse asserunt. Hoc itaque concessio, quod profecto repugnat, causam ab hisce Medicis assignatam constanter negamus; ab odierna enim Physica æquivocæ, & spontaneæ generationes exploduntur. Celebris

Wedelius in *Ephemeridibus Germanicis Decuria I. anno III. Observatione 79.* narrat, quamplurima experimenta a se ipso incassum fuisse instituta, ut probaretur, utrum Ocimi pulvis Scorpiones progignat nec ne. Verosimilius ergo erit, Scorpiones grato Ocimi odore allestos, eo specificè delectari, uti feles *Maro*, & *Mentha Cataria*, libentiusque sub vase, in quo seritur, quam sub aliis abditos permanere, quin huic Plantæ Scorpiones progignendi facultas tribuatur. Quoad vero spectat ad eorum experimentum, in quorum capite Scorpionum nidi apparuerunt, insecta isthæc in Ocimi foliis ova deposuisse, & ab iis una cum pulvere prædictis foliis confecto ova nonnulla per nares attracta, & in sinibus frontalibus transfusa, blando loci calore, parvis Scorpionibus lethales paroxismos exitantibus, ortum dedisse censendum erit.

Ut vero ad nostræ Plantæ proprietates redeamus, folia, & flores in infusis usurpantur ad modum Thææ adversus capitis dolores, ejusque fluxiones: necesse autem est ut antea ad umbram exsiccentur; Ocimum enim recens cerebrum turbat, sicumque mitius, suaviusque est.

Expertus, satisque in arte sua peritus Cocus Ocimo, Thymo, Serpyllo, Satureja fativa, aliisque aromaticis herbis indigenis ita utitur, ut edulia harum ope confecta pari ratione palato grata experiantur, ac si aromata exotica usurparentur.

Folia Basilici vulgaris in Aquis, Generali, Hysterica, Menthæ composita, & in Spiritu carminativo *Sylvii Pharmacopœe Parisiensis* usurpantur. Semina vero in pulvere *Diarrhodon*, pulvere Lætificante, & Syrupo Artemisiæ ejusdem *Pharmacopœe*; tota vero herba in Unguento Martiato.

℞. Pip. longi, Fol. exsic. Ocimi, & Majoranæ, & Succini ana. ʒ. iij. Nucis moscatae, & Macis ana. ʒj. F. P. ac inter duo linteola claudatur, ex quibus Galenus capiti aptandus conficietur in catarrhis, efferisque hujusce partis doloribus a causa, ut ajunt, frigida productis.

℞. Fol. exsic. Ocimi, Majoranæ, Roris Marini, Betonice & Liliorum convallium ana. p. æ. M. f. p. subtilissimus ad modum Tabaci usurpandus.

O C U L U S B O V I S.

BUPHTALMUM vulgare, *Offic.* Buphtalmum Tanacetii minoris foliis, C. B. P. 154. *Inst. R. H.* 495. Chamæelum, Buphtalmum caule ramoso, foliis pinnatifidis, laciniis linearibus dentatis serratis, floribus pedunculatis, *Linn. Hort. Cliff.* 414. Chrysanthemum, quorundam, J. B. 3. 122. Buphtalmum Germanis, *Trag.* 152. Buphtalmum vulgare, Chrysanthemo congener, *Clus. Hist.* 332. Cotula lutea, sive tertia, *Dod.* Aster Atticus, *Cord.* Buphtalmum vulgare, *Ger. Raii Hist.* 341. Buphtalmum Matthioli, sive vulgare millefolii foliis, *Par.* Buphtalmum, Oculum Bovis, *Lob. icon.* 772. Chrysanthemum perenne, brevioribus, & incanis foliis, Tanacetii instar alatis, *Hist. Oxon.* Chamæmelon aureum, *Fuchs.* Cotula non fætida, *Lox.* Boaria, Boanthemum, Oculum Vaccæ, Oculum bubulus, bovinus vel bovillus, Buphtalmum legitimum seu verum, Buphtalmum Germanicum, Camomilla crocea, Cachla, Genitura vel semen Mercurii, Bellis aurea, Herba crispula, solidago Buphtalmica, *Nonnull.* vulgo, *O Eil de Bœuf, fausse Camomille jaune.*

Ex radice dura, lignosa, vivaci, exeunt caules ad altitudinem pedis cum dimidio, aut duorum pedum, exiles, lanugine brevi, & sub-albida circumfusi, numerosi, prope solum sub-rubri, & ramosi. Folia quæque bina simul juncta, ac incisa ad costam usque, lanuginosa, margine denticulato, Millefolio, aut Tanaceto minori similia, odore Chamomillino. Flores in caulium, & ramulorum apicibus radiati, ut in Chamæmelo enascuntur, aliquanto majores, luteique ut in Chrysanthemo vulgari, e calyce sub-albido, & squammoso exeunt, quibus semina succedunt minuta & angulosa. In arvis crescit, in viarum & fossarum marginibus in Germania, Italia, Provincia, &

alibi; in aeris quoque hortorum colitur, ob magnam florum copiam, eorumque gratum aspectum, quamvis inodori sint. Præterquamquod Hyemi resistit, diutissimeque perdurat; Æstate floret, Julio, scilicet, & Julio. Flos *Bovis oculum* repræsentat, atque hinc nomenclaturam planta mutuatur; neque cum Bellide majori est confundenda frequenter quoque *Oculus Bovis* nuncupata.

Magnam suppeditat olei portionem, mediocrem vero salis essentialis; detergens est, vulneraria, emolliens, atque resolvens. Quamvis hæc haud frequentem, & vulgarem usum medicum habeat, tamen hic locandam a nobis esse rationi consonum credimus, præsertim quia in Aqua vulneraria usurpatur, & Bellide majori deficiente substituitur. Tragus florum decoctionem in Vino commendat ad vermes ejiciendos, doloresque colicos demulcendos: additque ea cum successu usum fuisse in hepatis morbis, optimumque esse aperiens remedium. Juxta Joannem Bauhinum ejus flores Camomillæ odoræ semper habent facultatem, usurparique possunt loco summitatum Absinthii. In quibusdam Germaniæ regionibus a læminis rusticis Junio hujusce flores colliguntur, exsiccantur, proque usibus servantur; iisque Croci loco cubilia fricantur.

O E N A N T H E.

OENANTHE, sive Filipendula tenuifolia, *Offic.* Oenanthe apii folio, C. B. P. 162. *Inst. R. H.* 312. *Raii Hist.* 441. Oenanthe, sive Filipendula Monspeulana folio Apii, J. B. 3. 190. Oenanthe Apii folio major, *Par.* Filipendula tenuifolia, *Tab. icon.* 141. Filipendula angustifolia, *Ger.* Oenanthe species Dalemchampii, Scrophularia quorund. *Lugd. Hist.* 785. Oenanthe, Pestinacæ sylvestris folio, semine oblongo; Oenanthe angustifolia, sive Selinophyllos; Filipendula fere Apii hortensis folio, *Nonnull.* vulgo, *Filipendula aquaticæ ou Persil de marais.*

Radices habet glandulosas, aut refertas naxis extus nigris, intus albidis, suspensis fibris longis, veluti filamentis, in latum magis sese extendentibus, quam in terram penetrantibus, gustu dulci, admodum grato, parumper ad Pastinaceam accedente. Hæc radices plures caules plerumque bipedales, sub-cæruleos, angulosos, striatos, & ramosos emittunt. Folia variis obnoxia sunt mutationibus; primum enim lata sunt, & in terram expansa, & Petroselinæ hortensis similia, gustuque accedentia, moderata stipticitate excepta, colorem habent viride-lutescentem; deinde vero figuram a Peucedano mutantur. Flores in ramorum apicibus umbellati sunt, parvi, singuli quinque bracteis, adinstar Liliæ conflati, albo-purpurentes, quibus semina duo simul juncta, oblonga, dorso striato, extremo sui apice plurimis spiculis suffulta succedunt. Planta hæc in paludosis locis crescit, atque in Curioforum hortis colitur; Æstate, Junio, Julio, & Augusto floret. Juxta Joannem Bauhinum aliquantulum in hortis variat; non adeo tamen mutatur, ut Pastinacæ foliolis supra umbellæ locatis ad unguem æmuletur, ut a Matthiolo describitur.

Hæc Oenanthe species plurimum salis, atque olei continet. Radix in usum Medicum venit; & jure, meritoque inter detergentes, aperientes, & diureticas connumeratur; testaturque D. Magnolius in *Historia Plantarum Agri Monspeulani* easdem ac Filipendula vulgaris, facultates possidere, & commodè huic quandoque substitui posse; quod tamen penitus reprobamus. Quum vero Filipendulæ descriptionem in superioribus jam tradiderimus, facile de Oenanthe verba facere superfedissemus, nisi huic nomen commune esset cum alia venefica planta *Oenanthe Cicuta foliis* nuncupata, ideoque, ne cum hac postrema specie confundatur, ejusque proprietates ignoscantur, hanc descriptionem tradere, nostrum esse credidimus.

OLEA arbor est mediocris magnitudinis, cujus duæ sunt species, quæ accidentalibus inter se distant differentiis, quæque ideo a melioris notæ Bontanicis uti varietates reputantur, suntque Olea sativa, & sylvestris. De hac postrema nequam hic sermo instituetur, potissimum quia ejus Oleæ nullum usum habent, sed solummodo de Sativa crassiori fructu, deque Altera oblongo minori.

Olea major sive Hispanica, *Offic. Olivæ maxime Hispanicæ*, C. B. P. 472. Olea Sativa, I. B. I. *Ger. Park. Raii Hist.* 1541. Olea fructu maximo *Inst. R. H.* 599. Olivæ crassior circa Hispalim nascens, *Clus. Hist.* 25. Olivæ superbæ nucis fere magnitudine, *Casalp.* 73. vulgo, *Olivier a gros fruit.*

Radices habet partim rectas, partim obliquas, in terræ superficie repentes, firmas, solidasque; caudicemque efferunt plus, minusve elevatum, ac nodosum, cortice lævi, & cinereo, ligno æqualiter compacto, solidiore, quandoque tortuoso, sub-luteo, gustu amariuscule. Folia oblonga sunt, & angusta, fere Salicis foliis similia, acuta, densa, carnosæ, pinguis, dura, atro-viridia superius, vel juxta alios luteo-viridescencia; inferius vero albidiuscula, pilis destituta, brevibus petiolis affixa, & plerumque bina invicem opposita. Inter eorum alas pedunculi exeunt, racemos Sambuci racemis similes florum sub-albidorum circumferentes, qui flores unica tantum bractea in vertice expansa, ac quadripartita, calyce vero inferiori sui parte in tubulum coarctato consistunt; hisce fructus oblongus, aut ovalis, viridis, carnosus, succulentus, variæque crassitie succedit; in Hispania enim prunum mediocre æquat, dum e contra in Italia, & Occitania vix glandem communem superat, quique *Oлива* nuncupatur; initio viridis est, post sublutea, demum sub-nigra, dum maturefcit; in Hispania, etiam Olivæ inveniuntur, ut notat Clusius, finem versus albescentes. Saporem habent acerrimum, & amarum, quidpiam austeri, & ingrati referentem, continentque nucleum, oblongum, & pyriformem, unum tantum semen, aut amygdalamejisdem figuræ referentem. In regionibus calidis, provincialique Meridionalibus arbor hæc colitur in Occitania, Provincia, Italia, & Hispania. Solum siccum, & argillaceum ad Meridionalem, aut Orientalem plagam expositum amat, Junio, & Julio florescit. Olea diutissime perdurat, ejusque lignum pulcherrimum, venulis conspersum, gratique odoris, tam recens, quam siccum, flammam concipit, ponderosum est, magnumque affert proventum, fructus autem diu servatur; Oleum etiam ex eo exprimitus usus vulgarissimi præ ceteris in alimentis. Arbor hæc nec exactam nec negligentem curam exposcit; neglecta enim in regionibus Septentrionalibus vix excresceret, siquæ illuc in hortis aliquando colatur, necesse est, ut a frigoris injuriis probe tutetur nihilominus sero admodum, ac raro florem emittit, & quamvis diligentissime excolatur, florem tantum, exiguumque fructuum numerum progignit. Plures Olivarum species reperiuntur, differuntque figura, colore, magnitudine, succo, soli varietate, aut inventorum nomine, quæ omnia longum esset hic recensere, tamen non adeo magnam inter se distantiam, differentiarum hæc omnes habere solent, ut in Pomis, Pyris, & Prunis observatur. Oleam enim minus natura sua ad varias productiones inclinare compertum est, Oleæ rami quandoque Concordiæ, Amicitia, & Pacis signa fuere, ut hodie Gloria a foliis Lauri indigitatur.

Oleæ plurimum olei, phlegmatis, & salis essentialis largiuntur. Aqua, & sale condiuntur, ut in gratiorem saporem facessant: absque enim hac præparatione amaræ, & asperæ sunt, gustuque ingratisimo ræditæ; prædicta tamen ratione condita, appetitum cient, stomachum roborant, glareasque ejus parietibus infixas discutiunt, expelluntque, hinc etiam quidpiam laxantis præferunt: nunquam denique nocere possunt, si modus in iis serverur.

Magni est usus Olivarum Oleum expressione elicatum, emolliens est, resolvens, temperans, in Pharmacia non minus communiter usurpatum, quam in culinis utilissimum, vel ad acetaria condienda, vel ad pisces, & alia quamplurima alimenta coquenda.

Quod, a specie *Picholines* nuncupata, elicatur, in Provincia, & Italia exulta, ceteris est præferendum, uti odore, ac sapore mitissimum. Et ecce qua paretur ratione. Novembri, & Decembri magna præbe maturarum Olivarum quantitas colligitur, ut major Olei portio eliciatur, antequam enim maturescant succus nimium glutinosus est: per aliquod tempus spatium intra domum obteguntur, qua effervescent, nec non humidas, & aqueas partes dimittant: postea mola colliduntur, & fscinis, e junco, aut palma confectis clausæ, aliæ aliis superstruuntur in torculari. Oleum primo extractum *Oleum Virgine* nuncupatur. Calida Olivæ abluuntur, ac denuo facillime optimum Oleum exprimitur. Postea Olivæ jam depressæ agitantur; denuoque Calida superaffunditur; fortiusque quam antea calcatur torcular, exitque oleum fæcibus onustum, aliisque minus aptum. Oleum facile ab aqua fecernitur; in ea enim supernat; fundum vero petit quædam olei species, a veteribus *Amurca* nuncupata, peculiaribusque usibus donata.

Oleum Virgine non solum pro alimentis, verum etiam pro re Medica ceteris est præferendum; lancinantes colicos, teneismi, & dysentericæ dolores demulcet, aut per os uno, vel duobus cochlearibus cumulatis exhibito, sive cum decoctione emollienti, aut simplici aqua mixto pro clystere ℥ ij. vel iij.

Nonnulli jejuno stomacho carnes cum Oleo assas comedunt, ut venter liberior fiat. In *Ephemeridibus Germanicis Decur. II. anno III. pag. 188.* extat Observatio D. Bernardi Valentini, qui asserit, hominem novissime hernia intestinali laborantem, quæ alvum adstrictam per integras hebdomadas ita efficiebat, ut colica, doloribusque lancinantibus aliquando etiam vexaretur, quæ omnia nonnullis Olei Olivarum unciiis per aliquot sequentes dies ingurgitatis feliciter evanuerunt.

A quibusdam aliis unum, vel duo cochlearia in aquæ tepidæ cyatho deglutuntur, ut blande vomitus provocetur. Schorderius asserit, adeo magnam Olei cum Cerevisia mixti copiam vulneratis propinari in Vvestphalia, ut fudor solo Olei ab ægris recepti odore excitetur. Ad vermes enecandos Oleum quoque usurpat, nec non ad venenorum corrodentium, Arsenici nempe, Auripigmenti, & Mercurii sublimati violentiam obtundendam: adversus postremum præcipue majori dosi exhibendum est, ut apte sufficiat.

Oleum Omphacinum adeo a Veteribus adversus Hæmorrhagias commendatum, juxta ipsos a viridioribus Olivis esciebat, & adhuc Auctores extant, qui naturaliter esse falso aptumant: certissimum enim est, virides Olivæ nihil uspiam præter viscosum, glutinosumque succum præbere; nam principia sulphurea nisi in perfecta maturitate fecerni possunt. Rationi itaque magis consentaneum erit, statuere, Omphacinum oleum artificiale fuisse, ex infusione Smplicium adstringentium in Olivarum Oleo communi.

Quod vero attinet ad externum Olei usum, inter antiquiores est reponendus; tam ad sanitatem tuendam, quam ad eam recuperandam Veteres utebantur. Athletis, priusquam ad luctum accederent, totum corpus inungebatur, ut muscoli flexibiliores, facilioresque ad hoc exercitii genus redderentur; ipsi postea sese in sabulo sicco circumvolvebant, ad Olei calorem (inquit Hippocrates) humiditatemque temperandam, quod una cum sudore in violenta corporis exercitatione mixtum *Strigmenta* efformabat, quæ detergebatur quadam strigillis specie, cujus nobis figuram exhibuit Mercurialis in suo *Traçatu de arte Gymnastica*. Ramenta hæc, sive sordes maximi a Veteribus æstimabantur in pluribus morbis, & a Dioscoride commendantur ad Condylomatha, & Rhagades extirpandas, nec non ad rimulas, fissurasque in mammis, aliisque partibus efformatas claudendas. Plinius asserit, maximum olim fuisse harum.

nuncce sordium proventum. Qui optimum corporis habitum servare cupiebant, post Calidæ balneum, Oleo totum corpus sibi illiniendum obtundeant, ut cutis poris obstructis, nimia perspiratio a balnei calore oborte impediretur, utque muscoli flexibilibus redactis, partium nutritio augetetur.

Nostris hisce diebus hi usus obsoleti omnino sunt, exceptis semicupii ex Oleo ab aliquibus Medicis usurpatis in Colica Nephritica, ut calculi descensus in vesica procuratur, & in arthritide convulsiva, ut nervorum spasmodicæ contractiones auferuntur. D. Lanzoni testatur in *Ephemeridibus Germanicis* balneo Oleo octo dierum spatia repetito, puellam a veribus sanasse, incassum aliis adhibitis remediis. Notum est, Oleo una cum Vino quassato, Balsamum adversus adusiones optimum confici posse, quod etiam *Balsamum Evangelicum*, aut *Samaritanum* nuncupatur. Olei sedimentum *Amurca* vocatum feliciter usurpatur adversus Rheumatismum, & Ischiadem, additurque Spiritus Vini, ut vi magis penetranti polleat.

Oleæ folia adstringentia sunt; iisque nonnulli pro Gargarismo utuntur in Angina.

De Oleis tam simplicibus quam compositis, in Pharmacopœis descriptis hic sermonem neutiquam instituemus; eorum enim virtutes tum ad Plantas in ipsis insulas, quum ad Oleum speciatim sunt referendæ. Veritati ergo consonum erit, asserere Olivarum Oleum præcipuam esse, communemque basim in omnibus Balsami, Unguenti, ac Emplastri speciebus.

Oleum vulgare demum usurpatur in Balsamis, Tranquillo, *Leucatelli*, ac Viridiferculi, in Unguentis, Mundificativo de Aprio dicto, *Basilicon*, Matris, Apostolorum, *Martiato*, & aliis; usurpatur præterea in Emplastris *Diachylon* simplici, Divino, *Diapalma*, de Norimberga, in Tela a *Gaultier &c. Pharnacopœæ Parisiensis*.

Olea minor, *Offic.* Olivæ minores, & Genuenses, & ex Provincia, G. B. P. 472. Olea fructu oblongo minori, *Inst. R. H.* 599. Oliva minor, oblonga, *Bot. Monsp.* G. H. R. *Monsp.* Olea communis sive vulgatiore, *Nonnulli* vulgo, *les Olives picholines*.

Hæc Oleæ species vulgarissima, & exquisitior, a præcedenti non differt, nisi fructu exiliiori: ut enim jam a nobis indicatum fuit, Oleæ fructus plus, minusve crassior est juxta solum, in quo colitur: in Provincia, ac Occitania, non secus ac glans Quercina; in Hispania vero Nuce moschata vulgari crassior est. Superfluum ergo esset ulteriorem hic descriptionem tradere.

Les Picholines ita ab earumdem præparationis inventoris nomine nuncupatæ, Olivæ sunt pluribus locis incisæ, in fermentoso primum lixivio maceratæ, ac in garo postea immisæ; hæ præ ceteris esu delicatiores sunt; incisionibus enim Muria citius penetrante, tota earum substantia, ea facile perfundi potest.

Diversa ex hisce elicitæ Olea, melioris notæ sunt, Oleis Olivarum Hispanicarum. D. Garidelius ait in Provincia mulierculas rusticas aquam Olivarum usurpare ad affectiones Hystericas sedandas; eamque hominibus simili morbo sub morbi Hypochondriaci nomine cognito correptis exhibere; neque pro potu solummodo, verum etiam in clysteribus uti. Dosis pro potu cyathus cumulatus.

B. Olei Oliv. ℥ij. pro Enemate adversus alvum summo opere adstrictam. Vel.
R. Fol. Malvæ, Mercurialis, & Parietariæ ana. Man. j. coque in aquæ ℥ij. ad medias. Colaturæ adde Olei Oliv. ℥ij. pro Enemate.

Potio vermifuga oleosa.

R. Aquæ Portulacæ ℥vj. Confectionis Hyacinthinæ, & Sem. contra ana. 3℔. Syrupi Limon. 3℔. Olei virginis 3j. M. pro potione.

Linimentum contra adusiones.

R. Olei Oliv. opt. ℥. j. Cera virg. 3. ij. coletur cera super cinerarium calidum.

Adde deinde Oleum, & servetur ad usum. Illinientur partes affectæ, charta Cærulea, postea obtegendæ, idque identidem repetetur.

Unguentum adversum easdem.

℞. Olei Oliv. opt. ʒj. ʒ. Cera virg. ʒj. & Vitella Ovorum sub cineribus indurata N. ij. Liqueatur Cera leni igne, adde deinde Oleum, & Vitella Ovorum omnia miscendo, usque dum Unguenti consistentiam acquisiverint, quod ad usum servabitur. Super linteolum eo frigido probe expanso partes adustæ obtegantur, binis de die ad sanationem usque vicibus.

OLIVELLA.

OLIVELLA, *Offic.* Chamelæa tricoccus, C. B. P. 462. J. B. r. 184. *Inst.* R. H. 651. *Raii Hist.* 1710. *Park.* Chamelæa; *Dod. Pempt.* 363. Chamelæa vera; *Camer.* Chamelæa Arabum tricoccus, *Ger.* Mezereon Arabum *Adv. Lobs* vulgo, *Camelie Garoupe Olivier nain, on batard.*

Ei radix est dura, & lignosa, caulesque promit minutos, ramosos, ad altitudinem pedis, pedis cum dimidio, vel duorum pedum, & ultra excrecentes in modum Arbutulæ, foliis Oleæ similibus, ornata, minus vero acutis, exilioribus, magisque nigricantibus. Flores in foliorum alis parvi, lutei, plerumque monopetali, ac trifido enascuntur, quorum subeunt locum fructus tribus nucleis paullulum carnosus constantes, principio virides, & maturescendo rubri, tunica obtecti, sapore amaro, & adurenti: nucleis offei sunt, durissimi, semenque plerumque oblongum ocludunt. Fructus collecti, & aliquo temporis spatio servati, nigricantem acquirunt colorem, & Olivarum more, adipe circumfunduntur. In regionibus calidis excrescit Italia, Provincia, & Occitania, in locis desertis, rudibus, & incultis. Juxta Clusium abundat in Hispaniarum regnis Valentiano, & Arragonensi, perque totam Cataluniam; illic tamen demissior albidiorque est, quam in Gallia Narbonensi, in qua robustior, viridiorque apparet. A Curios in Belgio, & Germania, ac alibi colitur; difficile tamen per Hyemem in regionibus frigidis conservari potest, nisi loco clauso, aut hypocausto custodiat. Aprili floret, quandoque Æstate, atque in magno æstu juxta loci diversitatem. Plerumque fructus Augusto maturescit; ramisque appensus remanet, ut Prunum, & Laureola; Planta hæc quoque semper viridescit. Fructus, folia, & cortex gustu acri, & adurenti prædita sunt.

In se habet plurimum salis essentialis, & fixi, atque olei. Nescimus vero utrum Chamelæa a veteribus usitata una, eademque cum nostrate sit reputanda; hoc dubium maxime videtur. Ab ipsis, ut purgans violentissimum habebatur adeo, ut vi caustica, & mordaci, stomachum & intestina posset exulcerare: Hinc satagebant, ut qualitas hæc corrigeretur, vel maceratione in aceto, vel alio acido, aut infusione ex Vino instituta: a nobis tamen in planta adhuc descripta tanta vis nequitiam invenitur. Joannes Bauhinus asserit juxta exemplar celebris Rondeletii, a quo pluries dum viveret Monspeli usurpabatur, hujusce Extractum ad ʒj. vel ʒij. una cum aliis catharticis hydragogis, in omnibus iis casibus exhibuisse, in quibus temperamenta phlegmatica, & pituitosa purganda esse indicabantur, hujusce enim ope lenissime id obtinetur, nec violento Laureolæ impetu, cui hæc comparatur; addit inde eandem plantam tusam, & Cataplasmatibus forma in pubis regione applicatam, tamquam efficacissimum remedium ad urinas Hydropicorum ciendas, expertum fuisse.

Opiata liquescens Martialis, & aperiens.

℞. Croci Martis aper. ʒʒ. Gummi Ammoniacy, & Myrrhæ ana. ʒj. ʒ. Diagridii Aqu-

Aquilæ albæ, Extracti Chamelææ, & Millepedum p. ana. ʒʒ. Salis Absinth.; & Tamarisci ana. ʒj. Croci Orient., & Cinnamomi ana. ʒij. f.p. & M. cum f. q. fyrupi Cychorii cum Rhabarbaro; exhibeatur ʒj. ʒ. mane jejuno stomacho, nebula obvolvenda, per dies xij., superbibendo cyatham Ptisanæ aperientis.

O N O B R Y C H I S.

ONOBRYCHIS, Offic. Onobrychis foliis viciz, fructu echinato major, floribus dilute rubentibus, C. B. P. 350. *Inst.* R. H. 390. Polygalon Gesneri, J. B. 2. 335. Onobrychis, *Dod. Pempt.* 548. Onobrychis quibuidam flore pallido, vel Polygalon, J. B. *Raji Hist.* 939. Onobrychis vulgaris, *Par.* Onobrychis, sive caput gallinaceum, *Ger.* Caput gallinaceum Belgarum, *Adv. Lob.* Onobrychis, *Dioscor. Plin. & Galen.* Polygala multorum, quibudam Onobrychis, *Lugd. Hist.* Glaux, sive Crista gallinacea, *Quorumd.* vulgo, *Sain Foin* ou *gras Foin*.

Ejus radix longa, mediocriter crassa, dura, lignosa, nonnullis suffulta fibris, extus nigra, intus alba, vivax, plures extollit caules fere semper pedales, erectos, firmos, virides, sub rubros, folii Viciz, aut Galegæ fere similibus, ac exillioribus, in antica sui parte viridibus, postica vero albis, atque villosis, mucronatis, paribus in costâ, uno tantum folio terminata, appensis, gustu amaro, odore leviter bituminoso, floribus leguminosis, spicatis, ex foliorum alis exeuntibus, plerumque rubris, raro albidis, villosis calycibus suffultis, quibus succedunt parvæ siliquæ ad modum cristæ gallinacæ incisæ, rudibusque spiculis inhorrescentes, reniforme semen tegentes, adinstar Lentis crassum, & Fœnu-græco fere simile, suavi, adhuc recens sapore præditum.

Altera quoque Onobrychis species invenitur, a præcedenti, nisi omnium sui partium, excepta siliqua, exilitate distans. Extat etiam Onobrychis Hispanica, cujus flos coloris est ignescentis, aut albi, a curiosis in horris sata. Neque Onobrychis nostra juxta nonnullos cum Medica quandoque etiam Trifolium majus, nuncupata, est confundenda; plantæ enim sunt admodum inter se distantes, quamvis nonnihil simulentur.

Sain-Foin Gallice appellatur, quia potissimum inter omnia Fœnu genera sanissimum est, magis ab animalibus appetitum, nutriens, iisque cito pinguedinem concilians. Ab aliis vero, & præcipue Veteribus scribitur *Saint-Foin*, quasi *Gœnu-sacratum* quis diceret, ob ejusdem excellentiam. Ab omnibus vero receptum est, præta optima esse recensenda, in quibus sata fuerint Onobrychis, Trifolium, & Medica. Onobrychis appetitum conciliat, enutrit, & pinguefacit armenta: quidpiam tamen habet calefacientis, facile ubique excrescit, solo etiam sterili, ac sicco, pro animalium nutrimento feritur; lactis copiam Vaccis, aliisque fœminei sexus bestiis suppeditat, hinc a Gesnero jure, ac merito *Polygalon* nuncupatur. Advertendum est bestiis ægrotantibus, Onobrychim propinandam non esse: exsiccandâ etiam in primis est, iisque exigua quantitate exhibenda; sanguificationem enim in iis adeo adaugere solet, ut si in ea voranda excedant, suffocationis periculum immineat. Semen aptissimum est ad Gallinas enutriendas, ac calefaciendas, ejusque ope ova edunt frequentissime. Præterea Onobrychi satum, quatuor annorum spatio constanter pullulat, & plerumque etiam octo, & decem annorum spatio. Arva etiam inveniuntur, in quibus adeo excrescit, vigetque, ut quatuor, aut sex vicibus in anno excidatur, & ad viginti, & triginta quoque annos perduret. Hoc præterea commodi præstat, ut nullam solo inferat sterilitatem, quin immo arva infœcunda ita pinguescat, ut absque fimi adjumento, apta sint ad segetes, trium annorum integro spatio, celeriter progignendas: Junio, & Julio flores emitit; haud frequenter vero in usum medicum venit.

Olei, salisque essentialis habet plurimum; detergens, aperiens, & diaphoretica est.

Ma.

Magis a Veteribus, quam a Neotericis usurpatam conspicimus; quum enim Plantarum cognitio de die in diem magis excreverit, aliæ Plantæ majori vi præditæ ac easdem indicationes adimplentes facile inventæ fuerunt. Dioscorides, & Galenus ejusdem folia contusa Cataplasmatibus forma ad tumores, & infaliones resolvendas applicabant. Decoctio ejusdem foliorum exsiccatum ex Vino maximum est remedium juxta Plinium adversus Stranguriam. Ad sudorem ciendum ejus succus cum Oleo mixtus aliquando usurpabatur. Nostris diebus hujusce plantæ decoctio in aqua fontis ad easdem indicationes adhibetur largius ægris exhibenda. Observatum fuit, Onobrychim diligenter collectam, & probe exsiccatam, vasisque servatam odore Theæ scatere, & quandoque peritis etiam, pro The viridi exhibitam fuisse, folia enim pari ratione rotundantur, dummodo vix ante floris eruptionem colligantur.

O N O P O R D O N.

Botanici ONOPORDON denominationem duabus Cardui speciebus tribuunt, aliquando a Medicis usurpatis, de quibus hic sermonem instituemus.

Acanthium, Spina alba, *Offic.* Spina alba tomentosa, latifolia, vulgaris, C. B. P. 383. Spina alba sylvestris, *Fuchsio*, J. B. 2. 54. Acanthium vulgare flore porpureo, *Tabern. icon.* 686. Cardus tomentosus, Acanthi folio, vulgaris, *Inst. R. H.* 441. Acanthium vulgare, *Park. Raii Hist.* 313. Acanthicum album, *Ger.* Acanthium, *Matth. Dod.* Cardus alatus, tomentosus, latifolius, vulgaris, *Hist. Oxon.* Cardus Leucanthemus, *Schrod.* Onopordon Athenæi, *Anguill. Gesn. Hort.* Acanthium, Onopordon aliis, *Camerar. Hort.* Acanthion, sive Cardus albus *Brunf.* Cardus sylvestris in rudibus nascens, *Cæsalp.* Onopordon foliis decurrentibus margine spinosis, *Linn. Hort. Cliff.* 393. Spina alba agrorum, Agriocinara, Acantha Lencæ seu Leucacantha, *Nonnull.* vulgo, *Chardon commun*, *grand Chardon aux Asnes*, *Artichaud sauvage*.

Radice est tenera, alba, sub-dulci in planta adhuc adolefcenti, quæ proprietates ætate mutantur, caule efformato, qui ad trium, aut quatuor cubitorum, ad quatuor, scilicet vel quinque usque pedum altitudinem excrefcit, pollice crassior, striatus, cavus, lanugine quadam alba indutus, ac in longum spinosis, sinuosis, eminentibus, aut effusis, ac lanuginosis membranis munitus. Folia cauli continua sunt, manum superantia, lata, sinuosa, eorum extremis parvis spinis horrescentibus, quaquaversum lanugine alba oblecta, exiliora præsertim, antequam caulis perfecte efformetur, Acantho similia. In caulium, & ramulorum apicibus, conspicua locantur capita, plerumque foliaria, depressa, & lata, squammis in mucronem longum acutum, & rigidum terminantibus, atro luteis adinstar foliorum conflata. Capita hæc veluti globulos florum purpureorum, aliquando albescentium superius expansorum, & in habenas incisorum sustinent, qui in semina abeunt striata, rugosa, Cuici feminibus similia, exiliora tamen, coloreque diverso, gustu acri adamarum accedente. In locis rudibus, & in cultis, excrefcit, in viarum, & fossarum, marginibus, juxta sepes, aggeres, & fere ubique: altero anno floret post Junium, ad Augustum usque, radixque perit post seminis maturitatem, ut in plerisque Carduis evenit, qui tamdiu durat, quamdiu semen perfectum est.

Radix a Medicis usurpatur. Donatur virtute, aperitiva, diuretica, carminativa, stomachica, discentienti, & resolventi. A nonnullis etiam in morbis dentium commendatur, ab aliis magni fertur semen adversus Convulsiones, insultusque epilepticos infantum. Juxta Joannem Bahuinum ejus flores vim habent lac coagulandi, ex quo planta *Presura* quoque vocatur.

Cardus Ericephalus; *Offic.* Cardus capite rotundo, tomentoso, C. B. P. 382. *Inst. R. H.* 441. Cardus capite tomentoso, J. B. 3. 57. Cardus Ericephalus; *Dod. Pempt.* 723. Cardus tomentosus, Corona fratrum dictus, *Par. Raii Hist.* 311. Onopordon *Plin. Lugd. Hist.* Acanthium montanum, Cardus montanus echino lanu-

lanugine obducto, Carduus globosus capitulo majore, seu latiore, corona fratrum Herbariorum, *Nonnul.*, vulgo, *Pet d'Asne des Parisiens*.

Radix crassa est, gustu aromatico, neutiquam ingrato, adinstar caulis, & foliorum, excepta medullari substantia alba, sicca, & insipida. Caulem effert lanuginosum, striatum, tricubitalem, & ultra, magno lævium ramorum numero divitum, manibus ægre contrectandum ob foliorum spicula, quæ pedem, aut pedem cum dimidio longa, & arcu sunt, lanugine inferne obducta, superne vero atro-viridia, rudia, ut in Viperina, spiculis longis, rigidis, & acutis referta, & minoribus quamplurimis foliis constantia, quatuor per intervalla quæque locatis, bina scilicet singula in costa, tam in parte antica, quam in postica. Capita crassa, rotunda, squamosa, amara, spiculis vix acuminatis, lanugine alba, delicata, & densa inpersa in apicibus ramorum locantur, flores plurimis staminibus, diversisque coloribus ministrantia, in quorum postica parte pulpa carnosa, & alba invenitur gustus grati, & aromatici, tandem vero abeunt in semina oblonga, lucida, cinerea, striata, mediocriter plana, dulcia, in quadam lanuginis, aut grossipii specie obvoluta. Quum autem caulium capita segregantur, lactiginosus effluit succus. In marginibus viarum, in arvis, pratibusque, in locis elatis, montanis, & incultis excresecit, frequensque occurrit in agro Parisiensi, quamvis præcedenti rarior sit, Julio, & Augusto floret, quandoque serius. Cardus hic aspectu gratissimo semine e capitibus delabente propagatur, satus vero Hyemi adhuc vesticus foliis resistit; caulem vero nisi altero anno emit, quo perit, quum semen ad maturitatem pervenerit. Joannes Bahuius inquit, *Coronam Fratrum* ideo vocari, quia, dum rami eandem altitudinem acquisiverint, suis capitibus onusti, caput in media caulis summitate positum circumdant, ut Monachi plerumque Abbatem, aut Priorem ambiunt.

Aliquem etiam usum Medicum habet Planta hæc. Petrus Borel *Observatione 51. Centurie duodecimæ* nos edocet, Rusticum sanatum fuisse a Nasi Carcinomate, hujusce plantæ succo, & tetrimento sæpius cataplasmatissimis forma applicato, quod ab alio quoque rustico excepit, qui plures sanaverat. D. Tournefortius facultatem hanc ad mammatum Carcinoma usque amplificat. Experimenta ab eo prolata facile comprobari possunt; vulgatissima enim est hæc Cardui species, & nihil fere certi in hac Medicæ artis parte usque adhuc prolatum fuisse scimus, præsertim quum agatur de morbo gravissimo, uti est Cancer fere semper incurabilis reputatus. Rajus asserit, a nonnullis Cardui capita, ante floris eruptionem in aqua decocta, & butyro, ac pipere condita, in mensis ad varietatem usurpari, tamquam Cinara ab ipsis summapere in deliciis habita.

O P H I O G L O S S U M.

OPHIOGLOSSUM, *Offic.* Ophioglossum vulgatum, *C. B. P.* 354. *Inst. R. H.* 548. Ophioglosson, *J. B.* 3. 708. *Dod. Pempt.* 139. *Raii Hist.* 126. *Trag. Ger. Fuchs. Camer. Tabern. Eyss.* Ophioglossum, sive lingua serpentina, *Park. Casalp. Cast. Laureæ Christi*, vel Luciola, *Gesf. Hort.* Ophioglossum, sive Henophyllon, *Lob. icon.* 808. Lingua sive Lingulaca, *Plin.* Lingula vulneraria, *Cord. Hist.* Serpentaria secunda, *Brunf.* Ophioglossum fronde ovata, *Linn. Flor. Suec.* 305. Folium unifolium. Monophyllum, Ophioglossus, Echioglossum, lingua viperina, *Quorund.* vulgo, *Ophioglosse, herbe sans Couture.*

Radicem habet plurimis crassis fibris stipatam, veluti in fasciculum coacervatis, ut in Helleboro, præcipua in solo pingui. Caudam vero emittit manum altam, unicum tantum folium sustinentem, quoquo modo Pyri foliolæ simile, crassius tamen, carnosum, læve, nullatenus nervosum, erectum, quandoque angustum, & oblongum, quandoque latum, & rotundum, gustu subdulci, aliquantula virulenta viscositate commixta. Ex hujusce follii sinu, præsertim qua pedunculo connectitur exit fructus par-

vana

vam depressam linguam referens, sensim in mucronem desinentem, in extremis ad modum limæ denticulatus, & per longum in plures cellulas divisus, quæ seminis loco tenuissimum pulverem occludunt, qui sponte cadit, quando maturus fructus aperitur, vocaturque *lingua serpentis* ob ejusdem fructus extremitatis configurationem. In pratis, paludibus, aliisque humidis, aliquando etiam in montanis, fontibus refertis locis excrescit; in hortis ad umbram translata perdurat, iterumque singulis annis pululat Aprili, aut saltem Majo, vigetque toto Junio; pauloque post omnino flarescit, ac evanescit: ejus radix tamen profunde in terram descendit, ut difficillime evelli possit. Caspar Bahuinus observat, *Ophioglossum* variare, quandoque scilicet folium extollit sinuosum, fructumque communiter simplicem, aut duplicem, aut triplicem. Mentzelius idem adnotavit, præter alias, respectu magnitudinis, varietates. Nonnulli putant, Veteres de hac planta nusquam verba fecisse, aut saltem Botanici probe non videntur inter se consentire, quo sub nomine iis nota fuisset. Frequenter in agro Parisiensi ob oculos versatur in terris humidis. *Ophioglossum* plurimum olei, & phlegmatis, ac parumper salis elargitur. Omnes conveniunt, vulnerarium esse, aut interne, aut externe applicatum. Dodonæus asserit, Joannem Baptistam Sardum, Hernias sanare posse existimasse, pulverem hujusce plantæ usurpando; a Cæsalpino vero, tusa pro Cataplasmate commendatur adversus ulcera. Vulgatior ea utendi modus est. Infuso in optimo Oleo Olivarum per aliquod temporis spatium Soli exposita, & per linteolum expressa. Ita Balsamum utilissimum contra vulnera paratur, eademque dignum æstimatione, ac Oleum Hyperici. Usurpatur etiam Balsamum hoc, in faucium violentis morbis, affectas partes illiniendo, ejusque cochleari ægris exhibitio.

Folia hujusce plantæ in Balsamis *vulnerariis*, & *Oppodeltoch Pharmacopœæ Parisiensis* adhibentur.

O P H R Y S.

OPHRYS seu Bifolium, *Offic.* *Ophrys bifolia*, C.B. P. 87. *Inst. R. H.* 437. *Ger.* *Bifolium majus*, sive *Ophrys major* quibusdam, J.B. 3. 533. *Raii Hist.* 1232. *Pseudo-Orchis Bifolium*, *Dod. Pempt.* 242. *Bifolium sylvestre vulgare*, *Park. Ophris*, *Matth. Fuchs*, *Anguill. Cost.* *Bifolium majus*, *Ophrys*, *Plinii*, *Schvvenck.* *Perfoliata sylvestris mas*, *Brunf.* *Ophrys foliis ovatis*, *Linn. Hort. Cliff.* 429. *Alisma*, *Orchis spuria*, sive *satyrium degener*, *Quorumd.* vulgo, *Double-Feville*.

Radicem habet fibrosam, cinereum, sese undique late expandentem, caulemque unicum emittentem, quandoque pedis dimidium, quandoque pedem unum, & quandoque etiam pedem cum dimidio altum, rotundum, in centro bina solummodo opposita folia nervosa, lata, & Plantaginis vulgaris foliis similia ferentem. Ejus apex ornatur floribus sex bracteis compositis, quarum quinque superiores galeam, sexta vero, sive inferior, quoquo modo humanam figuram repræsentat, colore sub-viridi, aut dilute-viridi, horum florum postea calyx in fructum lanternæ trium laterum æmulum, & semina minutissima, lignorum rasuram æmulantia condentem, immutatur. Radicis gustus amaricans est, nonnihil acris ac viscidit præferens; caulibus vero, foliorumque sapor viscosus est. In agro Parisiensi occurrit, in nemoribus, aliisque humidis, & umbrosis locis excrescit, Majo, Junioque floret, quo potissimum tempore est colligenda. Quamvis autem usum Medicum vulgatissimum neutiquam habeat, tamen ejus radix, & folia usurpantur: adnotandum est *Bifolium* magnitudine varium esse, speciemque alteram *Ophrym trifoliam* nuncupatam a prima in alio non differre, nisi tribus inæqualibus elatis foliis, quorum prima, duo opposita, tertium vero exilius ex alterutrorum connubio progignitur.

Planta hæc plurimum habet phlegmatis, atque olei, salisque parum. Veteres, & Neoterici de ea consentiunt, interque vulnerarias, detergentes, & consolidantes enuntiant. Radice contusa Cataplasma adversus antiquas plagas, & ulcera paratur;

ab aliis tota planta, radices, & folia in optimo Olivarum Oleo infunduntur, & Solaribus radiis subinde exponuntur, optimumque Balsamum conficitur.

O. P. U. L. U. S.

SAMBUCUS aquatica, *Offic.* Sambucus aquatica flore simplici, C. B. P. 564. Sambucus aquatica, J. B. 1. 552. Sambucus palustris, *Dod. Pempt.* 846. Opulus Ruelii, *Infl. R. H.* 607. Sambucus aquatilis, sive palustris, *Ger. Raii Hist.* 1586. Sambucus palustris sive aquatica, *Park. Opulus, Linn. Hort. Cliff.* 109. Lycostaphylos sive uva Lupina, Clinotrochos seu Lectirotaria, Platanus foemina, Obierus sive Opierus, *Quorumd.* vulgo, *Obien ou Opier, Surcou d'eau.*

Ei radix est crassa, firma, alba, caulemque emittit, quinque aut sex cubitos altum, qui deinde crassefcit, manumque adimplet, atque in quamplurimos dividitur ramulos, Sambuco similes, perque intervalla nodosos, tectos cortice lævi, cinereo, medulla fungosa, alba, tenera, ac fragili repleto. Folia lata, angulosa Aceri minoris, & Alifariæ foliis simillima e nodis exeunt. Duobus constant speciebus flores parumper odori, & umbellati; in circumferentia locati; magnitudine, colorisque albi, elegantia prævalent, simulanturque Rosis exilioribus, quinque concamerationibus foramine pistillum recipientes e medio calycis exiens, hi autem flores steriles sunt, nullumque semen relinquunt: Centrum vero occupantes exiliores & sub-lutei sunt, serius explicantur, & pocula quinquifida repræsentant, in quorum centro foramen adest Calycis apicem excipiens, qui tandem in baccam, aliquanto crassiores Sambuci Bacca, mollemque abit, quæ eo magis rubrum acquirit colorem, quo magis maturefcit, gustumque habet austerum, semenque planum, latum, durum, rubrum, ac cordatum. Arbuscula juxta aquas, fluviorumque margines feritur; crescit etiam inter Aloos in pratis humidis, vallibusque umbrosis Italiæ, Germaniæ, Galliæ, Angliæ, & in agro Parisiensi frequens occurrit in locis humidis, & paludosis, Majo floret, baccæ vero Autumno maturationem nanciscuntur, per Hyemem perdurant, pabulumque gratissimum præbent quibusdam avibus, quo facilius aucupantur.

Alia Opuli species invenitur a D. Tournesortio, *Opulus flore globoso*, nuncupata; nisi floribus conglobatis, plerumque albis, adinstar nivis, quandoque vero purpureis a præcedenti distat; vulgo nuncupatur, *Rose des Gueldres, Pas blanc, ou Pain mollet*, inque hortis ornamenti genus est non contemnendum, ita tamen hodie vulgatum, ut quondam exquisitissimum. Hujusce floribus cubilia consperguntur, ob eorum tum odorem, cum elegantiam.

Perme nullo usum Medicum Opulus habet. Nonnulli asserunt, aquam distillatam florum ejusdem urinas ciere, arenulasque depellere. Prevotius asserit, jusculo pingui, in quo ebulliverint Zij. fructus hujusce plantæ cum pauca Absinthii summitatum quantitate, blande vomitum excitari. Dalemchampus in *Historia plantarum Lugdunensium* huic pariter emeticam facultatem largitur: Juxta Cordum baccarum succus Autumno amarus est, & medioeriter dulcis, ac acidus; Verno autem tempore subsequente, magis adstringens efficitur, utpote Hyeme intermedia magis exsiccat.

O. R. C. H. I. S.

Jure ac merito queritur Rajus in ORCHIS historia plurimum obscuritatis, & confusions inveniri, tum ob specierum varietatem, & nonnullarum inter se similitudinem, cum ob generalem nimium, ac imperfectam Botanicorum descriptionem; hinc peritissimorum etiam quorumque studia morantur: Et ratio potissima est, quia figuræ de hisce exhibitæ non satis aptæ sunt, ut specierum omnium differentia a naturæ scrutatoribus distinguantur, charateristica enim quæque earum signa deli-

delineari vix arte possunt, ita ut Œdipode opus esset ad ea divinanda. Quamobrem hac disquisitione instituto nostro non consentanea prætermissa sat erit, asserere inter diversas Orchis species in pratis, nemoribus, collibus, montibus, locis ambrosis, & apricis, siccis, aut humidis enascentes, variisque tempestatibus, Vere scilicet, Æstate, & Autumno flores emittentes, frequentius in usum Medicum eas venire, quæ radices habent bulbosas, & carnosiores, ac præcipue sequentes duas.

Orchis, seu Satyrium, *Offic.* Orchis Morio mas foliis maculatis, C. B. P. 81. *Inst.* R. H. 432. Orchis major tota purpurea; maculoso folio, J. B. 2. 763. Testiculus Morionis mas, *Dod. Pempr.* 236. *Lugd. Hist.* Cynorchis Morio mas, *Taber. icon.* 66. *Germ. emac.* Testiculus primus; *Matth.* Serapius seu Morio maculosus, Testiculus Caninus, *Nonnull.* Testiculus canis mas foliis angustioribus *Fuchs.* vulgo, *Satyron.*

Ejus constatur radix ex duobus tuberculis ferme rotundis, carnosis, Nucis Moschatæ crassitie, quorum alterum plenum, durumque est, alterum vero rugosum, fungosumque, fibris qua crassis stipatum. Ab ea statim sex, aut septem folia, & ultra exeunt longa, mediocriter lata, levia, Liliorum foliis similia, & exiliora, plerumque maculis atro-rubescensibus distincta, aliquando his destituta; caulis vero vix pedem æquat, rotundus, striatus, uno, aut duobus præinctus foliis, atque in sui apice spicam promit floribus constantem adspectu pulcherrimis, purpureis, numerosis, paullisper odoris, centrum sexus albicantibus, nonnullisque paucis atro-purpureis conspersis. Quicumque flos flos inæqualibus constet foliis, quorum quinque superiora sese ineurvando galeam veluti efformant, inferius vero ceteris prævalet magnitudine, ita ut ad instar capitis ortum habens, in caudam, aut cuspidem, ad calcaris modum, acutam desinat. Flores plus, minusve in spica clausi sunt, eorumque calyx in fructum secedit, lanternam trium laterum æmulantem, & semina scobiformia condensentem. Aprili exeunte, & ineunte Majo florescit, inque dumetis, sylvulis, pratisque frequenter occurrit. Facile Orchis hæc nosci, interque ceteras ejusdem generis distinguipotest, ex iis enim quæ sponte inter nos nascuntur, omnium prima florem emittit: apparet etiam in agro Parisiensi, varietatemque exhibet, accidentaliter solum a præcedenti discrepantem, foliis scilicet maculis sub nigris destitutis. D. Vaillant observat, ejusdem folia quandoque decumbere, rotamque super solum efformare, additque, quadraginta tres usque flores in uno tantum caule numerasse.

Orchis latifolia, seu major, *Offic.* Cynorchis militaris major, C. B. P. 81. Orchis strateumatica major, J. B. 2. 758. Orchis militaris major, *Inst.* R. H. 432. Orchis latifolia altera, *Clus.* *Hist.* 267. Orchis strateumatica vel stratiotes major, sive militaris, C. *Gemmæ Lob. icon.* 184. Orchis strateumatica, *Ger. Raii Hist.* 1213. Orchis militaris, sive strateumatica, major, *Park.* Orchis basilica, Testiculus Caninus Major, *Nonnull.*

Ejus radix, ut in præcedenti, binis bulbis carnosis, aliquanto crassioribus, & olivaribus componitur, caulemque emittit pene cubitalem, spicam longam in apice effertentem, pyramidalem, plus, minusve clausam, floribus amplis, aspectu gratis, intus sub-albidis, maculis purpureis in summitatibus distinctis, extus rubicundioribus, odore forti, & ingrato, galeamque referentibus. Folia amplissima sunt, longa simul, atque lata, initio sphaerica, e terra, ut in fere omnibus Orchis speciebus succedit, Novembri pullulenta. Majo floret, & in omnibus agri Parisiensis nemoribus reperitur. Flores hirci odore foetentissimo scatent, coloreque plurimum variant. In hac quoque, uti de alia diximus, testiculis falacibus, alterque turgidus invenitur: singulis enim annis bulbis anni præcedentis flarescit, ejusque loco novissimus apparet.

Aliæ etiam quamplurimæ vulgarissimæ Orchis species, tum radicibus bulbosis, cum ad modum manus adaptatæ efformatis, & *Palma Christi* vocatæ, duobus superadditis commodè substitui possunt: quæcumque vero sint radices usurpandæ, certe seligendæ sunt crassæ, probe enutritæ, compactæ, succulentæ, gustus dulcis, atque viscosi, Vere e terra elicitæ, antequam scilicet caulem emittant. Joannes Bauhinus observavit in

Orchi bulbosa non bulbos indiscriminatim, sed duriores solummodo, succoque pleniores in usum esse revocandum; facilius vero, & rugosior minus aptus videtur. Omnes Orchis species plurimum olei, salisque volatilis elargiuntur; in immenso autem earum numero rari obvio, communiter prædictæ tantum seliguntur, utpote quæ radices habent probe enutritas, & ponderosas. Notum est, nonnullos Alchymistas Paracelsi affectas, proprietates quibusdam plantis tribuisse, ob similitudinem quandam earum partium cum humano corpore, vel cum aliquo hujusce morborum effectu. Bulbi vero, ex quibus radix Orchis conflatur testibus simillimi Philosophorum, & Medicorum tum Veterum, cum Recentiorum, & Alchymistarum vulgaræ opinioni ansam præbuerunt, qua creditur, bulbum ejusdem pleniores, & enutritum ad generationis opus utilem esse, & contra proximum exsuccum, flacidumque contrarium effectum progignere; & hæc fuit Theophrasti, Galeni, & Plinii sententia a posteris omnibus recepta: nihilominus verissimum est, & experientia quotidie comprobatur, Orchium, ejuscumque sit speciei, hisce fictis dotibus præditam non esse, præsertim si bulbi solitarie usurpentur, quum sit extra omnem quæstionem pleraque remedia, tam solida, quam liquida, *Aphrodisiaca*, & *Magnanimitatis* nuncupata, quamplurimis acribus, & aromaticis; uti Pipere, Zingibere, Oleis Cinnamomi, & Caryophyllorum, Muscho, Ambra grisea, aliisque ejusdem naturæ, ad supradictum effectum edendum, simplicibus bulbis Orchis, aptioribus, componi. Quidquid vero a Crollio prolatum fuit in suo Opusculo de *Signatura Plantarum*, & quidquid Alchymistæ post illum ausi sunt asserere, ad opinionem quotidiana experientia repulsam confirmandam, sufficere non videtur, præsertim quum incongruæ tantam auctoritati, & analogiæ penitus erroneæ innitatur. Quomodocumque tamen res se habeat, invaluit usus, bulbos Orchis exsiccati, & in pulverem redigendi, ejus $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{ss}$. in optimi Vini cyato exhibetur ad semen augendum, partesque generationi dicatas corroborandas. In Officinis etiam in promptu est Conserva, quæ iidem in casibus apta censetur a $\mathfrak{z}$ ij. ad $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{ss}$.

Inter vero diversas radices, aut bulbi Orchis præparationes, turior nobis ea videtur, quæ in *Actis Academiæ Scientiarum anni 1740. pag. 96.* reperitur, ejusque inventum debemus *D. Geoffroy* fratri Medici celeberrimi, cujus Operis supplementum aggressi sumus. Cum eruditissimus hic Academicus cognovisset *Salep*, radicem nempe albam, sub rubram, & diaphanam apud Turcas usitatissimam ad vires debilitatas rescindendas, nihil aliud esse quam Orchis speciem, præparationem instituit de hac postrema, præsertim in locis, in quibus Orchis abunde crescit, sequenti ex ipsius verbis decepta ratione.

Recipiendæ sunt radices, aut bulbi Orchis probe enutriti, excorticandi, frigida infundendi per horas aliquot, ac in ejus sufficienti quantitate coquendi, & percolandi, postea vero filo congesti ad aerem exsiccati, aptiori pro hac præparatione tempestate, sicca nempe, & calida: Diaphani sunt, durissimi, frustulis Gummi Tragacanthæ similes: quamdiu libuerit conservantur, dummodo loco sicco repositi sint, dum e contra radices absque hac diligentia paratæ cælo pluvio humectantur, atque mucescunt.

Prædicti bulbi ita parati in pulverem quantumlibet tenuissimum reduci possunt: cujus gr. xxiv. recipiuntur, paulatim ferventi aqua humectantur, qua pulvis omnino liquatur, mucilaginemque efformat, quæ ebullitione cum $\mathfrak{lb}$ j. aquæ fontis dissolvi potest, graviorque reddi, saccharo, melle, aliquo aromate permixto. Pulvis hic etiam cum lacte sociari potest, ægrisque morbis pectoris affectis favet. *D. Geoffroy* observavit, remedium esse temperans, lymphæ acrimoniam contundens, atque in Phthisi Dysenterisique biliosis aptissimum.

℞. Pulv. Rad. Orchis juxta præparationem *D. Geoffroy* $\mathfrak{ss}$. Humectetur paulatim aqua ferventi, dissolvaturque postea in $\mathfrak{lb}$ j. ejusdem aquæ. M. cum $\mathfrak{x}$. q. Lactis Vaccini, & adde $\mathfrak{s}$. q. sacchari ad gratiam. Dividatur in quatuor portiones de

de die exhibendas, convenienti temporis spatio, aut per bidualium dimidium dosis supradictæ in Phthisi pulmonari, & Dysenteria biliola.
 Planta hac nomen mutuatur Electuarium de Satyrio, 3 j. præscribendum ad spiritus excitandos, viresque habentes erigendas, Folii quoque Cosmesticum paratur, cui penitus nullam non secus ac ceteris remediis ex Orchi elicitis, fidem præstamus.

Opiata roborans, & stimulans.

Elect. de Satyrio 3 j. Theriacæ Androm. 3 vj. Sem. Erucæ 3 iij. Trochis. de Vipera, & Boracis ana. 3 ij. Essentiz Ambari liquid. gut. xxx. M. cum s. q. syrupi flor. Mali Aurant. 3 j. nebula obvoluta sero hora somni exhibenda temporis spatio convenienti.

OREOSELINUM.

IN Officinis duæ Apii montani species notæ sunt, Majus, & Minus.
OREOSELINUM, sive Apium montanum, *Offic.* Daucus montanus, Apii folio major, C. B. P. 150. Libanosis altera quorundam, aliis dicta Cervaria nigra, J. B. 3. 165. *Raii Hist.* 413. Oreoselinum Apii folio majus, *Inst. R. H.* 318. Libanotidis alterum genus, *Dod.* Libanotis Theophrasti nigra, *Ger. Tab.* Daucus secundus selinoides *Eob. icon.* 720. Daucus selinoides major, *Park.* Sefeli Peloponesiacum, vel Peloponense, radix Cervina nigra, Saxifragia Venetorum, Elaphobosium nigrum, Ciminum sylvestre latum, Pinastellum, Ocellus Cervi, Pas Porcinus, Pseudocostus, *Nonnull.* vulgo, *Le gran Persil sauvage, ou de Montagne.*

Radices habet plurimas crinito capiti, ut in Meo, appensas, longas, & auricularis digiti crassitie, sese in terram expandentes, extus sub-nigras, intus albas, succo mucilaginoso sætas, gustu resinoso, aromatico, & grato ad Pastinacam accedente, substantia teneriuscula; Caulem vero emittunt ferulaceum ad quatuor, vel quinque pedum altitudinem, striatum, alisque divisum. Folia tam e radice, cum e caule exstantia magna sunt, ampla, Apio Macedonico similia, & compactiora, lævia, colore sub-cæruleo, denticulata, longis caudis appensa, gustu radice dulciori. Umbellis magnis in caulis, & ramorum apice flores efferuntur parvi, sub-albicantes, ad purpureum accedentes, antequam expandantur, quinque petalis rosaceis constantes; horum locum nonnulla semina subeunt bina simul juncta, lata, ovalia, plana, dorso striato, folliculo membranoso, sub-rubro clausa, Pastinacæ domesticæ semen æmulantia. In locis montanis inter pascua planta hæc excrescit, & abunde Fontisbella-quei in agro, aliisque quamplurimis Galliæ in locis parumper eminentibus, & sabulosis reperitur. Semen, & radices in usum Medicum veniunt, ut in sequenti.

Oreoselinum, sive Apium montanum minus, *Offic.* Apium montanum nigrum, C. B. P. 153. J. B. 3. 104. *Raii Hist.* 413. Oreoselinum, sive Veelgutta, *Dod. pempt.* 696. Oreoselinum Apii folii minus, *Inst. R. H.* 318. Apium montanum vulgatius, & Apium montanum Parisiense, *Park.* Selinum foliis ovato-acutis acute ferratis & incis, *Linn. Hort. Cliff.* 92. Polycetum Cordi, Polymantum Gesneri, Valdebona Italicum; Oreoselinon nigrum; Agriofelinon, sive Apium Sylvaticum; Montapium nigrum; Multibona, *Nonnull.*

Radicem habet satis crassam, mollem, crinitam in parte superiori, extus, intusque albam, carnosam, vivacem, gustu acri, ad amarum accedente, & parumper ingrato, succo lactiginoso, viscoso, & resinoso sætam. Caulem emittit cubitalem, & ultra mediocriter crassum, firmum, striatum, nodosum per intervalla, sub-rubrum, & ramosum. Folia in solo expanduntur Apio hortensi similia, nigriora, & compactiora, satis acria, & amara, pedunculo membranaceo ad purpureum acceden-

te, odore parum aromatico, & vinoso, caulem amplectentia. Caulibus, ramisque summis flores locantur albi, umbellati, nonnihil ampli semina foliis acriora post se relinquentes plana, atque lata, semiotunda, ante maturitatem plus, minuseve rubra, & quandoque viridia. Montana, & sabulosa loca diligit; atque in agro Parisiensi reperitur, & præcipue in *Monte Valerien*; Julio, & Augusto floret, quandoque etiam ferius, uti Apium montanum majus.

Oreoselinum plurimum salis essentialis, atque olei continet. Semen gustum habet acrem, & aromaticum, usurpaturque, uti radix, adversus Calculos, Icterus, & ad obstructions Hepatis, ac Lienis resolvendas, & urinas, mensesque ciendos. Radix mansa dentium dolores mitigat, salivam excitat, tormina demulcet, visus aciem acuit, plurimosque alios optimos effectus progignit. Juxta Cordum ejus lactiginosus liquor præ ceteris Plantæ partibus efficacior est, folia enim debiliora sunt, & flores medium inter folia, & radicem locum tenent.

ORIGANUM.

Inter plures *ORIGANI* species a Botanicis cognitæ, binæ sequentes tantum in Officinis inveniuntur, nempe *Origanum vulgare*, & *Origanum minus*.

Origanum vulgare, *Offic.* *Origanum sylvestre*, *Cunilia bubula* Plinii, C.B.P. 223. *Inst.* R.H. 198. *Origanum vulgare spontaneum*, J.B. 2. 236. *Raii Hist.* 539. *Origanum sylvestre*, *Dad. Pempt.* 285. *Origanum Anglicum*, *Ger. Majorana sylvestris*, *Park. Agrioriganum*, sive *Onitis major*, *Lob. icon.* 492. *Origanum Italicum*, *Cesalp. Origanum foliis ovatis*, spicis laxis erectis, confertis, paniculatis, *Linn. Hort. Cliff.* 305. *Origanum Onites*, *Tragoriganum*, *Penaces Heracleum*, sive *Origanum Heracleoticum sylvestre*, *Nonnull.* vulgo, *Origan commun.*

Radicibus donatur minutis, lignosis, fibrosis, oblique in terra concisis, quæ plures emittunt caules duos, quadratos, villosos ad duorum, vel trium pedum altitudinem. E caulium nodis, folia invicem opposita ortum trahunt; quorum majora Calaminthæ vulgari, exilliora vero Majoranæ simulantur, villosa quoque, ac odora sunt, gustu acri aromatico. Flores umbellati, in caulium apicibus et spicis gracilibus, & squammosis fasciculos efformantibus exeunt; horum unusquisque labiatus vertice binis labiis distincto, roseus aut ex albedo-ruber, in semen abit minutissimum, fere rotundum, capsula oblonga e floris calyce proveniente conclusum. Planta hæc non in regionibus calidis solum, verum etiam in frigidis crescit, Germania nempe, Anglia, & Gallia. In agro Parisiensi, in locis campestribus, montanis, siccis, & apricis, in dumetis, & juxta sepes luxuriat. In collibus præcipue, & montibus colitur, ex quibus nomen mutuatur; Æstate floret; Ceterum *Origanum vulgare* plurimum variat foliis, ac floribus. Tragus observat, ejus flores trium esse specierum, nempe saturate-rubros, albo-rubros, demum albos. Nulli putant, *Origanum Hispanicum*, & *Italum* nostro esse præferendum; est autem adeo vulgare sit, ac sponte ubique crescat, idem de sequenti dici non potest.

Origanum minus, *Offic.* *Origanum sylvestre*, humile, C.B.P. 223. *Inst.* R.H. 199. *Raii Hist.* 539. *Origanum repens*, villosum, *Aurelianensium*, *Hort. Reg. Par.* *Agrioriganum*, sive *Origanum sylvestre minus*, *Majorana sylvestris minor* *Nonnull.*

Radice est lignosa, subrubra, fibrosa, exilemque emittit caulem, plerumque unicum, rotundum sub rubrum, satis rudem, sex, aut septem pollices altum, cujus apex in plures dividitur ramulos, umbellatos flores cæruleo, & purpureo colore conspersos; ceterum præcedentibus similes, sustinentes, instructosque oppositis foliis, exiguis, oblongis, villosis, parum compatis, frequentius inordinate dispositis, quæ præcipue superiorem caulis, & ramulorum partem circumdant, odoris aromatici, & suavis, uti *Origanum vulgare*. Floribus semina præsto sunt minuta, rotunda, grati odoris, gustul-

gustusque acris. Raro admodum occurrit planta hæc, tamen abunde crescit in nemoribus Aurelianensibus, & alibi. Præcedenti substitui potest, eodemque tempore flores edit.

Origanum acre est, aromaticum, detergens, vixque chartam cæruleam rubro inficit colore; hinc conjicere possumus, plantam hanc sale volatili aromatico oleoso, intime acidis nequitiam destituta, fœtam esse, dum e contra in Sale volatili oleoso artificiali, acidum salis Ammoniaci a sale Tartari irretitum fuit; Præterea Origanum quamplurimis terrestribus particulis inficitur. Planta hæc diuretica, & dia-phoretica est, ad provocandos menses aptissima. Ad modum Theæ in Asthmate, Tussique violenta, quæ a causa, ut ajunt calida ortum non ducat, usurpatur. Fœliorum, & florum in umbra exsiccatorum pulvis cephalicus est, & ad modum Tabaci usurpatus e naribus copiosas seriositates expellit. Eorundem florum infusio cum successu exhibetur in mensium, & urinarum suppressione.

Tamquam optimum Stomachium quoque reputatur planta hæc, ejus enim Aqua distillata, Oleum essentiale, Syrupus, & Conserva magnum auxilium indigestionibus, ructibus acerbis, flatibusque præbere solent. Oleum distillatum Origani optimum est adversus dentium dolores a carie obortos; dentium foramen gossipio hocce Oleo saturato est obturandum, dolorque statim cessabit. Olea Thymi, Saturjæ sativæ, & Caryophyllorum aromat. eundem effectum gignunt; Etmullerus parum Camphoræ addit, quæ hujusce remedii energiam mirum in modum adauget.

Externe in Pediluviiis, & Embroche planta hæc usurpatur adversus Vapores, Chlo-rosim, Paralyism, & Rheumaticos affectus a causa frigida obortos, cerebri Cathar-ros, collique Rheumaticam affectionem communiter *Torticolum* appellatam; ad ignem quoque Origanum exsiccatur, calidumque linteolo obvolvitur, eoque caput, aut collum, tegitur.

Quandoque etiam Majoranæ substitui potest, iidem enim pollet facultatibus. Origani folia usurpantur in Aqua Generali, & Syrupo Artemisiæ; summitates vero floridæ in Aqua Vulneraria, pulvere *Chalybis*, & in Oleo catulorum; flores autem in Syrupo Stæchados, plantaque integra in Electuario Baccarum Lauri *Pharmacopœe Parisiensis*.

Fomentum contra Paralyism.

℞. Summit. Orig., Lavend., Absinth., Thymi, Salviæ, Hyssopi, & Roris marini ana. Man. ℥. superaffunde ℔ iij. ferventis aquæ, ac Vale cooperto infusum relinquitur, postea effectiva pars calide abluatur, tetrimentumque Cataplasmatidis forma applicetur, quod juxta exigentiam repetetur.

ORNITHOPODIUM.

ORNITHOPODIUM, seu Pes Avis, *Offic.* Ornithopodium majus, C. B. P. 350. *Inst.* R. H. 400. Ornithopodium flore flavescente, J. B. 2. 350. Ornithopodium, *Dod.* *Pempt.* 544. Ornithopodium radice nodosa, *Par. Raii Hist.* 931. Ornithopodium tuberosum Dalemchampii, *Lugd. Hist.* Polygala, *Gesn. Hort.* Ornithopus, *Linn.* Herniaria, *Quorund.* vulgo *Ornithopode*.

Ei radix est parva, alba, simplex, fibrosa, crinita, quibusdam parvis globulis, aut tuberculis sociata, plures etiam minutos ejicit caules satis exiles, debiles, ramolos, fere in terram stratos, semipedales, & ultra in solo pingui, rotundos, & villosos. Folia Lentis foliis exiliora, invicem opposita eadem in costa, cujus extremum uno tantum folio occupatur. Flores exiles quoque sunt, leguminosi, plures ad umbellæ modum simul conjuncti in ramulorum summitate, brevibus pedunculis, coloris lutei, purpureo, atque albo permixti, calyx vero corniculum denticulatum

repræsentat. Hi tandem abeunt in totidem siliquas planas, falcatas, & in vertice reflexas, quæ singulæ, quinque, sex, aut septem portionibus cuicumque extremo apensis scatent, & mucronata ungula terminantur; hæc siliquæ bine aut tres una apiscuntur, ad instar pedum avium dispositæ, a quibus Plantæ denominatio oborta fuit. In unaquaque siliquæ portiuncula semen reperitur minutum, fere rotundum, Napi. aut Rapæ semini simile. Planta hæc Æstate floret communiter Junio, & in arvis tum ante, cum post messim excrefcit, inque locis siccis, incultis, fabulosis, collibus, pratis aridis, & apricis, secus vias, & in agro Parisiensi occurrit. Rajus observat a Botanicis ex una solummodo tres Plantas de ea effectas fuisse.

Habet plurimum salis, atque olei; integra planta interne usurpata aperiens, & diuretica est; ejus decoctio ex aqua fontis, aut pulvis ʒj. in Vini albi cyatho infusus mane jejuno stomacho, ad attenuandos, pellendosque calculos, glareasque in renibus, & vesica stapulantes pluries exhibetur. Externe etiam tusa Cataplasmatibus forma in Herniis usurpatur.

O R O B U S.

OROBUS, *Offic.* Orobus siliquis articulatis, semine majore, C. B. P. 346. Orobus five Ervum multis, J. B. 2. 321. *Raii Hist. Matth.* 915. Ervum verum, *Camer. Hort. Inst.* R. H. 398. Mochus, five Cicer sativum, *Dod. Pempt.* 524. Orobus receptus herbariorum *Ger.* Orobus vulgaris herbariorum, *Par.* Orobus verus seu genuinus creditus, *Pisum Columbinum*, *Nonnull.* vulgo, *Orobe*, *Ers.* ou *Eres*.

Ei radix est minuta, delicata, sub-albida, quæ plures caules vix pedales, debiles, angulosos, læves, ramisque solum versus late sese expandentibus stipatos emittit. Folia Lentis foliis similia sunt, æquali ordine juxta costam disposita. Ex foliorum alis, ut in aliis hujusce generis plantis, pedunculi exeunt vertice ornato floribus solitariis, aut binis, leguminosis, exilibus, aliquantulum tamen Lentis flores superantibus, purpureis, quandoque albidis, lineisque purpureo-cæruleis, & calycibus ungulam denticulatam referentibus, donatis. Hisce præsto sunt siliquæ pollicem longæ, minutæ, pendentes articulatæ in utroque latere, per maturitatem sub-albidæ, seminibus fætæ semi rotundis, pisicis exilioribus, atro-rubris, gustuque leguminoso, fere amaro, nec ingrato. Planta hæc in quamplurimis Galliæ provinciis in arvis feritur pro animalium nutrimento, sponte quoque inter segetes. In Hispania, & Italia crefcit; Aprili, Majo, & Junio floret, semenque Julio maturefcit, quod gratissimum est columbis a quo etiam mirum in modum multiplicantur. Orobus in solo sterili, levi, & fabuloso feritur. Minor vero species communiter, *Orobus Candia*, vocata, varietas est prædicti juxta sententiam Joannis Bahuini, Parkison, & Raii. Alia quoque Orobi species invenitur, in nemoribus excrefcens, minus tamen, Orobo officinarum, in pretio habita.

Semen tantum ex hac planta in usum Medicum venit, estque resolvens, detergens, ac aperiens. Medici Veteres hocce in pulverem redactum, & cum Melle mixtum in Asthmate humido, ad expectorationem juvandam exhibebant: panis etiam ex eo sterilitatis tempore confectus fuit, gustus tamen insipidi, & fere nullius nutrimenti. Nostris diebus semen hoc inter quatuor resolventes farinas in Chirurgia adeo communiter usurpata, connumeratur; hic autem præcipuus est ejusdem usus.

Ingreffitur autem prædicta farina in pulvere *Diaprasio Nicolai Alexandrini*, *Electuario Justini* & *Trochiscis scilliticis Pharmacopœæ Parisiensis*.

Cataplasma Resolvens.

R. Far. Orobi, Fabæ, Hordei, & Lupini ana. ʒjv. coquantur in q. s. Lactis ad Cataplasmatibus consistentiam.

Cata-

Cataplasma adversus Ani procidentiam.

℞. Rad. Consolidæ Maj. tus., & Farinæ Orbi ana. p. æ. Coque in q. s. Vini nigri optimi, aut aquæ fabror. ferrariorum ad Cataplasmatidis consistentiam, quod repetetur juxta exigentiam.

O R Y Z A.

ORYZA, Ofic. *Oryza Italica*, C. B. P. 24. *Oryza*, L. B. 2. 451. *Matth. Ger. Park Raii Hist.* 1246. *Inst. R. H.* 514. *Oryza peregrina*, *Trag.* *Hordeum Galaticum Columellæ*, *Hermoll. Ruell. Amat. Tabern.* *Hordeum Siciliense*, *Oryzon peregrinum*, *Rizum* seu *Rizum*, *Nonnul.* vulgo, *Ryz*, *Ris*.

Radice[m] habet radici Triticeæ similem, quæ caules, sive culmos propellit cava, Triticeis, aut Hordeaceis crassiores, & firmiores, per intervalla nodosos, ad trium, vel quatuor pedum altitudinem. Folia oblonga sunt adinstar foliorum Arundinis, carinosa, folia Porri æquantia. Flores in summitibus nascuntur purpurei, paniculosque efformant, ut flores Milii, & Panici; horumque locum subeunt semina oblonga, & fere ovalia, alba, diaphana, dura, quæque capsula lutea, rudi, cava, angulosa, ac villosa, conclusa arista armata, & alternatim in utroque latere juxta ramos disposita sunt. Planta hæc in regionibus calidis, locisque humidis, & paludosis colitur; ejusque grana præcipue rei alimentariæ, nonnumquam etiam Medicæ inserviunt. Nobis sicca ex Indiis Orientalibus, Italia, & Hispania, aliisque quamplurimis regionibus adferuntur. *Oryza* præcipuum est totius Orientis nutrimentum, atque illic in Græciam, & Italiam primum delata fuit. Adeo humiditate delectatur, ut in ipsa aqua exerceat. In insula Ceylan in usu sunt receptacula quædam pro aquarum illuvie, a qua ita perpetuo terra, sua sponte pinguis, emollitur, & mundatur, ut aqua usque ad Mellorum genua pertingat. *Porta* asserit, magnam *Oryzæ* copiam in planis humidis agri Salernitani colligi, eo quod incolæ agrum ipsum, mediantibus canalibus, & colliculis e vicinis rivis, ac fluvii derivantibus, frequenter juxta exigentiam irrigant; aliter aut *Oryza* ad incrementum non perduceretur, aut grana non emitteret; ita ut mirum profecto sit, granum adeo exsuccum, solum humidum exposcere; nec non in paludibus, fegetem gustus adeo exquisiti, & nutrimenti adeo sani, & incrassantis, progigni. Radium Solis vi maturescit, ac nisi exeunte Autumnali Æquinoctio messis colligitur; & ecce in promptu potissima ratio cur in regionibus Septemtrionalibus, quamvis humidioribus, non exerceat, quia scilicet frigidissimæ sunt. *Oryzæ* farina optimus panis confici potest; ac non modo loco panis in Indiis sed diversimode etiam usurpatur. Indi namque, non solum placentas, & pulmenta ex ea conficiunt, verum etiam potus genus quoddam, aut liquorem vinosum, qui *Arak* aut *Aracle* appellatur, ab iis saccharo, diversisque aromatibus saturatum; narratur autem hoc potus genere gentes illas facilius, quam Vino generosiori inebriari. Levis *Oryzæ* decoctio in aqua, basis aut vehiculum est apud ipsos usitatissimum plurimorum Medicamentorum. Vulgatissima est opinio, *Oryzam* pinguefaciendi vim habere; hinc Matronæ graces eam frequenter usurpant, præsertim una cum lacte, ac plurimo saccharo; quæ sane consuetudo a veteribus Medicis reprobatur, *Oryza* enim ab ipsis inter alimenta levissimæ substantiæ, difficilisque digestionis dinumerabatur; Nos tamen contrarium censemus, & facilius vulgari opinioni subscribimus, neque audemus quotidianum nutrimentum a tam diversis nationibus usitatum, atque a sæculorum consuetudine comprobatum damnare. Concedimus solum, *Oryzam* aliquantisper constipantem esse, quæ de causa utiliter variis in morbis, aliis adstringentibus sociata usurpatur.

Oryza plurimum olei, & mediocrem salis essentialis, portionem continet; temperans

perans est, incrassans, nonnihil flatulenta, stomacho gravis, ejusque frequentī abusu obstructiones progigni facile possunt. In alimentarium non minus, quam in medicamentarium ulum venit; pro alimento familiares, selectioresque præ aliis sunt sequentes præparationes.

Globus stanneus vertice perforato, & ad tres, aut quatuor & ultra Oryzæ uncias excipiendas aptus, probeque intus, extusque mundatus recipitur, ac in eo una aut duæ, solummodo Oryzæ uncia infunduntur (coctura enim excrescit) atque in cacabo, in quo jusculum conficitur duobus post despumationem horis, globus infunditur, postquam vero ad justam cocturam, & consistentiam Oryza pervenerit, statim retrahitur. Album vero colorem, neque ingratum saporem jusculo conciliat.

Oryza etiam communiter minutalibus superaffunditur, aliquando etiam solitarie in jusculo optimo decocta comeditur, addique potest pugillus salis, & Cinnamomi parum, aut cochlear aliquod Restaurantis, ut ajunt, aut jus vitulinum, ut gratior, magisque nutriens reddatur.

Limpidi jusculi forma Oryza quoque redigi potest, uncias duas supradictas Oryzæ concoctæ cochleari contundendo, inque jusculo denuo lento igne ebullitioni commitendo, addendoque frustula corticis Citri, cum pug. Nucis moschatæ rasæ ad gratiam. Coctura vere Oryzæ supradicto stanneo globo, hoc præstat commodi, quod scilicet albissima reddatur, exquisitiorem gustum semper acquirat, nec unquam fumi odore scateat, aut ustuletur. B. M. enim opus omne conficitur: defectu autem globuli stannei, in quolibet alio vase Oryza concoqui potest, dummodo satis sit depletum, ut facilius concitationem ebullitionem subeat, absque effusionis metu.

Conficitur quoque Cremor Oryzæ ℥ij. in pulverem in mortario marmoreo redactis, atque postea in ℥ij. aquæ fontis decoctis, usque dum clare ebulliat liquor, qui calidus per cribrum setaceum trahitur forti expressione, atque in vase Faentino servatur. Dein jusculo simplici calido cochlear j, aut ij. hujusce Cremoris Oryzæ ad gelatinæ modum consistentis juxta exigentiam infunduntur.

Hæ sunt præ ceteris Oryzæ, tamquam alimenti, præparationes; quod vero ad usus Medicos spectat, primum hæmorrhagiis nimium debilitatis, mulieribus, excedentibus evacuationibus, confidatis, hæmoptoycis, hædicisque convenit. Fere nulla, ad sanguinis acrimoniam temperandam, eumque demulcendum, atque incrassandum, Oryza, aptiora, remedia reperiuntur. Ejusdem cochleari ℥j. in ℥ij. aquæ ebullito, per horæ quadrantem, ac exigua Sacchari, aut Cinnamomi quantitate permixta, ægris optimus potus exhibetur, vocaturque *Aqua Oryzæ*, atque magnæ est utilitatis in omnibus ventris fluxibus, irritatione, febrique lenta sociatis. Oryza quoque probasi aliquando in Emulsionibus loco aquæ Hordei usurpatur; ejusdem cochlear j. vel ij. infunduntur in jusculis humectantibus, & refrigerantibus, præterea jacula, aliæque præparationes, tum ad convalescentium nutritionem, quum ad remedia in morbis longis apta, attinentes, Oryza conficiuntur; usurpatur denique in decoctione perorali, & adstringenti *Pharmacopœa Parisiensis*.

Prisana adstringens.

℞. Oryzæ mund. ac lotæ ℥℥. Aquæ fontis ℥iiij. Ras. C. C. nodulo inclusæ ℥℥. Coque ad quartæ partis consumptionem: dein Vas igne abjiciatur, & statim infunde Rad. Consolidæ maj. ℥j., & Glycyrrhizæ in fila evulsæ ℥ij. Post semihoram coletur, ferveturque pro potu ordinario.

Emulsi adstringens in Diarrhæis calore, & irritatione sociatis.

℞. Semin. quat. frigid. maj. ℥iiij. Amygd. dulces excoctas N. vj. Contunde in mortario marmoreo, & paulatim ℥j. de coctionis Oryzæ superaffunde. Linteolo
filtri.

filtratur, atque ꝯj. Syrupi Consolid. maj.edulcoretur. Pro tribus dosibus de die exhibendis; in morbis supradictis conveniet.

Jusculum Pulli pectorale.

B. Pullum gallinac. mundatum, in quo seminum quatuor frigid. maj., & Oryzæ ana. ꝯj. & Sacchari tenuiss. ꝯij. injiciantur. Coque lento igne in aquæ lbvj. ad medias, postea coletur levi expressione.

Jusculum hoc refrigerat, temperat, delicatulis, irritatione, & ardore in Thoracis regione, nec non agitationibus, insomniisque seralibus vexatis utilissimum reputatur.

O X Y C O C C U S.

Oxycoccus, *Offic.* Vitis Idæa palustris, C. B. P. 471. Oxycoccus, sive Vaccinia palustris, J. B. r. 525. *Inf.* R. H. 655. Vaccinia palustris, *Dod. Pempt.* 770. *Ger. Park. Rari Hist.* 685. Acinaria palustris, *Gesn. Hort.* Vaccinium ramis filiformibus repentibus, foliis ovatis perennantibus, *Linn. Flor. Lapp.* III. Oxycoccus sive Oxycoccon, Granum acidum, vitis palustris, acini palustres, serpillum acinarium, Rosmarinus palustris, Vitis idæa palustribus locis nascens, Poterium, Vaccinium palustre, *Quorumd.* vulgo, *Canneberge*, *Cousines des Marais*.

Et radix est exilis, repens, sub-rubra, crinitis fibris stipata, plurimosque tollit caules longos, minutos, fibrosos, atro-rubros in terram stratos, lateque sese expandentes, foliis ornatos, Serpyllo similibus, aliquando etiam exilioribus superne viridibus, inferne vero cinereo-viridibus, lævibus, plerumque marginibus reflexis, pedunculis adeo brevibus, ut immediate cauli appensa videantur, in quo alternatim disponuntur. Flores in ramulorum apicibus, solitarii, aut bini, pedunculo digitum longo, & tenerimo appensu enascuntur, quorum quisque in quatuor acuminatas reflexas, & purpureas, partes dividitur, pluribus staminibus luteis in centro positis, pistillo junctis, simulque quoddam acutum veluti corpus efformantibus. Florum locum subeunt deinde baccæ pene sphaericæ, aut ovales, sub-rubra, aut luteo-subvirides, parvis punctis rubris circumspersæ, umbilico purpureo cruciformi ornata, gustus acris, aut acetosi, atque in quatuor exiguas cavitates, minutissima semina occultentes, aut super terram, adinstar caulium, repentes, & quandoque etiam sub Musco abditæ. In locis humidis, paludosis, umbrosis, sterilibus, montibus, & vallibus, ex quibus fontes derivant, ac stagnant, in sylvis demum cœnosis, & muscosis excrevit, floretque Maio, & Junio, fructusque ad maturitatem Julio, & Augusto perducitur. Verum juxta Dodonæum baccæ Autumno tantum maturescunt, abditæque remanent sub nive Hyemis tempore, ac Vere a pueris, & pastoribus pulpa, aut carne molli repletæ colliguntur, & innoxie comeduntur. Rajus de hac planta differendo observavit, *Vaccinium* incongrue vocari, eo quia Veteres nomen hoc ipsum Hyacintho tribuerunt. D. Linnæus asserit, Aurifices baccis hujusce plantæ ubi ad albedinem argento conciliandam, idem quoque ab omnibus acidis obtineri potest. In Normandia prope Officinas occurrit.

Oxycoccus plurimum salis essentialis, atque olei continet. Fructus vero refrigerant, detergunt, & adstringunt, quod etiam eorum sapor acidus, & nonnihil adstringens innuere videtur: Humor æstus a bile acris, & adurentis obortum sedant, hinc cum successu exhibetur eorum decoctio in febribus ardentibus, & malignis; ventris quoque fluxum sistunt, stomachum, & intestina roborant, appetitum revocant, dysenterias sistunt, utilesque deprehenduntur in Hæmorrhagiis ab humorum acredine, aut sanguinis solutione provenientes. Folia, & flores eosdem in usus veniunt, easdemque adimplent indicationes. E baccis maturis succus exprimitur, qui saccharo mixtus

tus Rob constituit, ac in julapiis refrigerantibus usurpatur, aut ad humorum malignitatem auferendam, aut ad calorem nimium in ardentibus febribus compescendum; virtute enim cardiaca, & alexipharmaca donantur.

B. Flor. Oxycocci ad umbram exsic. pug. ij. Infundantur per semihoram, addeque colaturæ Syrup. Berberis ʒj. pro pitana in diarrhæa biliosa exhibenda.

B. Rosar. rub. exsic., & Balanstior, ana. ʒij. superaffundantur lb ij. aquæ Plantaginis. Maceretur in cinerario calido per horas quatuor, solvanturque deinde in colatura Rob Oxycocci ʒvj. Aegro ʒiv. hujusce liquoris, tertia quaque hora, exhibeantur in sanguinis screatu, aliisque hæmorrhagiis.

P Æ O N I A.

Inter plures PÆONIÆ species a Botanicis cognitæ sequentes duæ tantum in usum Medicum veniunt, nempe Pæonia mas, & Fœmina.

Pæonia mas, *Offic.* Pæonia folio nigricante, splendido, quæ mas, C. B. P. 323. J. B. 3. 492. Pæonia mas *Dod. Pempt. 194. Ger. Par. Raii Hist. 693.* Pæonia mas foliis nucis, *Gesn. Hort.* Pæonia pulchrior, sive nobilior, Menion, Selenion sive Herba Lunaris, Selenogonon, Theodonion, Glyciside seu Dulcisida, Pentrobon, Orobelum, Orobax, Hæmagogon, Pæside, Aglaophotis, Rosa Benedicta, Sancta Regia, Herba Casta, *Nonnull. vulgo, Pivoine Male.*

Ejus radix Napi formam habet, pollicem crassa, & ultra, in terram alte reposita, erecta, quandoque in plures divisiones distincta, externe sub-rubra, intus alba. Ex ea caules exurgunt ad duorum, vel trium pedum altitudinem, sub rubri in nonnullos ramulos divisi. Folia lata sunt, quamplurimis aliis composita foliis, Nucis foliis fere similia, latiora, & compactiora, atro-viridia, aut saturate-viridia, lucentia, quadam lanugine inferne oblecta, longisque pedunculis sub-rubris appensa.

In caulium summitatibus flores magni, lati, rosaceis pluribus foliis aliquando purpureis, aliquando vero roseis enascuntur, calyceque quinquepetalo sustinentur, pluribus staminibus purpureis, extremitatibus croceis. Hi tandem abeunt in fructus, qui pluribus cornubus albis, villosis, lucentibus, ac introrsum dehiscentibus conflati maturefciendo aperiuntur, exhibentque elegantem quidem processum seminibus compositum crassis, semitotundis, initio rubri, granisque Mali Punici similibus, dein atro-cæruleis, demum nigris. Præcocior, rarior, pretiosiorque est Planta hæc sequenti, a qua facile distinguitur foliis, ac radice diversa, nec non floribus duplicibus, qui in altera simplices sunt. Ineunte Majo florescit, floresque cito decumbunt. Gesnero relatum fuit in Monte quodam Sveciæ repertam fuisse; Joannes vero Bauhinus inquit, fativam solummodo in hortis observasse. Pæonia mas non minoribus effertur laudibus a Galeno, quam Brasica a Catone. A Veteribus, & Neotericis ob ejus magnas, innumerasque facultates celebrata magnopere fuit; oportebat autem pro ea e terra elicienda opportuniorem tempestatem probe adnotare, ab uno enim una Constellatio, ab altero alia aptissima prædicabatur: Juxta Lobellium Caniculare tempus aptius est. Si Vere seratur, plerumque anno integro in terra latet, at postea singulis annis foliorum divisionibus adaugetur.

Pæonia fœmina, *Offic.* Pæonia communis vel fœmina, C. B. P. 323. *Inst. R. H. 274.* Pæonia fœmina vulgarior, J. B. 3. 492. Pæonia fœmina altera, *Dod. Pempt. 195.* Pæonia fœmina, *Fuchs. Gesn. Hort. Lob. Ger. Raii Hist. 694.* Pæonia fœmina vulgaris flore simplici, *Par.* Pæonium, Plonia, Dactylus idæus, Cynopastus; Rosa Alnorum, Rosa fatuina, *Nonnull. vulgo la Pivoine femelle.*

Ejus radix, tuberculis, uti in Alphodelo fibris appensis, componitur, caulemque altissimum pellit nullo fere rubore infectum. Folia quandoque magis quandoque minus incisa sunt, superne dilate-viridia, inferne vero albescentia, & parumper villosa.

fa. Flores vero supradictis fere similes sunt, exiliores tamen; rubri, aspectuque gratissimo, quibus fructus succedunt seminibus referti, præcedenti speciei more, aliquantulo exilioribus, oblongis, maturescendo nigricantibus. Vulgatissima est, & ubique in hortis feritur, Majo floret, semenque Julio maturescit, facileque multiplicatur interea rependo.

Pæonia omnium plantarum est antiquissima, existimatur enim a veteri Medico Pæon, qui ad sanandum vulnus ab Hercule Plutoni inflatum hanc plantam usurpavit, ut in quinto *Odyssæ* libro, Homerus refert, denominationem desumpsisse.

In Medicina vero facienda Pæonia mas fœminæ anteponitur, quamvis, & ipsa nonnullos usus habeat, plurimum salis essentialis, olei, & phlegmatis largitur. Communiter Radices, semina, & quandoque flores adversus convulsiones, epilepsiam, paralytim, vapores, aliosque morbos ab irritatione nervosi generis ortos usurpantur. In pulverem rediguntur radices ad umbram exsiccata, exhibenturque a ʒj. ad ʒij. boli, aut opiatæ forma, aut alia ratione: Decoctæ quoque præscribuntur ad ʒj. recentes in jusculo vitulino, aut in aqua fontis ad ptisanæ modum. Conserva foliorum Pæoniæ fœminæ in Officinis reperitur, quæ ab ʒss. ad ʒj. & aqua distillata, quæ ab ʒiv. ad vj. præscribitur in Potionibus, & Julapiis anti-epilepticis. Ad easdem indicationes quoque communiter usurpatur syrupus Pæoniæ simplex, & Compositus, ab ʒss. ad ʒij.

Inter usitatiores recensetur, utpote a Veteribus magnis encomiis posteritati commendata: si enim Galeno fides præstanda est, hæc ipsa tenuissimum est adversus Epilepsiam Specificum; aut ad præservationem frustulo hujusce radices amuleti forma collo suspensio, aut semine, floribus, & radice interne sumptis. Experimentum de quodam adolescente hoc amuleti genere sanato, ab ipso relatam profecto mirum est: præterquamquod ab eodem gravissimo Auctore asseritur, radicem hanc ab infantis Epileptici collo fuisse quandoque detractam, ipsumque convulsionibus illico fuisse correptum nusquam sedatis, nisi eodem amuleto in pristinum locum restituto. Maximæ apud omnes Medicos Galeni auctoritati posteritas innixa, remedium hoc absque ulla examine fidenter amplexa est ad hæc usque tempora, in quibus primarii Medici Fernellius, Sylvius de la Boe, & Hoffmannus, inutile esse in pluribus Epilepticis experti sunt, ac fere nusquam Galeni effatis respondere. Nos vero hanc sententiarum diversitatem conciliari, ac utrinque rationem consistere posse existimamus. Probabile enim est, experimenta a Galeno in Asia fuisse instituta, qua in regione Pæonia majorem habet fortasse efficaciam qua in Europâ. Præterea Pæonia mas raro admodum reperitur, inque iis casibus, in quibus vim suam non exeruit forsitan fœmina usurpata fuit.

Utrumque res se habeat in vegetabilium familia usque adhuc præstantius anti-epilepticum notum non est; fere semper basis esse solet in Compositis adversus hoc ferale morbum. Arnoldus de Villanova narrat quemdam Paralyti affectum; & post octo dierum spatium linguæ usu destitutum, perfecte sanatum fuisse, triginta nigris, & excorticatis Pæoniæ seminibus deglutitis: Dioscorides grana xv. tusa, & per noctem in Vini albi cyatho infusa adversus incubum præscribat. Juxta Rajum plantæ hæc menses, & lochia ciet, referatque viscerum obstructions.

Radix in aquis Generali, & Epileptica, Syrupis Artemisiæ, & anti-spasmodico Pharmacopœæ Parisiensis usurpatur, semina vero in Syrupo Stechados & emplastro Diabotano ejusdem Pharmacopœæ.

Ptisana adversus Epilepsiam.

℞. Rad. Pæoniæ maris, & Valerianæ maj. rasar. & contus. ana. ʒj. Superassundantur ℞ij. ferventis aquæ, Vas ab igne abducatur, probeque operiatur, & post infusionis horæ spatium Colatura cyathis exhibeatur repetitis vicibus.

Opia-

Opiata in eodem morbo.

℞. Rad. exsicc. & p. Pæoniæ Maris, & Valerianæ maj. ana ʒj. Auri fulminantis ʒʒ. M. cum f. q. Syrup. Pæoniæ simp. Dosis ʒj. mensis spatio mane jejuno stomacho, superbibendo cyathum Pilsanæ prædictæ.

Potio in paroxismo exhibenda.

℞. Aquæ Pæoniæ, & Meliss. simp. ana ʒ iij. Pulv. de Gutteta gr. xx. Tincturæ Camph, Castor, & Anody. ana gut. x. M. pro potione cochleatim exhibenda.

Jusculum Anti-Epileticum.

℞. Rad. Pæoniæ maris ʒʒ. Cichorii sylv., & Fragariæ ana ʒij. Folior. Cichorii sylv., Lactucæ, & Agrimonæ ana. Man. ʒ. Flor. Meliss. Pug. ij. Coque cum ʒʒ. juguli vervecini, in ʒiij. aquæ: Leviter deinde exprimatur, & in duas doses dividatur, quarum una mane jejuno stomacho, altera vero vespere mensis spatio sumetur.

P A L I U R U S.

PALIURUS, *Offic.* Rhamnus folio subrotundo, fructu compresso, C. B. P. 479. Rhamnus, sive Paliurus folio Jujubino, J. B. 1. 35. Paliurus, *Dod. Pempt.* 756. *Lob. Ger. Bait Hist.* 1708. *Inst. R. H.* 616. Paliurus, sive Rhamnus tertius Dioscoridis, *Park. Spina Christi*, seu Judaica, *Quorund.* vulgo *Paliure*.

Radix ei est dura, atque lignosa, caulemque emittit aliquando ad arboris altitudinem excrescentem, ligno compactissimo constantem, & erectum, ramuli vero longi sunt, atque spinosi, & spinæ prope folia sitæ exiliores, minusque, alibi locatis, nocent, inferne reflexæ, & sub-rubræ. Folia exilia sunt, semitrotunda, mucronata, atro viridia, veluti sub-rubra, Zizyphæ follis adeo similia, ut nihil magis, aliquanto tamen exiliora, nec ambitu adeo denticulato apparent. Flores parvi sunt lutei, in apicibus ramorum collecti, communiter quinque petalis constantes in orbem dispositis, exilem veluti rosam in medio calycis sitam, circumdantibus, deinde in fructum abeuntes scutiformem, aut pileo similem in sui medio elevatum, ambitu tenui, folioque membranaceo circumfusus, nucleum sphaericum occludentem, tribus divisum cellulis, semen fere rotundum plerumque servantibus, colorem, nitorem, dulcedinemque seminis Lini referentes. Hæc arbuscula sponte in sepibus Provinciæ, Occitanæ, & Italiæ crescit; feriturque locis sylvestribus, incultis, & humidis, floretque Majo, & Junio, fructus autem Autumno maturescit, & per totam Hyemem arbori adhæret; in regionibus etiam frigidis Hyemis satis mitescentis injurias perferre potest; sin minus necesse est tectam, sartamque tenere. A quibuldam *Spina Christi* nuncupatur, putant enim spinarum coronam, quam Judæi capiti Salvatoris nostri imposuerunt, ex hac arbutula fuisse compactam: de facto nulla fortasse planta acutiores, rigidiores, manibusque infensiores spinas habet; hinc mox Paliuro sepes vivas conficiendi, adversus hominum, animaliumque incursiones tutissimas. Joannes Bahuinus, & Rajus existimant, idem esse Theophrasti, & Dioscoridis *Paliurum*. Radix, folia, & fructus a Medicis usurpantur.

Fructus diuretici, & ad glareas e renibus, & vesica pellendas aptissimi, dummodo decocti iis tuis parata diutissime adhibeatur; neque tamen calculum in vesica ab iis solvendum esse putemus, ut a nonnullis Empiricis asseritur, punquam enim adeo efficaciaci virtute præditi fuerunt. Cum successu præterea usurpari possunt in Tussi, & Asthmate humido ad expectorationem juvandam. Rajus asserit, radicem, ramos, & folia,

ad-

adstringentia esse, ventrisque fluxus sistere, eorum decoctione epota. Hæc eadem tusa Cataplasmatibus forma, furunculos, aliosque ejusdem generis tumores cutaneos sanant.

P A N I C U M.

PANICUM, *Offic.* Panicum Germanicum, sive Panicula minor, C. B. P. 27. *Inst. R. H. 515. Raii Hist. 1247.* Panicum vulgare, J. B. 2. 440. *Gen.* Panicum; *Dod. Pempt. 307.* Panicum album vulgare, *Park. Elymus*, Meline, seu Mel frugum, Antiquorum Paniculum, Milium agreste sive exiguum, *Nonnull.* vulgo *Panic.*

Radicem habet fortem & fibrosam, plurimosque emittit arundinaceos caules, plerumque bicubitales, & ultra in solo optimo, rotundos, solidos, decem quandoque nodis circumfatos, sensim decrecentes, vertice nonnihil inclinato. Folia pariter arundinacea sunt, Milli foliis rudiora, & acutiora, Triticeis vero latiora, e nodis exstantia, ut plurimum cubitalia. In caulis vertice spica locatur vix pedem longa, rotunda, crassa, compacta, & clausa adinstar Uvæ racemi, seminibus Milio exilioribus, rotundioribus, numerosioribusque, lucentibus folliculis albis conclusis, sub-luteis, aut purpureis, conflata. Dioscorides Panicum inter segetes, Galenus vero inter legumina connumerat. In arvis Germaniæ, Galliæ, & Italiæ feritur, idemque solum, ac Milium exoptulat, leve nempe, fabulosum, & humidum. Juxta Joannem Bahuinum, & *Historiam plantarum Lugdunensium* fere nullus est hîc diebus Panici usus in Officinis, aut in re pistoria, ejus enim granum siccum, macrumque est, nulliusque pene nutrimenti; nihilominus Clusius refert, Panicum in tota Germania, Hungaria, & Bohemia esse usitatissimum, alimenti forma, ejusque semine excorticato iis in regionibus sapore gratissimo pulmenta confici.

Plurimum olei, parumque salis volatilis planta hæc largitur. Semina tantum in usum Medicum veniant; aperientia sunt, nec non ad humorum acredinem temperandam aptissima: Milio, cujus saporem, ac proprietates habent, commode substitui possunt. Cremor, & pulmenta gratissima iis excorticatis parantur a Caspare Bahui-no, aliisque Veteribus Medicis vix saluberrima reputata, alvum enim nimium adstrictam reddunt, flatus excitant, ac difficile concoquuntur: Milii defectu solummodo erunt ergo usurpanda, sique in magna sterilitate necessitas urgeat, in Lacte decoquenda, ut partim saltem corrigantur; sic autem Cremor prædictus conveniet in magnis capitis morbis a bile nimium rarefacta productis, in Hæmoptysi, aliisque in casibus, in quibus temperandus, inænovandusque sit sanguis nimia acrimonia, & solutione peccans. *Panis* etiam ex *Panico* conficitur, hinc denominationem mutuatur; siccus, & friabilis est, quapropter agricolis, vinitoribus, messoribus, & pauperibus est relinquendus. Externe etiam pro Cataplasmate resolvente usurpari potest, & vulgatissime ad volatilia, aviculasque vescendas.

P A P A V E R.

PAPAYER album, de quo alibi, de Opio ex eo elicito differendo, sermo institutus fuit; alia tria quoque Papavera a Medicis usurpantur, primo scilicet Papaver cornutum, sive Glaucion, peculiare genus constituens; secundo Papaver rubrum, sive erraticum; tertio demum Papaver nigrum. *Papaver cornutum seu corniculatum*, *Offic.* Papaver corniculatum luteum, Ceratitis, Dioscoridis, Theophrasti, sylvestre Ceratitis Plinio, C. B. P. 171. Papaver corniculatum luteum, J. B. 3. 398. *Park. Raii. Hist. 857.* Papaver corniculatum majus, *Dod. Pempt. 448.* Glaucium flore luteo, *Inst. R. H. 254.* Papaver cornutum flore luteo, *Ger. Gesn. Hort.* Papaver vulgare corniculatum flavo flore, *Clus.* Papaver sylvestre corniculatum, Papaver luteum, Papaver maritimum, Glaucion, seu Paralion, Papa-

Papaver seu Fabulum marinum, Sifimaca, Mimitha, Alhuchara, Nonnulli, vulgo, Pavot, cornu

Radicem habet digitum crassam, longam, subnigram, turgentem sacco luteo, virulento, aut male-olente, ex quo tota etiam inficitur planta, sapore amaro prædita. Folia vero emittit longa, lata, carnosa, pingua, densa, villosa, profunde incisa, ambitu denticulato sinuosa, ac veluti crispata, in terram decumbentia, frigidisque injuriis resistantia, crassis caulis appensa, coloris glauci. Caulis autem altero tantum anno sese extollens, compactissimus est, nodosus, & lævis, in plures divisus ramulos, e nodis folia emittens, foliis basis, exiliora, & minus incisa, dum vertici magis accedant, aliquo pacto *Hederæ* folia simulantia. Summo caulē, ramulique flores propignantur, magnitudine florum *Papaveris sativi*, quatuor luteis petalis in rosam dispositis, numerosisque staminibus ejusdem coloris e centro exsurgentibus, constati, qui demum abeunt in quamdam fractus speciem, aut exilem siliquam palmarem, & ultra, corniculatam, tactu asperam, vertice obtuso, nentiquam, ut in *Foeni-Græco*, aculeato, semina occultentem duplici ordine locata, intermedio semimento divisa, & adinstar seminum *Papaveri vulgaris* rotunda. Sponte crescit in maris littoribus, maritimisque, sabulosis locis, & alibi, inque frigidis regionibus. In Bononiensi saltu, Parisiensi agro, & Matritensi arce reperitur; semine propagatur, sique Autumno in hortis seratur, Vere apparebit, floremque Æstate edet, Junio scilicet, & Julio, siliqua vero Augusto maturescet. Scaliger asserit, easdem compositioni aptas non esse.

Papaver cornutum plurimum olei, salisque essentialis habet. Dioscorides vero testatur, ejusque Commentatores affirmant diureticum esse, & decoctionis forma utilissimum urinas turbidas, & densas reddentibus. Calculo affectis cyathus Vini albi, in quo infusus fuerit Man. ꝑ. foliorum hujusce plantæ tusorum in Portugallia præscribitur. Galenus autem vulnerariam, & deterisivam esse testatur, monetque ad putridas ulcerum carnes exedendas solummodo usurpari posse. Garidellius narrat, agricolæ in Provincia folia ejusdem trita usurpare ad detergenda ulcera contusionibus, crassionibusque succedanea in equis, mulis, & asinis, nonnullosque in crurum ulceribus eadem ratione hæc ipsa optimo effectu applicasse, iisque parum Olei addi potest, ut Dodonæo solemne erat.

Papaver erraticum seu rubrum. Offic. Papaver erraticum, majus. Rhœas Dioscoridi, Theophrasto, Plinio, C. B. P. 171. Infl. R. H. 238. Papaver erraticum, rubrum, Campestre, J. B. 3. 395. Papaver erraticum, Dod. Pempt. 447. Papaver erraticum primum, Fuchs. Papaver Rhœas, Ger. Rati. Hist. 855. Papaver erraticum, Rhœas sive sylvestre, Park. Papaver foliis pinnatifidis, hispidis, fructu ovato, Linn. Hort. Cliff. 201. Papaver fluidum, Papaver agreste. Flos Pleuriticus, Nonnulli, vulgo, Le Pavor rouge des Champs, le Coquelicot, le Ponceau.

Radicem habet simplicem, minimi digiti crassitie, albam, nonnullis fibris amaricantibus stipatam, pluresque emittit caules cubitales & ultra, rotundos, solidos, ramosos, raris, & asperis pilis circumfusus. Folia vero huc illuc profunde dissecta sunt, ut in *Jacobæa* vulgari, *Coronopo*, & *Cicorio*, villosa, atro-vindia, marginibus denticulatis. Flores minimis caulibus, ramulisque enascuntur, quatuor constantes bracteis latis, subtilibus, saturaterubris, minimo venti afflatu decidentibus, in parva deinde abeunt capita, Nucis avellanæ magnitudine, oblonga, lævia, ad *Papaveris sativæ* capitum figuram accedentia, plurimisque cellulis distincta, semina minuta, nigricantia, vel atro-rubra occultentibus, Ubique luxuriat in arvis, secus vias, ac præcipue inter segetes, quibus florum pulchritudine, ac vivacitate gratiorem aspectum conciliat; Majo, Junio, Julioque florescit, floremque præcipue Medici usurpant. Dodonæus, C. Bauhinus, alique alteram *Papaveris exillaris* speciem describunt foliis non incisis, sed denticulatis tantummodo, ceterum præcedenti similem.

Flores

Flores præcipue, uti innuimus, in usum Medicum veniunt, nihilominus Scorderus asserit, Nonnullos, hujusce plantæ radices ac folia rufa ad narium hæmorrhagiam sistendam externe admovisse. Flos nonnihil habet glutinosi, chartamque cæruleam; uti Opii solutio, rubore inficit; ex quo conjectari jure possumus, sale huic analogo scaterere: at in Opio sal hoc quamplurimo oleo fœtido commixtum ad Anamoniacum accedit, dum in Papavero erratico longe minor Olei, maxima vero phlegmatis viscosi quantitas reperitur. Temperantes ergo, ac expectorantes in Rheumatica præsertim affectione, siccaque Tussi ejusmodi flores sunt recensendi: sanguinis fluxus sistunt, sudoresque cient. Aut Syrupi forma, aut ad modum Theæ usurpantur; eorum j. in ℥ viij. aquæ infuso; Ptisanæ vero forma, manipulo j. parvo pro liquoris ℔jv. in cucuma injecto, quum scilicet mox ab igne est abducenda, Glycyrrhiza, aut aliis additis floribus. Elicitur quoque aqua distillata ab ℥ iij. ad ℥ vj. exhibenda: Conserva præterea conficitur ab ℥ ss. ad ℥ j. præscribenda, & extractum a ℥ β. ad ℥ j. Extractum hocce anodynum est, somnumque dulcissimum conciliat, cumque successu in Tussi pertinaci præscribi potest. Omnibus notum est, syrupum Papaveris ejus florum infusione terque, quaterque novis floribus repetita, esse conficiendum. In Rheumaticis vero affectionibus pertinacioribus tinctura Papaveris, duabus, vel tribus infusionibus saturata, cyathisque exhibita, utilissima est, præsertim, si pro singulis ℔ij. ℥ j. Sacchari candi dissolvatur. D. Chomel asserit, in suo *Tractatu de Plantis usitatoribus*, infusionem florum Papaveris saturationem, & saccharo edulcoratam ad modum Theæ calide in Colica flatulenta propinatam saluberrimam evasisse; additque similem infusionem tertia, vel quarta Pleuritidis die exhibitam, quum præsertim primum sudor apparet, hunc copiosorem reddere, majorique sanguine hyrcino, aliisque celebrioribus diaphoreticis, sudorifica virtute, præditam esse, præterquamquod merito observat, phlebotomia præcipiti impetu bis, terve in hoc morbo instituta, sudore ut plurimum superveniente, atque hac naturali crisi parumper adjuta, morbum feliciter terminari.

Fructus quoque, aut capita Papaveris suas habent facultates, communiter usurpatur eorum decoctio, uti temperans, & nonnihil soporifera in Pleuritide, Pectoris fluxionibus, sanguinis sputo, aliisque Pulmonum morbis; nihilominus a Dodonæo horumce usus reprobatur, ne (inquit ille) materia morbifica nimium in Pleura infigatur, ob narcoticam vim potissimum ab eo suspectam, cui fortasse possemus respondere; ab hac ipsa præcipue narcotica vi, prædictam infusionem in morbi initio utilissimam reddi, ut scilicet fibrarum crispatura in membranis inflammatis opportune relaxetur, & perspiratio adjuvetur, dummodo tamen in progressu, hocce remedio non abutamur, expectorationemque, excreatusque expulsionem inhibeamus, nimio, ac intempestivo narcoticorum usu. Non igitur sputi materiam in pulmonibus figet, uti Dodonæus autumavit, quin immo ejus expulsionem adjuvabit. Prudenti autem manu, & experientia consumatissima opus est, ut Remedium hocce diversis ægrorum conditionibus aptetur. Ex floribus Papaveris aqua distillatur, cui, juxta Rajum, ruber color potest conciliari, apponendo Man. j. ejusdem florum juxta verticem capitelli, postquam aqua ascensum inceperit, quæ hoc pacto eorum colore inficitur, aspectuque gratissima redditur. Idem flores in decoctione pectorali *Pharmacopœæ Parisensis* usurpantur.

Ptisana adversus Tussim siccam aptissima.

℞ Rad. Buglos. & Graminis ana. ℥ iij. Coque in ℔ iv. aquæ ad quartæ partis consumptionem. Superaffundatur huic decoctioni ℥ j. Flor. Papaveris erratici, & tria capita Papaveris albi minutim incisa, & nodulo oclusa. Post horæ spatium fiat colatura, nodum exprimendo, edulcoreturque ℥ j. Sacchar. cand.

Ptisana.

*Prisana altera in Pleuritide, Rheumaticis Pectoris affectionibus,
& Sanguinis sputo conveniens.*

℞. Caput Papaveris errat. antequam flos omnino evanuerit N. xij. Hord. mund. Man. j. Coque in ℥vj. aquæ absque ulla immixtione, vas dein ab igne abducatur, & adde Rad. Glycyrrhizæ in fila evulsæ ℥ij. Serveturque colatura pro potu.

Potio Diaphoretica.

℞. Aquæ Papaver. errat. ℥ijj. Mand. Lucii p. ℥j. Salis volat. C. C. gr. vj. Laud. liquid. Sydenham gut. xxiv. Syrup. Papaver. errat. ℥j. M. pro tribus dosibus.

Altera potio adversus islus, in quibus sanguinis concreti, aut alicujus internæ contusionis suspicio adest.

℞. Aquæ Papaver. errat. ℥ij. Aceti Vini parati ℥vj. Oculor. Chancror. pp. & Mandibular. Lucii p. ana. ℥ss. Syrupi Papav. errat. ℥ij. M. pro binis dosibus.

Altera ad sudorem ciendum in Scabie retroessa.

℞. Aquæ Papaver. Errat. ℥j. Pulv. Viper. ℥ss. Salis volatil. Viper. g. iv. Syrup. Fumarizæ ℥ij. M. pro una Dosi.

Papaver nigrum, Offic. Papaver hortense, nigro semine, sylvestre Dioscoridi, nigrum Plinio, C. B. P. 170. *Inst.* R. H. 237. Papaver fimbriatum, flore purpureo, & albo, J. B. 3. 391. Papaver nigrum sativum; *Dod. Pempt.* 445. Papaver nigrum, *Brunf. Cast.* Papaver nigrum sativum semine atro, *Fuchs.* Papaver minus nigro semine, *Gesn. Hort.* Papaver nigrum sativum, flore Pæoniæ simplici; Papaver nigrum sive vulgare; Papaver sylvestre, capite depresso, & semine nigro, *Nonnull.*

Radix digitum crassa, succo lactescente, & amaro, una cum tota planta prægnans, caulem profert erectum, bicubitalem, ut plurimum lævem, nonnumquam modice hirsutum, & ramosum, cui folia adnascuntur oblonga, lata, denticulata, crispâ, colore glauco, magnis floribus in ejus, & ramorum summitatibus locatis, rosaceis, rubris, expansis, aliquando simplicibus, aliquando duplicibus, fimbriatis, & non fimbriatis, suffultis calyce duorum foliorum excidentium, flore sese expandente, qui deinde abit in capita, aut baccas rotundas, plus, minusve crassas, capitello ornatas radiato, seu stellato, cavitate, aut membranosis sepimentis parva semina fere rotunda, & nigricantia continentes. Dum virescit succo turget pingui, & oleoso, virulentum, aut foetentem odorem, capiti insensum expandit, non secus, ac flos, qui tamen plurimum ornamenti ob elegantes varietates hortis conciliat; collitur etiam pro usu Medico, quamvis longe minorem Papaveris albi usum habeat, quod tutius interne exhibitum reputatur. Autumno, aut Vere seritur, Majo, Junioque floret, perque totam Æstatem conspicitur: Ceteris vulgaris est, dummodo una tantum vice seratur, nunquam in hortis deest, sponte namque multiplicatur.

Quoad hujusce Papaveris, nigri ob nigrum semen vocati, proprietates, diversæ sunt Auctorum sententiæ. Idem enim, ac Papavero albo, huic quoque usus, quamvis demissiori gradu a majori ipsorum numero tribuuntur; ab aliis vero uti a Foresto, & Schordero infestum reputatur, internusque ejus usus firmiter inhibetur. Ignotum vero nobis est quo potissimum fundamento hi Auctores innixi, hanc sententiam tueantur: Hoc solummodo testari possumus, expertissimum Pharmacopolam a nobis cognitum, ad syrupum Diacodii conficiendum, hoc idem indiscriminatim usurpasse,

se, præsertim quia quandoque Papaveris albi capita difficile admodum occurrunt, eisdemque effectus edere semper credidisse. Itaque probabilius nobis videtur asserere, errore hoc, Papaverum album anteposendi, in arte Medica illapso, Nigrum neutiquam postponendum esse: si enim aliquatenus debilius deprehendatur, augenda, si vero majori narcotica vi polleat, ut nonnulli dicunt, minuenda erit ejus dosis. Dioscorides *Lib. 4. Capite 60.* semen Papaveris nigri tusum, & in Vino infusum adversus ventris, uterique fluxus commendat. A Mesuæo Trochiscis de Karabe, & Terræ Sigillatæ sociatur. Exprimitur etiam ex iisdem seminibus Oleum, quod *huile d'Oeillet* vocatur, usurpaturque in lampadibus, & a plebecule in acetariis, & fricturis. Capita vero Papaveris nigri in Balsamo Tranquillo, folia autem in Unguento Populeo Pharmacopææ Parisiensis.

P A R I E T A R I A.

PARIETARIA, *Offic.* Parietaria Officinarum, & Dioscoridis, C. B. P. 121. *Inst. R. H.* 509. Parietaria, J. B. 976. *Dod. Pempt.* 112. *Ger. Rati Hist.* 206. Parietaria vulgaris, & major, *Trag.* Parietaria vulgaris, *Perk.* Helxine, urceolaris, sive Perdicium, *Cesalp.* 169. Vitriola. *Lob.* 98. Vitriaria, herba vitri, herba muralis, sive Perdicalis, Muralium, sideritis, Heraclia, seu Herculana, ixine sylvestris, clibadium, Polyonymon, Amelxine, Amorigne, Melampeton, Cittamprelon, Anatetamenon, Parthenium, *Quorumd. vulgo, Cass-pirre ou Perce-muraille.*

Radix fibrosa, & rufescens plures bipedales emittit caules rotundos, rufescentes, fragiles, & ramosos, alternatim dispositos, foliis oblongis, Mercurialis æmulis, acuminatis, hirsutis, atro-viridibus, lucentibus, asperis, facile transeuntium vestibus adherentibus, caudis longis. Florum vero exiles fasciculi ex foliorum alis juxta caulem enascuntur, quorum quisque quatuor plerumque staminibus constatur, extremis albo-purpureis, adeo elasticis, ut minimo styli contactu statim decendant, pulveremque impetu excutiant, colorem vero habent luteo-viridem ad purpureum accedentem, calyceque sustinentur monopetalo, & quadrifido, pistillo intermedio. Flores fertiles variam, a sterilibus figuram habent, abeuntque in capsulas seminales tactu asperas, semen minutum, oblongum, lucidum, Uvæ nuclei figuram æmulans occludentes. E vetustis parietibus, a quibus nomen mutuatur, abunde excrescit; vulgarissima est, & magni usus in arte Medica, & præsertim ejus folia.

Chymicæ analytice ope magnam olei, salis fixi, & terræ portionem, plurimosque liquores acres, & acidos largitur; nihil vero salis volatilis concreti, nonnihil autem spiritus urinosi. Boyleus in suo *Traçatu de utilitate Philosophiæ experimentalis*, in ea sal nitroso-sulphureum recognovit, nec Ettmullerus dubitat, quin nitro sit saturata, præsertim si in vetustis muris excrescat. Tamquam aperiens, temperans, & resolvens interne, & externe usurpatur. Interne vero, & ejus succus, & decoctio, & aqua distillata, diuretica sunt, & aperientia, & ad glareas viscosumque renalium tubulorum laticem incidendum dicata.

Utilissima ergo est urinæ suppressione, & calculo affectis. Exhibenda erit ejus aqua distillata ℥ij. cum æquali aquæ Liliorum quantitate, & Olei Amygd. duc. ʒj. pariterque ʒj. Syrupi Limonum in colicæ Nephriticæ paroxismo. In semicupiis quoque plantarum hæc optima cum successu semper usurpata fuit. Tragus ejus decoctionem ad infimæ ventris obstructions tollendas magnis laudibus extollit; pulvis vero cum melle mixtus ubi bechicus, & in Asthmate, & Phthisi apertissimus reputatur. Syrupus cum Parietariæ succo, & melle albo confectus Hydropicos solatur, remediumque est in Anglia magno pretio habitum, lisque ejusdem ʒj. mane in cyatho aquæ Graminis solita exhibetur: hic idem succus in opiata cephalica usurpatur, cujus Garidel exactam nobis descriptionem largitur: pluries a se ipso comprobata fuit in Vertigine, ad Apoplexiam præcavendam, adversus Epilepsiam in adultis, & infantibus. Ejusque sequens erit formula.

B. Sem. Cumin. p. ℥iij. Succ. Parietar. depur., & extracti forma concocti ℥ij. Flor. & flor. Majoran. exsicc. & p. ℥j. ꝑ. M. cum f. q. Mellis Narbonensis, aut alterius optimæ notæ, ut opiata conficiatur a ℥j. ad ℥ss. pro Adultis præscribenda, superbibendo poculum alicujus convenientis liquoris; sique adversus Epilepsiam adhibeatur, addendus erit finis Pavonis, & pulvis radices Pæoniæ maris.

Externe etiam Parietaria usurpatur in decoctionibus emollientibus, pro fomentis, clysteribus, & semicupis. A Dioscoridis usque temporibus, partibus Arthritide affectis applicabatur, ejusque decoctione, Gargarisma conficiebatur pro faucium morbis, inque auribus inieiebatur, ad earum dolorem mitigandum. Tragus hac ipsa utebatur Cataplasmatibus forma vesicæ regioni applicanda adversus urinæ suppressionem, addebatque Vinum, & Nasturtium aquaticum, in sartagine omnia ad ignem aliquot temporis intervallo commiscendo, ac calide ad ægri sufferentiam imponenda esse præcipiebat. Hoc idem Cataplasma, oleo amygdalarum dulcium, aut Scorpionum, fricta planta ab aliis commendatur. Camerarius cum Aceto tufam, calidamque scroto applicabat in magnis doloribus quandoque ab herniis productis. Nos ipsi pluries experti sumus, Man. j. Parietariæ una cum ℥ij. ꝑ. panis albi sicci tuso, oleo liliorum, aut Camomillæ addito, utilissimum confici Cataplasma adversus inflammatorias mammarum constitutiones.

Summitates vero hujusce plantæ usurpantur in Syrupo Althææ Fernelii, & Decoctione emollienti pro clysteribus Pharmacopœe Parisiensis.

Clyster emolliens.

B. Furfuris loti Man. ꝑ. Fol. Pariet. Man. j. Ebulliant in ℥ij. aquæ ad medias, Colaturæ adde Mell. violat. ℥ij. pro Clystere.

Fomentum emolliens.

B. Folior. Parietar. Malvæ, & Betulæ ana. Man. j. Ebulliant in ℥ij. Lactis cum æquali aquæ quantitate ad tertiæ partis consumptionem. Immergatur panni lanei frustulum, & exprimatur, calidumque parti affectæ applicetur repetitis vicibus.

¶ Pariet. minutim dissectæ Man. ij. Frigatur butyro liquato, & Cataplasmatibus forma collo applicetur in faucium morbis, & Angina.

Potio oleosa adversus Colicam nephriticam.

¶ Aquæ Parietar. ℥iij. Olei Amygd. dulc. ℥ij. Syrupi Althææ, & Capilli Veneris ana ℥ij. Adde succum Limonis j. M. pro binis dosibus duarum horarum intervallo propinandis.

PASTINACA.

PLures PASTINACÆ species reperiuntur, vulgatiore vero, magisque a Medicis usurpatæ sunt, Pastinaca vulgaris sativa, & Pastinaca sylvestris.

Pastinaca sativa, seu Baucia, Offic. Pastinaca sativa, latifolia C. B. P. 155. Infl. R. H. 319. Pastinaca sativa, latifolia, Germanica, luteo flore, J. B. 3. Part. 2. 150. Pastinaca latifolia sativa, Dod. Ger. Park. Raii Hist. 1410. Elaphobolcum sativum, Taber. icon. 76. Pastinaca domestica vulgi, Pastinaca major, Sisarum sativum magnum, Pastinaca Cervina, Olus Cervinus, Elaphicon sive herba Cervina, Elaphobolcon seu Pabulum Cervi, Nebrium, Ophigenium, Ophioctonon, Gervi ocellus, Nonnull. vulgo, Panais.

Ei radix est longa, pollice crassior, carnosa, sub-lutea, aut rufescens, nervo in media sui parte per longum percurrente, odore neutiquam ingrato, sapore optimo. Caulem vero profert ad trium, vel quatuor pedum altitudinem & ultra, & quandoque crassiorem, erectam, firmum, striatum, cavum, & ramosum, foliis amplioribus, ex aliis foliis constantibus, Fraxino, & Therebintho æmulis, oblongis, binos digitos latis, ambitu denticulato, hirsutis, atro-virentibus; paribus conjugationibus juxta simplicem Costam positis, impari folio terminatam, sapore grato, & aromatico. Summo autem caule, summisque ramis exigui flores, quinque constantes petalis rosaceis, luteis, magnis umbellis, conspiciuntur, qui abeunt in semina bina simul juncta, magna, ovalia, plana, subtilia, leviter striata, exiguo membranaceo follo circumfusa, Angelicæ semen æmulantia. Planta hæc maximum habet culinarium usum; ejusque radices in pultaceis jusculis potius, quam uti remedium usurpantur; qua de causa præsertim in hortis olitoriis colitur; tamen semina, & folia nonnunquam a Medicis adhibentur. Altero autem anno postquam terræ commissa fuerit mensibus Julio, & Augusto florescit. Radices vero ad perfectum magnitudinis gradum perductæ nervum durissimum in sui centro recondunt, post ebullitionem abjiciendum, comextioni ineptissimum; dulces admodum sunt, gratique saporis, satis nutrientes, magisque pinguescentes, respectu Raparum, ac Sisari. Non solum in pultibus concoctæ; verum etiam butyro conditæ, aut frictæ, præsertim Quadragesimali tempore, sumuntur tamquam saluti magis conducentes, cum ob gratiorem saporem, tum, quia earum succus Hyemis tempore probe præparatus, digestusque fuit. J. Bauhinus admonet, ne loco prædictæ radice, Cicuta, aut Cicutaria fatua incaute colligatur, & ingurgitetur, asseritque binas integras familias morti proximas, hujus erroris causa, conspexisse, tamque magno periculo, vomitoriis, Theriacæ pulvere cordiali, & purgantibus omnes incolumes evasisse. Juxta Rajum, Angli asserunt, autumantque, Pastinacæ veterascentes, delirium, & insaniam progignere; ab iis autem tunc temporis *Pastinacæ fatuæ* nuncupantur. A nonnullis Pastinacæ gustus penitus despicitur, & J. Bauhinus narrat, quoddam instinctum naturæ congenitum prætulisse, ad hæc radices abhorrendas, sed a Patre ad harum esum coactum, optimas tandem reperisse, quamvis semper Pastinacarum jusculum odio sit prosequutus. Alii e contra hæc in deliciis habent, uti exquisitissimum alimentum, Pliniusque memoriæ prodidit, easdem singulis annis e Germania Romam afferendas esse Tiberium jussisse.

Pastinaca sylvestris, Offic. Pastinaca sylvestris latifolia, C. B. P. 155. *Inst. R. H.* 319. Pastinaca Germanica, sylvestris, quibuldam Elephaboscum, J. B. 3. *Part.* 2. 149. Pastinaca latifolia sylvestris. *Dod. Ger. Park. Raii Hist.* 409. Elaphoboscum erraticum, seu Branea Leonina, *Taber. icon.* 77. Pastinaca sponte nata, Sifer sylvester, Pastinaca sylvestris Gallica, Pastinaca minor erratica, sive adulterina, Cervaria sylvestris, *Quorund.*

E radice alba, simplici, lateraliter nonnullas crassas fibras emittente, odore, ac sapore Pastinacæ fativæ æmulo, a qua nisi cultura differre videtur, caulis effertur duos, vel tres cubitos altus, erectus, rigidus, striatus, pollicem, & ultra crassus, hirsutus, intus cavus, ramosus, alternis ornatus foliis, Pastinacæ fativæ similibus, exilioribus, saturatius viridibus, quandoque hispidis, præsertim radicem versus. Ab imo caulis usque ad verticem ex foliorum alis ramuli exeunt umbellas sustinentes florum exiliorum, majoribus in medio caule locatis. Hi flores exigui admodum sunt, laevi, & quinquepetali. Differt a prædicta non foliis exilioribus tantum, sed etiam radice tenuiori, duriori, lignosa, gustuique minus grata, in locis sylvestribus excreta, in pratis siccis, collibus, & alibi inter arvenses, & incultas plantas. Quamvis autem minus sit pro re culinaria expetita, præcedenti tamen, urgente necessitate, substitui potest. Quod vero ad usum Medicum spectat, alter ignobilior nequaquam est recensenda; hæc quoque Ætate flores ostendit. Pastinacam domesticam in opti-

mo solo facile progigni posse creditur, semine a *Pastinaca sylvestri* bis repetito, eadem prorsus ratione uti a *Sisaro sylvestri* *Sisari* sativum producitur.

Pastinacæ plurimum olei, phlegmatis, salisque essentialis largiuntur. Alimenti, uti innuimus, & Medicinæ inserviunt; pro primo autem usu sativæ ceteris sunt præferendæ; crassiores enim sunt, teneriores, gustu, & odore gratissimo, faciliusque concoquantur. Suas quoque Medicas habent facultates, urinas namque, mensesque cient, vapores cohibent, quinimmo vulnerariæ & febrifugæ reputantur. D. Garnerius Doctor Medicus Lugdunensis publici juris experimenta effecit in Semine *Pastinacæ sativæ* nonnullis ab hinc annis a se ipso instituta, cui efficacissima virtus febrifuga ab eo tribuitur, notissimumque est, nonnullis in regionibus hujusce radicis decoctionem usurpatam fuisse ad intermittentes febres debellandas, ac sæpe numero rem feliciter cecisse: remedium ergo hoc neutiquam est negligendum, tamquam vulgatissimum, fereque nullius pretii; præterquamquod, quandoque febres intermittentes peculiaris ejusdani indolis irrepere scimus, quæ *Chinæ Chinæ* pertinaciter resistunt, aliisque postea cedunt remediis infidis plerumque reputatis. *Cæsalpinus* autem *Electuarium radicæ Pastinacæ*, & saccaro confectum convalescentibus perutile, appetitumque ciens magnis laudibus extollit. Jamque innuimus cum J. Bahino, iterumque monemus, *Pastinacæ* radices, cum radicibus *Cicutæ*, quibus figura, & dulcescenti sapore simulantur, confundendas non esse, quod imperitis Herbariis Hyeme rusticæ radices efodientibus plerumque accidit, eorumque errore, ferales eventus ortum duxisse scimus: ergo Verno tantum tempore e solo erunt educendæ, quum scilicet caule, & foliis satis distingui possunt.

Quod vero a Rajo asseritur, radices *Pastinacæ* veterascens, plarium nempe annorum spatio in solo detentas, comestas, noxias esse, phantasiâ pervertere, ac miseranda, & pertinacissima deliria progignere, Observatione *Ephemeridum Germanicorum Decuria 3. anni 2.* confirmatur, in qua D. Petrus Albrecht narrat, a se ipso, quamplurimos hujus symptomatibus eadem de causa correptos, Vomitorio inmediate, ac postea *Theriaca* propinata, sanatos fuisse.

℞. Sem. *Pastin. sativ.* tuss. ℥iij. Ebulliant in duobus cyathis Vini optimi albi veteris austeri ad mediæ partis consumptionem. Coletur, vique exprimatur, ac tepide propinetur in Febribus intermittentibus, quatuor, aut quinque ante paroxysmum horis, ægro in lectulo probe cooperto, decumbente: quinque, vel sex vicibus, eadem ratione, remedium repetetur.

℞. Rad. *Pinacæ sativ.* lot., nec rasar. Man. ij. Taleolatim incisæ ebulliant nonnullis horæ minutis in lbj. Vini albi austeri, & infusæ per noctem relinquuntur in cinerario calido; Forti expressione mane coleatur, tribusque dosibus propinetur decoctio tepida quatuor horarum intervallo in accessus intermissione.

P E L L I B O S S A.

LISSIMACHIA, seu *Lyfimachion* luteum, Offic. *Lyfimachia lutea*, major quæ Dioscoridis, C. B. P. 245. *Inf.* R. H. 141. *Lyfimachia lutea*, I. B. 2. 901. *Ger. Raii Hist.* 1021. *Lyfimachium* verum seu legitimum, *Dod. Pempt.* 84. *Lyfimachia lutea*, major, vulgaris, *Park.* *Lyfimachia* foliis lanceolatis, caule corymbo terminato, *Linn. Flor. Lapon.* 51. *Salicaria* flore flavo, seu *Melino*, *Salicaria lutea*, *Pellibossa*, *Nonnull.* vulgo, *Lyfmachie*, *Corneille*, *Souci d'eau*, *Percebosse* ou *Chassebosse*.

Radix rufescens, in terræ superficie repens, plures proferit caules, duos, vel tres pedes altos, erectos, striatos, hirsutos, pluribus refertos nodis, ex quorum unoquoque tria, vel quatuor, vel etiam nonnunquam quina, raro bina exeunt folia oblonga, macronata, *Salicem* latis foliis æmulantia, superne atro-virentia, inferne vero sub-albida, & languinosa. Flores autem summis ramis in modum parvæ rosæ in quinque vel

vel seu portulunculas divisi floribus Hyperici æmuli, gustus acidi, & inodori, in fructibus abeunt plerumque sphæricos, extremo in plures cellulas se se aperiens, semina occurrentes minuta, & adstringentia. Humidis, & paludosis in locis, prope rivulos, & fossarum margines excrescit, floretque Junio, & Julio; inter venustiores agrorum plantas connumeratur, fasciculosque exhibet florum, qui cum floribus *Lysimachia* rubra, aut *Salicaria*, de qua suo loco verba faciemus, si forte misceantur, aspectu revera elegantissimi sunt. Rajus observat, raro hanc plantam reperiri; hoc autem verosimiliter Angliæ refertur: in hac enim regione, & in agro Parisiensi præsertim, vulgarissima est. Cæsalpinus observavit, quandoque bina, tria, vel quatuor folia caulium nodis opposita Pellibossam gestare, & D. Tournefortius asserit, idipsum in una eademque planta observasse: quod ad ejusdem plantæ varietates est referendum.

Pellibossa plurimum in se habet phlegmatis, & olei, parumque salis, & ab Auctoribus, tamquam adstringens, & vulneraria reputatur. Interne aut ejus decoctio, aut pulvis adversus dysenteriam, immodicum mensium fluxum, aliasque hæmorrhagias usurpatur: hæc eadem decoctio pro Gargarismate vulnerario detergente adversus parvas oris exulcerationes adhibetur. Contusa etiam, Cataplasmate ad detergenda, & consolidanda vulnera, adversus carbunculos, bubonesque pestilenciales externe applicatur. Ejus vero flos, capillos reddit flavescens, ejusque pulvis escoriationes, præsertim in pedibus ob nimium angustarum crepidarum usum sanat. Si autem comburatur, serpentes, & muscas adeo cubiculis infestas, odore præsertim, forti, & acri expellere solet.

℞. Pulv. *Lysimachia* ʒj. F. B. cum Syrup. Rosarum exsicc., aut Cydonior., repetaturque tribus vicibus de die, in dysenteria, vel alia hæmorrhagia interna.

℞. Herb. *Lysimachia*, & *Agrimonia* ana. Man. j. Ebulliant cum Man. ʒ. Hordei in ℞ij. aquæ ad medias. Colaturæ adde Mellis rosacei ʒj. pro Gargarismate adversus oris, & gingivarum ulcera.

P E R F O L I A T A.

Inter diversas PERFOLIATÆ species, sequentes duæ tantummodo a Medicis usurpantur.

Bupleuron, *Costa Bovis*, *Auricula Leporis*, *Offic. Bupleuron* folio subrotundo, sive vulgarissimum, C. B. P. 278. *Inst. R. H.* 309. *Rai Hist.* 473. *Auricula Leporis*, umbella lutea J. B. 3. 200. *Auricula Leporis Mōspeliensium Gesn. Hist. Anim.* *Bupleum angustifolium*, *Tabern. icon.* 872. *Bupleuron angustifolium herbariorum*, *Lob. icon.* 456. *Hophyllon*, *Cord. Hist.* *Buprestis*, *Gratia Dei*, herba *Coparia*, herba vulneraria, *Nonnull. vulgo*, *Perce feville vivace*.

Radice[m] habet exiguam, rugosam, sub-viridem, fibrosam, gustus acris, caule[m]que pellit pedem cum dimidio, vel duos pedes altum, gracilem, lævem, striatum, nodosum, intus cavum, ramosum, quandoque sub rubrum, quandoque viridem. Folia verò præsertim caulis, longiuscula sunt, angusta, simplicia, alterna, & nervosa; in basi autem locata aliquantulum sunt latiora. Flores summis caule, ramulisque umbellati enascuntur lutei, floribus Fœniculi accedentes, quorum quisque pluribus foliis in modum rosæ dispositis componitur. Hisque succedunt semina oblonga Petroselinis seminibus æmula, striata, cinerea, acidi gustus. Planta hæc, quæ *Auricula Leporis* vocatur, abunde in montanis locis crescit, juxta sepes, atque inter dumeta; floret autem Julio, & Augusto, seriusque, semenque Autumno maturescit, nempe Septembri, & Octobri; & in solo argillaceo præcipue feritur agri Parisiensis incolæ.

Auricula Leporis plurimum continet salis, & nonnihil olei. Tota planta acidescat sapore ad amarum accedente. Ejus folia vim habent detergentem, exsiccantem, & vulneraria. Semen vero calidum est aperiens discutiens, sudores, urinamque ciet; mansumque salivæ excitat secretionem, sputumque promovet.

Perfoliata vulgaris, *Offic.* Perfoliata vulgarissima, five arvensis, C. B. P. 277. Perfoliata simpliciter, dicta, vulgaris, annua, J. B. 3. *Part.* 2. 198. Perfoliata, *Dod. Pempt.* 104. *Matth. Fuchs.* Perfoliata vulgaris, *Ger. Park. Raii Hist.* 471. Bupleurum perfoliatum, rotundifolium, annuum, *Inst. R. H.* 310. Perfoliatum vulgatum, flore luteo, folio umbilicato, *Lob. Icon.* 396. Perfoliata vera, seu genuina, Diaphyllon, *Quorumd.*

E radice minimum digitum crassa, simplici, lignosa, alba, nonnihil fibrosa, gustus dulcis ad Rapunculum accedentis, caulis unicus propellitur pedem cum dimidio altus, gracilis, firmus, rotundus, pilis destitutus, striatus, cavus, nodosus, ramosus, fractu aromaticus, foliis alternis, simplicibus, ovalibus, aut fere rotundis, lævibus, nervosis, caule, aut ramis intersectis, coloris glauci, saporis acris. Flores vero in ramulorum apicibus parvi, umbellis luteis, quinquepetalis rosaceis, brevibus appensi petiolis locantur, abeuntque in semina bina simul juncta, oblonga, gibba, striata, & sub-nigra. Inter segetes in arvis, in solo pingui, quandoque etiam in hortis locisque fabulosis planta hæc conspicitur, floremque profert Junio, Julio, & Augusto, vulgarissima quoque est in agro Parisiensi. Perfoliata vero nuncupatur ob folia a caule, & rammis quodammodo perforata. Juxta J. Bauhini sententiam, Dioscorides, aliique veteres Authores, Perfoliatam nostram silentio præterierunt; annua est, semineque multiplicatur; dum e contra præcedens vivax est, & nunquam perit.

Plurimum salis essentialis, atque olei in se habet, & ab omnibus uti vulneraria adstringens recipitur. Totius plantæ decoctio, aut ejus folia sicca in pulverem redacta, iis exhibentur, qui ab aliquo lapsu, aut violenta contusione, alicujus corporis vas rupturam perpeSSI sunt; nec non eadem ratione propinata adversus Hernias in pretio habetur, externe applicata Cataplasmatibus forma cum Vino, & farina Fabarum, Triticæ farina præstantiori, decocta. A Schordero, & S. Paulli in hernia umbilicari plurimum commendatur, ab hoc postremo Cataplasma, imponebatur Prædicta, Pilosella, Herniaria, Plantagine, & Musco Prunus sylvestris, post ebullitionem in Vino paratum. Dodonæus vero existimat, idem remedium Strumas resolvere, & J. Bauhinus asserit, Exostoses dissipare, optimumque esse adversus fracturas.

Cataplasma adversus Hernias, & Strumas.

Herbi. Perfoliatæ, Pilosellæ, Herniaræ, Plantaginis, & Muschi Pruni sylvestris ana. Man. ss. Coque in lb. vi. Vini rubri optimi ad medias, appliceturque calidum Herniis, duobus, vel tribus vicibus de die usque ad sanationem.
Pul. Perfoliatæ exsic. 3 j. M. cum q. s. Syrupi Hederæ terrest. f. b. ex nebula, adversus lapsus, & internas contusiones.

P E R I P L O C A.

SCAMMONEUM, five Scammonium Monspeliacum, *Offic.* Scammonia Monspeliana foliis rotundioribus, C. B. P. 294. Scammonea Monspeliana flore parvo, J. B. 2. 136. Periploca Monspeliana, foliis rotundioribus, *Inst. R. H.* 93. Apocynum quantum latifolium, Scammonea Valentina, *Clus. Hist.* 126. *Raii Hist.* 1088. Scammonia maritima Monspeliana, *Richier. Onomast. Lugd. Hist. Raii Hist. Camer.* Scammonea Monspeliana dicta, *Park.* Scammonea Monspelienensis, *Ger.* Volubilis marina, Convolvulus Scammonia Monspeliana dictus, Scammonia Monspelienensis floribus exiguis, Scammonia adulterina, *Nonnull.* vulgo, *Scammonde de Montpellier, Apocyn a large de l'Ecluse.*

Ei radix est fere digitum crassa, longa, alba, capillitio stipata, repens, lateque super terram serpens, succo lactescente, uti tota planta, referta. Caules vero profert sarmentosos, longos, bicubitales, tenues, rotundos, ramosos, flexibiles, obvia quæcumque amplectentes, foliis oppositis, Aristolochiæ clematitidis, vel Asari foliis æmulis,

æmulis, latis, densis, lævibus, sub-albidis, pediculum versus falcatis, mucronatis, caudis longis appensis, succo lactescente foetis. Ex foliorum axillis apparent florum fasciculi, longo elati pedunculo, parvi, albi, stellati, quinquifidi, qui abeunt in fructus duobus instructos vaginis, Apocyni fructibus similes, sese sponte maturescendo aperientes, materiamque lanuginosam seminibus imbricatis refertam ostendentes. Planta hæc Periplocæ species quædam juxta mare Mospelinse excrevit, in sabuloso Galliæ Narbonensis solo, ripis Rhodani, inque maritimis Regni Valentia locis, juxta Clusii relationem. Junio, Julio, & Augusto floret. Ejus vero lactescens succus coctura inspissatus nigrescit, veramque Syriæ Scamnoneam æmulatur tum colore, cum vi solvente.

Ut vero ad hanc vim exerendam sufficiat, dosis est augenda. Pseudo-Mercatores, & præsertim Marsilienses succum hunc ita paratum una cum vera Scamnonea Smyrnenfi, & Alepensi mixtum parvi venditando plurimum lucrantur; Scamnoneæ autem sic adulteratæ efficacia adeo alteratur, ut effectû suo pene destituta sit.

P E R S I C A R I A.

Planta est plurium specierum, nos hic binas solummodo in usum Medicum venientes, videlicet Persicariam mitem, & Persicariam urentem describemus.

PERSICARIA mitis, *Offic.* Persicaria mitis maculosa, & non-maculosa, C. B. P. 101. *Dist. R. H.* 509 Persicaria mitis, J. B. 3. 3. 779. Persicaria secunda, *Tabern. icon.* 857. Persicaria, *Matth. Fuchs. Dôd. Lugd. Hist.* Persicaria maculosa, *Ger. Raii Hist.* 183. Persicaria vulgaris mitis, seu maculosa, *Park.* Persicaria maculis nigris, *Gesn. Hort.* Persicaria florum staminibus-fenis, stilo duplici, *Linn. Hort. Cliff.* 42. Persicaria maculata. Pollicaria foemina, Molybdæna, Plumbago, Cratægonon, Pavonaria seu Pavonum speculum, Britannica, Sanguis Christi, *Nonnull.* vulgo, *Persicaire douce tachée*.

E gracili radice, obliqua, fibrosa, lignosa, fractuque difficili, caules exeunt pedales, rotundi, cavi, sub-rubri, ramosi, nodosi, foliis nonnihil latis, foliorum Mali Persicæ, vel Salicis æmulis, in centro, quandoque nigra aut plumbea macula obfignatis, quandoque ea destitutis. Flores vero spicci ex foliorum alis in vertice pediculis longis appensi conspiciuntur monopetali, quinquifidi, calyce orbatî, quinque staminibus, plerumque purpureolacentibus, quandoque etiam albidiusculis, quibus præsto sunt semina ovalia, plana, mucronata, lubrica, & sub-nigra. In hac vero urens sapor, ut in sequenti neutiquam deprehenditur, nonnihil acidi tamen præferet; loca aquatica, & paludosa amat; fossarum humidarum, lacuum, rivulorum, agrique Parisiensis incolæ est; Julio & Augusto præcipue florescit.

Persicaria vulgaris plurimum phlegmatis, atque olei, parumque essentialis salis largitur, nonnihil præterea salis volatilis concreti. Jure D. Tournefortius adnotavit, plantam hanc mansam quopiam adstringenti sapore linguam afficere, chartamque ceruleam saturate rubro colore imbuere, ex quo conjicere possumus, hujusce sal ejusdem fere esse naturæ, ac sal ammoniacum, magna terræ portione foctum, ex cui sulphuris miscella. Ideoque uti adstringens, detergens, & vulneraria commendatur. Ejus decoctio optima est adversus ventris fluxus, & dysenteriam, præsertim, si alicujus intestinalis ulceris suspicio adsit, denique contra cutaneos morbos. Utiliter ergo ejus Ptisana exhibetur scabie, aliisque cutaneis eruptionibus affectis. In *actis Regiæ Scientiarum Academiæ anni 1703. pag. 304.* prædictus D. Tournefortius asserit, hanc Persicariæ speciem, Vulnerarium esse, præ cæteris efficaciorē, ejusque decoctionem ex Vino gangrænam mirabiliter sistere, quod a Persicaria urenti non præstatur. Hujusce sapientissimi Viri sincera fides nunquam in dubium revocata, nobis omnium remedium tutissimum contra eosdem morbos ministrat.

Persicariæ folia usurpantur in Unguento mundificativo de Apio dicto; Summitates vero floridæ in Balsamo tranquillo; Salque fixum in Petra medicamentosa *Pharmacopœæ Parisiensis*.

℞. Rad. Lapathi sylv. & Enulæ Campanæ, lotar. ratar. & taleolatum incisar. ana. ℥ ss. Coque cum carnis vitullinæ ℔ ss. in ℔ iij. aquæ ad medias. Adde ultima semihora Man. j. Folior. Persicar. vulgar. & Man. ss. Folior. Fumariz; Levi expressione colentur per linteolum, dividaturque Colatura in duas partes, quarum una Mane jejuno stomacho, altera Vesperis propinabitur, repeteturque per dies ix. Pro unaquaque autem dosi solvetur ℥ j. Salis Glauberiani, curando ut venter initio, ac in fine solvatur, Jussulum hoc convenit in Scabie, Impetigine, Porrigine, & Prurigine, aliisque omnibus cutaneis vitis a Lymphæ acrimonia, & lentore oriundis.

Fomentum adversus Gangrænam.

℞. Folior. Persicar. mitis Man. ij. Leniter ebulliant in ℔ ij. Vini rubri ad medias. Forti expressione coletur, linteolaque hoc Vino calido madefacta applicentur partibus Gangræna affectis, aut Gangrænam minitantibus, tertia quaque hora, eam innovando, cureturque, ut quatuor de die vicibus ℥ iij. ejusdem decoctionis hac de causa paratæ propinentur.

Pisifana adversus Diarrhæam, & Dysenteriam.

℞. Rad. Consolidæ maj lotar. ℥ j. Folior. Persicariæ mitis Man. j. Superaffundantur ℔ ij. ferventis aquæ, & post semihoræ infusionem colaturæ adde Syrupi Consolidæ maj. & Cydonior. ℥ j. M. pro potu communi.

Persicaria urens, *Offic.* Persicaria urens, seu Hydropiper, C. B. P. 101. *Inst. R. H.* 309. Persicaria acris, sive Hydropiper, *Jo. B.* 3. 780. *Raii Hist.* 182. Hydropiperi, *Dod. Pempt.* 607. Hydropiper, *Matth. Ger.* Persicaria vulgaris acris, sive minor, *Park.* Persicaria mascula, *Brunf. Ruell.* Persicaria florum staminibus senis, stylo bifido, *Linn. Hort. Cliff.* 46. Mercurius terrestris, *Parac.* Piper aquaticum sive aquatile, Piperitis, Herba Pulicaris, sive Pulicaria mas, Persicaria mordax, Zinziber caninum, *Quorumd.* vulgo, *Curage.*

Hæc radix est simplex, lignola, alba, fibrosa, plures caules emittens pedem, aut pedem cum dimidio altos, firmos, rotundos læves, nodosos, aliquando subrubros, aliquando luteo virides, & ramosos, foliis e caulis nodis erumpentibus, eumque amplectentibus, appendiculis membranaceis, brevibus appensis pedunculis, dilute viridibus, macula, & pilis destitutis, foliis Mali Persicæ similibus, a qua hoc plantæ genus nomen mutuatur. Flores vero in caulis, & ramulorum apicibus enascuntur in spicæ longæ, & gracilis formam dispositi, monopetali, quinquifidi, calyce destituti, quinque conflati staminibus, coloris plerumque purpurei, tandem in semina satis crassa, veluti triangularia, lucentia, & sub-nigra abeuntes. Gustu Piperis, acris, & mordaci tota scatur planta; annua est, inque locis humidis, aquaticis, & paludosis excrescit, nonnunquam juxta rivulos, & fossas, in quibus Hyeme aqua stagnat, & præcedentis in modum Julio, & Augusto plerumque floret.

Analyseos vero Chymicæ ope plurimum acidi, olei, & terræ, parumque salis volatililis concreti largitur. Sapor acerrimus est & urens, chartamque cæruleam saturate rubro colore imbuat. Ejus autem sal plurimum accedit, ad sal, ex mixtura salium Corallorum, & Ammoniaci acido saturatissimorum, elicito. Ut maxime detergens, & vulneraria commendatur in clysteribus adversus Tenesmum, & Dysenteriam; eodemque tempore bolus ejus pulvere, cum Vino in consistentiam syrupi, saccharo decocto, permixtus exhibendus est. Solvens præterea, & aperiens contra Hydropem, Icterus, viscerumque obstructions præscribitur. Quominus vero in crepidis, ut quibusdam usu venit, Planta hæc deferatur, ejusdem Man. j. in jussulo omni pinguedine destituto ebulliat, linteo postea coletur, addaturque Tartari martialis solubilis ℥ ss. Ejus aqua.

aqua distillata ꝑ ij. vel ꝑ iij. specificum est in calculo, & sabulosis vesicæ concre-
tionibus. Plurimum quoque ab Etmullero commendatur eadem aqua ad vermesene-
candos, additque a nonnullis in variolis, & elephantiasi usurpari. Hujusce etiam
foliis tuis, membra arthriticis doloribus affecta mirabiliter solantur, quinimmo do-
lorem a carie dentis productum mitigat pilula ex ea efformata in dentis foramine
introducenda.

Piper aquaticum frequentius a Chirurgis usurpatur ad tumores œdematosos cru-
rum, coxendicum, aliarumque partium dissipandos. Ejus stirpes ebullitæ, & cali-
diusculæ applicantur, aut linteola ejus decoctione madida. Omnes Authores consen-
tiunt, Perficariam urentem contusam, & antiquis ulceribus applicatam, corruptam
carnem exedere, pus detergere, & exsiccare. Hæc eadem Cataplasmati forma Equo-
rum contusionem resolvit, eorumque vulneribus, & ulceribus hujusce succo madefa-
ctis, numquam muscæ magni etiam æstus tempore accedent.

De facultatibus vero pene miris, & singularibus, quas nonnulli Alchymistæ huic
plantæ pro ægritudinum transfusione tribuerant, longius hic verba facere supervaca-
neum erit. Crollius, Marcus Marci, Schmuck, aliique hujusce scholæ sapientes te-
stantur, hujusce plantæ folia aqua macerata genis adversus dentium dolorem, & vul-
neribus, ulceribusque apposita, usquedum calore partis calefiant, ac deinde hæc ea-
dem folia in terram confossa, ut prompte putrescant, dentium dolorem cessare eodem
gradu, quo hæc ipsa ad putredinem magis accedunt; ulcera quoque ac vulnera eodem
pacto exacte consolidari. Riverius vero, ut citius curatio exitum habeat folia ex æ-
gris partibus avulsa in flammam inciebat. Credat quicumque vult, nos autem, qui
nullam aliam, præter auctoritatem experimentis comprobata in arte Medicæ reci-
pimus, libentissime confitemur, nullam modo allatis fidem præstandam esse.

℞. Seri Lactis, aut aquæ Semin. Lini ℞j. ℥. Folior. Perficariæ urent. Man. j. Ebull.
ad ℞j. Coletur pro Clystere in Tenesmo, & Dysenteria usurpando. Bolus pul-
vere ejusdem plantæ, & Vino cum Saccharo, aut Syrupo rosarum rexicatur.
decocto paratus Clysteri prædicto sociabitur.

℞. Pulli dimidium, & carnis Vituli ℞j. Coque in s. q. aquæ, usque dum Juscu-
lum conficiatur, postrema semihora adde Folior. Perficariæ urentis Man. j. &
summitatum Marrubii albi Pug. ij. Coletur deinde per lintecolum levi expressio-
ne, solvaturque ꝑ ℞. Tartari martialis solubilis pro Jusculo quindecim dierum
spatio repetendo mane jejunio stomacho in ltero, & Mesenterii obstructionibus,
curando ut alvus lubrica interim fervetur.

*Fomentum ad Tumores œdematosos crurum, & coxendicum,
aliarumque partium dissipandos.*

℞. Aquæ Calcis ℞ij. & aquæ fontis ℞j. Ebull. cum foliis Perficariæ urentis Man.
ij. & Baccar. Lauri tular. ꝑ ij. ad ℞ij.; colatura fervetur pro fomento, ad par-
tes œdematosas madefaciendas repetitis de die vicibus.

P E R V I N C A.

Duæ tantum PERVINCE species nobis notæ sunt a Medicis usurpatæ, Angustifo-
lia, & Latifolia.

Pervinea vulgaris, *Offic.* Clematidis Daphnoides, minor, flore cœruleo vel candido,
C.B.P. 301. Clematidis, Daphnoides, minor, flore cœruleo, purpureo, violaceo, ut
& albo, simpliciter ac pleno, J.B. 2. 130. *Raii Hist.* 1091. Clematidis Daphnoides, *Dod.*
Dempt. 405. Pervinea vulgaris, angustifolia, flore cœruleo vel albo, *Inst. R.H.* 120. Vinca
Pervinea minor, *Ger.* Vinca Pervinea vulgaris, *Park.* Pervinea quod semper vireat,

Trag.

Trag. Chamaedaphne altera: Dioscoridis. *Bruff.* Daphnitis, idæa Daphne, Laurago, Laureola, Danae Eupetalon, Nicophyllon, seu Victoræ; folium, Mustellago terrestris, Hypetale, Mitron, Polygonoides, Clematis Ægyptia, Stéphane Alexandri, *Nonnulli* vulgo, la petite Pervenche.

Radice nititur fibrosa plurima sarmenta efferente, aut minutos caules, longos, rotundos, virides, nodosos, super terram serpentes, quibuscumque obviis adhærescentes, foliis oblongis, laxibus, superne viride lucentibus, inferne vero dilutioribus, firmis, colore, & consistentia Hederæ, figura vero Lauro æmulis, & exilioribus, binis invicem oppositis, brevibus elatis pediculis, gustus adstringentis, & amarissimi. Flos vero inodorus e caulis nodis erumpens satis longo pedunculo appensus tubulo efformatur, in latum expanso, & quinquifido, ut plurimum cæruleus est, nonnunquam albus raro ruber, quandoque simplex, quandoque vero duplex, ac raro admodum faecesse in fructum quobus instructum siliquis, semina oblonga, fere cylindrica, latere ut plurimum sulcato occludentem. Planta hæc vivax est, semperque viret, sponte, ac facile multiplicetur, tum radicibus, cum sarmentis, quæ huc, illuc pullulant; vix Vere ineunte Martio, & Aprili ut plurimum floret, & diutissime hoc in statu perdurat: fructus vero vix unquam elargitur. D. Tournefortius, nec hisce in regionibus, nec in Provincia, aut Occitania, in quibus vulgarissima est, ejus fructum, unquam conspexisse asserit; additque, si forte eundem examinandi cupiditate flagemus, in vase cum pauca terra ferendam esse, tunc enim succus in radicibus neitiquam dispergetur, cogeturque in caules subire, pistillumque in fructum faecescens afflare; & hæc porissima ratio est fructus plurimos & Eicu, aliisque plantis eliciendi, præsertim in frigidis regionibus, in quibus radices nimium expanduntur. Pervinca angustifolia præ altera Medico usui inservit, & in *Faliran* aut vulnerariis Helvetiæ usurpatur, in quibus facile discernitur; quamvis autem hac vulgaris præ latifolia utamur, æquali tamen adstringenti, & vulneraria virtute ambæ donantur. Ubique fere obvix sunt in sepibus, dumetis, saltibus, fossis, aliisque contextis, humidis, umbrosisque locis, juxta D. Tournefortium inter veteres Botánicos solus Cæsalpinus Pervincæ fructum observavit.

Pervinca latifolia, *Offic.* Clematis Daphnoides major, C. B. P. 302. *Dod. Pempt.* 406. *Raii Hist.* 1091. Clematis Daphnoides major flore cæruleo & albo, J. B. 2. 132. Pervinca vulgaris, latifolia, flore cæruleo vel albo, *Inst.* R. H. 119. Pervinca major, *Lob. Eyf.* Pervinca altera major, *Cæsalp.* Clematis Daphnoides latifolia, *Clus.* Clematis Daphnoides major cæruleo flore, *Matth. Cæmer. Hort.* Clematis Daphnoides, sive Pervinca major, *Ger.* Clematis Daphnoides latifolia, sive vinca Pervinca major, *Park.* Vinca Pervinca folio latiore, Clematis Daphnoides grandioribus floribus cæruleis vel albis, *Quorumd.* vulgo, le grand Pucelage.

Radice est fibrosa, & repente, quæ plurimos emittit caules crassiusculos, longos, rotundos, nodosos, virides, repentes, foliis binis juxta caulem invicem oppositis, caudis longis elatis, expansis, expolitis, colore viridi lucenti, gustu amaro, ingrata acredine permixto. Ex foliorum alis progeniti flores monopetali, magni, ut plurimum cærulei, quandoque albi, ac inodori late expanduntur, brevibusque pedunculis sustententur, quibus præsto sunt oblongi fructus duobus constantes siliquis, plurima semina oblonga, fere cylindrica, ac sulcata occludentibus. A præcedenti differt omnibus sui partibus longe majoribus; in hortis feritur, in quibus late virefcit arbutatarum arborum ordine composita; Hyeme vero nimium argente perit præcedenti delicatior, & tenerior; in locis incultis & nonnihil pinguibus, in sepibus, prope vias, agri Parisiensis incola sponte crescit. Hæc quoque Pervincæ species, ut præcedens raro fructus edit, nisi sarmenta sæpe sæpius cultro scindantur.

Amara est; satisque chartam cæruleam rubro inficit colore; jure igitur conicere possumus, oleum, ac terram in Pervinca prædominari, ejus autem sal ad Aluminis naturam accedit, quidpiam tamen urinosi salis præsefert, alumenque prorsus æmula-

etur, in quo urina fuerit permixta, ut melius in crystallos faceretur; Chymicæ enim Analyseos adiumento præter plures acidos liquores, plurimum terræ, atque olei, parumque volatilissalis ex ea recipitur. Vulneraria, adstringens, & febrifuga est; vulgatioque ejusdem usus esse solet, ut immoderatus mensium, & hæmorrhoidalium vasorum fluxus, fluoresque albi cohibeatur. Ad hunc vero finem obtinendam ℞ iv. ferventis aquæ Man. iij. foliorum Pervinæ superaffunduntur, vas cooperiendo; ab igne retrahitur, & infusio repetitis cyathis, diversis horis exhibetur; eadem vi pollet ejusdem Conserva, & Extractum. Cum Cancris fluviatilibus eadem planta decocta, & juleculi forma, convenienti temporis spatio felici cum successu propinata fuit in sanguinis sputo a D. Garidèlio, uti ab eodem asseritur in *Historia Plantarum agri Aquifextensis*. Lac vero cum Pervinæ decoctione mixtum Phthisi, & Dysenteria affectis utilissimum est. In Hydrope vero Lac distillatum optimum est, in quo xxiv. horarum spatio macerata fuerint Pervinca, Tanacetum, ac Eupatoria Avicennæ, quod facilius, quam prædictum decoctione permixtum hypocondria pertransit.

Quod vero ad ejusdem externum pertinet usum, in narium hæmorrhagia usurpatur, ejus foliorum tusorem frustulis nares obturando. Agricola vero merito præscribit Gargarisma cum decoctione ejusdem paratum, uti validissimum remedium adversus Anginam suffocativam. Optimum pariter censendum est adversus Amygdalarum, & Uvulæ inflammationes, utque magis temperans sit cum Lactemisceri potest. Pervinca quoque contusa, mammis que applicata, lac nutricibus reddit, juxta Authorum relationes; Rajusque in *Historia Plantarum* una cum D. Hulse testatur, folia eadem recentia super bibulam chartam extensa, & scrophulis Cataplasmatis, forma applicata, ad eas discutiendas, & exsolvendas mirum in modum valere; J. Bauhinus autem post Tragum asserit, sufficienti Pervinæ quantitate in dolio Vini turbidi immissa, brevi optimum reddi, præsertim recipiente antea immutato.

Usurpantur Pervinæ folia in Aqua Vulneraria, in Unguento mundificativo de Apio dicto, & in Balsamo Oppodeltoch *Pharmacopæe Parisiensis*.

℞. Aquæ ferventis ℞ j. ℞. Infundatur per semihoram Pug. j. Fol. Pervinæ, coletur liquor inclinatione, addatur Sacchari parum.

Hæc infusio contra albos fluores, menselque immodicos convenit, apto temporis spatio repetita.

℞. Pulli mediam partem, Oryzæ lotæ cochlearia ij. Coque in ℞ iij. aquæ ad binas doses. Postrema semihora adde Fol. Pervinæ, & Plantaginis ana. Man. j. Cancror. fluv. mund. & tus. N. vj. Fiat colatura linteolo forti expressione, dividaturque in partes duas, quarum una Mane jejuno stomacho altera vero Vespere, in sanguinis sputo, & Phthisi sumetur per mensis spatium.

℞. Fol. Pervinæ, Tanaceti, & Eupatorii Avicennæ ana Man. ij. Paululum tusa macerentur per hor. xxiv. in ℞ vj. Lactis Vacc. recent. Distillatione in omnia committantur S. A. ad ℞ iv. in cucurbita residuum relinquendo, serveturque liquor in vasis probe obturatis.

In Hydrope Ascite quatuor per diem cyathi ægris erunt propinandi.

P E T A S I T E S.

PETASITES vulgaris, *Offic.* Petasites major, & vulgaris, C. B. P. 197. *Inst.* R. H. 451. Petasites vulgaris, rubens, rotundiori folio, J. B. 3. 566. Petasites, *Dod. Pempt.* 597. *Trag. Fuchs. Tabern. Ger. Raii Hist.* 260. Petasites vulgaris, *Park.* Petasites magnus *Perperam* Tussilago major, *Matthioli Lugd. Hist.* 1053. Tussilago scapo imbricato Thyr-sifero, flosculis omnibus Hermaphroditis, *Linn. Hort. Cliff.* 411. Tussilago magno, major, & maxima; Personata, seu Persolata, Galerita, Petasites flore purpureo vel pupi-cante odorato, sive mas, *Nonnull. vulgo, Petasite, herbe aut Teigneux, grand Pas-d'Asne.* Ra-

Radice est crassa, longa, foris nigricante, intus alba, gustus acris-aromatici, & amariusculi, odoris suavis. Caulis vero emittit semipedales, & ultra, digito crassiores, cavi, lanuginosos, nonnullis indutos foliolis angustioribus, & acuminatis, in flosculorum purpureorum parvum poculum æmulantium, & in quatuor vel quinque partes dividorum fasciculos terminantes, qui calyce pene cylindraceo ad basim usque in plures partes diviso fulciuntur. Hi autem flores brevi flaccescunt, & una cum caule cadunt, cristatis seminibus subsequenter. Folia autem magna, ampla, ferretunda, extremis nonnihil denticulatis, superne atro-viridia deciduo caule evebuntur, centro caudæ pedem cum dimidio longæ, crassæ, rotundæ & carnosæ appendæ; folia vero hæc pilei inversi, aut fungi pediculo elati figuram habent. Libentius, frequentiusque in locis humidis, secus fluvios, rivulos, lacus, ac stagna luxuriat; ineunte Vere florescit, nonnunquam etiam Februario, & Martio in calidis, nec non in frigidis regionibus, dummodo Ver dulcis sit, ac temperatus. Flos autem immediate a radice progignitur, foliaque antecedit ad modum floris Tussilaginis. Nonnullis in regionibus folia ad humanam usque staturam excresecunt, ut inter eas forte transseundo inter arbores incedere videatur, ad Hyemem usque perdurant, quibus novissima subsequuntur: radix enim vivacissima est, atque longe, lateque rependo in solo expanditur.

Alia quoque Petasitis species flore albo, præcedenti exilior reperitur, quæ eodem quoque tempore florem edit, & in montibus humidis, ac umbrosis excresecit; rarius præcedenti specie occurrere solet, eandem tamen habet facultates. Eius radices tantum, raro autem folia in usum Medicum veniunt, ut plurimum autem radicibus Lappæ majoris sociantur, a nonnullis etiam Authoribus hæc duæ plantæ simul confunduntur, vel ob earundem foliorum similitudinem, vel ob analogam facultatem, flores vero, & semina plurimum distant, uti & radices. Petasites major quamvis & rarior sit hac in regione, vulgatiores tamen est, quandoque etiam Parisiensis agri incolæ, ejusque radix, Minoris radice usitatiores esse solet.

Plurimum olei, salique essentialis in hac planta continetur; radix vero, quæ communiter utimur, aperiens, hysterica, resolvens, & vulneraria recensetur; expulsiorem in Asthmate, Tussique pertinaci promovet, & feliciter in malignis febribus, & variolis propinatur, nec non ad urinas, mensesque ciendos potissimum commendatur ʒj. in ℥ij. aquæ ad medias decocta, aut infusa in Vini albi ℥j. dosi ʒj. Cyathus autem ejusdem parvus mane jejuno stomacho per aliquod temporis spatium exhibetur. Prædicta quoque Acerum infusione paratur, quod Rutæ succo, & Theriacæ mixtum, valentissimum est diaphoreticum in febribus malignis & pestilentibus, quo præsertim Germani maxime utuntur, a quibus radix hæc *Anthi-pestilentialis* nuncupatur, propter ejus, erga venenum moribificum, ab ea per cutis meatus, & sudores mirabiliter eliminandum, efficaciam; quin etiam iisdem ac Costus Officinalis viribus, pollere creditum fuit, eique commode substitui potest. A nonnullis, ejus pulvis usurpatur ad vermes enecandos, nec non externe ad bubones resolvendos, & ulcera mundificanda.

Eadem radix adhibetur in Aquis, Generali, & Prophylactica, & Orvietano, radix vero, & folia in Emplastro *Diabotano Pharmacopœe Parisiensis*.

Rad. Petasitis p. ʒj. Diluatur exiguo Vini cyatho, exhibeaturque sero hora somni. Remedium hoc valet adversus porriginem, vermes, ulcera maligna, menjendique difficultatem a glareis in vesica stabulantibus ortam.

Rad. Petasitis exsic. & p. ʒʒ. Florum sulphur. ʒj. & Spermat. Ceti. gr. xij. M. cum Melle albo. F. B. mane jejuno stomacho in Asthmate, Tussique pertinaci propinandi.

Rad. Petasitis, Bardanæ, & Scorfonæræ lotar. & in taleolas incisar. ana. ʒʒ. Ebulliant in ℥ij. aquæ ad tertiæ partis consumptionem. Adde in fine frustulos.

los Glycyrrhizæ, coletur linteolo pro Ptisana in Febris maligis, & Variolis propinanda.

P E T R O S E L I N U M.

Inter diversas PETROSELINI species, usitatiores sunt Petroselinum vulgare, & Macedonicum.

Petroselinum vulgare, Offic. Apium hortense, seu Petroselinum vulgo, C. B. P. *Inf.* R. H. 305. Apium hortense multis, quod vulgo Petroselinum, palato gratum, planum, & crispum, J. B. 3. 97. Apium hortense, *Dod. Pempt. 694. Ger. Raii Hist. 448. Petroselinum Brunsf. Trag. Cord. in Dioscor.* Petroselinum vulgare, *Par. Selinon seu Apium, Theophr. & Dioscor.* Apium verum, Apium vulgare, Apium domesticum seu lativum, Apium mas, Petroselinum vulgi, Petroselinum cultum, Selinum commune, Apium Hortulanum seu legitimum, *Quorund. vulgo, Persil domestique.*

Radice est simpliciter, digitum, & quandoque pollicem crassa, incana, longa, profunde in terram descendente, esu optima; ab ea vero caules ad trium, vel quatuor pedum altitudinem, pollicem crassi, rotundi, striati, nodosi, cavi, & ramosi propelluntur, foliis, aliis incisus foliolis, constantibus, viridibus, longis caudis stipatis. Flores vero summis caulibus, ramulisque umbellati, quinque-petali, pallefcentes, & rosacei insident, quibus semina bina simul juncta, minuta, striata, cinerea, gibba, sapore acriscentulo succedunt. In hortis olitorii planta hæc colitur, in quibus facile frigorem, ac calorem sustinet, dummodo in terra humida, aut frequenter humectata seratur; aqua enim potissimum delectatur: & hæc potior est ratio, cur abunde in solo pingui, præfertim prope fontes excrescat. Altero anno caulem profert, floret autem Junio, & Julio, semina vero Augusto maturefcunt. Antiquissimus est hujusce plantæ usus, omnibusque ætatibus, ut inter legumina excellentia, commendata fuit.

Dæ alix præterea Petroselini species in hortis satæ reperiuntur, quarum una aspectus jucundissima, foliis crispatis distinguitur, vocaturque *Petroselinum crispatum*: nihil aliud est quam præcedentis varietas, quod tamen a Nonnullis in dubium revocatur, Fabiusque Columna asserit, Petroselinum crispatum sponte in regno Sardinix excrescere, e quo semen aliis in regionibus allatum fuit; altera vero species altius evehitur, ejus folia majora sunt, radices vivaces, ac esu optimæ, ut Apii vulgaris radices, nuncupaturque *Petroselinum crassum*, seu *Anglicum*.

In Petroselino magna salis acris, & mediocris olei exaltati portio reperitur: sal hoc acre adeo, & corrodens est, ut si vitreum poculum in aqua mundetur, in qua Petroselinum prius ablutum sit, ac foliolum quodpiam remansum fuerit, si parum ad poculum appellat, statim in frustula abeat minutissima. Salis hujusce ope omnes ejusdem partes vim habent aperiendi, obstructions referandi, menses ciendi, plurimosque alios similes effectus progignendi. Familiarissime tam in Culina, quam in Pharmacia usurpatur. Radix intinctibus admiscetur, ac folia sapore gratissimo, & aromatico quamplurimis alimentis condimentum ministrant. Prædicta etiam radix in Ptisanis, Apozematibus, Juculisque aperiendis usurpatur. Folia resolventia sunt, & vulneraria, ac cum successu vulneribus, & contusionibus tusa, & spiritu Vini commixta applicantur: hæc etiam e mammis divertunt tusa, ac thoraci imposita; Decoctio autem radicum, aqua, aut lacte parata utilissima est ad Morbillorum & Variolarum eruptionem juvandam; mitissima quoque vi pollent sudorifica, qua in hisce casibus miros effectus edunt.

Petroselini semen inter quatuor semina calida minora locum habet, quæ sunt semen Apii, Petroselini, Ammeos, & Dauci. Semen hoc attenuans est, & diureticum, Nephriticis, Hydropicisque conveniens. Aqua distillata ex eo elicetur, quæ aut sola, aut potionibus aperiendis ab ℥ij. ad ℥iv. usurpatur. Dodonæus vero hanc potissimum

frum commendat in Asthmate humido, Tussique inveterata. Petroselinum visui noxium esse, ejusque aciem debilitare Nonnulli autumant, quibus vero sententia hæc stipetur rationibus, proflus ignoramus. Ab aliis Medicis asseritur, ejusdem usum Epileptis non convenire, eorumque praxissimos violentiores reddere. Qua de re in *Ephemeridibus Germanicis Decuria 3. Anno III.* extat Observatio D. Hannemannii, quæ tam cum Veterum, quam cum Neotericorum opinionibus consentit, quamvis a Nonnullis cum Sebizio contrarium asseratur. Qua de causa hujusmodi ægrotantes non solum, quin etiam Nutrices, Infantibus huic morbo, & convulsionibus obnoxiiis, lac præbentes, ab eo sese abstinere, tutius esse existimamus. Quibuscumque temperamentis præterea indiscriminatum aptari non potest; suo enim aromatico, & exaltato oleo ad sanguinem inflammandum, capitisque ægitudines suscitandas valet; biliosi ergo calidisque temperamentis præditi eodem sobrie utantur. Extat præterea in *Ephemeridibus Germanicis anni 1727. pag. 285.* observatio D. Michaelis Valentini, qui testatur, semen Petroselini p., & in capite Infantum inspersum, tutius esse remedium ad pediculos enecandos, Staphisagria, & Mercurio, eodemque tempore humidam porriginem sanare, ab aliis vero facultas hæc pediculos enecandi semini- bus Apii tribuitur. Idem laudatus Valentini addit, Petroselini nomen derivare ab urbe *Petronella* Hungariæ, inter Viennam, ac Polonium, ob magnam ejusdem plantæ copiam, qua ejus ager sponte sæcundatur; quæcumque sit hæc etymologia, quove plausu excipienda, nescimus, præsertim quia, consonantia quadam solummodo, cum *Petronella*, & *Petroselino* intercedente, fulcitur. Ceterum Petroselinum nostras sativum nequaquam est verum Græcorum Petroselinum, & concessio etiam quod unum, idemque esset, cur etymologia adeo incongrua, distansque a semita a veteribus nobis relicta perquirenda?

Petroselini radices usurpantur in aqua Generali, Syrupis Althææ, Quinque Radicum aperientium, & Artemisæ *Pharmacopææ Parisiensis*; præterea in *Philonio Romano*, Benedicta laxativa, & *Hiera Diacolocynthidos ejusdem Pharmacopææ.*

℞. Rad. Petrosel. Eringij, & Asparagi ana. ʒʒ. Rase taleolatim incidantur, ebulliantque in ℔. iij. aquæ ad tertiæ partis consumptionem. Ultimo semihoræ adde Folior. Agrimoniz, Cicorij sylvestris, & Chæropholij ana. Man. j. Leviter exprimatur liquor per linteolum, solvanturque Arcani duplicati ʒij. Syrupi quinque radicum ʒj. M. pro Apozemate aperienti in Hydrope, cujus dosis, cyathus tepidus quarta quaque hora iterum sumendus.

℞. Rad. Graminis rasar. & contusar. Man. ʒʒ. Petroselini, & Anonidis spinosæ ana. ʒʒ. Ebulliant in ℔. iij. aquæ ad tertiæ partis consumptionem. Adde in fine Rad. Glycyrrhizæ in fila evulsæ ʒij. Colaturæ infunde Crystalli montanæ, aut Nitri depurat. ʒj. Pro ptisana aperienti pro potu communi in Hepatis, & Mesenterij infarctibus, & adversus glareas in Renibus, & Vesica stabulantes, & Hydropem.

℞. Rad. Petrosel. Asparagi, Brusci, & Polypodii Quercini mundatar. & contusar. ana ʒʒ. Ebull. cum ℔. ʒ. colli vervecini in ℔. iij. aquæ pro binis dosibus. Adde extrema semihora Fol. Agrimoniz, & Cicorij sylvestris ana. Man. j. Coleatur, dividaturque in partes duas, mane, & vesperi exhibendas, postquam soluta fuerit pro unaquaque dosi ʒj. Arcani duplicati.

℞. Sem. Petrosel. ʒij. Tere & M. cum q. s. Mellis albi pro quatuor dosibus, binis diebus exhibendis, una scilicet mane jejuno stomacho, altera hora somni in Asthmate humido, Tussique inveterata.

℞. Aquar. distill. Petrosel; & Parietar. ana. ʒij. Syrupi Althææ Fernel. ʒj. Spiritus salis dulcis. gut. X. M. pro potu diuretico.

℞. Rad. Petroselini lotarum ʒj. Ebulliant in ℔. iij. Lactis ad medias. Coletur, dividaturque in doses duas calide sumendas trium horarum intervallo ad morbilorum, & variolarum eruptionem promovendam.

B. Fol. Petroselin. Man. j. Micæ Panis albi 3 ii. Tere in mortario marmoreo, aut ligneo, & Cataplasmatibus forma mammis applicetur, ut lac evanescat.
 Apium seu Petroselinum Macedonicum, *Offic.* Apium Macedonicum, C. B. P. 154. *Inst.* R. H. 300. *Raii Hist.* 463. Apium sive Petroselinum Macedonicum multis, J. B. 3. 102. Petroselinum Macedonicum ex Lobelio, *Dod. Pempt.* 697. Daucus secundus Dioscoridis, *Col.* 107. Petroselinum Macedonicum. *Matth.* Petroselinum Macedonicum verum, *Ger.* Petroselinum Macedonicum quibusdam, *Par.* Apium petraeum, Petrapium, seu Apium saxatile, Petroselinum verum seu legitimum Antiquorum, *Nonnulli* vulgo, *la Persil de Macedoine*.

Radice est longa, crassa, alba, rugosa, lignosa, saporis acris. Caulem vero extollit ad pedis cum dimidio altitudinem, satis crassum, hirsutum, ramosum, foliis, Petroselini sativi æmulis, amplioribus, magis dissectis, ac denticulatis, lucentibus, ad Coriandri, & Babæ Hirci sive Tragopogoni folia accedentibus, dilute-viridibus, ac sapore Petroselini vulgaris minus penetranti. Flores vero summis ramis umbellati, rotundi, subalbidi, quinquepetali, & rosacei enascuntur, tandem in semina minuta, villosa, & oblonga abeuntes, quæ etiam, odore aromatico, & sapore acris, & calido ad Cuminum accedente, donantur. Abunde in Macedonia crescit inter petras, montiumque saxa; hinc diversis nominibus insignitur. Hoc præterea verum est *Petroselinum* Veterum, neque putandum cum nonnullis, a Petroselino nostro sativo sola cultura differre, nostra ætate nominibus speciosis Mundus neutiquam decipi potest. Ab omnibus (inquit Galenus) Petroselinum Macedonicum avide exquiritur, tamen regio, in qua sponte crescit, prærupta admodum est, & angusta nimis, nec adeo magnam pro universis nationibus copiam largiri potest, hinc Petroselino Macedonico idem accidit, quod & de Melle Attico, & Vino Falerno notum est; vasri enim, lucrique avidi mercatores per urbes fere omnes Mel Atticum, Vinumque Falernum venditant spurium, aut artefactum, idemque, de Petroselino Macedonico nuncupato, est asserendum. Ceterum nihil refert utrum semina Petroselini alius speciei in Theriaca usurpentur.

In hortis colitur Petroselinum Macedonicum; solumque saxosum, ac sabulosum amat. Semen tantum, in usum revocatur; recens sit, probe enutritum, mundatum, coloris atrii, odoris, saporisque grati, & admodum aromatici. Petroselinum vulgare pro culinario usu, aliisque, huic antepositur, tamen virtute alexipharmaca, a Petroselino Macedonico superari creditur.

Quamvis origine sua planta hæc exotica sit, ob facilitatem, qua nostris in hortis excrescit, veluti indigena reputatur, ac excedenti tantummodo frigore lædi potest. Semen vero a Medicis usurpatum plurimum in se habet olei exaltati, salisque volatilis; nec adeo acre est, uti Petroselini vulgaris semen, Theriacæ, ut innuimus, admiscetur, valetque ad menses ciendos, humores crassos obstructions pro-gnientes, attenuandos, atque incidendos, flatusque discutiendos.

PEUCEDANUM.

PEUCEDANUM. *Offic.* Peucedanum Germanicum, C. B. P. 149. *Inst.* R. H. 318. Peucedanum minus, Germanicum, J. B. 3. 36. Peucedanum, *Dod. Pempt.* 317. *Trag. Ger. Raii Hist.* 416. Peucedanum, sceniculum Porcinum, *Lob. icon.* 471. Peucedanum vulgare, *Park.* Pinastellum, sive sataria herba, Meratrophyllon, Marathrum, seu sceniculum sylvestre, Cauda Porcina, sceniculum agreste vel suavium, Peucedanon foliis angustioribus, *Quorumd.* vulgo. *Queue de Porceau*.

Radice nititur crassa, fibrosa, externe nigra, interne alba, succulenta dissecta liquorem luteum odoris piceae effundente, virulenta, aut foetenti. Caulem vero emit bipedalem, cavum, striatum, ramosum denticulatis foliis, Fœniculi foliis ma-

ioribus, quorum subdivisiones singulis ternis apparentes, longæ sunt, angustæ, planæ, Graminis foliis æmulæ. In summis autem caulibus, & ramis sitæ sunt umbellæ amplæ, flosculis refertæ luteis, quinque petalis, rosaceis, in semina abeuntibus bina simul juncta, sere ovalia, longiora, quam lata, sulcata; membranaceo foliolo stipata, gustus acris, & amariusculi. In paludosis, umbrosis, maritimisque locis crescit, in montibus, pratiquae humidis, & siccis, Julio, & Augusto fleret; semen vero Autumno maturescit, quo potissimum tempore mos invaluit pro Medico usu radicem colligendi; aptius autem esset Ver ad eam e solo edacandam, tunc enim succo magis turget: Radix hæc vivacissima est. Juxta Tragum difficile evellitur, odoremque fortem, ac sulphureum fossoris caput tentaneum exhalat, quapropter consultiissimi Veteres, ante radicis hujus extractionem, aromatico aliquo caput, & nares illiniebant, ne dolore capitis, aut vertigine, eam effodiendo, corriperentur: scio tamen (inquit Tragus) me aliquando hanc ipsam e solo extraxisse absque ullo incommodo.

Si Botanicis fides præstanda est, Peucedanum majus Italicum a præcedenti, nisi omnium sui partium magnitudine differt. Nonnulli etiam putant, Peucedanum Gallicum foliis angustioribus, & brevioribus, nihil aliud esse, quam Peucedani Germanici, aut vulgaris varietas. Certissimum tamen est, & ab omnibus comprobatur, defectu præcedentis, nostrum Peucedanum substitui posse, quod vulgarissime occurrat, præsertim in agro Parisiensi.

Plurimum olei, salisque essentialis planta hæc largitur, vimque habet aperientem, bechicam, & hystericam. Radix tantum ut plurimum usurpatur: igne, aut calore Solis inspissatur succus ope incisionum ex hac elicitus, qui resinolus, gummosusque est, & juxta Tragum utilissimus in Tussi pertinaci, & menjendi difficultate. Hac de causa exsiccat, & in pulverem reductus cum Melle miscetur, ℥j. & ℥j. Mellis albi. Gelatina quoque, aut Conserva ex hac radice conficiuntur, menses, & lochia promoventes, & Hypochondriacis utilissimæ.

Quod vero ad ejus externum spectat usum, ulcera detergit tusa, ipsique superimposita. Schorderus autem in Micrania plurimum hanc commendat, omnesque Veteres singulis nervorum ægritudinibus dicatam existimant, Lethargo scilicet, Phrenitidi, Epilepsiæ, & Paralyti nostris vero diebus ob ingratum odorem parum usurpatur.

Hæc radix in pulvere *Diaplassi Nicolai*, Electuario Lithonriptico, & *Triphera Magna* ejusdem Authoris ingreditur.

℞. Succo inspissat; & exsiccati radicis Peucedani ℥ij. Mellis albi ℥j. ℞. Adde syrupi Tussilaginis parum, ut Opiata conficiatur ℥j. ℞. mane, & sero propinanda in Asthmate humido, Tussique inveterata.

℞. Conservæ Peucedani, & Extracti Gentianæ ana ℥℥. Croci, martis aperit. ℥ij. Myrrhæ, & Gummi Ammoniacy ana ℥ij. Salis Tamarisci ℥℥. Cinnamonomii ℥j. M. ut Opiata conficiatur cum Syropo de quinque radicibus aperientibus, ℥ij. singulis diebus mane exhibenda in Ictero, Mensium suppressione, Cakexia, morbisque Hypochondriacis.

PHASEOLUS.

PHASEOLUS vulgaris *Offic.* Smilax hortensis sive Phaseolus major, C. B. P. 339. Smilax hortensis, L. B. 2. 255. *Raii Hist.* 884. Phaseolus vulgaris, *Lob. icon.* 59. *Inst. R. H.* 412. *Park.* Dolichos Theophrasti, *Anguill.* Phaseolus, Phaseolus, Smilax domestica seu sativa Phaseolifera, Dolichus communis, Lobus seu siliquula, Phaseolus Turcicus, Faba Turcica multicolor, Pisum Turcicum, *Quorund.* vulgo *Haricot*, *Faverol*, *Fave peinte ou a visage*.

Radice

Radice est gracili, & fibrosa, caulemque emittit longum, rotundum, ramosum, qui stipitibus, uti Hedera adrepat, ac quibuscumque obviis ita adnectitur, ut compluvia, arcusque in hortis efformet. Folia vero exeunt per intervalla tria juncta ad modum Trifolij, latissima, apice mucronato, carnosa Hederae fere æmula, caudis longis, viridibusque fulcita. Ex eorum alis flores leguminosi, aut papilionacei, albi, aut purpurei ortum habent, qui tandem in filiquas saltem semipedales & mucronatas abeunt, hæ quoque sunt admodum planæ, duobus instructæ involucris, initio carnosæ, virides, phaselum referentes, hinc nomen planta mutuatur, quum vero exsiccantur lutescentes, & membranaceæ remanent. Semina autem in ipsis conclusa, sunt satis crassa, reniformia, expositissima, quandoque alba, quandoque e luteo pallida, rufescentia, cinerea, violacea, aut nigricantia, quandoque etiam venulis, diversisque lineis, aut maculis multiformibus variisque venustis coloribus conspersa. Siliquæ hæ recentes adhuc & virides comeduntur, vel semina ad maturitatem perducta, tegumentisque nudata. Vere in arvis, hortisque seritur, Æstate floret, Autumnoque maturescit, ac annua est. Phaseoli una cum filiquis per annum commode possunt conservari, si aceto condiantur; pinguedinem autem solo conciliant fecundissimi sunt, diutissime servantur, ac bulliendo inflantur: Saporem habent gratissimum, nec a nobilioribus mensis exploduntur.

Plurimum olei, salis essentialis, ac phlegmatis Phaseoli largiuntur. A nemine autem ignoratur hujusce leguminis culinaris usus, ejusque seminis utilitas pro re alimentaria; omnibus anni tempestatibus, sano stomacho, junioribus, robustis, plurimumque exercitatis convenit: delicatulis vero, studiis deditis, ac sedentariam vitam agentibus inhibetur, flatus enim concitat, stomachum onerat, ac difficile concoquitur.

Phaseoli aperiendi, emolliendi, ac resolvendi vim habent, urinas menses, ac lochia promovere, eorumque farina Cataplasmate emollienti, tumoresque resolvendi usurpatur, quamvis ut plurimum farina Fabæ anteponatur, hæc tamen minusefficax, nequitiam est recensenda. In ventris fluxibus, si indicatio adsit, eos cohibendi, jusculum cum Late, & Phaseolorum farina paratum optimum est remedium. Cinis vero ex ejus caulibus, tegumentisque elicita aperiens est si, $\frac{3}{4}$ j. hujusce pulveris in $\frac{1}{2}$ lb. aquæ ebulliat, ac postea filtretur, Hydropicisque ingurgitanda exhibeatur. Phaseolorum jusculum sale, ab butyro conditum utilissimum est convalescentibus diuturno morbo conflictatis, salus pristina, vigorque in promptu est, dummodo leve sit, ne nimium stomachus oneretur.

Decotio adversus dolores Partum subsequentes, & Lochiorum imminutionem.

- ℞. Fol. Artemisæ, & Camomill. Rom. ana Man. j. Phaseolorum $\frac{3}{4}$ j. Ebulliant in $\frac{1}{2}$ lb. aquæ ad tertiæ partis diminutionem; coletur, exhibeaturque per cyathos horæ intervallo, addendo guttas aliquot aquæ Cinnamomi, si adsit lassitudo.
- ℞. Rad. Consolid. maj. mund. ac tufar; & Farinæ Phaseolorum ana, p. æ. Cum Vino, aut aqua Fabror. ferrariorum conficiatur Cataplasma ano applicandum in Intestini recti procidentia.
- ℞. Far. Phaseolor. & Lentis ana $\frac{3}{4}$ lb. Ebulliant in Oxycrato ad pultis consistentiam. Adde versus finem Butyri recentis $\frac{3}{4}$ j. β . Olei rosat. $\frac{3}{4}$ j. M. pro Cataplasmate, initio inflammationum, ad fluxionem imminuendam, leniterque resolvendam, ministrando.

PHILLYREA.

PHILLYREA vulgaris, Offic. Phillyrea folio Ligustri, C. B. P. 476. *Inst.* R. H. 509. Phillyrea latiusculo folio, I. B. 1. 539. *Raii Hist.* 1585. Phillyrea latiore folio, *Ger.* Phillyrea latifolia, foliis fere non serratis, *Park.* Cyprus latiore folio, *Dod.* *Tomi II. Pars II.* G Philly-

Phillyrea tertia *Clus.* 52. Phillyrea media, *Camer.* Phillyrea Narbonensis, *Lob.* Phillyca Dalemehampi, *Lugd. Hist.* Ilatius, *Cesalp.* Linternus, Oleæ Amasia, Mahaleb, Almahaleb, Machaleb seu Macalep, *Nonnull.* vulgo, *Philaria*.

Radice donatur crassa, firma, profunde in terram dehiscente, e qua plures evaduntur caules ad octo, vel decem pedum altitudinem, ramosi, cortice albedo, aut cinereo, & nonnihil rugoso obtekti. Folia vero Lentiscum, ac Ligustrum æmulantur, aliquanto tamen ampliora sunt, & longiora, carnosæ, saturate-viridia, invicem prope caulem, ramisque opposita, semper virentia, saporis adstringentis. Ex foliorum alis flores acervatim prodeunt, Oleæ floribus pene similes, parvi, poculum quadrifidum referentes, coloris dilute-viridis, aut herbacei, demum abeuntes in baccas sphaericas, myrtiformes, maturescendo nigras, racemosas, saporis sub-dulcis, & amariusculi, ad saporem baccarum Juniperi accedentis, exiguumque nucleum rotundum, ac durum ocludentes. In sepibus, nemoribusque agri Monspelienfis arbuscula hæc abunde crescit, coliturque saxosis rudibus ac incultis in locis, Majo & Junio floret, fructusque Septembri maturescit, Annis superioribus, hisce diebus magis ex-culta fuit, neque facile percipi potest, cur adeo negligatur: quum autem ejus folia semper virecant, serie, ac ordine parietis in modum excoli potest, ac stipitibus, perticisque eleganter applicari. Facile seminibus, ac surculis fœcundatur, quin etiam ad libitum secatur, dum scilicet aut globi, sepi, aut arbutarum forma. Herbarij nonnumquam *Alaternam* cum *Phillyrea* confundunt, hortulanique unam pro altera indiscriminatim sub uno, eodemque *Filaria* nomine venditant.

Phillyrea plurimum habet olei, salisque essentialis. Arbuscula vero hæc in hortis colitur, eos enim maxime exornat, facilique negotio virentia cubilia in illis representat; muri etiam umbrosi ea commodè cooperiuntur, quod quocumque alio arboris genere difficillimum esset. Medico vero usui raro inservit. Dioscorides hujusce folia adstringentia, & refrigerantia, indeque ad faucium inflammationes compescendas, earumque ulcera sananda, dicata, enunciat, si eorum decoctio pro Gargarismate usurpetur. D. Lemeryus flores tulos, aceto permixtos frontique applicatos ad dolorem capitis sedandum maxime commendat.

℞. Hordei Pug. j. Folior. Phillyreæ Man. ℥. Ebull. in ℔. ij. aquæ ad medias. Colaturæ adde Syrupi Diamoron ℥. j. Crystalli montanæ ℥. j. pro Gargarismate refrigerante.

℞. Flor. Phillyreæ Man. j. Contusi aceto conspergantur, applicenturque deinde fronti Cataplasmatibus forma in violentis capitis doloribus.

PHYTOLOCCA.

Solanum racemosum, *Offic.* PHYTOLOCCA Americana majori fructu, *Infl.* R. H. 229. Solanum racemosum Indicum, *H. R. Par.* Solanum racemosum Americanum, *Raii Hist.* 662. Solanum magnum rubrum, Virginianum, *Park.* Solanum Indicum caule rubro, *Nonnull.* vulgo, *grande Morelle des Indes*, *Vermillon*, *Lacque Mechacican du Canada*.

Radix pedem longa, humanumque crus, & quandoque, coxendicem, & ultra, crassa, alba, vivax ad plures annos perdurans, caulem ad quinque, vel sex pedum altitudinem crassum, rotundum, firmum, sub rubrum, ac ramosum extollit. Folia vero inordinate locata, ampla sunt, venosa, tactu lævia, dilute-viridia, quandoque etiam sub-rubra, figura Solanum vulgare æmulantia, pediculis in caulis vertice locatis, flosculos racemosos, rosaceos, dilute-rubeos sustinentibus, quorum pistillum centrum occupans ab ite inde in fructum, aut baccam semitotundam, mollem, succulentam, globulum referentem superficie superna, ac inferna plana, ac maturescendo saturate-rubro colore infectam, nonnulla semina fere rotunda, & nigra ocludentem.

Planta

Planta hæc Bahuinis non innotuit, & ex Virginia in Europam delata fuit; in hortis quandoque facillime colitur ob optimas ejus qualitates: radix tamen quamvis robustissima videatur, tamen diutissime Hyemis rigoribus, nisi probe tutetur, resistere vix potest. Mechoacan quoque similatur.

Quamvis Phytolacca amplissimum in Arte Medica usum non habeat, tamen ob nonnullas probatissimas ejus facultates silentio in hoc Tractatu prætereunda non est, quum præterea insignem quoque in Hortis Botanicis locum occupet.

Usurpatur in celebri compositione *Balsami Tranquilli*, & hac de causa inter anodynas recenseri potest. Quamvis autem inter Solani species collocetur, demissiori præ cæteris vi narcotica pollet. D. Lemeryus in suo *Dictionario Simplicium* asserit, ex hujusce baccis succum elici posse, colorem purpureum ad cæruleum accedentem, Carmini æmulum, ac pro arte Tinctoria accommodatum, suppeditantem. Nonnulli vero prædictas baccas, granis Kermes, in eorundem Confectione substitui posse immerito crediderunt; quum enim harum baccarum proprietates probe nondum adeo perspectæ, ut ad internum usum præscribantur, quin potius suspectæ sint; Veterum Compositiones longa annorum serie comprobata venerari oportet, reformationesque omnes usque adhuc tentatas, ad eas potius labefactandas in medium allatas fuisse credimus. Quamvis enim aut inutilibus, aut malè simul junctis Simplicibus prædictæ Compositiones constitui videantur, tamen ab hisce omnibus intimius, simulque commixtis, productum resultat, constanti ac diuturna experientia commendatum, nullisque correctionibus æquiparandum.

P I L O S E L L A.

PILLOSELLA, sive Auricula Muris, *Offic.* Pilosella major repens hirsuta, C. B. P. 262: Pilosella majori flore, sive vulgaris repens, J. B. 2: 1039. Pilosella major, *Dod. Demot.* 67. *Matth. Fuchs. Lugd. Hist.* Dens Leonis, qui Pilosella Officinarum, *Inst. R. H.* 269. Pilosella, Auricula muris, *Tabern. Icon.* 196. Pilosella repens, *Ger. Raii Hist.* 242: Pilosella minor vulgaris repens, *Park.* Hieracium repens vulgare majus, *Wilk.* Hieracium foliis integerrimis ovatis, caule repente, scapo unifloro, *Linn. Hort. Cliff.* 388. Pilosella lutea, Holoistium, *Nonnull.* vulgo, *Piloselle, Orelle de Rat, ou de Souris.*

E radícula digito longa, fibrisque stipata, plures exiles caules, farmentosi, hirsuti, solo repentes, radicibusque adhærentes exeunt. Folia vero oblonga sunt, extremitate rotunda, auriculis muris similia, villosa, superiori parte virida, parte vero inferiori venosa, incana, ac languinosa, saporis adstringentis, floribus Hieracii æmulis, exillioribus, luteis, calyce squammoso, ac simplici, pediculo gracili, ac hirsuto, suffulto, quibus semina præstosunt minuta, nigra, cuneiformia, cristata. Planta hæc vulgarissima est; in locis aridis, ac sterilibus, collibus incultis, terris fabulosis, & secus majores vias excrefcit. Majo, Junio, Julioque floret. Nonnumquam una cum vulnerariis Helveticis commixta reperitur. Botanici vero putant, Vetres ne verbum quidem de hac tam cognita planta fecisse.

Pilosella amarissima est, ac nonnihil chartam cæruleam rubro tingit colore. Analyti autem Chymica præter plures acidos liquores plurimum olei, ac terræ, nonnihil spiritus urinosi, salisque volatilis concreti elargitur; ex quo injicitur a sale a lumini congenere, sulphureque saturato, ac cum paucis Ammoniaci commixto componi, qua de causa inter adstringentes, vulnerarias, ac detergentes locum habet. Ejus vero Extractum ℥ij. exhibitum, ulceribus internis, plerumque Phthisim, ac Dysenteriam subsequenteribus utilissimum est; succus quoque depuratus, aut integræ plantæ decoctio ab ℥jv. ad ℥vj. tribus de die repetitis vicibus in iisdem morbis usurpatur, ac in Provincia ex ea trita plantentas ex ovis confici, cumque successu dysentericis propinari, a D. Garideio asseritur in *Historia plantarum Agri Aquisextiensis.*

Ad calculos e vesica, renibusque expellendos Pena, & Lobellicus prædictam decoctionem commendant, Tragus vero adversus Icterus, & ad Hydropem præcavendam. Remedium autem in febris tertiana comprobatum, infusio est hujusce plantæ in Vino albo, xxiv. horarum spatio, cujus 3 viij. horæ spatio ante proximam accensionem ægris propinantur. Commendatur etiam Pilosella a Tabernæmontano uti specificum adversus Infantum hernias; qua de causa iis 3ß. Folior. hujusce exicc. & p. in cyatho ejusdem decoctionis exhibentur, ac externe tusa planta Cataplasmatibus inflammationes usurpant, Doctorque Hulse in *Historia Plantarum Rajana*, ejusdem succum pro fomento herpetem miliararem exsiccante, ac sanante, plurimum commendat. Idem succus, aut decoctio ferrum, aut calybem in ea pluries immersum indurat, ac temperat. S. Paulli in suo *Quadrupartito Botanico* asserit, prope Æstatis solstitium, aut Festum Divi Joannis Baptistæ non solum in radicibus Polygoni minoris repentis folio Grammis, verum etiam in radicibus Pilosellæ baccas, seu grana æmula granorum Kermes reperiri, eaque insecti ejuspiam ova esse, suspicari, quum enim ab eo in plantæ anserinæ tubulo ex iis nonnulla inclusa fuerint, Solique exposita, sex, aut septem dierum spatio ex iis insectum aligerum, brevique extinctum ortum habuisse ait; additque, anno 1623. observationem hanc in Universitate Lugduno-Batava Stapero, aliisque condiscipulis rei Herbariæ studiosis communicasse.

Pilosellæ folia in Balsamo Vulnerario *Pharmacopæe Parisiensis* usurpantur.

℞. Succī depur. Pilosellæ, Brunellæ, & Hederæ terrestr. ana 3jv. Syrupi Consolidæ majoris 3j. ss. M. ac divide in doses jv. de die fumendas in Hæmorrhagiis.

℞. Rad. Brusci Asparagi, Petrosellini rasar., & contus. ana 3j. Ebulliant in ℔ iij. aquæ, Semihoræ spatio, adde inde Fol. Pilosellæ, Agrimoniz, ac Pimpinellæ ana. Man. j. Reducantur ad medias, iterum adde Sennæ mund. 3j. Rhabarbar. tuss. 3ij. Salis Glauber. 3ß. Salis Absinthii, & Tamarisci ana. 3ß. Adducatur vas ab igne, & horarum quatuor spatio calide infusa remaneant, Colentur fortè expressione, dividanturque in doses tres, quæ propinentur tepentes per triduum mane jejuno stomacho, addendo singulis, Syrupi Flor. Mali. Persic. 3j.

Apozema convenit in Ictero, ac Hydropè incipiente.

℞. Hordei Pug. j. Fol. Pilosellæ, & Agrimoniz ana. Man. 3ß. Summit. Absinthii, ac Hypericon ana. Man. j. Ebul. in ℔ aquæ iij. ad medias. Colaturæ adde Mellis Rosati 3j. pro injectione vulneraria, ac detergente.

P I M P I N E L L A.

PIMPINELLA vulgaris, *Offic.* Pimpinella sanguisorba minor hirsuta & levis, C.B.P. 160. *Inst. R. H.* 157. Sanguisorba minor, J.B. 3. 133. Pimpinella Sanguisorba, *Dod. Pempt.* 105. Pimpinella vulgaris sive minor, *Park. Raii Hist.* 401. Pimpinella hortensis, *Ger.* Sideritis secunda Dioscoridis, *Col.* 124. Poterium inerme, filamentis longissimis, *Van. Roy. Flor. Leyd. Prodr.* 240. Pampinula, Elatine Pampinaria, Peponella, Bipinella, Bipennula, Sorbattrella, Sorbaria, Sanguinaria, Sissitripteris, Protomedia Casignetes, Dyonisio Nymphades, *Quorumd.* vulgo, *Pimpinelle* ou *Bipinelle*.

E radice longa, rotunda, gracili, subdivisionibus prædita sub-rubris, in quibus fertur aliquando quædam grana rubra reperiri, quæ Cocinilla sylvestris nuncupantur, relique Tinctoriæ inserviunt, saporis adstringentis nonnihil amaricantis, plures caules ad altitudinem pedis, vel pedis cum dimidio proferuntur rubescentes, angulosi, ramosi, quaquaversum foliis stipati rotundis, ambitu denticulato, secus costam sub-rubram, hirsutam, ac gracilem pari ordine locatis. Summis caulibus capita rotunda, ac globulosa, exiguis floribus roseis, quadrifidis, ac purpureis constantia insidentur, in quorum centro statimimum oblongorum cista locatur. Binis speciebus flores occurrunt, alii enim steriles sunt, fasciculumque habent staminum, alii vero fertiles, pistil-

pimpinellam; hisce potissimis fructus quadrangulares succedunt, plerumque duabus extremitatibus mucronatis, coloris cinerei ad maturitatem perducti, nonnulla ocellantes femina oblonga, minuta, atro-rufescentia, adstringentia, & amariuscula, odoris demissi neutiquam insuavis. Planta hæc vulgaris est, utroque crescit in locis aridis, ac incultis, montibus, collibus, pratis, ac pascuis, in hortis olitoriiis quoque colitur, maximeque in culinis usurpatur præsertim in acetariis. Floret Junio, Julio, & Augusto, vivacissima est, ac diutissime in hortis perdurat, sese seminibus fecundando. Ut plurimum species hæc usurpatur, quamvis uti quoque possemus *Pimpinella* majori pratensi, quæ pingue solum amat, maximeque cum præcedenti similatur omnium ejusdem partium magnitudine tantummodo intercedente. Univerſa planta in usum Medicum revocatur.

Pimpinellæ nomine paucis tantum ab hinc annis indigitari, *Rajus* memoriæ prodidit. Quomodocumque sit, Botanici diversissimas habent plantas hoc insignitas nomine, *Pimpinellam* nempe nostram vulgarem per excellentiam *Pimpinellam*, aut *Pimpinellam Sanguisorbam* vocatam, tamquam sanguini sistendo aptissimam, & *Tragofelinum*, de quo suo loco verba faciemus, *Pimpinellam Saxifragam*, vocitando. Ac præcipue distinguuntur, quia scilicet altera hirsuta, altera vero glabra est juxta Leoninum carmen:

Pimpinella pilos, Saxifraga non habet ullos.

Pimpinella salitæ herbæ saporem habet, ac parumper chartam cæruleam rubro colore imbut, Analyſi commissa plures acidos liquores largitur, plurimum falis volatilis concreti, atque olei, ac terræ. Nil itaque mirum est, vim habere detergentem, vulnerariam, ac diureticam, sanguinique depurando, partiumque elaterio restituendo, dicatam esse. Interne, ac externe usurpatur. Communiter in acetariis miscetur; tamen laboriosam reddit digestionem, alvumque nimis adstrictam, si ea abutamur. Qui urinæ vias glareis habent impactas, hujusce plantæ in frigida infusione solantur. A Nonnullis etiam folia tria, vel quatuor in cyatho antequam Vino opleatur, infundunt, totoque mensæ spatio relinquunt, ex quibus Vinum, vim aperiendi, urinasque ciendi, acquirit: animadvertendum tamen est odorem aromaticum, quò Vinum inficitur, nonnumquam capiti noxium esse, hinc prædicta methodus micranis, ac dolore capitis obnoxiiis non convenit. *Rajus* autem in hisce potissimum particulis volatilibus, & aromaticis, cardiacam ejus virtutem consistere credit, qua etiam a Peste, aliisque contagiosis morbis præservari possumus. *Julius Paulmierius* asserit, a quodam *Henrici Secundi* Galliarum Regis venatore accepiſſe, plantam hanc frequenter a morsu a cane rabido comestam, eos ab hydrophobia servare. In jusculis, decoctionibusque aperientibus, ac vulnerariis *Pimpinellæ* folia præscribuntur, & Hæmorrhagias cujuscumque generis, tum externas, cum internas sistunt: quapropter uno eodemque tempore adstringens, ac aperiens vocari potest, plurimisque aliis Plantis proxima, hisce præditis facultatibus, quæ quamvis primo intuitu oppositæ videantur, plerumque ex hisdem fere principiis ortum habent; qualitates enim aperiendi, ac constringendi quamdam habent inter se relationem: tunc enim quævis planta aperiens reputatur, quum incidendi, materiamque in viscerum fibris obstructionem progignentem discutiendi, eique convenientem fluiditatem ad circularem motum, aut ad transpirationem per cutis emissaria subeundam, conciliandi vim habet, eademque adstringens efficitur, quum obstructionibus referatis, ac dissipatis, elasticam fibris vim restituit, quibus pristinum munus obeuntibus, ac naturaliter constitutis, oscula vasorum capillarium occluduntur. *D. Garidelius* asserit, vel propria experientia, præstantiorem adversus Hæmorrhagias *Pimpinellæ* usurpandæ rationem esse, ejus decoctione, aut pulvere, postquam ad umbram exsiccata fuerit, potissimum uti. *Rajus* idem testatur, narratque *D. Boyleum* cum successu, una cum Saccharo Rosato in narium hæmorrhagiis, sanguinis expuitione, Phthisique pulmonari adhibuisse.

Externe etiam planta hæc usurpatur, ejusque folia ferventi aqua madefacta Cataplasmatis forma vulneribus recentibus applicantur, quæ omnino sanant. Eorum quoque pulvis ulceribus charcinomatosis insperlus, eorumdem impedit dilationem, ac progressum.

Folia quoque in Syrupis *Althææ Ferneli*, ac *Althææ simplicis*, in Mundificativo de Apio dicto, ac Emplastro Betonicæ *Pharm. Paris.* usurpantur.

℞. Fol. Pimpinell., & Bursæ Pastoris ana. Man. j. Ebulliant in ℥ aquæ iij. ad medias. Colaturæ adde Syrupi Cydoniorum ℥ j. pro ptisanâ in barium & uteri Hæmorrhagia, ac Dysenteria propinanda.

℞. Pimpinell. ad umbram exsic. & p. ℥ ss. M. F. B. cum q. s. Syrupi Althææ, propinenturque mane ℥ j. ss. in sanguinis sputo Phthisique pulmonari. Juvabunt etiam immediate ℥ iij. aquæ distillatæ ejusdem plantæ.

℞. Rad. Brusci, & Asparagi mund. & incis. ana. ℥ ss. Coque cum ℥ ss. colli vervecini, in ℥ iij. aquæ pro binis dosibus. Adde ultima semihora Fol. Cichorii sylv., Agrimoniz, Pimpinellæ, & Scolopendræ ana. Man. ss. Limatur. Calybis, & Rhabarb. contus. noduloque inclus. ana. ℥ ij. Flor. Calendulæ Pug. ij. Coletur levi expressione, dividaturque in doses duas, novem subsequentibus diebus repetendas, mane jeuno stomacho, ac vespere in Cæcæ, Ictero, Hydrope, infimique ventris obstructionibus.

℞. Rad. Consolid. Maj. lotar. ℥ ss. Fol. Buglossi, Agrimoniz, Pimpinellæ, & Scolopendræ ana. Man. ss. Quatuor sem. frigid. maj. nodulo suspensorum ℥ ss. Florum Malvæ, ac Violariz ana. Pug. j. Adde pullum, ejus venter Hordeo, ac semine Papaveris albi oppleatur. Coque in ℥ atque iij. Exprimatur liquor dividaturque in doses binas, quindecim subsequentibus diebus repetendas mane, ac sero in Tussi violenta, sanguinis sputo, Thoracis doloribus, ac insomniis.

P I N G U I C U L A.

PINGUICULA, *Offic.* Sanicula montana, flore calcari donato, C. B. P. 243. Pinguicula Gesneri, J. B. 3. 546. *Inst. R. H.* 167. *Raii Hist.* 751. Pinguicula, *Clus. Hist.* 310. Pinguicula, sive Sanicula Eboracensis, *Ger. Park.* Pinguicula nectario cylindraceo longitudine petali, *Linn. Flor. Lapp.* 11. Cucullata, quibusdam Crias Apulei, *Lugd. Hist.* 1206. Dodecatheon Plinii, Liparis, Oleosa, Viola humida & palustris, Sanicula rotundifolia & pinguis, *Quorumd.* vulgo, *Grassette*, *herbe grasse ou bulbeuse*.

Huic radix est fibrosa, nonnullis albis fibris, crassioribus, respectu habito ad plantæ exilitatem, sex, aut septem profert folia, & ultra, in terram strata, dilute viridia, ad luteum colorem accedentia, nonnihil crassa, ac lucentia, veluti oleo, aut butyro illinita, extremo fere obtuso, compacta, denticulis destituta. Ea inter pediculi nonnulli ad manus altitudinem quandoque elewantur, ac in eorum apice flos apparet purpureus, violaceus, aut albus, Violarum æmulus, tamen monopetalus in duo labia divisus, ac in plures alias partes iterum subdivisus, longo in basi calcari donatus; hic flos tandem abit in fructum, aut baccam calyce in parte infera involutam; sese in duas cellulas, aperientem, globulo plura semina minuta, ac semiotunda occludente, instructas. In pratis, aliisque humidis, paludosisque locis excrecit, nec non in montibus aquis irrigatis a nivium exsolutione oriundis; ac in agro Parisiensi occurrit; regiones frigidas amat; vivax est, seminibusque multiplicatur absque cultura, difficile enim in hortis coli potest. Vere floret, citoque evanescit.

Pinguicula plurimum phlegmatis, & olei, ac parumper talis essentialis continet, inter vulnerarias, ac consolidantes recensenda; ejusdem enim folia digitis trita, vulneribus recentibus applicata, ea protinus sanat. Succus oleosus, ac temperans ex hac elicitus, pro linimento in mammarum fissuris mirabiliter usurpatur; Syrupus etiam

etiam ex hac eadem conflatur, qui magnam serofitates omnes expurgandi vim habet. Nonnulli etiam ejusdem foliorum Pugil. in juleculo Vitulino injiciunt, a quibus vim laxantem acquirit, ac in alvi constipationibus convenit. Præcipuus tamen hujusce plantæ usus externus est. Cataplasma enim ejus radice tusa conflatum, brevi Ischiaticum, aliosque dolores sanat, uti Dalemchampus testatur; præcipue autem adversus Infantum hernias a Camerario, & S. Pauli, idem Cataplasma commendatur, qui etiam, ab agricolis accepisse ait, folia, ac radicem recentem Pinguiculæ tusam, capillis aureum colorem conciliare, si hisce sæpius illiniuntur. Mulieres, vero rusticæ Danenses, pinguem ejusdem foliorum succum familiarissime, uti nos unguentum pomatum, usurpant, quo, ab iis capilli circumliniuntur, ac elegantissime cincinantur. Hæc unguenti species præterea comarum crispaturæ ac culturæ plurimum infert. D. Linnæus asserit, nullos fere Medicos hujusce plantæ efficaciam, & præcipue ejusce foliorum pinguidenis cognoscere, hæc enim ab ipso plurimum existimatur, uti Roris Solis pinguedo, additque, mulieres Lapponienfes foliis hujusce recentibus, Rangiferarum Lac recenter extrahunt, ac calidum superaffundere, ac unius, vel alterius etiam dies spatio intactum relinquere, ut majorem acquirat consistentiam, abque ulla feri separatione, laporemque gratiorem; quamvis minorem cremoris quantitatem præferat. Lacte hæc pæcto parato novis non indigent foliis ad opus iterandum, sufficit enim cochlearis semisse hujusce Lactis coagulati, novo Lacti commiscere, ut in prioris naturam immutetur, & hæc commutatio in infinitum usque procedere posset, abque ullo discrimine; tamen si diutius, quam par est, conserverur in serosum lacticem abit a mulieribus prædictis *Syra* nuncupatum. Laudatus Author refert eum J. Bahuino, Pastores in Alpibus vaccinarum mammam fissuras, succo pingui foliorum prædictæ plantæ inungendo, sanare; qua de re observat Lapponienfes quoque idem remedium usurpare posse ad Rangiferarum mammas scissas sanandas, quæ pro lacte plerumque sanguinem fundunt. Clusius vero admonet, ab Angliæ Meridionalis incolis plantam hæc *Whtyroot* nuncupari, ut quis diceret *Oves enecat*, si enim a vervecibus alterius alimenti defectu comedatur eos enecat. Boeclerus a Medicis plurimi faciendum esse asserit, Vinum Medicatum Anti-phthiticum *Muralt*, in quo succus Pinguiculæ usurpatur.

PIPER INDICUM.

PIPER INDUM, sive Indicum, vulgare, *Offic.* Piper Indicum vulgatissimum, C. B. P. 102. *Rati Hist.* 676. Piper Indicum, sive Calecuticum, sive Piper Siliquastrum, I. B. Capsicum Actuarij, sive Caninum Zinziber Avicennæ, Calecuticum Piper, sive Piper Indicum longioribus siliquis, *Lob. icon.* 316. Capsicum siliquis longis propendentibus. *Inst. R. H.* 152. Solanum Capsicum dictum vulgatissimum, *Herman.* Quia Brasiliensibus, *Pis.* 225. Chilli Piper siliquosum Mexicanum, *Hern.* 135. Siliquastrum *Trag. Tabern. Fuchf.* Piper Americanum vulgatius, *Clus.* Piperitis, seu Siliquastrum Peruvianum, *Cord. Hist.* Cardamonum Arabicum, *Gesn. Hort.* Capsicum majus, vulgatus, oblongis siliquis, *Park.* Capsicum longioribus siliquis, *Ger.* Piper Hispanicum, seu Lusitanicum, siliquosum, Piper Brasilianum, seu Brasiliense, Piper ex Guinea seu Guineese, Piper Indicum rubrum & nigrum Piper Indicum Occidentale quod axi vocant, Piperastrum, *Nonnull.* vulgo, *Poivre d'Inde, de Guinée, ou du Brésil, Piment ou Poivre d'Espagne, ou de Portugal en gousses, C. de Jardin.*
Brevis, gracilis, plurimisque fibris circumsepta ramulorum, durum, hirsutum, ac ramosum Caulem emittit ad pedis, vel pedis eum dimidio, & ultra altitudinem, in regionibus præsertim calidis. Folia vero longa, & gladiata sunt, ac foliis Persæarum nonnihil latiora, crassa, carnosa, glabra, coloris atro-viridis, quandoque ad præteritæ accedentis, pendunculis pollicem unum, aut duos longis appensa, denticulifera.

que destituta, flore ex foliorum alis, ac exorientibus ramusculis, exeunte, rosaceo, plurimis cuspidibus, coloris albidiusculi, floribus Solani vulgaris æmulo, ac majori, fatis longo pedunculo, carnosio, ac rubro suffulto, tandem in fructum abeunte capsularem, longum, ac pollicem, crassum, erectum, pellicula conflatum nonnihil carnosâ, lucente, expolita, initio viridi, postea lutea, tandem, adinstar Coralli, rubra, aut purpurea, quando potissimum maturescit, capsula hæc interiori sui parte duabus, aut tribus cellulis dividitur, quamplurima plana, albescentia, sub-lutea, ac reniformia semina, occludentibus. Omnes plantæ hujusce partes magna scatenent acrimonia, præsertim vero fructus, fauces enim exurit. Sponte in Indiis, ac præcipue in Guinea, ac Brasili luxuriat. Colitur quoque, facileque ope seminis propagatur in regionibus calidis, nempe Hispania, Lusitania, Occitania, ac Provincia, necnon in hortis nostratibus, in quibus elegans ejusce capsularum color visum summo pere delectat. Quamplurimæ aliæ Piperis Indici species inveniuntur inter se figura, ac capsularum colore distantes; vulgatiores tamen, usitatiores, minusque acris adhuc a nobis descripta debet recenseri. Fructus tantum, sive capsulæ communiter usurpantur, rarissime vero pro Medico usu, satisque longæ, pollicem crassæ, erectæ, integræ, recentes, colorisque saturati sunt seligendæ, nobisque ab Occitania ut plurimum deferuntur, ibi enim planta hæc frequentius colitur. Apud nos vero Augusto florescit, Autumnoque exunte, & quandoque etiam Septembri fructus maturatur, Solum pingue, ac humidum amat, loca nonnihil umbrosa, & semine ubique, vase aliquo, aliove modo propagari, caloreque etiam moderato plurimum adjuvari potest.

Analyseos ope plurimum salis acris, ac olei Piper Indicum largitur. Hæc autem salis acris maxima portio potissimum in causa est, cur intolerabili calore fauces exuret, nihilominus ab Indis hujusce capsulæ crudæ comeduntur, utpote ipsis, a teneris usque unguiculis familiares, quod in Europa absque palati, ac faucium gravissimo incommodo nunquam profecto tentare possumus. Saccharo prædicti fructus condiuntur, ut facilius sumi, faciliusve in longis itineribus in mari institutis, in quibus conveniunt, usurpari possint. Præterea adhuc virides, ac nondum in fructum concretescentes colliguntur, acetoque nonnullorum mensium spatio condiuntur, ac ad fauces sapore acri, ac stimulante, recreandas, ut Capparis, ac Nasturtium Indicum, usurpantur. Præterquamquod fructus hi saccharo conditi, 3 ij. post prandium, flatus discutiant, viscosamque pituitam stomachi parietibus adhærescentem attenuant, ciborumque adjuvant concoctionem. Aptissimi ergo erunt pituitosis, relaxatisque stomachis; nimio autem calore, ac tensione debilitatis e contra interdiciendi; morbi enim causam adaugent, non tollunt.

Aliæ Guineensis Piperis species apud Indos tantum in usum veniunt, quas ipsi condimentis immiscunt; a Gallia vero penitus exulantur ob excessivam acrimoniam. Acetarii propolæ fructum hunc aceto infundunt, ut fortius reddatur, & gratiorem acquirat saporem. Piper Indicum, inquit Rajus, cum Fratre Georgio Regio, acre adeo est, ut pustulas, excitet quocumque in loco applicetur, quinimmo, si ejus capsulæ tantummodo aperiantur, ut semen eliciatur, vaporem exhalant per nares ad cerebrum usque adeo penetrantem, ut materiæ viscosæ mira profecto quantitas eliciatur; iis præterea ingurgitatis, tussis, ac vomitus provocatur. Si forte super ardentem prunas una tantum ex hisce capsulis, aut minima earumce particula injiciatur, in triclinio, aut conclavi fumus ad circumstantium nares elatus, sternutationem in omnibus excitabit perduraturam, usque dum fumus omnis cessabit, aut aere exteriori, ad aperta fenestra dissipabitur. Sequenti vero ratione prædictæ capsulæ pro usu ab Indis parantur. Statim, ac collectæ fuerint, ab iis ad umbram, deinde vero ad ignem una cum farina, vase huic muneri dicato, exsiccantur; postmodum forcipibus minutatim inciduntur, ac pro unaquaque capsularum hac ratione incisarum uncia, tenuissimæ farinæ additur libra una, ut fermento ad modum pastæ subigan-

subigantur; massa probe fermentata clibano committitur, qua concocta, in offulas dividitur, ac novæ cocturæ, ut panis nauticus, subijcitur: Demum in minutissimam pulverem reducitur, cribroque traiecitur. Pulvis hic ad quæcumque alimenti genera condienda mirabiliter inservit, potenter enim stomachi, ac intestinorum flatus discutit, appetitum promovet; alimenta humida, ac flatulenta, ac vinum eo conspersum sapidiora redduntur; digestionem adjuvat, urinam, mensesque ciet, humores pituitosos, ac præsertim in femoris articulatione stabulantes, Ischiademque progignentes, dissipat, atque educit.

P I S U M.

PISUM vulgare, *Offic.* Pisum hortense majus, flore fructuque albo, C. B. P. 342. *Inst. R. H.* 394. Pisa majora alba, I. B. 2. 299. *Raii Hist.* 892. Pisum vulgatius, majus, *Lob. icon.* 65. Pisa majora fructu albo, *Matth. Cicer arietinum*, *Trag.* 605. Piscesius vulgo, *Casalp.* 231. Pisum majus album, Pisum verum, Pisum Romanam, Pisum rotundum, & candido semine, *Quorumd.* vulgo, *Pois cultivé*.

E gracili, fibrofaque radice caules exsurgunt longi, cavi fragiles, glauci, aut albidiusculi, ramosi, ac in terram strati, nisi forte pedamentis erigantur, foliis oblongis, colore caulium communi, quorum nonnulla caule transossia videntur, eumque in unoquoque nodo amplectuntur, alia vero pari ordine e costis, capreolis obvia quæque amplectentibus terminata nascuntur. Flores vero ex foliorum alis bini, vel tres simul eodem pedunculo prodeuntes, leguminosi, aut papilionacei, albi sunt, abeuntque in siliquas longas, cylindraceas, pendentes, carnosas, duobus constantes involucris, fere rotunda, ac viridia semina occludentibus, quæ semina exsiccata, alba sunt, atque angulosa. In hortis, arvisque seritur, ac citius, aut serius flores edit; communius tamen Vere exeunte, fructusque Æstate maturefcit. Aprica, ac adversus septentrionales ventos munita loca, utpote frigoris impatiens amat planta hæc, nec non terram mobilem, probeque stercorata. Frequentissime parva Pisa recentia in usum veniunt culinarium, iisque dapes exquisitissimæ conficiuntur, solertes vero hortulani glaciali tempestate plantam hanc præservando, ac præpropere Pisa elicendo, magnopere lucrantur, si vero ramalibus fulciatur felicius excrescit, nuncupaturque *Pois ramé*. A Majo, per totum Octobrem usque Pisa colligi possunt, dummodo diversis temporibus serantur, tertio autem exeunte mense colliguntur, quo exacto, ut plurimum maturefcunt. Pisa in terris salubulosis sata præcociora sunt, faciliusque quam e terris fortioribus elicita, decoquuntur. Veteres ipsi, non secus, ac nos plurimum hisce delectabantur, eaque præsertim recentia, delicatula, ac appetitum promoventia existimabant, magnatumque mensas ab expertibus coquis condita tunc temporis pariter exornabant.

Habent vero Pisa plurimum olei, salisque essentialis; emollientia, ac nonnihil laxantia sunt; ramen frequentius uti alimentum, quam uti remedium usurpantur; optimum partibus nutrimentum suppeditant, quocumque tempore, vel ætate conveniunt, ac præsertim junioribus, & quibuscumque fere temperamentis, dummodo modus servetur. Crassiorum humorum sarcina onustis non satis aptantur; quippe quæ flatulenta sunt, stomachisque debilibus, glareisque in renibus, aut vasis stabulantibus, noxia. Nonnulli putant, Pisa tussim compescere, pectorisque acrimonias demulcere, Tragus autem tanquam Epilepticis utilia deprædicat. Alii vero eorum decoctionem ad menses, lochia, ac urinas ciendas, obstructionsque referendas, Petroselinii radice, foliisque Rorismarini, Macisque parum, admixtis commendant, quos effectus profecto, potius ab aliis simplicibus suprarecensitis, quam a sola eorum decoctione, sunt desumendi, magis enim emollientia, ac laxantia sunt, quam ulla insigni aperienti facultate prædita.

Pisa una cum siliquis comesta magis nocent, quam grana simplicia, quod in *Schoola Salernitana* hoc Disticho explicatur,

Sunt inflativa cum pellibus, atque nociva;
Pellibus ablatis, sunt bona Pisa satis.

Rajus asserit, Pisa recentia, ac cruda iis præsertim convenire, qui longis navigationibus a carniū, piscinque salitorum usu scorbuticam affectionem contraxerunt. Joannes Bauhinus, cum Martino Rulando refert, eorum decoctionem una cum foliis Quercus pro balneo paratam, scabiem, lepram, ulcera, omnesque alios cutaneos morbos sanare.

P L A N T A G O.

Plures PLANTAGINIS species inveniuntur; vulgatiore tamen, ac a Medicis usitatior est sequens tres, scilicet Plantago major, Media, & Minor.

Plantago major, seu septinervia, *Offic.* Plantago latifolia sinuata, C. B. P. 189. *Inst.* R. H. 126. Plantago major, folio glabro, non laciniato, ut plurimum. J. B. 3. 502. Plantago major *Dod. Pempt.* 107. *Matth. Trag. Fuchf. Turn. Tabern. Camer. Hort. Brunf.* Plantago latifolia vulgaris. *Park. Raii Hist.* 876. Plantago latifolia, *Ger.* Plantago *Brunf.* Plantago, vulgo Centinervia, *Casalp.* 327. Arnoglosson, *Dioscor.* Plantago scapo spicato, foliis ovatis, *Linn. Flor. Lapp.* 34. Heptapleuron, Centumnervia, Arnoglossum sive Arnoglossa, vel Lingua Agnina, Oulus Agninum, Arnion, Probation, Cauda ichneumonis, Herba viarum, *Nonnull.* vulgo, *Le Plantain large la grand Plantain.*

Huic radix est brevis, digitum crassa, lateraliter fibris stipata, quæ folia emittit lata, lucentia, ambitu perraro denticulato, glabra ut plurimum, septem satis apparentibus, ac præsertim in parte postica per longum excurrentibus nervis distincta, unde tam Græce, quam Latine ejus nomen deducitur, præterea folia hæc in terram strata longis caudis adhærescunt. Ex eadem radice, media inter folia plures caules fere pedales, rotundi, fractu difficiles, quandoque rufescentes, ac nonnihil villosi eriguntur, in quorum apicibus spica oblonga, pluribus albidiusculis, aut purpureis floribus, ornata sustinetur; singuli hi flores quinquifidi pluribusque staminibus suffulti basim habent cylindraceam, verticem vero satis expansum, abeuntem in fructum, sive coccum membranaceum, velyptico acutum, aut conicum, transversim sese apertientem, adinstar pixidis saponariæ, quamplurima semina minuta, ovalia, aut oblonga, & rufescentia occludentem. Vulgatissima est planta hæc, ac fere ubique in magnis viis crescit, nec non in areis, & viridariis, juxta sepes, ac loca herbola, & inculta. Majo, Junioque floret. Angusto semen largitur; antiquissimis usque temporibus, omnibusque regionibus tam ob ejus utilitatem, quam ob maximam ipsius copiam cognita fuit. Quia de causa familiarissima est, ac inter omnes Plantaginis species uti vulgator usurpari frequentius solet, hujus tamen defectu duæ sequentes in usum Medicum veniunt, ac juxta Nonnullos postrema cæteris omnibus est præferenda.

Plantago media, seu Quinquenervia, *Offic.* Plantago latifolia incana C. B. P. 189. *Inst.* R. H. 126. Plantago major, hirsuta, media a nonnullis cognominata, J. B. 3. 504. Plantago media, *Dod. Pempt.* 107. *Matth. Fuchf. Gesn. Hort.* Plantago incana, *Ger. Raii Hist.* 1261. Plantago foliis ovato-lanceolatis pubescentibus *Linn. Hort. Cliff.* 36. Plantago minor; vel alba, Arnoglosson medium, Lingua ovina major incana, *Quorumd.* vulgo, *Plantain moyen, le Plantain blanc.*

Radice est satis crassa, extremis quodammodo demorsis, pluribus stipata fibris, sese hac illac in terram extendentibus. Folia vero habet nonnihil lata, in terram strata, caudis majoris Plantaginis exilloribus appensa, quæque extantibus quinque nervis discriminata, quaquaversum pubescentia, & incana, margine denticulis destituta. Media inter folia plures pedales, rotundi, hirsuti, nodosi, ac neutiquam striati can-

les elewantur, extremitatibus, spicis duos digitos longis stipatis, compositisque pluribus parvis, in fasciculum coarctatis, monopetalis, ac stellatis floribus, numerosis ac purpureis staminibus, apicibus albis, quibus fructus, aut capsulae seminales parvae, ac rotundae succedunt, occluduntque ut plurimum bina minuta semina exiguos pulices æmulantia. Planta autem hæc fere ubique in pratis siccis, sabulosisque locis, secus magnas vias reperitur.

Plantago minor, seu Trinervia, Offic. Plantago angustifolia major. C. B. P. 189. Inss. R. H. 127. Plantago lanceolata, J. B. 3. 505. Plantago minor, Dod. Pempt. 107. Gesn. Hort. Lon. Lac. Plantago minor, Longa Matthioli, Lugd. Hist. 1255. Plantago Quinquenervia, Gen. Raii Hist. 877. Lob. Plantago Quinquenervia major, Park. Lanceola major, Casalp. 328. Lanceola & Lanceolata, Costa Canina, Tabern. Plantago foliis Lanceolatis, spica fere ovata Linn. Hort. Cliff. 36. Plantago angustis, oblongisque foliis, Herlatum, Magebora, Herba Martis, Quorund. vulgo, le Plantain étroit.

Primæ speciei similem radicem habet, foliaque emittit longa, angusta, acuta, vix quidem serrata, hirsuta, quinque nervis per longum excurrentibus, signata (quorum tres cæteris sunt insigniores in parte folii postica) longis penduculis, lanceæ æmulis, appensa, colore viridi, præcedentibus speciebus saturatori, sapore nonnihil dulci, ac adstringenti. Ea inter plures pedales, minuti, angulosi, ac striati caules extolluntur, in quorum apicibus spicæ breviores, crassioresque Plantagine majori locantur, quæ flosculis constant pallidiusculis, æqualibus, staminibusque donatis, quorum extrema albo lutescentia sunt, ac raro prodeunt, spicæ enim quaversum sensim florescunt: antequam vero florescant nigricantes sunt, dum e contra in aliis speciebus ad viridem colorem accedunt. Floribus præsto sunt capsulae membranaceæ, semina occludentes minuta, oblonga, ac præcedentibus speciebus crassiora. Planta vero hæc ubique germinat, in pratis, aliisque herbosis locis; Æstate ineunte cæterarum in morem florescit, semenque Augusto maturescit. Radix vivacissima est, ut in aliis Plantaginis speciebus, Hyemique resistit.

Prædictæ omnes Plantaginis species usque adhuc nobis descriptæ, prout commodius reperiuntur, indiscriminatim in usum Medicum venire possunt. Ejus folia amara, & adstringentia sunt, ac nonnihil chartam cæruleam rubro colore, inficiunt, radix vero saturatori, adstringensque tantum est, a quo evincitur in foliis, sal Ammoniacum, particulasque terrestres, maxima sulphuris portione irretiri, Plantaginemque vulnerariam, adstringentem, resolventem, ac febrifugam esse. De facto ejusdem succus depuratus ab ℥ij. ad ℥iv. exhibitus initio febrium intermittentium, eas plerumque sanat. Quamvis species foliis angustioribus cæteris præferri solet, e qua sex, ad duodecim utque radices sumi possunt, cum Man. §. Fol. quibus tuis, noctis spatio ℥vj. serventis aquæ infusus, ac mane expressione colatis, adduntur gut. xxx. Spiritus Sulphuris, aut Vitrioli, pro tribus dosibus, tribus vicibus propinandis, horæ spatium ante febris paroxysmum purgatione tamen antea in usum revocata. A nonnullis etiam loco aquæ pro infusione cyathus aceti usurpatur, testanturque plerumque post primi cyathi sumptionem febrem evolare. Observatio Doct. Garbesii hoc expresse confirmans extat in *Ephemeridibus Germanicis Decuria II. Anno X. pag. 100.*

Plantaginis prisana utilissima deprehenditur in dysenteris, ac in fere omnibus hæmorrhagiis, dummodo criticæ non sint; D. Chomel celebris Medicus Parisiensis testatur, pluries cum successu adversus diarrhæas semen Plantaginis ℥j. in Lacte ebullitum, aut pulveratum in jussculo exhibuisse, atque hocce remedium rusticis admodum esse familiare. Succus foliorum depuratus tribus subsequentibus diebus mane jejuno stomacho exhibitus eundem quoque effectum edit, juxta observationem Lanzonianam 137. in *Ephemeridibus Germanicis Decuria II. anno X. p. 227.* S. Pauli, extractum Plantaginis, decoctionemque Sarsaparillæ ad sistendam sanguinis micturitionem Gortorhææ succedaneam in juvene usurpasse narrat; ac Riverius testatur, ℥j. Seminis Plan-

Plantaginis una cum ovo deglutitam abortum impedire posse. D. Boylæus adversus vomitum, hæmoptysimque sequens remedium proponit, quod satis comprobandum videtur.

B. Rad. Consolid. maj. recent. & rasar. $\frac{3}{4}$ ℥. Terantur in mortario marmoreo cum Sacchari tenuissimi exigua quantitate. Adde postea Succo Fol. Plantaginis f. q. ut Electuarium conficiatur, cujus dosis erit a $\frac{3}{4}$ j. ℥. ad $\frac{3}{4}$ ij. ℥., tribus de die vicibus, bolis nebula obvolutis; cyathum decoctionis pectoralis superbibendo.

Quod vero ad externum hujusce plantæ usum spectat, ejus decoctio nobis excellens Gargarisma suppeditat adversus faucium morbos; quorum ulcera protinus detegit, ac exsiccat. D. Garidelius testatur, hanc eandem decoctionem in aqua calcis institutam pari ratione erurum ulcera exsiccare, ac cum successu eam pluries usurpasse, quamvis ea in Provincia contumaciora esse soleant. Succus quoque Plantaginis, splentis, aut foliis tuis in eo immersis, & Cataplasmatibus forma parti affectæ applicitis, carbunculi progressum sistit; folia quoque recentia vulneribus, contusionibusque, quas statim dissipat, applicantur. In *Emphemeridibus Germanicis Decuria II. anno X. p. 142.* Observatio reperitur Doct. Casimiri Gahrliæ, qui asserit, inflammationem, gangrænam minitantem sedasse, sola foliorum Plantaginis tusorum, ac calefactorum applicatione. Adversus vero hæmorrhoides teritur Plantago, ac cum butyro recenti una cum prædicta liquato unguentum conficitur, partesque affectæ Porri apice illinuntur; quod remedium profecto saluberrimum reputatur. In collyriis plerumque aqua Plantaginis cum aqua Rosar. usurpari solet ad oculorum inflammationem cohibendam. Camerarius vero collyrium hocce, foliorum succo, ac radice tusa, una cum aqua Rosar. ac Saccharo, commixto conficiebat. Cataplasma foliis Plantaginis, Muscoque in Pruno excrecente, simul in Vino decoctis, optimum censetur remedium adversus Hernias, usurpatur demum radix lota, nonnihil tusa, in aurium osculo immissa ad dentium dolores compescendos.

Radix, foliaque Plantaginis in Aqua Vulneraria, *Pharmacopœe Parisensis* adhibetur, folia vero in Decoctione adstringente, Syrupis *Albæ Fernelii*, & Consolidæ, in Pulvere adversus rabiem, Balsamo Vulnerario &c. ejusdem *Pharmacopœe*. Semina vero in pulveribus *Diarrhodon*, Adstringenti contra abortum, ac Unguento Comitissæ.

B. Aquar. distill. Plantag., & Sanguinaræ ana. $\frac{3}{4}$ ij. Bolli Armenæ, Terræ sigill., Theriacæ, & Dioscoridis ana. $\frac{3}{4}$ ℥. Syrupi Cydonior. $\frac{3}{4}$ j. M. pro potione choceleatim, quaque hora, sumenda in ventris fluxibus, relaxationi fibrarum intestinalium supervenientibus, ac superpurgationibus.

B. Capitis Vitulini in taleolas incisi dimidiam partem, Oryzæ cochleare j. Radicis Consolidæ majoris tulsæ $\frac{3}{4}$ j. Folior. Plantag. & Urticæ ana. Man. j. Coque in $\frac{3}{4}$ ij. aquæ pro binis haustibus; uno mane, jejuno stomacho, altero vero vespere in hæmoptysi, aut vomitu sanguineo.

B. Aquæ Plantaginis, & Rosar. ana. $\frac{3}{4}$ ij. ℥., Terræ sigill. Boli Armenæ ana. $\frac{3}{4}$ ℥. succi Urticæ depur. $\frac{3}{4}$ ij. Syrupi Diacodii $\frac{3}{4}$ ℥. M. pro Julapio hora somni exhibendo ad abortum præcavendum.

B. Folior. Agrimonie Man. ij. Rubi ac Plantag. ana. Man. j. & Malum Panicum. Coque in vase terreo cum $\frac{3}{4}$ aquæ ij. ad tertiam partem. Colaturæ adde f. q. Sacchari, ut Syrupus conficiatur, ab ægro cochleatim stasis intervallis fumendo, sinendo, ut paulatim in ore liquecat.

Eclegma autem prædictum mirabile reputatur adversus faucium morbos. ac præsertim anginam.

B. Catholicon dup. $\frac{3}{4}$ ℥. Mannæ $\frac{3}{4}$ j. ℥. Dissolve in aquæ Plantag. $\frac{3}{4}$ iv. pro potione in ventris fluxibus exhibenda.

B. Fol. Plantag. Saniculæ, Brunellæ, Hederæ terrestris, utriusque Veronicæ, Bursæ Pastoris, ac Virgæ Aureæ ana. Man. $\frac{3}{4}$ ℥. Coque in $\frac{3}{4}$ aquæ vj. ad quartæ partis

consumptionem. Adde finem versus Glycyrrhizæ in fila evulsæ $\frac{3}{4}$ β . pro pri-
sana vulneraria adversus contusiones.

B. Conservæ Rosar. vetustissimæ, & Dialcordii ana. $\frac{3}{4}$ β . Sem. Plantag. contus. $\frac{3}{4}$ β .
Corall. rubri pp. ac Rhabbarbari torrefacti ana. $\frac{3}{4}$ β . Ipecacuanhæ p. gr. xvij. M.
cum f. q. syrupi Diacod. pro Opiatæ a $\frac{3}{4}$ β . ad $\frac{3}{4}$ β . fero, hora somni, bolis
nebula obvolutis in Dysenteris ad exitum properantibus sumenda.

R. Aquæ Rosar. & Plantag. ana. $\frac{3}{4}$ β . In his dissolvantur Trochiscor. albor. *Rha-*
sis $\frac{3}{4}$ β . Sacchar. Saturni gr. xx. pro collyrio refrigerante adversus incipientem
oculorum inflammationem.

B. Aquar. Plantaginis, Spermatidis Ranar., Rosar., ac succi Sodii major. ana. $\frac{3}{4}$ β .
Nitri depur. $\frac{3}{4}$ β . Syrup. Rosar. exsiccatur. $\frac{3}{4}$ β . M. pro Gargarismate in Angina.

B. Folior. Plantag., Rubi, & Agrimoniz ana. Man. β . Balauitior, & Rosar. ru-
brar. exsiccatur. ana. $\frac{3}{4}$ β . Ebulliant in aquæ $\frac{3}{4}$ β . ad medias. Colaturæ ad-
de Aluminis Rupei $\frac{3}{4}$ β . Syrupi Rosar. exsiccatur. $\frac{3}{4}$ β . Pro Gargarismate adversus
uvulæ relaxationem.

B. Folior. Plantaginis, & Veronicæ ana. Man. β . Coque in $\frac{3}{4}$ aquæ ij. ad me-
dias. Immergantur in hac calida decoctione splenia, crurum ulceribus prius ea-
dem decoctione fosis, applicanda.

B. Butyri loti in aqua Violar. f. q. Adde Succum Plantaginis pro Linimento uti-
lissimo adversus impetiginem, porriginemque.

P O L I U M.

POLIUM genus Plantæ est, cujus plures sunt species: nos vero duas tantum, ni-
mirum usitatiores hic describemus, nempe Polium luteum, & Album.

Polium luteum, *Offic.* Polium montanum, luteum, C. B. P. 220 *Tabern. Icon.* 364.
Ger. Inst. R. 206. *Raii Hist.* 525. Polium luteum, *Lob. Icon.* 487. Polium montanum
vulgare, *Part.* Polion flore luteo, Theurion, Melosmon, Belion, Leonthocaton,
Polium vulgatius, *Quorumd.* vulgo, *le Polium ou Polion de montagne a fleur jaune.*

Hæc radix est lignosa nonnullis fibris stipata, quæ plures emittit caules duros,
lignosos, graciles, fere semipedales admodum hirsutos, quorum alii in terram pro-
steruntur, alii vero eriguntur. Folia exilia, oblonga, crassa, ambitu crenato lanu-
gine albescenti superne, ac inferne obducta sunt. Exiguï flores, quamplurimi, ad-
modum capitis cuiusdam, simul congesti, florum Chamædris æmuli, & labiati, lu-
teum adinstar auri colorem habent, odorem vero penetrantem, aromaticumque, sa-
poremque amarum; horum quisque tubulus est in vertice expansus, ac in labium
quinqvisidum elongatus, labium vero superius adeo breve est, ut, ne vix quidem con-
spici possit, cujus loco nonnulla gerit stamina. Hi flores tandem abeunt in semina
minuta, semiotunda, capsula quondam floris calicem efformante, obvoluta. In re-
gionibus calidis, montibus, ac collibus, aliisque elatis siccis, saxosisque locis, uti in
Occitania, Provincia, ac Delphinatu crescit planta hæc. In hortis quoque feritur,
in quibus Æstate, ac plerumque Julio, & Augusto floret. Clusius autem asserit, in
Hispaniæ Regnis Granatensi, ac Valentiano, plantam hanc ipsam Martio flores e-
dere, ejusque semine enatum vidisse *Polium* floræ ac foliis, quandoque albis, quando-
que intus pallidis, extusque albidiusculis. Nonnulli vero pro Theriaca, aliisque usi-
bus e Candia nobis allatum præferre consuecunt, vix tamen inter se distant. Idem
quoque censendum est de Polio Italo adeo magnis laudibus a plerisque comulato.

Polium album, *Offic.* Polium montanum, album. C. B. P. 221. *Ger. Inst. R. H.*
206. *Raii Hist.* 524. Polium montanum 1. *Clus.* 361. Polium montanum, Monspe-
liacum, *Park.* Polium alterum seu candidum, Polium seu Polion montanum flore
albo, *Quorumd.* vulgo *le Polium ou Polion de Montagne a fleur blanche.*

Huic quoque radix supramemorato simillima est, quæque caules exiles, rotundos, firmos, lignosos, ac ut plurimum in terram stratos emittit. Folia autem minutiora, nec adeo ut in Polio luteo lanuginosa, ac leviter denticulata sunt. Flores vero præcedentibus forma simulantur, colore tamen albo florum, & capitum differunt. Semina etiam alterius feminibus æquiparantur. Non solum in montibus, aliisque elatis locis crescit planta hæc verum etiam in planitiibus sabulosis, ac aridis, secus vias in Occitania, & Provincia. Uno, eodemque tempore, ac Polium luteum floret, semenque edit.

Juxta D. Chomelium major Polii specierum numerus, quibus Auctores diversa nomina tribuerunt, nihil aliud revera est, nisi quædam varietas ex uno, eodemque semine prodians, sic florum Polii lutei color nonnunquam deletur, pallidusque efficitur: omnium tamen efficacia æqualis semper est, ac indiscriminatum unius, aut alterius ex speciebus usque adhuc recensitis, caulium extrema florida usurpari possunt. Joannes Bauhinus post Clusium curiosos admonet, Polium facillime ad talearum umbram excrefcere, dummodo solum probe paratum sit.

Analyseos ope Polium montanum plurimum salis volatilis-aromatico-oleosi largitur, unde virtutem cephalicam ac anti-epilepticam mutuatur. Luteum quamvis usum Medicum habeat satis angustis limitibus constitutum, tamen magis exstimatur, nobisque siccum fasciculis quibusdam affertur, eligendumque est optime floribus stipatum, coloris luteo-aurei, recenter duplici charta exsiccatum, odoris penetrantis, & aromatici, saporis amari, ac ingrati. Floridæ summities, *Côme polii*, aut *Polium comatum*, nuncupatæ, præcipue usurpantur, præsertim in alexipharmacis Veterum compositionibus, nempe Theriaca, & Mitridato. Specificum quoque reputatur adversus icterum, hydropem, ac animalium venatorum morsum: hac de causa foliorum, ac florum infusio ad modum Theæ usurpari solet, a qua etiam menses, ac urinæ cientur, obstructionesque referantur. In Provincia vero adversus pertinaces ventris fluxus aquam, in qua Polium fuerit maceratum, propinare consuecunt, decoctionem vero ejusdem Enematis forma, magna autem extus infimo ventri.

Folia Polii lutei montani usurpari solent in aquis Generali, & Prophylactica Pharm. Paris. summities vero in Theriaca, Mithridato, & *Hiera Diacolocynthidos* ejusdem Pharmacopæe.

Re. Summit. Polii ad umbram exsic. Mān. ij. Superaffunde aquæ ebul. ℥ij. Infusum per horæ quadrantem in vase clauso relinquatur. Propinetur mane jejunio stomacho, addendo parum Sacchari. Convenit autem in Ictero, affectibus capitis, & Epilepsia.

P O L Y G A L A.

POLYGALIA, Ofic. Polygala vulgaris, C. B. P. 215. *Inst. R. H.* 174. Polygalon multis, J. B. 3. 386. Polygala cærulea, purpurea, alba, *Tabern. Icon.* 831. Polygala, *Dod. Camer. Ger. Raii Hist.* 135. Polygala minor, *Park.* Polygala recentiorum, *Lob. Clus.* Orobrychis tertia purpurea Dalemchampi, *Lugd. Hist.* 491. Polygala foliis lineari-lanceolatis, caulibus diffusis herbaceis, *Linn. Hort. Cliff.* 352. Amarella, *Genfn.* Orobrychis vera Dioscoridis, Polygala Græcorum, & Latinorum, Eugalacton, Flos ambravalis, *Quorumd. Polygalon, herbæ alait.*

Ei radix est lignosa, dura, exilis, vivax, coloris albo-viridescentis, aut purpurei, gustus amari, & nonnihil aromatici. Plures vero emittit caules ad semipedis fere altitudinem, glacies, firmissimos, alios erectos, alios in terram stratos, rubro-virides, exilibusque foliis ornatos alternatim depositis, ex quibus alia oblonga & acuta sunt, alia vero rotunda. Flores solitarii sunt, parvi, & spicæ in modum dispositi, ac caulium media parte ad verticem usque geminantes, cærulei, aut violacei, aut pur-

purpurei, aut rubri, raroque admodum albi, cylindroque, basi clausa, vertice expanso, bifidoque conflantur, quorum labium superius introsum incisum est, inferius vero fimbriatum. Hisce succedit fructus, aut sacculus compressus, ac in duas cellulas seminibus oblongis refectus divisus, qui etiam a floris calyce quinque foliis donato obvolvitur, quorum tria exilliora sunt, bina autem majora, adinstar duarum alarum fructum amplectentia. Omnibus in locis rusticis, erbosis, elatis, aut montanis, incultis, dispersisque crescit planta hæc, florescit autem Majo, Junio, & Julio, crediturque animalium ea lac adaugeri, qua potissimum de causa *herbe a lait* nuncupatur.

Polygala plurimum olei, ac phlegmatis, parumque continet salis. Gesnerus ob amaritatem plantam hanc *Amarellam* vocat, asseritque laxante virtute præditam esse adeo, ut, si ejusdem Man. j. in Vino infundatur, bilis copia leniter, ac absque ullis torminibus extrudatur. In *actis Regiæ Scientiarum Academiæ anno 1739. pag. 135.* extat D. Duhamel Commentarium, in quo plurima refert experimenta a se ipso instituta, hujusce a plantæ virtutes adversus pleuritidem, pectorisque fluxionem sibi innotescerent. Quibus observationibus evinci potest, Polygalam in plantarum bechico-incisivarum classe esse reponendam. Ejusdem enim decoctio in prædictis morbis sputos materiem, pectus infestantem incidit, expectorationemque adjuvat, quin etiam sanguinem coagulatum, ac in pleura irritum attenuat, ac ad circularis motus leges reducit. Hæc satis miranda, ingens emolumentum revera præstare possunt, vorisque omnibus exoptandum, ut repetitis experimentis confirmetur. Pleuritis, ac Peripneumonia morbi profecto sunt in arte Medica exhorrescendi, nihilque impensius inquirendum, quam quod ut remedia morbi periculum imminetia probe cognoscantur. Consilium itaque celeberrimi Accademici, cujus extant observationes, hac de re amplectendum est, & in morbis prædictis planta hæc vulgarissima usurpanda: felix namque eventus abunde fuit comprobatus, neque adhuc constat eandem nocere potuisse. Quibus omnibus rationibus Medici ad eam præscribendam sufficienter allici possunt.

℞ Rad. Althææ lotar. ʒss. Plantæ integræ Polygalæ Man. j. Glycyrrhizæ ʒij. Affunde aquæ fervent. ℥ij. Paulo post fiat Colatura, pitfana vero tepida propinabitur pro potu ordinario in pleuritide, pectorisque epiphora.

P O L Y G O N A T U M.

POLYGONATUM, seu sigillum Salomonis, *Offic. Polygonatum latifolium vulgare, C. B. P. 303. Inst. R. H. 78. Polygonatum, vulgo sigillum Salomonis, J. B. 3. 529. Polygonatum, Matth. 953. Dod. Pempt. 345. Lob. icon. 631. Ger. Rari Hist. 664. Polygonatum vulgare, omnibus Provinciis familiare, Clus. Polygonatum vulgatius, Eyst. Frassinella, seu Fraxinella, Cæsalp. 224. Anguill. Convallaria foliis alternis, floribus ex alis, Linn. Hort. Cliff. 124. Polygonatum majus, sigillum Salomonis latifolium, Geniculata Genicella, seu Geniculum, Quorumd. vulgo *Iseau de Salomon.**

Radix longa, transversim in terræ superficie locata, digitum crassa, articulata, seu geniculata, statisque spatiis, conspicuis nodis, aut tuberculis, interstita, coloris albi, variegati, saporisque dulcescentis, plurimisque stipata fibris emittit caules ad pedis cum dimidio, vel duorum pedum altitudinem, rotundos leves, ramulis destitutos, extremis nonnihil recurvis, odoris ingrati, si forte frangantur, aut in taleolas incidantur, pluribus ornatos foliis alternatim locatis, oblongis, latis, Liliæ Convallii folis æmulis, nervosis, atro-viridibus, lucescentibus in parte superna, glaucis vero, aut subcæruleis in inferna. Ex foliorum alis secus caulem brevibus appensi pedunculis, aut solitarii, aut bini, aut terni, plurimique eadem in costa locati flores nasci solent; eorum quisque campanulam veluti cylindraceam tenis denticulis distinctam repræsentat, calyceque destituitur, coloremque album habet, extremis herbosis,

aut

aut viridescantibus, hisce vero baccæ admodum crassæ, baccis *Hederæ* similes, aut etiam majores, semi-rotundæ, molliusculæ, virides, aut purpureæ, aut sub-nigræ succedunt, in quibus plerumque tria semina, uti *Viciæ* semen crassa, ovalia, dura, atque alba occluduntur. Fere ubique in agro *Parisiensi* luxuriat planta hæc, nec non ceteris in provinciis, locisque umbrosis, juxta sepes, in nemoribus, sylvisque, in quibus radicibus huc illuc excurrentibus sponte multiplicatur, earumque nodi veluti impresso sigillo quodam distinguuntur; Majo, Junioque florescit, baccæque Augusto maturescunt. Radix vero frequentius in usum Medicum venit.

Sigillum Salomonis Chymicæ Analyti commissum nihil aliud præter liquores acidos, ac oleum ministrat, parumque terræ, salisque fixi, nihil vero salis volatilis ex eo elici potest. Folia insipida sunt, quidpiam habent glareosi, quodammodo nauseam excitantis. Radices autem dulces, acriusculæ, ac nonnihil glutinosæ, chartam cæruleam rubro colore languide imbuunt, folia vero eo minus. Glareosum phlegma, maxima olei portione, commixtum, in Sigillo Salomonis, tantum contineri videtur: Auctorum omnium consensu uti vulnerario adstringens reputatur, & de facto ejus radices familiarissime adversus hernias usurpari solent; & D. Chomel in *Historia Plantarum usitatorum* asserit frequenter cum successu eas infantibus exhibuisse. Qua de causa $\S$ j. in taleolas incisa in $\S$ viij. Vini albi, xxiv. horarum spatio, infundi solet, quod infusum deinde tribus, aut quatuor exillioribus cyathis de die propinatur: repetendum quoque est duodecim, ut quindecim dierum spatio, eademque radix tusa, fascia herniæ coercendæ aptata, super affectas partes solet applicari. Pro adultis vero $\S$ ss. noctis spatio in cyatho uno Vini albi maceranda est, ac infusum singulo quoque mane per mensem exhibendum, sique ægrum magis solari cupimus, eadem radix Cataplasmatibus forma usurpanda. A Matthiolo Conserva ejusdem radicis adversus eundem morbum plurimum existimatur, & a Palmero ejusdem infusum ex Cerevisia adversus arthritidem.

Quoad usum externam radix hæc tusa, ac externe applicita adversus morsus, ac contusiones excellit. Ejus aqua distillata cosmetica est, faciem detergit, coloremque conciliat. S. Pauli, post Henricum Pauli ejusdem genitorem, affert Recipe, ut ejunt, quod optimum videtur, ac quondam prolatum fuisse fertur pro Austriacæ domus Principe.

B. Rad. recent. Sigilli Salomonis, Bryoniæ, Asphodeli, Lilior. albor. Flor. Lilior. convall. Genistæ, & Levistici ana Man. j. Contusa infunde in cucurbita una cum Mellis albi despumati $\S$ iij. ac Vini albi $\S$ ij. Fermentata usque ad putrefactionem distilletur B. A. omnia tribus repetitis vicibus cohobando, in cucurbitæ capitulo Camphoræ $\S$ iij. suspensis. Utiliter hæc aqua usurpatur ad Variolarum vestigia obliteranda, necnon ad cutim expoliendam, pulchritudinemque conciliandam. A Nonnullis etiam integræ plantæ decoctio in usum revocari solet ad scabiem, impetigenemque aliosque cutaneos morbos sanandos.

B. Rad. recent. erasar. Sigilli Solomonis q. l. contunde in mortario marmoreo una cum æquali farinâ Fabar. portione, pro Cataplasmate super hernias quotidie innovando.

P O L Y G O N U M.

CEntinodia, Offic. POLYGONUM latifolium, C. B. P. 281. *Inst. R. H.* 510. Polygonum, five centinodia, J. B. 3. 374. Polygonum mas, *Dod. Pempt.* 113. *Matth. Fuchs.* Polygonum mas vulgare, *Ger. Rar. Hist.* 184. Polygonum mas vulgare major *Park.* Sanguinaria, five centummodia, *Lob. icon.* 419. *Brunf.* Sanguinalis major, *Gesn. Hort. Cord. Cast.* herba Profepinaca, a serpendo, *Apul.* Polygonum, *Linn. Hort. Cliff.* 150. Polygonon vulgatius, Polygonia, herba seminalis, heraclia, seu herculea, Clema, Polycarpon, Myrtopetalon, muris unguis, herois sanguis, Peda-

Pedalion, Corrigiola, Heliobotanon sive solis herba, Linguasserina, *Quorumd.* vulgo, *Renovée*, *Trainasse*, *Centinode*, *Corrigiole*.

Radice donatur satis crassa, si cum plantæ magnitudine conferatur, simplici, dura, lignosa, retorta, pluribus stipata fibris, difficulter e solo extirpandis, ac late repentibus, gustus adstringentis. Plures vero ejicit caules pedem, aut pedem cum dimidio longos, graciles, rotundos, solidos, tenaces, quandoque erectos, sed plerumque repentes, ac in terram stratos, læves, plurimis refertos finitimis nodis, foliisque oblongis, angustis, acutis, glaucis, brevibus caudis appensis, ac alternatim dispositis. Flores ex foliorum axillis parvi, monopetoli, ac quinquifidi exeunt, octo constantes staminibus albis, purpureis, aut rubris, extremis luteis, calyceque destitutis. Hisce semen subrogatur satis crassum, triangulare, Castaneæ coloris æmulum, propria capsula obvolutum. Indiscriminatim in omnibus fere excrescit planta hæc incultis, aut sativis locis, & præsertim secus vias, plagasque frequentatas; inter vulgariore recentetur, Æstate floret, ac toto fere anni cursu virefcit, excepta Hyeme. D. Linnæus post Rajum observat, Centinodiam foliis magis, minusve elongatis, ac magis minusve angustioribus variare, & ab hisce varietatibus e soli diversitate præcipue productis, differentes species nequitam constituendas esse.

Saporem habet glutinosum, & nonnihil acidum, eaque plurimum charta cærulea rubescit: Verosimillimum ergo erit Centinodiæ sal ad Alumen accedere, una cum exili salis Ammoniaci ac sulphuris quantitate permixtum: ope enim Chymicæ Analysis plurimum acidi, terræ, ac olei, parum volatilil concreti, parumque fixi lixivialis salis elargitur. Centinodia adstringens est, vulneraria, atque ad omnes hæmorrhagiæ species sistendas aptissima tam interne, quam externe usurpata. Prostat in Officinis ejus aqua distillata, ab ʒiv. ad ʒviij. propinanda, quæque cum julpio aut potione vulnerario adstringenti commiscetur. Folia vero in usum veniunt pro decoctione Enematis forma in ventris fluxibus præscribenda; in dysenteria vero addi solent emollientes herbæ, vel etiam eorundem ex Late decoctio. Ab hoc remedio D. Chomel in *Traictu de Plantis usitatoribus* miros adeo effectus expertum esse testatur, ut ab eo veluti Specificum in hisce morbis reputetur. Succus quoque ad ʒii. vel ʒiiij. & pitana, aut infusum in Vino rubro adversus dysenteriam, sanguinisque fluxum exhibetur. Camerarius ejusdam experimentum refert, qui a vomitu sanguineo, succo Centinodiæ in Vino generoso epoto, liberatus fuit. In narium hæmorrhagia decoctio ejusdem propinari, ac sub alis tetrimentum applicari solet. In *Ephe-meridibus Germaniæ Decuria I. Anno III. pag. 34.* extat observatio VVedelii, qui asserit, plantam hanc tulam, pariterque sub alis applicatam, excedentem hæmorrhoidum fluxum sedare. Notum præterea est vulneribus appositam, ea protinus sanare. In herniis quoque usurpatur, ac Schordero adnotante, compertum fuit adversus intermittentes febres hanc eandem plantam, Epicarpium forma, rusticos adhibere.

Centinodiæ folia in syrupo Consolidæ, ac decoctione adstringenti *Pharmacopœæ Parisiensis* usurpari solent, ejusque aqua distillata in *aqua styptica* ejusdem *Pharmacopœæ*.

℞. Aquæ distill. Centinodiæ, & Plantaginis ana ʒij. Boli Armenæ, Terræ sigill. & Cretæ pp. ana ʒʒ. Syrupi Cydonior. ʒj. M. pro potione adstringenti cocleatim capienda.

℞. Aquæ Centinodiæ, & Lilior. ana ʒ iiij. Coralli rubri pp. Oculor. Cancror. pp. ana ʒj. *Laadani Sydenham* gut. X. aut Xij. Syrupi Cydonior. ʒj. M. pro Julpio anodino, ac adstringenti.

℞. Colcotharis, Aluminis usti, Sacchar. cand. p. ana ʒʒ. Infunde omnia in vase vitreo, & adde Aquarum Plantaginis ʒ iiij. & Rosar. ʒj. Misceantur probe, obtureturque phiala exactissime, serveturque pro usu. Aqua hæc a gut. X. ad gut. XX. cum ʒij. vel iiij. aquæ Centinodiæ in sputo cruento, dysenteria, immodico

menstruum, hæmorrhoidumque fluxu, omnibusque aliis hæmorrhagiis a causa interna obortis usurpari potest: in narium vero sanguineo fluxu turunda hac aqua saturata in naribus ipsis intruditur, necnon in alicujus vasis ruptura splenium madefactum toties applicatur, quoties opus est.

P O L Y P O D I U M.

POLYPODIUM Quercinum vel quernum, *Offic.* Polypodium vulgare, C. B. P. 359. *Inst.* R. H. 540. *Park.* Polypodium, J. B. 3. 746. *Ger. Raii Hist.* 137. Polypodium majus, *Dod. Pempt.* 464. Polypodyum 1. *Lugd. Hist. Tabern.* Polypodium, *Filicula*, herba Radioli Apulei, *Lob. Icon.* 814. Polypodium fronde pinnata, foliis lanceolatis integris serrulatis alternis constata sessilibus, *Linn. Hort. Cliff.* 475. Polypodium vulgatus, *Filicula dulcis* sive quercina, *Radix seu Radiculus dulcis*, *Quorumd.* vulgo *Polipod de chesne*.

Radicem habet semipedalem, minimum digitum fere crassam in terræ superficie repentem, minutis fibris pilos æmulantibus, munitam, pluribus exiguis tuberculis, aut verrucis stipatam, fractu facilem, coloris externe atrii, aut sub-rubri, interne vero viridescantis, gustus sub-dulcis, ac nonnihil aromatici, denique parumper acerbis, ac stiptici. Folia vero emittit Filici mari similia, exiliora tamen, profunde ad centrum usque incisa in partes longas, & angustas, dorso, testis veluti quodam pulvere adhærenti, ac sub-rubro, in quosdam exiguos acervos congregato. Pulvis hic microscopii examine perscrutatus fructuum plantæ collectio videtur esse, aut baccae sphericæ, ac membranosæ sese in duas partes aperientes, veluti pixis saponaria, e sui cavitate semina nonnulla, minuta, flava, ac reniformia, seminibus Medicæ pene similia emittentes. Planta hæc, quæ in Capillarium classe solet enumerari, (quæ scilicet numquam florem emittunt) germinat in sylvis, vallibus, montibus umbrosis, inter saxa musco oblecta, ac super veterum arborum truncos, Fraxini nempe, Fragi, Coryli, Alni, necnon in domum ruderibus. Ejus præcipue radix in usum Medicum venit; excellentior tamen, magisque commendata recensetur ea, quæ reperitur in Quercu basi contorta, inque locis, in quibus caulis in furcam dirimitur. Recens, probe enutrita, crassa, & fractu facilis est seligenda, ac filamentis antequam usurpetur spolianda; inepte enim a nonnullis Polypodium in Quercu enascens veluti species diversa reputatur. Planta hæc per totum anni curriculum virescit, ac fere semper colligi potest. Vere, Aprili scilicet nova emittit folia, ac juxta observationem Cæsalpini radices appendices nihil aliud sunt, quam foliorum singulis annis decidentium vestigia.

Radix Polypodii Analyti commissa plures acidos liquores, nonnihil spiritus urinosi, nullam vero falis volatilis, concreti portionem, plurimum olei, parumque terræ elargitur. Antiqui plantam hanc purgantem crediderunt; verum compertum deinde fuit, eandem ignavè admodum ventrem laxare, ac jure, meritoque inter alterantes, ac aperientes esse reponendam. De facto Polypodium hepaticum revera est, jecur recludit, viscerumque referat obstructions, ac ut plurimum in junculis aperientibus usurpatur. Ejus autem radix ab $\frac{3}{4}$ ad $\frac{1}{2}$ præscribi solet. *Rajus* refert, radicem hanc exsiccata & cum pauca cremoris Tartari ac Cassiæ lignæ quantitate exhibitam, optimum esse remedium adversus lienis obstructions, isterum, ac hydropem. Ejus vero decoctio cum Vino parata, nonnihil Sacchari, ac Mellis addito, a Trago maxime existimatur in febris quartana, & affectione melancholica. *Dodonæus* adversus arthritidem radicem hanc in aqua ebullitam præscribit, ac magnopere in usum venit secus Rhenum ac Mosellam adversus prædictum morbum. Polypodium præterea sanguinis æstum temperat, ac cum successu in tussi sicca, quum potissimum sputus materies falsa est, in asthma, ac scorbuto usurpari solet.

Polypodium in plurimis compositionibus adhibetur, & præcipue in Catholico, Leni-

Lenitivo, Confectione Hameck, Diapruno, Unguento de Arthanita Pharmacopœa Parisiensis: folia vero in pulvere adversus rabiem ejusdem Pharmacopœa.

Rad. Polypod. Quercini rasar. & contus. 3 j. Lapathi sylvestris 3 ss. Chelidonii maj. 3 j. Coque cum 15 ss. juguli vervecini in 15. iij. aquæ, reducanturque addoset 1 j. Adde ultimo semiborio Eolior. Scolopendræ, Chærophylli, & Cichorii amari ana Man. j. Fiat Colatura levi ex pressione ac divide in 1 j. p. æ. quarum una mane, jejuno stomacho, altera vespere, quindecim dierum spatio, propinabitur. Pro unaquaque dosi solvatur Arcani duplicati 3 ss. ac Tartari Martialis solub. ʒi. Juscula prædicta apta nata sunt adversus hepatis, lienisque obstructions, affectus hypocondriacos, morbosque cutaneos.

Rad. Polypod. Quercini, & Cuscutæ ana Man. j. Ebulliant in aquæ 15. ij. ad tertiæ partis consumptionem; adde postea Sennæ mund. 3 j. Cremor. Tart. 3 j. Sem. Anisi 3 j. Ebulliant denuo omnia parumper; Fiat Colatura levi expressione. Adde Syrupi de Pomis simplicis 3 j. pro Apozemate solvente, adversus Cæcoxiam, Icterus, ac primarum viarum depravatam fermentum.

P O P U L U S.

POPULUS magna arbor est, cujus tres sunt species vulgarissimæ, Nigra scilicet, Alba, ac Tremula. Primæ duæ tantum, quæ frequentius videlicet a Medicis usurpari solent, hic a nobis describentur.

Populus nigra, *Offic. C. B. P. 429. Dod. Pempt. 836. Inst. R. H. 592. Ger. Park. Raii Hist. 147. Populus nigra, sive alycepos, J. B. 1. 255. Populus secunda, Anguill. Turn. Populus foliis deltoidibus acuminatis serratis, Linn. Hort. Cliff. 460. Nonnull. vulgo Peuplier noir.*

Ejus radix satis profunde in terram immersa Vere incunte primum furculos, aut filiorum germina fere Capparis æmula, oblonga, acuta, luteo-viridia, crasso, glutinoso, aut resinoso, facile digitis adhærescente succo referta, odore satis grato propellit, quæ Oculi seu Gemmæ Populi nigre, Gallice vero, *Teux de Peuple, ou Peuplier noir*, nuncupantur. Germina hæc eadem sive gemmæ in folia quædam lata, Hederæ folia primum erumpentia, veluti æmulantia, acuta, minus tamen densa, ambitu nonnihil denticulato longis caudis, ac minutis appensa expanduntur. Arbor hæc autem sterilis, sive mas est, ac flores tantum, absque ullo fructu; aut fertilis sive femina flores fructusque deserit: unde in truncis, aut individuis diversis mares, femineosque flores gestare solet. Flores Populi nigre maris oblongi sunt, cylindracei, squammosi, veluti in spicam quamdam dispositi, octo brevissimis staminibus, omissis apicibus quadrangularibus, magnis, repletis pulvere, coloris sub-rubri, aut sub-albidi. Fructus vero Populi nigre femineæ sunt capsulæ quædam oblongæ, aut ovales, membranacæ, virides, in quosdam racemos dispositæ, maturescendo sese bifariam recurvantes, & aperientes, pluraque ovalia, parva veluti crista ornata semina occludentes. Arbor hæc magna est crassa, erecta, cortice, expolito sub-albido in ramis præcipue oblecta, lignea substantia pallida, aut lutescente, dura, compacta, & levi. In locis humidis, aquaticisque, prope flumina rivulosque facillime crescit. Ejusdem oculi, seu gemmæ odoræ, Aprili, aut citius, flores vero Majo, ac Junio apparent.

Germina Populi nigre interne, aut externæ a Medicis usurpari possunt. Tinctura quoque ex iis ope spiritus Vini elicitur, quæ juxta D. Tournefortium, ad pertinaces ventris fluxus sistendos, internæque ulcera consolidanda, optima, atque excellens est, a ʒ ss. vel ʒj. mane, ac sero in jusculi calidi cochleari. Prædicta quoque germina in Unguento *Populeo*, cujus descriptio præsto est in omnibus Pharmacopœis, adhibentur, & revera ad dolores sedandos aptissimum est. Cum ejusdem compositione radices Brionæ, summitatesque Rubi admiscuntur. Linimenti forma in hæmorrhoidum

externarum inflammatione, & ebematis ab ℥℥. ad ℥ j. in decoctione emollienti, adversus easdem internas usurpatur; tempora quoque eo iunguntur ad capitis dolorem compescendum, ac ad somnum conciliandum in vigiliis pertinacioribus: caute admodum tamen in usum revocabitur, ac generalibus antea præscriptis remediis: necnon ægri temperamento probe perspecto: aliter enim symptomata morbo debellando longe pejora in promptu esse possent.

Folia Populi nigræ tusa, partibusque, doloribus arthriticis, affectis applicata, eodem sedant juxta Nonnullos. Usurpatur etiam hujusce arboris lignum ob fibrarum, ac linearum elegantiam, ad diversa vermiculata opera conficienda.

Unguentum *Populeum*, Balsamum hypnoticum Unguentum adversus scabiem, ac hæmorrhoidale *Pharm. Parisi.* ingreditur.

℞. Florior. Malvæ. Althææ, Acanthi, Verbasci ana M.℥. Ebull. in ℔ ij. aquæ fontis ad medias; colaturæ adde Unguenti Populei ℥ j. pro Enemate adversus dysenteriam, teneismum, hæmorrhoidasque internas.

℞. Succī Solani, & Geranii Robertiani ana ℥ iij. Plumbi usti ℥ j. Unguenti Populei ℥ iij. Omnia macerentur, misceanturque in mortario plumbeo exactissime cum ejusdem metalli pistillo pro Unguento adversus tumores, & ulcera carcinomatosa.

℞. Cerae luteæ, Unguenti Populi ana ℥ iij. Oleo Nucis ℥ viij. Liqueatur cera, ac deinde Unguentum Populeum, probe omnia commiscendo, Oleum inde superaffundendo, ut Unguentum adversus adustiones aptissimum efformetur.

℞. Unguenti Populei ℥ j. Olei Oliv. & Balsami tranquill. ana ℥℥. Tincturæ Anodynæ gut. XX. M. pro Linimento adversus hæmorrhoidum externarum dolores.

Alterum adversus eundem morbum Linimentum.

℞. Unguenti Populei ℥ ij. Thuris masculi p. ℥ j. ℥. Testarum Ostrearum p. ℥ q. cum prædicto Unguento admiscendam.

Populus alba, *Offic.* Populus alba majoribus foliis, C. B. P. 429. *Inst. R. H.* 592. Populus alba *Лавр* J. B. 1. 160. Populus alba, *Dod. Pempt.* 835. *Ger. Park. Raii Hist.* 1418. Populus alba latifolia, *Lob. Icon.* Farfarius Antiquorum, *Bellon.* Populi prima species, *Anguill.* Populus foliis subrotundis dentato-Angulatis subtus tomentosis, *Linn. Hort. Cliff.* 460. Populus candida, Populus Heraclea, Arbor admirans, seu bicolor, Albarus, sive Albara, Farfara *Nonnull.* vulgo *le pleupier blanc*, *l' Obeau*, *Aubel*, *ou Obel*, *l' Orme blanc des parisiens*.

Radice[m] habet sese in terræ superficie expandentem, minusque profunde descendentem, unde a ventorum impetu sæpe numero arbor concutitur, ac omnino evertitur, truncum vero eminentem pluribus ramis stipatum, cortice lævi, compacto, subalbido. Folia lata sunt, profundè incisa, angulosa, Vitis aut Aceri foliis proxima, & exiliora, viridia, polita, ac superne lanugine omnino destituta, subtus alba, ac tomentosa, adinstar Tusilaginis, longisque caudis appensa. Flores, fructusque diversis in truncis enascuntur, ac præcedentibus omnino simulantur. In locis humidis, ac juxta aquas colitur; & citissime crescit, facile quoque multiplicatur taleis, quamplurimosque in basi furculos, ut aliæ Populi species, emitte quo magis radices latius in soli superficie vagantur. Hinc caute admodum, ac prudenter Populus in pratis coli debet, radicibus enim sese maxime propagantibus innumera eorum ramalia, herbis omnibus languorem inducunt.

Injuriis Veteres opinabantur, arborem hanc omnino sterilem esse, ac tractu temporis in Populum nigram sponte immutari. Populus ubique sæpe invenitur; Alba vero, respectu Nigræ minus familiariter usurpatur. Plinius post Theophrastum asserit, folia Populi albæ adhuc adolescentia perfecte sphaerica esse, senescentia vero, angulosa depre-

deprehendi, quod utique verum est, e contra vero Hederæ folia angulos sensim emittunt, ac postremo rotundantur. Quod vero ab iisdem Auctoribus additur, scilicet immediate post Solstitium Æstivum folia Populi albæ sursum, dorsumque rectorqueri, nos cum Rajo omnibusque recentioribus fide dignis, fatemur, id numquam observasse. Eiusdem lignum iisdem usibus utilis est, ac alterius speciei lignum, quum autem minus solidum, leviusque deprehendatur, plurimum ad soleas ligneas, & talos calceamentorum conficiendos æstimatur. Hinc facile elicitur cur a Tornatoribus, æque ac Populus tremula requiratur. Ut plurimum experientia confirmatur, ut innuit Theophrastus, quod scilicet, si Populus grandescens ac arborescens transferatur, eo facilius expandatur.

Et si Populus alba minus sit a Medicis usurpata, suos tamen usos habere potest. Schorderus asserit, ejusdem corticem, vi detergenti pollere, ac lichiadi, urinæque difficultati ejus decoctionem, $\frac{3}{4}$ j. in aquæ $\mathfrak{ss}$ iij. aut ejus pulverem, $\frac{3}{4}$ j. cum Melle, aut cum aliquo competenti syrupo commixtum, esse dicatum; Rajus in aurium doloribus, succum ex ejusdem foliis expressam, ac in auris cavitationem injectum præscribit. Dioscorides, ac alii post ipsum quamplurimi, Populus albæ cortici optimos fungos proginendi facultatem tribuerunt, si præsertim eo in frustula secto terræ probe stercoreatæ conspergantur.

P O R R U M.

PORRUM, Offic. Porrum commune, Capitatum, C. B. P. 72. *Inst. R. H.* 382. Porrum, J. B. 2. 551. *Dod. Pempt.* 688. *Par. Raii Hist.* 1126. Porrum Capitatum, *Ger. Fuchs.* Turn. Porrum commune, *Matth. Lugd. Hist.* Portus Communis, seu Capitatus, Scorodoprasum, Gethyllis seu Gethyum, *Nonnull.* vulgo, *Porreau ou Poireau*.

Radix quatuor aut quinque digitos longa, pollices, vero, unum, aut duos crassa, fere cylindracea, pluribusque conflata tunicis albis, lævibus, lucidis, simul una conjunctis, inferne capillitio stipatis, sapore Cepa dulciori, sese extollendo, abit in folia pedem longa, satis lata, alternatim sita, plana, fistulosa, dilute-viridia, saporis Cepæ. Hæc inter ad quatuor, aut quinque pedum altitudinem, digitum & ultra crassus, firmus, solidus, succoque plenus erigitur caulis, apice insigne acervum, sive parvorum alborum ad purpureum accedentium florum fasciculum sustinens, qui singulis sex bracteis, in lilium dispositis, pediculoque appendis, pari staminum latorem, & cylindraceorum numero constantur. Hisce præsto sunt fructus fere rotundi, triangulares, nigri, interne tribus distincti cellulis, pluribus oblongis seminibus plenis. Universa planta odore Cepæ minus penetranti scatet; Julio floret, semenque Augusto maturescit. Porrum inter vulgatiore oleracea ubique recensetur, solumque pingue, probeque stercoreatum exposcit: nemini inde latet hujusce usus in pultibus, & jusculis. Juxta Joan. Bauhinum ejus semen trium annorum spatio servari potest.

Porrum plurimum olei, nec non salis essentialis, sive volatilis continet. Diligenter in hortis olitoriiis colitur, quum potissimum magis in alimentis, quam in arte Medica usurpari soleat.

Ab omnibus fere Auctoribus inter perniciofa alimenta recensetur, tamen nostris in regionibus, in quibus usitatissimum est, pravos effectus ipsi tributos proginere nunquam compertum est. Non ita facili digestionem in stomacho subigitur, statusque quandoque concitat, ob phlegma viscosum, lentumque in ipso contentum, quod facile longa coctura, antequam comedatur, attenuari potest; tuncque senibus, phlegmatico temperamento, humoribus tenacibus, crassisque præditis convenit.

Porrum urinas, menses, semenque sale suo acri, incidente, ac penetrante excitare solet; fecundasque reddit mulieres, viscositates, vasa uteri infarciens discutiendo.

Eo Hippocrates in morbis mulierum, tam interne, quam externe utebatur; hujusce magni viri vestigia subsecutus Jacobus Prevostius in mensium suppressione Porrum, frustulis pluribus radicis Hellebori nigri perforatum, & costum jejuno stomacho ante purgationum tempus præscribat. Nonnulli etiam in Asthmate humido, morbisque pectoris a viscida pituita ortum ducentibus, Porri syrupum adhibent. Omnibus præterea notum est, julsula cum Porris, & Napis confecta in vocis abolitione, & ad thoracem roborandum usurpari.

Porri semina vim habent diureticam; tusa, & in Vini albi cyatho infusa 3j. ad urinas ciendas exhibentur.

Quoad vero exteriorem hujusce usum, sub cineribus Brassicæ folio, obvolutum concoquitur; statimque lateri dolore affecto in Pleuritide applicatur, vel in sartagine frixum, stupis complicatum, optimoque aceto conspersum. Porrum crudum tum, tumoribusque articulorum applicatum, eos dissipat, in Lacte ebullitum ad hæmorrhoides turgidas, ac dolentes fovendas, ejusque magna ad eas præsertim mitigandas inservit. Hujusce præterea injectus succus aurium tinnitibus medetur.

℞. iij. vel jv. Porrorum medullam, coquatur sub cineribus Brassicæ folio obvolutam, deinde contundatur, & adde Croci pulv. pug. j. ac Olei rosæ parum ad Cataplasma conficiendum hæmorrhoidibus turgidis, ac dolentibus applicandum.

℞. Medull. Porri 3iij. Frigatur Olei Chamæmill. f. q. Furfuris triticeæ Man. j. Fæcum Vini albi 3iij. M. pro Cataplasmate calide applicando, lateri in Pleuritide.

P O R T U L A C A.

PORTULACA genus plantæ est, cujus duæ sunt vulgatiores, usitatioresque species, nempe Sativa, & Sylvestris.

Portulaca sativa, *Offic.* Portulaca latifolia, seu sativa, C. B. P. 288. *Inst.* R. H. 236. *Raii Hist.* 1039. Portulaca hortenensis latifolia, J. B. 3. 678. Portulaca sativa, *Dod. Pempt.* 661. Portulaca domestica, *Matth. Ger.* Portulaca hortenensis, *Park. Gesn. Hort.* Portulaca latioribus foliis, *Casalp.* Portulaca, seu Portulata major. Porcellana hortenensis, Porcastrum sativum, Andrachne, sive Adrachne domestica, *Nonnul.* vulgo, *Pourpier des jardiens*, in *Peurcellane*, ou *Pourcetaine a larges feuilles*.

Radicem habet ut plurimum simplicem, nonnullis fibris stipatam, tractuque temporis lignosam, quæ plures emittit pedales caules, crassos, rotundos, quandoque erectos; quandoque solum versus inclinatos, sub-rubros, teneros, succulentos, læves, lucentes, sese in quosdam ramulos dividentes, foliaque circumferentes alternatim locata, oblonga, vel fere rotunda, satis lata, crassa, carnosa, expolita, lucentia, sub-albida, aut sub-lutea, viscosa, ac nonnihil acidiuscula. Ex foliorum alis parvilutei, aut pallidiusculi exeunt flores quinquepetali, rosacei, calyce monopetalo; quoquo modo mitram referente suffulti. Hisce fructus, vel capsulæ oblongæ, herbofi coloris, parvas urnas æmulantes succedunt, quæ transversim, aut horizontaliter bifariam aperiantur, recipiuntque plurima minuta, & nigra semina. In omnibus fere hortis olitoriiis, soloque pingui, probeque stercoreato colitur planta hæc. Alia quoque sativa Portulacæ species invenitur foliis latioribus, ac sub-luteis, parvisque aureis maculis notatis, qua de causa *Portulaca aurata* nuncupatur. Rajus dubitat, utrum hæc species differat a præcedenti, aut simplex sit varietas: certissimum est, addit idem *Auctores*, hanc altera longe esse delicatiorē. Portulaca viridis vulgaris omnium prima feritur, minime enim frigore lædi potest, scilicet Martio, ac Aprili ineunte, quandoque etiam Februario, potissimum tempestate mitiori, atque ad Autumnum usque virefcit. Magnopere quum in culinis, tum a Medicis usurpari solet; præcipue vero ejus recens caulis, folia, ac semen.

Portulaca sylvestris, *Offic.* Portulaca angustifolia, sive sylvestris, C. B. P. 288. *Inst.* R. H.

R. H. 236. *Portulaca sylvestris minor*, sive spontanea, J. B. 3. 678. *Portulaca sylvestris*, Dod. Pempt. 661. Matth. Ger. Par. Raii Hist. 1039. *Portulaca sponte nascens*. Card. Hist. *Portulaca exigua*, sive *Andrachnion arvense*, Camer. *portulaca angustioribus foliis*, Cæsalp. *Portulaca foliis Cuneiformibus verticillatis sessilibus, floribus sessilibus*, Linn. Hort. Cliff. 207. *Portulaca agrestis sive arvensis*, Andrachne sive *Andrachne sylvestris*, minor, altera, sive agria; *Nonnul.* vulgo, *le petit Pourpier sauvage*. Simplex radix, parva, fibrisque donata, plures emittit parvos caules rufescentes, variosque in ramulos divisos, prope solum stratos, nec non foliis suffultos latiusculis, carnosus, densis, succulentis, atro-viridibus, saporis viscosi, acidulique, uno vero foliis *Portulacæ sativæ* similibus, & angustioribus, uti & flores: juxta enim Joannem Bauhinum *Portulaca sylvestris* in alio a *sativa* non differt, præter omnium sui partium exilitatem, ac merito suspicari possumus, *sativam* a *sylvestri*, naturam cultura immutante, ortum duxisse. Frequentissime in hortis, areisque conspicitur, quin etiam in sabulosis, ineultisve terris, prope magnas vias, in quibus sponte nascitur. Quamvis vero *Portulaca sylvestris* non adeo, uti *sativa*, in pretio habenda sit, in hac enim postrema, & caules, & folia carnosiora magis, siccoque turgidiora, gratiorisque saporis reperiuntur, tamen, tam Culinario, quam Medico usui ambæ inferviunt, *Sylvestris*que jure, ac merito *Sativæ* locum occupare quandoque potest.

Portulaca plurimum olei, ac phlegmatis, ac fere nihil continet salis, interque refrigerantes recenseri solet, nam sanguinem depurandi, pectoris acrimoniam edulcorandi, scorbuticam affectionem demulcendi, vermesque enecandi vim habet. Admisceri solet jussulis refrigerantibus, acetariisque, in quibus difficile admodum a stomacho submittitur, statusque concitat; solummodo ergo juveniliætate, ac temperie sicca, & biliosa constitutis conveniet. A Nonnullis etiam, ut diutius servari possit, aceto, ac sale conditur. In Officinis vero præstant aquam distillatam *Portulacæ*, quæ ad ℥ iij. vel jv. in febrili fervore ad sanguinis, spirituumque irruptionem compescendam, exhiberi solet. D. Chomel in *Historia Plantarum usitatorum*, hanc, asserit, sæpissime, in hæmorrhagiis, præsertim uterinis, usurpassè. Optima quoque hæc aqua æstimatur adversus lumbricos, semperque cum successu pueris hoc morbo affectis propinari solet. Ejus etiam succus prædicta dosi, ejusque syrupus in Officinis famigeratissimus ab ℥ j. ad ℥ ij. eundem edunt effectum: succus idem ad ignem ad Extracti consistentiam inspissatus ℥ j. aliquo temporis spatio repetitus a nonnullis Auctoribus, ad renum, ac vesicæ glareas expellendas, commendatur. *Portulacæ* folia mansa dentium dolorem mitigant, præsertim si austeris fructibus fuerint debilitati. *Portulacæ* semen inter minora quatuor frigida astipulatur, quæ sunt *Lactucæ*, *Portulacæ*, *Endiviæ*, ac *Cichorii*,

Portulacæ semina usurpari, solent in Electuario de *Psyllio*, ac *Requie Nicolai*, Diapruno, Confectione *Hyacinthina*, ac pulveribus *Diarrhodon* contra vermes. Pharm. Paris.

℞ Rad. Oxylapati, & *Fragariæ* ana. ℥ j. Coque cum lb. β. carnis vitulinæ in aquæ lb iij. ad duos haustus reducendis. Adde extremo semihoriorum Fol. *Portulacæ*, *Borraginis*, & *Buglossi* ana. Man. ss. nec non *Lactucam* frustulatim incisam. Fiat colatura levi expressione, ac duas in partes dividatur potio refrigerans congruo temporis spatio reiteranda, mane, jejuno stomacho, ac sero.

Adde vero pro unaquaque dosi Nitri puriss. ℥ j. Aquar. *Portulacæ*, *Scordii*, *Tanacetii* ana. ℥ iij. Corall. pp. ac *Seminis contra* ana ℥ j. β. *Theriacæ* ℥ j. Extracti *Juniper.* ℥ β. Salis *Ammoniaci*, ac *Gemmei* ana. ℥ j., Syrupi *Limon.* ℥ j. M. pro potione vermifuga pro binis dosibus.

Alia Potio contra vermes.

- ℞. Aquæ Portulacæ ℥ vj. Semin. contra ℥ β. Myrrhæ p. & C. C. usti ana. ℥ j. Pulveris viperini gr. xv. Syrup. Absinthii ℥ j. M. pro potione choleatim exhibenda.
- ℞. Aquæ Portulacæ, & Cichorii ana. ℥ iij. Corall. rub. pp. ac Ocul. Cancror. pp. ana ℥ j. Chinæ Chinæ p. ℥ j. Syrup. Capill. Vener. ℥ j. M. pro Julapio, in sputo sanguinis perodice recurrente, convenientissimo.
- ℞. Aquæ Portulacæ ℥ jv. præcipitati albi ℥ β. Croci gr. xii. M. pro Linimento exsiccante, in quo penna ter de die immergetur, ad faciei impetiginem, aut papulas exsicandas.

P R I M U L A V E R I S.

P R I M U L A V E R I S, *Offic. Verbasculum pratense, odoratum, C. B. P. 242. Primula Veris odorata, flore luteo, simplici, J. B. 3. 495. Inst. R. H. 124. Primula veris major, Ger. Raii Hist. 1081. Herba Paralysis, Bruf. Cast. Paralysis vulgaris, pratensis, flore flavo simplici odorato, Park. Parad. Primula veris flavo flore elatior. Clus. Hist. 301. Primula veris flore luteo, Eyst. Primula pratensis, Loc. icon. 567. Arthritica, Gesn. Hort. Arthritica simplex luteo flore, Camer. Hort. Alisma pratorum, Colimell. Dodecantheon, Angill. Arthritica prior, seu viola Tusculana, Ruel. Primula foliis dentatis rugosis, Linn. Hort. Cliff. 51. Verbasculum odoratum, Fuchs. & Antiquorum. Herba Paralyseos, Herba, seu Clavis Sancti Petri, Paralytica sive Arthetica, Chelid. seu Chelidium, Flosquadragesimalis, Bracæ, Brachæ seu Brachulæ Cuculi, Quorumd. vulgo, Prime vere, Primerole, Fleuns de Coucou.*

Radice[m] habet satis crassam, squammosam, sub-rubram, fibrosam, saporis nonnihil adstringentis, odoris grati, ac aromatici. Ineunte Vere folia emittit oblonga, lata, rudia, rugosa, in terram strata, glabra, aut lanugine brevissima, ac vix quidem conspicua ornata. Hæc inter unus, aut plures eriguntur caules, palmaris altitudinis, & ultra, rotundi, nonnihil villosi, foliisque destituti, & firmi, in quorum apicibus flores simplices, venustissimi, lutei odoris, tubulares, superna parte expansi, ac quinque emarginatis segmentis distincti, fasciculo sustinentur, umbellati quoque sunt, sexque septem, duodecim, & aliquando etiam vigintiquatuor, & ultra numerantur, abeuntque in fructus ovaies, calyce obteatos, plura semina rotunda, aut angulose minuta, ac nigra resserantes. Planta hæc, cujus sapor nonnihil acer, ac amarus est, juxta Joannem Bauhinum fere ubique crescit in arvis, pratibus humidis, nemoribus, ac sylvis, in quibus Vere vix quidem incipiente apparet, unde Primula Veris fuit nuncupata. Hæc quoque suas habet varietates, non minus quam species alia flore albo, ac ad septem usque a Rajo cum Parkinsono reducuntur. Folia, ac præcipue flores in usum Medicum veniunt.

Hujusce plantæ flores Analysis commissi, plurimum acidi, parum spiritus urinosi, nihil salis volatilis concreti, maximamque olei, ac terræ portionem largiuntur. In iis vero sal volatile aromatico-oleosum satis moderatum continetur, unde bene apti ad Spirituum influxum adjuvandum, nervosque roborandos, censerentur. Præstant in officinis Aquam distillatam, & Conservam Primulæ Veris, cum successu in Apoplexia, ac Paralyti, præsertim linguæ, ejusque hæsitantia, usurpandam. Aqua ab ℥ jv. ad vj. solitaria præscribitur, Conserva vero ab ℥ β. ad ℥ j. plerumque autem Potionibus, aut Opiatis hisce morbis convenientibus admisceri solent. Distillationis ope spiritus quoque elicitur iisdem præditus facultatibus; ad hunc autem probe eliciendum, flores sale communi sunt inspergendi, ac fermentationi priusquam distil-

lentur per dies aliquot relinquendi. Horum quoque florum Infusum in aqua ferventi ad modum Theæ præscribi solet, Pugillo nempe uno in aquæ ℥ vi. aut Man. ℥. in jaleculo vitulino. Nonnihil somniferi in hac planta contineri, observatum fuit, eo quod sedat vapores, dissipat hemicraniam, ac vertigine a suppressis mensibus præcipue productas. Rajus refert, foliorum, ac florum succum æquali portione vaccini lactis commixtum capitis inveteratum ac pertinacem dolorem sanasse, testaturque etiam cum D. Hulse Radicum decoctionem in convenienti liquore optimum remedium esse adversum vertiginem.

Quod ad externum Primulæ Veris usum ejus flores Cataplasmatibus forma, efficacissimi deprehenduntur adversus arthriticos dolores, ac articulationum morbos. Bartholinus ait, paralyticum in sinistro latere sanasse fomento, e spiritu ope Tritici elicto, in quo Primula Veris ebulliverit. Schorderus veluti optimum remedium deprædicat, acetum infusione hujusce plantæ radicum saturatum, ad dentium dolores sanandos, dummodo naribus inspiretur. Florum succus, aut aqua distillata faciem, maculasque cutaneas linimenti forma detergit.

Flores autem Primulæ Veris in Aqua Generali *Pharmacopææ Paris.* usurpari solent.

℞. Fol. Salviæ, Fol. ac Flor. Primulæ Veris, Flor. Chamæmel. Tiliæ, & Rosmarini ana Man. j. Superaffunde Aquæ ℥ iv. Infusa omnia relinquuntur bihorio in Cinerario calido cooperto vase. Fiat inde colatura per linteolum forti expressione, qua calida caput bis, terve in die foveatur, in Paralyfi, morbis capitis, & Hemicrania a frigida, ut ajunt, ac viscosa pituita productis.

℞. Fol. Melissæ, & Betonicæ ana Man. ℞. Summit. Gallii lutei, Stechados, ac Florum Primulæ Veris ana pug. ij. Ebulliant in aquæ ℥ iij. ad ℥ ij. colentur postea expressione, & adde Syrupi Stechados ℥ j. ℞. pro decoctione adversus Paralyfim, Rheumaticos, aliosve nervorum affectus a causa frigida oriundos, cyathis quatuor tepidis de die propinatis.

℞. Aquæ stillatitiæ Primulæ Veris, Melissæ, ac Flor. Tiliæ ana. ℥ j. ℞. Sp. volat. C. C. gut. X. Succin. pp. ℞. Pulveris de Gutteta ℞ j. Confectionis Hyacinthinae ℥ j. Syrupi Beton. ℥ j. M. pro potione Cephalica cochleatim sumenda in Apoplexia, & Paralyfi.

℞. Fol. ac Flor. Primulæ Veris, Betonicæ, ac Rosmarini ana Man. ℞. Florum Caryophylli, ac Liliorum Convall. ana pug. j. Infunde in tribus sextariis optimi Vini rubri super cinerarium calidum pro Gargarismate pluries de die repetendo in linguæ Paralyfi.

P R U N U S.

PRUNUS arbor est adeo ubique nota, ut in Europa nostris hisce diebus hortus non sit, in quo optima aliqua Pruni species non inveniatur: Duæ generaliter distinguuntur, *Domestica* una, altera vero *Sylvestris*; quum vero alio in loco de Pruno sylvestri, sermo jam sit institutus, Prunum domesticam hic solummodo describemus.

Prunus sativa vulgarissima est, ideoque pluribus haud est delineanda, Radicem habet satis longam, in plures divisam ramos, lignosam, robustam, serpentem, nigricantem, quæ caulem mediocriter altum, & crassum, satisque firmum, lignoque conflatum duriusculo, sub-rubro, centrum versus emicante, in truncis præcipue vetustioribus, ad varia vermiculata opera conficienda aptissimo, ideoque a tornatoribus expectito, cortice tectum cinereo, ad atrum accedente, scabro, e quo quandoque exsudat Gummi fulvum, ac sub-albidum, pellucidum; sub-dulce, saporisque neutiquam ingrati. Folia ut plurimum foliis Mali exiliora sunt, arctiora, longiora, magisque nigricantia, glabra etiam, crenatis marginibus, saporis amari, & adstringentis. Flores ut in Pruno sylvestri albi sunt, at majores, ac folia præcedentes; horum quisque

petalis conflatur quinque, rotundis, magnis, apertis, rosaceis, calyce populum reserente, quinquifido, ac vigintiquinque, vel triginta staminibus constante. Hisce prædicto sunt carnosus fructus rotundi, aut fere ovales longitudinali fissura præditi, plus minusque longis candis appensi, sub tenui tunica pulpam mollem continentes, in quorum centro locatur nucleus ossæus, planus, rotundus, ac fere ovalis, apicibus cuspidatissimis, ac sulcatus, occluditque semen, sive amygdalam.

Fructus Pruni veræ sive sativæ, *Prunum* Latine nuncupatur, Gallice vere *Prune*. Infinitus fere Prunorum tam cultura, quam industria productorum numerus invenitur, ac invicem figura, crassitie, substantia, colore, ac sapore differunt. Oblonga enim, rotunda, ovalia, acuta, ac pyriformia conspiciuntur: crassa quoque, media, ac exilia; mollia, quorum humidior substantia nucleo adhæret, dura, quorum siccior nucleo facile separatur, quæque generaliter melioris notæ recensetur; alia vero medium inter prædicta locum tenent; alba præterea, viridia, lutea, rubra, cærulea, nigra, ac atro-cærulea; dulcia, acida, ac mediæ naturæ, sive acido-dulcia, alia denique aspera, sive acerba. Ex hisce ut plurimum accidentibus Prunorum bonitas nec tollitur, nec augetur peroptima, ac exprobranda Pruna in unaquaque figuræ, crassitie, ac coloris specie inveniuntur. In Prunis omnibus pulpa magis, minusque laetescens est, quod nihil refert. Damascena præ ceteris facilius a nucleo divelluntur, quorum numerus maximus est, relate saltem ad denominationum numerum pro minima quaque discrepantia. Pruna, inter fructus excellentissima, ac exquisitissima reputantur, variisque modis excoli possunt, sylvarum scilicet, ac arbutatarum arborum more, omnibusque aliis rationibus hortis cultoribus famigeratissimis, melius tamen arbutatarum arborum in modum excrescunt. Post Julium per totum usque Octobrem, & ultra Pruna adsunt in Pomariis, ac elegantem secundis mensis ornatum suppeditant: ante Solis ortum sunt colligenda; ac recentia, exsiccata, cocta, aut condita edi possunt. Ustatissima sunt, saccharoque diversis rationibus condiuntur, quinimmo iis condimenta parantur, ac eorum exsiccata pulpa in massam pro variis usibus congeri solet.

Prunus arbor est, quæ insertione, nucleo, sive amygdala, & furculis, e radice aut sponte prodeuntibus multiplicatur. In unaquaque Pruni specie etiam sylvestri inseri potest, in Ceraso præterea, Malo Persica, & Amygdalo: Optima autem præ omnibus Prunorum ac Malorum Persicarum speciebus, Prunus Damascena nigra, & S. Juliani recensentur, hæc enim innumera germinant furcula, quæ facile inseri possunt, gratiorem habent saporem, diutiusque perdurant. Immittuntur verò aut fissura, aut scutula. Sancti Juliani nuncupata melius scutula multiplicatur, ejusque fructus copiosiore succo turgescit, Damascena vero nigra exsucca magis esse solet, minoremque fructuum edit copiam. La Cerifette inter Prunos præcocior est, S. Juliani in arbore flaccescit, & ad Hyemem usque moratur; Sanctæ Catharinæ, pluresque aliæ Prunorum species furcula facile, fructuumque copiam absque insertione suppeditant. Prunus solum magis siccum, quam humidum, magisque sabulosum, quam forte expostulat; ceterum Prunus ubique reperitur, facile crescit, ac plurimum pullulat quocumque locetur. Prunus autem in arena nigra citius adolescit, copiosiores, melioresque notæ fructus producit; segnior e contra est in terris fortioribus, ramosque tantum progignit. Cujuscumque speciei Pruni Vere ut plurimum florescunt, Aprili scilicet, & Majo, uti Cerasus, ac Pyrus.

Diversas Prunorum species curiosis cognitis hic loci describere haudquaquam idoneum reputamus, si enim de singulis sermo quantumvis brevissimus institueretur, in adeo magno numero sese offerunt, ut integro volumini materiem præberent: meliores igitur exquisitioresque solum modo indigabimus, uti sunt sequentes.

Pruna magna, dulcia, atro-cærulea, C. B. P. 443: Prunus fructu magno, dulci, atro-cæruleo, *Inst. R. H.* 622: Pruna Damascena, *Lugd. Hist.* 314: vulgo, *La gros Damas noir*.

moir, ou la Prune De S. Cyr. ou le gros Damas violet de Tours. Facile a nucleo abscedunt, optima sunt, ac fertilissima, cruda ac passa comeduntur. Eorum pulpalaxans est, ac in Diapruno usurpari solet, cujus est basis præcipua.

Prunus fructu ovato, maximo flavo, *Inst. R. H. 622.* Pruna subrotunda flavescens. Pruna Domini, Parisiensium, vulgo, *le Ferdrigon de Cernay, le double Damas ou Passevelours.* Venustissima, satique crassa sunt, luteo cærulea, præcoccia, facile abscedentia; non adeo exquisitum saporem habent in agro Parisiensi, eoque minus in regionibus frigidis; excellunt vero in climate calido, ut in Galliæ meridionalibus provinciis.

Pruna coloris ceræ ex candido in luteum pallefcentis, C. B. P. 443. Prunus fructu cerei coloris, *Inst. R. H. 622.* Prima cerea, sive Cereola, *Tabern. icon. 991.* Pruna Sanctæ Catharinæ vulgo, alba sunt, crassa, magisque plana, quam longa; nucleo ut plurimum adhærescentia, ac optima. Passa quoque magnopere æstimantur.

Pruna rotunda, flava, dulcia, mali amplitudine, C. B. P. 443. Prunus fructu maximo, rotundo, flavo, & dulci, *Inst. R. H. 622.* Pruna rubicunda instar mali Armeniaci, vulgo, *Le Damas gris, la Prune d' Abricat ou Abricotée.* Alba sunt, crassa, rotunda, ac per maturitatem quidpiam rubri acquirentia ad Mala Armeniaca minora accedunt; exquisitissimum, ac recreantem præ ceteris saporem habent.

Pruna ex flavo rufescentia, mixti saporis gratissima, C. B. P. 443. Prunus Brigiensis, fructu suavissimo, *Inst. R. H. 623.* Pruneola, Brignolæ, Pruna Brignolina Brigiensis seu Brignolensis. Præcedentibus exiliora sunt diluterubra, ad flavum accedentia, pulpa firmiori prædita, uti Cotoneum, cortice Mali Medicæ conditæ, vel Armeniacæ exsiccata; æmulo, nonnihil acida, ac vinosa, a febricitantibus impense expectata, si enim aut leviter in aqua cocta, aut cruda ingurgitentur, refrigerant, ac humectant, nobis vero in quibusdam fiscinis acervatim ad modum Passularum, ac Ficuum pinguium & *Brignole* in Provincia meridionali sita afferuntur, hinc etiam nomen traxerunt. Veluti exquisitiora, salubriora, ac sapidiora a Pena & Lobellio reputantur, ideoque Damascenis Prunis alias adeo in pretio habitis anteferenda.

Prunus fructu majori, virescente, suavissimo, *Juss.* Pruna Claudina vulgo, *la Reine Claude.* Crassioris albi Damasceni species rotunda, nonnihil plana, quadrata, & scrotina, pulpa prædita firma, ac densa, e nucleo abscedit, ceterisque dulcior est.

Pruna parva ex viridi flavescens, C. B. P. 443. Prunus fructu parvo, ex viridi flavescens, *Inst. R. H. 623.* Pruna parva, cerotina, cereola, *Gesn.* Pruna mirabilis vulgo, seu Mire Bella. Exilioris albi Damasceni species fertilissima, ac prædulcis, e nucleo abscedens; semper optima esse solent, condita vero magis quam cruda in pretio habentur. Quamplurima alia Pruna, quamvis longe minus exquisita, non omnino tamen contemnendam addi possent; quod supervacaneum penitus reputamus. Modo itaque Prunum a Medicis usitatiorum describemus. Hic tamen solummodo præmittimus, Rajum cum Schvveneckfeldt unam tantum Pruni speciem statuere, vel salutem existimare, hunc fere infinitum ac adeo decantatum differentium specierum numerum, nihil aliud esse, quam varietatem fortuito figura, crassitie, substantia, colore, sapore, ac maturationis tempore productam: accidentia omnia a semine, & fortasse etiam a cultura emanantia, quotidie enim novæ Prunorum veteribus incognitæ apparent species. Quare juxta laudatorum Auctorum placitum Prunis, æque ac Pomis, & Pyris accidit; quantumvis enim numero excrescant, nihil inde aliud esse possunt, quam ejusdemque speciei varietatis. Ulro fatemur, sententiam hanc nobis verosimiliorem videri; tamen quum Jo. Bauhini contrarium asserentis auctoritatem quam maxime veneremur, litem adversus tantos Adversarios dirimere non audebimus, curiosis magis illuminatis hujusce quæstionis decisionem libentissime relinquentes.

Pruna Damascena, *Offic.* Pruna parva, dulcia, atro-cærulea, C. B. P. 453. Prunus fructu parvo, dulci atro-cæruleo, *Inst. R. H. 622.* Pruna Damascena nostratia, *Bellon.*
Pru-

Pruna parva dulcia atro-virescentia, Pruna Syriaca, Brabyla seu Badrya & Madria cognominata, Pruna Passa seu Rugosa, *Nonnull.* vulgo, *le Prunier de Damas.*

Radice[m] habet serpentem, ac profundam; caule[m]que emittit in plures divisum ramis mediocris altitudinis, ac crassitie. Folia oblonga sunt, rotunda, latissima, in margine leviter denticulata. Flos vero quinquepetalus, rosaceus, atque albus, qui tandem in mediocrem, rotundum, carnosum, tunicaque nigra contextum fructum facit, ejus autem pulpa sub-rubra est, succolenta, nucleo abscedens, odoris satis suavis, saporisque dulcis, ac grati; nucleas parvus, oblongus, lignosus, ac durissimus, exiguum amygdalam fere rotundam, aut ovalem refferans, saporis haud ingrati, & amaricantis. Arbor hæc in hortis frugiferis coli solet; floret autem; Vere uti Pruna cætera, ejusque fructus Autumnum versus maturescunt. Crassiores autem, probe enutriti, maturi, recentes, saporis, odorisque jucundi, sunt seligendi, utpote qui sæculis omnibus celebrati; a Veteribus quoque usurpabantur, cratibus repositi, Solique calore exsiccati, quemadmodum hisce diebus mos adhuc viget. Ceterum, quamvis afferat Dioscorides, Pruna hæc exsiccata ventrem consipare, constanti tamen experientia, confirmata fuit sententia Galeni asserentis, ea, inter laxantia, esse reponenda. Appellatur vero Damascena; primum enim e Damasco urbe Syriæ principe allata fuerunt.

Pruna parum olei, plurimum salis essentialis, ac phlegmatis continent. Quæ a nobis ut plurimum in alimentis usurpantur, humectantia, sunt laxantia, ac emollientia; Pruna enim sylvestria adstringendi vi polleat, ac alibi sub nomine *Acacie nostratis*, vel *Acacie Germanicæ* descripta fuerunt. Pruna dulcia hic loci potissimum examinanda, in plures dividuntur species, præcipuumque secundis mensis ornatum suppeditant, aut cruda, aut saccharo condita, ac præ ceteris, Sanctæ Catharinæ, Claudina, Mirabilia, Pruna Domini Parisiensium, & Rubicunda instar Mali Armeniaci, aliaque nonnulla. Refrigerantia sunt, sitim compescunt; appetitum cient, junioribus, stomacho præsertim sicco, ac calido præditis, ac temperamentis biliosis, & sanguineis plurimum juvare solent; lædunt e contra debilioribus, ac difficili digestionem laborantibus, quum enim vim habeant laxantem, eo magis ventriculum debilitant, fluxusque ventris progignunt, qui tandem in Dysenterias sæpe degenerant. Senibus ergo, ac pituita abundantibus sunt interdicienda; experientia præterea compertum est, tempestatibus Prunis ditioribus, Dysenterias, Febresque putridas familiarius, in populo præsertim, grassari, eo quia iis immodice, ac fere solis plebs enutritur; præterquam quod vermibus facile in Prunis intruditur, a quo eorum qualitas alteratur, aptaque sunt ad viscosam in primis viis saburram progignendam, morbos contumacissimos quandoque inferentem. Moderatus itaque eorum usus esse debet, ac maturiora, intaminata, recentiora, ac ante Solis ortum collecta legenda sunt. Pluribus Prunorum speciebus gratissima condimenta parantur, furno quoque exsiccantur præcipue in Turrena, ubi plura simul eodem involucro artificiose colligantur, ut venustiores, succulentiores, sapidiore[s]que evadant. Pruna hæc passa, Hyeme per totam Galliam distribuuntur, & præsertim Quadragesimali tempestate usurpantur; carnosæ vero, mollia, & sapida sunt eligenda, iidemque, ac Pruna, donantur virtutibus.

Species autem usque adhuc a nobis, sub nomine parvorum Damascenorum nigrorum descripta, & pro Prunis passis potissimum adhibita, ut dulcior ceteris præfertur pro Electuario *Diaprano* Offinarum tam simplici, quam composito. Diaprui simplicis dosis est, ab ℥j. ad ℥j. ss. quum viscera sunt emollienda, ac alvus leniter refferanda. Compositi vero, quadam Scammonii, Diaprui simplicis, addita quantitate, ab ℥ss. ad ℥vj. nec ultra. Omnibus quoque notum est, decoctionem Prunorum passorum, infusionum purgantium sæpe basim constituere, in primis pro puerulis; primum enim eorum odorem corrigit, purgantisque vim augeat.

Sæpe in quibuscumque Prunis, eorumque fructibus, Gummi album, pellucidum, & diaphanum, Gummi Prunorum nuncupatum, reperitur, quod a Mercatoribus Gummi

Arabico, cui plurimum colore, ac vis similatur, admisceri solet, valetque ad solvendum calculum, adversus Colicam nephriticam, nec non ad humectandum thoracem, sputumque excitandum, pulveris, aut mucilaginis forma.

Pruna in Electuario Diapruno, Confectione Hamech, ac Lenitivo *Pharmacopœe Parisiensis* usurpatur.

℞. Decot. Fol. Malvæ, Parietariz & Nasturt. Aquat. ℥ j. Dissolve Diaprunis Simplicis ℥ j. pro Enemate emolliente, ac laxante.

℞. Elect. Diapruni solutivi ℥ ℥. Pulv. Cornachin. ℥ j. Syrupi Flor. Malor. Persic. ℥ j. Dissolve in cyatho calidæ pro Potione purgante, mane jejuno ventriculo propinanda.

℞. Diaprun. simp. ℥ ℥., Tabell. de Citro ℥ ℥., Salis Vegetebalis ℥ j. Fiat solutio in cyatho decoctionis Cichorii sylvestris pro potione purgante.

℞. Diaprun. solut. ℥ ℥. Chinæ Chinæ p. ℥ vj. Rhabarbari, Salis Absinthii, & Salis *Glauberiani* ana. ℥ j. M. cum s. q. Syrupi Flor. Malor. Perbe, F. Opinata febrifuga, ac purgans, ℥ j. ℥., nebula excepta, ter de die, repetenda in febribus intermittentibus.

℞. Prunor. passor. ℔ ℥. Folior. Sannæ mundæ ℥ ij. vel iij. Ebulliant in duobus aquæ cyathis ad medias, coletur postea liquor linteolo forti expressione pro potione purgante, mane jejuno stomacho, exhibenda.

P S E U D O - A C A C I A.

A CACIA vulgaris, *Offic.* Pseudo-Acacia vulgaris, *Inst. R. H.* 649. Arbor siliquosa, & virginensis, spinosa, Locus nostratibus dicta, *Par. Theatr.* 1550. Acacia Robini flore odorato, *J. S. Elsch. Mertz. ind.* 3. Robinia *Can. Linn. Gen. Pl.* 349. Acacia arborea Americana, Acacia magna flore quasi mali aurantiæ odoratissimo, Acacia falsa, Acacia adokerina, seu spuria, *Nonnul. vulgo Faux-Acacia.*

Radix crassa, longa, serpens, lutescens, saporis dulcis ad Glycyrrhizam accedentis, caulem conspicuæ altitudinis, & crassitie, in plures divisum ramos propellit, foliis oblongis, in eadem caulis parte, binis simul locatis, extremo impari claudente, floribus venustis admodum, longis, leguminosis, sive papilionaceis, albis, spicæ in morem dispositis, mitis, ac grati odoris florum Mali Aurantiæ æmulis, quibus siliquæ longiusculæ, plantæ, læves, bifarium sese aperientes, ac nonnulla reniformia femina continentes succedunt. Nec Bauhinus, nec Rajus arborem hanc in Virginia, & agro Annapolitano sponte crescentem, & inde nobis advectam agnoverunt; modo vero ubique fere in hortis colitur: quamvis enim tam longinquis regionibus allata, temperationibus tamen adeo assuevit, ut hodie penitus vulgarissima sit. Vereque flores edendo, magnopere visum delectet. Juxta D. Leme-tyum, Acacia primum in Galliam translata fuit ex America cura D. Robini, ac in horto Regio Parisiensi locata, ubi hinc quoque diebus crassa, magna, ac robusta conspicitur, qua potissimum de causa *Acacia Robini* ab ipso nuncupatur, e qua etiam Acaciæ omnes Parisiis profluxerunt.

Quondam ambulacra, cameræque vineæ ex hac arbore sæpenumero conficiebantur; citissime enim crescit, commodissimaque umbracula ministrat, nunc tamen Hippocastani gratia parum curatur, utpote quæ facile evertitur, scabrosam corticem habet, parvas frondes, nec læte virentes, ramos præterea non satis flexibiles, verticemque sæpenumero decompositum, quo frequenter amputato arbor quam maxime deformatur. Hinc potissimum rationibus a politioribus hortis exulatur, ac quibusdam tantum in atrils ob fragrantem odorem ab ejus flore exalante, nonnumquam toleratur. Leve, ac nonnihil pingue diligit solum, semineque absque magna cura propagatur, eademque ratione colitur, ac Hippocastanum, quondam quoque perquisitissimum, mo-

do autem fere neglectum; adeo fortunæ favor in plantis etiam instabilis deprehenditur. Acaciæ lignum, colorem habet luteum, satis venuste varium, a tornatoribus pro sellis conficiendis usurpatum.

Perexiguam Arbor hæc usum Medicum habet; quum autem pauco ab hinc tempore in Gallia innotuerit, ad ejus proprietates evulgandas sedulo incumbere possumus: ejus enim flores, qui fere soli in usum revocantur, veluti anti-hysterici reputantur, extatque in Officinis aqua ex his floribus stillatitia ad $\mathfrak{z}$. jv. ad $\mathfrak{z}$. vj. usque in Potionibus, ac Julapiis convenientibus adversus vapores propinanda. Lemeryus addit, emollientes, laxantes, aperientes, ac resolventes esse, radicem esse pectoralem, ac jure arborem hanc, *Glycyrrhizam arborescentem* posse nuncupari, in alio enim ab ea non discrepat, nisi quod arbor sit, Glycyrrhiza vero herba. In *historia Plantarum*, Boerhaavio tributa, post Robinum, asseritur, hujusce Acaciæ folia ebullita, ac expressa, adinstar Sennæ, cathartica vi donari, ab aliis vero veluti roborantia, ac refrigerantia commendari, ac in Dysenteria præscribi; ab iis tamen magni dolores, ac flatus concitantur.

P S Y L L I U M.

Quum PSYLLII omnes cognitæ species iisdem proprietatibus præditæ censeantur; de binis sequentibus tantum sponte in nostris regionibus excrescentibus, sermone instituemus.

Psyllium perrenne, *Offic.* Psyllium majus, supinum, C. B. P. 191. J. B. 3. 513. *Inst.* R. H. 128. *Raii Hist.* 882. Psyllium alternum, *Matth. Cast. Tab. Lugd. Hist.* Psyllium majus, *Cæsalp.* Psyllium majus, semper virens, *Par.* Psyllium semper virens Lobelii, *Ger.* Psyllium Plinianum forte, radice perenni, supinum, *Lob. Icon.* 437. Psyllion, seu Psylleris, Cynocephalon, Cynomion, Cynomya, vel Cynomya, crystallium, Herba Pulicaris, sive Pulicaria, *Nonnull.* vulgo, *Herbe aux Puces vivace.*

E radice longa, lignosa, dura, capillitio stipata, caules exsurgunt sarmentosi, lignosi, ramosi, reptantes, foliis referti oblongis, angustis, mucronatis, satis venuste in cespite congestis, hirsutis dilute-viridibus. Parva capita, sive spicæ breves summis caulibus locantur, eisque parvi lanuginosi flores, dilute-lutei adnectuntur, efformanturque cylindro vertice patulo, quadrifido, & cruciformi. Hisce fructus, sive capsula membranosa, bicellularis succedit, occluditque semina minuta, oblonga, sub nigra, tactu lævia, lucentia, Pulicum tum figura, tum colore æmula; unde hoc Plantæ genus Psyllium vocitatur. Species usque adhuc a nobis descripta frequens agri Monspensulani incola est, nec non calidarum, incultarum, sabulosarumque regionum, ac secus mare luxuriare quandoque solet. In hortis quoque colitur seminis a Medicis usurpati gratia; Junio, & Augusto floret; semen vero Autumno colligitur, eligendumque est recens, nutritum, mundum, tactuque læve.

Psyllium annuum, *Offic.* Psyllium majus, erectum, C. B. P. 191. J. B. 3. 513. *Inst.* R. H. 128. Psyllium, *Dod. Pempt.* 115. Psyllium vulgare, *Par.* *Raii Hist.* 881. Psyllium, sive Pulicaris herba, *Lugd. Hist.* 1172. Psyllium minus, *Cæsalp.* Psyllion vulgatus, *Nonnull.* vulg., & *Herbe aux Puces annuelle.*

E radice annua, simplici, alba, fibrosa, unus aut plures propelluntur caules fere pedales, & ultra, erecti, rotundi, villosi, firmi, circumquaque ramosi, foliis binis invicem oppositis stipati, Hyssopo, & Dracunculo ferme similibus, angustioribus, hirsutis, ac, adinstar Plantaginis, nervosis, quandoque leviter crenatis. Ex foliorum alis pedunculi exeunt longi, gracilesque, quorum extremis spicæ breves locantur, pluribus conflatæ floribus parvis, pallidis, præcedentis speciei proximis, quibus pariter membranaceæ capsulæ subsequuntur, maturescendo sese horizontaliter apertientes, ac duo plerumque semina, referantes plana, oblonga, lucentia parva, uno verbo

verbo Pulicum æmula. Psyllii hujusmodi species vulgarior est, abundeque in incultis, siccis, sabulosisque locis, & in arvis vitibus feracioribus crescit. Frequentissime in agro Parisiensi reperitur. Rajus post Joan. Bauhinum inquit, caulium, ac ramorum summities tactu pingues, ac viscosas esse, universamque plantam sapore amaro, absque manifesto ullo odore scatere.

Analyseos Chymicæ ope plurimum olei, ac terræ, nihil salis volatilil concreti, parum spiritus urinosi, pluresque acidos liquores Psyllium largitur. Ejus sal, corallino salî similitur; ammoniaco tamen, magnæque sulphuris, terrestriumque partium copiarum admiscetur. Semen solummodo in usum Medicum venit. Ex eo, aqua Rosarum, Portulacæ, aut Plantaginis, mucilago elicatur ad sanguinis sputum, dysenteriamque sistendam aptissima, nec non ad oculorum inflammationes, & palati, uvulæ, aliarumque partium inflammationes compescendas. Neoterici quoque mucilaginem hanc uno ore, tamquam refrigerantem, ac temperantem deprædicant, solusque Mesuæus inter Veteres, abditam quamdam, malignamque acrimoniam eadem tribuendam esse censet, unde juxta ipsum internus ejusdem usus nonnihil esset pertimescendus; tamen innocuum experientia demonstravit Schorderus. Tournefortius, alique Professores in clymatibus adversus Tenesum, Dysenteriam, Renumque inflammationem proponunt. Prosper Alpinus, in sua *Medicina Ægyptiorum*, in ea regione adversus ardentes febres usurpari testatur. Præscribitur etiam felici cum successu in urinæ ardore aqua, in qua Psyllii semen noctis spatio fuerit maceratum: quare hinc omnibus auctoritatibus ejus usus comprobatur. Præterea contra oculorum inflammationes plurimum prædictam mucilaginem Chesneau commendat, præsertim si una cum seminum Cydoniorum mucilagine, ope, aquæ Rosarum, aut Plantaginis elicitæ, parum Camphoræ, aut albuminis ovorum quassati addito, copuletur.

Eadem mucilagine, aqua Rosarum parata, ac paucò aceto roborata, Frontale conficitur contra cerebri rheumaticas affectiones accommodatum: aut etiam succo Betæ, vel aqua Rosarum eadem mucilago diluta per nares attrahitur. Hoc ipso semine Electuarium de Psyllio conficitur, in quo potius ad Purgantium acrimoniam corrigendam, quam ad eorumce efficaciam augendam inservit.

Psyllii mucilago usurpatur in Trochiscis de Camphora, de Karabè, ac de Gordon. *Pharm. Paris.* Semen vèro in *Requie Nicolai* ejusdem *Pharmacopææ*.

℞. Mucilag. Psyllii, ac Cydonior. aqua Rosar. & Plantag. elicitar, ana. ℥j. Album Ovorum. quassat. N. j. & Camphoræ gr. v.

Probe omnia misceantur pro Collyrio adversus oculorum inflammationes.

℞. Hordei integri ℥ ss. Rad. Althææ, & Sem. Psyllii ana. ℥j. Ebulliant in aqua ℥ ij. ad medias. M. postea colaturæ adde albumen ovi aqua solutum, Sacchar, cand. ℥ j. Mellisque rosar. ℥ ss. pro Gargarismo adversus Aphthas oris, & œsophagi.

℞. Iris pulv. ℥ j. Amyli ℥ ij. Sacchar. albiss. ℥ iij. Mucilag. Sem. Psyllii q. s. pro conficiendis Trochiscis adversus Tussim.

℞. Succini pp. ℥vj. Corall. rubr. pp. Sanguinis Draconis ac Gummi Tragacanthi ana. ℥ij. Succ. Hypocistidis, & Acaciæ ana. ℥ij. Mastich. ℥j. Opii ℥j. M. cum q. s. Mucilag. Sem. Psyllii pro Trochiscis conficiendis contra sanguinis sputum, ac hæmorrhagias.

P U L M O N A R I A.

Inter diversas plantarum species, quæ PULMONARIÆ nomine nuncupantur, tres præcipue in usum Medicum veniunt; primo scilicet Pulmonaria latifolia, secundo Pulmonaria angustifolia, tertio Pulmonaria Gallorum vocata, hisdem proprietatibus, ac duæ præcedentes prædita, quamvis genere toto cælo discrepanti.

Pulmonaria latifolia, *Offic.* Symphytum maculosum, sive Pulmonaria latifolia, C. B. P.

B. P. 259. Pulmonaria Italarum ad Buglossum accedens, J. B. 3. 595. *Inf. R. H.* 136. Pulmonaria vulgaris maculoso folio, *Clus. Hist.* 169. Pulmonaria maculosa, *Ger. Raii Hist.* 488. Pulmonaria latifolia maculosa, *Par.* Pulmonario foliis radicalibus ovato-cordatis, *Lin. Hort. Cliff.* 44. Pulmonaria seu Pulmonalis maculoso folio, Pulmonaria maculosa Borriginis folio, Pulmonaria Recentiorum, Britannica putata Symphitum sylvestre maculatum, Baccharis seu Salvia Hierosolymitana, Buglossum Theophrasti, Herba cordis, Lac Sanctæ Mariæ, *Nonnull.* vulgo, *la grande Pulmonaire*. Radice est alba, fibrisque, uti radix Hellebori, suffulta, nonnihil tamen magis conspersis, & quandoque crassioribus, saporis satis viscosi. Unum tantum, aut plures effert caules, ad pedis fere altitudinem, angulosos, hirsutos, ad purpureum colorem, & ad Buglossum accedentes. Ex foliis vero alia depressiora ac in terram strata e radice exeunt, alia vero cauda destituta caulem amplectuntur: Singula tamen oblonga sunt, lata, acuminata, per longum nervo stipata, molli lanugine, superne, inferne, ac in marginibus prædita, maculisque sub albidis, ut plurimum, hac illac conspersa. Flores summis caulibus plures simul collecti brevibus pedunculis sustinentur, suntque totidem tubuli in vertice expansi, quinquifidi, coloris quandoque purpurei, quandoque violacei, ac nonnunquam mixti, calyceque suffulti, tubulo pariter efformato, ac in quinque acuta segmenta plerumque diviso, hisce tandem præsto sunt semina quatuor fere rotunda ad Buglossi semen accedentia, calyceque conclusa. Planta hæc in sylvis ac nemoribus, locisque montanis ac umbrosis crescit; ac vulgaris est juxta D. Chomelium in Alpibus, Pyrenæis, altisque montibus. In hortis quoque colitur; Vere conspicitur, statimque flores edit, Martio scilicet & Aprili. Folia Autumnò pereunt, radix autem vivax est. Post Casparem Bauhinum observat Rajus, ejusdem folia varia esse, quandoque maculis albescentibus conspersa, quandoque ejusdem omnino destituta, flores præterea plerumque cæruleo purpureos esse, raro albos: addit inde, Anglos suos planta hac adinstar leguminis sæpe uti, vocarique ab iis *Salviam Hierosolymitanam, aut Berblemiticam*. J. Bauhinus quoque asserit, Pulmonariam nostram, inter legumina recenser, ac ejusce foliis a muliercula, ac ovorum intrita alterari, ab iis enim adversus pulmonum affectiones, & ad cor roborandum utilia reputantur.

Pulmonaria angustifolia, *Offic.* Pulmonaria angustifolia, rubente cæruleo flore, C. B. P. 260. Pulmonaria rubro flore, foliis Echii, J. B. 3. 597. Pulmonaria foliis Echii, *Lob. icon.* 586. *Inf. R. H.* 136. *Ger. Emac. Raii Hist.* 489. Pulmonaria angustifolia, *Park. Parod.* Pulmonaria Plinii angustifolia, *Tabern. Icon.* 558. Pulmonaria quinta Pannonica, *Clus. Hist.* 170. Pulmonaria foliis radicalibus lanceolatis, *Lin. Hort. Cliff.* 44. Pulmonaria minor vulgaris, *Quorund.* vulgo *La petite Pulmonaire*.

E radice fibris satis crassis, & carnosis, ut in Pulmonaria latifolia, primum subalbidis, inde nigricantibus, saporis dulcis, ac penetrantis, unus, aut plures exeunt caules fere pedales, angulosi, hirsuti, ac quandoque purpurei, foliis oblongis, angustis, lanuginosis, Buglossi sylvestris aut Viperinæ foliorum æmulis, nonnihil tamen mollioribus lanugineque minus hispida textis, cauda destitutis, caulemque amplectentibus. Summis autem caulibus enascuntur flores, quorum quisque inodorus tubulo in vertice expanso, ac quinquifido efformatur, coloremque habet purpureo-cæruleum, satis elegantem, cui præsto sunt semina quatuor semi-rotunda, calyce conclusa, lancinatis quinque dissecto, ac vesicæ in modum turgescente. In omnibus fere locis, in nemoribus, & sylvis caduis, abditis, umbrosis, montanisque in locis crescit planta hæc agri Parisiensis incolæ, ac Vere primum accedente apparet, diutiusque flore decoratur. Folia præterea ut plurimum maculis albis referta sunt.

Pulmonaria Gallorum, *Offic.* Hieracium murorum, folio pilosissimo, C. B. P. 129. *Inf. R. H.* 471. *Raii Hist.* 239. Pilosella major, quibusdam, aliis Pulmonaria flore luteo, J. B. 2. 1033. Pulmonaria Gallica, sive aurea, *Tabern. Icon.* 194. Hieracium muro-

Bauhini, quod est Pulmonaria Gallorum Lobellii, *Par.* Pulmonaria Gallica, five aurea latifolia, *Ger. Emac.* Hierarcium Caule ramofo, foliis radicalibus ovatis dentatis, Caulino minore, *Linn. Hort. Cliff.* 388. Auricula muris major, Pilosella major Gallorum, Pulmonaria Gallica mas, Solidago, Serracenicæ, Corchorus Theophrasti & Plinii, Hepatica, Hyoseris, *Nonnull.* vulgo, *l'Herbe à l'Epervier.*

Radix longa, crassa, geniculata, sub-rubra, fibrosa, vivax, succo lætiginoso, amaroque foeta, unum aut plures propellit caules ad cubiti, vel pedis cum dimidio altitudinem, aliquanto graciles, hirsutos, ac in plures ramusculos divisos. Folia vero e radice exeunt in terram strata, sinuosa præcipue caudam versus, sub-viridia superne, ac villosa, lanuginosa inferne, ac sub-albida, magnis, elegantibusque nigricantibus maculis conspersa, saporis amari, & nitrosi. Summis caulibus enascuntur lutei flores squammoso calyce innixi, quibus plurima, oblonga, minuta, lanuginosa, ac nigricantia semina succedunt. Et vetustioribus muris, sylvisque umbrosis, locisque abditis, & incultis, ut plurimum planta hæc conspicitur, ac in agro Parisiensi; Junio, Julioque floret, quandoque etiam citius. Magnæ in morbis Pulmonum, ac præcipue in Hæmoptysi a Gallis efficaciz recensetur, unde etiam nomen mutatur.

Saporem sub salum, viscosumque habet ac papyrum cæruleum saturate-rubro colore tingit. Magnam phlegmatis, oleique in partem continet, & nonnihil salis essentialis. Non exiguum temperandi vim habet, ac inter vulnerarias, & consolidantes enumeratur. In ptisanis, aut jusculis vitulinis tres adhuc recensitæ species indiscriminatim usurpantur adversum thoracis morbos, præcipue quum sputum salum, aut purulentum apparet, nec non adversum hæmoptoycos, ac phthysicos. Utilissimus quoque contra eisdem morbos syrupus paratur ab ʒj. ad ʒij. in apozematibus, potionibus, ac ptisanis pectoralibus præscribendus. Pro hoc autem conficiendo radices una cum foliis usurpari solent.

Tota vero planta in Syrupo *Roris Solis* composito, folia autem in Syrupo testudinis *Pharm. Paris.* adhibentur.

℞. Hord. q. s. ebull. ʒj. Fol. Pulmonar. & Hederæ terrestr. ana Man. j. Jujubas N. xij. Passul. minor. mund. ʒβ. Daçyl. ac Ficum ping. ana N. ij. Flor. Tussilag. & Papav. rubr. ana pug. ij. Coque in aquæ communis ℥vj. ad quartæ partis consumptionem. Coletur liquor, edulcoreturque q. l. Syrupi Tussilag. pro Apozemate pectorali refrigerante adversus tussim a pituita crassa ortam, ac sputum purulentum.

℞. Capit. Vitul. dimidium in frustula dissectum, Napor. parvor. N. vj. Folior. Brassicæ rubr. & Pulmonariæ ana Man. j. Ebull. in aquæ ℥ij. pro duabus dosibus coletur, exhibeaturque de die in morbis hætenus recensitis.

℞. Syrup. Althææ, Pulmonariæ, & Consolid. Maj. ana ʒj. Olei Amygd. dulc. ʒij. Spermat. Ceti in prædicto oleo soluti ʒj. M. pro Looch pectorali choleatim exhibendo in tussi, sputoque cruento.

PULSATILLA.

PULSATILLA. *Offic.* Pulsatilla folio crassiore & majore flore, C. B. P. 177. *Inst. R. H.* 284. Pulsatilla purpurea, cæruleave, J. B. 3. 409. Pulsatilla, *Dod. Pempt.* 433. *Matth. Gesn. Hort. Lugd. Hist.* Herba venti, *Trag.* 413. Pulsatilla, vulgaris, *Lob. Icon.* 281. *Ger. Raii Hist.* 633. Pulsatilla Danica, *Park. Parad.* Pulsatilla flore purpureo, & cæruleo, *Tabern.* Anemone sylvestris, *Fusch.* Pulsatilla foliis decompositis pinnatis flore nutante, Limbo recto, *Lin. Hort. Cliff.* 223. Herba sardoa vel Aprium risus, Herba venti, Pulsatilla vulgi Italorum, Campanula vel Nola Culinæ seu Culinaria, Campanula vaccæ seu vaccaria, *Barba Hirci*, Cauda vulpis seu vulpina, Apicum sylvestre vel rusticum, five Apiastrum, *Nonnull.* vulgo, *Pulsatille*, Coque *lourdr ou Passeleur.*

Radice[m] habet longam, ac quandoque digitum crassam, simplicem, vel in plura capita divergentem, suprema sui parte capillitio ornatam, nigram, saporis amaricantis & nonnihil acrimonia sua linguam stimulantis; Folia autem minutim incisane, ac eorundem pilis, acerrima, saporis urentis, costis longis, admodum villosis, ac solum versus sub rubris annexa. Inter ea caulis fere pedalis, rotundus, cavus, densa ac molli lanugine testus, simplex, foliis destitutus, si ea, quæ in apice enascuntur in parte nempe floribus proximiori, ac multifida exceperis. Ejus apexnum tantum effert florem constantem senis oblongis foliis, acuminatis, rosaceis, purpureis, extus villosis, intus glabris, pistillo in centro locato, circumdatum staminibus luteis, odoris neutiquam ingrati, tandem in fructum abeuntem, adinstar capitatis rotundum, crinitum, pluribus conflatum cristatis seminibus. Planta hæc petrosus in locis incultis, siccis, montanisque reperitur, ut plurimum præterea in hortis colitur ob floris elegantiam, quamvis in arvensium familia, culturæ scilicet non satis patiens, natura sua, sit recensenda. Vere, Martio exeunte florescit, vel Paschatis tempore, hinc ab Anglis *Flos paschatis* nuncupantur. Flos colorem plus, minusve saturatum habet juxta locorum diversitatem; in sylvis enim umbrosis dilute-purpureus, ac pene albus, quum e contra saturatior, ac venuste admodum violaceus in eminentibus, ac apricis locis occurrit, unde plures ejusdemmet plantæ varietates prodiguntur. In Agro Parisiensi luxuriat ac præsertim in Monte Valeriano. Inquit Tournefortius, *Pulsatillam*, nomen simpliciter Italicum, Botanicos latinate donavisse. Itali vero ita Plantam hanc vocarunt, eo quod ejusdem flores motum habent Campanæ æmulum, vel quia semper proni sunt ad motum, seu demum quia semina minimo ventorum motu in auras evolant. Analyseos Chymicæ ope plurimum acidis sulphuris, ac terræ, parum fixi, nihil vero volatilis salis planta hæc vulneraria, ac incidens largitur. Flores ac folia exsiccata, pulverisque forma per nares attracta sternutationem concitant, quod etiam recentia, digitis trita præstare adeo vehementer solent, ut exuri nares, ac ad cerebrum usque stimulus deferri videatur; quæ de causa a Tournefortio adversus soporosas affectiones aptissima recensentur, ex iis quoque stillatitia elicitur aqua ad ulcera antiqua detergenda, ac ad cicatricem perducenda, quam commodissima, idem etiam præstant folia trita equorum præsertim vulneribus applicata. Tragus asserit, radicem crudam mansam, abundantis pituitæ exitum producere: quum vero universæ plantæ partes acrimonia excedant, externus tantum ejusce usus tutior erit. In cubito præterea, ac in planta pedum folia tusa a vulgo ad vesicas in febribus excitandas apponuntur nonnunquam cum successu. Radix longe minori præ foliis acrimonia donatur.

Pulsatillæ flores in Aqua Hysterica *Pharmacopæe Parisiensis* usurpari solent.

℞. Sacchar. alb. p. ac Fol. Pulsatill. exsicc. ac p. ana ʒj. Olei Lavendulæ, aut Majoranæ gut. iv. Servetur pro usu pulvis hic sternutatorius, qui si forte nimium irritabit, augenda erit Sacchari dosis.

℞. Fol. Pulsatill. exsicc. ac Iridis Florent. ana ʒj. Semin. Sinapis, & Sraphisagriæ ana ʒss. Omnia crassiuscule pulverata nodulo inclusa, & per horæ dimidium demisso capite mansa, pituitæ magna copia cerebrum exonerabunt.

P Y R O L A.

PYROLA, Offic. Pyrola rotundifolia, major, C.B.P. 191. *Inst. R. H.* 256. Pyrola, J.B. 3. 535. *Dod. Pempt.* 138. *Ger. Raii Hist.* 1233. Pyrola nostras vulgaris, *Park. Limonium* sylvestre, *Trag.* 707. Beata sylvestris, *Cord.* Pyrola a Pyri folio, *Lob. icon.* 294. Pyrola vulgo dicta, *Gesn. Hoff.* Pyrola, staminibus & pistillis declinatis, *Linn. Flor. Lapp.* 132. Pyrola vulgatior satis amplo molliques folio, *Clus. Hist.* Pyrola vulgaris, *Limonium Germanicum*; viror hiemis seu viride hiemale, *Tintinnabulum*. *Quorumd.* vulgo *Pyrole*, ou *Verdure d' hiver*.

Radix

Radicem habet flexibilem, delicatulam, fibrosam, serpentem, sub-albidam quina, aut fena rotunda, Pyri æmula, unde denominationem planta traxit, satis carnosâ, compacta, saturate-viridia, foliorum Betæ colorem simulantia, lævia, ac expolita, longis caudis appensa, in terram strata, ac per Hyemem virorem servantia emittit folia, quæ inter fere ad pedis altitudinem caulis erigitur angulosus, nonnullis parvis acuminatis foliis stipatus, simplex, vertice flores effrens satis venustos, odores, quinque petalis, rosaceis, rotundis, albis, decem breviusculis staminibus præditos, ac in centro pistillam gestantes extrema sui parte, adinstar proboscidis Elephantis, recurvum quod tandem deciduo flore abit in fructum, aut folliculum angulosum, quinque cellulis, seminibus sub-rubris, ac adinstar pulveris, aut scobis minutissimis, interne distinctum. Sapore amaro, & admodum adstringenti scatet universa planta, crescitque in montanis, umbrosisque locis, nonnihil humidis, in nemoribus, ac sylvis, ac in pluribus Galliæ Provinciis, & præsertim Campania superiori, quemadmodum agro Parisiensi, præ ceteris vero in frigidis ac Septentrionalibus regionibus, maxime autem hortorum culturæ adversatur, in quibus ægre admodum occurrit, ac tandem exsiccatur. Junio ac Julio floret. Rajus una cum Clusio observavit, quandam in flore discrepantiam nonnunquam adnotari, quandoque enim majorem habet figuram, ac molliorem, quandoque vero minorem, ac duritiem. Folia maximum in re Medica usum habent.

Ubi vulneraria-adstringens, ac ad sanguinis fluxus, albos fluores, hæmorrhagiasque sistendas aptissima Pyrola semper ab Auctoribus fuit reputata, ac uti ceteræ vulneraria vi præditæ decoctionis, aut infusionis forma ad modum Theæ usarpari solet, per dimidium horæ quadrantem pugillus unus in sufficienti aquæ ebullientis quantitate committitur, filtratur infusio, parum sacchari addito. Pulveris forma propinari etiam solet ʒj. in iisdem affectibus. Inter celebriora Helvetiæ adstringentia enumeratur, eademque ratione usurpatur viresque habet cum Alchimilla communes.

Pyrolæ succus Emplastro *Oppodeltoch Pharmacopœæ Parisiensis* admiscetur.

℞. Fol. Plantag. Pyrolæ, Alchimillæ Saniculæ, Brunellæ, Hederæ terrestres ana pug. ij. Coque in aquæ com. ℥ iij. ad ℥ij. Adde in fine Glycyrrhiæ in filâ evulsæ ʒ ij. Fiat Colatura pro Pisana vulneraria adversus hæmorrhagias, ac contusiones tam externas, quam internas.

Decotio Bechica vulneraria.

℞. Rad. Consolid. maj. & Althææ ana ʒ ss. Fol. recentium Lingvæ Cervinæ, Pyrolæ, Veronicæ, Pervincæ, Saniculæ, Hederæ terrestres, Bugulæ, Adianti Canadensis ana pug. ij. Flor. Centaurii min. Verbasci, Hyperici ana pug. j. Ebull. in aquæ com. ℥ vj. ad ℥iv. Colaturæ adde Syrupi Tussilaginis ʒ iv. In sanguinis sputo, in pulmonum, aliisque internis ulceribus tertia quaque hora cyathus tepidus ægris propinabitur.

P Y R U S.

UBique PYRUS notissima est. Generaliter in species duas discriminari solet, Domesticam scilicet, ac Sylvestrem, earumque fructus Pirum nuncupatur.

Pyrus Offic. Pyrus sativa, C. B. P. 439. Pyrus, J. B. 1. 35. *Brunf. Dod. Cord. Hist. Raii Hist.* 1450. Pyrum, *Turn. Pyra, Matth. Anguill. Lob. Cast.* Pyrus foliis serratis, pomis basi productis, *Linn. Hort. Cliff.* 190. Pyrus domestica, *Nonnull. vulgo, le Poirier Domestique, franc ea cultivè.*

Crassa radix imo solo sese immergens emittit caulem, seu truncum magnum, crassum, erectum, ac simplicem, magis, quam in Malo sese extollentem, minus

tamen expandentem, in plurimos divisum ramos; corticem Mali cortice scabrosum habet, lignum compactum, satis scalpello, torno, ac pro aliis usibus tractabilem, coloris sub-rubri, aut sub-lutei, qui exsiccat ligno majorem semper venustatem, ac fulgorem acquirit. Folia vero sunt satis lata, rotunda, aut nonnihil oblonga, denticulis destituta, juxta specierum diversitatem varia, lævia, ac fulgentia in parte superiori, fere rudia ac sub albida in inferiori, alternatim disposita, caudis longiusculis appensa. Flos, Mali florem, fere æmulatur quinquepetalus ac in calycis sinubus rosaceus, sub-albidus, bis denis staminibus semi-rotundis, ac purpureis, calyce deinde abeunte in fructum carnosum, plerumque oblongum, basi producta, in cujus centro umbilicus e calycis divisionibus efformatus locatur, vocaturque *Pyrum*, Gallice vero *Poire*. Quamplurimæ ejus sunt species inter se figura, crassitie, colore, sapore, ac odore discrepantes. Caro, seu pulpa alba est, Malis compactior, succo turgida, ut plurimum tamen arenosa in centro præsertim. Quinque loculamenta interna sui parte reperiuntur seminibus fortæ acutis, parvis, tunica contectis cartilaginea, extus nigra, intus alba. Ubique crescit in hortis tam olitoriis, quam fructiferis, in quibus accurate colitur. Rajus unam tantum Pyri, uti unam tantum Mali speciem agnoscit, unde juxta ejus sententiam inferri debet, multitudinem propemodum infinitam Pyrorum, nobis tamquam diversarum specierum exhibitam, nihil aliud esse nisi ejusdemmet speciei varietatem a diversa culturæ rationem obortam.

Pyrus minorem Mali ramorum numerum emittit, nihilominus copiosissimis fructibus oneratur, quum autem radices habeat profundiores, abundantiori etiam indiget terræ quantitate. Ceterum ut plurimum Malus magis quam Pyrus in pretio habetur, siceraque Pomorum perquisitior, gratior, saniorque sicera Pyrorum. Fere eundem ac Malus solum amat, quum vero Pyrus sæpe numero fructus efferat asperos ac calculosos, terram siccam, exsuccam, & saxosam omnino respuit, qua vitata, prava ejus prædicta qualitates fere corrigitur; facilius quoque præ Malis crescit in locis humidis, & aquis, terrisque argillaceis. In plagis colitur temperatioribus; in regionibus enim calidis ut in Ægypto juxta Theophrastum, raro adolescit: frequens vero admodum occurrit in Gallia, Germania, præcipue autem in oris Septentrionalibus Belgio, Normandia, & Anglia, plerumque Verè floret una cum Ceraso, citiusque Malo, fructus Æstate, ac Autumno maturescunt, Surcularii, aut plantæ evulsæ, aut taleæ ope multiplicatur, prolixioremque Malo habet incrementum, diutius tamen perdurare solet. Quamvis autem supra Mespillam, Malum Cydonium, & Oxyacantham inseri possit, melior tamen, tutior, promptiorque ratio supra sylvestrem Pyrum, aut Malum Cydoniam recensetur. Quocumque modo locari potest, sylvæ nempe & arborum arbutatarum in morem, caudice elato, aut mutilato. Majorem senescendo acquirit fecunditatem, furculosque e radice producit. Lignum autem expoliri, ac in armaria adinstar Ebeni colore nigro tincta, aliosque in usus percommode reduci potest.

Mala ut plurimum veluti succulentiora, magisque salutaria existimantur; tamen si saporis fides est præstanda, Pyrum sive crudum, sive coctum, sive conditum sapidius, gratiusque de facto est. Variæ extant Malorum species, major tamen Pyrorum numerus propemodum infinitus, eorumque qualitates omnino admirandæ. Si vero diversam eorumcæ configurationem, crassitiem, magnitudinem, colorem, saporem, ac odorem parumper contemplerur, quis maximam summi Opificis sapientiam non adorabit? Rotunda enim alia, alia oblonga, alia crispa conspiciuntur, alia dein acuta, obtusa, crassa, media, exilia; aurum, argentum, cinnabris, præ ceteris, in his resurgunt, Sacchari, Mellis, Cinnamomi, & Caryophyllorum saporem habent; Moscum, Ambarum, & Zibetum redolent, uno verbo saporis excellentia, una cum venustate, ac elegantia in Pyris sita sunt, hortusque, in quo Pyrus non occurrat ne tali quidem nomine dignus censetur. Quamobrem inter fructiferas arbores perquisitior, pretiosiorque

que Pyrus revera est, fuitque a Veterum usque Romanorum ætate, ejusque fructus apud nos secundas mensas toto fere anno instruunt. Singulas Pyrorum Æstivorum, Autumnalium, ac Hyemalium species hic recensere difficile admodum, ne dicam impossibile esset; quasdam tantum cultura digniores indicabimus.

Pyrus sativa, fructu æstivo parvo, racemoso, odoratissimo, *Inst. R. H. 628.* Pyra superba, parva, sed ocysima Plinio, *Lugd. Hist. 306.* Pyra mulcatellina seu moschum redolentia, Pyra Chia, præcocia seu Joannina, *Quorumd. vulgo, Le petit Muscat, la Poire Musquette, la Poire de sept en gueule.*

Ex ea Pyrum Præcocius prima Ætate apparet, nonnihil pingue, admodum exile, & facile marcescens, Moschi fragrantem odorem, saporem vero gratissimum habet, cumque aliis pluribus una progignitur. Junio exeunte, aut ineunte Julio maturatur. In horto satis sicco palatarum arborum more locatus, binæ, aut tres tantum arbores aptæ, satisque sunt. Plinius hanc Pyri speciem *superbe* nomine indigitavit, quasi quis diceret *Pyrus elata*, quæ scilicet supra omnes eminere contendit.

Pyrus sativa fructu æstivo, oblongo, magno, partim rubro, partim albedo, odorato, *Inst. R. H. 632.* Pyra Boni Christiani æstiva, *Nonnull. vulgo, le Bon-Chretien d'été.*

Ex ea Pyrum colligitur crassum, luteum, lævigatum, ac oblongum, optimo ac saccharino succo refertum; excellit autem in calidis regionibus.

Quamplurimæ aliæ Pyrorum Æstivorum species in prætio habentur, uti vulgo Gallorum *la Cuisse-Madame, la Blanquette, la Poire a la Reine*, aliter, *le Muscat-Robert ou la Poire d'Ambre, la Belissime ou Supreme, la Cassolette ou le Friolet, la Bergamotte d'été, l'Inconu-Chenau ou la Fondante de Bresse, la Robine ou Royale d'été, l'Epine d'Été ou la fondante musquée*; quum autem prædicta omnia haud longius perdurent, ac una cum aliis speciebus abunde appareant, iis haud frequentius solum oneratur, quum præsertim autumnalia, & præ ceteris brumalia diutissime ac percommode servari possint.

Pyrus sativa fructu autumnali, subrotundo, e ferrugineo rubente, nonnunquam maculato, *Inst. R. H. 629.* Pyra parva subrufa vulgo, *Nonnull. vulgo la Poire de Rousselet.*

Quamquam ex ea Pyrum exile sit admodum, hoc tamen commodi præstat, quod adhuc viride colligi, ac ab arbore segregatum maturari, adeoque diutius servari possit. Præ aliis autem notum est, ac æstimatur, magis longum, quam rotundum. Mediocreim habet magnitudinem, elegantemque figuram, caudam vero vix crassam, ac extensam, colorem cinereum, ex una parte sabrubrum, ex altera vero, e ferrugineo rubentem, ac nonnihil viridescentem, sese apte in luteum immutantem ad maturitatem indicandam. Ejus pulpa tenerriima est, ac delicatula, succus gratissimus, & peculiari ratione fragrans. Plerumque exeunte Augusto, ac Septembri maturescit. Facillime fructus edit Pyrus hæc arbuscularum arborum in morem sita, mirabiliter sylvulæ in modum, omnium maxime sponte crescens; hic autem animadvertendam est, magnam fragrantæ partem certe amitti, si palatarum arborum more colatur, pyra tamen hac ratione pulchriora, crassiora, & copiosiora progignuntur, quæ non obstantibus egregiis hisce omnibus qualitatibus, facile fatiscunt, quod unice vitium magnam in hisce servandis expostulat vigilantiam.

Pyrus sativa fructu autumnali, sessili, saccharato, odorato, e viridi flavescente in ore liquecente, *Inst. R. H. 629.* Pyra Bergamotta Gallis, J. B. r. 45. Pyra Falerna Plinii, *Lugd. Hist. 306.* Pyra Bergamotia, *Nonnull. vulgo, la Poire Bergamote.*

Bergamottum autumnale pulpam habet teneram, ac liquecentem, succum dulcem, saccharatum, & nonnihil fragrantem, præ ceteris copiosius exeunte Octobri, ad medium Novembrim, ac plerumque ad Decembrim usque perdurat. Quædam discrepantia ratione coloris in eo occurrit: Aliud enim ex albo & fusco mixtum, ac subviride apparet, ac Bergamottum simpliciter, aut Bergamottum vulgare, aut de la Hillere, aut de Recons, quæ idem significant, nuncupatur: Aliud vero luteis, ac viridibus tæniis

discriminatur, unde *la Bergamotte suisse* appellatum fuit, quæ varietas in ligno quoque reperitur. Quoad essentiam tam una, quam altera exhibet speciebus plurimum debet existimari, simul quoque conveniunt figura plana, umbilico magis penetrante, cauda brevi, ac minuta, tunica lævi, lutescente, ac sese maturescendo humescante. Pyris melioribus adscribitur, solum exposcit leve, ac arbutatarum arborum more, aprico in loco poni debet. Sylvulæ vero in modum lignum, æque ac fructus, delicatissimum læditur, fructusque nigris maculis notantur. Pyrum hoc a Bergamo Italiæ Urbe denominationem mutuatur.

Pyrus sativa, fructu autumnali, suavissimo, in ore liquescente, *Inst. R. H. 629. Pyra* *εραβωνια*, seu Pyra instar adipis aut liquaminis in ore liquescentia, J. B. I. 40. Pyra Butyri modoliquescentia, *Nonnull. vulgo, le Poire de Beurri, le Beurri rouge, gris, ou verd.*

Pyrum rubrum butyri modoliquescent, aliter *l'Isambert des Normands*, aut *le Beurri d'Anjou*. Pyrum ex albo, & fusco mixtum, ac Pyrum viride, ejusdem naturæ omnino sunt, ac plerumque in una eademque arbore commixta perspiciuntur, sic autem per excellentiam vocitantur, a nulla enim alia Pyrorum specie, aut succi exquisitissimi abundantia, aut pulpa molli, ac delicatula, aut sapore suavissimo superantur, conditiones profecto omnes pernecessariæ ad horum fructuum excellentiam constituendam. Tam crassitie, quam figuræ, ac coloris elegantia visum delectant, tantæque fertilitate donantur, ut nimium onusti rami quandoque disrumpantur. Septembri exeunte apparent.

Pyrus sativa fructu autumnali, turbinato, sessili, flavescente, & in ore liquescente *Inst. R. H. 630. Pyra* aquosa majora, J. B. I. 50. Pyra Sancti Michaelis, seu nivalia, *Nonnull. vulgo, le Doyennè, le Beurri blanc d'automne, la Bonn' entre.*

Nivale crassitiem, figuramque habet Pyro, Butyri modo, liquescenti æqualem, caudam vero satis crassam ac brevem, tunicam compactiorem, colorem subviridem maturescendo plurimum lutescentem. E palatis arboribus enascens facie Solem versus vergente, vivido colore rubro distinguitur. Pyrum hoc revera in ore liquatur, succumque dulcem habet, ita tamen, ut plerumque fere nihil exquisiti sapiat, non obstante nescio qua fragrantia proflus ignobili; pulpa autem nonnunquam arenosa, adeo facile flavescit, ut vix apto, debitoque tempore eo vesci possimus. Quocumque demum in loco nusquam fecunditate, ac pulchritudine sua destituitur.

Pyrus sativa fructu autumnalis, tuberoso, sessili, saccharato, carne dura, *Inst. R. H. 630. Pyra* saccharata duriora, *Nonnull. vulgo, la Poire de Messire Jean, le Messire Jeanblanc, & gris.*

Pyrum saccharatum durius, vel Album, vel ex albo, & fusco Mixtum indiscriminatim figuram habet planam; postremum vero rudiorum tunicam; primum autem delicatiorum; pulpam vero fragilem, saccharato succo, mediocriterque magmate repletam. Arbor elegantem efformat sylvulam, solumque mediocriter humidum amat, terra enim nimis sicca, Æstate præsertim ardentiori, fructum reddit exilem ac satium, exeunte Octobri maturescit, secundasque mensas ornatissimas reddit.

Pyrus sativa, fructu brumali, longo, & viridi flavescente, in ore liquescente, saccharato, *Inst. R. H. 632. Pyra* saccharata flavescentia, Pyra glacialia, *Nonnull. vulgo, la Virgoulè ou la Vigoureuse.*

Pyrum glaciale in Aquitania *Bujalef*, Lemovici *Chambrette*, in Vasconia *Paire de glace*, variis in locis, *Virgouleuse*, & *Virgouleuse* nuncupatum, vocari potius debet simplici vocabulo *Virgoulè* ob pagum *Virgoulè* prope oppidum *S. Leonardi* in agro Lemovicino; a quo denominationem sumimus. E vico autem facile ubique prodiit ejus possessoris liberalitate, Marchionis scilicet de *Chambret*. Pyrum hoc oblongum est, satisque crassum, cauda curva, brevi, carnosa, umbilico mediocriter conspicuo, nonnihil profundo, tunica lævi, compacta, quandoque colorata, maturescendo e viridi ad luteum vergente, pulpa tenerima, ac liquescente adeo, ut tempore debito inter-

fructus omnes optimum censeatur. Fama igitur percrebescente non satis longo annorum intervallo, non minus quam ceteræ pyrorum species, in omnibus fere Europæ hortis hoc quoque propagatum fuit. Pulpam vero habet teneram, ac liquefcentem, succum copiosum, ac saccharatum, saporem delicatulum, ac recreantem, eximia cum fertilitate: diutius autem Bergamotto perdurat; ejus præterea arbor ubique mirabiliter viget, ligni etiam ingentem producit copiam, eleganti æquali colore præditam, ac lucescentem adeo, ut assidue expositum videatur.

Pyrus sativa, fructu brumali, longo, ac viridi flavescente, in ore liquecente, *Inst. R. H. 632. Pyra Sancti Germani vulgo, Nonnull. vulgo, la Saint. Germain, ou l'inconnue de la Fare.*

Prum Sancti Germani crassum, longumque est, colorem habet rubro-viridem, nonnullis maculis distinctum, maturefcentem luteum, caudam brevem, crassam recurvam, pulpam tenerissimam, nihil magnatis, saporem excellentem, succi denique plurimum, qui succus nonnihil citrei acidi aliquando sapit, ideoque nonnullis pergratus, alijs vero invisus. Eodem ferme tempore ac Pyrum glaciale colligitur.

Pyrus sativa, fructu brumali, magno, pyramidato, e flavo nonnihil rubente, *Inst. R. H. 630. Pyra Boni Christiani, J. B. 52. Raii Hist. 1451. Pyra Pompejana cognomine Mammosa, Plinii Lugd. Hist. 306. Pyra Bon Christiana vulgo, Nonnull. vulgo, la Poire de Bon Chretien d'hiver.*

Pyrum Boni Christiani brumale satis longinquam originem ducit, ac ob illustrem denominationem a primis usque Christianæ Reipublicæ temporibus in hortis speciatim Christianorum excoltum fuisse conjici potest: præ ceteris venustum ac nobilissimum est, mire crassum, figura oblonga pyramidali, colore inter roseum ac luteum elegantissimo. Pulpa donatur fragili, ac plerumque tenerissima, sapore gratissimo, succo copioso, saccharato, ac fragranti, unde procul dubio a majoribus nostris præ ceteris Bonum appellatum fuit, ut ab omnibus nuncupatur, excepto Poitou, a quo Pyrum Christiani solummodo vocitatur. Pyrum hoc revera excellens reputatur, quum præcipue ad exitum usque Hyemis & ad Veris primitias perdurare soleant, ac secundas mensas non erulum tantum, verum etiam condimenti forma probe paratum magnopere exornet. Præcipue Boni Christiani tam longi, quam rotundi, viridis, aurei, fusci, vel lavigati, Angli, vel nucleo destituti differentię, a soli, regionis, ætatis, arborisque virium diversitate, aut omnino, aut partim progignuntur.

In infinitum fere nobis esset progrediendum, si alię omnes Pyrorum species essent recensendę, hinc ad descriptionem Pyri sylvestris transitum faciamus.

Pyrus Sylvestris, *Offic. Pyrus sylvestris major, C. B. P. 439. Inst. R. H. 632. Pyra sylvestris, Taber. icon. 1018. Pyrastrer seu Pyrus sylvestris, J. B. 1. 57. Raii. Hist. 1451. Pyrastrer Gaze, A'p'as, Theophrasti, Pyra strangulonteia, seu strangulatoria, Achras seu Pyrus sylvatica, Nonnull. vulgo, le Poirier Sauvage ou des bois.*

Radice est crassa, & profunda, caudice Pyro sativa plerumque minore, minusque elato, densissimo tamen, ramisque pluribus stipato, cortice rudi, rimisque undique patulo, ligno luteo splendente, ac sativo duriore. Rami autem spinis duris, ac pungentibus armati sunt. Folia oblonga aut rotunda, carnosa, ac satis densa, postica parte lanuginosa ad instar foliorum Mali Cydoniæ, subviridia vero, lævia, ac lucentia in parte antica, demum acuta. Flores plurimi una simul umbellati apparent quinque petalis albis, rotundis, rosaceis, Pyri sativæ æmulis, pedunculis lanuginosis, pluribusque staminibus, purpureis apicibus donatis, quibus succedunt fructus, aut parva Pyra oblonga, aut rotunda, figura Pyris domesticis æqualia, dura tamen, saporis asperi, austeri, vel acerbi, ut iis velci haud quisquam possit, priusquam flavescant, quod Octobri succedit. In pulpæ centro semina nonnulla, sive nuclei occurrunt Malorum nucleis per quam similes. Arbor hæc externa sui facie, multitudine, acutiusque spinarum facile a Malo sylvestri distincta in Normannia, pluribusque alijs regionibus in.

bus in nemoribus, sepibus, arvisque excrefcit, una cum aliis Pyri speciebus flores emittit, aliquando etiam celerius. Quæftio eft juxta Rajum, utrum Pyrus fylveftris cultura in Pyrum fativam converti poffit: Theophrastus hoc aperte negat; Scaligero autem teſte, fi alio transferatur, colaturque, priſtinam ac naturalem aufteritatem, ſpinas, lignique denſitatem deponit, Rajus addit, vix credere, a Scaligero, propria experientia hoc aſſertum fuiſſe. Plurimæ fylveſtrum Pyrorum ſpecies ubique adinventuntur in fylvis, ac præcipue in montanis frigidifque locis: regiones enim calidas omnino reſpuit, uti Ægyptum, ubi Pyrus fativa quoque haud raro reperitur.

Pyri denominationem a *Pyramide* deducendam eſſe autumatur, eo quod Pyrum ut plurimum figuram fere pyramidalem habeat. Pyrum vero Sylveſtre *A'χρᾱς* Græce nuncupatur, a verbo *ἀγγεν*, *ſtrangulare*, *étrangler*, appellatur etiam vulgo, *Poire de Malingre ou d'Etranguillon*, magna enim ſtypticitate adeo oris, fauciumque ſibras afficit, ut ſtrangulare pene videatur.

Pyra omnia tam fativa, quam fylveſtria plurimum habent olei, ſaliſque eſſentialis. Inter fativa præ omnibus optima recententur, quæ pulpam habent liqueſcentem, aut ſaltem teneriſſimam, ac delicatulam, ſuccum dulcem, & ſaccharatum, optimum ſaporem, ac præſertim fragrantem; talia proſecto ſunt *les Poirés de Bergamotte, de Beurée, de Verte-Longue, d'Ambrette, de Virgouleuſe, de S. Germain, de Royal d'hyver, de Craſſane*, & ſimilia. Minori vero in pretio habentur, quæ pulpam habent mollem, acidam, duram, coriaceam, magmate reſertam, aut ſabuloſam, ſaporem denique aſperum, ac ſylveſtrem.

Ante maturacionis tempus Pyra quæcumque omnino rejicienda ſunt, difficile enim ſegniusque concoquantur, vitiatos ſuccos producunt, maximamque nauſeam excitare ſolent. Pravæ hæ qualitates fructibus omnibus intempeſtively collectis generaliter tribuuntur; flatulenti enim ſunt, ſtomachis debiliſſimis inſetiſſimi, colicæque contumaces, ac periculoſas quandoque procreantes, a nonnullis præterea nervoſis partibus adverſantes ſummopere reputantur; unde morborum popularium cohors, annis præcipue fructuum feraciſſimis; tunc enim mulieres præſertim ac pueri iis fere ſolis nutriuntur: modus igitur ſervandus eſt, interque Pyra, dulciora, & maturiora, non aſpera, & ſtyptica, ſunt ſeligenda, atque ſic, quacumque tempeſtate, cuicumque ætati, ac temperamento convenient. Colligi autem præcipue debent cælo ſereno; decidua, aut contaminata ſecernenda ſunt, ne cetera ab iis inquinentur, in locis ſiccis, frigidifque, ut melius cuſtodiri poſſint, in tabulis reponuntur, ac Hyemitempore in ſubterraneis cavis optime conſervantur.

Pravæ Pyrorum qualitates, ac præ omnibus, flatulentia corrigitur, coctura, condimenti forma ſaccharo, aromatibuſque parata: radiis quoque Solaribus aut clybano exſiccantur excorticata, ac per medium ſecta, unde ſalutaria ſunt, uti hoc verſiculo innuitur a Schola Salernitana.

Cruda gravant ſtomachum, relevant Pyra coſta gravatum.

Pyra demum, fylveſtria, pulpæ ſlacedine, ac ingrato ſapore a fativis etiam ignobilioribus ſatis diſtinguantur; tanta ſtypticitate, ac acerbitate donantur, ut vix quidem ulla præparatione comedi poſſint: ſi vero Pyrus fylveſtris colatur, pyra ſatis dulcia producit, apta ſaltem ad Siceræ ſpeciem quamdam efformandam, *Poirè*, vulgo nuncupatam, qua populi Normanniæ ob Vini defectum, plurimum utuntur, eademque ratione, ac Pomaceum ſuo loco deſcriptum parari ſolet, diutius tamen haudquaquam perdurare poteſt, Æſtivo enim calore facile aceſcit. Citrum hoc aut Cidrum Pyraceum colore ac ſapore plurimum Vinum album æmulatur, pectorique amicum, ſtomachum roborat, & humectat, ſitim ſedat, iſſidemque fere virtutibus, ac Pomaceum donatur. Pyrorum nucleis vis vermifuga adſcribi ſolet.

Succus Pyrorum fylveſtrium in ſyrupo Myrti *Pharmacopœa Pariſienſis* uſurpatur, **QUER.**

Q U E R C U S.

QUERCUS, *Offic.* Quercus latifolia mas, quæ brevi pediculo est, C. B. P. 419. *Inst.* R. H. 582. Quercus vulgaris brevibus ac longis pediculis, J. B. 1. 70. *Raii Hist.* 1385. Quercus vulgaris, *Ger.* Platyphyllos mas, *Lugd. Hist.* 2. Quercus foliis annuis oblongis superne latoribus, sinubus acutioribus, angulis obtusis, *Linn. Hort. Cliff.* 448. *Drys*, Græcorum, Robur, Jovis Arbor, sive Arbor Jovi sacra, *Nonnull.* vulgo, *Obène commun a larges fevilles.*

Radice est crassissima, ac profunde in terram immersa, trunco crasso, erecto, robusto, longum in ævum perdurato, ramis in latum sese expandentibus onusto, cortice denso, rudi, scabro, rimisque patulo, interne rubro, aut subrubro. Folia magna sunt, oblonga, lata, angulis obtusis, sinuosa, oris profunde incisiss serrata, in vetustiori præciore arbore, glabra, atro-viridia, solitaria, brevibus appensa pediculis, medio crassiore nervo eminente, præcipue in parte postica. Flores sunt quædam veluti receptacula oblonga parvis globulis conflata nervo minuto appensis, steriles autem sunt, nullumque post se fructum relinquunt. Fructus enim peculiaribus in locis in Quercu ipsa nascuntur, vocanturque *Glandes*: fere Olivæ crassitiem habent, figuram vero ovalem, aut cylindricam, quæ autem latere arbori adhærescunt pileolo duro, ac cinereo, ob configurationem calice nuncupato includuntur, rectæ vero sunt tunica coriacea, expolita, lutescenti, initio viridi, maturescendo autem sub lutea, sub qua species quædam occidit Amygdalæ, aut feminis duri binis lobis conflati, saporis asperi, ac austeri, uti & calix, tertiam glandis partem ocludens. Glandis cujuscumque extrema, cuspidi brevi, & acuta, armata sunt. Glandes vero arbori appenduntur pediculis longis, vel brevibus, minutis, e foliorum alis nascentibus; binæ aut tres simul ut plurimum junctæ, raro solitariæ apparent. Arbor hæc inter sylvestres vulgatissima, omnibusque Europæ regionibus notissima est, quodcumque enim solum Quercui aptari potest, exceptis accidentalibus qualitatibus a loco, aut a semine oriundis. Quercum, cujus glans longum habet pediculum, speciem esse diversam a Quercu, cujus glans habet brevem, a Rajo existimatur. Addit inde, glandium causa magnas esse inter Quercus varietates, difficileque admodum esse, denominationes, descriptionesque a Veteribus nobis relictas cum hodiernis Quercubus conciliare, quod cum a celebrioribus Botaniceis tentatum quandoque fuisset, tamen, discrepantibus eorum sententiis, difficultates Lectoribus ut augeantur potius, quam tollantur, necesse est.

Quercus in sylvis præcipue, nemoribusque, elatis, montanisque locis crescit; ejus folia flore sunt, præcociora, Aprili, ac Majo flores emittit, fructus autem Autumno maturefcit. Facile quocumque in solo progignitur, præsertim vero sabuloso, ac Septemtrionem versus, præceteris, pingui, nec aquis infestato; quo minoribus autem dotibus solum afficitur, eo minus crescere, compertum est, generaliter loquendo, arborum fertilissima, ac fecundissima recensetur quamvis lente admodum perfectionem acquirat, quum vulgatissima sit opinio, ut sæculi spatio augmentum capiat, eodem temporis intervallo in eo statu permaneat, ac demum eodem sæculi spatio ad interitum declinet. Quercum, pedem sese in terram usque elongari fertur, dum ad tophum pervenerit, æqualemque esset radicum numerum, ramorum numero; emulus caulis pes a Veteribus credebatur, a pluribus quoque præcipitur, in Quercu traducenda, quum ad extremam proceritatem usque servanda sit, ut pes integer servetur; aliter enim planta exsiccaretur omnino. Quercus, lignum præ omnibus pro lignariis fabris, politioribus minutariis, ac sculptura aptissimum est; senis aperto in aere, quindecim vero sæculis in fistulationibus perdurat, exustum vero pro carbonibus aptissimum esse solet. Quercus Danica, in minutariis, Quercus, aut lignum Batavum, nuncupata, ad elegantissima tabulata conficienda censetur apta, nodis enim omnino fere caret, teneriorque esse solet

folet Quercubus regionum calidarum: Quercus præsertim junioris cortex utilissimus est ad pulverem coriarum conficiendum, eodem corium primaquadam præparatione depilatur, eundemque usum habet ejus ligni rasura. Arborum ergo regina jure, ac merito Quercus vocari potest. Rajus asserit, lignum hocce in ædificiis plurimum perari adeo, ut resistentia sua ferrum æmuletur, ac vix unquam humiditatis, ac siccitatis vicissitudinibus corrumpi, ad navigia construenda aptissimum esse, flexibile enim, compactumque est, nec nimio peccat pondere, ac difficile ab aqua, tormentariisque globis penetratur, præcipue vero in navibus. Quercum Anglicam in pretio haberi, & quamvis alia duriora, solidiora, ac ponderosiora reperiantur ligna, nempe Buxum, Cornum, Ebentum, Brasilianum, nihilominus fractu facilissima, minusque apta ad magna ferenda pondera recenseri; præterea, ad parandum corium, Quercus corticem pulveratum adstringentibus ceteris efficaciorē esse; corium enim Anglicum hac ratione perfectum soliditate, ac duritie nemini cedit, nullam denique arborem, præter sibi naturales, adeo magnum peculiarium fructuum numerum progignere, una excepta Quercu, excrecentiæ enim, tubercula, siue tumores præternaturales, ab insectorum moribus producti, hæc illac in ea reperiuntur.

Cortex, alburnum, lignum, folia, glandes, nuces, gallæ, tubercula in foliis locata, viscus, fungus, muscus quoque, uno verbo, omnes tam naturales, quam præternaturales, & excrementitiæ Quercus productiones majorem, minoremve usum Medicum habent.

Quercus folia satis styptica, amariuscule ac glutinosa sunt, papyrumque cæruleum in saturate rubrum impiant, quod magis quoque a glande, austero sapore, prædita inficitur. Aluminosum sal exigua salis Ammoniaci, magna vero sulphuris portio hæc in arbore continetur: acidum vero præ aliis in ea dominatur, uti in *Oxisale Diaphoretico Angli. Sale*. Analyseos autem Chymicæ ope præter plures acidos liquores nonnihil urinosi spiritus, salis volatilii concreti, plurimum olei, ac terræ Quercus folia ministrant: ejus vero lignum per retortam distillatum, spiritum satis acidum, Oleo foetido in recipiente transeunte, quibus sane principiis omnes Quercus partes adstringentes esse manifesto evincitur. Proprietas hæc a veteribus Medicis Dioscoride, & Galeno nequitiam fuit ignorata, eamque præsertim agnoverunt in alburno, ac tunica sub glandis cortice sita. A Neotericis pariter cortex, folia, glans, calix, uti adstringentes vel simplices vel præparati adversus Dysenteriam, sanguinis sputum, fluores albos, aliasque hæmorrhagias usurpari solent. In *Ephemeridibus Germanicis Decuria III. anno I. p. 86.* Doctor Ledelius refert, in Dysenteria violentioribus paroxysmi comitata, præter simplicem corticis Quercus, ptisanæ formæ, exhibitam decoctionem, præstantius remedium handquaquam invenisse; alii vero adversus eundem met morbum glandes, aut calicemustum ac pulveratum, ʒj. vel ʒij. una cum Lacte calido & adversus colicam affectionem absque ulla ustulatione, in usum revocant. Tragus tanquam optimum remedium adversus quascumque fluoris species aquam distillatam cymarum, glandiumque Quercus proponit, addit inde sanguinis mictum a nimio Cantharidum usu sedatum vidisse, glandibus iustis, ægris, propinatis.

Alexiteria quoque facultate Quercum præditam esse, veteres Medici autumant, venenatis enim Lac, in quo ejus glandis cortex ebullierit, fructumque prædictum adversum animalium veneficorum morsus propinabant; quæ tamen hisce diebus absoleta sunt, præstantioribus in medium productis.

Quandoque etiam penuriæ tempestate, Quercus glande panis confectus fuit, extrema urgente necessitate, aliorumque alimentorum defectu vix tollerandus, ponderosus quippe est, ac flatulentus, caput præsertim lædit, inebriat, ac difficilem digestionem procreat. Stomachis certe, nostris, longe robustioribus, primi nostri parentes præditi erant, quum prædicto pane vescerentur; hodie porcis solummodo relinquendus, quo profecto facile obesi fiunt.

Nōn defunt præterea qui Quercus lignum, non secus ac Guajacum ad referendum, ac roborandum commendent, vocentque *Guajacum Germanicum*. Aqua, quæ quandoque in antiquarum Quercuum cavis reperitur adversum scabiem, verrucasque optima recensetur. Succus e terebrata Quercu elicitus adversum sanguineum mictum in *Transactiōibus Philosophicis Anglicis* plurimum prædicatur. Foliorum vero teneriorum ac sub-rubrorum decocto ex Vino, Gargarisma paratur dentium dolorem a fluxione oriundum optime sedans, si eo calido frequentius quoque os diluatur, quod remedium genus sæpenumero felici successu in inveteratis etiam dentium doloribus, J. Bauhinus a se expertum fuisse affirmat. Res plane mira ab Hoffmanno in *Introduciōe ad Pharmacopœam Schorderi* refertur, scilicet equos cinereo-scutulatos, pilum omnimode nigrum acquirere, dummodo Veris tempore & ultra Manipulum unum germinum Quercus pro unoquoque Avenæ Modio his devorandum ministraretur, ob vitriolicum salem in his contentum.

Quod vero ad usum attinet exteriorem, cymarum decoctio in Vino utilissima quoque est pro Gargarismate in faucium morbis. Galenus vero: nullo alio præ manibus occurrente remedio, foliis hujusce arboris vulnus securi inflictum sanavit, glande tusa ad enascentem phlegmonem dissipandum, ac ulcera exsiccanda in usum revocata. Ad arthriticos autem dolores leniendos ligni Quercini decoctio a D. Hagendorn, tamquam optimum remedium proponitur, extante ejusdem observatione in *Ephemeridibus Germanicis Decuria II. ann. V. pag. 197.* juxta vero ejusdem sententiam melior quoque recenseri debet liquor e trunci recenter dissecti vasorum extremitatibus emanans: asferit inde aquæ in cavitatem trunci asservatæ lotione, contumaciore scabiem sanari.

Hic loci de Quercus protuberantiis, *excrementis* nuncupatis, de Nuce scilicet Galla, Melle, ac Pilulis in foliis apparentibus, aut Visco in ramis, aut Uva Quercina circum radices, adinstar Uvæ racemi, neutiquam verba faciemus. Nullum fere enim, exceptis Gallis inter exotica Medicamenta jam descriptis, & Visco in sequentibus describendis, usum Medicum habent.

R. Pulv. Alburni Quercini, aut Calicis glandis ʒij. Bistort. ac Tormentill. p. ana. ʒj. M. cum s. q. Syrupi Cydoniorum, F. p. æ. N. viij. quarum una, quarta quaque hora in Dysenteria propinabitur.

R. Cort. Quercini p. ʒj. Dilue in ʒvj. Lactis cremore destituti. Coletur inde, calidumque propinetur mane jejuno stomacho novem dierum spatio adversus albos fluores.

QUINQUEFOLIUM

QUINQUEFOLIUM, Offic. Quinquefolium majus repens, C. B. P. 325. *Inst. R. H.* 297. Pentaphyllum, sive Quinquefolium vulgare repens, J. B. 2. 397. Quinquefolium majus, *Dod. Pempt.* 116. Pentaphyllum vulgatissimum, *Park. Raii Hist.* 611. Quinquefolium, *Matth. Anguill. Lob.* Quinquefolium vulgare, *Trag. Ger.* Potentilla foliis digitatis, caule repente, pedunculis unifloris, *Linn. Flor. Svec.* 152. Pentaphyllum seu Quinquefolium vulgare passim nascens. Quinquefolium majus luteum, Pentaphyllum verum, Pentapetes, Pentapteron, Pentatomour, Pentadactylon, Callipeptalon, Xilopetalon, Xylolotum, Pseudoselinum, Asphaltion, Chamæzelum, Manus Martis, *Quorumd.* vulgo *Quinteseville Commune*.

Radix longa, minimum digitum quandoque crassa, fibrosa, extus subnigra, intus rubra, saporis adstringentis, plures, uti Fragaria, emittit caules pedem cum dimidio fere longos, rotundos, graciles, flexibiles, hirsutos, subrubros, per intervalla geniculatos, e nodis verò folia, ac radices, quibus planta dilatatur, & multiplicatur. Folia oblonga sunt, rotundis extremitatibus, nervosa, hirsuta, denticulatis marginibus, atro-viridia, digitata, ac quinque ut plurimum, eadem in cauda tres & ultra pollices lon-

longa, locata. Flores autem solitarii, quinque luteis petalis, rosaceis, nonnihil latis, & cordatis, summis caulibus emergunt longis elati pedunculis, facile flacescentes, viginti staminibus, apicibus elongatis, Lunæ crescentis cornua æmulantibus, pistillo in fructum abeunte fere rotundum, pluribus conflatum seminibus acutis, ac admodum capitis conglobatis, calyceque floris contextis. In arvis, sabulosis, saxosisque locis, in pratis, aquarum marginibus, nemoribus humidis, umbrosisque, ac fere ubique abunde crescit planta hæc, Majo, Junioque flores emittens. Radix præcipue in usum Medicum revocari solet, Vere colligitur, extrema tunica subnigra, ac tenuis, & cor, radice adaperata, abiguntur; tunica dein intima baculo obvoluta exsiccat, servaturque ad usum. Recenter exsiccata, optimi coloris, probeque enutrita seligi debet. Theophrasto duce a J. Bauhino adnotatur, radicem hanc siccam quadratam figuram acquirere. In *Historia* vero *Plantarum*, Boerhaavii nomine, publici juris facta exillor Quinque folii species *Pentaphyllon* vocatur, aliæ vero majores *Eptaphyllon*, eo quod septem foliis eadem in cauda sitis distinguantur.

Balsamica, vulneraria, astringensque est planta hæc, parumque salis volatilis concreti Analyti Chymica ministrat. Foliorum sapor nescio quid viscidum habet, iisque nonnihil papyrum cæruleum rubescit, radicibus vero magis, quæ cum acidiusculâ ac stypticâ sint, opinari facile possumus, in iis inter magnam terræ, ac sulphuris portionem parum Ammoniaci salis contineri, qui in foliis viscoso phlegmate irretitur.

Quum potissimum adstringendi addit indicatio, ut in mensium fluxu copiosiori, in fluxibus hæmorrhoidalibus immoderatis, ac sputo sanguineo; ad nimium in vulneribus sanguinis effluvium sistendum, ad omnes denique hæmorrhagiæ species, utiliter in ptisanis, jusculisque adstringentibus Quinquefolium usurpatur. D. Chomelius Medicus Parisiensis consumatissimus in *Historia Plantarum usitatarum*, radicem hanc, tamquam tutissimum remedium adversus fluxus, ac Dysenteriam proponit, asseritque ut plurimum vel propria experientia. *Ipecacuanha* præstantius deprehendisse: 3 j. in aquæ ʒiij. ad tertiam partem consumptionem ptisanæ forma ab eo exhibebatur, non minus in prædicto morbo, quam in sanguinis sputo, mensiumque immodico fluxu. Dracma una ejusdem radicis pulveratæ in aquæ cyatho ante paroxysmum propinata, febres intermittentes propelli ajunt; remedium profecto comprobatum usque a magni Hippocratis ævo; qua de causa Rajus, juxta auctoritatem D. Hulse plagiarii Spon, ait, Quinquefolium, plantam esse amariusculam, ac admodum adstringentem, fibras ventriculi febris debilitatas roborandi, & acidos stomachi succos temperandi ac figendi vi præditam, indubiumque esse, in Græcia, in qua Hippocrates vixit, majoris esse efficacis, quum præcipue maxima plantarum pars, ac præsertim aromaticæ majori semper vi polleant in calidis, quam in frigidis regionibus, nihilominus, addit inde idem Auctor, vulgares quidam in nostris etiam hisce regionibus inventi sunt, qui parentum traditione edocti, Quinquefolii decoctione, febres intermittentes edomant. Garidelius vero in *Historia Plantarum Aquisextiensium*, ptisanam sequentem adversus malignas febres proponit felici successu a seipso pluries comprobatam.

R. Hord. integri Man. j. Cort. rad. Quinquefolii 3 j. Rasur. C. C. 3 ℔. Coque in aquæ ʒvj. ad tertias. Coletur inde liquor linteolo absque expressione, & adde Citri semisse taleolatum secti pro potu ordinario.

Prædictarum quoque radicum paratur Extractum a 3 j. ad 3 ij. in quacumque hæmorrhagiæ specie propinandum.

Quoad vero hujusce plantæ extrinsecum usum, aquam distillatam foliorum manuum tremorem sanare nonnulli Auctores autumant, dummodo ea sæpius diluantur ægri, eamque exficari absque ulla absterfione sinant. Alii vero succum expressum ad sanandas fistulas proponunt bis de die in iis injectum, magmate. Cataplasmatibus forma, superimposito. Notum præterea est, Gargarisma eorum decoctione paratum faucium morbos, orisque ulcera depellere.

Radix Quinquefolii in Aqua Generali, ac Theriaca, folia vero in Balsamo vulnerario *Pharmacopœe Parisiensis* usurpantur.

Rad. Quinquefolii, Consolid. maj. & Bistortæ ana. $\mathfrak{z}$ β . Corticis Mali Punici, ac Fructuum Ruhs. ana. $\mathfrak{z}$ ij. Ebull. in aquæ $\mathfrak{lb}$ ij. ad quartæ partis diminutionem. Infunde deinde Glycyrrhizæ in fila evulsæ $\mathfrak{z}$ ij. Coletur pro pifana adstringenti adversus dysenteriam, sanguinis sputum menseseque immodicos.

Rad. Quinquefolii, Bistortæ, & Tormentillæ ana. $\mathfrak{z}$ j. Fol. Sanguinariæ, Plantaginis, Millefolii, ac Urticæ min. ana. Man. j. Flor. Rosar. rubrar. & Balaustrorum ana. pug. j. Ebull. in aquæ $\mathfrak{lb}$ vj. ad quartæ partis consumptionem. Coletur liquor linteolo, levi expressione, edulcoreturque unaquæque colaturæ libra, $\mathfrak{z}$ j. Syrupi Consolidæ maj. aut Rosar. exsiccc. pro Apozemate, cuius tria vel quatuor pocula de die exhibebuntur in sanguinis sputo, & vomitu, aliisque hæmorrhagiis.

Decoctionis Rad. Quinquefolii $\mathfrak{z}$ vj. Catechu, Terræ sigill. ac Succini pp. ana. $\mathfrak{z}$ j. Syrupi Papaveris albi, & Consolidæ ana. $\mathfrak{z}$ β . M. pro potione adversus sputum sanguineum.

Rad. Quinquefolii p. $\mathfrak{z}$ β . Conservæ Rosar. rubrar. $\mathfrak{z}$ j. Syrupi Consolid. s. q. M. f. b. in ventris fluxu ac dysenteria.

Rad. Quinquefolii p. $\mathfrak{z}$ j. Dilue cyatho calidæ pro dosi ante febrium intermittentium paroxysmum exhibenda, quæ repeti potest juxta exigentiam.

R A N U N C U L U S.

IN copiosa RANUNCULORUM familia quatuor tantum usitatiores recensentur, 1. scilicet Ranunculus bulbosus, 2. Ranunculus sylvarum, seu nemorosus, 3. Ranunculus pratensis, 4. Ranunculus palustris.

Ranunculus bulbosus, seu tuberosus, *Offic.* Ranunculus pratensis, radice verticilli modo rotunda, C. B. P. 179. *Inst.* R. H. 289. Ranunculus tuberosus major, J. B. 3. 417. Ranunculus bulbosus, *Lob. icon.* 667. *Ger. Park. Raii Hist.* 581. Ranunculus Flammula dictus, *Gesn. Hort.* Crus Galli, *Brunf.* Ranunculus Calycibus retroflexis, pedunculis sulcatis, caule erecto, foliis compositis, *Linn. Flor. Svec.* 170. Ranunculus radice bulbosa, vel tuberosa flore simplici, *Camer. Hort.* Ranunculus rotundus, Flammula minor rotunda Vulcani, Batrachium exiguum, Batrachion Apuleii, Rapum Divi Antonii, Radix tuberosa nucis jugulandis magnitudine, Pes Cervinus, *Nonnull.* vulgo la Renoncule bulbeuse, le Babinete, le pied de Corbin, ou le Pied de Coq à racine ronde ou à tubercule charnu.

E radice rotunda, bulbosa, plus, minusve crassa unus, aut plures emergunt caules erecti, quandoque pedales, & ultra, hirsuti, per intervalla ornati foliis impositis, ac longiusculis, in quorum apice progignuntur flores adaperiti, luteo-lucescentes, plerumque simplices, quinque rotundis, nectariferis, rosaceisque petalis, calycis foliis pedunculum versus reflexis, constantes. Hisce rotundi fructus præsto sunt, in quibus plura capitata semina occluduntur. Majo florescit, ac fere ubique occurrit in pascuis, pratiquæ elatis, & siccis, juxta vias, in locis sabulosis, saxosisque, in quibus exillis adeo apparet, ut vix ad tres assurgat pollices. Observat Tragus, plantam hanc singulis annis altius in terram radicem veterem immergere, supra quam novissima producit. Simples tantum flores ruri, in hortis vero translata, culturæque commissa elegantem duplicium florum varietatem suppeditat, quandoque etiam flos primo apparens alterum, vel tertium quoque adjunctum habet.

Plurimum salis acris, & corrosivi generaliter sub quacumque Ranunculi specie occluditur, unde perniciosus interne exhibitus recenseri debet. Fortasse omnino in arte Medica esset proscrubendus, quam autem a Nonnullis externe usurpetur, ut modo indicabimus, id potius cautos nos readdet in eo præscribendo.

Radix autem acerrima, & caustica est, ad cantheria, ac vesicatoria forte apta, ni gangrænam quandoque suscitaret a circulatoribus haud raro arthriticorum articulationibus, calida, emollita, ac incisa audacter superimposita; quum vero alia satistuta, nec nocentia vesicatoria præsto sint, cur prædicto adeo suspecto utemur? Juxta autem Caspari Hoffmanni relationem, hac planta cutis a mendicis fricatur, ut ulcuscula, & excoriaciones appareant, ac magnis ululatibus hæc ostentando, transeuntium charitas excitetur, ejusque fructibus avide collectis, confectim Verbasci foliis, ulceribus, applicatis sanantur. Quandoque etiam planta hæc tula, manuum carpis, cum sale, ac aceto adversus febres imponitur, infelici ut plurimum successu, cutis enim sæpe elevatur, imposito quasi igne, erysipelato fluxione, febris (ut plurimum permanente) magis cruciante; tamen ex ea causticorum more applicata, effectus plane miros comprobatum fuisse, asserit Chesneau, in morbis præcipue capitis pertinacioribus, ac arthritide, exemplo Ecclesiastici, qui quum postremo hocce morbo, trium annorum elapso jam spatio, in lecto detineretur, mœrore capitis, partibus magis dolore affectis, Ranunculi contusa folia admovit, vesicis excitatis, ac serositatibus magna copia effluentibus, sanus omnino evasit. Camerarius admonet, hujusce plantæ radicem recentem, causticam ac urentem, exsiccatam vero mitiorem esse mensis curriculo præterlapso.

Ranunculi bulbosi radix in Emplastro *Diabotano Ph. Parisen.* usurpatur.

Ranunculus nemorosus, *Offic.* Anemone nemorosa flore majore ex purpura rubente, vel candido, C. B. P. 176. Ranunculus phragmites albus & purpureus vernus, J. B. 3. 412. *Inst.* R. H. 285. Anemone V. Dod. *Pempt.* 435. Ranunculus sylvarum, *Clus. Hist.* 147. Anemone nemorum alba, *Ger. Raii Hist.* 624. Ranunculus nemorosus albus simplex, *Park.* Ranunculus candidus cum rubore, *Trag.* Ranunculus phragmites flore lacteo, *Gesn. Hort.* Sanicula minor quibusdam, *Brunf.* Anemonoides flore albo, *Boerb. Ind.* 36. Anemone seminibus acutis, foliolis incis, caule unifloro, *Linn. Hort. Cliff.* 224. Ranunculus chelidonium, Ranunculus lacteus, Ranunculus albus nemorensis, Ranunculus vernus flore albo vel roseo, Ranunculus præcox candidus vel purpureus, *Nonnull.* vulgo la *Ranuncule des bois*, la *fausse Anemone printaniere des forets*.

Huius radix est crassiuscula, longa, repens, extus purpurea, aut atra, lutea vero adhuc junior, intus alba, Polypodii Quercini radici proxima, saporis acris adeo & austeriusculi, ut ea mansa fauces inflammantur, fibrisque capillaribus stipata. Exiguum, delicatulum, subrubrum, palmumque cum dimidio, & ultra altum caulem propellit, e quo prope fastigium tria emergunt folia, pedunculis subrubris, dimidium pollicem longis, hirsuta, quandoque subviridia, quandoque purpurea, ad pedunculum usque trifida, in caulis vero apice unicus locatur flos, calyce destitutus, modo albus, modo purpureus, aut roseus, senis oblongis petalis constans, pluribus staminibus subluteis in ejus centro locatis: abit inde in plura semina variegata, oblonga, villosa, cuspe recurva, ut in Ranunculo, capitata. Martio exeunte floret, ac meunte Aprili, citius, seriusve juxta variam Hyemis indolem. Hæc Verni Ranunculi satis elegans species in agro Parisiensi, & alibi frequens occurrit in nemoribus, ac dumetis humidis, quandoque etiam flore duplici, aut albo, aut purpureo.

D. Chomelius in *Tractatu usitatorum Plantarum*, asserit, Ranunculi speciem hanc felici cum successu capiti puerorum porriginosorum applicuisse. Folia ac flores contusi absque alia præparatione Cataplasmatibus forma bis de die super affectam partem imponuntur, quæ brevi sanatur. Lubenti animo Chomelianæ assertioni credimus, quamvis observatio *Ephemeridum Germanicarum* quamdam suspitionem de hac planta incutere videatur. D. J. de Muralto decuria 2. anno VII. refert, puellam duodecim annorum, cujus caput unguento hoc Ranunculo parato fuerat illinitum, pluribus diebus pruriginem extraordinariam in capite expertam fuisse, ac deinde in syncopem pertinacissimam incidisse, oculorum convulsionibus, ac dolore capitis.

lapso etiam mense confictatam, quæ omnia ab eo causticæ Ranunculi acrimoniæ cerebrum, ac nervosum genus lædenti tribuuntur.

Ranunculus pratensis, *Offic.* Ranunculus pratensis, repens, hirsutus, C. B. P. 179. *Inst. R. H.* 289. Ranunculus repens flore luteo simplici, J. B. 3. 419. Ranunculus hortensis primus, *Dod. Pempt.* 425. Ranunculus pratensis repens, *Park. Raii Hist.* 581. Ranunculus pratensis, etiamque hortensis, *Ger. Ranunculus pratensis*, reptante cauliculo, *Lob. Icon.* 664. Ranunculus dulcis, Bratachium salutarium, *Tab. Icon.* 51. Ranunculus dulcis, seu pratensis, *Trag.* Ranunculi genus per terram magis repens & acrimonia carens, *Gesfn. Hort.* Ranunculi genus humi serpens, non mordens, *Cesalp.* Ranunculus calicibus patulis, pedunculis fulcatis, stolonibus repentibus, foliis compositis, *Linn. Flor. Svec.* 170. Ranunculus vinealis repens, Batrachium dulce seu vineale Ranunculus oleraceus major, Pes milvinus, Flos Butyri, *Nonnull.* vulgo la Renoncule des Prez.

Radice est exigua, repenti, pluribus albidiusculis conflata fibris, quæ plures emittit delicatulos caules rotundos, hirsutos, cavos, reptantes, ac humi serpentes, per intervalla e nodis novas radices emittentes; foliis profunde incis, tribus segmentis, ad modum foliorum Apii palustris, marginibus denticulatis, utrinque hirsutis, caudis longis, atro viridibus, maculisque albis ut plurimum postica parte notatis. Summis caulibus enascuntur flores quinque petali, rosacei, longis elati pedunculis, luteo-lucescentes, pigmento quodammodo colorati, calyceque quinquepetalo sustentur, magno ejusdem coloris staminum numero in centro sito. Calyce vero una cum flore deciduo semina plura sub-nigra, capitata, parvis spiculis inhorrescentia succedunt. Vere ac Æstate floret, ut plurimum Majo. Ubique fere occurrit in pratis, locisque umbrosis, in vinetis, hortisque neglectis & humidis prope herbosas vias, rivulosque. Quandoque duplici flore reperitur, ac ob elegantiam in hortis colitur.

Tertia hæc Ranunculi species dulcis est, acrimonia fere omnino caret, ac absque ullo periculo internum in usum revocari potest, Trago teste, qui asserit, a plebe Germanica Aprili hujusce folia teneriora una cum aliis esculentis herbis esitari. Tabernæmontanus, Dale, Mappus aliique Auctores fide dignissimi id confirmant. Libenter quoque ac impune hac planta bestię saturantur, quæ iis lactis abundantiam conciliat. Utiliter etiam ad hæmorrhoides fovendas usurpatur.

Ranunculus palustris, *Offic.* Ranunculus palustris; apii folio, Lævis, C. B. P. 180. *Inst. R. H.* 291. Ranunculus palustris flore minimo, J. B. 3. 546. Ranunculus sylvestris primus, *Dod. Pempt.* 426. Ranunculus palustris rotundiore folio, *Lob. icon.* 669. Ranunculus palustris rotundifolius, *Ger. Raii Hist.* 585. Ranunculus palustris, sardonius, lævis, *Park.* Ranunculus fructu oblongo, foliis inferioribus palmatis, summis digitatis, *Linn. Hort. Cliff.* 230. Ranunculus alter hirsuto semine, foliis apij; *Cesalp.* Batrachium palustre, Apium risus, Apium raninum, Apiastrum, Apia-stellum, Apium hæmorrhoidum, herba sardoa vel sardonja, herba strumea, herba scelerata, *Nonnul.* vulgo la Renoncule des marais, la Grenovillette d'eau ou aquatique, l'herbe serdonique.

Radix satis crassa, cava, pluribus stipata fibris, saporis acris, & urentis plures projicit caules quandoque crassissimos, cavos, striatos, ramosos, foliis subviridibus, lucentibusque, non secus ac Apii palustris folia, non raro parvis maculis albis distinctis. Summis caulibus, ramisque flores apparent, inter Ranunculorum species, exiliiores, quinque petalis luteis, quibus semina lævia ac minuta, capitata, oblonga, ac sejuncta præsto sunt. Majo, Junioque florescit, raro serius, juxta rivulos, locaque humida ac palustria luxuriare solet. Tam folia quam caules magnitudine variant.

Planta hæc, Cataplasmatibus forma, apposita, aptissima est, juxta nonnullorum Auctorum placitum, ad strumas discutiendas ac resolvendas; iterne vero præ aliis potentissimum est venenum, stomachum enim exulcerat, horribiles convulsiones, ac mortem parit, ni forte vomitoriis, oleosisque remediis ad ejus causticitatem obtunden-

dendam statim occurratur. In *Ephemeridibus Germanis Decuria III. anno 2.* observatio habetur D. Beniamini Scharff, qui narrat, adolescentem Botanicum radicem humilissimæ plantæ cum radicibus Apii palustris similitudine deceptum, iis onustum domum rediisse, easque ab hortulano inspectas, esu optimas deprehendisse; Quæ de causa absque ulteriori examine edulium iis paratum fuit, quo plures una cum Botanico comederunt; post haud longum temporis spatium omnes animi deliquio, anxietate, ac ardore intolerabili in supremo stomachi officio correpti, Medico superveniente, re perensa, radiceque recognita, vomitorio liberati fuerunt, excepto prædicto adolescente, qui cum largiori copia edulium ingurgitasset in convulsionibus vitam cum morte commutavit.

Non solum autem internus Ranunculorum usus *periculose plenum opus alee* est, verum etiam eorum odor, præsertim hortensium, qui quamvis Veris ornamentum reputentur, aliquando funesti admodum comperti sunt. D. Grundelius hæc in re narrat in *Ephemeridibus Decuria III. anno 9. & 16.* quamdam Matronam Ranunculorum fasciculum deferentem, anxietatibus, animi deliquio, ac dolore capitis, haudquaquam liberari potuisse, nisi ejecto fasciculo, consilio adstantis Medici, cui pravi Ranunculorum odoris effectus probe innotuerant, & incredulum quemdam forte adstantem, fasciculum repetitis vicibus odoratum fuisse, qui statim iisdem omnino symptomatibus captus fuit, quæ nisi ablata causa nentiquam evannerunt. Alius quidam quum in Processione Corporis Christi Ranunculorum fasciculum interpolatim odoraretur, statim dolore capitis correptus fuit, ac paulo post Epileptico paroxysmo, qui morbus ab ipso nunquam passus fuerat, ac verosimiliter a Ranunculorum odore ortum duxit. Quæ omnia aperte demonstrant, quam suspectæ Plantæ hæc omnes esse debeant, cautiusque esse, eas omnino præscribere, quum præcipue adeo magnus remedium extet numerus, quæ iis percommode substitui possunt.

R A P A.

RAPARUM binæ species distinguuntur, una Mas, altera Fœmina.

Rapa rotunda sive mas, *Offic.* Rapa sativa, rotunda, radice candida, C. B. P. 89. *Inst.* R. H. 228. *Raii Hist.* 800. Rapum sativum, rotundum, J. B. 2. 838. Rapum vulgare, *Dod. Pempt.* 673. Rapum majus, *Ger.* Rapum, *Par.* Rapum orbiculatum, *Tabern.* Rapum rotundum sive sessile, *Matth.* Rapum radice rotunda, Rapum vulgatius. *Nonnull.* vulgo la Rave male ou ronde, la Rave ordinaire, la varie Rave.

Radix tuberosa, rotunda, carnosa, ventriosa, capiti infantis crassitie quandoque proxima extus coloris viridis, aut albi, aut lutei, aut sub-rubri, aut subnigri, inferne nonnullas exiguas fibras emittens, substantia satis dura & alba repleta, saporis modo dulcis, modo acris, folia emittit oblonga, magna, ampla, in terram strata, profunde ad centrum fere incisa, tactu rudia, atro viridia, saporis cum aliis olitoriiis herbis communi: hæc inter caulis erigitur bipedalis, ac quandoque humanæ staturæ æmulus, ramosus, foliis basi lata, apiceque acuto eum amplectentibus, in cujus vertice locantur parvi lutei flores quator constantes petalis cruciformibus, calyceque sustinentur longo gracilique pedunculo appenso: Horum locum subeunt siliquæ rotundæ, intermedio septo distinctæ, quæ binas seminum sphaericorum, sub rubrorum, Brassicæ seminibus proximorum series occludunt. Vere ac Æstate floret, radices vero tam extimo colore, quam magnitudine variare solent. Plinius, Tragulque asserunt, Rapas ponderis quadraginta librarum a se ipsis inspectas fuisse, Amatos Lusitanus librarum quinquaginta, & sexaginta, Matthiolus vero librarum centum, quod incredibile penitus videtur, nihilominus solum pingue, ac humidum una cum regionis caliditate prædictæ singularis magnitudinis in causa esse potest. Addenda est culturæ efficacia, quo major enim foliorum numerus extirpatur, radices quoque eo crassiores efficiuntur.

Rapa oblonga five fœmina, *Offic.* Rapa sativa oblonga, seu fœmina, C. B. P. 90. *Inst.* R. H. 228. *Raii Hist.* 800. Rapum sativum; oblongum, J. B. 2. 838. Rapum oblongius *Dod. Pempt.* 673. Rapum minus radice oblonga, *Ger.* Rapum radice tereti, Rapum exiguum, *Nonnull.* vulgo *la Rave femelle ou oblongue la Rave en Navet.*

Radice oblonga, graciliorique differt a præcedenti, qua tamen delicatior est, talemque habet cum Napo proximitatem ut a Nonnullis indiscriminatum usurpetur; haudquaquam tamen plantæ hæ duæ sunt confundendæ, inter se enim consistentia, colore, ac radicum sapore plurimum differunt. Rapæ optimo in solo tam pro hominibus, quam pro brutis coluntur, ac præcipue Lemovici hinc appellantur *Raves de Limousin*, Rapæ scilicet Lemovicinæ, aptioresque sunt pro re Culinaria, quam pro Medica.

Plurimum autem continent olei, salisque essentialis; seligendæ vero sunt teneræ, probe nutritæ, optimi saporis, in solo pingui, & humido excultæ; inter alimenta maximum habent usum, ac etiam in re Medica. Jure enim uti temperantes reputantur, succo namque oleoso, ac balsamico ad acres humorum sales absorbendos aptissimo turgent, hinc conveniunt junioribus biliosis, quibusve humores acres, tenuesque sunt; dummodo stomacho neutiquam laborent, flatulentæ enim sunt, obstructions pariunt, & difficile concoquuntur. Rustici Averni, & Lemovicini sub cineribus coctas comedunt, nos vero in pulmentis usurpamus, quibus optimum saporem conciliant. Quoad vero Medicum usum ex iis una cum saccharo syrupus conficitur eo modo, quo, cum de Napo verba fecimus, describitur, & cum successu in contumacioribus rheumaticis affectionibus, præsertim puerorum usurpatur. Extat in *Operibus* Tulpij p. 311. Observatio, qua fertur, Jureconsultum ferina Tussi correptum, post succi Limonum immoderatum usum, innumeris remediis inutiliter tentatis, tandem Raparum decoctione solatum fuisse; decoctio hæc quoque plurimum commendatur a D. Lanzoni in *Ephemeridibus Germanicis ann. 1727. p. 116.* adversus omnes Thoracis morbos, in quibus difficilis est respiratio, Astmatisque tam siccis quam humidis omnino debellati exempla plurima in medium adducit; quadraginta sequentibus diebus scutella una satis ampla ab eo, mane jejuno ventriculo, ægris præscribebatur, viscidæ materiæ pulmones infarciens copiosa excretionem plerumque apparente. In passione Iliaca ab Etmullero quoque præscribitur, temperat enim, ac una detergit, quibus præcipue binis qualitatibus adversus oris, fauciumque aphtas, & ulcera, Gargarismatis forma, usurpari solet. Raparum semen alexiteria vi præditum fertur, hinc Antidotis sociatur: A Matthiolo autem 3 ℥. in decoctione ad morbillorum, ac variolarum eruptionem adjuvandam commendatur.

Quoad externum Raparum usum, Rajus testatur, Rapæ rotundæ five maris sub cinere coctæ ossulam calidam, aurium faciei posteriori superimpositam, statim capitis, ac dentium dolorem sedare: hoc ipsum remedium D. Needham in usum revocabat felici exitu, Cataplasmatibus forma in crurum ulceribus, mammarum tumoribus, nec non contra scorbuticos, strumisque vexatos. Decoctio autem Raparum simplex adversus perniones optima recensentur, dummodo ea calida repetitis vicibus manus, pedesque abluantur.

Gargarisma adversus Aphthas.

℞. Decotionis Rapar. ℥ j. Sacchar. albis. 3 ℥. M. pro Gargarismate, pluries de die in usum revocando.

Cataplasma adversus strumosa ulcera.

℞. Rapar. in furno coctar. 3 ℥. Folior. Rutæ tusor. Man. ij. Semin. Sinapis tus. 3 j. Olei Juniperi 3 j. Unguenti nervini q. s. pro Cataplasmate.

R A P H A N U S.

Binæ reperiuntur Officinales RAPHANI species, 1. scilicet Raphanus sativus, 2. Raphanus rusticus inter Cochleariæ species relatus.

Raphanus minor, *Offic.* Raphanus minor oblongus, C. B. P. 96. *Inst.* R. H. 229. Raphanus, J. B. 2. 864. *Raii Hist.* 804. Radicula sativa minor, *Dod. Pempt.* 676. Raphanus sativus, *Ger.* Raphanus vulgaris, *Par.* Raphanus minor præcox, Raphanus domesticus, esculentus, *Nonnul.* vulgo *le Raifort cultivé ou des jardins, la Rave des Parisiens.*

Radice est longa, carnosa, magis, minusve crassa, ac tortuosa, extus rubra, intus alba, saporis acris, ac mordicantis, Radice hebetioris, foliis magnis, amplis, rudibus, viridibus, profunde incisus, foliis Rapæ proximis, ac nonnihil sinuosioribus; hæc inter caules ad pedis cum dimidio, vel duorum pedum altitudinem eriguntur, rotundi, ramosi, flores quadripetalos, ac cruciformes, circumferentes, quibus præsto sunt fructus cornu æmulantes, interne spongiosi, ut plurimum duas seminum fere rotundorum series, occludentes, quæ semina septo intermedio, tunica scilicet delicatula, quasi Mediastino dirimuntur, rubra sunt, seminibusque Brassicæ, Sinapisque majora, saporisque acris. In olitorii hortis planta hæc colitur, cito flores promit, radixque e solo Vere præcipue elicitur, tunc enim tenerior, succulentior, fractu facillior, optimoque sapore, aliquatenus stimulante, gratissimo alimento inservit. Si forte autem dura, ac lignosa sit a mensis exploditur, vocaturque *Cerdæ*, scilicet obdurefcens.

Raphanus, improprie Parisiis, & alibi etiam Rapa nuncupatus, quæ nomenclatura folis Lemovicinis Rapis convenit, plurimum salis essentialis, & phlegmatis, parvamque olei portionem continet. Quamvis vero omnes hujusce plantæ partes Medicamentarium in usum revocari possent, tamen radix tantum ac semen usurpantur.

Præter usum itaque ejusdem radice familiarem, pro quo recens, tenera, nec admodum crassa, nec producta semine est seligenda, convenitque temperamentis phlegmaticis, & melancholicis, dummodo eorum stomachus bene se habeat, aliter enim ructus, & morbos capitis, immoderate præsertim comesta progignit, succo Raphani quoque ars Medica utitur in renum, ac vesicæ morbis a glareis præcipue ortum ducentibus; quatrduo autem, mane, jejuno ventriculo, ejusdem ℥iij. vel jv. præscribuntur una cum Mellis ℥ss. Aqua vero distillata ℥jv. adversus hydropem ministratur per integrum mensem; calculosis autem omnino est inhibenda, sales enim urinosos in vesica copiose præcipitando calculorum volumen adauget. *In Ephemeridibus Germanicis decuria 2. an. IV. p. 345.* Observatio D. Skrockii refert, puerum Asthmate sicco, ac convulsivo jamdudum correptum, incassum variis usurpatis remediis, Raphanorum desierio, qui forte in mensa aderant, stimulatam, ex iis unum tantum parentum indulgentia paucis conditum sale comedis, paullo post lætior liberiores aerem plurium horarum spatio respirare adeo visus est, ut ob hanc causam Raphani radices quotidie illi ministratæ fuerint, a quibus perfecte apto temporis spatio sanatus fuit. Dolæus vero radice succum saccharo edulcoratum, ac identidem de die propinatum, eodem in morbo præscribit. Juxta Fernelium lenissimum emeticum, stomacho amicum, ac gravidis etiam impune præscribendum paratur, vomitum enim absque ullo conatu progignit, Raphani succo paratur, ℥ij. hujusce radice in mortario marmoreo tuis, paulatim superaffundendo Vini dulcis ℥jv. colatura tepida deinde exhibita. Radici vero substitui possunt seminum ℥iij. vel jv. pari ratione contundendæ, addendoque feri, aut aquæ Hordei ℥jv.

Quoad vero externum usum, Raphanus tuis, plantis pedum in febris maligna applicari solet.

Raphani radix in Syro Althææ, ejus vero aqua distillata in coctura Terebinthinæ Pharmacopœæ Parisiensis usurpatur.

Potio adversus Vesicæ glareas.

Rad. Raphani fibrillis mundi lotar. ac contusar. $\mathfrak{z}$ vj. Mellis Narbonensis, aut Mell. albi $\mathfrak{z}$ vj. Vini albi probe maturi $\mathfrak{lb}$ j. Infunde per biduum in vase creta-
ceo novissimo, plumbo illinito, Ebulliant inde lento igne ad tertiæ partis per-
manfionem. Fiat colatura infusi calidi per linteolum, serverurque pro usu. Do-
sis cochlear. j. mane, jejuno ventriculo, alterius vero sero hora somni. Vel:

Succi Raphani $\mathfrak{z}$ jv. Mellis albi $\mathfrak{z}$ β . M. pro dosi quatuor sequentibus diebus
mane, jejuno stomacho sumenda. Vel:

Rad. Raphani $\mathfrak{z}$ j. Pulver. Fructuum exsicc. Spinæ albæ $\mathfrak{z}$ ij. Infunde per no-
ctem sub cinerario calido in Vini albi $\mathfrak{z}$ jv. Summo mane fiat colatura pro po-
tione in renum, vesicæque anfarctibus, jejuno stomacho exhibenda.

Raphanus rusticanus, *Offic. C. B. P.* 96. *Ger. Par. Hist.* 818. **Raphanus silvestris**, sive
Armoracia multis, *J. B.* 2. 281. **Raphanus magna**, *Dod. Pempt.* 678. **Cochlearia folio**
cubitali, *Inst. R. H.* 215. **Raphanus rusticanus**, crassa radice, Lepathi folio, *Lob. icon.*
320. **Armoracia**, vulgo **Rapistrum**, *Gesn. Hort.* **Raphanus vulgaris**, & **rusticanus**,
Matth. **Raphanus rusticus**, seu **major**, **Raphanus condimentorius** sive **obsoniorum**,
Raphanus montanus, **Raphanus maximus**, **Raphanus marinus**, **radicula magna**,
Thalpi Cratervæ, **Thalpi magnum**, **Sinapi Persicum**, **Nasturtium album**, **Nonnull.**
vulgo *le Raifort sauvage*, *le grand Raifort*, *le Cram*, *la Mourtadelle*.

Radix longa, & crassa, repens, alba, saporis acris, urentisque ejicit folia magna,
longa, lata, acuta, læte viridia, **Rhabarbari Monachorum** folia nonnihil æquantia,
ampliora tamen, ac glabriora. Et inter caulis locatur pedem cum dimidio procerus,
erectus, firmus, cavus, striatus, fultus foliis palmaribus longitudine, pollicis vero la-
titudine, aut ultra, utrinque profunde incisis; saporis radice mitioris; in ejus vero
summitate parvi insident flores, quinque petalis albis, cruciformibus, quibus siliquæ
succedunt; sive fructus semirotondi, ac sufflati, septo intermedio binis cellulis distin-
cti, occludentesque rotunda lævia, ac subrubra semina. Vere floret, ac sponte jux-
ta fontes, rivulos, ac stagna, & in pratis humidis excrescit; In hortis colitur loco
humido, ac umbroso, ob radicem, quæ sola ut plurimum in usum revocatur.

Raphanus rusticanus autem nuncupatur, quia potissimum eo rustici ad instar radices
Raphani minoris vescuntur; hisce diebus in condimentis usurpatur **erasmus**, & aceto
commixtus, carnibusque, bovinæ præsertim, sociatur ad appetitum excitandum, hinc
a **Nonnullis condita Sinapis Capucinatorum**, communisque **Sinapis Germanorum** vocitur.

Facillime multiplicatur, præterquamquod facile ex se repit, si e radice recenter
extracta taleolæ ad trium linearum crassitiem scindantur, dum adhuc planta viget,
ac statim terræ committantur, ab unoquoque frustulo, radix satis longa, novaque
planta, quasi radix integra jam solo demissa fuisset, exorietur, juxta inventum **D.**
Marchand Regiæ Scientiarum Academiæ sodalis: ab aliis quoque plurimarum stir-
pium radicibus eadem ratione incisis idem effectus prodire solet, a quo evincitur,
sub unius, ejusdemque plantæ substantia, exceptis seminibus, plura germina con-
tineri.

Salis essentialis sive volatilis, oleique plurimum occludit, ac jure, meritoque inter
aperientes, incidentes, detergentes, ac resolventes recensentur. A Medicis tam in-
terne, quam externe præscribitur, ac præ cæteris usitatoribus plantis minus æquivo-
cis facultatibus insignitur. Aqua stillatitia, foliis, ac radice; syrupus vero, radice tan-
tum, paratur. Aquæ dosis $\mathfrak{z}$ jv. una cum portionibus anti-scorbuticis, ac aperientibus;
glareas expellit, & renes liberat, qua via massæ sanguineæ impuritates abstergit.
Buerhaavius in Historia Plantarum horti Leydensis magnis laudibus extollit succum e
radicibus, ac seminibus expressum, Melleque commixtum, ac mane, congruo tem-
poris

poris spatio, jejuno ventriculo exhibitum, præcipue si magnus feri Lactis depurati cyathus superbibatur: remedium hoc, inquit ille, stomachum; renes, ac pulmones detergit: tussim expellit, raucedinemque inveteratam, ab acri & viscosa pituita oriundam profligat: cantos deinde nos reddit; ne in Tussi pectoris ariditate, aut spuito cruento conjuncta in usum revocetur. Hæ Raphani rusticani proprietates, aliæque, de quibus verba faciemus, innumeris fulciuntur Observationibus, e quibus nobiliores ex Ephemeridibus Germanicis excerptimus.

D. Raygerus *Decuria III. Anno III.* historiam Matronæ adducit, quæ, cum vagis rheumaticis doloribus, multis annis, incassam tentatis omnibus, affligeretur, decoctionem Raphani rusticani ex Lacte Vaccino, consilio Medici, jamdiu epotavit, dosim gradatim adaugendo, ac minuendo, curandoque, ut sudor, in lectulo permanendo, excitaretur, mense nondum elapso perfecte convaleuit, absque ullo dolorum vestigio. *Decuria autem I. anni III.* D. Lanzoni refert, se civem Ferrariensem 39. annos natum agnovisse, satis longo temporis spatio, tam dira raucedine correptum, ut ejus loquela ab eo percipi haudquaquam posset, solo Syrupi Raphani rusticani usu, ea molestia liberatum. Idem remedium simili in morbo Matronæ ab eodem Auctore felici successu præscriptum fuit.

Si autem Raphanus adversus Scorbutum, Hydropem, Rheumaticasque affectiones interne sumptus maxima vi donatur, eandem quoque contra prædictos morbos externe usurpatus exerere solet. Laudatus Raygerus in eodem articulo affirmat, militem Hungarum robustissimum agnovisse a Turcis captum, verberatione in plantis pedum plexum ac tandem captivitate solutum dolores acerbissimos adeo in pollice dexteri pedis passum fuisse, ut cum sibi haudquaquam ferendi viderentur, cultro, mallemque ista digitum amputaverit; sanato vulnere, haud longo intervallo a morbo liberatus permansit, nam dolor non pedem tantum sinistram, & crus, sed brachios etiam, & manus occupabat, magna radicum Raphani rusticani tusi copia, Cataplasma veluti universale sibi ipsi paravit, sindone sese obvolvens, in lectulo magnam sudoris copiam excrevit, e quo statim sanus exivit, nullo impostum dolore superveniente. Addit inde idem Auctor, quemdam in utroque brachio post colicam convulsivam affectionem, Paralyti affectum, frustra unctione spirituosa, ac aquarum mineralium embrochatione usurpata, tandem suadente Chirurgo militum, mane ac sero prope fornacis os obductum fuisse linimento, prædicta radice tusa, & optimo aceto, conflato, quo, Mensis spatio, repetito, brachiorum motus omnino fuit restitutus; mirum prorsus videtur colicis infultibus a prava victus ratione productis, pluries deinde correptum fuisse, nullo in membris subsequente dolore, nec ulla ad paralytism dispositione.

D. Samuel Polissius, *Dec. II. an. V.* narrat, Comitem de Mansfeld bellis proxime exacti sæculi celeberrimum, detentione urinæ vexatum, Raphano rusticano tuso, decoctione diuretica ebullito, repletis sacculis, calidisque pluries perinæo, ac regioni vesicæ applicatis excretionem copiosæ urinæ, ac calculi, sanatum fuisse, orciq; sancibus ereptum.

Succedit Observatio D. Hermannii, *Decuria II. anno IV.* qua describitur adolescens, acerbis dolore in manu correptus, cujus digitos absque interna lancinatione movere haudquaquam poterat; foliis Raphani rusticani tusi, ejusdem consilio, ea obducta, horarum spatio foetidissimus odor emanavit, ulcusque prope extremam minimi digiti phalangem apparuit, e quo jamdiu ichorosus, acris, ac sub-luteus humor exivit, ulcusculo deinde sponte exsiccat, ægroque sanato: eodem malo, subsequente Hyeme, in pedibus serpente, defectuque foliorum, remedio quoque deficiente, Vere statim foliis usurpatis, æger quoque liber evasit. Addit inde laudatus vir, domesticum tumore pedum erysipelatoso vexatum, pluribus remediis frustra adhibitis, Cataplasmate tandem foliorum Raphani rusticani leviter tisor, in usum revocato, eoque quoties exsiccat, toties repetito, tumore brevissime dissipato, ac sedato dolore, perfecta sanitate potitum fuisse.

Lædellius refert, quemdam scorbuticis doloribus in pedibus conflctatum in conflctum incidisse, eisdem laudata radice aceto macerata fricare, qua ratione brevi convaluit.

Quibus omnibus manifesto evincitur, magnam esse hujusce plantæ vim in Scorbutum, Rheumaticas affectiones, massæque sanguinæ impuritates. Longius igitur, quam par esset, nobis fuit insistendum, quum enim adeo facile multiplicetur, pro manibus in casibus hisce omnibus percommode occurreret. Finem ergo faciemus Observatione earumdem *Ephemeridum*, qua efficacia pariter singularis contra vermes huic tribuitur.

D. Frommanus *Decuria I. anno I. anno IV. & VII.* in medium adducit puellam annorum octo a se inspectam violentissimis convulsivis motibus agitatam, quos referente matre, ægræque perquisita a vermibus ortos pronuntiavit, hinc aliquot Raphani rust. præscriptis uncis undecim evomitis vermibus, omnino sanata fuit.

Sebilius vero *Lib. 2. de Alimentorum Facultatibus pag. 400.* narrat, mulierem a se cognitam, lumbricis infestatam, pulvere Rad. Raphan. Rust. cum aceto sumpto, pluribus ex iis ejectis, incolumem evasisse: adnotandum est, stillatitiam aquam saporis esse acerrimi ac mordicantis, ideoque aqua alterius generis, morbo appropriata, temperandam; in casu vero prædicto, aquis vermifugis Partulacæ, & Graminis.

Radix Raphan. Rust. in decotione Antiscorbutica, Aquis, Generali, & Antiscorbutica, Syrupis Antiscorbut. & Althææ composito *Pharm. Parisiensis.* usurpatur.

℞. Succ. Raphan. Rust. ℥ j. Mellis albi ℥ ij. M. sumaturque mane, jejuno ventriculo, congruo temporis spatio, immediate superbibendo ingens poculum Ser. Lactis depurati, adversus renum ac vesicæ infractus, affectionesque scorbuticæ.

℞. Rad. Raphan. Rust. ℥ j. Lactis Vacc. ℔ j. Coque pro una dosi. Fiat colatura linteolo, sumaturque per mensem, ægro, subsequenti hora, adhuc in lecto permanente in affectionibus, rheumaticis, arthriticisque.

℞. Aquar. Pulegii, Papaver. rubr. ana. ℥ ij. Syrupi Raphan. Rust. ℥ β. M. pro Julapio pluries repetendo sero, hora somni in raucedine, tussique inveterata.

℞. Aquæ distill. Raphani Rust. ac Portulacæ ana. ℥ ij. Semin. contra, ac Coral. linæ ana. ℔ j. M. pro Julapio anthelmintico, quatuor subsequentibus diebus sero hora somni propinando.

℞. Rad. Raphan. Rustican. rasar. ℥ jv. Folior. recent. Cochlear. Nummul. & Urticæ ana Man. jv. Fiat expressio S. A. saccharoque misceatur. In scorbuto ab ægris ℥ ij. sumentur quatuor de die vicibus.

Vinum medicatum Anti-scorbuticum.

℞. Bulb. Ari. recent. e solo extract. ℥ β. Rad. Raphan. rust. ℥ j. Folior. Cochlear. Nasturt. aquat. ana Man. j. Sem. sinapis ℥ ij. Vini Rhenani, aut Vini albi ℔ vj. M. f. a. F. Vinum medicatum, cujus ab ægris bina pocula de die sumentur.

R A P U N C U L U S.

DUæ tantum RAPUNCULI species a nobis describentur, Rapunculus scilicet campanulatus; & Spicatus.

Rapunculus esculentus. *Offic. C.B.P. 92. Raii Hist. 739.* Rapunculus vulgaris, Campanulatus. *J.B. 2. 795. Rapunculus, Dod. Pempt. 165.* Campanula radice esculenta flore cæruleo, *H.L.B. 107. Inst. R.H. 111.* Rapunculus esculentus vulgaris, *Park. Rapunculum vulgare, Trag. Rapuntium parvum, Ger. Lob. Adv. Rapunculus vulgo. Cæsalp. Rapum sylvestre, flore Calathi cæruleo, Gesn. Hort. Campanula foliis radicalibus lanceolato-ovalibus, caule ramosissimo patulo, Linn. Hort. Cliff. 65.* Rapunculus

vulgo dictus, Rapunculus arvensis, Rapa sylvestris, Rapum hortense, Rapulum vulgo, Rapum sylvestre procerius, minimum Napi genus, Locusta seu Pes Locustæ, Quorumd. vulgo la Campanule Raiponce, la petite Raiponce de Careme.

Huic radix est adinstar minimi digiti crassa, ut plurimum simplex, alba, esculentos, foliis vestitis angustis, acuminatis, cauda destitutis, latiuscula basi, caulibus adhærescentibus, ambitu leviter denticulato, lactiginoso succo refertis. Longis pedunculatam, margine quinquifido, coloris cærulei, aut purpurei, quandoque albi, pariter quinquifido calyce fultam, qui tandem in membranolum fructum, tribus cellulis distinctum, plura semina minuta lucentia, ac sub rubra referantem, immutatur. Universa planta lacte scæzet, uti ceteræ campanulatæ. Junio floret; sponte erumpit in fossarum marginibus, pratis, arvisque, inter segetes præcipue. Olitoriis quoque in hortis colitur, ac una cum radice adhuc tenera, Vere collecta, acetariis admiscetur. Radix hæc parvam veluti rapam dulcem, gratissimamque repræsentat, ac recens plurimi æstimatur. A quibusdam Pes Locustæ ob similitudinem nuncupatur. Hinc a nonnullis putatur, hac radice specie, S. Joan. Baptistam in deserto lese enutrivisse, non vero Locustis, incredibile enim (ajunt hi) absque peculiari miraculo videtur, hoc infecto quempiam vivere posse; quasi scilicet Scriptura hominum arbitrio interpretari, resque novæ in ea intrudi possent. Radix vero hæc ejusdemmodi naturæ, ac radix Raphan. rustic. comperta fuit, si enim taleolatum incidatur, terræque committatur, nova planta e quolibet frustulo progignetur.

Rapunculus spicatus, Offic. C. B. P. 92. Inst. R. H. 113. Raii Hist. 743. Rapunculus spicatus, sive comosus, albus & cæruleus. J. B. 2. 809. Rapunculum Alopecuron, Dod. Pempt. 165. Rapunculus spicatus Alopecuroides, Par. Rapuntium majus, Ger. Rapuntium majus Alopecuri comoso flore, Lob. icon. 178. Rapunculum sylvestre, Trag. Rapunculus sylvestris communior, Thal. Rapunculus nemorosus, Rapum sylvestre majus, Rapunculus longiore spica, Rapunculus montanus albus aut cæruleus, Rapunculus flore spicato purpureo & albo, Rapuntium majus, Rapunculum spicatum cæruleum & album, Quorumd. vulgo la Raiponce sauvage ordinaire.

Huic radix est Rapunculo campanulato omnino æqualis, quæ folia Violæ Martiæ simillima emittit, sæpe maculis nigris signata, productisque appensa caudis; caulis vero ea inter ad pedis cum dimidio altitudinem evehitur angulosus, cavus, lacte turgens, oblongis, arctioribusque stipatus foliis, efferensque in apice spicem elegantium florum cæruleorum, vel purpureorum, vel alborum, quorum quisque monopetalus est, ac plerumque segmentis quinque stellatus, parique staminum, summitatibus oblongis, numero donatur. Parvi succedunt rotundi fructus tribus distincti cellulis, plaribus minutis, sub rubris, lucentibusque seminibus refertis, Junio floret, radixque ejus parvi Napi, aut parvæ Rapæ, a qua nomen mutuatur æmula, ad præcedentis modum comedi solet. In montibus, pratis frigidis, vallibusque umbrosis, nemoribusque proximis occurrit.

Quamvis, uti innuimus, utraque species in usum revocari possit, prima tamen in alimentis præcipue frequentius usurpatur. Plurimum salis essentialis, oleique habet, recens, tenera, optimique saporis est eligenda, stomachum roborat, concoctionem adjuvat, vique aperienti adversus calculos glareasque aptissima recensetur. In faucium inflammationis initio, ejus decoctio a Dodonæo celebratur, a Sebizio autem ad nutricum lac adaugendum. Ceterum parum a Medicis usurpatur.

R E S E D A.

RESEDA, *Offic.* Reseda vulgaris, C. B. P. 100. *Inst. R. H.* 423. *Raii Hist.* 1053. Reseda lutea, J. B. 3. 467. *Lugd. Hist.* Reseda Plinii Neotericorum, Belgis Eruca peregrina, Italica, vel Cantabrica, *Lob. Icon.* 222. Reseda minor seu vulgaris, *Par. Sessamoides majus*. Lucæ Ghini, *Gesn. Hort.* Phyteuma, Dioscoridis & Antiquorum. Reseda foliis omnibus trifidis, inferioribus lacinialis, *Lin. Hort. Cliff.* 212. Reseda vulgarior, Reseda arvensis, Reseda latifolia, *Nonnul.* vulgo *Reseda*, ou *Herbe Maure*.

Radicem habet longam, gracilem, lignosam, albam, saporis acris, varioque emittit caules ad pedis cum dimidio altitudinem, striatos, cavos, hirsutos, ramosos, debiles, recurvos, foliis ornatos, alternatim dispositis, profunde incis, crispatis, atro-viridibus, saporisque herbæ olitoræ. Summis caulibus, ramulisque flores apparent, thyrsi in modum, pluribus irregularibus conflati foliis, luteo-albescentibus, numerosisque parvis staminibus, apicibus luteis, centrum occupantibus, hisce capsulæ membranacæ, triangulares, pollicis longitudine, cylindricas urnas referentes, seminibusque minutis, semitotundis, nigrisque repletæ succedunt. Junio, Julio, ac Augusto quoque florescit in arvis, secus vias, ac præcipue in solo cretaceo, in parietibus quoque reperitur.

Reseda amarissima est, eaque parum charta cærulea rubescit. Analyti vero plurimum salis essentialis, oleique largitur, inter temperantes, ac resolventes refertur, ac externe adversus inflammatorios tumores usurpari solet, dolorem, enim sedat, inflammationemque omnino tollit.

R H A M N U S C A T H A R T I C U S.

RHAMNUS CATHARTICUS seu solutivus, *Dod. Pempt.* 756. *Ger. Emac.* Rhamus solutivus *Offic.* Rhamus Catharticus, C. B. P. 478. J. B. 1. 55. *Inst. R. H.* 593. *Raii Hist.* 1625. Rhamnus solutivus, seu spina insectoria vulgaris, *Par. Spina insectoria*, *Matth. Bellon. Lob. Clus.* Spina cervina vulgo, *Gesn. Hort.* Merula, *Hoffm.* 74. Rhamnus ramis spina terminatis, floribus quadrifidis, dioicis, *Lin. Hort. Cliff.* 70. Spina cervicalis, cervi spina, spina tinctoria, spina merula. *Quorund.* vulgo *Nerprun.* ou *Noirprun.* *Bourg Epine.*

Radix longa, dura, lignosa, arbusculam emittit, quandoque arbori proceritate æqualem, caudice mediocri crassitie, cortice Ceraso simili, ligno sub-luteo, ramisque, nonnullis acutis spinis, ut in Pyro sylvestri, armatis. Folia vero amplissima sunt, atro-viridia, satis rotunda. Mali foliis exiliora, foliis vero Pruni valde æmula, marginibus eleganter denticulatis, saporis adstringentis. Flores parvi sunt, herbosi, aut sublutei, juxta ramos plurimi inter se satis proximi, ac fasciculatim fere dispositi, quatuor distincti segmentis, supra costas sæpius reflexis; hisce succedunt baccæ molles, Juniperi baccis crassitie similes, primum virides, postea, maturescendo nigricantes, ac lucescentes, refertæ succo nigro, viridescente, amariuscule, nonnullisque seminibus rotundis in dorso, Pyri nucleis pene æqualibus, cortice nigricante, fereque cartilagineo. Frequens in sepibus, nemoribus, aliisque, incultis locis arbuscula hæc occurrit, fossas, rivulosque amat, loca humida, dumerisque obita; Majo floret, baccæque Autumno, Octobrium versus, aut ultra maturescunt, statim colligi solent, magnum enim usum habent tam in arte Medica, quam Tinctoria. Crassiores, probe enutritæ, nigræ, lucentes, glutinosæ, recentes, ac succulentæ eligi debent.

Predictis baccis massa quædam dura paratur, communiter, Viride e vesica *Verde de vessie*, nuncupata. Pro eo vero faciundo, baccis nigris, maturioribusque

tufis, ac torculari commissis, succus viscosus, nigerque educitur, lento igne deinde abque ulla depuratione evaporandus, addito parum Aluminis rupei in aqua soluti, ad elegantiores, viridioremque colorem eliciendum, lentoque pariter igni relinquendus, usquedum Mellis consistentiam acquisierit, tunc enim in fuillis aut bovinis vesicis prope camini spiraculum, vel alio calido in loco suspenditur, ut perduratus ad Tinctorios, Pictoriosque usus servari possit. Eligenda vero est Massa prædicta dura, compacta satis ponderosa, atro-viridis, vel nigra, externe lucescens, pulverata autem in perfectè viridem sese colorem immutans, saporis subdulcis. *Verd de Vesse*, appellatur, eo quod in vesicis duritiem aquirat.

Mirabile prorsus, visuque jucundissimum est, prædictas baccas tres diversas coloris species sibi invicem subsequentes largiri. 1. namque messis tempore collectæ, ac exsiccatae, dein aqua, ac alamine maceratae, postquam tritæ fuerint, luteum aut croceum ministrant. 2. Autumno jam maturæ congregatae, tulæ, vaseque vitreo custoditæ viridem sane elegantissimum, a pictoribus valde expetitum largiuntur. 3. demum prope S. Martini festum decerpit in locis præcipue, in quibus adhuc adhærescunt, coccineam ad coria inficienda perutilem, necnon ad luforias chartas, juxta Tragum, fucandas, colorem impertiuntur.

Hæ Rhamni Cathartici baccæ, quibus solummodo ars Medica utitur, Analyseos Chymicæ ope, plurimum acidi phlegmatis, atque olei, nonnihil fixi salis, ac terræ suppeditant, purgaates, aptæque natæ censentur adversus chronicos morbos, in quibus antiqua fermenta sanguinem nimia ferocitate inundantia omnino sunt extirpanda. Solantur itaque plurimum in hydropo, cachexia, paralyti, rheumaticis, arthriticisque affectibus: prædictis vero in casibus Rhamni Cathartici baccæ maturæ, exsiccatae, ac pulveratæ ℥. j. aut ℥. j. β. præscribuntur, & Conservæ Flor. Aurantium admiscuntur, pro Bolo conficiendo, aut Baccæ exsiccatae num. XV. aut XX. jusculo communi decoquuntur, addita ℥. β. vel ℥. j. Cremoris Tartari, factaque per linteolum colatura, jusculum ægris propinatur: a Nonnullis vero adversus chlorosim ℥. ij. Tincturæ Martis admiscuntur, aut ℥. β. Croci Martis nodulo oclusa decoctioni sociatur. Harumce autem Baccarum familiarissimum est Extractum ad ℥. β. ad ℥. vj. Opiatis præcipue aperientibus conjunctum, aut Syrupus ab ℥. j. ad ℥. ij. vel solitarie, vel cum catharticis potionibus præscribendus, quæ methodus ultimo loco enunciata temperamenti delicatioribus, ac facile a catharticis irritationem suscipientibus, magis aridet. A D. Chomelio in *Tractatu usitatorum Plantarum* narratur, a se ipso hydropicis fuisse præscriptum, binis præcipue, magna aquæ copia infuso in ventre laborantibus, qui sanati fuerunt, remedio quarta vice, duorum dierum intervallo, ℥. j. cum æquali Mannæ portione in competenti decoctione repetito.

Sydenhamius jure, meritoque adnotavit, Syrupum Rhamni Cathartici magna sit ægros afficere; præcipue solitarium, hinc ad incommodum hocce vitandum, immediate post remedium, leve pulmentum sumendum est.

Cerasus, Prunusve, Rhamno Cathartico inseri possunt, qua ratione Cerasa, Prunæque cathartica eliciuntur. A pluribus Auctoribus, ac præceteris a Mizauld methodus sese horumce fructuum ope purgandi plurimum commendatur, quæ est jucundissima, tuta tamen semper esse non potest: Garidelius enim in *Tractatu Plantarum agri Aquisextiensis*, in medium affert, quemdam, Prunum Rhamno Cathartico infusum, possidentem, hunc omnino abscindere coactum fuisse, eo quod fructus ex eo producti superpurgationes, enormesque vomitus intulissent.

Syrupus Rhamni Cathartici adversus Hydropem.

℞. Succis express. Baccar. Rhamni Cathart. ℞. iij. Adde Sacchar. alb. ℞. ij. Coque ad Syrupi consistentiam. Dosis ℥. j. vel ℥. ij. una cum ℥. jv. Aquæ Retroselini, aut Parietariæ, leve pulmentum statim propinando.

℞. Vini

R. Vini albi ℥iv. Rad. Julap. f. p. ℥℞. Zingiberis p. gr. xii. Syrupi Rhamni Cathart. ℥j. M. pro portione ab ægris summo mane quotidie, aut alternis diebus juxta vires fumenda, usquequo inflatio evanuerit. Vel:

B. Baccar. Rhamni Cathart. maturar. N. xx. Pruna optima N. xx. Vini albi, & Aquæ com. ana. ℥iv. Coque lento igne ad medias. Adde versus finem Cinnamomi p. gr. xii. Sacchar. f. p. ℥ij. vel ℥iij. Fiat colatura pro dosi mane, jejuno ventriculo exhibenda, cum pulmento. Repetiturque congruo temporis spatiiobis, vel tribus de hebdomada vicibus in cachexia, & hydropo.

R H U S.

Inter plures *Rhus* species a Botanicis cognitae, duae solummodo a Medicis usurpantur, *Rhus* scilicet vulgare, & *Sativum*.

414. *Inst. R. H. 511. Rhus Coriaria, Dod. Pempt. 779. Ger. Eysl. Rhus obsoniorum, Lob. Adv. Clus. Hist. Somach Arabum, Lon. Cast. Rau. Rolff. Sumach five Rhus Obsoniorum & Coriariorum, Park. Rhus seu Rhoe Culinaria, vel Sutoria, Rhus five Rhus Erythros vel tergorarias. Rhus Byrso depicium, frutex Coriarius, Vera Rhus Antiquorum, Nonnull. vulgo le Sumach ordinaire, le Roux ou Roure des Correyeurs.*

Radix longa, terpens, lignosa arbusculam propellit humanam quandoque staturam superantem, quandoque vero ad arboream accedentem. Folia oblonga sunt, nonnihil lata, acuminata, hirsuta, alata, ambitu denticulato, sub-rubra, foliis Sorbi fatis æqualia. Folia inter summis ramis flores enascuntur racematim dispositi, albo-lutescentes, Sambuci floribus similes, quorum quisque pluribus rosaceis foliis conflatur, calyce quinquifido sustinetur, hisce præsto sunt capsulæ planæ, fere ovales, membranacæ, subvirides, semen rotundum ad modum parvæ Lentis, ac subrubrum occedentes.

Hi autem fructus saporem habent acidum, satisque adstringentem. In solo siccò, & saxoso, in collibus; agroque Monspellienti Rhus frequens occurrit, copiosissime etiam, teste Clusio, in Hispania in agro Salmaticensi, quo loco pro eo colendo, non minor quam in excolendis Vitibus diligentia impendi solet, eo quia plurimum emolumenti incolis suppeditat: Surculi ad radicem usque singulis annis amputantur, quibus exsiccatis, ac in subtilissimum pulverem redactis coria parantur. Johannes Bauhinus cum Theophrasto, Dioscoride, ac Plinio nos edocet, a Veteribus eundem in usum surculos hosce fuisse usurpatos. Prædicti fructus quandoque etiam in culinis aut soli loco salis, aut cum sale, & Allio mixti, ad carnes tam elixatas, quam assas condendas in usum revocabantur, qui mos apud Turcas adhuc viget, ac Belon Sylvius observat, Gallie Narbonensis accolæ, Rhus succum adinstat Omphacii sua ætate usurpavisse: hisce vero diebus a nostris culinis omnino exploditur, folis Coriariis, ac Tinctoribus, florum, fructuum, foliorumque Rhus usu relicto. A diversa vero munere ratione diversas quoque Rhus ipsum nanciscitur denominationes, nam juxta Rajum, celebrioresque Botánicos Rhus culinaris nomine, fructus; Rhus coriarii, folia & rami; Rhus rubri Galeni, ejusdemmet arbusculæ semen venit.

Rhus Virginianum, *Offic.* C. B. P. *Att.* 517. *Inf.* R. H. 611. *Rail Hist.* 1591. Sumach
five Rhus Virginiana, *Park.* Rhus fativum vel majus, *Nonnull.* vulgo le Sumach
des jardins.

Radix admodum serpens, hac illac furculis foeta arbusculam præcedenti majorem emittit, cujus rami adeo Cervi cornua recenter e cranio prodeuntia æmulantur, ut quisque facile decipi possit, nisi propius villositas conficiatur, figura enim coloreque prædictis cornubus similes omnino sunt. Rami excisi pallidam ac lactescentem materiem extillant, quæ statim adinstar Gummi condensatur. Folia pari ordine enascun-

ur, unico tantum folio in unaquaque costa desinente, majora vero, oblongiora, magisque Rhus vulgaris acuminata sunt, ac ambitu eleganter denticulato. Summis ramis spicæ villosæ, crassæ, ac atræ enascuntur, constanturque magno florum multipetalorum, rosaceorum, ac subrubrorum numero, quibus succedunt fructus satis rubri, rotundi, plani, semen occludentes lenticulare, subnigrum, duriusculum, saporis austeriusculi. Hæc Rhus species nobis ex America allata fuit, in hortis facile colitur, præcociore flores edit, fructusque præcedenti citius maturatur, hinc Rhus Virginianum prædicto sæpe substituitur, quinimo Rhus vulgari antepositur.

Saporem habet acidum adstringentem, & gratum, plurimumque salis essentialis, oleique continet, in re tamen culinaria nullum hifce diebus usum habet, foliis, fructibusque pro decoctis ad ventris fluxus, dysenterias, hæmorrhagias, hæmorrhoidalesque fluxus resarvatis. Fructus præterea refrigerantes sunt, eorumque racemo in ℥ij. frigidæ macerato, aqua deinde repetitis vicibus in omnibus hæmorrhagiæ speciebus in usum revocatur. A Boerhaavio quoque hoc idem infusum adversus hernias commendatur, convenientibus jam externe apposis remediis: quoque utile est in scorbuto, ac uvulæ inflammatione, aut interne, aut ad abstergendas gingivas, aut Gargarismatis forma exhibitum. Substitui etiam potest ejusdem folior. Man. j. in aquæ ℥ij. infusum, efficacior tamen fructuum ℥ss. recensetur. Horumce fructuum, sive racemorum Extractum aqua communi elicitum, ℥ij. aut ℥ss. propinatum, majorem cæterarum hujusce arbusculæ præparationum, juxta D. Chomelium, vim habere deprehenditur. A Boerhaavio vero in febris hecicis sudore conjunctis, Ptilana recentibus Rhus furculis, aut racemis nondum maturis confecta magnis laudibus celebratur.

Quoad exteriorem usum Rhus Gummi, dentis infecti foramini applicatum, dolorem sedat, ejusque folia tusa Panaritio applicata, putredini resistendi, gangrænamque impediendi vim habent.

Syrupus Magistralis adstringens.

R. Fructuum Rhus ℥ij. Rhabbari rud. contusi ℥j. ss. Cinnamomi ℥ss. Santali Citrini ℥j. Rosar. rubrar. exsicc. & Balaust. ana. ℥ss. Macerentur per diei dimidium, super cinerarium, calidum in Aquar. Plantag. ac Rosar. ℥ij. Adde. colaturæ Succ. baccar. Berberis, ac Uvæ spinæ ana. ℥iv. Mellis depumati ℥ss. Sacchar. f. p. ℥ij. ss. Coque l.a. ad syrupi consistentiam. Dosis ab ℥j. ad ℥ij. in Ptilanæ adstringentis ℥iv. aut ℥vj.

R. O. S. A.

Rosa præ cæteris floribus ubique notissima, jure a Plinio Capite III. *Historia Naturalis* appellatur Regina florum, hortorum ornamentum, ac innumerorum morborum Panacea. Et revera præter floris elegantiam, odoremque gratissimum, ac fragrantissimum, plura nobis remedia suppeditat, non solum ex variis partibus eam componentibus, verum etiam e diversis Rosarum speciebus hoc capite enucleandis. Quare, ne confusio loci sit, hic de singulis ejus speciebus, proprietatibus, diversisque usibus verba faciemus.

In primis itaque Rosæ in duas generales species, Sativam unam, Sylvestrem alteram dividuntur; usitatioribus vero in arte Medica sunt; 1. Rosa pallida; 2. Rosa moschata; 3. Rosa alba vulgaris; 4. Rosa rubra, de quibus primum sermo instituitur, deinde vero Rosa sylvestris nostrarum sepium.

Rosa pallida sive incarnata, *Offic.* Rosa rubra pallidior, C. B. P. 481. *Inst.* R. H. 637. Rosa rubello flore majore multiplicato, sive pleno, incarnata vulgo, J. B. 2. 36. Rosa fativa Iva. *Dod. Pempt.* 187. Rosa holoserica, *Lob. icon.* 207. Rosa holoserica simplex.

plex, & multiplex, *Park. Raii Hist.* 1469. Rosa sativa pallide Rubens, Rosa ex purpureo albicans folio multiplici, Rosa flore incarnato, Rosa leviter, seu dilute purpurascens, Rosa hortensis vel domestica carnis colorem referens, Rosa purpurea seu carnei coloris, *Quorund.* vulgo *la Rose pale ou incarnate*.

E radice longa, dura, lignosa, plures emergunt caules, arbusculæque in morem in ramos divisi firmos, longos, cortice tectos, atro viridi, nonnullisque spinis robustis, & aculeatis. Folia pari ordine plerumque septenario numero, uno tantum in costa desinente enascuntur atro viridia, rotunda, ambitu denticulato, tactu aspera. Flos quandoque simplex, quinque solum latis petalis, pluribus apicibus luteis in centro locatis conflatur, quandoque duplex foliis exterioribus, internis, latoribus, coloris rubri, aut late incarnati, odoris suavissimi, quamvis debilioris, deciduo deinde flore calyx, quo fulciebatur, in fructum abit ovalem, aut olivarem, tunica nonnihil carnosa obtectum, cellula unica donatum, pluribus feminibus angulosis, villosis, ac subalbidis repleta. Arbuscula vero hæc in hortis culta Majo; Junioque florescit.

Plurimum olei exaltati, salisque volatilis, aut essentialis continet, floresque communiter pro aqua novem Infusionum, *Eau des neuf infusions*, conficienda usurpantur; præscribitur autem aqua hæc in potionibus catharticis, $\mathfrak{z}$ ij. Aqua pariter Rosarum stillatitia, hujusce speciei floribus, aut Rosis albis simplicibus parari solet; dicaturque oculorum morbis; in collyriis vero adversus harumque partium inflammationes una cum aqua Plantaginis miscetur; vim quoque habet ventris fluxus sputum sanguineum, aliasque hæmorrhagias sistendi, ab $\mathfrak{z}$ j. ad $\mathfrak{z}$ vj. in injectionibus quoque ad gonorrhæas sistendas usurpatur. A Nonnullis vero Pharmacopolis pro aqua prædicta conficienda florum calyces floribus ipsis anteponuntur, quæ quidem ratione longe præstantior in morbis oculorum deprehendi solet, majori enim detergendi, constringendique vi pollet. Spiritus quoque ardens in Officinis e Rosis elicitur a $\mathfrak{z}$ β . ad $\mathfrak{z}$ ij. ex aqua Rosar. in syncope, cordisque palpitationibus a viris sumendus, mulieribus enim hystericas affectiones incutere solet, ideoque iis interdicens, Syrupus quoque solutivus e Rosis pallidis conficitur tam Simplex, quam Compositus; Simplex earum depurato succo, æqualique Sacchari portione conflatur, ac $\mathfrak{z}$ j. potionibus laxantibus copulatur; composito vero Agaricum, Senna, ac quandoque etiam Rhabarbarum sociatur, ut plurimum solus præscribi solet ab $\mathfrak{z}$ j. β . ad $\mathfrak{z}$ ij. Specie hac præterea componuntur Conserva laxativa, & Electuarium, in quo Scammonium ingreditur, ejusque dosis $\mathfrak{z}$ β . definitur.

Præter purgandi vim in hisce Rosis locatam, cephalica quoque ac cordiali ob particulas salino-sulphureas, odoratasque insigniuntur; nonnihil etiam adstringentis habent a terrestribus particulis oriundum. Hinc, ut supra innuimus, in ventris simplicioribus fluxibus, diarrhæisque conveniunt, majorique emolumento, si in hisce morbis pulmenta, $\mathfrak{z}$ ij. aquæ Rosar. ovi vitello, Lactisque $\mathfrak{z}$ viij. parata exhibeantur.

Quamvis autem in Rosis dotes apprime utiles deprehendantur, quidam tamen Auctores pravæ qualitates in iis delitescere jure suspicantur. D. Lemeryus in suo *Cours de Chimie* pag. 631. *Edil. X.* asserit, quibusdam Rosarum odorem pituitæ profluvium excitasse, quæ, stomacho redundante; vomitus; vel per nares, aut abundantè expectoratione, exonerata; rheumaticæ affectiones pertinaces obortæ sunt. In *Ephemeridibus Germanicis Decuria 2. Anno 2.* Ledelii observatio reperitur, quæ se hominem melancholici temperamenti sanissimum agnovisse ait, qui coactus erat domi permanere, quo potissimum tempore Rosæ efflorescerent, aliter enim Rosarum odore ad ejus nares perducto, certissimum sibi periculum imminabat, pruritus in oculis inflammatione, lacrimarumque involuntario profluvio conjunctum, perpetiendi. Monachus, odore Rosæ in syncopem prolapsus ab Amato Lusitano in medium adducitur, observationesque extant, nonnullos, mortiferis eodem odore deliquis fuisse vexatos. Quicumque ergo vaporibus dediti diligenter odorem hunc vitabunt: experientia enim

jam constat, fragrantē odores hīscē ut plurimum nocere, quum verō genus nervosum in iis irritationem facile suscipiat, quaque de causa accidentiā quandoque funesta originem ducere facillime possunt.

Rosæ pallidæ in Electuariis Diaphœnico, & Diaprūno; ac Ungento Rosatū; eorum verō succus in Emplastro *Abbatis de Grace Pharm. Parisien.* Syrupus Rosar. simplex in Pilulis Agarici, & Imperialibus; Compositus verō in Pilulis Angelicis; Aqua stillatitīa, spiritusque ardens in Aqua Milleflorum *eiusdem Pharm.* usurpantur.

R. Sennæ mund. ℥ij. Cremor. Tartar. ℥j. Fiat infusio per noctem super cinerarium calidum in eyatho ferventis aquæ; Solvantur crassina die Mannæ ℥ij. fiat inde colatura per linteolum; cui adde Syrupi Rosar. Solutivi ℥j. pro dosi Purgantis communis in Catharris, Rheumaticisque affectionibus convenientissimā. Vel:

R. Decoctionis Folior. Cichorii amar. ℥vj. Rosular. Diacarthami ℥ij. Syrupi Rosar. solutivi ℥j. M. pro portione purgante. Vel:

R. Folliculor. Sennæ ℥ij. Pulpæ Cassiæ r. e. ℥j. Fiat infusio per noctem in cinerario calido ℥viii. decoctionis Cichorii sylvestris, solve deinde in colatura ℥j. Syrupi Rosar. solutivi simplicis pro portione laxativa in inflammationum exitu exhibenda.

R. Terebenthinæ Venetæ lotæ, & concoctæ in aquis Plantag. & Rosar. ℥ij. Rhabarbari correfacti ℥ss. M. pro bolis adstringentibus, tribus dosibus, dividendis, duarum horarum intervallo, in mictu sanguineo, pertinacique diarrhæa ab ægris, sumendis.

Collyrium temperans.

R. Aquar. Plantag. & Rosar. ana. ℥ij. Trochiscor. Albi Rasis ℥j. M. pro Collyrio in oculorum inflammationibus aptissimo.

Collyrium dissecans, detergens, & cicatricem inducens in Cornea exulcerationibus.

R. Aquar. Rosar. & Plantag. ana ℥j. Tuthiæ pp. ℥j. M. pro Collyrio, quo tepente pluries oculi foveantur.

Collyrium adversus Palpebrarum pruritus.

R. Ovum recentissimum, Vitrioli albi gr. xx. Aquæ Rosar. ℥iv. Ovo obdurato, vitelloque ejus rejecto, albumen in mortario marmoreo una cum vitriolo contunde. Adde inde prædictam aquam Rosar. fiat colatura linteolo albo, serveturque pro usu; gossipii parum in hac aqua immergetur, eoque bis, terve de die palpebræ humectentur.

Rosa moschata, *Offic.* Rosa moschata simplici flore, C. B. P. 482. *Inst.* R. H. 637. *Ger.* Rosa moschata minor flore simplici; J. B. 2. 45. *Raii Hist.* 1474. Rosa muscata alba, *Tabern. Icon.* 1086. Rosa moschata simplex, *Park.* Rosa damascena quam Coronolam vocant, *Lugd. Hist.* 125. Nerfin Nerfrim vel Nefrim Serapionis, *Anguill.* Rosa hetruscorum damascenæ, Moschette vulgo dictæ, *Matth.* Rosa muscatula vel muscatella, Rosa moschum redolens, Rosa alba Alexandrina, Rosa sera sive Autumnalis, *Quorumd.* vulgo la Rose musquée ou de damas.

Radix firma ac lignosa, uti in Rosa pallida, emittit caules altos, pedes decem, vel duodecim, crassos, erectos, spinis sub-rubris, consistentibus; minorique copia, quam in Rosa pallida, stipatos. Folia quoque latiora sunt, minus rugosa, acutiora, lævia, ac viridia interne, externe vero subalbida, ambitu denticulato, septem plerumque, ac quandoque etiam novem invicem opposita, sive pari ordine, in costa, unico tantum desinente, basi spinis valde uncinatis armata. Flores mediocrem habent

magnitudinem simplices, sunt albi, quinque unguiformibus conflati foliis, odoris suavisissimi, moschum redolentis, saporis amari, ac nonnihil adstringentis fauces aliquali acrimonia afficientis. In hortis colitur Rosa hæc, Autumnoque floret, nec adeo facile est definire, unde potissimum originem ducat: quum autem certum sit, magno frigore plurimum lædi, hinc e regione aliqua calida nobis eandem allatam fuisse facile suspicari potest. Rosa moschata flore duplici non diversam speciem, sed præcedentis varietatem tantum effingit.

Rosæ moschatae plurimum olei exaltati salisque volatilis occludunt. Eosdem fere ac præcedentes effectus edunt, fortius tamen purgare solent, nonnullos enim, earum pug. ij. in jusculo Vitulino infusis, eoque mane hausto, optime purgant. Alii vero eas comedunt, uti de floribus Mali Persicæ usuyenire solet. In Provincia, calidisque regionibus, in quibus odoratiore sunt, ex iis tres aut quatuor tantum in infuso, aut conserva, violentam adeo quandoque catharsim movent, ut vomitus, ac superpurgationes excitentur, qua de re consulendus est Amatus Lusitanus in historia ejusdæ Romanæ Matronæ. Quapropter robustioribus tantum earumcæ usum concedimus, delicatulis temperamentis, purgantes mitiores solummodo, ministrantes, ut mala omnia diligenter vitentur, quæ a nimia irritatione progigni possunt.

Aqua stillatitia horumcæ florum prostat in Officinis, quæ majorem in Culinis, ad saporis fragrantiam, quam in re Medica usum habet, tamen ꝑ. viij. catharsim excitat, raro autem hac ratione in usu revocatur.

Usurpatur vero in Pilulis Angelicis; & Aqua Milleflorum *Pharmacopœe Parisensis*.

Jusculum purgans.

℞. Carnis Vitulinæ ℥. ꝑ. Coque in q. s. aquæ fontis ad jusculum conficiendum. Adde ultimo semihorio Fol. Cichorii albi, ac Betæ Man. j. Fiat colatura levi expressione, ac infunde in colatura calida pug. ij. Rosar. moschatar. Denuo fiat colatura pro Jusculo laxante mane jejuno stomacho propinando.

Rosa alba, *Offic.* Rosa alba vulgaris major, C. B. P. 482. *Inst. R. H.* 637. Rosa candida plena & semiplena, J. B. 2. 44. Rosa alba, *Tabern. Icon.* 1083. *Ger. Raib. Hist.* 1473. Rosa Anglica alba, *Park.* Rosæ albæ *Matth.* Rosa candida simplex & plena, *Camer. Hort.* Rosa sativa alba, *Brunsf.* Rosa candida, *Cesalp.* Rosa flore albo pleno & simplici, *Eyst.* Rosæ albæ hortenses, Rosæ vilissimæ albicantes, Rosæ domesticæ albæ, Rosa parva quinque foliis constans candidis vel multiplex, *Nonnull.* vulgo *la Rose blanche commune*.

Radix præcedenti omnino similis caules extollit quandoque ad octo, vel decem pedum altitudinem, crassos, lignosos, spinis armatos acutis, hispidis, raris, cortice lævi, ac expolito contextos, foliis quinque aut septem in costa locatis, oblongis, lævibus, crenatis, basi, quandoque spina, armata. Summis caulibus, ramisque flores enascuntur magni, albi, odori, quinque conflati petalis albis, pluribus staminibus, apicibus luteis centrum occupantibus; hi tandem in fructus abeunt rotundas, maturationis tempore subrubros, plura semina oblonga, dura, & villosa occludentes. In hortis colitur, in quibus quandoque celerius, quandoque serius, juxta locorum diversitatem flores edit, plerumque vero Majo & Junio; numero autem foliorum flos variat, nec simplex, aut duplex specie differunt, nihilque aliud sunt, nisi ejusdem met plantæ varietates, siquæ aliæ occurrant discrepantiæ, accidentia sunt a solo, regione, ac cultra prodeuntia. Rajus vero ne Rosam quidem pallidam sejunctam ab hac specie existimat, colore enim ac magnitudine florum unice differt.

Rosæ albæ, plurimum habent phlegmatis, olei exaltati, ac nonnihil salis essentialis. Adstringentes ab omnibus recensentur, & ab Etmullero remediis, fluoribus albis sistendis, dicatis adstipulantur. Earum aqua stillatitia tantum, in usum revocatur.

tur in Collyriis adversus oculorum inflammationem. Constantinus, & Lemeryus asserunt, eadem fere ac Rosæ pallidæ purgandi vi præditas esse, contrarium tamen major Medicorum numerus fancivit, nisi forte de Rosis albis moschatis a laudatis viris sermo fuerit institutus.

Rosa rubra seu Provincialis, *Offic.* Rosa rubra multiplex, C. B. P. 481. *Inst.* R. H. 637. Rosa rubra flore valde pleno & semi-pleno, J. B. 2. 34. Rosa Provincialis major, *Tabern. Icon.* 1084. Rosa Provincialis rubra, *Park. Rari Hist.* 1469. Rosæ rubræ seu Provinciales, Rosæ rubentes vel saturatæ purpuræ, *Nonnull.* vulgo *la Rose rouge ou de Provins.*

Radix serpens, fortis, ac lignosa plures extollit caules speciebus præcedentibus humiliores, viridiori cortice contextos, spinis armatos, foliis ejusdem magnitudinis, pari ordine locatis, uno tantum, in costa, desinente, ambitu denticulato, lævibus, superne viridibus, inferne sub albidis, floribus satis venustis, saturate rubris, expositissimis, odoris gratissimi, debiliorisque. In hortis colitur, floresque promit Junio, Julioque; e Provincia Gallica regione nomen mutuatur, ibi enim vel sponte crescens, vel aliunde delata elegantior, exquisitiorque esse solet; folliculis clausis, ac expansioni proximis, Rosæ colliguntur, ut facilius earum color virtusque servetur, libero enim aere omnino adaperitæ alterationem subire possent. Rajus hac in re veluti memoratu dignum demonstrat, quod quamvis Rosæ collectæ citissime exsiccantur, odoremque suavissimum exhalent, tamen in arbuscula adhuc permanentes certa distantia nullum odorem emittunt, quemadmodum in Caprifolio, Caryophyllisque nonnullis evenire solet, si enim in Rosario, rosis adaperitis confertissimo, oculis clausis aliquis consisterit, nullo ad ejus nares odore perducto, Rosarium adeste omnino ignorabit, a quo evincitur Rosarum odorem in quoso vapore consistere, qui facillime dissipatur.

Plurimum olei, salisque essentialis præbere solent, interne sumptæ adstringentes sunt, detergentes, ad stomachum roborandum, vomitus, ventris fluxus, hæmorrhagiæque sistendas aptissimæ. Flos tantum plerumque in usum revocatur, eligendusque est, recens, eleganti colore atro-rubro, ac fragrantissimus: curandumque est, ut clausus, pressusque in vase vitreo, locoque sicco conservetur, ne color, odor, virtusque dissipentur. Colligendus præterea est summo mane, antequam radiis solaribus torqueatur, tunc enim essentialis ejus substantia noctis frigiditate quodammodo centrum tenet, accedente vero Sole omnino perit.

Prædictis Rosis magnus Medicinalium Compositionum numerus efformatur, quarum præcipuæ, interne usurpandæ sunt, Tinctura, Syrupus, Conserva tam sicca, quam liquida; externe vero, Mel, Oleum, Acetum, ac Unguentum rosatum. Tinctura pitisanæ species est, conficiturque infundendo rosas siccas in ebullienti aqua, addendo vitrioli spiritum, saccharumque; magnis cyathis tepida præscribitur in omnibus violentis hæmorrhagiis, ac plerumque, aliis adstringentibus incassum adhibitis desperatis in casibus magnum affert emolumentum. Syrupus e Rosis siccis conficitur, floribus, calyce, staminibusque destitutis, portioneque alba ungula nuncupata mundatis ut venustiore colore habeat; ꝯj. in quacumque hæmorrhagia ministratur, efficaciorque elegantiorque esse solet; additis nonnullis guttulis spiritus sulphuris aut vitrioli, dummodo hæmorrhagia e thorace ortum non habeat, acidi enim spiritus petus lædunt. Conserva autem quæ a ꝯij. ad ꝯss. exhiberi solet, iisdem ac syrupus & tinctura qualitatibus potitur, vimque habet præterea tussim, rheumaticos affectus, phthisimque sanandi. Infinitus fere extat casuum numerus, *Ephemeridesque Germanice, Decuria II. anno IV.* eodem articulo, tres observationes D. Crugerii nobis suppeditant, quibus ab eo asseritur, desperatos Phthisicos sanatos fuisse Lactis Vaccini, & Conservæ Rosar. repetito, adeo usu, ut ab uno ex iis ægris duorum mensium spatio triginta & ultra ejusdem Conservæ libræ, ab alio vero viginti & ultra consum-

ptæ fuerint. Riverius asserit, Pharmacopolam Phthisicum agnovisse, continua Sacchari Rosati comestione sanatum. Rosæ rubræ nomen quoque largiuntur Pulveribus, Aromatico Rosato, & Rosarum recentium. Præparationes vero hæc stomachicæ sunt, ac adstringentes, usumque habent familiarissimum in ventris fluxibus, vomitibusque.

Quoad exteriorem Rosarum usum Cataplasmatibus forma, & in Fomentis adstringentibus, ac resolventibus usurpantur; aptæ sunt ad nervosas partes, luxationibus, pedum ac manuum distorsionibus, ac contusionibus, afflictas roborandas, fluxus sanguineos sistendos, uterique ligamenta firmanda. Quæ de causa leviter in Vino rubro optimo decoquantur, calidumque magma infuso, ventri applicatur. Hoc idem fomentum capiti admotum post percussiones, aut contusiones, abscessum in parte, minitantes, ad hoc evitandum sæpe juvit, nec non ad pertinaces Hemicranias sedandas. Supra innuimus, hisce quoque Rosis Mel, Oleum, Acetum, ac Unguentum parari. Mel familiarissime Gargarismatis formâ, in injectionibus detergentibus, & consolidantibus, nec non ad oris, aurium, aliarumque corporis partium ulcera sananda, in clysteribus demum detergentibus, & refrigerantibus usurpari solet, Oleum, Acetum, Unguentumque rosatum eosdem fere usus habent, inflammationes videlicet externas temperandi, dolorem sedandi, tumoresque supurationem minitantes blande resolvendi; quum autem remedia hæc aliquam repellendi vim habeant incipiente tantum inflammatione adhibenda sunt.

Unguentum Rosatum pari Unguenti Populei portione conjunctum fronti, temporibusque admotum somnum provocat. De staminibus, apicibusque *Antheris* in Officinis nuncupatis haudquaquam verba faciemus, quemadmodum de calyce, fructu, ac semine, quibus ab Authoribus dubiæ admodum facultates tribuæ fuerunt: certissimum est, adstringentia esse, raro tamen usurpantur, exceptis Dentrificis, quibus ad gingivas roborandas, fluxionesque avertendas admiscuntur.

Rosæ rubræ in Theriaca, *Diascordio*, Confectione Hyacinthina, Pulvere *Diarrhodon*, Trochiscis de Camphora, pluribusque aliis *Pharmacopœe Parisiensis* præparationibus ingrediuntur.

R. Rosar. rubrar. esicc. ℥ j. ꝑ. Fiat infusum in aquæ bullient. ℔ iv. M. deinde Spiritus Vitrioli ℥ j. Adde colaturæ Sacchari s. p. ℥ iij. ad gratiam. M. pro Pitana, aut Tinctura Rosarum, quæ tepida in fluxibus sanguineis, aliisque hæmorrhagiis pro potu ordinario ministrabitur.

R. Rosar. exsic. p. ℥ ij. Aquæ Plantag. ℥ iv. Syrupi Rosar. ℥ ꝑ. M. pro potione bis de die repetenda in Dysenteria inveterata.

R. Conservæ liquid. Rosar. rubrar. & Cynorrhodon ana ℥ j. Confectionis Alkermes ℥ ꝑ. Extracti Opii gr. j. ꝑ. M. f. b. pro duabus dosibus in vomitibus, aut superpurgationibus.

R. Conservæ Rosar. esicc. ℥ j. Fund. in Lactis Vacc. ℔ j. lento igne absque ebullitione. Repetatur ejusculum hocce calidum mane, ac vesperi mensis spatio in Rheumaticis pertinacioribus affectionibus Phthisique pulmonari.

R. Decoctionis Hord. integr. ℔ j. Mellis rosat. ℥ j. M. pro Injectione detergente in aurium ulceribus, aut Gargarismate in oris, farciumque Aphthis.

R. Terebenthinæ Venetæ ℥ ij. & Vitellum ovi. M. f. q. Olei rosati, pro Unguento digestivo communi.

R. Olei rosat. & Laurini ana. ℥ ij. M. & adde q. s. Spiritus Vini pro Linimento, quo partes dolorificæ ter de die fovebuntur, eas charta bibula & quadruplicata compressa cooperiendo. Linimentum hocce mira præstat adversus Contusiones, doloresque internos, fortuito, aut a percussionibus obortos.

R. Folior. Solani, Lectucæ, & Plantaginis ana. Man. j. Sedi maj. aut Lenticulæ palust. Man. ꝑ. Coque in q. s. Aceti Rosat. & adde Farinæ Fœnugræci ℥ iij. Olei rosat. ℥ ij. M. pro Cataplasmate reperiuntur, in inflammationibus incipientibus, aptissimo.

R. Rad.

B. Rad. Lilior. albor. & Althææ ana $\mathfrak{z}$ j. Flor. Melilot. & Chamomill. ana. pug. ij. Coque in l. q. aquæ com. usque dum ad molliusculam consistentiam reducantur. Colentur inde per cribrum setaceum, & adde Pulvæ collectæ, Quatuor Farinar. emollientium ana $\mathfrak{z}$ iv. Coque iterum parumper in l. q. Oxycrati: adde inde Rosar. Provincialium esicc. & p. $\mathfrak{z}$ β . Coci $\mathfrak{z}$ j. Olei Amygd. dulc. $\mathfrak{z}$ ij. M. pro Cataplasmate emolliente, ac resolvente.

Cynorrhodes seu Cynosbatos, *Offic.* Rosa sylvestris vulgaris, flore odorato incarnato, C. B. P. 483. *Inst.* R. H. 638. Rosa sylvestris alba cum rubore, folio glabro, J. B. 2. 43. Rosa Canina vulgo dicta, *Dod. Pempt.* 187. Rosa sylvestris, *Tabern. Icon.* 1088. Sentis Canis & Cynosbatos, *Brunf.* Rosa sylvestris inodora sive Canina, *Park. Rati Hist.* 1470. Rosa canina inodora, *Ger.* Rosa caule aculeato, petiolis inermibus, calycibus semipennatis, *Linn. Flor. Svec.* 147. Rosa sylvestris Cynosbati vel Cynorrhodi nomine veteribus dicta, *Gesn. Hort.* Rosa sylvestris altior & spinosior, *Cesalp.* Rosa sylvestris odorata incarnato flore, *Eysl.* Rosa Eglenteria, Eglantina sive Eglantina, Canirubus vel Rubus Caninus, *Quorumd.* vulgo la Rose sauva-ge, la Rose de Chien, l'Eglantier ou Gratecul.

Radix longa, serpens, dura, lignosa, plures effert caules crassos, satis altos, magnis spinis armatos, foliis grandioribus, oblongis, lævibus, foliis Rosæ domesticæ similibus; floribus Rosas simplices æmulantibus, quinquepetalis, albis cum rubore, odoris, facile flacescentibus, minimo auræ impulsu deciduis; abeuntibus tandem in fructus ovals aut oblongos, glandiformos, primum virides, adinstar Coralli in maturatione rubros, cortice carnosio, medulla instructo, sapore dulci, grata aciditate permixto, plurimæque semina in cavitate occludentes oblonga, angulosa, alba, dura, compacta lamina obducta, quæ facile segregatur, ac si digiti, aliique partibus adhærescat, cutim penetrat, excruciantesque pruritus excitat, hinc hi fructus Gallice *Grateculs* nuncupantur. Arbuscula hæc fere ubique occurrit in sepibus, dumetisque in quibus sponte crescit. In truncis vero, ramisque Rosarum sylvestrium spongiæ villosæ species quædam enascitur, crassitiemque habet parvi Pomi, aut nucis crassioris, levis est, coloris rubri, vocaturque Gallice *Eponge d'Eglantier*, in Officinis vero *Bedeguar*; quæ spongia nihil aliud est, nisi tumor a Culicis punctura obortus, qua via ova deponit, quæ adaperita spongia in totidem vermiculos suis cellulis abditos immutata apparent, ac deinde vermiculi in totidem pariter culices commutantur.

Rosæ sylvestres nonnihil olei semi-exaltati, salisque essentialis, ac plurimum phlegmatis continet. Earum vero fructus, sal acidum plurimo oleo irretitum. Purgantes sunt, uti ceteræ Rosarum species: Symplicium autem ex iis paratus adstringendi vi pollet, reliquisque omnibus purgantibus antepositur, quum in mulierum fluoribus tam sanguineis, quam albis purgandum est. Conserva Cynorrhodon, fructibus speciei huiusce, confecta, maxime in fluxibus ventris celebratur ad bilis ardorem, urinæque acrimoniam compescendam; necnon in dysuria, stomachi debilitate, difficilique ciborum concoctione. A $\mathfrak{z}$ ij. ad $\mathfrak{z}$ β . exhiberi solet. Semina vero a fructuum pulpa, qua ut innuimus Conserva paratur, sejuncta aperientia sunt; hinc conveniunt calculosis, aut emulsione $\mathfrak{z}$ ij. in $\mathfrak{z}$ j. convenientis aquæ, aut $\mathfrak{z}$ j. pulveris forma in Vinî albi cyatho. Hagerdon, a quo opus de *Rosis sylvestribus* fuit exaratum, testatur, a se hydropicos duos desperatos, longo usu pilularum, integris Cynorrhodon fructibus, paratæ, sanatos fuisse; idem quoque pluribus Medicorum observationibus confirmatur. Neutiquam ergo negligendum est remedium hocce. Spongia quoque prædicta a Medicis in usum revocatur; iisdemque ac fructus donatur facultatibus, pulveris aut infusionis forma propinata a $\mathfrak{z}$ ij. ad $\mathfrak{z}$ β . in decocto autem detergit magis, quam adstringat, & Gargarismate etiam in usum revocari potest adversus oris, fauciumque ulcera. Ejus vero cinis, una cum spongiæ communis cinere aptissima est juxta plu-

plurimorum Auctorum sententiam ad strumas resolvendas. Adnotatu dignum quoque est, hujuscemet plantæ radicem a maximo Medicorum numero tamquam specificum adversus Hydrophobiam prædicari. Mirabile prorsus Cataplasma contra morbum hunc suis in scriptis reliquit celebris Eques Digby a nobis in sequentibus in medium adductum, ac tamquam remedium purgans reputatum, quod scilicet temperate applicatum veneni progressui, impedimento esse potest, inutile omnino, si rabies sese jam manifestaverit; usque adhuc enim remedium revera specificum adversus horribile prædictum morbum, ignotum est.

Conserva Cynorrhodon de Pilulis de Aquileja *Pharmacopææ Parisiensis* usurpatur.

A. Fructuum Cynorrhodon nondum matur. M. jv. Coque, usque dum emolliantur cum optimo Vino rubro in pultario, igne claro, & moderato. Fiat colatura linteolo satis densa, forti expressione. Liquor cum f. q. Sacchari p. denuo igni committatur ad Syrupi consistentiam pro usu, dosi, trium vel quatuor cochlearium de die in uteri Hæmorrhagiis.

B. Spongiæ Cynorrhodon q. l. Calcinetur, f. p. subtilissimus, cujus ℥j. noctis spatium infunde in optimi Vini albi ℥vj. Fiat colatura pro dosi singulis mensibus in Lunæ decrefcentia repetenda.

Poptio, & Cataplasma adversus canis rabidi morsum.

A. Folior. Rutæ, Salviæ, & Bellidis ana pug. j. Rad. Cynorrhodon, & Scorzonæ ana ℥ss. Bulb. Allii N. vj. Salis com. pug. ij. Radices diligenter lotas, taleolatumque incisas, una cum Salvia in mortario marmoreo, pauloque post reliqua omnia cum prædictis tere pro Cataplasmate novem diebus demorose parti, prima saltem vice, antea scarificatæ, & aqua cum Vino, saleque mixta, ablutæ, ac mundatæ, mane applicando.

Præquam vero Cataplasma apponatur:

B. Materiæ prædictæ Ovo gallinæo parem quantitatem. M. ac agita convenienti temporis spatio in mortario cum cyatho Vini albi. Fiat colatura ab ægro totidem diebus haurienda.

Remedium alterum adversus Rabiem anno 1784. a quodam liberali vero post varia experimenta publici juris factum.

A. Rad. Cynorrhodon prope S. Joannis festum, ac Orientem versos evulsæ, priusque tunica destitutæ, & erasæ, digitalia tria plena pro unoquoque ægro.

B. Deinde ova gallinæa N. iij. e quibus germina diligenter auferantur, ac unum extremitate adaperita, oleo nucis absque igne extracto, una vice cumulate adimple, deinde radice erasa, oleoque prædicto, ovorum placenta, fartagine ferrea igne rubefacta, sine sale paretur. A demorsis jejuno ventriculo placenta prædicta sumenda est, perseverando trium horarum spatio absque ullo cibo vel potu. Vulnus vero, si adsit, probe est scarificandum, Vinoque calido detergendum, portioneque alterius activioris placentæ prædicta ratione paratæ, tæniæque obducendum, novemque dierum exacto spatio detegendum, tunc enim, si animal, qui morsum intulit revera rabidus fuit, rubicundum vulnus invenietur, sin minus, quasi saliva obductum apparebit, quo exacto tempore Theriaca parvæ nucis æquali quantitate ægris propinabitur.

Dosi prædicta pro animalibus quoque, canibus nempe, felibus, porcis &c. inferre potest, quibus placenta eadem devoranda exhibebitur.

Pro animalibus autem, ad eam ingurgitandam neutiquam aptis, nempe equis, bovis, vaccis &c. ℔j. sive sextarium Olei nucis juxta animalis magnitudinem recipi.

cipitur, duobusque Manipulis radicis Cynorrhodes prædicto in oleo, xij. horarum ipatio, infusus; dosi jejuni ventriculo animalibus, mane propinatur, cibo, & potu tribus subsequentibus horis interdictis, curando, ut duobus vel tribus proximus diebus animalia prædicta nateant.

Apta Testarum Ostrearum calcinatarum quantitas prædicto remedio addenda est, proque animalibus augenda.

Testæ autem ostreæ maris anteponendæ sunt, quæ interna parte marginem verus quodam veluti filo nigro distinguuntur.

R. Cort. Simaroubæ p. Corall. rubr. pp. & Gall. Alep. ana gr. x. Pilular. de Cynoglossa gr. j. M. f. q. Conservæ Cynorhodon f. b. anti-dysentericus, & adstringens.

R O S M A R I N U S.

ROSMARINUS sive Anthos, *Offic.* Rosmarinus hortensis angustiore folio, C. B. P. 217. *Inst.* R. H. 195. Rosmarinus coronarius fruticosus, sive nobilior, angustiore folio, J. B. 25. *Raii Hist.* 515. Rosmarinum coronarium, *Dod. Pempt.* 272. *Matth. Anguill. Lob. Camer. Eyf. Lug. Hist.* Rosmarinus coronarius, *Ger. Libanotis coronaria*, sive Rosmarinum vulgare, *Park. Rosmarinus*, *Brunf. Trag. Fusch. Turn. Lonic. Libanotis coronaria*, *Cord. Gesn. Hort. Cassia nigra Theophrasti*, *Dalech. Rosmarinus sativus minor*, seu tenuifolius, *Libanaria*, *Hysopos Hebræorum*, *Arbor Sanctæ Mariæ*, *Quorumd. vulgo Romarin, Encensier*.

Tenuis, ac fibrosa radix caulem arbusculæ in morem propellit ad trium vel quatuor pedum altitudinem pluribus divisum ramulis longis, gracilibus, refertis foliis integris, ætioribus, duris, rigidis, superne atro-viridibus, inferne vero albis, succo fere destitutis, odoris admodum aromatici, grati, fragrantis, saporis acris. Flores tubulosi sunt, parvi, floribusque Salvix minores, ingenti numero, media inter folia dispersi: efformantur autem tubulo superne in duo labia diviso, dilute-cæruleo, aut albidiusculo, odoris mitioris, minusque foliis penetrantis. Hisce præsto sunt femina quatuor plerumque minuta, ovalia, capsula occlusa, quæ veluti floris calycem efformabat. Arbuscula hæc in hortis colitur, Aprili, Majo, Junioque flores emittit: sponte autem, abundeque crescit in calidis, siccisque regionibus, Hispania potissimum, Italia, Occitania, Provincia; camphoram, aut thus quodammodo refolet; satis utilis ab antiquis usque temporibus reputata fuit, in quibus ea coronæ vel florum pilei efformabantur; talis quocumque in loco facile propignitur, solumque optimum tantum exposcit quamlibet directionem, ac formam receptura. Magno frigore omnino perit, si autem sæpius ejus ramorum summitates scindantur, admonente J. Bauhino, non solum citius excrescet, verum etiam ligno sese magis indurante, facilius etiam frigori resistet: addit inde, simo admoto omnino perire. Rosmarinus quandoque variare solet foliis diversis coloribus depictis, lutescentibus scilicet, aut albescentibus, Hyeme non decidentibus. *Anthos* ejus flos nuncupatur, veluti *flos per excellentiam* indigitandus sit, quamvis odor a calyce tantum emanet. Foliis floribusque ars Medica utitur, anteponenda verò sunt ex Provincia, & Occitania allata, aptiora enim, & activiora Meridionalium regionum calore redduntur. Sapor acris, amarus, & nonnihil adstringens, grato odore conjungitur.

Rosmarinus plurimum olei exaltati, salisque essentialis, aut volatilis continet, interne ac externe usurpatur. Interne cerebrum roborat, Epilepsiam, Paralysem, vaporesque hystericos dissipat, ac hepatis, splenis, uterique obstructions, a crassis humoribus horumque viscerum functiones impediuntibus, ortas referat: quum autem planta hæc salino-sulphureo aromaticis particulis prædita sit, prædictos humores incidit ac attenuat, fibrarum nervearum oscillationes excitat, earumque tonum relaxatum resti-

mit. Aqua, in qua noctis spatio folia, floresque Rosmarini infusa fuerint adversus icterum, fluoresque albos optima recensetur; quin etiam memoriam, oculorumque a-
ciem roborat. In Vino autem infusa, ac repetitis vicibus in usum revocata, Para-
lysim, aliasque nervosas affectiones a viscosis humoribus progenitas sanant, ac ab
Auctoribus quamplurimis in sterilitate, fluoribusque albis eadem met causa prove-
nientibus commendantur; sæpe sæpius diarrhæas inveteratas, & Leucophlegmatias,
sive tumores universales profligant. Flore, calyceque hujusce plantæ in S. V. di-
gestis, distillationis ope celebris aqua Regina Hungariæ elicitor, activiorque effi-
tur foliolis primum erumpentibus additis. Omnes vero norunt, aquam hanc in a-
nimi deliquiis, stuporibus, vertigine, vaporibusque hysteriis, & hypochondriacis us-
urpari: interne autem ℥ij. vel ℥iij. parvo scilicet cochleari in aquæ cyatho exhibe-
tur. In Officinis Conserva florum Rosmarini stomachica, cordialis, ac cephalica
reperitur, dosis a ℥j. ad ℥jv. Foliis quoque *Mel Anthosatum* paratur ab ℥j. ad ℥iij.
in vaporibus, colicisque flatulentis exhibendam; cum autem percommode interne
usurpari possit, frequentius tamen clysteribus sociatur. Chymica elaboratione Oleum
essentiale Rosmarini paratur, mira autem præstat in vaporibus hysteriis, cerebri-
que affectibus, Boerhaavius in *Historia Plantarum horti Lugduno-Batavi*, reme-
dium hocce, tamquam selectissimum deprædicat adversus Eplipsiam, nec non ad
mensas, & lochia cienda, & quam potissimum partium laxitudine & atonia, suppressa
sint: in omnibus vero prædictis casibus guttæ aliquot optimo Vino infusæ hauriun-
tur. Tertianas febres in Xenodochio Charitatis Lutetiæ Parisiorum hoc eodem Oleo
gut. v. aut vj. liquore appropriato exhibito sanata vidit S. Pauli, quod remedii ge-
nus a celeberrimo illius ævi Medico D. de S. Jacques usurpabatur.

Ejus folia in Vino decocta externe usurpantur ad nervos, articulationesque robo-
randas. Vinum autem aromaticum, quo tam utiliter Chirurgi utuntur, compo-
nunt foliis Rosmarini, Thymi, Salviæ &c. Aqua præterea Regiæ Hungariæ superius
laudata externum in usum quoque revocatur, ad nervosas musculosæque partes de-
bilitatas, aut doloribus rheumaticis afflictas fovendas. D. Hannein in *Ephemeridi-
bus Germanicis Decuria 2. anno VIII. pag. 121.* observationem attulit, qua narrat ho-
minem, dolore rheumatico in musculis coccygæis diu stabulante, linimento Olei essentiali
Rosmarini terque, quaterque repetito liberatum fuisse. Ejus quin etiam foliorum infusio
in os immissa, dentium dolorem sedat: a Nonnullis quoque guttæ aliquot eorum succi in
dentis infirmi foramen intrusæ anteposuntur; prædicta quoque infusio optimum est Gar-
garisma adversus Uvulæ relaxationem. Folia etiam, floresque præstantissimi sunt pro
suffimentis ad aerem pravis exhalationibus, aut miasmate contagioso corruptum cor-
rigendum, uti in Xenodochiis una cum Baccis Juniperi quotidie experitur: pulvis
quoque pyrius parva dosi in ignem injectus simili facultate potitur, & a Demer-
broeckio in *Traët. de Peste* suffumigiis omnibus tunc temporis usitatis antepositor.

Flores Rosmarini in Syrupis de *Stœchade*, de *Eryfino* composito, & Balsamo
Oppodeldoc *Pharm. Paris.* usurpantur. Summitates vero in Orvietano &c. Conser-
va deinde in Oppiata Salomonis ejusdem *Pharm.*

℞. Fol. Rosmarini Man. j. Coque in sextariis tribus Vini rubri, usquedum ad
duos haustus reducantur, tepide, mane, jejuno ventriculo duarum horarum in-
tervallo propinandos, curando ut ægri optime cooperto lectulo detineantur.
Decoctio hæc plerumque juvit in Leucophlegmatia.

℞. Conservæ Flor. Rosmarini, & Salviæ ana ℥j. Conservæ Cort. Aurant ℥j. vj.
Zingiberis condit. & Nucis moschatæ ana ℥j. β. Theriacæ Andromaci antiquæ
℥ij. Pulver. *Diambræ* & *Diamoschi* ana ℥j. M. f. q. Syrupi Malor. Citreor. con-
ditor. F. Opiata, adversus Apoplexiam, Paralytim, aliasque nervorum relaxa-
tiones, quæ nucis moschatæ magnitudine mane, & vesperi ægris propinabitur,
qui statim poculum unum, vel duo infusionis Galli lutei haurient.

R. Summit. florid. Rorismarini, Salvix, Lavendulæ, Origani, Thymi, & Fol. Lauri ana $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{ss}$. Salis Ammoniaci $\mathfrak{z}$ ij. Optimi Vini rubri $\mathfrak{ss}$ ij. Fiat infusio super cinerarium calidum in vase clauso, pro Vino aromatico componendo, ad musculos, nervosque roborandos, tumoresque a contusionibus ortos resolvendos, ad mu-
ptissimo. Linteola Vino hoc calido madefacta parti affectæ apponentur, exsic-
cata dein innovando.

R O S S O L I S.

R OS SOLIS, Offic. Ros Solis folio rotundo C.B.P. 357. J.B. 3. 753. *Inst.* R.H. 245. *Ger. Park. Raii Hist.* 1100. Rorida, sive Ros Solis major, *Lon. Icon.* 811. Sol-
fiora, sive Sponsa Solis, *Thal.* Rovella minor, 1. *Tabern. Icon.* 816. Rorella, sive
Ros Solis, *Eysf.* Solaria major, *Camer. Host.* Rorella vulgaris & Officinarum, *Rupp.*
Jen. 102. Drosera Scapis radicatis, foliis orbiculatis, *Linn. Flor. Lapp.* 109. Ros So-
lis foliis cinctatæ rotunditatis, Rorella rotundi-folia, Polytricum Apuleji album seu
floribus albis, Drosion, Rosa Solis vulgo, *Nonnull.* vulgo, *Rosée du Soleil*, *Herbe*
de la Rosée ou de la Goute.

Radix fibrosa, adinstar capillorum tenuis, plures emittit longas, graciles, ac ex-
terne hirsutas caudas, quibus adhærent foliola fere rotunda, adinstar auriscalpii con-
cava, dilute-viridia, margine pilis subrubris. & fistulosis ornato, e quibus aliquot li-
quoris guttulæ in foliorum cavitatem adeo exsulant, ut folia, pilique, specie qua-
dam roris, ficcioris quoque tempestate, maximoque Solis ardore, madida semper
sint. Hæc inter bini, tresve, fere semipedales eriguntur caules graciles, rotundi, sub-
rubri, teneri, foliis destituti, in quorum apicibus parvi locantur flores multipetali
rosei, sub-albidi, eadem in costa pendentes, calycibus conicis, denticulatisque sus-
fulti, brevibusque appensi pedunculis. Parvi fructus segetis granum plerumque æmu-
lantes, plurimæque femina comprehendentes, flores subsequuntur. Junio, Julioque plan-
ta floret, delectaturque locis desertis, rudibus, sylvestribus, sabulosis, humidis, ac
paludosis, ut plurimum vero inter Muscum aquaticum albo-subrubrum enascitur. Præ-
dictis etiam in locis alia quoque Roris Solis species reperitur, quæ a præcedenti ob-
longis foliis tantum differt. In utrisque glutinosum quidpiam, tactu viscidum ad
modum fere Pinguiculæ, cum qua facultatibus conveniunt, conspici solet: colligi
vero potissimum debent, quum florem emittunt, majorique vigore præditæ sunt,
tempestate scilicet sicca & serena. Juxta J. Bauhinum mirabile prorsus est in hisce
plantis, liquoris exsulant guttulas apice digitorum tactas, ad modum glutinis, fi-
lamenta quædam veluti serica sub-albida, & consistentia statim emittere.

Ros Solis plurimum habet olei, phlegmatis, salisque essentialis, pectorali faculta-
te pollet adversus Asthma, Tussim inveteratam, & pulmonum Ulcus; in infuso ad
 $\mathfrak{z}$ ij. usque; pulveratum vero ad $\mathfrak{z}$ ij. præscribi solet. Syrupus Simplex, ac Compositus
ex eo in Officinis asservantur iisdem usibus inservientes, $\mathfrak{z}$ ij. aut foli, aut Apoze-
matibus, Potionibusque Bechicis commixti. Laudatæ virtutes a Boerhaavio la-
rius expanduntur, commendat enim foliorum infusionem in hemicrania, epilepsia, mor-
bisque oculorum. A quibusdam præterea internus hujus Plantæ tamquam causticæ
usus criminatur; cutem enim externe exulcerat; experientia in re Medica rationis
conatus omnes eludit, & analogia plerumque decipimur. Et de facto nonnulla ex-
tant remedia partibus quibusdam æqua, quibusdam vero aliis iniqua: Oleum Amyg-
dalarum dulcium exempli causa viscera interna demulcet, oculos vero urenti dolo-
ris sensu excruciare solet: Vinum Emeticum e contra, a quo stomachus subvertitur,
oculorum amicissimum est, & in collyriis roborantibus usurpatur. Sola itaque expe-
rientia duce ratiocinatio perficitur, nec ex eo, quod e planta peculiari ratione ad-
hibita, peculiare emanent effectus, id semper ab ea produci, diversimode præser-
tim usurpata, neutiquam est statuendum.

Ros Solis vervecens veneno inficere solet, eorumque jecur, pulmonesque lædit, tussimque in iis excitat, qua sensim pereunt.

Quondam celebris aqua, juxta D. James, hac planta, nonnullisque aromatibus componebatur, nuncupabaturque *Rosa Solis* hisce diebus obsoleta.

R U B E O L A.

Rubia Cynanchica, *Offic. C. B. P.* 333. *J. B.* 3. 723. *Raii Hist.* 485. RUBEOLA vulgaris quadrifolia, lævis, floribus purpurascens, *Ind. R. H.* 130. Rubia Synanchica, *Lugd. Hist.* 1125. *Ger.* Asperula repens Gesneri, sive saxifraga altera Cæsalpini, *Park.* Gallium tetraphyllum, montanum cruciatum, *Column. Part.* 1. 297. Asperula foliis quaternis linearibus, floribus trifidis, *Linn. Flor. Svec.* 41. Rubiæ parvum genus, Rubiæ cognata, Rubiæ species sylvestris minor, Squinantica, Crucianella, *Aspergula supina*, Herba vitæ, *Nonnull.* vulgo *Petite Garance*, *Rubeole ou Herbe a la Squinacie*.

Radicem habet longam, crassam, lignosam, sub-nigram, ramosam, alte in solo repositam, quamplurimis delicatis stipatam fibris. Plures emittit caules graciles, fere semipedales, plerumque in terram stratos, leves, angulosos, foliis suffultos quaternis, e nodis exeuntibus, brevibus; angustis, lucescentibus. Flores summis caulibus ramulisque enascuntur umbellati, parvi infundibulum referentes, quadripartiti, sub-rubri, quandoque albi, & odori, adinstar Jasmini florum, quibus semina bina simul juncta, oblonga, tactu rudia, per maturitatem sub-lutea, pulpa alba repleta præsto sunt. Delectatur vero planta hæc sabulosis, sterilibus, montanisque locis, apricis collibus, cretaceisque; Majo, Junio, Julio, Augusto, & Octobri etiam floret juxta regionum diversitatem.

Rubeola parum salis, oleique continet, haud magnum usum habet in re Medica, adversus Anginam usurpari solet, Prisanæ, & Gargarismatis forma, necnon externe applicata,

Ejus vero radices in Septentrione, asserente Linnæo, ad instar Rubiæ ad lanas rubro colore inficiendas in usum revocantur.

R U B I A.

RUBIA *Offic.* Rubia Tinctorum sativa, *C. B. P.* 333. *Inst. R. H.* 114. Rubia sativa, *J. B.* 3. 714. Rubia, *Dod. Pempt.* 352. *Anguill. Cæsalp. Cord.* Rubia major, *Lob. Icon.* 768. *Clus. Hist.* Rubia domestica, *Matth.* Rubia Tinctorum, *Ger. Raii Hist.* 480. Rubia major sativa, sive hortensis, *Park.* Erythrodanum, *Theophrast. & Dioscor.* Rubia foliis senis, *Linn. Hort. Cliff.* 35. Rubia vera, Erythrodanum vulgare, Radix rubra, *Nonnull.* vulgo *Garance ordinaire ou cultivée*, *Garance des Teinturiers*.

Radicem habet longam, serpentem, succulentam, in plures ramos divisam, adinstar calami scriptorii crassam, lignosam, extus, intusque rubram, vivacem, dulcem, amariusculam, adstringentem, inodoram. Caules propellit longos, sarmentosos, quadratos, nodosos, tactu rudes, ab unoquoque nodo quina, aut sena oblonga emittentes folia satis lata, ad modum stellæ, aut rosæ caulem ambientia, Aparinæ in morem, nonnihil tamen majora, pilisque aspera, circum exiguis stipata denticulis transeuntium vestibis tenaciter adhærentibus. Flores prope summos exeunt ramos, pedunculis suffulti, campaniformes, in quatuor, quinque, vel sex divisi segmenta, stellæ ritu, luteo-virides, qui deinde abeunt in fructum gemellis globulis constantem, maturationis tempore nigris, succoque refertis, semine fetis satis umbilicato, tenui tunica obvoluto. In solo pingui, fertili, pluribusque Europæ regionibus colitur, ejusque radix Majo, Junioque elicatur, exsiccatumque, eaque ad varias Provincias a

Batavis magno emolumento transmittitur. Tinctioribus vero rubrum colorem supple-
ditat, hinc denominationem traxit. E Seelandia advecta melior recensetur, floret
autem Julio, & Augusto.

Radix sola in usum venit, plurimoque oleo, ac sale constare videtur. Inter quin-
que aperientes minores enumeratur. Hæ vero sunt Anonidis, Capparis, Rubiæ,
Graminis, & Eryngii radices. Reipsa Rubiæ radix inspissatos humores potenter re-
solvit, & contumacibus hepatis, lienis, uterique obstructionibus apprimè conducit;
sanguinem quoque coagulatum disjungendi facultas huic tribuitur, fortasse eo quod
rubrum colorem urinis conciliat, maximumque habet usum apud Batavos in vino,
aqua, aut cerevisia decocta ac interne sumpta adversus insigniores contusiones. A
Boerhaavio autem in *Historia Plantarum Horti Lugduno-Batavi* plurimum commenda-
tur, ad mucum spissum, glareasque renibus, aut vesicæ inhærentes resolvendas, &
foras amandandas, atque simul arenulas, & calculos nonnunquam pellendos. Recens
in jusculis, & apozematibus aperientibus ʒʒ. aut ʒj. vel sicca ʒj. aut ʒij. usurpari
solet. Velut præstantissimum habetur sequens remedium apud D. Chomelium in
hydrope incipiente, ictero, & infimi ventris obstructionibus.

℞. Rad. rubiæ p. ʒj. Croci Martis aper. gr. xij. Aleos succotrini ʒij. M. f. b. cum
syrupo de quinque radicibus aperientibus.

Non obstante vulgatissima opinione a nonnullis Auctoribus, ac præ ceteris a Do-
donæo, inter adstringentes Planta hæc recensetur; hi tamen aperte decipiuntur,
experientia enim duce duo particularum diversa genera in ea perspiciuntur, aliæ
namque subtiliores, ac penetrantes, obstructiones referant, aliæ terrestres ac adstrin-
gentes debilitatarum, relaxatarumque fibrarum tonum roborant, atque omnes ita si-
mul junctæ sunt, ut subtiliores effectum suum edant absque ullo impedimento ter-
restrium, quæ postmodum adstringunt, uti in Rhabbarbaro, aliisque plantis sæulta-
tibus primo aspectu contrariis insignitis observatur. Aptissima quoque est ad menses
ciendos, pro quibus ab omnibus sere Medicis in usum revocatur. Ossa animalium
hac planta sæpius saturatorum, rubro colore imbui a D. Duhamelio celeberrimo
Regiæ Scientiarum Academiæ socio refertur in *Commentariis* anno 1739. A Tincto-
ribus quoque, ut innuimus, ad res rubro colore inficiendas adhibetur, ab iis vero,
vulgo vocatur, *rouge de Garance*; Boerhaavius vero asserit indusiis ejus colore in-
fectis arthriticos plurimum solari. Folia, caulesque ad vasa stannea expolienda in-
fervere solent, quibus elegantissimum nitorem conciliant.

℞. Rad. Rubiæ & Anonidis lotar. & incisar. ana ʒʒ. Fol. Marrubii, Matricariæ,
& Rorismarini Man. j. Sem. Petroselinii pug. j. Croci Orient. ʒj. Coque in f. q.
aquæ fontis, & in colaturæ ʒ viij. dissolve Syrupi Marrubii ʒj. Tartari Martia-
lis salub. ʒʒ. pro Apozemate depurando, cui adde aquæ Cinnamomi ʒj. Pro-
pinabitur vero per triduum mane, jejuno ventriculo in ictero, mensiumque
suppressione, nec feбри, nec inflammatione conjuncta.

℞. Rad. Rubiæ, & Asparagi lotar. & incisar. ana ʒʒ. Coque cum f. q. carnis
Vervecinæ omni pinguedine destitutæ in aquæ ʒb ij. Fiat jusculum, cui adde
ultimo semihorario Folior. Agrimonie, Pimpinellæ, Cetrach, & Cichorii amari
Man. j. Croci ʒʒ. Fiat colatura levi expressione, & adde Tartari Martialis
solub. gr. xx. pro jusculo aperiente novem subsequentibus diebus, mane, jejuno
stomacho in mensium suppressione sumendo.

Boli Aperientes.

℞. Boracis gr. viij. Croci Martis aper. gr. x. Millepedum pp. gr. xij. Tartari vitrio-
lati gr. xv. Rad. Rubiæ, & Eryngii exsic. & p. ana ʒʒ. Syrupi de quinque
radicibus q. s. f. b. pro binis dosibus. Addi potest ʒj. Gummi Ammoniæ.

R U B U S.

DUæ RUBI species a Medicis usurpatæ a nobis describentur, Rubus scilicet vulgaris, & Rubus idæus.

Rubus, *Offic.* Rubus vulgaris, sive Rubus fructu nigro, C. B. P. 479 *Inst.* R. H. 614. Rubus major fructu nigro, J. B. 2. 57. *Raii Hist.* 1639. Rubus *Dod. Pempt.* 742. *Brunf. Fusch. Matth. Camer. Celsalp.* Morus, sive Rubus, *Anguill.* Rubus vulgaris major. *Park.* Rubus Batis, *Lob. Adv.* 446. Rubus arvensis, *Tabern. Cord.* Rubus caule aculeato, foliis ternatis, ac quinatis, *Linn. Hort. Cliff.* 192. Morus sylvestris, Rubus grandis, seu vulgarissimus, Rubus sentis, Morum Batinum, Mora Bati seu Mora Bassi, Mora Baticana, Mora sylvestria, Ibidis sanguis, sentes, & vepres, *Quorumd. vulgo Ronce ordinaire, la Meure de Renard ou de buisson, la Meure sauvage.*

E radice gracili, serpenti, nodosa, vivaci, plures emergunt rami longi, debiles, flexibiles, e viridi rubescences, angulosi, medulla referti, acutissimis, uncinatisque armati spinis, transeuntium vestibus adhærescentibus, gressumque retardantibus, sese deinde solum versus recurvantes, novisque radicibus immergentes. Folia oblonga sunt, acuminata, ambitu denticulato, tactu aspera, superne atro-viridia, inferne vero subalbida, eadem in cauda ternata, aut quinata, saporis adstringentis, Hyeme accedente statim decidentia, exceptis aliis eorum in locum exrescentibus. Summis ramis flores erumpunt quinquepetali, subrubri, rosacei, brevibus appensi pedunculis, calyceque quinquifido suffulti, in cujus centro pistillum locatur numerosis cinctum staminibus; abeunt inde in fructus sphaericos aut ovaes, Moris æquales, pluribus conflatos globulis, succi plenis, proxime junctis, primum rubris, maturescendo autem nigris, saporis dulcis, gratissimi, quandoque variantis, semine oblongo donatis. Arbuscula hæc ubique crescit in sepibus, dumetis, secus vias, in nemoribus, vinetisque; Junio, Julio, & Augusto flores emittit, fructusque Autumno maturescit. Omnes fere ejus partes ulum Medicum habent.

Rubi folia styptica sunt, saporisque terrei; chartam cæruleam saturate rubro colore inficiunt; fructus vero staturatori, eodem fere pactu ac Alumen, qui fructus est, ac fragrantissimus plerumque; quandoque autem alio in trunco insipidus, & ingratus. Verisimilius itaque est, sal acidum terræ connaturalem, quod in foliis vix apparet, aliis sejunctam principiis, in fructibus omnino exsolvi, ac una cum terrestribus particulis sal alumini valde proximum progignere: Hinc adstringens, detergens, ac absorbens Rubus censei debet. Sæpe numero ejus rami, flores, fructus, ac radices variis in morbis a Veteribus usurpabantur. Dioscorides testatur, ramorum decoctionem, fluxum ventris, albosque fluores sistere; folia mansa oris, gingivarumque ulcera detergere, dentesque firmare: folia hæc eadem tusa impetigines, hæmorrhoidesque externe applicata sanant, succus tamen teneriorum ramusculorum Soli condensatus efficacius agit. Prædicta folia adversus vulnera, fructus adversus sanguinis sputum, radix vero adversus calculos a Galeno in usum revocabantur. Plinius, qui Dioscoridem *Capite de Rubo* exscripsit, hisce facultatibus diureticam vim addit. Hisce vero diebus Planta hæctam interne, quam externe recipitur ad detergendum, & referandum. Syrupus fructuum feliciter in faucium morbis, & angina ad inflammationem sedandam exhibetur. Referente Rajo, Needhamus Medicus Anglus syrupum hunc in urinæ ardoribus magni faciebat. Syrupus quoque alter præterea conficitur magis detergens, ac adstringens fructibus immaturis, & rubicundis. *Diamorum* præterea Simplex, & Compositum pro faucium morbis componuntur; Simplex duabus succi Mororum portionibus, ac una Mellis, Rob. consistentia concoquitur; propinaturque vel solum cochleatim, vel decoctionibus refrigerantibus, aut deterfivis, juxta Medicum scopum, conjunctum; Compositum vero Moris quoque, Melli, Omphacio, Myr-

rhæ, & Croco junctum est; magis præcedenti detergit, ac incidit condensatos bronchiorum humores, a ʒj. ad ʒʒ. Boerhaavius in *Historia Plantarum Horti Lugduno-Batavi*, testatur, radices Rubi Februario, Martioque elicatas, Melleque coctas; aperientes admodum esse, & adversus hydropem aptissimas: ab eo quoque una cum Veteribus fructus Vini rubro concocti, ad roborandum, omniaque fluxuum genera sistenda commendantur. Tabernæmontanus autem ad hæmorrhoidales fluxus sistendos in ano penicillum imponi jubet horumque fructuum succo saturatum. Folia trita repetitis vicibus externe applicata, impetiginem, ac ulcera antiqua profligant, remediumque est pauperibus fumigeratissimum. Ab Etmullero autem in omnibus hisce casibus eorum decoctio potius laudatur, ea frequenter ulcera ablundo, penicilloque hac ipsa madido superimposito.

Rubi fructus probe maturi, ac nigri refrigerant, sitimque excutiant, Morisque hortensibus substitui possunt. A quibusdam tamen, tamquam satis frigidi, a Galeno vero tamquam dolorem capitis progignentes reprobantur. In Anglia præterea, testante Rajo, pueris interdicuntur, ab iis enim scabiem, ac porriginem, ortum quandoque duxisse ait: quæ omnia quotidiana experientia omnino refelluntur.

Rubi Summitates in Unguento *Populeo* usurpari solent.

℞. Fructuum Rubi matur. ʒij. Coque in Vini rubri Sextario cum semisse ad tertie partis consumptionem. Fiat colatura, pro gargarismate tepido pluries repetendo in oris, gingivarumque exulcerationibus, ac ad dentes firmandos.

℞. Hordei integri ʒj. Fol. Agrimonie ac Summit. Rubi ana Man. j. Sem. Lini ʒij. Coque in aquæ ʒij. ad medias. Fiat colatura ac dissolve Mellis rosat. ʒj. Cry-stalli mont. ʒʒ. M. pro Gargarismate detergente.

℞. Folior. Rubi, Plantaginis, & Agrimonie ana Man. ʒ. Balust. & rosar. rubr. exsicc. ana ʒj. ʒ. Coque in aquæ ʒj. ʒ. ad inedias, adde colaturæ Aluminis Rupei ʒj. Syrupi rosar. exsiccat. ʒj. Fiat Gargarisma, quo ægri os sæpe dilueatur in uvulæ relaxatione.

Rubus idæus, *Offic.* Rubus idæus spinosus, C. B. P. 479. *Inst. R. H.* 614. Rubus idæus spinosus fructu rubro & albo, J. B. 2. 59. *Raii Hist.* 1640. Rubus idæus, *Dod. Pempt.* 743. *Ger. Park.* Rubus idæus vulgaris rubro & albo fructu, *Clus. Hist.* 117. Rubus idæus Erythrocarpos, & Leucarpus, Rubus idæus fructu rubente sive albicante odoratissimo, Cervirubus seu Rubus Cervinus, Frambæsia, *Quorumd.* vulgo, *le Framboisier*, *la Ronce du Monte-Ida*.

E radice longa, serpente, multifariam divisa, unus, vel plures, arbusculæ forma, ad humanam proceritatem, exsurgunt caules, vel rami teneri, virides, medullosi, rotundi, erecti, exiguis, nec satis acutis suffulti spinis, foliis Rubi vulgaris similibus, mollioribus tamen, atro-viridibus superne, subaldibus vero inferne, ac quodammodo farinosis, saporis adstringentis, floribus quinquepetalis, rosaceis, albis, calyceque innixis quinquifido; abeuntibus in fructum Fraga crassiores, rotundum, nonnihil villosum, congestis pluribus constatum globulis, ut plurimum rubris, odoris fragrantis, gratissimique, succo refertis dulci, ac vinoso, semenque occultentibus. Rubi species hæc aliquando in Monte Ida, agroque vicino frequentissima occurrebat, hinc denominationem sumpsit; sponte vero in nemoribus humidis, ac umbrosis, rupibusque, aquis, perviis excrevit, in hortis quoque, pomariisque excolitur, floresque Majo, Junioque emittit; fructus vero Julio maturescunt, facile flaccescunt, vermibusque infestantur.

Rubi Idæi fructus colore tantum differunt, alii enim rubri, alii albi sunt, facultatibus iisdem omnino præditi, plurimumque Fragis proximi. Crassiores, succulentiores, sapidiore, odoratioreque sunt eligendi, humectantes, refrigerantes, ac cordiales reputantur; stomachum roborant, fragrantiam, gratiamque ori conciliant, & sanguinem depurant; aperientes quoque, & anti-scorbutici existimantur: mediocrem
olei

olei exaltati, maximam salis essentialis, ac phlegmatis portionem continent: Bilio-
lis, humoribus acrioribus, agitatique, refertis conveniunt, dummodo moderate
usurpentur, facile enim in ventriculo diu immorantes putrescunt.

Saccharo, fructibus prædictis, & aqua communi potio non minus, quam aqua
Fragorū gratissima, iisdemque ditata facultatibus paratur, nuncupaturque Gallice:
Eau des Frambises; usitatissima est æstuante calore, sitim enim compefcit, stomachi
fervorem deprimit, urinasque ciet. Gelatina quoque, & Syrupus eorum succo, sac-
charoque componuntur, ad febriles ardores a bile nimis exaltatas exortos cohiben-
dos, & in diarrhæis, colicisque biliosis aptissimus. Hisce fructibus infusus, Vino,
sapor, odorque gratissimus conciliatur, idemque Vinum cordiale, ac stomachicum
est, valetque adversus vomitus, a ventriculi debilitate, & atonia productus. A Tra-
go vero iisdem in morbis, & Cataplasma, foliis tuis, regionique affectæ applicatis,
proponitur.

Folia præterea, summitatesque detergentes, adstringentesque sunt, ac percommo-
de foliis Rubi in Gargarismate adversus faucium, gingivarumque morbos substituuntur.
Florum vero infusio in aqua Hordei adversus Erysipelata, oculorumque inflam-
mationes utilissima est, si ea tepida, pars affecta sæpius foveatur.

B. Fol. Aquilejæ Man. ij. Cortic. inter. Ulmi ʒ j. Fungor. Sambuc. Glycyrrhizæ,
Albi græci p. ana ʒ ss. Coque in l. q. aquæ, reducaturque ad ʒ ij. Fiat colatu-
ra, ac dissolve Salis Ammoniac. ʒ ij. Syrupi Rubi Idæi, & Mellis rosat. ana
ʒ ii. M. pro Gargarismate adversus Anginam.

R U S C U S.

Inter plus Rusci, *Rusc*, species usitatiores tantum in arte Medica a nobis propo-
nentur, binæ scilicet, Laurus Alexandrina una, Brusca altera.

Laurus Alexandrina, *Offic.* Laurus Alexandrina fructu folio insidente, C. B. P. 305.
Laurus Alexandrina J. B. I. 574 *Raii Hist.* 663. *Lob. Adv.* Ruscus latifolius fructu folio
innascente, *Inst.* R. H. 79. Laurus Alexandrina Chamedaphne, *Colum. part.* 1. 165.
Laurus Alexandrina vera, *Lugd. Hist. Clus. Hist.* Laurus Alexandrina genuina, *Park.*
Daphne Alexandrina sive idæa, Laurus Carpophyllos sive Epiphyllocarpos, Uvula-
ria, Victoriola, *Quorumd.* vulgo *le Laurier d' Alexandrie ou Alexandrin*.

E radice longa, alba, dura, nodosa, fibrosa, plures exeunt bipedales caules mi-
nuti, flexibiles, virides, rotundi, foliis satis densis onusti, latis, rotundis, nervo-
sis, flexilibilibus, læte viridibus, Lauro vulgari similibus, & angustioribus. E crassio-
re horumce foliorum portione flores emergunt globulares, pedunculo destituti, luteo
virides, aut pallescentes, exiles adeo, ut vix conspici possint, immutanturque in
baccas rotundas, minutas, maturitatis tempore rubras, unum aut duo semina dura
adinstar cornu occludentes.

Locis delectatur montanis, in hortis quoque colitur, Æstate floret, fructusque Au-
tumno maturefcit. Plurimum olei, salisque essentialis suppeditat. Ejus radices ape-
riendi vim habent, ad urinas, mensesque ciendos, & contra hystericos vapores opti-
me conveniunt; ptisanæ forma in aqua, aut decoctione ex Vino ʒ j. pro liquoris
ʒ ij. usurpantur. In foliis vero vis vulneraria adstringens locatur, hinc ulcera ni-
mum humida emundant, & exsiccant. Pulveris etiam forma radices, ac folia in
usum revocari possunt a ʒ j. ad ʒ ij. Foliorum ac radicum harumce Cataplasma in
Vino generoso ebullitum pro herniis jam refusis plurimum æstimatur: eorum quine-
tiam pulvere, si cochlearis manubrio uvula relaxata attingantur, in statum natura-
lem facile deducetur.

Brusca, *Offic.* Ruscus, C. B. P. 470. J. B. I. 579. *Park. Raii Hist.* 664. Ruscum,
Dod. Pempt. 744 Ruscus sive Brusca, *Ger.* Ruscus myrtifolius aculeatus, *Inst.* R. H. 79.

Myr-

Myrtacantha, *Murina spina*, five *Myrtus sylvestris*, *Lob. icon. 637. Oxymyrsine*, *Anguill. Centromyrsine*, *Theoph. Ruscus foliis supine floriferis nudis mas & fœmina*, *Linn. Hort. Cliff. 465. Myrtus agrestis seu sponte hâcens*, *Chamœmyrsine seu Chamœmyrtus*, *Myrtus acuta seu spinosa*, *Myacantha seu spina muris*. *Scopa regia*, *Buxus pungens*, *Nonnull. vulgo le Petit Houx, Houx frelon, Housson, Fragon, Myrte Sauvage ou epineux, Brusç, Bovis piquant*.

Radice est crassa, tortuosa, inæquali, dura, serpenti, alba, fibris crassis, albis, oblongisque Asparagorum fibris simillimis stipata, saporis acris, & amariusculi, plures expellit caules bipedales flexibiles, fractu difficiles, striatos, pluribus distinctos ramis, foliis myrtiformibus, rigidioribus tamen, asperioribusque, aculeatis, nervosis, inodoris, cauda destitutis, transversim locatis, semper virentibus, saporis amari, & adstringentis. Mediis foliis flores insident senis divisi portionibus, brevissimo appendi pedunculo, parvi, sublutei, quorum stamina simul juncta globulum efformant, calyceque destituti abeunt tandem in baccas rotundas, pila simillantes, molliusculas, maturationis tempore rubras, saporis subdulcis, semina adinstar cornu dura, binaque occludentes. Delectatur rudibus, saxosisque locis, sylvis, nemoribus, ac sepibus, Aprili, ac Majo floret. E radice Veris tempore quidam exeunt furculi tenerrimi, viridesque, ad esum asparagorum more percommodi, qui furculi si forte excresecant foliis onerantur, lignosi, flexibilesque fiunt, iisque scopæ conficiuntur. Iis quoque a rusticis carnes, aliæque res servandæ conteguntur, ne a muribus, absque molestissimis puncturis, penetrentur.

Bruscus Analyseos Chymicæ ope plurimum olei, salisque essentialis suppeditat, ejusque partes universæ a Medicis usurpantur ad humores condensatos attenuandos, & viscerum impuritates, per urinæ vias, eliminandas. Radix inter quinque aperientes majores recensetur, cum Apio, Fœniculo, Petroselinio, & Asparago, præscribiturque in ptisanis, apozematibus, jusculisque aperientibus ab ℥ss. ad ℥j. in ictero, hydropo, chlorosi, renumque sabulosis obstructionibus. Harumce radicum decoctione desperatos hydropicos sanatos vidisse asserit Jo: Bauhinus; Riverius autem *Centuria tertia Observat. 52.* in medium adducit Hydropicum pauperem, probæ mulierculæ consilio, decoctione Brusci quotidiano, mensis spatio, potu utentem, ac duabus portionibus purgantibus sola Senna conflatis postea receptis, perfecte sanatum; præterquamquod Boerhaavius adversus Nephriticas affectiones, Hydropemque, decoctionem ejusdem foliorum ex Vino albo cyathi unius dosi mane, jejuno ventriculo, stato temporis spatio repetita, tamquam præstantissimum remedium commendat.

Ejus vero baccarum Conserva ab ℥ss. ad ℥j. urinæ ardoribus, ac gonorrhœæ mederi solet; mane jejuno stomacho sumitur, repetiturque usquedum opus sit. Adversus vero strumosos tumores pluribus vicibus Vini Albi ℥ss. præscribitur, in quo infusa fuerit ℥j. Radicis Bruschi p. cum pari Radicum Scrophulariæ, ac Filipendulæ portione.

Bruci radices usurpantur in Symplo de Quinque Radicibus, aperientibus, & semina in Benedicte laxativa, *Pharmacop. Paris.*

B. Rad. Brusci, & Fœniculi lotar. & contusar. ana ℥j. Coque in aquæ ℥iij. ad tertie partis consumptionem. Fiat colatura, serveturque pro usu. Mensis spatio, singulo mane magnus cyathus tepidus jejuno ventriculo, ex hac ptisana Hydropicis propinabitur, jejunium tribus subsequenter horis custodiendo.

B. Rad. Brusci, & Asparagi ana. ℥j. Coque cum juguli Vervecini ℥ss. in aquæ ℥iij. pro duabus dosibus. Adde ultimo semihorio Fol. Cichorii sylvestris, Agrimonie, Pimpinellæ, & Capill. Ven. ana. Man. ss. Flor. Calthæ pug. iij. Fiat colatura levi expressione, ac divide in doses duas, mane jejuno stomacho, ac vespere sumendas in ictero, Chlorosi, ac Hydropo, Matutinæ dosi addi possunt Tartari Mart. solub. gr. xx.

R U T A.

Bina RUTÆ species præsertim a Medicis usitatas agnoscimus; Rutam scilicet hortensem, ac Rutam sylvestrem majorem.

Ruta, *Offic.* Ruta hortensis, latifolia, C. B. P. 336. *Inst. R. H.* 257. Ruta sativa vel hortensis, J. B. 3. 197. *Raii Hist.* 874. Ruta graveolens vel Hortensis, *Dod. Pempt.* 119. Ruta Domestica, *Trag.* 68. Ruta lutifolia, *Tabern. Icon.* 133. Ruta hortensis, *Ger. Rura Hortensis major.* *Par.* Ruta vulgaris major, Ruta sativa latioribus foliis, Ruta vera, Peganon veterum, *Quorund.* vulgo *la Rue des Jardins, la Rue domestique ou cultivée.*

Radix lignosa, lutea, fibrisque numerosis stipata caules Arbusculæ in morem propegit ad altitudinem quandoque quinque vel sex pedum, digitum crassos, lignosos in plures ramos divisos, subalbido cortice contextos. Folia pluribus segmentis distincta sunt, parva, oblonga, carnosa, nonnihil crassa, lævia, dilute-viridia, pari ordine in costa locata, uno tantum in apice, desinente. Summis ramis parvi flores enascuntur quadripetali, fere ovales, lutescentes, abeuntque in fructibus fere semper quadricapsulares, pluribusque seminibus refertus angulosis, aut reniformibus. Odorem habet graveolentem, saporem acrem, & amarum, ubique in hortis crescit, in locis præcipue siccis, Solique expositis; Junio flores edit, totaque Hyeme virefcit, usquedum Vere recentia folia, vetustarum subeunt locum.

Ruta sylvestris, *Offic.* Ruta sylvestris major. C. B. P. 336. J. B. 5. 199. *Inst. R. H.* 257. *Raii Hist.* 874. *Par.* Ruta sylvestris graveolus, *Dod. Pempt.* 119. Ruta montana, *Ger.* Ruta sylvestris, *Matth. Trag. Brunf.* Ruta sylvestris majoribus foliis, *Gesn. Hort.* Ruta sylvatica sive agrestis, Peganium veterum, *Quorund.* vulgo *la grande Rue sauvage.*

Rutæ Hortensis fere in omnibus similitur; exilior tamen est, foliisque longioribus angustioribusque segmentis divisis, atro-viridibus, odore penetrantiori, saporeque acriori. Meridionalibus regionibus, locisque saxosis, montanis, ac præcipue agro Monsiculano, & Neomausino delectatur.

Prædictæ duæ Rutæ species plurimum olei exaltati, salisque volatilii & essentialii continent; iisdem omnino gaudent facultatibus, ac una pro altera commode substitui potest; pro usu tamen Medico hortensis sylvestri anteponi solet.

Tamquam incisiva, attenuans, ac discutiens reputatur ad menses ciendos, & vapores dissipandos aptissima, nec non adversus colicas affectiones flatulentas, ac humores, vermes, canis rabidi, & serpentum morsus.

Foliis, seminibusque infusis, atque decoctis, dosi minima aliarum plantarum respectu, causa graveolentia, utimur. Pag. j. aut ij. Fol. recent. in cyatho Vini albi infusa, aut 3j. eorund. exsiccat. ad menses eliminandos, vaporesque hystericos compescendos sufficiunt. Mizauld vero Rutam cum Hyssopo in Vino decoctam præscribit, cyathi unius dosi pluries jejuno stomacho repetita eosdem contra morbos. Ruta apta nata est adversus strumas, tribus, vel quatuor ejus foliis matutino tempore jejuniis puerulis prædicto morbo affectis exhibendo, quæ etiam una cum pane ingerere possunt, remediumque profecto est neutiquam spernendum, dummodo diutius repetatur: si autem folia respuantur, Succus Rutæ decoctus 3ij. substitui possunt.

Contagiosis vero in morbis, ac ad pravas aeris exhalationes coercendas cochlearia duo succi Rutæ cum pari Vini optimi quantitate, utilissimum remedium; dosis augeri etiam potest ad cyathos usque duos, uno scilicet mane, jejuno ventriculo, altero vespere. Conserva Rutæ ac Acetum Rutæ de quibus infra verba faciemus vini maximam pariter habent pestis tempore. Zacutus magnis laudibus Rutam extollit contra Epilepsiam, & Valeriola in eodem morbo 3j. ejus succi cum 3ß. Mellis scilicet.

scillitici præscribit. Quum itaque Rutæ facultates tam late spatientur, diversæ ex ea præparationes in Artem inventæ fuerunt; Aquæ nempe stillatitia, Olea infusionis & distillationis ope, Conserva, & Acetum.

Aqua stillatitia conficitur, recipiendo summitates Rutæ floridas, & pro unaquaque Plantæ libra, aquæ ebullientis ℥iv. superaffusis, distillationi omnia s. a. committendo pro ℥. una aquæ elicenda ab ℥j. ad ℥iv. exhibenda in Potionibus ac Julapiis Anti-Hystericis, Anti-Epilepticis, Vermifugis.

Recipiendo autem Fol. Rutæ taleolatim incif. ℥iv. & in ℥. j. Optimi Olei Olivar. ea infundendo, ac omnia spatio XV. dierum Soli exposita; aut loco calido, vase probe clauso linquendo, colaturæ dein novis additis foliis, idem tertio repetendo; omnia demum B. M. coquendo, oleumque pro usu segregando, & asservando, laudatum Rutæ Oleum infusionis ope componitur. Adversus vermes in usum revocari solet, quæ de causa gossipium nonnullis hujusce Olei guttulis saturatum Infantum umbilico apponitur: aptissimum præterea est adversus colicas affectiones, tam humorales, quam flatulentas cochleari uno interne, ac ℥ij. clysteris forma propinatum. Stillatitium Oleum iisdem potitur facultatibus, iisdemque in morbis præscribitur quarundam guttularum dosi.

Conserva quoque paratur, recipiendo Summitatum Rutæ mundat. ℥j. & Sacchari albi p. ℥iij. iisque mortario marmorio tritis, ac in pastam redactis, paulatim saccharum addendo, omnia semper diligenter confundendo, usque dum probe permixta sint. Conserva hæc adversus indigestiones ℥j. vel ℥ij. usurpatur; in Peste vero, morbisque contagiosis ℥ß. matutino tempore, jejuno ventriculo, in morbis præterea omnibus superius recensitis.

Acetum denique Rutæ conficitur, infundendo ejus folia in aceto fortissimo, addendoque Pimpinellam, Betoniam, nonnullos Alii bulbos, Baecas Juniperi, & Camphoræ parum. Dosis, cochlearis unius, ut peste grassante infectio arceatur. Diamerbroeck, Sylvius de le Boe, & P. Kirker miserrimo eo tempore acetum prædictum plurimi faciunt.

D. Boylæus cum Rajo Syrupum succo foliorum Rutæ, saccharoque confectum adversus capitis morbos, ac nervosis generis affectiones magnis encomiis extollit.

Ruta quoque externum usum amplissimum habet, ejus enim foliorum decoctio præstans Gargarisma est pro scorbuticorum gingivis, variolisque affectis, ea enim pustulæ fauces infestantes resolvuntur, ea præterea oculorum bulbos illinire possumus. Garidelius autem in *Historia Plantarumagri Aquisextiensis* asserit, corneæ albugines, suffusionisque, in quibus aqueus humor potissimum afficitur, ut plurimum sanari, dummodo Rutæ odor ab adolescente sano antea esitatus in oculos sufflatur. Decotionis quoque vapore, inverso infundibulo ad oculum ægrum excepto prædictus Medicus utebatur. Foliorum quoque infusio ad modum Theæ prædictis addenda est. A Nonnullis quoque in uteri suffocationibus Cataplasma Rutæ foliis, ovisque in fartagine plantiæ more coctis, uterique regioni applicatum in usum revocatur: priusquam vero admoveatur, rite ægrotantis temperamentum est pernosendum, quamvis enim remedium ut plurimum juvare dicatur, mulieres hystericæ adveniuntur, quæ Rutæ odorem perferre nequeunt, hinc in hisce morbus augmentum eo excipiet.

Folia Rutæ usurpantur in aquis Prophylactica, & Hysterica, in Electuariis de Bacis Lauri, Diaphenico, & Orvietano, in Pulvere adversus rabiem, in Trochiscis de Myrrha, & in Unguento Martiato Phamarcopœæ Parisiensis.

Summitates ejus vero in Aqua Theriacali, & Balsamo Tranquillo, semen in Syrupis Stachados, & Artemisiæ, in Pulvere Chalybis, & in Pilulis foetidis. Succus vero in Trochiscis Hystericis ejusdem Pharm.

B. Sueci defœcati Fol. Rutæ ℥ij. Optimi Vini rubri ℥iv. M. pro potione vermifuga per triduum mane jejuno ventriculo repetenda, magna super umbilicum imponendo Cataplasmatidis forma.

Pro infantibus autem ad dimidium dosis reducetur, pro gravidis vero remedium prædictum omnino proferibetur.

℞. Fol. Rutæ, Salviæ, Verbenæ & Euphrasiæ ana Man. ℞. Millepedum vivendum num. CC. Seminum Fœniculi dulcis ℥℞. Succu Racemorum Uvæ filtrati ℥ iv. Omnia in sacculum infunde, ac super cadum suspende, in quo jam ℥. x. Vini albi, ac totidem Aquæ repositæ fuerint, pro potu ordinario ad oculorum aciem roborandam.

℞. Rad. Angelicæ & Zedoariæ ana ℥ j. Baccar. Juniperi ℥ ij. Fol. Rutæ Man. iij. Aceti fortissimi ℥ iij. Fiat maceratio per triduum, coleturque, liquor tam pro Gargarismate, quam pro Suffumigio Peste grassante, usurpando.

℞. Aquar. Rutæ, Fœniculi, & Vini Emetici ana ℥ ij. Croci gr. iv. Vitrioli albi gr. x. Camphoræ gr. vj. Sacchar. cand. ℥ j. M. pro Collyrio resolvente.

Decoctio pro Canis rabidi morsu.

℞. Fol. Rutæ ℥ vj. Allii ac Theriacæ ana ℥ iv. Scobis Stanni ℥ iv. Coque in ℥ iv. Cerevisiæ antiquæ, non lupulatæ ad medias. Fiat maceratio, & colatura; cujus ægris cochlearia vj. bis de die per novendium propinentur, ac magma demorsæ parti admoveatur.

S A B I N A.

Sabinæ tantum SABINÆ species notæ sunt, ambæ in usum Medicum venientes, Sabina nempe mas Tamarisci folio, & Sabina fœmina folio Cupressi.

Sabina mas, *Offic.* Sabina folio Tamarisci Dioscoridis, C. B. P. 487. Sabina baccifera & sterilis, J. B. I. 288. Sabina mas *Tabern. Icon.* 945. Sabina vulgaris, *Par. Rati Hist.* 1415. Sabina sterilis, *Ger.* Sabina vulgarior *Adv. Lob.* Sabina Myricæ folio, *Cord.* Sabina, *Brunf. Fuchf. Dod.* Sabina minor. *Gesn. Hort.* Sabina Tamarisci similis, *Lugd. Hist.* Brathy seu Brathys, *Græcor.* Sevinia vel Savinera prima, *Quorumd.* vulgo *la Sabine ou le Sabinier a feville de Tamarisc.*

Radix robusta, & lignosa exiguum emittit truncum sive arbusculam, magis in latum, quam in longum sese dilatantem, semperque virentem, foliis Tamarisci Germanici æmulis, durioribus, ac nonnihil aculeatis, odoris fortis, & ingrati, saporis acris, & urentis. Individuum hocce mas, aut sterile nuncupatum lummis ramis parvos effert flores tribus staminibus inferne stipatos, petalo destitutos, quibus plerumque nullus succedit fructus; quum enim arbuscula veterascit, aut quocumque in loco diutissime immorarit inter folia exigui viridescentes flore eriguntur, quibus parvæ ac planæ baccæ præsto sunt, baccis Juniperi exiliores, pariter per maturitatem atrocæruleum colorem acquirentes. In hortis colitur: nostris vero in regionibus raro fructus edit, hinc pene sterilis reputata fuit.

Sabina fœmina, *Offic.* Sabina folio Cupressi, C. B. P. 487. Savina fœmina, *Tabern. Icon.* 946. Sabina baccifera, *Matth. Camer. Rauvvolf.* Sabina major, *Gesn.* Sabina vera, *Casalp.* Sabina fructifera, *Cass.* Sabina altera, *Dod.* Sabina genuina baccifera, atrocærulea, *Lob.* Savina Cupresso similis, *Lugd. Hist.* Cupressus Cretia; Savina, Savinera vel Savinaria secunda seu Cyparissias, *Quorumd.* vulgo *la Sabine ou le Sabinier a feville de Cyprès.*

Radix vivax, firma, & lignosa ut in præcedenti, truncum emittit magis quam in prima specie elevatum, externe plurimum Cyparisso simulantem, arboremque quodammodo ramis crassioribus repræsentantem, cujus lignum sub-rubrum interne est, corticeque contactum pariter sub-rubro, mediocriter denso. Folia Cyparissi foliis proxima sunt, compactiora tamen, odoris fortis, penetrantisque, saporis amari aromatico-resinosi. Flores tribus conflantur petalis firmis, acutis, permanentibus, quemadmodum

dum & calyx in tres partes divisus, coloris herbofo-lutei. Baccæ carnosæ sunt, rotundæ, inferna sui parte tribus oppositis distinctæ tuberculis, umbilico tribus denticulis armato, tria ossicula oblonga occludentes, ex una parte convexa, ex alia vero angulosa. Arbuscula hæc in montibus, sylvis, aliisque incultis locis excrescit. In hortis quoque colitur. Folia semper virentia præcipue in usum Medicum veniunt.

E Sabinorum regione, in qua abunde apparebat nomen mutuata est Sabina; frigore vero nequitiam læditur, tarde autem elevatur; hinc a Græcis *Brathyis* sive *Bradis* nuncupatur.

Superius recensitæ Sabinæ species plurimum Olei, Salisque continent. Prima vero frequentius a Medicis usurpatur tam interne, quam externe, ac inter incidentes, penetrantes, ac aperientes enumeratur. Interne menses ciet, partum, ac secundinas accelerat. In infuso ad $\frac{3}{4}$ ss. in substantia vero, aut in pulvere ad $\frac{3}{4}$ j. in cyatho Vini albi folia usurpantur. Cortex, lignumque pariter præscribuntur. Menses ciet, ut innuimus, planta hæc, adeo vero violenter, ut eam in calceamentis tantum immittere ad scopum eundem quandoque sufficiat; foetus quoque e matrice exitum sollicitat. Verum enim vero mulieres, aut puellæ satis infelices recenseferi possunt, si ad hocce remedium abortus gratia confugiant, hæmorrhagia enim quandoque hanc ob causam mater, & foetus una pereunt, ut pluribus exemplis comprobari potest. Probe deinde animadvertendum est, ut in mensium suppressione, partuque difficili tunc solum planta hæc in usum revocetur, quum potissimum a relaxatione, atoniaque partium & suppressio prædicta, & difficilis partus originem ducant, sin autem ab earundem partium inflatione, ardore, & eretismo proveniant, ut frequentius accidit, tunc remedium inflammationem auget, & ad sanguinis missionem e brachio, ad fomenta anodyna, clystereque emollientes potius est confugiendum, a quibus foeminae afflictæ plus solatii, quam a roborantibus remediis recipere semper solent. Quod optime comprobatur a D. Valthero in *Ephemeridibus Germanicis Centuria III. & IV. pag. 230.* refert enim, imperitam obstetricem Sabinæ decoctione ad difficiles partus adjuvandos abutentem, tribus a se ipso cognitis mulieribus, foetibusque interitum intulisse.

Magna hæc Sabinæ efficacia a nonnullis Auctoribus in dubium revocari videtur, eo quod præcipue a pluribus ad menses, abortumque procurandum incassum adhibita fuit. Qua de re legi potest Observatio satis longa D. Bernardi Valentini in *Ephemeridibus Germanicis anno 1730.* peculiare tamen quædam exceptiones adversus jam comprobatam Plantæ facultatem juxta sententiam nostram nihil facere possunt. Temperamenta existunt certa quadam ratione ita disposita, ut quorundam remedium vim omnino eludant, quam in aliis efficacius exerunt, ac non obstantibus nonnullis observationibus communi omnium Auctorum consensu Sabina hæmenagogum potentissimum, ac periculosissimum reputatur.

Tamquam excellens remedium adversus vermes succus foliorum Sabinæ cum Lactæ mixtus, saccharoque edulcoratus, cochleari uno identidem infantibus propinatus a Rayo commendatur.

Aqua quoque, ac Oleum stillaticium ex hac planta elicitur. Aqua ab $\frac{3}{4}$ ss. ad $\frac{3}{4}$ j. in potionibus hæmenagogis ac vermifugis præscribitur. A Nonnullis quoque adversus Vertigines celebratur, ac tamquam detergens ad faciei maculas ablegandas, colorisque nitorem conciliandam.

Quoad vero Oleum stillaticium, ejus guttulæ aliquot super sacchari frustulum imponuntur, admiscunturque potionibus, jalapiisque ad menses ciendos, vermesque enecandos dicatis.

Externe tamquam detergens, ac resolvens, aceto ebullita cancris crurum feliciter applicatur. A Boerhaavio autem in *Historia Plantarum. Horti Lugduno-Batavi* Cataplasma foliis Sabinæ cum Sale tufis, Oleoque olivarum commixtis adversus aneurysmum

iosum, infantumque capitis impetiginem præscribitur. Hoc idem Cataplasma optimum est ad equorum, oviumque tumores resolvendos. Adversus quoque vermes prædicta folia una cum Melle tusa umbilico apponuntur. Sabinæ vero pulvis ad carnes infumendas, ulceraque detergenda usurpatur.

Sabinæ folia in aqua hysterica, trochiscis, syrupo Artemisiæ & Unguento Martiato Pharm. Paris. recipiuntur. Summitates vero in syrupo calybis; oleum denique distillatum in Balsamo hysterico, & Essentia Anti-hysterica ejusdem Pharmacopææ.

Fomentum adversum Contusiones,

Rad. Bryoniæ albæ ℥ij. Aristolochiæ rot. ℥j. Fol. recent. Rutæ, ac Sabinæ ana Man. j. Flor. Tanacet. Chamomill. & Matricariæ ana ℥j. Cepar. recent. ℥vj. Digere per horæ dimidium in vase clauso aquæ ebull. ℔vj. adimpleto. Coque parumper, succumque per satis densum linteolum vi exprime. M. cum ℥xv. hujusce succi, Farinæ Lini ℥℔. Iterum parumper decoquatur, refrigereturque decoctio, cui adde Sp. Vini Theriacal. ℥ij. Salis Ammoniaci ℥j. Panni lanei frustulo hac decoctione infecto pars affecta foveatur, splenia duplicia, eadem madida superapponendo.

Fomentum aliud adversus Scirrhum.

Flor. Althææ, Chamomill. Melilot. & Sambuci ana Man. j. Centaur. min. Man. ℔. Fol. Absinthii, Marrubii albi, Rutæ, & Sabinæ ana Man. j. Rad. Bryoniæ albæ ℥iv. Angelicæ ℥j. Digere horæ spatio, cooperto vase cum aquæ ℔vj. Fiat expressio fortis, ac ℔iv. singulis adde S. Vini Theriac. ℥iv. Super eam pannum lanei frustulum prædicto liquore madidum applicetur, ac super pannum externe, vesica suilla dilatata, paucio oleo, antea illita pariter apponetur.

Millepedum pp. ℔j. Sabinæ p. gr. iv. Divide in partes duas æquales, quarum una mane jejuno stomacho duobus Vini albi cochlearibus sumetur, altera vero pari modo tribus a pastu horis adversus cancos.

S A L I C A R I A.

Lysimachia purpurea, Offic. Lysimachia spicata purpurea, forte Plinii, C. B. P. 246. Lysimachia purpurea, quibusdam spicata, J. B. 2. 902. Pseudo-Lysimachium purpureum, alterum, Dod. Pempt. 86. SALICARIA vulgaris purpurea, foliis oblongis, Inst. R. H. 253. Lysimachia purpurea spicata, Ger. Par. Raii Hist. 1036. Lysimachia altera flore spicato, Matth. Lysimachia flore purpureo, Anguill. Cæsalp. Lysimachia purpurea, forte Pliniana, Lob. Lysimachia altera, Lac. Camer. Hort. Lugd. Hist. Lythrum foliis oppositis, Lin. Hort. Cliff. 178. Lysimachium purpureum cōminatū, Lysimachium secundum sive alterum, Blattaria spuria spicata rubra, Nonnull. vulgo Salicaire, ou Lysimachie rouge.

Radicem habet digitum crassam, lignosam, albam, vivacem, caules ad humanam proceritatem quandoque excrecentes, rigidos, angulosos, ramosos, subrubros, foliis integris, oblongis, acutis, Lysimachiæ æmulis, nonnihil tamen angustioribus, ac viridioribus, ab unoquoque caulium nodo, binis, quandoque tribus, raro quatuor invicem oppositis exeuntibus, caulemque simul, stasis intervallis, ambientibus, saporis sicci, adstringentisque. Flores exigui sunt, ac verticillati medios inter ramos, spicati, læte purpurei, senis conflati petalis rosaceis, duodecim staminibus, apicibus simplicibus, & erectis ejusdem coloris in centro locatis, abeuntes dein in capsulas oblongas, acutas, binis cellulis fœminibus minutis repletis, distinctas. Locis humidis, paludosisque delectatur, secus aquas fluvios, rivulosque occurrit, Ætate floret, ac plerumque Junio, Julioque.

A D. Tournefortio primum *Salicaria*, *Salicaire* fuit nuncupata, eo quod ut plurimum in salicetis enascatur, vel potius juxta Nonnullos, quia ejus folia foliis *Salicis* plurimum simulantur.

Tamquam detergens, adstringens, vulneraria, ac refrigerans reputatur, tamen raro usurpatur. Quidam veluti optimum remedium in Dysenterijs, fluxibusque sanguineis mulieribus eam proponunt. Rajus vero testatur, a Parkifono aquam ejusdem distillatam adversus inflammationem, contusionemque oculorum magnopere æstimatam fuisse.

S A L I X.

ET si omnes *SALICIS* species indiscriminatim a Medicis usurpari possent, nihilominus duæ sequentes usitatiores deprehenduntur.

Salix alba seu major, *Offic. Salix vulgaris alba arborescens*, C. B. P. 473. *Inst. R. H.* 390. *Salix maxima, fragilis, alba, hirsuta*, J. B. I. 212. *Raii Hist.* 1419. *Salix prima vel major*, *Dod. Salix, Ger. Salix arborea angustifolia alba vulgaris*, *Matth. Lugd. Hist.* *Salix alba prior arborescens vulgaris, & percialis*, *Theophr. & Plin. Salix Dioscoridis*, *Lob. Icon.* 136. *Salix foliis Linearis lanceolatis, acuminatis, serratis utrinque pubescentibus, infimis ferratis, glandulosis*, *Linn. Hort. Cliff.* 454. *Salix Riparia sive albida*, *Nonnul. vulgo, Saule ou Saulx, le gran Saule ou le Saule vulgaire blanc.*

Radix longa, lignosa, alba, arborem producit magnam, mediocriter crassam, ramis suffultam, satis copiosis, fortibus, longis, ac viridibus, compacto, tactu levi, flexibili, in ramis purpureo, aut albo cortice contextam, ligno albo, flexibili, fructuque difficili. Folia integra sunt, alterna, longa, angusta, hirsuta, alba, præsertim inferne, mollia, ambitu modo magis, modo minus denticulato, facile a ventis abrafa. Flores, fructusque segregatis individuis enascuntur. *Salix* namque mas, seu sterilis spicas tantum effert longas, squammosas, petalo destitutas, binis staminibus centrum occupantibus: *Salix* autem foemina spicas effert præcedenti similes, ovales tamen, acuminato, squammasque calycis longiore pistillo distinctas, in capsulam deinde abeuntes ejusdem figuræ, bivalvem, exiguis seminibus ovalibus, & cristatis repletam: quæ omnia constantissime eveniunt; fabula enim est, qua narratur, *Salices* sexu variare, ac singulis annis flores mares, floresque foeminas alternatim progignere. Arbor hæc ubique crescit in locis humidis, & paludosis, secus rivulos, amnes fossesque aqua redundantes, in pratis.

Salix Caprea, seu minor, *Offic. Salix folio ex rotunditate acuminato*, C. B. P. 474. *Inst. R. H.* 591. *Salix Latifolia inferne hirsuta*, J. B. I. 215. *Raii Hist.* 1422. *Salix Caprea, Latifolia, Tabern. Icon.* 1038. *Salix Latifolia rotunda, & Latifolia oblongior*, *Park. Salix Caprea rotundifolia, & Caprea Latifolia, Ger. Salix Platyphyllos Leucophlæos, Lugd. Hist. Salix foliis ferratis, glabris subovatis sessilibus appendiculatis*, *Linn. Flor. Lapon.* 285. *Salix sylvestris latifolia, Salix altera folio rotundior*, *Nonnul. vulgo le petit Saule, ou le Saule Marceau.*

Radicem habet præcedenti æqualem, arbusculamque promit satis crassam, cortice albo, ac amariusculo contextam. Folia rotunda sunt, lata, nervosa, superne saturate viridia, inferne vero albida, & hirsuta, pedunculo, ut plurimum dum primo apparent, duobus foliolis auriculatis, saporis adstringentis, haudquaquam pungentis, aut amari, ornato, Separatis pariter individuis pro floribus, & seminibus spicæ ejus enascuntur. Hæc *Salicis* species foliorum figura plurimum variare solet, in nemoribus humidis, ac secus rivulos, fossasque excrefcit, frequens quoque in sepibus occurrit, ac quandoque ab aquis distat; quamvis enim locis humidis delectetur, tamen præ ceteris *Salicis* speciebus solum siccum sufferre solet. Martio, ac Aprili florescit, floresque juxta Camerarium optimum odorem exhalant. Et si autem ejus lignum *Salice* albo fragilior sit, pluribus tamen inservit, ac præcipue ad dolia vincienda.

Salix

Salis a saliendo sic vocatur, celerrime enim adeo crescit, ut salutare penitus videatur. Statim Salices velociter augentur, plurimosque ejiciunt ramos, haudquaquam vero ditius perdurant, facile namque excavantur, ac evertuntur: non modo autem taleis innovantur, verum etiam jam adultæ transferri possunt; absque ulla cura augmentum capiunt, ac quarto quoque anno amputantur. Uno verbo Salices magni proventus afferunt.

Plurimum phlegmatis, parumque salis e Salice elicitur. Ejus cortex, folia, & spicæ refrigerantes, adstringentesque sunt. In decoctio utiliter usurpantur contra dysenteriam, sputum sanguineum, aliasque hæmorrhagias. Præcipua autem ejus virtus valere dicitur, ad phantasmata Venerea reprimenda, adeo ut a Dioscoride asseratur, steriles scæminas devenire, si ejusdem decocto mane jejunæ utantur. Semicupia, ac pediluvia foliorum decoctione parantur, ad impetus febribus ardentibus supervenientes pacandos, nec non ad insomnia, morbosque a nimia sanguinis agitatione obortos. Hac ipsa de causa folia eadem; in febricitantium cubiculo, frigida, macerata, magnis patinis exposita, evaporatione refrigerium, somnum, ac post desidia, tranquillitatem iis conciliare solent. Etmullerus autem adversus Phthisim, excrescentiam fungosam extremis Salicis caudicibus frequenter adinventam commendat. In hujusce remedii elogium Observationes duas in *Ephemeridibus Germanicis Decuria II. anno I. D. Georgius Sertorius attulit*; Quibus colligitur, laudatum virum a duobus desperatis Phthisicis evocatum, febre scilicet hæctica, puris sputo cum stomachi resolutione, totali consumptione capillorum decidentia, demum facie hippocratica vexatos (eadem autem Auctoris verba sunt) eos perfecte, mensis spatio sanasse, folijs 3ij. Fungosæ excrescentiæ prædictæ cum pari Sacchari candidi quantitate exhibitis, præscripto quoque Lacte caprili, pro quotidiano alimento, cremore Oryzæ, & Hordei sociato, ac Emulsione sero hora somni.

Corticis ejus cinis cum aceto mixtus optimam, juxta Dioscoridem nobis pastam ministrat ad callosas digitorum pedum excrescentias, verrucasque exsiccandas. S. Pauli quoque testatur prædictis in morbis efficacius remedium reddi, si una cum laudato cinere finum ovillum admisceatur, ac Unguenti species veluti quædam conficiatur cum residuo in Alambico post aceti distillationem adinvento. Laudatus deinde Medicus ad sanguinem sistendum, Salicis spicarum lanuginem commendat. Auctor autem *Historiæ Plantarum Lugdunensium* asserit, carbonem ligni Salicis optimos esse posse ad pulverem pyrium componendum, facile enim ignem concipiunt, apictoribus quoque ad imagines adumbrandas usurpantur. A nemine porro ignoratur maximus hujusce ligni usus in re rustica ad perticas, scalasque conficiendas, nec non pro tornatoribus, vimenariisque artificibus, ad varia elaboranda; fortasse tamen facultas ejus cultra acuendi, ac expolliendi eodem fere pacto, quo petræ solent, omnino latet.

S A L V I A.

Plurimæ SALVIÆ species notæ sunt iisdem fere facultatibus præditæ: usitatiores tamen sunt sequentes tres a nobis recensendæ.

Salvia, major, *Offic.* Salvia major, an Sphacelus Theophrasti? C. B. P. 237. *Inst.* R. H. 180. Salvia Latifolia, J. B. 3. 304. *Raii Hist.* 509. Salvia major, *Dod. Pempt.* 290. *Matth. Cast. Tabern. Ger.* Salvia, *Anguill. Cord.* Salvia major vulgaris, *Par.* Salvia Hortensis sive Hortulana, Salvia Domestica, Elelisphacon sive Elelisphacos, Phagion, Corsalvium, Herba sacra, seu Nobilis, *Quorumd.* vulgo *Saulge ou Sauge*, la grande Sauge, la Sauge franche ou ordinaire.

Radice[m] habet vivacem, lignosam, duram, fibrosam, caulesque emittit lignosos, ramosos, hirsutos, dilute-virides, plerumque quadratos, fultos foliis invicem oppositis, oblongis, latis, obtusis, rugosis, rudibus, subalbidis, aut ad purpureum accedentibus,

aut vario-coloratis, crassis, lanuginosis, fere succo destitutis, ambitu crenato, spongiosis, longiusculis caudis appendis, odoris penetrantis, & grati, saporis aromatici, amari, acriusculi, osque calefacientis. Flores spicari, quodammodo, verticillati, tubulares, bifariam superne incisi, binis staminibus, quorum divaricationes, Oideum mentiuntur, summis ramis innascuntur, vix odori sunt, cæruleo purpurei, raro albi, amplo calyce corniformi, quinquifido, odoris Terebinthini, suffulti, in quatuor deinde abeunt femina rotunda, nigricantia, capsula, a calyce oriunda, conclusa. In hortis colitur planta hæc in quibus una cum sequentibus flores edit Junio, Julioque, ac quandoque citius, ejus vero summitates quodam humore glutinoso, & aromatico humectantur; flores, ac folia præ aliis partibus in usum Medicum cadunt.

Salvia minor, *Offic.* Salvia minor, Aurita, & non Aurita, C. B. P. 237. *Inst. R. H.* 181. Salvia minor, Auriculata, J. B. 3. 305. Salvia minor, *Dod. Pempt.* 290. *Cesalp. Ger. Raii Hist.* 510. Salvia minor five Pinnata, *Park.* Salvia Nobilis, *Brunf. Gesn. Hort.* Sphacelus verus Theophrasti, *Lugd. Hist.* 880. Salvia Angustifolia, & minor, *Trag.* Salvia hortensis minor, Salvia acuta, *Nonnull.* vulgo *la petite Sauge, ou la Sauge le Provence.*

Radicem habet Salviæ majori similem, plures ejicit caules lignosos, sub-albidos, lanuginosos, ramosos, ad præcedentis modum longos; folia autem angustiora sunt, ac exiliora, albidiora, rugosa, aspera, vix succulenta, duobus stipata foliolis ut plurimum, parvarum auricularum, aut pinnularum instar, quibusaristæ ferrum æmulantur, odoris, ac saporis fortioris, penetrantioris, magisque aromatici. Flores vero, ac femina Salviæ vulgaris floribus, ac seminibus omnino æquales sunt, eademque tempestate apparent. Species hæc diligentissime in hortis colitur, plurimum enim existimatur, usurpaturque, nec adeo facile alterius more multiplicatur: Matthiolus tamen observavit, adeo abunde in quibusdam Galliæ, & Italiæ locis excrecere, ac præsertim in solo secco, ac rudi, ut incolæ ea farnos calefaciant.

Salvia Hispanica, *Offic.* Salvia folio tenuiore, C. B. P. 237. *Inst. R. H.* 181. *Raii Hist.* 510. Salvia Indica, *Ger.* Salvia minor aurita, odoratissima, Hispaca, *Park.* Salvia Hispanica odoratissima, *Camer.* Salvia Hispanica, flore albo, *Eysl.* Salvia Catalaunienfis seu Catalaunica, *Nonnull.* vulgo *la Sauge de Catalogne ou d'Espagne a fleur blanche.*

Tertia hæc Salviæ species externa facie adeo præcedenti similatur, ut nisi attentius observetur facile pro ea sumi possit; differt nihilominus aliquantisper figura ut plurimum exiliori, foliisque pariter exilioribus, viridioribus, minus albis, floribus plerumque albis, odore suaviori, demum mollitie, tenerior enim est, nec adeo frigoris patiens: rarior ergo minusque ceteris duabus usitator est. Æstate pariter in curiosorum hortis florescit.

Omnes Salviæ species argillaceis terris delectantur, usitatissimæque sunt tam in re culinaria, quam officinali.

Salvia a *salvando* vocatur, quasi quis diceret *Planta sana, ac salutaris*. Si diu ejus odor, ac præcipue jejuno ventriculo excipiat, ebrietatem, vertiginisque progignit, aliud præterea ex ea incommodum recipimus, namque serpentes, & rubetas, sive bufones suorum foliorum umbra abdit, quibus ablegandis optimum est, Rutam proxime serere, ejus enim odorem sufferre haudquaquam possunt.

Tres Salviæ species usque adhuc descriptæ in hortis coluntur, ac præcipue primæ duæ; Analyseos ope plurimum olei exaltati, salisque volatilis, & fixi, ac parum phlegmatis largiuntur. Salvia minor præ aliis existimatur, huic tamen binæ reliquæ commodè substitui possunt. Interne, ac externe usurpantur, ac jure, meritoque tamquam cephalicæ, & Apoplexiæ, Epilepsiæ, Paralyti, membrorumque Tremoribus adversantes reputantur: Anti-histericæ quoque sunt, Diureticæ, & hæmenagogæ, quæ de re gravidis sunt interdiciendæ. Rolandus asserit, mulierem Epilepticam usu Vini sanasse, in quo Salvia infusa fuerit, quo etiam plurimum juvantur tumoribus vexati; Chel.

Cheſneau vero, partes æquales Salviæ, Sarsaparillæ, ac Balauſt. adverſus albos fluores præſcribit. Foliorum ejus infuſio interne ſumitur adverſus vertigines, ſoporofus effectus, aliaſque cerebri affectiones, Apoplexiam, Paralyſim &c. minantes. Quibus de cauſis Salvia major ſeligi ſolet, cui tamen, ſi poſſibile eſt Provincialis aut Catalaunica Salvia eſt antepoſenda, a prædictis enim regionibus, utpote calidioribus, majorem vim acquirit. Salviæ minoris uſus ad modum Theæ familiariffimus eſt, pug. j. oſto aut decem foliis conſans in aquæ bullientis ℥ſſ. immittitur, Sacchari parum addendo. Potio hæc per dies plures, mane, jejunò ſtomacho repetita non ſolum cerebri morbis opitulatur, humorum motum, circulationemque excitando, verum etiam utiliſſima deprehenditur in menſium, & urinarum ſuppreſſione, in indi-geſtionibus, ventriculique imbecillitate, in flatuenta, & colica affectione, ad vermes enecandos, pulmonesque Aſthmaticorum expediendos, præſertim ſi ejus foliorum fumus, adinſtar Nicotianæ, tubulo exſugatur; uno verbo planta hæc tot virtutibus ditatur, ut a pluribus veluti Panacea univerſalis reputetur, hinc cecinit *Schola Salernitana*:

Cur moriatur homo, cui Salvia creſcit in horto?

Quaſi homo ille, cui in horto Salvia excreſcit, extremam diem nunquam obire debeat: facile itaque hoc altero verſiculo reſponderi poteſt.

Contra vim mortis nullum eſt medicamen in hortis,

quum de facto in hortis nullum adverſus necem remedium exiſtat. A Sinenſibus vero adeo Salvia in deliciis habetur, ut obſtupuerint, Europeos eorum regionis Theæ adeo ſollicitos eſſe, quum præ manibus adeo excellentem plantam habeant, revera Theæ præferendam. Veſlingius Medicus ſapientiſſimus Aetii, remediî antiquiſſimi uſum innovavit adverſus ſputum cruentum, matutini ſcilicet hauſus duorum, ſucci Salviæ, una cum Melle juncti, cyathorum.

Floribus vero Salviæ Conſerva, & Aqua diſtillata paratur; integra autem planta Oleum diſtillatum, ac Oleum infuſionis, & cocturæ ope; foliis denique, ac floribus, Acetum.

Aqua diſtillata ab ℥ij. ad ℥jv. in potionibus, & julapiis cordialibus, cephalicis, & anti-paralyticis propinatur. Conſerva in primis commendatur in ventriculi imbecillitate a ℥ſſ. ad ℥j. poſt prandium, aut Opiatis ſtomachicis, & roborantibus ab ℥ſſ. ad ℥j. amiſceri ſolet. Olea, ſtillatitium, ac ope cocturæ conſectum cum omnibus aliis aromaticis oleis communes virtutes habent; In nervorum, ac tendinum relaxatione, in paralyſi, rheumaticisſque affectionibus, vel interne gut. ij. iij. aut vj. cum Vino, aut aliqua cordiali, aut cephalica aqua, mixta, vel partes affectas, iis una cum Spiritu Vini, Oleis, aut aliquo appropriato Unguento permixtis illinendo, in uſum revocantur.

Extrinſecus plantæ hujusce folia, ac flores ſemper utiliter adhibentur in decoctionibus, ſomentisſque aromaticis ad nervos roborandos, muſculos consolidandos, tumores emolliendos, vulnerumque inflationes evaneſcendas. S. Pauli Gargarifma infuſione Fol. Salviæ ex Vino, præſertim ſi Nicotianæ ℥ij. adſtantur, adverſus dentium morbos præſcribit. Hæc eadem infuſio, Nicotiana tamen relicta, optima eſt juxta ejuſdem Auctoris ſententiam adverſus manuum tremorem; dummodo ea ſæpius abluantur. Ab Ettmullero quoque, & a D. Huſſe Gargarifmatis forma commendatur adverſus Oeſophagi paralyſim, ſtatis intervallis, nonnihil ſpiritus Vini, in quo Thymum infuſum fuerit, in ore detinendo. A Lindano vero optimum remedium eſſe dicitur in Scorbuto, gingivas æquali portione juſculi Salviæ, ac Succu Cocleariæ ſæpius emundare. Unguentum pari portione foliorum Salviæ, & Tanacetî, ac pingue-

dine suilla paratum excellens est adversus tumores tendinum vulneribus supervenientes. Folia tusa ac Gangrenæ applicata, ejusdem progressum impediunt, hinc *Sphacelus* quoque planta hæc vocata fuit: demum *Ephemerides Germanica* nos edocent, hæc eadem folia Vesparum puncturis applicata, dolorem ac inflammationem ipso facto sedare.

Ceterum juxta plures Medicos, satis cautos nos esse oportet in *Salviæ* usu, *Martiolus*, *Mejerus*, *Paræus*, alique, nisi prius probe lota fuerit, eam usurpare non sinunt; *Rubetæ* enim sive *Bufones*, ajunt ii, sub hac planta frequenter sese abdunt, eamque halitibus, ac saliva inquinare solent. *Paræus* deinde, ac *Mejerus* hoc idem funestissimis historiis confirmant apud eos consulendis. In *Ephemeridibus* quoque *Germanicis*, *Decuria II. anno VI. pag. 66. in Appendice* refertur, scemine, nonnulla *Salviæ* folia absque abstersione esitata, paulo post, colicos affectus adeo violentos excitasse, ut post paucos languorum dies, occubuerit, viscosque fuisse *bufones* binos viuentes (res plane mira) ex ano defunctæ exeuntes. P. vero *Kirker Microscopii* examini, *Salviæ* folia subiecit, minimaque insecta in eorum rugis abdita deprehendit, quæ parva quædam tela araneæ persimili contexta sibi videbatur, hisque potissimum, veneficam vim *Salviæ* tribuit, quæ omnia aliorum observationibus, nostrisque peculiaribus refutantur, nihil enim aliud in *Salviæ* foliis adinvenire potuimus, præter longos pilos albos, papillulasque: enim vero perspicuum est, *D. Tournefortium*, narrare, a se ipso in Oriente pulchras admodum *Salviæ* species visas fuisse, in quibus a pusillorum Insectorum puncturis tumores progeniti fuerant, parva poma æmulantes, IX. aut X. linearum diametri, saporis dulcissimi, gratissimique; vocantur autem *Salviæ Poma*, quæ illic publice venditantur: hoc autem nihil facit pro *Kirkero*, venefica enim nullo modo insecta hæc esse possunt, quum eorum productiones utiliter esitentur: quoquomodo vero res sese habeat, *Itali*, inquit *Rajus*, quum probe noscant, *Salviam* *bufonibus* infestari, ad eos depellendos *Rutam* proxime reponunt, ejus enim odorem, uti diximus, *Reptilia* hæc omnino fastidiunt. Quoad nos, non negamus, insecta in *Salvia* abdita venenum huic impertiri non posse, quod tamen si verum est, sane raro accidere solet, infinitus enim personarum numerus *Salvia*, absque ulla lotionē quotidie utuntur, nullum nihilominus incommodum sentiunt; a rusticis vero in Provincia, ubi planta hæc vulgarissima est, plerumque recens comeditur absque ullo periculo. Inutilis itaque prorsus eam abluendi diligentia a nobis reputatur, præsertim quia lotionē, sua efficacia destituitur: perneccesarium tamen est, folia abstergere, antequam usurpentur.

Salviæ folia in *Orvietano*, & pulvere adversus rabiem adhibentur; ejus vero summitates floridæ in aqua *Theriacali*, in Balamo tranquillo, Unguento *Martiato*, Unguento contra adustiones; flores denique in aqua *Imperiali*, syrupo de *stœchade*. Balamo *Oppodeltoch*, ac in aliis cordialibus compositis, nervinis, ac cephalicis *Pharmacopœe Paris*.

℞. Fol. *Salviæ* exsicc. *Sarsaparillæ* & *Balaust. ana* ℥j. M. exactissime s. p. mane jejuno ventriculo per novendium exhibenda in jusculo adversus fluores albos appropriato.

℞. *Salviæ* maj. Man. j. *Nicotianæ Virginianæ* ℥ij. Coque in ℔. ij. optimi Vini rubri ad medias. Fiat colatura pro Gargarismate adversus contumaces dentium morbos.

℞. Summit. *Lavendulæ*, *Origani*, *Salviæ*, *Menthæ*, *Rorismarini*, *Hyssopi*, *Thymi*, *Absinthii*, *Majoranæ* ana Man. ℥. Coque in aquæ com. ℔. iij. ad quartæ partis consumptionem. Fiat colatura forti expressione pro fomento in nervorum, tendinumque debilitate, ac in rheumaticis affectionibus œdematosis.

℞. Fol. *Salviæ* & *Betonicæ* ana Man. j. Fiat infusio xij. horarum spatio in optimi Vini rubri ℔. vj. Colatura in prandio usurpetur adversus vertigines, stupores, & ad roborandum ventriculum.

Unguent.

Unguentum pro Membris paralyticis.

℞. Anserem marem, deplumatum, & exenteratum. Ablue S. V. camphorato, ejusque deinde partes internæ Salvia, ac Roremarino p. inspergantur, adimpleanturque Thuris masculi, Myrrhæ, & Mastichis ruditer tulsor. ana ʒj. Adde medullæ Cervinæ, ac Unguenti Martiati ana ʒj. ʒ. Constantur deinde exacte ventris tegumenta. Affetur anser, colligaturque liquor, cui adde Lumbricor. terrestrium p. ʒj. Membra paralytica Spiritu Vini camphorato fricentur, ac deinde hujusce Unguenti s. q. illinientur, cooperienturque charta bibula, linteolisque calidis. Unctio vero antequam æger recumbat sero ministretur.

℞. Conservæ Flor. Salviæ, Melissæ, Rorismarini, ac Betonicæ ana ʒ. j. Opiatæ Salomonis, ac pulv. Viper. ana ʒ ʒ. Rad. Valerianæ maj. p. ʒij. Salis Ammoniac. defœcati ʒj. Olei Caryophyllor. aromat. gut. xx. M. una cum æquis portionibus Balsami Commendatoris de Perne, & Syrupi Hyssopi pro Opiata cephalica, & anti-paralytica, cujus dosis ʒij. mane jejunis ægris, bolis nebula obvolutis, propinanda.

℞. Conservæ Salviæ, ac Enulæ Campanæ, Cort. Malor. Citreor. & Aurantior. condit. Radicis Angelicæ cond. ana ʒ ʒ. Opiatæ Salomonis, ac Extracti Juniperi ana ʒvj. Specier. trium Santal. ʒij. Cinnamomi p. & Salis Absinthii ana ʒj. M. cum Syrupode Menthæ, pro Opiata cephalica, & stomachica, dosis fere ʒij. post prandium propinanda.

S A M B U C U S.

DE SAMBUCO humili subEbuli nomine cogniti jam alio in loco verba facta sunt, modo restat de Sambuco arboreo sermonem instituere.

Sambucus, *Offic.* Sambucus fructu in umbella nigro, C. B. P. 456. *Inst.* R. H. 606. Sambucus vulgaris, J. B. 1. 544. *Park. Raii Hist.* 1609. Sambucus, *Dod. Pempt.* 845. *Ger. Matth. Fusch. Gesn. Hort.* Sambucus domestica, *Cast.* Sambucus umbellifera, *Anguil.* Sambucus Campestris sive vulgaris, *Camer. Hort.* Sambucus caule arboreo ramoso, floribus umbellatis, *Van-Roy, Flor. Lerd. Prodr.* 243. Sambucus caule perenni ramoso, *Linn. Hort. Cliff.* 109. *Acte, Græcor.* Sambucus arborescens, Sambucus vulgarior sive vulgarissima, Arbor Urli, vel Urfæ, *Nounul. vulgo, Sureau ou Suzeau, Gran Sureau, ou Sureau commun.*

Ex radice lignosa, vivaci, longa, albescente modo arbor mediocris altitudinis lateram sese expandens, erigitur modo arbuicula ramis longis, rotundis, magna medullæ albæ portione repletis, ligno compactione, initio viridi, deinde ad cinereum colorem accedente, trunco, cortice, obtecto, rudi, rimis hiante, cinereo, sub quo alter quoque interior viridis, ac in usum medicum veniens cortex invenitur: lignum solidissimum est, subluteum, facile tamen scinditur, rami vero nodos habent per intervalla locatos. Folia quina, vel sena juxta costam, ut in Nuce apparent, nonnihil tamen exiliora, ambitu serrata, odore graviore, imparique extremo folio, ceteris latiore, claudente. Flores summis ramis umbellati, & lati enascuntur, rosacei sunt, quadripartiti albis, satis odorati, quinque staminibus apicibus rotundis. Floribus deciduis præsto sunt baccæ Juniperi baccis æquales, rotundæ, initio virides, per maturitatem nigræ, succo refertæ saturate-rubro, ut plurimum unica in cellula tria semina occludentes minuta, ex uno latere convexa, altero vero angulosa, *Grana Albes* in Officinis nuncupata. Arbor hæc fere ubique crescit in sepibus, urbiumque fossis, & vallibus, in locis umbrosis, humidisque; frondes citissime emittit, & Majo, Juniove floret. Si forte in hortis colatur, diutissime vivit, arboremque satis conspicuam, *M. 3* erectam.

erectamque efformat. Rarius in Italia, regionibusque calidis occurrit, solo enim pingui delectatur. Frigidis pluviis, ac pruinis facile flores labuntur, hinc malum præfigium a vulgo deducitur, timetur enim hoc idem Vitibus contingere posse. Utque ab Hippocratis ætate Sambucus a Medicis magnis laudibus extollebatur. Ejus medius cortex, folia, flores, baccæ, uno verbo omnes fere partes usitatæ sunt. Martinus Bloekvitzius librum integrum de ejusdem facultatibus exaravit sub titulo, *Anatomes Sambuci*.

Sambuci folia primum herbæ salitæ saporem habere videntur, quem deinde amarities quædam subsequitur. Fructus subdulcis est, ac rubro colore chartam cæruleam elegantissime depingit. Folia autem Analyseos ope præter plures acidos, alkalicosque liquores, sale volatilem concretum, plurimum olei, ac terræ largiuntur. Hinc facile conjici potest, plantæ hujusce vim sitam esse in sale ammonicali, acido præ aliis saturatori, plurimo oleo foetido, ac terræ conjuncto.

Omnes ejus partes, tam interna, quam extrinseca optima remedia nobis suppeditant. A Veteribus veluti cathartica, & aperiens generaliter planta hæc censebatur; foliorum, furculorumque decoctio ab Hippocrate & Dioscoride ad alvum subducendam & urinas hydropicorum ciendas usurpabatur: Vinum quoque, in quo radices ebullierint ab iis præscribebatur. D. vero Chomelius in *Traçtatu Plantarum usitationum*, ad serositates evacuandas sequentia duo commendat.

R. Cortic. Medii Sambuc. ʒj. Fiat infusio per noctem in cinerario calido cum aquæ bull. ʒvj. Sal. Absinthii gr. xv. ac Cinnamomi ʒj. Mane fiat colatura forti expressione pro dosi jejunis ægris exhibenda. Vel:

R. Sem. Sambuc. p. ʒj. Tartar. gr. xx. Mercur. dulc. gr. xv. M. f. b. cum f. q. Syrupi Cichorii pro dosi.

Fol. recentium, aut propaginum Man. j. una cum acetario lenissime purgat. Deliculis tamen ea in usum revocare non permittimus, quia quandoque vomitus, superpurgationesque violentæ ex horumce esu ortum ducunt, generatim enim Sambucus turbat, ventriculumque subvertit. Flores recentissimi cum ovis fixi, aut sero lactis infusi laxandi vim habent, quam exsiccati omnino amittunt, diaphoreticamque ab iis acquiri dicitur: infusio autem prædicta magnum præbere solatium solet Erysipelate, vel alio cutaneo morbo affectis. Cyathus unus mane, vespereque ingurgitetur, faciem madefaciendo, portionibus duabus aquæ Flor. Sambuc. altera vero Sp. Vini: eorumdem quoque Flor. infusio in aqua, aut lacte nutricibus majorem lactis copiam ingerere solet. Acetum Samb. præterea nuncupatur, quod ejusdem florum infusione majorem vim, odoremque acquisiverit, quodque etiam aceto communi magis ventriculo accomodatur, magisque sanum reputatur: Demum hisce floribus Syrupus, ac Conserva paratur, leviterque cum Melle, ac Aceto decocta in clysteribus usurpatur. Succus corticis medii viridis, aut infusum ejusdem contusi ex lacte, aqua, aut vino a Trago & Dodonæo exhibebatur ad bilem, ac serositates eliminandas, quæ profecto remedii ratio satis optima est, superne ac inferne lenissime evacuans, uti feliciter nos quoque experti sumus in quibusdam inflationibus hydropem minitantibus. Ad sudorem peste correptis conciliandum hic idem cortex una cum Theriaca a Gesnero præscribebatur; a Nonnullis vero Syrupus Diacodii additur. Camerarius autem ad menses excitandos propaginibus Sambuci una cum pauco Croco utebatur; ab aliis autem in pulverem rediguntur, quæ ad alvum apertam servandam, sanguinemque depurandum inservit.

Rotulæ, succo Baccarum Sambuci cum Secale farina permixto, conficiuntur, furinoque decoquuntur, nuncupantur autem *Trage Granorum Ades*; ægris Dysenteria vexatis sic propinandæ, vel pulveratæ boli forma, aut liquore appropriato exsolutæ, a ʒj. ad ʒß. hisdem præterea baccis parantur Rob, Extractum, Spiritus, Vinum, Oleumque Sambuci.

Si len-

Si lento igne ℥ j. Succī Baccar. Sambuci cum Sacchari ℥ ss. condensetur Rob jam confectum habebimus, præscribiturque a ℥ j. ad ℥ ss. in Dysenteria; urinas quoque expellit, ac tamquam lene sudorificum reputatur.

Extractum vero juxta Quercetanum sequenti ratione paratur. Baccæ ad umbram exsiccatæ recipienti committuntur, optimum Sp. Vini superaffundendo, qui quatuor aut quinque digitis supernatet, digerunturque quinque aut sex dierum spatio. Tinctura filtratur in passionibus Hystericis optima a cochlear. ss. ad cochlear. j. Distillationis deinde ope ab hac, Tinctura Sp. Vini elicitur, ac in Cucurbitæ fundo Extractum remanet a ℥ j. ad ℥ j. præscribendum prædicto in morbo, alvique fluxu.

Spiritus ardens Baccar. Sambuci satis sudorificus est, quemadmodum & Baccarum earundem succus, facile autem servatur, transversum Olei digitum in vase superimponendo, vel cum eo tertiam Sp. Vini optimi partem admiscendo, Vinum Sambuci nuncupatur Vinum hoc idem anni spatio conservatum. A Nonnullis cum Saccharo excoquitur ad Syrupi consistentiam; Eorundem fructuum nuclei calida macerati, forti dein expressione colati Oleum ministrant aquæ innatans, quod externe applicatum arthriticos dolores sedat, optimeque tremores resolvit: prædictis etiam in casibus in usum revocatur altera olei species, quod foliorum exolutione paratur, eorum enim costis tuis, in cacabo e silice reponuntur profunde humato, anteaque probe gypso oblinito, anni exacto spatio, in cacabi fundo olei satis temperantis species quædam reperitur. Sambuci Nuclei purgandi vim habent, dummodo ℥ iij. aut ℥ ss. pulverati aut emulsionis forma ℥ j. exhibeantur. Fere nullam evacuandæ habent efficaciam si in Vino albo macerentur.

Fungi species quædam in Sambuco excrefcit, quæ a C. Bauchino nuncupatur *Fungus membranaceus*, *Auricula Judæ*, sive *Sambucinus*, aceti ex eo infusum adversus faucium inflammationes, & anginam juxta Auctores plurimos excellit, aut Gargarismate, aut extrinsecus applicatum. S. Pauli autem Infusum ejusdem ex Vino hydropicorum aquas expellere affirmat. Martinus Blockovvitzius Germanus Medicus, a quo, ut innuimus, speciatim de Sambuco fuit pertractatum, asserit, ramorum medullam diureticam esse, aptissimumque remedium ad sabulosas concreciones, glareas, ac Hydropicorum aquas eliminandas.

Extrinsecus Sambuci folia igne macerata plurimum resolvunt, inflationibus enim applicantur, quæ cito evanescunt. Ex iis quoque in Vino ebullitis balneum vaporosum, ac repetita fomenta parantur ad crura inflata & hydropicorum madefacienda, magmate Cataplasmatiss forma appposito, sique folia, floresque Tanaceti cum iis conjungantur, efficacius agent. Sambuci flores resolventes sunt, anodynî, temperantes, ac diaphoretici, Erysipetali, aliisque cutaneis morbis fomenti more apponuntur: fermentatione ex iis spiritus elicitur, eundem tribus vicibus super eosdem fermentatos flores cohobando. Inter excellentiora artis Medicæ remedia ad Erisiplata sananda merito recensetur; applicaturque parti affectæ linteolum calidum hac materia imbutum, curando ut mane, ac vespere renovetur. Cortice medio viridi Sambuci dolorificis partibus appposito, S. Pauli arthriticos dolores sanasse testatur. Hic idem cortex quoque excellit adversus adustiones, tutissimusque merito ac infallibilis vocari potest. Plura ex eo Unguenta componuntur, inter quæ a Matthiolo præscriptum præstantius reputatur, quod ebullitione paratur, Corticis mediî Sambuci ℥ j. cum Olei olivar. pluries in aqua florum Sambuci loti ℥ ij. Meliori quoque successu res procedet, si Oleum Sambuci, infusione florum reiterata conficiatur, linteoloque trajecto, quum cortex niger ac concoctus apparet, ceræ recentis ℥ jv. addantur, cum æquali succi furculorum ejusdem plantæ portione, quibus omnibus usque ad hujusce succi consumptionem ebullitis, vase deinde ab igne deducto, ac Terebinthinæ ℥ ij. Thuris masculi ℥ jv. binisque vitellis ovorum induratis additis in vase e silice Unguentum pro usu servari debet.

Adversus Arthritidem, inflammationes, hæmorrhoides, & adustiones sufficere etiam potest corticem medium Sambuci in Oleo olivar. aut Nucum decoquere, eique unguenti consistentia s. q. ceræ recentis, ac vitellis ovorum conciliata, in vase Faentino Unguentum frigida fervare. Nihil uspiam vero magis utile, pulvere pyrio ambustis, esse deprehenditur, præter immediatam Mellis vulgaris, Oleique Nurentia decoctione corticum Fraxini, ac Sambuci abluuntur. Zuvelpher quoque descriptionem optimi Unguenti adversus ambustiones tradidit. Butyri recentis ℥ ij. Olei Sambuc. ℥ j. Baccar. Juniperi virid. tuf. pariter ℥ j. Fol. recent. Sambuci ℥ vj. Rosar. pallid. ℥ jv. simul macerentur, deinde leviter ebulliant, & vitellis ovor. induratur. n. v. malaxentur; pluma hoc Unguento saturata ambustiones illiniuntur, chartaque bibula cooperiuntur,

Sambuci flores in decoctione aromatica, aqua Generali, Balsamo tranquillo, folia vero in unguento *Martiato*, baccæ denique in aqua hysterica *Pharmac. Paris.* usurpantur.

- ℞. Nucleor. Sambuc. tuf. ℥ ij. Sem. Fœniculi ℥ ss. Infunde noctis spatio in Vini albi cyatho. Mane fiat colatura forti expressione pro potione purganti in intestero, cachexia, ac inflationibus propinanda.
- ℞. Baccar. Sambuc. exacte maturar. ℥ j. Exprimatur succus absque Nuclei contusione. Hoc succo offusæ panis albi recentissimi imbuantur, quod quinquies repetatur, panem quaque vice in furno exsiccando, hujusce buccellati ℥ j. pulverata, admiscetur cochleari Jusculi. Ager mixturam hanc mane, jejuno ventriculo bis, aut ter juxta exigentiam sumet in dysenteria.
- ℞. Cort. interni Sambuc. Man. j. Coque in aquæ ℥ j. ac Lactis Vaccini æ. q. ad medias. Fiat colatura per linteum forti expressione, dividaturque in doses n. ij. exhibeanturque tepidæ singulis horis, mane, jejuno stomacho in cachexia, inflationibus, ac hydropo ascite.
- ℞. Aquæ stillat. Flor. Sambuc. ℥ viij. Rob Samb. ℥ j. Nitri depur. ℥ ss. M. exhibeaturque mixturæ hujusce singulis horis ℥ j. cum aderit indicatio sudorescendi.
- ℞. Flor. Samb. Man. j. Semin. Fœnicul. tuf. ℥ ij. Fiat infusio in Lactis ferventis ℥ ij. Semel cremor decerpatur, ac divide in doses jv. quæ tepide in decoctione appropriata ad lac nutricibus augendum exhibebuntur.
- ℞. Flor. Samb. Man. ij. Infundantur horæ spatio in aquæ bull. ℥ ij. pro fomento in Erysipelate.
- ℞. Fol. Samb. Man. ij. Charta madida, obvoluta, ac cinerario calido macerata contunde, ac Sp. Vini consperge pro Cataplasmate adversus œdemata, crurumque inflationes.
- ℞. Fol. Sambuc. Verbasci, Millefolii, ac Plantag. ana Man. j. Cortic. Malor. Puciar. ℥ ij. Coque in aquæ ℥ j. cum æ. q. Vini rubri veter. ad tertiam partis consumptionem. Fiat colatura, exolvaturque Aluminis ℥ j. Sacchar. Saturni ℥ ss. M. pro fomento adversus fluxus hæmorrhoidales excedentes.
- ℞. Sperm. Ceti ℥ j. Ceræ albæ ℥ ij. Galbani aceto pp. ℥ ij. Olei Sambuci q. s. M. pro Emplastro adversus mammarum Scirrhosos, stumosos, aut lacte concreto obortos tumores utilissimo.

Vapor adversus Anginam.

- ℞. Aceti Sambuc. Rosar. & Calthæ ana ℥ j. Aquæ distill. Sambuci ℥ vj. M. Vapor calidus in fauces infundibuli inversi ope introducetur.

S A M O L U S.

A Nagallis aquatica, *Offic.* Anagallis aquatica folio rotundo, non crenato, C. B. P. 232. SAMOLUS Valeradi, J. B. 3. 791. *Inst.* R. H. 143. Anagallis aquatica, 3. *Lob. Icon.* 467. Anagallis aquatica rotundifolia, *Ger. Raii Hist.* 1001. Anagallis folio subrotundo, non crenato, *Park.* Alfine aquatica perennis folio Becabungæ, *Mor. Hist. Oxon.* 2. 324. Anagallis aquatica altera Lobellii, *Lugd. Hist.* Samolus, *Linn. Hort. Cliff.* 51. Samolus Plinii, *Quorund.* vulgo *Mouron d'eau*.

Radicem habet minutis fibris capillaribus stipatam, albam, vivacem. Caules emit tit fere pedales, graciles, rotundos, erectos, foliis onustos brevioribus, rotundioribusque in basi positis, alternis, caudis, destitutis: caules autem in vertice plures in ramulos dirimuntur. Folia inferna oblonga sunt, primum angusta, sensim ad extremitatem usque rotundam sese expandentia, densa, non crenata, glabra, dilute viridia. Summis caulibus, ramulisque flores enascuntur poculum referentes, adinstar parvæ rosæ incisi, albi, staminibus quinis, in capsulas ovales dein abeantes, unica cellula plura semina ejusdem figuræ, minuta, ac per maturitatem subrubra condentes. Sapore amaro donatur, locisque aquaticis, paludosisque delectatur, Junio floret, quandoque autem ferius, semina vero Septembri maturescunt. In acetariis esitari potest, folia enim primum apparentia, eandem fere dulcedinem, ac folia Valerianellæ sortiuntur, atque in agro Parisiensi occurrit.

Samolus nuncupatur ab *insula Samos* in qua frequentissime crescit.

Vulneraria, aperiens, detergens, & antiscorbutica dicitur; vix ullum tamen in re Medica usum habet.

S A N I C U L A.

DUÆ SANICULÆ species in Officinis distinguuntur, ac genus diversum constituunt, scilicet Sanicula mas, sive vulgaris, & Sanicula foemina.

Sanicula, *Offic.* Sanicula Officinarum, C. B. P. 319. *Inst.* R. H. 326. Sanicula mas Fuchsii, sive Diapensia, J. B. 3. 639. Sanicula, *Dod. Pempt.* 140. *Brünf. Trag.* Anguill. *Luc. Lon. Casalp. Camer. Thal. Tabern. Gesn. Hort. Matth. Eyst.* Sanicula sive Diapensia, *Ger. Raii Hist.* 475. Sanicula vulgaris, sive Diapensia, *Park.* Sanicula & Diapensia, *Lob. Icon.* 663. Sanicula foliis radicalibus simplicibus, flosculis omnibus sessilibus, *Linn. Svec.* 78. Sanicula nigra, *Ferraria major*, *Sideritis* 3. *Dioscoridis*, *Consolida* quinque-folia, *Nonnull.* vulgo *Sanicle commune ou male*.

Radix superne satis crassa, inferne fibrosa, externe nigricans, interne alba, vivax, saporis amari, plura expellit folia lata, semitrotunda, duriuscula, quinquifida, ambitu crenato, levia, plerumque e viridi lucescentia, permanentia, longis appendicibus caudis. Ea inter caules fere pedales extolluntur leves, nodisque liberi, inferne radicem versus subrubri, summitatibus parvos sustinentes flores umbellatos, quinquepetalos, albos, vel rubros, rosaceos, staminibus quinis, apicibus rotundis, quibus teretes, aut ovales fructus præsto sunt binis seminibus constantes ex uno latere gibbis, ex altero planis, aculeatis, ac transeuntium vestibus adhærentibus. Eodem individuo, eodemque fasciculo flores mares, sive steriles, floresque foeminas, sive fecundos effert planta hæc, in nemoribus, umbrosis locis, soloque pingui, & humido excrescens; Junio floret, tuncque colligi solet, viridisque toto anni curriculo conservatur.

Sanicula a *sanando* sic vocata fuit, inter excellentiora enim vulneraria connumeratur, pluresque morbos de facto sanat.

Præter plures liquores acidos, spiritum urinosum, & sal volatile concretum, plurimum olei, terræque Sanicula, *Analysi* largitur. Continet autem sal ammoniacum, sul-

sulphur, particulæque terrestres. Adstringens, detergens, vulneraria, & consolidans est, ac semper tam efficax vis vulneraria præsertim huic tributa fuit, ut hinc versicula hæc duo Gallica ortum duxerint:

*Qui a le Bugle & la Sanicle,
Fait aux Chirugiens la nique.*

Ejus folia in Pisanis, Apozematibus, & Potionibus adversus hæmorrhagias, spurcumque sanguineum, dysenteriam, fluores albos, fluxusque sanguineos muliebres usurpantur, succusque eorum ℥ij. vel iij. præscriptus iisdem potitur facultatibus. Utiliter in morbis faucium, oris ulceribus, cancrisque, parum Mellis rosati addendo, in profundis quoque vulneribus ex eo, injectiones instituuntur. Ad Theæ modum ejus folia quoque in usum revocari possunt, eorum pug. j. in aquæ ℥ss. infuso per horæ quadrantis semissæ; colatur deinde liquor, parum Sacchari addito. Infusio hæc optima est adversus fluxus, ac ulcera interna, febri lenta, comitata.

Aqua Saniculæ distillata in Officinis prostat, iisdem ac planta gaudet facultatibus, nonnihil tamen debilior reputatur, ab ℥iv. ad ℥vj. in Julapiis, ac potionibus vulnerariis adhibetur.

Cataplasma ex Sanicula in Vino ebullita umbilicalem herniam primo apparentem resolvit, juxta Nonnullos. Rajusque asserit, prope infinitum puerorum numerum prædicta ratione, aptaque fascia, sanatos vidisse, in lumbis quoque contra regionem umbilicalem Cataplasma aliud ex radicibus Consolidæ maj. tussis est apponendum. Folia vero ejusdemmet Plantæ tusa, recentibusque vulneribus applicita, absque ulla suppuratione, ea sanat.

Usurpatur Sanicula in Aqua vulneraria, ejus folia in Balsamis, Vulnerario & Opodeltoch, succus autem in Emplastro Opodeltoch *Pharmacopœe Parisiensis*.

B. Fol. Saniculæ ad umbram exsiccat. Man. ij. Infunde in aquæ bullientis ℥j. semihoræ spatio vase clauso: inclinatione deinde fundantur, & adde Syrupi rosor. exsic. ℥ss. pro infuso vulnerario, in fluoribus rubris, aut albis, ulceribusque internis aptissimo.

B. Aquæ distillatæ Saniculæ, & Aquæ vulnerariæ ana ℥ij. Spermat. Ceti aqua Cinnamomi hordeat. soluti ℥j. Theriacæ ℥ss. Antimonii diaphoret. ℥j. Syrupi Violar. ℥j. M. pro potione cordiali, & vulneraria, in quatuor doses dividenda, ac de die sumenda.

B. Fol. Bugulæ, Saniculæ, Hyssopi, Pervinæ, Hederæ terrestr. & Veronicæ ana Man. ss. superaffunde aquæ ferventis ℥iv. vaseque clauso per semihoræ spatium infusa relinquantur. Fiat colatura per inclinationem, & adde Syrupi Hederæ terrestr. ℥ij. pro Pisanâ vulneraria, e qua cyathi quatuor tepidi de die ægris exhibebuntur in contusionibus, vulneribus, ulceribusque internis.

Sanicula fœmina, *Offic.* Helleborus niger, Saniculæ folio, major, C. B. P. 186. Sanicula fœmina quibusdam, aliis Helleborus niger, J. B. 3. 638. Veratrum nigrum Dioscoridis, *Dod. Pempt.* 387. Astrantia major, corona floris purpurascens, *Inst. R. H.* 314. Astrantia nigra, *Lob. Raii. Hist.* 475. *Gesl. Hort.* Astrantia nigra, sive Veratrum nigrum, *Ger.* Imperatoria nigra, *Tabern.* Sanicula 2. sive fœmina adulterina, *Trag.* Sanicula fœmina Fuchsi, *Lugd. Hist.* Sanicula altera, Osteritium montanum, *Quorum d. vulgo la Sanicle femelle, ou de montagne.*

Ex radice satis fibrosa, nigra, vivaci nascuntur folia Saniculæ, aut Imperatoriæ proxima, atro-viridia superne, & sublutea inferne, nonnihil rugosa, tactuque aspera, longis appensa caudis. Hæc inter bini aut tres caules cubitales eriguntur, rotundi, striati, sapore ad Imperatoriam accedente, nonnullis ornati foliis; in eorum summis latibus umbellati locantur flores albo-purpurascens, foliorum coronis suffulti, quæ-

quepetali, rosacei, foliis ut plurimum deductis, ac reduplicatis versus floris centrum, totidem staminibus. Fructus hinc succedit binis capsulis conflatus membranaceis, oblongis, striatis, & crispatis, semen occludentibus oblongum, angustum, cinereum. In hac quoque, uti in præcedenti, duæ florum species, eodem in fasciculo, aliis mares seu steriles, alii fæminæ sive fertiles adinveniuntur. In sylvis umbrosis, montibusque crescit planta hæc, in hortis etiam colitur, in quibus Junio, Julioque flores edit, toto anno virefcit, nec frigore læditur.

Alia quoque reperitur *Astrantia* species, quæ nisi exilitate sua a prædicta distat.

Radices plurimum salis, modicumque olei continent. Quamvis autem ejus facultates præcedenti omnino oppositæ sint, nihilominus mirum prorsus videtur, quomodo hæc quoque *Sanicula* vocitetur.

Dodonæus cum Gesnero suspicatur, ejusdemmet plantæ radicem Helleborum nigrum Dioscoridis esse, leniter enim purgat humores biliosos, melancholicosque, ut a bene multis Germanis Medicis fuit observatum: hoc autem incertum admodum est: violentam enim Helleborum Antiquorum catharism excitabat, nisi forte dicatur, quod mutata regione, energiam quoque amiserit, quod rationi nequitiam adversatur, uti a nobis de nonnullis aliis quoque plantis superius adnotatum fuit. In Apozematibus autem a Fabricio Hildano *Sanicula* fæmina usurpabatur, adversus Lienis Scirrhus, utrum ventrem laxarit necne, omnino ab eo prætermittitur. Ceterum raro a Medicis in usum revocatur.

S A P O N A R I A.

SAPONARIA, Offic. *Saponaria major lævis*, C. B. P. 206. *Saponaria vulgaris*, J. B. 3. 346. *Park. Saponaria*, *Dod. Pempt.* 179. *Trag. Lac. Ger. Raii Hist.* 999. *Lychnis Sylvestris*, quæ *Saponaria* vulgo, *Inst. R. H.* 336. *Saponaria vulgi* foliis *Plantaginis* aut *Gentianæ*, flore *Ocymoidis*, *Lob. Adv.* *Saponaria* foliis ovato-Lanceolatis, Calicibus Cylindræis, *Linn. Hort. Cliff.* 165. *Lychnis Saponaria* dicta, *Lychnis fullonia*, *Herba fullonum*, *Struthium*, *Lanaria*, *Saponalis*, *Quorumd.* vulgo *Savoniere*, *Saponiere* ou *Savonaire*,

Radice nititur longa, subrubra, nodosa, serpenti, fibrosa, vivaci; plures promittit caules pedum cum dimidio, aut pedes duos altos, rotundos, glabros ut plurimum, nodosos, subrubros, medullosos, vix sese fulcientes, foliis latis, nervosis, *Gentianæ* cruciatæ, aut *Plantaginis* æmulis, nonnihil tamen arctioribus, glabris, ex adverso locatis, brevissimis caudis appensis, floribus umbellatis, summis in caulibus sitis, quinquepetalis, caryophyllatis, læte ut plurimum purpureis, quandoque dilute-rubris, quandoque albis, odoris, decem albis staminibus, apicibus in centro oblongis, in fructum abeuntibus conicis, seminibus minutis, semiotundis, ac sub rubris repletum. Planta hæc *Lychnis* species, prope fluvios, stagnantes aquas, torrentes, rivulos, in nemoribus, pratis humidis, locisque sabulosis occurrit; in hortis quoque colitur, diutissime perdurat hortulanis invisa propter serpendi modum; Majo vel Junio floret, floremque ad Septembrem usque conservat, qui non modo colore variare solet, verum etiam quandoque duplicatur, ad coronas autem efformandas tam propter ejus elegantiam, quam propter optimum odorem adhibetur.

Saponaria amarissima est, ac vix chartam cæruleam rubore afficit, hinc elicitur, salem amarissimum terræ connaturalem in ea absque ulla fere mutatione deferri, plurimoque sulphure uniri. Qua de re *Analyti Chymica* plurimum salis essentialis, olei, ac phlegmatis elargitur. Omnes conveniunt, detergentem admodum esse, vestiumque maculas saponis more obliterare, unde sic fuit nuncupata. Celebrior ejus facultas in Medicina est, impetiginem, scabiemque sanandi, aut foliorum decoctione interne sumpta, aut partes affectas madefaciendo. *Schordeus* asserit, ejus radicem ap-

aperientem, ac resolventem esse, optimamque ad Venereos morbos compescendos; Asthma avertendum, mensesque ciendos. Ab Etmullero autem in omnibus prædictis casibus folia anteponuntur, quæ tamquam specificum in morbo Venereo prædicto deprædicat: a Mercurio vero omnia prædicta remedia longe superantur, quæ profecto vel ad morbum obtegendum vel ad leviora symptomata sananda tantum valere possunt. Saponariæ folia macerata, ac in naribus immissa sternutationem concitant. Experientia vero duce a Petro Borello *Observat.* 118. *Centuria I.* asseritur, ejusdem fermen 3 j. quacumque Lunæ phasi incipiente, exhibitum, sensibilibus Epilepsiæ violentiam, ac paroxysmorum numerum, minuere.

Usurpatur autem in Oleo Enphorbii *Pharmac. Lond.*

B. Rad. Scillæ & Bardanæ ana 3 ss. Sarsaparillæ 3 vi. Rasur. Ligni Sancti 3 ss. Croci 3 ij. Saponariæ Man. j. Sennæ mund. 3 j. ss. Cryſtall. Tartari 3 iij. Talco latim incisus superaffundantur aquæ bull. ℥. vj. Infusum super cinerarium calidum horis xxiv. relinquendo in vase clauso. Liquoris deinde frigidi fiat colatura, vasisque vitreis probe conclusis loco frigido asservetur, pro ptisana, dosi cyath. ij. tepidor. in morbis Venereis, Rheumaticis, cutaneisque affectibus, a spissitudine, & acrimonia lymphæ productis convenientissima.

B. Rad. Lapathi sylvestris 3 j. Enulæ Campanæ, & Aristolochiæ rotundæ ana 3 ss. Saponariæ Man. ss. Nicotianæ pug. j. Coque in urina hominis sani pro decoctione detergenti adversus Porriginem, & Scabiem puerorum, quum vero pustulæ siccæ apparent Oleo ovor. aut ceræ illiniuntur.

S A T U R E J A.

Plures plantarum species, quamvis genus diversum habeant, SATUREJÆ nomine indigitantur. Duæ usitatiores hic tantum a nobis proponuntur, nempe Satereja vulgaris, & Satureja S. Juliani.

Satureja, *Offic.* Satureja hortensis sive Cnila sativa Plinij, C. B. P. 218. Satureja sativa, J. B. 3. 272. *Inst. R. H.* 197. Satureja, *Dod. Pempt.* 289. Satureja hortensis, *Park. Raii Hist.* 518. *Lob. Icon.* 426. Satureja æstiva hortensis, *Ger. Satureja domestica, Eysf. Hyssopus agrestis, Brunf. Thymbra vera, Gesn. Hort. Satureja, sive Thymbra sativa, Cord. Hist. Satureja vulgaris hortensis Matthioli, Lugd. Hist.* 898. Satureja herbula, *Cesal. Satureja annua sive vulgarissima, Thymbra hortensis, Quorumd. vulgo la Sarriette, Sadrée ou Savourée commune & annuelle des Jardins.*

Radix exigua, simplex, ac lignosa caules ad pedis aut pedis cum dimidio altitudinem promit rotundos, subrubros, aliquantisper hirsutos, & nodosos. Folia exigua sunt, oblonga. Hyssopi foliis similia, nonnihil hirsuta, pluribus foraminulis percitata, nec iis tamen perforata, odore ad Thymum accedente, demissiori tamen, saporis acriusculi, penetrantis, satisque grati. Flores quoque perexigui sunt, labiati, Thymi floribus persimiles, hac illac tamen in foliorum alis dispersi, albo-purpurascetes, quaternis staminibus sericis, in quatuor semina plerumque secedentes minutata, rotunda, obscura, parvis capsulis a calyce productis conclusa. In omnibus fere hortis Olitoriis planta hæc coli solet, frequentissime enim in condimentis, præsertim cum leguminibus usurpatur; singulis annis seritur, sponte etiam in arvis agrî præsertim Monspeſsulani excrescit, ac Æstate floret.

Satureja, ut innuimus, sapore donatur penetranti, ac grato, odoreque fragranti, & aromatico, Analyſi vero plurimum salis volatilis aromatici, oleique largitur, unde aperiens, incidens, roboransque est. Vulgatissime etiam in culinis ad carniū saporem augendum, ad malas quorundam alimentorum qualitates corrigendas, & in arte Medica ad ægotantium bonum in usum revocatur. De facto frigidis, inertibusque stomachis, victuque crasso ac viscido utentibus utilis adeoprehenditur.

ut a Trago *pauperum Condimentum* nuncupetur. A Germanis *Brassicæ capitata* admiscetur, quam sale, & aceto conditam diutissime servant: cavendum vero est, ne nimium ea utamur; maxime enim sanguinem, humoresque exagitat, ac quandoque imprudenter ad menses urinæque ciendas usurpata, sputum, mictumque sanguineum produxit. Eiusdem infusio viscidorum, lentorumque humorum, pulmonum bronchia infarciendum expectorationem juvat, ac feliciter in Asthmatis humidi paroxysmis, ac infantum Tussi adhibetur.

Extrinfecus quoque Saturejæ decoctio in aures injecta in soporosis affectibus utilissima est ad ægros a sopore excitandos. Gargarismatis quoque more in uvulæ relaxatione, amygdalarumque inflammatione, a lymphatico-œdematosa materia, eas infarciendo, oborta in usum revocatur. Eiusdemmet decoctionis vapor imbuti ope in aures exceptus, earum tinnitus, fremitusque sedat. Essentia vero, sive ejus oleum excellit ad deatium dolorem a carie prodeuntem compescendum, dummodo gossippi parum eo imbutum in dentis vitiati foramen immittatur.

Saturejæ folia usurpantur in aqua Generali, ejusque summitates in aqua Imperiali *Pharm. Paris.*

℞. Flor. Sulphur. ℥vj. Spermat. Ceti ℥ij. Saturejæ p. & Iridis Florentinæ p. ana ℥j. Flor. Benzoini ℥ss. M. cum f. q. Mellis albi pro Opiata anti-asthmatica, quæ nucis moschatæ magnitudine, nebula obvoluta, mane, jejuno ventriculo, ægris propinabitur.

℞. Saturejæ p. ℥j. Rad. Bistortæ ac Tormentillæ ana ℥j. Piperis longi gr. xij. M. f. p. adstringens adversus Uvulæ relaxationem.

Satureja seu Thymbra vera, *Offic.* Satureja spicata, C. B. P. 218. Satureja foliis tenuibus, sive tenuifolia S. Juliani, *Quorundam*, J. B. 3. 273. Thymbra S. Juliani sive Satureja vera, *Lob. Icon.* 425. *Inst. R. H.* 198. Satureja S. Juliani, *Ger. Raii Hist.* 518. Satureja spicata S. Juliani, *Park.* Thymbra genuina Penæ, *Lugd. Hist.* 897. Clinopodium Montis S. Juliani, *Casalp.* Thymbron seu Thymbræ montana, *Hyssopus montanus*, *Nonnull. vulgo la Sarriette vivace, ou l'Herbe de Saint Julien.*

Radice est dura, lignosa, vivaci, plures emittit caules semipedales, firmos, lignosos, foliis in basi copiosissimis, Thymo majori, aut Thymo Cretensi similibus, angustioribus tamen, oblongis, odoris, acris. Flores, ac semina Thymi floribus, seminibusque æquari possunt, flores autem ex eo distant, quod nempe verticillati sint media inter folia, summis vero caulibus quodammodo spicati, ex albido purpurascens. Satis elegantem formam habet planta hæc; ac in curiosorum hortis diligenter colitur; Æstate floret, solumque siccum ac saxosum exposcit; sponte ac abunde in monte Hetruriæ S. Juliani apparet, necnon in ipsis Florentiæ muris, ac in Sicilia, alibique, regionibus præsertim calidis.

Plurimum Olei exaltati, salisque essentialis, & volatilis continet. Saporem habet gratissimum inter Saturejam, Thymumque, affinem, proprietates vero cum hac potestrema communes. Cephalica enim, carminativa, aperiens, & hysterica reputatur. Oleum ejus essentielle plurimi æstimatur, gutt. vij. aut viij. in appropriati liquoris ℥ iij. vel ℥ iv. præscribitur ad affectus colicos flatulentos, & hystericos sedandos, stomachum roborandum, mensesque, urinæque compellendas. Universa præterea planta pulverata, ac Melle in Looch speciem redacta, a materia viscida pulmones liberat, asthmaticosque plurimum solatur.

SAXIFRAGA.

P Lantis pluribus, genere, toto cælo diversis SAXIFRAGÆ, *Perce-Pierre*, nomen tributum fuit; eas autem omnes, quidam Veteres facultate præditas frangendi, ac dissolvendi calculum in renibus, & vesica, prædicabant, quod falso quidem supposito laborare, experientia comprobavit, nec aliunde hæc opinio in eorumce Medicorum mentibus emanavit, nisi ex eo, quod plerumque plantas hæc et saxosis locis,

locis, rimisque murorum erumpentes, earumque quamplurimarum radices, adinstar parvorum calculorum, nucleorumque cerasorum rotundas, conspicerent. Verum enim vero quum fabulum una cum urinis expellant, aliqualemque prædictis in morbis opem afferre soleant, & speciebus senis in Officinis usitatoribus (vix ullo enim familiaris usu ceteræ donantur) verba in sequentibus faciemus, & primo quidem de Saxifraga alba, 2. de Saxifraga humiliori rubra; quæ duæ tantum, veris caracteribus Saxifragæ proprie dictæ, insigniuntur; 3. de Saxifraga aurea; 4. de Saxifraga Anglorum; 5. & 6. de Pimpinellis Saxifragis, Magna, & Parva.

Saxifraga alba, *Offic.* Saxifraga rotundi folia alba, C. B. P. 309. *Inst. R. H.* 252. Saxifraga alba radice granulosa, J. B. 3. 706. Saxifraga alba, *Dod. Pempt.* 316. *Ger. Raii Hist.* 1048. Saxifraga alba vulgaris, *Park.* Saxifraga alba Chelidonides, *Lob. Icon.* 612. Saxifraga alba tuberosa radice, *Cluss. Hist.* Saxifraga major, *Brunf.* Saxifraga foliis reniformibus Lobatis, Caule ramoso, radice granulosa, *Linn. Hort. Cliff.* 167. Saxifraga granata, *Calceifraga*, *Sampetra*, *Empetron*, *Rumplaxum* vulgare, *Nonnull.* vulgo *la Casse-pierre*, *Rompt-pierre* ou *Saxifrage blanche*.

Radix pluribus adinstar seminum Coriandri granulosis fibris partim purpureis, partim albis, saporis amarifculi, vulgo, *Grains ou Semences de Saxifrage*, nuncupatis, folia propellit fere rotunda, ambitu crenato, Hederæ terrestres foliis satis similia, magis tamen pinguiscula, & albidiora, caudis appensa longiusculis, & hirsutis. Hæc inter exigui eriguntur caules fere pedales, rotundi, hirsuti, purpurei, ramosi, summisque ramusculis flores extolluntur quinquepetali, rosacei, læte albi, staminibus denis, apicibus rotundis. Deciduis floribus fructus præsto sunt fere ovales, binis rostris distincti, plura semina minuta, oblonga, ac subrubra, unica cellula, occludentes, Herbofis incultisque locis crescit planta hæc in montibus, collibus, vallibus, nemoribusque, Majo florere, tuncque nonnihil viscosi habere solet; juxta regionis diversitatem varia est, folia enim quandoque majora sunt, caulesque elatiores, ut plurimum vero exilia in montano, sterili quoque solo. Folia ejus, caulesque, paulo post florem, exsiccati deprehenduntur, granulatis tuberculis circum radicem remanentibus: quum vero hæc quoque facile disperiant, prompte, ac diligenter sunt colligenda. In agro Parisiensi non raro occurrit.

Saxifragæ species hæc olei plurimum, salisque essentialis habet. Ejus radice infusio ex Vino albo, aut decoctio, aperientia sunt: Man. j. in aquæ ℥ij. decoquitur, aut ʒss. noctis spatio in Vini albi semi-sextario infunditur, facta per linteum colatura; jejuno stomacho ex his alterutra, mane propinatur. Menses ciere, pulmonesque a lymphæ viscida eorum vesiculas in Asthmate humido obducente liberare, Euchsus testatur. Sal vero ejus fixum calcinationis ope elicatum, tamquam optimum diureticum a Rajo commendatur.

Radix Saxifragæ albæ usurpatur in aqua Generali, Planta vero universa in syrupo Althææ *Pharm. Paris.*

Paronychia, *Offic.* Sedum tridactylites tectorum, C. B. P. 285. *Raii Hist.* 1043. Sedum tridactylites tectorum flore albo, J. B. 3. 762. Paronychia altera, *Dod. Pempt.* 112. Saxifraga verna annua humilior, *Inst. R. H.* 252. Paronychia rutacea folio, *Ger.* Paronychia foliis incis, *Park.* Alfine petræarubra, *Tabern.* Dactylobotanium alterum Tragi, *Tbal.* Saxifraga alba Petræa, *Pon.* 339. Saxifraga foliis Cuneiformibus trifidis alternis, caule erecto ramoso, *Linn. Flor. Svec.* 127. Alfine tridactylites albicans, Sedum foliis Laciniatis, Paronychia laciniata, *Nonnull.* vulgo *la petite Saxifrage rouge*.

E simplicis, & delicatula radice, plerumque unicus emergit caulis minutus, debilis, rotundus, ramosus, sub-ruber, palmaris, foliis simplicibus, oblongis, succulentis, villosis, tactu viscidis, dilute-viridibus, ternis, aut quinis segmentis adinstar apertæ manus, secus caulem alterne locatis. Summo caule, ramulisque exigui ex-

rant flores, quinque petalis rotundis, integrisque, conflati, longis elati pedunculis, quandoque albiſſimi, ut plurimum autem dilute-purpurei, tandem in capsulas ſeminales abeuntes bifurcatas, rotundas, ad Meſpili fructum accedentes. Planta univerſa viſcoſa eſt, abunde ſuper teſta, mureſque veteres, & in locis deſertis, ac ſiccis luxuriat. Majo floret, ſemenque ejus breviffime ad maturitatem perducitur; dein radicitus exſiccatur, ac remanente anni curriculo omnino evaneſcit: juxta variam loci conditionem, & ipſa quoque variare ſolet, in teſtis enim, & grandior, & ramoſior, ea eſſe ſolet, quæ in ſiccis, ſabuloſiſque locis progignitur: rubro etiam colore magis, minusve afficitur, quo magis, minusve Solaribus, ſubeſt radiis. In acetariis ad modum Portulacæ eſitari, ejusdemque proprietatibus poſſiri, a Trago aſſeritur.

Tamquam ſpecificum adverſus Icterus hujuſce Plantæ inſuſum ex Cereviſia a Boyleo, in *Traſtatu de Philoſophiæ experimentalis utilitate*, proponitur; & a Rajo, tamquam ſpecificum adverſus ſtrumas, quoquomodo ſeſe habeant, commendatur: dolorem enim compeſcit: eaſque reſolvit, quum reſolvi revera poſſunt, aut adaperſa ulcera exſiccet. Si quis vero remedium hocce in uſum revocare cupiet, Vinum album, Cereviſiæ, ſubſtituere poſteſt.

Saxifraga ſive Hepatica aurea, Saxifraga rotundifolia aurea, C. B. P. 309. Saxifraga aurea Dodonæi, J. B. 3. 707. Saxifraga aurea, *Dod. Pempt.* 316. *Ger. Park. Raii Hiſt.* 207. Chryſoſplenium, *Tabern.* Chryſoſplenium foliis amplioribus auriculatis, *Inſt. R. H.* 146. Hepatica paluſtris, *Eyſt.* Saxifraga aurea Lichenis facie, & natalitiis, *Lob. Icon.* 612. Chryſoſplenium foliis alternis, *Linn. Flor. Jvec.* 115. Saxifraga Romana, Alpina vel Sabauda, *Quorumd.* vulgo *la Saxifrage dorée, ou l'Hepatique.*

Radice eſt longa, quandoque ſatis craſſa, nodofa, ſerpenti, alba, fractu facili, delicatulis, ac minutis capillaribus fibris ſulta, parvis caulibus ſpithamæis, quadratis, villoſis, teneris, debilibus, in duos, treſve ramulos plerumque diviſis; foliis oppoſitis, Hederæ terreſtris, foliis fere æqualibus, exilioribus tamen, ambitu denticulato, pauliſper villoſis, ſucculentis, ſaporis auſteriuſculi, & amari. Summis caulibus, ramuliſque, parvi flores roſacei, quadripartiti, læte aurei, octo ſtaminibus breviffimis, apicibus ſimplicioribus implantantur, abeuntque in capsulas bifurcatas, bivalves ſemina minuta, & atro-rubra concludentes. In paludibus, ſecus rivulos, lociſque humidis, umbroſis, muſcoſiſque creſcit, Aprili floret, citiſſimeque ſemen maturum edit.

Chryſoſplenium vocatur, ſic autem indigitatur *Planta flore aureo, morbiſque Sple-nis dicata.*

Plurimum habet phlegmatis, parum olei, ſaliſque eſſentialis, tamquam vulneraria, & aperiens ad Hepatis, Lienisſque, aliorumque viſcerum obſtructiones reſerandas aptiſſima, in juſculis aperiens Man. j. uſurpatur; ceterum quum ſaporem, vimque habeat Hepaticæ vulgaris, quæ ſuperius de eadem dicta ſunt pro ſimilibus indicationibus adimplendis ſatis, ſuperque ſufficiunt.

Sefeli pratense, *Offic.* Sefeli pratense, Silaus forte Plinio, C. B. P. 162. Silaum quibuſdam flore luteolo, J. B. 3. 170. Siler alterum pratense, *Dod. Pempt.* 310. Angelica pratensis, Apii folio, *Inſt. R. H.* 313. Sefeli pratense Monſpelienſium, *Lob. Icon.* 738. *Ger. Park. Raii Hiſt.* 453. Saxifraga umbellifera Anglorum, *Lugd. Hiſt.* Peucedanum foliolis pinnatim diviſis, Laciniis oppoſitis, *Linn. Hort. Cliff.* 94. Sefeli Monſpelienſe, ſæniculam erraticum, Hippomarathrum Anglicanum, Saxifragia Anglica, ſive Anglicana, *Quorumd.* vulgo *la Saxifrage des Anglois ou des Près.*

Radice eſt vivaci, longa, digitum craſſa, rugoſa, extus nigricante, intus alba, ſuperne capillari, ſapore aromatico, ac nonnihil acri, caulibus pedem cum dimidio, aut duos pedes altis, ſatis craſſis, rotundis, ſtriatis, lævibus, medulloſis, inferne ſubrubris, ramoſis. Folia vero levia ſunt, ſaturate viridia, ſegmentis diſtincta, longiuſcula, anguſta, acuminata, rigida, ſapore acri, Summis caulibus, ramuliſque
florum

florum umbellæ, non satis expansæ extolluntur; quinquepetali vero flores sunt, rofacei, parvi, albo-lutescentes, abeuntque in fructum binis constantem, brevibus seminibus, striatis, ex una parte gibbis, ex altera planis, per maturitatem subrubris, odoris penetrantis, graticque, saporis aromatici, & vinosi. In omnibus fere locis excrevit, ac in pratis præcipue, pascuisque.

Adversus calculos familiarissimum in Anglia usum habet planta hæc, hinc denominationem mutuatur. Radix potenter urinas movet. Planta universa decocta, aut ejus succus expressus ʒ iij. vel iv. usurpatur; ejus aqua stillatitia eadem vi pollet, quemadmodum & semen pulveratum ʒ j. in Vini albi cyatho; in colica præterea flatulenta, tamquam carminativa in usum revocatur.

Sefeli pratensis semen locum habet in Benedicte Laxativa *Pharm. Paris.*

Saxifraga magna, *Offic.* Pimpinella Saxifraga major, umbella candida, C. B. P. 159. Saxifraga hircina major, J. B. 3. 109. Saxifraga magna, *Dod. Pempt.* 315. Tragofelinum majus, Pimpinella major, *Tabern. Icon.* 88. Tragofelinum majus, umbella candida, *Inst. R. H.* 309. Pimpinella Saxifraga, *Ger. Raii Hist.* 445. Pimpinella Saxifraga hircina major, *Park.* Saxifraga hircina major Pimpinellæ similis, Pimpinella Germanorum, Saxifraga hircina vulgo, Selinum sive Apium hircinum, Pimpinella alba, Pimpinella major splendens sive umbellifera, *Nonnull.* vulgo la grande-Pimpinelle-Saxifrage, la grande Bouquetine ou Boucage, la gran Persil de Bouc.

Radice est longa, ampla, minimum digitum crassa, alba, nonnullis fibris stipata, sapore urenti, sputumque excitante; caulibus fere bipedalibus, rotundis, striatis, glabris, nodosis, cavis, ramosis; foliis oblongis, pluribus juxta costam simul appensis, alatis, marginibus denticulatis, ac quandoque profundius incis, ex una parte hirsutis, ex altera levibus, atroviridibus, splendentibusque, saporis, radice sapore, minus penetrantis. Summis caulibus, ramusculisque umbellæ locantur, parvis onustæ floribus quinquepetalis, emarginatis, Liliorum æmulis, in semina bina simul juncta, minutissima, brevia, ex uno latere gibba, & striata, ex altero vero plana, saporis acris, tandem abeuntibus: Locis incultis, fabulosis, apricis, pinguisculis, & humidis apparet; Julio, & Augusto florescit. Radix ejus præcipue usurpatur, raro folia, ac semen. Sylvestris majori acrimonia præ Sativa pollet, quum autem colitur satis negotii hortulani faciescit, radix enim serpit, magnumque soli spatium occupare solet.

Saxifraga parva, *Offic.* Pimpinella Saxifraga minor, C. B. P. 160. *Raii Hist.* 445. Saxifraga hircina minor foliis sanguisorbæ, J. B. 3. 111. Saxifraga parva, *Dod. Pempt.* 315. Tragofelinum minus, *Inst. R. H.* 309. Pimpinella Saxifraga hircina minor, *Park.* Pimpinella sive Saxifraga minor, *Ger. Emac.* Saxifraga Pimpinella Germanica minor, *Clif. Hist.* Daucus Selinoidis, *Cord. Hist.* Tragium Dioscoridis, *Column.* Pimpinella foliolis subrotundis, *Linn. Flor. Svec.* 86. Saxifraga minor foliis Pimpinellæ rotundioribus, Pimpinella crispa, sive Petræa vel laxatilis, Tragofelinum petræum, Petrifindula, Pimpinella nostra seu communis minor, Piper Germanorum, *Nonnull.* vulgo la petite Pimpinelle-Saxifrage.

Radice est simplici, profunda, rugosa, alba, parum fibrosa, sapore urenti; unum, vel plures habet caules pedem cum semisse altos, brevissima, ac satis densa lanugine obiectos, striatos, cavos, ramosos; foliis, satis angustis segmentis, incis, marginibus denticulatis, pari ordine secus costam, unico tantum desinente, locatis, Pimpinellæ vulgaris similibus, obscure-viridibus superne, dilute-viridibus inferne, venis, aut nervis saturate-viridibus, ac quandoque purpureis, circumfusus. Summi caules, ramusculique umbellas efferunt satis amplas, floribus onustas exiguis, albis, quinquepetalis Liliis proximis, quibus duo semina præsto sunt oblonga, striata, ex uno latere gibba, ex altero vero plana, sapore acri, ac penetranti. In pascuis siccis, solo fabuloso præsertim occurrit planta hæc, floresque edit Augusto, foliis summopere, ac statu-

statuta juxta locorum diversitatem variare solet. Ejus vero radix, asserente Tabernæ Montano, adeo in vetustorum murorum rimis, ac inter saxa immergitur, ut nunquam integra evelli possit.

Plures adsunt Pimpinellæ-Saxifragæ species, magnitudine, tantum, foliorum incisione, aut florum colore albo, sive rubro distantes.

Omnes ceteroquin eodem vi præditæ, binæ tamen usque adhuc a nobis descriptæ vulgatiore sunt: plurimum habent olei, salisque essentialis. Radices, folia, ac semina a Medicis usurpantur aut infusio, aut decocto, aut pulvere. Diuretica, diaphoretica, ac vulnerario-detergentia reputantur, urinas, mensesque cient, renes densa mucilagine, glareisque quandoque infarctos mundant, malignosque humores corrumpunt. A Nonnullis quoque radix ac semen iisdem Petroselinis vulgaris partibus æquiparantur; ab aliis semen, Petroselinum Macedonici semini substituitur.

Radix exsiccata pulvis pro usu intrinseco, Piperi nostro vulgari a Rajo anteponitur, tamquam temperatior, minusque calefaciens: Pastillos quoque ex eadem radice, saccharoque conflatos commendat, pro debilibus, inertibusque stomachis glareis ortum præbentibus, necnon colicis intestinalibus, a mala concoctione oriundis: Profecto pastilli prædicti glareas fundunt, ejiciuntque, ventriculique fermentum excitant.

Aqua stillatitia foliorum, florumque insigne est cosmeticum; faciei enim colorem, ac elegantiam conciliat, maculas abstergit, cutemque externis aeris impressionibus magis resistantem reddit. Ad sputum præterea concitandum radice frustulum, tamquam optimum Masticatorium, mandi solet in dentium morbis, linguæque Paralyti.

Quibusdam in regionibus, radicibus Pimpinellæ-Saxifragæ majoris, baccæ rubræ adnexæ inveniuntur, quæ *Cochinilla sylvestris* nomine, indigitantur; A Tinctioribus vero pro purpura in usum revocantur.

Radix Pimpinellæ-Saxifragæ adhibetur in aqua Generali, & pulvere Ari composito. Folia in syrupis Consolidæ maj. & Althææ. Summitates in pulvere Chalybis Pharm. Paris.

B. Rad. exsicc. Pimpinellæ-Saxifragæ p. ʒʒ. Mellis Narb. ʒvj. Adde s. q. Syrupi Althææ pro Opiata singulis diebus, mane, jejuno ventriculo propinanda, adversus glareas in renibus, & vesica stabulantes, Asthma humidum, stomachumque relaxatum.

S C A B I O S A.

E Satis numerosa Scabiosarum familia, duas tantum familiarius in Arte Medica usurpatas ejus species describemus, Scabiosam nempe, Vulgarem, & Sylvestrem.

Scabiosa, *Offic.* Scabiosa pratensis hirsuta, quæ *Officinarum*, C. B. P. 369. *Inst. R. H. 464.* Scabiosa major communior, hirsuta, folio laciniato, J. B. 3. 2 *Rati Hist.* 374. Scabiosa vulgaris major, *Dod. Pempt.* 122. *Ger.* Scabiosa vulgaris pratensis, *Park.* Scabiosa arvensis seu segetalis, *Tabern. Icon.* 159. Scabiosa vulgatiore inter segetes nascens, *Clus. Hist.* Scabiosa scisso folio, *Cesalp.* Scabiosa major satorum vulgatiore. *Lob. icon.* 53. Scabiosa Corollulis quadrifidis, Corollis radiatis, caule Hispido, *Linn. Hort. Cliff.* 31. Scabiosa campestris seu communis, Scabiosa scabra sive hirsutior, *Flora*, *Herba Apostematice*, *Quorund.* vulgo *la Scabieuse ordinaire des Prez* *des Champs.*

Radice est rigida, longa, vivaci, caulibus bipedalibus, seu tripedalibus, rotundis, villosis, cavis, foliis binis oppositis, in basi locatis, similibus & angustioribus, per intervalla suffaltis. Folia vero e radice emanantia oblonga sunt, lanuginosa, *Valerianæ maj.* foliis accedentia, profunde difecta, sapore acriutculo. Summis caulibus florum rotundi fasciculi implantantur stoculis inæqualibus, cæruleis, aut purpureis conflati. Capita veluti quædam subviridia, squammosa, basi foliis adinstar radiorum ornata, capsulisque constantia semen occudentibus oblongum, corolla decoratum,

deciduis floribus præsto sunt. Ubique fere crescit, inter segetes, in arvis, pratiquæ: Junio, Julioque florescit; plurimumque scissuris variare solet.

Scabiosa amara est, eaque charta cærulea rubore nonnihil perfunditur; unde evincitur saltem ad Ammoniaci naturam accedentem, magna olei, terræque portione commixtum in ea contineri. Analyti enim Chymica præter plures liquores acidos, ex ea plurimum sulphuris ac terræ, parum spiritus urinosi, salisque volatilis concreti elicitor. Alexiteria, sudorifera, aperiens, detergens, & vulneraria recensetur, ac internum in usum revocatur. Eiusdem foliis, floribusque aqua Scabiosæ distillata paratur ut plurimum cum aqua Cardui Benedicti præscripta, pari dosi, ab ℥iij ad ℥iv. in Potionibus diaphoreticis & cordialibus, adversus variollas, morbillos, febresque malignas, cieri vero sudor potest Theriacæ ℥j. *Laudani* gr. j. & ℥vj. Aquæ Scabiosæ, quæ etiam cochleatim exhibita vapores compefit, succo quoque ejusdem plantæ ab ℥iij. ad vj. Theriacæ ℥j. & Camphoræ gr. x. ab sudorem eliminandum hisdem in morbis utimur: succus pariter prædictus, aut plantæ decoctio epota, optima sunt, si urinæ purulentæ appareant, aut ulcera internis in partibus delitescant. In Pleuritide, Tussique pertinaci si forte usurpetur, expectoratio plurimum juvatur, sputus materia abunde exeunte, Pulmones liberantur. Syrupus quoque eodem succo componitur adversus cutaneos morbos aptissimus, dummodo externæ partes plantæ decoctione simul foveantur; pro singulis hujusce plantæ decoctionibus ℔ ij. cochlearia tria Sp. Vini Camphor. admiscuntur, omnia deinde linteo percolantur, ad Camphoræ in liquoris superficie innatantis separationem: Decoctio hæc adversus impetiginem optima recensetur, si mensis spatium illiniatur, syrupo etiam in usum revocato; vulnera quoque ea abstergantur. Maculas albas plerumque in Cornea apparentes succo scabiosæ, parum Boracis, & Camphoræ addito, deleri Tabernæ Montanus asserit. Fallopius autem & Valeriola testantur, plantam hanc adversus Carbunculos plurimum valere, a quibus sequens Mixtura magno juvamine usurpabatur.

℞. Succi scabiosæ, Chamomill. & Calendulæ sylv. ana ℥j. Theriacæ antiquæ ℥jv. Salis vulgar. ℥j. Vitell. Ovor. n. ℔. M. pro Unguenti specie quadam Carbunculis post eorum scarificationem applicanda.

Juxta Valeriolæ assertum, Garidelius propria experientia remedium hocce optimum comprobavit.

Scabiosæ folia usurpantur in syrupo Consolidæ maj. & in aqua Lactis alexiteria *Pharm. Paris.* ejus aqua distill. in Althææ rotulis, ejusque succus in Unguento adversus scabiem *ejusdem Pharm.*

Morsus Diaboli, vel Succisa, *Offic.* Succisa hirsuta, C.B.P. 269. Succisa sive morsus Diaboli, *Dod. Pempt.* 124. *Trag.* 246. *Ger.* Morsus Diaboli vulgaris flore purpureo, *Park.* Scabiosa folio integro, *Cæsalp.* 541. Scabiosa folio integro hirsuto, *Inst. R.H.* 466. Succisa, *Fuchs. & Cast.* Pyenocomon, *Column.* Scabiosa corollulis quadrifidis, caule simplici, ramis approximatis, foliis lanceolato ovatis, *Linn. Hort. Cliff.* 30. Succisa flore cæruleo, *Quorumd.* vulgola Scabieuse des bois ou Succise, le Mors ou Remors du Diable.

Radice est vivaci, minimum digitum crassa, brevi, quodammodo in centro demorsa, aut rosa, longisque fibris circumfusa, foliis oblongis, acuminatis Scabiosæ vulgaris similibus, integris autem, non succisis, exceptis supremam caulis partem occupantibus, nonnihil crenato ambitu, superna facie, inferna, viridiori, rudibus, adeo brevi lanugine testis, ut glabra, ac levia videantur, longis caudis, appensis. Hæc inter tempestate declinante plures eriguntur caules fere bipedales, rotundi, firmi, subrubri, ramosi, binis pro unoquoque nodo ornati foliolis, in quorum apicibus flores, Scabiosæ floribus persimiles apparent, magis tamen simul congesti, cærulei, quandoque purpurei aut albi, pluribus seminibus striatis. In locis incultis pratis, pascuis, nemoribusque fabulosis, humidisque occurrit, sero, Autumnoque accedente florescit. Folia ejus præ aliis partibus in usum veniant.

Succisa, five *Morsus Diaboli* planta hæc fuit nuncupata, ob ejus radicem veluti erosam, aut demoriam; superstitione autem id evenisse Boerhaavius asserit, tamquam Diabolus plantæ radicem adeo hominibus utilem, invisam haberet, dentibusque demorderet: sic de ea Germani, Galli, Anglique pronuntiarunt, sicque ab iis proprio idiomate vocitatur.

Hujusce plantæ folia amara sunt, plurimoque rubore chartam cæruleam imbuunt; radix vero amara, ac styptica saturatori. Plurimum olei, salisque essentialis ex ea Analyseos ope recipitur. Ab omnibus veluti alexiteria, & vulneraria reputatur, ac præcedentis defectu iisdem virtutibus ditata dicitur, usurpaturque. Ejus decoctio adversus faucium inflammationes pro Gargarismate excellit testante Dodonæo. S. Pauli, Auctor optimæ fidei asserit, iisdem cum successu usam fuisse non solum in Angina, verum etiam contra ulcera aphodrisiaca, os, faucesque infestantia. Si Cæsalpino fidendum est, ejus radix præstans est Antidotum adversus omnes veneni species; cor enim roborat, sanguinemque internis in partibus coagulatum resolvit. A. S. Pauli autem una cum Bontio, adversus Hydropem, Hepatisque abscessus commendatur; Diemerbroeckius denique in *Traçatu de Peste* plantæ universæ succum magnificat interne sumptum, adversum ulcera maligna, bubones carbunculosque pestilenciales.

℞. Aquæ Succisæ ℥vj. Theriacæ ℥j. Laudani solidi, gr. j. M. pro potione in Febribus malignis, Morbillis, Variolisque propinanda, quum potissimum eruptio, cordis contractione deficiente, non perficitur.

℞. Aqu. distill. Scabiosæ, seu Succisæ, & Cardui benedicti ana ℥ij. Confectionis Hyacinthinae & Theriacæ ana ℥ss. Antimonii Diaphoret. ℥j. Syrup. Papaver. rubri, & Diacodii ana ℥ss. M. pro potione diaphoretica anodyna cochleatim sumenda in morbis acutis, in quibus sudor primum apparet, aut blande ciendus est ad ægroti utilitatem.

℞. Aq. distillat. Scabiosæ five Succisæ, & Cardui benedicti ana ℥ij. Confectionis Hyacinthinae & Alkermes ana ℥ss. Aq. Cinnamomi hordeat. & Flor. Aurantior. ana ℥ij. Syrupi Caryophylli ℥ss. M. pro potione cordiali cochleatim exhibenda in lassitudinibus, syncope, partu longo, atque difficili, ac in omnibus animi defectionibus.

℞. Fol. Cardui bened. Succisæ, Chamædrys, & Borraginis ana Man. ss. Flor. Papaver. rubri, & Calendulæ sylvestris ana pug. ij. Sem. Millii nodulo occlusor. ℥ij. Coque per horæ quadrantem in aquæ com. lb. iij. Fiat colatura, cui adde Syrupi Papaver. rubri ℥j. ss. pro Decoctione sudorifica cyathis tepidis identidem propinanda.

℞. Rad. Succisæ Man. j. Contunde in mortario marmoreo, & fiat infusio xij. horarum spatio super cinerarium calidum in Vini albi Sextario petrahatur deinde radix ac Pipere s. p. inspergatur. Cataplasmatibus forma omnia calida in Angina apponentur.

℞. Fol. Succisæ Man. j. Coque in aquæ com. Sextariis iij. ad medietatem. Fiat deinde colatura in duas doses dividenda, quadraginta dierum spatio sumendas, mane, jejuno stomacho, & hora somni, adversus impetiginem, aliosque cutaneos morbos.

S C A N D I X.

PEcten Veneris, *Offic.* SCANDIX semine rostrato vulgaris, C. B. P. 152. *Inf.* R. H. 326. Pecten Veneris, J. B. 3. 71. *Raii Hist.* 428. Scandix, Pecten Veneris, *Dod. Pempt.* 701. Pecten Veneris five Scandix, *Ger. Sandix vulgaris*, five Pecten Veneris, *Park.* Pecten Veneris vulgi, five Scandix sylvestris, *Clus. Hist.* Scandix seminebus rostro longissimo extensus, *Linn. Hort. Cliff.* 101. Scandix arvensis, *Herba Scandaria*, acus Pastoris, Acula campestris, *Quorumd.* vulgo *Aguille ou Pegine de Venus*.

Radix simplex, alba, fibrosa, annua, sapore dulci, ad aerem accedente plures emittit caules fere pedales, graciles, ramosos, hirsutos, supernis viridibus, infernis sub-rubris, parumper striatis. Folia habet minutim incisa, Coriandri foliis fere æqualia, caudis satis longis appensa, saporis subdulcis, nonnihil acris. Summis caudatis, ac Liliaceis, totidem capillaribus staminibus, apicibus rotundis; hisce succedunt fructus binis oblongis constantes seminibus, acum æmulantibus, ex uno latere convexis, sulcatisque, ex altero vero planis. Abunde, ac ubique fere crescit planta hæc inter fegetes in arvis, vinetisque, floresque Majo, Junioque edit.

Pecten Veneris plurimum salis essentialis ministrat, ac tamquam aperiens vulnerarius, ac resolvens reputatur: hisce vero diebus fere nusquam in arte Medica usurari solet.

A Dioscoride, & Galeno ad calculum Renum, & Vesicæ exsolvendum hæc planta commendatur, Matthiolus vero testatur, in Vino, ac Butyro decoctam una cum Petroselinii foliis, calidamque regioni pubis admotam, urinas abunde infantum ciere: quod pariter Petroselino tribui potest, a quo solo idem pluries etiam præstatur absque ulla Pectinis Veneris miscella. Rajus vero post plurimum Auctorum testimonia refert, hujusce plantæ radicem cum Malva tusam, & Cataplasmatibus forma applicatam extranea corpora attrahere in membris introducta. A Nonnullis autem adhuc tenera cruda una cum acetariis, aut cum oleo, butyrove cocta esitatur.

S C I L L A.

TRES SCILLÆ species in Officinis notæ reperiuntur, duæ scilicet majores, Rubra atque Albe ad *Ornithogalum* a Tournefortio relatæ, altera vera Minor ab eodem Auctore Narcissis sociata.

Scilla, seu Squilla, *Offic.* Scilla vulgaris radice rubra, C. B. P. 73. Scilla rufa; magna, vulgaris, J. B. 2. 615. *Raii Hist.* 1164. Pancratium, *Dod. Pempt.* 699. *Ger. Clus.* Squilla, *Trag.* 908. *Brunf.* Scilla rubra, sive Pancratium verum, *Park.* *Ornithogalum maritimum*, seu Scilla radice rubra, R. H. 381. Scilla rubentibus radicis tunicis, *Lob. icon.* 152. Scilla major, *Cast.* Scilla fœmina, *Plin.* Bulbus littoralis, forte Theophrasti, *Bellon.* Cepa Maris, sive Marina, Scilla rubra vulgatio, *Nonnull.* vulgo la grande Scille rouge, *Charpentaire, Scipoule, ou Oignon Marin.*

Radicem habet Cephæ persimilem, bulbosam, infantis caput crassitie æquantem, densis contextam tunicis, subrubris, succulentis, viscosis, invicem superius, pendulis ab imo pluribus crassis fibris. Folia emittit pedis, & ultra longitudinem, manus latitudinem fere æquantia, carnosæ, satis viridia, succo referta viscoso, & amaro. Hæc inter caulis extollitur pedem cum semisse altus, ad Asphodeli caulem accedens, erectus, apice flores emittens senis constantes albis foliis, calyce destitutis, satis rotundis, successive sese aperientibus, totidem staminibus, apicibus oblongis. Hisce fructus semitrotundi præsto sunt triangulares, interne tribus distincti cellulis, plura semina rotunda, ac nigra occultentes. Radix tantum in usum revocatur. A pluribus Scilla alba huic anteponitur: rarior tamen esse solet.

Scilla alba, *Offic.* Scilla radice alba, C. B. P. 73. *Raii Hist.* 1164. Scillæ magnæ albæ, J. B. 618. Scilla *Dod. Pempt.* 690. Scilla alba, *Park.* Scilla Hispanica, *Clus. Hist.* Scilla Hispanica vulgaris, *Ger. Emac.* *Ornithogalum maritimum*, seu Scilla radice alba, *Dist.* R. H. 381. Scilla mascula, *Plin.* Squilla, *Brunf. Trag. Matth. Fusch.* Scilla, sive Cepa marina Hispanica, Scilla sive Squilla major altera, *Nonnull.* vulgo la grande Scille ou Squille blanche ou male.

Radicem habet satis crassam, præcedenti tamen minorem, pluribus conflata tunicis albis, viscoso humore turgidis, pendulis ab imo pluribus crassissimis fibris. Caulem.

Caulē propellit ad cubiti altitudinem, erectum, nudum, foliisque destitutum, summitate pluribus ornata floribus ad stellæ modum conflatis, qui Asphodelli floribus simulantur; nonnihil tamen exiliores sunt, Scillæque rubræ floribus per similes, ac inferne sese explicare incipientes, iisdem fructibus, seminibusque, in specie præcedenti descriptis, subsequētibz. Demum post florum, folia, uti in Croco, præcedentium eruptionem, e radice exeunt quina, aut sena folia densa, carnosa, lata, in terram strata, saturatissime viridia. Planta hæc, quemadmodum & superius descripta, in locis sabulosis, mari proprioribus in Hispania, Lusitania, & Sicilia luxuriat, Augusto, ac Septembri floret, semina autem Octobri, & Novembri maturescunt. Binas hæc descriptiones exarare supervacaneum fortassis erat, quia juxta J. Bauhini observationem Scilla alba, a rubra nisi colore differt. Nobis diverse magnitudinis afferri solent; recentes, mediocri crassitie, sanæ, bene nutritæ, mense Junio collectæ, ponderosæ, firmæ, succo viscido fætæ, amaræ; & acres sunt eligendæ.

Indiscriminatim duabus recensitis Scillæ speciebus Medici utuntur. In utrisque autem plurimum salis essentialis, olei, ac phlegmatis, ac parum terræ locatur, hinc incidentes, attenuantes, detergentes, ac aperientes censentur; qua de causa a Dioscoride, Plinio, & Galeno ad urinas, mensesque excitandos, & adversum Hepatis, aliorumque infimi ventris viscerum infarctus commendantur. Plures Scillæ præparationes in Officinis reperiuntur, quarum præcipuæ sunt Pulvis, Trochisci, Acetum, & Oxy-mel scilliticum, earumque componendi ratio in Pharmacopœis commodè inveniri potest. Pulvis a gr. viij. ad gr. xij. propinatur; Acetum ab ʒj. ad ʒiij. Trochisci a ʒj. ad ʒiij. Oxy-mel a ʒj. ad ʒss. in potionibus, & Looch appropriatis. Horum remedium frequentior usus esse solet in pulmonum morbis a phlegmate viscido, ac glutinoso bronchia infarciēte, expectorationemque impediēte obortis. Quapropter mira præstant in Asthmatis humidi paroxismo, catarrhis suffocativis, & Hydrope incipiente. De aliqua hujusce plantæ malignitate fortasse timeri potest ex *Epimeridiæ Germanicæ Decuria 2. Anno 8. pag. 298. Observatione 138.* qua narratur, a Gallina Indica pastam, qua Scillæ Cepæ obvolvuntur ac in furno concoctæ fuerant, devorata fuisse, quæ post horam, vertigine, & convulsionibus adeo correpta fuit, ut nec se sustinere usquam posse, risumque amisisse videretur; deinde pustulis duris in ejus pedibus obortis, morbus, & symptomata, hac cryseos specie quadam, exitum habuerunt.

Scillæ succus usurpatur in Diachylon magno; Trochisci in Theriaca, & Acetum scilliticum in Emplastro Cicutæ.

℞. Aloes Hepaticæ ʒj. Gummi Ammoniæ ʒss. Dissolve in aceto scillitico omnia in pastæ solidæ consistentiam reducendo. Deinde adde Tartari vitriolati ʒj. ss. Gummi-Guttæ p. ʒj. M. f. Massa Pilularum; dosis a gr. xij. da ʒj. sero hora somni duarum horarum a cena intervallo propinanda, ac per plures dies repetenda. Inter meliora adversus Asthma humidum remedia pilulæ prædictæ enumerantur. Si autem duabus, prima vice sumptis, solatium ægri non persenserint, die crassina, quatuor iis sunt exhibendæ, ad binas deinde, unius diei intervallo, redeundo.

℞. Syrupi Erysimi, & Hederæ terrestris, Oxy-mellis scillitici ana ʒj. Spermat. Ceti in f. q. Olei Amygd. dulc. soluti ʒj. Ireos Florent. p. & Fol. Hyssopi exsicc. ana ʒj. M. pro Eclegmate cochleatim sumendo in Asthmatis humidi paroxismo. Vel:

℞. Aquæ Cinnamomi spirituosioris, & Oxy-mellis scillitici ana ʒj. Tincturæ Myrrhæ, & *Enulæ Campanæ* ana ʒj. M. pro potione cochleatim sumenda.

℞. Pulv. pp. Scillæ gr. x. Confectionis Hyacinthinæ gr. xij. M. cum f. q. Syrupi Althææ pro bolo, octo dierum spatio repetendo, mane, jejuno ventriculo in Asthmate humido, magnisque Thoracis oppressionibus Hydropem minitantibus.

B. Pulv. pp. Scillæ gr. viij. Nitri defæcati gr. xvj. Aquæ Parietariæ $\frac{3}{4}$ ij. M. pro potione pluries repetenda jejuno stomacho in Hydrope ascite, & Nephritica affectione.

Silla parva, *Offic.* Narcissus maritimus, C. B. P. 54. *Raii Hist.* 1140. *Inst. R. H.* 357. Pancratium Monspessulanum, multis Scilla alba parva, J. B. 2. 611. Narcissus marinus, *Dod. Pempt.* 229. *Clus. List.* Pseudo-narcissus marinus albus, Pancratium vulgo, *Par.* Pancratium marinum, *Ger.* Pancratium verum, *Gesn. Hort.* Scilla minor seu pusilla, Pancration Monspeliacum, Pancratium flore Lilii, Lilium marinum, Bulbus marinus, Hemerocallis. *Quorumd.* vulgo la petite Scille.

Radicem habet bulbosam, latis crassam, binis tamen anteaectis exiliorem, oblongam, externis nigricantibus, internis albis, tunicis constantem densis, translucidis, nonnihil striatis, humore viscoso, & amaro, refertis absque ulla acrimonia, crassius fibris e basi exeuntibus. Septem aut octo emittit folia latis longa, vix lata. Porri foliis similia, dilute-viridia, vertice obtuso. Ea inter caulibus fere bipedalis apparet Asphodeli caulem crassitie æquans, tenerior, nudus, levis, nodisque destitutus, in cuius summitate quinque aut sex locantur flores magni, oblongi, albi, stamina sex apicibus luteis gestantes. Capsulæ triangulares, tribus loculis divisæ, semina continentes lata, plana, & nigra, florum locum occupant. Secus mare infra agrum Monspessulanum Planta hæc frequens occurrit; Junio floret, semenque Julio, ac Augusto maturitatem acquirit; si autem solum matet, raro admodum flores edere solet.

Iisdem facultatibus, ac Scilla vulgaris, prædita creditur; quamvis autem binis præcedentibus substitui posset, non æquis tamen viribus pollet: hinc raro a Medicis usurpatur nisi Scillæ veræ defectu.

SCLAREA.

Orvala sylvestris *Offic.* Horminum pratense foliis serratis, C. B. P. 238. *Raii Hist.* 544. Gallitrichum sylvestris vulgo, sive sylvestris SCLAREA flore purpureo cæruleo magno, J. B. 3. 311. Orvala sylvestris 4. *Dod. Pempt.* 293. Sclarea pratensis, foliis serratis, flore cæruleo, *Inst. R. H.* 179. Horminum sylvestre, *Fuchs. Ger.* Horminum sylvestre vulgare, *Par.* Centrum Gallinæ aut Galli Centrum, *Ruell.* Horminum sylvestre majus flore cæruleo & rubicundo *Thal.* Mari-salvia *Tabern.* Salvia agrestis, *Brunf.* Salvia foliis ovatis inciso-crenatis, verticillis subnudis, *Linn. Hort. Cliff.* 12. Gallitrichum sylvestre flore majore, Gallitrichon agreste, Salvia trasmarina seu Turcica Tota bona sylvestris, *Quorumd.* vulgo Sclarde, *Orvale ou Toute-bonne des Frez ou sauvage.*

Radicem habet simplicem, lignosam, fibrosam, odorem, vivacem, quæ caulem unum, aut plures expellit fere bipedales, satis crassos, quadratos, erectos, hirsutos, cavos, in alas sive ramos invicem oppositos divisos. Folia promit magna, lata, rugosa, rudia, nonnihil sinuata, marginibusque crenatis, longis appensa caudis, Salviæ foliis proxima, odore penetranti, sapore aromatico. Flores verticillati, in spicam longam quodammodo procedentes, magni, labiati, cærulei, purpurei, raro albi, calyce suffulti glutinoso, quinque cuspidibus distincto, summis caulibus, ramusculisque locantur, eorumque locum subeunt semina satis crassa, semiorunda, lævia, expolita, sub-nigra, capsulis florum calyces efformantibus, conclusa. Secus vias, in arborum limitibus, collibus herbosis, pratibusque tam elatis quam imis planta hæc apparet, ejusque flores Junio, Julioque.

Alto silentio ab Auctoribus Sclarea prætermittitur, excepto Garidelio, qui in *Historia Plantarum agri Aquisextiensis*, ei satis memorandam facultatem tribuit. Asferit enim, utilissimam esse adversus crurum ulcera, remediumque esse in Provincia familiarissimum; qua de re folium ejusdem exsiccatum recipitur, parumper vino calido

calido maceratur, ac statim apponitur. Frequenter omnibus aliis incaſſum adhibitis Remedium hocce palmam arripuit. Folia quoque recentia in ulum revocari, vulneribusque recentibus aptari poſſunt, ea enim cito conſolidat.

S C O R D I U M.

Inter diverſas Chamædryſ ſpecies, binæ extant communiter SCHORDIUM vocatæ, allium enim, redolent, Verum ſcilicet, & Adulterinum.

Scordium, Offic. C. B. P. 247. J. B. 3. 272. Dod. Pempt. 126. Ger. Raii. Hiſt. 576. Cord. Trag. Lob. Fuchſ. Anguil. Ceſalp. Taber. Lugd. Hiſt. Chamædryſ paluſtris Canefcens, ſeu Scordium Officinarum, Inſt. R. H. 205. Scordium verum, Geſn. Hort. Scordium Legitimum, Park. Chamædryſ paluſtris allium redolens, Mor. Hiſt. Oxon. Tencrium foliis ovato-lanceolatis ſerrulatis, ſeſilibus, floribus ſæpius binatis, Linn. Hort. Cliff. 302. Scordion, allium paluſtre ſive aquaticum, Trixago paluſtris, Quonmd. vulgo le vrai Scordium ou Chamarras la Germandrée d'eau, ou aquatique.

Radicem habet fibroſam, ſerpentem, vivacem, plures eſſicientem caules manum æquantes, ac quandoque pedales, quadratos, hirsutos, cavos, ramosos, ſolum verſus proclives, ſerpentes, folii adpoſitis, oblongis, Chamedryſ vulgaris foliis majoribus, rugoſis, ambitu denticulato, molliuſculis, hirsutis, ſubalbidis, allii non ingrati odorem redolentibus, ſapore amaro. Juxta caules, ramuloſque ex foliorum aliſ flores emergunt exigui, labiati, vertice expanſo, quinquifidi, ſub rubri, quibus quatuor ſemina minuta rotunda, capsula calycem floris efformant, concluda ſuccedunt. In locis humidis, ac paluſtoſis, ſecus ſoſſas aquis redundantes, enaſcitur, Julio, Julioque floret; non raro in agro quoque Pariſienſi occurrit. Juxta C. Bauhinum magnitudine varia eſt, ac in hortis translata facile perit. A. J. autem Bauhino, & Tournefortio juxta Lobelli auctoritatem Scordii fere deperditi inventio Guilielmo Pellifierio Epifcopo Mompſeſulano tributa fuit, quod etiam a Rondeletio confirmatur.

Scordium amarum eſt, aromaticum, chartam cæſulam rubro colore inficit. Ejus folia digitis compreſſa, odorem, ſaporemque alii manifeſte reddunt. Conſtare autem Scordium videtur ſale volatili, oleoſo, & ſale ammoniacali non omnimode exſoluto, ſed plurimo ſulphate, irriterito: tamquam reſolvens, aperiens, diaphoreticum, & vulnerario-detergens reputatur. Intus, extrinſecusque uſurpatur. Folia, floresque in decocto; ex iis Man. parvus, pro ſingulis aquæ ℥ij. recipitur, exhibeturque cum ſucceſſu in febris malignis, variolis, morbillis, morbiſque cutaneis, ad appetitum revocandum, arthritidem avertendam, hæmes enecandos, ſanguinem inſenſibili perſpiratione depurandum, urinaſciendas; in omnibus quoque prædictis caſibus Scordium ad modum Thææ in uſum revocatur, pugillo uno in liquoris ℥ſſ. immiſſo, aut in ſcuſculo omni pinguedine deſtituto per horæ ſemiſe inſuſo. Ejus uſitatiorès præparationes in Officinis ſunt Aqua ſtillatitia, Tinctura, Extractum, Conſerva, & Syrupus.

Diſtillata aqua ab ℥ij. ad ℥vj. præſcribitur, Tinctura vero a ℥ſſ. ad ℥ij. in Julapiis, Potionibusque cordialibus, diaphoreticis, & vermifugis. Extractum ℥ſſ. & Conſerva ℥j. ad ſudorem eliciendum. Conſerva hæc eadem uſitatiffima eſt adverſum ſputum purulentum, iſterum, menſiumque ſuppreſſionem. Vinum quoque, ac Acetum parantur Scordii inſuſione, ab ℥iv. ad ℥vj. exhibendum, ad ſudorem eliminandum, pro quo quandoque urinæ profluvium ſuboriri ſolet; hinc hydropicis quoque perutilis reputatur. Syrupus denique ad ℥j. in omnibus prædictis morbiſ uſurpatur. Planta hæc extrinſecus, ut innuimus, detergens eſt, ac vulneraria; in Lotionibus una cum Abſinthio, & Centaurea minoribus in uſum revocatur, nec non in fomentis, & Cataſmatis forma, membris imminente Gangrænæ periculo laborantibus. Si vero Gangræna jam irrepreſſit, carnes ſphacelum minitantes probe prius ſunt mundandæ aqua

Sublimati corrosivi, & Arsenici, aut butyro Antimonii; absque enim hisce adminiculis vulnerariæ plantæ nihil valere possunt. Juxta Rajum Scordii pulvis bono cum successu adhibetur, ad bubones pestilenciales, & ulcera maligna curanda.

Scordium usurpatur in Aceto Theriacali, Theriaca, Mitridato, Orvietano, Antidoto Matthioli, ac in magno Confectionum Alexiteriarum numero; in Pulvere vermifugo, in Oleo Scorpionum, & Unguento mundificativo de Apio dicto *Pharm. Paris.* Ex hac planta quoque *Diascordium* tam Fracastorii, quam Sylvii denominatur, confectiones nempe illæ duæ adeo celebres cordiales, ac anodynæ, quibus præcipue somnus conciliatur, colici dolores sedantur, stomachique resolutiones impediuntur.

℞. Aq. Cardui benedicti & Scordii ana. ʒ jv. Aquæ theriacalis ʒ ij. Syrupi Caryophylli ʒ j. M. pro Julapio in febribus malignis, ac pestilentialibus sumendo.

℞. Aq. Scordii, Tanacetii, Portulacæ ana. ʒ ij. Corallinæ & Sem. contra ana. ʒ j. Theriacæ ac Extracti Juniperi ana. ʒ ʒ. Syrupi Scordii ʒ j. M. pro potione vermifuga semel propinanda.

℞. Aq. distill. Scordii, Hederæ terrestr. & Aquæ Vulnerariæ ana. ʒ ij. Spermat. Ceti, aqua Cinnamomi hord. solutivi ʒ j. Antimonii diaphor. ʒ j. Syrupi Caryophylli ʒ j. M. pro potione vulneraria, & cordiali cochleatim exhibenda.

℞. Diascordii ʒ j. Corall. rub. pp. & C. C. ph. p. ana. gr. v. Syrupi Cydonior. q. s. pro bolis conficiendis ab ægro his de die sumendis, mane, ac vesperi, in dysenteria, & colicis affectionibus, stomachi resolutione conjunctis. Si guttæ v. aut vi. Laudani liquidi addantur, anodyna quoque addetur vis.

Cataplasma ad Gangrænæ carnes emolliendas.

℞. Fol. Scordii Man. ij. Malvæ Man. j. Flor. Althææ, & Lavendulæ ana ʒ j. Coque in aceto pro Cataplasmate, addendo farinæ Sem. Lini ʒ ij. Olei Sem. Lini ʒ j. Salis Ammoniaci ʒ j.

Scordonia, *Offic.* Scordium alterum, sive Salvia agrestis, C. B. P. 247. Scordotis, sive Scordium folio Salviæ, J. B. 3. 293. Salvia agrestis, sive Sphacelus, *Dod. Pempt.* 291. Chamædrys fruticosa sylvestris Melissæ folio, *Inst. R. H.* 205. Scordonia, sive Salvia agrestis, *Ger. Raii Hist.* 576. Scordonia sive Scordium alterum quibusdam; & Salvia agrestis, *Park.* Salvia sylvestris, *Trag.* Chamædrys elatior Salviæ folio flore Ochroleuco, *Mor. Hist. Oxon.* Fœnicium foliis cordatis, crenatis, petiolatis, spicis laxis secundis, *Lin. Hort. Cliff.* 301. Scordium montanum, Salvia bosci, seu nemorensis, Scordotis sylvestris, Scordium secundum, *Nonnull.* vulgo *le faux Scordium* ou *Chamarras, la Sauge des bois ou Sauvage.*

Radice est lignosa, flexibili, serpenti, fibrosa, vivaci, quæ plures emittit caules bipedales, vel tripedales, quadratos, villosos, subnigros, aut purpurascētes, ramosos, medulla alba repletos, foliis Salviæ minoris quoquomodo similibus, latioribus tamen, mollioribusque, ad Melissam accedentibus, rugosis, obscure viridibus, salitisque, ambitu denticulato, contrariis, saporis amari. Summis caulibus, ramulisque florum labiatorum spicæ extolluntur, qui scilicet, æqua, ac in Scordio vero, ratione disponuntur, eandem figuram habent, & colorem herbidum, aut ex albo pallenscentem, quaternis staminibus purpureis; pluribus subsequētib; seminibus exiguis, fere rotundis, subnigris, capsula conclusis quondam, floris calyceem efformante. In nemoribus montanis, sylvisque crescit planta hæc, in sepibus, aliisque incultis, rudibus, sabulosis, nonnihil tamen humidis locis, flores Æstate edit, diuque detinet, ac variare solet foliis variegatis.

Scordonia odorem habet aromaticum alio proximum. A Nonnullis, ejus decoctio, tamquam optime sudorifica in morbis Venereis præscribi solet: ejus quoque Man. j. in Vini albi lb ij. infunditur, & ex eo quarta quaque hora cyathus unus parvus.

parvus Hydropicis exhibetur, a quo quandoque sublevantur. Stomachum roborat, vermes enecat, urinas movere, ac in iſtero, tertianisque febribus convenit. Cum autem ejus virtus plurimum ad Scordii veri vim accedat, huic quandoque substitui poteſt. A Geſnero, prædicto præferri solet; a Fabricio Hildano ad ulcera gangrænosa curanda commendatur, pro quibus doſi Scordii communis duplicata ab eo usurpatur.

S C O R S O N E R A.

SCORZONERA: *Offic.* Scorzonera latifolia ſinuata, C. B. P. 275. *Inſt. R. H.* 476. Tragopogon Hiſpanicus, ſive Eſcorzonera, aut Scorzonera, J. B. 2. 1060. Scorzonera major Hiſpanica, 1. *Cluſ. Hiſt.* 137. Viperaria, ſive Scorzonera Hiſpanica, *Ger.* Scorzonera Hiſpanica major, *Par. Raii Hiſt.* 248. Tragopogon peregrinus vel Hiſpanicus, *Geſn. Hort.* Scorzonera floribus ſimplicibus, & plenis, *Camer. Hort.* Scorzonera Hiſpanica, ſeu Bohemica, *Matth.* Scorzonera Hiſpanica & Germanica, *Tabern.* Scorzonera latifolia lutea, Serpentina Hiſpanica, *Quorumd.* vulgo *Scorſenere*, *Cerciſi*, ou *Salciſi noir* ou d' *Eſpagne*.

Radice eſt pedem longa, ſimplici, pollicem craſſa, externe nigra, intus alba, tenera, fractuque facili, vivaci, carnoſa, ſucco ſæta laſcignoſo, dulciſſimo, quæſi coquatur, optimum cibum miniſtrat, ideoque Quadrageſimali præſertim tempore in culinis uſtatiffima. Caulem eſt bipedalem, rotundum, ſtriatum, cavum, pluribus ramis diſtinctam longis, ac lanngine quadam tunicæ more circumſuſis. Folia longa ſunt, ſatis lata, Tragopogon foliis ſimilia, lævia, baſi caulem amplectentia, quandoque aliquantisper ſinuola, ac ambitu criſpato, firma, nervoſa, anguſta, oblonga, culpide deſinentia, obſcure viridia. Summo caule, ramuliſque flores progignuntur ampli, lutei, quibuſdam ſcilicet efformati ſciculis, calyceque ſuffulti longiſculo, gracili, ſquammoſis foliis conſtante; floribus præſto ſunt ſemina longa, delicata, alba, criſtata. In omnibus ſere Oliſtoriis hortis planta hæc bolitur, floretque a Majo, & Julio ad Autumnum uſque, Hiſpaniæ incolæ eſt, ubi ſponte naſcitur in humidis locis, ſylviſque montanis.

Scorzonera nuncupatur, a Catalaunica denominatione *Eſcorſo* qua *Vipera* indigitatur, adverſas enim Viperarum morſus ab incolis uſurpatur.

Ejus radix familiariffimum uſum habet, & pro alimentis, & pro re Medica. Plurimum habet ſalis eſſentialis, mediocrem olei portionem; eligenda vero eſt tenera, carnoſa, ſucculenta, ſaporis dulcis, gratique. Tragopogono hortienſi ſaporem habet penetrantiorem, urinas ciet, ventriculum roborat, & ſudores, menſeſque propellit; aptiſſima quoque reputatur in variolis, ac peſte, adverſus venena, ac Viperæ, aliorumque veneficorum animalium morſum. Ejus radix probe cocta alimentum eſt ſaluberrimum quocumque tempore, quacumque ætate, & temperamento aptiſſimum, quum autem nonnihil calefaciat, moderate eſt uſurpanda. Pro re autem Medica in Piſanis adverſus omnes malignos morbos præſcribitur.

Boerhaavius in *Hiſtoria Plantarum horti Luduno Batavi* magnopere radicis Scorzonere ſuccum diutius ſumptum commendat § iij. mane, jeſuno ſtomacho iis propinatum, in quibus veneni ſuſpicio locum habet; magnis quoque eam laudibus extollit adverſus Hypochondriacas affectiones, viſcerumque obſtructiones, dummodo ea tantum tuſa, decoctio Hordei ſuperaffundatur, coctura enim omnem efficaciam ex hac ſecedere, tradit. S. quoque Pauli Boerhaavii ſententiæ favet: teſtaturque propria experientia non Hepatis obſtructiones hocce remedio ſolum ſanaſſe; verum etiam antiquos Icteros, Hydropſeque primum apparentes.

Foliis, floribuſque Scorzonere aqua diſtillata elicitur, ab § iv. ad § vj. præſcribenda in Julapiis, & Potionibus cordialibus, & diaphoreticis.

Nicolaus Monardus Hiſpanus Medicus integrum de *Scorzonera* Traſtatum divulgavit,

in quo mira profecto, nec tamen experientia adhuc comprobata in medium adducit. Nos vero, cum experimentis tantum innixi simus, ex hisce omnibus proprietatibus, vulgatiores tantum, ac obvias confirmamus.

Aqua Scorzonerae distillata usurpatur in Aqua Divina *Pharm. Paris.*

B. Rad. Scorzonerae lotari. ac taleolatum incisar. ℥j. Coque in aquæ lb. iij. ad tertiæ partis diminutionem; Adde Glycyrrhizæ in fila evulsæ ℥ij. Infunde per horæ dimidium, fiat deinde colatura pro Pituita. convenienti in Variolis, Morbilibus, ac Febribus malignis.

B. Rad. Lapathi sylvestris ℥j. Aquilejæ, Scorzonerae, & Bardanae ana. ℥ss. Fol. Fumariæ, Scabiosæ, Agrimoniz, & Cardui benedicti ana Man. ss. Antimonii p. noduloque infusi ℥j. Coque in aquæ lb. vj. ad tertiæ partis consumptionem. Fiat deinde colatura leviter exprimenda, & adde Syrupi Eumar. ℥iv. pro Apozemate, binis cyathis calidis, de die, propinando, novem dierum spatio, adversus Scabiem, Impetiginem, Porriginem, aliosque cutaneos morbos.

B. Aq. Scorzonerae, Borriginis, & Cichorii ana. ℥ij. Aquæ Cinnamomi hordeat. & Aquæ Theriacalis ana. ℥j. Sp. Nitri dulcis. gut. xx. Syrup. Limon. & Caryophylli ana. ℥ss. M. pro potione cordiali una vice, aut choceleatim sumenda.

Potio cordialis efficacior.

B. Aq. Scorzonerae, & Scabiosæ ana. ℥ij. Aquæ Cinnamomi hord. ℥ss. Theriacæ ℥ij. Pul. Viper. ℥j. Sp. volatil. C. C. gut. xx. Syrupi Caryophylli ℥j. M. pro potione cochleatim exhibenda.

B. Rad. Scorzonerae mund. ℥j. ss. Contunde in mortario marmoreo, paulatim lb. j. decoctionis Hordei affundendo. Fiat colatura linteolo expressa, & adde Syrupi de quinque radic. aper. ℥ss. pro decoctione, mensis spatio, mane, jejuno, ventriculo repetenda, in Hepatis, Lienisque obstructionibus, Ictero, ac Hydro-pa. enascente.

S C R O P H U L A R I A.

Inter omnes SCROPHULARIÆ species, sequentes duæ tantum in usum Medicum venire solent.

Scrophularia, *Offic.* Scrophularia nodosa foetida, C. B. P. 235; *Inst. R. H.* 166; Scrophularia vulgaris & major, J. B. 3. 421. Scrophularia, *Dod. Pempt.* 50. Scrophularia major, *Brunf. Lob. Ger. Raii Hist.* 764. Scrophularia major vulgaris, *Par. Clymenum mas, Ges. Hort. Galeopsis, Fuchsf. Ocymastrum alterum. Trag.* 135; Scrophularia major recentiorum Medicorum, *Casalp.* Scrophularia foliis cordatis, oppositis racemo terminatrici, *Linn. Hort. Cliff.* 322. Scrophularia vulgatio, Millemorbia, Eicaria, Ferraria, Castragula. *Quorumd.* vulgo *la grande Scrophulaire commune, ou des bois.*

Radice est crassa, longa, serpenti, alba, nodosa, inæquali, vivaci, quæ pluries emittit caules bipedales, & ultra, erectos, firmos, quadratos, interne cavi, purpureo-nigricantes, in alatos ramos divisos. Folia habet oblonga, lata, acuminata, ambitu crenato. Urticæ majoris similia, major tamen, obscuriora, ac neutiquam vellicantia, invicem in unoquoque caulium nodo opposita. Summis caulibus, ramulisque flores implantantur labiati, atro-purpurei, calyce suffulti monopetalo, quinquifido, quaternis staminibus, apicibus luteis. Fructus hisce rotundi succedant acuti, duabus distincti cellulis, pluribus seminibus nigricantibus, refertis. Sambuci odore admodum ingrato scatet universa planta, saporeque amaro; in locis umbrosis, sepibus, nemoribus, sylvisque cædis frequens occurrit, floresque ministrat Junio, Julio, & Augusto. Radix, Folia, ac Semen in usum Medicum veniunt, præcipue vero radix.

Scro-

Scrophulariæ maj. folia amarissima sunt, male olent, salisque modico rubro colore chartam cæruleam tingunt, quod saturatius a radice præstatur, unde confici potest, salem ammoniacum, nativo terræ sale contentum, in hacce planta prædominari, ac in ea, magna olei foetidi quantitate consociari. Analyseos Chymicæ ope plurimum Salis volatilis concreti, plurimumque olei ex hac recipitur, unde vis resolvendi, emolliendi, ac temperandi derivare solet. Hæc enim revera principia essentialia requiruntur in remediis, tam ad tumores contumaciores inflammatione sociatos, quam frigidos dictos emolliendos, aptis. Oleum foetidum fibras relaxando, earum tensionem minuit, ac temperat, sal namque ammoniacum attenuat, dividit, materiamque infarciendam eliminat. Fere omnia plantarum genera Sambuci, & Stramonii odore scatentia, iidem fere facultatibus ditantur adversus inflammationes, tumoresque: aptissima præterea sunt pro tendineis partibus.

Tum intus, cum extrinsecus universæ Scrophulariæ maj. partes, radix nempe, folia, & semina in usum revocantur. Radix ꝑ. ʒj. mane, jejunò Ventriculo, appropriata Conserva, commixta, præscribitur, aut Vini cyathus in quo radix hæc per noctem infusa fuerit, Hæmorrhoidibus internis dolentibus, ægris propinatur, quibus remediis brevi solantur. Tragus vero asserit Scrophulariæ radicem tulsam, ac ʒj. in Vino exhibitam ad vermes enecandos valere: aqua autem, in qua per noctem plantæ radices macerate fuerint, pariter pro morbis superius indicatis Prilanzæ forma convenientissima recensetur.

Externe præterea adversum strumas exsiccatas macerata folia, Cataplasmatibus forma, singulis diebus, renovata commendantur, quæ hoc simplici remedio hebdomadis senis sanatur: plantæ etiam succus ad ulcera aciora & carcinomatosa etiam sananda usurpatur, ab aliis vero radicibus contra scrophulosos tumores, hæmorrhoides, scabiemque Unguentum paratur: pulvere etiam ejusdem radice affectæ partes consperguntur.

Ad Scrophulariæ Unguentum conficiendum oportet juxta Tragam, Majo universæ plantæ succum elicere, eumque per annum in vase vitreo probe concluso servare; miscetur inde ꝑ. æ. Olei, Cereæque recentis. Idem Auctor asserit, omnes scabiei, impetiginisque species, ad Elephantiasim quoque accedentes eo sanatas vidisse: plurimum etiam commendat aquam distillatam hujusce plantæ in papulis, rubentibusque faciei pustulis. Auctor vero *Historiæ Plantarum Lugdunensium* Unguenti Scrophulariæ conficiendi rationem tradit modo sequenti. Autumno hujusce radices recipiantur, una cum recenti Butyro tulsæ, quindecim dierum spatio in vase e silice probe clauso in Cavea reponantur, postea igne liquatis, Unguentum prius linteo colatum servetur. Si Tragi methodus sequatur, Oleo succus Scrophulariæ est perfundendus, ne frascet, aut loco Olei, sexta pars. Sp. Vini defæcatissimi addenda est. Si vero Unguentum juxta *Historiæ Plantarum Lugdunensium* descriptionem conficiatur, potius quam in Cavea radices cum Butyro tulas servare, facilius erit, eas digestionem B. M. per triduum tantum committere in Cucurbita vitrea Capitulo cooperta; linteo deinde post fusionem colentur. Unguenta prædicta in Cutaneis morbis, hæmorrhoidibus, ac impetigine exulcerata excellunt, radice pulvere, aut ejus in Vino infuso ægris interim, ut supra innuimus, propinato.

Scrophulariæ maj. radix usurpatur in aqua Generali, Unguento mundificativo de Apio, radix, & folia in Aqua vulneraria, & Emplastro Diabotano Pharm. Paris.

B. Axungię Suillæ ℞. j. Liqueatur igne moderato, deinde adde Fol. incisor. Scrophulariæ, Cynoglossi, Lamii, & Digitalis ana ꝑ. æ. Leniter coque, usquedum Unguentum saturate viridescat, tunc colaturæ admisce Cereæ ac Resinæ ꝑ. æ. Therebenthinæ ʒ ij. Viridis Aeris ʒ j. M. denuo ad consistentiam Unguenti solidificali. Unguentum celeberrimum est adversus strumas exulceratas.

Betonica aquatica Offic. Scrophularia aquatica major, C. B. P. 235. Inff. R. H. 166.

Ger. Raii Hist. 764. *Scrophularia maxima radice fibrosa*, J. B. 3. 421. *Betonica aquatilis*, *Dod. Pempt.* 50. *Ocymastrum majus*, *Trag.* 185. *Olymenum foemina*, *Genf. Hort.* *Betonica aquatica*, *Ger. Lob.* *Betonica aquatica major*, *Park.* *Scrophularia foliis cordatis*, *pediculorum alis in caulem decurrentibus*, *Guar. Obser.* 201. *Yquetaya Brasiliensis* seu *Brasilensis*, *Hul. Homber. J. Marchand.* *Scrophularia foemina*, *Scrophularia palustris non foetida*, *radicibus fibrosis*, *Scrophularia aquatica sive altera*, *Betonica folio*, *Nonnull.* vulgo *la Scrophulaire aquatique*, *l'Herbe du siège la Betoine d'Beau.*

Radice est satis crassa, fibris longis, albisque stipata, vivaci, plures caules emitte, binos, tresve pedes altos, minimum digitum crassos, quadratos, quibusdam in locis sub rubros, in aliis vero virides, intus cavos, satis teneros, succo refertos, leves, ramosos, foliis *Scrophulariæ* comm. similibus, non adeo tamen acuta extremitate, propiusque ad *Betonicam* vulg. accedentibus, ea vero duplo, aut triplo majoribus, longis, latis, carnosiss, marginibus crenatis, nervosis, invicem contrariis, crassa cauda, & cava appendis, dilute-viridibus, odore, saporeque ingrato. Flores præcedentis floribus simulantur, majores tamen aliquatenus sunt, & ferrugineo-rufescentes. Hisce fructus succedunt rotundi, acuti, in duas cellulas divisi, semina minutissima, & obscura ocludentes. Aquaticis in locis, secus amnes, rivulosque, fossasque aqua refertas exerefcit, Julio, Augustoque floret.

Scrophulariæ species hæc *Herbe du siège* fuit nuncupata, eo quod præcedentis more *Hæmorrhoidibus*, aliisque ani morbis medetur, aut juxta D. Chomellii sententiam, quia, *obsidione* *Rupellæ* diutissime perdurante, demum planta hæc tantum, pro omnibus vulnertum speciebus, omnimode præparata in usum fuit revocata.

Et de facto vulnerariam vim habet, maximam, & consolidantem. D. Tochneri hac in re extat *Observatio in Ephemeridibus Germanicis Centuria VII. & VIII.* in qua hujusce plantæ elógium reperitur, ac præcedenti antepositur; iisdem tamen principiis scaterere videtur; odorem ingratum pariter habet, ac fere nullo colore rubro cæruleam chartam inticet, unde evinci potest, sal ammoniacum cum oleo foetido acterra in ea contineri merito igitur primæ substituitur. Æque adversus Strumas, *Hæmorrhoidesque* pollet, tam interne, quam extrinsecus usurpatur. D. Marchand celeberrimæ *Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Botanicus in Commentario, Academiæ Actis an. 1701. p. 209.* insito, asserit, folia ejusdem malum *Sennæ* saporem corrigere, si in ejus infusioni p. æ. admisceantur, quod profecto maximum modum asserre potest, quandoque enim propter ingratum saporem *Senna* non præscribitur, nec præscripta sumitur, etsi purgans sit tutissimum. *Tragus* vero ad oculorum fluxiones arcendas *Cataplasma* foliis prædictis maceratis, melle admixtis, frontique applicatis proponit.

SECALE.

SECALE, Offic. *Secale hybernum vel majus*, C. B. P. 23. *Infl. R. H.* 513. *Secale*, J. B. 2. 416. *Ger. Raii Hist.* 1241. *Rogga sive Secale Plinii*, *Dod. Pempt.* 499. *Siligo*, *Brunf. Ruell. Lon.* *Olyra*. *Cord.* *Tipha Cerealis*, & *Tipha Theophrasti*, *Port.* *Secale vulgatius*, *Par. Farrago*, *Fuchs. Lob. Tabern.* *Briza*, seu *Triticum secundum*, *Quorumd.* vulgo *Seigle ou Segale*.

Radice est annua, delicatulis fibris ornata, plures emittit culmos humanam staturam æquantes, ac quandoque superantes, erectos, firmos, *Triticis* graciliores, quaternis, aut quinis interstitis nodis, exiguo foliorum numero, quæ scilicet longa sunt, angusta, ac sub rubra, dum primum e solo erumpunt. Summis culmis flores fasciculatim enascuntur, pluribusque capillaribus staminibus lateis constantur, apicibus oblongis, spicatis, abeuntque in grana oblonga, fere cylindracea, gracilia, nuda, externe sulca, interne alba, ac farinacea. *Secale* autem spicæ, longiores, compressioresque sunt *Triticis* spicis. Ubique fere planta hæc coli solet, præcipue vero in solo sterili,

jevi, fabuloso; Hyeme ineunte, aut Autumno feritur, aut sola, aut cum Tritico fere p. æ. permixta, quæ frugum mixtura *Meteil* nuncupatur, plerumque Majo flores edit; per mensem spica Triticum præcedit, hinc communis invaluit sententia, Aprillem absque secale spica, Majum autem absque Tritici spica transigi non posse. Absque dubio inter segetes post Triticum primum locum habet Secale, aut frequentius alimenti, quam medicamenti forma usurpatur.

J. Bauhinus, alique post ipsum Botanici binas Secale species distinxerunt, Secale nempe Majus, sive hybernum, alterum vero Minus, aut vernum, quum autem primum Autumno Tritici more feratur; postremum Vere tantum; uti Hordeum, feritur, in alio autem binæ hæ species inter se differre non videntur, nisi sationis tempore, & accidentibus ab ea oriundis.

Plurimum olei, salisque essentialis Secale continet, segetisque species est, qua Montanæ gentes, ac Septemprionales ut plurimum pro pane conficiendo utuntur: eundem quoque in usum apud nos revocatur, non tamen frequenter adeo, uti Triticum; quandoque etiam huic admiscetur, ad peculiarem quibusdam non ingratum saporem in pane excitandum, eumque diutius recentem servandum: non adeo tamen uti Triticeus nutrit, ac solum robustis, valentioribusque ventriculis convenit; stomachum enim gravare solet, difficilisque concoquitur, tam si sola farina, quam si surfure minus crasso permixta conficiatur: interne turbat, & flatu, ac tormina quandoque prognerat: hinc delicatulis, nec stomacho satis valentibus nullo pacto convenit. Robustis vero, quibus alvus non admodum laxa est, utilissimum esse potest emolliet enim, ac referat. Hæmorrhoidibus quoque Hemicranis, cordisque palpitacionibus obnoxiiis utilis dicitur.

A Nonnullis Secale ad modum Caffæ torretur, ac pulveratum, pari ratione usurpatur, hæc autem sorbitio certe minus calefacit; qualitates tamen gratiamque Caffæ habere non potest.

Secale farfar emolliens est: ejus decotio, cum qua Sacchari parum admiscetur, aptissima est ad Pectoris acrimonias temperandas: frequentius tamen pro clysteribus adhibetur.

Extrinfecus farina Secale quatuor resolventibus farinis substitui solet, iidemque fere ac farina Hordei viribus gaudet. Cataplasma e Secale farina, Melle, ac Ovi vitello, temperans est resolvens, tumorumque suppurationem promovet; frequentissime mammis lacte infarctis applicatur. Farina hæc eadem p. æ. Farinæ Triticæ commixta, linteo conclusa, ac fronti apposita, capitis dolorem, deliriumque sedat, præsertim si prædictis farinis Absinthii summitates addantur, Erysipelata quoque sanat. Aqua distillata Secale, juxta S. Pauli, optima est adversus surditatem, ac panis Secale crusta torrefacta, optima est ad dentes expolliendos.

Tempestate pluvia, ac humida in Secale spicis grana quædam ceteris longiora, exitus nigra, intus subalbida, nebulis fere corrupta, ac veluti degenerantia progignuntur, nullum tamen pravum saporem habent, *Ergot* in agro Solonienfi nuncupata; *Solonia* autem penominatio, a Nonnullis *Secalonia* affinis dicitur, propter Secale ea in regione redundantiam; aliis in locis *Seges cornuta* propter figuram vocatur; a Botanacis vero *Orga Secale luxurians*, *Cecalis mater*, *Clavis Siliginis*. Orga vero si forte feratur; neutiquam crescit, quod naturæ consonum est, ac utilissimum. In solo Secale, Orga reperitur, speciesque quædam est deformis, ac admodum infesta. Si forte enim cum pane certa quadam quantitate admixta fuerit, quicumque eo vescitur, terribili morbo *S. Antonii* nuncupato corripitur, universum corpus specie quadam gangrænæ siccæ infestantes, extremitatibus primo affectis, ac præcipue pedibus, gradatim ceteris membris sese corrumperibus, quæ nigra, livida, foetidissimaque evasit, omnino ab articulationibus separantur, quasi arboris ramus amputaretur, atque sic unis post alios decisis dentibus, quandoque solo, extremitatibus deperditis, truncus,

exiguo intervallo, superflite. Funestissimi hujusce morbi eruptio, nec internis nec externis remediis debellari haudquaquam potest, nisi citissime occurratur: initio autem sanguinis missiones, ac purgationes, cordialia remedia, ac optima victus ratio ægros plerumque liberant, vel si saltem a morbo sola alicujus manuum, pedumve digiti deperditione sanescunt. Prædictos omnes pravos effectus ex Orga progignitos tantummodo, conspiciemus, si post messem statim panis conficiatur, nihil autem timoris inerit Hyeme præterlapa, post scilicet grani prædicti evaporationem, quod profecto verisimillimum est, & Observatione D. Bantzmanni in *Ephemeridibus Germanicis*, Decuria III. anno VII. & VIII. p. 52. confirmatur. Ab eo enim asseritur, plures degenerantis hujusce Secale pane ex recenti messe saturatos, statim vertigine, dolore capitis, faciei inflatione, vomendique conatibus correptos fuisse, quæ omnia merito Secale huic, Orga permixto, relata fuere; nondum enim probe exsiccatum, ejus prava qualitas in sanguinem invecta fuit. Mirum erit profecto, si post hosce omnes perniciosos effectus ab Orga progenitos, ea tamen energia aliqua Medica prædita sit: verum enim vero a Gasp. Bauhino tanquam optimum remedium ad exceedentem mensium fluxum compescendum commendatur.

R. Furfuris Secale loti Man. j. Fol. Malvæ æ. q. Coque in f. q. aquæ ad ℥ j. Adde colaturæ Mellis violat. ℥ ij. pro clystere emollienti.

R. Furfuris Secale loti Man. j. Fol. Bardanæ Man. ℥. Urinæ hominis sani ℥ j. Coque ad Cataplasmatism consistentiam, quod strumis, bronchocele præsertim applicetur, & manè ac vespere innovabitur.

R. Far. Secale ℥ ss. Vitella ovor. num. vj. M. f. q. Mellis com. pro Cataplasmate adversus mammarum scissuras.

S E D U M.

Quamvis omnes Sedi species in Medicum usum revocari possent, tres tamen sequentes tantum de quibus verba facturi sumus in Officinis plerumque usurpantur.

Sempervivum seu Jovis Barba, Offic. SEDEM majus vulgare, C. B. P. 283. J. B. 3. 687. *Inst. R. H.* 262. *Par. Raii Hist.* 687. Sempervivum majus, *Ger. Sedum vulgare*, *Clus. Hist.* 63. *Eyst. Sedum majus*, *Fuchs. Matth. Card. Tabern. Gesn. Column. Aizoon magnum*, *Dioscor. Aizoon sive sempervivum majus*, *Lob. Camer. Hort. Thal. Lugd. Hist.* Sempervivum tectorum majus, *Rupp. Jan.* 132. Sempervivum foliis radicalibus carnosissimis Caulinis imbricatis membranaceis, Corymbo racemoso reflexo, *Linn. Hort. Cliff.* 179. Aizoon majus legitimum, Sedum primum sive magnum, Sempervivum majus crenatum myrtifolium. Aithales, seu Sempervirens, Jovis Caulis, Pamphanes, Chrysospermum, Aichryson, Holocryson, Chrysis, Protogonon, *Quorumd.* vulgo la grande Joubarbe.

E radice parva & fibrosa plura exeunt folia oblonga, crassa, acuminata, carnosa, succo scæta, circum solum radici appensa; perpetuo viridia, circulatim disposita, ac veluti rosacea, externe convexa, interne plana, quæ inter caulis ad pedis & ultra altitudinem surgit erectus, satis crassus, subruber, medullosus, foliis, infernis similibus circumfusus, nonnihil tamen arduioribus, magisque turbinatis, a quibus squammosus quodammodo efficitur; caulis prædictus apice suo in nonnullos reflexos dividitur ramos, floribus stipatos quinque petalis rosaceis, aut stellatis, purpureis, staminibus decem, apicibus rotundis, quibus præsto sunt fructus, pluribus granulis ad capitis modum conglobatis, constantes, seminibusque minutissimis repletis. Antiquis in muris, tectis, tuguriisque crescit planta hæc, post æstatis solstitium flores edic, caulisque Autumno, semine maturo exsiccat.

Sempervivum majus Analyti Chymica plurimum acidum, ac terræ, exiguanque salis volatilis concreti portionem elargitur. Verosimile est, saltem in eo ad Alumen accedentem paucum sale ammoniaco commixtum contineri; hujusce enim plantæ succus evaporatus urinosum odorem exhalat, a quo salis ammoniaci existentia procul dubio.

habio indicatur, refrigerans est planta hæc detergens, adstringens, resolvens, ac re-
percussiens. Intus usurpatur ejus succus $\mathfrak{z}$ iv. in febribus intermittentibus, nullo frigo-
re distinctis, & in febribus lentis, hecticisque jusculo Cancrorum, ac Testudinum
admixtus. Boerhaavius in *Historia Plantarum horti Lugduno-Batavi*, ejus folia tunica
mundata, & aqua macerata plurimum commendat in febribus ardentibus, inflamma-
tionibus gangrænam minitantibus, Stomachi ac intestinorum suppurationibus, in ca-
sibus denique omnibus, in quibus immoderatus prævalet calor. In Africæ locis qui-
busdam dysenteria sanatur, $\mathfrak{z}$ x. hujusce plantæ succi exhibitis, quod satis superque
probabile est, cum enim inter incassantia, & refrigerantia remedium hocce locum
habeat, bilis, acriumque liquorum, in tubo intestinali, erumpentium, eumque inter-
ne corrodentium causticitatem demulcet, ac temperat, in omnibus pariter prædictis
morbis ejus aqua distillata ab $\mathfrak{z}$ iv. ad $\mathfrak{z}$ vi. commode in usum revocari potest.

Extrinsicus ejus folia plerumque hæmorrhoidalibus inflammationibus apponuntur.
Unguentum etiam ex butyro recenti paratur, in quo ad certam consistentiam ebulli-
erint: eademque folia, tunica destituta, callosis in digitis pedum concretionibus,
& arthritide affectis partibus applicantur, debita tamen circumspeditione, quum enim
repercussiva vi gaudeant, statim ad ea confugere, quum potissimum magna adsit
inflammatio, periculosum est. In Angina autem Gargarisma ex ejusdem aqua stilla-
ticia utiliter usurpatur, Cancris fluvialibus una cum ejus foliis contusis externe ad-
motis. Gargarisma etiam succo Cancrorum, & Barbæ Jovis simul contusorum in usum
revocatur, qui succus quoque aliquando injectionis forma in uteri prolapsu, ac pro-
fundis, cavernosisque ulceribus convenit. Eorundem præterea foliorum succus oleo
Nucis cominixtus, ac quassatus excellit adversum ambustiones, & erysipelata, quarta
parte Sp. Vini addita. Planta univèrsa tusa, & Cataplasmatibus forma fronti apposita
capitis dolores, ac deliria febres ardentes comitantia compefcit. Demum D. Ludo-
vici Apini in *Ephemeridibus Germanicis Decuria III. anno V. & VI. extat Observa-
tio*, qua narratur, virum ulcere, purulentam, ichorosamque materiam, expur-
gante, in crure per annum & ultra laborantem, pluribusque incassum adhibitis re-
mediis, tandem pulvere foliorum Barbæ Jovis maj. exsiccatorem super ulcus insper-
so, xxiv. horarum spatio, ab eo numquam digne satis remedii adeo simplicis ma-
gnam efficaciam admirante, sanatum omnino fuisse.

In crurum equorum fluxionibus nihil, $\mathfrak{ss}$ j. hujusce plantæ succo ab iis ingurgi-
tando, efficacius esse, a D. Tournesfortio asseritur.

Ejus folia usurpantur in Unguentis, Mundificativo de Apio dicto, & *Populeo*
Pharm. Paris.

B. Succi Sempervivi maj. & Aquæ Rosar. ana $\mathfrak{z}$ iij. Sacchari Saturni $\mathfrak{z}$ i. Syrupi
Rosar. exsiccat. $\mathfrak{z}$ j. M. pro Gargarismate in Angina repetendo.

B. Fol. Solani, Lactucæ, & Plantaginis ana Man. j. Fol. Sempervivi maj. Man.
 $\mathfrak{ss}$. Coque cum f. q. Oxycrati, adde deinde Far. Pœnu græci $\mathfrak{z}$ iij. Olei rosar.
 $\mathfrak{z}$ ij. Pro Cataplasmate repercutiente.

B. Aquar. Lactucæ, & Sempervivi man. ana $\mathfrak{z}$ ij. Aquæ spermat. Ranar. & Sy-
rupi Nymphææ ana $\mathfrak{z}$ j. M. pro Julapio refrigerante.

B. Aquar. Plantag. & spermat. Ranar. ana $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{ss}$. Succi Sempervivi maj. $\mathfrak{z}$ ij.
Olei Amygd. dulcium $\mathfrak{z}$ j. Syrupi Diacodij $\mathfrak{z}$ vj. M. pro Julapio anodyno in
dysenteria, & in ventriculi, tubique intestinalis erosionibus aptissimo.

B. Succi Sempervivi maj. $\mathfrak{z}$ iv. Lithargyri $\mathfrak{z}$ j. Vitel. ovor. num. ij. Agitentur
diutius in mortario plumbeo, ejusdem materiæ pistillo. Fiat colatura pro inje-
ctione adversus urethræ, utrique ulcera.

B. Succi Sempervivi maj. $\mathfrak{z}$ iv. Olei Nucis $\mathfrak{z}$ ij. Quassentur in mortario marmo-
reo. Adde Sp. Vini $\mathfrak{z}$ j. Splenium mixtura hacce infectum Erysipelati, aut a-
dustionibus applicetur, ac continuo, dum exsiccat, innovetur.

Vermicularis, seu Crassula minor, *Offic.* Sedum minus teretifolium album, C. B. P. 183. *Inst. R. H.* 262. *Raii Hist.* 1040. Sedum minus, folio longiusculo tereti, C. B. P. candido, J. B. 3. 690. Vermicularis, crassula minor *Officinarum*, *Ger.* Vermicularis flore albo, *Par.* Sempervivum minus album, *Brunf.* Sempervivum fœmina, *Camer. Hort.* Aizoon minus Matthioli, *Lugd. Hist.* 1129. Aizoon minus fœmina *Fuchs.* Sedum minus vulgare album, *Gesn. Hort.* Semperviva minor. dicta vermicularis, *Anguil.* Sedum foliis oblongis obtusis teretiusculis sessilibus patentibus, panicula ramosa, *Linn. Hort. Cliff.* 177. Sedum minus teres, Aizoon minus flore albo, sempervivum minus alterum floribus candidis, Sempervivum secundum vermiculatis foliis, vermicularis fœmina, cauda muris vulgo, *Quorumd.* vulgo *la petite Joubarbe*, *la Trique-Madame* ou *Tripe-Madame*.

Radice est minuta ac fibrosa, quæ plures propellit caules, manum fere, longitudine, æquantes, duos, lignosos, subrubros, foliis longiusculis, rotundis, carnosiss, succulentis, vermicularibus, vermibus scilicet in caeco putrescenti stabulantibus proximis, juxta caules alternatim dispositis, in quorum apicibus umbellati locantur flores, albi, quinquepetali, rosacei, pluribus staminibus, apicibus purpureis, qui tandem abeunt, in satis exiguo fructus, constantes pluribus vaginis ad modum capitis conglobatis, confertisque seminibus minutissimis. In muris, tectis, locisque soli expositis crescit planta hæc, quæ Æstate floret.

Plurimo phlegmate, oleo, paucoque sale Vermicularis constituitur: saporem habet styptico-salinum, maximeque rubro colore chartam cœruleam inficit, unde sal ad Alumen accedens, nec tamen exigui salis ammoniaci, copiosi sulphuris, ac phlegmatis mixturam respuens indicatur. Quibus sane principiis adstringendi, ac refrigerandi vi donatur, stomachi quoque ardorem temperat, hinc haud raro pro acetario usurpatur: quamvis autem a nonnullis Medicis ejus internus usus reproberetur, pravos ullos effectus nunquam tamen produxit; quum vero suis facultatibus cum Sempervivo maj. convenire penitus videatur, huic substitui commode posse judicamus.

Radices, folia, ac succus Vermicularis usurpantur in Emplastro *Diabotano*; folia vero in Unguento *Populeo Pharm. Paris.*

℞. Succ. Vermicularis ʒ viij. Divide in doses iij. sexta quoque hora propinandas, aqua, vino, aut jusculo permixtas, in delirio ac Phrenitide, pluribusque diebus, repetendas.

Illecebra minor, *Offic.* Sempervivum minus vermiculatum acre, C. B. P. 383. Sedum parvum acre, flore luteo, J. B. 3. 694. *Inst. R. H.* 263. *Raii Hist.* 1041. Vermicularis, sive illecebra min. acris, *Ger.* Illecebra minor, sive sedum tertium Dioscoridis, *Par.* Illecebra, sive Sempervivum tertium *Dod.* Sempervivum minimum, sive illecebra, *Lob.* Aizoon acre, *Cord.* Aizoon minimum repens tertium Dioscoridis, *Lugd. Hist.* 1130. Sedum minus Cauticum, *Clus. Hist.* 61. *Eyst.* Sedum foliis subovatis adnato sessilibus gibbi erectiusculis, Vermiculata acuta, Aizoon minus fervidi gustus, sedum minimum acre, sedum parvum urens, sedi tertium genus non sempervirens, Uva judaica vel felium uva, Piper murorum seu murale, *Quorumd.* vulgo *la Vermiculaire acre* ou *brulante*, *le pain d'Oiseau*.

Radice est exigua ac fibrosa, plures caules emittente demissos, breves, graciles, foliis exiguis, densiusculis, pinguibus, acuminatis, triangularibus, succulentis. Summis vero caulibus parvi, lutei, flores stelliformes ac quinquepetali locantur, pluribus staminibus in centro locatis, apicibus pariter luteis, qui tandem exiguos in fructus commutantur, hi autem vaginis constant ad modum capitis-coagmentatis, seminibusque minutissimis refertis. Ubique fere germinat planta hæc radicibus suspensa, antiquis in muris, in tectis demissioribus, rusticis tuguriis, aut aliis in locis frata saxosis, aridis, muscosisque, Junio autem flores edit. Saporem habet penetrant-

erantem, ac urentem, hinc Gallice vulgo *Poivre de Murailles* nuncupatur. Semine autem ad maturitatem accedente, planta exsiccatur, ac Hyeme perit.

Illecebra minor saporem utique habet acerrimum, ac fervidissimum, videturque in ejus textura e sale acido terræ connaturali, sale rodentem ad Nitri Spiritum accedens sulphure implicatum, ac edulcoratum originem ducere, juxta placitum Tournefortii *Historia plantarum Agri Parisiensis*. Præ ceteris simplicioribus anti-scorbuticis planta hæc ab Etmullero commendatur: sal autem acre, quo abundat egregie Scorbutorum exulceratas gingivas detergit. Annotat præterea idem Auctor, ejusce succo adeo stomachum vellicari, ut vomitus excitetur; hinc, inquit ille, a pluribus Medicis in febribus intermittentibus, & continuis chronicis, a materie prava in primis viis stabulante, ut plurimum, ortum, aut fomitem habentibus præscribitur; quæ salutari vomitu evacuata, morbus quoque tollitur; advertendum tamen est, ne remedium hocce in usum revocetur, quum præsertim summus adsit calor, aut saburræ in ventriculo latentis certa haudquaquam extent signa. Boerhaavius vero in *Historia Plantarum Horti Lugduno-Batavi* asserit, agnovisse agyrtam ꝯij. succi hujusce plantæ cum lacte, aut cerevisia exhibentem, ad quartanam febrim, hydropem, aliosque chronicos morbos sanandos, eique rem semper feliciter cessisse, vomitu copiose excitato, dummodo abesset calor, quo præsentem morbus augebatur; ab expertioribus itaque Medicis tantum, in usum prudenter revocetur remedium hocce, quod omnium expertissimus Boerhaavius ob magnam acrimoniam numquam interne præscribere audebat; Scorbuto tamen excepto, in quem mira præstat, quemadmodum observatione D. Bernardi Belovv comprobatur, in *Ephemeridibus Germanicis Decuria prima anno VI. & VII. p. 33.* In ea autem methodus exponitur, qua plures milites scorbutici, hujusce plantæ ope, sanati fuerunt: ejus Man. viij. in Cerevisiæ ℥ viij. cooperto vase ad medias decoquebantur: hujusce decocti tepidi ꝯ iij. vel jv. quotidie mane, aut tertia quaque die, juxta agri vires, propinabantur, hinc copiosus vomitus sequebatur, lique primum sanitatis restituebantur, qui magis, faciliusque vomebant.

Gingivis præterea exulceratis, dentiumque tremoribus Gargarisma ejusdem decoctionis tepidum, pluriesque repetitum præscribebatur, additis Alumine crudo, ac Melle rosato, variata dosi, juxta variam casuum exigentiam. Crurum ulcera præter internum decoctionis prædictæ usum, planta bis in Cerevisia decocta fovebantur, lique Cataplasmatis forma magna apponebatur.

Testatur demum laudatus Auctor quinquaginta, & ultra nervorum, ac tendinum contractione adeo laborantes, ut talus usque ad poplitem, absque ulla distensionis spe, pertingeret, sola prædicta decoctione pluries repetita, frequentibusque lotionibus, & Cataplasmate ex tota planta decocta, ac expressa, ad sanationem usque, super affectos tendines in usum revocato, perfecte consilio suo convaluisse.

Peculiaribus ergo hisce exprimentis, ac in maximo ægrorum numero institutis, utiliter usurpari posse videtur planta hæc in scorbuticis affectionibus, e quibustamen magnus æstus, sanguinisque fusio sejuncta omnino sit, sique nutrito præcefferit, quæ facile in acrimoniam converti possit; contrariis autem in casibus morbus augebitur potius, sanguinis exolutionem accelerando, in hisce ergo tutius erit sese ea penitus abdicare.

S E N E C I O.

SENECIO, *Offic.* Senecio minor vulgaris, sive Erigeron, J. B. 2. 1041. Senecio, sive Erigeron, *Lob. Icon.* 225. Senecio vulgaris, *Rark. Raii Hist.* 290. Erigeron, *Ger. Verbena* fœmina, *Brunf.* Senecio, sive Herbulum, *Trag.* 285. Senecio foliis pinnato-sinuatis amplexicaulibus, floribus nudis sparsis, Van-Roy, *Flor. Loyd. Prodr.* 165. Senecio foliis pinnatifidis denticulatis, laciniis æqualibus patentissimis, rachi linearibus, *Linn. Hort. Cliff.* 406. Erigerum minus, Acanthis, Carduncellus qui omnium mensum

flos vulgo, herba petrella, Senecium, Pappus vel herba Pappa, *Noanul.* vulgo *Senecion ou Senesson.*

Radicem habet exiguam, fibrosam, albescentem, unum, aut plures propellit caules fere pedales, rotundos, striatos, intus cavos, quandoque subrubros, ramosos, quibusdam in locis Soli præcipue obnoxiiis, villosis, foliis oblongis, incis, denticulatis, alternatim locatis, basi latissima appensis, cauda destitutis, obtusa cuspideterminantibus, obscure-viridibus. Summo caule, ramisque fasciculatim flores implantantur, pluribusque luteis flosculis conflantur stelliformibus, calyce suffulti monopetalò, quinque staminibus apicibus cylindræis in centro sitis; hisce præsto sunt plura ovalia semina, longis cristis præcincta, caput album junctim efformantibus. Planta hæc nullo patenti odore prædita ubique crescit in arvis, secus vias, in vineis, in hortis, locisque sabulosis, & apricis; continuo iterum producit, totoque anno virefcit: quacumque tempestate flores edit, nec Hyeme quidem excepta, ac Vere adventante jam senescit, hinc *Erigeron* vocata fuit.

Senecio saporem habet acidiusculum, ac chartam cæruleam in saturate-rubrum colorem immutat. Analyseos vero Chymicæ ope, præter plures acidos liquores plurimum olei, ac terræ largitur, nihil salis volatilis concreti, parum autem spiritus urinosi; hinc conjectare possumus, hujusce plantæ salem ad Coralli salem accedere, plurimo tamen sulphure, exiguique salis ammoniaci mixtura irretiri. Senecio emolliendi, temperandi, ac resolvendi energiam habet, interne, ac externe usurpatur. Ejus succum, ℥ ij. exhibitum, vermes enecare a D. Tournefortio testatur in *Historia Plantarum Agri Parisiensis*, quod a Rajo confirmatur, consuetudine præsertim Anglorum Veterinariorum, qui eodem succo equos vermibus laborantes sanare consuecunt: Tragus nihilominus internum hujusce plantæ usum reprehendit, quibus autem rationibus ejus fulciatur opinio penitus ignoratur: Plures Medici e contra afferunt, eundem succum Cerevisia conjunctum, aut plantæ prædictæ decoctioni, Melli, Passulisque Chorintiæ sociatam, vi lenissima per superiora purgandi pollere, remediumque esse utilissimum in ictero, hepatis morbis, fluoribus albis, nec non in vomitu ac sputo sanguineo. Aqua ejus præterea Stillatitia albos fluores compescit. A Boerhaavio autem ejusdem succus Oxycrato mixtus commendatur adversus faucium inflammationes. Omnium denique frequentissime planta hæc adhibetur in decoctione pro clysteribus emollientibus.

Externe quoque Cataplasmatibus forma ad tumorum suppurationem promovendam, adversus arthritidem, & hæmorrhoides, ac ad lac in mammis stagnans excutendum in lacte cocta, aut butyro recenti frixa usurpatur.

Senec. folia in decoctione emollienti pro clysteribus *Pharmacopœe Parisiensis* recipiuntur.

℞. Fol. Senec. Malvæ, & Verbasci ana. Man. j. Coque in lactis ℥ ij. cum æ. q. aquæ com. ad quartæ partis diminutionem. Immergeatur deinde panni lanei frustulum, fortiterque exprimat, partique dolenti, ac inflammationem minitanti applicetur.

℞. Fol. Malvæ, Mercurialis, Parietariæ, & Sanec. ana. Man. ℥. Coque in aquæ com. ℥ ij. ad medias. Fiat colatura pro clystere emollienti.

S E R P Y L L U M.

OMnes SERPILLI species iisdem fere proprietatibus insigniuntur, hinc una, vel altera aliis commode substitui potest: de binis tamen sequentibus, vulgatoribus nempe, verba tantum faciemus.

Serpyllum Citratum, *Offic. Ger. Par. Raii Hist.* 522. *Taber. Icon* 360. Serpyllum foliis Citri odore, C. B. P. 220. *Inst. R. H.* 197. Serpyllum Citri odore, J. B. 3. 270. *Thymum*

mun latifolium, *Ger.* Serpyllum Panonicum primum, & Serpyllum Citri odore, *Clus. Hist.* Serpyllum foliis citratis, *Quorumd.* vulgo, *le Serpolet ou Pillolet Citronne.*

Radice est delicatula, ac fibrosa, plures expellit caules quadratos, manum longitudine æquantes, duros, lignosos, in terram stratos, foliis exilibus, crassiusculis, & viridi nigricantibus, Citri aut Melissæ hortensis odore. Summis caulibus, parvi flores quodammodo capitati enascuntur ut plurimum purpurei, tubulares, vertice bilabiato, calyceque corniformi fulciuntur, staminibus quatuor curvis in centro locatis. Deciduis floribus quatuor exigua ac rotunda semina succedunt calycis basi conclusa. Montanis in locis crescit planta hæc Serpyllo vulgari quandoque confusa, floresque cum eo simul Junio, Julio, & Augusto emittens.

Serpyllum, *Offic.* Serpyllum vulgare minus, C. B. P. 220. *Inst. R. H.* 197. *Park.* Serpyllum vulgare, J. B. 3. 269. *Dod. Pempt.* 277. *Ger. Raii Hist.* 521. Serpyllum, *Brunf. Trag. Fuchf. Anguill.* Serpyllum minus flore albo, & flore purpureo, *Tabern.* Serpyllum vulgare repens, *Clus. Hist.* Thymus floribus capitatis, caulibus repentibus, foliis planis obtusis basi ciliatis, *Linn. Flor. Suec.* 173. Serpyllum vulgarissimum, *Nonnull.* vulgo *le petite Serpolet, le Thym sauvage ordinaire.*

Radice est minuta, lignosa, vivaci, atra, capillitio stipata; plures emittit caules quadratos, duros, lignosos, subrubros, demissos, nonnihil villosos, quorum alii ad manus altitudinem eriguntur, alii vero serpendo fibris delicatulis hac, illac terræ superficiem amplectuntur, hinc ejus tam Græca, quam Latina denominatio emanavit. Folia vero habet exigua, viridia, Thymi foliis latiora, rotunda, nervosa, sapore acri, & aromatico. Flores summis exillioribus caulibus enascuntur capitati, plerumque purpurei, quandoque albi, fistulosi, vertice bilabiato, calyceque corniculato suffulti; immutantur autem in parva semina semirotunda capsula, conclusa, floribus calycem antea efformante. Planta hæc odore scater gratissimo, incultis crescit in locis, montanis, siccis, sabulosis, laxolis, in arvis, pascuisque, uno verbo, fere ubique, Æstate flores emittit, quos diutissime servat. A Parkinsoni autem Serpyllifoliorum colore tantum differt. Non modo autem juxta locorum climatumque diversitatem odore variat, verum etiam ejus summitates in sub-albida, ac villosa parva sæpe capita deflescunt florum locum occupantia, vermiculique nidum præbentia, quas profecto excrescentias a quorundam insectorum ictibus proficisci, verosimile est.

Singulæ Serpyllorum species indiscriminatim usurpantur, ac præsertim binæ usque adhuc delineatæ. Amariusculum est, acre, stypticum, odorum, chartamque cæruleam saturate rubro colore imbuunt. Videtur autem in eo sal volatile oleosum prædominari, acido salis Ammoniaci terræ nonnihil infectum; dum e contra in sale volatili aromatico oleoso artificiali, acido salis Ammoniaci portio, sale Tartari aut ejus cineribus irretitur. Hinc Serpyllum cephalica, ac stomachica vi donatur, vaporibus misce adversatur, irritantes materias convulsivis motibus ansam præbentes exterminat, spirituofas particulas sanguini suppeditat, primarum viarum functionibus vigorem conciliat, & obstructions reserat. Tam interne, quam externe usurpatur. Noctis spatio in Vino rosato Serpylli Man. j. infunditur, colatura vero septem aut octo dierum spatio, jejuno stomacho chloroticis præscribitur, addendo unicuique dosi gr. jv. aut v. Olei essentialis Sassafras. S. Pauli autem testatur, in Dania Erysipelate affectos juvari Serpylli decoctione, quæ sanguinem depurat, ac sudores, & urinas ciet. Serpylli spiritus, ejusque aqua distillata aptissima est adversus soporosos, ac rheumaticos cerebri affectus. Spiritum hunc mutis loquelam conciliare dicitur, eo quod utilissimus in linguæ paralyssi deprehenditur. Adversum Epilepsiam hujusce plantæ oleum essentialia, aut aqua e floribus in sp. vini maceratis, distillationis ope elicit plurimum commendatur.

In rheumaticis affectionibus, tussi inveterata, infantum fluxionibus Serpylli Man. j. in lb. ij. ebull. aquæ injicitur, qua vix denuo ebullita, vaseque ab igne retracto,

ac cooperto Mellis albi coch. ij. in infuso exsolvuntur, aut cyathus ejusdem infusi ebullientis cum pari quantitate lactis vaccini sociatur, ægrisque hora somni calide propinatur. Urinas ejiciendi vim habet Serpylli p. 3 j. Conserva autem florum ac summitatem ejusdem plantæ hemicrania, vertigine, morboque comitali affectos plurimum solatur.

Quoad ejus extrinsecum usum, Serpyllum ad umbram exsiccatum, ac cum aliis quamplurimis aromaticis herbis pulveratum, cephalicum pulverem componit, vimque habet cerebrum exonerandi, magnam feri copiam e naribus eliciendo, si præcipue mane iis admoveatur. Prædictus pulvis a Nonnullis Nicotiano quoque antepositur, utpote nulla irritandi ac stimulandi facultate præditus. In pediluvii denique Serpylli decoctio usurpatur ad menses revocanda.

Serpylli folia in usum revocari consuecunt in Aqua Generali, ejusque summitates in Oleo Catellorum, *Pharm. Paris.*

℞. Rad. Angelicæ 3 j. Fol. Majoranæ, & Salviæ, Fol. ac Flor. Roris marini, & Summit. Serpylli ana Man. ʒ. Sem. Nigellæ Romanæ ʒiij. Caryophyllor. Mastich. ac Styracis calamit. ana ʒj. M. f. p. crassiusculus, postea super gossipium inspergetur, panno lineo, ac sericeo obvolvendum pro cucupha efformanda, ad pulverem detinendum acu pingenda. Cucupha hæc apta est ad cerebrum roborandum, & Catarrhis, Paralyti, ac Apoplexiæ serosæ adversatur.

℞. Aquæ Melissæ comp. ʒ. ʒ. Spir. Serpylli ʒiij. Spiritus volatilis salis Ammoniaci ʒ. ʒ. M. pro spirituosa mixtura naribus identidem admovenda, ac temporibus obliniendis aptissima in Apoplexia, & Syncope.

S E R R A T U L A.

SERRATULA, *Offic. C. B. P.* 235. *J. B.* 3. 23. *Dod. Pempr.* 42. *Raii Hist.* 331. *Lob. Icon.* 534. *Matth. Camer. Hort. Clus. Hist.* Jacea nemorensis, quæ Serratula vulgo, *Inst. R. H.* 444. Serratula purpurea, *Ger.* Serratula vulgaris flore purpureo, *Park.* Serratula tinctoria, *Tabern.* Ceretta sive Serretta, *Cæsalp.* Raponticoides nemorosa, Serratula dicta, *Vaill. Ait. Ac R. Sc.* 1718. pag. 227. Carduus inermis foliis glabris, imis ovatis, superioribus ad basim pinnatis, *Hall. helv.* 678. Serratula foliis pinnatifidis, lacinia terminatrice maxima, *Linn. Hort. Cliff.* 391. Centauroides, seu Centaurium majus sylvestre Germanicum, *Thal.* Jacea rubra major laciniosa, *Lugd. Hist.* 1068. Serratula Tinctoris, *Eyst.* Jacea Aromatica vel Caryophyllata, herba lanaria, *Quorumd.* vulgo *Sarrette ou Serrette.*

Radice est fibrosa, vivaci, amariuscula, interdum unicum, sæpe plures promitte caules ad duorum vel trium pedum altitudinem, erectos, firmos, striatos. glabros, sub-rubros, extremitate plures in ramos divisa, foliis onustos Scabiosæ vulgaris æmulis, longe diversis, imis foliis, quæ oblonga sunt, lata, Betonicæ foliis majora, integra, ambitu crenato, levia, atro-viridia. Summis ramis exiguum, oblongorum ac squammosorum more capitum flores enascuntur, singulique fasciculum flosculorum plerumque purpurascens, ac quandoque alborum efformant, verticem habent satis expansum, habenarum more, ut in aliis Jaceæ speciebus incis. sunt, quinque staminibus capillaribus, brevissimisque, apicibus cylindraceis. Flosculis marcescentibus semina præsto sunt pene ovalia, & barbata. Frequens in sylvis, pratis, humidis, desertisque locis nascitur, Junio floret, ac tunc potissimum pro Tinctorum usu colligitur.

Serratulæ nomen ei inditum fuit, eo quod ejus folia serræ in modum denticulata sint.

Plurimum olei, salisque habet essentialis, vulnerariis, & consolidantibus adscribitur, hinc pro contusionibus, præcipitibusque ictibus aptissima est, coagulatum sanguinem dissolvit.

dissolvit, ac in pristinum circulum restituit. Qua de causa Infusum ex ejus foliis Man. *β.* in Vini albi sextario semis propinatur. Idemque præstat *3j.* ejus radicis *p.* in Vini cyatho infusa. Plantæ decoctione ulcera lota mundantur, ac cito cicatricem recipiunt. Contusa vero, ac extrinsecus applicata hæmorrhoidum dolores compescit, eademque ratione juxta Matthiolum valet adversus hernias.

S I C I L I A N A.

SICILIANA, *Offic.* Androsæmum maximum frutescens, C. B. P. 280. *Inst.* R. H. 151. Siciliana, aliis Ciciliana, vel Androsæmon, J. B. 3. 384. Androsæmum, *Dod. Pem.* pt. 78. Androsæmum vulgare, *Park. Raii Hist.* 1020. Clymenum Italicum, *Ger. Herba Siciliana, Tabern.* Androsæmon majus, *Camer. Hort.* Androsæmon veterum, *Fuchs. Colamn.* Centeria, *Theophr.* Hypericum floribus trigynis, fructu baccato, foliis ovatis pedunculo longioribus, *Linn. Hort. Cliff.* 380. Tota-Sana, *Quorumd.* vulgo *Toute-Saine.*

Radice nititur crassa, lignosa, vivaci, subrubra, longo capillitio stipata, sapore resinoso, plures ex ea assurgunt caules bipedales, vel tripedales, subrubri, rotundi, lignosi, firmi, leves, foliis oblongis, oppositis, Hyperici foliis æmulis, quadruplo tamen majoribus, Æstate ineunte, atro-viridibus, Autumnum, versus, atro-rubris, innumeris quodammodo foraminulis, pertusis; si autem propius inspiciantur hæc apparentia foraminula nihil aliud sunt, quam vesiculæ, claro, ac balsamico succo, repletæ. Flores in extremis ramis, copiosi, rosacei, e quinque petalis aureis conflati, Hyperici floribus proximi, calyceque pentaphyllo suffulti locantur, abeuntque in capsulas per maturitatem nigricantes, ac exigua semina obscura occultantes. Planta hæc tamquam sub-arbuseula ramosa, in insulis, nemoribus, umbrosisque locis nascitur; in hortis quoque colitur, in quibus frigori resistit, ac Æstate floret; capsulæ vero Autumno maturescunt, Floria, floresque præcipue in usum veniunt.

Plurimum olei, mediocremque salis, ac phlegmatis portionem habet. *Tota-Sana* nuncupatur, eo quod ad omnes morbos valere dicitur; tamen minus usitatis in arte Medica adscribit solet. A Boerhaavio in *Historia Plantarum Horti Lugduno-Batavi*, iidem, cum Hyperico, cum quo magnam habet affinitatem, facultatibus prædita recensetur, qua de causa Hyperico potius vulgariissimo, probatissimæque efficacix, non sine Sicilianæ injuria, uti consuevimus.

S I D E R I T I S.

SIDERITIS, *Offic.* Sideritis hirsuta procumbens, C. B. P. 235. *Inst.* R. H. 191. *Raii Hist.* 564. Sideritis vulgaris hirsuta, J. B. 3. 425. Tetrahit Herbariorum, *Lob. icon.* 523. Sideritis vulgaris, *Ger.* Sideritis prima, Herba Judaica, *Park.* Sideritis foliis ovato prælongis, superne crenatis, *Gruett. Observ.* 235. Sideritis hirsutæ candicans, & caulibus procumbentibus, Sideritis supina hirsutior, Sideritis vulgatior, Ferruminatrix, Heraclea, Herba vulneraria, *Quorumd.* vulgo *Crapaudine.*

Radice est dura, lignosa, vivaci, caulibus pedem cum semisse, aut duos pede longis, quadratis, albo-lutescentibus ut plurimum in terram stratis; foliis secus ramos invicem oppositis, oblongis, villosis, ambitu crenato, rugosis, Salviæ foliis satis proximis, odoris neutiquam ingrati, saporisque adstringentis, acriusculi. Flores labiati sunt, juxta caules verticillati, albolutescentes, maculisque rubris conspersi. Quæcumque florum series binis foliis semi-rotundis, plerumque in galli cristæ modum incisis, infernisque foliis, diversis fulcitur; quicumque autem flos tubulus est vertice bilabiato, calyceque corniculato suffultus, abique in quatuor semina oblonga, subnigra, capsula quondam floris calycem efformante, conclusa. Frequens occurrit planta hæc in locis aridis, rudibus, petrosis, montanis, sabulosis, ac in arvis sterilibus, & incultis, Junio, Julioque florescit, ac quandoque Autumno.

Salis essentialis, oleique habet plurimum Sideritis. Vulneraria est, adstringens, ac detergens, ad hernias, cataplasmatibus forma, & ad fluores albos sistendos, decoctionis forma, aptissima. Decoctio hæc eadem juxta Clusium crurum Erisipelata solatur, dummodo ea, ejusque vapore sæpius foveantur. A Germanis vero ut plurimum usurpatur pro balneis ad cutis poros referandos dicatis, quum detergenti facultate admodum polleat, sordes peripirabilis materiæ exitum impediens depellit, excretionemque adeo sanitati perutilem promovet. Observatur etiam, aquam balnei, ejus decoctione parati, personis e balneo jam discessis, turbari admodum, ac in gelatinam concrefcere.

S I L I Q U A S T R U M.

SILYQUASTRUM, *Offic.* Siliqua sylvestris rotundifolia, C. B. P. 402. Judaica Arbor, J. B. I. 433. Arbor Judæ, *Dod. Pempt.* 786. *Lob. Ger. Park. Raii Hist.* 1717. Silyquastrum. *Cast. Dur.* 415. *Inst. R. H.* 647. Arbor, quæ Græcis vulgo Coucouchias, *Bellon.* Faba-go, sive Ceratia agrestis, *Gesn. Hort.* Cercis Theophrasti, *Aldrov.* Ceratia sylvestris, siliqua fatua, Arbor vaginalis, Arbor Lentis, Arbor Amoris, Colytea, *Nonnull.* vulgo *Guainier, Arbre de Judas ou de Judæ.*

Radicem habet crassam, duram, lignosam, vivacem, truncum propellit, cultura, progressuque temporis in arborem fatiscentem mediæ altitudinis, ac crassitie, in ramos divisam invicem dissitos, cortice tectos purpureonigricanti, quos prope, folia, Vere primum ineunte, præcedunt flores leguminosi, venusti, grati, purpurei, plures una congesti, brevibus nigris pedunculis appensi, quinque petalis compositi, quorum superiores magnitudine a binis inferioribus superantur; quod aliarum plantarum leguminosis floribus omnino contrarium deprehenditur, saporem vero habent dulcem, ac nonnihil acriusculum. Statim folia solitaria, ac alterna juxta ramos enascuntur adinstar Affari rotunda, longe tamen majora, minus carnosa, nervosa, superne viridia, inferne subalbida. Marcescentibus floribus succedunt siliquæ fere semipedales, fatis planæ, membranaceæ, ac quodammodo translucidæ, purpureæ, in cultri vaginæ modum perie conflatae, occluduntque plura semina fere ovalia, Lentem crassitie æmulantia, dura, subrubra. Arbor hæc in regionibus calidis excrefcit juxta fluvios, rivulosque in montibus, vallibus, sepibusque; in hortis quoque ob elegantiam colitur; Aprili, ac Majo floret.

A Castellanis proprio idiomate *Amoris Arbor* nuncupatur. Flore albo quandoque variare solet. Jonston vero in sua *Dendographia* asserit, ob flores adeo Arborem Judaicam a Turcis existimari, ut in omnibus Constantinopolitanis cæmeteriis exculta inveniantur.

Fere nullum in arte Medica usum habet Silyquastrum, adstringentes ejus siliquæ reputantur, semina vero morbis oculorum dicantur. In Occitania, ac Provincia ejus flores in acetariis comeduntur; hunc in usum de facto optime conveniunt, dummodo aceto adinstar Capparum, nondum adaptati condiantur.

S I N A P I.

ET si plures SINAPI species adinveniantur, quum iisdem fere facultatibus omnes distentur, de binis sequentibus tamquam usitatoribus solummodo sermonem instituemus.

Sinapi, *Offic.* Sinapi Rapi folio, C. B. P. 99. *Inst. R. H.* 227. Sinapi Siliqua latiuscula glabra, semine rufo, sive vulgare, J. B. 2. 855. Sinapi sativum prius. *Dod. Pempt.* 706. Sinapi sativum, *Ger. Raii Hist.* 803. Sinapi sativum Rapi folio, *Park.* Sinapi primum, *Matth. Casalo.* Sinapi hortense, *Cor.* Sinapi hortense majus & vulgatius, *Lugd.*

Lugd. Hist. Sinapis siliquis glabris tetragonis *Linn. Hort. Cliff.* 338. Sinapi commune Neotericis, Sinapi sativum luteum, Sinapi domesticum, sive vulgatissimum, *Nonnull.* vulgo *la grande Moutarde cultivée ou la Senevé ordinaire.*

Radice est alba, lignola, fragili, fibris stipata, annua. Caulem ad quatuor, aut quinque pedum altitudinem propellit, medullosum, inferne hirsutum, in plures ramos divisum, foliis latis Rapi vulgaris folio satis similibus, exilioribus tamen, rudioribusque. Summo caule, ramisque parvi lutei flores lodantur quadripetali, cruciformes. Marcescentibus floribus Siliquæ leves succedunt, glabræ satis breves, angulosæ, acuminatæ, seminibus refertæ semitundis, rubris, aut nigricantibus, saporis acris, pungentisque. Frequens occurrit in fossarum marginibus, inter saxa, ac in solo recenter obvoluto; in arvis, hortisque colitur, Junioque flores edit. Ejus semen præcipue in usum tam culinarium, quam medicum revocatur.

Sinapi album, *Offic.* Sinapi Apii folio, C. B. P. 99. Sinapi Siliqua hirsuta, semine albo vel rufo, J. B. 2. 856. *Inf.* R. H. 227. *Rati Hist.* 802. Sinapi sativum alterum, *Dod. Pempt.* 707. Sinapi album *Ger. Camer. Hort. Eyst.* Sinapi agreste Apii aut potius la-veris folio, *Lob. Icon.* 203. Sinapi Apii folio siliqua hirsuta, semine albo aut rufo, *Boerb. Ind. Alt.* 13. Sinapi hortense seu secundum semine albo, Sinapi semine albi-cante, & minus acris; Sinapi Fruca folio, floribus luteis, siliquis in latera inclina-tis, seminibus ex flavo candicantibus, Sinapi minus, *Nonnull.* vulgo *la Moutarde blanche.*

Radice est simplici, manum longitudine æquante, digitum crassa, lignola, alba, longis fibris suffulta; caule pedem cum semisse, vel pedes duos alto, ramoso, hirsuto. Eolia Rapi folio simulantur, incisa sunt, ac præcipue in basi locata, rigi-dis pilis, ac pungentibus tam inferne, quam superne stipata. Flores exigui sunt, lutei, cruciformes, floribus præcedentis speciei similes, pedunculis tamen longiori-bus elati, odoris gratissimi. Hisce siliquæ præsto sunt hirsutæ, longa ac cava cuspi-de desinentes, ac quatuor, aut quinque semina fere rotunda albescentia, aut rufe-scentia, acria, ac quodammodo articulata, aut nodosa occludentes. Inter segetes sponte enascitur, ac quandoque etiam colitur; Majo, Juniove floret, semenque Ju-lia, Augustoque maturitatem acquirit.

Binæ Sinapis species usque adhuc enucleatæ iisdem insigniuntur proprietatibus ac in arte Medica invicem substitui possunt; prima tamen anteponitur, utpote semine præ-dita saporis magis acris, ac pungentis. Analyseos Chymicæ ope in Sinapis semine sal acre potius, quam sal acidum adesse suspicari possumus, ex eo vero elicitur maxi-ma olei quantitas, parum salis fixi simpliciter salini, plurimum terræ, parum spiritus urinosi, nihil denique salis volatilil concreti. Vis stomachica, diaphoretica, anti-scor-butica in prædicto semine reperitur, affectionibus hypochondriacis, & soporosis, chlo-rosi, & cachexiæ opitulatur. Intrinsicus vero, extrinsicusque usurpatur. Sinapi, ad carniū saporem relevandum, seminibus ejus tuis, mustoque ad mediocrem spissita-dinem permixtis, aut exigua farinæ portione, ac aceto, paratur. Senibus, phleg-matico ut ajunt aut melancholico temperamento præditis aptatur, scatet enim sale acris, & penetranti, ad appetitum relevandum & digestionem coadjuvandam convenien-tissimo, alimenta namque dividit, & attenuat, materiasque viscidas, quandoque in ventriculo stabulantes misce rarefacit; quum autem maximum calorem inducat, re-petitoque ejus usu acrimonia, ac stimulandi vis in humoribus augeatur, nisi ejus mo-deratissimus usus est permittendus. Semen idem rufum, vinoque albo commixtum adversum scorbutum excellit, maximamque opem tulit proxime elapsa Rupellæ ob-fidione, qua perdurante, regionis incolæ fame coacti, pessimis, ingratisque alimen-tis usi sunt. Optimum quoque esse dicitur contra quartanas febres, si in vino cali-do duabus horis ante paroxysmum exhibeatur.

Extrinsicus quoque naribus utriusque sexus appositum vapores sedat, lethargumque excutit:

excitit. Sternutatorium præterea est potentissimum, ac efficacissimum masticatorium: hujusce seminis ruditer tusi ꝓ. nodulo occluditur, ægrisque, Apoplexiæ, aut Paralyseos imminenti periculo, manducanda exhibetur, hinc sputus abunde excitatur, plurimumque solantur ii, quibus grave caput est, ac pituita oneratur. Sequens vero Cataplasma optimum est in Arthritide Ischiatica, Rheumaticis thoracis affectibus, tumoribusque Scirrhis. Paratur autem Porris taleolatim incisus, aceto decoctis, semineque Sinapis p. conspersis, partique affectæ applicatur. Potenter resolvit, ac causticitatem acquirit, si Sinapis dosi plus iusto augeatur. Nullo autem pacto in usum revocari potest, nisi inflammatione declinata, nimiam enim habet irritandi energiam. Aptius fortasse erit Cataplasma prædictum ad impetiginem revocandum, cujus suppuratio suppressa alicui pectoris aut alterius partis decubito locum præbere posset. Oleum quoque e Sinapi exprimitur in Paralyti, Rheumaticisque affectibus a causa, ut ajunt, frigida, productis, convenientissimum.

Sinapis semen usurpatur in Aqua anti-scorbutica, Unguento epispastico, & Emplastro epispastico *Pharm. Paris.*

- ℞. Fol. recent. Sinapis q. l. in mortario marmoreo tusa exprime. Mane jejuno-ventriculo in affectionibus Scorbuticis hujusce succi ꝓ. jv. exhibeantur.
- ℞. Sem. Sinapis ꝓ. iij. contunde in mortario marmoreo, ac coque in vase terreo, lb. j. urinæ ægotantis, mixturam agitando usque dum Cataplasmatibus formam acquisiverit; Stupis deinde extendatur, ac calidum apponatur lienis inflationibus, tumoribusque. Cataplasma splenio cooperietur, ac mantili fulcietur, ægerque convenienti temporis spatio in cubiculo deambulabit.
- ℞. Lactis lb. ij. cui calefacto, adde Sinapis aceto pp. coch. iij. serum ex eo depuratum eliciatur pro j. dosi. Remedium prædictum excellit adversus Tussim, & Asthma, si calidum hora somni, ac summo mane tribus, vel quatuor diebus sumatur.
- ℞. Fol. virid. Ruthæ ꝓ. ij. Radic. recent. Bryoniæ ꝓ. jv. Fermenti fortissimi, Salis, lis, ac Saponis nigri ana ꝓ. j. ꝓ. Sinapis pp. ꝓ. iij. Aceti q. s. ad Cataplasma conficiendum, plantis pedum in Apoplexia, Lethargo, aliisque saporosis affectibus applicando.
- ℞. Bulb. Ari recenter e solo extract. ꝓ. β. Rad. Raphani Rusticani ꝓ. j. Fol. Cochleariæ, & Trifolii aquat. ana Man. j. Sem. Sinapis ꝓ. ij. Vini albi lb. vj. F. s. a. Vinum medicatum adversum Scorbutum, ꝓ. jv. bis de die, convenienti temporis spatio propinandi.

S I S A R U M.

SISER, *Offic.* Sisarum Germanorum, C. B. P. 155. *Inst. R. H.* 309. Sisarum multis, J. B. 3. 153. Sisarum, *Dod. Pempt.* 681. *Ger. Raii Hist.* 442. Siser vulgare, *Park.* Siser sativum, *Fuchs.* Siser Germanicum, *Cesalp.* Siser hortense, *Gesn. Coll.* Sisarum majus Matthioli, *Lud. Hist.* 723. Siser, Sisar, Sisarum, vel Sesarum verum, Servillum, aut Chervillum, seu Servilla, *Nonnull.* vulgo *Chervi*, ou *Gyrole*.

Radicem habet constantem, pluribus Napis longitudine manum æquantibus, digitum crassis, rugosis, teneris, fractu facilibus, collo adinstar capitis appensis, cortice testis exili, & pallido, pulpa alba, sapore dulci, ac grato, nonnihil aromatico, esu optimis. Unum aut plures producit caules bipedales, aut tripedales, satis crassos, nodosos, striatos, foliis eodem in latere binis invicem oppositis, extremo foliatarie desinente, longiori, ac latiori, foliis Pastinacæ vulgaris exilioribus, viridioribus, tactuque lævioribus, ambitu levissime denticulato, extreme acuto. Flores umbellati, & satis exigui summis caulibus nascuntur, constantque quinque petalis albis, rosaceis, odoris, flaminibus totidem in centro locatis. Marcescentibus floribus parvis

parvi succedunt fructus, binis oblongis conflati feminibus, nonnihil Apii semine majoribus, angustis, dorso striato, obscuris. In hortis olitorijs colitur planta hæc, Jusioque florescit. Radices tantum usurpantur, ac frequentius in culinis, quam in officinis occurrunt.

Præ ceteris radicibus Sisari radices dulciores sunt, nosque edocet historiæ naturalis conscriptor Plinius, eas Tiberium pro annuo tributo a Germanis exegisse. Parum habent olei, mediocre salis essentialis portionem, maximam vero phlegmatis. Tenueræ, fractu faciles, saporeque saccharino sunt eligendæ. Aperientes sunt, ac vulnerariæ, semen adaugent, appetitum prostratum excitant, nec a magnatum mensis ob saporis elegantiam exploduntur. Cuicumque tempestati, cuicumque ætati, ac temperamento conveniunt, dummodo servetur modus, id enim cum ceteris radicibus, ac leguminibus commune habent, ut status quandoque suscitent. A Boerhaavio in *Historia Plantarum Horti Lugduno-Batavi*, radices prædictæ tamquam optimum remedium proponuntur, adversum sputum, mictumque cruentum, ac omnes pectoris morbos Phthisim minitantes. Ab eo commendantur in lacte, in sero lactis, aut in jussulo coctæ, ac omnibus ejusmodi ægrotantium alimentis permixtæ: adversum præterea Stranguriam, Tenesmum, Dysenteriam, aliosque ventris fluxus. Cæsalpinus vero testatur, iisdem radicibus urinas cieri, iis alii tamquam vulnerariis utuntur; generatim tamen pro alimentis frequentius, quam medicamenti forma in usum veniunt.

S I S Y M B R I U M.

Nasturtii articulo de SISYMBRIO, sub nomine *Nasturtii aquatici* jam cognito verba fecimus: de quinis tamen subsequenter reliquum est dicere.

Radicula palustris, *Offic.* Raphanus aquaticus, alter, C. B. P. 97. *Park. Raii Hist.* 819. Radicula sylvestris, sive palustris, J. B. 2. 806. Rapiſtrum aquaticum, *Tabern. Icon.* 408. *Ger.* Sisymbrium aquaticum Raphani folio, Siliqua breviori, *Inst. R. H.* 226. Sisymbrium foliis simplicibus dentatis serratis, *Linn. Hort. Cliff.* 336. Raphanus aquaticus Rapiſtri folio, Radicula palustris vulgaris, *Quorumd.* vulgo *le Cresson a feville de Raiffort le Raiffort d'eau*.

E radice longa, flexibili, fibrosa, saporis acris ad Raphanum accedentis unum, aut plures emittit caules tripedales, ramosos, cavos, striatos, foliis latis, longis, sinuosis, ambitu crenato, in parte præsertim inferna. Flores summis ramis exigui, longis elati pedunculis, quadripetali, lutei, & cruciformes progignuntur, quibus parva brevisque siliqua succedit, interne in duas distincta cellulas, semina occludentes minuta, ac fere rotunda. In paludibus, rivulis, fluvijis, ac fossis aqua refertis luxuriat, Æstate floret, maxime multiplicatur, foliisque mirifice, juxta locorum diversitatem, variat. Quandoque etiam cristatis foliis apparer.

Raphanus aquaticus, *Offic.* Raphanus aquaticus foliis in profundas lacinias divisis, C. B. P. 97. Raphanus aquaticus Tabernæ Montani, J. B. 2. 867. Sisymbrium aquaticum, foliis in profundas lacinias divisis, siliqua breviori, *Inst. R. H.* 226. Raphanus aquaticus, *Ger. Park. Raii Hist.* 818. Sisymbrium sylvestre, *Cæsalp.* Raphanus sylvestris cum siliquis curtis, Radicula sylvestris foliis profunde lacinatis, *Quorumd.* vulgo *le Raiffort d'eau a fevilles laciniees*.

E radice oblonga, minimum digitum crassa, alba, acri, pungenti caules emergunt tripedales, & ultra, hirsuti, cavi, ac quandoque subrubri, foliis oblongis, acuminatis, profunde lacinatis, ambitu denticulato, alternatim secus caulem dispositis. Flores extremis caulibus, ramisque prodeunt satis exigui, respectu plantæ, longis, & gracilibus, suffolti pedunculis, quadripetali, lutei, cruciformes, staminibus senis. Marcescentibus floribus præsto sunt exiguæ siliquæ breves, interne, binis cellulis distinctæ semina occludentes exilia, ac semirota. In fossis aqua redundantibus, rivulis, paludosisque locis crescit, Junio, Julioque flores emittit.

Harumce duarum specierum radices optimum Vere alimentum suppeditant; ac a Nonnullis Raphani loco, utpote iisdem prædictæ facultatibus, usurpantur. Plantæ universa plurimo sale essentiali, phlegmate, ac oleo scatet. Ambæ aperientes admodum sunt, ac detergentes, ad urinas promovendas, renum ac vesicæ calculos attenuandos, atque eliminandos, ad nephriticum affectum, scorbutum, & hydropem interne sumptæ conveniunt: raro tamen tam pro alimentis, quam pro re Medica usurpari consueverunt.

Eruca palustris, *Offic.* *Eruca palustris* & *Nasturtii* folio, siliqua oblonga, C. B. P. 98. *Eruca* quibusdam sylvestris, repens, flosculo luteo, J. B. 2. 866. *Eruca palustris minor*, *Tabern. Icon.* 447. *Sisymbrium palustre repens*, *Nasturtii* folio, *Infl. R. H.* 226. *Eruca aquatica*, *Ger. Park. Raii Hist.* 808. Sium alterum aquaticum luteum, vel *Cardamine tenuifolia montana*, *Column.* *Nasturtium palustres floribus luteis*, *Gesn. Hort.* *Iberis Nasturtii folio altera floribus luteis*, *Thal.* *Sisymbrium foliis pinnatis, foliolis lanceolatis erratis*, *Linn. Hort. Cliff.* 336. *Eruca sylvestris minor luteo parvoque flore*, *Sinapi sylvestre seu palustre*, *Nonnull.* vulgo *le petit Cresson sauvage à fleur jaune*.

E radice admodum repenti, delicata, subalbida, saporis acris, Raphano tamen demissioris, plures exigui exsurgunt caules, longitudine manum æquantes, striati, leviter perforati, quandoque subrubri, foliis onusti, foliis *Nasturtii* communis, aut *Eruce*, similibus, laciniis infernis latioribus, profunde dissectis, atro-viridibus, saporis leguminosi. Extremis caulibus ramisque exigui emergunt flores quadripetali, flavi, saporis acris, quibus præsto sunt exiles cylindraceæ siliquæ, *Eruce* siliquis breviores, binis tamen superioribus speciebus longiores, binis cellulis medio intersepto divisiss, plura minuta semina occultantibus. Occurrit autem secus fluvios in fossis humidis, stratisque saxorum torrentium, in locis etiam, e rivalis, fluminibusque disitis, in quibus tamen Hyemis tempore aqua permanferit; floribus vero Junio, Juliove ornatur.

Magnam cum binis jam recensitis speciebus affinitatem habet, hinc pari vi anti-scorbutica valere dicitur; adeo raro tamen usurpatur, ut omnino fere in Officinis ignota sit.

Barbarea, *Offic.* *Eruca lutea latifolia*, sive *Barbarea*, C. B. P. 98. *Barbarea*, J. B. 2. 868. *Dod. Pempt.* 712. *Lob. Ger. Raii Hist.* 809. *Barbarea* flore simplici, *Park.* *Nasturtium hybernum*, *Thal.* *Nasturtium palustre*, *Gesn. Hort.* *Sisymbrium Eruce folio glabro, flore luteo*, *Infl. R. H.* 226. *Scopa regia*, sive *Sideritis latissima*, *Euchf. Anguill.* *Herba S. Barbaræ & Sinapi agreste quintum*, *Trag.* *Erysimum folii basi pennato dentatis, apice, subrotundis*, *Linn. Flor. Lapon.* 264. *Herba Carpentariorum*, *Carpentaria Gallis vulgo dicta*, *Pseudo-bunias*, *Nasturtium*, sive *Cardamum Hyemale*, *Quorumd.* vulgo *l'herbe de Sainte Barbe, ou l'herbe aux Charpentiers*.

E radice oblonga, mediocriter crassa; alba, vivaci, saporis satis acris plures exeunt caules ad pedis cum semisse altitudinem, striati, firmi, ramosi, medella referti, cavi, foliis, Raphani foliis, angustioribus *Nasturtio* vero magis accedentibus, saturate viridibus, ac lucentibus, sapore, longe minus radice, stimulant. Caulium ramorumque summitates longis ornantur spicis, floribus luteis, exiguis, quadripetalis, cruciformibus, quibus præsto sunt siliquæ graciles, longæ, cylindraceæ, teneræ, plura rubra, ac minuta semina occultantes. In fossarum marginibus, secus rivulos, aquasque excurrentes aut stagnantes, & quandoque in arvis crescit, quibusdam etiam Olitorii hortis pro acetariis colitur, Majo, Junioque flores emittit, tota Hyeme virorem conservat, facillimeque multiplicatur.

Plurimum salis essentialis, & olei continere videtur *Barbarea*. Detergens, ac vulneraria est, felicique cum successu in Scorbuto, & Hydropi incipiente, aut in jussulis, & ptisanis, aut infusione, Theæ forma, usurpatur. Ejus semen, referente Lobelio, aperiendi vi gaudet, glareaque e renibus depellendi; 3 j. pulveratum in vino albo

albo, aut alio aperiente liquore propinatur. Ejus quoque succus ad ulcera antiqua exsiccanda a Rajo commendatur, testaturque D. Chomelius in *Historia Plantarum usitatorum*, a rusticis universam plantam leviter tulam, ac mensis spatio per Æstatem oleo Oliv. maceratam, tamquam excellens balsamum vulneribus applicari.

B. Fol. Barbareæ, & Thaliætri ana Man. ꝑ. Contusa in Vini albi, aut rubelli frigidi cyatho per noctem infunde; mane, jejuno stomacho exhibe colaturam, congruo temporis spatio, adversus scorbutum.

Sophia, Offic. Nasturtium sylvestre tenuissime divisum, C. B. P. 105. Seriphium Germanicum, sive Sophia quibuldam, J. B. 2. 886. Sophia Chirurgorum, Lob. Icon. 738. Dod. Ger. Park. Raii Hist. 812. Silymbrium annuum Absinthii minoris folio Inst. R. H. 226. Seriphium Absinthium, Fuchs. Lon. Accipitrina, Cæsalp. 361. Thaliætrum, Herba Sophia angustifolia, Tabern. Nasturtii genus sylvestre, Gesn. Hort. Symbrium petalis calyce minoribus, foliis de composito pinnatis, Linn. Flor. Svec. 200. Descurea Guett. Observ. 164. Erysinum Sophia dictum, Thaliætrum verum, Thaliætrum seu Thaliætron vel Thaliædron Antiquorum, Eruta geratina Italarum, Sophia vulneraria, Lumbricorum herba, Quorund. vulgo *le Thaliætron ou la Science de Chirurgiens*.

E radice alba, longa, lignosa, exiguis stipata fibris, annua, caules ad pedis, cum semisse, aut duorum pedum altitudinem exsurgunt rotundi, duri, nonnihil hirsuti, pluribus ramis distincti, foliis onusti copiosis, minutatim divisus, subalbidis, Absinthii minoris folio satis similibus, exiguis brevibusque pilis, fultis, saporis subdulcis, levi acrimonia, permixti. Extremis caulibus, ramisque flores propugnuntur exigui, frequentes, quadripetali; cruciformes, luteo-pallescentes. Siliquæ iis præsto sunt longæ, graciles, seminibus refertæ minutis, rotundis, duris, subrubris. Antiquis in muris, rudibus, incultis, petrosis, sabulosisque locis luxuriat planta hæc, necnon inter ædificiorum rudera, in quibus singulis annis enascitur, facileque semine propagatur; Junio, Julioque flores emittit. Solo fere ejus semine Medicina utitur.

D. Guetardus Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Socius in *Plantarum Observationibus* nuperrime evulgatis, ob petalorum, staminumque differentiam ex hac planta diversum constituit genus, ac *Descurea* ab eo nuncupatur in avunculi sui D. Descurei Pharmacopœe Stampensis recordationem. Harumce Observationum Auctor magna certe perspicacia præditus, Historiæque Naturalis versatissimus videtur, tamen quum nondum nobis occasio sese obtulerit, ejus experimenta de glandulis, vasisque plantarum excretoriis instituendi, expertioribus Europæ methodicis-Botaniciis litem dirimendam relinquimus.

Sophia saporem habet nonnihil adstringentem, & acrem ad Sinapi accedentem, vix rubro colore chartam cæruleam depingit: hinc conicere possumus, salem ammoniacum, plurimo sulphure, terrestribusque particulis permixtum in hac planta prædominari, unde ejus vulnerario-detergens, ac febrifuga virtus emanat. Ejus semen ab Hortulanis *Thaliætri* nomine cognitum ꝑj. exhibetur, aut condimenti forma in alimentis, aut in Vino rosato ad ventris fluxus sistendos, remediumque est egenis familiarissimum, & ab omnibus Auctoribus comprobatum. Decoctio, aut infusum universæ plantæ ex aqua iisdem pollet facultatibus. Succus præterea, Conserva, & Extractum foliorum, ac florum valent adversum sanguinis sputum, fluores albos, fluxusque immodicos hæmorrhoidum, mensiumque. A Cæsalpinio tamquam vermifugum laudatum semen prædicatur, a Nonnullis tamquam sudorificum, & de facto ejus ꝑj. in Vino albo infusa sudores evocat. A Rajo autem ad renum glareas depellendas commendatur, adduciturque D. Robinsoni auctoritas, qui asserit in agro Eboracensi nephriticis, glareisque vexatis felici cum successu præscribi.

Extrinsecus quoque universa planta contusa, vulneribus, ulceribusque apposita, ea brevi sanat.

BRITISH MUSEUM LIBRARY

S I S O N.

SISON, *Offic.* Sison, quod Amomum Officinis nostris, C. B. P. 154. Sison, sive Officinarum Amomum, J. B. 3. 107. *Raii Hist.* 443. Sium Aromaticum, Sison Officinarum, *Inst. R. H.* 308. Petroselinum Macedonicum, *Fusch. Dod. Pempt.* 697. *Ger. Sison vulgare*, sive Amomum Germanicum, *Park.* Amomum Officinar. fallum, *Gesn. Hort.* Sison, *Anguill. Lugd. Hist. Tabern. Camer.* Sison hortense, Petroselinum exoticum, Apium nigrum seu saxatile, Ammi parvum, *Nonnull.* vulgo *Sison ou Amome*.

Huic radix est plerumque simplex, alba, lignosa, parum in solo delitescens, sapore Pastinacæ nonnihil aromatico; unum aut plures promit caules fere bipedales, mediocriter crassos, rotundos, medullosos, satis firmos, leves, nodosos, ramosos, foliis ut in Pastinaca alatis, alternatim secus caulem dispositis, ceterum Sisari foliis æqualibus, teneris, oblongis, ambitu crenato, quandoque incis. Extremis caulibus ramisque, umbellis flores efferuntur quinquepetalis albis, cordatis, rotacisque, constantes, hisque semina bina simul juncta succedunt minuta, rotunda, dorso striato, alterutroque latere plana, atra, saporis nonnihil acris, aromaticique. In locis humidis, juxta sepes, fossasque crescit planta hæc, in hortis quoque colitur, Æstate florescit, ac semina Julio, & Augusto maturitatem acquirunt, facile & ubique multiplicatur; ejus tamen semen usque ab Oriente nobis defertur, odoremque habet *Amomi* veri, cui commode substitui potest.

Sison pseudo-Amomum vocari potest, longe tamen differt ab eo, de quo in superioribus verba facta sunt; semen inter quatuor semina calida minora recensetur, quæ sunt Apii aut Petroselini, Ammeos, Dauci, & Amomi, Semen prædictum oleo essentiali aromatico redundat, hinc carminativa vi pollet, aptum scilicet ad dividendas, dissolvendasque materias viscidas, ac glutinosas, in quibus aer conclusus, ac rarefactus, in stomacho, ac intestinis dolorosas distensiones progignit. Quapropter in colica flatulenta convenit, ejusque infusum ex Sp. Vini usurpari potest, aut alio spirituofo liquore confociari. Ejus vero aqua stillatitia ad ʒ iv. ad ʒ vj. præscribitur cum potionibus carminativis; addendæ autem sunt ejus olei essentialis gut. v. aut vj. ad efficaciam augendam.

S M I L A X.

Plures plantarum species *Smilacis* nomine indignantur, quamvis diversum habeant genus: tres inter a nobis modo describendas, primam solummodo *Smilacis* genus amplectitur, binis aliis inter *Convolvulos* ablegatis.

SMILAX aspera, *Offic.* Smilax aspera fructu rubente, C. B. P. 269. *Inst. R. H.* 654. Smilax aspera, J. B. 2. 115. *Eod. Ger. Ruell. Matth. Fusch. Turn. Cord.* Smilax aspera, rutilo fructu, *Clus. Hist.* 112. Smilax aspera fructu rubro, *Park. Raii Hist.* 655. Volubilis aspera, *Lonic.* Smilax aspera vera, *Trag.* Hedera Cilicia, vel Cilissa, *Plin.* Smilax, *Theophr. & Anguill.* Smilax Nicephoro cognominata, *Gaz.* Milax *Galen.* Hedera spinosa, Rubri Viticula, Rubus Cervinus, Smilax Trachæa, volubilis acuta vel pungens, Salsaparilla notha seu spuria, *Quorumd.* vulgo *le Liseron rude, le Liseret piquant ou épineux*.

Ei radix est longa, serpens, minimum digitum fere crassa, nodosa, dura, subalbida, fibris stipata, vivax. Caules sunt plurimi, longi, duri, striati, sarmentosi, ramosi, flexibiles, spinis, capreoliisque refert, quibus, arbusculis aliis propinquioribus adnectuntur, ac contorquentur. Folia solitaria sunt per intervalla prodeuntia, ampla, foliis *Tamni* similia, magis tamen densa, firma, nervosa, acuminata, spinis tam ambitu, quam dorso armata, frequentissime albis maculis conspersa, Summis ramis flores

race-

racematim prodeunt exigui, albi, odori, senis conflati petalis, stelliformibus, totidem staminibus apicibus oblongis. Hisce fructus succedant adinstar uvæ rotundi, molliusculi, ac per maturitatem rufi, duo, aut tria semina concludentes rotunda, tactu levia, externe atro-rubea, intus alba, saporis insipidi, ac ingrati. Planta hæc occurrit in locis rudibus, ac incultis, juxta sepes, vialque, in montibus, ac vallibus, in Provincia, & Occitania; in hortis quoque colitur, floresque Vere emittit, fructus autem Julio, & Augusto maturefcit. Omnes ejusdem partes in usum Medicum veniunt, præcipue vero radices.

Plurimum continet olei, salisque essentialis. Dissecans ac sudorifica est ejus radix; viscosos, tenacesque humores dividit, ac attenuat, aptissimaque est adversus arthritidem, fluxiones, paralytim, morbos chronicos, & inveteratos, a densis, glutinosisque humoribus obortos: utilissima quoque deprehenditur adversus impetiginem exulceratam, omnesque cutaneos morbos. In morbis etiam venereis Salseparillæ, quæ nihil aliud est quam Smilacis species nobis e Peruano Regno advecta, commode substitui potest. Cum quondam Fallopio Smilax aspera in agro Pisano occurrisset, felici successu lue venerea affectis ab eo exhibita fuit. Ejus pulvis in substantia a ʒss. ad ʒij. & in decoctione ad ʒss. præscribitur. Reijcienda omnino est in febris, morbisque acutis: tuto tamen in pituitanis sudorificis, & dissecantibus usurpari potest.

In *Ephemeridibus Germanicis*, Decuria III. anno II. pag. 44. extat Observatio D. Lanzoni, qua testatur, optimum esse topicum adversum Arthritidem, pedes ad suram usque Smilacis foliis obvolvendo, ea singulis diebus innovando: quibus mediantibus leniter, & absque ulla erosione per cutis poros fetidarum ferositatum effluxus efformatur, quo dolor, & paroxysmus sedatur, maximaque humoris arthritici pars eliminatur.

℞. Rad. Smilacis asperæ taleolatim incisar. ʒ iv. Salsæ Parillæ ʒ ij. Coque in aquæ font. ℔ xij. ad medias. Fiat colatura, ferveturque loco frigido vasis vitreis probe conclusis. Pituita hæc tribus tepidis cyathis de die usurpetur in fluxionibus, Arthritide, ut ajunt, frigida, & Paralyti.

Convolvulus major, *Offic.* Convolvulus major albus, C. B. P. 294. *Inst.* R. H. 82. *Park.* Convolvulus major, J. B. 2. 154. *Raii Hist.* 725. Smilax levis major, *Dod.* *Pempt.* 392. Smilax levis, sive lenis, major, *Ger.* Volubilis major, *Trag.* 805. *Tabern. Icon.* 875. *Lonic. Lob. Thal.* Convolvulus major flore albo, *Eyst.* Convolvulus major, sive Campana alba sylvestris, *Schavvenck.* Malacocissus Democratis, *Anguill.* Helvine Cissampelos, *Cord.* Convolvulus foliis sagittatis postice truncatis, *Linn. Hort. Cliff.* 66. Volubilis magna, Lactaria, funis Arborum, Campana Candida Germanorum, Scammonium Germanicum, Cymbalaris seu Campanella, Smilax lenis alba major, Volubilis Cissophyllos, vel latifolia, Liliastrum, *Nonnull.* vulgo le grand Liseron ou Liset.

Radice est longa, minuta, alba, fibris vestita, vivaci, saporis acriusculi, caules emittit longos, graciles, sarmentosos, striatos, sese altius adrependo elevantes, capreolisque arbutulas, arboresque proximiores, amplectentes. Folia cordata sunt, Hederæ foliis majora, molliora, tactuque leviora, sagittata, lenia, viridia, longis appendensa pedunculis. Flores campanulam mentiuntur, nivem candore æquant, satisque longo extolluntur pedunculo, ex foliorum alis prodeunte, Calyceque ovali, & quinquifido, staminibus totidem, apicibus planis fulciuntur. Fructus fere rotundi flores subsequuntur, exiguum cerasorum crassitie, membranacei, calyce obvoluti, duo semina continentes angulosa, atro-rufescentia, seu fuliginis colorem æmulantia. Planta hæc lacte turgida, ut ceteræ ejusdem generis, ubique fere progignitur in sepius, ac inter nemora, in locis humidis, ac fativis, æstate flores emittit, semenque ejus Autumno maturitate donatur. Ejus radicem a parcis in delitiis haberi J. Bauhinus testatur, quod mirum sane Rajo videtur, eo quod purgandi vi scatur.

Convolvulus major plurimum habet salis essentialis, phlegmatis, ac mediocrem olei

olei portionem, catharticus est, resolvens, ac vulnerarius. Ob lætiginosum, resinofumque succum, quo sætus est, ad Scammonii efficiam accedit, parique ratione ad redundantes serositates eliminandas præscribi potest, dosi tamen largiori, scilicet a gr. xx. ad xxx. usque. Joannes Prevostius in sua *Pauperum Medicina* ad bilem exterminandam, decoctionem præscribit, Man. j. aut Man. ii. ejusdem folior. paratam, juxta ægrotantis vires: & Antonius Constantinus in sua *Pharmacopœa Provinciali* Infusum commemorat, ex ejusdem Flor. ac Folior. leviter contusor. ʒv. paratum, quod a ʒj. ad ʒiii. usque præscribit ad serositates leniter per alvum subducendas.

Extrinfecus resolvens est, & anodynus, post levem cocturam pro Cataplasmate tumoribus inflammationem minitantibus apponitur.

Convolvulus minor, *Offic.* Convolvulus minor arvensis, C. B. P. 294. *Inst. R. H.* 83. Helxine cissampelos multis, sive Convolvulus minor, J. B. 2: 157. Smilax levis minor, *Dod. Pempt.* 393. Volubilis minor, *Trag. Lonc. Thal.* Scammonia parva, *Anguill. Camer. Hort.* Convolvulus minor vulgaris, *Park. Raii Hist.* 725. Smilax lenis, minor, *Ger.* Convolvulus minor, *Gesn. Hort. Cæsalp. Clus. Hist.* Convolvulus foliis sagittatis utrinque acutis, *Linn. Hort. Cliff.* 66. Convolvulus sive volubilis arvensis vel separius minor, Cymbalaria parva, Angina seu pestis Hortensium Herbarum, Orobanche Theophrasti, sive Ervanga Gazæ, *Quorumd.* vulgo *le petite Liseron, la Campanette ou Clochette, la Urille commune.*

Radicem habet satis longam, minutam, repentem, nonnullis stipatam fibris, vivacem, plures emittit exiguos caules, graciles, debiles, teneros, serpentes, hac, illac circum proximas plantas sese contorquentes. Folia cordata sunt ut in Convolvolo majori, exilliora tamen, rudiora, magis nervosa, glabra, denticulisque destituta. Flores campaniformes ex foliorum alis prodeunt exigui, roseo-albescentes, & purpurei, aut variis coloribus depicti, longis elati pedunculis, bini simul plerumque juncti. Rotundi fructus horumce locum occupant satis minuti, semina satis crassa, & angulosa ocludentes. Ubique abunde crescit planta hæc in solo exculto, secus vias, in hortis, in quibus opprimit, exterminatque omnes quas obsidet plantas, inter segetes denique, necnon incultis in locis, tempestate præsertim pluvia; Æstate uti modo descripta flores edit.

Anodyna est, detergens, ac vulneraria. Ejus decoctionem colicæ affectioni opitulari, asserit Emmanuel Konig, additque ejus folia in oleo decocta arthriticos dolores sedare, linimenti forma, affectæ parti, adnota. Inter meliora vulneraria a Tournefortio recensentur. Rustici binas inter silices, tuis, ut plurimum vulnera sanant. Et Garidelius in *Historia Plantarum Agri Aquisextiensis* asserit, pluries vel propria etiam experientia, vulnere, forte ruri, acquisito, feliciter miros ejus effectus conspexisse.

S M Y R N I U M.

SMYRNIUM, sive Olusatrum, *Offic.* Hippofelinum. Theophrasti, vel Smyrnum Dioscoridis, C. B. P. 154. Macerone, quibusdam Smyrnum, semine magno, nigro, J. B. 3. 126. Smyrnum, *Matth.* 773. Smyrnum Mathioli, *Inst. R. H.* 316. Hippofelinum, *Ger. Emac. Raii Hist.* 437. Hippofelinum, sive Smyrnum vulgare, *Park. Petroselinum Alexandrinum, Frag.* 436. Olusatrum, *Cord. in Dioscor. Gesn. Hort. Cast. Lugd. Hist. Column.* Petroselinum Italicum, Apium grande vel magnum sylvestre. Equapium, Smyrnum vel Smyrnon, Holeraceum, Hippofelinon vulgatum. *Quorumd.* vulgo *Maceron, ou gros Persil de Macedoine.*

Radicem habet mediocris longitudinis, crassam, albam, succo acri, & amaro saturam, odoris, saporisque ad Myrrham quodammodo accedentis. Caules ad trium pedum effert altitudinem, ramosos, striatos, sub-rubros. Folia Apii foliis simulantur, majora tamen sunt, rotundioribus segmentis incisa, atro-viridia, aromatica, sapore Petro-

Petroselinum, proximo. Caules, ramique umbellis terminantur, quibus exigui flores sub-albidi, quinquepetalis rosaceis, totidemque staminibus in centro locatis constantes fulciuntur, hisque succedunt semina bina simul juncta, crassa, semi-rotunda, dorso striato, sapore amaro. Obscuris, paludosisque in locis, scopulisque crescit planta hæc, in hortis quoque colitur; Vere primum ineunte flores propellit, Julioque semen maturitatem acquirit, bima est, facileque semine propagatur; tota Hyeme virefcit, primo autem anno caules nequitiam emittit, altero autem perit, post caulis eruptionem seminumque maturitatem. Ejus radix Autumno elicita, ac per Hyemem in sabulo conservata tenerior fit, aptiorque pro acetariis. Quondam legumen erat pluribus in regionibus familiarissimum, ejusque turiones ad modum Apii palustris comedebantur. Modo Apio prædicto magis delectamur.

Smyrnum plurimum habet olei, salisque essentialis; Radix ejus ac semen præcipue in usum veniunt; ea, tamquam radices Apii palustris succedanea convenit in apozemate, ac sorbitiunculis ad sanguinem depurandum dicatis; hoc vero magis usitatum, colicæ flatulentæ, & asthmatis adversatur, pluribusque cordialibus, & carminativis, confectionibus, uti seminis Petroselini Macedonici succedaneum admiscetur. Maxima autem hisce similium seminum pars oleo essentiali abundat.

Smyrni semen usurpatur in Electuario Lithonriptico *Niccolai Alexandrini*, ac in pulvere Electuarii *Justini*.

S O D A.

Inter diversas Kali species, binas solummodo subsequentes, tamquam Artibus, & Pharmaciæ utilissimas enucleabimus.

Kali seu Soda, *Offic.* Kali majus, cochleato semine, C. B. P. 289. *Inst. R. H.* 247. *Ger. Raii Hist.* 212. Mors Kali vulgare, J. B. 3. 702. Kali, *Dod. Pempr.* 81. *Matth.* Soda, Kali magnum, Sedi medi folio, semine Cochleato, *Lob. Icon.* 394. Kali majus Cochleatum, *Park.* Anthyllis altera falsa, *Camer.* Salsolæ genus in hortis, Isgarum vulgo, *Cesalp.* 170. Herba Kali, *Bellon.* Kali magnum Penæ, *Lugd. Hist.* 1377. Anthyllis salsosa appellata, Anthyllis Græcorum, Kali Arabum seu Mauritanorum, Herba vitri, seu vitraria, stercus Passerum, *Nonnull.* vulgo *la grande Soude ou Salicote, la Maire vulgaire.*

Radice nititur firma, fibrosa, annua. Caulem ad trium fere pedum altitudinem exculta propellit, ad pedis vero cum semisse altitudinem, absque ulla cultura, late sese expandit, spinisque destituitur, ramisque discriminatur longis, rectis, satis crassis, sub-rubris, foliis longis, angustis, densis, carnosus, acuminatis, succo refertis. Secus caules, ramosque flores progignuntur, calyce conflati quinquepetalo, sub-luteo, totidem staminibus brevissimis, quibus fructus fere rotundi, & membranacei subsequuntur, occluduntque semen longum, nigrum, lucescens, serpens, spiræ in modum convolutum, aut limacem referens. In regionibus calidis, marinis in oris crescit planta hæc; in agro quoque Monspessulano studiose seritur, Æstate autem exeunte flores edere solet.

Kali spinosum, *Offic.* Kali spinosum Cochleatum, C. B. P. 289. *Raii Hist.* 212. Tragus spinosus Matthioli, sive Kali spinosum, J. B. 3. 706. Tragon Matthioli, *Lob. Icon.* 797. *Lugd. Hist.* 1477. Tragon Matthioli, sive potius Tragus improbus Matthioli, *Ger.* Tragus sive Tragus Matthioli, *Park.* Kali spinosum, foliis longioribus & angustioribus, *Inst. R. H.* 247. Salsosa foliis pungentibus, *Linn. Hort. Cliff.* 86. Drypis, sive Scorpius Theophrasti, Tragium sive Tragon secundum, pusillus frutex aculeatus, Herba maritima Cochleiformis. *Quorumd.* vulgo *la Soude ou Marie épineuse.*

Radix fibrosa, annua, unum aut plures effert caules ad pedis cum semisse altitudinem, crassos, ramosos, succulentos, atro-virides, foliis vestitos oblongis, angustis,

carnosis, succo fœtis salito, acuto vertice. E foliorum alis flores enascuntur exigui, quinis conflati staminibus, calyce suffulti quinquepetalo, colore herbido. Hicce membranosi fructus præsto sunt semiotundi. spinosi, semen continentes nigrum, lutescens, Cochleiforme. In calidis regionibus in sabulosis marinis, salsoforumque lacuum oris, ac quandoque in arvis e mari diffitis crescit planta hæc, in hortis vero sata defleat aliquantulum, minusque spinis horrescit; fera tempestate flores emittit, Autumnoque semen maturum efficitur.

Soda saporem habet salitum, plurimumque sal continet, aperiens est, calculis, glareisque expellendis, obstructionibusque referendis aptissima. Intus, ac extrinsecus usurpatur. Seritur, coliturque pro Soda petrosa, Gallorum vulgo *Salicote*, *Alumen* vero *Catinum* Latine nuncupata. Paratur autem, plantam prædictam ad perfectam magnitudinem jam deductam metendo, proprioque in solo relictam exsiccando, inde in magnis foveis ob hanc causam in solo factis, talique pacto coopertis, ut aer tantum ad ignem servandum sufficiens ingrediatur, eam calcinando: materia autem non modo in cineres commutatur, verum etiam, quum in maxima sit quantitate, magnam salis contineat portionem, ac diutissime igne reverberante, e planta ipsa accensa, prodeunte calcinetur, ejus partes ita invicem uniuntur, ac conglutinantur, ut lapidis durissimi species quædam efformetur adeo, ut frigefacta nisi malleis, aliisque instrumentis confusa excavari possit. Materia hæc nihil aliud est, præter maximæ salis ac terræ copiam mixturam, & ex hac potissimum salina massa, ob facultatum similitudinem, non solum omnes fixi sales, ustione e plantis elicti, salesque animalium volatiles, verum etiam terræ ac insipidæ materiæ; & generaliter quidquid fermentationem cum acidis concipere potest, Alkali denominatione, donatum fuit. Materia eadem ad Saponem potius, Lixivium, ac Vitrum conficiendum, quam Medico usui aptatur: planta tamen, unde elicitur, aperiens, & diuretica est, ut superius indicavimus, urinas, glareasque in vesica stabulantes ciet, hepatisque, aliorumque viscerum obstructions excutit. Circumspecte admodum tamen est usurpanda, nec admonente S. Pauli gravidis, aut urinæ ardoribus, vexatis, aut vesicæ inflammationi obnoxiiis, propinanda. Sal vero in Soda prædominium habens, tanta acrimonia pollet, ut detergens potius, quam aperiens reputetur.

Externe ad ulcera antiqua, scabiem, aliosque cutaneos valet morbos. Ex Sodæ lapide sal fixum elicitur caustica vi præditum, lapidibusque, pro cauteriis, fabrefaciendis inservit; sal hocce majorem habet acrimoniam, ac vim, quam si sal e plantæ cineribus, more solito extraheretur, a forti enim ac longa calcinatione ignearum particularum maxima majorique quantitate fœtum fuit.

S O L A N U M.

Innumeras inter SOLANI species, de binis sequentibus, una scilicet in re Medica, altera in alimentis, usitatissimis, aliud in medium adducemus.

Solanum, *Offic.* Solanum Officinarum acinis nigricantibus, C. B. P. 166. *Inst. R. H.* 148. Solanum hortense baccis nigricantibus, *Dod. Pempt.* 345. Solanum nigrum vulgare, *Cord. Hist.* 158. Solanum vulgare, *Park. Raii Hist.* 672. Solanum hortense, *Matth. Fuchs. Anguill. Gesn. Hort. Lob. Icon.* 262. *Lugd. Hist.* 597. Solanum caule inermi herbaceo, foliis ovatis angulatis, *Linn. Hort. Cliff.* 60. Solanum vel Strychnon sativum, Solatrum vulgare vel nigrum, Uva Lupina, seu Vulpina, *Morella. Nonnul.* vulgo *la Morelle commune a fruit noir.*

Radix longa; gracilis, fibrosa, capillitio stipata, sub-albescens, annua caulem ad pedis cum semisse fere altitudinem propellit, firmum, angulosum, atro-viridem, pluribus ramis distinctum, foliis oblongis, satis latis, mollibus acuminatis, nigricantibus, alternis, angulosis aliis, crenatis aliis integris aliis, levibus, sub-viridi succo fœtis,

fœtis, sapore herbaceo, ac insipido. Flores e ramis ac fere ex inferna foliorum parte exeunt, exiguaeque referunt rosas, plerumque quinis cuspidibus ad stellæ modum distincti, colore albo, quinis pariter exiguis staminibus, apicibus oblongis in centro positis. Fructus Juniperi baccas crassitie æmulantes iis præsto sunt rotundi, initio virides, per maturitatem vero vieti fiunt, nigri, leves, succoque fæti, plurimæque occludunt semina minuta, plana, lutea. Secus vias, prope sepes, domosque crescit planta hæc, Augusto ac Septembri flores ostendit, Autumno vero exeunte baccæ maturitate gaudent, ac pruna primum apparente planta omnino perit. Quandoque fructu rubro, aut luteo variare solet, indiscriminatim nihilominus usurpatur.

Ejus radix insipida quodammodo est; folia herbæ salicæ saporem habent, fructus autem quidpiam continet subacidi ac vinosi, totaque planta odore scatet soporifero. Rubro colore chartam cæruleam folia nullatenus afficiunt, quod saturatissime a maturo fructu efficitur; hinc suspicari possumus, sal Ammoniacum in hacce planta contentum in foliis magna olei fœtidi ac terræ quantitate coerceri; partem vero acidam ejusdem salis in fructu maturo omnino explicari, adeo ut juxta varias indicationes morborum, variandus quoque sit diversarum hujusce plantæ partium usus. Fructus e.g. refrigerantes magis sunt, magisque præ foliis retundentes, quæ temperant, resolvunt, ac præterea absorbendi vim habent. Analyseos vero Chymicæ ope magnam præbent salis volatilil concreti quantitatem. Quum potissimum inflammatio est mitiganda, fibræ nimis violenter distensæ emolliendæ, ac relaxandæ Solanum in usum revocatur; tamquam suspectum tamen jure ac merito a Nonnullis reprobatur; plures enim testantur Observationes, quosdam post ejusce fructus comestionem mortalibus convulsionibus correptos fuisse: quapropter, quamvis asserat Cæsalpinus, aquam stillatitiam Solani utilissimam esse in stomachi inflammatione, & urinæ ardore, ac in *Ephemeridibus Germanicis Decuria II. anno III. p. 154.* addit observatio, qua ejus in Dylenleria usus commendatur, nihilominus Solanum interne præscriptum omnino reprobamus, quum plura jam alia tutiora remedia, iisdem facultatibus ditata nobis innotescant.

Extrinfecus Solanum tufum hæmorrhoidibus applicatur, aut succo ejus tepido fovetur; succus hæc etiam convenienti temporis spatio, in mortario plumbeo malaxatur, ad carcinomata illinienda, remedium profecto hocce valde temperans est ac dolorem sedans. Succus idem una cum sexta parte Sp. Vini defæcatissimi mixtus, optimus est adversus erysipelata, impetiginem, herpes, papulas, omnesque cutaneas prurigines, huic autem Sp. Vini additur, eo quod solitarius nimia frigiditate, ac coercendi vi polleret. In Officinis prostant Aqua Solani distillata, oleum infusionis ope elicited, oleumque alterum coctura paratum, Aqua distillata eundem, ac succus, in usum revocatur, hic vero efficacior deprehenditur. Bina vero olea prædicta in omnibus anodynis cataplasmatibus recipiuntur.

Solani folia usurpantur in Balsamo Tranquillo, & unguento mundificativo de Apio dicto *Pharm. Paris.* Summitates vero in Unguento *Populeo*, ac succus tam plantæ quam baccarum in Unguento *Diapompholygos* ejusdem *Pharm.*

℞. Succi Sedi maj. & Solani ana ʒj. Album. Ovi. Agitentur simul, usque dum omnia probe commisceantur. Liqueor dein tepidus pluries de die mammarum tumoribus inflammatione non sociatis admoveatur, nec non præputio inflammato, venereorum cancerorum causa.

℞. Aquar. Solani, Plantag. & Spërmat. Ranar. ana ʒij. Tuthiæ pp. ac p. ʒß. Salis Saturni gr. xvij. M. pro Collyrio refrigerante adversus oculorum ruborem.

℞. Olei Solani infusione elicited, Unguenti Populei, & Balsami Tranquilli ana p. æ. M. pro linimento ad hæmorrhoides inflammatas ac dolentes.

Solanum tuberosum, seu Papas, *Offic.* Solanum tuberosum exculentum, C. B. P. 167. *Inst. R. H.* 149 *Raii Hist.* 675. Papas Americanum, J. B. 3. 621. Battata Virginiana,

Ger. Park. Arcidua Theophrasti forte, Papas Pervanorum, *Clus. Hist.* Papas, *Acoft.* Papas Hispanorum, Papas seu Pappas Indicum vulgo, *Nonnull. la Truffe rouge, la Pomme de terre, l' Artichaud des Indes, ou la Batate commune des jardins.*

Tuberosa, oblonga, ac inæqualis radix, quandoque pugnum crassitiæ æquans, atro, aut rubro nigricanti, cortice testâ, substantia referta compacta, atque alba, eoque optima caulem propellit ad duorum, vel trium pedum altitudinem, & ultra in regionibus præsertim calidis, pollicem fere crassum, rotundum, villosum, viridem, parvis subrubris punctis circumfufum, cavum, striatum, ramofum, succo foetum. Folia longitudine manum æquant, pari ordine ad latus disposita, impari extremo folio præ aliis majori, nonnihil latiora, ac hirsuta, superne atro-viridia ac lucescentia, cauda destituta, hac illac aliis rotundis foliolis interspersa. Flores exiguas æmulantur rosas, quinque cuspidibus discriminatas, calyce suffulti subviriditodidem pariter partibus diviso amplissimis, subalbidis, quinis staminibus, apicibus luteis in centro positis. Hisce rotundi fructus succedunt initio subvirides, atro-virentes dein per maturitatem, succoque referti, pluribusque seminibus minutis, ac rotundis, Solani vulgaris seminibus, æmulis. Planta hæc cujus caulis singulis annis perit e Virginia primum in Angliam, ac ex Anglia ad alias Europæ regiones delata fuit; mirum in modum adeo multiplicatur, ut Autumno exeunte eam extirpando, una cum ejus radicibus quandoque XL. aut L. usque diversæ magnitudinis tuberositates inveniantur: hæc vero semper accurate colliguntur, ne Hyeme perdurante putrescant, ut deinde loco sicco, ac calidiusculo, aut vale terra sicca repleto conserventur, ac Vere denuo terræ committantur; Junio, Julioque flores emittit, ac quandoque Autumno.

Hæc sola Solani species interne absque ullo metu usurpari potest. Indi, referente Acofta, ejus radice tamquam pane utuntur, ab iis quoque decoquitur, diversisque rationibus conditur, cumque diutissime servare eam cupiunt, Sole exsiccant, ac taleolatim incidunt. A nobis, eadem, qua Tubera, ratione usurpatur; radix quoque hæc sub cineribus decoquitur, tunica dein ablata pipere ad majorem gratiam, ac stimulum conditur: optimum suppeditat, adinstar Pastinacæ ac Castanæ alimentum, nonnihil tamen flatulenti habet, ideoque stomachis male affectis cohibenda.

S O L D A N E L L A.

SOLDANELLA, *Offic.* Soldanella maritima minor, C. B. P. 295. Brassica marina, sive Soldanella, J. B. 2. 166. Convolvulus maritimus nostras rotundifolius, *Mor. Hist. Oxon.* 2. 11. *Inst R. H.* 83. Soldanella, *Dod. Pempt.* 395. *Lon. Cost. Gesn. Hort.* Soldanella marina *Ger. Raii Hist.* 726. *Eyst.* Soldanella vulgaris sive volubilis marina, *Park.* Soldanella vera, Soldanella, Brassica seu Crambe marina Antiquorum, Campanula maritima sive marina, volubilis seu Convolvulus marinus *Quorumd. vulgo Soldanelle, Chou de mer.*

Radix minuta ac fibrosa plures effert caules graciles, flexibiles, sarmentosos, subrubros, solo repentes, foliis fere rotundis, levibus, lucentibus, Chelidonii min. foliis similibus, densioribus tamen, succoque lactiginoso refertis, longisque pedunculis, elatis; Flores campanas referunt, marginibus inversis, ut in aliis Convolvuli speciebus, satis conspicuam magnitudinem habent, coloremque purpureum. Eos, fructus pene rotundi subsequuntur membranacei, semina condentes angulosa, ac plerumque nigra. Sabulosis in oris maris crescit planta hæc, floribusque Æstate vestitur, integra una cum radice exsiccatur, nobisque advehitur; recens, intacta, aut quam possibile est, parum fracta est seligenda.

Plurimum salis essentialis atque olei, saporemque habet amarum, acrem, ac nonnihil salitum, ac inter purgantia-hydrogaga recensetur, maximoque emolumento usurpa-

urpatur in hydropse, paralyfi, rheumaticisque affectionibus. Plantæ ejusdem exsiccata pulvis a ʒ. ʒ. ad ʒi. ac a Nonnullis etiam ad ʒ. ij. usque, in juscule præscribitur, Succij vero expressi dosi ʒ. ʒ. definitur, si vero succus prædictus ad extracti consistentiam inspissatus fuerit, ʒi. aut ʒ. j. ʒ. tantum sufficiet. Commode satis alvum ducit juscule ex jugulo vervecino, & Man. j. aut Man. j. ʒ. Fol. Soldanellæ paratum, dummodo s. q. Cinnamomi corrigatur, ut nausea præcaveatur. Qua de re a Matthiolo cum Rhabarbaro confociabatur; præstantior tamen Soldanellum usurpandi ratio videtur esse, si prius ejus folia cum cremore Tartari, aut Tartaro vitriolato in aceto macerentur, ac deinde juscule prædicto adjiciantur. Conserva præterea foliis prædictis saccharo & Cinnamomo paratur.

Folia demum Soldanellæ exsiccata usurpantur in pulvere Hydragogo *Pharm. Parisiensis*.

ʒ. Afari ʒ. ʒ. Jalapæ & Turbith. ana ʒ. vj. Solcanellæ ʒ. ij. pulv. Diacarthami ʒ. ʒ. Trium Santal. Croci Martis aperit. & Cinnamomi ana gr. xxx. Scammonii ʒ. ij. M. f. p. subtilissimus, ad serositates per alvum extrudendas idoneus a ʒ. ʒ. ad ʒ. j. juxta variam ægrotantium ætatem ac constitutionem; sumetur autem in cyathi Vini albi semisse, post duarum horarum infusionem, bis de hebdomada, congruo temporis spatio, nullo vel cibo vel potu, binis ante, binisque post ejus sumptionem horis, in usum revocato.

S O N C H U S.

Inter diversas SONCHI species, tres tantum a Medicis usurpata in medium afferemus.

Sonchus levis, *Offic.* Sonchus levis laciniatus latifolius, C. B. P. 124. *Inst. R. H.* 474. Sonchus minus laciniosus, mitior, sive minus spinosus, J. B. 2. 1014. Sonchus levis, *Dod. Pempt.* 643, *Ger. Raii Hist.* 222. *Matth. Gesn. Hort.* Sonchus levis vulgaris, *Par. Lactuca Leporina*, *Apul.* Endivia sylvestris, *Lonic.* Andryola major Dalemchampii *Eugd. Hist.* Sonchus caule ramoso diffuso, foliis summis amplexicaulibus, *Van Roy. Flor. Leyd. Prodr.* 129. Sonchus pedunculis tomentosis, *Linn. Flor. Svec.* 231. Sonchus lenis seu sine aculeis. Sonchus pinguis foliis non dissectis, vel minus fissis, Sonchus teneriori, latifolius, Lactucella, Lactuca Leporaria, Brassica, leporina, Olus leporinum, Palatinum, vel potius Palatum seu Sabulum Leporis, Cicerbita, *Nonnull.* vulgo *le Laitron ou Laceron doux, ou Palais de Lièvre*.

Parva, alba, ac fibrosa radix caulem emittit ad pedis cum dimidio altitudinem, intus cavum, tenerum, striatum, fere purpureum foliis longis, levibus, Hedypnoidis foliis latioribus, ac tenerioribus, incis; ambitu crenato, succo foetis lactiginoso, alternatim locatis, aliis, longis caudis, appensis; aliis vero caudis omnino destitutis, basi, præ aliis foliis partibus, caulem amplectentibus. Flores summo caule, ramisque fasciculatim enascuntur semiflosculis luteis, ac quandoque albis, Hedypnoidis similes, ac exiliores. Hisce præsto sunt conici fructus semina occludentes parva, oblonga, atro-fubrubra, cristata. In omnibus fere locis occurrit planta hæc inter segetes, in vinetis, & aggeribus, secus vias, ac in arvis præcipue pinguioribus; Majo, Junioque floribus vestitur, ac folia præsertim in usum veniunt, quæ dum excinduntur lacteum liquorem emittunt; acetariis commode sociantur, aut alia quaque ratione, adhuc tenera esitantur, antequam vero caulis emergat a leporibus a vide admodum expetuntur.

Sonchus asper, *Offic.* Sonchus asper non laciniatus, C. B. P. 123. *Inst. R. H.* 474. *Raii Hist.* 225. Sonchus minor laciniosus asperior, sive spinosior, J. B. 2. 1041. Sonchus asper, *Ger.* Sonchus asper major non laciniatus, *Par.* Intybus sylvestris seu eratica acutis foliis, *Trag.* 270. Sonchus asperior, *Dod.* Sonchus sylvestris spinosior, Sonchus nigrior ac spinosior non laciniatus, Sonchus tenerior aculeis horridiusculus,

Sonchus valde spinosus folio non laciniato, Carduus asperinus, Carduus, fuillus cichorium seu Rostrum porcinum, *Quorumd.* vulgo *le Laitron Epineux*.

Radix exigua, alba, ac fibrosa caulem profert satis procerum, tenerum, subrubrum, cavum, foliis integris, aut vix laciniatis, Endiviæ foliis proximis, basi caulem amplectente, saturate viridibus, lucescentibus, longis, duris, acutisque spinis armatis. Flores ac semina Sonchum levem æmulantur, iisdem præterea in locis cum eo luxuriat planta hæc, eadem tempestate florescit, ac lactinoso, & amaro etiam succo turget.

Terracrepola, *Offic.* Sonchus levis angustifolius, C.B.P. 124. *Inst. R. H.* 475. *Par. Raii Hist.* 225. Sonchis affinis Terracrepola, J. B. 2. 1018. Sonchus levis Matthioli, *Lob. Icon.* 236. Crepis Dalemchampi, *Lugd. Hist.* Terracrepolus; *Cæsalp.* Chondrillis affinis quædam Herba lacinata, Trinciarella forte, Hieracium parvum Dioscoridis, *Olus sylvestre*, *Nonnull.* vulgo *le petit Laitron. dit Terre-Crêpe*.

Radix gracilis, longa, radici Endiviæ simillima, alba, fibrosa, plures propellit caules ad pedis cum semisse altitudinem, binis aut tribu ramis divisos, foliis Endiviam æmulantibus, magis tamen albis, minusque lacinatis, saporis amari, ac gratissimi. Flores habet luteos, semisflosculis calyce suffultis, in fructum abeuntes, exiguis feminibus cristatis foetum. Saxosis in collibus sponte luxuriat planta hæc, in aggeribus, in ædificiorum ruderibus & in agro Monspensulano, Æstate flores propellit, in hortis olitoriiis quoque colitur pro acetariis.

Tribus hisce usque adhuc descriptis speciebus indiscriminatim utimur; sapore autem Sonchus donatur nonnihil salino, ac amaro, chartamque cæruleam, rubro colore inficit, saleque scatet *Oxyali Diaphoretico Angeli Sale* satis proximo, maxima tamen phlegmatis portione, soluto, plurimoque sulphure sociato. Sal vero Ammoniacum modica admodum dosi resultat; Analyseos enim Chymicæ ope, parum spiritus urinosis, nihil vero salis volatilis concreti ex eo elicitur. Quibus principiis refrigerandi, temperandi, ac blande solvendi vi donatur. Radices vero Hyeme e solo elicite rusticis alimentum præbere solent. Ad infirmi ventris æstum comescendum, in stomachi, hepatis, ac intestinorum inflammationibus foliorum decoctio hauritur, quæ in prædictis visceribus humorum circulum promovet, eorum statim, ac obstructions, detrudit. Optima quoque ad nutricum lac augendum recensetur. Notissimus præterea Sonchi usus est ad vaccas, cuniculos, aliaque indigena animalia vescenda.

A nonnullis quoque in syrupo Cichorii usurpatur.

S O R B U S.

Tribus SORBI speciebus Medici utuntur; 1. Sorbo sativa, 2. Sorbo sylvestri, 3. Sorbo torminali, sub Alissi nomine cognito, ac diversum a binis præcedentibus genus efformante.

Sorbus, *Offic.* Sorbus sativa, C.B.P. 415. *Inst. R. H.* 633. Scorbus, J. B. 1. 59. *Dod. Pempt.* 803. *Ger. Raii Hist.* 1456. Sorbus legitima, *Park. Clus. Hist.* Sorbus domestica, *Matth. Lob. Cast.* Sorbus esculenta, *Camer. Hort.* Scorbum ovatum, *Fuchs. Turn.* Sorbus vulgaris: Sorbus vera, *Quorumd.* vulgo *le Sorbier, ou Cormier domestique, ou cultivé*.

Radice est longa, dura, crassa, lignosa, ex qua arbor extollitur magna, ac brachiata, caudice erecto, cortice, testeo, rudi, nonnihil scabro, pallido, ligno duro, compacto, subrubro, foliis oblongis, pluribus conjugationibus, adinstar foliorum Fraxini, ad costam annexis, ambitu denticulato, villosis, mollibus superne sub-viridibus, inferne subalbidis, sapore acerbo, ac styptico. Flores exigui sunt, albi, plures simul racematim conjuncti, longis elati pedunculis, e mediis foliis exeuntibus; constat autem petalis quinque rosaceis, iisque deciduis, calyx in fructum abit, exiguum Pyrum forma, ac crassitie, æmulantem, durum, carnosum ex uno latere sub-viridem, aut palle-

palescentem, ex alio vero subrubrum, sub-lutea pulpa refertum, sapore primum acerbissimo, ac rudi, *Sorbum* nuncupatum; ut plurimum in arbore ad maturitatem non perducitur, Autumnoque colligitur; super paleas collocatur, in quibus mollitiem, & dulcem, ac gratum saporem acquirit, ac folliculo membraceo donatur in quo nuclei ocluduntur plani, Pyri nucleis similes. Sponte quibundam in regionibus arbor hæc excrefcit, montibus frigidis, soloque saxoso delectatur, atque in hortis, pomariis, ac vinetis etiam colitur, Aprili, ac Majo floret, fructusque Octobri, aut Novembri tantum maturefcit. Segniter adeo augmentum acquirit, ut raro admodum a satore fructus colligi possint.

Sorbum plurimum continet olei, salisque essentialis, terrestribus particulis, ac phlegmate sociati, tam pro alimento, quam in re Medica usurpatur. Adstringendi autem vi præditum est, ac ad vomitus, hæmorrhagias, & diarrhæas sistendas valet, nec non animæ gratiam conciliare solet. Eligendum vero est satis crassum, probe maturum, sapidum, ac odorum. Hyeme convenit junioribus biliosis, ac debili stomacho prædictis, dummodo moderate usurpetur; succo enim scatet crasso ac terrestri, quo humores, nimia copia ingestum, coinquinare posset, aut diutius in ventriculo, & intestinis remorans, fermentescens, ac acescens, fibras stimulandi, & tormina, colicæque affectiones suscitandi facultatem adipiscitur.

Sorborum aqua stillatica in Officinis servatur ab ℥ jv. ad ℥vj. in Julapiis, & potionibus adstringentibus præscribenda. Eorum vero succus expressus ac congruo temporis spatio fermentatus; vinosus efficitur, ciceræque persimilis. J. Bauhinus refert iidem fructibus conditis stomachum roborari, appetitum excitari, ventrisque fluxus ac vomitus cohiberi. Sequenti vero modo condiuntur.

℞. Sorbor. pene maturor. tunica ac semine mundator. ℔. jv. Coque in aquæ f. q. in qua prius rosæ, ac balauft. ebullierint, usque dum mollitiem acquisiverint, ac postea hujusce pulpæ ℔. iij. adde Sacchari, ac Mellis optimi ana ℔. j. ꝑ. Omnia ad Conservæ liquidæ consistentiam condensentur, cujus dosis a ℥ ij. ad ℥ j. definitur.

Extrinfecus Sorborum pulvis ad ulcera exsiccanda in usum revocatur.

Sorbus sylvestris sive Aucuparia *Offic.* Sorbus sylvestris, foliis domesticæ similis, C. B. P. 415. *Raii Hist.* 1457. Sorbus aucuparia, J. B. 1. 62. *Infl. R. H.* 634. *Bellon. Gesn. Clus. Thal.* Sorbus sylvestris Alpina, *Lob. icon.* 107. Sorbus sylvestris, sive Fraxinus bubula, *Ger.* Ornus, sive Fraxinus sylvestris, *Par.* Sorbus sylvestris, *Taber.* Sorbus montana aucuparia, *Schvvenckf.* Sorbus foliis pinnatis, *Linn. Hort. Cliff.* 188. Fraxinus humilior montana sive aucuparia, Sorbus aucupalis vel racemosa, Sorbus agrestis seu vulgarior, *Nonnull.* vulgo *le Cormier sauvage.*

Radice crassa, dura, longa, arbor mediocrem magnitudinem habet, truncum erectum, albescentem, cortice tectum atro-subrubro, maculis conperso, Alno persimili, sub quo & alius apparet luteus, foetens, & amarus. Folia paribus conjugationibus eadem in costas, impari folio desinente, locantur, ambitu crenato, magis quam in Sorbo sativa, acuminata, compacta, glabra, superne sub viridia, inferne sub-albida, saporis amariusculi: ceterum mirum in modum variare solent. Flores exigui sunt, albi, odori, umbellæ more, plures simul appensi, hisque fructus succedunt Opuli bacis persimiles, luteo-rufescentes, saporis acido-ingrati, nonnulla oblonga semina ocludentes. Arbor hæc humidis, montanisque in locis crescit, Majo, Junioque floret, fructusque Septembri maturitatem acquirit. Quum autem lignum duritie excelat, ex eo virgæ a bubulcis ad boves incitandos parantur, hinc a Burgundis vulgo, *Aiguillon*, arbor hæc nuncupatur.

Rei aucupariæ potius quam Medicæ species hæc inservit, merulæ enim, ac turdi aliæque aves quamplurimæ ejus baccarum adeo avidæ sunt, ut escam ad eas retis, aut alia ratione aucupanda commodissimam præbeat, hinc *Aucuparia* fuit nuncupata.

Verum enim vero aliis præterea scitu dignis facultatibus arbor hæc ditatur. D. Needhamius enim ex ejus baccis expressis succum elici posse testatur, serositates purgandi, scorbutumque debellandi vi præditum. Vere quin etiam ejus trunco inciso, acidulus liquor extillat adversum prædictum morbum lienisque obstructions excellens. D. Ledelii in *Ephemeridibus Germanicis Decuria III. anno IV.* extat observatio, qua in medium adducitur mulier mensium suppressione, hæmorrhoidibusque inflammatis, ac dolentibus vexata, quæ ope Rob. baccis Sorbi sylvestris, paratis, binis hæc morbis omnino fuit liberata. In hujusce arboris trunco fungus quoque enascitur levis, subalbidus, ac spongiosus, adversus dysenteriam commendatissimus; si loco sicco servatus pulveris forma usurpetur, a gr. xij. ad 3 ss. in cyatho temperantis cujusdam potionis, & ter de die ad exitum ulque morbi repetatur.

Magnis quoque laudibus extollitur a D. Carisso, a Jonstono in *Dendographia*, articulo de Sorbo sylvestri, citato; asserit enim, ejusce ligni pulvere vulneribus insperso, vi balsamica ejus connaturali, ea perfecte consolidari, eoque etiam 3 ss. Oleo Olivar. permixto bis aut ter de die exhibito, antiquiores tusses, ac ulcera interna sanari: sale calcinationis ope ex hac arbore elicto, ac gr. iij. vel iv. de die in Althææ decoctione præscripto, non modo Nephriticos solari, verum etiam tartareis particulis morbum progredientibus, in arenaceam mucilaginem redactis, exitum procurari; ejus denique foliis distillationis ope aquam elici posse temperantem, ac blande incidentem, omnibus pulmonum affectibus, utilem, vocis præsertim abolitioni, glareisque in bronchiis quandoque stabulantibus, tuberculisque ortum præsentibus; nec non adversum chlorosim, fluoreque albos: exhibetur autem singulis diebus 3 j. aut 3 ij. convenienti temporis spatio. Nusquam fortasse ad exitum perduceretur oratio nostra, si singulæ proprietates a laudato viro recensitæ, a nobis quoque enuntiarentur, tanquam Panacea enim universalis ab eo, vel propria experientia, constituitur, quibus omnibus, si fides sit præstanda, aliis dijudicandum relinquimus.

Sorbus torminalis, *Offic. Mespilus Apii folio sylvestris*, non spinosa, sive Sorbus torminalis, C.B.P. 454. *Raii Hist.* 1457. Sorbus torminalis & Crategus Theophrasti, J.B. 1. 63. Sorbus torminalis, *Dod. Pempt.* 803. *Ger. Tab. Lon. Cæsalp. Gesn. Hort.* Sorbus torminalis sive vulgaris, *Park. Cratægus folio laciniato. Inst. R.H.* 633. Sorbus sylvestris sive torminalis Matthioli, *Lud. Hist.* Sorbus torminalis folio Aceris, vitis aut Populi albæ, *Lob. Cratægus foliis ovatis inæqualior ferratis. Lin. Hort. Cliff.* 187. Sorbus torminalis Plinii & Herbariorum, vulgo, Hypomelides forte Palladii, *Quorumd. vulgo te sorbier torminal, ou Tormigne, l'Alisier, Alignier, Alier, Anier ou Aigretier.*

Radice est crassa, firma, profunda, quæ ad Pyri magnitudinem propellit arborem brachiatam, trunco contexto, cortice subalbido ac levi, ramis e contra, cortice atro-subrubro, aut lutescente, adstringenti ac amariuscule vestitis: lignum album est ac durissimum: folia simplicia sunt alterna, Opulum æmulantia, magis tamen acuminata, ac diligentius in ambitu denticulata, ad modum anserini pedis extensa, pene glabra in utraque facie, Autumno præsertim, longis elata pedunculis, nonnihil hirsutis, saporis leviter adstringentis: flores albo-pallentes sunt, quinque scilicet petalis constantes rosaceis, plures simul racematim, sive umbellæ in morem congesti, quibus præsto sunt rotundi fructus pyri-formes, Spini albæ fructus persimiles, lutescentes, exiguis albis punctis distincti, saporis primum austeri, dein aciduli, satisque per maturitatem grati, quinis cellulis interne divisi, in quibus singulis bina semina ut plurimum locantur, Pyri nucleis similia, nonnihil tamen exiliora, fere triangularia, rutilo-nigriscentia, medulla alba. Incultis in locis, & montanis, soloque fertili ac saxoso, in nemoribus, sepibusque crescit, Majo floret, fructus autem Autumno super paleas adinstar Sorbi, maturitatem acquirit, & a puerulis, mulierculisque in deliciis habetur. Lignum quoque ab artificibus admodum expetitur, observatque J. Bauhinus, ex eo optimos fusus confici posse.

Fructus prædictus facultates cum Sorbis communes habet, quibus semper substitui potest. Monente Rajo, majore etiam refrigerandi, æquali tamen adstringendi vi pollet, Sorbis tamen antepositur, ac tamquam specificum in diarrhæis, ac dysenteriiis a nimio fructuum crudorum esu productis recensetur. Ex eo autem ob hanc causam succus exprimitur, ac ad Rob consistentiam inspissatur, & in morbis prædictis ʒ. ss. propinatur: si vero majorem gratiam remedio huic conciliare cupimus usque ad Diacynodites consistentiam coquendum est, ejus enim acidulus sapor ope sacchari moderatur.

Sorbus Torminalis ab Auctoribus fuit nuncupatus, eo quod ejus fructibus tormina, doloresque dysentericorum sedari dicuntur; Nihilominus eos, colicas affectiones, ac tormina facile incutere posse ab aliis asseritur, quod profecto de iis, adhuc viridibus, ingestis, non vero mollibus, ac maturis, intelligendum est.

S P H O N D Y L I U M.

SPHONDYLIIUM, *Offic.* Sphondylium vulgare hirsutum, C. B. P. 157. *Inst.* R. H. 320. Sphondylium quibuidam, sive Branca Ursina Germanica, J. B. 3. 160. Sphondylium, *Dod. Pempt.* 307. *Ger. Raii Hist.* 408. *Matth. Lac. Lon. Cast. Cæsalp. Taber. Lob. Gesn. Hort.* Sphondylium vulgare, *Par.* Branca Ursina, *Trag. Brunf. Cord.* Acanthus vulgaris, sive Germanica *Euchl.* Geracleum foliis, pinnatifidis, *Linn. Hort. Cliff.* 103. Sphondylium veterum, Spondylion seu Spondylis, Branca Ursi sive Ursina Germanorum, Planta Ursina Pseudo-Acanthus, Herba rutinalis, Platanella vel Chamæplatanus, *Quorumd.* vulgo *Berce, fausse Brance-Ursne, Brance-Ursne batarde.*

Hæc radix est simplex, longa, crassa, rugosa, carnea, alba, vivax, luteo sæta succo, saporis fere acris, ac dulcis, & nonnihil amari; caulem ad trium aut quatuor pedum altitudinem profert erectum, rotundum, nodosum, hirsutum, striatum, intus cavum, ramosum, foliis latis, laciniatis, crenatis, utrinque lævi lanugine tectis, sapore subdulci, caudis longis ac villosis appensis; hæc inter, quæ præcipue in vertice locantur, basi latiori, ac membranacea, prodeuntia, caulem, ramosque amplexantur, generaliter quodammodo foliis Platani, magis vero Pastinacæ foliis simulantur. Flores umbellati quinque liliaceis petalis constantes, plerumque albi, raro purpurei, summo caule, ramisque insident, eorumque calyx in fructum abit binis conflatum conspicuis seminibus planis, ovalibus, superne emarginatis, dorso striato, tunicam facillime relinquentibus, latere mutui contactus lineis nigris signato, odoris ingrati, saporis acriusculi. In pratis, locisque humidis, ac paludosis, secus fluvia, ac rivulos abunde crescit planta hæc, floresque Majo, Junio, ac Julio profert.

Sphondylium vero appellatur, causa seminis male olentis, adinstar insecti cujusdam, quod *Sphondylis* nuncupatur, & plantarum radices erodit: *Branca Ursina* autem, eo quod ejus folia quamdam cum brancis Ursi affinitatem habent, vel eo quod a Nonnullis, referente Linæo, Brancæ Ursinæ legitime substitui posse inepte admodum creditum fuit.

Plurimum olei, salisque essentialis ac fixi habet. Folia tamquam emollientia, ac resolventia reputantur, ex iis vero Cataplasmata ad inflammationes sedandas aptissima parantur. Quum autem plurimam cum foliis Acanthi similitudinem habeant, iis, data occasione, in Germania præsertim substituuntur. Aliis præterea facultatibus radix, ac semina insigniuntur, incidendi nempe, ac aperiendi vi, juxta Dioscoridem, ac Galenum, morbis deinde hepatis, epilepsiæ, uteri suffocationibus, cerebrique affectibus dicata. Linimenti forma, ac Cataplasmatibus consistentia ejusdem plantæ semen tustum, oleoque olivarum permixtum applicatur. Tabernæ Montanus vero asserit, foliorum, aut radice decoctionem laxantem esse, & vapores debellare; radix hæc eadem tusa, callositates dissipare, iis apposita solet.

Rajus vero post Dodonæum asserit, Polonos ac Lituanos, folia, ac semina ejusdem plantæ in aqua decoquere, qua, fermento addito, potionis genus constituunt ad iis *Parst* nuncupatum, pro pauperibus Cerevisiæ locum tenens: addit inde a cuculis laudatæ plantæ folia in deliciis haberi.

S T A C H Y S.

STACHYS, *Offic.* Stachys major Germanica, C. B. P. 236. *Inst. R. H.* 186. Stachys Fuschii, J. B. 3. 319. *Dod. Ger. Raii Hist.* 554. *Cast. Lonc. Tab.* Stachys Dioscoridis, *Lob. icon.* 531. Salvia sylvestris, *Casalp.* Marrubium agreste vel tertium, *Trag.* Sphacelus, aliis Stachys, *Huic.* Pseudo-Stachys Matthioli, *Lugd. Hist.* 963. Stachys foliis oblongo cordatis, floribus, verticillatis, *Lin. Hort. Cliff.* 309. Marrubium campestre seu montanum, Salvia montana, Navicula, Herba coronata, Spica sylvestris vel agrestis, *Quorumd.* vulgo *Epi fleuri*, *Sauge molle*, *Sauge sauvage*.

Radix dura, lignosa, fibrosa, lutescens, vivax, unum aut plures propellit caules fere bipedales, crassos, quadratos, implicatos, hirsutos, albos, villosos, interne medullosos; folia pro unoquoque caulis nodo invicem opposita, Marrubii albi foliis æmula, longiora tamen, & albidiora, villosa, margine denticulato; odore gratissimo, sapore adstringenti, absque ulla acrimonia; flores verticillatos, ac inter folia in caulis vertice spicæ in morem dispositos, externe hirsutos, intus glabros, ut plurimum purpureos, quandoque albos, ad Lamii flores plurimum accedentes, & labiatis, quorum labium superius, seu galea cochlearis instar excavata est, inferius vero trifidum, lateralibus divisionibus, media minoribus. Hisce deciduis præsto sunt quatuor semina fere rotunda, subnigra, capsula conclusa quondam florum calycem efformante. Petranti odore scatet universa planta, locisque montanis, rudibus, ac incultis crescit, Junio Julioque floret, in hortis præterea colitur.

Stachy vero nuncupata fuit, eo quod ejus flores spicæ in modum locati sint.

A Medicis raro admodum usurpatur, plurimum salis, oleique habet exaltati. Dioscorides vero, cujus sententiam Neoterici quoque omnes sequuntur, testatur, ejus decoctionem, urinas, mensesque ciere, ac feliciter ad partus ac secundinarum excretionem adjuvandam, in usum revocari. A Boerhaavio autem, in *Historia Plantarum Horti Lugduno-Batavi* adversum Apoplexiam, Epilepsiam, ac Vapores commendatur.

S T A P H I S A G R I A.

STAPHISAGRJA, *Offic.* C. B. P. 324. J. B. 3. 641. *Matr.* 1231. *Dod.* *Pempt.* 366. *Trag.* 902. *Raii Hist.* 705. *Fuchf. Lob. Lac. Turn. Lugd. Hist. Casalp. Cast. Camer. Pesn. Hort. Ger. Par.* Delphinium Platani folio, Staphisagria dictum, *Inst. R. H.* 428. Herba pedicularis, *Cord.* in Dioscor. Aconitum urens Ricini fere foliis, flore cæruleo magno, Staphisagria dictum, *Bluk.* Astaphisagria, & Staphis Plinio, vitifolia, Pituitaria, uvataminea, Piper murium, aut glirium Germanorum, Albas, Arabum, Phithrion, Phirococcon, Phithroctonon, seu Granum Pedicularium, *Nonnul.* vulgo *Staphisagre*, *Herbe aux poux*, ou *herbe a la puiite*.

Radix longa, lignosa, annua, ad pedis cum dimidio, aut ad duorum pedum altitudinem emittit caulem erectum, rotundum, hirsutum, ramosum, folia vero magna, lata, profunde pluribus locis incisa, viridia, hirsuta, Ricini, Platani, aut Viti fere similia, longis caudis appensa, flores summo caule, aut ramis, aut ex foliorum alis nascentes, quinque constantes petalis inæqualibus, sphaericis, saturate cæruleis, floribus Consolidæ regali proximis, nonnihil tamen amplioribus, quorum superius postica in parte calcaris in morem elongatur, alteriusque folii calcar excipit. Hisce succedunt fructus tribus, aut quatuor constantes vaginis sub-viridibus, quæ in

terne longitudinaliter aperiuntur, conduntque plura semina exigui pisi magnitudine, triangularia, rugosa, rudia, firmiter simul juncta, externe subnigra, interne subalbida, aut lutescentia, sapore acri, urenti, amaro, ac admodum ingrato. Umbrosis in locis, ac in regionibus calidis, in Provincia, & Occitania crescit planta hæc, ex quibus exsiccatum semen nobis advehitur, quod recens, probe nutritum, ac mundum seligendum est; in hortis quoque colitur ob florum elegantiam, Vere autem feritur, soloque delectatur sativo, ac riguo, Soli meridiano non adeo exposito, Æstate flores propellit, ac vindemiæ tempore semen ad maturitatem deducitur.

Plurimum habet salis, oleique. Ejus tantummodo semen a Medicis externum in usum revocatur, interne namque absque periculo haudquaquam præscribi potest. Violenter enim tam per superiora, quam per inferiora purgat a gr. xii. ad ℥j. simulque fauces tanta inflammatione obducit, ut suffocationis metum incutatur. Hinc proscriptum fuit, aliis tutioribus solutivis ejus loco adhibitis.

Extrinfecus seminis ℥j. tula nodulorum occlusa, ac mansa in dentium morbis, pituitæ excreatum promouet, cerebrumque redundantibus serositatibus exonerat. Ejus quoque decoctio pro Gargarismate usurpari commode potest, tamquam vulnerario detergens, ad carnes antiquorum ulcerum fluentium insumendas, præ aliis vero usitatissimum est semen prædictum ad pediculos enecandos: eo capilli insperguntur, aut cum oleo mixto caput illinitur, hinc brevi turpium animalium genus omnino destruitur.

S T A T I C E

STATICE, *Offic.* Caryophyllus montanus major flore globofo, C. B. Pl. 211. *Raii Hist.* 1027. Caryophylleus flos amphyllocaulos, vel janceus, major; J. B. 3. 336. Gramen Polyanthemum majus, *Dod. Pempt.* 564. Statice, *Lugd. Hist.* 1190. *Inst. R. H.* 341. Caryophyllus mediterraneus, *Ger.* Gramen marinum mediterraneum majus, Statice quibusdam, *Par.* Statice caule nudo simplicissimo capitato, *Linn. Hort. Cliff.* 115. Statice major & vulgarior, Gramen majus Garyophylleum, Caryophyllus sylvestris major, Caryophyllus foliis graminis montani spicati, Caryophyllus montanus major radice longissima, *Quorumd.* vulgo Statice, *Gazon d'Olympe ou de Montagne, Oeillet de Paris.*

E radice longa, satis crassa, rotunda, subrubra, lignosa, vivaci, pluribus quodammodo capitibus distincta, plura emergunt folia longa, Graminis more, angusta, dilute-viridia, latitudine variantia; hæc inter plures eriguntur caules fere pedales, erecti, nodis destituti, cavi, ferme nudi, in quorum summitatibus exiguum florum fasciculus sphaericus locatur, hi autem flores quinque petalis constant caryophylaceis, calyceque ad instar infundibuli fulciuntur, fasciculusque universus alio pariter squammoso calyce firmatur. Singulis deciduis floribus, semen utrinque acuminatum succedit capsula conclusum, quondam floris calycem efformante, Montanis in locis, nonnihil humidis, e mari longinquis crescit planta hæc, Æstate flores ostendit, quum autem hi simul non explicantur, sed alii tantum post alios, hinc diutissime in planta ipsa ad exitum usque Autumni quandoque servantur.

Tamquam vulnerario adstringens, ad sanguinem, alioque fluxus stagnandos planta hæc aptissima recensetur, & a Dalemchampio in *Historia Plantarum Lugdunensium*, & a Boerhaavio in *Historia Plantarum Horti Lugduno-Batavi* pro iisdemmet morbis commendatur. Succus ejus in sputo sanguineo, narium fluxione, ac in menstrua & hæmorrhoidali purgatione nimis copiosa hauritur, nec non in dysenteris.

Extrinfecus quoque tam vulnera, quam ulcera maligna ejus pulvere conspergantur, quæ, facultate vulneraria, omnino sanat.

STRAMONIUM.

STRAMONIUM, seu *Nux Metella*, *Offic.* Solanum pomo spinoso rotundo, longo flore. *Re. C. B. P.* 168. *Stramonia* multis dicta, sive *Pomum spinosum*, *J. B.* 3. 624. *Stramonia*, *Dod. Pempt.* 640. *Stramonium fructu spinoso rotundo, flore albo simplici*, *Infl. R. H.* 118. *Stramonium majus album*, *Par. Raii Hist.* 748. *Stramonium spinosum*, *Ger.* *Nux metella*. *Matth. Cast. Acost. Camer.* *Nux Methel* *Avicennæ*, *Anguill. Fuchs.* *Stramonia*, sive *pomum spinosum*, *Trag.* *Stramonium fructu rotundo, deorsum spectante & aspero*, *Colum.* *Datura Turcarum*, *Eyfl.* *Datura pericarpis erectis ovatis*. *Lin. Hort. Cliff.* 55. *Stramonium minus*, sive *Nux Methel*, *Arabum flore albo*, *Tatura* vel *Tatula*, *Stramonium peregrinum*, *malum spinosum*, *Malus Peruviana*, *Solanum Romanum* vel *spinolum*, *Melospinus*, *Corona regia*, *Solanum foetidum*, *Hip. pomanes*, *Quorumd.* vulgo *Pomme épineuse*, *Noix metelle*, *Herbe aux Sorciers*, *Herbe de Magiciens*, *Herbe du Diable*, *Herbe a la Taupe*.

E radice crassa, alba, fibrosa, lignosa, annua caulis exsurgit tripedalis, ac quandoque ad humanam usque proceritatem, digiti crassitie, rotundus, cavus, pluribus distinctus ramis, parumper hirsutus, foliis amplissimis, angulosis, acuminatis, Solani folia æmulantibus, nonnihil majoribus, alternatim locatis, ambitu sinuoso, longis, appensis, caudis, mollibus, pinguibus, saturate viridibus, foetore execrando, caputque tentante, flore campaniformi, albo cyathum quodammodo referente, calyce suffulto oblongo, quinque denticulis inperne distincto, odoris neutiquam ingrati, quinque staminibus, summitatibus luteis ac planis in centro locatis. Huic fructus succedit, Nucis vulgaris adhuc primo cortice induta, magnitudine, semirobundus, brevibus, crassus, vixque aculeatis spinis circum vestitus, sese maturitatis tempore quadrifariam apertens, ac interne æqualibus membranaceis sepimentis distinctus, in quibus plura semina nigra, nonnihil plana, reniformia, sapore ingrato appenduntur. In hortis colitur planta hæc, quæ quandoque etiam in arvis occurrit pinguibus prope domos, Julio ac Augusto flores præfert, semina autem Autumno maturescunt.

Singularibus profecto *Stramonium* proprietatibus gaudet, quæ, utinam, aut ignotæ omnino essent, aut eas pravi homines malitiose vasum in usum non aptarent. Extant enim, jamque a nobis fuerunt recensitæ, aliæ plantæ, quæ huic facile substitui possent, adeoque ejusdem usus, & abusus, in iis præsertim, in quibus noxium deprehenditur, omnino interdicendus esset.

Plurimum continet olei, phlegmatis, salisque essentialis aut volatilis. Folia odore scatent fortissimo, ac foetido, caput lædente, flores, ut inuimus, minus ingrati sunt, soporem nihilo minus hi quoque inducunt, nec non universa planta Narcotica est, ac stupefaciens.

Ejus internus usus absolute interdicendus est, nec clysmatis quidem forma permitendus, prava enim symptomata excitat, vomitus nempe, delirium, lethargum, frigidos sudores, convulsiones, mortemque ipsam, ni prompte occurratur. Speciem hanc veneni, sanguinis massam coagulantis debellare solent Sales volatiles, Theriaca, Orvietanum, vomitoria sôtus externi cum Spiritu Vini, aqua Reginæ Hungariæ, spiritu volatili salis Armoniaci &c. In *Ephemeridibus Germanicis* plures extant observationes, quibus prava hujusce plantæ internæ sumptæ qualitates demonstrantur. Præ ceteris D. Grugerus refert, *Decuria III. an. II. p. 84.* cuidam Primati Nephritico, pulverem seminum *Stramonii* (sane molesto qui pro quo), pro pulvere seminum *Bardanæ* propinatum fuisse, qui nonnullarum horarum intervallo, facium contractione cum suffocationis periculo, vertigine, errore spiritus, ac extasi varia phantasmata repræsentante correptus fuit. Gargarismate a Medicis ex *Ficubus*, passulis & *Glycyrrhiza* præscripto, eoque œsophagi constrictione evanescente, ad sudorem eliciendum, Theria-

æ 3ij. statim propinata fuerunt, quibus iterum quandoque reperitis, pulverumque absorbentium usu inter jecto, brevi dierum spatio æger convaluit, aliquando tamen superveniente vertigine, quæ brevi quoque evanuit. Iisdem in *Ephemeridibus Centuria IX. p. 206.* in medium adducitur puerulus octo annorum, qui in horto quodam, pomorum Stramonii spinosorum nonnulla semina esitavit, tribusque elapsis horis in delirium incidit risu, cantu, ac gesticulatione continua conjunctum. Theriaca, lacte calido, soluta propinata, copiosus apparuit sudor, somnoque xxiv. horarum subsequuto, puerulus sanatus fuit. Acoſta, & Gareſ referunt, a furib, ac mētricibus seminis prædicti p. 338. in liquore aliquo grato iis exhiberi, quos forte in insipias earum manus cadunt, ut delirio correptis, impune bona prædari possint. Idem Acoſta præterea testatur, Indiæ mulieres ad hocce semen peculiari arte parandum adeo excellere; ut vim habeant proprio nutu homines in mentis errorem inducere. Quibus exemplis plane constat, quam nocuus sit hujusce plantæ usus internus, & quamvis a nonnullis Medicis quædam ejus præparationes approberit, iis tamen fidendum non est.

Externe folia Stramonii Cataplasmatibus forma apponuntur, aut una cum axungia recenti contunduntur; Unguentumque conficitur adversus aduſiones, hæmorrhoidesque aptissimum: sic autem temperantem, anodynam, ac solventem energiam habet. Acetum quoque, in quo, noctis spatio, ejus semina infusa fuerint, mira præstare dicitur adversus exulceratam impetiginem, ac ulcera vaga.

Stramonii folia usurpantur in Balsamo tranquillo, cujus virtus ad omnes dolorum species sedandas, si parti affectæ applicetur, jam notissima est.

S. U. B. E. R.
SUBER *Offic.* Suber latifolium perpetuo virens, C. B. P. 424. *Inst. R. H.* 584. Suber latifolium, J. B. I. 103. *Ger. Par. Raii Hist.* 1393. Phellos, sive Suber, *Dod. Pempt.* 830. Suber latifolia, *Lob. Icon.* 159. Suber, *Lac. Lonic. Cord. Cæſalp.* Suber folio breviori & latiore, *Lugd. Hist.* Suberiferata latifolia ilex glande echinato, Suberella, Suber sylvestre vel agreste, Suber spontaneum, Arbor Corticosa, *Nonnull. vulgo Liège.*

Ei radix est longa, crassa, dura, arboremque progignit mediocris altitudinis, Quercui viridi proximam, caudice tamen crassiori, exiguum ramorum numerum emittente, cortice magis denso, levissimo, spongioso, coloris cineri ad luteum accedentis, qui sponte finditur, ac ab arbore segregatur, nisi prius avellatur, alio enim subtu enascente depellitur cortice rubri coloris, adeo rutillantis, ut e longe etiam oculos feriat. Folia quoque viridis Quercus folia æmulantur, nonnihil tamen majora sunt, longiora, superne viridiata, ambitu quandoque crenato, ac pungentia. Glandes quoque, earumque receptacula, Quercus glandes simulantur, in longum tamen magis extenduntur, obtusiores sunt, saporeque, in Illice constitutis, magis ingrato; calyx quoque major est, magisque hirsutus. Quo magis veterascit, eo melior evadit arbor hæc, quæ calidis in regionibus, nostrisque Meridionalibus Provinciis, Provincia nempe, ac Vasconia prope Pyrenæos, maximaque copia in Comitatu Ruscinonensi occurrit.

Regionum incolæ, in quibus Suber reperitur, quum ejus corticem colligere percommode cupiunt, arboris truncum longitudinaliter findunt, corticemque sublatum super ardentes prunas apponunt; postea ut planitiem acquirat, lapidibus comprimunt, ac mundatum aliunde transmittunt. Suber hoc est, quo ad vasa obturanda, ac in arte Piscatoria, & Nautica diversimode utimur. In quibusdam Hispaniæ regionibus eo domus conteguntur. Optimæ æquales, vix nodosæ, nec rimas agentes, mediocriter compactæ, leves, minus porosæ, fractu faciles, ex eo veluti tabulæ eligendæ sunt.

sunt. Tempestate autem calida, ac stabili auferri debet cortex; cortex enim inferior primum apparens & adhuc tener facile corrumpi, arborque universa abundantibus supervenientibus pluviis perire posset, quod in regionibus calidis, ac siccis, constanti tempestate, nunquam profecto accidere potest.

Exterior hic cortex proprie Suber, ob ejus levitatem, nuncupatus, plurimum continet olei, parumque salis essentialis, adstringit autem, ac detergit, valetque ad hæmorrhagias, ventrisque fluxus sistendos, vel in substantia, pulveris forma, ʒʒ. aut ʒj. aut in decocto ab ʒʒ. ad ʒj. pro aquæ lb. ij. Suberustum, ac tenuissimo pulvere redactum, oleoque ovorum aut amygdalarum dulcium permixtum, experimento, a D. Chomelio, pluries repetito feliciter hæmorrhoides temperat, ac imminuit.

Ejus quinetiam glans cum glande Quercus communes virtutes habet adversum colicam ʒʒ. in hausto lactis exhibita.

Hispani Suberi corticem in quibusdam coopertis vasis calcinant, ac in levissimum nigrum pulverem reducant; nuncupatur autem *Nigrum Hispanicum* variisque operibus inservire solet.

B. Ciner. Suberi q. l. Butyri recenti aut Olei Amygd. dul. f. q. misce pro linimento hæmorrhoidibus hora somni apponendo, ac congruo temporis spatio, repetendo.

B. Lactis Vaccini lb. j. cui calefacto adde glandis Suberi p. ʒʒ. pro haustu adversus colicam flatulentam.

S Y R I N G A.

SYRINGÆ nomine, arbuscula duo, genere diversa, floris causa exulta, 1. scilicet *Syringa* flore cæruleo, magis sub nomine *Liliac* cognita; 2. *Syringa* flore albo, aut proprie dicta, vulgo *Seringa*.

Liliac, Offic. *Syringa* cærulea, C. B. P. 398. *Ger. Raii Hist.* 1763. *Syringa* flore cæruleo, sive *Liliac*, J. B. r. 104. *Liliac*, *Matth.* 1237. *Liliac* *Matthioli*, *Inst. R. H.* 601. *Liliac* *Matthioli* sive *Syringa* flore cæruleo, *Par.* Cauda vulpina *Turcarum*, *Bellon.* *Lignstrum Orientale*, forte *Jasminum cæruleum Mauritanum*, *Cæsalp.* *Syringa* cærulea *Lusitanica*, *Lob.* *Syringa* *Lusitanica*. *Tabern.* *Syringa* *Belgis* cæruleo flore, *Lugd. Hist. Camer. Hort.* *Lilach* sive *hambach* *Arabum* flore cæruleo, *Syringa* *Constantinopolitana*, *Syringa* *azurea*, *Syringa* *rubra* seu *purpureo-cærulea*, *Quorumd.* vulgo *le Liliac ordinaire*, ou *la Queue de Renard des Jardins*.

E radice delicatula, lignosa, repenti arbuscula exsurgit, quæ ad mediocris arboris altitudinem perducitur; caudices habet exiles, erectos, ramosos, satis firmos, cortice tectos cinereo-virescenti, medulla refertos alba, ac fungosa, foliis invicem oppositis, latis, acuminatis, levidibus, mollibus, viribus, lucescentibus, Vincetoxico, aut Populo nigræ proximis, longis caudis appensis, sapore acriusculo ac amaro. Flores vero habet exiguos, oblongis racemis dispositos, plerumque subrubros, vel rubro-cæruleos, quandoque albos, aut argenteos, odore satis suavi: constantur autem singuli tubulo vertice expanso, ac plerumque quadrifido, binis brevissimis staminibus apicibus luteis. Iis autem succedunt fructus plani, oblongi, Sanissæ ferrum plerumque immitantes, per maturitatem rubri, in duas cellulas divisi, seminibus repletis minutis, oblongis, planis, utrinque acuminatis, foliolo membranaceo cinctis, & quodammodo cristatis, ac rubris.

Arbuscula hæc propter sui floris elegantiam in hortis colitur, eumque Aprili promittit. Juxta *Matthiolum* ab urbe *Constantinopolitana*, & juxta alios ea *Indiis Orientalibus* nobis advecta fuit.

Liliac, sive *Liliach* vox Arabica est: a Nonnullis autem a *Lilio* desumitur, autumaturque sic indigitari, ob figuram floris ad *Lilium* accedentem; *Cauda Vulpina* præterea

terea nuncupatur; ejusdem enim florum recemi, vulpinam caudam mentiuntur; *Syringa* vero a voce Græca *Sirinx*, quæ tubulum sonat, crassioribus enim ejus ramis medulla depletis tubuli conficiuntur a Turcis, præcipue pro tabacariis. *Syringis* usurpati.

Haud magnum apud Medicos usum habet, semen, tamquam adstringens, aut in pulvere, aut in decocto præscribitur.

Syringa. *Offic.* *Syringa* alba, sive Philadelphus Athenæi, C. B. P. 398. *Inst.* R. H. 617. *Syringa* flore albo, J. B. 1. 203. *Syringa* alba, *Tabern. Ger. Raii Hist.* 1763. *Syringa*, *Dod. Cæsalp.* *Syringa* flore albo simplici, *Park. Frutex coronarius*, *Clus. Hist.* 55. *Syringa* vulgo, *Lugd. Hist.* *Syringa* Italica seu vulgaris, Philadelphus flos, *Syringa* floribus candidis, vulgo *le Sëringa commun.*

E radice flexibili, repenti, subdivisa, arbuscula progignitur, in longum, latumque sese extendens, cujus stolones, ramique erecti sunt, pluribus nodis articulati, digitum crassitie æquantes, cortice tecti cinereo, medulla fungosa ac alba repleti. Folia oblonga sunt lata, acuta, venosa, nonnihil rugosa, ambitu crenato, Pyri foliis fere similia, rudiora tamen, invicem opposita, sapore amaro, atque acri. Flores brevis spicæ in modum, summis virgultis, ramisque enascuntur, constant autem quatuor petalis acuminatis, rosaceis, albis, gratiole ac penetranter olentibus, adinstar florum Aurantiorum, & Citreorum. Exigui fructus hisce floribus præsto sunt, primum sub-virides, dein per maturitatem nigrescentes, ovales, utrinque acuminati, calyci firmiter adhærentes, in quatuor cellulas discriminati, seminibus refertas minutis, ac oblongis. Arbuscula hæc in hortis colitur, Majo, Junioque floret, Autumno, ac Septembri semen maturitatem acquirit. Ejus origo ab omnibus prætermittitur. Nullatenus delicatula est, ubique facile subsistit, quemadmodum, & *Lilium*, tam in regionibus frigidis, quam in calidis, ac non semine modo, verum etiam taleis multiplicatur. Radices quoque plurimis scatent turionibus; *Syringa* hæc quoque duplici quandoque flore variare solet.

Syringa autem nuncupatur, eo quod ejus ramis medulla destitutis, tubuli aut *Syringe* uti ex ramis *Lilium* commodè confici possint. Cognominatur deinde *Philadelphus* ejus flos, idemque sonat, ac *bonus frater*, eique juxta Jonstonum post J. Bauhinum denominatio hæc satis convenit, ejus enim rami una connectuntur, ac ita simul amplectuntur, ut *Syringa* apta nata sit ad vivas sepes, circum hortos, contra latronum, animaliumque incursiones, comparandas.

Boerhaavius in *historia Plantarum Horti Lugduni-Batavi*, nullas Medicas in *Syringa* proprietates invenire, asserit, nihilo minus nos edocet Jonstonus in *Dendographia*, Austriæ Matronas suas chirotecas ejus floribus asperfas servare, ut suavem odorem exhalent, ac ex iisdem floribus, odorem aquam elicere.

T A M A R I S C U S.

DUæ extant TAMARISCI species in usum Medicum venientes, *Tamariscus* scilicet Germanica, & *Tamariscus Narbonensis*.

Tamariscus Germanica, *Offic. Lob. Icon.* 218. *Hist.* R. H. 661. *Ger.* *Tamarix* fructicosa folio crassiore, sive Germanica, C. B. P. 485. *Tamarix* Germanica sive minor, fructicosa, J. B. 1. 351. *Tamariscus* folio latiore, *Park. Raii Hist.* 1705. *Myrica*, *Trag.* 955. *Myrica* sylvestris altera, *Clus. Hist.* 40. *Tamarix* humilis, *Cord. Hist.* *Myrica* humilis, *Dab.* *Myrica*, sive *Tamariscus* altera, *Camer. Hort.* *Tamarix* secunda vulgaris, *Matth.* *Myricæ* species altera, *Myrica* Pannonica, *Myrica* Fuchii, *Tamarix* sylvestris, *Tamariscus* scæmina, *Quorund. vulgo le Tamarisc d'Allemagne.*

Radix pene cruris crassitiem habet, tunicaque fulcitur satis densa, & amarissima, magnum fragillum caulium effert numerum, qui pluribus ramis divisi sub rubro cortice conteguntur, innumera emittunt folia *Ericæ* vulgari similia, *Tamarisci* Narbon-

bonnensis majora, dilute-viridia, sapore adstringenti. Summis caulibus, ramisque spicæ in morem, flores locantur, quinque conflati petalis ovalibus, albo-purpureis, totidem staminibus, apicibus rotundis, ac lutescentibus. Hisce exigui succedunt oblongi fructus acuminati, triangulares, plura semina concludentes minuta ac cristata. In Hungariæ regno, in agro Transburgi, Laudavii, ac Genevæ, alibique juxta excurrentes aquas, aut paludes, in locis humidis, saxosisque crescit arbuscula hæc, Majo, Junioque flores effert, quos una cum seminibus per totam Ætatem nequitiam dimittit, difficile nisi secus aquas in hortis coli potest, frigoris injurias sustinet, nunquam tamen ad arboris proceritatem exurgit.

Tamariscus, sive Tamarix, *Offic.* Tamarix altera folio tenuiore, sive Gallica, C. B. P. 485. Tamarix major, sive arborea, Narbonensis, J. B. r. 350. *Raii Hist.* 1704. Tamariscus Narbonensis, *Lob. Icon.* 318. *Inst. R. H.* 661. *Ger.* Tamariscus folio tenuiore, *Par.* Myrica, sive Tamarix Gallica & prima, *Matth. Camer. Hort.* Myrica sylvestris prima, *Clus. Hist.* Myrica, *Cesalp. Dod.* Tamarix Narbonensis, *Lugd. Hist.* Tamarix Gallica aut Hispanica, Tamaricis sylvestre genus Italiæ notissimum, Myrica circa Monspelium crescens sive vulgarissima, *Quorumd.* vulgo le Tamaric de Narbonne, ou commun.

E radice crassa, lignosa, multifariam divisa, unus aut plures emergunt caudices plerumque arbuscæ, aut dum in morem, ac quandoque arborem satis proceram efformantes, adinstar Mali Cotoneæ, cortice rudi externe cinereo, interne subrubro, ligno albo. Folia exigua sunt longa ac rotunda ad Cupressi, aut Ericæ vulgaris folia accedentia, dilute-viridia. Flores summo caudice, ramisque nascuntur, oblongis pedunculis, racematim dispositi, exigui, albo-purpurei, quinquepetali, in capsulas tandem, aut acuminatos fructus, abeuntes, pluribus repletos seminibus minutis, ac cristatis, ut in Salice, ac Populo. In regionibus præsertim calidis arbor hæc occurrit, in Italia nempe, Hispania, Occitania, & alibi, secus fluvia, aliæque humida loca, quandoque etiam ab aquis longinqua; tribus per annum vicibus plerumque flores progignit. Vere, Æstate, & Autumno; Hyeme vero foliis exoneratur, novis Vere in eorum locum succedentibus, solo delectatur humido, ac nigro; quum vero altius radices emisit haudquaquam frigore, dummodo non excedat, læditur, magis tamen calorem amat, taleis, aut turnionibus multiplicatur. Lignum, radix, cortex, ac folia præcipue in usum Medicum revocantur.

Binis Tamarisci speciebus usque adhuc recensitis indiscriminatim utimur, omnesque earum partes plurimo sale, ac oleo scatent, ac jure tamquam aperientes, ac idoneæ reputantur ad Lienis, Hepatis, ac Mesenterii obstructions referandas, & ad tartareos ac melancholicos humores attenuandos. Ligni ac radicis cortices in apozematibus, pisanis, jusculisque aperientibus ℞j. pro singulis liquoris ℥ij. ad tertiæ partis diminutionem præsertim usurpantur. Hujusce præterea corticis Extractum Vino albo aut Sp. Vini elicium potenter aperit a ℞j. ad ℞ij. Sal vero fixum calcinationis opeductum, familiarissimum in jusculis usum habet a gr. xij. ad gr. xx. pro unaquaque dosi. De Tamarisci facultate, Lienem consumendi, plurimas fabulas veteres Medici venditarunt. Qua de causa a Dioscoride foliorum decoctio præscribatur, a Plinio autem succus cum Vino permixtus; experientia autem compertum est, vim prædictam in Tamarisco nequitiam adesse, valere tamen sale proprio incidenti ad sanguinem condensatum in Liene stabulantem, viscerisque hujus inflationem, ac obstructionem quandoque progignentem, attenuandum, magisque fluidum efficiendum. Ejus quinetiam ligno pocula, cadique conficiuntur, a quibus aquæ aut vino contento incidendi vis communicari dicitur, eorumque usu Splenetici, ac Hypochondriaci solantur. Matthiolus, & Amatus Lusitanus asserunt, corticis, aut ligni Tamarisci decoctionem excellere adversus omnes cutaneos morbos, pruriginem scilicet, impetiginem, scabiem, ac lepram usque, salinas ferositates prædictis vitiis pabulum ministrare.

Arantes abunde expellendo. Idem quoque lignum in morbis Veneris Guajaco, optimo quidem successu, substituitur.

Ejus cortex cum Capparis cortice tusus, Cataplasmatibus forma Lienis duro applicatur. A Tinctoribus autem ejusdem fructus usurpantur pro Gallis ad nigrum eliciendum. Cortex, radices & folia Tamarisci in oleo Capparum *Pharm. Paris.* adhibentur. B. Rad. Graminis, Asparagi, Eringii vulgaris ana $\mathfrak{z}$ j. Corticis Tamarisci $\mathfrak{z}$ ss. Coque in aquæ $\mathfrak{liiij}$. ad $\mathfrak{ij}$. Adde Nitri depurati $\mathfrak{z}$ j. Fiat colatura pro pituita aperiente in Hydropes, imique ventris viscerum obstructione.

Ex Extracti Cichorii sylvestris, Fumariæ, & Rhabarbari ana $\mathfrak{z}$ ss. Extracti Colocynthis gr. vj. Extracti Cucumis sylvestris $\mathfrak{z}$ j. Croci Martis aperientis, $\mathfrak{z}$ ss. Sennæ & Mercurii dulcis p. ana $\mathfrak{z}$ ij. Jalapæ ac Diagridii p. ana $\mathfrak{z}$ iv. Salis Absinthii, & Tamarisci ana $\mathfrak{z}$ j. Croci Orientalis $\mathfrak{z}$ ss. Macis gr. xij. M. f. Opistha cum s. q. Oxymellis simplicis, mane, jejuno stomacho a $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{ss}$. ad $\mathfrak{z}$ ij. exhibenda, una cum jussulo aperienti, aut cum cyatho pituitæ superius modo descriptæ in Lienis, Hepatis, ac Mesenterii obstructionibus.

T A N A C E T U M.

PLURIMÆ TANACETI species distinguuntur, inter quas binas sequentes Officinales tantummodo describemus.

Tanacetum, *Offic.* Tanacetum vulgare luteum, C. B. P. 132. *Inst. R. H.* 461. Tanacetum vulgare flore luteo, J. B. 3. 131. Tanacetum Millefolii foliis, *Lob. icon.* 749. Tanacetum, *Matth. Dod. Cæsalp. Ger. Brunf. Gesn. Hort. Lonc. Cast. Turn. Raii Hist.* 365. Tanacetum vulgare, *Trag. Park. Eyst. Artemisia tenuifolia, Fuchs. Athanasia vulgaris, Lac. Athanasia seu Tanacetum, Lugd. Hist.* 955. Artemisia Dioscoridis, *Tabern. Icon.* 10. Tanacetum foliis pinnatis, pinnis pinnatifidis incisissimis serratis, *Linn. Hort. Cliff.* 398. Tanacetum majus, Tanacetum citrigum, Artemisia Letophyllos & monoclonos, Herba immortalis, Herba Mariæ, Parthenium mas, Parthenium microphyllon Hippocratis, *Nonnull. vulgo la Tanaisie ordinaire, l'Herbe aux Vers.*

Radice est longa, lignosa, pluribus fibris discriminata hinc, atque illinc reptantibus, vivaci, caulibus ad duorum vel trium pedum altitudinem, rotundis, striatis, nonnihil villosis, ac medullosis, foliis magnis, longis, alatis, incisissimis, incisionibus pari ordine quodammodo dispositis, ambitu denticulato, e viridi lutescentibus, odore penetranti, sapore amaro, floribus, summis caulibus, magnis fasciculis rotundis, umbellæ in morem locatis, enascentibus, qui scilicet pluribus expansis flosculis constantur, vertice crenato, aurei sunt, lucentes, raro albi, squammoso calyce suffulti. Semina minuta, plerumque oblonga, maturendo nigricantia, prædictis succedunt. Ubique fere occurrit planta hæc secus vias ac prata, in arvis, ad fossarum margines, locisque humidis; Julio autem, & Augusto flores ostendit. Quandoque quædam Tanaceti species reperitur foliis minutissime incisissimis, ac quodammodo cinnamomatis, vocaturque *Tanacetum Anglicum*; a Casparo Bauhino ex eo species diversa constituitur sub nomine *Tanaceti crispi*, nihil vero aliud est, nisi præcedentis species in hortis sata. Foliis quoque planta eadem variare solet, hinc *Tanacetum versicolor* Parkinsoni, a quo varietas alia albo, ac viridi distincta colore instituitur.

Tanacetum acre, amarum, & aromaticum est, nec rubro colore chartam cæruleam afficere solet, sale scatet volatili-aromatico-oleoso, plurimo sulphure, saturato, Analyseos enim Chymicæ ope ex eo plurimum olei, ac terræ, nihilque derivat salis volatilis concreti. Tamquam stomachale, febrifugum, sudorificum, anthelminticum, ac deobstruens, tam interne, quam externe usurpatur. Cæsalspinus asserit, foliorum decoctione ex Vino, menses cieri, ac $\mathfrak{z}$ ij. eorumdem foliorum succi cum aquæ Plantaginis $\mathfrak{z}$ ij. propinatis, intermittentes febres sanari. Hic idem succus $\mathfrak{z}$ ij. aut

aut iv. utiliter præscribitur in Cachexia, Chlorosi, ac Hydrope; deque morbo, postremo loco enuntiato, singularis occurrit observatio in *Ephemeridibus Germanicis*, Decuria 2. anno 2. qua D. Peyerus narrat, militem quemdam Montpellii commorantem Hydrope affectum, post plura remedia incassum usurpata, quum Absinthii decoctionem in usum revocare cuperet, deceptum, loco Absinthii, Tanacetum sumptisse, tribusque horis post bina pocula primum sumpta, adeo magnam urinæ copiam excrevisse, ut inflatio statim evanuerit, ac omnino sanatum deinde fuisse, eodem remedio, convenienti temporis spatio. In infirmi ventris morbis, malignisque febribus verminosis summitatum Tanaceti Man. ij. recipiuntur, folia, scilicet, flores ac semina; ℞ ij. ebullientis aquæ effunduntur, cooperto vase omnia relinquendo, magnis deinde calidis cyathis infusum ægris propinatur, quo sane haustu, urinæ viæ optime mundantur, sanguis depuratur, obstructions referantur, vermesque enecantur. Aqua pariter stillatitia ejusdem plantæ semper in Officinis proflans in usum revocari potest ab ℞ ij. ad ℞ iv. in potionibus vermifugis. Conserva autem florum Tanacetii adversum Epilepsiam, ac Vertiginem ab ℞ ℞. ad ℞ j. plurimum commendatur. In quibusdam septentrionalibus regionibus, tempore Palchatis, plantæ conficiuntur, in quibus foliorum ejusdem plantæ recentium succus admiscetur; plantæ prædictæ saporem habent gratissimum, stomachum roborant, ac flatus a Quadragesimalibus alimentis plerumque inductos discutiant. Tanacetii semen, semini Sancto substitui potest, quamvis autem optimum sit, non adeo tamen excellit, parem enim odorem, ac amaritiam, in quibus vis vermifuga consistit, neutiquam habet.

Quoad externum ejusdem usum ab Hercule Saxonia cum successu ejus succus præscribatur adversum manuum perniones; adversum impetiginem quoque ac porriginem commendatur. Contra vero rheumaticas affectiones Tanacetii summitates post nonnullorum dierum in Sp. Vini macerationem distillandæ sunt; spiritus autem postea elicitus, penetrans admodum est, eoque sæpius partes morbo affectæ illiniuntur, linteis calidis cooperiuntur, ac duo aut tria de die ejusdem cochlearia ægris exhibentur. Universæ præterea plantæ decoctio cum Vini facie, ac Sambuci succo permixta excellit ad Hydropicorum crura fovenda.

Tanacetum quoque utileprehenditur in distortionibus, obliuionibusque; ejus folia tusa butyro recenti sociata, Cataplasmatibus forma, iis applicantur: demum ejusdem foliorum, ac summitatum Cataplasma umbilico appositum excellit adversum vermes, præsertim si cum eo Bovinum fel conjugatur.

Si autem circum lectulos, ac inter culcitræ apponatur, pulices, ac cimices depellendi vim habere, Parisiis creditur.

Plantæ ejusdem folia in aqua Generali, flores in pulvere Vermifugo & Orvietano, *Pharm. Paris.* usurpantur.

℞. Summitatum Tanacetii ℞ ij. Æthiopis mineralis ℞ j. ℞. Corallinæ & Rhabbari ana ℞ j. F. P. ac M. cum q. s. Syrupi de Absinthio pro Opiata vermifuga, cujus dosis a ℞ j. ad ℞ ij. nebula excepta, purgationem sequentem quarta quaque die præscribendo.

℞. Mercurii dulcis, Rhabbari, & pulv. Cornach. ana gr. xv. M. cum s. q. Syrupi Flor. Persicor. pro bolo purgante, cujus dosis juxta ætatum diversitatem comminuetur.

℞. Fol. Flor. ac Sem. Tanacetii Man. ij. Superaffunde aquæ ebullientis ℞ ij. Frigefactis, fiat colatura, magnisque cyathis tepida ingurgitetur in Cachexia, Lætero, Hydrope, ac Renum, & infimi Ventris infarctibus.

℞. Summit. floridar. Tanacetii q. l. Infundantur in lagena vitrea Sp. Vini adimplenda, adeo ut saltem duobus digitis spiritus supernatet, Mensis spatio, omnia infusa relinquuntur, vase probe cooperto. Postea infusum hocce usurpetur in Rheumaticis affectionibus partes dolentes eo fovendo, linteoloque quadruplicato, eoque madido superapposito, quod convenienti temporis spatio repetetur.

℞. Fol.

℞. Fol. ac Summit. Tanaceti Man. j. Fellis Bovini ℥ij. Unguenti Althææ ℥j. M. pro Cataplasmate vermifugo, umbillico apponendo.

Costus hortorum, *Offic.* Mentha hortensis corymbifera, C. B. P. 226. Mentha corymbifera, sive Costus hortensis, J. B. 3. 144. Balsamina major, *Dod. Pempt.* 295. Menta Græca, *Camer. Epit.* 480. Tanacetum hortense flore, & odore Mentha, L. *Bot. App. Inft.* R. H. 461. Costus hortorum dictus, seu Balsamita mas, *Raii Hist.* 363. Costus hortorum major, *Park.* Balsamina mas, *Ger.* Herba S. Mariæ vulgo, *Cesalp.* 483. Alisma Germanorum, *Trag.* 163. Mentha Romana, *Lac.* Mentha Saracenica, *Cord. Hist.* Balsamita, *Brunf.* Ovaria, *Gesn. Horr.* Mentha lasiulata Hetruscis, Salvia Romana, Costus herba, Pseudo-Costus, Balsamum hortorum, Costus vulgaris, Mentha folio, Mentha Sacerdotalis, Coquus hortulanus, Herba divæ Mariæ, *Nonnull.* vulgo *la Menthe-Coq*, *la Menthe notre Dame*, *le gran Baume*, *le Pastè*.

Radice[m] habet Mentha[m] simillimam, obliquam, rotundam, pluribus fibris stipatam, caules fere bipedales, striatos, hirsutos, ramosos, pallidos, foliis oblongis, Lepidii maj. foliis, æqualibus, ambitu crenato, ejusdem cum caule coloris, raro incis, odoris penetrantis ac grati, saporis amari & aromatici, floribus uti in Tanaceto fasciculatim enascentibus in caulium ac ramorum vertice, pluribus, una simul globulariter conjunctis, & aureis. Hi tandem in semina abeunt minuta, nequam cristata, oblonga, plana in floris calycis basi conclusa. In omnibus fere hortis occurrit planta hæc, de ejus enim cultura plures delectantur, ac facile multiplicatur; Æstate fere exeunte flores propellit, ac toto plerumque Autumno detinet.

Analysi Chymica Costus hortorum plurimum olei exaltati, salique ministrat. Ad cerebrum, nervosque roborandos aptus recensetur, necnon ad menses ciendos, vermesque enecandos, Absinthii in modum usurpatur, ac ex eo pariter extractum, conserva, aqua stillatitia, ac infusione oleum paratur; postrema autem præparatio maximum Lutetiæ Parisiorum adversus omnes vulnere[m] ac contusionum species usum habet, ac *huile de Beume* nuncupatur. Tam simplex, quam compositum parari potest, simplex vero conficitur infundendo in crassioribus lagenis, aut hydryis folia ejusdem plantæ, aut ejus summitates in optimo Olivar. oleo, vasque mensis fere spatio per Æstatem radiis Solaribus exponendo; compositum autem varimode e variis paratur. Sequens ratio optima quidem videtur.

℞. Olei Oliv. ℔. x. Infunde in magno vase e silice ad medietatem usque repleto, Superaffunde Costi hortorum, Salviæ min. ac maj. Hyperici, Nicotianæ foliis viridibus. Bugulæ, Saniculæ, Betonicæ, Chamomillæ, Artemisiæ ac Rosar. Provincialium ana Man. j. Omnia minutim dissecentur, ac caulibus costisque duris mudentur, antequam autem Oleo admisceantur, optimo Vino rubro irrorentur, postea adde Aristolochiæ tulæ ℔. quadrantem, Vas Junio exeunte ad medietatem usque Augusti Soli expositum relinquantur, herbas quotidie commiscendo; ebulliat deinde oleum in lebetè horæ fere spatio, usque dum saturate virescat, herbæque decoctæ omnino sint, eas baculo, ne comburantur, commiscendo. Linteola novo omnia deinde exprimatur fortiter, ut herbarum succus eliciatur, in altero deinde lebetè mundato oleum reponendo, adde deinde optimi Vini rubri cyathum j. Mastich. & Olibani p. ana ℥ij. Coque denuo per horæ dimidium, baculo oleum agitando, deinde auferatur, vaseque idoneo pro usu servetur.

Commode Tanaceto planta hæc substitui potest. Parkinsonus puerulis, lumbricis, vexatis Vini ℥ij. exhibebat, in quo ejusdem folia ac semina infusa fuerint. Vi autem ejus balsamica, *Balsamita* nomine indigitatur.

Quandoque farinacæ massæ subactæ ad gratiam admiscebatur, hinc Gallice vulgo *Paste* nuncupantur: hisce vero temporibus, in quibus, sensoriis nostris depravatis, *allicien-*

alliciendis, ne exotici quidem pulveres sufficere videntur, penitus mos hic obsolevit. In Italicis vero regionibus acetariis, ovorumque intritis sociatur.

Planta isti Unguento Martiato Nicolai Alexandrini usurpatur.

Flor. Absinthii recentium, Costi hortensis, Marrubii albi, & Tanaceti ana Man. ij. Ex iis incisis, ac tritis succus torculari eliciatur; postea lento igni apponatur ad sœces abigendas: succus deinde optime depuratur, ac ad Mellis densi, aut Extracti consistentiam evaporatur; præscribitur autem $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. in parvo Vini cyatho, mane, jejuno ventriculo, adversum glareas, & viscositates stomachi, & contra vermes.

T A X U S.

TAXUS, Offic. C. B. P. 505. J. B. 1. 241. Dod. Pempt. 859. Inst. R. H. 589. Raii Hist. 1416. Ger. Park. Matth. Anguill. Gesn. Hort. Lac. Turn. Lon. Lob. Thal. Port. Lugd. Hist. Linn. Hort. Cliff. 464. Milax arbor, Cord. in Dioscor. Taxus vulgo Nassus holculos amentaceos ferens, Cæsalp. 134. Smilax arbor, Camer. Smilax Dioscoridis, Milas Theophrasti, Arbor mortis, Quorum. vulgo *Tf ou If*.

Radice est crassa, dura, profunda, quæ truncum erectum emittit, arborem constituentem semper virentem, Ableti piceæ persimilem, ligno durissimo, sub rubro, vesoso, incorruptibili, ad bacula, mensas, pateras, aliasque plures suppelestiles concinendas apto; folia vero, Abietis foliis æqualia, minus tamen erecta, & magis acuta, in pectinis dentium morem distributa, superne lucescentia, atro-viridia, sapore amariuscule, flores exiguis constantes fasciculis, dilute-virides, ac nonnullis apicibus subtilissimo confertis pulvere, fungi more incisos, quatuor aut quinque denticulis iterum incisos, nullum post se relinquentes semen. Fructus vero eadem in planta segregati propugnuntur, baccisque mollibus, succo refertis, cavis, antica in facie crotalum mentientibus, læte purpureis, ovale semen occludentibus, Piperis grano exilius, tunica satis dura obductum, atrum, medulla saporis gratissimi. Montanis, saxosis, præruptisque in locis, in regionibus calidis, Italia nempe, Provincia, & Occitania crescit arbor prædicta, frequenter etiam frigidis in plagis occurrit, in Anglia scilicet, ac Helvetia, & alibi, in montibus, sylvisque umbrosis; flores Vere propellit, bæccæ vero haudquaquam ingræte, insipide, & amariuscule Autumno maturescunt. Una tantum Taxi species nota est, a Nonnullis tamen variare dicitur foliis variegatis. In Cœmeteriis a veteribus locabatur, ejusque perpetuum virorem, tamquam immortalitatis symbolum respicientes, ad eam tandem generali resurrectione sepulta corpora pervenire posse, confidebant. Capsæ apud ipsos veteres magis in pretio habitæ e Taxus ligno conficiebantur, nostrisque etiam diebus plurimum a nostris lignariis fabris, ac tornatoribus existimatur. Evelynus vero asserit; lignum hocce præstare ad dentes pro rotis frumentariis, ad plaustrorum axes, & ad musicalia quoque instrumenta paranda. Eo præterea Germani hypocausta sua exornant. Taxus aut vivi-radice, aut semine propagatur, melius tamen semine, quamvis ad annum, & ultra e solo non elongetur, juxta Gesneri sententiam facillime expanditur, si exilis adhuc transferatur, & ad sæculum, & ultra perdurat. Ad magnam proceritatem Taxum excrescere, haudquaquam permittimus, nisi magnis in viis, pratique, ad pyramides enim tripedales, aut quadripedales in hortensibus areis majoris ornatus causa reduci debet.

Quamvis Taxus agri Parisiensis vulgatissimus incola, nullis usque adhuc notis, Medicis facultatibus excellat, verba tamen de eo facere, idoneum reputavimus, ut de ejus venefica vi, falsa opinio destruat, qua non ejus foliis, ac fructibus tantum comestis, venenum inferri dicitur, verum etiam si forte sub umbrosis ejusdem ramis somnus capiatur. A Dioscoride, Galeno, ac Plinio, universa Antiquorum pedissequa schola, inter venena rescribitur. Julius Cæsar in sexto Commentariorum libro narrat, Cativulcum Eburoniensium Regem, Taxus succo, venenum sumpsisse. Matthio.

thiolus vero, & J. Bauhinus pravas prædictas qualitates experimentis confirmant. P. Scottus e S. J. asserit, Taxum in stagnantem aquam immisum, stupefacientem vim acquirere, vimque hanc narcoticam in brutis quoque exerere Jo. Bauhinus observavit, quæ qualitas ex eo etiam firmari videtur, quod a Rajo de Taxo valde umbroso, in horto Pisano exculto refertur, ad quem tendendum quum hortulani accederent, ultra horæ dimidium ad hocce opus perficiendum, absque violento dolore capitis perdurare nequitiam poterant. Quibus omnibus perpenfis, satis evinci videtur, Taxum inter venena locum habere, fere nihil enim in re Medica pendet Svetonii testimonium, quo asseritur, succum fructuum ejusdem arboris, Viperarum morsui antidotum esse, tamen si Lobellsum quoque, Camerarium, aliosque plurimos Medicos, ac præ omnibus experientiam ipsam audiamus, statim apparebit, nullum ex hac arbore periculum imminere posse. Primus enim testatur, puerulos Anglos fructibus Taxus quotidie vesci, absque ullo metu, eosdemque pro alimento porcis ministrari. Gerardus vero præclarus Botanicus Anglus ait, pluries, simul cum aliis pluribus, fructus hoscæ absque ulla turbatione comedis, pluriesque, absque ullo capitis, aut alio morbo ad ejusdem arboris vimbram obdormivisse: præterea, ne alienis utamur experimentis, nos ipsi pluries puerulos vidimus in Horto Regio Parisiensi. Taxus baccas innoxie escitare, quibus sane ocularibus etiam experimentis statuimus, Taxum nulla ex se venefica facultate scatere, ac si forte aliis in regionibus periculo non caret, climati potius parva qualitas tribuenda sit. Idem quoque est Ravi placitum juxta Dioscoridis observationem, a quo Rajo edocemur, Taxum in Italia, ac Gallia Narbonensi nascentem veneficum esse, non vero aliis in regionibus excultum. Eandem diversitatem nonnullis in plantis quoque superius descriptis observavimus, ac in Nappello præcipue, quibusdam in regionibus insensibilis, in aliis vero nequaquam. Quare exoptandum est, ut in iis præsertim locis, in quibus nulla venefica vis suspicatur, Phycisti de eo experimenta instituant, tuto enim id fieri potest, maximamque veritati viam explanasse credimus, si percepta de Taxo præjudicia omnino a nobis fuerit dissipata.

T E R T I A N A R I A.

TERTIANARIA, Offic. *Lyfimachia cærulea galericulata*, vel *Gratiola cærulea*, C. B. P. 246. *Ravi Hist.* 752. *Tertianaria*, aliis *Lyfimachia galericulata*, J. B. 3. 435. *Cassida palustris* vulgatio, flore cæruleo, *Inst. R. H.* 182. *Lyfimachia galericulata*, *Lob. icon.* 344. *Ger.* *Lyfimachia cærulea*, sive *latifolia major*, *Park.* *Herba Judaica* altera, *Dod. Eugd. Hist.* *Tertianaria*, *Tabern.* *Scutellaria*, foliis cordato-lanceolatis, crenatis, *Linn. Hort. Cliff.* 316 *Lyfimachia galericulata cæruleo-purpurea*, *Terfolla*, seu *Terzolla*, *Cassida cærulea major*, *Nonnull.* vulgo *herbe aux fievrex tierces*, *Centauree bleue*.

Radice est gracili, nodosa, alba, repenti, fibrosa, vivaci, quæ caules ad pedis cum dimidio, aut duorum pedum altitudinem producit, quadratos, satis rudes, glabros, ramosos, debiles, solum versus propendentes, in quo denuo intermediis fibris ex eorum nodis discedentibus implantantur. Folia vero habet longa, angusta, acuta, denticulata, brevibus appensa caudis, rudia, atro-viridia, sapore amaro. Ex foliorum alis flores prodeunt invicem oppositi, exigui, labiati, vertice bifariam diviso, quorum labium superius galerum binis auriculis lociatum efformat, inferius vero plerumque cavum est, externe villosi sunt, ac violaceo-cærulei, exiguis referti punctis saturate cæruleis: abeunt tandem in quatuor semina semirotonda, capsula, conclusa, quondam floris calycem constituyente, caputque mentiente, pileolo contentum. In paludibus, secus aquas stagnantes, fossas, rivulosque, aliisque in locis humidis crescit planta hæc, Junio, Julio, ac Augusto floribus vestitur, hortulanorumque odium meretur, si forte in hortis irreperit, ob suum reputandi morem, vix enim destrui potest; flore albo quandoque variare solet.

Tertianaria odorem habet satis gratum, plurimumque olei, salisque essentialis Analyſi Chymica elargitur, ac tamquam febrifuga, ac vulnerario-adſtringens reputatur. Sic autem de ſacto vocatur, ob febrēs tertianas ſanandi facultatem; vix tamen familiarem in re Medica uſum habet. China China enim detecta (quæ certe præ omnibus aliis plantis ad intermittentes febres expellendas prælationem meretur) ceteræ omnes febrifuga vi præditæ pene oblitæ ſunt: quum tamen quædam febrium ſpecies Chinæ Chinæ virtuti reſiſtentes exiſtant, aliarumque plantarum ope profuſgentur; perutile ideo recensetur ea quæ Peruviano cortici ſubſtituenda ſint probe pernoſcere; hæc inter vero Tertianaria enumeratur. Decoctionis forma Man. j. pro ſingulis aquæ ℞ ij. ad tertiæ partis diminutionem, perque cyathos tepide præſcribitur. Camerarius vero decoctionem prædictam in angina optimam deprædicat, ſanguiniſque maſſam depurare aſſerit.

T E T R A G O N I A.

Evonymus, *Offic.* Evonymus vulgaris granis rubentibus, C. B. P. 428. *Inſt. R. H.* 617. Evonymus multis, aliis TETRAGONIA, J. B. T. 201. Evonymus, *Dod. Pempt.* 783. Evonymus vulgaris, *Park. Raii Hiſt.* 1621. Evonymus Theophrasti, *Ger. Tetragonia Theophrasti, Lugd. Hiſt.* 272. Fuſanus, *Creſcent.* Anonymus, foliis Evonimus, *Cord. Hiſt.* Evonymos Græcorum, *Cluſ. Hiſt.* Evonymus foliis oblongo ovatis, *Linn. Hort. Cluſſ.* 38. Quadratoria, *Gaz.* Evonymos, ſive Anonymos, Fuſanus, Fuſanum, Fuſago, Fuſaria vel Fuſoria, Pileus ſacerdotis, *Quorumd.* vulgo *Fuſain*, *Bonnet de Pretre, bois a ſaire des Lardoires.*

Radice nititur longa, forti, lignoſa, arbuſculam emittente ad quatuor, aut quinque cubitos, & ultra, ramoſam, ligno ſatis duro, fractu tamen facili, luteo, ad albedinem accedente, viridi cortice, ramuſculis adhuc teneris, ac viridibus, quadrangularibus apparentibus, ob quaſdam eorum corticis eminentias; foliis oblongis acutis, crenatis, molliuſculis; floribus exiguis, pallidis, aut herbaceis, conſtantibus, quatuor petalis ovalibus, ac rotundiformibus in conjunctione, qua roſulæ in centro quadrifidi calycis, locatæ adhæreſcunt. Deciduis floribus roſula hæc in fruſtum abit membranaceum, quadrilaterum, rubrum, raro album, quatuor conſtatum capſulis, quarum unaquæque ſemen occludit ovale, ſolidum, externe croceum, medulla alba reſertum, adinſtar ſeminis Cannabis, ſapore amaro, ac ingrato. Arbuſcula hæc, forti, ac moleſto odore ſcatet, fere ubique creſcit in ſepibus, ſylvalis, nemoribus, in rudibus, incultisſque locis; Majo flores proferit, ac Septembri, & Octobri fruſtus ad maturitatem perducuntur: tunc autem fruſtus prædicti, quum præcipue perfecte maturi ſunt, juxta J. Bauhinum, aſpectum elegantiffimum habent.

Folia ejus, fruſtusque Analyſi Chymica plurimum olei, ſalique essentialis ac fixi largiuntur, experientia autem comprobari dicitur, tres, aut quatuor ex hiſce fruſtibus non minus per ſuperiora, quam per inferiora evacuandi vim habere. A ruſſicis vero pulverantur, iſſque infantum caput inſpergitur ad pediculos enecandos, aut eorundem fruſtum decoctione capilli abſterguntur. Tinctoria in arte uſurpantur, treſque colores ſuppeditant, luteum, nempe viridem, ac rubram, pro primo eliciendo, ſemina adhuc viridia pauco Alumine ſociata decoquantur, quæ præterea in lixivio ebullita, flavo colore capillos inficere ſolent.

Matthiſolus poſt Theophrastum aſſerit, Tetragoniam Brutis naſeam conciliare, & Ruſſius memoriæ prodidit, oves, & capras ab ea cavere: Cuſis econtra ſcribit, in Auſtria obſervaffe, capras ea plurimum delectari, ac ab iſſ foliato devorari, quod inveriſimile nobis videtur, ingrati odoris, viſque huiusce arbuſculæ purgantis cauſa. Ex ligno denique fuſa, dentiſcalpia, lardaria verucula, aliaque instrumenta quamplurima, & pulvis pyrius parari ſolet.

T H A L I C T R U M.

THALICTRUM seu Thaliætrum, *Offic.* Thaliætrum majus siliqua angulosa aut striata, C. B. P. 336. *Inst. R. H.* 270. Thaliætrum nigrius, caule, & semine striato, J. B. 3. 486. Thaliætrum magnum, *Dod. Pempt.* 58. Thaliætrum sive Thaliætrum majus, *Ger. Raii Hist.* 403. Thaliætrum majus vulgare, *Park. Ruta pratensis, Gesn. Hort. Ruta pratensis Herbariorum Lob. Icon.* 56. Thaliætrum nigrum, *Thal. Ruta sylvestris, Cæsalp.* Thaliætrum verum, *Cord. in Dioscor.* Thaliætrum secundum sive latifolium Germanicum, *Camer.* Thaliætrum pratense elatius, longioribus & magis atris foliis & quodammodo splendentibus, *Clus. Hist.* Thaliætrum caule folioso sulcato, panicula multiplici erecta, *Linn. Hort. Cliff.* 226. Thaliætrum luteum, saxifraga lutea, Barba Caprina minor, saxifraga pratensis, Ruta foetida sive lutea, Ruta pratensis major & vulgatiore, Rhabarbarum Spurius sive adulterinum, Pseudo-Rhabarbarum, Piganum, Peganum, vel Peganon pratense majus, *Nonnull.* vulgo *Thalitron commun, Rue des Prez.*

Radicem habet sublavam, fibrosam, repentem, amaram & ingratam. Caules ad humanam staturam propellit erectos, striatos, ramosos, interne cavos, plerumque subrubros, ac quandoque sub-virides, foliis amplis, satis latis subdivisionibus, e viridi luceſcentibus. In caulium, ramorumque vertice flores locantur exigui, quatuor constantes petalis roseis, staminum herbaceorum congerie in centro posita, calyce destituti, facileque decidui, abeuntes tandem in capulas triangulares, semen occludentes oblongum, flavum, striatum, minutissimum, amarum. In pratis, aliisque humidis paludosisque locis ac secus rivulos occurrit.

Plurimum olei, salisque essentialis ex eo elicitur, vulnerarium est, ac aperiens, tam interne, quam externe usurpatur. Foliorum decoctio ex aqua leniter alvum subducit adinstar Lapathi, & Mercurialis, in jussulis quoque laxantibus & emollientibus Man. j. in usum revocatur. Non secus ac Rhabarbarum ejus radix vi purgante donatur, hinc a Germanis *Rhabarbarum Pauperum* nuncupatur; croceas urinas, salivamque efficit, bilem exonerat, ac stomachum & intestina corroborat, quemadmodum & Rhabarbarum, triplicata tamen dosi pro bono effectu ea utimur, ejus enim efficacia, quamvis ejusdem characteris, demissior admodum tamen est. Felici itaque exitu præscribi potest in Ictero, Cachexia, Hepatitque anasarctibus. Foliorum ac florum succus ab ʒj. ad ʒij. exhibendus, in sputo sanguineo, albis fluoribus, ac immoderato mensium, hæmorrhoidumque fluxu aptissimus est; idem a semine præstatur ʒj. in aquæ Plantaginis ʒij. vel jv.

Extrinfecus, seminum tuorum pulvis in naribus intruditur ad earum hæmorrhagiam sistendum, ulcera quoque eodemmet pulvere, conspersa mundantur, exsiccanturque.

T H A L A S P I.

TRes sequentes tantum, inter diversas THALASPI species, utpote Officinales a nobis persequentur.

Thalaspī, *Offic.* Thalaspī arvenſe Vaccariæ incano folio majus, C. B. P. 106. Thalaspī vulgatius, J. B. 2. 921. *Ind. R. H.* 212. *Raii Hist.* 830. Thalaspī alterum, *Dod. Pempt.* 712. Thalaspī vulgatissimum, *Ger.* Thalaspī vaccariæ folio, *Park.* Thalaspī verum, cujus semine in Theriaca utimur, *Camer.* Thalaspī siliculis subrotundis foliis sagittatis incanis, *Linn. Hort. Cliff.* 330. Thalaspī legitimum, Thalaspī vulgare in Officinis receptum, Thalaspī folio pinnato sive acuto, Nasturtium tectorum vel erraticum, Sinapi rusticum, *Nonnull.* vulgo *le Thalaspī ou Tharspic ordinaire, dit par quelques-uns Senevé sauvage.*

Radix est satis crassa, fibrosa, lignosa, alba, acriuscula, caulibus fere pedaliſibus

rotundis, foliis, vestitis, cauda destitutis, simplicibus, ac integris, minimum digitum longis, basi lata sensim in acumen decrefcenti, ambitu crenato, dilute-viridibus, sapore acri, ac penetranti, floribus exilibus, albis, numerosis, in florum Bursæ Pastoris morem dispositis, cruciformibus, seu e quatuor petalis, cum staminibus acutos apices gestantibus; Hisce succedunt fructus rotundi, aut ovales, in bursam complanati, foliolo plerumque stipati, basi angustiori, vertice latiore, ac excavato, binis conflati cellulis transverso septo divisus, seminaque occultentes semitrotunda, ac plana, atro-rubra, veterascendo nigricantia, sapore acri, ac urenti, ut Sinapi, aut Nasturtii hortensis semen. Incultis in locis, rudibus, saxosis, sabulosis, ac Soli expositis, inter segetes, in tectis, ac parietibus crescit planta hæc, Majo floribus decoratur, semen autem Junio maturefcit. Ab Occitania, ac Provincia nobis advehitur, quibus in regionibus, præ nostris temperatioribus excellit, recens, mundum, probe enutritum, saporeque acri ac penetranti eligendum est.

Thalaspī latius, *Offic.* Thalaspī arvense siliquis latis, C. B. P. 105. *Inst.* R. H. 212. Thalaspī cum siliquis latis, J. B. 2. 923. Thalaspī latius, *Dod. Pempt.* 712. Thalaspī Dioscoridis, *Ger. Raii Hist.* 831. Thalaspī Drabæ folio, *Park.* Thalaspī latifolium, *Fuchs.* Thalaspī siliiculis orbiculatis, foliis oblongis dentatis glabris, *Linn. Hort. Cliff.* 330. Thalaspī alterum, *Trag.* Thalaspī secundum foliis & siliquis latis, Scandaluceæ, Nasturtium sylvestre Scandaluceum, Capsella, Pes Gallinaceus, *Quorumd.* vulgo *le Thalaspī des champs a large siliques*.

Radix est exigua, obliqua, alba, lignosa, fibris stipata, sapore leguminoso ad amarorem accedente. Caules ad pedis fere altitudinem expellit angulosos, striatos, ac alatos, foliis stipatos, cauda destitutis, integris, longis ac latis, levibus, ac dentatis, atro viridibus, sapore acri, odore Allio proximo. Flores in morem fere Spicæ enascuntur in caulium vertice exigui, albi, Bursæ Pastoris floribus proximi, quadripetali, cruciformes, in siliquis abeuntes latas, rotundas, planas, leves, vertice cavo in centro resiliente, semina continentes semi-rotunda, plana, atro-rubra, sapore acri, calido, mordicanti. Majo flores emittit, quandoque etiam citius, semen vero Junio maturitatem acquirit; ubique fere in arvis, vinetis, cultisque in locis inter segetes excrefcit, ac Verè ineunte ad exitum usque Autumnii perdurat.

Scorodotalaspī, *Offic.* Thalaspī Allium redolens, *Morr. Hist. Oxon.* 297. *Inst.* R. H. 212. Scorodotalaspī Ulyssis Aldrovandi, J. B. 2. 932. *Raii Hist.* 834. Thalaspī Alliarum olens, *Nonnull.* vulgo *le Tharaspic a odeur d'Ail*.

Radice est simplici, alba, quibusdam stipata fibris, magno foliorum folcitur numero, folia Bellidis quodammodo referentium, nonnullis leviter laciniatis, aliis denticulatis, aliis denticulis laciniisque, omnino destitutis, longis plerumque caudis nervosis, viridibusque elatis. Ea inter exigui caules foliis vestiti alternatim eos amplexantibus eriguntur, in quorum vertice flores locantur quatuor exiguis petalis albis, uti Bursæ pastoris flores, crucis forma conflati, ac in fructus abeuntes planos, ovalis bursæ in morem, semina occultentes semitrotunda ac plana: Univerfa planta manifesto Allii odore intacta etiam scatet, sapore autem leguminoso, ac grato, quamdam in ore acrimoniâ linquente; Curioforum in hortis colitur, in quibus flores, ac Siliquas Julio producit: J. Bauhinus nos edocet, ab Ulysse Aldrovando Naturalis Historiæ sagacissimo sectatore, ac in Bononiensi Lyceo Physico celeberrimo elegantissime *Scorodotalaspī* vocari, *Thalaspī* scilicet *Allium* redolens; a nullo enim ante laudatum Auctorem de hoc verba facta sunt, & nomen non minus, quam planta, novum est.

Tres Thalaspī species usque adhuc recensitæ æqua ratione in re Medica usurpari possunt, id tamen perraro, excepto semine, quod frequentius usurpatur, & sapore gaudet acri, & penetranti; Allii aut Cepæ sapore os adimplet, ac tamquam incisivum, detergens, ac aperiens respicitur. Ad urinas, mensesque ciendos, necnon ad coagu-

coagulatum sanguinem solvendum, & ad internos abscessus detergendos, ac dissolvendos a $\mathfrak{D}$ j. ad $\mathfrak{D}$ ij. liquore appropriato præscribitur. Cavendum vero est, ne gravidis propinetur, acrimonia enim sua sanguinem exagitando, abortum causare posset, solumque frigidis temperamentis, pituita, atque acido prædominantibus, convenit. Externe ad Masticatorii modum usurpari potest ad cerebrum redundanti pituita exonerandum, a Scordero item asseritur, ulcera externa, ejus pulvere, persusa cito detergi, ac mundificari.

Semen quoque prædictum in usum revocatur in Theriaca & Mithridato *Pharm. Paris.*

T H Y M E L Æ A.

ALio in loco de THYMELÆA regionum frigidarum, de Laureola scilicet nostrate mare, ac fœmina, modo de Thymelæa regionum calidarum sermonem instituemus.

Thymelæa, *Offic.* Thymelæa foliis Lini, C. B. P. 463. *Inst. R. H.* 594. Thymelæa Monspeliaca, J. B. I. 591. Thymelæa, *Clus. Hist.* 87. *Dod. Ger. Park. Raii Hist.* 1588. Thymelæa vera, *Gesn. Hort.* Thymelæa gravis Gnidii, *Adv. Lob.* Thymelæa foliis parvis, Thymelæa Monspefulana seu Montpelienfis, Coccognidium, Coccum seu Granum Gnidium, Mazereon seu Mazerion Linum sylvestre frutescens, *Nonnull.* vulgo *Thymelæe de Montpellier, Garou, Lin sauvage, Trentanel.*

Radice nititur longa, crassa, dura, lignola, externe cinerea, aut rufescente, intus alba, denso, forti, ac tenaci cortice tecta, sapore primum dulci, ac deinde acri, urenti, ac caustico. Ex ea arbuscula exsurgit exilis, virgulto pollicis crassitiem plerumque adæquante, pedem cum dimidio, vel pedes duos alto, pluribus ramis cubitum fere longis, minutis, venustis, erectis, foliis continuo virescentibus, vestitis, Lini foliis satis proximis, majoribus tamen, latioribus, acuminatis, tactu nonnihil viscosis, denticulis, destitutis. Flores e ramorum fastigio enascuntur, veluti racematim congesti, exigui, albi, cylindraceum tubum, basi conclusa, vertice expanso, quadrifido, & cruciformi, mentientes, octo staminibus rotundos apices gestantibus. Fructus in horum locum apparent myrtiformes, oblongi, ovals, carnosii, succo fæti, primo virides, dein Coralli instar rubri, unicum tantum semen condentes oblongum, nigra pellicula tectum, lucescens, fragile, substantia refertum alba, sapore penetranti. In Italia, Hispania, Provincia, ac Occitania abunde in locis demissioribus, rudibus, incultis, præruptis, & dumetis mari proximis occurrit planta hæc; Flores Julio, ac quandoque etiam toto Augusto excurrente propellit, postea fructu oneratur, ac semen ad maturitatem perducitur; in Curiosorum hortis quoque colitur. E regionibus calidis Thymelææ radix exsiccata vulgo *bois d'Oreilles*, ob usum quem habet, nuncupata advehitur. Amatus vero, ac Clusius nos edocent, aviculas ejus baccis plurimum delectari, iisque rusticos Hispanos uti, ad eas, aut aviario decipulo, aut visco aucupandas.

Analysi Chymica Thymelæa plurimum salis acris, ac caustici, exiguo phlegmate, irretiti largitur. A Veteribus ejus folia, ac fructus ad serositates violenter purgandas in usum revocabantur, mitioribus tamen adinventis catharticiis jamdiu ratio prædicta obsolevit; eorum enim acrimonia superpurgationes excitabantur, intestina excoriantes, dysenteriasque inflammatorii pertinacibus ansam præbentes. Jure igitur exillium subit, & nisi peraudacter ab imperitis præscribi potest, nec valet, utrum aceto ad correctionem folia ac fructus prædicti macerati sint, aut stomachicis permixti, remedium enim periculo nunquam vacare potest. Mirum profecto est, Perdices, aliaque aves fructu hocce sese avidè enutrientes nullo incommodo laborare. Rajus idcirco concludit, ab iis pulpam tantum digeri, semen vero deglutitum, integrum reddi. Ceterum Analogia semper in re Medica locum non habet, ac sola experientia huic faciem præbere debet. Fructus hic idem a Veteribus nomine *Grani Gnidii* cognitum fuit, & ab iis ob benigniorum remedium defectum ad alvum sub-

ducendam præscribatur. Camerarius vero asserit, ejusdemmet plantæ radicem interne sumptam, venenum esse lethiferum; exsiccata autem nobis e Monspelio advenit, ac vesicatorii more ad ferositates expurgandas in hemicrania, oculorumque violentis fluxionibus usurpatur; aure perforata hujusce radicis aut Hellebori frustulum per foramen trajicitur; caustica vero remedia hæc morbum quandoque ac inflammationem augent, quare Emplastrum Cantharidum est anteponendum, quod tuto idem præstare solet. A tinctoribus ad pannos laneos viridi colore inficiendos decoctio Thymelææ usurpatur, a qua primum luteus apparet color, qui postea Indici ope in cæruleum commutatur, ac postremo in viridem.

T H Y M U S.

THYMI plures extant species, quibus indiscriminatum, urgente necessitate, uti possemus, tres tamen solummodo subsequentes describemus præcipue a Medicis adhibitas.

Thymum creticum seu verum, *Offic.* Thymus capitatus, qui Dioscoridis C. B. P. 219. *Inst. R. H.* 196. *Raii Hist.* 519. Thymum Creticum, sive Antiquorum, J. B. 3. 262. Thymum Cephaloton, *Dod. Pempt.* 276. Thymum Creticum, *Ger.* Thymum legitimum capitatum, *Park.* Thymum legitimum, *Clus. Hist.* Thymus verus Capitatus, sive Creticus, *Camer.* Thymus Cephalotos Creticus, Thymum Græcum, Thymum capitatum annuum, Thymum e Creta insula laudatissimum, *Quorumd.* vulgo *Thym de Crète*, *le Thym de Dioscoride ou des Anciens.*

Radice donatur dura, nonnihil lignosa, fibris suffulta, quæ sub-arbusculam emittit quandoque ad pedis altitudinem excrecentem, pluribus divisam, gracilibus ramis, albo-ligneis, vestitis oppositis foliis, exilibus, angustis, sub-albidis, quibusdam in locis Hyeme deciduis, juxta Clusium, saporis aeris. Flores capitati, exiles, purpurei, labiati, tubulum efformantes, bifido vertice, staminibus quatuor, apicibus tenuissimis, summis ramis emergunt, abeuntque in semina quatuor semi-rotunda, capsula, conclusa floris calycem quondam efformante. Planta hæc odore gratissimo Crætæ, Corcyræ, universa in Græcia, Hispania, Sicilia, maritimisque in regionibus Meridiem versus locatis, in montibus, aliisque locis, radiis Solaribus, obviis familiarissima est, & in hortis Curiosorum colitur: Parisiensi autem in agro raro admodum occurrat, ac difficile colitur; ejus autem flos juxta foli diversitatem colore variat.

Thymum vulgare, *Offic.* Thymus vulgaris folio latiore, C. B. P. 219. *Inst. R. H.* 196. *Raii Hist.* 521. Thymum durius, *Dod. Pempt.* 276. *Clus. Hist.* Thymus niger, *Tabern.* Thymus alter durior, *Camer.* Thymum vulgatum folio latiore, Serpyllum hortense vulgo, *Nonnull.* vulgo, *le Thym commun a large feuille étroite.*

Radice nititur dura, lignosa, vivaci, pluribus fibris suffulta, caulemque emittit brevem, firmum, ramosum, exilibus ornatum foliis, angustis, plerumque atro-viridibus, raro sub-albidis. In ramorum culmine flores progignuntur exigui, purpurei, labiati, fistulaque conflati, superne binis labiis dissecta, quorum inferius trifidum est, quatuor brevissimis staminibus. Quatuor semina succedunt rotunda capsula, conclusa, quondam floris calycem efformante. Sponte calidis in regionibus crescit planta hæc, in hortis quoque colitur, in quibus adinstar ceterarum Thymi specierum flores propellit, Majo, ac per totam Æstatem. Rajus diversam esse a Thymo minore speciem hanc suspicatur, qua de re a Jo. Bauhino altum silentium servatur. Quomodocumque res sese habeat, omnes ejus partes in usum revocantur iisdemque cum Serpyllo potitur facultatibus.

Thymum minus, *Offic.* Thymus vulgaris folio tenuiore, C. B. P. 219. *Inst. R. H.* 196. Thymum vulgare rigidius folio cinereo, J. B. 3. 263. Thymum durius, *Ger. Raii Hist.* 521. Thymum durius vulgare, *Park.* Thymus nostras, *Cord. in Diosc.* Thymum vulgare.

vulgatissimum in hortis cultum, Thymum Narbonense seu Mediterraneum, Thymum Montepeliense, Thymum seu Thymon vulgatum pusillum folio, & flore Serpylli rigidiorē, Serpyllum Romanum sive Italicum Zygis dictum, Nonnull. vulgo *le petit Thym des jardins, ou le Thym a feuille étroite.*

Radice nititur exili, lignosa, fibris circumfusa, vivaci, quæ sub-arbusculæ in modum magnum exiguum ramorum numerum profert, hi autem rotundi sunt, nonnihil lignosi, ac hirsuti, exilibus ornati foliis, Serpylli foliis, angustioribus, subalbidis, aut cinereis, sapore acri. Summis ramis flores nascuntur spicæ in modum exigui, purpurei aut sub-albidi, præcedentibus speciebus cum semine æqualibus. In Italia, Hispanica, Provincia, & Occitania abunde occurrit planta hæc; ubique etiam in hortis colitur, quos fragrantissimo aromatico odore beat, quibusdam in regionibus facile Hyemi resistit; in agro Parisiensi, Majo, Junioque flores emittit, in Monspelulano autem eodem a Martio ad Autumnū usque servare solet.

Tres usque adhuc recensitæ Thymi species promiscue Medicum in usum veniunt, suavi odore, sapore penetranti calido, ac aromatico scatent. Analyti autem Chymica ex iis plurimum olei exaltati, salisque essentialis elicitur; tam interne, quam externe Thymum usurpatur: interne vero cerebrum roborat, viscosos humores attenuat, & rarefacit, Asthmæ adversatur, & ventriculi viscositates incidendo, ac attenuando digestionem favet. Familiariter in culinis adhibetur, non solum ad alimentorum saporem excitandum, verum etiam, tamquam senibus, phlegmaticis, stomachoque imbecilli, ac relaxato utilissimum.

A biliosis tamen, siccisque vitetur, nimium enim humores exagitat. De Cretenſi Thymo tantum a Veteribus verba facta sunt, nam in Provincia excrescens omnino ignotum erat. A Dioscoride asseritur, ejus decoctionem adversum Asthma, & ad menses, ac lochia cienda valere. Plinius vero ait, odore potiri adeo penetranti, ut paroxysmum epilepticum sedare possit. Externe præterea discutit, solaturque arthritidem ischiaticam, Cataplasmatibus more, parti affectæ admotum, quod paratur Melle Hordeique farina, ac Thymo pulverato. Antiquis Confectionibus, si earum adhuc viget usus, hæc præcipue postrema species admiscetur, in Confectionibus nempe *Hamech, Aureo Alexandrina, Pulvereque cordiali Nicolai Salernitani &c.* Binæ autem aliæ Thymi species nostris olitoris in hortis communes usurpantur in decoctionibus, infusionibusque aromaticis, ac cephalicis, quibus nervosæ partes debilitatæ, ac inflatæ foventur. Oleum essenziale ex iis elicatum in pretio habetur ad colicam flatulentam compescendam, stomachum roborandum, & menses, urinæque ciendas: gut. v. aut vj. in ℥ij. aut iij. liquoris appropriati ex eo præscribuntur, aut saccharo pulv. instillantur pro Oleosaccharo; in Balsamo Tranquillo etiam usurpatur. Ad dentium dolorem quoque a carie oriundum sedandum, aptissimum recensetur, gossypio ex eo saturato, & in foramen intruso, ac quotidie renovato, in violentiori dolore, Garidelius vel propria experientia hoc confirmat.

Thymi folia adhibentur in aqua Generali; flores autem in Syrupo de Stœchade; summitates floridæ in decoctione aromatica, in Pulvere cordiali, ac Oleo vulpino *Pharm. Paris.* Oleum denique stillatitium in Balsamis, Nervino, & Apoplectico, & aqua distillata in aqua Milleflorum ejusdem *Pharm.*

℞. Thymi Man. j. leviter coque horæ quadrante in sextariis tribus Vini albi, aut aquæ Mellæ. Coletur, exhibeaturque ex ea quotidie, mane cyathus unus parvus in asthmate humido, tussique glareosa.

℞. Fol. Thymi Man. j. Infundatur xxiv. horarum spatio in ℔. j. optimi Vini rubri frigidi. Fiat deinde colatura, cyathusque, mane, jejuno stomacho propinetur adversum animalium veneficorum, canisque rabidi morsum.

℞. Fol. Thymi, Lauri, Roris marini, Rutæ ana Man. j. Flor. Chamomill. & Sambuci ana Man. ℥. Coque cum æ. p. vini, & aquæ usque dum emolliantur. Adde dein-

deinde Farinæ Fabar. & Furfuris ana ꝯij. Mellis ꝯiv. M. pro Cataplasmate discutienti, in Ischiade, Oedemate, partiumque debilitate.

B. Rad. Imperatoriæ, Pyrethri, & Galangæ min. ana ꝯj. Fol. recent. Origani, Rutæ, Thymi ana Man. j. Flor. Lavendul. & Matricariæ ana ꝯj. Corticis Vvinterani ꝯvj. Superaffunde ebullientis aquæ ꝯb. iv. ac vase perfecte clauso omnia infusa relinquuntur per xij. horarum spatium in cinerario calido. Adde deinde Sp. Salis Ammoniaci ꝯß. Fiat colatura pro Gargarismo, quo pluries de die utemur in Apoplexia, Paralyfi linguæ, partiumque oris distorsione.

T H Y S S E L I N U M.

THYSSSELINUM, Offic. Sefeli palustre lactescens, C. B. P. 162. *Park.* Sefeli palustre lactescens acre, foliis ferulaceis, flore albo, semine lato, J. B. 3. 188. *Raii Hist.* 414. Thysselinum palustre, *Inst. R. H.* 319. Selinum palustre levissime lactescens, *Linn. Hort. Cliff.* 92. Selinum leviter lactescens radice unica, *Hall. Helvet.* 443. Caram aquaticum, *Till. icon.* 10. Hydroselinum, Apium palustre sive aquaticum, Selinum pratense, Cuminum agreste, Daucus palustris lactescens. Nonnull. vulgo *Perfil des marais ou sauvage.*

Radicem habet longam, vivacem, atro-rubram, lactiginoso succo saturam, sapore calido, acri, ac admodum ingrato. Caulem quadripedalem emittit striatum, cavum, ramosum. Folia ferulacea sunt, Ferulæ scilicet foliis similia, non secus, ac radix lactiginoso succo referta, sapore ingrato, inter amarum, atque acre. In ramorum summitatibus umbellæ exiguis ornata floribus locantur, qui scilicet quinque constant petalis albo lutescentibus, rosaceis, totidem staminibus capillaribus, apicibus rotundis. Evanescentibus floribus semina succedunt bina simul juncta, ovalia, lata, plana, striato dorso. Humidis in locis palustribus, secus stagnantes aquas, rivulosque, depressioribus in pratis & aquaticis, ac in fossis aqua refertis occurrit planta hæc, Junio, Julioque flores propellit, ac semina Æstate exeunte aut Autumno ineunte maturitatem acquirunt.

Thysselinum Analyseos Chymicæ ope plurimum olei, phlegmatis, salisque essentialis elargitur. Radix ejus tantum usurpatur, quæ incidit, penetrat, ac aperit; decoctionis forma ad urinas, mensesque excitandos adhibetur, caute tamen, cum enim acerrima sit, humores maximum ciet in motum, ac facillime nocere potest. Hæc eadem radix mansa catharos provocare solet, dentiumque morbis opitulari. Boerhaavius in *Historia Plantarum Horti Lugduno-Batavi* asserit, lactiginosum humorem ex ea prodeuntem eadem cum Scammonio cathartica vi pollere, eique facile substitui posse.

T I L I A.

TILIA, Offic. Tilia fœmina folio majore, C. B. P. 426. *Inst. R. H.* 611. Tilia vulgaris Platyphyllos, J. B. I. 133. *Raii Hist.* 1694. Tilia *Dod. Pempt.* 838. *Linn. Hort. Cliff.* 204. Tilia fœmina, *Ger. Lob.* Tilia fœmina major, *Park.* Phyllira Græcis, Tilia Latinis, *Guil.* Phyllirea, *Cast.* Tilia major seu latifolia, *Quorumd.* vulgo *Tilleul ou Tiliel, Tilliau, Tillot, ou Tiliot, d' Hollande.*

Radicem habet profunde in terram dehiscentem, lateque sese expandentem, quæ truncum propellit ingentis arboris, crassæ, ramosæ, in latum sese expandentis, magnamque umbram effundentis, cortice testæ compacto, extus cinereo aut sub-nigro, intus sub-luteo, aut sub-albido, tanta flexibilitate donato, ut ex eo cordæ pro puteis, funesque confici possint. Lignum tenerum est, nodis destitutum, sub-albidum, ac eo sagittæ, carbonæque pro pyrio pulvere parantur. Folia lata, rotunda, acuminata, utrin-

utrinque nonnihil villosa, lucescentia, ambitu denticulato, ex eorum vero alis exilissimæ exeunt linguæ, vel foliola, longa, sub albida, quibus pedunculi implantantur in quatuor aut quinque ramos sese dividentes, quorum singuli florem sustinent quinquepetalam, rosaceum, colore albo ad luteum accedente, maximo staminum numero apicibus luteis stipatum, odore grato, calyceque suffultum quinquifido, albo, ac pingui, cui bacca succedit, crassioris pilii magnitudine, ovalis, lignosa, angulosa, hirsuta, unum, aut bina semina, occludens, rotunda, sub-nigra, sapore dulci. Perquisitissima arbor fere ubique colitur, soloque delectatur pingui, umbram late spargit, ac quamlibet figuram facile recipit, quare ea, ductis arboribus, aditus ad lineam confiti, hortorumque penetralia illustrantur: diutius tamen haudquaquam perdurat, Majo, Junioque floribus vestitur, fructus vero Augusto maturefcens, ac sese Septembri referando sponte cadit.

Inter arbores a nobis cognitæ Tilia plurimum reputatur, non solum enim eleganti aspectu, grato florum odore, umbraque sua, delicioforum hortorum, numerumque maximum ornamentum constituit, verum etiam omnes ejus partes utilissimæ sunt tam pro re Medica, quam pro Artibus, hinc magno in pretio semper habita fuit.

Analysi autem Chymica plurimum olei, salisque essentialis largitur Tilia, quæ internum, externumque in usum revocatur. Flores cephalica vi pollent, Epilepsiæ, Vertigini, & Apoplexiæ convenient; ex iis pug. j. recipitur, infunditurque in binis ebullientis aquæ cyathis admodum Theæ, pauco addito saccharo: infusum prædictum, cerebrum exhilarat, ac roborat, stupores mitigat, cordisque palpitaciones debellatur. Florum Tiliæ in Officinis aqua stillatitia, ac conserva prostat: prima ab ℥ iv. ad ℥ vj. in potionibus cephalicis, & anti-Epilepticis, altera vero ab ℥ ss. ad ℥ j. iisdem in morbis præscribitur. Remedia quoque prædicta conveniunt in calculo renum, affectionibus hysteriis, & ad concretum sanguinem in magnis contusionibus resolvendum. Arte Chymica, fermentationis ope ex iisdem floribus spiritus elicitur gut. xii. aut xv. exhibendus, ac ad tincturam e cephalicis plantis eliciendam, tamquam Menstruum mirabiliter inservit. In *Ephemeribus Germanicis*, *Decuria prima*, ann. VI. ac VII. veluti excellens anti-epilepticum decantatur Tiliæ aqua, incisionis ope ex arboris trunco radicem versus Februario, ac Martio, emanata, ℥ iij. vel iv. dosi, ter de die, congruo temporis spatio, perseverando. Baccae adstringentem facultatem habent, omnesque hæmorrhagiæ, fluxuumque Ventræ species sistunt, usurpanturque pulveratæ ℥ j. in jusculo, aut aqua Plantaginis, aut cum pauca pulpæ Cydoniorum condit. quantitate, permixtæ. D. Chomelius in *Traclatu de Plantis usitatoribus* adversum Hydropem ligni, ac præsertim luteorum ramorum fere biennialium decoctionem commendat, quæ de causâ ejusdem ligni minutatim festi Man. j. in aquæ bullientis lb. iv. injicitur, ad lb. j. post colaturam ptisana hæc ab æro tribus haustibus sumi debet: folia pariter aperientia, & ad urinas, mensesque pellendos dicata sunt.

Extrinsècus, testatur S. Pauli, mucilaginem ex medio sui cortice elicitam, & cum aqua Plantaginis sociatam adversum adustiones excellere. Baccae præterea pulveratæ, pauco aceto permixtæ, & in nares introductæ, earum hæmorrhagiam sistunt, earumdem præcipue interno usu addito, uti inuimus. A Boerhaavio etiam tamquam efficacissimum in Tenesmo, Cataplasma, tuis floribus paratum prædicatur. Afferitur deinde, foliis tuis, & pauca aqua madefactis tumores pedum resolvi, ac dissipari. Si autem eorum succo Vino admixto linteola inficiantur, applicenturque partibus affectis convulsione flatulenta vulgo *Granchio*, ex eo solamen statim percipitur.

A Sculptoribus Tiliæ lignum ceteris præfertur, eo quod tenerum satis sit, facile scalpro cedat, nec difiliat, nec, ut Acer, carie infestetur. Medius cortex, recens adhuc, scriptorium in usum a Veteribus revocabatur, idemque secundus cortex *Phyllira* a Græcis proprie nuncupabatur.

Flores Tiliæ usurpantur in aquis, Generali, & Anti-Epileptica *Pharm. Paris.* aqua vero stillacitia in aqua Hirundinum *ejusdem Pharm.*

B. Aquar. Flor. Tiliæ, Pæoniæ, & Cærafor. nigror. ana. ℥ij. Pulveris de Gutta, & radice Valerianæ sylvestris ana. ℥j. Syrupi Pæoniæ simp. ℥j. M. pro potione cochleatim sumenda in Epilepsia, & Convulsionibus.

B. Aquar. Flor. Tiliæ, & Melissæ simplicis ana. ℥ij. Rad. Pæoniæ maris p. ℥ss. Syrupi flor. Lillior. Convall. ℥vi. M. pro potione anti-Epileptica, ante paroxysmum propinanda.

B. Visci Quercini ℥ij. Radicis Pæoniæ maris ℥j. Coque in ℔.vj. aquæ ad tertiæ partis diminutionem. Adde in fine Rad. Valerianæ maj. contusæ ℥ss. Flor. Lillior. Convall., Tiliæ, & Gallii lutei ana. pug. j. Fiat deinde expressio, cui adde Syrupi Pæoniæ simplicis ℥ij. pro decoctione Antispasmodica tepide trinum, quatuorve cyathorum dosi de die exhibenda.

TINCTORIUS FLOS.

LUTEOLA, *Offc.* Luteola herba falicis folio, C. B. P. 100. *Inst.* R. H. 423. Lutea Plinii quibusdam, J. B. 3. 465. Lutum herba, *Dod. Pempt.* 80. Luteola, *Ger. Raii Hist.* 1054. *Ad. Lob.* Luteola vulgaris, *Par.* Lutea vel Luteum Vitruvii, *Gesn. Hort. Reseda* foliis simplicibus lanceolatis integris, *Linn. Hort. Cliff.* 212. Herba lutea, Lutum croceum Virgilii, Lanaria, Pseudostruthium, flos Tinctorius, Theriacaria, Unguimilva sive Unguis minivinus, Jovis Radius, *Quorumd. vulgo Gaude, Herbe a januir.*

Radice donatur minimum digitum ut plurimum, quandoque pollicem crassa, simplici, lignosa, alba, exiguo fibrarum numero stipata, sapore acri, Nasturtio hortensi, proximo. Folia emittit oblonga, angusta, levia, non crenata, quandoque nonnihil crispata. Hæc inter caules eriguntur tripedales, rotundi, duri, leves, sub-virides, ramosi, foliis, in basi locatis, angustioribus circumvestiti, vertice ornato exiguis floribus, tribus, conflatis, petalis inæqualibus, colore luteo-viridi satis eleganti. Marcescentibus floribus præsto sunt capsulæ semi-rotundæ, tricuspidales, plura occultentes semina minuta, rotunda, sub nigra. Incultis in locis, secus vias, in arborum marginibus, in muris, interque ædificiorum rudera crescit, Majo floret, Junio, Julioque semen maturitatem acquirit. Pingui in solo Occitanæ, Normanniæ, Picardiæ, plurimarumque aliarum regionum colitur, e quibus exsiccata nobis pro Tinctorum usu advehitur: in aqua autem cum alumine decoquitur ad pannos laneos, aliaque luteo, aut viridi colore inficienda: alba scilicet in luteum immutat, ac cæculo prius saturata in viridem. Observatione autem constat, quod si in solo levi, ac sicco excrescat, luteum magis saturatiorem largitur.

Analyseos vero Chymicæ ope plurimum olei, salisque essentialis ministrat; majorem in re Tinctoria quam Medica usum habet; hinc ob facultatem luteum elegantem colorem impertiendi, denominationem mutuatur. Auctores omnes consentiunt, radicis ejus decoctionem aperientem esse, & a Boerhaavio viribus cum Rubia communibus prædicatur, menses nempe pellit, obstructions reserat. Icterus, & Cæcixiam sanat: quare in pituitis, jussulisque aperientibus prædictæ substitui potest. Contusa quoque febricitantium pulsibus admoveatur, ad febrem profugandam, felici quandoque successu.

TITHYMALUS.

Sub nomine *Efulæ min.* jam suo loco TITHYMALO foliis Cupressi a Geoffroejo verba facta sunt. Tithymali species tres nobis adhuc restant, primo scilicet Tithymalus palustris, 2. Cataputia minor, 3. Tithymalus Amygdaloides.

Efula

Esula major, *Offic.* *Tithymalus palustris fruticosus*, C. B. P. 292 *Inst. R. H.* 89. *Tithymalus magnus multicaulis*, sive *Esula major*, J. B. 3. 671. *Raii Inst.* 864. *Esula major*, *Dod. Pempt.* 374. *Dal. Parm.* 231. *Esula major Germanica*, *Ger. Par.* *Tithymalus fruticosus Germanicus*, *Camer. Hort.* *Esula major recentiorum*, *Lob. Icon.* 358. *Euphorbia foliis lanceolatis*, umbella universali multifida polyphylla, partialibus trifidis triphyllis, proprii dichotomis, *Lin. Hort. Cliff.* 200. *Esula palustris*, *Rapp. Jen.* 219. *Tithymalus maximus Oelandicus*, *Rudb. Hort.* 109. *Esula magna*, *Esula dendrodes*, sive arborescens, *Pityusa grandis seu major*, *Lactaria vel Lactucaria*, fruticosa, *Turbith nigrum & adulterinum*, *Quorund.* vulgo *le Tithymale des marais*, ou *la grande Esule*, *le Turbith noir ou batard.*

Radice est crassissima, alba, lignosa, vivaci, repenti. Caules plurimi, duos, tresve pedes alti, minimi digiti crassitie, sub-rubri, ramosi, alternis circumfusi foliis unitis, oblongis, viridibus, Lathyris foliis proximis, minoribus tamen, una cum caulibus Hyeme pereuntibus. Flores summis caulibus, ramisque enascentur exigui, flavi, veluti umbellati, binis speciebus distincti, juxta Linnaeum; alii enim mares sive steriles quinquepetali sunt, alii hermaphroditi quadripetali. Hisce succedunt fructus trigoni, verrucæ forma, tricapsulares, tria continentes semina sub-rotunda, medulla alba, repleta. In sabulosis fluviorum marginibus, aliisque palustribus locis planta hæc reperitur, in Germania secus Rhenum vulgatissima, non minus, quam nostris hisce in regionibus secus Lupiam, in hortis quoque nonnunquam excolitur, Majo, Junioque flores edit. Planta universa lactiginosa, acri, & caustica materie redundat, uti ceteræ Tithymali species; ori, ac gingivis pertinacem inflammationem inducit. Radicis tantummodo cortex in usum Medicum venit.

Lathyris, sive *Cataputia minor*, *Offic.* *Lathyris major*, C. B. P. 293. *Raii Hist.* 866. *Lathyris*, sive *Cataputia minor*, J. B. 3. App. 880. *Lob. Icon.* 362. *Lathyris*, *Matth.* 1259. *Brunf. Fuchf. Dod. Turn. Lac. Lonic. Camer. Cast. Gen. Hort. Lugd. Hist.* *Tithymalus latipholius Cataputia dictus*, *Hort. Lugd. Bar. Inst. R. H.* 86. *Lathyris sive Cataputia major & minor*, *Ger. Cataputia minor Lathyris major hortensis*, *Par. Esula major*, *Rivini*, *Euphorbia inermis*, foliis oppositis lanceolatis, umbella universali trifida polyphyllas partialibus triphyllis, reliquis diphyllis, *Lin. Hort. Cliff.* 168. *Lathyris Dioscoridis*, *Schrebero.* *Tartago Hispanorum*, *Eyst. Cataputia*, *Cesalp. Granum Regium minus*, *Messue. Cataputia vulgaris*, *Quorund.* vulgo *l'Epurge*, ou *la Catapuce ordinaire*.

Radix simplex nonnullis capillaribus stipata fibris fere bipedalem propellit caulem, pollicem crassum, rotundum, solidum, sub-rubrum, superne ramosum, pluribus vestitum foliis tres digitos longis, Salici foliis, similibus, crucis in modum dispositis, e viridi-sub-cæruleis, tactu levissimis, Summo caule, ramisque flore satis conspicui progignuntur quatuor constantes petalis satis densis, pluribus delicatulis staminibus, apicibus rotundis, cinctis, binis acuminatis foliis sub-luteis, calycis fere locum occupantibus. Floribus fructus præsto sunt præ aliis Tithymali speciebus crassiores, trigoni, tricapsulares, tria adinstar piperis crassa semina fere rotunda, medulla alba, referta continentes. Copiosum lacteum succum, uti aliæ Tithymali species, universa planta hæc pariter largitur, quæ in omnibus fere regionibus invenitur, frequentissime autem in hortis, in quibus singulis annis adeo semine multiplicatur, ut incommodum sane non leve asferre soleat. Julio floret, Augusto, ac Septembri ejus semina maturescunt; juxta variam ætatem magnitudine quoque, foliisque latiores, aut angustioribus variare solet, Hyeme quandoque persistit, maturoque semine postea perit; lactiginosus ejusdem succus a mendicis ut plurimum in usum revocatur ad cutem deformandam, similique pacto transeuntium pietatem excitandam. Si autem ejus folia, aut fructus in stagnantem aquam affusa a piscibus comedantur, statim in aquæ superficie tamquam mortui apparent, ut facile manibus comprehendi possint, si vero aliam in aquam injiciantur statim reviviscunt.

Tithymalus Amygdaloides, *Offic.* *Tithymalo*, maritimo affinis *Linariæ* folio, C. B. P. 291. *Raii Hist.* 866. *Alypum* Matthioli *Tithymalis* affine, J. B. 3. 676. *Alypum*, *Camer. Epist.* 985. *Tithymalus Amygdaloides angustifolius*, *Tabern. icon.* 591. *Inst.* R. H. 86. *Tithymalus linifolius* *Paralio* congener, *Par.* *Tithymalus linariæ* affinis, *Esula minor altera*, *Nonnull.* vulgo *le petit Tithymale a feville d'Amandier*.

Minuta, fibrosa, vivax, lignosa, externe atro-rubra, interne alba, amara, acrisque radix plures propellit caules fere semipedales, quandoque pedales, graciles, plurimis ornatos foliis longiusculis, angustis, dilute-viridibus, saporis styptici acris, & amari. In caulium, ramorumque summitate flores umbellati apparent, quatuor conflati petalis flavis, tandem abeuntes in subviridem fructum, levem, tricapsum, tribusque donatum seminibus sub-rubris, gibbis, qua vero parte capsulæ septa pertingunt, planis. Univerſa planta lacte scatet. C. Bauhinus observat, quod ante floris eruptionem, vix a *Linaria*, nisi lactiginoso succo, distingui potest; agri Parisiensis incolæ est, ac præsertim in Bononiensis saltus aditu, in Campaniæ quoque sabulosis planitiebus ac præcipue Remim. inter, ac Catalaunum abunde reperitur. Majo, Junio, Julioque floribus ornatur, pauloque post fructus ad maturitatem, perducit.

Tres usque adhuc recensitæ *Tithymali* species, lacteo succo omnes turgent, nec æquali causticitate, ac mordacitate donantur. *Analysi* autem *Chymica* plurimum olei, salisque acerrimi impertiuntur; quibus principiis adeo violentam catharsim movent, ut internus earum usus periculo neutiquam vacet; gutturis enim inflammationes, colicæ violentiores, ac intestinorum quandoque exulcerationes ex eo derivant. A Rusticis tantum, robustissimo temperamento præditis perraro *Lathyris* sive *Cataputiæ* minoris semen a gr. x. ad gr. xx. pro Purgante usurpatur, a quo magna serositatum copia, exonerantur; ab aliis vero ad intermittentes febres expellendas *Tithymali Amygdaloidis* folia pulverata, jusculoque excepta, tribus subsequentibus diebus adhibentur, a 3 ss. ad 3 j. pro quaque dosi juxta ægrotantis vires: quo remedio violenta, tam per superiora, quam per inferiora purgatio concitatur; hinc facile evincitur cur febres prædictæ sanentur, hæ enim ut plurimum a pravo primarum viarum fermento dependent: cavendum tamen est, ne mulieribus gravidis, delicatuloque temperamento ditatis præscribatur. Purgantibus autem prædictis violentissimis, indistincte, & absque ulla præparatione a circulatoribus in usum revocatis, magnus ægrotantium numerus quotidie jugulatur.

Lacteus omnium *Tithymali* specierum succus digestionem cum sale Tartari commixtus, postea condensatus, materiam suppeditat, quæ a D. Chomelio in *Traſſatu Plantarum usitatorum*, non solum Scammonio Smyrnenſi viribus æquiparatur, verum etiam anteponi videtur, a Boerhaavio tamen majori, Scammonio, acrimonia, & causticitate pollere, periculosioremque esse asseritur. Plantas hæc corrigi posse, Nonnulli credunt, si aceto macerentur, temperatiores revera efficiuntur, hebetiorem tamen adversum Hydropem, aliosque rebelles morbos, in quibus plerumque usurpantur efficaciam habent. Itaque omnino sunt præscribendæ, quum præcipue Jalapæ pulvis in promptu sit, quæ eadem indicationes adimplentur, quæque talibus a natura principiis modificata fuit, ut absque ulla irritatione catharsim moveat.

Extrinfecus lactiginosus harumce plantarum succus usurpatur ad verrucas, impetiginemque consumendam, depilatoria quoque facultate pollet, si pilosæ partes eo humectentur.

T. O. R. D. Y. L. I. U. M.

Seseli Creticum, *Offic.* *Seseli Creticum minus*, C. B. P. 261. *Camer. Ger. Caucali* minor pulchro semine, sive Belloni, J. B. 3. 84. *Seseli Creticum*, *Dod. Pempt.* 314. *Tordylium Narbonense minus*, *Inst.* R. H. 320. *Tordylium*, sive *Seseli Creticum minus*,

nus, *Par. Raii Hist.* 412. *Tordylium Creticum*, *Eysl. Caulalis*, *Gesn. Hort.* *Tordylium* *Dioscoridis*, *Anguill.* *Pimpinella Romana* vulgo, *Cæsalp.* *Seseli Candia*, *Caulalis*, *Cretica*, *Seseli Cretici* species *Elaphobosco* similis, *Tordylium* verum seu genuinum, *Tordylium* vulgare, *Nonnul.* vulgo *Seseli de Candie*.

Minuta, simplex, & alba radix caulem emittit ad pedis cum dimidio, aut ad duorum pedum altitudinem, striatum, hirsutum, ramolum. Folia oblonga sunt, rotunda, ambitu denticulato, hirsuta, rudia, pluribus conjugationibus juxta costam disposita, longisque caudis appensa. Flores in caulium, ramorumque extermitatibus umbellis quibusdam nascuntur, quinque constantur petalis albis liliaceis, staminibus totidem capillaribus. Hisce præsto sunt semina bina simul juncta, plana, margine relevato, adinstar coronæ globularis incisa, odora, nonnihil acra ad *Pastinacæ* sylvestris aut *Myrrhis* semen accedentia. In agro *Montepessulano* abunde occurrit planta hæc secus vias, in vinetis, ac inter segetes; in *Curiosorum* hortis quoque colitur; Junio, Julioque flores edit, semenque ad maturitatem citius, seriusve juxta regionum diversitatem perducitur.

Analysi Chymica plurimum salis, atque olei largitur. Radix ac semen, quamvis usum Medicum habere possent, haud raro tamen usurpantur. Prima, radix scilicet, decoctionis aut pulveris forma, incidendi vim habet, Asthmati humido adversatur, expectorationemque ciet. Semen vero ad excitandas urinas, mensesque, & contra Colicam flatulentam commendatur. *Cæsalpinus* vero asserit, in *Italicis* regionibus ejus herbam adhuc teneram, crudamque inter legumina esitari.

T O R M E N T I L L A.

TORMENTILLA. *Offic.* *Tormentilla sylvestris*; C. B. P. 326. *Inst. R. H.* 598. *Tormentilla*, J. B. 2. 598. *Dod. Pempt.* 118, *Ger. Raii Hist.* 617. *Cæsalp.* 556. *Lin. Hort. Cliff.* 194. *Tormentilla vulgaris*, *Park.* *Consolida rubra*, *Tabern. Icon.* 124. *Heptaphyllum*, *Fuchs. Turn. Gesn. Hort.* *Pentaphyllum* potius *Heptaphyllum* flore aureæ tetrapetalo *Tormentilla* dictum, *Mor.* *Potentilla* foliis quinatis, flore tetrapetalo, caule erecto, *Hall. Helv.* 341. *Septifolium*, *Sanguinaria*, *Radix rubra*, *Quorund.* vulgo *la Tormentille*.

Radix tuberculum efformans pollicem, fere crassum, quandoque etiam crassius, scabrum, inæquale, quandoque erectum, quandoque obliquum, externe obscurum, interne sub-rubrum, nonnullis stipatum fibris, sapore styptico, vivax, plures propellit caules graciles, debiles, hirsutos, subrubros, fere pedales, ut plurimum curvos ac in terram stratos, per intervalla foliis circumfusus. Quinquefolio similibus, hirsutis, pro unaquaque cauda septem plerumque, insidentibus. Flores quatuor constituuntur foliis flavis, rosaceis, calyce suffultis pelvisiformi, octo incisionibus distincto, quatuor majoribus, quatuorque minoribus, alternatim locatis, staminibus sex in centro positis. Iis autem præsto sunt fructus semi-rotundi, plura semina minuta, ac oblonga continentes. Sabulosis in locis, atque humidis, herbaceisque, in sylvis, pascuisque siccis, montanis, sterilibus, ac umbrosis crescit. Majo, Junio, Julioque floribus vestitur. Radix autem præcipue in usum Medicum venit.

Tormentilla Alpina, a nostrate, radice crassiore, magis enutrita, magisque rubra, ac efficaciori differt. Radix hæc exsiccata nobis advehitur; recens autem, probe nutrita, pollicem fere crassa, munda, integra, filamentis rejectis, compacta, probe exsiccata, externe obscura, interne sub-rubra, saporisque adstringentis feligenda est.

Tormentilla nuncupatur a tormento, creditur enim ejus radice pulverata, *Pyrethri*, & *Aluminis* exigua portione, permixta, ac in os intrusa, tormentum, rabiemque a dentium dolore obortam, sedari, *Heptaphyllum* autem sive *Septifolium* eo quod folia septem eadem in cauda ut plurimum habeat.

Tormentillæ radix styptica est, amarissima, ac saturate-rubro colore chartam cæruleam inficit, folia vero glutinoso sapore prædita minus saturate idem præstare solent. Planta hæc præterea, Analyseos Chymicæ ope, exiguum tantum spiritus urinosis portionem, nihil salis volatilis concreti, plurimum acidi olei, ac terræ supeditat. Hinc facile conjicere possumus, sal aluminosum plurimo sulphure permixtum, exiguaque salis Ammoniaci portione conjunctum in ea occludi, unde vis emanat vulnerario-adstringens, ac per consequens ad omnes ventris fluxus, hæmorrhagias, fluoresque albos sistendos aptissima. Radix in ptisanis, decoctionibusque adstringentibus ab ʒss. ad ʒj. in ℥ aquæ ij. vel iv. aut in substantia, pulveris forma a ʒss. ad ʒj. Conserva Rosarum, aut adstringenti aliqua Opiata, excepta usurpatur. Eiusdem radice Extractum paratur, valetque in omnibus Hæmorrhagiæ speciebus ʒij. & ultra. Tamquam Alexiterium a nonnullis Auctoribus extractum idem commendatur, asseruntque convenientissimum esse in Febris malignis, stomachi resolutionibus, hæmorrhagiisque sociatis, ac in Dysenterijs malignis; quod utique verissimum est, tutior tamen in hisce casibus Ipecacuanha esse solet, ejusque defectu tantum substitui possit.

Externe quoque, ejus radice pulvere ulceribus conspersa, exsiccantur & ad cicatricem perducuntur. Pulvis idem eadem ratione Paronychiis inspersus, eas statim, juxta Nonnullos, sanat. Gargarisma quoque ex earundem radicum decoctione dentium morbos plurimum solatur.

Tormentillæ radix usurpatur in Aqua Generali, Decotione adstringenti, Diascordio, Confectione Hyacinthina, aliisque Pharm. Parisiensis, præparationibus. Extractum vero ejusdem in Theriaca cælesti ejusdem Pharm.

R. Rad. Tormentillæ ʒss. Potentillæ Man. j. Pimpinellæ Man. ʒ. Incisa infunde in ℥j. ʒ. ferventis aquæ per horæ dimidium. Ex ea autem ʒj. tertia quoque hora exhibeatur in nimis dejectionibus ab intestinorum relaxatione oriundis.

R. Aquar. Tormentill. ac Plantaginis ana ʒij. Aquæ Cinnamomi ʒj. ʒ. Aquæ admirabilis ʒss. Margaritar. pp. & Coralli rubri pp. ana ʒj. Boli Armenæ & Sanguinis-Draconis ana gr. xx. Catechu gr. xij. Syrupi Myrtill. ʒj. Sp. Vitrioli dulcificati q. s. ad gratam aciditatem. M. pro Julapio quatuor dosibus dividendo, binis diebus sero, ac mane exhibendo in sudoribus colligativis Pththysim ut plurimum comitantibus.

R. Rad. Tormentill. Bistortæ, & Consolidæ maj. ana ʒj. Cort. Mali punicæ & fructuum Rhus ana ʒij. Coque in aquæ ℥ viij. ad tertiæ partis consumptionem. Vas deinde igne abducatur, infundaturque semihoræ spatio Glycyrrhizæ taleolatum incisæ ʒss. Fiat colatura pro ptisana adstringenti.

R. Rad. Tormentill. ʒj. Fol. Plantag. & Centinodiæ ana Man. ʒ. Rosar. rubrar. Balaustior & Rhus ana ʒij. Coque in aquæ ℥ ij. ad medias. Fiat colatura, & adde Diascordii ʒij. pro Enemate adstringenti & anodyno, in dejectionibus dolorificis aptissimo.

TRAGOPOGON.

Binas hic loci TRAGOPOGONI species describemus, Satiyum nempe, ac Sylvestre.

Tragopogon hortense, Offic. Tragopogon purpureo-cæruleum Porri folio, quod Antiqui vulgo, C. B. P. 274. Inst. R. H. 477. Tragopogon flore purpureo, J. B. 3. 1058. Barbula hirci purpureo-cærulea, Tabern. icon. 599. Barbula hirci altera, Matth. Cassi. Barbula hirci flore purpureo, Camer. Hort. Gerontopogon, sive Salsifica Italarum, Lugd. Hist. Tragopogon purpureum, Ger. Par. Raii Hist. 252. Barbula hirci legitima, Barbula hirci, seu Coma hirci vel hircina purpurea, Gerontopogon hortense seu sativum, Nonnulli vulgo le Serfsi ou Salsfi cultivate, le Sarsfic blanc commun des jardins.

Radi-

Radice est minimum digitum crassa, longa, erecta, tenera, lactiginosa, sapore dulci, Caule bipedali, rotundo, intus cavo, ramoso, pluribus foliis circumfuso porraceis, quandoque latoribus, quandoque angustioribus longis, acuminatis; extremo autem caule, ramisque flores insident, conflanturque fasciculo semi-flosculorum purpureo cæruleorum, aut nigrorum, calyce, suffulto satis longo, simplici tamen, ac ad basim usque pluribus in locis inciso, quinque exiguis staminibus in centro locatis. Hisce succedunt plura semina oblonga, rotunda, striata, rudia, cinerea, per maturitatem subnigra, & cristata. Univerſa planta copioso succo scatet lactiginoso, viscoso, ac dulci, qui dum primo effluit albus est, postea flavescit, in hortis colitur, uti Scorſoneræ, ob culinarium radicis usum, quæ a pluribus avide expetitur, Æstate autem flores producit.

Tragopogon pratense, *Offic.* Tragopogon pratense luteum majus, C. B. P. 264. *Inſt.* R. H. 477. Tragopogon flore luteo, J. B. 2. 1058. Barbula hirci, *Trag.* 280. *Matth. Luc. Cast.* Barba hirci, *Cord. in Diosc.* Tragopogon, *Dod. Pempt.* 256. Gerontopogon flore luteo, *Gesn. Col.* Trogopogo luteum, *Lob. Tabern. Ger. Par. Raii Hist.* 252. Tragopogon calicibus florem superantibus, *Linn. Hort. Cliff.* 382. Barba hirci flore luteo, *Camer. Hort.* Barbula hirci pratensis seu vulgaris, *Sassiflora Italorum* flore aureo, Barba Senis seu Presbyteri, *Quorumd.* vulgo *le Cercisi ou Salsifi sauvage, ou des prez, la Barbe de Bouc ordinaire.*

Radice est minimum digitum fere crassa, longa, Pastinacam quodammodo referente, extus sub-nigra, intus alba, lacte foeta, dulci, caule altitudinis fere pedis cum dimidio, rotundo, solido, lævi, foliis oblongis, angustis, acutis, Croci foliis pene æqualibus, latoribus tamen circumfuso, nonnullis ramis distincto, in quorum apicibus flores insident semiflosculis constantes luteis, magnis, floribus Hedypnoidis similibus, calyce suffultis satis longo, simplici, & ad basim usque, variis in locis, Balauſtriorum fere more, inciso. Hisce autem succedunt plura semina oblonga, striata, rudia, cinerea, ac cristata. In pratis, pascuisque satis humidis, pinguibusque ubique fere crescit planta hæc, flores Majo, Junioque emittit, postea semen cristæ ope in auras evolat, denuoque pullulat, iterumque floribus ornatur Julio, ac Augusto. Jo. Bauhinus vero observat, omnes ejus flores Orientalem versus plagam converti.

Tragopogon seu Barba Hirci nuncupata fuit planta hæc, eo quod e cristis ejusdem feminum e calyce prodeuntibus paniculis efformatur, ad hirci barbam accedens; Gerontopogon autem, seu Barba Senis eandem ob causam. Gallorum autem vulgo *Sersifi* aut *Salsifi* corruptis vocibus, a *Sassiflora*, *Sassiflora*, aut *Sassiflora*, Italis ejusdem denominationibus, quæ peniter corruptæ voces originem trahunt a *Saxifragia*, radix enim hujusce plantæ cenſebatur apta adversum Stranguriam, & ad renum ac vesicæ calculum expellendum.

Plurimum salis essentialis, olei, & phlegmatis Analyſi Chymica a binis adhuc recensitis speciebus elicitur. Radices aperientes sunt, stomachicæ, & pectorales, & Scorſoneræ radici commode substitui possunt; fere iisdem enim viridibus gaudent, nonnihil tamen demissioribus. In alimentis pariter, uti prædicta, usurpantur, alimentumque suppeditant dulce, ac boni succi: peculiariter autem in Pleuritide, Asthmate, ac in renum ac vesicæ calculo commendantur, emolliendi enim, leniterque discutiendi facultate, a densis, glareosisque succis partes hæc omnino liberant.

Externe quoque folia apposita ulcera detergunt, & consolidant.

Juscula Aperientia.

Rad. Scorſoneræ, Tragopogoni, Sisari, Apii, & Cichorii lotar. ac taleolatim incisar. ana. ℥ ij. Coque cum jusculi Vervecini ℥ j. in aquæ ℥ iij. ad duos haustus reducendis. Fiat colatura forti expressione, dividaturque in doses binas, *Tomi II. Pars II.* R qua-

quarum una mane, jejuno ventriculo, altera sero per novendum propinabitur.

B. Cancros viventes N. vj. Coque ad ruborem in aqua f. q. Contunde, postea in mortario marmoreo, & adde jusculo ebullienti Rad. Tragopogoni ℥ ij. Sisari ℥ j. Fol. Borriginis, & Cichorii amari ana. Man. j. Ebulliant iterum per horæ quadrantis dimidium. Fiat deinde expressio per linteum, dividaturque in doses duas, quindecim dierum spatio sumendas mane, jejuno stomacho, & sero.

Juscula hæc aperientia apta sunt ad massam sanguineam depurandam, & obstru-
tionibus, scabiei, impetigini, aliisque cutaneis morbis adversantur.

T R I B U L U S.

Binas TRIBULI species quandoque a Medicis usurpatas agnoscimus, quæ etsi, ge-
nus diversum sortiantur juxta Tournefortium, tamen utplurimum simul jun-
guntur.

Tribulus terrestris, *Offic.* Tribulus terrestris Ciceris folio, fructu aculeato, C. B. P. 350. Tribulus terrestris, J. B. 2. 352. *Dod. Pempt.* 577. *Ger. Par. Raii Hist.* 1344. Tribulus terrestris, Ciceris folio, seminum integumento aculeato, *Mor. Hist. Oxon.* 202. *Inst. R. H.* 226. Tribulus aculeatus vulgatior, Calcitrapa sive Herba muricata, *Nonnull. vulgo le Tribule commun ou terrestre, la Herse, la Croix de Malthe, Saligot terrestre.*

E radice longa, simplici, alba, fibrosa, plures emergunt exigui caules, fere semipedales, in terram strati, rotundi, nodosi, hirsuti, sub-rubri, pluribus distincti-
ramis, foliis alatis, seu pari ordine, simplici in latere, locatis, foliis Ciceris, aut Lentis similibus, villosis. Ex foliorum alis flores exeunt longis elati pedunculis quin-
que constantes petalis flavis, rosaceis, denis exiguis staminibus in centro positis, qui tandem in fructus abeunt duros, spiculis pluribus armatos, longis, acuminatisque, Equitis Melitenensis crucem quodammodo referentibus, constanturque quinis cellulis, semina oblonga continentibus. In regionibus calidis Italia, Hispania, Provincia, & Occitania in agro Monspeffulano abunde occurrit planta hæc, quæ e solo erumpit, Majo exeunte, Julio autem & Augusto flores, ac semen emittit, asinisque alimen-
tum præbet: hortulanis autem, juxta Clusium, satis incommoda esse solet, ejus enim fructuum facile decedentium spiculis nudi eorum pedes haud raro vexantur.

Analysi Chymica a Tribuli fructu, plurimum olei, salisque essentialis recipitur, detergit autem, aperit, ventrisque fluxus sistit, pulveris forma a ℥ j ad ℥ j. Conserva Rosar. exceptus. Garidelius autem asserit, universæ plantæ aquam stillatitiam opti-
mam esse ad renum & vesicæ calculum expellendum ab ℥ vj. ad ℥ viij. matutino tem-
pore, ac jejuno ventriculo, pluries repetitam. Clusius vero narrat temporibus suis, ejusdem plantæ decoctionem in Clysteribus ususvenisse, ad glareas, materialque visci-
das quandoque in crassis intestinis stabulantes incidendas, atque attenuandas. Fructus præterea decoctione in cubiculo effusa, pulices expelli, quidam asserunt.

Tribulus aquaticus, *Offic.* C. B. P. 194. J. B. 3. 775. *Ger. Raii Hist.* 1321. Tribulus a-
quatilis, *Dod. Pempt.* 581. Tribulus lacustris, *Cord. Hist.* Tribuloides vulgare, aquis
innascens, *Inst. R. H.* 665. Tribulus aquaticus major, *Park. Butomes Damocratis, Anguill.* Trapa petiolis foliorum natantium ventricosus, *Linn. Hort. Cliff.* 483. Tribu-
lus marinus, Castanea Ferrariensis seu palustris, Castanea lacustris seu cornuta, Nux
aquatica vel lacustris, *Quorumd. vulgo le Tribule aquatique, la Macré ou Macle, la*
Cornovelle, la Chataigne d'eau, ou cornue, le Trufle d'eau, le Saigou ou l'Echarbot.

E radice satis longa, per intervalla argenti capillitio stipata, partium aquinna-
tante, partium profundo limo appensa, crassescendo versus aquæ superficiem, plu-
ra exeunt folia lata, Populi, aut Ulmi foliis similia, breviora tamen, ac quodam-
modo rhombidalia, pluribus nervosis eminentiis distincta, ambitu nonnihil crenato,

super-

superne glabra, inferne vero rugosa, longis, crassisque caudis appensa. Flores exigui sunt, quatuor petalis albis constantes, totidemque staminibus, calyce suffulti quadripartito, pedunculique elati rotundis, solidis, viridibus, exigua lanugine rebus. Deciduis floribus exigui fructus præsto sunt parvas castaneas æmulantes, quorum quisque quatuor conspicuis, durisque cuspidibus fulciunt, cinereum colorem habet, obtegitur membrana, quæ dein separatur, quæque nigrescit, adinstar fere Achatis, levis, ac expolita, unicaque cellula quamdam veluti amygdalam occludit cordatam, duram, albam, membrana obtectam exilissima, esu optimam, sapore ad Castaneam accedente. In fluviis, Iacubus præsertim, ac stagnis, in fossis, aquis putrescentibus, limosoque fundo præditis luxuriat planta hæc, Junio flores emittit, fructusque Autumno maturitatem acquirit. Matthiolus autem testatur, non modo in aquis dulcibus progigni, verum etiam in mari, cui profecto fidem præstare nequitiam possumus. Autumatur vero ex hocce fructum ortum, denominationemque sumpsisse machinas quasdam ferreas acuminatas, vulgo *Chaussetrapes*, quæ belli tempore post hostium cladem protenduntur, ad eorum fugam impediendam.

Tribuli aquatici fructus, quo solo utimur, plurimum olei, parumque salis largitur, adstringens est, refrigerans, resolvens, aptusque ad ventris fluxus, hæmorrhagiasque sistendas: tam internum quam externum in usum revocatur, & a Veteribus, ac Neotericis tamquam alimentum perutile reputatus fuit. Plinius refert, Thraces, marginumque Nili incolas eo vesci, eoque panem conficere saporis satis grati. Idem quoque Auctor addit, ab hisce populis equos hujusce plantæ foliis saginari. Diversimodè autem pro esu fructus paratur, aut enim sub cineribus ad instar Castanearum, aut ebullienti aqua; ejus autem sapor his dulcior est, insipidiorque. Panis quoque ex eo, pulvisque species in agro Lemovicino componitur: qua de causa fructum in aqua semicottum, corticeque denudatum recipitur, mortarioque ligneo contunditur, & absque ulla aut lactis, aut aquæ additione plus paratur a puerulis magno perquirat. Nonnullis quoque crudus nucum avellanarum more escitur. Externe quoque planta hæc contula Cataplasmati forma, inflammationibus admoveatur, quas refrigerat, ac temperat. Ejus autem decoctio cum Melle, pro Gargarismo, exulceratas gingivas detergit, ejusque succus in oculorum morbis commendatur.

TRIFOLIUM.

Magnus profecto extat Trifoliorum numerus, nos tamen quinas tantum species a Medicis usitatas describemus, quarum tres primæ inter genuina Trifolia recensentur, binæ autem postremæ inter Lotos veros.

Trifolium, *Offic.* Trifolium pratense purpureum, C. B. P. 327. *Raii Hist.* 943. Trifolium purpureum vulgare, J. B. 2: 374. Trifolium pratense, *Tab. icon.* 523. *Matth. Dod. Gen. Fuchs. Trag. Lob.* Trifolium pratense flore monopetalo, *Inst. R. H.* 404. Trifolium pratense purpureum vulgare, *Par.* Trifolium majus, *Brünf.* Triphyllodes pratensis flore purpureo, *Pont. Anth.* 241. Trifolium, pratense capitulis florum purpureis, *Gesn. Hort.* Trifolium spicis villosis, foliis insidentibus, Vaginarum caudis capillaribus, *Hill. Helv.* 584. Trifolium spicis villosis, caule diffuso, foliolis integerrimis, *Lin. Hort. Cliff.* 375. Trifolium pratense vulgare, Trifolium pratense flore purpurascens seu vulgatissimum, *Quorumd.* vulgo le Trefle vulgaire ou commun des *Préz*, le Triolet ordinaire.

Radicem habet minimi fere digiti crassitie longam, rotundam, lignosam, repentem, fibrosam. Caules ad pedis cum dimidio fere altitudinem emittit graciles, striatos, nonnihil quandoque hirsutos partim erectos, partim in terram stratos. Folia alia rotunda sunt, alia oblonga, tria simul, eadem in cauda, appensa, macula alba

aut nigra, Lunam quodammodo referente, obsignata. In caulium apice flores prodiguntur monopetali, leguminosis floribus perlimiles, capitati, aut spicati, breves, crassique, purpurei, succo melleo, dulci, ac grato in centro foeti, odore neutiquam ingrato, sapore leviter adstringenti. Floribus præsto sunt exiguae capsulae rotundæ, calyce obvolutæ, longaque cauda terminatæ, in quibus singulis exiguum reniforme semen occluditur. Ubique in pratis, pascuis, locisque humidis, ac paludosis crescit planta hæc, Aprili, Majo, ac Junio, flores propellit, quos Apes vehementer appetant, totaque planta ad armenta saginanda optimum alimentum suppeditat.

Plurimum phlegmatis, atque olei, parumque salis essentialis continet, tamquam detergens, refrigerans, ac temperans reputatur, inflammationibusque interne, ac externe admota adversatur. Tragus autem flores, ac semina in Vino ebullita præscribit ad tormina sedanda, materiasque viscidas in intestinis hærentes incidendas. Universæ autem plantæ decoctio ex aqua utilissima est mulieribus fluori albo deditis.

Quoad ejus externum usum, Trifolii species hæc in aqua, aut oleo decoquitur, & Cataplasmatibus forma tumoribus, inflammatione neutiquam sociatis, applicatur. Sola foliorum in oleo infusio a Riolo plurimum existimatur, ad membrorum tremorem sedandum; D. Chomelius in *Historia Plantarum usitatarum* asserit, quendam agnovisse, a quo aqua distillata ex Trifolio, foliis macula alba, & cordata ob-signatis, in oculorum morbis, inflammatione præsertim, ac rubore, pluries cum successu in usum revocata fuit.

Lagopus, *Offic.* Trifolium arvense humile spicatum, sive Lagopus, C. B. P. 328. *Inst. R. H.* 405. Lagopus Trifolius quorundam, J. B. 2. 377. Lagopus, *Dod. Pempt.* 577. Lagopus vulgaris, *Park. Lugd. Hist. Raii Hist.* 948. Lagopodium, sive Pes Leporis, *Ger.* Lagopus, sive Pes Leporinus, *Matth. Fuchs.* Trifolium spicis villosis ovalibus, dentibus Calycinis setaceis æqualibus, *Linn. Hort. Cliff.* 375. Lagopus & Lotus Campestris, *Trag.* Trifolium Leporinum, Lagopus genuinus Antiquorum, Trinitas herbariorum, Lagopyros seu Lagopyrus Hippocratis, Lagopyron Galeni, Leporis, Cuminum, Lotus campestris alba, Lagopus vulgarior seu Campestris, *Nonnulli vulgo le petit Trèfle des champs, ou le Pied le Lièvre.*

Radicem habet minutam, lignosam, fibrosam, tortuosam, albam, annuam, quæ plures exiles caules emittit, ad fere pedis semisse altitudinem, ramosos, erectos, sub-albida lanugine tectos. Folia terna pro unaquaque cauda locantur, fere-rotunda, acuminata, foliis Trifolii vulgaris angustiora, lanuginosa, sub-albida, præcipue in parte postica. Flores leguminosi sunt exigui, albi, lanuginosis, tenellisque insidentes spicis, leporinum pedem referentibus, colore cinereo ad purpureum accedente. Deciduis floribus capsulae succedunt calyce obvolutæ, semenque occludentes reniforme; ac subrubrum. In arvis segetes inter, elatior, aut depressior juxta foliis fertilitatem, abunde crescit planta hæc, sero, ac Æstate ad exitum properante flores propellit, eosque ad Octobrium usque detinet.

Plurimum habet olei, ac phlegmatis, parumque salis essentialis. Sapore scætet universa planta adstringenti, ac exsiccante.

Secundum verò S. Pauli testimonium, optima est ad immodicas dejectiones, dysenteriamque sistendam; ex ea Man. j. in aquæ ℞ iij. ad tertiaz partis diminutionem immittitur, usurpaturque pro potu communi. Lemerius vero nos edocet, ejusdem semine Tritico, sociato, molaque confuso, sub rubrum colorem in pane apparere, hinc, addit ille, a rusticis omnino exploditur, stocisque penditur Triticum, cum quo semen hocce admiscetur. D. vero Antonius de Jdsieu celebris Præceptor noster, suis prælectionibus asseribat, plantam hanc quondam satis raram, vulgarissimam adeo fuisse effectam, centum & quinquaginta ab hinc annis solummodo, quum autem ejusdem seminis farina una cum triticea conjuncta roseum colorem pani conciliaret, sanguinem in eo permisceri cogitans Parisiensis plebs adversum Pistores pene conjuravit.

Trifo-

Trifolium bituminosum, *Offic.* *Trifolium Bitumen redolens*, C. B. P. 327. *Inst. R. H.* 404. *Trifolium asphaltites*, sive bituminosum odoratum, J. B. 2. 366. *Trifolium bituminosum*, *Dod. Pempt.* 566. *Ger. Rari Hist.* 943. *Trifolium asphaltites*, sive bituminosum, *Par.* *Trifolium asphaltitium Monachorum*, *Trifolium acutum* sive odoratum, *Asphaltion* sive *Oxytriphylon Dioscoridis*, *Trifolium asphalteum* seu fœtidum, *Nonnull.* vulgo *le Trèfle odorante ou bitumineux*.

Radicem habet duram, lignosam, fibrosam, quæ sub-arbusculæ speciem quamdam ad duorum pedum fere altitudinem emittit, pluribus divisam ramis erectis, striatis, subalbidis, aut subnigris. Terna folia eadem in cauda locantur, primo rotunda, demum sese elongantia, ac in acumen desinentia, sub-albida, hirsuta, tactu viscida, odore bituminoso satis penetrante. Flores summo caule, ramisque enascuntur capitati, oblongi, striati, villosi, abeuntque in capsulas calyce obvolutas, semen continentes, rude, acuminatum, sub-nigrum, ejusdem cum planta odoris, saporisque aromatici juxta Cæsalspinum. In regionibus calidis, Creta, Sicilia, Occitania, in agris Monspeulano, & Narbonensi, in collibus saxosis mari proximis crescit planta hæc; in hortis quoque Carioforum colitur, in quibus Junio, Julio, & Augusto floribus exornatur, frigoriq; dummodo non excedat, resistendi vim habet. Jo. Bauhinus asserit, semine ejusdem Italico, in Germania sato, bituminoso odore scatentem plantam progigni, semine vero Germanico iterum sato, plantam ullo nec odore, nec sapore præditam produci.

Trifolium prædictum adversus Cancrum, remedium internum nobis suppeditat satis optimum, edocemur enim a Fabricio ab Aqua pendente, ejusdem succum a cochleari j. ad coch. ij. in duobus, aut tribus aquæ cyathis, humorem, cancerosum virus, progredientem corrigere; a Salvio autem de le Boe oleum e seminibus expressis ejusdem plantæ plurimum existimatur adversum Paralytim, si eo affectæ partes obliniantur.

Trifolium Hæmorrhoidales, *Offic.* *Lotus pentaphyllos filiquosus villosus*, C. B. P. 332. *Inst. R. H.* 403. *Trifolium album rectum*, hirsutum valde, J. B. 2. 360. *Oxytriphyl- lum alterum Scribonii Herbariorum*, *Lob. Icon.* 31. *Lotus incana*, sive *Oxytriphyl- lum Scribonii Lari*, *Ger.* *Lotus Hæmorrhoidalis major*, sive *Trifolium Hæmorrhoi- dale majus*, *Park.* *Oxytriphyl- lon Scribonii Lari*, *Valer. Dourez.* *Lotus sylvestris Matthioli*, *Lugd. Hist.* *Trifolium Candidum*, *Trifolium filiquosum villosum vel incanum*, *Lotus filiquosa*, *Nonnull.* vulgo *le Trèfle ou Lotier Hæmorrhoidal*.

Radicem habet longam, duram, lignosam, plures autem emittit caules ad duorum, vel trium pedum altitudinem, graciles, rotundos, hirsutos, lignosos, ramosos sub-arbusculæ in morem, foliis circumfusus lanuginosis, sub-albidis, rotundis, ternis eadem in cauda locatis, binis ad basim appendicibus, sapore admodum adstringenti. Flores extremis caulibus, ramisque enascuntur leguminosi, plures simul congesti, sub-albidi, calyce admodum hirsuto suffulti, quibus succedunt filiquæ breves, crassiusculæ, muris fimo satis similes, atro-rubra, semen continente rotundum, exile, interne subflavum. In Occitania, agroque Monspeulano crescit planta hæc, ætate autem flores propellit.

A pluribus ad hæmorrhoidum dolores sedandos *Trifolium* hocce plurimum existimatur. Garidelius *Historia Plantarum agri Aquisextiensis* asserit, nonnullos agnovisse, qui ejusdem folior. p. 3 j. aut 3 ij. in juscule, aut vino propinabant magno ægrorum emolumento. Pulvis hic Lutetiæ Parisiorum privilegio divenditur.

Trifolium corniculatum, *Offic.* *Lotus sive Melilotus pentaphyllos minor*, glabra, C. B. P. 332. *Inst. R. H.* 402. *Lotus corniculata glabra minor*, J. B. 2. 356. *Rari Hist.* 967. *Trifolium corniculatum primum*, *Dod. Pempt.* 573. *Trifolium filiquosum minus*, *Ger. Tab.* *Melilotus Germanica*, *Fuchf. Lonic.* *Pseudo-Melilotus Camer.* *Lotus Pentaphyl- lus*, *Gesf. Hort.* *Lotus caule herbaceo*, florum capitulo depresso, leguminibus decumbentibus teretibus, *Linn. Hort. Cliff.* 372. *Lotus sylvestris*, *Lotus herba*, *Lotus*

urbana, Melilotus coronata seu nobilis, Herba Leporina, Leporaria, Herba flava Monnul. vulgo *le petit Lotier ou Trèfle sauvage jaune*.

Radicem habet lignosam, longam, nigram, pluribus divisionibus distinctam, fibris stipatam, repentem, sapore sub-dulci, & adstringenti; ex ea plures emergunt caules minuti, fere in terram strati, ramosi, foliis circumfusi, eadem in cauda ternis una locatis, Trifolio proximis, sapore adstringenti, binis foliolis inferne positis, satis pinguibus, acutis, plerumque glabris, nonnihil quandoque hirsutis. Flores leguminosi sunt, in morem umbellæ plurimi una simul congesti, flavi, quandoque sub virides, Genitæ floribus persimiles, calyce suffulti denticulato, ac corniformi. Horum autem locum subeunt capsulæ cylindraceæ, plura occludentes semina semi-rotunda, ac reniformia. Ubique fere in pratis, pascuisque humidis aut siccis, in collibus, nemoribus, secusque vias occurrit planta hæc, Æstate ad Autumnum usque flores emittit; a Jo. Bauchino mas, quæ hirsuta, scemina vero quæ glabra est, nuncupatur. Maximum armentis præ aliis nutrimentum suppeditare solet.

Plurimum habet olei, & phlegmatis, medicrem vero salis portionem. Juxta Lemeryum detegens est, aperiens, ac vulneraria: raro admodum tamen in usum Medicum venit, quamvis a Nonnullis, adinstar Meliloti, ac ad easdem indicationes adimplendas usurpetur.

T R I T I C U M.

TRITICUM, *Offic.* Triticum Hybernium aristis cares, C. B. P. 21. *Inst.* R. H. 512 Triticum vulgare, glumas trititando deponens, J. B. 2. 407. Siligo spica mutica, *Lob. Icon.* 25. Triticum spica mutica, *Ger. Park. Raii Hist.* 1236. *Lugd. Hist.* Triticum, *Brunf. Gesn. Hort. Cord. Hist.* Triticum aristis cares, *Cesalp.* Tritici primum genus, *Trag. Fuchf. Lonic.* Triticum semestire *Dod. Tabern.* Siligo veterum, Tritici deliciæ Plinii, Triticum genuinum seu vulgare, *Nonnull.* vulgo *Froment, Bled franc ou mutet*.

Huic radix est minuta, & filamentosa, quæ plures emittit culmos ad quatuor, aut quinque pedum altitudinem, satis crassos, erectos, nodis per intervalla stipatos, intus cavos, nonnullis suffultos foliis longis, ac angustis, adinstar foliorum Graminis, extremis autem culmis spicæ locantur longæ, barba carentes, in quibus flores insident exiguis fasciculis, tribus constantes staminibus capillaribus, apicibus oblongis, ac furcatis, e calyce pluribus squammis composito, exeuntibus. Deciduis floribus grana succedunt ovalia, fere oblonga, obtusis extremitatibus, dorso convexo, facieque opposita sulcata; externe flava, interne alba, farinacea, ac ad panem conficiendum aptissima, squammis obvoluta, quondam floris calycem efformantibus, Tritici bullis, nuncupatis. In omnibus fere totius Orbis plagis crescit planta hæc, quæ solo delectatur pingui, ac fertili, radiisque Solaribus exposito, magisque sicco, quam humido, optimo enim solo sata, diligenterque exculta mirum in modum multiplicatur. Autumno ineunte feritur; germinat, apparet, & arva cooperire solet ante Hyemis adventum; Aprili excrevit, dein sensim sine sensu tubulis suis nodis roboratis spicam emittit; Majoque floret; demum quadraginta diebus post floris eruptionem ejus semina maturitatem acquirunt, quæ numero, ac crassitie variare solent juxta aeris temperiem, & ventorum, ac culturæ indolem. Mirum profecto est, simulque maxima, ac inconcussa Divinæ erga homines Bonitatis demonstratio, Triticum binis extremitatibus, frigoris scilicet, ac caloris nunquam lædi: æque enim optime crescit in Scotia, & Dania, ac in Ægypto, & Mauritania. Ejus usus universalis, inter grana usque adhuc cognita, vulgatior, meliorque est. Præcipui autem ejus excellentiæ characteres sunt, quod recens sit, probe maturum, compactum, ponderosum, ac facile, plurimumque infusetur aqua maceratum, magnam albisimæ farinæ copiam suppeditet, ab omnibus aliis seminum speciebus sejunctum, nec rubigine, aut alia labe sit inquinatum.

Grana

Grana Triticæ Analyseos Chymicæ ope plurimum olei, salisque essentialis largiuntur. A nemine vero communis ejus ulus ignoratur, ad nutrimentum tam utile, quam gratissimum comparandum; ex omnibus enim granorum speciebus pro pane conficiendo usurpatis, Milio nempe, Oryza, Panico, Zea, aliisque quamplurimis, nulla saporem panis nostratis vulgaris adæquat, nec adeo facile concoquitur.

Verumenimvero pro prædicto alimento adeo necessario rite conficiendo, Mola Triticum primo loco conteritur, ac in farinam reducit, cui secreto fursure, sufficiens deinde fermenti quantitas adjungitur: fermentum autem prædictum plerumque constat massa farinacea, alias subacta & acescente, quæ cum, salibus volatilibus acidis, constituatur, minimas farinæ partes, fermentatione, ejus ope, oborta, agitatur, atque attenuatur, panemque efficit leviolem, magis porosum, faciliusque digestionis.

Secundo loco aquæ, farinæ superaffundendæ, calor probe perpendendus est, si enim frigiditate peccet, fermentatio imperfecta tantum succedet; si e contra nimio peccet calore, massa nimis cito ac nimis violenter in fermentationem accersita corrumpi, ac acescere facile potest.

Tertio loco massa rite est subigenda, ut exacte fermento admisceatur, atque ut intestinus insensibilium ejusdem particularum motus adjuvetur.

Quarto loco congruo temporis spatio, in loco moderate calido probe cooperta est linquenda, ut sufficienter infletur, ac fermentationem subeat: si autem plus justo in hoc statu permaneat, sales farinæ acidi, præ aliis ejusdem principiis suscitantur, particulisque oleosis, quibus irretiebantur, liberati, panem acorem deinde communicant.

Demum caloris gradus pro panis coctura necessarij rite sunt attendendi, nimio enim calore induratur, debili autem mollis, ponderosusque remanet, difficilemque digestionem procreat.

Pro massa, qua panis conficitur, exquisitiore, gratioreque reddenda, aliis rebus sane diversis admiscetur, eaque plures dulciarii panis species conficiuntur, de quibus hic verba facere nimis profecto longum esset: solum autem indicabimus, raro admodum quamcumque panis prædicti speciem usurpandam esse, non solum quia stomachum gravat, difficilemque digestionem reddit, verum etiam quia semper simpliciora alimenta magis compositis sunt anteponenda.

Quo minor fursuracearum particularum copia in farina relinquitur, panis ex ea elaboratus, majorem nutriendi energiam, gratiamque saporis acquirit; difficilius tamen est digestionis, magisque ventriculum gravat; tenuissimæ enim farinæ particulæ arte adeo invicem uniuntur, ut poros omnes respuant, hinc panis compactior efficitur, si autem e contra tenuioris fursuris moderata dosis cum pane conjungitur, crassis ejus particulis, intima farinæ partium unio impeditur, panis porosior, faciliusque fermento stomachi subigendus emanat.

Notum est, fursure esse Triticæ tunicam mola contritam, familiarissimumque in re Medica usum habere, tamquam detergentem ac refrigerantem. Ejus decoctione ex aqua Clyster paratur temperans, emolliens, leviterque detergens; in dejectionibus, dysenterisque cum Lini semine ut plurimum præscribitur. Aqua eadem fursuris interne sumpta iis alvum subducit, qui invincibili odio cetera purgantia prosequuntur. Ex eo quoque ptisana paratur adversum antiquas rheumaticas affectiones, tensesque pertinaces, quæ de causa cochleare unum cumulatam in aquæ lb. ij. decoquitur, spumaque abjecta ab igne retrahitur, ac posteaquam liquor quieverit, inclinatione versatur, saccharique in eo ℥j. exsolvitur; calidiuscula autem ptisana hæc ingurgitur. Fursur præter emolliendi vim, æque etiam resolvit; in vino, cerevisia, aut urina decoquitur, & Cataplasmatibus forma applicatus dolores arthricos sedat, tumoresque articulationum discutit. Eo præterea satis calefacto Hydropicorum crura oedematosa obvolvuntur, ad perspirationem adjuvandam, cumulatamque aquam dissipandam.

Amylum est alia quædam præparatio subtilioris farinæ Triticæ, absque molæ ad-

BIBLIOTHECA

jumento, obtegentis furfuris, aquæ ope, segregatione; exsiccatum autem, ac in frustula divisum variis usibus inservit, Quoad rem Medicam attinet, Amylum pectoris morbis dicatur, refrigerandi, & incrassandi vi pollet, sputum sanguineum sistit, ejusdemque acrimoniam temperat. Jure itaque, meritoque in pulvere Diatragacantho frigidus, pluribusque aliis pectoralibus compositionibus ac refrigerantibus usurpatur. S. Pauli vero nobis testatur, sanguineos narium copiosos fluxus pluries stagnasse, Amyli Cataplasmate, additis Bolo Armena, albumineque ovi, ab eo autem apponebatur futurae coronali ad extremam usque frontis partem. Liquor autem ex Tritico elicitus, si inter duo lamina ferrea calida reponatur, excellit, juxta Rajam, ad impetiginem, cutisque pruritus sanandos, nec non ad rimas, fissurasque, Rhagades nuncupatas, a nimio frigore in manibus, pedibusque obortas, sanandas. Fermento præterea, oleoque Rosato, aut Chamomillino Cataplasma conficitur ad abscessus maturandos, supurationemque adjuvandam satis utile. Ab Etmullero autem in usum revocabatur fermentum aceto rosato subactum, cum Menthæ exsiccatæ pulvere, aut aromatibus milioribus ad stomachum in vomitu, alvique fluxu roborandum. Mica vero panis lacte, vitello ovorum, ac croco soluta, quotidie nobis Cataplasma suppeditare potest familiarissimum, ad dolentes tumores resolvendos, inflammationemque sedandam.

Tritico pariter, ad instar Hordei, Cerevisia paratur, ex eo etiam Spiritus sive Aqua Vitæ elicitur, Sp. Vini fortiolem, intensioremque ebrietatem concilians.

B. Micæ panis recent. albi ℥ iij. Clara puls cum vaccini lactis ℥ j. ex ea ad ignem conficiatur. Super linteam extendatur, calideque applicetur, Cataplasma-
tis forma, tumoribus dolorificis ad inflammationem dissipandam.

B. Furfuris loti Man. ꝑ. Folior. Malvæ aut Parietariæ Man. j. Coque in aquæ q. s. ad ℥ j. Adde colaturæ Mellis violati ℥ ij. pro clystere emollienti.

B. Panis Triticei pauco furfure permixti, probe fermentati, ac recocti ℥ viij. Aquæ purissimæ ac levissimæ ℥ iij. Coque in vase terreo optime cooperto horæ spatium, opportune aquam addendo; Decotio deinde per linteam, aut cribrum setaceum coletur, postea:

B. Decoctiois prædictæ ℥ j. Adde succi Citri ℥ ꝑ. Aquæ Cinnamomi distillatæ ℥ ij. Vini Rhenani ℥ iij. Sacchari q. l. ad gratiam. ℥ j. dosi calide quaque hora exhibeatur. Decotio autem hæc gratissima, levis, & enutrens debilibus, languentibusque convenit, quum ægri quodcumque nutrimenti genus respuere videntur.

T U S S I L A G O.

TUSSILAGO. *Offic.* Tussilago vulgaris, C. B. P. 197. *Inst. R. H.* 487. Tussilago J. B. 3. 563. *Ger. Par. Raii Hist.* 259. Bechium, sive Farfara, *Dod. Pempt.* 596. Ungula Caballina, *Brunf. Trag.* 418. Ungula Asinina, & Lactuca ustolaria Germanorum, *Cord. Hist.* Farfarella, *Lac. Gesn. Hort. Lon. Lob. Cast. Lugd. Hist.* Tussilago, vulgo Farfara aliis ungula Caballina, *Cesalp.* 490. Tussilago scapo imbricato, unifloro, foliis subcordatis angulatis denticulatis, *Linn. Hort. Cliff.* 411. Chamæleuce, *Plin.* Bechion seu Bechicon, Farfugium, Farfarus, Farfarum, Farfaria, Farranum, Populago Pata equina, vulgo ungula equina, Aphyllenthes, Filius ante Patrem, *Nonnull.* vulgo Tussilage ou Pas d'Asne.

Radice est longa, minuta, sub-albida, tenera, repenti, quæ plures propellit exiguos caules fere pedales, intus cavos, lanuginosos, foliolis circumfusus cauda destitutis, longis, acuminatis, alternatim locatis, in eorum autem extremitate elegans locatur flos rotundus, radiatus, flavus, Hedypnoidis flori proximus, cum quinque capillaribus ac brevissimis staminibus, apices cylindraceos gestantibus, cui plura semina præsto sunt oblonga, plana, cristata. Post Porum eruptionem folia exeunt magna.

magna, lata, angulosa, semi-rotunda, superne viridia, inferne sub-albida, ac lanuginosa. Humidis in locis, secus fluvia, rivulosque, prope fontes, fossasque in terris pinguibus, parumque aquaticis occurrit planta hæc, Februario exeunte, aut Martio ineunte flores emittit, quos diutius haudquaquam servat; hinc Nonnulli crediderunt, eandem flores nunquam progignere: falsum præterea est ejusdem flores per biduum tantum perdurare. Si vero in hortis, umbroso, atque humido, ejusque naturæ apto loco collocetur, multiplicatur, ac adeo serpit, ut non leve incommodum quandoque afferat. Quamvis autem omnes ejusmodi plantæ partes in usum Medicum venire possent, ejus flores præcipue usurpantur.

Tussilago foliis donatur, amaris, viscidis, ac nonnihil stypticis, saporem Cinaræ habent, vixque chartam cæruleam rubore inficiunt. In ea autem stabulari videtur sal, sali Corallor. persimile, sulphure, plurimoque phlegmate viscido permixtum, quibus principiis adversum rheumaticas affectiones, ad acrimonias temperandas, thoracis ulcera detergenda, expectorationemque coadjuvandam apta merito recensetur. Tam interne, quam externe usurpatur. Ejus folia, ac flores temperantes admodum sunt, modice aperientes, morbisque pulmonum dicati, a sero acri, ac falso in iis delecto productis. Asthamatici ejusdem foliorum sumum syringa tabacaria excipere solent: Boyleus autem eundem in usum mixturam præscribit ex hisce foliis, una cum floribus sulphuris, succinoque pul., asseritque hocce remedio Phthisicos plures sanatos fuisse. A Dioscoridis, aliorumque veterum Medicorum usque temporibus curabatur, ut ægri prædicti vaporem ex foliorum ejusdem plantæ decoctione exciperent. Hodie quoque folia, ac flores Man. ij. vel iij. pro singulis liquoris ℥. ij. in decoctionibus pectoralibus præscribuntur. In Officinis præterea syrupus simplex, ac compositus exiisdem floribus parantur, eorumque dosis ℥ j. definitur: compositus autem ex ejusdem plantæ radicibus, foliis, floribusque, Capillo Veneris, & Glycyrrhiza additis conficitur. Aqua vero Florum Tussilaginis stillatitia ad ℥vj. usque propinatur, Conserva vero ad ℥℥. in Looch, potionibusque pectoralibus. Rajus narrat, Hillerum Medicum Marchionis Brandenburgensis, puerulos plures tabidos sanasse, eos nempe foliis Tussilaginis cum butyro, ac farina, aliorum leguminum instar, coctis enutriendo. A Nonnullis radix quoque non secus, ac folia, & flores in pretio habetur, & decoctionis, ac ptisanæ forma exsiccata etiam adhibetur. Sequens ptisana optima est contra Tussim siccam: ebullientis aquæ ℥. viij. super folior. Tussilaginis Man. iij. flor. ejusdem pug. iij. summitatum Hyssopi pug. ij. Passul. ℥. j. Mellisque Narbonensis cochlear. iij. affunduntur; Ebullitione vix incoacta, vas ab igne retrahitur, cooperiturque, omnibus infusis remanentibus, usquedum ptisana frigeat, colatur postea pro usu. A Nonnullis quoque ejusdem plantæ succus commendatur ad quartanas febres exterminandas, si convenienti temporis spatio, mane, jejuno stomacho ℥iij. aut iv. hauriatur.

Externe denique Tussilaginis folia tusa, & Cataplasmatibus more inflammationibus apposita eas temperant, ac resolvunt. S. Pauli autem post Sennerrum nos edocet, florum decoctionem ex Vino, pauca Myrrha, Mastiche, & Lithargiro, additis, ad ulcera, Hydropicorum crura, infestantia, gangrænamque minitantia excellere.

Tussilaginis vero radix usurpatur in syrupo de Erysmo *Pharm. Paris.* folia in syrupo Consolidæ maj. & Testudinis, & flores in decoctione pectorali, & syrupo Roris Solis *ejusdem Pharm.*

℞. Flor. Tussilaginis, Malvæ, Papaveris erratici, & Gnaphali ana Pug. j. superaffunde bullientis aquæ ℥. iij. & semihoræ spatio infusa relinque. Adde colaturæ syrupi Capilli Veneris aut Sacchari ℥j. ℥. Pro infuso pectorali in rheumaticis affectionibus, tussi, pectorisque calore sociatis convenientissimo.

℞. Fol. Portulacæ, & Lactucæ ana, Man. j. Flor. Tussilag. Verbasci, & Nymphææ ana. Pug. j. Coque in aquæ ℥. iv. ad quartæ partis diminutionem, colaturæ adde syrupi Tussilaginis ℥iij. ℥. pro decoctione temperanti, ex qua magnus cya-

cyathus tepidus, tertia quaque hora, propinabitur in pectoris, abdominisque inflammationibus.

R. Olei Aygd. dulcium ℥ ij. Syrupi Tussilaginis Althææ, & Gnaphalii ℥ j. M. pro Eclegmate temperanti, cochleatim sumendo in pectoris fluxionibus, Pleuritide, Tussique violenta.

Looch sive Eclegma alterum magis compositum.

R. Olei Amygdalar. dulcium ℥ ij. Syrupi Tussilaginis, Capilli Veneris, & Papaveris rubri ana. ℥ j. Pulveris Diatragacanthi frigidi ℥ iij. M. pro Linctu, ex quo sumetur quantum Glycyrrhizæ baculo capi potest.

V A L E R I A N A.

Inter diversas VALERIANÆ species præcipue a Medicis usurpatas, tres usitatiores enumerantur, I. nempe Valeriana hortensis; 2. Valeriana sylvestris, 3. Valeriana pallustris.

Valeriana hortensis, *Offic.* Valeriana hortensis, Phu folio Olusatri Dioscoridis, C. B. P. 164. *Inf.* R. H. 132. Valeriana major, odorata radice, J. B. 3. 209. *Raii Hist.* 388. Valeriana hortensis, *Dod. Pempt.* 349. *Ger.* Phu majus, sive Valeriana major, *Park.* Valeriana vera, seu Nardus agrestis, *Trag.* 60. Phu magnum, *Matth. Lugd. Hist.* 927. Valeriana major, *Lob. icon.* 714. Phu verum, *Cord. in Dioscor.* *Fuchs.* Phu primum, majus ac nobilissimum, Nardus sylvestris seu rustica, Phu hortense vel latifolium, Phu vulgatius, Phu Ponticum sive Valeriana Pontica, Nardus Cretica Plin. Nardus seu ipica Celtica. Marinella, Herba genicularis vel benedicta, Valentiniana, Theriacaria, Valeriana domestica, Herba Cattorum, *Nonnull.* vulgo *Valèriane des jardins, la Valeriane franche ou la grande Valeriane.*

E radice pollicem crassa, rugosa, transversim in terræ superficie locata; pluribus crassis, ac sese decussantibus fibris inferne suffulta, sub-lutea, aut obscura, odoris penetrantis, ac ingrati, adinstar fere radicis Asari, præsertim exsiccata, saporis vero aromatici, caules exsurgunt fere tripedales, graciles, rotundi, leves, cavi, ramosi, binis oppositis foliis, per intervalla, vestiti, quæ levia sunt, integra alia, alia vero profunde ex unoquoque latere, ad foliorum Scabiosæ modum, incisa, longa, cuspidèque obtusa, plerumque desinentia, præsertim inferne locata. Summis caulibus, ramisque flores umbellati quodammodo enascuntur, ac quamdam turbinis speciem efformant, exigui sunt, albi, ad purpureum accedentes, odore suavi, Jasmino, proximo. Singuli autem tubulo constant, vertice rosæ more expanso, & quinquifido, nonnullis staminibus, apicibus rotundis. Deciduis floribus succedunt semina plana, oblonga, cristata. In hortis colitur planta hæc, in quibus facile multiplicatur, in Alpibus, aliisque montibus ac sylvis sponte crescit, satis raro tamen, Aprili, Majo, Junioque flores propellit. Inter Valerianæ species melior, exquisitiorque est. Radix præsertim in usum venit, fere sola plantæ hujusce pars in usum Medicum revocata, quamvis a Nonnullis & folia, & flores utilissimi recenseantur. In ea autem seles, uti de Nepeta observavimus, summa delectatione obvolvuntur.

Valerianæ hortensis radix plurimum habet olei, salisque essentialis. Tam a veteribus, quam a neotericis Medicis majoribus, quam par est encomiis extollitur planta hæc adeo, ut cum Valeriana sylvestri modo recensenda confundi videatur. Certo tanto scimus, ejus radicem aperientem, & diureticam esse, vique modica alexiteria, ac sudorifica pollere. Feliciter in Asthmate, Hepatisque obstructionibus usurpatur a ℥ ij. ad ℥ ℥. in juseculo, aut ptisana hisce morbis appropriata, aut in substantia, & pulvere in Vino albo a ℥ j. ad ℥ ij. A pluribus extrinsecus ad visum roborandum præ-

scribitur, decoctione in Vino parata, ejusque guttulis aliquot in oculis immixtis, et quibus roborantur, corneæque maculæ dissipantur. Rajus vero asserit, in Anglia foliis tufis, Cataplasmatibus forma apposis exilia vulnera vulgariter sanari.

Usurpatur præterea radix prædicta in Theriaca, Mithridato, *Laurea Alexandrina*, atque aliis bene multis Confessionibus.

Valeriana sylvestris, *Offic.* Valeriana sylvestris major, C. B. P. 164. *Inst. R. H.* 132. *Gar. Park. Hist.* 388. Valeriana sylvestris magna aquatica, J. B. 3. 210. Valeriana sylvestris, *Dod. Pemp.* 349. *Lob. icon.* 175. *Camer. Eyf.* Valeriana sylvestris major Dodo-næi, *Lugd. Hist.* 1044. Phu paryum, *Matth. Phu Dioscoridis*, *Brunf. Column.* Valeriana vulgaris, *Trag. Cord. in Dioscor.* Phu Germanicum, *Fuchs.* Valeriana foliis omnibus pinnatis, *Linn. Hort. Cliff.* 15. Valeriana sylvestris prima, *Oluf. Hist.* Valeriana aquatica major, Phu minus vulgare vel sylvestre, *Nonnull.* vulgo la Valériane sauvage ou de bois, ou la petite Valériane.

È radice fibrosa, sub-albida, repenti, odoris satis penetrantis, exsiccata præsertim, saporis aromatici, caules ad humanam proceritatem emergunt erecti, graciles, fistulosi, striati, per intervalla nodis inserti, nonnihil hirsuti. Folia Valerianæ hortensis proxima sunt, magis tamen divisa, ac viridiora, ambitu denticulato; nonnihil inferne hirsuta, crassique venis distincta. Summis caulibus, ramisque flores pro-gignuntur, umbellati ex albo purpurei, ad præcedentis speciei modum efformati, quibus semina succedunt cristata, facile, ventorum vi, dispergenda. Cædis in sylvis, nemoribusque crescit planta hæc; quæ vero humidis in locis, umbrosis, ac secus aquas reperitur, varietatem suppeditat foliis latioribus, levioribus, e viridi-lucescentibus, caulibus crassioribus, fortioribus, elatioribusque. Utraque autem Majo, Junioque floribus decoratur, ac indiscriminatim usurpatur. Semina vero Julio maturescunt.

Valerianæ sylvestris folia odore carent, saporemque habent salsum, amarum, chartamque cæruleam saturatæ rubro colore imbuunt, languide autem a radicibus idem præstatur, quæ amaræ sunt, stypticæ, odore aromatico penetranti, nonnil ingrato. Planta igitur hæc sale scatet volatili, aromatico-oleoso, acidi salis Ammoniaci portione sociato, dum e contra in sale volatili oleoso artificiali acidum hocce sale Tartari irretitur. Quibus principiis Valeriana sylvestris anti-epileptica, sudorifica, hysterica, & ad menstrua excitanda aptissima efficitur. Asthmaticos vaporibus, ac convulsivis motibus divexatos plurimum solatur. Radices in decoctionibus, jusculisque a ʒij. ad ʒß. in substantia vero & pulvere ex liquore appropriato a ʒj. ad ʒij. præscribuntur. E floribus quoque radicibusque aqua stillatitia elicitur, quæ ad ʒvj. usque exhibetur pro iisdem indicationibus. Narrat autem Fabius Columna, seipsum Epilepsia hujusce radicis usu sanatum fuisse, quod de aliis bene multistestatur. Tutissimum nos quoque remedium adversum eundem morbum reputamus. Colligenda autem Vere est antequam caules emittat, ac umbram exsiccanda, ac pulverantia. Exhibetur autem puerulis a ʒß. ad j.ß. in cochleari vini albi, aut lactis: adultiores autem, humoribusque saginati prius purgantur, Tartaro etiam Emetico, si opus est: Valerianæ pulvis deinde tribus subsequentibus diebus, iis, jejuno ventriculo propinatur; denuo repurgantur, tresque aliæ doses eodem intervallo præscribuntur. Si autem sudores appareant, aut alvus aperiatur, aut vermes expellantur, sanatio in promptu est. A. D. Chomelio in *Historia Plantarum usitatarum* asseritur, plures diversæ ætatis, ac sexus, ac methodo sanatos fuisse, quemdam vero præ aliis xii. ætatis annum agentem, qui quatuor annorum spatio, binis, aut tribus per mensem vicibus, convulsivis motibus corripiebatur, tremore continuo, ac universali, subsequitis, Grægerii plures extant *Observationes in Ephemeridibus Germanicis Decuria II. anno VII. p. 140. & sequentibus*, qui asserit, ingentem Epilepticorum numerum, radicis Valerianæ sylvestris p. ʒj. ex vehiculo sudorifico exhibita, pluriesque repetita, a se fuisse omni-

omnino sanatum. Remedium autem hocce copiosos sudores excitat, quibus statim paroxysmi imminuuntur, morbusque postea omnino tollitur. D. Lentilius in prædictis *Ephemeridibus* asserit, eandem pulverem miros effectus præstasse in Epilepsia uterina a mensium retentione oborta. Omnium denique Auctorum unanimi consensu planta hæc, tamquam validius anti-Epilepticum usque adhuc cognitum, reputatur. Sylvius vero Valerianam Pæoniæ antenonit, in morbis Convulsione sociatis. Tournefortius præterea mirandos sane eandem effectus præstasse asserit in violentioribus Asthmatis paroxysmis: præcipit autem, ut aquæ ferventis lb j. radicis Valerianæ ʒ j. superaffundatur, ut vas ab igne retrahatur, eoque probe cooperto, infusum postea cyathis, ægris propinetur.

Radicis Extractum eadem vi pollet; ex eo ʒ j. cum Laudani gr. j. exhibetur, vel Laudanum cum ʒ ss. radicis p. sociatur.

Valerianæ radix usurpatur in aquis Generali, Theriacali, Hirundinum, & Epileptica, in Mithridato, & Orvietano, Pulvere de Gutteta, & Unguento Martiato *Pharmaco Paris*.

Radix vero ac folia usurpantur in Emplastro *Diabotano*, & Extractum in Theriaca cælesti *ejusdem Pharm.*

R. Aquar. Valerianæ sylvestris, ac Flor. Tilliæ ana. ʒ iij. Sp. volatilis Salis Ammoniaci, & Tincturæ Castorei ana. gut. xv. Syrupi de Stœchados ʒ j. M. pro potione anti-Epileptica mane, ac vesperti convenienti temporis spatio ab ægris haurienda.

Boli Anti-Epileptici.

R. Conservæ Pæoniæ maris & pul. de Gutteta ana. ʒ j. Radicis Valerianæ p. gr. xv. Castorei Camphoræ & Myrrhæ ann. gr. v. Salis volatilis C. C. gr. iv. Tincturæ Antispasmodicæ gut. viij. M. f. b. pluries, mane, jejuno stomacho repetendi.

Opiata Anti-Epileptica.

R. Fimi Pavonis exsiccati, & radicis Pæoniæ maris ana ʒ ij. radicis Valerianæ sylvestris ʒ j. Seminum Pæoniæ ʒ iij. Sem. Carvi ʒ ss. M. cum f. q. Mellis pp. cum Rore Marino. Dosis autem ʒ ij. præscribetur.

R. Castorei optimi ʒ ss. Ambari citrini f. p. & Croci ana ʒ ij. Flor. recentium Lilior. Convall. ʒ j. Superaffunde sp. vini camph. Sp. Lavendulæ comp. & Sp. Salis Ammoniaci ana ʒ iv. Digerantur omnia frigida sex dierum spatio, in vase vitreo probe clauso. Filtratur postea Tinctura, aut a sæcibus per inclinationem separetur, simulque coletur. Exhibetur autem a ʒ j. ad ʒ j. in aqua Cerasorum nigror. aut Flor. Tilliæ, aut Flor. Valerianæ, vel denique in Julapio cephalico. Tinctura vero hæc in Epilepsia, vaporibusque excellit.

Valeriana palustris, *Offic.* Valeriana palustris minor, C. B. P. 164. *Inst. R. H.* 132. Valeriana minor pratensis vel aquatica, J. B. 2 211. Valeriana minima, *Dod. Pempt.* 350. Valeriana minor. *Ger. Raii Hist.* 388. Valeriana sylvestris minor, *Park.* Valeriana foliis caulinis pinnatis, sexu distincta, *Linn. Hort. Cliff.* 16. Phu minimum palustre sive aquaticum, *Nonnull.* vulgo *la petite Valeriane aquatique.*

E radice tenui, repenti, sub-albida, pluribus capillaribus fibris stipata, odoris aromatici, ac grati, saporis amariusculi, caulis fere pedalis exsurgit angulosus, gracilis, radiatus, cavus, per intervalla nodis interitus, in quibus folia enascuntur bina invicem opposita, & ad costam usque incisa, cauda destituta, inferne autem locata rotunda sunt, fere integra, longisque caudis appensa. Flores in caulis apice umbellam veluti quamdam efformant, ut in Valeriana sylvestri, longe tamen minorem, ex albo sub-rubram; pro singulis autem semina præsto sunt cristata. In patris, loci, que

que humidis, ac paludosis, & secus rivulos crescit planta hæc, in qua Aprili, ac Majo flores apparent, semenque Junio maturatur. In agro quoque Parisiensi frequens occurrit, quemadmodum & præcedens.

Iisdem dicitur cum binis aliis speciebus viribus pollere, longe tamen demissioribus, quare minorem in re Medica usum habet.

V A L E R I A N E L L A.

VALERIANELLA, *Offic.* Valerianella Campestris, inodora, major, C. B. P. 165. *Raii Hist.* 392. Locusta herba prior, J. B. 3. 323. Valerianella arvensis præcox humilis semine compresso, *Mor. umb. Inst.* R. H. 132. Lactuca angina, *Ger. Park.* Phu minimum alterum, *Lob. Icon.* 717. Locusta herba, foliis fere Oleæ, *Gesn. Hort.* Locusta major & minor, *Riv. Mon.* 8. Valeriana caule dichotomo, foliis lanceolatis integris, fructu simplici, *Linn. Hort. Cliff.* 16. Bupleuron Hippocratis, *Plin.* Lactuca campestris, Herba Sanctæ Claræ Montipeliensium, Oulus album, Auricula Leporis, Pinguicula, *Quorund.* vulgo *Mache*, *Blanchette*, *Poule grasse*, *Clairette*, *Doucette*, *Accroupie*, *Talade de Chanoine*.

E radice minuta, fibrosa, alba, annua, saporis fere dulcis, & insipidi, caulis emanat semipedalis, debilis, rotundus, solum versus utplurimum inclinatus, striatus, cævus, nodosus, ramosus, binis plerumque ramis pro unoquoque nodo subdivisus, qui deinde in alios plures pariter discriminantur. Folia oblonga sunt, satis densa, mollia, tenera, delicata, conjugata, herbacea, alia integra, alia crenata, cauda destituta, sapore sub-dulci. Summis ramis flores implantantur exigui, sub-albidi ad purpureum colorem accedentes, fasciculatim umbellæ in morem sociati, ex iis autem singuli fistulam efformant, eleganter expansam, & quinquidam, odoreque carent. Deciduis floribus rotundi fructus, nonnihil plani, rugosi, sub albidis succedunt, exciduitque antequam ad maturitatem perveniant. Ubique fere crescit planta hæc in arvis inter segetes, ac in vinetis, in hortis quoque colitur, feriturque Septembri, totaque Hyeme, ac Quadragesimali præsertim tempore usurpatur, ejus enim folia teneriora in acetariis aut sola, aut cum Rapunculis, & Hedynoides admixta, ad exitum usque Aprilis perdurare solet, tunc autem caules, floresque emitit; solo pingui delectatur.

Valerianella refrigerat, ac detergit, facultatesque habet Lactucæ proximas. A S. Pauli commendatur ad febrilem ardorem, doloresque nephriticos compescendos, ac in jussulo vitulino in hisce morbis apto usurpatur: cum successu etiam adhibetur adversum rheumaticos, & hypochondriacos affectus, scorbutum, & arthritidem, uno verbo, quum vi polleat temperandi, aptissima est ad humorum acrimoniam, sanguinisque massam corrigendam. Ab agnis summopere in deliciis habetur.

V E R A T R U M.

Superius sectione prima, una cum vegetabilibus exoticis de Helleboro albo, & nigro verba facta sunt, de HELLEBORASTRO autem, in arte Medica ad bruta potius, quam ad homines sanandos quandoque usurpato, pauca adhuc nobis remanent dicenda.

Helleborastrum, *Offic.* Helleborus niger fætidus, C. B. P. 185. *Inst.* R. H. 272. Elleborus niger sylvestris adulterinus, etiam hyeme virens, J. B. 3. *App.* 880. Veratrum nigrum tertium, *Dod. Pempt.* 386. Helleborus maximus, *Ger. Raii Hist.* 698. Helleborus maximus, sive Consiglio, *Park. Consiglio*, *Ruell. Gesn. Hort. Lonit.* Consiglio sylvestris, *Turn.* Sesamoides magnum Cordi, *Lob. Icon.* 680. Helleborastrum magnum, *Tabern.* Pedicularia fœtida tertia, *Trag.* Enneaphyllon Plinii, *Cesalp.* Hel-

leborus caule inferne angustato multifolio, multifloro, foliis caule brevioribus, *Linna. Hort. Cliff.* 227. Helleboraster maximus flore & semine prægrandibus, Consiglio aconito propior, *Lycodonum primum*, *Palmonaria Vegetii*, *Nonnull.* vulgo *Elleboræ noir commun*, *Pied de Griffon*, *Pommelle*, ou *Herbe de Cru.*

Ex radice fibrosa, obliqua, lignosa, cortice testa sub-nigro, intus albida, amariscula, ac leviter acri, caulis exsurgit cubitum altus, rotundus, durus, ramosus, e viridi sub-rufus, odore virulento, plurimis vestitus foliis longis caudis appensis, ad manus apertæ modum dispositis, oblongis, firmis, ambitu plerumque denticulato, venosis, e viridi nigricantibus. Summis caulibus, ramisque flores enascuntur satis conspicui, sub-virides, pluribus constantes petalis rosaceis, numerosis staminibus, apicibus planis, diutissime perdurantes. Horum autem locum fructus subeunt pluribus constantes corniculis membranaceis, in capitulum collectis, semina continentes fere rotunda, ac nigra. Rudibus, incultisque montanis locis, juxta sepem atque arva crescit planta hæc; Februario flores prodit, & quandoque etiam Januarii, Hyeme temperatiore, semen vero ad maturitatem Junio perducitur. In agro Parisiensi quoque luxuriare solet.

Helleborastrum, non minorem habet, præ alijs Hellebori speciebus, causticitatem, in violentis oculorum fluxionibus usurpat, quæ quandoque cedunt, aurium lobo perforato, ac ejusdem radicum frustulo in eo transfixo, peccantium serositatum diversione procurata vulgatiores autem ejus usus esse solet, ægotantium Boum catem subtus fauces pendentem magno ejusdem frustulo, setacei more, transfodiendi, hinc morbosæ serositatis profluvium excitatur, eorumque morbi, profligantur.

A rusticis etiam ad catharsim quandoque usurpatur, non sine manifesto periculo; a Tragico enim & Didonæo venefica vis Helleborastro tribuitur, ac jure meritoque ejus internus usus prohibetur.

V. E. R. B. A. S. C. U. M.

Quamvis urgente necessitate omnes VERBASCI diverse species in usum revocari possent; nos tamen binas tantum usitatiores hic loci describemus.

Thapsus barbatus, *Offic.* Verbasum mas latifolium luteum, *C. B. P.* 239. *Inst. R. H.* 146. *Raii Hist.* 1094. Verbasum vulgare, flore luteo magno, folio maximo, *J. B.* 3. *App.* 871. Thapsus barbatus, *Ger.* Verbasum latius *Dod. Rempt.* 143. Verbasum mas, & Candela regia, *Lob. Obs.* 303. Verbasum primum, *Math. Cord.* in *Disco. Lugd. Hist. Casalp.* Verbasum candidum mas, *Lac.* *Lonit.* Verbasum album mas, *Thal.* Verbasum latifolium mas, *Eysl.* Verbasum majus masculum *Leucophyllon*, *Trag.* Verbasum album vulgare, sive Thapsus barbatus communis, *Park.* Verbasum caule simplici floribus sessilibus calvato, foliis utrinque lanigeris, *Linna. Hort. Cliff.* 55. Verbasum mas latifolium flore luteo, *Phlomos vulgaris mas* *Dioscoridis*, *Candela regis*, *Candelaria*, *Lanaria*, *Cauda Lupi vel Lupina*, *Quorund.* vulgo *le Borillon-blanc male*, *la Molene ou le Bon Homme*.

Radice est simplici, oblonga, satis crassa, lignosa, alba, fibris fulta, biennali, quæ caulem ad quatuor, aut quinque pedum altitudinem propellit, crassum, rotundum, durum, lignosum, quandoque ramosum, lanugine quadam obtectum. Folia magna sunt, longa, lata, mollia, hirsuta, lanuginosa, utrinque alba, alia in terram strata, alia cauli alternatim appensa, appendicibus alas quodammodo in caule efformantibus. Flores simul congesti exiguas æmulantur rosas quinque partitas, lutei sunt, clarioremque caulis, & ramorum partem circumdant atque ornant; iis autem fructus ovales, ac turbinati præsto sunt, qui in duas cellulas discriminantur, plurimæque minuta, angulosa, & sub-nigra ocludunt semina. Sabulosis in locis, in arvis, secus vias, in aggeribus, ac quandoque etiam in parietibus, ædificiorumque.

que ruderibus crescit planta hæc; Junio, Julio, & Augusto flores emittit. Ejusque foliis, & floribus ut plurimum utimur.

Thapsus barbatus alter seu fœmina, *Offic.* Verbascum fœmina flore luteo magno, C. B. P. 239. *Inst. R. H.* 147. Verbascum maximum Meridionalium odoratum luteum, J. B. 3. *App.* 871. *Raii Hist.* 1094. Verbascum maximum album, *Ger.* Verbascum fœmina flore albo vel pallido, *Park.* Candela regis vel candelaria altera, Verbascum seu Thapsus barbatus foliis longioribus, & angustioribus, *Quorumd.* vulgo *le Bouillon-blanc femelle*.

Radice est satis longa, crassa, lignosa, simplici, alba bienniali, speciei præcedentis simili. Caulem ad quatuor aut quinque pedum altitudinem & ultra producit, crassum, rotundum, durum, parumper ramosum, lanuginosum. Folia rotunda sunt longa, mollia, villosa, lanuginosa, alba. Flores autem habet Thapso barbato mari per similes, plerumque luteos, quandoque albos, aut pallidos, staminibus quinque in centro locatis, apicibus purpureis, exiguis lineis sub-rubris distinctos, odore suavi. Floribus deciduis capsulæ succedunt fere rotundæ, turbinatæ, binis cellulis distinctæ, pluribus, refertis, seminibus angulosis, & sub-fuscis, lisdem fere in locis cum præcedenti occurrit, altero tantum anno flores æstate exeunte, aut Autumno emittit. Ejus folia, ac flores in Thapsi barbati maris locum usurpantur.

Verbasci folia saporem habent nonnihil salsum, ac stypticum; Sambucum redolent, rubroque colore satis conspicuo chartam cæruleam inficiunt, quod saturatius a floribus præstatur, qui styptics pariter sunt, ac dulces. Verisimilius autem videtur, hujusce plantæ salem, ad Corallorum salem quoquomodo accedere: constituitur vero plurimo acido, & exigua Ammoniæ salis portione, sociatur autem una cum maxima sulphuris, terræque quantitate. Hinc vim habet planta hæc temperanda, resolvendi, ac consolidandi. Indiscriminatum, ut inuimus, binæ usque adhuc recensitæ Verbasci species adhibentur tam interne, quam externe. A Matthiolo foliorum, florumque decoctio Gargarismatis forma in faucium morbis præscribebatur, necnon tussientibus, dysentericis, tenesmo, colica, tensionibusque dolorificis, ac inflammationibus infimi ventris correptis. Verbasci decoctio revera, utilissima est, ac familiarissima, huic tamen in prædictis morbis antepositur ptisana temperans, in qua dum proxime ab igne est retrahenda Verbasci florum pugilli aliquot injecti fuerint; hec tamen & pectorales sunt, ad sanguinis acrimoniam, cutis pruritum, hæmorrhoidesque internas, & externas leniendas dicati. Asseritur, Aloes in Verbasci succo solutam ac deinde ad extracti consistentiam inspissatam, nullam irritationem, aut hæmorrhagiam progignere; tutius tamen corrigitur, si aqua solvatur, filtrationis ope resinosas particulas segregando, quæ super chartam bibulam remantes, nullas, aut irritationes, aut hæmorrhagias progignere amplius possunt, portione jam filtrata ad extracti consistentiam evaporata. Tragus vero radices Verbasci in Vino rosato decoctas adversus colicam usurpabat, quæ etiam adversus Tenesmum in lacte, & ad ventris fluxum, dysenteriamque sistendam in aqua fabrorum ferrariorum decoquantur. Ex prædictis vero decoctionibus cyathi bini de die ægris sunt exhibendi; enematis præterea forma eadem sunt usurpandæ, iisque anus fovendus.

Quod vero ad externum hujusce plantæ usum attinet. D. Chomelius in *Historia Plantarum usitationum* asserit, pluries cum successu præscripsisse contra hæmorrhoides dolorificas, ac inflammatas foliorum Verbasci & Althææ ex lacte decoctionem, aut herbas decoctione madidas applicando, aut fumo, & vapore simpliciter excepto, quod utique commodius est. Eiusdem etiam fumigationis subsidio leniter aperiuntur, ac supparantur furuncula, exiguique abscessus in ani orificio, hæmorrhoidibus ut plurimum supervenientes, sicque partes hæc a Fistula, quandoque imminenti liberantur.

Verbasci quoque succus paratur adversus hæmorrhoidum inflammationem, & Arthri-

thritidem: folia ejus, floresque contenduntur; in parvis cupis ligneis probe cooperitis, ac lutatis ad putrescendum infunduntur: post trium mensium digestionem, forti expressione succus elicitur, qui in vasis vitreis optime clausis servatur. Ut. Soli deinde succus idem exponatur a Trago præcipitur, ab aliis vero, ut in fimo sepeliatur.

Tragus pariter, & Matthioli aſſerunt, aquam stillatitiam florum Verbasci optimam esse adversum aduſiones, arthritidem, & eryſipelata, aliosque cutaneos morbos. Postremus vero contra hæmorrhoides Cataplasma præſcribit, foliis ejusdem plantæ ac porri, cum mica panis & vitellis ovorum, malaxatum, ac tuſum. In *Observationibus Borelli Centuria prima Observ. XXVII.* narratur, rusticum a serpente demorsum, statim sanatum fuisse Verbasci foliorum contuſorum applicatione: Rajus autem testatur, foliis iisdem subtus nudam pedis plantam appoſitis, ac in calceamentis congruo temporis ſpatio delatis, mensium fluxum accelerari. Denique miram sane Observationem de radice Verbasci vi anti-apoplectica *Ephemerides Germanicæ* nobis ſuppeditant; *Decuria III. anno IX. & X. pag. 246.* a D. Matthæo Blavv narratur, radicem hanc die 28. Julii ante Solis ortum, quum potiſſimum Leonis ſignum ſubit, e terra evulſam, ſingulari energia adverſum Apoplexiam pollere, qua de cauſa in ſericeo ſacculo collo appenſa deferri debet; nominatim autem bene multi in medium adducuntur vertigini dediti, ac quandoque apoplecticum inſultum perpeſſi, qui nullo amplius incommodo fuerunt divexati, poſtquam Amuletum prædictum in uſum revocarunt. De experimenti hujusce certitudine fidem jubere handquam volumus, quum vero facile, ac ſine noxa exequi poſſit, lubenti animo commendamus; nec enim adeo ingenti impenſa radix hæc comparatur, uti Saccula Domini Arnould; ſiquè nihil proficiet, ſaltem aurum e crumena non abripietur.

Verbasci folia Unguento *Populeo* uſurpantur.

B. Rad. Althææ lotæ ℥ij. Sem. Lini nodulo concluſor. pug. j. Florum Thapſi barbati pug. ij. Superaffunde ebullientis aquæ ℔ij. ac infuſa relinquantur per ſemihoræ ſpatium, Colaturæ adde Syrupi Althææ, aut Tuſſilaginis ℥j. pro priſana convenienti in rheumatico affectu, tuſſi violenta, tenefmo, & colica pertinaci.

B. Flor. Thapſi barbati exſic. ℥j. Pulverentur, ac in cyatho parvo vini albi, aut in juſculi poculo in iſtero per triduum, mane, jejuno ſtomacho hauriantur.

B. Fol. Thapſi barbati recent. q. l. Contundantur, exprimanturque eorum ſucci ℥ij. qui linteolo percolatus brevi ebullitione depuretur. Succus in cochleari Juſculi pinguis miſceatur, biſque de die dyſentericis propinabitur, necnon ventris fluxibus dolorificis, ac tenefmo vexatis.

B. Fol. Thapſi barbati, & Cynogloſſi ana Man. j. Contundantur, & Cataplaſmatis ritu gangrænæ apponantur, iterumque de die innoventur.

B. Fol. Thapſi barbati, Malvæ, Parietariæ, & Senec. ana Man. j. Coque in lactis ℔ iij. cum aquæ com. æ. q. ad tertię partis diminutionem. Fruſtulum panni lanei immerſum, deinde fortiter expreſſum, ſatſique calidum per totam abdominis peripheriam applicetur, in dolorificis ejusdem viſcerum inflammationibus.

V E R B E N A.

VERBENA, Offic. Verbena communis cæruleo flore, C. B. P. 269. *Inſt. R. H.* 200. Verbena vulgaris, J. B. 3. 443. *Raii Hiſt.* 535. *Casalp.* Verbenaca recta, *Dod. Pempt.* 150. Verbenaca recta, *Dod. Pempt.* 150. Verbenaca recta Dodonæi, *Lugd. Hiſt.* 1336. Verbenaca recta, & Verbenaca mas, *Tabern.* Verbenaca, *Matth. Lac. Caſt.* Herba ſacra, *Anguill. Turn.* Hierobotane mas, *Brunſf.* Columbaris, *Hermol. Barb.* Verbena communis, *Ger.* Verbena mas, ſeu recta & vulgaris, *Park.* Verbena communis, ſive ſacra procerior recta, *Lob. Adv.* Verbenaca recta, ſive Peristereon Dioſcoridis, & Verbenaca mas Plinii, *Corn.* Herba Cephalalgica, *Hoffman, Alt.* Verbena foliis multifido-

risido-lacinatis, speis filiformibus, *Linn. Hort. Cliff.* 11. Verbena mascula sive inalba in locis umbrosis proveniens, Verbena vulgarior, Peristerium, Herba sagminalis vel ferraria, Columbina; *Quorund. vulgo Vervena ou Verveine commune.*

Radice est oblonga, pene minimi digiti crassitie, nonnullis fibris stipata, alba, sapore ad amarum accedente. Caulis ad pedis cum dimidio altitudinem exsurgunt angulosi, duri, nonnihil hirsuti, quandoque sub-rubri, ac ramosi, foliis oblongis, binis invicem oppositis, profunde incis, rugosis, colore viridi magis superne, quam inferne saturato, sapore amaro, ac ingrato. Flores in longa, gracilique spica enascuntur, exigui sunt, labiati, plerumque cœrulei, quandoque sub-albidi: singuli autem fistulam efformant vertice expansam, & quinquidam, quatuor exiguis staminibus, apicibus recurvis in centro locatis. Deciduo flore calyx cornicularis in capsulam immutatur quatuor seminibus simul junctis, gracilibus, ac oblongis repletam. Secus vias, in agris, prope sepes; ac parietes, locisque incultis crescit planta hæc, quæ Junio, Julio, ac Augusto floribus stipatur, & quandoque Autumno. Planta universa in usum venit.

Verbena Analyti Chymicæ commissa plures acidos liquores, plurimum olei, fatisque salis volatilii concreti, ac terræ impertitur. Hinc deduci potest in ea Ammoniacum sal una cum plurimo sulphure contineri. Planta autem hæc ab Auctoribus tamquam vulneraria, detergens, hysterica, ac febrifuga reputatur tam interne, quam externe usurpanda. Vinum in quo noctis spatio Verbena infusa fuerit optimum est adversum icterum, ac chlorosum, si ex eo ℥jv. mane jejuno stomacho, convenienti dierum spatio sumantur. Ejus vero pulvis a Cæsarpine pro Hydropicis commendatur. Vaporibus vexati nonnihil utilitatis recipiunt Verbenæ usum ad modum Theæ, qua de causa ex ea pug. j. pro binis ebullientis aquæ cyathis usurpatur. Verbenæ succo, aut ejus extracto periodicarum febrium paroxysmi moderantur, ac quandoque omnino tolluntur: ejusdem extracti ℥j. bis de die, ante paroxysmum, ac febris declinante, accessus die, die vero intermissionis, mane, post meridiem propinatur. Plantæ quoque succus ab ℥ij. ad jv. præscribitur, in febribus autem nullo præcedenti rigore invadentibus observatum fuit, Chinam Chinam cum succo, aut extracto Verbenæ sociatam efficaciorē reddi, quam solitarie usurpatam. Creditur præterea, aqua ejusdem stillatitia, aut decoctione, in qua canceri fluviales ebullierint, abortum præcaveri, ac plantæ universæ decoctione ex lacte, nutricum lac mirabiliter augeri.

Extrinfecus quoque Verbenæ Cataplasma fronti, capitique in pileoli modum appositum, utilissimum deprehenditur in Emicrania, quum præcipue insigne frigus, ægri in capite perferunt. Verbenæ foliis tuis, ac deinde farina Secale, alumineque ovorum conjunctis, Cataplasma efformatur maxima discutiendi vi præditum, utilissimumque in Lienis infarctibus. Sola autem folia cum paucis aceto in sartagine frixa, aut calida patella macerata, costisque applicata, in pleuritide, costarumque dolore magnum solatium afferre solent: serosa autem materies effluens per cutis poros, herbæ hujusce succo, conjuncta, lintea partem cooperientia sub-rubro colore inficit, hinc ignarus vulgus, sanguinem in Pleura extra vasa stagnantem a Verbena extrinsecus attractum fuisse, patat. Ejusdem decoctio Gargarismatis forma faucium morbis, oris ulceribus, dentiumque tremoribus dicatur. Succus vero ejusdemmet plantæ, aut ejus oleum infusione paratum vulnera sanat. In Officinis etiam aqua stillatitia Verbenæ prostat in oculorum morbis, ac præcipue inflammatione efficacissima, si splenia in ea madida iis applicentur, exsiccata deinde assidue renovando.

Verbenæ folia usurpantur in Aqua vulneraria, in Pulvere adversus rabiem, in Unguento mundificativo de Apio dicto, & in Emplastro Betonicæ *Pharm. Parisien.* Ejus vero summitates in Oleo Scorpionum composito.

℞. Fol. recent. Verbenæ Man. ij. Sartagine frixentur s. q. Aceti. Cataplasmatibus forma dolenti lateri in Pleuritide calide applicentur.

30. Verbenæ Man. ij. Contunde, & M. cum paucō Fermento, atque Oleo rosato pro Cataplasmate capiti post ebrietatem gravato apponendo. A Nonnullis vero ex ea recenti Man. j. sub auricula tantum applicatur.
31. Fol. Verbenæ Man. j. Contundantur, ac Cataplasmatibus more carbunculis admoveantur ad eorum progressum cohibendum.

V E R B E S I N A.

VERBESINA, *Offic.* Cannabina aquatica folio Tripartito diviso, C. B. P. 321. Verbesina sive Cannabina aquatica flore minus pulchro, elatior ac magis frequens, J. B. 2 1073. Hepatorium aquatile, *Dod. Pempt.* 595. Bidens foliis tripartito divisus, *Cesalp.* 488. *Inst. R. H.* 462. Eupatorium Cannabinum foemina, *Ger. Raii Hist.* 360. Eupatorium aquaticum duorum generum, *Park.* Pseudo-Hepatorium alterum, seu foemina, *Thal.* Verbena tertia, sive supina, *Trag.* Eupatorium cannabinum foemina Septentrionalium stellato, & odore flore Lobellio, *Schwenckf.* Ceratocephalus vulgari tripteris, & pentapteris folio, caule rubente, *Vaill. aff. Acc.* 1720. pag. 423. Verbesina foliis tripartito divisus, *Rupp. Jen.* 155. Bidens corona seminum retrorsum aculeata, foliis trifidis, *Linn. Hort. Cliff.* 399. Bidens folio dissecto, Hepatorium vulgare & adulterinum, Eupatorium conyoides, Virga aurea aquatica, Terzolla seu Tertianaria lutea, Chrysanthemum aquaticum, vel Pseudo-Eupatorium Chrysanthemum, *Nonnull.* vulgo *Eupatoire femelle batardeou Chanvre aquatique.*

Radice est fibrosa, alba, aromatica, caules autem ad pedis cum dimidio, aut ad duorum pedum altitudinem emittit rotundos, duros nonnihil villosos, sub-rubros, ramosos. Folia, singula bina juxta caulem invicem opponuntur, acuta sunt, ambitu denticulato, levia, in tres aut quinque portiones plerumque divisa, basi satis lata, caulem amplectentia, sapore acrisculo. Summis caulibus, ramisque flores enascuntur, qui scilicet pluribus flosculis constant, vertice expanso, stelliformibus, e luteo viridescentibus, radiis nigris, quinque staminibus capillaribus, apicibus cylindraceis in centro locatis; his autem praesto sunt semina oblonga, plana, angulosa, subrubra, retrorsum aculeata, facile transeuntium vestibis adhaerentia. Humidis, paludosisque in locis crescit planta hæc, in fossis etiam aqua corrupta refertis, ac secus rivulos, Augusto ac Septembri floribus vestitur.

Verbesina ab Auctoribus nuncupata fuit, veluti quis diceret *Pseudo-Verbena*, ejus enim folia Verbenæ foliis ratione aliqua æquiparari possunt. Cannabina autem idem valet ac pseudo-Cannabis, sicque foliorum causa pariter vocatur.

Plurimum habet olei, salisque essentialis, exiguum in re Medica usum habet, tamen tamquam vulneraria, & aperiens reputatur, ac quandoque in potionibus & apozematibus vulnerariis adversum ulcera interna, præcipue pulmonum usurpatur: urinas quoque mensesque ciet, ac juxta Linnæum ad lanas flavo colore inficiendas inservit.

V E R O N I C A.

Maximus profecto extat ejusdem specierum numerus, tamen quatuor sequentibus tantum Medici utuntur.

VERONICA mas, Offic. Veronica mas supina & vulgatissima, C. B. P. 246. *Inst. R. H.* 143. *Raii Hist.* 851. Veronica vulgatio folio rotundiore, J. B. 3. 282. Veronica mas serpens, *Dod. Pempt.* 40. Veronica vera & major, *Ger.* Veronica mas vulgaris supina, *Park.* Veronica mas, *Fuchs. Lob. Lon. Thal. Anguill. Gesn. Hort. Lug. Hist.* Betonica Pauli Æginetæ seu Teucrium, *Trag.* 207. Auricula muris, tertia, *Cesalp.* 336. Teucrii quarta species, *Clus. Hist.* 349. Veronica *Tabern.* Betonica altera Dioscoridis, *Corn.* Veronica floribus spicatis, foliis oppositis, caule procumbente, *Linn. Flor. Svec.*

4.8. Veronica Germanorum, Veronica Herbariorum vulgi; Veronica major septemtrionalis, Veronica præstantior, Thææ Europeum vulgo, *Quorumd.* vulgo *Veronique male ou le Thè de l'Europe*.

Radicem habet delicatulam, fibrosam, utrinque in solo dispersam, vivacem, plures vero caules minutos, longos, rotundos, nodosos, hirsutos, in terræ superficie plerumque procumbentes, foliis oppositis, Pruni foliis fere similibus, villosis, denticulatis, sapore amaro, atque acri, floribus spicatis ad modum Scordii, exiguis, subcæruleis, quandoque albis, binis staminibus ejusdem coloris in centro locatis, apicibusque oblongis; singuli autem exiguum quadripartitam rosam mentiuntur. Deciduis floribus fructus succedunt cordati, duobus cellulis divisi, plurimaque minuta semina rotunda, ac subnigra ocludentes. Rudibus, incultis, siccis, sabulosis, saxosisque in locis, in pascuis, juxta sepes in collibus apricis, & umbrosis, in nemoribus, ericæisq; crescit planta hæc, quæ Vere, ac Æstate flores propellit. Univerſa autem in usum revocatur; ceteris vero tamquam præstantior ea antepositur, quæ in Quercuum basi enascitur. Toto autem anni curriculo vireſcit.

Veronica pratensis, *Offic.* Chamædryſ spuria major angustifolia, C. B. P. 249. Chamædryſ spuria angustifolia, J. B. 3. 285. *Raii Hist.* 849. Veronica lupina facie Teucrii pratensis, *Lob. Icon.* 473. *Inst. R. H.* 144. Veronica lupina, *Ger. Emac.* Veronica Teucrii facie, *Park.* Teucrium primum Matthioli, *Lugd. Hist.* 1165. Teucrium secundum, *Tabern. Icon.* 380. Auricula muris quinta, *Cæsalp.* 336. Teucrii tertia species, *Clus. Hist.* 349. Chamædryſ vulgaris mas, *Fuchſ.* Chamædryſ altera, *Trag.* Chamædryſ falsa insipida floribus cæruleis, *Gesn. Hort.* Veronica floribus racemosis decussatis foliis oblongo-sagittatis, *Guet. Obser.* 226. Pseudo-Chamædryſ seu Chamædryſ sylvestris, Teucrium pratense alterum, Hierobotano vel Herba Sacra seu Verbenaca lupina fœmina Dodonæi, *Nonnull.* vulgo *la Veronique des prez, ou la Germandrèe batarde*.

Radicem habet minutam, longam, repentem, fibrosam, lignosam, vivacem, plures emittentem exiguos caules, plerumque in terram stratos, quandoque nonnihil elatos, rotundos, hirsutos, lignosos, vix pedem æquantes, foliis suffultos binis per intervalla invicem oppositis, oblongis, ambitu denticulato. In caulium extremitatibus sese in binos aut tres ramos dividendum, flores in spicam dispositi, elegantique cæruleo colore præditi progignuntur, quibus præsto sunt capsulæ Veronicæ maris capsulis perſimiles; plurimaque semina minuta, ac sphaerica ocludentes. In pratis, ac secus fluvios abunde occurrit planta hæc, haud raro in sylvis; flores Majo, ac Junio seriusque propellit, in regionibus præcipue frigidis, uti in Anglia, ibique, referente Rajo, sponte haudquaquam crescit.

Veronica rotundifolia, *Offic.* Chamædryſ spuria minor rotundifolia, C. B. P. 249. Chamædryſ spuria latifolia, J. B. 3. 286. Veronica minor foliis imis rotundioribus, *Mor. Hist. Oxon.* 320. *Inst. R. H.* 144. Chamædryſ sylvestris, *Ger. Raii Hist.* 850. Chamædryſ spuria sylvestris, *Park.* Teucrium tertium minus, *Tabern. icon.* 380. Chamædryſ, *Trag.* 203. Auricula muris sexta, *Cæsalp.* 336. Teucrium pratense & lupinum Chamædryoides, *Lob. icon.* 490. Hierobotane mas Dodonæi, *Lugd. Hist.* 1337. Teucrium pratense, *Rubd. Hort.* 109. Pseudo-Chamædryſ, *Till. icon.* 50. Veronica floribus racemosis lateralibus, foliis ovatis plicatis dentatis, *Linn. Flor. Suec.* 5. Chamædryſ vulgaris fœmina latiore folio, Pseudo-Chamædryſ vel Chamædryſ spuria rotundifolia sive fœmina & vulgatio, *Nonnull.* vulgo *la Veronique des bois ou des bajes*.

Radicem habet delicatulam, fibrosam, repentem plures ejicientem caules spithamam, & quandoque fere cubitum altos, minutos, rotundos, hirsutos, debiles, oppositis vestitos foliis, fere cauda destitutis, villosis, ambitu denticulato, saturate-viridibus, rugosis, rotundis, Scordio Vero similibus. Ex foliorum alis flores enascuntur monopetali thyrſiformes, læte cærulei, raro albi, brevibus elati pedunculis, quibus capsulæ succedunt seminales planæ, in duas cellulas diviſæ, binis præcedentibus spe-

ciebus perfimiles, exiguisque seminibus sphaericis refertæ. In pascuis, sylvis, ac prope sepes abunde luxuriat planta hæc, floret autem Aprili, ac Majo. Universa planta sapore scatet amaro, ac odore pene destituitur. Folia vero in superiori caulium parte locata extra ordinem caudis donantur longioribus, præ foliis in basi positis.

Veronica spicata, *Offic.* Veronica spicata minor, C. B. P. 247. *Inst.* R. H. 144. Veronica spicata recta major & minor, J. B. 3. 282. *Raii Hist.* 846. Veronica assurgens sive spicata, *Ger.* Veronica erecta angustifolia, *Park.* Veronica recta minima, *Clus. Hist.* 347. Veronica foliis obtusis, caule non ramoso spica nuda terminato, *Hall. Helv.* 531. Veronica floribus spicatis, foliis oppositis, caule erecto, *Linn. Flor. Svec.* 4. Veronica spicata angustifolia, Veronica minor erecta, *Nonnull.* vulgo la Veronique a épi.

Radice[m] habet fibrosam, obliquam, vivacem, caule[m] proferentem plerumque erectum, semipedalem, & quandoque pedalem, & ultra, ut plurimum simplicem, per intervalla foliis stipatum, angustioribus, acuminatioribusque, foliis Veronicæ vulgaris, leviter crenatis, hirsutis, radicem versus latioribus; prædictus vero caulis longa terminatur alborum florum spica, qui paulatim, a basi ad verticem efflorescunt, usque succedunt capsulæ planæ cordiformes, in duas cellulas distinctæ, in quibus plura semina minuta, ac rotunda locantur. Crescit autem in sylvis, pascuisque siccis, aridis, ac sabulosis, floresque Julio, & Augusto pellit.

Veronica mas præ aliis usque adhuc recensitis speciebus usitatio inter celebriores artis Medicæ plantas enumeratur. Si ejus autem proprietates singulas in medium adduceremus, hujusce Tractatus limites omnino prætergrederentur, quare præcipuas tantum exponemus, si quis autem de ea plura scire cupiet, legat ejus Historiam Parisiis excusam sub titulo *Thè de l'Europe*.

Veronicæ folia amara sunt, saturatissimeque rubro colore chartam cæruleam imbuunt, hinc suspicari potest, in iis sal latere sal Corallorum analogum, quod tamen in Veronica majore acidi portione scatet. Abundanti præterea sal prædictum sulphure sociatur, Analyseos enim Chymicæ ope plurimum olei ex hac planta elicitor. Quibus sane principiis, sudorifera, vulneraria, detergens, diuretica, ad pulmones, materia viscida, ac purulenta, infarctos liberandos aptissima efficitur. Et de facto ptisana ex ea, parata, ac syrupus ejus decoctione, ac saccharo confectus excellunt adversum tussim siccam, asthma, pulmonum ulcera, sputumque sanguineum. Hujusce præterea plantæ usus viscera deobstruit, liquorumque commercium restituit: in ictero itaque, morbisque longis, ab hepatis, mesenterique glandularum obstructionibus, abortis utiliter adhibetur.

Diurna etiam experientia ejus vis confirmatur in glareas, urinæ suppressionem, colicamque nephriticam. Qua de re eximia extat observatio in *Ephemeridibus Germanicis*, qua demonstratur, mulierem colica nephritica, sex annorum spatio, divexatam, decoctionis Veronicæ constanti usu sanatam fuisse, calculumque satis conspicuum excrevisse. Vulgatio[rum] eam usurpandi ratio esse solet ad modum Theræ, pug. j. pro aquæ sextario semis, aut Man. ejus parvo, in jusculo omni pinguedine destituto. Infusio hæc pariter convenit in hemicraniis, capitisque gravedine, in stuporibus, soporibusque; caput enim liberat, aptumque reddit ad meditationem, ac studia. In Officinis aqua Veronicæ stillata servatur, quæ contra calculum, vaporesque excellit, præsertim si in ℥ ij. ℞. ejusdem aquæ, ℥ j. ejus folior. æqualisque quantitas corticis medii Solani scandentis sive Dalcamaræ infundatur. Veronicæ Syrupus ab ℥ j. ad ℥ ij. exhibendus, ejusque Extractum a ℥ j. ad ℥ j. ℞. sanguinem depurant, morbisque cutaneis adversantur, dummodo eodem tempore, affectæ abluantur partes, aqua ejusdem, in qua ea Vitrioli quantitas, quam continere potest, soluta fuerit. Tragus vero asserit copiosum sudorem in febribus malignis excitari, ℥ ij. Sp. Veronicæ, exigua Theriacæ portione, permixtis. Spiritus autem hic elicitor, Vinum, in quo convenienti tempo-

temporis spatio Veronica digesta fuerit, distillando. In colica autem plurimum prædicantur clysteres cum ℞. j. decoctionis ejusdem plantæ, ℥ j. butyri, æqualique sacchari quantitate, parati: a Nonnullis Veronica una cum Chamomilla in lacte decoquitur, saccharumque additur.

Quoad ejus externum usum, utilissima est contra scabiem, impetiginem, crurum ulcera, vaga, nuncupata, & ad cutis maculas obliterandas, quinimo adversum Cancrum juxta du Renou: pro hisce vero morbis universæ Plantæ decoctio, aut ejus aqua distillata in usum revocatur; iis autem partes affectæ foventur.

Cæsalpinus, Pena, & Lobellius plurimum alias Veronicæ species commendant, efficacioresque Veronica mare dicunt, ad viscerum obstructions referendas. A Cæsalpino autem earumdem amaritie hoc comprobatur; Tragus addit, secundam speciem, hydropem incipientem, fluores albos, tussimque convulsivam profligare; præscribitur autem *Teucrii* nomine.

Veronicæ maris folia usurpantur in Aquis, Vulneraria, & Generali, in Balsamis Vulnerario, & Mundificativo de Apio dicto *Pharm. Paris.* Plantæ vero succus in Emplastro *Oppodelthoc.*

℞. Aquæ Veronicæ ℥ jv. Infunde in ea per noctis spatium pulveris ejusdem plantæ ℥ j. Hauriatur mane potio hæc excellens adversum sterilitatem per integrum mensem.

℞. Extracti Veronicæ maris & Juniperi ana ℥ ij. M. pro bolo in viscerum obstructionibus, pulmonisque anarctibus exhibendo.

℞. Rad. Caryophyllatæ exsicc. & contus. ℥ ij. Glycyrrhizæ ℥ j. Veronicæ ac Hederæ terrestres ana Man. j. Flor. Hyperici, & Centaurii min. ana pug. iij. Sem. Fœniculi ℥ ij. vel iij. M. f. infusio, ℥ ℔. in ebull. aquæ ℥ x. minutis aliquot vas coopertum remaneat, & dein servetur liquor pro usu, addendo Mellis purissimi cochl. j. Infusio hæc theiformis convenienti temporis spatio repetatur in Phthisi incipiente.

℞. Agrimonie Man. j. Veronicæ, Salvie, ac Flor. Hyperici ana Man. ℔. Superaffunde ferv. aquæ ℥ xxx. liquanturque cooperto vase per horæ dimidium. Fiat deinde colatura, cui adde Mellis rosat. ℥ ij. pro Gargarismate in ulceribus oris, fauciumque aptissimo.

℞. Sp. Veronicæ ℥ ij. Theriacæ ℥ j. M. pro potione diaphoretica in febris maligna exhibenda, quum mador apparet.

℞. Aquæ Veronicæ ℥ ij. Ea, linteola alba inficiantur, ulceribusque crurum, aut puerulorum crassiori scabiei applicentur, hæc autem lotio detergit, ac consolidat.

℞. Sem. Violar. ℥ ij. Contunde in mortario marmoreo, paulatim superaffundendo aquæ Veronicæ ℥ vj. Fiat deinde colatura, cui adde Crystalli miner. gr. xij. Syrupi Violar. ℥ j. pro emulsione utilissima in calculo, & colica nephritica.

VIBURNUM.

VIBURNUM, *Offic.* Viburnum vulgo, C. B. P. 428. Lantana vulgo, aliis Viburnum, J. B. i. 557. Viburnum, *Math.* 217. *Infl.* R. H. 607. *Park.* *Raii Hist.* 1590. Lantana sive Viburnum, *Ger.* Viurna vulgi Gallorum, & Ruelli, *Lob. Cass.* Spiræa Theophrasti forte Dalemchampii, *Lugd. Hist.* Viburnum foliis cordatis acute crenatis venosis subtus tormentosis, *Linn. Virid. Cliff.* 25. Viburnum vulgare, *Nonnull.* vulgo *Viorne*, *Herdeau*, *Bourdaine blanche.*

Radix in terræ superficie errans arbusculam propellit, quandoque ad arboris proceritatem accedens, quæ ut plurimum magis in latum, quam in longum excrescit, ligno prædita fungoso ac meduloso; ramos vero emittit tres aut quatuor pedes fere

longos, digitum crassos, fatis flexibiles, satisque aptos ad herbarum manipulos, fasciculosque colligandos, cortice subalbido, ac farinaceo. Folia habet Alho, Ulmoque similia, hirsuta tamen, opposita, lata, densa, ambitu crenato, subalbida, in parte præcipue postica, quum adhuc vigent, sub-rubra vero priusquam pereant, sapore adstringenti. Flores in ramorum apicibus umbellati, albi, & odori, adinstar florum Sambuci enascuntur, singuli autem pelvim quinquifidam mentiuntur, quinis staminibus sub-albidis, apicibus rotundis in centro positis. Deciduis floribus baccæ succedunt molles, rotundæ, aut fere ovales, crassiusculæ, primo virides, postea rubræ, ac denique per maturitatem nigræ, sapore subdulci, ac viscido fere ingrato, unicum singulæ continentes semen, eadem figura donatum, fatis tamen complanatum, latum, striatum, ac pene osseum. Frequens arbuscula hæc in sepibus, sylvulis, nemoribusque cædis, in locis rudibus, incultis, saxosis, argillaceis, & montanis crescit; florescit autem Æstate, citius, seriusve juxta aeris temperiem, folique indolem, ejus vero baccæ ut plurimum Julio ruborem, Augusto autem exeunte, & Septembri maturitatem acquirunt.

Parum salis essentialis, plurimumque olei Viburnum continet. Ejus folia, ac baccæ refrigerant, ac adstringunt. A Matthiolo Gargarismatis forma, in oris, fauciumque inflammatione, & ad gingivas roborandas commendantur; decoctione præterea ad ventris hæmorrhoidumque fluxum sistendum utimur. Ejus radicibus in solo maceratis, ac postea tuis Visci species fatis optima paratur pro avibus aucupandis. Mayernus vero in suo *de Affmate Tradatu* corticem Viburni medium, tamquam salutare vesicatorium proponit, & Camerarius asserit, aquam stillatitiam foliorum, efficacissimum collyrium esse adversus oculorum morbos.

V I C I A.

Biniæ VICIÆ species reperiuntur a Medico præscriptæ, Vicia scilicet femine nigro, atque altera femine albo.

Vicia, *Offic.* Vicia sativa vulgaris femine nigro, C. B. P. 344. *Inst.* R. H. 396. Vicia vulgaris sativa, J. B. 2. 310. *Park.* Vicia, *Ger. Anguill.* *Lonic. Raii Hist.* 900. *Camer. Epitom.* 320. Orobus sativus & Vicia major prima, *Trag.* 624. Ervum, *Brunf.* Vicia major, *Fuchs.* Arachus, seu Craccæ primum genus, *Dod.* Vicia vulgaris sativa Clusio, Apache vera, *Lug. Hist.* Vicia nigra, Orobus perperam *Officinis*, Aphace Græcorum, Os mundi, *Nonnull.* vulgo *Vesce ou Vesse noire ou commune*.

Radice tenui, fibrosa, annua, plures emergunt caules ad pedis cum semisse, aut ad duorum pedum altitudinem, angulosi, striati, hirsuti, cavi, foliis oblongis, angustis, vertice latiori, hirsutis, decem, aut duodecim pari ordine eadem in costa locatis, manuque terminatis, quæ facile vicinis corporibus adhærescit. Flores leguminosi sunt, purpurei, aut sub-cærulei, corniculo denticulato suffulti. Deciduis floribus siliquæ præsto sunt villosæ, planæ, binis cellulis constare, seminibusque fere rotundis, & nigris refertæ, sapore ingrato. In arvis ubique fere feritur planta hæc in Europa, aut sejuncta, aut Pisus, & Avena permixta, pro Equorum, aliorumque brutorum alimento, ob herbarum præcipue defectum: etiam vero vim habet infestas herbas enecandi, terræque fertilitatem conciliandi, raro tamen in hortis colitur & florescit autem Majo, Junioque, semenque Augusto exeunte, aut Septembri maturitate donatur.

Vicia alba, *Offic.* Vicia sativa alba, C. B. P. 344. *Inst.* R. H. 397. *Par.* Vicia albo femine, J. B. 2. 311. *Raii Hist.* 900. Ervum candidum, vel faba veterum, *Trag.* 626. Vicia major folio cordato, flore rubro, fructu albo, Pisi minor instar, *Mor. Hist.* 63. Vicia siliquis sessilibus erectis, foliis cordatis, *Hall. Helv.* 598. Vicia leguminibus erectis, petiolis polyphyllis, foliis acumine emarginatis, stipulis dentatis,

Linna

Linn. Hort. Cliff. 368. *Vicia* albida, seu semine candido, *Nonnul.* vulgo *la Vesce blanche*.

Radix minuta, ac fibrosa, plures emittit caules fere bipedales, angulosos, debiles, cavos. Ejus autem folia plurimum variare solent, alia enim semirotonda sunt, alia longa, & angusta. Flos autem simplex aut duplex est, pluribus purpureis maculis circumfusus, brevi pedunculo elatus. Siliquæ etiam a *Vicia* communi differunt, feminibusque adimplentur, quandoque numero novem, albis, aut nonnihil purpureis, aut variegatis, dilute-viridibus, figura ac colore viridia adhuc pisa æmulantibus, diversisque, ex hoc tantum, quod eo latere, quo siliquæ appenduntur, nullam nigredinem habent. Ad præcedentis modum in arvis colitur planta hæc, eadem tempestate floret, ac ad maturitatem semen perducitur.

Analysi autem Chymica plurimum olei, parumque salis largitur. Indiscriminatim harumce specierum semine utimur, eoque farina elicitur qualitatibus farinæ *Orobi succedanea*. *Vicia* præterea adstringendi, condensandi, ac consolidandi vi pollet, hinc in ventris fluxibus usurpatur, nec non Cataplasmatibus forma ad emolliendum, resolvendum, ac roborandum. In fame quandoque, ut accidit anno 1709. difficilem admodum digestionem, procreantem, stomachumque gravantem panem, *Vicia*, conficere, coacti sumus. Semen quoque prædictum, ut innuimus, cum *Avena* feritur, ejusque herba statim scinditur, ad equos, multosque vescendos, qua celerrime saginantur. Omnes denique norunt, *Viciam*, nutrimentum esse columbis famigeratissimum, a pullis vero haud facile ingurgitatur, anatribus præcipue infesta.

V I O L A.

Hic loci sub *VIOLÆ* nomine, tres diversi generis plantarum species a nobis describentur, 1. *Viola* communis, 2. *Viola* Matronalis, sive *Damascena*, 3. *Viola* Lunaria.

Viola, *Offic.* *Viola* Martia purpurea, flore simplici odore, *C. B. P.* 199. *Inst. R. H.* 419. *Viola* Martia purpurea, *J. B.* 2. 542. *Ger. Raii Hist.* 1049. *Viola* nigra, sive purpurea, *Dod. Pempt.* 156. *Viola* simplex Martia, *Par. Parad.* *Viola* fativa, *Brunf.* *Viola* Martia præcox purpurea, *Lob. icon.* 608. *Viola* simpliciter dicta, vel nigra cognominata, *Gesn. Hort.* *Viola* purpurea Matthioli, *Lugd. Hist.* 797. *Viola* acaulis, stolonibus teretibus reptantibus, pedunculis radicalibus, *Lin. Hort. Cliff.* 427. *Viola* Græcis simpliciter Jon vocata, *Viola* Loripes sessilis & clauda vulgo, *Viola* purpurea odora simplex, *Viola* Martia florum colore nigricantis purpuræ, *Viola* quadragesimalis, Herba violaria seu mater violarum, *Viola* flore simplici coloris in cæruleo sub-nigro purpurei, *Leucojum* nigrum *Hippocratis*, *Quorumd.* vulgo *la Violette de Mars ou de Careme*, *la Violette ordinaire*.

Fibrosa, densa, vivaxque radix, plura emittit folia semi-rotunda, adinstar foliorum *Malvæ* vulgaris lata, ambitu denticulato, viridia, longis caudis appensa. Hæc inter pedunculi eriguntur graciles, exiguum, elegantissimumque florem læte purpureum, aut atro-cæruleum sustentantes, odore satis grato, ac fragrantî, sapore viscoso, nonnihil acri: constat autem foliolis quinque, staminibus totidem, apices obtusos gestantibus, papillæque specie quadam, quæ omnia calyce ad basim usque quinquifido fulciuntur. In decidui floris locum capsula ovalis apparet per maturitatem sese quadrifariam aperiens, plurimaque semina præsefert semirotonda, capsulæ parietibus appensa, *Coriandro* exiliora, & sub-albida. Umbrosis in locis, soloque pingui, in fossis, juxta sepes, prope muros, ruri & in hortis luxuriat planta hæc, facileque propagatur filamentis longis, ac reptantibus hac illac radicem emittentibus; Vere, primum ineunte Martio, florescit, nec folia, aut virorem Hyeme amittit. Elegantissime floribus albis quandoque variare solet, & duplici cæruleo, aut duplici albo

flore diligenter in Curioforum hortis excolitur: in hacce vero postrema satis incommodæ profecto esse solent exilissimæ ejus caudæ, quæ quum ad ejus florem sustinendum non sufficiant, solo procumbens, terra, ut plurimum, tempore præsertim pluvio, fordescere flos idem solet.

Salsa nonnihil, glutinosa, ac detergens est ejus radix, neque rubro colore, charitam cæruleam inficit, non secus ac folia, quæ insipida sunt, magisque glutinosa, femina autem recentia ruborem aliquem in ea inducunt, radicibusque salcedine prævalent, Occluditur autem in Viola succus glareosus, alia principia obvolvens, eorumque activitatem comprimens: Analysi enim Chymica ex hacce planta plures acidi liquores, plurimum olei, salisque volatilis concreti, magna copia salis fixi lixivialis elicitur: hinc mirum non est, eandem phlegmate suo, atque oleo temperantem, aliorumque constituentium mixtura, diureticam, ac laxantem esse. Violæ autem sal cum sale Ammoniaci affinitatem habet, portione enim urinosa constituitur. Plerumque folia ac flores ejusdem in usum revocantur, & quandoque etiam radices, quibus, trium aut quatuor unciarum infusio per superiora simul, ac per inferiora purgat; a Nonnullis vero adduntur salis Absinthii gr. xx. & saturatiorem tincturam ex iis eliciendam. Folia in omnibus fere decoctionibus emollientibus, ac laxativis usurpantur, nec non in clysteribus communibus, ac fomentis temperantibus. Flores cathartici nonnihil sunt refrigerantes, interque quatuor cordiales flores recensentur. Posterius asserit, eorundem p. 3. j. in jasculo omni pinguedine destituto, optime alvum subducere. Iisdem pariter, tres syrupi species parantur; Simplex nempe, cujus color elegantissimus sane est, dummodo non ferveat; Compositus a Mesue Arabo Medico adinventus, in quo Jujubæ, Sebesten, ac semina Malvæ, & Cotoneæ mali; admiscuntur binæ hæc syrupi species, aptissimæ sunt in morbis Thoracis ab acris, salisque humoribus ortum ducentibus; incrassantes enim sunt, ac refrigerantes; tertius vero Solutivus nuncupatur, prædictisque in morbis convenit, quum purgandi ad sit indicatio; semina enim, florumque calyces, quibus syrupus conflatur, alvum potenter movent: huic autem radices quoque addi possunt; Ejus etiam descriptio a D. Lemeryo in *Pharmacopœa* evulgata fuit, modo una cum aliis formulis a nobis recensenda.

Etmullerus narrat, a Timæo excellentem Conservam laxantem paratam fuisse, cum Violis, & Manna in earum succo ad Conservæ consistentiam fusa; hæc vero alvum inertem ciendi vim habet, fere 3 ss. Species quoque aromaticis Violis componitur, eadem virtute prædita, cujus hæc est descriptio: cum Violarum calyce nequaquam carentium lb. vj. igne claro, ac dulci Mannæ lb. j. ss. funde. Colaturæ adde Sp. Vini lb. ij. Cochl. j. aut ij. mane, ac vesperi etiam, si opus fuerit, binis. a pastu horis ex ea exhiberi possunt. Purgatio quoque excitatur integræ Violarum plantæ decoctione pro haustu. Mel vero Violatum in Officinis præstans, Violis ac Melle ad syrupi consistentiam cocto conficitur, ejus dosis esse solet 3 j. aut 3 ij. in clysteribus refrigerantibus, ac emollientibus. Violæ semissa purgantia, ac diuretica, præscribuntur vero in colica Nephritica, urinæ detentione, aliisque morbis, in quibus tantum lenissime solvendum est: iis 3 j. aut ss. j. in mortario tufis, paulatim superaffunditur 3vj. aquæ Graminis, colatur deinde liquor, addita syrupi Violar. 3 j.

Violarum folia usurpantur in unguento *Populeo*, & clystere emollienti *Pharm. Paris.* Flores vero in syrupis de Jujubis, de *Eryfino*, & de Testudine, in *Requie Nicolai Myrepsi* in pulvere *Diamargarito frigido*, aliisque præparationibus. Flores vero ac semina in Electuariis, Lenitivo, & Diapruno; semen in Electuariis, de Psyllio, Catholico, & Diaphanico, in Confectione *Hamech*, & in Pilulis *sive quibus ejusdem Pharm.*

β. Furfur. loti Man. j. Coque in aquæ lb. ij. ad medias. Fiat colatura, in qua dissolve Mellis Violati 3 ij. pro clystere refrigerante, & emolliente.

γ. Sem. Violar. probe maturor. 3 j. Contunde in mortario marmoreo, paulatim superafe

superaffundendo aquæ Graminis, aut Veronicæ, aut Rosar. $\frac{3}{4}$ vj. Fiat colatura raro linteolo pro emulsione, tribus a cœna horis, sumenda in colica nephritica, ac urinæ retentione.

Emulsio altera adversum Urinæ ardorem.

B. Sem. Violar. $\frac{3}{4}$ iij. Sem. Lithospermi $\frac{3}{4}$ β . Contunde in mortario marmoreo paulatim affundendo aquæ Fragariæ $\frac{3}{4}$ iv. Colaturæ adde Aquæ Cinnamomi simplicis $\frac{3}{4}$ ij. Ocul. Cancror. pp. $\frac{3}{4}$ j. pro dosi hora somni propinanda.

B. Flor. Violar. integrorum recentium $\frac{15}{16}$ ij. Seminum Violar. contusor. $\frac{15}{16}$ β . Infundantur horis xij. in vase fictili cooperto cum aquæ ferventis $\frac{15}{16}$ vj. deinde bulliant leviter; colentur, & exprimantur, eadem colaturæ recalescæ infunde secundo, itemque tertio, ac quarto, imo si libeat novies, tantundem Violarum recentium, & seminis Violarum, per idem temporis spatium, ac prima vice, usque dum liquor violarum substantia saturatus omnino sit, quod a floribus liquore infectis probe cognoscetur; denique ultima colatura cum Sacchari albi $\frac{15}{16}$ iij. clarificetur, & coquatur in syrupum. S. A. Dosis ab $\frac{3}{4}$ β . ad $\frac{3}{4}$ ij. ad bilem, & ferositates exterminandas.

B. Fol. Malvæ, Veibasci, Tussilaginis, Papaveris erratici, & Gnaphalii ana. pug. j. Affunde aquæ ferventis B. iij. Infusa per horæ semisse relinquatur. Fiat deinde colatura, cui adde Syrupi Violar. $\frac{3}{4}$ ij. pro infuso pectorali in dolore thoracis, raucedine, tussi, ac phthisi convenientissimo.

Viola Matronalis, sive Damascena, *Offic.* Hesperis hortensis flore purpureo, C. B. P. 202. *Inst. R. H.* 222. *Raii Hist.* 790. Hesperides flore purpureo, albo, & vario, J. B. 2. 877. Viola Matronalis, *Dod. Pempt. Lob. Gesn. Hort.* Viola Matronalis purpurea, *Ger.* Viola hyemalis purpurea, *Tab. icon.* 308. Eruca alba & purpurea, *Lugd. Hist.* Leucojum & Viola purpurea, *Fuchs.* Hesperis nostras flore simplici purpureo, Viola Moschatella, Leucojum Moschatum, *Quorumd.* vulgo la Julianne ou Julienne, la Violette des Dames, la Giroflée musquée.

Radice est exigua, lignosa, alba, caules emittente fere bipedales, rotundos, hirsutos, medulla refertos, foliis alternatim sitis, juxta caulem, Erucæ folio satis similibus, minus tamen incisus, eorum ambitu denticulato, acuminatis, hirsutis, oblongis, brevibus caudis appensis, & viridi sub-nigris, sapore acriusculo. Ex foliorum alis ramusculi prædeunt, flores, efferentes Keiris floribus figura proximos, quatuor constantes foliis cruciformibus, quandoque albis, quandoque purpureis, quandoque ex albo, maculisque purpureis, variantibus, longis elatos pedunculis, suavissimosque. Hisce succedunt siliquæ longæ ac graciles, bivalvæ, intermedio septo distinctæ, ac plurima continentes semina ovalia, plana, sub-rubra, acria. In nemoribus, sepibusque quandoque occurrit planta hæc, in hortis præterea colitur, faciliq; negotio multiplicatur, delictiaque Curioforum constituit, florescit autem Majo, Junioque, semper virefcit, frigoriq; fortiter, uti Viola communis, resistit.

Julienne ab hortulano quodam Juliano qui primus eam excoluit vulgo Gallorum nuncupatur, *Hesperis* vero, fragrantiori enim odore; ejus flores post Solis Occasum, quam per diem scaterere videntur, *Viola Matronalis* denique, quia flavæ Violæ quomodo similitur, & a Matronis optimi odoris causa excolitur.

Raro admodum in usum Medicum venit planta hæc, continet autem plurimum salis, atque olei, incidit, atque aperit, Scorbuto, Asthmæ, Tussi inveteratæ Convulsionibusque adversatur, sudoremque juxta Lemeryam excitare solet.

Viola Lunaria, *Offic.* Viola Lunaria major siliqua rotunda, C. B. P. 203. *Raii Hist.* 787. Lunaria major siliqua rotundiore, J. B. 2. 881. *Inst. R. H.* 218. Viola latifolia, *Dod. Pempt.* 161. Viola Lunaris prima, *Taber. icon.* 313. Viola Lunaria, sive Bulbolnach, *Ger.*

Ger. Par. Lunaria Græca rotunda Olingerii, *Gesn. Hort.* Lunaria major, aliis Bulbonac, *Camer. Hort.* Lunaria bulbosa seu Raphnitis, Lunaria odorata sive Regia, Thlaspi montanum vel Lunare majus, *Quorumd.* vulgo *la grande Lunaire*, *le Bulbonach*, *Médaille*; *la Satinée*, *le Satin blanc* ou *Passe-satin*.

Radice est glandulosa, & biennali, quæ caulem, ad duorum, aut trium pedum altitudinem effert, quandoque ad minuti digiti crassitiem, hirsutum, ramosum, dilute-viridem, aut sub-rubrum. Folia Urticam æmulantur, duplo, ac triplo nonnunquam majora, villosa, denticulata, quandoque opposita, quandoque alternatim secus caulem disposita, sapore herbæ olitoriae. Summo caule, ramisque flores progignuntur, ad modum fere florum Brassicæ dispositi, quatuor constantes petalis cruciformibus, purpureis, aut roseis, staminibus fenis sub-viridibus, apicibus flavis ac radiatis in centro locatis, odore demisso. Horum autem locum subeunt siliquæ oblongæ, planæ, rotundæ, magnæ, bivalves, medio intersepto discriminatæ, argenteo lucescentes, seminibus refertæ binis earum lateribus appensis, latis, reniformibus, Lentis more in centro elevatis, ac foliolo membranaceo stipatis, atrorubris, sapore acri, ac nonnihil amariuscule. Excelsis in montibus frigidarum regionum crescit planta hæc, quæ in hortis etiam colitur, florescit autem Majo, ac Junio, ac Aprili quandoque, facileque ope seminis multiplicatur. Folia Hyeme perdurante virescunt; altero tantum anno postquam fata sunt, caulem producit, semineque ad maturitatem perducto perit.

Lunaria nuncupata fuit, eo quod ejus siliqua integram Lunam mentiatur, *Bulbonac* aut *Bulbonach* ob radicem bulbosam. Hinc facile aliarum denominationum ratio percipietur.

Plurimum habet salis atque olei. Semina ejus tantum aliquem in re Medica usum habent. Tamquam incidentia, detergentia, aperientia, ac vulneraria reputantur, urinas ciet, & Epilepsiæ ac Rabiei pulveris forma ex aqua Tilix adversantur a ʒj. ad ʒj. Quondam maxime ab Alchymistis exquirebatur planta hæc ad Opus magnum. Radices vero Rapunculi more commode acetariis sociantur.

V I O R N A.

Clematidis, *Offic.* Clematidis sylvestris latifolia, C. B. P. 300. *Inst. R. H.* 293. Clematis latifolia sive Athragene quibusdam, J. B. 2. 125. *Raii Hist.* 620. Vitalba; *Dod. Pempt.* 404. *Cæsalp.* Clematis sylvestris latifolia, sive Viorna, *Par. Viorna*, *Ger. Lob. icon.* 626. Athragene Theophrasti, *Anguill. Clus. Hist.* 122. Vitis sylvestris, *Trag.* 818. Vitis nigra, *Fuchs. Turn.* Clematis tertia Matthioli *Lugd. Hist.* Clematidis sive Viorna vulgi, *Eyff.* Viburnum Gallorum, *Bellon.* Clematidis foliis pinnatis, foliis cordatis, inæqualiter inciso crenatis, *Lin. Hort. Cliff.* 225. Vitis alba Italarum, Clematis altera Dioscoridis, Ampelosagra, seu vitis sylvestris exulceratoria, uva taminæ, vel taminia Celsi & Latinorum, Sarmentaria, Salictarium, Vitis Chironia, Bucranium, *Quorumd.* vulgo *Clematite*, *Herbe aux Gueux*, *Barbe a Dieu*, *Fiorne des gens de la Campagne*.

Radice est nonnihil crassa, fibrosa, subrubra, vivaci, quæ Vitis more sarmentaria propellit crassa, rudia, flexibilia, angulosa, ramosa, serpentina, prima ætate, nonnihil hirsuta, dein sub-rubra, plantis, arbusculisque proximis adhærentia. Folia habet Campanulæ arvensis erectæ, sive Viti Judaicæ æqualia, quandoque integra, quandoque crenata, quina ut plurimum pro aquaque costa, sapore acri. Flores racematim aut umbellæ more enascuntur, quatuorque constant petalis rosaceis, calyce destitutis, pluribus in centro, suffultis, staminibus brevibus pallidiusculi, albi, & odori sunt, subalbidis elati pedunculis. Floribus præsto sunt fructus criniti, capitati, pluribus conflati seminibus lanuginosis. Ubique fere secus vias, in sepibus, quas

summpere exornat, inter spinas, ac in nemoribus luxuriat planta hæc, Julio flo-
rescit, & ad Hyemem usque ejus fructus perdurat. Caules ramique adeo flexibiles
sunt, ut viminum, cordarumque loco, ad manipulos, falciculosque herbarum, alia-
que devincienda usurpentur.

Analyti vero Chymica, plurimum olei & salis acerrimi, ad Euphorbii salem ac-
cedentis Clematidis largitur. Ab omnibus tam veteribus, quam recentioribus causti-
ca reputatur, quum præcipue externe antiquis ulceribus applicatur, quas abstergit,
carneque putrescenti omnino liberat. Dioscorides asserit, ejusdem foliis tuis, & ap-
positis, Lepram sanari, ejusque semine trito, ac ex Hydromele propinato, bilem,
ac pituitam solvi. Tragus vero addit, radicem in aqua Vini poculis binis, aqua
falsa permixta, purgantem esse, ac Hydropi adversari. Quibus non obstantibus tes-
timoniis, nos tamen plantam adeo acrem, etsi Vino, & aqua marina corriga-
tur, internum in usum commendare haudquaquam possumus. Tabernæ Montanus,
ex ea tusa atque oleo, Cataplasma parabat, ad pertinaciorum tumorum suppara-
tionem ciendam. *Herbe aux Gueux* vulgo Gallorum nuncupatur, eadem enim men-
dici cutim suam fricant ad ulcera, excoriationesque excitandas, quas magnis ulu-
latibus transeuntibus ostentatas, ac copiosa ex iis collecta elemosina, facili nego-
cio Verbasci foliis sanant. Verum enim vero nos ipsi vidimus a quibusdam pericu-
losa ulcera, profundas cicatrices, linquntia fuisse contracta, eo quod ad inter-
mittentes febres debellandas, eorum pulsibus mediis Clematidis cortex appositus
fuerit.

V I P E R I N A.

EChium, *Offic.* Echium vulgare C.B.P. 254. J.B. 3. 586. *Inst.* R.H. 135. *Par.* Ger.
emac. Raii Hist. 498. Echion, *Cæsp.* 436. Buglossum sylvestre, *Lob. icon.* 379.
Lonic. Echium, *Dod. Pempt.* 631. Lycopsis, *Cord. in Dioscor.* Buglossa sylvestris,
Brunf. Onosma, *Matth. Lac. Cast. Tabern. Lugd. Hist.* 1107. Lycopsis Germanica
purpurea, *Fuchs.* Anchusa prima Dioscoridis, *Guilland.* Echium caule simplici,
foliis caulinis lanceolatis hispidis, floribus spicatis lateralibus, *Linn. Hort. Cliff.* 43.
Echium, sive Echion colore floris ex purpura rubente, Buglossum agreste, An-
chusa major, lingua hircina vulgi, Alcibion sive Alcibiadion vel Alcibiacum, Vi-
perina sive Serpentaria, Herba Viperaria, *Quorumd.* vulgo *Viperine ou Herbe aux*
Vipères.

Radice nititur longa; pollicem crassa, lignosa, biennali; caulem vero emittit bi-
nos pedes superantem, hirsutum, rotundum, firmum, viridem, rudibus, nigrisque
punctis ad pellis serpentinae modum obsignatum, vertice plerumque, caudæ Scorpio-
nis more, reflexo. Folia habet longa, angusta, hirsuta, tactu aspera, inordina-
te locata, insipida. Ab ima fere ad extremam usque sui partem caulis, floribus exor-
natur, infundibuli more efformatis, inclinatis, ambitu, quin inæqualibus divisioni-
bus, distincto, læte cæruleis, ad purpureum quandoque, quandoque ad cinereum co-
lorem accedentibus, staminibus quinque purpureis, apicibus oblongis, ac pistillo albo
in centro locato, quæ omnia calyce ad basim usque quinquifido, longo, angusto,
acuto, ac striato fulciuntur. Marcescentibus floribus quatuor semina simul juncta,
rugosa, Viperinum caput æquantia succedant. In arvis, in solo inculto, inter se-
getes, apricis in locis, ac fere ubique juxta vias, & in parietibus luxuriare solet
planta hæc, Junio, Julioque efflorescit, Hyeme perdurante virorem servat, altero
vero anno post caulis eruptionem, seminisque maturitatem perit; flore autem albo
variare etiam solet.

Plurimum olei, parumque salis largitur planta hæc, quæ quamvis a Cæsalpino
post Dioscoridem, aliosque veteres, viperarum, aliorumque veneficorum animalium
mor-

morſui adverſari dicatur, fidem noſtram nihilominus præſtare haudquæquam poſſumus, ac *Viperinam* potius, figura ſeminis viperinum caput mentientis, non vero earundem morſus ſanandi efficacia, vocatam credimus. Hacce autem methodo a Cæſalpino commendatur: Recipiantur Fol. man. j. ac radicis fere $\frac{3}{4}$ ſ. quibus tuſis ac in Vini poculis iij. iuſuſis, juſ ægris exhibetur, vulnerique magna applicatur. A. J. Bauhino ejus radix tamquam anti-epileptica, ac pulverata $\frac{3}{4}$ ſ. in Vini aut Cereviſiæ cyatho præſcribitur, quæ proſecto vix eodem cum præcedenti vitio laborat. Frequentiſſime Viperina Bugloſſo minus vulgari ſubſtituitur, eadem enim emoliente, humeſtante, ac pectorali efficacia pene donatur.

VIRGA AUREA.

Innumeras inter VIRGÆ AUREÆ ſpecies, binas ſequentes a Medicis uſurpatas tantum agnoſcimus.

Virga Aurea minor, *Offic.* Virga aurea, anguſtifolia, minus ferrata, C. B. P. 268. Virga Aurea vulgaris latifolia, J. B. 2. 1062. *Inſt.* R. H. 484. Virga Aurea vulgaris, *Dod. Pempt.* 142. *Ger. Raii Hiſt.* 278. *Gefn. Hort.* Virga Aurea vulgaris, *Par.* Virga Aurea Matthioli, *Lugd. Hiſt.* 1272. Solidago ferracenica, *Thal. Eſſ.* Conſolida aurea, *Tabern.* Virga Aurea ferracenica, Herba Doria, Herba Judaica & Pagana, *Quorumd.* vulgo *la Vierge d'Or a ſevilles étroites.*

Huic radix eſt geniculata, ſerpens, fulca, capillitio ſtipata ſubalbido, aromatica, quæ unum, aut plures proſert caules tripedales, erectos, firmos, rotundos, ſtriatos, nonnihil villoſos, medullaque fungoſa repletos. Folia oblonga ſunt, alterna, acuminata, hirsuta, ambitu denticulato, e viridi nigreſcentia. Flores vero radiati ſunt, ſecus caulem ſpicæ in morem diſpoſiti, e luteo aurei, calyce ſuffulti, pluribus conſtati ſquammoſis foliis, ſtaminibus quinque capillaribus, apicibus cylindraceis. Hiſce vero ſuccedunt oblonga, criſtata ſemina. In ſylvis, nemoribus, montanis, obſcurisque in locis, humidis, rudibus, ac incultis frequens occurrit planta hæc, Julio autem & Auguſto floreſcit. C. Bauhinus apte obſervavit, ejus folia modo crenata, modo non; crenæ vero, ſi adſint, longe minus, quam in ſequenti conſpicuæ ſunt.

Virga Aurea major, *Offic.* Virga Aurea latifolia ferrata, C. B. P. 268. *Inſt.* R. H. 484. *Raii Hiſt.* 279. Virga Aurea, ſive ſolidago Sarracenica, latifolia, ferrata, J. B. 2. 1063. Virga Aurea margine crenato, *Dod. Pempt.* 142. Virga Aurea Arnold. Villanovani, *Ger.* Virga Aurea ferratis foliis, *Park.* Solidago floribus per caulem ſimplicem undique ſparſis, *Linn. Flor. Lapp.* 306. Conſolida ferracenica major, *Lugd. Hiſt.* 1271. Virga Aurea altera, *Lob.* Virga Aurea folio latiore ferrato, *Quorumd.* vulgo *la Verge d'Or a larges ſevilles.*

Huic radix eſt longa, obliqua, fibroſa, vivax, caulem vero tripedale, & ultra emittit erectum, rotundum, firmum, ſtriatum, fungoſa medulla reſertum. Folia præcedenti latiora, longiora magisque denticulata ſunt. Flores radiati, ac luteo-aurei ſummo caule enaſcuntur non ſpicati, ſed umbellati, ſquammoſo calyce ſuffulti, quibus ſemina criſtata præſto ſunt. Montanis in locis, in nemoribus umbroſis, & humidis creſcit planta hæc, flores vero Auguſto, Septembri, ac Octobri propellit.

Virga Aurea ſtyptica eſt, & amara, vixque chartam cæruleam, robore imbuat. Veriſimile eſt, ſalem in ea contentum ad ſalem terræ connaturalem Plurimum accedere, magna tamen olei, partiumque terreſtrium portione amiſceri, hinc detergens, vulneraria, ac diuretica efficitur planta hæc. Harumce autem ſpecierum uſque adhuc deſcriptarum folia, floreſque in Vulnerariis Helveticorum abunde reperiuntur. Infuſione ad Theæ modum uſurpantur, pug. j. pro binis aquæ ſerventis cyathis,

this, aut in ptisanis, & decoctionibus vulnerariis, & aperientibus. Omnium autem Auctorum consensu opem maximam afferre solet, in urinæ difficultate, calculo, colica nephritica, viscerum obstructionibus, & hydropo incipienti. In hisce autem affectibus felici successu præscripta fuit quotidie ab Hoffmanno, & Boerhaavio, mirum enim in modum detergit, viscerumque tonum roborat. Ab Arnolde Villano- vano adversum calculum plurimum existimatur ℥ ij. pulveris forma singulo, mane in Vino albo exhibita. D. autem Chomelius in *Historia Plantarum usitatarum* asserit, simplicem ejus infusionem in vesicæ morbis mira præstare. In jusculis quoque, ac ptisanis, adversum Dysenteriam, aliasque hæmorrhagiæ species usurpatur, magnopere enim temperat, renisque copioso urinæ fluxu referare solet. Ejus summum aqua stillatitia, ab ℥ iv. ad ℥ vj. propinanda in potionibus vulnerariis, ac diureticis, & Extractum a ℥ j. ad ℥ ij. iisdem viribus pollent.

Virga Aurea usurpatur in aqua Generali *Pharm. Paris.*

B. Rad. Althææ ℥ j. ꝑ. Glycyrrhizæ ℥ ꝑ. Folior. Virgæ Auræ Man. ij. Althææ ac Parietariæ ana. Man. j. Ficus N. iv. Baccar. Juniperi, Sem. Petroselinii Macedonici, Bardanæ, & Lythospermi (semen autem hocce postremum ad cocturæ medietatem additur) ana. ℥ j. Coque in feri lactis ℔ iij. in quo infusæ fuerint Vini albi ℥ iv. ad tertiæ partis consumptionem, Colaturæ adde Syrupi Althææ ℥ iv. pro decoctione, tepide, quaque hora, propinanda, in colica Nephritica, paroxismo declinante.

V I S C U M.

Viscum, *Offic.* Viscum baccis albis, C.B.P. 423. *Inst. R. H.* 610. Viscus Quercus, & ceterarum arborum, J.B. 1. *Part.* 2. 89. Viscum, *Dod. Pempt.* 826. *Ger. Raii Hist.* 1583. *Matth. Trag. Fuch.* Linn. *Hort. Cliff.* 441. Viscum vulgare, *Par.* Viscus, *Brunf.* Viscum Quernum, Querceum vel Quercinum, Viscum Corylinum seu Colurnum, Viscum uliaceum, viscus vulgaris, Lignum Sanctæ Crucis Monachorum, omnia sanans Druidarum, Hyphear Arabum, Ramus Aureus Virgilii, *Nonnul.* vulgo *Gui commun, ou Gui de Chene.*

E radice viridi, primum tenera, granisque distincta, postea in centro lignosa, & vivaci, arbuscula veluti quædam progignitur ad duorum fere pedum altitudinem excrefcens, globumque satis regularem efformans, caulibus minimum digitum fere crassiss, lignosis, compactis, ponderosis, nodosis, externe saturate-viridibus, interne albolutescentibus, qui plures emittunt ramos lignosos, flexibiles, invicem plerumque implicatos, binis extremitatibus crassiores, diametri, pene ossis cruris, ac quodammodo una simul articulatos, cortice viridi, inæquali, granisque distincto, testos. Folia bina invicem opposita sunt, oblonga, densa ac carnosa, succo destituta, dura, Buxo majori, aut Portulacæ foliis similia, longiora tamen, extremo rotundo, viridia, sub-lutea, aut pallescentia, sapore subdulci, amariuscule, aut acri, & adstringenti, odore demisso, & ingrato. Quamvis autem a Tournefortio, Boerhaavio, & Linnæo asseratur, sexum utrumque in iisdem individuis, sejunctis tamen in locis reperiri, experientia tamen nos edocuit, Viscum marem adesse, nunquam fructum deferens, Viscumque foeminam, toto anni fere spatio, fructibus onustum, uti a Plinio memorix præditum fuit, hoc discrimine, quod scilicet Viscum mas ab eo fructus deferens, fuerit nuncupatum, foemina vero iis destitutum. Flores in ramorum nodis enascuntur, fasciculatim conjuncti ad septem usque quandoque, unico regulari constantes petalo, campanulamque satis patulam crenis quatuor mentientes, staminibus totidem, apicibus oblongis, pulvere subtilissimo, onustis: hi autem florum fasculi steriles sunt. Fertiles autem in ramorum alis, foemineis individuis locantur, tresque aut quatuor tantum plerumque flores continent sese Februario exeunte, aut ineunte

Mar.

Martio aperientes. Postremis hisce floribus fructus præsto sunt, qui paulatim excre-
scendo, in exiguas abeunt baccas ovales, fere rotundas, molles, Pisis crassiores, bre-
vi pedunculo, carnosî calycis fundo appensas, albas, leves, lucenter, fere adinstar
Margaritæ translucentas, satis Uvæ spinæ acinis persimiles, glutinoso succo, refertas,
quo gluten a veteribus parabatur: in fructus centro, exiguum semen occurrit sub-
viride, satis compressum, plerumque triangulare, aut cordiforme. Planta hæc revera
parasita in solo neutiquam crescit, sed arboreorum ramorum ex cortice tantum, in
quo radices implantantur; hinc facile colligi potest quantum detrimenti arboribus
ipsis afferre soleat, magnam earundem nutritionis partem abripiendo, quare a di-
ligentioribus hortorum cultoribus exterminanda omnino est. Vere primum apparen-
te, ut inuimus, flores emittit, Septembri, ac Octobri ejus fructus ad maturitatem
perducuntur, feritur autem Februario, Martiove.

Vulgatissima recentiorum Botanicorum opinione evincitur, unam eandemque esse
Visci speciem in adeo diversarum arborum numero excrecentem, uti hoc ipsum
ferendo colligi potest. Si autem Auctoribus fides præstanda est in omnibus fere ar-
boribus nascitur. Alii enim asserunt adinventum fuisse in Abiete, Larice, Pistacia,
Nuce, Cotonea Malo, Pyro tam vera, quam sylvestri, Malo sylvestri, ac domesti-
ca, Mespilo, Oxiacantha, Sorbo, Pruno, Amygdalo, ac Rosa: alii præterea, in
Quercu tam viridi, quam vulgari, Subero, Castanea, Corylo, Tilia, Butela, Ace-
ro, Fraxino, Olea, Salice, Populo tam nigra, quam alba, Ulmo, Rhamno cathar-
tico, Buxo, ac Vite etiam, & Junipero; denique in Psalido-Acacia reperitur. Ab
Aristotele autem neutiquam a semine progigni traditur, ab eo enim tamquam spon-
tanea productio, aut ab humoris arborum nutritii eruptione, aut earum transpira-
tione, ortum habens respiciebatur. Omnes autem qui de Viscio scripserunt, exceptis
quibusdam Neotericis, Aristotelis sententiam prosequuti sunt: nihilominus a Theo-
phrasto & Plinio traditum fuit, Viscum produci e semine, cui prius, ut frigida
qualitate, ejus germinationem impediende exoneraretur, per avium stomachum tran-
seundum erat. Quum vero Visci semina non adeo dura sint, facile in avium ven-
triculis concoqui posse putavissimus, nisi Bocconus asseruisset, omnino integra ab
avibus una cum excrementis restitui. Contrarium igitur probari haudquaquam po-
test. Neotericorum tamen observationibus evincitur, Viscum semine multiplicari
absque ulla in avium stomacho permanfione.

Observatu quidem dignum est, Visci ramos quandoque cælum versus, ad omnium
fere plantarum, ac præsertim arborum & arbuscularum morem elevari. Si enim
arbuscula hæcce in superna rami parte implantetur, aliarum more ejus rami eri-
gantur, sin autem ex inferna exeat solum versus absque ullo detrimento, via pro-
prius contraria vegetare solet. Viscum segniter incrementum capit, Hyemeque folia
conservat, hinc allucinatur Theophrastus, quum asserit, Viscum neutiquam foliis
spoliari, si arbori adhærescat folia non dimittenti, ea vero depellere si arbori in-
fideat, iis, ea tempestate, destitutæ.

Nostis in sylvis quandoque Quercus occurrunt Viscum deferentes, majori tamen
copia in Italicis regionibus reperitur, ac præcipue Romam inter, ac Laurentium,
quo tractu una tantum Quercus, ad palustrum operandum ex eo redundantem quan-
titate, suppeditare potest; Clusius quoque nos edocet, Quercum foliis laticibus
Visco feracissimam esse in pene omnibus Hungariæ sylvis. Ethnicorum Sacerdotes
sub Quercubus Visco onustis simul collecti suas preces effundebant, ac veluti sacra-
tam plantam respiciebant. Ex Plinio colligi potest quantis superstitionis cæremoniis
a Druidis Sacerdotibus Gallis Viscum Quercinum colligebatur: species vero hæc ap-
ud Medicos usitator est; eligendum vero est crassum, probe enutritum, durum,
ponderosum, ac si possibile est Quercus frustulo adhuc appensum, ut ejus originis
major adsit certitudo; sæpenumero enim e mercatoribus Viscum vulgare pro Quer-
cino

eino dividitur. Viscum autem ex aliis arboribus elicium facultates habet Viscio Quercino satis proximas, demissiores tamen, quamvis a Nonnullis huic postremo Viscum Coryli, aut Tiliæ anteponatur.

D. Du Hamelius, præcipuum Regiæ Scientiarum Academiæ ornamentum, qui Physicam facultatem utilissimis experimentis adaugere, ac exornare non cessat, plurimas de Viscio observationes nobis exhibuit in ejuldem Academiæ Commentariis, publici juris factas, anno 1740. p. 483. quas summa voluptate, ac emolumento Lector noster assequi potest.

Viscum plurimum habet olei, salisque essentialis. A Medicis autem ejus lignum, ejusque fructus usurpantur, primumque locum apud eos meretur Quercinum. Lignum tamquam excellens anti-epilepticum reputetur; pulveratur, sicque a ʒj. ad ʒij.; aut taleolatum incisum, & in Vino albo infusum ab ʒʒ. ad ʒvj. ejus liquor exhibetur: ad præcavendam præterea Apoplexiam, & adversum Vertigines usurpatur. A. S. Pauli plurimum in Pleuritide existimatur, ac ex eo pulverato, ʒj. in aquæ Hordei, aut Cardui Benedicti ʒiv. præscribitur, quo copiosi sudores excitantur. Jo. Bauhinus contra vermes, eundem pulverem commendat, Rajusque asserit in Vino albo epotum quartanas febres depellere.

Visci baccæ acres sunt, & amaræ, nec usquam internum in usum revocandæ sunt, quum tamquam veneni species reputentur: violenter admodum per inferiora purgare solent, faciliq; negotio infimum ventrem inflammatione afficere possunt. Succo viscido scatent, ad abscessus maturandos, eorumque suppurationem accelerandam aptissimo, si iis linimenti forma applicentur. Ex iis vero a Veteribus Gluten conficiebatur hoc pacto, fructus prædicti in aqua prius decoquebantur, deinde iis tuis, colatura, ad semina, tunicamque segregandam instituebatur. Nostri autem diebus Gluten e cortice Aquifolii paratur, medius vero, tamquam tenerior, ac viridior seligi debet, in subterraneis cavis ad putrefactionem usque relinquendus, in mortariis deinde quassatur, ac in pastam reducitur, quæ abstergitur, & in aqua contrectatur. Productum hocce externe appositum potenter resolvendi, ac emolliendi vim habet. D. Chomelius in *Historia Plantarum ustatorum* testatur, ex eo Arthriticos plurimum solari; stupis eo infectis, pars vexata obvolvitur. Cataplasma autem prædictum dolorem temperat, ac inflammationem minuit.

Viscum Quercinum usurpatur in aquis Generali, & Hirundinum, in pulveribus in Antispasmodico, & de Gutteta *Pharm. Paris.*

A. Ligni Visci Quercini dissecti ʒij. Radicis Pæoniæ maris ʒj. Coque in aquæ ʒvj. ad tertiæ partis diminutionem. Adde versus finem Radicis Valerianæ maj. dissectæ ʒʒ. Flor. Lillior. Convall., Tiliæ, & Gallii lutei ana. pug. i. Fiat colatura levi expressione, cui adde Syrupi Pæoniæ simplicis ʒiij. pro decoctione anti-epileptica, tribus, aut quatuor cyathis tepidis de die in accessuum intervallis, exhibenda.

B. Aquæ Flor. Tiliæ ʒvj. Boracis Venetæ & Salis Ammoniaci ana. gr. xv. Visci Quercini p. ʒj. Radicis Valerianæ maj. ʒij. Kermes mineral. gr. ij. Syrupi Pæoniæ simplicis ʒj. M. pro potione anti-epileptica.

B. Visci Quercini ʒj. Rad. Pæoniæ maris, & Valerianæ sylvestris ana. ʒʒ. Flor. Lillior. convall. & Tiliæ ana. ʒiv. Kermes mineralis ʒj. Salis Ammoniaci, & Boracis Venetæ ana ʒvj. Cinnabris nativæ & Salis sedativi ana ʒʒ. M. pro pulvere anti-epileptico, cujus dosis, ʒʒ. cum q. f. Syrupi de Stœchados foriata, desinetur.

B. Corticis medii Visci Quercini q. l. Contunde in mortario marmoreo, ac M. cum q. f. Butyri mense Majo confecti, pro Unguento anti-phthisico, quod, pro linimento regioni Thoracis admovendo, inserviet.

V I S N A G A.

VISNAGA, *Offic.* Gingidium umbella, oblonga, C. B. P. 251. Vifnaga, J. B. 3. 31. *Matth. Lob. Raii Hist.* 456. Gingidium alterum, *Dod. Pempt.* 702. Hingidium Hispanicum, *Ger.* Vifnaga Gingidium appellatum, *Par.* Fœniculum annuum, umbella contracta oblonga, *Inst. R. H.* 311. Gingidion, *Cord. in Dioscor.* Gingidium, *Anguill. Clus. Hist.* Seleti Massiliense, *Fuchs.* Cumini sativi alterum genus, *Cesalp.* Gingidium seu Gingidion verum vel legitimum Dioscoridis, Bisnaga seu Vifnaga Hispanorum, Cheræfolium Hispanicum Herbariorum, Dentsicalpium Hispanicum, Olu Syriacum, *Nonnul.* vulgo *Vifnage*, *Fenovil annuel*, *Cure dent d'Espagne*.

Fibrola & annua radix caulem fere bipedalem propellit striatum, erectum, glabrum, Anethi cauli persimilem, foliis profunde incis, levibus, ac adinstar foliorum Pastinacæ sylvestris compactis. Summo caule umbellati flores progignuntur subalbid, oblongi, duri, erecti, basi foliolis, Fragorum more, ornata, quæ sese contrahendo in centro cavum relinquunt, ex iis autem singuli, quinque, constant cordatis petalis, totidem capillaribus staminibus, simplicibus apicibus, ac tandem abeunt in fructus ovales bifariam divisos, bina ocludentes semina, ex uno latere convexa, ex altero vero plana, villosa, Apii seminibus æqualia, & acria. Calidis in regionibus, Italia nempe, Hispania & Occitania sponte crescit planta hæc, in hortis quoque colitur, floribusque vestitur Æstate, ejusque semen Autumno accedente maturitate donatur.

Vifnaga, denominatio, revera est Hispanica. Quum umbellarum ejus pedunculî exsiccati sunt, firmi sunt, ac a plurimis, in Hispania præcipue, dentsicalpii more usurpantur; seligendi autem sunt, crassiores, integri, leves, sub-lutei, sapore, ac odore grato.

Plurimo oleo, saleque essentiali scatet planta hæc, quæ a J. Bauhino iisdem cum Fœniculo facultatibus prædita recensetur, quare aperiendi, urinas, mensesque cienti pollet, nihilominus satis raro in usum Medicum revocatur.

V I T I S.

VITIS, *Offic.* Vitis Vinifera, C. B. P. 299. J. B. 2. 67. *Raii Hist.* 1613. Vitis Vinifera, ex cujus uvis acerbis immaturis Omphacium exprimitur, *Boerb. Ind. Alt.* 2. 232. Vitis sativa, magna, media & parva Vineæ, Mater Vini seu Nectaris, Lignum tortuosum & princeps Vegetabilium, *Quorumd.* vulgo *la Vigne cultivée haute, moyenne, & basse*.

Radix longa, parum in solo demersa, lignosa, vivax arbusculam emittit, ad arboris proceritatem, sese quandoque elevantem, trunco ineleganti, tortuoso, cortice atro-subrubro, rimisque abundanti, pluribus longis sarmentis, capreolis, munitis, quibus proximioribus arboribus, & pedaminum fasciculis, aut pedamentis adnectuntur. Folia ejus vero ampla sunt, venusta, lata, semirotonda, incisa, viridia, lucentia, tactu nonnihil rudia, sapore styptico. E foliorum alis flores progignuntur exigui, quinque constantes petalis, in spheram dispositis, cuspidate collectis, sub-luteis, odoris, staminibus totidem erectis, apicibus simplicissimis. Deciduis floribus baccae rotundæ, aut ovales succedunt simul coactæ satis crassis racemis, primo virides, & acerbæ, maturescendo autem colore præditæ albo, aut rubro, aut nigro, aut carnosæ, dulci, gratoque succo refertæ, unica cellula quinque semina, aut acinos ocludentes ostendens, & cordiformes. In regionibus calidis, temperatisque colitur planta hæc, ac brevissime ad magnam proceritatem elevatur, nisi citissimus ejus curius diligenti amputatione sistatur; indefinenter quoque excrecere solet, adeo ut elatiores Ulmos super-

superet; Æstate floreat, fructusque sive Uvæ, Autumno, maturitatem acquirunt. Nulla alia planta in ævum adeo longum, uti Vitis, perdurat, quæ ad prodigium usque dilatatur, adeo ut domus integræ, unius stipitis farmentis, cooperiri possint. Jure, inquit Columella, Vitis ceteris omnibus arboribus, & arbusculis antepositur, non fructus dulcedine modo, verum etiam ob facilitatem, qua propagatur, ut hominum cultura, ac diligentia, in omnibus fere regionibus, satis, superque compensetur, dummodo a nimio frigore, aut a nimio calore immunis sit, crescit enim in planitiis, in collibus, in solo forti, levi, ac mobili, pingui, aut sterili, siccò, aut humido, ac nonnihil paludoso. Juxta Plinii sententiam, non adeo inter se differunt terræ, in quibus progignitur, quam Vitis, ac Uvæ innumeræ species; produci enim possunt, & de facto quotidie novæ producuntur, ac inter infinitum pene diversarum specierum numerum difficile profecto esset, ne dicamus impossibile, antiquam, propriamque denominationem cuicumque aptare, hinc perquisitionem hanc intactam relinquentes, quum potissimum nec tempus, nec media adsint, quibus methodo Lectori non injucunda ad exitum perducere possit.

Cum Vitis ejusque productiones diversos habeant usus, successive de hisce sermonem instituemus, deque eorum, cum re Medica, relatione tantum, paulo fusius pertractabimus.

Ex omnibus Vitis partibus, Analyseos Chymicæ ope, plurimum olei, salisque elicitur. Quum Vere, Vitis humore vernante, turgidæ summitates amputantur, sponte liquor, lacrymæ forma, extillat, qui aperiens est, ac calculo interne sumptus adversatur, eo pariter oculi abluuntur, ad saniem de tergendam, visumque acuendum; a Nonnullis etiam ad impetiginem, cutaneosque pruritus sanandos usurpatur. Vitis germina, ac folia styptica sunt, & a Veteribus eorum succus præscribatur, ad ventris fluxus, & dysenteriam sistendam; a recentioribus Medicis autem eorundem usus restitutus fuit, hisce postremis temporibus, foliorum viridum ad umbram exsiccatorum pulvere, ℞j. in jusclo, præscripto. Vitis lignum, aut ejusdem sarmenta decocta, aperiencia admodum sunt: qua de causa in loco mundo Vitis sarmenta cremantur, cineres colliguntur, cribroque e crassioribus secernuntur, eorumque ℞j. in aquæ ℞ij. injicitur, ac iis ad fundum postea jam delapsis, leniter supernatans aqua limpida affunditur, ac pro potu communi usurpatur, ventriculoque ea jam assueto, cinerum augetur dosis. Præstans hæc utilissima est in OEdemate, Leucophlegmatia, & Hydrope ascite. Cinis hic idem, juxta Rajum, aceto junctus, & Cataplasmatibus formæ appositus condylomata sanat, sique Ruta addatur, valet adversus Lienis inflammationes.

A nemine vero ignoratur Uvarum usus, aut pro alimento, aut pro Vino parando. Uvæ adhuc viridis succus, Omphacium, vulgo *Verjux* nuncupatur, adstringit autem nonnihil, usurpaturque ad stomachi ardorem compesceadum, biliosos ventris fluxus sistendos, appetitumque ciendum: ad alimenta quoque condienda, aut ad condimentorum saporem excitandum in usum revocatur, aut etiam ad majorem gratiam, diuturnioremque durationem conditur. Æstate, Omphacino succo, aqua, & saccharo, gratissimus, ac refrigerans haustus paratur, magno in æstu aptissimus, ac præcipue biliosus. Uvæ maturæ appetitum excitant, alvum solvunt, thoracisque acrimoniam demulcent; probe enutritæ, maturæ, succulentæ, tunica tenui, & delicatula, sapore dulci ac grato eligendæ sunt, utpote hisce notis omnino salutare, si modus servetur; aliter, flatulentas Colicas excitare possunt. Cuicumque ætati, ac temperamento conveniunt, senes tamen sese abstineant, iis enim debilitantur, fluxusque augentur, quibus ætas hæc nimum quandoque vexatur.

Uvæ Solaribus radiis aut furno exsiccantur, ut diutissime servari possint, tunc ante Uvæ passæ nuncupantur; de hisce autem jam superius verba facta sunt *Tomo I.* atque illic Lectorem ablegamus.

Uvarum succus, communiter Mustus nuncupatur, adhibetur ad Sapam seu Rob, &

Vinum coctum conficiendum. Sapa autem paratur mustum percolando, ac postea ad ignem evaporando ad tertiæ partis permansionem. Adstringendi, ac styptica vi gaudet, & a vulgaribus ad Cotonea Mala, aliosque fructus condiendos usurpatur; Cotonea vero Mala, Sapa, condita ad ventris fluxus sistendos, stomachumque corroborandum excellunt. Jure, hæc, præparationi alteræ, antepositur, Melle ac Saccharo confectæ. Mel enim, & Saccharum alyum laxant; Sapa præterea ad Sinapi condiendum usurpatur, Sinapi semine tuso, ac prædicta diluto. A Nonnullis confectio prædicta *Resinè* nuncupatur, juxta autem du Renau, *Resinè* paratur Uvis probe maturis in lebeate ebullitis, e quibus succus exprimitur, ac ad ignem ad mellæam usque consistentiam evaporatur. Testatur præterea idem Auctor, Sapam efficacissimam esse adversum oris morbos; stypticitate sua, fluxiones sistit, digerit, & abstergit. Secundo, Vinum coctum paratur, Uvarum probe maturarum ac dulcium succo, qui ad ignem ad tertiæ partis consumptionem evaporatur: curatur autem, postquam jam igne abductus fuerit, ut in vase terreo, aut ligneo affundatur, eum cochleari, utque dum frigescat, agitando. Ab Uvarum adhibitaram qualitate, optima, aut mala ejuseem præparationis qualitas quoque pendet. Magna vero terrestrium, viscosarumque partium portione scatet, hinc pectus demulcet, excreatumque sollicitat in temperamentis humidis frigidisque; biliosis autem, melancholicis, obstructionibusque deditis haudquaquam convenit.

Omnes norunt, Uvarum succo in cupa fermentato, Vinum elici, liquor hic exquisitissimus, plurimorum morborum Panacea jure, ac merito nancupari posset; si eo moderate uteremur; Vinum etiam præstantius Cordiale, a naturæ Parente D.O. M. nobis exhibitum, est reputandum, stomachica vi pollet, viscera corroborat, concoctionesque juvat; ejus abusus autem egregias hæc qualitates pervertit; Vinum enim immoderate sumptum, maximum calorem inducit, liquores corrumpit, ebrietatem procreat, pluribusque pertinacibus morbis anam præbet, Febribus videlicet, Apoplexiæ, Paralyfi, Lethargo, & similibus.

Si ex eo exacta Analysis instituat, statim plurimum spiritus recipietur, qui nihil aliud est, quam oleum exaltatum volatilibus salibus sociatum: distillationem deinde prosequendo plurimum phlegmatis; postea spiritus acidi, qui nihil aliud sunt, nisi sales essentielles, aut volatiles Vini phlegmate soluti, demum nonnihil elicitur olei nigri, ac foetidi, a spiritibus acidis, ope chartæ bibulæ facile separabilis, spiritus enim trajicientur, oleo, utpote densiore superius relicto, remanebit autem in fundo vasis massa quædam constans ex Sale Alkali, ac terra; lixivio autem sal hocce Alkali separatum, sali Tartari omnino similatur.

Vina plurimum variare solent colore, odore, sapore, & consistentia, juxta Uvarum diversitatem, quibus parantur, ac juxta diversa clymata, in quibus Uvæ progenitæ, & diversimode radiis Solaribus percitæ fuerunt, ac demum, juxta diversa fermentationis genera, quæ mustus subivit. Vina in mensis usitatiora sunt, album, helvum, ac rubrum. Eligenda vero sunt clara, diaphana, optime colorata, non recentissima, sapore dulci, ac penetranti, odore grato. *Schola* autem *Salernitana* pluribus in locis, optimi ac salubris Vini signa tradit, uti in sequenti versu:

Vina probantur odore, sapore, nitore, colore,

binisque hisce aliis:

Si bona Vina cupis, quinque hæc laudantur in illis:

Fortia, formosa, & fragrantia, frigida, frigida.

denique hisce postremis:

Vinum

Vinum sit clarum, antiquum, subtile, maturum,

Ac bene dilutum, saliens, moderamine sumptum.

Eti Vinum generatim inter præstantiora roborantia remedia locum habet, nihilominus certum est, in ejusdem diversis speciebus ingentem virtutum, vitiorumque varietatem adesse. Vinum album exempli causa diureticum est, urinæque vias celerime transigit; in biliosis, sanguineisque, sanguinis acrimoniam temperat, rubro minus enutrit, doloremque capitis quandoque sulcat. Helvum spirituosius est præcedenti, aptiusque phlegmaticis temperamentis, senibusque accomodatur. Verum enim vero merito asseri potest, Rubrum præ aliis cuicumque temperamento idoneum esse, sufficientem enim tartarearum particularum quantitatem complectitur, quibus Albo minus fumosus, magisque stomacho amicus efficitur. Nonnulla ut plurimum Vinum nigrum stypticitate donatur, optimumque recensetur pro facile vomentibus, ventrisque fluxu vexatis, contrarium autem omnino est melancolicis, obstructionibusque correptis. Vina asperiora, ac austeriora adstringentia sunt, nec conferre possunt, nisi alvi proflavio, fibrisque ventriculi relaxatis, laborantibus. Quæ vero acerbæ ac styptica nuncupantur, eandem naturam habent. Acida vero, aut sub-acida biliosis conveniunt, vimque habent, sanguinis effervescentiam compescendi: nihil autem profunt contrario temperamento præditis; status enim, ac tormina quandoque excitant, melancholicisque perniciosissima sunt. Fortiora, ac spirituosiora Vina, magis apta sunt ad debiliorum spiritus recreandos, quam pro usu communi; minorem præ ceteris nutrimentum præbent, sanguinisque motum plus justo concitare solent; hinc in hisce modum non servare, præ aliis periculosius est, si autem moderate ad exitum mensæ usurpentur, satis salutaria esse possunt, stomachumque satis roborare solent, quum enim, natura sua, glutinosa sint, diutius in hoc viscere immorantia optimos effectus procreare solent.

Vino, medicata Vina conficiuntur, quorum alia simplicia, uti Vinum Absinthii, Juniperi, Alkekengi; alia composita sunt, solventibusque permixta. Infra nonnullas de melioribus, utitioribusque formulas exhibebimus.

Magma residuum post uvarum expressionem, e quibus mustum elicatum fuit, in cado reponitur: aqua superaffunditur, quæ adhuc nonnullis uvarum principiis imbuitur, vinosa efficitur, rusticisque pro potu ordinario inservit: facile autem acescit, stomachisque debilibus aptari non potest; tormina excitat, obstructionesque progignit, uno verbo, eodem, quo Vina acida, pacto nocet, longe minus tamen noxia esse solet, quo minori aquæ, majorique magmatis uvarum probe maturarum portione conficitur. Magma hoc idem Vinacea dictum in cumulum congeritur, ut fermentationem subeat, ac calefiat, in eo deinde aut membra, aut universum corpus obvolvitur Rheumatismo, Paralyfi, Arthritideque ischiatica affectum, ad sudorem conciliandum, nervosumque genus firmandum; spiritu autem sulphureo caput terante, vertigines quandoque concitare solet, quare a pluribus ne vix quidem sufferri potest.

Distillationis ope e Vino Aqua Vitæ ac Spiritus Vini eliciuntur; hi liquores ab omnibus Vini speciebus colligi possunt, majorem eorum tamen quantitatem una potius, quam altera largitur. Vina fortiora neutiquam liquoris prædicti majorem copiam impertiuntur; melius autem res procedet, si Vina fere vapida potius, quam profecto sapore prædita distillationi committantur, non solum causa expensæ longe minoris, verum etiam quia in Vino ad acescendum proximo spiritus magis, quam in quocumque alio, solutus est, ac ad sese elevandum aptior. Sp. Vini moderate sumptus; ac necessitate potius cogente, quam ob deliciam, ad salutem plurimum conducere potest, & de facto digestionem favet, alimentorum crassiores partes tenendo, ac attenuando, quæcumque in loca, summa levitate sua, facile distribuitur, vi-

res restituit, novumque robur sanguini conciliat, volatilibus, ac elatis particulis spiritum dissipationem protinus reparando, si forte aut magno labore, aut continuis vigiliis, aut alia de causa eorum insignis jactura præcesserit. Hinc aptissimus recinetur pro senibus, pro debilibus, ac in frigidis, phlegmaticisque temperamentis.

Diligenter curatur, ut militibus ante pugnam Aqua Vitæ exhibeatur, quæ consuetudo optimum sane effectum progignit. Vini enim spiritu, sanguinis, spirituumque motu adaucto, major iis vis, vigor, & audacia ad omnem imminentiæ periculorum timorem superandum conciliatur.

Aqua Vitæ, Spiritusque Vini Pharmaceuticus, & Chirurgicus usus nimis innoscit, ut in eo longius, quam par est, immoremur. Perspicuum enim est, liquores hæc fere omnium spirituosorum, ac stimulantium remedium menstrua, ac vehicula esse; hinc in Apoplexia, Paralyti, Lethargo aliisque ejusdem naturæ morbis in usum revocantur. Cum enim in iis animales spiritus, lentis crassisque humoribus, obruantur, volatilibus, exaltatisque particulis opus est ad eos incidendos, atque dissipandos. Extrinsecus etiam hi inflammabiles liquores usurpantur, ad poros referandos, dissolvunt enim, atque attenuant quidquid humorum transitum impedire potest, quare convenient in doloribus, ut ajunt, frigidis, in œdemate, contusionibus, aliisque morbis, in quibus aperiendi, ac resolvendi necessitas est.

Iidem inflammabiles spiritus immoderate, nimisque frequenter adhibiti, effectus prædictis fatis oppositos, ac saluti perniciosos producent. De facto in adeo vehementem agitationem, ob immodicum motum iis communicatum, humores inducunt, ut eorum unctuosæ, & balsamicæ particulae ad partes solidas enutriendas, ac sustinendas dicatae, ob magnam rarefactionem in iis ductam, ineptæ sicut huic muneris satisfaciendo: hinc subsequitur prava totius corporis dispositio, quum enim ejus partes Balsamo hoc, tam necessario nec humectentur, nec irrorentur, aridæ sicæ & ad functiones rite obeundas ineptæ fiunt. Ab ardentibus hæc præterea spiritibus & alia quoque incommoda originem ducunt, in cerebro enim magna copia excepti, præter ebrietatem, Vini more, inductam adeo excedenter pituitam exolvunt, ut deinde per cerebri canales expansa, eos debilitet, animalesque spiritus irretiat. His autem canalibus, sive nervis, qui cum omnibus corporis partibus commercium habent, continuo inflammabilium liquorum usu imbutis, spiritibusque animalibus per consequens magis, magisque aggravatis, corporis hebetudo, & ad catarrhos, arthritidem, aut etiam ad morbos magis periculosos, Apoplexiam scilicet, Paralysem, plurimosque alios inclinatio subsequitur.

Ex quibus omnibus facile evinci potest, quantum intereat, sese a liquorum ardentium usu abdicare. Veteres hac in re exemplar optimum nobis suppeditant, ab iis enim aut fere semper Aqua tantum hauriebatur, aut Vinum eadem temperatum, hinc maximo vigore pollentes diutissimam vitam ducebant. Nos contra ætatis limites acceleramus non Vinum meracius modo compotando, verum etiam, a quam naturaliter in eo mixtam, quæque plurimum ad nimium ejus calorem moderandum conducit, quoad per nos licet, arte extrahendam. Quare merito in dubium revocari potest, utrum, Vini, liquorumque ardentium adinventio humano generi utilior fuerit vel perniciosior; etsi enim hi liquores vim habeant spiritus excitantem, cordialem, ventriculumque roborantem, ingentem tamen morborum numerum, ut innuimus, producere solent, & quod magni refert, homines brutis perfimiles reddunt. Spiritus inflammabiles, saporem habent nonnihil acrem, ac plerumque empyreumaticum, Nonnullis infestam. Ad saporem vero hunc ingratum evitandum plures adinventæ fuerunt compositiones, quibus *Aromatis*, vulgo *Ratafia* nomen inditum fuit, nihilque aliud sunt nisi Sp. Vini diversis rebus permixtus. Aromatites vario sapore, & odore, ac diversis gaudet proprietatibus, juxta materiam in ejus compositione usurpatam. In Gallia diversæ ejus species admodum exquisitæ componuntur, Aromatites.

tites videlicet Cerasorum, Mali Persicæ, Prunorum, Uvæ apianæ, Corticum Aurantiorum, & Citreæ Mali, Nucum Avellanarum, aliæque quamplurimæ.

De diversis aliis liquoribus e longinquis regionibus nobis advehtis sermonem nequitiam instituere cupimus, indicantes solummodo, liquores hosce, quamvis Sp. Vini, præstantiori sapore, scateant, tamen sanitati, si immoderate ingurgitentur, minus noxios non esse.

Alteratione in veterascente Vino oborta, nova prorsus fermentatione, in Acetum convertitur, generosiore Vino rei Medicæ non minus utile. Et revera liquor hicce acidus plura nobis remedia suppeditat, excepto usu ejus vulgatissimo ad alimenta in culinis condienda. Acetum plurimo scatet acido ab exaltato sulphure semi-volatili reddito, nonnihil olei, ac terræ, magnamque phlegmatis portionem. Sapore penetranti, grato, satis acido, optimoque e Vino confectum Acetum eligatur; adstringens autem est, ac refrigerans, dummodo moderata dosi in usum revocetur, appetitum prostratum excitat, alimentorum concoctioni favet, bilis ardorem compescit, aeris vitia corrigit, singultum ac vomitum quandoque sedat, aptissimumque est in angina, hæmorrhagiisque, si eo parce utamur, e contra enim, stomachum & intestina valde stimulat, nervosque generi adversatur, nocet præterea gracilioribus, & extenuatis, debili thorace præditis, plurimum tussientibus, difficili respiratione obnoxiiis, & hysterici. Senes quoque, & melancholici ab eo sese abstineant, aut admodum parce eo utantur.

Quoad ejus Medicum usum, optimum præservativum nobis suppeditat, adversum Febres malignas pestilenciales, & contra Pestem. Usurpatur aut simplex, aut alexiteriis compositum, Ruta nempe, Scordio, Zedoaria, Carlina, Imperatoria, Theriaca &c. nisi ex Dimerbroeckio, & Sylvio de le Boe colligi potest, qui Pestis tempore ad sese præservandos feliciter usi sunt, spongia aceto imbuta, sæpius odorata, & cochleari j. ejusdem, mane, jejuno stomacho, deglutito. Notissima est historia *Aceti quatuor Latronum*, cujus infra formulam trademus. Nebulones quatuor simulantes peste affectis opem afferre, magnas furtis suis divitias congefferant, quum autem unus ex iis captus furcæque damnatus fuisset, arcanum suum ad sese liberandum obtulit, liberatusque fuit, tradita Remedii methodo, a quo non solum vice hac, verum etiam pluribus aliis antecedentibus incolumis servatus fuerat. Parte j. Aceti cum aquæ xij. aut xv. æqualibus portionibus mixtura conficitur *Oxycratum* nuncupata, in fomentis Gargarismatis, ac Clysteris forma, usurpanda.

Aceto plura servantur; folia nempe, flores, ac fructus; ejus autem agendi ratio consistit, in spiculis acidis poros corporum, quibus conjunctus est, obstruentibus, aerisque liberum ingressum coërcentibus, ac fermentationem, quæ cito ea corrumpere impediens.

Vinum præterea sese in doliis deparando, materias utilissimas, ac pernecessarias tam rei Medicæ, quam Chymicæ nobis suppeditat, sunt autem Tartarum, & Fæx Vini. De Tartaro jam superius verba facta sunt *Tomo primo Materia Medica*. Fæx vero Vini nihil aliud pariter est, nisi Tartarus vasorum vinariorum fundo subsidens, liquidus, viscidioribus Vini particulis permixtus, a quo Acetarii propolæ expressione partem liquidam separant, eamque ad acetum parandum usurpant, magma efficitur, postea comburitur, & calcinatur loco aperto in magnis foveis in solo excavatis: substantia hæc, prædicta ratione, calcinata, vocatur Fæx Vini calcinata *Cendre gravelle*; exiguis constat frustulis sub-viridibus, Tartaro vulgari calcinato proximis, parique ratione fixo alkalino acerrimo turget, majori tamen terræ copia, scatet. A Tinctoriis, & Purgatoribus usurpatur. Magnopere detergit, urit, ac resolvit; ex eo autem & calce, Lapis pro Cauteriis conficitur, cujus descriptionem habemus in *Curso Chymica D. Lemery*. In Deplatoriis quoque, fomentisque resolutivis adhibetur. Interne quoque præscribi potest uberiori aquæ copia, soluta, ad

obstructiones referendas glareososque humores dissolvendos a gr. vj. ad gr. xx. Gabriel Clauderus in suo Tractatu *De Ratione Corpora aromatibus condiendi* Genevæ impresso, asserit, Cadavera a corruptione servari posse, si liquore imbuantur, in quo Fæx Vini calcinata, Salque Ammoniacum simul solutum fuerit. Fæx Vini hæc calcinata loco satis sicco servanda est; facile enim humectatur, liquaturque ob salem Alkalinum in ea stabulantem.

℞. Rad. Alni lotar. ac taleolatim incis. $\frac{3}{4}$ ij. Macerentur frigide xv. dierum spatio in Vini rubri optimi ℥. ij. vase clauso. Dosis cochlear. j. aut ij. post prandium exhibenda in stomachi, relaxatione, ac gravedine.

℞. Cadum q. l. capacitatis. Infunde Baceas Juniperi probe maturas fere ad medietatem. Optimo Vino albo dein adimple, ac infusa omnia relinque, usqueidum Vinum clarescat, dosis a poculo j. ad poc. ij. mane, jejuno stomacho, semihoræ intervallo, aut mensæ tempore propinanda. Vinum autem prædictum adversus Colicam Nephriticam, Calculum, ac Vesicæ glareas conveniet.

Vinum Emmenagogum.

℞. Fol. Roris Marini, & Pulegii ana Man. ij. Sabinæ Man. j. Croci, & Boracis ana $\frac{3}{4}$ ij. Limaturæ Martis $\frac{3}{4}$ j. Macerentur omnia frigide per octiduum in optimi Vini rubri ℥. xij. Coletur deinde Vinum pro usu. Cyathus ex eo j. frigidus præscribetur mane, jejuno stomacho, novem dierum spatio.

℞. Rad. Sigill. Salomonis mundi. & taleolatim incis. $\frac{3}{4}$ vj. Infunde xxiv. horarum spatio in Vini albi sextario semis. Fiat deinde colatura, exhibeaturque binis aut tribus exiguis cyathis de die per mensis spatium. Vinum hocce utilissimum deprehenditur in infantum Herniis. Præterquamquod radices ex infusione remanentes contundendæ sunt, ac singulis diebus super Herniam jam refusam apponendæ, eaque, fascia, coerenda.

℞. Radicum Iris nostratis, & Enulæ Campanæ lotar. & taleolatim incisar. ana $\frac{3}{4}$ j. Rad. Eringii vulgaris, & Anonidis spinosæ ana $\frac{3}{4}$ ℥. Folior. Sennæ mund. $\frac{3}{4}$ vj. Julapæ p. $\frac{3}{4}$ j. ℥. Cinnamomi $\frac{3}{4}$ j. Affunde Optimi Vini albi ℥. iij. & macerentur omnia frigide per octiduum vase clauso. Bini cyathi mane jejuno stomacho, horæ intervallo, jusculumque alterius horæ spatio post extremi poculi sumptionem propinetur. Vinum hocce valet adversus Leucophlegmatiam, & Hydropem Ascitem.

℞. Fol. Sennæ mund. ℥. ℥. Rad. Polipodii, Quercus, & Rubiæ ana $\frac{3}{4}$ ij. Fol. Scopendrii Man. jv. Abinthii min. Man. ij. Corticis mali Citreæ $\frac{3}{4}$ j. In sacculo ex tela rara omnia concludantur, qui in Cado cum uvarum albarum musti ℥. xxiv. immergetur, fermentatione inde incoacta cooperiatur, relictis sic omnibus, binis mensibus. Extrahatur postea Vinum, serveturque in vasis vitreis probe obturatis. Congruo temporis spatio ejus cyathus unus sumetur jejuno ventriculo, vimque habet aperiendi, ac laxandi, excellitque adversus infirmi ventris obstructiones.

℞. Summit. Genistæ Man. ij. crassiuscule contusas infunde per biduum in Vini albi ℥. ij. pro infusione Anti-pestilentiali, cujus cyathum parvum mane jejuno stomacho, antequam e domo egrediamur, sumemus.

Acetum quatuor Latronum.

℞. Aceti albi ℥. jv. Infunde Allii taleolatim incis. $\frac{3}{4}$ jv. Adde Assæ Fœtidæ $\frac{3}{4}$ j. Radicum Gentianæ $\frac{3}{4}$ ij. Mithridati $\frac{3}{4}$ j. Sem. Juniperi pug. j. Omnia simul juncta super cinerarium calidum, aut Solaribus radiis vase probe clauso xxiv. ho-

rarum

rarum spatio relinquuntur. Vasis vitreis deinde ocludantur post colaturam, ac expressionem. Cochlear unum, mane, jejuno ventriculo ex eo haurietur.

℞. Vitrioli ℥ ij. Rutæ Man. j. Aceti stillat. ℥ j. Maceretur Ruta in Aceto, diei spatio. Coletur deinde liquor infundaturque Vitriolum p. Liquor hiccæ super candentes tegulas affundetur pro fumigatione ad pravas aeris exhalationes, Pestis tempore, depellendas.

℞. Rad. Zedoariæ & Angelicæ ana ℥ j. Baccar. Juniperi ℥ ij. Fol. Rutæ Man. iij. Aceti optimi ℥ iij. Macerentur omnia, exprimaturque liquor, pro Suffumigio, ac Gargarismate, Pestis tempore usurpari potest.

℞. Piper. & Fol. Pulegii p. ana ℥ j. Aceti optimi coch. ij. M. pro potione iis exhibenda, qui contractione, aut alia de causa pene suffocari videntur.

℞. Zingiberis p. ℥ iij. Aceti optimi ac butyri, ana ℥ j. β. Coque usque ad aceti consumptionem. Residuum contundatur, ac Unguentum conficiatur, e quo caput quinque aut sex vicibus, mane, ac sero oblinietur adversus achores, ac tæbiem.

℞. Pul. Fol. Vitis post vindemiam rubescentium ℥ j. Infunde per noctem in Vini albi cyatho, hauriaturque, mane, jejuno ventriculo in mixtu sanguineo.

℞. Vini Rhenani ℥ viij. Infunde xij. horarum spatio Rad. Raphani rusticani ℥ ij. Fiat deinde colatura forti expressione, pro potione decem subsequentibus diebus exhibenda, mane, jejuno stomacho in Canceris, ejusdemque naturæ tumoribus.

VITIS IDÆA.

MYRTILLUS, Offic. VIRIS IDÆA foliis oblongis crenatis, fructu nigricante, C. B. P. 470. Inst. R. H. 608. Vitis Idæa angulosa, J. B. 1. 520. *Rati Hist.* 1488. Vaccinia nigra, *Dod. Pempt.* 768. *Lob. Ger.* Vitis Idæa, sive Myrtillus primus, *Tabern. Icon.* 1078. Myrtillus, *Matth. Lonic. Cast.* Vaccinia nigra vulgaris, *Park.* Vitis Idæa vulgaris baccis nigris, *Clus. Hist.* Radix Idæa fructu nigro, *Anguill.* Bagolæ primum genus, *Cæsalp.* 210. Vaccinia nigra majora, *Frank. Spec.* 38. Myrtillus niger minor, *Rubd. Hort.* 77. Myrtillus minor baccis nigris, *Till. ab.* 47. Vaccinium caule angulato, foliis ovatis serratis deciduis, *Linn. Hort. Cliff.* 148. Vitis Idæa nigra seu Vaccinium nigrum, Myrtus nemoralis sive montana, Myrtus terrestris seu pusilla vel humilis, Chamæmyrsine, Myrtillus vulgaris Germanorum fructu nigro, Uva Ursi vel Ursia seu Vulpina, *Quorumd.* vulgo *Airelle*, *Mytille*, *Raism de bois*, *Bluets ou Moxets*.

E radice minuta, lignosa, dura, plerumque sub solo repenti, frutex exurgit pedem, aut pedem cum dimidio altus, qui plures emittit ramos graciles, angulosos, flexibiles, fractuque difficiles, viridi cortice teptos. Folia oblonga sunt, Buxi folia, magnitudine æquantia, minus tamen densa, viridia, levia, ambitu leviter crenato, sapore adstringenti. Ex foliorum alis flores enascuntur monopetali, rotundi cavi, crotali more efformati, brevibus appensi pedunculis albo-subruberis. Hisce autem baccæ sphericæ succedunt, molles, succo refertæ, adinstar Baccarum Juniperi crassæ, umbilico excavatæ, saturate-ceruleæ, aut sub-nigræ, saporis adstringentis ad acidum accedentis, ac nequiquam ingrati, in quibus plura concluduntur semina satis exilia, dilute-rubra. In solo sterili, incultis in locis, ac montanis in sylvis ventorum impetu divexatis, ericæa inter, ac nemora, & in vallibus desertis, humidis, & umbrosis occurrit Planta hæc, Majo florescit, Julioque fructus ad maturitatem perducuntur.

Myrtillus. *Analysi Chymica* plurimum salis essentialis terrestris, atque olei largitur. Ex ejus baccis succus elicitur, inspissaturque in syrupum satis densum, adinstar Sappæ, parum Sacchari addendo. Compositio Rob vocatur, excellit autem adversum ventris fluxum, & ad bilis effervescentiam cohibendam. Fructus etiam prædicti exci-

cantur, pulverisque forma a ʒj. ad ʒij. exhibentur, aut decoctione, ad ʒʒ. usque, adversus Dysenteriam. S. Pauli credit Myrtillorum succum, genuini Myrti succo Antiquorum, & Acaciæ ob adstringendi efficaciam substitui posse. Nonnulli Cataplasma hujusce arbuticulæ semine, faleque vulgari, confectum, thoraci apponunt, ad lac dissipandum, aut ad ejus secretionem impediendam. Nonnulli caupones Vino albo ruborem fructu prædicto conciliant, baccarumque succo Vini quantitatem adaugent; adulteratio hæc satis reprobanda, minus tamen præ aliis heu nimium usitatis periculosa est. Eodem succo utimur, ad lintea, chartamque cæruleo colore inficiendam. Pastores, ac montanæ gentes, fructu hocce, magna voluptate, vescuntur: ejus enim dulcedo, quadam aciditate permixta, satis grato sapore palatum afficere solet.

U L M A R I A.

ULMARIA, *Offic.* Barba Capræ floribus compactis, C. B. P. 164. Ulmaria, J. B. 3. 488. *Inst. R. H.* 265. *Raii Hist.* 623. *Clus. Hist.* 198. *Lugd. Hist.* 1081. *Camer. Hort. Tabern.* Regina Prati, *Dod. Pempt.* 57. *Ger.* Ulmaria vulgaris, *Park.* Barbi Capra, & Ulmaria vulgi, *Lob. Icon.* 711. *Potentilla prima*, *Anguill.* Argentilla major, *Thal.* Medefusium, *Cord. Hist.* Regina Prati, & Ulmaria quorund., *Gesn. Hort.* Barba Capræ prima, *Trag. Lonic.* Filipendula foliis pinnatis, folio impari trifido, *Linn. Flor. Svec.* 147. Barba Capri vulgarior, Barbula Caprina prior, *Ægopogon pratense*, Flabellum Sancti Joannis, Apum herba, Rhodera forte Plinii, *Nonnull.* vulgo *Reine des Prez*, *petite Barbe de Chèvre*, *Vignette*.

Radice est satis crassa, digitum longa, odora, externe sub-nigra, saturate rubra interne, pluribus sub-rubris stipata fibris. Caulem vero emittit tripedalem, erectum, angulosum, levem, sub-rubrum, firmum, cavum, ramosum. Ejus folia alterna sunt, pluribus aliis oblongis foliis confata, ad modum fere Filipendulæ, & Agrimonie ambitu denticulato, rugosa ac viridia superne ut in Ulmo, sub-albida vero inferne. Flores exigui sunt, racematim dispositi in caulis, ramorumque extremitate, pluribus constantes foliis sub-albidis, rosaceis, odore grato, qui tandem abeunt in fructum pluribus constantem vaginis tortilibus, capitatis, in quarum singulis minutissimum semen occluditur. Aquaticis in locis, in fossis humidis, in pratis depressioribus, in marginibus fluviorum, rivulorumque abunde luxuriat planta hæc, Junio, Julioque florescit, semenque Autumno ad maturitatem perducitur.

Ulmaria nuncupatur. *Ulmair*, aut *Ormaire* vulgo, ejus enim folia aliquam cum foliis Ulmi affinitatem habent, *Barba Capræ* vero, quia ejus flores quoquomodo talem figuram habent; *Vignette* denique, quasi *petite Vigne*, ob suavem floris odorem ad Vitis florem accedentem.

Ulmariæ folia herbæ salitæ, ac viscidæ saporem habent, chartam cæruleam ex quo rubore inficiunt, saturatius autem idem a radice præstatum, quæ styptica est, & amarifuscula. Versimile autem videtur, salem ejusdem plantæ, Salis Ammoniaci naturam attingere, plurimo autem sulphure, ac terra sociatum esse; *Analysi* autem Chymica liquores acidos, salem volatilem concretum, plurimum Sulphuris ac terræ largitur: hinc vim habet sudorificam, cordialem, & vulnerariam. Ejus radicem decoctio aptissima est in malignis febribus, ac radici Scorsionenda. In Officinis quoque aqua stillatitia ejus florum, ac foliorum servatur, quæ ad ʒjv. ad ʒvj. exhibetur in potionibus cordialibus, & diaphoreticis. Vinum, in quo Ulmarie radix decocta fuerit ventris fluxus sanat, dysenteriam, ac plagas internas. S. Pauli vero asserit in postremo hocce morbo, mira expertum fuisse. Hujusce radicis Extracti ʒj. sudorifica facultate donatur, dummodo in ejus usu binis, aut tribus diebus perseveretur, ut ejusdem effectus sensibilior appareat, alia enim extant sudorifica, e quibus una tantum dosis nihil juvat. Mane itaque Extracti radicis Ulmarie ʒj. exhibenda est. eadem.

eademque dosis, post prandium, ac sero cum Laudani gr. j. repetenda, biduo, aut triduo, si opus sit. Ejusdem radicum decoctio detergens est, & ad vulnera, & ulcera accommodata. Contundi pariter possunt, ac Cataplasmatibus forma iis applicari. Folia vero tenera & flores, in Vino, Cerevisia, aut Hydromelle infusi, iis odorem, saporemque gratissimum conciliant adeo, ut quamdam cum Cretensi Vino, sub Vini Arvisii nomine cognito, similitudinem adipiscantur.

Ulmariæ radix usurpatur in Aqua Generali, ejusque folia in Aqua Lactis Alexiteria Pharm. Paris.

℞. Aquæ distillatæ Ulmariæ & Cerafor. nigror. ana ℥ iij. Syrupi Caryophyllor. & Limonum ana ℥ ss. M. pro Julapio cordiali in animi deliquiis, ac syncope apertissimo.

℞. Aquæ Ulmariæ ℥ iij. Aquæ Epidemicæ, Aquæ Theriacalis, & Syrupi de Diacodio ana ℥ ss. Antimonii Diaphor. ℥ j. Theriacæ ℥ ij. Sp. salis Ammoniaci gut. xij. M. pro potione Diaphoretica.

℞. Rad. Ulmariæ & Bardanæ lotar. & taleolatim incisar. ana ℥ j. Fol. Cardui Benedicti, Ulmariæ, & Scabiosæ ana Man. j. Coque in lb. aquæ viij. ad quartæ partis consumptionem. Fiat deinde colatura pro pituita sudorifica in malignis febribus convenientissima.

℞. Aquar. Ulmariæ & Hederæ terrestris ana ℥ ij. Aquar. Scordii, ac Juniperi ana ℥ j. Anti-Hæctici Poterii gr. xij. Theriacæ ℥ ss. Spermat. Ceti in aqua Cinnamonii soluti ℥ j. Syrupi Gnaphalii ℥ j. M. pro potione vulneraria cochleatim sumenda adversum plagas internas.

U L M U S.

ULMUS, Offic. Ulmus campestris & Theophrasti, C. B. P. 426. *Inst.* R. H. 601. Ulmus, J. B. I. 136. *Dod. Pemp.* 837. *Matth. Trag.* Ulmus vulgarissimus folio lato scabro, *Ger. Emac.* 1480. *Raii Hist.* 1425. Ulmus vulgaris cum Samarris, sive seminibus suis, *Park. Theat.* 1404. Ulmus in planis proveniens, *Anguill.* Ulmus nostras sive Italica, *Plin.* Ulmus fructu membranaceo, *Linn. Hort. Cliff.* 83. Ulmus vulgarior seu Ptelea Græcis, Arbor Cimicum seu Culcum Serapionis & Arabum, *Quorumd.* vulgo Orme, Ormeau, Ormille, *Arbre ou pauvre Homme.*

Radice est crassa, dura, lignota, utrinque late sese in solo expandente, quæ magnam emittit arborem satis brachiatam, caudice crasso, cortice tecto, rimis hiante, rudi, externe cinereo-subrubro, interne subalbido, & flexibili, ligno robusto, duro, sub-flavo, ad rubeum accedente. Folia satis lata sunt, rugosa, rudia, venosa, alterna, oblonga, ambitu crenato, acuta, saturate-viridia, brevibus appensa pedunculis, per longum nervo stipata, minus in una facie quam in alia sese extendente. Flores qui summis in ramis folia præcedunt infundibulum tentorii in modum efformatum mentiuntur, incisi sunt, pluribusque exiguis staminibus obscuris ornati, hisque deciduis occurrit fructus membranaceus, in foliolum semi-ovale ac fere complanatum efformatus, vertice plerumque excavato, centro elevato, in quo capsula membranacea, ac pyriformis reperitur, minutum, tenerum, planum, succulentum, saporeque gratum semen occludens. Arbor hæc in arvis, pratis, ac sylvis, in solo fertili, & humido, secus rivulos, ac fluvia crescit, floret autem Martio, & Aprilis, semenque, *Samara*, aut *Samera* nuncupatum, Majo ad maturitatem devenire solet; segnitè admodum incrementum capit, optima tamen est ad sylvas conficiendas, strata viarum exornanda, atque aditus, *Ormajés*, aut *Ormojés* nuncupatos; majores nostri vero in postica ædificiorum parte frequentes Ulmos plantabant, ad umbram, deambulationemque capiendam, vilumque ornatissimo prospectu delectandum, necnon ad signa, pro bruma, & carrorum fabrilè opus, comparanda. In Italia vero, quum

Vites altæ admodum sint, ad eas fulciendas, atque alligandas Ulmus inservit, vocaturque *Ulmus marita*, Ulmus scilicet cum Vite junctus. Evelynus asserit, nullam fortasse arborem adesse, quæ translationem adeo facile subeat, nam post viginti annorum cursum hoc fieri posse, feliciter expertus est in Ulmo, cujus truncus humano corpore duplo crassior erat.

Analyſi Chymica plurimum olei, salisque essentialis Ulmus largitur. Ejus cortex ac folia succo turgent, mucilaginoso, ac viscido, quoad vulnera conglutinanda apta sunt, ejusque radicum decoctio usurpatur adversum omnes sanguinei effluxus species, ac præsertim contra Pulmonis, ac Uteri Hæmorrhagias. In *Ephemeridibus Germanicis anno 1717. pag. 429.* extat Observatio D. Ernesti Gothod Struvii, qui asserit, quamplurimos sanasse Hydrope Ascite affectos decoctione corticis Ulmi pro potu ordinario exhibita, quinque aut sex hebdomadarum spatio; admonet autem, ne prima die a remedio mutationem ullam attendamus, quinimo quandoque inflationem augeri, paucis vero elapsis diebus urinæ vias aperiri, fluxumque copiosum, ac constantem, sollicitam sanationem prænuntiare.

In Ulmi foliis plerumque vesicæ reperiuntur sese ad pugni usque crassitiem inflantes, figura sua, tubera æquantes, liquore turgidæ, in quo subvirides culices nantes peripiciuntur, linteo, Balsamum hoc naturale colatur, ad culices separandos, magnoque emolumento usurpatur ad recentia vulnera, ac contusiones; cum eo ab Italis, Provincialibusque rusticis Hyperici summitates infunduntur; liquor rubescit, & adinstar Olei Olivarum diutissime servatur, quo magis enim veterascit, eo melior efficitur. Matthiolus vero asserit, liquorem hunc, absque ulla summitatum Hyperici miscella, infantum hernias sanare, dummodo eo obliniantur; & Fallopius testatur, nihil utilius ad vulnera conglutinanda invenisse. Rajus denique asserit, corticis Ulmi decoctionem ad syrupi consistentiam redactam, tertia Sp. Vini parte addita, optimam esse ad Ischiaticum dolorem sedandum, si linimento hoc calido pars affecta foveatur. Ulmi lignum usitatissimum est apud carrorum fabros, adhibeturque ad axes, modiolas, aliaque plurima fabre-facienda.

Mucilago corticis medi Ulmi usurpatur in Emplastro de mucilagine *Pharm. Paris.*

℞. Corticis medii Ulmi junioris $\mathfrak{z}$ jv. Coque in aquæ lb. iij. ad medias. Colaturæ adde Syrupi Rubi idæi, & Moror. ana $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{ss}$. pro Gargarismate, adversus aphthas, linguæ asperitates, & oris, fauciumque ulcera.

℞. Cort. Ulmi $\mathfrak{z}$ vj. Glycyrrhizæ $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{ss}$. Uvæ colatura mundatæ gr. xx. Rosar. rubrar. pug. ij. Coque in aquæ f. q. ad lb. $\mathfrak{ss}$. Fiat colatura, in qua dissolve Oxy mellis simplicis, & Mellis Rosati ana $\mathfrak{z}$ ij. pro Gargarismate in Variolis aptissimo.

U M B I L I C U S V E N E R I S.

Inter diversas ejusdem species a nobis cognitæ, duæ præcipue in usum Medicum venientes a nobis describentur.

UMBILICUS VENERIS, *Offic.* Cotyledon major, C. B. P. 285. *Inst. R. H.* 90 Cotyledon vera, radice tuberosa, J. B. 3. 683. *Rati Hist.* 1878. Umbilicus Veneris, *Ger. Matth. Lac. Turn. Cæsalp. Cast. Lugd. Hist. Tabern.* Umbilicus Veneris vulgaris, *Park.* Cotyledon, Umbilicus Veneris *Clus. Hist.* 63. Cotyledon prima seu major, Umbilicus Veneris major, Umbilici Veneris species prima, Umbilicus terræ, Hortus Veneris, Acetabulum, Scytalium, Cymbalium majus, Herba Coxendicum Plinio, Scatum Cæli & Scatellum vel Scatuncellus Manlio, *Nonnull.* vulgo *le grand Cotyledon ou Nombrie de Venus, les Escudes ou Escuelles communes.*

Radice est tuberosa, carnosa, alba, inferne exilibus fibris stipata. Folia emittit rotunda,

rotunda, densa, pinguis, succo referta, tenera, pelvisformia, longis caudis appensa, dilute-viridia, sapore viscoso, ac insipido: hæc inter gracilis erigitur caulis, fere semipedalis, quandoque simplex, quandoque in plures ramos divinus, pluribus exiguis ornatos floribus campaniformibus, in fistulam elongatis, pluribusque cuspidalibus incisionibus donatis, albis, aut purpurascens, staminibus denis, apicibus rectis. In eorum locum numerosi fructus succedunt pluribus membranaceis vaginis constantes, capitati, longitudinaliter sese aperientes, ac minutissima semina occudentes. In scopulis, vetustis parietibus, locisque saxosis, & calidis crescit planta hæc, Aprili, ac Majo floribus decoratur, tunc autem folia marcescunt, in plurimis Galliarum Provinciis haud raro occurrit, in hortis autem difficile colitur; apparet autem Autumno exerunte, ac Hyeme folia conservat.

Observatur autem, bina, aut tria prima inferna folia, nequiquam rotunda esse, eorum caudam non in centro, sed aliquantulum lateraliter intrudi. *Cotyledon*, sive *Umbilicus Veneris* nuncupata fuit planta hæc, eo quod ejus folia inferne ut plurimum concava sunt, aut cava adinstar infundibuli, aut umbilici.

Umbilicus Veneris alter, *Offic.* *Cotyledon* radice tuberosa longa repente, *Mort. Hort. Reg. Bles. Inst. R. H. 90. Raii Hist. 1878.* *Cotyledon* flore luteo, radice tuberosa longa repente, *Ad. Ac. R. Par. 73.* *Cotyledon* flore luteo maxima, *Herman. Cat. Leyd.* *Cotyledon* altera, *Umbilici Veneris* species secunda, *Nonnull. vulgo le Cotyledon ou Nombril de Venus à fleur jaune.*

Radice est longa, repenti, & vivaci, folia speciei præcedenti proxima, propellente, nonnihil tamen latiora, compactiora, caudam versus ad aperta, ambitu crenato, quæ inter caulis elevatur rotundus, firmus, sub-ruber, nonnullis exilioribus vestitus foliis, in plures divisus ramos, luteis floribus onustus, qui scilicet spicæ in morem locantur, monopetali sunt, campaniformes, quinque cuspidibus distincti, calyceque suffulti longo, ac subviridi. Hilce vero evanescentibus capsulæ quinque oblongæ, acuminatæ, subvirides, seminibus minutissimis, ac rufescentibus scatentes succedunt. *E Lusitanico Regno* plerumque nobis advehitur planta hæc, in curiosorum hortis colitur, in quibus facile servatur, Junioque florescit. Hyeme etiam perdurante folia virescunt, Majo autem marcescunt, ut vestigia eorum tantum vix remaneant.

Prima *Umbilici Veneris* species usitatio est apud Medicos, postrema quoque huic substitui potest. Ejus folia sapore gaudent viscido, & aquoso. A *Dioscoride*, & *Galen*o maxime refrigerans censebatur. Certum est, optimos in externis inflammationibus effectus progignere, ac facile Sedo maj. substitui posse, iisdem enim viribus pollet; usurpatur autem in Unguenti *Populei* confectio, quod mirifice temperat aut in adustionibus, aut in hæmorrhoidali dolore. Quamvis autem planta hæc plurimo phlegmate, ac oleo oneretur, nonnihil tamen habet salis volatilii. Ejusdem inter duos scilicet contusæ ad hæmorrhoides sane utilissima admotione evincitur, eandem partibus suis macilaginosis, fibras nimis tensas relaxare, faleque volatilii flagrantem, ac densum sanguinem excutere atque resolvere. *Dioscorides* demum & *Galenus* testantur, ejus succo interne sumpto, calculum, sabulumque e renibus detrudi; similibus vero in morbis recentiores Medicos ab hac sese penitus abstinere videmus.

Umbilici Veneris folia usurpantur in Unguento *Populeo Pharm. Paris.*

U N E D O.

UNEDO, sive *Arbutus*, *Offic.* *Arbutus* folio serrato, *C. B. P. 460. Inst. R. H. 398.* *Arbutus*, *Comarus Theophrasti, J. B. 1. 83. Arbutus Dod. Pempt. 804. Ger. Park. Hist. 1576. Matth. Arbutus sive Unedo Lob. Adv. Comarus, seu Comarus, Arbutum Memæcyllum seu Memæcyllon Græcis, Cerasus marina Calabris, Fragorum Arbor,*

vel

vel *Fragum Arboreum*, *Fraga montana* Poetarum, *Quorumd.* vulgo *Arboussier*, ou *Fraissier en Arbre*.

Radix satis crassa, dura, lignosa arbusculam effert, trunco, cortice, testo, rudi, rimisque hiant, pluresque sub-rubros ramos, in vertice, propellente. Folia oblonga sunt, satis lata, Laurinis fere similia, densa, levia, perpetuo viridia, ambitu elegantissime crenato. Flores monopetali sunt, crotalumque mentiuntur quinque distinctum spiculis albis, venustis, Liliis convallibus, proximis, racematim distributis, odore grato, staminibusque denis capillaribus, apicibus inclinatis. Flores subsequuntur fructus Fragis quodammodo similes, crassiores tamen, sphaerici, carnosissimi, primum flavo, dein per maturitatem lacte-purpurei, sapore austriusculo. Fructus autem prædictus *Unedo*, aut *Arbutum* nuncupatur, Græce vero *Comarum*, aut *Memacylon*, Gallice autem *Arboux*; quinque discriminatur cellulis, in quibus plura continentur semina minuta, oblonga, ossea. Abunde crescit arbuscula hæc in Italia, Hispania, Occitania, & Provincia in locis montanis, in sylvis inter dumeta; juxta Clusium, semper aut floribus, aut fructibus onusta apparet, ac quandoque etiam floribus, fructibusque una simul vestita; præcipue vero Julio, ac Augusto florescit; alteroque anno fructus ad maturitatem perducitur. Merulæ ac Turdi non minus, quam mulierculæ; puerulique Arbutis delectantur. Virgilius vero testatur, flores ab Apibus in deliciis haberi, folia vero a Capreolis. Belonus autem nos edocet, Cretæ, & in vallibus, Athos monti, proximis, ad tantam proceritatem ascendere, ut altiores arbores adæquet, fructumque pariter Malum crassitie æquare, colore instrui rubro, nigrescente, majorique mollitie, saporisque gratia, Arbuti vulgaris fructu, præditum esse.

Quamvis adstringendi facultas, tam in foliis, quam in cortice, fructuque manifesta sit, *Unedo* tamen vix in re Medica usum habet; quare ejus decoctione, adventris fluxus sistendos, uti merito possumus. Amatus Lusitanus asserit, aquam distillatam ex floribus, foliisque ejusdem adveritum Pestem excellere, & ad humorum malignitatem debellandam, quum præcipue morbi initio exhibeatur. A Matthiolo autem C. C. pp. additur. Sebizius cum aliis credit, ejusdem fructum stomacho noxium esse, caputque lædere posse: hinc ab eo *Unedo*, quasi *unumedo* nuncupatus fuit, ultra enim perniciosus pronuntiatur: quod nobis adhuc comprobandum videtur, Clusius enim ait, pluries a seipso fructus prædictos absque ullo incommodo comestos fuisse; quod etiam a Garidelio confirmatur, qui testatur, eosdem in Provincia vulgarissime ac tuto pro esu usurpari.

Arbutæ lignum album est, peculiaribusque operibus dicatum, necnon ad optimos carbonem parandos inservit.

U R T I C A.

DE tribus ejusdem speciebus in Officinis usitatis verba faciemus.

URTRIA major, *Offic.* *Urtica urens maxima*, C. B. P. 232. *Inst.* R. H. 534. *Urtica vulgaris major*, J. B. 3. 445. *Raii Hist.* 160. *Urtica urens altera*, *Dod. Pempt.* 151. *Urtica major*, *Brunf. Fuchf.* *Urtica major*, five sylvestris asperior, *Tabern. Icon.* 534. *Urtica major vulgaris & remedia sylvestris*, *Park.* *Urtica urens maxima sterilis vel fertilis*, *Ponted. Anth.* 210. *Urtica foliis cordatis, amentis cylindræis, sexu distincta*, *Linn. Flor. Lapp.* 374. *Urtica urens vulgarior*, *Urtica perennis mas & fœmina*, *Urtica communis major*, *Quorumd.* vulgo *la grande Ortie piquante*, *l'Ortie vivace* l'Ortie commune.

Ei radix est minuta, fibrosa, in longum serpens, sub flava; caules vero emittit tripedales, quadratos, striatos, rigidos, urenti lanugine tectos, cavos, ramosos, binis invicem oppositis vestitis foliis, oblongis, latis, acuminatis, ambitu denticulato, pilis penetrantissimis, ac urentibus, stipatis, longiusculis caudis, appensis. Summis cau-

caulibus, ramisque e foliorum alis flores prodeunt, ramosis racemis dispositi, pluribusque conflati staminibus, calyce suffulti quadripetalo, herbido; hi autem flores nullum post se semen relinquunt. Hinc *Urticæ maris*, ac *Urticæ feminae*, ut in Cannabi distinctio oboritur: *Urtica mas* e caulibus nunquam florentibus acutas emittit capsulas, farissæ ferrum mentientes, tactu pungentes, semenque ovale, planum, splendidumque continentes. *Urtica* vero *femina* flores tantum progignit, nullosque fructus, ut vulgari ratione loquamur; Botanici enim proprie *flor. mares* eos potissimum esse pronuntiant, quos nulla semina subsequuntur, *flor. deinde feminas*, quos revera subsequuntur. Ubique fere abunde luxuriat planta hæc in locis præcipue incultis, & sabulosis, in sepibus, fossisque, prope muros, in sylvis præterea, atque hortis; Junio florescit, ejusque semen Julio, & Augusto maturitatem acquirit; folia vero, ut plurimum, singulis annis, Hyeme marcescunt, radix autem neutiquam perit, ac Vere primum accedente recentia folia producit. Radices, folia, ac semina in usum Medicum veniunt. Tela quoque ex ejus caulibus, uti ex Cannabi parari potest. Linnæus asserit, ejus juniora surcula una cum leguminibus esse decoquenda. *Urtica vulgaris*, radicum, caulium ac foliorum colore, quandoque variare solet: tunc autem *Urtica rubra*, aut *Urtica lutea*, aut *semicana* vocitatur.

Urtica minor, *Offic. Urtica aurens minor*, C. B. P. 232. *Inst. R. H.* 535. *Urtica minor annua*, J. B. 3. 446. *Urtica urens minima*, *Dod. Pempt.* 152. *Urtica minor*, *Ger. Raii Hist.* 161. *Brunf. Fuchsf. Cord. Lob. Tabern.* *Urtica tertia Matthioli*, *Lugd. Hist.* 1244. *Urticoides urens*, *Ponted. Anth.* 210. *Urtica minor urens*, foliis eleganter variegatis, caule intorto rubente, *Rudb. Lapp.* 100. *Urtica foliis ovatis*, amentis cylindraceis, *Androgyna*, *Linn. Flor. Lapon.* 375. *Hall. Helv.* 178. *Urtica vulgaris minor*, *Urtica minor & acrior*, *Cania Plinii acrior*, *Quorumd. vulgo le petite Ortie, ou l'Ortie grièche*.

Hæc radix est simplex, satis crassa, alba, exiguis stipata fibris, annua. Caules profert semipedales, aut pedem nusquam superantes, satis crassos, quadratos, duros, striatos, ramosos, urentes, minus, quam in præcedenti elatos. Folia bina invicem opposita sunt, breviora, ac obtusiore *Urticæ maj.* foliis; marginibus profunde incisiss, adurentia, saturate viridia, longis caudis appensa. Flores staminibus suis, racematim, admodum crucis in foliorum alis locantur, coloremque herbidum habent; alii mares, seu steriles, alii vero *feminae*, sive secundi eodem e caule prodeunt; hisce vero secundis decidentibus exiguae capsulae præsto sunt, quæ binis foliolis simul junctis constant, ocluduntque semen minutum, oblongum, planum, lucescens, subrubrum. Secus ædificia, in locis incultis, inter rudera, ac in hortis olitoriiis crescit planta hæc, in quibus semine singulis annis innovatur, frigoris enim rigorem sufferre haudquaquam potest. Herba præsertim a Medicis usurpatur.

Urtica Romana, *Offic. Urtica urens*, pilulas ferens, prima *Dioscoridis*, semine *Lini*, C. B. P. 232. *Inst. R. H.* 535. *Urtica Romana*, sive mas cum globulis, J. B. 3. 445. *Urtica urens prior*, *Dod. Pempt.* 151. *Urtica Romana*, *Ger. Park. Raii Hist.* 161. *Urtica sylvestris*, sive *Romana* *Officinarum* semine *Lini*, *Lob. Adv. Urtica prima*, *Matth. Lac. Cæsalp. Cast. Tabern.* *Urtica prima Matthioli*, *Lugd. Hist.* 1243. *Urtica Græca* sive *Romana*, & aspera *Dioscoridis*, *Fuchsf. Urtica Romana* seu peregrina, & elegantissima, *Trag. Urtica Dioscoridis*, aliis *Cuide dicta*, *Urtica urens major & prima*, *Urtica mascula* sive mas, *Urtica sylvestris asperior*, *Urtica pilulifera* seu pilulas rotundas ferens, *Urtica Italica* sive *hortensis*, *Nonnull. vulgo l'Ortie Romaine, l'Ortie Grecque, ou Ortie male*.

Radicem habet fibrosam, sub-luteam, annuam, caulem vero quatuor, vel quinque pedum altitudinis, rotundum, debilem, ramosum, exiguis rigidis, pungentibusque spinis stipatam, foliisque oppositis, latis, acuminatis, ambitu profunde inciso, rudi, urenti, & lucenti lanugine tectis. E foliorum alis ad ramorum fere, cauliumque

extremitatem flores enascuntur, binis præcedentibus speciebus, similes. Marcescentibus vero floribus, globuli virides præto sunt, totidem scilicet exigui fructus, rotundi, pisiformes, exiguis spiculis horrescentes, longis appensi pedunculis, pluribus constantes capsulis, bifariam sese aperientes, semenque condentes ovale, acutum, planum, glabrum, lubricum, tactu leve, adinstar seminis Lini. Tam in frigidis, quam in calidis regionibus, in sepibus, pratis, sylvis cædus, & umbrosis crescit planta hæc, rarius tamen præ binis aliis occurrit, ac ad ornatum in hortis feritur. Æstate floret, ac Julio, & Augusto semen ad maturationem perdacitur; frigori vero neutiquam resistit, atque singulis annis perit. Semen præcipue in usum revocatur.

Urtica ab *urendo* nuncupata fuit, rigida enim, acuta, & exilissima lanugine obtegatur, qua tangentium cuti adhærens, eam penetrat, nervisque eundem doloris sensum communicat, ac si pars ignem tetigisset, urentem calorem, pustulas, pertinaçesque pruritus excitando, quibus, omnibus occurrere possumus. Oleo Olivarum, Oleo rosato, Nicotianæ succo, ejusdem *Urticæ* folio superapposito, aut ejusdem plantæ succo expresso juxta Parkinsonum. Hook vero Microscopio detexit, *Urticam* acutissimis spiculis contextam esse, quorum basis, vesicula constat liquore acri, mordificanti, ac venefico referta, cuspis vero substantia durissima, foramine instructa, quo liquor per puncturam in cutem intruditur, doloremque excitat. Langius contra id omne pernegat, asserendo, nec vesiculas, nec cavitates, nec foramina *Urticæ*, de quibus celebri Observator Hook verba fecit, Microscopio quantumvis exquisitissimo, nunquam potuisse percipere.

Ex tribus *Urticæ* usque adhuc recentis speciebus folia saporem habent insipidum, glutinosum, nec chartam cæruleam rubro colore inficiunt: radices vero hoc admodum infirme præstare solent, quæ insipidæ pariter sunt, ac stypticæ: hinc conjectari licet, omnes *Urticæ* species sale scatere ad terræ naturalem salem accedente, conflato scilicet, Nitro, Saleque marino: sal vero hoc in plantis prædictis, plurimo viscoso phlegmate irretitur, magnaue sulphuris, partiumque terrestrium copia, sociatur: Analyteos enim Chymicæ ope ex *Urticis* sal volatile concretum, plurimum sulphuris terræque, pluresque liquores, sal acre, & acidum manifesto indicantes eliciuntur. Hinc verisimile videtur harumce plantarum phlegma a particulis terrestribus potius, quam ab acido condensari: phlegma autem hoc condensatum, quod profecto adest in magna copia, omnino ab igne destruitur: Nil inde mirum, *Urticas* detergentes esse, diureticas, & ad liquorum circulum restituendum aptas, phlegmate enim hocce glareoso, magna salis acris, & sulphuris energia moderatur.

Tam interne, quam externe usurpatur planta hæc. *Urticæ* succus depuratus, vel simplex, vel post levem ebullitionem sanguineum sputum, narium hæmorrhagiam, fluxumque hæmorrhoidalem sistendi vim habet, & dysentericæ, fluoribusque albis ad-versatur ab ℥ij . ad ℥iv . aut solitarie tepidus, aut æ. q. jusculi permixtus. Folii vero ejusdem ad modum Theæ infusis utimur contra arthritidem, rehumaticos affectus, calculum, glareasque in renibus, & vesica stabulantes: eadem præterea infusio optima quoque est pro Gargarismate in faucium morbis. Ejus etiam surculi in jusculo decocti sanguinem depurant; ejusdemque plantæ prisana plurimum reputatur in Febris malignis, Variolis, & Morbillis. Emulsiones quoque eadem aqua, ac ejus seminibus parari possunt. Syrupus, racemorum Conserva, & Extractum iidem viribus insigniuntur: *Urticæ* quoque radices Saccharo condiuntur, usurpanturque magno emolumento adversum icterum, antiqua in tussi, asthma humido, ac plautide ad expectorationem procurandam, præsertim si folia tusa Cataplasmatismore parti affectæ apponantur. Succus quoque prædictis in morbis exhiberi debet. Remedium modo describendum Parisiis usitatissimum est, & in Pleuritide ut plurimum mira præstat.

B. *Urtica* Romanæ recentis. Man. ij. vel iij. Contunde leviter, & coque in ℥iv . opti-

optimi Olei Olivar. & Vini cyatho. Fiat colatura, exhibeaturque ægro probe cooperto ad sudorem provocandum. Magma vero parti affectæ, quam possibile est calide, applicetur. Aptius vero tempus est pro eo usurpando, post secundam, aut tertiam sanguinis missionem, tertia scilicet morbi die nondum præterlapsa.

Extrinsecus vero Urticæ Cataplasma emolliens est, ac resolvens, aptumque ad tumores, inflammatione sociatos, referandos, arthriticos solatur, ac tumores quandoque, & ganglia dissipat. Plures etiam tam veteres, quam recentiores Medici, tamquam optimum adversum Ischiadem, & Paralytim commendant, si affectæ partes fasciculo Urticæ ad ruborem usque plectantur, Vinoque calido deinde abstergantur. Plures extant Observationes sanationum hacce methodo peractarum, qua debilioribus, extenuatisque in partibus sanguis, spiritusque revocantur, eorumque circulatio restituitur.

Urticæ semen usurpatur in Syrupo Composito Althææ, & Unguento Martiato, Pharm. Paris.

B. Succ. Urticæ Rom. depur. ℥ ij. Vini albi ℥ iv. M. exhibeaturque mane jejuno stomacho novem dierum spatio in calculo, ac mejendi difficultate.

B. Rad. Urticæ, & Consolidæ maj. ana ℥ j. ℞. Fol. Millefolii, & Plantaginis ana Man. j. Cort. Malor. Punicor. & Gummi Arabici ana ℥ ij. Sem. Papaveris albi ℥ ℞. Coque in aquæ ℔. iij. ad medias. Colaturæ adde Syrupi de Rosis siccis ℥ iv. Sacchar. Saturni ℔ j. Croci Martis adstringentis ℔ iv. Pro decoctione, cujus ℥ iv. bis de die exhibebuntur in sputo sanguineo, narium hæmorrhagia, hæmorrhoidumque immoderato fluxu.

U S N E A.

USNEA Humana, Off. Muscus ex Cranio, J. B. 3. 764. Muscus ex Cranio humano, *Tabern. icon. & Hist.* Muscus Cranio humano innatus, *Rati Hist.* 117. Usnea seu Muscus Cranii humani, Usnea Microcosmi, Muscus de Calvaria humana, seu Cranio hominis suspensi, & strangulati, vel rota necati innascens, Muscus ex Craniis hominum violenta morte peremptorum, Flos Cranii, *Quorumd.* vulgo *Usnèe Humaine, ou Mouffe de Crane humain.*

Juxta Lemeryum, Usnea Humana nihil aliud est, quam Muscus vulgaris, subviridis, binis, aut tribus lineis altus, inodorus, sapore falso, in craniis cadaverum utriusque sexus diutius aeri expositis innascens: plantula hæc in Anglia, & Hibernia præcipue occurrat, in craniis hominum suspensorum, & strangulatorum, eorum enim membra adeo firmiter, ære textili, patibulo alligantur, ut plurimum annorum spatium, post carnis, putredine, ac acre, consumptionem, integra ossa remaneant. In ossibus quoque humanorum cadaverum dudum aeri aperto objectis Usnea reperitur, non adeo tamen in pretio habetur, quemadmodum Usnea Cranio innata.

Juxta alios duæ Usnæ humanæ extant species; Prima Officialis ex Hibernia advecta, estque species Musci vulgaris terrestris, Adianta aurei capitulis, nihilque differt a Musco super Tiliam, saxos, arboreseque enascente; hinc non adeo facile distingui potest. D. Doody Pharmacopola Londinensis, celeberrimusque Botanicus observavit, Usneam quoque progigni in equorum & boum divulsorum ossibus. In craniis autem præcipue occurrit in solo humido stratis.

Altera vero crustacea est, e craniis humanis ad crustæ modum producta, more Lichen saxatilis, sive Lichen petræi; ab Auctoribus autem hæc postrema antecedenti præfertur, tamquam, peculiari ad plures morbos energia, utilissima. Referente Rajo species est Lichen, superne cinerei, inferne nigri coloris, ambitu fimbriato, pene incito, absque caule, arborum expansa corticibus, aliisque corporibus, quibus adhæret.

De Usnea vulgari, Mufcus arboreus villosus a *Jo. Baubino*, nuncupata, hic nequam verba faciemus, nihil enim aliud est, nisi Mufc. arborei, aut potius Lichen species sub-albida, & filamentosa, quæ in regionibus calidis, in vetustissimis arboribus frequentissime occurrit, in Quercu scilicet, Populo, Ulmo, Betula, Malo, Pyro, Pinu, Abiete, Larice, & Citro, cujus pulvis basis est Pulveris Cyprii, vulgo *Corps de Cypr gris*.

Usnea denominatio est ab Alchymistis Paracelsi sectatoribus proveniens, apparetur vero deducta fuit a *Axnech*, sic enim Arabi *Usneam* arboream vocitabant.

Usnea Humana, Analyfi Chymica, plurimum salis volatilis, atque olei largitur. Raro admodum hisce in regionibus occurrit, cadavera enim hominum violenta morte peremptorum, non adeo frequenter exponuntur, uti in regionibus Septentrionalibus, & Germania, ubi usitatissima est. Tamquam adstringens, narium hæmorrhagias in iis apposita sistit: ad Epilepsiam præterea usurpari potest: huic autem nostris in regionibus cranium ipsum substituitur; usurpatur autem in pulvere sympathico; in *Petra Butler*, in Unguento *Armario* sive d' *Arquebusade*, aliter etiam *Martiali & Magnetico* nuncupato, aliisque compositionibus ad sanguinem sistendum aptis. In *Ephemeredibus Germanicis Decuria prima, anno secundo p. 96*, & sequentibus extat elegans Dissertatio D. Martini Bernardi a Berniz, in qua fuse de hujusce plantæ viribus disserit; ad eam itaque Lectores ablegamus, in ea, enim præ aliis scitu dignis, modus edocetur, quo facilius in craniis humanis excrescat.

Grobe præterea affirmat, haud multum quidem in re Medica *Usneam* existimari, eo quod supponatur, cadaverum vitales, & animales spiritus in ea contentos ad viventium partes quadam efficacia communicari; quum autem omnibus notum sit, cadavera iis omnino esse destituta, haud inficiuntur ii qui de specifica ad plures morbos ejusdem energia satis dubitant. Junkerus assentit: nullas alias in ea, nisi, ab hominum credulitate falso tributas, vires adesse. Mark vero celebris Aromatarius Norimbergensis constanter tradit, *Usneam* Cranii Humani sola raritate excellere, & Bœclerus testatur, *Usneam*, una cum cadaverum ossibus, pluribus tam superstitiosis, quam impiis usibus inservire. Nos tamen credimus cum doctissimo D. James, Mufcum hunc natura sua utilem esse posse in hæmorrhagiis, in quibus turundis, & pessariis stypticis uti opus est, dummodo aptis aliis admisceatur.

In morbis itaque, in quibus remediis dissecantibus, & adstringentibus cum internis, tum externis necessitas adest, usurpari commode potest.

VULNERARIA.

VULNERARIA, *Offic.* Loto affinis *Vulneraria pratensis*, C. B. P. 332. *Vulneraria rustica*, J. B. 2. 362. *Inst. R. H.* 591. Anthyllis Lenti similis, *Dod. Pempt.* 552. Anthyllis leguminosa, *Ger. Raii Hist.* 922. Anthyllis leguminosa vulgaris, *Park. Vulneraria Consolida*, *Gesn. Hort.* Glaux quorundam *Lob. adv.* Lotus latifolia Dalemchampii, *Lugd. Hist.* Lagopodium flore luteo, *Tabern. icon.* 925. Anthyllis foliis pinnatis, foliolis pluribus, terminatrice majore, *Linn. Hort. Cliff.* 371. *Vulneraria rustica* flore ferrugineo, *Ad. Stoch.* 1741. 202. Anthyllis leguminosa Belgarum, Anthyllis prior seu magna, sive Anthyllis Dioscoridis, Anthyllis major vel leguminosa flore luteo, Anthyllion sive Anthyllion, & Authycellon Plinii, sideritis cognomine rustica, Glaciola, Panaces Chironium leve denominatum, *Nonnull.* vulgo *Vulnerraire des Paysans*.

E radice simplici, longa, crecta, lignosa, sub-nigra, saporis leguminosi, caules exeunt fere pedales, graciles, rotundi, hirsuti, nonnihil subrubri, curvi, aut in solo strati. Folia pari ordine, juxta simplicem costam, folio unico terminatrice locantur, æmulanturque folia Galangæ, aut Rutæ Capraræ, nonnihil tamen succulentiora,

inferne villosa, ac ad albedinem accedentia, superne vero, e viridi-lutescentia, sapore sub-dulci, fere acriusculo, ea vero, quibus in ramorum summitate flores fulciuntur, præ alijs latiora sunt, oblonga, membranacea. Summis ramis fasciculatim flores enascuntur leguminosi, lutei, calyce elati fistuloso, crasso, lanuginoso, argenteo, absque ullo odore statim sensibili. Deciduis floribus calyx ulterius quoque inflatur, vesiculamque efformat, membranaceam capsulam, occludentem, uno, aut binis plerumque seminibus sub-luteis refertam. Montanis in locis, siccis, sabulosis, ac in apricis collibus, in pratis, solo sterili, ac cretaceo, ac secus arva luxuriat planta hæc, florum causa quandoque etiam in hortis colitur; Majo, Junioque flores propellit, Julio, & Augusto autem semen ad maturitatem perducitur; flore albo quandoque variare solet.

Vulneraria rustica, plurimum olei, parumque continet salis essentialis, inter vulnerarias, & consolidantes locum habet, quemadmodum etiam ejus nomine indicatur, ad recentia ulcera, & vulnera sananda apta est, tula, Cataplasmatidis forma apposita: nihilominus raro admodum usurpatam cernimus.

U V U L A R I A.

Trachelium, *Offic.* Campanula vulgarior, foliis Urticæ vel major & asperior, *C. B. P.* 94. *Inst. R. H.* 109. Campanula major & asperior folio Urticæ, *J. B.* 2. 805. Cervicaria major, *Dod. Pempt.* 164. Trachelium vulgare, *Clus. Hist.* 170. Trachelium majus, *Ger. Rati Hist.* 732. Trachelium majus flore purpureo, *Park. Parad.* Campanula major, *Fuchsf.* Uvularia major, *Trag.* Cervicaria maxima foliis Urticæ majoris, caule sæpe tricubitali, floribus magnis cæruleis, quandoque etiam albis, *Thal.* Cervicaria, Uvularia, Campanula major prima, *Taber. icon.* 412. Trachelium majus purpureo-violaceum, *Schavvenck.* Campanula foliis radicalibus cordatis, calycibus ciliatis, *Linn. Hort. Cliff.* 64. Campanula quibusdam Herbariis vocata Archangelica, Trachelium foliis urticæ flore subcæruleo, Campanula Fuchsi flore dilute-purpureo vel ad cæruleum inclinante, Rapum sylvestre majus, *Quorumd.* vulgo *Campanule a feuilles d'Ortie, Gantelée ou Gands de Notre-Dame.*

E radice satis crassa, longa, ramosa, alba, vivaci, sapore adinstar Rapunculi grato, plures emergunt caules duos, aut tres pedes, alti, quandoque minimum digitum crassi, angulosi, striati, cavi, sub-rubri, hirsuti, foliis alternatim juxta caules dispositis, Urticæ majori similibus, acuminatioribus tamen, hirsutis, infernis præcipue, longis caudis, appensis, superioribus e contra brevibus. Ex foliorum alis flores prodeunt campanulam mentientes expansam, ambitu quinquifido, cærulei sunt, quandoque albi, interne villosi, exiguo calyce suffulti pariter quinquifido, staminibus quinque capillaribus, brevissimis, apices longos, ac planos gestantibus, in centro locatis. Deciduo flore calyx abit in fructum membranaceum, rotundum, angulosum, in plures divisum cellulas lateraliter perforatas, plurima semina occludentes minuta, lucentia, sub rubra. In sylvis cæduis, elatis nemoribus, in sepibus, ac pratis, secusque valles, obscuris, umbrosisque in locis frequens occurrit planta hæc; Æstate flores emittit, semen vero Autumno maturatur. In Hortis Curioforum quoque colitur; ac varietates producit satis gratas, flore dilute-purpureo, flore duplici albo, & duplici cæruleo, triplici etiam quandoque, ac quadruplici.

Campanula nostras succo lactiginoso scatet, ejusque radix Rapunculi locum occupare potest in acetariis, Quadragesimali præsertim tempestate. Si autem, postquam ejus radix e solo evulsa fuerit, in frustula, aut taleolas, tres, aut quatuor lineas, crassas incidatur, æque separatim solo committantur, ab unaquaque, ejusdem speciei planta progignetur; experimentum hocce institutum fuit a D. Marchand, Regiæque Scientiarum Academiæ relatum. Jamque ex superioribus constat, expe-

experimentum hoc idem pari cum successu, in radice Raphani rusticani parari posse.

Causa floris, *Campanula* nuncupata fuit, *Trachelium* vero, non solum quia non-nihil rudis, tactuque aspera deprehenditur, verum etiam quia *Trachæa* inflammationibus dicatur, *Uvularia*, quod *Uvula* morbos solatur, *Cervicaria* demum, quod adversus colli, fauciumque ægritudines commendatur.

Plurimum habet olei & phlegmatis, mediocrem vero salis portionem. Adstringens est, detergens, ac vulneraria. Ejus decoctio pro Gargarismo in usum revocatur, ad oris, faucium, amygdalarumque inflammationem, initio tamen morbi solummodo, quum scilicet adstringentia tuto usurpari possunt, in progressu autem, potius noceret.

X A N T I U M.

XANTIMUM Offic. Lappa minor, Xantium Dioscoridis, C. B. P. 198. Xantium, si-ve Lappa minor, J. B. 3. 572. Raii Hist. 165. Xantium, Dod. Pempt. 39. Inst. R. H. 439. Matth. Anguill. Fuchs. Turn. Cord. in Dioscor. Lac. Lonic. Thal. Cæsalp. Cast. Tabern. Gesn. Hort. Lob. icon. 588. Lugd. Hist. 1056. Xantium sive Strumaria, Lob. Adv. 254. Bardana minor, Ger. Lappa minor. Brunf. Trag. Eric. Cord. Lappa Strumaria foliis angulosis, dispermos, echinibus bicornibus sursum rigentibus ad foliorum alas confertis, Pluk. Alm. 205. Xantium caule inermi, Linn. Hort. Cliff. 443. Lappa inversa, Aretion minus, Philantropon, Cheradoltheron, Phasagonon seu Phasagonion, Quorumd. vulgo Petite Bardane, petit Glouteron ou Gletteron, Grappelles.

E radice exigua, alba, fibris satis crassis stipata, annua, caulis exurgit ad duorum fere pedum altitudinem, angulosus, hirsutus, rubris distinctus punctis, ramulosus, late sese expandens, foliis Bardanæ maj. longe exillioribus, alternis, Tussilaginem quodammodo referentibus, e viridi lutescentibus, hirsutis, ambitu leviter crenato, longiusculis caudis appensis, sapore acrisculo ad aromaticum accedente. Ex foliorum alis flores apparent, constantque fasciculis spiculorum vesicularium, quinque staminibus e fundo exeuntibus, facile cadunt, nec ullum post se semen relinquunt: in eadem vero planta floribus hisce maribus, siue sterilibus, & alii flores foeminae siue fecundi subnascuntur, fructus post se relinquentes oblongos, olivares, spiculis armatos, vestibus facile adhærescentibus, per longum in binas cellulas divisos, semina oblonga, sub-rubra, ex uno latere convexa, ex altero plana continentes. Pingui in solo, prope muros, ac secus fluvios, in ædificiorum ruderibus, & in fossis aqua destitutis luxuriat planta hæc, Julio, & Augusto flores propellit, semina autem Autumno maturantur.

Bardana hæc minor *Xanthium* nuncupata fuit, quasi *Planta flava*, aut ad res flavo colore fucandas apta, ea enim apud Veteres ad capillos flavedine inficiendos usurpabatur, colore hocce tunc temporis præ aliis in pretio habito.

Ejus folia amara sunt, & adstringentia, nec ullo rubro colore chartam cæruleam imbuunt, plurimumque ex planta universa salis, atque olei elici potest. Ejusdem usus commendatur ad strumas, impetiginemque sanandam, ac ad sanguinem depurandum, si ægris, aut ejus succi ʒvj. aut ejus extracti ʒj. exhibeatur. Folia tula, uti Bardanæ folia resolvendi vim habent, tumoresque strumosos discutunt, ac dissipant. Konig. vero asserit, semen in sp. Vini infusum potenter arenulas ciedere, Præstantior tamen, calculosis ministrandi, ratio nobis videtur, si pulveratum ʒß. ex Vino albo propinetur.

X Y R I S.

XYRIS, *Offic.* Gladiolus foetidus, C. B. P. 30. Spatula foetida, plerisque Xyris, J. B. 2. 731. *Dod. Pempt.* 247. Iris foetidissima seu Xyris, *Inst. R. H.* 360. Xyris, *Matth. Lob. Cast. Camer. Ger. Raii Hist.* 1190. Xyris, sive Spatula foetida, *Par.* Iris foliis ensiformibus, Corollulis imberbibus, petalis interioribus longitudine Stigmatis, *Linn. Hor. Cliff.* 19. Iris agria Theophrasti, Xyris, sive Iris sylvestris Dioscoridis, Iris agrestis Spatula foetida vulgo dicta, *Nonnull.* vulgo *Glayeul puant*, *Spatule ou Espatule, Iris qui sent le Gigot.*

Radice est globosa ad modum Cepæ, dum adhuc adolescit, deinde curva, geniculata, crassiusculis fibris circumfusa, longis, implicatis, sapore acerrimo, adinstar Iris vulgaris. Plura emittit folia, pedem cum dimidio, aut pedes duos longa, Iris vulgaris foliis angustiora, gladii more acuminata, atro-viridia, ac lutescentia, odore foetido, cimicis, aut vervecini femoris assi, præsertim tusa, aut fracta. Ea inter plures caules eriguntur mediocris crassitudinis, erecti, leves, in quorum extremo flos locatur, Iridis flori proximus, exilior tamen, senisque conflatus petalis atro-rubris, ac pene cæruleis. Fructus, hujus in locum, succedit oblongus, angulosus, per maturitatem sese aperiens, adinstar fructus Pæoniæ maris, ac semina præferens rotunda, pisiformia, rubra, & urentia. Humidis in locis prope sepes, cædis in sylvis, dumetis, vallibusque umbrosis occurrit, Julio, & Augusto florescit, ac Autumno semen ad maturitatem perducitur. Quandoque etiam in hortis colitur, facile ubique crescit, agri Parisiensis incolæ est, in Angliâ vero juxta Rajum raro reperitur.

A Majoribus nostris Xyris aut Xiris nuncupata fuit, quasi *Gladius*, ejus enim folia simili figura prædita sunt. *Spatua* vel *Spathula* idem sibi vult.

Plurimum olei, salisque largitur. Non minus radix quam semen decoctum, aperiens, hydragogum, & adversum rheumaticas affectiones, obstructions, ac hydropem aptum censetur. A Nonnullis contra Strumas, & Asthma humidum plurimum commendatur; ad aquas tamen potenter evacuandas, materiamque tenacem, ac viscidam, viscera quandoque infarciendam solvendam, vis ejus maxima prædicatur.

LIBRARY
3181
5

TRACTATUS
DE MATERIA
MEDICA

ANT
425